

INSTITUT ZA NOVEJŠO ZGODOVINO

K

II 804

319950321

COBISS •

ARISTIČNI

✠ KONGRES ✠

LJUBLJANA MCMXXXV

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
PRESS

**II. EVHARISTIČNI KONGRES
ZA JUGOSLAVIJO**

Marija Pomagaj z Brezij

visoka pokroviteljica kongresa

II.

EVHARISTIČNI KONGRES

ZA JUGOSLAVIJO

V LJUBLJANI 1935

00811

1935-10-15

LJUBLJANA 1936

NIHIL OBSTAT!

V Ljubljani, dne 20. maja 1936.

Josip Volc,
škof. cenzor

Štev. 55/36

IMPRIMATUR!

Škofijski ordinariat v Ljubljani, dne 25. maja 1936.

✠ Gregorij Rožman,
škof

II 804

N 28-02-1936/321

IZDAL KONGRESNI ODBOR.
TISKALA IN ZALOŽILA MISIJSKA TISKARNA GROBLJE-DOMŽALE

Slovenci in katoliški Jugoslovani še nismo doživeli verske prireditve, ki bi zbrala toliko tisočev katoličanov iz vseh krajev naše države in ki bi v vsakem oziru tako vzorno in v tolikem sijaju potekla kot naš II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani 1935.

To veličastno slavje je pustilo v dušah vseh udeležencev neizbrisne vtise. Kakor pa kongres ni pričel z otvoritveno kongresno svečanostjo v ljubljanski stolnici na večer 28. junija 1935, ampak je misel nanj živela že mesece in mesece prej po vseh naših domovih in v vseh naših cerkvah, tako naj tudi ne bi zatonil spomin na naš veličastni praznik s svečano zahvalno pesmijo ob zaključni slovesnosti na ljubljanskem Stadionu v nedeljo 30. junija 1935 popoldne.

Drugi evharistični kongres za Jugoslavijo naj bi s svojo globoko in bogato vsebino posegel čim globlje v življenje posameznega katoličana in zaoral čim vidnejšo brazdo v vse delo in nedelo na verskem, kulturnem, socialnem in gospodarskem polju v vsem našem narodu in državi. Eden izmed pripomočkov, ki naj ohranijo spomin na kongres, ki naj poživljajo na njem zasnovane načrte in ohranjajo sadove, ki jih je rodil, naj bi po zamisli naših prevzvišenih nadpastirjev gospodov nadškofov in škofov in po načrtu kongresnega odbora bila tudi spomenica, ki bi opisala delo in sklepe kongresa.

Poročilo o II. evharističnem kongresu za Jugoslavijo naj bi podalo kolikor moči izčrpen pregled priprav in opis posameznih kongresnih prireditvev. Ker pa je bila priprava na kongres tako vsestranska in na široko razpredena, program kongresa samega pa tudi dokaj obsežen, zlasti pa še, ker je nešteto dogodkov ob kongresu in radi kongresa ostalo zapisanih v srcih udeležencev in je vse to znano le Vsevidnemu, more biti popis, ki je podan v knjigi, le medel odsev tega, kar so kongresne dni naše duše doživljale.

ZAGORELI SO MED NAMI
EVHARISTIČNI KRESOVI.
V SVETO ZBRANOST ZATOPLJENI
NAŠI DRAGI SO DOMOVI.

KO BO BRAJDA ZADEHTELA,
KO PŠENICA BO ZORELA,
KO BO GLEDALO V POLETJE
ROŽ ŠKRLATNIH PESTRO CVETJE:
DOMOVINA BO VSA VERNA
PRED MONŠTRANCO POKLEKNILA,
V HOSTIJI DEVIŠKOBELI
KRALJA KRALJEV BO MOLILA.

O, TAKRAT:

VSACA NAŠA ŽELJA BO DARITEV,
VSACA NAŠA MISEL BO MOLITEV,
SRCE VSAKO PESEM BO ISKRENA,
VSACA DUŠA ZLATA BO PATENA.

M. ELIZABETA

Kongresni znak

Papež Pij XI.

To tiskano poročilo o II. evharističnem kongresu za Jugoslavijo v Ljubljani naj pomaga ohraniti spomin na nepopisno lepe dni evharističnega slavlja in vzdrževati bogate sadove, ki jih je ta narodni praznik presvetega Rešnjega Telesa v duše položil. Stran za stranjo v tej knjigi nam razgrinja bogastvo božje resnice in ljubezni, ki izžareva iz svete hostije v naše bedno življenje.

Ko je Jezus stal pred Pilatom, je bil ves zapuščen in sam. Ljudska množica, ki se je zbrala na obširnem trgu pred palačo cesarjevega namestnika, ga je tožila in burno zahtevala: »Proč s tem, izpusti nam Baraba!« (Lk 23, 18). Tudi danes tirajo Jezusa pred krivične sodnike in kličejo: »Nočemo, da bi ta zavladal med nami« (Lk 19, 14). Tako kriči lažizanost, ki Boga taji, tako vpije protikrščanska politika, tako zahteva organizirano brezboštvo. A danes Jezus ni več ves sam pred krivičnim sodnikom. Vi vsi, ki ste se udeležili kongresa, ste videli, koliko nas je bilo, ki smo proti brezbožnim krikom navdušeno prepevali: »Kristus, kraljuj, Kristus, zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj!« Tisti pa, ki niso bili priče kongresa, naj iz te knjige spoznajo, koliko nas je bilo in naj se naši zahtevi pridružijo in zahtevajo: »Kristus mora kraljevati!«

Ponosni smo, da se smemo imenovati Kristusove podložnike. Naše podložništvo ni suženjsko. Kristus tako podložništvo odklanja, ker žali dostojanstvo človeka, ki je po božji podobi svoboden ustvarjen. Naše podložništvo ne izvira iz strahu pred sankcijami večne

pravičnosti, ampak iz ljubezni, v kateri se povsem in za vselej vdamo vodstvu svojega Kralja. Samo sv. pismo tega podložništva ne zna drugače razložiti, kakor s podobo o ženinu in nevesti. V Visoki pesmi slika z orientalsko živo domišljijo razmerje med dušo-nevesto in Kristusom - kraljem. Duša se preda Kristusu, on ji odpre svoje zaklade, da postane deležna božjega bogastva nadnaravnih dobrin, katere je večni Kralj svojim podložnikom pripravil od vekov, v času pa zaslužil s svojim trpljenjem in smrtjo. V presvetem Rešnjem Telesu se zlije naše življenje z Jezusovim, da iz istega počela oboji živimo, kakor je sam zatrdil: »Kdor je moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem. Kakor je mene poslal živi Oče in živim jaz po Očetu, tako bo tisti, ki mene uživa, živel po meni« (Jn 6, 56. 57).

Višek krščanstva in popolnost življenja je v tej življenjski zvezi z Jezusom v presvetem Rešnjem Telesu. V tem je naše veselje, v tem naša moč, v tem gotovost naše zmage. V tem vsa skrivnost kraljevanja Kristusovega. V zvezi z Jezusom je mogel sv. Pavel izreči drzno besedo: »Vse premorem v njem, ki mi daje moč« (Fil 4, 13). Koliko reči je v našem duhovnem in tvarnem življenju danes in jih bo jutri, katerih sami ne premoremo! V živi zvezi s Kraljem Kristusom, soudeleženi na dobrinah njegovega kraljestva pa jih premoremo. Ničesar ni, kar bi presehalo zmoglosti vsemogočne ljubezni, s katero vlada Jezus Kristus tiste, ki svobodno in v ljubezni sprejmejo sladki jarem njegovega vladanja.

Poročilo o evharističnem kongresu, jedrnati govori, slovesne obljube, pa spomin na milosti kongresa naj pritegnejo vsakega čitatelja v kraljestvo Jezusovo. Zlasti MLADINO, ki nikjer boljšega prijatelja ne najde, da postanejo vse mlade duše kakor cvetoče pomladansko kraljestvo večnega Kralja v vernosti, zvestobi in čistosti. In DELOVNO LJUDSTVO, najširšo plast našega naroda, ki se bori za obstanek in zaboljšanje svojega položaja. Naj spozna, da v goli mate-

rialni preuredbi človeške družbe še ne bo našlo zadovoljnosti. Kakor potrebuje telo tvarnih dobrin, da živi in se ohranja in je prav, da se z vsemi močmi za njihovo pravično porazdelitev borimo, tako potrebuje duša božje resnice in božje ljubezni. In dokler ves človek, telo in duša, ni v bistvenih težnjah umirjen, zadovoljnost ni mogoča. In IZOBRAŽENSTVO, da pristopi brez pomislekov in iskreno k viru polne resnice in neminljive ljubezni, ker v Bogu sta resnica in ljubezen neločljivo združeni.

Vse sloje našega naroda naj evharistični kongres pritegne h Kristusu Kralju, da kakor v svetu, tudi v našem narodu »njegovemu kraljestvu ne bo konca« (Lk 1, 33).

† GREGORIJ ROŽMAN,
škof ljubljanski

Vedno češče čujemo glas, da narodi Evrope propadajo. Nekateri navajajo celo dejstva, ki to trditev dokazujejo. Vzrok temu pojavu pa iščejo v kulturi, češ, da je zakon zgodovine, ki prepleta vse narode, ta, da ko se gotov narod povzpne do določene kulturne stopnje, omaga in prične razvojno pot navzdol.

To stališče odklanjamo, ker je fatalistično, ker zveni povsem po veri v golo usodo.

Ne kultura in ne zakon zgodovine ni vzrok, da narodi propadajo. »Bog ni napravil smrti in ni mu povšeči, da pogine, kdor živi. Vse, kar je ustvaril, je ustvaril, da biva. Vsak narod na zemlji je ozdravljiv in strupa propasti ni v njem« (Modr 1, 13. 14). Tako gleda Bog na vse svoje stvari, prav posebno še na človeka in narode zemlje. »Kajti, vse ljubiš, kar biva, in ničesar ne sovražiš, kar si ustvaril ti, o Gospod, ki ti je drago življenje« (Modr 11, 25. 27).

Gospod ljubi življenje! Velika je ta beseda. Še večja pa postane, če se spomnimo, da je Kristus-Bog vir vsega fizičnega in duhovnega življenja. Sam pravi: »Jaz sem vstajenje in življenje« (Jan 11, 25), »Jaz sem pot, resnica in življenje« (Jan 14, 6). Ne samo, da je on kot Bog življenje v neizmerni, večno neizčrpani, vse obsegajoči potenci, on življenje tudi deli, in sicer neprestano in brez kraja. »Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju« (Jan 10, 10). Tako je sam zatrdil in se zato do zadnje kaplje krvi žrtvoval.

Bog smrti ne pozna. Smrt in svojo propast si je človek nakopal z grehom, ki je odpad od Boga in ki zato ruši mostove in trga vezi, ki spajajo človeka in narod z življenjem. V tem in le v tem je končni vzrok, da narodi propadajo. »Vsak propada po grehu, s katerim greši« (Modr 11, 17).

Toda narodi so ozdravljivi, v njih ni strupa propasti! Za vse čase velja, kar poročajo svete knjige o Življenju, ki je Kristus: »Moč je izhajala od njega in vse ozdravljala« (Lk 6, 19).

V Kristusu je torej vir življenja, ki ne pozna ne hiranja in ne smrti. V njem je vir mladosti, ki je vedno sveža in svoje sile še stopnjuje. V njem je moč za obnovo človeka in narodov.

»Jaz sem kruh življenja« (Jan 6, 48). Tako pravi o sebi še bolj določno. Če je torej človekova duša bolna, ji je on kruh za njeno življenje. In če je narod bolan, je edino on kruh, ki ga bo ohranil pri življenju. »Resnično, resnično vam povem, ako ne boste jedli mesa Sina človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi« (Jan 6, 53). Ni torej druge poti v življenje. Ako pa po njej gremo, bomo rešeni. Kajti, »kdor je ta kruh, bo živel vekomaj« (Jan 6, 58).

To so dejstva, ki se jih moramo zavedati in ki jih velja razmisliti. Ta dejstva morajo postati temeljne točke programa za vsako delo, ki velja človeku. Kdor z njimi ne računa, gradi na pesek in svoje prizadevanje obsoja na propast in smrt. Kjer ni tega kruha, ni življenja, ni zveze z Bogom; tam se usodno javlja samomor duše in prej ali slej samomor naroda in družbe.

Kruh življenja je Kristus v Evharistiji. To dejstvo je veličastno poudaril naš EVHARISTIČNI KONGRES, ko je združil moško silo in svežo mladost z Jezusom v obhajilu, ko je ves narod mogočno zbral pri maši, da daruje z duhovnikom Jezusa v Evharistiji in se napije vode, ki teče v večno življenje.

Sedaj gre za to, da ta življenjski tok zajame vsako župnijo, slehrno družino in zadnjega človeka v njej. Mladina, zlasti naša akademska mladina, naj stopi na čelo gibanju, ki bo z neupogljivo in odločno doslednostjo brez ozira na desno in levo povsod izvajalo in vedno poudarjalo resnico: Kristus je kruh življenja.

To je apostolstvo, ki širi kraljestvo božje v dušah in v javnosti in ki istočasno zida na najtrdnejših temeljih trdno stavbo za boljšo bodočnost družine in naroda.

Samo ena je Evharistija. Samo eden je vir življenja in večne mladosti: Kristus hrana naša kot učitelj, hrana naša kot Bog in človek. Pojdimo torej z železno vztrajnostjo za smotrom: H kruhu življenja vsak dan!

Jezus v Evharistiji, ki ga bomo vsak dan prejemali v obhajilu in vsak dan častili pri mašni daritvi, naj bo središče našega življenja!

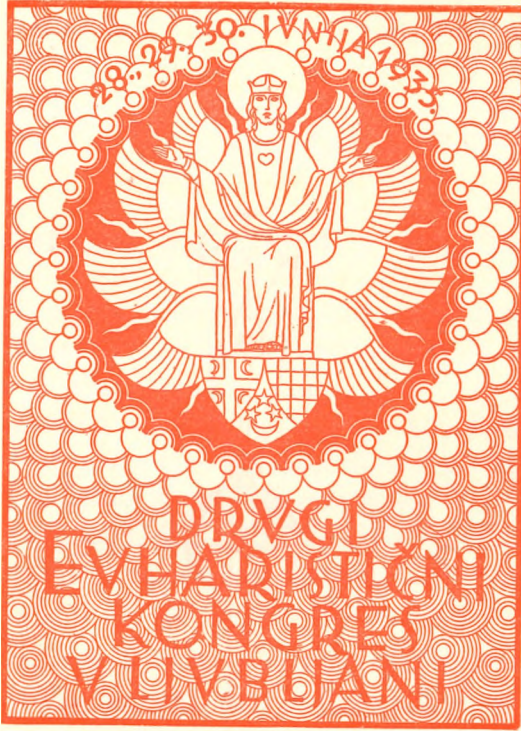
JOSIP DR. SREBRNIČ,

škof krški,

predsednik stalnega odbora

za evharistične kongrese

Jugoslaviji.

P R V I D E L

Sprva so mednarodne evharistične kongrese prirejali samo Francozi na Francoskem, v Belgiji in Švici. Izmed prvih petnajst kongresov je bil izjema samo kongres v Jeruzalemu l. 1893. Toda od l. 1905. dalje so ti kongresi našli svojo pot k vsem narodom na zemlji. Istočasno se je sprožila misel, naj se poleg njih prirejajo evharistični kongresi tudi v mejah posameznih narodov in držav. Tako se je sprva skromno stebelce sčasoma razvilo v mogočno drevo. Kristus Bog se v naših dneh proslavlja v mednarodnih velekongresih, kakor jih zgodovina še ni videla; slava pa se mu izreka tudi v narodnih, pokrajinskih, škofijskih kongresih, kjer neprestano stotisoči in stotisoči enodušno, javno, svečano in odločno manifestirajo vero v Kristusa, ki je med nami kot Bog in človek resnično pričujoč v presv. Rešnjem Telesu, in mogočno zahtevajo, da mora vladati v človeški družbi on, kajti le on ima to pravico.

Evharistično gibanje do I. splošnega evharističnega kongresa v Zagrebu l. 1930.

Slovenci in Hrvati že dolgo aktivno sodelujejo pri tem gibanju. Vsi starejši se spominjamo, kako nas je šlo na tisoče in tisoče v septembru l. 1912. na Dunaj na 23. mednarodni evharistični kongres. Imeli smo svoj poseben odsek. V velikem številu smo se Slovenci udeležili tudi — da omenim samo kongres na naših tleh — kongresa v Dubrovniku od 3. do 5. avgusta l. 1909., kjer je bil dr. Josip Srebrnič kot odposlanec goriškega nadškofa dr. Franca Sedeja izbran za podpredsednika in je v imenu vseh slovenskih udeležencev govoril pozdravni govor; kot govorniki so nastopali Franc Gomilšek s temo: »Presv. Evharistija in prvo sv. obhajilo«; dr. Josip Jerše: »Kako naj duhovnik vodi ljudstvo k Jezusu v tabernaklju«; Janez Kalan: »Presv. Evharistija in naše organizacije«. Kongres v Dubrovniku je bil krasna verska manifestacija, prepolna čarobnega sijaja, ki ga Slovenci nikakor ne moremo pozabiti. *Po načinu, kako so sodelovali Slovenci pri tem kongresu, ga lahko z vso pravico imenujemo hrvatsko-slovenski evharistični kongres v Dubrovniku!*²

Neposredna pobuda za evharistično gibanje v Jugoslaviji je došla po vojski iz Rima, kjer se je pod vodstvom papeža Pija XI. od 24. do 29. maja l. 1922. priredil 26. mednarodni evharistični kongres. Prav za prav je ta kongres zamislil papež Benedikt XV., ki je hotel, da se skliče kongres takoj po vojski v Rim; njegova iskrena želja je namreč bila, da se zopet ne samo

² Prim. »List Dubrovačke biskupije« 1909, str. 74—84, 85—88 sl.

vsi narodi sestanejo v bratski slogi pred Kristusom, ki je knez miru, ampak da mu tudi v isti slogi poklonijo zadoščenje za žalitve, ki jih je posebno za svetovne vojne od vseh narodov doživel, ter si od njega izprosijo trajen mir.

Iz Jugoslavije je odšlo tedaj na kongres v Rim 7 škofov in preko 100 drugih romarjev. Razlike v valuti niso dopuščale, da bi jih šlo v sveto mesto kaj več. V Rimu so imeli Hrvati in Slovenci skupne sestanke in pobožnosti v cerkvi sv. Hieronima.

Ker niso mogli v večjem številu proslaviti Kristusa v presv. Evharistiji na kongresu v Rimu, zato so tedaj posebno Hrvati v Zagrebu razmišljali, kako bi bili čim najlepše v duhu zedinjeni s kongresom v Rimu. *V tem prizadevanju imamo prve resne početke evharističnih kongresov v Jugoslaviji.* Za časa kongresa v Rimu so imeli v Zagrebu vsak dan celodnevno češčenje, danes v tej, jutri v drugi cerkvi. Povsod so bile cerkve sijajno okrašene. Vsak dan so v vseh cerkvah govorili odlični duhovniki o presv. Evharistiji. Marijina kongregacija duhovnikov v Zagrebu je tisti čas sprožila misel, da bi se v Zagrebu priredila še posebna evharistična proslava v zvezi z evharističnim kongresom v Rimu. Proslava je bila mesec dni po rimskem kongresu ter so jo združili s proslavo presv. Srca Jezusovega na nedeljo 25. junija v jezuitski cerkvi; ob tej priliki se je v ponedeljek 26. junija vršil evharistični sestanek hrvatskih duhovnikov v cerkvi sv. Martina v Vlaški ulici v Zagrebu. V nedeljo 25. junija se je vršila velika teoforična procesija iz stolne cerkve na Kaptolu v cerkev presv. Srca Jezusovega.

Tudi Slovenci so se spominjali tega rimskega evharističnega kongresa. Ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič je naslovil na duhovnike in vernike posebno pastirsko pismo, ki se je v dneh kongresa bralo v cerkvah ljubljanske škofije. Povsod so se priredile slovesne tridnevnice s pomenljivim zaključkom.

Mednarodni evharistični kongres v Rimu l. 1922 je torej neposredno vplival na začetke evharističnega gibanja pri nas. S tem se je gibanje organsko spojilo z evharističnim gibanjem v svetu in še posebej z evharističnimi kongresi. Urednik Bogoljuba svetnik Janez Kalan je takrat še pred rimskim kongresom zapisal v aprilski številki Bogoljuba: »Svoj narodni evharistični shod bi pa lahko imeli tudi mi. V Rim jih posebno veliko ne more . . . Ker bomo v Ljubljani imeli letos marijanski shod, naj pa *Hrvatje*

napravijo evharističnega . . . *Pa pravijo, da bi se v Zagrebu ne obnesel, prej v Varaždinu, če ga že hočejo imeti v zagrebški škofiji.*»

Predlog je padel na rodovitna tla. »Savez hrvatskih trećoredaca« je takrat proslavljal 700-letnico III. reda, a izbrali so prav Varaždin, da se tam izvede ta proslava, ki se ji je dala oblika evharističnega kongresa. Kongres se je vršil 26. in 27. avgusta 1922. Slovenci so imeli svoje pobožnosti v cerkvi pri uršulinkah. Kongres je prekosil vsa pričakovanja. Romarjev je bilo 40 do 50 tisoč, med njimi Slovencev več kot 4000. Silno bodrilno je delovalo, ker so prihiteli na kongres v ogromnem številu tudi možje in fantje. Dne 27. avgusta predpoldne so bila stanovska zborovanja. Fantov je bilo preko 8000 ter so jih morali razdeliti v dve skupini. Slovincem je govoril dr. Anton Medved: »Evharistija vir srečnega življenja in srečne smrti.« Računalo se je, da je o priliki kongresa pristopilo v Varaždinu okoli 15.000 ljudi k sv. obhajilu. *Vtis je bil nepopisen.* Ko je nadškof dr. Anton Bauer zvečer odhajal z akademije, ki so jo po sijajno dokončani procesiji imeli v čast Kristusu v sv. Rešnjem Telesu, je rekel z velikim navdušenjem: »*Do vidova na godinu u Zagrebu!*« *V njegovi duši se je ta hip porodil sklep: l. 1923. bo evharistični kongres v Zagrebu!*³

To leto moramo omeniti še lepi evharistični kongres, ki se je vršil v zvezi s celodnevним češčenjem dne 17. septembra v župniji Zlatar v hrvatskem Zagorju.⁴

*

Po varaždinskem kongresu se je posvečala velika pozornost zamisli velikega evharističnega kongresa v Zagrebu, ki naj bi bil izraz verskega prepričanja vsega hrvatskega naroda; prirejen naj bi bil v Zagrebu kot hrvatskem središču in posvečen verski obnovi vsega naroda. Zadevo je vzel v roke nadškof dr. Anton Bauer kot cerkveni poglavar največje škofije na ozemlju Hrvatov ter je pozval Marijino kongregacijo duhovnikov v Zagrebu, da jo izvede. Prvo sejo je imela kongregacija že 24. novembra 1922, na tretji seji dne 21. decembra se je izbral pripravljalni odbor s pokojnim škofom dr. Josipom Langom na čelu.⁵ Dne 29. januarja 1923 je izdal nadškof dr. Anton Bauer pastirsko pismo, kjer poziva vernike svoje škofije

³ Prim. »Kat. List« 1922, str. 448—450.

⁴ Prav tam, str. 493 s.

⁵ »Kat. List« 1923, str. 110 sl.

na kongres, ki se bo vršil 18. in 19. avgusta ter jim razlaga njegov pomen in smoter.⁶

Kongres je bil namenjen v prvi vrsti Hrvatom, kakor je razvidno tudi iz posvetilne molitve, ki jo je molil nadškof dr. Anton Bauer ob zaključku kongresa dne 19. avgusta: »Hrvatski narod priznava, da je od Tvoje dobrote prejel svojo lepo domovino . . . Mi sedaj kot narod obžalujemo svoje grehe in Te prosimo, da nam odpustiš . . . Tebi se danes posvečuje z nami ves hrvatski narod kot svojemu Kralju«. ⁷

Vendar so bili na tem kongresu kot gostje zastopani tudi drugi narodi. Slovenci so prišli v prav lepem številu; bilo jih je okoli 5000, med njimi ljubljanski škof dr. Anton B. Jeglič in kakih 100 duhovnikov. Za njihove pobožnosti jim je bila dodeljena cerkev svete Katarine.

Resolucije se ozirajo v glavnem le na Hrvate,⁸ kongres je nosil naziv »I. ukupni hrvatski euharistijski kongres«. ⁹

Hrvatski evharistični kongres v Zagrebu je bil v vsakem oziru sijajna manifestacija katoliške vere in še posebej vere v presv. Evharistijo. V procesiji je bilo 80.000 udeležencev, poleg tega pobožnih gledalcev nad sto tisoč. Sv. oče je poslal na kongres kot svojega odposlanca apostolskega nuncija Hermenegilda Pellegrinettija iz Beograda. Škofov je bilo navzočnih 30. Romarji so prišli iz vseh škofij v Jugoslaviji. Ves čas kongresa je vladal najlepši red in zaključne svečanosti so se opravile v najlepšem vremenu. »Za to proslavo se je mnogo delalo in trudilo«, je ugotovil škof dr. Josip Lang sam v svojem otvoritvenem govoru.¹⁰ Toda »molitve, prizadevanja, priprave in žrtve je Bog blagoslovil z izrednim, da, nepričakovanim uspehom«, je zapisala Vrhbosna.¹¹ »To je veliki dan za naš narod« je vzkliknil predsednik pripravljalnega odbora škof dr. Josip Lang, »morda največji, odkar je prejel sv. krst«. ¹² »V svoji dolgi zgodovini ni Zagreb najbrž nikdar videl lepšega dneva, niti ni priredil večjega dela«, se je izrazil pripravljalni odbor v svoji zahvali, ki jo je izročil javnosti.¹³

⁶ Prav tam, str. 61 sl.

⁷ Prim. knjigo: Evharistični kongres v Zagrebu 18.—19. VIII. 1923, str. 61.

⁸ Prav tam, str. 227 sl.

⁹ Prav tam, str. 226.

¹⁰ »Kat. List« 1923, str. 410.

¹¹ »Vrhbosna« 1923, str. 126.

¹² »Kat. List« 1923, str. 435.

¹³ »Kat. List« 1923, str. 427.

Prvi hrvatski evharistični kongres je odkril pred svetom vso globoko vernost hrvatskega naroda. Katoliška zavest je vzplamtela in silno se je dvignilo prepričanje, da se na širokem polju hrvatskega naroda odpirajo najlepše možnosti za veliko obnovitveno delo v duhu katoliških načel, posebno še v zvezi s presv. Evharistijo.

Iz tega prepričanja se je dvignila in z nevzdržno silo rasla hrvatska orlovska organizacija, ki je zapisala na svoj prapor: Evharistija, Žrtev, Apostolat! Dne 16. decembra v letu I. hrvatskega evharističnega kongresa se je v Zagrebu vršilo njeno ustanovno zborovanje. Z navdušenjem je ves katoliški episkopat pozdravil to prekrasno mladinsko gibanje in odobril pravila »Hrvatskog Orlovskog Saveza«. ¹⁴ Ta I. hrvatski evharistični kongres je tudi jasno pokazal, da so v morju katoliške verske zavesti hrvatskega naroda in njegove zvestobe do svojih mogočnih tradicij in papeža v Rimu brezpogojno obsojeni na neuspeh poskusi s' starokatolištvom, ki so z njim nekateri odpadli duhovniki prihajali na dan. ¹⁵

*

Katoliški episkopat je na svoji konferenci neposredno po kongresu v Zagrebu dne 19. avgusta odredil, da se v smislu zadevne kongresne resolucije takoj ustanovi stalni evharistični odbor, ki naj organizira škofijske evharistične kongrese, in sicer vsako leto v drugi škofiji. ¹⁶

Prvi škofijski evharistični kongres pri Hrvatih se je organiziral takoj naslednje leto. Škof dr. Anton Akšamović je kot prvi pripravil potrebno za svojo škofijo ter imel 23. marca 1924 dogovorno s stalnim odborom velik sestanek v Osijeku, kjer se je soglasno sklenilo, da se dne 16. in 17. avgusta priredi v tem mestu evharistični kongres za djakovsko škofijo in za župnije, ki so prišle pod apostolsko upravo njenega škofa. Svoje cer-

¹⁴ »Kat. List« 1924, str. 211.

¹⁵ Teden dni po I. hrvatskem evharističnem kongresu se je vršil v Ljubljani v dnevih od 25. do 28. avgusta V. slovenski katoliški shod, ki je bil mogočna in sijajna manifestacija katoliškega življenja v slovenskem narodu. Zanimivo vprašanje je postavil ob pogledu na obe prireditvi v Zagrebu in v Ljubljani pisec članka »Epilog euharistijskom kongresu« v »Kat. Listu« 27. septembra, str. 465: »Da li je netom minuli kongres bio smotra čvrstoće naših bojnih redova i organizacija u našem katoličkom narodu, kako je to pokazao ljubljanski katolički sastanak za Slovence?« — O slovenskem katoliškem shodu je izdal glavni pripravljalni odbor krasno in obširno knjigo: »Peti katoliški shod v Ljubljani«.

¹⁶ »Kat. List« 1923, str. 462 sl.

kve, svoje odseke in svojo skupino pri procesiji so imeli na tem kongresu tudi Madžari in Nemci, poleg njih še pripadniki grško-katoliškega obreda, *tako da je na tem kongresu kar najlepše prišla do vidnega izraza enakopravnost v obredu in v jeziku.*¹⁷ V zvezi s kongresom je priredil Hrvatski Orlovski Savez dne 14. in 15. avgusta svoj pokrajinski zlet v Djakovu, od koder so vsi udeleženci odšli na kongres v bližnji Osijek. Na kongres je prišlo v Osijek okoli 60.000 romarjev. Veličastna je bila procesija: 40.000 neposrednih udeležencev in še vsaj prav toliko pobožnih gledalcev ob straneh. Vso pozornost je ta kongres posvetil otrokom in vzgoji mladine. Še posebej je priporočil katoliška mladinska društva, včlanjena v Hrvatski orlovski zvezi in Hrvatski katoliški ženski zvezi. »*Temeljna značajka ovih jest Euharistija!*«¹⁸

V istem letu 1924 je bil na Trsatu še drugi evharistični kongres, ki se je razvil v tako lepo in veliko manifestacijo katoliške vere, kakor je do takrat Hrvatsko Primorje še ni doživelo. Kongres je bil plod iniciative III. reda; svoje svečanosti je imel od 6. do 8. septembra, romarjev je prišlo preko 30.000. *Posebno značilno za ta kongres je dejstvo, da so se ga mogli svobodno udeležiti tudi Hrvati in Slovenci iz Reke in Istre.* Svobodno so prihajali po morju in po suhem; ovire ni bilo nobene. Zato pa je bilo veselje pobožnih romarjev toliko večje. Procesija je šla s Trsata dol na Sušak in zopet nazaj ter je zapustila najgloblje vtise.¹⁹

Veličastni kongres v Zagrebu je vzpodbudil tudi Slovence. Že naslednje leto (1924.) so se v ljubljanski škofiji vršili štirje veličastni *dekanijski evharistični shodi*, vsi meseca avgusta: v Cerknici (6000 udeležencev), na Vrhniki (6000 udeležencev), v Šmartnem pri Litiji (5000 udeležencev) in 11. ter 12. jul. v Grobljah (kamniška dekanija, 5000 udeležencev).

*

S svoje konference v Djakovu dne 20. avgusta 1924 je izdal katoliški episkopat v posebnem pastirskem pismu poziv na hrvatski katoliški narod, naj v svetem letu 1925 ne proslavi le jubilejnega leta, ampak naj še posebej obhaja spomin na tisočletnico svojega kraljestva.²⁰ *Ta poslanica je*

¹⁷ »Kat. List« 1924, str. 207, 335 s.

¹⁸ Prav tam, str. 414 sl.

¹⁹ Istočasno se je priredil v Ljubljani dne 6., 7. in 8. septembra Marijanski kongres. Pri procesiji s kipom Matere Božje na Rakovnik je sodelovalo gotovo 60.000 ljudi.

²⁰ »Kat. List« 1924, str. 449—452.

našla v hrvatski javnosti silen odmev ter je vse ostale prireditve potisnila v ozadje.

Hrvati in Slovenci so se začeli pripravljati na romanja v Rim in ta romanja organizirali kakor še nikdar. Sveto leto 1925. je bilo v resnici leto romanja v Rim. Na koncu maja je prišlo kar 4000 Hrvatov in Slovencev pred papeža, vozili so se v šestih romarskih vlakih; v avgustu je sledilo slovensko katoliško dijaštvo; v septembru je stopalo po rimskih ulicah slovensko in hrvatsko Orlovstvo; v decembru se je organiziralo še eno romanje h grobu apostolov.

Četudi so se misli v tem letu osredotočile na romanje v Rim, vendar nismo popolnoma pozabili na evharistične kongrese doma. Tak kongres se je vršil dne 8. in 9. avgusta v podravski Slatini. Bil je to dekanijski kongres, spojen s proslavo tisočletnice hrvatskega kraljestva; tu se je iz 23 župnij zbralo okoli 10.000 vernikov pred presveto Evharistijo. *To je bil pri Hrvatih prvi poskus dekanijskega kongresa in je zelo lepo uspel. Bil je primer za slične prireditve, ki morejo narodu, ako so skrbno pripravljene, donesti še večjih duhovnih koristi kot prireditve v velikem slogu.*²¹

Teden nato, 15. in 16. avgusta, se je vršil dekanijski kongres v Kočevju v ljubljanski škofiji. Kongresa se je udeležilo okrog 8.000 ljudi.

V drugi polovici meseca junija l. 1926 so Američani priredili v Chicagu mednarodni evharistični kongres, o katerem je papež Pij XI. izjavil, da take verske manifestacije v proslavo Kristusa v presv. Evharistiji svet še ni videl. V Jugoslaviji v tem letu ni bilo sicer mogočnih kongresov, vendar se je 17. oktobra kot zaključek misijonov v dekaniji Slunj priredil prvi evharistični kongres v senjski škofiji. Na procesiji je bilo okoli 12.000 ljudi.²²

Iste jeseni so se tudi v Rasopasnu in Omišlju na otoku Krku priredile tridnevne evharistične svečanosti s tem izrečnim namenom, da se v ljudstvu razširi razumevanje evharističnega gibanja; zaključile so se te proslave s prelepimi teoforičnimi procesijami.²³

*

V l. 1927. se je slavila 1100-letnica rojstva sv. Cirila. Škofje so izdali že 16. oktobra 1926 posebno pastirsko pismo in objavili navodila, kako

²¹ »Kat. List« 1925, str. 414 sl.

²² »Kat. List« 1926, str. 574 sl.

²³ Prav tam, str. 594 sl., 712.

Kardinal Avgust Hlond
nadškof gnezno-poznanjski, papežev legat za II. evharistični kongres v Ljubljani

Nadžkof Hermenegild Pellegrinetti, apostolski nuncij za Jugoslavijo

naj se spominske svečanosti povsod vrše. Zopet je bil ta dogodek v ospredju splošne pozornosti, poleg tega se je organiziralo meseca maja romanje v Rim h grobu sv. Cirila. Vendar sta se navzlic temu v zvezi s proslavo sv. Cirila priredila med Hrvati dva večja evharistična kongresa, oba v avgustu, prvi v Koprivnici od 5. do 7. avgusta, drugi v Krku na otoku Krku od 13. do 15. istega meseca. Pobuda za kongres v Koprivnici je izšla s konference katoliškega episkopata dne 16. oktobra 1926. Romarjev je prišlo iz Hrv. Podravine več kot 20.000. »Hrvati in rimskokatoliška Cerkev so eno, v tem edinstvu morajo tudi ostati. Samo ako si Hrvatje ohranijo svojo rimskokatoliško vero, morejo tudi politično obstati«. To se je takrat naglasilo in se bo pri Hrvatih vedno naglašalo.²⁴ Sijajen je bil tudi kongres v Krku. Sv. Stolica je dovolila škofu dr. Josipu Srebrniču, da je takrat radi proslave sv. Cirila v katedrali v Krku kot prvi škof prvikrat pontificiral v staroslovenskem jeziku. Kongres je bil prekrasno organiziran. Bil je to prvi *škofijski kongres na Krku*.²⁵

V ljubljanski škofiji so se dekanijски kongresi nadaljevali. To leto (1927.) se je vršil dekanijски kongres v Stari Loki. Udeležba je bila veličanska (8.000 ljudi).

L. 1928 je bil od 6. do 9. septembra nadnarodni evharistični kongres v Sydney-u v Avstraliji. To leto v Jugoslaviji skoro ni bilo kongresa; samo v Cvitoviću v Liki se je priredilo večje evharistično slavje, ki je obsegalo župnije slunjske dekanije.²⁶ V Krku se je to leto od 19. do 21. junija vršila III. škofijska sinoda, v ljubljanski škofiji pa se je vršil že *drugi dekanijски kongres* na Vrhniki. Tudi tega kongresa se je udeležilo do 7.000 ljudi.

*

Za stalni evharistični odbor, ki je bil izbran l. 1923, je pomenila smrt škofa dr. Josipa Langa, ki je umrl 1. novembra 1924 v Zagrebu, največjo izgubo, kajti on je bil duša odborovega dela. Kot iz spoštovanja do njega se odbor ni reorganiziral. Jugoslovanski škofje pa so tej važni instituciji posvetili svojo pozornost in poslovni odbor episkopata je v imenu celega episkopata dne 13. oktobra 1928 imenoval škofa dr. Josipa Srebrniča za predsednika novega stalnega odbora z nalogo, da ves odbor organizira tako,

²⁴ »Kat. List« 1927, str. 471—475.

²⁵ Prav tam, str. 498, 509, 523.

²⁶ »Kat. List« 1928, str. 366.

da bo zastopal vse škofije v Jugoslaviji. Hkratu je isti poslovni odbor imenoval za podpredsednika škofa dr. Franca Salis-Seewisa v Zagrebu, za tajnika pa tedanjega kateheta dr. Antona Pilepića v Krku. V ta stalni odbor so poslali vsi škofje v Jugoslaviji svoje delegate, ki so imeli svoj prvi sestanek dne 10. aprila 1929 v Zagrebu. V odbor so bili tedaj delegirani (po abecednem redu): konzultor Marko Aštić, Bar; gimn. katehet Pavel Butorac, Kotor; kanonik Juraj Dulčić, Hvar; katehet Spasoje Fabris, Dubrovnik; sem. ravnatelj Joso Felicinić, Šibenik; gen. vikar in apostolski protonotar Stjepan Hadrović, Sarajevo; gen. vikar msgr. Božo Ivaniš, Banja Luka; župnik sv. Petra v Zagrebu msgr. dr. Josip Lončarić, Zagreb; kanonik Herkulan Luger, Split; prof. bogosl. dr. Zvonimir Marković, Djakovo; veroučitelj Oton Petrač, Prizren; župnik v Somboru msgr. Anton Skenderović, Subotica; gvardijan in dekan p. Fra Bernardin Smoljan, Mostar; kanonik in apostolski protonotar (kasnejši škof) dr. Ivan Starčević, Senj; (tedaj) pomožni škof dr. Ivan Josip Tomažič, Maribor; univ. prof. msgr. dr. Josip Ujčić, Ljubljana; sem. ravnatelj v Zagrebu p. dr. Ivan Višošević, Križevci; konzultor p. Petar Vlašić, Beograd. Vsega skupaj je štel odbor 21 članov.

Pri prvem sestanku 10. aprila 1929 so bila sprejeta po zgledu stalnih odborov v Italiji in na Francoskem (začasna) pravila za odborovo delovanje. Sestanki so se sklicevali po potrebi, najmanj pa enkrat na leto. Tu se je podajal pregled evharističnega gibanja v posameznih škofijah, poročalo se je o skušnjah o priliki evharističnih kongresov, sprožale in sprejemale so se iniciative za nove oblike evharističnega gibanja in prireditev. V maju l. 1933 je odbor izdal knjižico »Euharistijski kongres i njegova priredba«, ki jo je Katoliška akcija v Mariboru priredila tudi v slovenski izdaji pod naslovom »Evharistični shodi in kongresi«. Knjižica je zelo praktična, ker nudi vse polno navodil za prirejanje evharističnih kongresov v manjšem obsegu (dekanijskih, okrožnih, škofijskih, pokrajinskih). Odbor je važna in resna ustanova vprav radi tega, ker so člani v njem delegati svojih škofov.

V zvezi s stalnim odborom so se osnovali v raznih škofijah stalni škofijski evharistični odbori, ki naj bi vodili evidenco o evharističnem gibanju na teritoriju svojih škofij. Taki odbori so se osnovali v Zagrebu, Sarajevu, Dubrovniku, Mostaru, Djakovu i dr. V Mariboru in Ljubljani je prevzela to nalogo Katoliška akcija.

*

Takoj na svojem prvem sestanku je stalni odbor sklenil, naj se predsednik čim preje informira, kje bi se *mogel že v naslednjem letu* prirediti splošen evharistični kongres za vse katoličane v Jugoslaviji. Na večje kongrese se v l. 1929. ni mislilo, ker je sv. oče to leto radi svoje zlate maše proglasil za sveto leto. V maju se je vršilo veliko hrvatsko romanje v Rim. Ker je bil velik kongres šele pred šestimi leti v Zagrebu, zato se je mislilo na Ljubljano, Split, Sarajevo ali Subotico; toda splošno mnenje je bilo, da je za sedaj tak splošni evharistični kongres mogoč edinole v Zagrebu. O tem se je razpravljalo tudi na konferenci episkopata konec julija 1929, *kjer se je 31. julija končno sklenilo, da se v l. 1930 priredi v Zagrebu evharistični kongres za vse katoličane v Jugoslaviji.* Z veseljem je zagrebški nadškof dr. Anton Bauer predlog sprejel in naprosil predsednika stalnega odbora, naj izvrši vse predpriprave.²⁷ Pri konferenci, ki jo je sklical nadškof 21. oktobra v ta namen, se je definitivno odredilo, da se kongres vrši od 14. do 17. avgusta l. 1930. Istočasno se je izbral krajevni odbor s pok. škofom dr. Premušem kot predsednikom na čelu in delo se je pričelo. O priliki svečanega prenosa pok. škofa dr. Antona Mahniča iz grobnice zagrebskega kapitulja na Mirogoju v cerkev III. reda pri sv. Ksaverju je imel dne 4. novembra 1929 tudi stalni odbor svojo sejo, kjer se je poleg drugega sklenilo, naj se za uspeh kongresa v Zagrebu v vseh škofijah organizira molitvena akcija in naj se vsi verniki pozovejo, da do kongresa podrede vse krajevne shode, romanja in svečanosti proslavi Kristusovi v presv. Evharistiji v Zagrebu, da postane ta proslava v l. 1930 glavni veliki dogodek vseh katoličanov v Jugoslaviji.

Nam vsem je še v živem spominu, kako se je vršil I. splošni evharistični kongres v Zagrebu. Uspeh je bil sijajen, veličasten, kakor je ugotovil tudi katoliški episkopat v svoji poslanici po kongresu z veliko hvaležnostjo do Boga.²⁸ Prve dni je bilo deževno vreme in bali so se, da bo to oviralo prihod ljudskih množic. Pa so se navzlic temu od vseh strani zlivali veletoki množic v Zagreb. Sv. oče je bil na kongresu navzoč po svojem delegatu, apostolskem nunciju Hermenegildu Pellegrinettiju iz Beograda. *Slovenci so prišli v ogromnem številu.* Bilo jih je nad 5000. Zastopani so bili Hrvati iz Amerike in gradišćanski Hrvati iz Avstrije; v svojem jeziku so pozdravljali kongres Angleži iz Amerike, Francozi, Poljaki, Čehi, Slo-

²⁷ »Kat. List« 1929, str. 417, 557; »Kat. List« 1930, str. 286.

²⁸ »Kat. List« 1930, str. 445.

vaki, Rusini. Svoje cerkve so imeli za časa kongresa Slovenci pri Sv. Blažu, Nemci pri Sv. Mariji, Madžari pri Svetem Krizmu, verniki grškokatoliškega obreda pri Sv. Cirilu in Metodu. Zelo važno je bilo tudi, da so kot govorniki pri zborovanjih nastopali najodličnejši možje svetnega stanu. Govorili so: rektor vseučilišča v Zagrebu dr. Belobrk o veri in znanosti, rektor pedagoške visoke šole dr. Bosanac o veronauku v šoli, univ. prof. dr. Viktor Korošec o evharistiji in miru v svetu itd. Teoforična procesija se je vršila ob najlepšem vremenu. V njej je bilo do 100.000 udeležencev. V času kongresa je bilo vse polno drugih prireditev, ki so bile naravnane na isti smoter. Manjkala je samo ena, ki so jo mnogi z bolejšjo pogrešali. Hrvatski Orlovski Savez je že v l. 1929., takoj ko je bilo definitivno sklenjeno, da bo kongres v avgustu prihodnjega leta, sklenil, da priredi za časa kongresa mogočen nastop vsega svojega članstva; nastop bi podajal adoracijo orlovske mladine pred sv. Rešnjim Telesom. Žal, ni prišlo do te veličastne verske manifestacije, ker je kruta roka v decembru 1929 Orla nasilno strla.

Evharistični kongresi od l. 1930. dalje.

I. splošni evharistični kongres v Zagrebu je dal mogočno pobudo za vse nadaljnje evharistično gibanje v Jugoslaviji. O tem nam pričajo vsa ta leta. Sicer pa sv. oče pri vsaki priliki poziva vernike, naj prirejajo evharistične kongrese, ker odgovarjajo današnjim potrebam in donašajo mnogo mnogo dobrega. S posebnim apostolskim pismom je odprl papež Pij XI. dne 7. marca 1924 za vernike in duhovnike cel zaklad raznih velikih duhovnih koristi, da so jim ob času evharističnih kongresov in v zvezi ž njimi na razpolago.²⁹ Jasno je iz vsega, da vrši prav gotovo voljo božjo, kdor evharistične kongrese z resno, pobožno pripravo organizira in prireja.

Radi naslednjega splošnega evharističnega kongresa za vse katoličane v Jugoslaviji je episkopat na svoji konferenci dne 14. avgusta 1930 odredil, da prepušča odločitev o tem vprašanju dogovornemu sklepu stalnega odbora in ordinarija tistega mesta, kjer bi se ta kongres priredil. In že tedaj je ljubljanski škof dr. Gregor Rožman izjavil, da bo kongres v Ljubljani, kar je episkopat (dne 18. avgusta) vzel na znanje.

Leto 1931. je stalo v znamenju 1500-letnice efeškega koncila, kjer se je svečano proglasilo dostojanstvo in verska resnica božjega materinstva v

²⁹ Prim.: »Euh. kongres i njegova priredba«, str. 42—44; tudi: »Evh. shodi in kongresi«, str. 40—42.

prebl. Devici Mariji proti krivovercu Nestoriju. V zvezi s to proslavo so se priredili krasni evharistični kongresi širom Jugoslavije,³⁰ tako dne 13. junija v Humcu pri Ljubuškem v Hercegovini (udeležencev je bilo 20.000), v Pridvorju za konaveljsko dekanijo v dubrovniški škofiji (8000) in v Prnjavoru pri Banjaluki (5000); za Petrovo 28. in 29. junija v Omišlju na otoku Krku (4000); dne 25. in 26. julija v Šibeniku (30.000), kjer se je istočasno proslavila tudi 500-letnica veličastne katedrale in v Visu na otoku Visu (5500);³¹ za Veliki Šmaren 15. avgusta v Subotici (70.000), na Trsatu (5000), v Križevcih (10.000) in v Letnici v Južni Srbiji (8000). Kongres na Trsatu je bil škofijski kongres senjske škofije. Ž njim se je hkratu proslavila proglasitev trsatske Marijine cerkve v baziliko.

Poleg teh kongresov med Hrvati so bili veliki evharistični shodi v Sloveniji v mariborski škofiji dne 14. junija v Nazarju za gornjegrajsko dekanijo (5000), dne 2. julija na Ptujski gori in dne 2. avgusta v Konjicah (8000); potem 26. julija na Brezjah, 15. avgusta v Grobljah in 20. septembra dekanijski kongres za Belokrajino v Črnomlju (6000 udeležencev). Najmanj 180.000 vernikov je to leto pobožno javno sodelovalo pri večjih evharističnih prireditvah. Največji, vprav mogočni so bili evharistični kongresi v Šibeniku in v Subotici, pa tudi v Letnici. Tako veličastnih, naravnost pretresujočih verskih manifestacij ta mesta še nikdar niso videla. Pri kongresu v Prnjavoru je bilo značilno to, da se je priredil v kraju, ki šteje samo 400 katoličanov, medtem ko so vsi drugi pravoslavni in muslimani. Za mariborsko škofijo se je objavil v službenem Oglasniku lavantinske škofije (1931, št. 1) poseben načrt, po katerem naj se vsako leto v določenih okrožjih prirejajo evharistični kongresi. Vse to bi bilo priprava za končni veliki škofijski kongres v Mariboru. V djakovski škofiji to leto sicer ni bilo pravih evharističnih kongresov, vendar pa se je 15. avgusta v Marijinih svetiščih na izreden način proslavil efeški jubilej ter je pri tej priliki pristopilo k sv. obhajilu skoro 50.000 ljudi. Radi proslave efeškega jubileja se je tudi v krški škofiji poleg evharističnega kongresa v Omišlju priredila pri svetišču Marije Goričke v Baški na otoku Krku še posebna velika Ma-

³⁰ Podrobne podatke o kongresih, ki se odslej omenjajo, si lahko preskrbi vsak iz naših dnevnikov in drugih pokrajinskih listov, tednikov itd. Zatorej se mesta, kjer se podatki v listih nahajajo, tukaj ne citirajo.

³¹ O tem kongresu je izšla knjižica: »Euharistijski kongres u Visu« dne 25. i 26. srpnja 1931. Posebna knjižica je izšla tudi o prireditvi v Supetru na Braču: »Euharistijsko slavlje u Supetru na Braču« dne 14. i 15. lipnja 1930.

rijina proslava, kjer je sodelovalo najmanj 4000 romarjev. Z veseljem se je ugotovilo na sestanku stalnega odbora dne 13. decembra 1931 v Zagrebu, da se vsi kongresi uvajajo s posebno tridnevnicco ali celô devetdnevnicco z geslom, naj pridejo vsi, ki hočejo na kongres, na proslavo s Kristusom, ki so ga prejeli v sv. obhajilu. Pri vsakem kongresu se pojavljajo razne ovire, včasih čisto iznenada, zahrbtne in zelo velike, ali v zaupanju v božjo pomoč in s potrebno vztrajnostjo, odločnostjo in razboritostjo se dajo vse lepo premagati in Kristus v presv. Evharistiji zavlada končno vedno kot krona vseh žrtev, dela in zaprek.

V l. 1932. zavzema prvo mesto evharistični kongres, ki se je priredil od 2. do 5. junija v zvezi s proslavo petdesetletnice vrhbosanske nadškofije in katedralne cerkve v Sarajevu. Ta kongres je bil nadvse sijajna in veličastna manifestacija katoliške vere sredi med muslimani in pravoslavnicami v Sarajevu. Sv. oče je poslal na kongres svojega delegata v osebi apostolskega nuncija Hermenegilda Pellegrinettija iz Beograda. Bil je navzoč bodisi osebno, bodisi po svojih posebnih zastopnikih ves katoliški episkopat Jugoslavije. Romarji so prišli od vseh strani države. Na kongres je prišlo 30.000 ljudi; v teoforični procesiji so našteali 8000 udeležencev. Še pred kongresom v Sarajevu se je priredil evharistični kongres v Stôcu (Stolac) v Hercegovini. Navdušenje je bilo tukaj tako veliko, da so prišli iz okolice 20 km vsi, ki so mogli zdoma. Romarjev je bilo 6000; vtisi nepopisni; nikdo še ni doživel take svečanosti, starci so ganotja plakali. Sledili so nato kongresi na vseh straneh države mesec za mesecem, teden za tednom, često ob istem času. Dne 19. junija je bil kongres v Ogulinu (14.000 udeležencev);³² dne 29. junija v Omišu v splitski škofiji (10.000); medtem tudi v Bosni 12. junija v Brčkem, 3. junija v Plehanu, 29. junija v Tuzli (7000); v istem mesecu v mariborski škofiji 8. junija pri Sv. Trojici v Slovenskih goricah (5000), 19. junija na Prevaljah (3500), 26. junija v Ptujju (25.000), 29. junija v Celju (20.000), v isti škofiji še prej dne 16. maja v Marenbergu (1000).

Valovi evharističnega navdušenja so hiteli naprej v mesec julij, kjer imamo kongres 9. in 10. julija v Tijesnu v šibenski škofiji (5000); dne 17. julija v Hvaru (5000); 24. julija v Desiniću v Hrvatskem Zagorju

³² O kongresu je izdal Dragutin Kukalj knjigo: »Euharistijski kongres u Ogulinu 19. lipnja 1932«.

(10.000); od 28. do 31. avgusta v Korčuli v dubrovniški škofiji; vzporedno z njimi v Bosni dne 3. julija v Zavidovičih, 10. julija v Madriči, 20. julija, na praznik sv. Ilije, v Kiseljaku; 26. julija, na praznik sv. Ane v Žabljaku, 31. julija v Bogojnu (8500) — vse dekanije vrhbosanske škofije so v tem letu petdesetletnico svoje nadškofije proslavljale z evharističnimi kongresi!

V avgustu so se evharistične prireditve povezale s praznikom Marijinega Vnebovzvetja: najmanj 70.000 pobožnih vernikov se je ta praznik na raznih straneh države klanjalo Kristusu v presv. Evharistiji, na prvem mestu v Sisku (20.000), v Savskem Mostu (10.000), v Dubašnici-Malinska na otoku Krku (8000), potem širom Bosne v Dolac-Travniku (10.000), v Tolisi (8000), v Zenici (4000), v Ostrožcu in v Stupu (8000). Mogočen je bil dekanijski kongres dne 27. in 28. avgusta v Novem mestu v ljubljanski škofiji (10.000 udeležencev). Šele v septembru je javno versko evharistično navdušenje našlo svoj zaključek; tu imamo kongrese v Bosni dne 8. septembra v Rami (8000), 29. septembra v Varešu in v mariborski škofiji dne 11. septembra v Škalah (4000). V djakovskoj škofiji to leto sicer ni bilo kongresov, vendar pa se je za Petrovo v vseh župnijah proslavljala s tridnevnic 50-letnica katedrale v Djakovu, tudi je 12 župnij še posebej proslavilo 600-letnico svojega obstoja. Vse te proslave so bile tesno združene s presveto Evharistijo. V mariborski škofiji so bili to leto vsi kongresi posvečeni 70-letnici smrti škofa Slomškega, ki je bil v resnici škof presv. Evharistije. Z gotovostjo se more reči, da je v tem letu najmanj 200.000 vernikov po Jugoslaviji svečano in javno manifestiralo svojo vero v Kristusa in javno izpričalo svojo zvestobo Cerkvi in papežu! Desettisoči in desettisoči so pristopili k sv. obhajilu in s tem Kristusu odprli svoje duše, da poglobi in razširi v njih svoje kraljestvo. Koliko blagoslova se je razlilo to leto nad posameznike in njihove družine!

*

L. 1933. je bilo zopet jubilejno leto, jubilejno radi tega, ker smo se spominjali 1900-letnice odrešenja človeštva po Kristusovi smrti na križu. S to obletnico se je združila 75-letnica prikazanja bl. Device Marije v Lourdes-u. Ta dvojni jubilej je potisnil radi romanja v Rim in radi drugih jubilejnih prireditev evharistične kongrese malo v ozadje, vendar je evharistična misel pri vseh jubilejnih prireditvah vprav dominirala, ker so bile obletnice po svojem bistvu spojene z njo.

Tu moramo vsekakor omeniti veličastno in nepozebanó *proslavo 1900-letnice Odrešenja v Ljubljani*. Že tedaj, ko se je sveto leto obhajalo samo v Rimu, preden je bilo raztegnjeno na ostali svet, je mesto Ljubljana in vsa Slovenija, pred vsem ljubljanska škofija, koncem julija proslavila 1900-letnico našega Odrešenja, in sicer obenem z *biserno mašo* bivšega ljubljanskega škofa, sedaj *nadškofa dr. A. B. Jegliča*. To je bila do tedaj brez dvoma največja verska katoliška manifestacija, kar jih je slovenski narod priredil kdaj v zgodovini, ko se je nad 50.000 vernih Slovencev zbralo okrog križa in svojega bivšega škofa in tako potrdilo svojo versko zavest in prepričanje. Če upoštevamo, kako majhen narod je slovenski, smemo reči, da je malokateri narod tako mogočno obhajal spomin na oni največji dogodek v življenju človeškega rodu, kakor prav Slovenci. Poleg najvišjih predstavnikov oblasti — bil je navzoč tudi zastopnik kralja — se je udeležilo slovesnosti 12 jugoslovanskih škofov, od katerih so trije govorili zbranemu ljudstvu. Ta prireditev je pretehtala moči malega naroda in ga ne samo našla sposobnega, marveč ga še bolj usposobila za še večjo prireditev po dveh letih v čast evharističnemu Kralju.

To leto smo doživeli še kongrese: dne 15. in 16. julija v Stônu na Pelješcu — Dubrovnik (4000); od 12. do 15. avgusta v Dobrinju na otoku Krku (7000); od 14. do 16. avgusta v Odžacih v subotiški apostolski administraturi (25.000); dne 15. in 16. avgusta v Bosanski Gradiški (6000); od 25. do 29. oktobra v Širokem Bregu v Hercegovini (8000). V Odžacih so sodelovali v bratski slogi Bunjevci, Nemci, Madžari in Slovaki; prav tako v Bosanski Gradiški Hrvati, Poljaki, Nemci, Italijani, unijati. V ljubljanski škofiji je bilo to leto najbolj bogato na evharističnih prireditvah. Vršilo se je kar osem shodov: v Kamniku (5000), v Domžalah (7000), v Tuhinju (2000), v Predosljah (8800), v Tržiču (4000), v Št. Jerneju (7000), v Trebnjem (8000) in v Žužemberku (8000). Vsi ti shodi poleg veličastne proslave v Ljubljani! V mariborski škofiji je bilo v tem letu veliko jubilejnih prireditev z evharističnim značajem; evharistične shode so imeli v Rušah, Šmarju, Rajhenburgu, Trbovljah, Turnišču, Vel. Nedelji, Teharjih, Križevcih; aktivno je pri njih sodelovalo najmanj 150.000 vernikov. Poleg njih je bilo več evharističnih svečanosti za mladino, n. pr. v Ponikvi, na Ptujski gori, pri Sv. Antonu v Slov. goricah, v Rajhenburgu, koder je nastopilo najmanj 8000 otrok. V zagrebški škofiji so se večje jubilejne svečanosti priredile v 27 krajih; na sličen način se je delalo v djakovski škofiji in v vseh ostalih škofijah.

Važni sklepi so se sprejeli pri sestankih stalnega odbora dne 11. decembra 1932 in 25. januarja 1934: *Pri evharističnih kongresih naj se posveča največja pozornost otrokom in odrasli mladini, posebno fantom.* Zelo primerno je, da se za otroke prirejajo še posebni evharistični shodi, prav tako za fante. Prve poskuse so v tem oziru napravili v l. 1933. v Sloveniji. Poskusi so sijajno uspeli!

Godbe so pri evharističnih kongresih zelo dobrodošle. *Toda za časa evharističnega kongresa naj svirajo izključno nabožne pesmi. Na to naj se strogo pazi!* — *Naj se izkoristijo obletnice v življenju naroda, škofije, okraja, škofa, župne cerkve, župnika, odličnih katoliških organizacij za to, da se jim dá v načinu proslave evharistični značaj!*

*

Krasno je valovalo evharistično gibanje tudi v l. 1934. ter je proti koncu leta prešlo v pripravo na II. splošni evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani. Prvi kongres se je to leto priredil v Orebiču na Pelešču v dubrovniški škofiji. Vršil se je 15. julija; udeležencev je bilo 10.000. Naslednji kongres je bil v Velikem Bečkereku od 10. do 12. avgusta; 50.000 romarjev Bunjevcev, Nemcev in Madžarov je prišlo na ta kongres, mnogi peš, celo 50 km daleč! Vsa pričakovanja je prekosil in zopet pokazal, kako globoka je v dušah vera v Kristusa v presv. Evharistiji. Skoraj istočasno je bil v Vrbniku na otoku Krku od 11. do 15. avgusta drugi kongres; navzlic dežju se ga je udeležilo 6000 vernikov; otroci so imeli pri tem kongresu v nedeljo 12. avgusta svoj veliki dan — 1100 jih je bilo v procesiji v čast bl. Device Marije. Tretji kongres ob istem času je bil od 10. do 16. avgusta v Letnici v Južni Srbiji (4000). Sijajna verska manifestacija je bil zopet istočasno četrti kongres v Virovitici; 30.000 vernikov je prišlo na to proslavo! Dne 26. avgusta je imela Vrboska na otoku Hvaru svoje veliko evharistično slavje (10.000);³³ 14 dni pozneje od 6. do 8. septembra Kraljeva Sutjeska v Bosni in dne 29. in 30. septembra Drežnik-grad v senjski škofiji ob bosanski meji (8000). V senjski škofiji je bilo lepo evharistično slavje tudi v Brinju dne 30. junija in 1. avgusta, ko so praznovali zlato mašo tamkajšnjega župnika. *Poleg kongresa v Velikem Bečkereku zavzema v tem letu najodličnejše mesto škofijski kongres, ki se je vršil v Mariboru dne 7. in 8. septembra.* Romarjev je prišlo na ta kongres najmanj 40.000. Kongres je bil plod triletnega duhovnega pripravljanja in

³³ O tem je izšla knjižica: »Proslava Sv. Križa u Vrboskoj na Hvaru dne 26. kolovoza 1934«.

je prav gotovo največja in najlepša verska manifestacija v mariborski škofiji do sedaj.³⁴

V ljubljanski škofiji pa je bil to leto le dekanijski kongres v Ribnici z nad 10.000 udeleženci.

*

Hvala Bogu, versko življenje s pomočjo evharističnih kongresov je postalo skoro bistven del v življenju katoličanov v Jugoslaviji. Važni in veliki kongresi so se priredili celo v l. 1935., ko je bila vsa pozornost dejanski že osredotočena na II. splošni evharistični kongres v Ljubljani. Niso vsi mogli v Ljubljano, zato so občutili potrebo, da prirede doma sami svoje evharistične kongrese. Tako so bili na vsakem otoku krške škofije, najprej dne 27. in 28. aprila v Rabu za otok Rab (3000); potem 14. in 15. avgusta v Aleksandrovu za otok Krk (5000), kjer so imeli otroci poseben praznik v nedeljo 11. avgusta; 5. in 6. oktobra v Novalji za otok Pag (4000). Za godovni praznik mlademu nadškofu koadjutoru dr. Alojziju Stepincu je priredil Bjelovar veliko evharistično slavje, ki je privabilo v Bjelovar gotovo 25.000 ljudi; v procesiji so našteli do 10.000 udeležencev. Veličasten je bil evharistični kongres v Čakovcu za vse Medjimurje od 23. do 25. avgusta, ki se ga je udeležilo 50.000 romarjev. Istočasno je manifestiralo za Kristusa v presv. Evharistiji pri evharističnem kongresu v Kloštru Podravskega 20.000 vernikov. Teden dni prej je prišlo 10.000 romarjev s 50 duhovniki od vseh strani po morju na evharistični kongres v Jelsi na Hvaru, da v nedeljo 18. avgusta v čarobni lepoti morskega osredja proslave Kristusa in mu prisežejo zvestobo. Toliko ljudstva in toliko duhovnikov ni bilo še pri nobeni prireditvi v hvarski škofiji! Velik evharistični kongres je to leto s splošno tridnevno gorečo pripravo od 5. do 8. septembra organiziralo tudi prostrano Duvanjsko polje v Hercegovini. Za Mali Šmaren pa so svečane procesije privedle v Duvno Tomislav-grad najmanj 16.000 romarjev, da tukaj proslave Kristusa v sv. Rešnjem Telesu. Istočasno so slavili evharističnega Gospoda na dekanijskem kongresu v Novem Šeheru v vrhbosanski nadškofiji, kjer je nastopilo v teoforični procesiji preko 5000 romarjev iz žepačke dekanije.

Torej poleg nepreglednih množic v Ljubljani kot središču evharističnega slavja v l. 1935. se je na raznih straneh države poklonilo evharističnemu Kralju še nad 130.000 vernikov, ki niso mogli v Ljubljano, pa so tudi oni javno in svečano bili pred istim Kristusom na kolenih združeni v isti veri.

³⁴ Pripravljalni odbor je izdal v krasni knjigi izčrpno poročilo: »Evharistični kongres Maribor, 7.—8. sept. 1934«.

*

Vendar je bil v ospredju vsega zanimanja evharistični kongres v Ljubljani, ki je bil namenjen vsem katoličanom v Jugoslaviji. Vsi so bili pozvani nanj kot enakopravni bratje. Zato zavzema po svoji zamisli, po svoji izvedbi in po svojem namenu osrednje mesto med vsemi evharističnimi kongresi tega časa v Jugoslaviji. Kongres se je pripravljaj dolgo časa in z veliko skrbnostjo. V letih 1933. in 1934. so se v veliko dekanijah ljubljanske škofije vršili uspeli evharistični kongresi, Maribor je doživel svoj prvi škofijski kongres, kar vse je bila daljna priprava za Ljubljano. Spomladi l. 1935. pa se je v vsej Sloveniji in deloma tudi drugod med katoličani v državi izvršila tako obsežna in globoka bližnja priprava, kakor je pri nas še nismo imeli sreče doživeti. Evharistične misijonske in tridnevnične pobožnosti v mnogih župnijah, otroške evharistične prireditve, dijaške akademije z evharistično vsebino, duhovne vaje po stanovih, javne adoracije, ves mesec maj posvečen Kristusu v presv. Rešnjem Telesu, blagoslovitve kongresnih križev, romanja na Brezje po kongresu: *dà, po pravici lahko trdimo, da je bil II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani 1935 tako po svoji pripravi kot po svoji sijajni izvedbi dosedaj najvišji doseženi višek evharističnega gibanja v Jugoslaviji.*

Bogu hvala za vse milosti, ki nam jih je podelil, ki nam jih dnevno deli in nam jih je v obilici še pripravljen deliti po svojem evharističnem kruhu!

*

Zelo zgoščen je pregled, ki ga podaja naše poročilo. Nič ne de! Saj so vsi posamezni podatki kakor žive iskre pod pepelom. Zagrabi v pepel, in ogenj imaš pred seboj! Zagrabi v posamezne podatke in vsak ti postavi pred dušo neizbrisne prizore, cele reke silne čiste vere in božjih milosti, blagega hotenja in kot granit trdnih sklepov in ljubezen in zvestobo do Kristusa, ki je lepša in bolj žareča kot so žarki zahajajočega sonca nad morskim obzorjem.

2. Proglas za kongres v Ljubljani

Jugoslovanski katoličani, zlasti še Slovenci, so že cele mesece pred izidom uradnega kongresnega proglasa z zanimanjem poslušali vesti o bližnjem jugoslovanskem evharističnem kongresu, ki naj bi se vršil v letu 1935 v Ljubljani. V ljubljanski škofiji, ki je bila na tem velikem dogodku najbolj živo zajeta, je izšlo prvo uradno poročilo o kongresu v 8. številki Škofijskega lista (1934) in se glasi:

Po sklepu škofovske konference dne 18. avgusta 1930, ob priliki evharističnega kongresa v Zagrebu, se bo vršil prihodnje leto v Ljubljani evharistični kongres za kraljevino Jugoslavijo, in sicer v dneh 28., 29. in 30. junija 1935.

Ko to službeno naznanjam, prosim gg. duhovnike in vse vernike, naj z molitvijo in po možnosti z delom pomagajo pripravljati ta veliki praznik našega Boga v zakramentu presv. Rešnjega Telesa, da bodo sadovi tega praznika v dušah obilni in trajni.

V Ljubljani, dne 1. oktobra 1934.

† GREGORIJ, škof

Zanimanje za kongres pa je zraslo in zavzelo vse širši obseg zlasti, ko je na praznik Kristusa Kralja leta 1934. izšel uradni škofovski proglas, ki je vse katoličane v Jugoslaviji opozoril in pozval na kongres. Vsi časopisi v Jugoslaviji so objavili ta proglas, dnevno časopisje je pisalo o njem, tudi v svetovne liste je že tedaj prodril glas o nameravanem narodnem evharističnem kongresu v Ljubljani. Konec novembra je raz vrat vsake katoliške cerkve v državi, raz oglasnih desk katoliških društvenih dvoran in številnih trgovskih izložb po mestih in na deželi opozarjal na kongres krasno sestavljeni in vsebinsko bogati poziv na kongres.

Odbor je dal natisniti ta proglas v slovenščini, hrvaščini, nemščini in madžarščini, tako da ga je vsak katoličan lahko bral v svojem jeziku in ga tudi dobro razumel.

Tako je govoril in tako nam je klical poziv naših prevzvišenih nadpastirjev:

Katoliškim vernikom v Jugoslaviji!

V smislu sklepa katoliških škofov v Jugoslaviji vas najtopleje vabimo na

II. EVHARISTIČNI KONGRES,

ki se bo vršil

za vso kraljevino v Ljubljani v dneh 28., 29. in 30. junija 1935.

Pridite, da skupno izpričamo svojo vero v Boga in Gospoda našega v presvetem Rešnjem Telesu!

Pa sedanji čas, ko je na svetu tako malo miru, srčne zadovoljnosti in tihe sreče, a toliko negotovosti, temnih slutenj in mračnih skrbi, ali ni kaj malo pripraven za tako veliko zunanje slavlje? A

vprav sredi težav in tegob teh težkih dni stoji naš Odrešenik Jezus Kristus kakor nekoč med trpečim ljudstvom ter nas vse, ki so nam oči kalne od skrbi in ušesa naglušna od tarnanja, ljubeznivo vabi: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt 11, 28).

Slušajmo ta sladki glas, ki nam obljublja olajšanje in moč, zberimo se kakor ovce okrog svojega Dobrega Pastirja in s sv. Petrom vdano recimo: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji« (Jn 6, 68, 69). Slej ko prej je resnično, da je tudi v časnem oziru rešenje narodov le v Kristusu, Odrešeniku sveta. Zakaj »srečno ljudstvo, ki mu je njegov Bog Gospod« (Ps 32, 12).

To srečo iščemo sebi in svojemu narodu v krizi naših dni. Našli jo bomo le pri Kristusu. Kajti ni toliko krize kruha, saj ga je vobilju. Ni toliko krize dela, saj nas delo povsod kliče. Kriza duš je, zato nered in ob krivični obilici stradež milijonov. Kriza duš je, zato needinost, nemir in sovraštvo. Iz krize duš vodi le en izhod, On, ki je o sebi dejal: »Jaz sem pot, resnica in življenje« (Jn 14, 6).

Kristus v presvetem Rešnjem Telesu je naše življenje. Iz njega zajemamo pogum v težavah, veselje v preskušnjah, upanje v brezupu, veliko, vse premagujočo ljubezen do Boga in do bližnjega. Iz takšne ljubezni vzklije mir v narodu in med narodi. Iz takšne ljubezni se bo našla prava pomoč v tolikeri bedi in prava rešitev zamotanih vprašanj.

Moramo in hočemo pripomagati, vsak po svojih močeh, da se svetovna stiska olajša vsaj v našem narodu in to po Jezusu, našem edinem Rešitelju. Zato pridite vsi, ki verujete v Jezusa Kristusa, v presvetem Rešnjem Telesu med nami živečega. Vabimo vse stanove, predvsem *vse delovne stanove*, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo *pot* iz stiske. Vabimo *katoliško inteligenco*, da v Jezusu najde *resnico* sredi sedanjih zmot. Vabimo *zlasti mladino*, da v Jezusu najde *življenje*, pravo, lepo in osrečujoče. Pridite, priredimo Jezusu, našemu Odrešeniku, zmagovito slavje! Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami!

Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se po Njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!

Že sedaj pa pripravljajmo svoja srca z molitvijo, sveto daritvijo in žrtvami na velike dni kongresa, da bodo res dnevi, ki po presveti Evharistiji odprejo našemu narodu vire nadnaravnega življenja v blagoslov naši domovini.

V Ljubljani, na praznik Kristusa Kralja 1934.

Dr. Gregorij Rožman,
škof ljubljanski.

Dr. Josip Srebrnič, škof krški,
predsednik stalnega odbora
za evharistične kongrese.

3. Sestava in delo glavnega pripravljalnega odbora

Konec septembra 1934 je prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman poveril dr. Stanislavu Žitku, odvetniku v Ljubljani, predsedstvo in sestavo pripravljalnega odbora za evharistični kongres.

Pri sestavi glavnega odbora je bilo treba pred vsem paziti na to, da ne bi spričo obsežnih potrebnih zunanjih pripravljalnih del trpela idejna vsebina kongresa. Zato se je pri sestavi glavnega pripravljalnega odbora polagala v prvi vrsti važnost na duhovna in idejna pripravljalna dela.

Druge načelo, ki je obveljalo pri sestavljanju odbora, je bilo to, naj bi posamezni odborniki vršili vsak svojo nalogo kolikor mogoče samostojno, tako, da bi bil glavni odbor razbremenjen in bi mu ne bilo treba reševati posameznih vprašanj do podrobnosti, da bi se tako mogel tem bolj posvetiti glavnim smernicam vsega pripravljalnega dela.

Glavni odbor je bil sestavljen izključno kot delovni odbor in ne kot reprezentacijski odbor, v katerem bi imele posamezne korporacije ali ustanove svoje zastopnike. Vsak odbornik je imel samo svojo točno določeno delovno nalogo glede na pripravo kongresa in ni imel zastopati v odboru interesov te ali druge organizacije, korporacije ali ustanove. Izjema je obstajala samo za stalni odbor za evharistične kongrese v Jugoslaviji, kar je naravno, ker je pripravljalni odbor za ljubljanski evharistični kongres bil samo nekak izvršilni odbor tega odbora.

Prva seja glavnega pripravljalnega odbora se je vršila 9. oktobra 1934. Odbor se je bil sestavil sledeče:

Vodstvo priprav in vodstvo kongresa je pripadalo predsedniku dr. Stanislavu Žitku. Njegov namestnik je bil podpredsednik pripravljalnega odbora, sodni svetnik dr. Matija Lavrenčič.

Vseučiliški prof. msgr. dr. Josip Ujčić je prevzel odborniško mesto za versko pripravo za kongres; poleg tega je kot član stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji zastopal tudi ta odbor.

Stolni prošt in generalni vikar Ignacij Nadrah je prevzel skrb za pripravo in za organizacijo vseh cerkvenih prireditev ob evharističnem kongresu. V njegov delokrog je spadala tudi organizacija mladinskih verskih nastopov ob kongresu.

Dr. Joža Basaj, ravnatelj Zadrुžne zveze v Ljubljani, je imel referat za zborovanja in je bila njegova naloga, vsebinsko pripraviti vsa zborovanja, ki so se vršila v okviru kongresa; obenem je v njegov delokrog spadala tudi naloga, organizirati udeležbo na kongresnih zborovanjih.

Stolni dekan dr. Franc Kimovec je bil referent za umetnostne prireditve. Zlasti je imel nalogo voditi vse pevske priprave; pripadala mu je dalje priprava in organizacija cerkvene umetnostne razstave ob kongresu; skrbeti je moral slednjič za morebitne dramatične prireditve, ki bi se vršile v okviru evharističnega kongresa, ali pa vsaj stopiti v stik z ljubljansko gledališko upravo glede predstav ob kongresnih dneh.

Dr. Francetu Kržanu, ravnatelju Ljudske posojilnice v Ljubljani, je bila poverjena skrb za kongresne finance. Ker je dr. Kržan kmalu težko zbolel, ga je nadomestil prof. Janko Mlakar. Finančni odbor je imel nalogo, zbrati sredstva za kritje stroškov kongresa, dalje pretresati in odločati o vseh finančnih in gospodarskih vprašanjih, o vseh naročilih, v delokrog tega odbora so tudi spadale kongresne izkaznice in znaki.

Martelan Ivan, uradnik Vzajemne zavarovalnice, je prevzel skrb za vse zunanje priprave. Njegov referat je imel najširši delokrog. Tu sem je spadala organizacija rediteljstva in sanitetne službe; priprava potrebnih stavb in dekoracij; organizacija vseh sprevodov ob kongresu; ureditev prometa, preskrba potrebnih vozil za odličnike, goste, dekoracijski material itd.; priprava potrebnih stanovanj; organizacija prehrane; organizacija sprejemov gostov in vodstvo tujcev ter slednjič organizacija zletov in romanj po kongresnih dneh.

Propaganda je bila poverjena uredniku Josipu Košičku. Njegov odbor je imel nalogo, skrbeti za splošno propagando za kongres doma in v inozemstvu, dalje za organizacijo pripravljalnih odborov po vseh župnijah naše škofije in tudi lavantinske, za organizacijo škofijskih pripravljalnih odborov po vseh škofijah naše države. Tem odborem je moral pošiljati potreben informacijski in propagandni material. V propagandni

odbor je spadala vsa tiskovna služba, skrb za lepake in oglase, za filmska snimanja, fotografiranje itd.

Tajniške posle je vršil *V i n k o Z o r*, ki je vodil tudi glavno kongresno pisarno.

Vsak član glavnega odbora si je za izvedbo svoje naloge sestavil poseben odbor, ki je bil zopet razdeljen na potrebno število pododborov. Le tako je bilo možno izvesti vse ogromne priprave za kongres. V glavnem odboru in v vseh ostalih pripravljalnih odborih in pododborih je delovalo z veliko vestnostjo in požrtvovalnostjo vsega nad 200 ljudi.

Čas in spored kongresa. Na prvih sejah je bilo treba določiti pred vsem čas in pa spored kongresnih prireditev in svečanosti. Glede časa je bilo več predlogov; nekateri so zlasti priporočali, da bi se kongres vršil šele v juliju, češ, da bi ga bilo možno do takrat lažje pripraviti, ker bo več časa na razpolago. Vendar je slednjič prevladalo mnenje, da bi se vršil kongres zadnje dni junija, tako da bi bila glavna kongresna dneva praznik sv. Petra in Pavla, ki je padel na soboto, in sledeča nedelja. Otvoritev kongresa pa naj bi se izvršila v petek 28. junija, na praznik presvetega Srca Jezusovega zvečer.

Prvi čas se je mogel kongresni spored določiti le v osnovnih točkah. Tako se je sklenilo, da se bo vršila otvoritev kongresa v petek 28. junija 1935 zvečer. Na praznik sv. Petra in Pavla dopoldne ob 10. uri so bila določena stanovska zborovanja po raznih dvoranah. Popoldne istega dne se je imelo vršiti prvo slavnostno zborovanje. Zvečer in ponoči med praznikom sv. Petra in Pavla in nedeljo naj bi se vršilo po cerkvah češčenje pred izpostavljenim Najsvetejšim. Tudi je bilo od vsega početka določeno, naj bi se to noč vršila procesija mož in fantov. Za nedeljo 30. junija dopoldne je bila določena glavna maša, po maši drugo slavnostno zborovanje; popoldne pa zaključna procesija, s katero bi bilo kongresno slavlje končano.

Glede drugih prireditev, ki bi se vršile ob kongresnih dneh, je odbor sklenil, da bo v svojem delokrogu pripravil in organiziral samo tiste prireditve, ki nujno spadajo v spored *e v h a r i s t i č n e g a* kongresa. Glede ostalih prireditev je bilo prepuščeno posameznim društvom in ustanovam, da jih pripravijo in organizirajo v sporazumu s pripravljalnim odborom, ne da bi prevzel pripravljalni odbor kakršnekoli obveznosti. Vendar pa je odbor moral paziti, da ne bi množica drugih prireditev zasenčila glavnih kongresnih svečanosti.

Prostor glavnih prireditev. Obsežno je glavni odbor od početka razpravljal o tem, kateri prostori bi se za posamezne prireditve vzeli kot najbolj primerni v pošte. Večji prostor na prostem je bil potreben za slav-

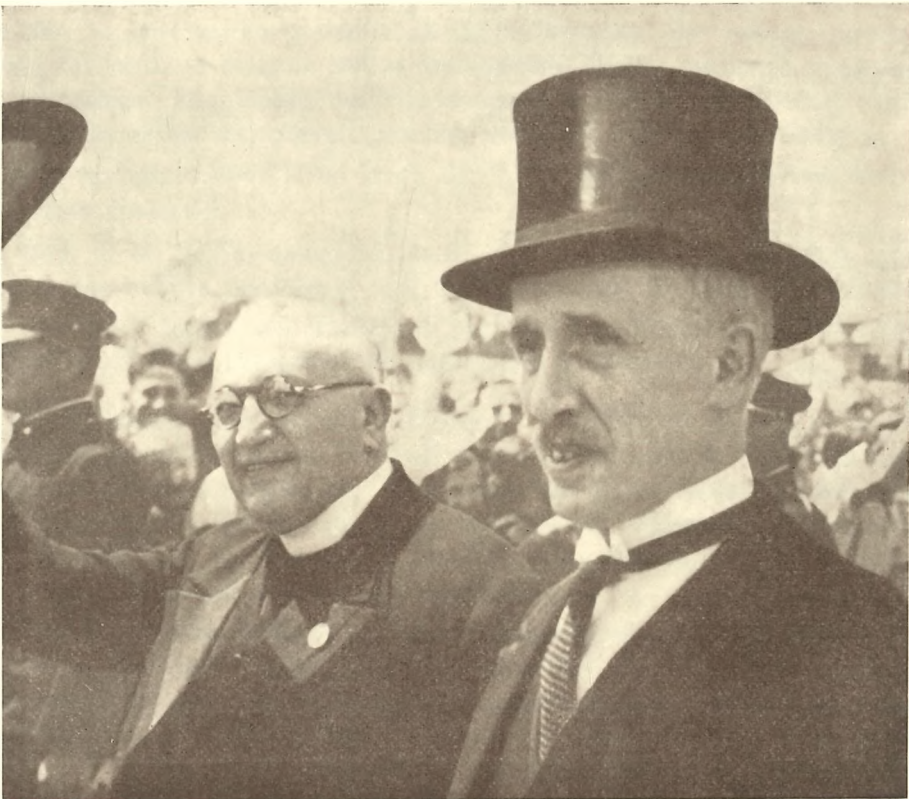

Papeška delegacija za II. jugoslovanski evharistični kongres v Ljubljani

V sredi: Nj. Em. kardinal legat dr. Avgust Hlond. Stoje od leve na desno: grof Potworowski, prelat Medlewocki, msgr. Zakrzewski, msgr. Callori di Vignale, tajnik Iglinski, komornik Zoltowski, tajnik Baraniak, prelat Madjerec, msgr. Capoferri, grof Grabski

**Zastopnik Nj. Vel. Kralja Petra II. in vis. kralj. namestništva na kongresu
diviz. general Peter Nedeljković**

**Zastopnika kraljevske vlade na kongresu notranji minister dr. Anton Korošec
in minister trgovine in industrije dr. Milan Vrbanić**

nostna zborovanja, za slovesno mašo in za zaključno slovesnost. Takih prostorov v Ljubljani ni na pretek. Omenjal se je Kongresni trg z Zvezdo, travnik v Tivoliju pri Cekinovem gradu in Stadion. Proti Stadionu so bili pomisleki, da leži preveč izven mesta in da bi bil radi tega zlasti za zaključek kongresa nepripraven. Škof dr. Gregorij Rožman je o dvomih odbora, kje naj bi se posamezne prireditve vršile, poročal tudi na škofovski konferenci v Zagrebu. Pri tem se je nadškof dr. Anton Bauer začudil, češ, saj vendar ne more biti nobenega dvoma o tem, da se bodo vse prireditve vršile na Stadionu. Tudi pripravljalni odbor se je po daljšem razmotrivanju končno odločil za Stadion, kar je zelo poenostavilo zunanje priprave, ker ni bilo treba pripravljati dveh ali več prostorov, marveč so se vse priprave osredotočile na Stadion, ki pa naj bi radi tega postal za evharistične dni res veličastna cerkev in mogočno slavnostno zborovališče.

Stiki s stalnim odborom za evharistične kongrese v Jugoslaviji. Predsednik stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji krški škof dr. Josip Srebrnič je osebno prisostvoval drugi seji pripravljalnega odbora, ki se je vršila 23. oktobra 1934. Škof dr. Josip Srebrnič je na tej seji poudaril, da bo značaj kongresa sicer obče državen, vendar pa bo imel pred vsem obeležje slovenskega naroda, ki ga prireja. Če bo kongres dobro pripravljen, bo imel velike posledice za versko življenje slovenskega naroda. Priporočal je, da se ovire in težave premagujejo zlasti z molitvijo za srečen uspeh kongresa; kdor začne moliti za kongres, je tudi že zainteresiran zanj. Pripravljalni odbor naj posveti posebno pozornost mladini in delavstvu.

Pripravljalni odbor je od škofa dr. Josipa Srebrniča naznačene smernice zvesto upošteval.

Bodi ob tej priliki omenjeno, da se je skoraj vseh sej glavnega pripravljalnega odbora udeleževal tudi ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman, ki je ves čas z veliko natančnostjo in skrbnostjo z nasveti in iniciativnimi predlogi sledil vsem pripravam do najmanjših podrobnosti.

Pripravljalna dela po ostalih škofijah. V ljubljanski škofiji so se po naročilu kongresnega odbora osnovali z izredno hitrostjo in vestnostjo pripravljalni odbori po vseh farah. Tudi v lavantinski škofiji so obstajali taki farni pripravljalni odbori po znatnem številu farâ. Sicer pa so se organizirali po vseh škofijah Jugoslavije škofijski pripravljalni odbori, s katerimi je bil pripravljalni odbor v stalnih stikih.

Dne 9. januarja 1935 se je vršila v Zagrebu seja stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji. Glavno točko te seje je tvoril razgovor o evharističnem kongresu v Ljubljani. Udeležili so se seje zastopniki skoro vseh škofij iz naše države. Zato je imela seja izreden pomen za kongres.

S strani glavnega pripravljalnega odbora sta se udeležila seje predsednik dr. Stanislav Žitko in referent za versko pripravo dr. Josip Ujčić, ki je tudi sam član stalnega odbora za evharistične kongrese. Na seji je vladalo veliko zanimanje za kongres in je bilo mogoče razbrati iz poročil posameznih referentov, da bo udeležba tudi iz ostalih škofij naše države velika.

Žal so poznejše politične razmere to ugodno razpoloženje uničile. Za dan 5. maja so bile namreč razpisane državnozborske volitve. Hrvatski narod je v pretežni večini glasoval za dr. Vladka Mačka; Slovenci pa so se v pretežni večini od volitev abstinirali po naročilu svojega narodnega voditelja dr. Antona Korošca. To so Hrvati Slovincem hudo zamerili. Tako je prišlo, da je zanimanje za kongres med Hrvati silno padlo, čeprav je pripravljalni odbor z največjo skrupuloznostjo pazil, da se izogne vsemu, kar bi kakorkoli bilo z dnevno politiko v zvezi. Odbor je ves čas stal strogo na stališču, da je evharistični kongres samo verska prireditelja in je to svoje stališče od pričetka do zaključka kongresa do skrajnosti izvedel.

Po sebi je umevno, da smo bili z mariborskim odborom ves čas priprav v najtesnejših stikih. Tako se je 16. januarja 1935 udeležil predsednik dr. Stanislav Žitko seje škofijskega pripravljalnega odbora v Mariboru, pozneje pa se je zastopnik mariborskega odbora ravnatelj Franc Hrastelj udeležil seje glavnega pripravljalnega odbora, da so se tako dogovorile vse potrebne podrobnosti.

Stiki z inozemstvom. Pred vsem si je pripravljalni odbor od vsega početka postavil za nalogo, da zainteresira za kongres naše izseljence, zlasti tiste v Ameriki, na Holandskem, Vestfalskem, v Franciji in Belgiji. Želja odbora je bila, da bi ob kongresnih dneh čim več izseljencev obiskalo domovino in se skupaj z nami poklonilo evharističnemu Kralju.

Glede udeležbe drugih narodov pa je odbor zavzel stališče, da se sicer uradoma ne vabijo, ker je bil kongres namenjen v prvi vrsti vernikom naše kraljevine, pač pa da se opozorijo na kongres in je odbor tudi poskrbel, kar je bilo treba, da bi se mogla kongresa udeležiti večja odposlanstva posameznih drugih narodov.

Tekoče delo odbora pa je obstajalo v tem, da je reševal zadeve, ki so jih sproti predložili posamezni referenti v rešitev. Dalje, da je zastopal kongres nazunaj, zlasti pred oblastmi ter pri njih izvedel potrebne intervencije, povabila, dajal nasvete in navodila. Radi ureditve številnih nejasnosti in pospešitve raznih nerešenih vprašanj sta se med drugim prve dni junija mudila v Beogradu člana odbora, predsednik dr. Stanislav Žitko in referent za zunanje priprave Ivan Martelanc ter posredovala skoro v vseh ministrstvih.

O posameznostih, s katerimi se je bavil in odločal glavni odbor, je govor v podrobnih poročilih o delu poedinih odsekov, ki slede.

Naloga, ki je bila poverjena glavnemu odboru, je bila ogromna in združena z veliko odgovornostjo. Hvala Bogu, z neumornim delom vseh članov in ob razumevanju vseh merodajnih činiteljev je odbor izvršil svojo nalogo častno in v splošno zadovoljstvo.

4. Spored kongresnih svečanosti

Glavni pripravljalni odbor je v svojih sejah dolgo razpravljalo o tem, kaj naj bo vsebina in kakšen spored kongresa. Zavedal se je, da radi vladajoče gospodarske stiske ni mogoče raztegniti kongresa na več kot dva, največ tri dni, po drugi strani pa je čutil, da bi bilo škoda, tako veličastnemu zboru čas, oz. vsebino in program preozko omejiti. Zato je šla rešitev vedno bolj v to smer, da se privzamejo v kongresni program kolikor moči vse bistvene točke velikih mednarodnih evharističnih kongresov, radi časovne stiske pa se program tako uredi, da se vsi verniki istočasno udeležujejo na raznih krajih iste točke programa. S tem je bila naloga, ki so jo imeli tehnični odseki, zelo povečana in težka, kajti program je bil na ta način silno zgoščen.

Dolgo časa se je v glavnem odboru in v raznih odsekih razpravljalo, ali naj se mladinski del kongresnih prireditev povsem oddeli od ostalih kongresnih svečanosti ter izvrši teden ali še več prej, ali naj se vse kongresne prireditve izvedejo brez časovnega presledka. Iz tehtnih razlogov je zmagalo slednje mnenje, kljub temu, da so zlasti veroučitelji želeli, naj bi se mladinska prireditve vršila Alojzijevo nedeljo. V nadomestilo je kongresni odbor priporočil in deloma sam organiziral na Alojzijevo nedeljo velike mladinske evharistične proslave na deželi. Zlasti ljubljansko in okoliško mladino pa je povabil v Ljubljano za soboto, na praznik sv. Petra in Pavla predpoldne, da se udeleži mladinske prireditve na Stadionu.

Nekateri so si belili glavo z vprašanjem, kaj bo s kongresom, če bo dež. Želeli so, naj odbor za ta primer sestavi še drug program. Glavni odbor pa je v prvi vrsti zaupal na božji blagoslov in veroval, da bo kongresne dni lepo vreme. Škof dr. Gregorij Rožman je izdal naročilo, naj se v vsej škofiji moli za lepo vreme ob kongresu. Za vsak primer je glavni odbor pripravil osnove tega programa ter sklenil, da bo za čas kongresa v permancenci ter bo za vsako točko programa sproti po radiu in rediteljih sporočil množicam, kako se program radi slabega vremena spremeni. Hvala Bogu, ta skrb je bila odveč!

Program, ki ga je odbor po dobrem preudarku in skrbnem delu izoblikoval, je bil določen takole:

NA PREDNJI DAN, V PETEK, DNE 28. JUNIJA:

- 17.30 na glavnem kolodvoru sprejem papeževega legata Nj. Eminence kardinala dr. Avgusta Hlonda, nadškofa gnježno-poznanjskega, primasa Poljske.
- 18 v stolni cerkvi *slovesna otvoritev kongresa*: »Pridi, Sv. Duh«, otvoritveni govor govori dr. Josip Srebrnič, škof krški: »Pridite, molimo in jokajmo pred Gospodom«, nato blagoslov.
- 20 otvoritvena cerkvena slovesnost po vseh župnijskih in samostanskih cerkvah z govorom o namenu kongresa in slovesnimi litanijami.

V SOBOTO, SV. PETER IN PAVEL, 29. JUNIJA:

- 6 v vseh cerkvah maša s pridigo: Češčenje presv. Rešnjega Telesa.
- 8 na *Stadionu mladinska prireditev*: maša, pri kateri poje mladina skupno, govor, obhajilo mladine.
- 8 po vseh župnijskih in samostanskih cerkvah pontifikalne maše. Pridiga: Vera v presveto Evharistijo je moč vernikom v teži današnjih dni.
- 8 v cerkvi sv. Petra arhierjska služba božja vladike križevskega dr. Dionizija Njaradija. Poje Ciril-Methodov zbor pod vodstvom prof. Borisa Komarevskega.
- 10 *stanovska zborovanja*:

1. *Kmetški možje* (Velika dvorana hotela Uniona):

- a) »Jaz sem trta, vi mladike«. (Jan 15, 5).
- b) »Gospod, ali nisi na svoji njivi vsejal dobrega semena?« (Mt 13, 27).
- c) Tisti, ki imajo opravilo pri oltarju, dobe svoj delež z oltarjem. (1 Kor 9, 13).

2. *Kmetški fantje* (Dvorana hotela Metropol-Miklič):

- a) »In jima je bil pokoren«. (Lk 2, 51).
- b) »Kaj naj storim, da dosežem večno življenje?« (Lk 10, 25).
- c) »Glejte, kako ga je ljubil«. (Jan 11, 36).

3. *Delavci* (Dvorana Delavske zbornice):

- a) »Moje kraljestvo ni od tega sveta«. (Jan 18, 36).
- b) »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«. (Mt 6, 11).
- c) »Gospod, h komu pojdemo, besede večnega življenja imaš«. (Jan 6, 68).

4. *Delavska moška mladina* (Dvorana OUZD):

- a) »Jaz sem kruh življenja«. (Jan 6, 35).
- b) »Ali ni to tesarjev sin?« (Mt 13, 54).
- c) »Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce«. (Jan 21, 16-17).

5. *Obrtniki in trgovci* (Dvorana Trgovskega doma):

- a) »Ne terjajte nič več, kakor vam je določeno«. (Lk 3, 13).
- b) »Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote«. (Mk 2, 27).
- c) »Kdor bo mene priznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz priznal pred svojim Očetom«. (Mt 10, 32).

6. *Obrtniška in trgovska moška mladina* (Dvorana Rokodelskega doma):

- a) »Iščite najprej božjega kraljestva«. (Mt 6, 33).
- b) »V Gospodovo hišo bomo šlik«. (Ps 121, 1).
- c) »Pošiljam vas kakor ovce med volkove«. (Mt 10, 16).

7. *Srednješolci* (Tribuna na Stadionu):

- a) »Zgled sem vam dal«. (Jan 13, 15).
- b) »Jaz sem vstajenje in življenje«. (Jan 11, 25).
- c) »Prišel sem, da ogenj vržem na zemljo«. (Lk 12, 49).

8. *Visokošolci* (Zbornična dvorana na univerzi):

- a) »Potrdi svoje brate«. (Lk 22, 32).
- b) »To je kruh, ki vam ga je dal Gospod«. (2 Moz 16, 15).
- c) »Gospodujte«. (1 Moz 1, 28).

9. *Poklici z visokošolsko izobrazbo* (Bela dvorana Uniona):

- a) »Odrini na globoko!«. (Lk 5, 4).
- b) »Da bodo vsi eno«. (Jan 17, 21).
- c) »Kdor je največji med vami, naj bo kakor najmanjši«. (Lk 22, 26).

10. *Drugo izobraženstvo* (Akademski dom):

- a) »Kako dolgo boste oklevali na dve strani?«. (3 Kr 18, 21).
- b) »Duh je, ki oživlja«. (Jan 6, 63).
- c) »Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih«. (Mt 16, 19).

11. *Matere* (Alojzijevišče):

- a) »Blagor telesu, ki te je nosilo«. (Lk 11, 27).
- b) »Kje hočeš, da ti pripravimo velikonočno jagnje?«. (Mt 26, 17).
- c) »Tvoji otroci so kot oljkove mladike okoli tvoje mize«. (Ps 127, 3).

12. *Kmečka dekleta* (v Lichtenturnovem zavodu):

- a) »Pametne device so vzele olja v posodicah s svetilkami vred«. (Mt 25, 4).
- b) »Glej, dekla sem Gospodova«. (Lk 1, 38).
- c) »Dobrodelnosti in miloščine pa ne pozabite«. (Hebr 13, 16).

13. *Delavska dekleta* (Telovadnica v Lichtenturnovem zavodu):

- a) »Pridi k nam tvoje kraljestvo«. (Mt 6, 10).

- b) »Mizo si pripravil pred mojim obličjem«. (Ps 22, 5).
 c) »In vlil je v njegove rane olja in vina«. (Lk 10, 34).
14. *Obrtniška in trgovska ženska mladina* (Turistovska kapela v Vzajemni zavarovalnici):
 a) »Boljše je zate, da prideš z enim očesom v življenje«. (Mt 18, 9).
 b) »Glejte, ženin gre! Pojdite mu naproti!«. (Mt 25, 6).
 c) »Zaupajte, jaz sem svet premagal«. (Jan 16, 33).
15. *Srednješolke* (Telovadnica pri uršulinkah):
 a) »Kdor od očeta nauk sliši in se dá poučiti, pride k meni«. (Jan 6, 46).
 b) »Gospod, daj nam vselej tega kruha«. (Jan 5, 35).
16. *Visokošolke* (šolska dvorana I pri uršulinkah):
 a) »Začetek modrosti — strah božji«. (Ps 110, 10).
 b) »Angelski kruh je užival človek«. (Ps 77, 25).
 c) »Kdor pa bo postave spolnjeval in učil, ta bo velik v nebeškem kraljestvu«. (Mt 5, 19).
17. *Uradnice* (šolska dvorana II pri uršulinkah):
 a) »Videl nisem pravičnega zapuščenega«. (Ps 36, 25).
 b) »Naš Bog — naše pribežališče in naša moč«. (Ps 45, 2).
 c) »Če te poslušša, si pridobil svojega brata«. (Mt 18, 15).
18. *Kateheti* (Marijanišče):
 a) Evharistična vzgoja mladine
 b) Nazorni pouk o maši
 c) Resolucije
- 16.30 Duhovniki skupno počaste Najsvetejše v kapeli Zavetišča sv. Jožefa:
 a) Recitirana sv. maša
 b) Duhovnik — alter Christus
 c) Duhovnik — adorator
- 15 *na Stadionu prvo slavnostno zborovanje*:
 a) Pozdravni govor predsednika glavnega pripravljalnega odbora dr. Stanislava Žitka
 b) Idejna in нравna rast poedinca in naroda po Evharistiji. Dr. Josip Hohnjec, Maribor
 c) Nadnaravna usmeritev našega dela. Peter Grgec, Zagreb
 č) Načelna zavednost katoličanov. Dr. Miha Krek, Ljubljana
- 16.30 v Alojzijevišču: stanovsko zborovanje služkinj:
 a) »Kar je slabotnega na svetu, si je Bog izvolil«. (1 Kor 1, 27).
 b) »In hodil je v moči tiste jedi«. (3 Kor 19, 8).
 c) »Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili«. (Mt 25, 40).

- 17 *na Stadionu: slovesne pete litanije z ljudskim petjem ter blagoslov*
- 19 v Delavski zbornici zborovanje izseljencev:
- evharistične pesmi
 - pozdravi škofov in odličnih gostov
 - nagovori zastopnikov izseljencev iz posameznih držav
- 21 *po vseh župnijskih in samostanskih cerkvah* se izpostavi Najsvetejše, nato nočno češčenje do 24
- 22 z zbirališč od Kongresnega do Šentjakobskega trga *nočna procesija mož in fantov* z Najsvetejšim na Stadion. Udeleženci procesije nosijo v rokah bakle
- 24 *na Stadionu za moše in fante slovesna polnočnica* s kratkim nagovorom in s skupnim obhajilom mož in fantov
- 24 po vseh župnijskih in samostanskih cerkvah polnočnice s skupnim obhajilom za žene in dekleta, pridiga: »Maša in naše žrtve«, nato maše in spovedovanje do jutra. V stolni cerkvi in v cerkvi sv. Jožefa ostane Najsvetejše izpostavljeno do jutranje službe božje

V NEDELJO, 30. JUNIJA:

- 6 po vseh cerkvah maša s pridigo: »Obhajilo — zveza posameznika s Kristusom in vernikov med seboj«
- 8.30 v Akademskem domu: stanovsko zborovanje učiteljev
- »Tako naj sveti vaša luč«. (Mt 5, 16)
 - »Pustite otročičem, naj prihajajo k meni«. (Mk 10, 14)
 - »Eden je vaš Učenik«. (Mt 23, 8)
- 8.30 v kapeli Vzajemne zavarovalnice: stanovsko zborovanje učiteljic:
- »Jezus je delal in učil.« (Apd 1, 1)
 - »Gospod, daj mi te vode, da ne bom žejna.« (Jan 4, 15)
 - »Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak da bi on stregel.« (Mt 20, 28)
- 9 *na Stadionu: slovesna pontifikalna maša papeževega odposlanca* Nj. Eminence kardinala Avgusta Hlonda, pri kateri pojejo združeni pevski zbori pod vodstvom stolnega dekana dr. Franca Kimovca koralno Angelsko mašo (Missa de Angelis). Med mašo pridiga: »Kristus Kralj resnice in pravice, ljubezni in miru«
- 10 *na Stadionu drugo slavnostno zborovanje:*
- Edinost katoličanov. Dr. Josip Leskovar, Maribor
 - Ti si Peter - skala. Anton Metzger, Zagreb
 - Boj verskemu individualizmu. Dr. Joža Basaj, Ljubljana
- 15 z zbirališč na Bleweisovi cesti, na Kongresnem, Napoleonovem, Vodnikovem in Krekovem trgu *slovesna procesija z Najsvetejšim* po ljubljanskih ulicah, nato na Stadionu zaključek kongresa, slovesne pete litanije z ljudskim petjem,

pridiga: »Tvoji smo, tvoji hočemo biti«, posvetitev Srcu Jezusovemu, blagoslov z Najsvetejšim in zahvalna pesem

DRUGE PRIREDITVE OB KONGRESU:

28. junija

- 9 pri uršulinkah otvoritev razstave sodobne cerkvene umetnosti
- 10 v dvorani Jugoslovanske tiskarne zborovanje katoliških časnikarjev Jugoslavije
- 21.30 pod milim nebom pasijonska drama: Gregorin, V času obiskanja
- 21.30 v veliki dvorani hotela Uniona: Händel, Mesija, Oratorij za zbor, soli in orkester. Izvaja Slovensko glasbeno društvo »Ljubljana«

29. junija

- 18 v opernem gledališču: Wagner, Parsifal
- 18.30 v frančiškanski cerkvi koncert Ciril Metodovega zbora iz Zagreba, ki izvaja pod vodstvom prof. Borisa Komarevskega Liturgijo sv. Janeza Zlatoustega od A. Česnokova
- 20 na Kongresnem trgu veliki koncert evharističnih pesmi, ki jih izvajajo v Pevski zvezi včlanjeni pevske zbori. S p o r e d : Ludovik Puš: Praznik sveta. Matija Tomc: Odrešeniku sveta. Stanko Premrl: Križu povišanemu
- 1.30 (ponoči): na Kongresnem trgu: Hoffmannsthal - Župančič: Slehernik

30. junija

- 20.30 pod milim nebom: Gregorin, V času obiskanja
- 21.30 v veliki dvorani hotela Uniona: Händel, Mesija, Oratorij za zbor, soli in orkester. Izvaja Slovensko glasbeno društvo »Ljubljana«

1. julija

- 9 v banski palači izseljenski kongres
- 20 v veliki dvorani hotela Uniona koncert starocerkvene glasbe. Poje Ciril Metodov zbor iz Zagreba pod vodstvom prof. Borisa Komarevskega

Razstava cerkvenih paramentov Bratovščine sv. Rešnjega Telesa od 28. junija do 2. julija v Alojzijevišču.

* * *

Vsi udeleženci kongresa, domačini in gostje, preprosti in odličniki so se čudili, kako da se je mogel ves kongres izvršiti v tako lepem redu. Evo skrivnosti tega edinstvenega uspeha: Vse točke programa in vsa njihova tehnična in vsebinska izvedba je bila že vnaprej točno in zelo natančno določena in ugotovljena. Odbor pa se se je postavil na stališče, da se vse izvrši točno po programu ter ničesar ni menjal, niti ni imel razloga menjati. Ker pa je bilo vse dobro premišljeno in do pičice preračunano, je bil ob upoštevanju navedenega načela uspeh zagotovljen.

III.

PRIPRAVLJALNO DELO ZA KONGRES

1. Duhovna priprava

Evharistični kongresi imajo pred vsem ta namen, da poživijo vero katoličanov v najsvetejši zakrament. Pri teh svečanostih naj bi se uresničile besede Gospodove, da bi ljudje vedno bolj »poznali pravega Boga, in katerega je poslal, Jezusa Kristusa« (Jan 17, 3).

Vedno bolj mora rasti v nas prepričanje, da je Jezus Kristus res kralj sveta, saj je njemu dana vsa oblast na nebu in na zemlji. Ta kralj pa prebiva nad nami v nebesih, ki so polna njegove slave, prebiva pa tudi med nami in sicer skrit pod podobo kruha; kajti če bi se nam pokazal v vsej svoji slavi, ki jo ima v nebesih, bi se še bolj zbal kot apostoli, ko so videli Jezusovo spremenjenje na gori.

Če se je pa Jezus skril pod podobo kruha in vina, je jasno, da moramo evharistični skrivnosti izkazovati vsaj v srcu isto češčenje, kakor če bi gledali Gospoda v njegovi slavi. Res je, da brezbožni svet le prečesto ne izkazuje Kristusu tega češčenja; tudi tukaj bi lahko ponovili besede: »v svojo lastnino je prišel in njegovi ga niso sprejeli« (Jan 1, 11). Zato je tem večja naša dolžnost, da izkazujemo evharističnemu kralju javno priznanje in češčenje, da ga v zmagoslavnem sprevodu povedemo iz tihih cerkva skozi najmodernejše mestne ulice in najlepše trge, parke in stadione in tako pred vsem svetom pokažemo, da je Kristus še vedno kralj neba in kralj sveta.

Evharistični kongresi pa ne pomenijo samo veličastne verske manifestacije, ampak zahtevajo tudi notranjo obnovo poedinca; to versko obnovo nam lepo slika evharistična pesem:

Staro preide naj,
novo vse bodi zdaj,
srca, misli in dela vsa.

Zato je pred vsakim kongresom potrebna *duhovna priprava*. Tudi v času pred II. jugoslovanskim evharističnim kongresom na to pripravo nismo pozabili, marveč polagali veliko pažnjo nanjo ter nismo izpustili nobene prilike in ničesar ne opustili, o čemer smo sodili, da bi moglo pripraviti srca in duše jugoslovanskih katoličanov na veličastno evharistično slavje.

O tej pripravi pa je težko pisati. Ta priprava je bila skrita v srcih in dušah pobožnih kristjanov in je znana le nebesom. Le iz nekaterih vidnih dejanj z gotovostjo sklepamo, da je bila tudi nevidna duhovna priprava na kongres zelo globoka in obsežna. Naši misijonarji so žrtvovali za uspeh kongresa svoje trdo delo in molitve. Redovnice in redovniki so v molitvah in žrtvah in premagovanju in obhajilih prosili božjega blagoslova za kongres in vse, ki so se ga udeležili. Bolniki so poklonili Bogu svoje trpljenje za namene kongresa. In ni je bilo župnije na Slovenskem, ki se ne bi z duhovnimi vajami, procesijo, molitvami, obhajili pripravljala na kongres. Da je bila ta priprava obilna in globoka, sklepamo tudi iz uspeha, ki ga je kongres imel, iz sadov, ki jih je obrodil kongres same kongresne dni in jih še dan za dnem rodi za posameznika, narod in državo. Odprimo samo oči in bodimo Bogu hvaležni!

Vso duhovno pripravo je odbor smotrno vodil od svojega prvega početka, ko je prevzel delo. V glavnem odboru je bila ta skrb poverjena vseuč. prof. msgr. dr. Josipu Ujčiću, ki je skupno s svojimi sodelavci zamislil in izvedel vrsto akcij in pobud za duhovno pripravo vernikov v vsej državi.

Že za praznik Kristusa Kralja je po zamisli odseka za duhovno pripravo škofijski odbor KA za ljubljansko škofijo izdal naročilo, naj se ta dan praznuje kot prošnji dan za uspeh kongresa:

»Leta 1935. bo v Ljubljani drugi jugoslovanski evharistični kongres za kraljevino Jugoslavijo. Prvi tak kongres se je vršil l. 1930. v Zagrebu. V teh težkih časih ima kongres še svoj poseben pomen. Utrdi naj nam vero, združuje naj nas v božji ljubezni. Poleg svečane manifestacije naše vere, poleg slovesnega javnega češčenja presv. Evharistije bodi kongres čas intenzivne molitve za velike zadeve katoliške Cerkve in naše domovine. Na ta kongres se moramo že zdaj duhovno pripravljati. Zato poziva KA, da se vsi združimo v skupno molitev in prosimo pomoči od zgoraj. V ta namen

se je določil praznik Kristusa Kralja kot dan molitve za evharistični kongres. Na ta dan naj se povabijo vsi verniki, da v množicah pristopijo k obhajilu, ki naj ga darujejo v ta namen, da bi evharistični kongres v Ljubljani kar največkratneje uspel in obrodil obilo sadu.

Na nedeljo Kristusa Kralja naj verniki ljubljanske škofije strnjeno pristopijo k obhajilu s prošnjo, da bi evharistični Bog ob evharističnem kongresu dal čim več blagoslova in sreče družini, župniji, vsej naši katoliški skupnosti in naši domovini.

Prosimo, da vsa katoliška združenja, vse cerkvene in necerkvene organizacije in ustanove vrše svoje letošnje prosvetno delo v tej misli vodnici: Da bi bili vsi dobro pripravljene na manifestacijo za evharističnega Kristusa. Temu naj služi duhovna obnova in zunanja priprava.«

Istočasno je bil naprošen ljubljanski škofijski ordinariat, da dovoli javne molitve pri maši in blagoslovu za uspeh kongresa ter preko dušnih pastirjev opozori vse vernike na notranjo, duhovno pripravo z molitvijo in poukom za velike dni našega naroda in države. Prevzvišeni ordinarij je tej prošnji rade volje ustregel in izdal sledeče naročilo:

»Za evharistični kongres se morajo duše vernikov temeljito pripraviti, da kongres ne bo gola zunanja manifestacija enega ali dveh dni, temveč verska prireditev, izvirajoča iz žive vere v evharističnega Boga in goreče ljubezni do njega. Naj bi bil tudi vir bogate milosti. Zaradi tega je treba mnogo molitve in pouka.

Za enkrat se naroča sledeča duhovna priprava, katero naj vsi gospodje dušni pastirji izvedejo z vso gorečnostjo in spretnostjo:

1. Molitvena akcija:

a) po pridigi in po litanijah naj se javno opravlja molitev za uspeh evharističnega kongresa, kakor je tu na koncu objavljena;

b) običajne molitvene ure naj se po možnosti opravljajo v namen kongresa; tudi izredne molitvene ure naj se opravljajo, kjer in kadar je to mogoče;

c) verniki naj se opozarjajo in prosijo, da obhajila in razne žrtve vsakdanjega življenja darujejo za uspeh kongresa, zlasti Apostolstvo mož in fantov naj bi svoje skupne pobožnosti opravljalo v ta namen;

č) dosedanja oratio imperata (contra persecutores Ecclesiae) ostane za nedeljo, ponedeljek in torek, vse druge dneve se vzame oratio de Sanctissimo;

d) kateheti v vseh šolah učencem razložijo namen in pomen, morda tudi zgodovino evharističnih kongresov; opravijo večkrat z učenci kratko molitev za blagoslov kongresa (primerna molitev je antifona: »O sveta večerja . . .« s pripadajočo molitvijo: »O Bog, ki si nam v čudežnem zakramentu . . .«); navajajo učence, da večkrat darujejo obhajilo za uspeh kongresa, prav gotovo naj vsi učenci v ta namen darujejo obvezna šolska obhajila in šestnedeljsko pobožnost k sv. Alojziju; priporočajo učencem še bolj ko doslej kratke obiske Najsvetejšega pred šolo in po šoli.

2. Naučna akcija:

a) v katehetskih pridigah naj se letos obravnava nauk o zakramentu presv. Rešnjega Telesa;

b) dan celodnevnega čiščenja naj bo evharistični dan priprave za kongres, tako glede molitvene akcije, kakor glede pouka in navdušenja za presv. Rešnje Telo;

c) na duhovnih vajah in ljudskih misijonih ne sme manjkati evharističnega govora in opozorila na kongres;

č) šmarnice v letu 1935. morajo biti priprava na evharistični kongres; v ta namen bodo pravočasno izšle »Evharistične šmarnice«, katere se naj po vsej škofiji berejo, oziroma naj se po njih pridiga;

d) na sestankih Sodalitatis SSmi Cordis naj bosta prav gotovo vsaj dva referata za pripravo na kongres, in sicer eden o zgodovini in pomenu evharističnih kongresov, drugi pa o praktičnem delu za kongres. Kjer želijo gospodje za prvi referat posebnega poročevalca, naj se obrnejo na predsednika odseka za duhovno pripravo evharističnega kongresa.

Z združenimi močmi bomo izprosili božji blagoslov na evharistični kongres, da bo res to, kar želimo in zaradi česar ga pripravljamo, namreč iskrena in pobožna javna počastitev Jezusa v presv. Rešnjem Telesu in mogočen klic vsem vernikom, naj se oklenejo svojega Boga v tem zakramentu, da v njem in z njim zamorejo dosledno in popolno krščansko živeti.

Molitev za pripravo na evharistični kongres:

„O Jezus, ki si v zakramentu presv. Rešnjega Telesa resnično, dejansko in bistveno pričujoč, da služiš v hrano našim dušam: blagoslovi delo evharističnega kongresa in ga venčaj s popolnim uspehom. — Presveto Srce Jezusovo, blagoslovi kongres! Sveti Pashal Bajlonski, prosi za nas!“

(300 dni odpustka; popolni odpustek enkrat na mesec, če se moli vsak dan.)

Te objave so veljale uradno le za ljubljansko škofijo, bile so pa namenjene kot opozorilo in zgled tudi vsem drugim škofijam v Jugoslaviji. Odsek za duhovno pripravo je o vseh zamislih in akcijah sproti obveščal vse škofijske pripravljalne odbore v državi. Po vsej Jugoslaviji so se katoličani vneto in skrbno tudi duhovno pripravljali na kongresne dni z molitvijo in žrtvami.

Kongresni odbor pa se ni omejil le na navodila, ampak poskrbel tudi za pripomočke, da se je mogla vsa notranja priprava tudi res izvršiti.

Vsak mesec se je duhovnikom razposlal osnutek za pridigo evharistične vsebine. Ti cerkveni govori naj bi vernike navdušili za kongres ter jih duhovno nanj pripravili.

Voditelji duhovnih vaj so dobili navodilo, naj se vrše vse duhovne vaje v znamenju evharistične skrivnosti kot priprava za kongres.

Med šolsko mladino se je v šest sto tisoč izvodih razširila kongresna molitev na ličnih podobnicah. Tako je misel na kongres bila zanesena v vsako hišo do zadnje gorske kočice. V tihih večerih in ob rani jutranji uri se je dvigala iz vseh slovenskih domov k Bogu prošnja za blagoslov kongresu in srca vseh katoliških vernikov v državi so dan na dan mislila na to veličastno versko manifestacijo in se nanjo pripravljala v tihi molitvi, skromni želji ali pa z večjim ali manjšim žrtvovanjem.

Spomladi pa, ko se je začela narava prebujati, so po vseh župnijah široma po Sloveniji vstajali visoki kongresni križi kot simbolično vabilo, naj se verno ljudstvo oklene tega znamenja in se v duhu križa pripravi na kongres. Blagoslovitve križev, ki so jih spremljali lepo zasnovani cerkveni govori in prisrčno pobožno petje vernikov, so mnogo doprinesle, da so se verniki tako lepo pripravili na kongres.

Vendar je pa vse, kar je tu opisano, kakor že omenjeno, le majhen del in več ali manj zunanji izraz tiste notranje priprave, za katero ve sam Bog. Koliko pobožnih molitev se je dvigalo iz samostanskih celic k nebu za srečen uspeh kongresa! Kdo naj prešteje vse poste, samopremagovanja, trpljenja, ki so bila darovana v ta namen! Koliko duhovnikov je goreče molilo pri oltarju, ko so držali hostijo v rokah, naj bi kongres res bil slavospev Evharistiji! Koliko maš so darovali v ta namen! Koliko bodrilnih besed so izrekli v spovednici, ki so jih razen spovedenca slišali le angeli! Koliko podrobne priprave z mladino v šolah, v kongregacijah, v društvih, koliko ur skupnega češčenja!

In naše vrle pobožne matere! Kako so one molile in učile moliti svojo nedolžno deco za kongres! Kako so si želele, da bi njihovi otroci mogli

pristopiti k obhajilu na Stadionu — in ta želja krščanske matere, kaj je drugega kot molitev!

Pa naši možje! Včasih so mislili, da možje manj molijo kot žene. Morebiti je to res. Toda, če možje molijo, molijo krepko! In le tej krepki molitvi, ki se je dvigala mesece in mesece iz moških src, se imamo zahvaliti, da je cela armada mož in fantov pri kongresni nočni procesiji glasno in svečano javno izpričala svojo vero v sveto Rešnje Telo.

Zvesti verskim tradicijam Slovencev so člani pripravljalnega odbora sklenili naprostiti ljubljanskega škofa, da proglasi Marijo Pomagaj z Brezij za pokroviteljico kongresa. Škof se je tej prošnji rad odzval, ljudstvo pa je to misel pozdravilo z velikim navdušenjem. Pa je tudi res lepa in ganljiva misel in zavest: Marija z Brezij bo šla z nami na kongres!

Tudi člani pripravljalnega odbora niso samo delali, ampak so za kongres tudi molili. Vsak četrtek po prvem petku v mesecu so se tihoma zbrali v Križankah v Ljubljani. Cerkvenemu govoru o svetem Rešnjem Telesu je sledila vroča notranja molitev.

Brez dvoma je mnogo pripomoglo k duhovni pripravi, da so se toletne majniške pobožnosti povsod vršile v misli na sveto Rešnje Telo in na kongres. V ta namen je odsek za duhovno pripravo sestavil in izdal knjigo »Evharistične šmarnice za kongresno leto 1935.« Pri tej knjigi so sodelovali naši najbolj sposobni verski pisatelji. Vsak je dvignil iz svojega zaklada, kar je lepega starega vedel, dodal pa je še to in drugo novo. Vsem pa je bila skupna ena vodilna misel: Slava svetemu Rešnjemu Telesu!

In tako je sto in več tisoč jugoslovanskih vernikov prišlo na kongres dodobra notranje pripravljenih in s to edino tiho, a globoko željo v srcih: da bi II. evharistični kongres za Jugoslavijo izprosil pri Vsemogočnem blagoslova in milosti vsakemu posamezniku, našim družinam, našemu narodu in vsej državi! In prav isti pripravi moramo pripisati nadvse krasni, naravnost nepričakovani uspeh kongresa, ki je zarezal globoko brazdo v zgodovino verskega življenja katoličanov v Jugoslaviji, zlasti pa še katoliških Slovencev. Za vse: Bogu hvala!

2. Cerkvene prireditve in govori

Pretežni del kongresnega programa je obstajal iz raznih cerkvenih slovesnosti in prireditev. Zato je bila naloga liturgičnega odseka, ki mu je predsedoval generalni vikar in stolni prošt Ignacij Nadrah, kaj obsežna in ne baš lahka. Delo v liturgičnem odseku se je razdelilo v glavnem v tri

skupine: pododsek za cerkvene govore, zakramente in liturgična opravila v ljubljanskih cerkvah, pododsek za mladinske prireditve in končno vodstveno delo splošne narave za vse kongresne prireditve.

Strogo liturgična vprašanja so se reševala v plenarnih odsekovnih sejah, ki se jih je od časa do časa udeleževal tudi prvzvišeni škof dr. Gregorij Rožman. Za glavnega ceremoniarja evharističnega kongresa je bil določen Stanko Jeglič, prefekt v zavodu sv. Stanislava, ki je z izredno marljivostjo in vestnostjo preskrbel vse, kar je bilo potrebno pri liturgičnih slovesnostih, tako da se je moglo izvršiti vse v najlepšem redu.

Pododsek za cerkvene govore, zakramente in liturgična opravila po ljubljanskih cerkvah so tvorili ljubljanski župniki in predstojniki ljubljanskih samostanskih cerkva pod vodstvom stolnega župnika kanonika dr. Tomaža Klinarja. Njegov namestnik je bil mestni župnik Franc S. Finžgar, člani stolni kanonik dr. Mihael Opeka, vseuč. profesorji dr. France Ušeničnik, msgr. dr. Josip Ujčić, dr. Franc Lukman in dr. Janez Fabijan.

Ako navedemo samo nekaj podrobnih vprašanj, s katerimi se je liturgični odsek bavil, bi to bila tale: O zvonjenju v času kongresa v Ljubljani in po vseh cerkvah na deželi. O pobožnostih, ki naj bi se vršile v času kongresa izven Ljubljane. O pontifikalnih mašah, kje se bodo vršile in kateri škof bo kje imel slovesno mašo. O sporedu duhovščine, redovnikov in redovnic pri procesijah. O liturgičnih opravilih na Stadionu.

Težavo je delalo vprašanje, kako naj se posveti zadostno število hostij za obhajilo pri mladinski prireditvi in polnočni moški procesiji na Stadionu. V ta namen je kongresni odbor naročil dva posebno velika ciborija, pa se je izkazalo, da sta bila premajhna za tako izredno veliko število obhajancev. Zato se je sklenilo, da se naprosijo cerkve izven Ljubljane, da svoje večje ciborije za te dni posodijo; tako smo zbrali 50 ciborijev. Ko še to ni zadostovalo, smo bili prisiljeni iskati še v Ljubljani po župnih in samostanskih cerkvah ter zavodih ciborijev na posodo; tu smo zbrali še 35 ciborijev. Tako smo razpolagali s 87 ciboriji, pa so se zlasti pri mladinski prireditvi prav vsi rabili! Radi konsekracije hostij sta se v dvorani pod tribuno priredila dva oltarja. Istočasno z mašo na tribuni sta v dvorani maševala dva duhovnika ter hostije posvetila. Za obhajilo je vsak izmed pripravljenih duhovnikov vzel svoj ciborij. Vse se je izvršilo v najlepšem redu. Po obhajilu so se ostale hostije stresle v velik ciborij in prenesle v župno cerkev v Šiški. Prazne ciborije pa so purificirali za to določeni duhovniki (extra missam).

Ob kongresu je vsak občudoval red, mirnost, točnost, s katero so se izvršila vsa liturgična opravila kljub ogromnemu obsegu tako na Stadionu kot po cerkvah. Vse to je bilo sad resnega dela in točnega načrta, ki se je do zadnjih podrobnosti izdelal v sejah liturgičnega odseka.

Preporo je bilo vprašanje, kako naj se nosi sveto Rešnje Telo v procesijah, ali naj ga nese celebrant, ali naj se pelje na lepo okrašenem avtomobilu, ali pa naj ga nesejo duhovniki kot diakoni na nosilih, ki bi se za to izdelala. Že je bil sklenjen zadnji način, kar sporoči kardinal legat, da bo sam nosil monštranco; in je bilo tako tudi to vprašanje rešeno. Ker pa je zadnji čas dobil kardinal Hlond iz Rima nalog, da mora zelo paziti na zdravje ter mora na kongresu opustiti vsak napor — kardinal je bil tedaj še rekonvalescent po jako težki bolezni — je nosil Najsvetejše pri obeh procesijah ljubljanski škof, kardinal-legat pa samo pri glavni procesiji od vhoda v Stadion do oltarja na tribuni.

Ni bila majhna skrb, poskrbeti za zadostno število hostij za velike množice obhajancev, ki so prejeli obhajilo kongresne dni v Ljubljani. Kongresni odbor je dal pripraviti za Stadion 50.000 hostij v zavodu sv. Stanislava; v ta namen je neki ljubljanski trgovec daroval 100 kg lepe pšenične moke. Ljubljanske cerkve so si hostije oskrbele same, zvečine prav tako v zavodu v Št. Vidu.

Zanimivo bo, ako s tem v zvezi navedemo število obhajil, ki so se kongresne dni podelila v Ljubljani. Za mladinsko prireditev na Stadionu je bilo pripravljenih 87 ciborijev, od teh je v 85 bilo nekako po 300 hostij, v dveh velikih seveda znatno več. Otrok je bilo obhajanih nekako 25.000. Mladino sta obhajala ljubljanski in mariborski škof ter še 83 duhovnikov, svetnih in redovnih. Že med službo božjo, takoj po povzdigovanju, so se zbrali vsi obhajajoči duhovniki v dvorani pod tribuno in ko sta začela deliti obhajilo oba škofa, so za njima pričeli obhajati vzdolž vse arene na obeh straneh duhovniki, ki so jih s palo v roki spremljali dijaki iz škofijskih zavodov v Št. Vidu in mladci Kristusa Kralja iz Ljubljane. Posamezne vrste so bile označene s številkami, vsak duhovnik je že vnaprej imel določeno, katero vrsto bo obhajal. — Ta načrt liturgičnega odseka se je do pičice natančno izvedel, zato ni bilo nikakega nereda ter so se domačini in tuji gostje čudili, kako je možno vse to pripraviti, kaj šele izvesti!

Za polnočno obhajilo mož in fantov so se posvetile hostije v 53 ciborijih ter je poleg ljubljanskega škofa obhajalo še 50 duhovnikov po približno istem načrtu.

Dr. Gregorij Rožman
škof ljubljanski

Dr. J. Srebrnič
škof krški

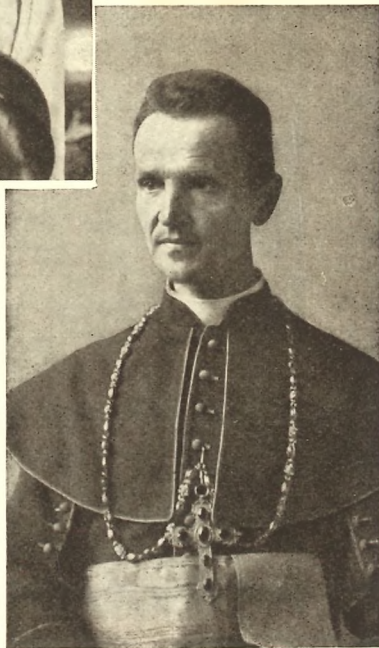
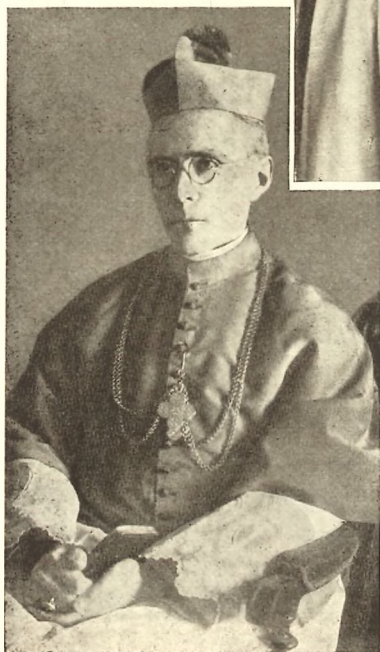

Dr. Ivan Tomažič
škof lavantinski

Dr. I. Gnidovec
škof skopeljski

Dr. A. B. Jeglič
nadškof
garelski

Slovenski
škofje

Glavni kongresni odbor, ki je vodil vse priprave. Od leve na desno: Spredaj: dr. Franc Kimovec, predsednik dr. Stanislav Žitko, škof dr. Gregorij Rožman, prošt Ignacij Nadrah, dr. Joža Basaj. V drugi vrsti: Jože Košiček, Ivan Martelanc, dr. Josip Ujčič, Janko Mlakar, Vinko Zor. (Manjka podpredsednik dr. Matija Lavrenčič)

Tu se je zgodilo nekaj, česar nihče ni pričakoval. Tudi liturgični odsek priznava, da je s to možnostjo premalo računal. Kljub temu, da so se dala navodila, naj vsak udeleženec kongresa opravi spoved doma in se je spovedovalo v ljubljanskih cerkvah, kolikor je bilo pač časa in spovednikov na razpolago, vendar vse to ni zadostovalo. In ko je prišlo na Stadion tisoče in tisoče mož in fantov, lahko rečemo, skoro še enkrat več kakor je odbor računal, pa se je bližalo obhajilo, se je ponovilo doživetje iz Buenos Airesa: posameznega duhovnika so kar obkolili možje in fantje, proseč ga za spoved. Do 5. ure zjutraj je v dvorani pod tribuno spovedovalo 7 duhovnikov (kolikor je bilo pač prostora). Naval moških ob vhodu je bil tako velik, da sta morala red pri spovedovanju stalno vzdrževati stražnik in orožnik! Spovednik in spovedenec sta oba stala, kar obrnjena proti steni in v takšni razdalji, da nista motila sosednjega spovednika; šele pozneje so prinesli utrujenim spovednikom stole. Da, s tem liturgični odsek ni računal!

Pa preidimo k statistiki obhajil! Po polnočni škofovi maši na Stadionu je bilo do 5. ure zjutraj še več tihih maš. Ves čas pa se je v presledkih po 20 minut delilo obhajilo. To noč je bilo na Stadionu vseh obhajil razdeljenih skoro 20.000.

Po drugih ljubljanskih cerkvah in kapelah je bilo kongresne dni razdeljenih nekako tole število obhajil: v stolnici 7.250, pri fančiškanih 14.400, pri Sv. Petru 5.500, na Kodeljevem 3.000, na Rakovniku 1.560, pri karmeličankah 500, v cerkvi Srca Jezusovega 7.500, v Zavetišču sv. Jožefa 850, v cerkvi sv. Jožefa 4.000, v Križankah 2.000, pri uršulinkah 3.000, v Trnovem 2.600, na Viču 5.200, v Šiški 3.800, v cerkvi sv. Cirila in Metoda 3.500, pri Sv. Jakobu 4.500, v Lichtenturnu 1.500, v bolnici 1.250, v Jožefišču 350, v umobolnici na Kodeljevem 400, v Marijanišču 140. Vsega je bilo torej kongresne dni razdeljenih nekako 120.000 obhajil samo v Ljubljani.

Cerkvene potrebščine za bogoslužje na Stadionu so posodili: škofijski ordinariat, stolna cerkev, semenišče, Sv. Jakob, lazaristi, uršulinke, Zavetišče sv. Jožefa, Naša sloga, frančiškani. Vse mašne paramente za slovesno pontifikalno mašo na Stadionu je posodila cerkev sv. Jakoba. Tabernakelj je dalo na razpolago Zavetišče sv. Jožefa. Tako je bilo treba kupiti le nekaj malega bogoslužnih potrebščin.

Nekaj sklepov liturgičnega odseka je prinesel ljubljanski Škofijski list kot škofijske odloke. Radi popolnosti naj jih navedemo: V števil. 4. ljub-

ljanskega Škofijskega lista je z datumom 1. maja 1935 izšel odlok s sledečimi liturgičnimi določili za evharistični kongres:

»Za evharistični kongres v Ljubljani se naroča in odreja sledeče:

1. *Zvonjenje*. Pri vseh župnih, samostanskih in podružnih cerkvah ljubljanske škofije naj se en četrt ure zvoni (pritrkava) z vsemi zvonovi:

- a) ob otvoritvi kongresa, v petek, 28. junija, ob šestih zvečer;
- b) v soboto, 29. junija, po Ave Mariji.

Ob prihodu papeževega legata naj se zvoni pri vseh cerkvah, mimo katerih bo vozil dotični vlak. Ko pride vlak na ljubljanski kolodvor, naj zazvone vsi zvonovi ljubljanskih cerkva in zvone tako dolgo, da pride kardinal-legat do stolne cerkve.

2. *Svete maše*. Na dan sv. Petra in Pavla, 29. junija, naj se opravi vse, kakor je v direktoriju določeno za ta dan. Com. Ssmi se ne doda, ker je pri maši com. de identico Dni mysterio, sc. de ss. Corde.

V nedeljo, 30. junija, slovesna ali peta maša de ss. Corde, Gl., com. Dom. tant., Cr., ult. Ev. Dom. V cerkvah, kjer se opravlja konventualna maša, se izpusti pri slovesni maši tudi com. Dom. in je ult. Ev. s. Joannis. In. M. convent. de Dominica pa se v tem primeru opusti com. ss. Cordis (glej Direct. 1935 str. 98 op.). Tihe maše se ravnajo po direktoriju. Com. Ssmi se ne doda pri nobeni maši.

3. *Spovedna jurisdikcija*. Za čas kongresa, t. j. od sobote, 22. junija, do torka, 2. julija, incl., se daje vsem duhovnikom drugih škofij spovedna jurisdikcija v ljubljanski škofiji, če jo imajo v domači škofiji.

Za isti čas se dajejo vsem spovednikom, ki bodo spovedovali v ljubljanski škofiji, sledeča pooblastila:

I. Absolvendi a censuris et poenis ecclesiasticis eos qui libros apostatarum, haereticorum aut schismaticorum, apostasiam, haeresim aut schisma propugnantes, aliosve per Apostolicas litteras nominatim prohibitos defenderint aut scienter sine debita licentia legerint vel retinuerint; iniuncta congrua poenitentia salutari ac firma obligatione supradictos libros, quantum fieri poterit, ante absolutionem destruendi vel Ordinario aut confessario tradendi.

II. Dispensandi ad petendum debitum coniugale cum transgressore voti castitatis perfectae et perpetuae, privatim post completum XVIII aetatis annum emissi, qui matrimonium cum dicto voto contraxerit huiusmodi poenitentem monendo, ipsum ad idem votum servandum teneri tam extra licitum matrimonii usum quam si coniugi supervixerit.

III. Dispensandi super occulto criminis impedimento, dummodo sit absque ulla machinatione, et agatur de matrimonio iam contracto; monitis putatis coniugibus de necessaria consensus secreta renovatione, ac iniuncta gravi et diuturna poenitentia salutari. Item dispensandi super eodem occulto impedimento, dummodo pariter sit absque ulla machinatione, etiam in matrimoniis contrahendis, iniuncta gravi et diuturna poenitentia salutari.

IV. Absolvendi ab excommunicatione latae sententiae Ordinario reservata, quam incurrunt procurantes abortum, effectu secuto. (To pooblastilo se daje po kan. 2350 § 1 in 199 § 1.)

V. Vota non reservata iusta de causa commutandi in minus bona vel etiam dispensandi.*

4. *Binacija* na dan 29. in 30. junija se dovoljuje vsem cerkvam, kjer bo v smislu kan 806 § 2 potrebna.

5. *Posebna naročila duhovnikom:*

a) Vsak duhovnik ljubljanske škofije, ki se bo kongresa udeležil, mora to naznaniti škofijskemu ordinariatu do 15. junija. Sporoči naj, kdaj pride in do kdaj ostane v Ljubljani.

b) Pri kongresnih slovesnostih morajo biti vsi duhovniki v talarjih.

c) Za procesijo naj prinese vsak duhovnik s seboj superpelicej. Tistim, ki bodo v Ljubljani maševali, se priporoča, naj prineso s seboj tudi purifikatorij.«

Radi praznovanja evharističnega kongresa po cerkvah izven Ljubljane pa je Škofijski list z dne 15. junija 1935. prinesel pod štev. 2612 sledeči odlok:

»Kjer bo mogoče, naj se v času evharističnega kongresa prirede v župnijskih in kuratnih cerkvah izven mesta Ljubljane sledeče slovesnosti:

Dne 28. junija zvečer ob otvoritvi kongresa slovesne litanije presv. Srca Jezusovega.

Dne 29. in 30. junija slovesna (peta) sv. maša pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom, ki naj bo 29. junija kakor v direktoriju, 30. junija pa de sanctissimo Corde.

Popoldne naj se oba ta dneva opravi ura molitve pred izpostavljenim sv. Rešnjim Telesom.«

* Na primer tistim, ki so za letos zaobljubili romanje k Mariji Pomagaj na Brezje premeniti zaobljubo tako, da ji zadoste z udeležbo na evharističnem kongresu v Ljubljani.

Pododsek za cerkvene govore, svete zakramente in liturgična opravila v ljubljanskih cerkvah je določal v svojih sejah, kako naj se vrši služba božja po ljubljanskih cerkvah, določal je vsebino in govornike za cerkvene govore, njegova naloga je bila tudi ta, da poskrbi za zadostno število spovednikov. Vse je šlo v redu in točno po načrtu, le spovednikov ni bilo mogoče najti dovolj. Skoro v vseh spovednicah v ljubljanskih župnih in samostanskih cerkvah se je spovedovalo, vendar je bil popoldne in zvečer pred polnočnimi mašami tak naval na spovednice, da mu mnogoštevilni spovedniki niso bili kos. Pododsek je to predvidel, zato je predsednik poudaril na pastoralni konferenci, naj še vsaka cerkev zase poskrbi, da bo imela dovolj spovednikov na razpolago; v ta namen naj pritegne tudi znane gospode z dežele, ki nameravajo priti kongresne dni v Ljubljano.

Za govore, ki naj bi se z isto vsebino govorili istočasno po vseh cerkvah, so bili določeni predmeti: Na praznik sv. Petra in Pavla ob 6. uri: »Češčenje presvetega Rešnjega Telesa«, ob 8. uri: »Vera v presveto Evharistijo je moč vernikom v teži današnjih dni.« Pri polnočnici: »Sveta maša in naše žrtve.« V nedeljo, 30. junija ob 6. uri: »Sveto obhajilo — zveza posameznika s Kristusom in vernikov med seboj.«

Za vsako cerkev je bil za vsak govor določen govornik. Tako je odsek poskrbel za 22 govornikov, dočim so v redovnih cerkvah določili govornike zvečine predstojniki sami. Določitev govornikov za hrvatske, nemške in madžarske udeležence se je prepustila pripravljalnemu odboru navedenih narodnosti.

Določilo se je tudi, da radi slovesnosti na Stadionu po ljubljanskih cerkvah 29. junija popoldne in 30. junija dopoldne ni bilo govorov.

Za pontifikalne maše v soboto, na praznik sv. Petra in Pavla, ob 8. uri in za slovesne polnočnice so bili določeni sledeči prevzvišeni nadškofje in škofje: V stolnici zjutraj apostolski nuncij Hermenegild Pellegrinetti, opolnoči mariborski škof dr. Ivan Tomažič. Pri frančiškanih zjutraj beograjski nadškof Rafael Rodić, opolnoči mostarski škof Alojzij Mišić. Pri Sv. Jakobu zjutraj barski nadškof dr. Nikola Dobrečić, opolnoči splitski škof dr. Kvirin Bonefačić. Pri Sv. Petru zjutraj križevski škof dr. Dionizij Njaradi, ki je opravil slovesno službo božjo po vzhodnem obredu s svečano asistenco in ob sodelovanju Ciril-Methodovega zbora iz Zagreba, opolnoči sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić. V Trnovem zjutraj djakovski škof dr. Anton Akšamović, opolnoči krški škof dr. Josip Srebrnič. V Sp. Šiški zjutraj mostarski škof Alojzij Mišić, opolnoči beograjski nadškof Rafael Rodić,

Pri Sv. Cirilu in Metodu zjutraj hvarski škof Mihael Pušić, opolnoči djakovski škof dr. Anton Akšamović. Pri uršulinkah zjutraj splitski škof dr. Kvirin Bonefačić, opolnoči šibeniški škof dr. Hieronim Mileta. Pri jezuitih zjutraj sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić, opolnoči zagrebški nadškof-koadjutor dr. Alojzij Stepinac. Pri Srcu Jezusovem obakrat skopeljski škof dr. Ivan Gnidovec. Na Viču obakrat dubrovniški škof dr. Jožef Carević. V kapeli Zavetišča sv. Jožefa zjutraj subotiški škof Ludovik Budanović.

Asistirali so ljubljanski in mariborski bogoslovci, v samostanskih cerkvah domači bogoslovci in duhovniki, povsod pa so po potrebi pomagali ljubljanski duhovniki.

Pri polnočnicah je bilo v vseh cerkvah ljudstva kar nabito in se je splošno izražalo obžalovanje, da glavni odbor ni odobril predloga liturgičnega odseka, naj bi bila tudi za ženske polnočnica zunaj cerkve, na primer na Kongresnem trgu.

3. Delo mladinskega odseka

Mladina je cvet na vseh katoliških prireditvah. Posebno pažnjo ji posvečajo organizatorji evharističnih kongresov. Saj od dne do dne jačje slišimo in globlje razumemo Jezusa, ki je tako lepo vabil in prosil, naj pustimo njegove ljubljene malčke k njemu.

Po zgledu evharističnih kongresov v drugih deželah je kongresni odbor od vsega početka posvečal posebno pozornost vprašanju, kako bi čim bolj pritegnili k sodelovanju mladino. Dela in tehničnih priprav je bilo veliko, je pa tudi dejstvo, da je prav mladina na tako lepo izrazen način najprisrčneje počastila Jezusa v sv. Rešnjem Telesu, o čemer bomo imeli priliko poročati pri posameznih mladinskih prireditvah.

I. Naj pred vsem opišemo delo mladinskega odseka v pripravi za kongres. Za predsednika mladinskega odseka je bil določen stolni kanonik dr. Mihael Opeka, ki je povabil v članstvo več veroučiteljev srednjih, meščanskih in osnovnih šol. Seje, ki jih je bilo v celoti 18, so se vršile v posvetovalnici K. T. D. Za tajnika je bil izbran p. Krizostom Sekovanič, O. F. M.

Prva naloga mladinskega odseka je bila, dati veroučiteljem navodila, kako naj mladino pripravljajo na kongres: 1. Razložje naj ji namen, pomen in zgodovino evharističnih kongresov. 2. Začno naj z njo skupno moliti v šoli in v cerkvi pri nedeljski službi božji za lep uspeh kongresa.

3. Spodbujajo naj jo k pogostnim obiskom presv. Rešnjega Telesa pred poukom ali po pouku. 4. Opozore naj mladino, da daruje vsa svoja obhajila v kongresne namene.

Odbor je po daljšem razmišljanju končno določil 29. junij kot mladinski dan evharističnega kongresa. Glede kraja, kje naj bi se vršila mladinska prireditve, se dalj časa ni mogel odločiti. V poštev je prišel Kongresni trg, dvorišče in igrišče v Marijanišču, Alojzijevišče in Stadion. Končno je bil določen Stadion. Prvotni program mladinskega dneva je bil: Kratek nagovor, maša in skupno obhajilo.

Odsek je dalje razposlal dve okrožnici; v prvi je dal katehetom razna podrobna navodila glede udeležbe na kongresu, v drugi pa, kako naj mladina izvede 23. junija najbližjo pripravo v domači župniji.

Glede udeležbe srednješolcev je sklical predsednik večkrat posebej srednješolske veroučitelje na posvetovanje.

Člani mladinskega odseka so določili pesmi, ki naj bi jih mladina pela pri nastopu med mašo. Določene so bile sledeče pesmi: Evharistična himna (p. Ačko), Pojte hribi in doline, Jezus hoče v srce priti (Kimovec), Tebe ljubi moja duša, Lepa si . . . in Povsod Boga. — Pesmi z mašnimi molitvami vred je dal glavni odbor natisniti na majhne lističe, ki jih je mladina lahko spravila v molitvenike.

Kot pripravo na kongres je priredil mladinski odsek dve mladinski akademiji v veliki dvorani hotela Uniona. Vodstvo prve, t. j. osnovnošolske akademije je prevzel tajnik mladinskega odseka p. Krizostom Sekovanič. Nastopili so učenci vseh osnovnih šol s petjem, simboličnim rajanjem, deklamacijami in dvema igricama »Sv. Tarcizij« in »Sv. Pashak«. Udeležba je bila ogromna. To akademijo smo priredili dvakrat, t. j. 30. in 31. marca.

Priprave za evharistično akademijo srednješolske mladine (12., 13. in 26. maja) je vodil profesor dr. Alojzij Zupan. Pridno so mu pomagali salezijanci z Rakovnika. Sodelovali so dijaki vseh srednješolskih in tem podobnih zavodov v Ljubljani. Prireditve 12. maja so se udeležili tudi zastopniki oblasti in vsa šolska vodstva, ki jih je bil predsednik dr. Mihael Opeka osebno povabil.

Mladinski odsek je organiziral za srednješolsko dijaštvo izvirno zasnovano molitveno uro kot pripravo na kongres in sicer na cvetno nedeljo, 14. aprila ob šestih zvečer, za fante v stolnici, za dekleta pa v uršulinski cerkvi. V stolnici je opravil obrede prevzv. škof dr. Gregor Rožman, pri uršulinkah pa kanonik dr. Mihael Opeka.

Po daljši debati je mladinski odsek določil, da nastopi mladina 29. junija neločena po verskih organizacijah, vendar pa bo na čelu spreveda iz stolnice na Stadion korakalo po 11 zastopnikov vsake verske mladinske organizacije v uniformah z zastavo.

Predsednik je razposlal vsemu učiteljstvu pismo, v katerem ga je povabil k sodelovanju pri mladinskem nastopu na Stadionu. Učiteljstvo se je vabilu odzvalo v velikem številu.

II. Podajmo pa tudi že na tem mestu vsaj bežen pregled o sodelovanju mladine pri posameznih kongresnih prireditvah, zlasti na mladinski dan, 29. junija.

Izvenljubljska mladina se je zbirala kar na Stadionu. Ljubljanska mladina pa se je pripravljala za spreved in se zbirala na točno določenih mestih. Ob sedmih zjutraj je dvignilo v stolnici 12 abiturientov nosilnico s čudodelno podobo Marije Pomagaj z Brezij. Spreved je krenil izpred stolnice čez trimostovje, po Miklošičevi, Masarykovi na Tyrševo cesto proti Stadionu. Spreved je otvorila fanfara šestih fantov v narodnih nošah. Za njimi so šli zastopniki Križarjev in deških Marijinih vrtcev. Nato so sledile vse osnovne deške šole s prapori. Za njimi so šle zastopnice Klaric in ljubljanskih Marijinih vrtcev v uniformah. Sledile so vse ljubljanske dekliške osnovne šole. Ob Marijini podobi so šle Klarice-dijakinje in kongreganistke-dijakinje z lilijami v rokah. Za podobo je stopal prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman, predsednik mladinskega odseka kanonik dr. Mihael Opeka, tajnik p. Krizostom Sekovanič in več članov mladinskega odseka. Za temi so se razvrstile ljubljanske gimnazije in tem podobne šole pod vodstvom svojih profesorjev. Pred gimnazijskimi skupinami so nesli šolske zastave.

Nad poldrugo uro je trajal spreved. Ko so prve skupine vkorakale v Stadion, so zadnji šele odkorakali. Ko se je pripeljal v avtomobilu Nj. eminenca kardinal-legat in spreved prehitel, ga je mladina navdušeno pozdravljala.

Na Stadionu je bilo zbrane nekako 30.000 mladine, 25.000 jih je bilo obhajanih. Obhajala sta jo ljubljanski in mariborski škof ter še 83 duhovnikov.

Po službi božji so bili otroci pogoščeni.

Mladina pa je sodelovala tudi pri drugih kongresnih prireditvah.

Otroci ljubljanskih osnovnih šol so v špalirju pričakovali dne 28. junija popoldne papeževga odposlanca. Organizirana mladina pa ga je spre-

mila od kolodvora do stolnice. Na čelu je šla železničarska godba »Sloga«, za njo četa 150 uniformiranih Križarjev s praporčki, dalje Klarice, otroci Marijinih vrtcev, zastopstva verskih srednješolskih kongregacij in srednješolskih Križarjev s prapori in zastavami.

Dne 29. junija popoldne je organiziral tajnik mladinskega odseka p. Krizostom Sekovanič prenos Najsvetejšega iz cerkve sv. Cirila in Metoda na Stadion. Ta prenos je bil nekaka cvetnica Evharističnemu Kralju. Sprevod je otvorila godba »Sloga«, za njo so korakali Franciškovski Križarji s praporčki, Klarice z venci, stolni Marijin vrtec z lilijami, Marijaniški Križarji z butaricami, tik pred Najsvetejšim pa je šla skupina malčkov, ki so trosili cvetje iz košaric in koškov. Sprevod je zaključila skupina lepih narodnih noš.

Dne 30. junija: glavna evharistična procesija. Glavo procesije je tvorila podoba brezijske Matere božje, ki so jo nosili franciškovski bogoslovci. Spremljali pa so jo Križarji v svečanih uniformah, Klarice, dečki in deklice Marijinih vrtcev. Iste organizacije so bile zastopane korporativno tudi v jedru procesije t. j. pred Najsvetejšim. Lepo so bili uvrščeni uniformirani srednješolci. Pri posameznih dekanijah je šla mladina dotične dekanije in tvorila lepe simbolične skupine.

Z veseljem lahko ugotavljamo, da je vse pripravljalo delo mladinskega odseka obrodilo lep uspeh. Učinek mladinskih prireditev ob evharističnem kongresu je poplačal ves trud in vse žrtve.

4. Odsek za zborovanja

Temu odseku je bila poverjena skrb, da izbere snov za vsa zborovanja, ki so se imela vršiti o priliki evharističnega kongresa, razen tega določiti govornike za posamezna slavnostna in stanovska zborovanja ter po možnosti pripraviti udeležbo na stanovskih zborovanjih. Med delom pa se je pokazalo, da se je odsek moral baviti še s to in drugo nalogo, ki jo je narekovala smotrna priprava na kongres.

V zborovalnem odseku so sodelovali: kot predsednik član glavnega odbora dr. Joža Basaj, člani dr. Karel Capuder, dr. Ivo Česnik, dr. Miha Krek, gdč. Anica Lebarjeva, dr. ing. Ivo Ribarič, prof. Ernest Tomec. Sej so se udeleževali še dr. Stanislav Žitko, msgr. dr. Josip Ujčić in prof. dr. Alojzij Zupan. Za zapisnikarja je bil določen jurist Julij Savelli.

Odsek je imel vsega 34 sej, proti koncu priprav pa se je moral razdeliti v dve skupini, da se je delo pospešilo. Razen tega se je sestava ob-

ljub za stanovska zborovanja poverila posebnemu štiričlanskemu pododseku. V okviru odseka so radi čim točneje priprave za stanovska zborovanja poedini člani prevzeli referate za posamezne stanovske skupine ter so se s pritegnitvijo večjega števila sodelavcev vršili ločeni sestanki in razgovori v pododsekih. Tu se je tudi pripravila organizacija udeležbe na posameznih zborovanjih. Tako je prevzel pripravo in organizacijo stanovskih zborovanj za kmečke može in fante dr. Ivo Česnik, za delavce in delavsko mladino dr. Miha Krek, za srednješolce in akademike prof. Ernest Tomec, za inteligenco, starešinstvo in učiteljstvo dr. Karel Capuder, za obrtnike, obrtniško in trgovsko mladino dr. ing. Ivo Ribarić, za zborovanja posameznih stanov žena in deklet Anica Lebarjeva.

Le tej tehnični delitvi dela je treba pripisati, da je odsek sploh zmogel tako ogromno in odgovorno nalogo v razmeroma kratkem času in da jo je izvedel tako častno in vsestransko zadovoljivo.

Že na prvih odsekovnih sejah so se določile glavne osnove, na katerih naj se prirede stanovska in slavnostna zborovanja. Za te-le misli je odsek smatral, da jih je treba poudariti:

1. evharistična vzgoja mladine
2. nadnaravna usmeritev vsega delovanja
3. poudarjanje pomena papeževe avtoritete, to zlasti pri inteligenci in delavstvu
4. idejna in npravna obnova po papeževih okrožnicah
5. edinstvo katoličanov
6. boj verskemu egoizmu
7. poglobitev socialnega dela.

Te osnovne misli so se od seje do seje vedno bolj izoblikovale, grupirale v posamezne skupine in se razvijale za posamezne stanove. Do konca januarja je odsek po 10 sejah že toliko napredoval z načrtom, da se je zedinil v tem, za katere stanove se bodo priredila posebna stanovska zborovanja. V celem je bilo določenih 11 stanovskih zborov mož in fantov ter 9 za žene in dekleta. Takole so bili razdeljeni:

1. kmetski možje
2. kmetski fantje
3. delavci
4. delavska moška mladina
5. obrtniki in trgovci
6. obrtniška in trgovska moška mladina

7. srednješolci
8. visokošolci
9. poklici z visokošolsko izobrazbo
10. učitelji
11. drugo izobraženstvo
12. matere
13. kmečka dekleta
14. delavska dekleta
15. obrtniška in trgovska ženska mladina
16. srednješolke
17. visokošolke
18. uradnice
19. služkinje
20. učiteljice.

Na izrečno željo se je uvrstilo v program še zborovanje katehetov ter zborovanje duhovnikov. Za zadnji dve zborovanji ni določil zborovalni odsek niti programa, niti naprosil govornikov, ampak je prvo organiziral prof. dr. Vilko Fajdiga, drugo kan. Alojzij Stroj.

Pri določanju in organiziranju stanovskih zborovanj je odsek skrbno pazil, da se je vseskozi brezpogojno čuval značaj kongresa, ki je hotel biti kar najširša verska prireditev vseh katoličanov v državi ter se ni oziral na nobeno, niti cerkveno, niti izvencerkveno organizacijo. Prav zato tudi ni mogel vpoštevati nekaterih želj, ki so jih imela vodstva posameznih organizacij, da bi se namreč njim poverila skrb za govore, govornike in udeležbo na zborovanjih. Ta sklep zborovalnega odseka je odobril tudi glavni odbor ter se je pokazalo, da je bil radi enotnih ideoloških pogledov na posamezna življenjska vprašanja zelo na mestu.

Že na prvih sejah si je na pobudo glavnega odbora osvojil odsek misel, naj bodo vsa kongresna zborovanja nekaka osnova za delo v Katoliški akciji. S tega vidika je nato snoval sestave posameznih zborovanj ter izdeloval dispozicije za posamezne govore. Določilo se je, naj bodo na vsakem stanovskem zborovanju po trije govori, od katerih se bo prvi bavil s težavami in ovirami dotičnega stanu, drugi imej za vsebino evharistično misel, tretji pa naj poda osnovo za udejstvovanje dotičnega stanu v Katoliški akciji. Za naslove posameznih govorov so se izbrali izreki sv. pisma stare in nove zaveze. Tako je bil že pregled govorov in zborovanj nov, svež, zanimiv, obenem pa zelo poglobljen in smotrno razporejen.

Podrobno delo je šlo seveda počasneje izpod rok. Koliko je bilo treba posvetov, razgovorov, razmišljanja, da se je vse pripravilo kar najbolj moči popolno. Za vsakega izmed 60 govorov na 20 stanovskih zborovanjih je odsek izdelal okvirno dispozicijo. Osnovo dispozicije je začrtal zadevni pododsek, končna ureditev pa se je obravnavala v plenarni odsekovni seji. Govor za govorom je tako rasel v zasnovi, gradivo se je kopičilo. Koliko lepih misli je tu zbranih!

Ko je odbor določal govornike na posameznih zborovanjih, je istočasno že dal vsakemu pregled vseh ostalih govorov dotične skupine, da ni prišlo do ponavljanja. Prvotno je menil zborovalni odsek, naj bi na vsakem stanovskem zborovanju govoril tudi po en Hrvat; končno pa je bila od strani Hrvatov samih izražena želja, da bi govorili le pri zborovanjih inteligence in dijaštva.

Ker je evharistični kongres v celoti cerkvena svečanost, je jasno, da ni moglo biti govora o kaki debati na zborovanjih. Cerkvena oblast je določila za vse govore cenzorja, odsek pa je mesto resolucij izdelal za vsako zborovanje krasno zasnovane in miselno globoke obljube. Te obljube so zborovalci po vsakem zborovanju slovesno položili v roke zastopniku Cerkve, ki je bil za vsako zborovanje določen. Mogočen učinek obljub na zborovanjih je pokazal, da je bila ta izvirna odsekovna misel prav srečna in zdrava.

Zborovalni odsek pa je moral poleg stanovskih zborovanj pripraviti tudi snov in določiti govornike za slavnostna zborovanja. Teh je bilo po programu določenih dvoje, to je prvi kongresni dan popoldne in drugi dan dopoldne po slovesni maši papeževega legata, obakrat na Stadionu. Na vsakem zborovanju je bilo po troje govorov, od teh po eden hrvatski. Predmet govorom na prvem manifestacijskem zborovanju je bil določen s temi naslovi:

1. Idejna in нравna rast poedinca in naroda po Evharistiji. Govori dr. Josip Hohnjec, Maribor.

2. Nadnaravna usmeritev našega dela. Govori Peter Grgec, Zagreb.

3. Načelna zavednost katoličanov. Za govornika je bil določen dr. Miha Krek, Ljubljana.

Za drugo slavnostno zborovanje pa so se določili sledeči govori in govorniki:

1. Edinost katoličanov. Dr. Josip Leskovar, Maribor.

2. Ti si Peter — skala. Govori major Anton Metzger iz Zagreba.

3. Boj verskemu individualizmu. Dr. Joža Basaj, Ljubljana.

Pripravljalno delo v odsekih in pododsekih je trajalo tja do druge polovice meseca maja. Treba pa je bilo misliti tudi na tehnično izvedbo in organizacijo stanovskih zborovanj. Kongresni program je bil zelo zgoščen, lepičili dve uri sta bili odmerjeni za vsa stanovska zborovanja. Edini izhod je bil v tem, da se vsa zborovanja vrše istočasno, seveda ločeno za vsak stan posebej. Odbor je zato moral poiskati 20 zborovalnih prostorov, kar v Ljubljani ni baš najlažje. To še zlasti zato, ker so nekatere primerne prostore že okupirale sanitete, razstave itd. Vendar je tudi to uspelo ter je bilo razmeroma zgodaj določeno, kje se vrši katero zborovanje. Pri tem se je pazilo, da se je porazdelitev izvršila tako, da je bilo zborovališče za zborovalce čim bolj priročno, to je v bližini stanovanj itd.

Razen govornikov je določil odsek za vsako stanovsko zborovanje tudi predsedstvo, ki se je sestavilo iz dveh laikov in enega duhovnika. Duhovnik je bil obenem zastopnik Cerkve. Tudi se je za vsako zborovanje določil zapisnikar. Vse to delo je zahtevalo precej časa, dopis je sledil dopisu, okrožnica okrožnici. Hvala Bogu, ob določeni uri se je vse razen nekih prav majhnih izjem ujemalo in so se zborovanja izvršila v najlepšem redu ter so na vse zborovalce napravila globok vtis.

Tik pred kongresnimi dnevi je odsek zašel v zelo neprijeten položaj, ko je policijska uprava v Ljubljani zahtevala, da se ji morajo vsi referati predložiti v pregled. Na posredovanje in pojasnilo prevzvišenega škofa dr. Gregorija Rožmana ter predsednika dr. Stanislava Žitka je oblast svoj ukrep končno preklicala, zahtevala pa je osebno jamstvo predsednika, da se bodo tudi z upravnopolicijskega stališča vsa zborovanja izvršila v redu.

Zborovalni odsek pa ne bi bil povsem dosegel začrtanega uspeha, ako ni segel nekoliko preko prvotno določenega delokroga. Tako je na primer skrbel, da je vse naše časopise že pred kongresom opozarjalo na probleme in ideje, ki so se imeli obravnavati na kongresu pri raznih zborovanjih. Zavedal se je namreč, da bodo dosegli govori svoj uspeh le, ako bodo zborovalci prišli na kongres pripravljeni in pravilno usmerjeni. Tozadevno so bili zlasti važni razgovori, ki jih je imel odsek na 7. seji s predsednikom KTD prof. dr. Gregorijem Pečjakom radi poročil v »Slovincu«, »Domo-ljubu« in drugih listih.

Pa tudi ljudstvo na deželi je bilo treba neprestano opozarjati na kongres in njegovo vsebino. Odsek je v ta namen zasnoval vrsto zanimivih predavanj, ki jih je dal natisniti ter so bila razposlana župnijskim in škofijskim pripravljalnim odborom v rabo za razne predkongresne prireditve, akade-

mije, predavalne večere in podobno. Ta predavanja so obravnavala sledeče predmete:

1. Namen in pomen evharističnih kongresov
2. Evharistični kongres v Chicagu
3. Evharistični kongres v Dublinu na Irskem
4. Evharistični kongres v Buenos Airesu leta 1934
5. Evharistično življenje med Holandci in Belgijci
6. Evharistično življenje francoskega izobraženstva
7. Slovenci v češčanju sv. Rešnjega Telesa.

Samo po sebi je umevno, da je odsek vse govore za stanovska in slavnostna zborovanja pregledal, da se je tako ustvarila v vsem potrebna enotnost, povezanost misli in idejna harmonija.

5. Petje

V glavnem pripravljalnem odboru je bil določen za poročevalca o umetnostnih prireditvah stolni dekan kanonik dr. Franc Kimovec. Odbor mu je naročil, naj osnuje potrebne odseke: pevskega, dramskega in odsek za razstavo sodobne cerkvene umetnosti. V ta namen naj si izbere primernih sodelavcev, da bo kongres tudi po glasbeni, dramski in upodabljaški umetnosti dostojno povečičan.

Za dramski odsek se je kmalu pokazalo, da v bogatem sporedu kongresnih prireditev ne bo zanj prilike, pa se je v soglasju z glavnim odborom referent omejil na to, da je posredoval pri upravi opernega in dramskega gledališča, naj kongresne dni porabita za resna verska dela. Enak nasvet je dal tudi upravam ljubljanskih kinogledališč.

Radi maše je glavni odbor v soglasju s prevzvišenim škofom dr. Gregorijem Rožmanom že prej odločil, naj se poje koralna »angelska maša« — Missa de Angelis, ostalo pa naj oskrbi pevski odsek.

V pevski odsek, ki se je sestavil pod predsedstvom stolnega dekana dr. Franca Kimovca, so bili poklicani ljubljanski organisti p. France Ačko, Grabnar Stanko, Lavrič Tone, Marolt Franjo, Premrl Stanko, Puš Ludvik, Zdešar Ivan. Odsek je takoj določil skladbe za spremenljive mašne dele: introit koral, psalm in Gloria Patri četveroglasno (falsi bordoni), gradual 4—7 glasna nova skladba, ofertorij se zapoje po VIII. tonu četveroglasno, nato takoj Riharjeva »Praznika svetega«; po benedictusu Riharjeva »Hvali, Sion, Rešenika!« — Note za mašo je dal glavni odbor posebej natisniti na dveh ločenih polah; pozneje še posebej vse odgovore pri maši in drugih

slovesnostih. Prav tako tik pred kongresom še sedmeroglasno, nalašč za kongres zloženo skladbo dek. dr. Franca Kimovca »Ti si Peter«, ki se je po predpisanem ceremonielu pela, ko je papežev odposlanec kardinal Hlond v slovesnem sprevodu šel skozi Stadion k maši. Stroške so vsaj deloma krili prispevki nekaterih cerkva, pa tudi posamezni pevci so pripomogli k natisu z manjšimi darovi.

Želji glavnega odbora, naj bo pri vseh slovesnostih veliko petja, je odsek ustregel tako, da je izbral primerno število splošno znanih, za ljudsko petje primernih pesmi. Za blagoslov »Častimo Te«, »Glasno zapojmo« in Hribarjevo »V zakramentu«. Svetemu Rešnjemu Telesu na čast Vavkovo »Kraljevo znam'nje križ stoji«, Hladnikovi dve »Presveto srce, slavo« in »Usmiljeni Jezus«, ljudsko »Pridi molit«.

Izmed Marijinih pesmi pa te-le »Lepa si, roža Marija«, »Marija Mati ljubljena«, Riharjevo »O Marija, naša ljuba Mati« in Hribarjevo »Ti, o Marija«.

Dalje je odsek razpisal skladateljski natečaj za kongresno himno na besedilo p. Krizostoma Sekovaniča. Najprimernejša je bila skladba dr. Josipa Čerina. Himna je primerna tudi za druge namene, za pred sv. Rešnjim Telesom, za blagoslov, za obhajilo. Ob kongresu so jo igrale menda vse godbe in jo je pelo mnogo skupin v procesiji. Ves Stadion je skupno ni pel, ker je mnogo udeležencev še ni znalo.

Izmed teh pesmi so se izbrale tudi pesmi za petje mož in fantov pri polnočnici, ki ga je vodil Ludvik Puš.

Hkratu je odsek po sklepu glavnega odbora oskrbel, da se je pesem »Povsod Boga!« na preurejeno besedilo izdala z izvornim francoskim vžigajočim napevom, kakor jo pojo vsi katoliški narodi po svetu. Za slovesni konec se je določila »Zahvalna«.

Vse te pesmi so se s tremi odpevi za pete litanije vred (Marija, k Tebi uboge reve, — Saj lepše rož'ce nima svet, — Le za Jezusom hodimo) natisnile v kongresni izkaznici, da jih je vsak udeleženec imel v rokah, kadar je katero bilo treba zapeti.

Najvažnejše pesmi je za godbe (s pihali in trobili) zelo spretno instrumentiral višji vojaški kapelnik v p. dr. Josip Čerin. Za spremljanje ljudskega petja na Stadionu smo naprosili železničarsko godbo »Slogo«.

Treba je bilo pripraviti zbor za petje pri kardinalovi maši. Glavni odbor je bil mnenja, naj bi pel zbor kakih tristo moških glasov, kar bi cerkvenim predpisom najtočneje ustrezalo. Vendar pa se je zdelo, da bi bilo

enoglasno koralno petje samih moških le preenolično, zlasti ker smo vajeni mešanih glasov. Zato je glavni odbor takoj sprejel našo odločitev, naj bi mašo peli moški in ženski glasovi in sicer moški glasovi vse stalne mašne speve kar skozi, ženski glasovi pa vsako drugo vrstico ali glasbeni oddelek. Tako bo tudi enoglasno koralno petje postalo živahno, slikovito, kar dramatično spremljajoč najsilovitejšo dramo sveta.

Glavni odbor je tudi odločil, naj petje oskrbe cerkveni zbori, ne kaka pevska organizacija. Zato smo povabili na sodelovanje pevske zборе ljubljanskih cerkva in cerkvene zборе iz bližine. Skrajne točke so bile: Šmartno pri Kranju, Kamnik, Vrhnika, Ig.

Sredi februarja smo priredili tečaj za pevovodje tistih zborov, ki smo jih povabili ali so se sami priglasili. Navzočnih je bilo pevovodij 37 zborov. Glavni odbor je zunanjim oskrbel prehrano. Pod vodstvom glavnega pevovodje stolnega dekana dr. Franca Kimovca in Ludvika Puša smo v neugnanem delu predelali vse koralne in figuralne speve za mašo z odpevi vred. Pevovodje so z velikim ognjem odšli na podrobno delo pri svojih zborih.

Ljubljanski pevci smo imeli vsi skupne vaje vsak torek ob osmih zvečer v Rokodelskem domu, ki nam ga je dala uprava brezplačno na razpolago. Vaja je trajala vselej najmanj poldrugo uro, včasih pa skoro dve. Redno se je teh skupnih ljubljanskih vaj udeleževalo 110 do 120 pevcev. Začeli smo 12. marca; v maju smo zaradi šmarnic prenehali, v izrečnem upanju, da nam bo Marija tem bolj pomagala, če si zaradi nje skupne vaje odrečemo.

V maju smo tudi začeli preskušati zборе, kako so se pripravili. Vedno se je po nekaj zborov zbralo v najbolj priročnem kraju. Samo dva zbora — v škofovih zavodih in na Vrhniki — sta imela svojo preskušnjo vsak zase. Bile so pa te-le skupine: *V o d i c e** — Komenda; *K a m n i k* — Homec — Mekinje — Mengeš; *D o l* — Ihan — Št. Jakob; *D e v. M a r i j a v P o l j u* — Sostro; *Š t. V i d* — Črnuče — Šmartno; *P r e s k a* — Smednik — Sora; *I g* — Tomišelj; *Š k o f j a L o k a* — Šmartno — Žabnica; *V i č* — Dobrova; *V r h n i k a*; *š k o f o v i z a v o d i*. — Od ljubljanskih zborov se vaj prav ves ni nobeden udeleževal; zastopanih je bilo tehle 11 zborov: Sv. Cirila in Metoda, frančiškanski, križanski, iz Spodnje Šiške, Srca Jezusovega, šentjakobski, Sv. Jožefa (jezuitski), šempetrski,

* Razprto tiskano ime pomeni kraj skupne vaje.

šenklavški, trnovski, iz Zavetišča sv. Jožefa. Zadnji in frančiškanski le s kakim pevcem.

Vaje pri preskušnjah zunanjih zborov so bile vselej dolge. Najkrajša je trajala komaj kaj manj ko tri ure. Pa je trpela tudi pet ur! Vaje, ki so bile nastavljene na nedelje in praznike, so se navadno začenjale ob štirih in so trajale do sedmih, osmih, devetih. Ob delavnikih smo pa začenjali zvečer ob devetih in peli do polnoči, pol ene v jutro, pol dveh.

In vendar so prav ti pevci — tako smo slišali po taki vaji — pravili: »Pet ur je bilo. Pa če bi bilo treba, bi še vzdržali in peli.« Resnično vesel je bil človek tega ognja, te čudovite požrtvovalnosti!

Pa čemu tako dolge vaje? Kajne — porečeš — pevci so morali biti pač slabo pripravljani. Nikakor ne! Iz večine so pevovodje navzlic temu, da so se pripravljali še za koncert Pevske zveze, zборе kar dobro naučili. Pri teh vajah ni šlo v prvi vrsti za note, ampak za lepoto tona, za lepoto vsakega zloga, da je vsaka nota zaživela, da je petje postalo gladko, mehko, da je dihalo, plavalo, da je čisto zvenelo, da niso vsake note peli zase, ampak da se je vsak spev strnil v na dolgo razpredeno, enotno povezano in široko se razlivajočo vrsto tonov. Zlasti še, da je zaživel koral, ki se pri nas žal kar skoro brez vsakršne izjeme poje brez vsakršnega čuta, brez spoštovanja in razumevanja.

Celo odgovori pri maši so vzeli mnogo časa, da so se odpravile splošne razvade vseh naših zborov in so se glasili enotno, odločno, živo.

Vse vaje in preglede zborov je zvršil odsekovni predsednik stolni kanonik dr. Franc Kimovec.

Na nedeljo 23. junija — teden pred kongresom — smo napovedali skupno vajo vsem zborom in pevcem. In sicer popoldne ob treh na Stadionu, prav na kraju, ki je bil za zbor določen (na evangeljski strani zraven tribune, na pobočju). Pevci so prišli peš, z vozovi, avtobusi, z železnico. Vaja je bila primeroma kratka. Videlo se je, da so se doma še dobro pripravljali, pa si tudi dobro zapomnili, kar so pri pregledovanju slišali in se navadili. Pevce je napolnilo veliko veselje in odšli so na svoje domove z radostnim zaupanjem v srcih, da bo Bog blagoslova dal njih velikemu trudu in njih žrtvam lepega uspeha.

Dr. Anton Bauer
Zagreb

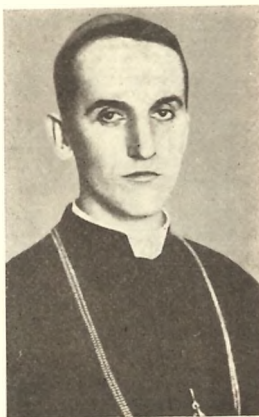
Dr. Ivan Šarić
Sarajevo

Dr. Nikolaj Dobrečić
Bar

Rafael Rodić
Beograd

Dr. Alojzij Štepinac
Zagreb

Franc Uccellini
Kotor

Alojzij Mišić
Mostar

Josip Garić
Banjaluka

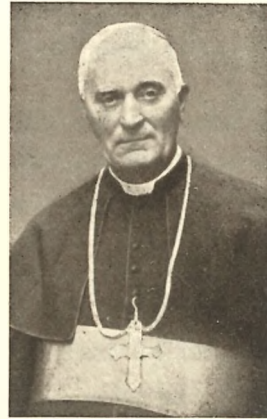
Dr. Dionizij Njaradi
Križevci

Dr. Anton Akšamović
Djakovo

Dr. Hieronim Mileta
Šibenik

Dr. Kvirin Bonefačić
Split

Dr. Josip Carević
Dubrovnik

Mihael Pušić
Hvar

Ludvik Budanović
Subotica

Dr. Viktor Burić
Senj

**Jugoslavanski
nadškofje
in
škofje**

Dr. Franc Salis-Seewis
Zagreb

6. Propaganda

Veličastni in nepričakovano učinkoviti potek II. evharističnega kongresa za Jugoslavijo je pač v prvi vrsti delo posebnih božjih milosti, s katerimi je božja Dobrota vsa pripravljalna dela naravnost obsula. Zlasti vsi, ki smo ta edinstveni kongres pripravljali, smo morali korak na korak priznavati, kako se pojavljajo v nas skrivnostne sile, ki nas krepijo v delu, ki nam dajejo vedno novih zamisli ter kažejo na izhod v trenutkih, ko se je zdelo, da oviram in nalogam naša človeška slabotnost ne bo kos.

Tudi poročilo o obširnem in doslej pač za nobeno prireditev pri nas ne v tolikem obsegu izvedenem propagandnem delu more biti le potrdilo čudovitega delovanja božje milosti. »Duh veje, kjer hoče« — in prečudovita so pota Previdnosti ter Dobrote, da bi mogli tu o njih primerno govoriti. Zato je tudi oris propagandnega dela za kongres zgolj zunanja slika nekaterih izmed mnogoštevilnih dejanj, ki so bila po božji volji za uspeh kongresa potrebna.

Propagandno delo za kongres je bilo kot poročevalcu glavnega odbora poverjeno uredniku Jožetu Košičku. Pod njegovim predsedstvom so se shajali vsak ponedeljek od novembra 1934 pa vse do kongresa odsekovski člani Peršuh Ivo, ki je prevzel kongresno poročevalsko službo, Stan-ko Sušnik, organizator župnijskih pripravljalnih odborov, dalje kot referent za lepake in letake Rajko Globočnik ter kot zapisnikar Metod Šoukal. Tako je bilo namreč tudi razdeljeno propagandno delo, da je obsegalo propagando v tisku, propagando potom župnijskih pripravljalnih odborov in propagando potom lepakov in letakov.

Časnikarska propaganda. Po prvotni zamisli naj bi vodil Ivo Peršuh pripravo na kongres potom ideoloških člankov v časopisju, urednik »Slovenca« Franc Kremžar pa potom informativnihotic in navodil, ki bi jih posredoval časopisju. Pokazalo pa se je, da bo smotrnejše, ako bo vsa časnikarska propaganda združena v eni sami roki.

Samo po sebi umevno je bilo, da bo »Slovenec« tisti organ, po katerem je edino mogoče obveščati široko javnost in tudi organizatorje kongresa po župnijah o podrobnem pripravljalnem delu. Za debelo knjigo bi bilo snovi, ki jo je kongresna časnikarska služba dostavila uredništvu »Slovenca«. Preko 700otic, od katerih bi jih mnogo pravičneje imenovali članke ko notice, je prejel »Slovenec«. Mnogo objav je seveda zahtevalo predhodnih posvetovanj in medsebojnih obveščenj, da ni prišlo kje do na-

sprotujočih si navodil. Tu je treba ugotoviti, da ima dobršen del zaslug za uspelo časnikarsko propagando uredništvo »Slovenca«, ki ni le dostavljениh objav z vso uslužnostjo priobčevalo, temveč je tudi s svoje strani mnogo storilo, da je postal kongres že dolgo pred junijem 1935 srčna zadeva katoliških Slovencev.

Pri objavi kongresnih poročil je bilo treba paziti, da so bila pisana vseskozi v propagandnem slogu, t. j. da so podžigala k delu za kongres. Saj je bilo treba premagati mnogotere ovire, predsodke in zlasti tudi nerazumevanja. Od časa do časa so se široma po deželi raznesle kar neverjetne vesti, kakor: kongres bo prepovedan, na kongresu bodo komunisti nastopili z bombami, na kongresu bo zmanjkalo hrane, radi gneče bodo otroci umirali itd., itd. Tu je bilo treba po časopisju dan za dnevno opozarjati na taktično pravilni način, kako vse take vesti izhajajo le iz nasprotovanja in sovraštva. Da se je propagandnemu odseku tudi ta plat dela dosti dobro posrečila, pove izjava odličnega slovenskega časnikarja, ki je o Veliki noči 1935 rekel: »Občudujem to neprestano iznajdljivost. Bojim se le, da ste prekmalu dosegli višek v učinkovitosti in da bodete do kongresa omagali.« Odlični časnikar se je lahko prepričal, da je bila njegova bojazen odveč. Res je pa, da bo za bodoče take naloge treba osebe, ki ne bo po drugih poklicnih dolžnostih ovirana v tem prevažnem delu, t. j. za take prireditve je treba človeka oprostiti vseh drugih dolžnosti in mu dati izključno možnost, da se razmahne na polju časnikarske propagande.

»Domoljub« je redno v vsaki številki prinašal obširne vesti, ki jih je deloma posebej sestavil propagnadni odsek, deloma jih je uredništvo posnelo po »Slovincu«.

Za vse ostalo *slovensko katoliško časopisje* je kongresna časnikarska služba izdajala po potrebi posebni kongresni bulletin, ki je izšel v 5 številkah na okrog 35 straneh pole. Iz njega so na splošno časopisi z vso naklonjenostjo črpali snov. Tako so zlasti »Naš dom«, »Vigred«, »Gorenjec«, »Naš list«, »Bogoljub«, »Glasnik presv. Srca Jezusovega«, »Kres« itd. prinašali skoro vse, kar so dobili v bulletinih.

Težje je bilo dobiti stik s *hrvatskim katoliškim časopisjem*. V Ljubljani sami ni bilo mogoče najti niti trenutno veljavnega seznama uredništva. S pomočjo bogoslovcev Hrvatov, ki študirajo na ljubljanskem vseučilišču, smo končno vendar le sestavili seznam ter ugotovili nič manj kot 51 časopisov, katerim smo poslali 5 številke kongresnega bulletina v hrvatskem jeziku, ki so ga sestavili oz. prevedli Hrvati. Kljub temu je neka zagrebška redakcija vrnila bulletin s pripombo, da ga bo objavila šele, kadar bo

sestavljene »na čistom hrvatskom književnom jeziku«. Tembolj zaslužijo pri takih razmerah vso pohvalo tista hrvatska uredništva (kot n. pr. »Katolički Tjednik« v Sarajevu, »Istina« na Sušaku in še nekateri), ki so redno poročala o pripravah na kongres ter tudi iz lastne iniciative mnogo pripomogla, da se je nam katoliškim Slovencem nerazumljivo razpoloženje napram kongresu v hrvatskih krajih omililo. Močno smo pa pogrešali sodelovanja edinega katoliškega hrvatskega dnevnika »Hrvatske Straže«. Pač pa je »Glasnik beogradske nadbiskupije« v svojem slovenskem delu stalno sodeloval s kongresno časnikarsko službo.

Ostalo slovensko in jugoslovansko časopisje je prejelo od kongresne časnikarske službe od časa do časa splošno važna obvestila. V splošnem so ta obvestila lojalno objavljali vsi listi, kot n. pr. »Jutro« v Ljubljani, »Domovina«, »Kmetski list«, »Pohod«, »Prelom«, »Slovenija«, prav tako pa tudi zagrebški in beograjski listi. Ljubljanskim dopisnikom beograjskih listov je vodja kongresne časnikarske službe dal tudi osebno obširna pojasnila glede priprav na kongres.

Za jugoslovansko nemško in madžarsko časopisje so izhajala posebna obvestila v teh jezikih. Zlasti nemško časopisje (kakor »Christliche Volkszeitung« v Osijeku, »Gottscheer-Zeitung« v Kočevju, »Deutsches Volksblatt« v Novem Sadu, »St. Raphaels-Blatt« v Beogradu in tudi drugi) se je živo zanimalo za priprave na kongres. Glede madžarskega časopisja je nudil kongresni časnikarski službi dragoceno pomoč vpok. župnik in bivši poslanec Josip Klekl iz Črensovcev.

Na splošno: jugoslovansko časopisje vseh smeri in jezikov je v teku sedmih predkongresnih mesecev objavilo na tisoče vesti o pripravah na kongres, po večini vse na pobudo odn. z neposrednim sodelovanjem kongresnega propagandnega odseka.

Važno delo pa je izvršila kongresna časnikarska služba s časnikarsko propagando v inozemstvu. Čeprav iz mnogoterih razlogov udeležba iz inozemstva ni bila toliko, kakor bi mogli po živahni propagandi pričakovati, kajti kongres je bil namenjen le katoličanom iz Jugoslavije, vendar je ta propaganda dosegla svoj namen že s tem, da je široma po svetu raznesla vest o globoki verski zavesti jugoslovanskih katoličanov, o njih povezanosti s Cerkvijo, o njih odločnosti in samozavesti.

Čim je bilo gotovo, da bo zastopal sv. očeta na ljubljanskem kongresu kot legat Nj. Em. kardinal Avgust Hlond, primas Poljske, je kongresna časnikarska služba navezala živahne stike s poljskim katoliškim dopisnim

uradom v Varšavi (»Katolička Agencja Prasowa«). Preko tega urada so dobivali obvestila o pripravah na kongres vsi poljski listi. Urad sam je podpiral delo kongresne časnikarske službe zlasti s tem, da ji je ljubeznivo stavil na razpolago obširne življenjepisne podatke o kardinalu Hlondu, njegov znameniti pastirski list o vlogi katoličanov v državnem življenju, njegove slike in njegovo prelepo pismo materi, kakor smo ga objavili v »Slovincu«. Želji poljske katoliške agencije, naj bi se vpostavili trajni stiki med njo in jugoslovanskim katoliškim časnikarstvom, kongresna časnikarska služba kot začasna ustanova ni mogla ugoditi. Moglo bi pa biti le v korist in v napredek našega katoliškega časnikarstva, če bi take stike navezala naša uredništva. Močno smo pri občevanju s to agencijo čutili, kako živo potrebna bi bila podobna ustanova tudi nam.

Razume se, da je kongresna časnikarska služba iskala takoj tudi stikov z drugimi velikimi katoliškimi časopisnimi podjetji v inozemstvu. Tako so prejemale obširna poročila češki in slovaški katoliški listi. Posebno živahno je ponovno poročal o pripravah na kongres službeni dnevnik Vatikana »L'Osservatore Romano«. Italijanski prevod poročil nam je oskrbel dr. Ignacij Lenček, prefekt v škof. zavodih sv. Stanislava, objavo pa je z veliko naklonjenostjo posredoval rektor rimskega kolegija sv. Hieronima prelat dr. Juraj Madjerec. — Z živim zanimanjem je sledil pripravam na kongres tudi veliki pariški katoliški dnevnik »La Croix«, s katerim smo navezali stike po p. Belardu, predstojniku francoskih asumpcionistov v Beogradu. — Po zaslugi znane katoliške kulturne delavke miss Christitch so objavili kongres tudi številni angleški listi n. pr. »The Times« dne 2. maja 1935. — Kakor smo izvedeli, so — največ po posredovanju naših misijonarjev ter redov — pisali o kongresu tudi mnogi španski listi. Najbrž pa so o kongresu pisali katoliški listi vsega sveta. Saj se nam je posrečilo doseči, da je vatikanska misijonska časnikarska agencija »Fides«, podjetje, ki s svojimi poročili zalaga ogromno število katoliških listov po vsem svetu, v svojem vestniku z dne 23. februarja 1935 prinesla vsaj to-le kratko obvestilo o našem kongresu:

»Drugi jugoslovanski narodni evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani. — Ljubljana (Jugoslavija). — Pred nekaj leti se je vršil prvi jugoslovanski evharistični kongres v Zagrebu, glavnem mestu Hrvatske. Sedaj pripravljajo katoličani tak kongres v Ljubljani, glavnem mestu Slovenije. Vršil se bo od 28. do 30. junija in obeta po uspehu prekositi prvega. Proglas, ki sta ga izdala ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman in predsednik

stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji krški škof dr. Josip Srebrnič, je zbudil silno navdušenje med katoličani, ki predstavljajo 38% vsega jugoslovanskega prebivalstva. Katoličani prebivajo pred vsem na severu države; na jugu prevladujejo pravoslavni, muslimani, judje in protestanti. Čeprav se Jugoslavija prav za prav ne more imenovati misijonska dežela, vendar je pet škofij, ki so podrejene sv. kongregaciji de Propaganda Fide«.

Posebno pozornost je kongresni propagandni odsek posvečal tudi izseljencem, ki so bili vesti o pripravah na kongres prav posebno veseli. Izseljensko glasilo »Rafael« je prineslo naše vabilo izseljencem, pa tudi celo vrsto raznih objav. Zlasti pa je pripravljalo izseljence na izseljenski kongres, ki se je vršil neposredno po evharističnem kongresu. V navalu dela ni bilo mogoče voditi točnejše evidence o vsem, kar so o kongresu z velikim navdušenjem pisali severoameriški slovenski katoliški listi, kakor »Ave Marija« in »Ameriški Slovenec«, v Južni Ameriki pa buenosajreško »Duhovno življenje«.

Kongresna časnikarska služba se je dne 4. januarja 1935 obrnila na 70 naslovov s prošnjo za zaokrožene časnikarske prispevke o določenih predmetih. Posameznim gospodom in damam je sporočila po njih strokovni usmerjenosti sestavljene naslove. Predmetov, ki naj bi jih bili obdelali, je bilo 270. Žal, prevelika zaposlenost posameznih odsekovnih članov pri drugem delu za kongres je onemogočila, da bi se bilo zbralo dragoceno gradivo in se zamisel ni mogla do konca izvesti. Kljub temu je propagandni odsek prejel nekaj prav lepih prispevkov, kot n. pr. prof. Ivan Grafenauer, Evharistični motivi v slov. narodni pesmi; dr. Franc Kimovec, Presv. Rešnje Telo ali Evharistija; dr. Franc Jaklič, Evharistija in svetniki, Evharistija in Friderik Baraga, Evharistija in dijaška mladina, Evharistija in katoliški misijonar i. dr.; Milica Grafenauerjeva, Evharistija in družina; Jožef Volc, Evharistija — žarišče pravega vzgajanja, Evharistija — vir božjega otroštva; msgr. Stanko Premrl, Slovenska evharistična glasba; minister n. r. Jože Gostinčar, Nazaj h Kreku; Vinko Lavrič, Kakor je bilo v začetku . . .; dalje še nekaj drugih sestavkov, ki so jih napisali zlasti člani in članice raznih redovnih družin. Te članke je časnikarska služba stavila raznim listom na razpolago in listi so jih tudi radi priobčevali.

Propagandni odsek pa je skrbel s primernimi objavami in še na druge načine tudi za zbiranje prostovoljnih prispevkov za kongres. Iz odseka so izšle pobude za razne zbirke, časnikarska služba pa je po okrožnicah in

objavah v listih uspešno prikazala važnost žrtvovanja za to veličastno prireditvev.

Ker je propagandni odsek vzdrževal stik z vsemi delovnimi odbori in bil o vseh njihovih sklepih poučen, je lahko iniciativno posegal tudi v delo drugih odsekov. Največje važnosti je pa bila gotovo zamisel evharističnih križev. Časnikarska služba je izdala po okrožnici in časopisni objavi podrobna navodila, ki so se jih župnije z nepričakovano gorečnostjo oprijele in pomagale uresničiti misel, ki je čisto naša in morda v zgodovini Cerkve edinstvena. V nekaj mesecih so z naših gričev in celo gorã zrasli nešteti leseni križi, pomembno okrašeni in ob velikih cerkvenih dneh razsvetljeni. Kakor so nekđaj naši pradedje našli najvzvišenejše in najlepše mesto, da so na njem zgradili stotine tistih za našo zemljo tako značilnih cerkvic, tako je sedaj gorečnost za slavo evharističnega Kralja izbrala najvidnejše točke v fari in jih zaznamovala s križem.

Pobožnosti ob blagoslovitvi evharističnih križev so zadobile čisto svojski obraz, ki ga je bil lahko Bog vesel in Cerkev nanj ponosna. Evharistični križi so postali znamenja vere in neustrašene zvestobe Bogu med njimi, ki smo jih, kar vero tiče, včasih podcenjevali, naših mož in naših fantov. Poročila o postavitvi teh zveličavnih znamenj so dokument, ki priča, kako je sredi zemeljskih tegob in življenjskih stisk moški del našega naroda z neomajnim zaupanjem zrl v znamenje odrešenja. S posebno resnobo so se pripravljali moški na dan blagoslovitve. Na sam slovesni dan so pristopili k obhajilu, kakor se to zgodi le ob ljudskih misijonih. Zvečer pa so se zbrali v domači cerkvi k slovesnim litanijam pred izpostavljenim Najsvetejšim. Ko je mrak zagrnil zemljo, se je razvil proti mestu, kjer je postavljen križ, veličasten sprevod. Vsi nosijo v rokah goreče bakle in sveče. In molijo pa pojejo. To niso več tisti moški, ki sramežljivo postajajo pri zadnjih vratih v cerkvi ali celo zunaj cerkve, to so borci za evangeljske vzore, apostoli nove dobe, ko bo križ premagal vsa znamenja zmote in laži. Kaj čuda, da je mnogoterim solza zalila oči in je val ganjenja stisnil grla, da je onemela navdušena pesem Kristusu Kralju.

Križi stoje. Spomin so na dni kongresa, ki jih svoj živ dan ne bo moči pozabiti. Ali res le spomin? Ne, biti nam morajo vse več. To so nam sveta znamenja, h katerim se obračajo naše oči s polnim zaupanjem, kadar se bliža huda ura našim poljem, pa tudi — našim dušam. Ti križi ne smejo nikdar biti zapisani trohnobi, nikdar ne sme okoli njih zrasti plevel! Vstane naj med nami kdo, ki bo misel evharističnih križev strnil v pravo narodno moško pobožnost. To bo trajen sad kongresa . . .

Organizacija škofijskih in krajevnih odborov je bila važen del naloge propagandnega odseka. Ti odbori naj bi izvedli v svojem okolišu vso duhovno in zunanjo pripravo za kongres. Kmalu po začetku priprav so se v vseh jugoslovanskih škofijah ustanovili škofijski pripravljalni odbori, v katerih so sodelovali najuglednejši duhovniki in katoliški laiki. V sledečem jih navajamo:

1. Banjaluška škofija: Predsednik msgr. Božo Ivaniš, generalni vikar, odbornika pa msgr. Josip Milorad, župnik, in Ivan Vlašić, konzist. tajnik.

2. Beograjska nadškofija: Predsednik p. Petar Vlašić, konzultor, odborniki: Tomaž Ulaga, katehet, Josip Zaninović, advokat, Edvard Zvar, industrijec, Josip Krošelj, časnikar.

3. Djakovska škofija: Predsednik msgr. J. Sokol, kanonik-opat, podpredsednik dr. Marković Zvonimir, prof. bogoslovja, tajnik I. Berk, prebendar stolne cerkve in škofijski ceremoniar, odbornika dekan in djakovski župnik dr. Didović Franjo ter katehet Stjepan Bäuerlein.

4. V dubrovniški škofiji se je sestavil za kongres poseben odbor, ki mu je predsedoval kanonik don Ivo Fabris.

5. Hvarska škofija: Predsednik dekan stolnega kapitlja hvarskega don Ivo Bojanić, podpredsednika kanonik don Ivo Kuničić in I. Kasandrić, tajnik don Šime Kovačić, odborniki vsi dekani in nekaj laikov.

6. Tudi kotorska škofija je imela svoj odbor, ki so ga sestavljali: Niko Luković, stolni kanonik, Tripo Milošević, aktuar škof. kurije, p. Valerijan Brusić, župnik, Pavel Butorac, profesor.

7. Krška škofija: Predsednik kanonik sholastik Franjo Volarić, tajnik Petar Žic, korni vikar, odborniki: Jakov Maračić, stolni dekan, Grgo Fugošić, dekan, Matej Milovčić, dekan, dr. Anton Mrakovčić, nadžupnik.

8. Lavantinska škofija: Predsednik stolni dekan dr. Franc Cukala, podpredsednik stolni kanonik dr. Jožef Mirt, tajnik Franc Kolenc (tajnik škofijskega odbora KA), blagajnik ravnatelj Cirilove tiskarne Franc Hraščel, referenta za propagando Kramberger Franc in urednik inž. Lambert Muri.

9. Škofija senjsko-modruška (Senj): skrb za pripravo na kongres je prevzel kapitularni vikariat pod vodstvom prošta Ivana Vidasa.

10. Skopeljska škofija: Predsednik Oton Petrač, župnik v Janjevu, tajnik Branko Dorčić, ravnatelj Dijaškega semenišča v Prizrenu, odborniki:

Lovro Mitrović, O. F. M., dekan v Peći, Rok Matej, župnik v Djakovici, in Alojzij Turk, duhovni pomočnik v Skoplju.

11. Splitsko-makarska škofija: Predsednik generalni vikar kanonik dr. Anton Pilepić, člani pa vsi dekani, predsednik KA dr. Vukušić, Ivanka Rendić, Vjera Krivić ter člani ožjega odbora Hrvatske katoliške narodne zveze F. Lukić ter Pera in M. Martinis.

12. V subotiški škofiji je bil referent za kongres Raible Franjo, veroučitelj v Subotici.

13. Vrhbosanska (sarajevska) nadškofija: Predsednik msgr. dr. Marko Alaupović, kanonik, prelat in generalni vikar, odborniki: msgr. dr. Ivan Jablanović, veroučitelj, Nikola Kovačević, ravnatelj akademije Regina Apostolorum, in Andrija Kulier, vpokojeni profesor.

14. Zagrebška nadškofija: Predsednik prevzv. dr. Salis - Seewis, pomožni škof, tajnik dr. Dragutin Hren, prebendar stolne cerkve in semeniški predstojnik, odborniki: dr. Ante Alfirević, superior D. J., dr. Velimir Deželić sin, ravnatelj Društva sv. Jeronima, in odvetnik dr. Novosel Vjekoslav.

Tudi v ostalih 4 jugoslovanskih škofijah (Bar, Šibenik, Križevci, Mostar) so se dosti zgodaj pričele priprave za ljubljanski kongres ter so za vodstvo teh priprav bili določeni posebni odbori oz. je škof s temi pripravami poveril primerne ugledne osebnosti.

Od večje ali manjše delavnosti škofijskih pripravljalnih odborov je zavisela živahnost in globina zunanje, zlasti pa še notranje priprave na kongres. Dočim se je skraja obetala velika udeležba iz vseh jugoslovanskih škofij, so tik pred kongresom nepredvidene in deloma s katoliškega stališča neumljive zapreke povzročile, da je udeležba zlasti iz hrvatskih škofij bila razmeroma majhna.

V ljubljanski in lavantinski škofiji je ležala vsa teža pripravljalnega dela na *župnijskih pripravljalnih odborih*. Dočim so ustanovile v ljubljanski škofiji razen morda najmanjših hribovskih župnij že na prvi poziv vse župnije svoje pripravljalne odbore, se jih je v lavantinski škofiji ustanovilo nekaj manj. V pripravljalnih odborih so delali zastopniki vseh stanov v župniji. Brez izjeme so upoštevali navodilo glavnega pripravljalnega odbora, da naj bodo vse priprave res občestvenega značaja in naj se ne naslanjajo na nobeno drugo obstoječo organizacijo kot na organizacijo župnije same. Tako je bilo mogoče pritegniti k pripravam in k udeležbi tudi take vernike, ki bi bili morda drugače iz osebnih ali krajevnih razlogov ostali ob strani.

Z *okrožnicami* je propagandni odsek redno mesečno obveščal krajevne pripravljalne odbore o poteku priprav in jim dajal podrobna navodila za delo v župniji. Okrožnicam je prilagal vprašalne pole, na katere je večina krajevnih odborov redno izčrpno poročala. Le tako je bilo mogoče imeti stalno sliko vsega pripravljalnega dela in zastaviti tam, kjer se je še pokazala potreba. Poročila župnijskih pripravljalnih odborov so res dihala goreče navdušenje in kar izreden optimizem. Bila so radi tega tudi za propagandni odsek in za ves pripravljalni odbor vir novih pobud in močna opora sredi ogromnega dela.

Župnijski pripravljalni odbori so pred vsem izvedli sledeče akcije: postavitve evharističnih križev, zbiranje finančnih sredstev za kongres, obveščanje vernikov o vsem, kar je bilo za strumno pripravo ter za urejeno udeležbo potrebno, končno pa tudi organizacijo udeležbe. V ljubljanski škofiji je večina župnijskih pripravljalnih odborov organizirala tudi javne sestanke in zlasti splošno pristopna skioptična predavanja, na katerih so predavali člani pripravljalnega odbora iz Ljubljane. Skioptične slike so prikazovale veličino in veličastnost raznih svetovnih evharističnih kongresov. Udeležba pri teh predavanjih je bila prav povsod nepričakovano številna. Pri takih prireditvah so navadno sodelovali tudi domači pevci in godbeniki.

Jasno, da propagandni odsek ni pozabil na najmodernejše propagandno sredstvo, na *radio*. Številna naznanila, obvestila in navodila po radiu so imela namen, da se zbudi med ljudmi zanimanje za kongres ter se opozore na vse, kar je bilo udeležencem treba vedeti za pot na kongres, bivanje v Ljubljani in za povratek po končanih kongresnih svečanostih. V radijskih cerkvenih govorih so se verniki opozarjali na glavno pripravo, ki je v pozitivni in poglobitvi verskega življenja, ker le, ako bodo udeleženci prišli na kongres notranje pripravljeni, bo imel kongres uspeh zanje in za ves naš narod.

Župnijski pripravljalni odbori so tudi poskrbeli za dostojno namestitve *kongresnih lepakov*. Že v decembru leta 1934. je kongresni odbor izdal lepak s škofovskim proglasom in vabilom na kongres. Lepak je izšel v slovenskem, hrvaškem, hrvaško-nemškem in hrvaško-madžarskem natisu. Za veliko noč smo dobili glavni kongresni lepak. Tik pred kongresom pa je propagandni odsek izdal še posebno kongresno plaketo, ki je bila določena zlasti za trgovine v Ljubljani, Mariboru in po drugih večjih krajih v Sloveniji.

Vse te lepake je propagandni odsek razdelil po vsej državi in poskrbel, da so dosegli svoj namen. V Sloveniji so kongresne lepake povsod namestili z neko pieteto. Največkrat so bili obešeni na cerkvenem zidu, mnogokje prav v cerkvi. Dekleta so skrbela, da je svež venec stalno krasil lepak in tako povzdigoval njegovo pomembnost.

Prostor ne dopušča, da bi navedli vse neštete podrobnosti iz dela propagandnega odseka. Bilo je to delo, ki ga človek pač le redko vrši s tako lahkoto, dasi je bilo združeno s trdom in naporom, zlasti še zato, ker je bilo delo samo veliko, naravnost preveliko za tako kratek čas.

Veliko zadoščenja je užil propagandni odsek, kakor ves pripravljalni odbor prav ob dneh kongresa. Saj so se takrat izpolnile skoro vse njegove napisane, izgovorjene in zamolčane želje. Gotovo bi brez intenzivnega in smotrnega propagandnega dela ne bilo te nepričakovane udeležbe, ne te pretresljive zbranosti stotisočere množice, ne tega spoštovanje vzbujajočega reda, ne tega vse premagujočega učinka.

7. Legitimacija, znak in kongresni lepak

Radi *kongresne legitimacije* je kar spočetka prevladalo mnenje, naj ne bo le izkaznica v navadnem pomenu besede, ampak naj bo nekak priročnik vsakega kongresnega udeleženca, da bo v njem našel vse, kar je dobro, da o kongresu že vnaprej ve in kar bo na kongresu potreboval. Prav zato je kongresna legitimacija mogla iziti šele pozno: dokončni program je bil do zadnjih podrobnosti določen šele v aprilu, odobritev polovične voznine pa je bila odboru sporočena šele konec maja.

Kongresna legitimacija je imela v sebi poleg spodbudne uvodne besede, ki je opozarjala na verski značaj kongresa, še podroben kongresni program, navodila za udeležence (splošna in podrobna), vozni red vlakov in avtobusov, pesmi, ki so se na kongresu ljudsko pele (kongresno himno in novi napev pesmi »Povsod Boga« z notami), dalje zemljevid mesta Ljubljane s tolmačem, ki je kazal vse točke mesta, koder se bo razvijal kongresni spored, končno je bil v knjižici obširen vodnik po Ljubljani s številnimi slikami. Tako je zavzela legitimacija kar obseg brošure na 64 straneh (20 strani inseratov). Legitimacijo, ali bolje kongresno knjižico, je natisnila Misijonska tiskarna v 100.000 izvodih v rekordno kratkem času. Ovitek je narisal arh. Ivan Pengov.

Prav to, da je vsebovala kongresna knjižica vsa podrobna splošna in posebna navodila radi stanovanja, prehrane, zdravja itd., in si jih je

vsak udeleženec že doma prebral, je znatno olajšalo delo rediteljem in vršilcem informacijske službe v Ljubljani. Prav temu dejstvu se moramo tudi zahvaliti, da nismo imeli ne težjih obolenj, ne kakih znatnejših poškodb, da je bil red pri prireditvah, na cestah in povsod po mestu tako lep, dá, naravnost vzoren, ter končno, da je tudi ljudsko petje na Stadionu, po cerkvah in pri kongresnih procesijah bilo kar zlito in mogočno.

Za kongresni znak je odbor naprosil vseuč. prof. arh. Josipa Plečnika, ki je svojo idejno zasnovo poveril v izvršitev akad. kiparju Božu Pengovu. Kot motiv znaka je prof. Josip Plečnik določil Kristusa Kralja, sedečega na prestolu. V kraljevskem veličju ga ožarja serafinska gloriola v obliki štirih mogočnih serafskih kril, ki ga obdajajo z obeh strani. Namesto napisa, ki bi točneje določil mesto proslave evharističnega Kralja, je umetnik izbral jugoslovanski grb: tako je lepo izrazno in umetniško dovršeno izražena v znaku ideja II. jugoslovanskega evharističnega kongresa.

Kakor pa je osnova za znak krasno delo in na videz preprosta reliefna plaketa, je vendar delala medaljerjem težave pri izdelavi znakov. Odbor je imel tozadevno precej skrbi, da je končno prišel do vsaj kolikor toliko zadovoljivega znaka. Znaki so bili izdelani v dveh velikostih in raznih kovinah. Nekoliko večji so bili določeni za otroke, manjši pa za druge udeležence in so se dobili le v zvezi z legitimacijo, dočim za otroke kongresna legitimacija ni bila obvezna. Najlepše so bili izdelani znaki v srebru in manjši obliki. Znake sta izdelali tvrdki Saturnus v Ljubljani (večje) in Griesbach & Knaus v Zagrebu (manjše).

Radi *glavnega kongresnega lepaka* je pripravljani odbor razpisal javni natečaj z več nagradami. Natečaja so se udeležili arh. Herman Hus, arh. Ivan Pengov, tehn. Rajko Turk, teol. Ludvik Duh. Prvo nagrado je žirija prisodila arh. Hermanu Husu, čigar osnutek je bil tudi sprejet kot glavni kongresni lepak. Reprodukciyo je izvršila Jugoslovanska tiskarna v sedmih barvah naravnost vzorno. Natisnjenih je bilo 6.000 lepakov, ki jih je propagandni odsek razširil po vsej državi. Lepak predstavlja dva angela, ki visoko nad Ljubljano držita monštranco in molita Jezusa, ki prihaja na kongres, da ga v sveti hostiji počaste verne množice.

Za izložbe in dekorativne namene je bil izdelan še manjši lepak po osnutku tehn. Rajka Turka iz Maribora. Po štiribarvni osnovi ga je natisnila Misijonska tiskarna v 2.000 izvodih v dveh barvah prav lično.

8. Radio v službi kongresa

Med pripravami na kongres in ob kongresu je stvari kaj lepo služila prevažna naprava radia. S pomočjo ljubljanske radiofonske oddajne postaje je bilo mogoče v predkongresni dobi nuditi številnim radijskim poslušalcem izbrani spored evharističnih akademij v Ljubljani, zlasti pa seznaniti zunanje udeležence s kongresnim petjem in godbe s kongresnim sporedom sviranja. Ob samem kongresu je radiofonska oddajna postaja poskrbela, da so nešteti, ki se radi bolezi, radi oddaljenosti, radi pomanjkanja sredstev, pa tudi morda radi mlačnosti niso sami udeležili kongresnih prireditvev, v dovršenem prenosu le-teh okušali srečo, ki so je bili deležni kongresni udeleženci.

V predkongresni dobi je radiofonska oddajna postaja prenašala dne 10. marca iz velike dvorane hotela »Uniona« mogočno evharistično akademijo. Enako je dne 19. maja poskrbela za prenos čudovito lepe evharistične prireditve, ki jo je v veliki dvorani hotela »Uniona« v Ljubljani pripravila ljubljanska srednješolska mladina. V soboto pred praznikom presv. Rešnjega Telesa zvečer je nastopila v studiu ljubljanska Frančiškova mladina s petjem, deklamacijami in lepim nagovorom tajnika mladinskega odseka p. Krizostoma Sekovaniča. Ista mladina je poskrbela na praznik presv. Rešnjega Telesa dopoldne za triurni spored evharistične vsebine, ki je skrivnost velikega praznika radijskim poslušalcem po svoji mičnosti in mladostni iskrenosti še posebno približal.

Mnogo je storila radiofonska oddajna postaja neposredno pred kongresom za popularizacijo kongresnega petja ter za enotnost v nastopu številnih godb. Tako je na binško nedeljo, dne 9. junija med 11. in 12. uro dopoldne z dvorišča Gospodarske zveze prenašala koncert evharističnih (kongresnih) skladb, ki ga je izvajala polnoštevila godba železničarskega glasbenega društva »Sloge« iz Ljubljane pod vodstvom Herija Svetela. Pred koncertom je vodja kongresne poročevalske službe nagovoril radijske poslušalce takole:

»Poziv katoliških škofov Jugoslavije, naj bi se verniki zbrali v dneh 28., 29. in 30. junija na II. evharističnem kongresu v Ljubljani, je vzbudil vsesplošno navdušenje. Temeljita duhovna priprava, ki se ji verniki že skozi več mesecev posvečajo, je zlasti v slovenskem delu države ustvarila razpoloženje, ki daje vse upanje, da bo II. evharistični kongres v Ljubljani rodil trajne sadove, pa tudi, da bodo dnevi kongresa ena največjih manifestacij, kar jih je videla naša domovina. Pri podrobnih tehničnih

pripravah v Ljubljani sodeluje mogočen zbor zastopnikov vseh stanov in slojev prebivalstva. Ljubljana sama se z vso vnemo pripravlja, da bo ob kongresnih dneh stotisoč gostom prijetno bivališče.

Čeprav je II. evharistični kongres namenjen pred vsem vernikom Jugoslavije, vendar vlada zanj tudi v inozemstvu veliko zanimanje. Tako bodo prišle na kongres prav znatne skupine katoličanov iz Poljske, Čehoslovaške, Avstrije, Francije, Belgije, Holandije itd. Izredno mnogo slovenskih in hrvatskih izseljencev iz najrazličnejših delov sveta se raduje obiska, ki ga bodo napravili ob kongresu domovini.

Vseobčo radost je izzvala med jugoslovanskimi katoličani vest, da bo na kongresu zastopan sam sv. oče Pij XI. po prvem škofu bratske Poljske Nj. Em. kardinalu Avgustu Hlondu, nadškofu gnjezno-poznanjskem, ki bo dospel na kongres dne 28. junija popoldne v posebnem spremstvu, ki je na izrečno željo sv. očeta še pomnoženo.«

Ko je nato v glavnih obrisih podal spored kongresnih svečanosti, je nadaljeval:

»Kdor le kakorkoli more, naj gleda, da pride v Ljubljano že 28. junija opoldne in da bo ostal v Ljubljani prav do zaključka kongresa. Zato pa je potrebno, da si pravočasno oskrbite kongresne knjižice in znake pri domačih župnih uradih, da se prijavite za hrano in zlasti še za stanovanje. Vsa tozadevna navodila in opozorila stalno objavlja dnevno časopisje.

Udeleženci nemške in madžarske narodnosti bodo imeli v Ljubljani slovesnosti v svojem jeziku. Na njih samih je, da se udeležijo kongresa v čim častnejšem številu.

Končam s pozivom naših škofov: Pridite vsi, ki verujete v Jezusa Kristusa, v presv. Rešnjem Telesu med nami živečega. Vabimo vse stanove, pred vsem vse delovne stanove, ki jih je teža naših dni najbolj zadela, da v Jezusu najdejo pot iz stiske. Vabimo katoliško inteligenco, da v Jezusu najde resnico sredi sedanjih zmot. Vabimo zlasti mladino, da v Jezusu najde življenje, pravo, lepo, osrečujoče. Pridite, priredimo Jezusu, našemu Odrešeniku, zmagovito slavje! Pridite, poklonimo se v molitvi in ljubezni našemu Bogu, ki ima svoje bivališče med nami! Pridite, združimo se z Jezusom, ki je kruh življenja, zedinimo se v njem v medsebojni ljubezni in v trajnem miru!«

Iste besede so se med koncertnim programom govorile tudi v srbohrvatskem, francoskem in nemškem jeziku.

V nedeljo, dne 16. junija ob 11. dopoldne se je zbralo na dvorišču Gospodarske zveze okoli 300 učencev in učenk ljubljanskih osnovnih in

meščanskih šol. S spremljevanjem godbe godbenega društva »Sora« iz Svetja pri Medvodah so otroci pod vodstvom kapelnika dr. Antona Dolinarja odpele vse pesmi, ki so bile določene za mladinsko mašo. Vodja kongresne poročevalske službe je pri tej priliki nagovoril po radiu mladino široma po Sloveniji tako-le:

»Mladina se pripravlja na II. evharistični kongres. Ne le ta, ki jo čujete v radiu, temveč tisoči in desetisoči široma po slovenski zemlji. Ko je na buenosaireskem svetovnem evharističnem kongresu nastopilo 107.000 mladostnikov, se je zdelo, da take vneme nikjer drugje med mladino ne more biti. Pa tudi na našem kongresu, ki je omejen samo na našo državo, bo nastopilo čez 20.000 mladostnikov. Na praznik sv. apostolov Petra in Pavla bo nad 20.000 mladih src na ljubljanskem Stadionu manifestiralo svojo ljubezen do Kralja kraljev v presv. hostiji. Sam zastopnik sv. očeta bo na veličastnem oltarju na glavni stadionski tribuni daroval sv. daritev. Nepopisno mogočen bo trenutek, ko bo iz 20.000 mladih grl zaorila pesem v pozdrav evharističnemu Kralju. Nikdar ne bo mogoče pozabiti trenutka, ko bodo desetine duhovnikov z zlatimi ciboriji v rokah stopale preko mogočnih oltarnih stopnic in se razpršile med tisočermi, deleče jim kruh življenja.

Mladina! Tvoj dan se bliža. Pred vsem svetom boš govorila, da si Kristusova in to na način, kot še nikdar prej. Iz tvojega svetega navdušenja, iz tvojih nedvoumnih izrazov ljubezni do večne Resnice klijejo vsemu narodu nova upanja za srečno in veliko bodočnost naroda in države. Če kdaj, je danes potrebno, da verujemo, da si ti, mladina, vir sreče in moči, dokler si tako s Kristusom kot danes.

Mladina ljubljanska! Tisoči in tisoči bratcev in sestic poslušajo danes široma po slovenski zemlji tvojo pesem. Ob njej se širijo srca in raste hrepenenje po trenutkih, ko bodo z vami v mogočni armadi božjih otrok na Stadionu klicali z močjo in prepričanjem, kot zmore to le mladina: »Kristus kralj! Kristus zmaguj! V hostiji sveti nam gospoduj!« Povej danes slovenskim otrokom, ljubljanska mladina, da jih čakaš z nestrpnostjo, da jih želiš ob kongresnih dneh bratski sprejeti v beli Ljubljani, da želiš, naj bi prišli vsi in od vsepovsod, da bo mogočen tvoj klic »Živel Kristus Kralj! Živel Bog med nami!«

Zadnji klic je navdušeno povzela pred mikrofonom zbrana mladina in s prav istim klicem zaključila svoj res vzorni koncertni spored.

Dne 19. junija ob 8. uri zvečer se je napolnila obširna cerkev sv. Petra z verniki iz vseh delov ljubljanskega mesta. Pod vodstvom stolnega dekana

in skladatelja dr. Franca Kimovca so odpeli vse kongresne evharistične pesmi. Voditelj je sproti dajal navodila, kako je treba peti, nato pa je zagrmelo po cerkvi in dalo slutiti veličastnost slovenske nabožne pesmi ob samem kongresu. Tudi ta nastop je oddajala radiofonska oddajna postaja kot poučni nastop širokim množicam kongresnih udeležencev. Po tej uspešni vaji je v studiu nagovoril radijske poslušalce vodja kongresne poročevalske službe s kratkim nagovorom, v katerem je poudaril pomen kongresa tudi za naše državno življenje in narodno rast, opisal spored kongresnih svečanosti ter izrazil upanje, da bodo tudi udeleženci našega jugoslovskega evharističnega kongresa doživeli podobno mogočne vtise, kakor jih je z ozirom na svetovni kongres v Buenos Airesu zapisal papežev legat kardinal Pacelli: »Nikoli še nisem videl, da bi se tako enodušno ves narod, vlada in državljani, poklonili in padli na kolena pred njim, ki je rekel: »Jaz sem kralj, a moje kraljestvo ni od tega sveta!« — Nikdar še nisem videl tako veličastnega slavnostnega obhoda na čast evharističnemu Zveličarju, kot je bil ob sklepu kongresa. Nikdar še nisem s tolikim ganjenjem spoznal globokega pomena besede: »Pustite male k meni!« — kot 12. oktobra 1934., ko so neštete množice belo oblečenih otrok spremenile mogočni palermški park v prekrasni vrt sv. Rešnjega Telesa. — Nikdar nisem videl, da bi bili mladi fantje in odrasli možje živahneje in z večjim poudarkom izpovedali vero, kot v tisti čudoviti noči, ko so imeli moški svoj obhod in skupno obhajilo. Nepopisni prizori! Veže in ulični vogali so se spremenili v spovednice, ograje v parku pa so bile obhajilne mize. Čudovito! Tisto noč je izginil ves strah pred ljudmi. Vsi so imeli pogum, da so javno izpovedali svojo vero in se okrepili s kruhom močnih v vrstah neustrašenih spoznavalcev Kristusovih. Nikdar nisem slišal, da bi poglavar naroda tako svečano in pomenljivo izgovoril besede posvečenja, s katerimi je izročil svoj narod Kralju kraljev! Katoliški narodi so spoznali, kako važno in potrebno je, da se socialni napredek spravi v sklad z božjo postavo in z zvestobo do Cerkve Kristusove. Tako zidajo svojo bodočnost na granitne temelje.«

Dne 20. junija zvečer ob osmih je mogočen zbor okoli 300 ljubljanskih pevcev in pevk do zadnjega napolnil obširni kor v cerkvi sv. Petra ter pod vodstvom pevskega referenta stolnega dekana in skladatelja dr. Franca Kimovca odpel koralno mašo »Missa de Angelis« ter ostale speve, ki so se peli pri slovesni legatovi maši na Stadionu.

Vse te oddaje, ki so bile prej primerno objavljene v časopisju, so verniki široma po Sloveniji poslušali z navdušenjem. Godbe so ob zvočnikih

popravljalje svoj način sviranja, pevske zbori so iz zvočnikov prevzeli enotno interpretacijo, ritem in dinamiko, otroci pa so ob zvočnikih pripravljali svoj mogočni mladinski zbor skoro 30.000 grl, ki je kasneje na praznik sv. Petra in Pavla na Stadionu slavil Prijatelja otrok. Nekatere dekanije so zbrale otroke iz cele dekanije na določenem prostoru, tako na primer kamniška v Grobljah, ter izvedle ž njimi s pomočjo radijske oddaje uspešne skupne vaje.

Pred vsem tem uspelim prenosom potom radia se je treba zahvaliti, da je v petju in sviranju na kongresu vladala vseskoz čudovita strnjenost in enotnost, ki je presenečala še tako razvajena ušesa domačinov in inozemskih gostov.

Z močnim in hvalevrednim razumevanjem je ljubljanska radiofonska oddajna postaja poskrbela za prenos vseh važnejših kongresnih prireditev, in sicer: 28. junija popoldne sprejem papeževega legata na ljubljanskem glavnem kolodvoru, zvečer pa koncert slovenskega glasbenega društva »Ljubljane«, ki je v veliki dvorani hotela »Uniona« izvajalo oratorij »Mesija«. — 29. junija mladinski nastop na Stadionu, legatov nagovor pri I. slavnostnem zborovanju na Stadionu, slovesne pete litanije, ponoči pa je postaja priredila uspelo reportažo moške nočne procesije ter polnočnice na Stadionu. — 30. junija je pa radiofonska postaja prenašala ves dopoldanski kongresni spored s Stadionu, reportažo zaključne procesije in zaključek kongresa.

Oddaje kongresnih prireditev so nosile vseskoz pečat zmožnosti, pa tudi ljubezni do velike stvari, ki jo je kazal glavni napovedovalec *ing. arh. Ivan Pengov*. Njegova plastična in mestoma pesniško vzvišena beseda je šele mogla poslušalcem približati veličastnost teh edinstvenih dogodkov. S tem je bistveno pripomogel do uspeha kongresa tudi pri teh, ki se kongresa niso udeležili. Pri radijski reportaži nočne in zaključne procesije mu je pomagal s pojasnili in risanjem dogodkov vodja kongresne častniške službe.

Vse naprave, ki so omogočile, da je mogel na Stadionu vsakdo izmed stotisočere množice slišati glas govornikov in pevcev tako čisto in jasno, kot bi stal tik ob glavni tribuni, je po naročilu kongresnega odbora izvršila zadruga »Radio« iz Ljubljane. V ta namen je postavila na Stadion električne mikrofonske naprave z velikimi ojačevalci, ki so dajali zadostno energijo za ves ogromni prostor Stadionu. Po posebnih podzemskih kabljih je bila ta energija speljana v ogromne zvočnike, ki so stali na raznih koncih Stadionu. Vsak izmed teh zvočnikov je lahko oskrbel glasu v obilici za 30.000 ljudi. Ta prenos se je vršil preko kondenzatorskih mikrofonov,

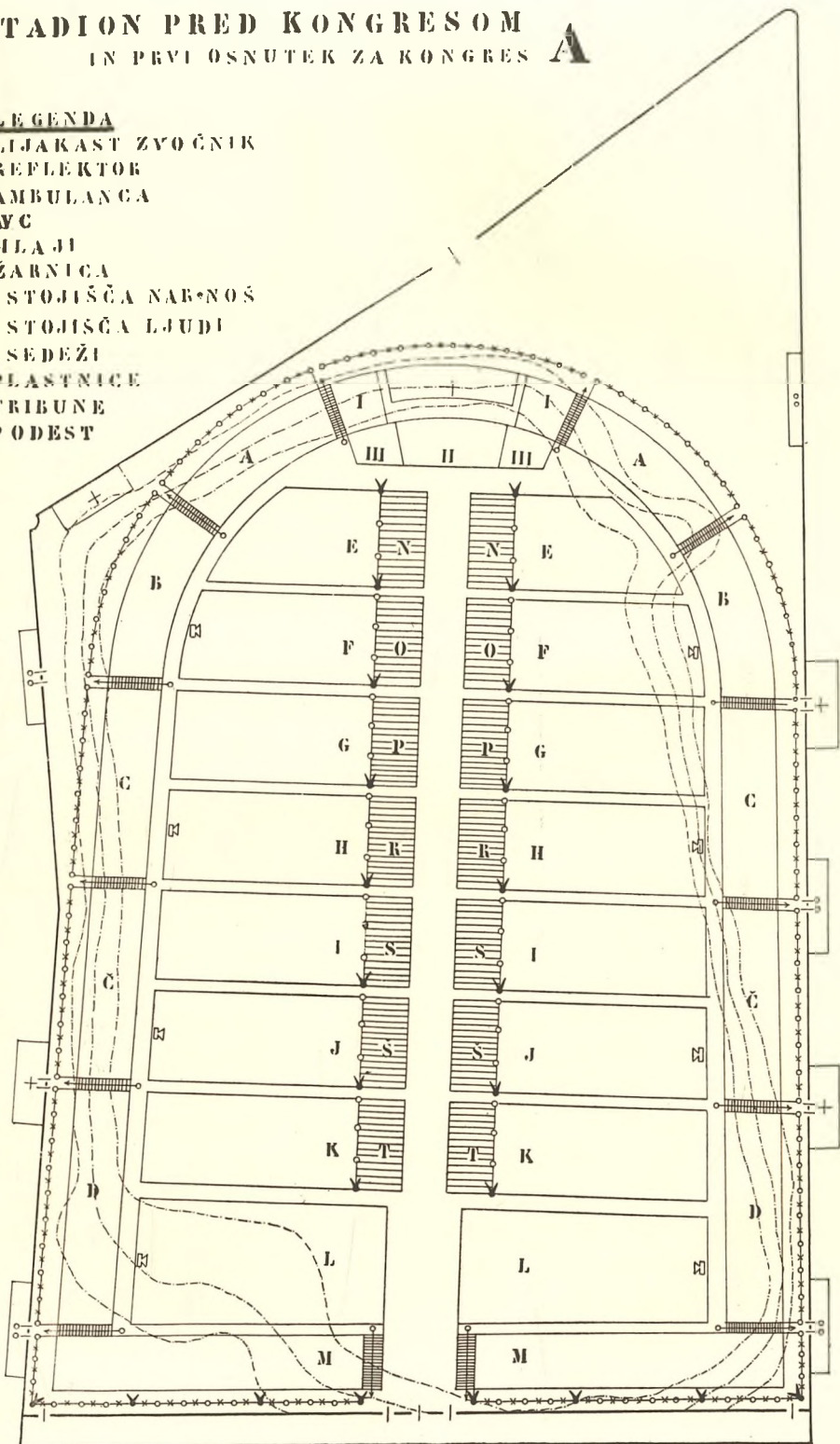
STADION PRED KONGRESOM

IN PRVI OSNUTEK ZA KONGRES

LEGENDA

- ⊞ LIJAKAST ZVOČNIK
- REFLEKTOR
- + AMBULANCA
- ∞ WC
- MLAJ
- × ŽARNICA
- A-D STOJIŠČA NARNOŠ
- E-M STOJIŠČA LJUDI
- N-T SEDEŽI
- PLASTNICE
- I-III TRIBUNE
- II PODEST

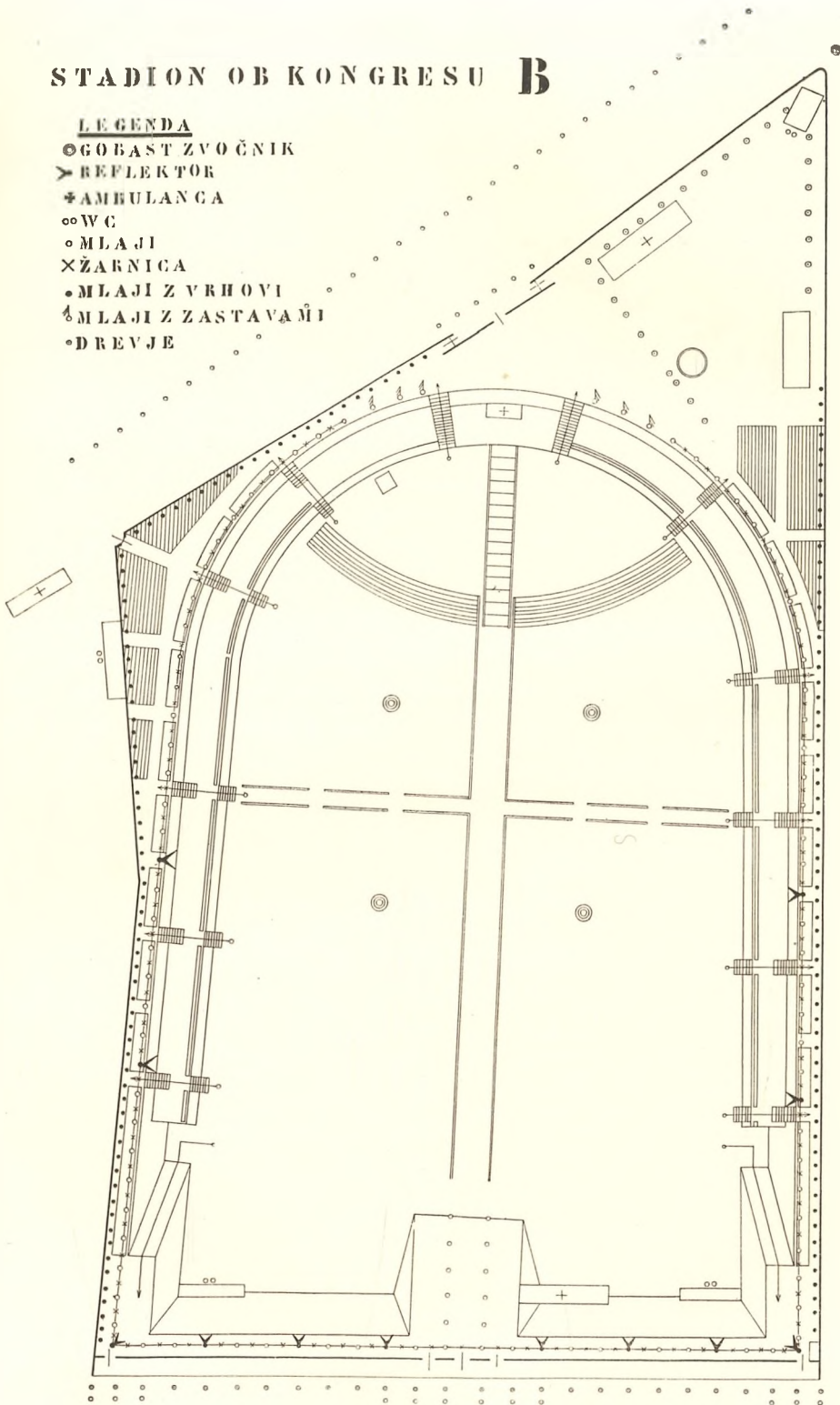
Prvi osnutek za ureditev Stadiona. Glej stran 91.

Črtkane črte označujejo stanje Stadiona pred izvedbo terenskih del

STADION OB KONGRESU B

LEGENDA

- ⊙ GLOBAST ZVOČNIK
- ▽ REFLEKTOR
- ✚ AMBULANCA
- ⊙ WC
- MLAJI
- × ŽARNICA
- MLAJI Z VRHOVI
- ♠ MLAJI Z ZASTAVAMI
- DREVJE

Ureditev Stadiona po končnem načrtu, ki se je za kongres izvedel v celoti

ki dajejo posebno jasen in čist glas. Mikrofonski tok so ojačevali posebni ojačevalci. Ti ojačevalci so dajali okoli 80 wattov izhodne energije, tako da je prišlo na vsakega izmed 4 velikih zvočnikov nekako 20 wattov energije. Ker so bili vsi zvočniki najmodernejše konstrukcije, ki delajo s 4 krat večjim učinkom kot običajni ojačevalni zvočniki, je cela naprava po svojem učinku delovala tako, kot doslej pri nas še ni bilo prilike slišati. Bil je to za naše razmere pravi tehnični rekord, ki je toliko pomembnejši, ker so bile vse električne naprave domač izdelek in je vse delo tudi izvršila domača tvrdka. — Prav tako je zadruga »Radio« s postavitvijo velikega gobastega zvočnika na Marijinem trgu tudi poskrbela, da so mogli Ljubljanci poslušati junijske predkongresne oddaje, za časa kongresa pa poslušati pozdravne govore ob prihodu papeževga legata ter slovesno otvoritev kongresa v ljubljanski stolnici. Za sprejem papeževga legata je zadruga poleg tega namestila še močan zvočnik na palači Vzajemne zavarovalnice.

Ne bi si pa bilo mogoče misliti organizacije sprevedov ter točnosti in reda v gibanju ogromnih množic, ako ne bi bila zadruga »Radio« dala kongresnim prirediteljem na razpolago svojega avtomobila, ki je bil spremenjen v mikrofonski ojačevalec z zvočnikom na strehi. S pomočjo te tehnične naprave je bilo mogoče dajati velikim množicam vsa potrebna navodila povsem razločno in jasno.

Tako je tudi sodobna tehnika na svoj način bogato doprinesla k uspehu in učinku velikega kongresa.

9. Zunanje priprave za kongres

Vsi evharistični kongresi se obhajajo v velikem zunanjem sijaju. Zlasti na kongresih v zadnjem času so svečane vnanje proslave evharističnega Kralja tako veličastne, da se ne dajo primerjati prav nobeni drugi visti prirediteljev. Vse, kar je najlepšega, najsijajnejšega, najveličastnejšega, pripravi narod in država, kjer se tak kongres vrši. Pri tem narodni ali državni kongresi malo ali prav nič ne zaostajajo za svetovnimi, mednarodnimi. Le da je obseg prvih manjši in s tem tudi končni učinek pripravljenega sijaja ne tako silen.

Odbor za II. jugoslovanski evharistični kongres ni hotel in ni smel zaostajati v tem oziru za drugimi narodi. Toda za zunanji učinek niso morebiti potrebne n. pr. le neke dekoracije, treba je poskrbeti tudi za red v mestu, na cestah, na prireditvenih prostorih; treba je urediti in voditi sprevede, poskrbeti za informacijsko službo, nuditi potrebnim zdravniško

pomoč, poskrbeti za prehrano in prenočišče udeležencev. In tako dalje še sto in tisoč več ali manj važnih, vsekakor pa potrebnih stvari.

Vsa ta nemajhna skrb je bila naložena odboru za zunanje priprave, ki si je pod predsedstvom Ivana Martelanca razdelil in organiziral delo v sledečih odsekih: stavbe in dekoracije, načelnik ing. Janez Umek, rediteljstvo in informacijska služba Ivan Kermavner, saniteta dr. Ivan Drobnič, sprevozi Avgust Novak, prehrana Tone Kos, stanovanja dr. Anton Kodre, železniški promet Anton Rasperger, vozila (avtomobili, kolesa, vozovi) Ciril Vidic, sprejemi in vodstvo gostov prelat vseuč. prof. dr. Matija Slavič, romanja in zleti Vinko Zor.

Vsak odbornik si je privzel sodelavcev po potrebi in naravi naloge ter so se v odsekih avtonomno reševale vse podrobnosti, ki so se tikale posamezne točke programa vnanjih priprav. Celoten načrt ter skupne zadeve vseh odsekov pa so se reševale na plenarnih odborovih sejah, ki so se jih udeleževali vsi načelniki naštetih odsekov in ki jih je bilo vsega sedem. Referent glavnega odbora Ivan Martelanc je tvoril zvezo med posameznimi odseki odbora za vnanje priprave, v kolikor je bilo potrebno tudi z drugimi odseki ter med odseki za vnanje priprave in glavnim odborom.

Skušnja je pokazala, da je ta način organizacije zelo dobro raben in uspešen pri tako ogromni in razčlenjeni nalogi, kakor jo je imel ta referat. Na navedeni način se je namreč ustvarila potrebna povezanost med posameznimi odseki, ne da bi se ovirala samostojnost posameznega odseka ali pododseka v njegovem delokrogu. In le na ta način je bilo možno kar zadovoljivo rešiti naloženo, ne baš lahko in enostavno nalogo v sorazmerno kratkem času.

Zanimivo je bilo opazovati v tem odboru, kako so priprave od seje do seje postopno napredovale, kako so se kazale vedno bolj jasne konture vseh zasnov, kako je bilo vedno manj nerešenih vprašanj in problemov. Le izredni delavnosti vseh odsekovnih načelnikov in dobri volji vseh sodelavcev se imamo zahvaliti za uspešno izpolnitev naloge. Z veseljem, dá z navdušenjem so vsi delali skozi osem mesecev, večer za večerom sedeli v razgovorih in načrtih ter končno do zadnjih podrobnosti izdelali in ugotovili vse, kar naj bi z vnanjim sijajem in redom pripomoglo k počastitvi evharističnega Kralja.

a. Stavbe in dekoracije

Z odločitvijo, da bo evharistični kongres v Ljubljani, je bilo kot prvo na dnevnem redu vprašanje določitve prostora, kje naj se vrše glavne kon-

gresne prireditve. V ta namen je možno vzeti v Ljubljani v poštev štiri prostore in sicer Kongresni trg, Vodnikov trg, Nunski vrt in Stadion. Poudarimo pri tej priliki to-le: v Ljubljani ni prostora, ki bi bil pripraven za take ogromne množice, kot jih je zbral evharistični kongres, ne da bi bilo treba za preureditev investirati v ta namen velike vsote denarja. To vprašanje je študiral glavni odbor in končno določil, da se bodo vse glavne prireditve vršile na Stadionu, s pristavkom želje odbora za sprevede, da naj bi se zaključna prireditve vršila po možnosti na Kongresnem trgu. Razlog za Kongresni trg je bil zlasti ta, češ da bi glavno procesijo oviral železniški prehod na Tyrševi cesti, dalje pa tudi, da bi Ljubljana in ljubljanci imeli večji vtis od kongresne zaključne procesije; končno bi bil razhod množic na Kongresnem trgu ugodnejši. Pa vse pomisleke smo premagali in je bil določen edinole Stadion za skupne prireditve, dočim so se posamezne cerkvene svečanosti vršile po ljubljanskih cerkvah, stanovska zborovanja pa po razpoložljivih dvoranah po Ljubljani.

Za Stadion sam je prof. arh. Josip Plečnik izdelal krasne načrte in bo ta prostor zares lep, ko bo dokončno urejen. Ako bi bila vsa dela na Stadionu po načrtu dovršena, bi stavbeni odsek imel zelo malo dela. Stanje Stadiona pred kongresom pa je bilo dokaj drugačno, kar je deloma razvidno iz načrta A na strani XI, kjer je zlasti mogoče razločno razbrati stanje brežin med areno in gornjo potjo, ki so bile silno neurejene, zlasti na severnem delu Stadiona, kjer je bila do tedaj brežina izredno strma, na severozahodnem delu pa velika jama, kar je oboje skupaj tvorilo oviro, ki bi bila pri tako velikih množicah tudi iz prometno policijskih razlogov skrajno neprijetna.

Iz načrta A pa je razvidno tudi, kakšen je bil prvotni osnutek odseka za stavbe in dekoracije radi ureditve Stadiona in razporeditve množic ob kongresu. Ves Stadion naj bi tvoril okras iz ljudi samih tako, da bi narodne noše zavzele brežine, dočim bi areno izpolnilo ljudstvo. Sedeži naj bi tvorili ograjo in bi nekako zvezali vhod Stadiona s Tyrševe ceste do oltarja. Ambulance in stranišča naj bi se namestile na zunanji strani zidu, da bi bil Stadion res le cerkev.

Proti temu načrtu so bili sledeči pomisleki: Stavbna zadruga Stadion ne bi rada dovolila prebijanja zidu, češ da se ne dá popolnoma restavrirati v prejšnji stan, ker se na zidu radi vremenskih vplivov in prahu nabere patina ter bi po zadelavi odprtini zid izgledal kot škrbast. Na drugi strani pa bi bil pogled na Stadion od zunaj, zlasti z južne in severne strani,

kjer je perspektiva še prosta, manj ugoden, ker bi zid zakrile provizorične barake.

Resne razloge proti nameravani notranji ureditvi Stadiona z razdelki, ki bi bili v vzdolžni osi predeljeni na 17 m dolge pasove, prekinjene z 2 m široko ograjo, je imel tudi rediteljski odsek, češ da ne bo mogoče držati prehodov prostih, zatrpan prehod pa je slabši, kot če ga sploh ni. Po mnenju rediteljstva naj bi bilo prehodov malo, zato pa ti čim močnejši. Sedeži vzdolž celega Stadiona bi bili za ljudstvo težko dostopni ter bi tudi rediteljstvo ob njih težko vzdržalo red.

Kot zanimivo različico notranje ureditve Stadiona je izdelal arh. Avgust Ogrin po zasnovi prof. Josipa Plečnika načrt, ki predvideva sedeže spredaj, dočim bi bili za ljudstvo gosti predelki z ograjami. Načrt pa suponira, da prečni, to je s Tyrševo cesto vzporedni prerez ne bi bil iz ravnih lomljenih črt, temveč bi imel obliko nečk oziroma sklede, ali bolje povedano, obliko polovice elipse. Načrt smogogli smatrati le kot zanimivost ter se ni mogel vzeti resno v poštev, ker se Stadion pač ni gradil v obliki nečk.

Odsek se je končno zedinil za zasnovo, ki je izražena v načrtu B. na strani XII. Sanitet in stranišč je bilo nekaj manj, ograje so večinoma odpadle ter so ostali le najnujnejši prehodi. Gradbenemu odseku pa je pri tem delalo težavo dejstvo, da ni vedel za število udeležencev, radi česar dolgo ni mogla pasti odločitev, ali naj s prostorom bolj štedi, ali pa ravna lahko nekoliko bolj razkošno. Glavni odbor je imel namreč težave radi polovične vožnje; ko pa je proti koncu priprav postajalo verjetno, da bo dosegel celo 75% popusta voznine, je jasno pričelo naraščati tudi število prijav. Iz prvotno prijavljenih 70 do 80 tisoč so polagoma zrastle prijave do 90 in so končno prekoračile 100 tisoč. Ker je bilo treba računati, da bo zlasti v glavnem sprevodu za zaključek kongresnih svečanosti prišlo v Stadion veliko vernikov brez predhodne prijave, t. j. brez znaka in legitimacije, je stavbeni odsek uvidel, da mora računati s prostorom tako, da dobi v Stadionu prostora za 120 tisoč ljudi. Tako je bilo treba v zadnjem hipu sedeže, ki so bili projektirani v sprednjem delu tik pod tribuno, prenesti na zgornjo cesto in na prelomnice brežin. V areni so ostali le sedeži za častne goste in povabljeni zastopnike oblastev.

V areni sta se napravili ob Tyrševi cesti dve stranišči, baraka Ilirije pa se je porabila za ambulanco, na severozahodnem delu se je postavila velika ambulanca, v severozahodnem kotu še eno stranišče ter na severnem

delu Stadiona desno od glavne tribune lesena zgradba za rediteljsko pisarno, informacijsko pisarno in shrambo materiala. Izven stadionskega zidu se je na jugozahodnem delu zgradila tretja ambulanca ter stranišče, dohod pa je bil skozi vogalna vrata.

Vse to delo so bile provizorične zgradbe, postavljene za potrebe kongresa. Toda, kakor razberemo že iz slike pod A, je bil pogled na Stadion zelo pust. Treba si je bilo zagotoviti zlasti kredit za zemeljska dela, ker je le v estetsko zaključenem prostoru možno misliti na blagodejen učinek prireditve. Ko so se zagotovili krediti, pa je pri terenskih delih samih nastala nova težava. Parcela Stadiona je namreč nekoliko preozka; če hočemo imeti areno, ki bo imela prostor za nogometno igrišče, okrog igrišča pa po mednarodnih predpisih zgrajeno tekališče v širini 6.80 m ter na vrhu ob ograji še 5 m široko pot, moramo zvezati zgornjo pot z areno z izredno strmimi brežinami. Po načrtu so te brežine premišljene in preračunane za sedeže, ki bi se izdelali v betonu, kamnu ali drugem materialu. Ker pa v tako kratkem času na zgradbo teh sedežev ni bilo mogoče misliti, zlasti pa še, ker zanje ni bilo finančnega kritja, smo morali misliti na to, da bodo te brežine služile kongresnim udeležencem kot stojišča. Radi močne strmine pa ne bi bilo mogoče na tem prostoru varno stati. Po dolgem in temeljitem razmotrivanju se je gradbeni odsek odločil za misel ing. Janeza Umeka, ki se je tudi izvedla, to je, da je brežina dvakrat lomljena, in sicer tako, da je zgornji in spodnji naklon strmo nagnjen pod lokom 45° , dočim je srednja ploskev, namenjena za stojišče, v razmerju 2 : 1. S to začasno rešitvijo je bilo možno, da so se varovale vse konture prvotnega načrta in so ljudje kljub temu mogli stati vsaj na srednjem delu brežin.

Po izvršitvi zemeljskih del so se brežine takoj posule s travnim zdrobom, da bi vzknila trava, vendar pa je silna vročina in suša kali po večini zamorila ter je posevek ozelenel le v trikotu desno od glavne tribune.

Važno in obenem težko je bilo vprašanje zgraditve primernega oltarja za svečano službo božjo ob kongresu. V vseh deželah in na vseh kongresih vidimo, da se tega vprašanja lotevajo z veliko ljubeznijo in kar najskrbneje pazijo na to, da je kongresni oltar čim učinkovitejši, da je vtis prireditve svečan in mogočen. V malih slovenskih razmerah zasnovati monumentalno provizorično zgradbo, bi ne bilo najbolj smotrno. Za trajno zgradbo pa kongresni odbor ni imel dovolj sredstev. V vzajemnem sodelovanju glavnega pripravljalnega odbora oz. finančnega odseka ter skupine požrtvovalnih mož, ki so zamislili in izvedli posebno zbiralno akcijo, tako zvano

petstodinarsko akcijo za zgradbo kongresnega oltarja, pa se je našla srečna rešitev in možnost, da smo mogli pričeti z realizacijo načrta za dovolj učinkovito in arhitektonsko dovršeno zgradbo, ki bi služila ob kongresnih prireditvah kot oltar. V glavni zasnovi je bil to načrt za tribuno, kot ga je napravil arh. prof. Josip Plečnik istočasno z načrtom ostalega Stadiona. Prvotni načrt, ki je iz let gradnje Stadiona (1925, 1926 in 1927), je v glavnem razviden iz prereza pod C na str. XIII. Po tem načrtu pa bi bilo nekoliko malo prostora za razvitje asistence pri slovesni službi božji. Načrt je bilo treba popraviti v toliko, da se je prednja stena pomaknila naprej in se je cel prostor za oltar razširil. Istočasno pa je odpadlo odmaknjeno zadnje stebrovje z nadstreškom, temeljno stebrovje pa se pomaknilo na zadnjo steno. Načrt je na praktičnosti vsekakor pridobil. Tudi spodnji prostori so veliko bolj rabni, ker je pod tribuno nastala mala dvorana, kakor se to dobro razbere iz prereza pod D na str. XIII.

Ker so finančna sredstva počasi dotekala in so se načrti šele zadnji čas študirali, je bilo za izvedbo terenskih del in zgraditev tribune razmeroma malo časa. Treba je bilo zelo hiteti.

Za izvedbo terenskih del je bilo treba prevoziti nad 9.000 m³ materiala, da je dobil Stadion svojo končno obliko. Poleg tega je bilo treba nasaditi drevje, urediti brežine, zgraditi nov vhod z Vodovodne ceste, namestiti troje glavnih vrat ob Tyrševi cesti ter 4 vrata na Vodovodni cesti. Pri terenskih delih, ki so se izvedla s pomočjo poljske železnice, je bilo ves čas zaposlenih nad 100 delavcev. Mnogo jih je bilo, ki so obupavali, češ, v kratki dobi 2 mesecev vsega tega ne bo mogoče izvesti. Pa je šlo!

Tudi tribuna je bila pravočasno dograjena. Delalo pa se je res z neverjetno hitrostjo. Temelje smo pričeli izkopavati 15. aprila, polagati pa smo jih začeli 27. aprila; zgrajeni so iz kamenja in betona. Za vse ostalo zidanje in betoniranje smo rabili 5—6 tednov, za dokončanje vseh del na stavbi 9 tednov.

Radi zgradbe tribune smo izkopali 700 m³ gramozastega nasipnega materiala, porabili smo 400 m³ gramoza in peska, 60 m³ dolomitnega peska, 20 m³ mivke, 80 m³ premogovega pepela, 7.000 kosov boljše opeke, 10.000 kosov navadne opeke, 60 m³ kamna iz Podpeči, 10.000 kg živega apna, 10.000 kg železa, 100.000 kg cementa, nad 1.000 kg bakra za kritje strehe itd.

S stavbo tribune smo pridobili: v p o d p r i t l i č j u 25 m dolgo, 6 m široko, 5 m visoko dvorano z 2.10 m širokim hodnikom in posebno sobico

v izmeri 2.10×3.40 . V pritličju 25×6 m velik prostor, ki je služil kot presbiterij, 2 prostora 2.10×4.40 m in še pritikline. V nadstropju prostor 2.10×3.40 in hodnik z balustrado kot prostor za sedeže dostojanstvenikov. Na strehi sprehajališče 9×24 m z mostičem, ki se je porabil za postavitev križa. Vsa nadstropja veže med seboj stopnišče, nameščeno na severni strani.

Da smo mogli stavbo, ki je radi arhitektonske bogatije in posrečene dekoracije tudi ob kongresnih svečanostih bila primeren okvir za oltar, na katerem je bival Bog in ga je počastila čudodelna podoba Marije z Brezij, dokončati v kratkem času 9 tednov, je bil brez dvoma v prvi vrsti vzrok volja Vsemogočnega, ki nam je ves čas vidno kazal svojo naklonjenost z izredno lepim vremenom. Pa tudi delavci so storili več kot svojo dolžnost. Vzdržali so ob skromni hrani v najhujši vročini od ranega jutra do pozno v noč. Omeniti je treba, da smo od 8 večjih stebrov z enim modelom zabetonirali po en steber na dan in da smo z dvema modeloma malih stebrov zabetonirali po 4 stebre na dan. Veliki stebri so visoki po 7 m, mali po 4 m. Nad vse so se izkazali delavci v noči pred Kristusovim vnebohodom, ko so betonirali strešno ploščo. Vztrajali so na delu neprestano skozi 24 ur med najhujšimi nalivi, tako da je od njih curkoma teklo. S tem so rešili podjetnika in odbor pred velikimi stroški in silnim moralnim neuspehom.

Terenska dela in težaška ter zidarska dela na tribuni je izvršilo stavbno podjetje Just Gabrijelčič v splošno zadovoljstvo odbora in zadruga Stadion. Na stavbi tribune so bili zaposleni še sledeči mojstri-obrtniki: mehko-kamnoseki Josip Cihlar, Venče Battelino, Rudolf Schott, tesar Ivan Zakotnik, mizar Franc Trkman, vodovodar Jože Mihelič, ključavničar Ivan Nachtigal, pleskar Tone Malgaj, klepar V. Lah, steklar Anton Pauschin, električne naprave pa je montirala Mestna elektrarna ljubljanska.

Gradbeno vodstvo je bilo v rokah ing. Antona Suhadolca, ki mu gre vse priznanje za ogromno delo, ki ga je vestno in požrtvovalno vršil.

Za vsa dela na Stadionu se je sestavil poseben odbor dveh zastopnikov zadruga Stadion, dveh zastopnikov petstodinarske akcije ter predsednika stavbenega odseka. Ta odbor je pregledoval načrte, likvidiral račune in sploh vodil gradnjo. Le terenska dela in težaška ter zidarska dela na tribuni je oddal odbor zadruga Stadion še pred konstituiranjem odbora petorice. Končni obračun za vsa definitivna dela na Stadionu brez provizijskih zgradb in dekoracije je znesel Din 404.745.—.

Tribuna se mogočno dviga nad areno Stadiona in je bilo treba misliti, na kakšen način bo prišlo jedro teoforične procesije skozi Stadion iz arene na tribuno. Predlogi so bili štirje. Po prvem naj bi ne bilo nikake direktne zveze med tribuno in areno na sprednji strani, da se ne bi zakrila arhitektura spodnjega dela tribune. Po mnenju prof. Josipa Plečnika bi kazalo nasuti pred tribuno brežino iz zemlje. Tega predloga odsek ni sprejel, ker bi bilo treba pozneje zemljo zopet odstraniti, pa bi se s tem tudi zakril pogled na spodnji del kamnite tribune. Tretja možnost bi bila dana s stopnicami, za kar se je odsek tudi odločil, vendar pa se je v zadnjem trenutku na predlog prof. Josipa Plečnika načrt spremenil v toliko, da se je izdelala stopničasta rampa po načrtu arh. Avgusta Ogrina. Rampo je zgradila tvrdka Franc Ravnikar za znesek Din 12.500.— v izredno kratkem času ter je učinkovala zelo dobro.

Na ambulance, stranišča in vodovode je iz lastne iniciative, pa tudi na pobudo sanitetnega odseka polagal gradbeni odsek veliko pažnje ter je bilo za vse potrebe dovolj poskrbljeno. Situiranje posameznih sanitet je razvidno iz načrta, podrobno pa je popisano pri poročilu o pripravah v sanitetnem odseku. Vodovodnih iztokov je bilo montiranih 19, ob vsakem se je zgradila velika ponikovalnica. Za sanitetne postaje, napravo klopi, stranišča in postavljanje mlajev je odsek izdal Din 52.182.— Da ne bi bilo preveč stroškov samo za enkratne stavbe, je odbor resno mislil na definitivna stranišča, ki bodo po načrtu položena v brežine. Zgradil naj bi se zaenkrat vsaj železobetonski obod, dočim bi se notranja ureditev izvršila pozneje. Radi predragih načrtov pa se ta misel ni mogla uresničiti in je ostalo pri provizoriju.

Odseku pa je bilo po naravi njegove naloge poverjenih še mnogo drugih skrbi. Ne majhna naloga je bila dekoracija kolodvora, cest, trgov in reprezentančnih zgradb v Ljubljani. S primernim trudom in skrbnim delom je uspelo odeti vso Ljubljano v tako slavnostno obličje, kakor ni bila po zatrjevanju poznavalcev razmer do sedaj še nikdar dekorirana. V ta namen so se v odseku zrisali v tlorisu podrobni načrti Ljubljane z označenim načinom dekoracije. Pri dekoraciji je odboru zelo šla na roke uprava mestne občine ljubljanske, ki je na pobudo podžupana prof. Evgena Jarca nabavila iz lastnih sredstev za kongresne namene nekako 1000 m blaga za zastave, 34 reflektorjev, dala pa je na razpolago odboru tudi dva najboljša strokovnjaka, ing. Iva Spinčiča ter ravnatelja mestne vrtnarije Antona Lapa s primernim številom predelavcev in delavcev. Pri vseh delih nam je z

veliko pripravljenostjo in svätom mnogo pomogel mestni gradbeni direktor ing. Matko Prelovšek.

Dekoracijo Tyrševe ceste si je odbor zamislil drugače, nego je bila izvedena. Arh. Ivan Pengov je napravil načrt za posamezne dekorativne elemente, ki naj bi bili v obliki piramide iz tankih deščic in belo prepleškani ter opremljeni z evharističnimi emblemi. Te piramide naj bi se postavile po Tyrševi cesti v razdalji po 30 m in bi tako stvorile celoto iz ceste s silno razrvanim ozadjem. Verjetno bi se s tem dosegel presenetljiv učinek, vendar pa se je odbor odločil po nasvetu prof. Josipa Plečnika za dekoracijo z mlaji in je z njimi zakril cestno ozadje povsod tam, kjer je nelepo ali raztrgano. Tyrševa cesta je bila z mlaji dekorirana od pošte do Stadiona, na sličen način je bila z mlaji in girlandami dekorirana tudi Masarykova cesta. Prostor pred kolodvorom, ves prostor pred Križankami, nekateri bolj obljudeni trgi ter ljubljanski grad so bili odeti v rdeče, bele in modre zastave ločenih barv. Povsod po mestu je bilo razobešenih nešteto zastav in zastavic, državnih in papeških.

Za dekoracijo vseh ljubljanskih cerkva so se izdelali podrobni načrti. Bili so lepi, premišljeni. Izvedli pa so se le deloma. Je treba pač upoštevati dejstvo, da ima vsaka cerkev svojo tradicijo za dekoracijo, pa tudi svoje stalne dekoraterje.

Vsa dekoracija je bila izvedena v dvojni smeri, t. j. za dnevni in nočni učinek. V tem oziru so delo znatno olajšale nekatere uvidne uprave ustanov in zavodov. Mestni elektrarni ljubljanski gre vsa čast, ker je prizadevanje kongresnega odbora ves čas učinkovito podpirala. Ravnatelj Mestne elektrarne ing. Stanko Sonc je pri vseh prireditvah osebno sodeloval in dal kongresnemu odboru na razpolago potrebno število monterjev.

Po časopisju in z okrožnicami smo se obrnili tudi do privatnikov ter jim dajali navodila, kako dekorirati stavbe, nezazidane parcele, izložbe itd. Radi dekoracije izložb je propagandni odsek v zvezi z društvom izložbenih aranžerjev priredil tekmovanje, ki je nad vse pričakovanje krasno uspelo. Glavni princip dekoracije Ljubljane je bil ta, da se ne dekorira in ne poudari nič, kar arhitektonsko ni zanimivo, da se pa kar moči vidno pokaže vse, kar je lepega in znamenitega. Namera odseka za stavbe in dekoracijo je povsem uspela. Med zavodi in ustanovami, med javnimi zgradbami in zasebnimi lastniki je nastalo za kongres neko plemenito tekmovanje, katerega rezultat je bil ta, da je bil učinek dekoracije Ljubljane za drugi jugoslovanski evharistični kongres kar mogočen, globok in nad vse lep. S po-

nosom lahko trdijo ljubljanci, da bi bili mogli sešteti na prste v vsaki ulici hiše, ki niso bile dekorirane.

Dekoracija Stadiona samega pa je bila v bistvu bolj skromna. Kot dekorativni element so služili le mlaji, prepreženi z girlandami, okrašeni z zastavami in evharističnimi emblemi. Z venci in sploh z zelenjem pa nismo imeli sreče. Vse zelenje je silna vročina zlasti na Stadionu tako sežgala, da smo morali vence zadnji dan pred kongresom na Stadionu zamenjati.

Odsek pa je imel še več drugih nalog. Tako je poskrbel, da so tako mesto kot državna uprava vse glavne dohodne ceste pred kongresom temeljito popravili. Tyrševa cesta je bila kongresne dni naravnost v vzornem stanju. Vse druge ceste v bližini Stadiona so bile očiščene in urejene. Prostor pred Stadionom je bil enotno profiliran, pred vhodi so bile zgrajene velike ponikovalnice za slučaj dežja, ob stebrišču so bila nasajena drevesa. Razen tega je stavbeni odsek poskrbel, da so bile vse dvorane za stanovska zborovanja primerno dekorirane.

Vse te gradnje in dekoracije pa so zahtevale ogromno dekoracijskega materiala. Ko bi bil moral odbor vse to nabaviti, bi bil znašal proračun gradbenega odseka skoro še enkrat več. Zato smo dosti zgodaj podvzeli akcijo za zbiranje materiala po vseh slovenskih krajih, ki niso predaleč od Ljubljane.

Sredi meseca aprila so se nekako 70 župnim uradom razposlale prošnje, naj se na seji župnijskega pripravljalnega odbora vrši razgovor, koliko dekoracijskega materiala bi mogli poskrbeti za kongresne dni. Že takrat smo sporočili, da bo vence zvozil v Ljubljano kongresni odbor, ves drugi material pa naj bi pripeljali v Ljubljano na določen dan in določeno mesto darovalci sami. Veliko smo zahtevali, pa gradbeni odsek si pač ni mogel drugače pomagati, da ni prekoračil odobrenih kreditov.

Okrožnica je vzbudila povsod precej zanimanja. Od vseh strani so pričela prihajati poročila, ki so kazala na veliko pripravljenost vernikov. Tu so se oglašali darovalci, tam vozniki, povsod so se zbirala dekleta k posvetovanju, kako bodo pletla vence, fantje so se pogovarjali o mlajih, gospodarji o lesu itd. Sredi maja so člani gradbenega odseka razvozili s štirimi avtomobili motvoz in drug material za pletenje vencev in venčkov, istočasno pa so zbrali čisto točne podatke o množini zagotovljenega materiala, da se je moglo pričeti z izdelovanjem končnih načrtov za dekoracijo Ljubljane.

Med 1. in 10. junijem naj bi se pričel dovažati na Stadion material, razen zelenja, vencev in venčkov. Te je bilo treba do zadnjega čuvati na

hladu in v senci, zato je menil odbor, da jih bo prav zadnji čas sam prevozil v Ljubljano. Voz za vozom se je ustavljal pred Stadionom, koli, drogi, trami, deske in vsakovrsten drug material se je pričel kopičiti v skladišču. Za prevzemanje je moral odbor nastaviti dva skladiščnika, da se je zvršilo vse v redu in je bila evidenca in kontrola točna. Člani odseka so z zadovoljstvom gledali, kako se njihove zamisli uresničujejo in kako vsi darovalci drže dano besedo; nihče ni pripeljal manj, kot je obljubil, vsakdo je rajši kaj pridodal.

Dnevi kongresa so se bližali, poskrbeti je bilo treba tudi za zelenje. Odsek za vozila je preskrbel več velikih tovornih avtomobilov, ki so odšli v spremstvu požrtvovalnih akademikov na pot. Po 1.500 do 2.000 m vencev, ki so bili pleteni v premeru 15 cm, so natovorili na vsak avto, voz za vozom je prihajal v Ljubljano, raztovoril pa zopet odbrzel v drug kraj po nov material. Poskrbeli smo, da nikjer ni ostalo prav nič pripravljenega blaga, kajti načrti za dekoracijo Ljubljane so zahtevali ogromno vsakovrstnega dekoracijskega materiala. Kljub velikim količinam vencev jih je dva dni pred pričetkom slovesnosti zmanjkalo. Pa ni bil kriv pomanjkljiv račun, ampak silna vročina, ki je vse vence na Stadionu naravnost požgala. Ker gradbeni odsek nikakor ni hotel pustiti Stadiona vsega v rjavem, mesto zelenem okrasju, je sklenil vse vence zamenjati. Pa kje jih vzeti, ko so vsi do zadnjega metra tako porazdeljeni, da jih je težko kje kaj odvzeti brez škode? In preko noči je uspelo organizirati v župniji Dobrova pri Ljubljani skupino pletilk, ki so v rekordno kratkem času napletle še 1000 m vencev, da je bilo možno še zadnji trenutek okrasiti Stadion s svežim zelenjem.

O silni požrtvovalnosti in veliki darežljivosti slovenskih vernikov nam živo govore sledeče številke, ki vsotno povzemajo množino zbranega dekoracijskega materiala, ki se je porabil za dekoracijo Stadiona in ljubljanskega mesta za kongresne dni: Vencev 25.600 m, venčkov v obliki kroga 1.050, mlajev brez vrha: osemmeterskih 276, dvanajstmeterskih 329, sedemnajstmeterskih in daljših, od katerih so bili najdaljši dolgi po 21, 24 in 27 m, skupno 156, mlajev z vrhom: sedemmeterskih 303; vseh mlajev torej 1.064, desk 896, plohov za klopi 367, tramov 10, rant za kole 389, moralov 147, kolov 172, brezovih vej 620, smrečic 210.

Prispevale so sledeče župnije: Rudnik, Šmarje pri Grosupljem, Želimlje, Ig, Golo, Tomišelj, Preserje, Borovnica, Vrhnika, Zaplana, Podlipa, Horjulj, Polhov Gradec, Dobrova, Brezovica, Vič, Turjak, Šenčur, Pred-

refrigerio et solamine perfuantur; Ipse humanas
mentes ab effrenata fluxarum rerum cupiditate
abstrahere percipit, ut infinitos dilectionis suae the-
sauros participare queant, Ipse denique cum Eucha-
ristico suo Sacrificio immolationem ministrorum
aliorumque fidelium coniungi iubet, multa ac
praeclara bona eosdem largiturus, ut quondam
Sanctae Margaritae Mariae est pollicitus, "eos omnes,
qui hoc honore Cor suum affecissent, caelestium gra-
tiarum copia cumulatum iri". Hos itaque salutare
uberesque fructus proximo Congressui paterno animo
ominantes, in testimonium praecipuae caritatis Nostrae,
tibi, Dilecte Fili Noster, sollerti Episcopo Sabacen-
si ceterisque Jugoslaviae Praesulibus, itemque iis
universis, qui sollemnibus Eucharisticis intererunt,
Apostolicam Benedictionem
peramanter in Domino impertimus.

Datum Romae apud Sanctum Petrum,
die IX mensis Junii, Dominica Pentecostes, anno
MDCCCXXXV, Pontificatus Nostri quarto decimo.

J. P. P. XI

Marija na svoji veličastni poti skozi Mengeš

Pozdravni sprejem v Trzinu pri Domžalah

Verniki pri sv. Cirilu in Metodu v Ljubljani pozdravljajo Marijo s pesmijo

Ljubljana je sprejela Marijo v triumfu

dvor, Velesovo, Cerklje, Komenda, Vodice, Šmartno pod Šmarno goro, Ježica, Črnuče, Mengeš, Kamnik, Tunice, Mekinje, Nevlje, Homec, Rova, Dob, Brdo, Moravče, Domžale, Ihan, Dol, Sv. Helena, Sv. Jakob, Devica Marija v Polju, Sostro, Duplje, Št. Vid nad Ljubljano, Trboje, Preska, Sora, Stara Loka, Škofja Loka, Žabnica, Reteče, Šmartno pri Kranju, Kranj, Zapoge, Predoslje, Smlednik, Mavčiče in duhovnije: Notranje gorice, Bevke, Grosuplje, Radomlje in Dravljje.

Vsa ta dekoracija pa je bila namenjena v glavnem za dnevni učinek. Prav z isto skrbnostjo in ljubeznijo pa se je lotil gradbeni odsek tudi dekoracije za nočni učinek. V tem oziru je z velikim razumevanjem šla na roko Mestna elektrarna in plinarna, po svoji možnosti Kranjske deželne elektrarne (KDE), požrtvovalni poedinci in ustanove, zlasti pa so ljubljanski hišni lastniki in trgovci mnogo pripomogli k zelo učinkoviti iluminaciji dne 28. junija.

Stadion je bil razsvetljen z 12 reflektorji, ki jih je dala na razpolago Mestna občina in je bila njihova jakost 1000—1500 w. Tribuna pa je bila razsvetljena v notranjščini z 9 malimi reflektorji po 100 w. Razen tega je bilo med mlaji ob notranjem obodu Stadiona montiranih 400 žarnic po 10 w, ki so se napajale s tokom 150 V. Tok za te žarnice smo dobili preko transformatorja, ki so ga nalašč za to previle in dale na razpolago KDE. Montiran je bil ob vzhodni steni Stadiona v posebni za to zgrajeni transformatorski hišici, ter priključen na mestno omrežje 220 V. Na stebrišču ob Tyrševi cesti je Mestna elektrarna montirala serijo 60 žarnic po 75 w, kar je v noči silno lepo učinkovalo ter dalo dovolj močan poudarek krasnemu stadionskemu portiku.

Skušnja je pokazala, da dvanajst reflektorjev ne obvlada ogromnega stadionskega prostora. Mnogim pa je prav to ugajalo, da je arena bila v poltemi in je v prekrasni svetlobi žarela edinole tribuna. Težava je bila le pri obhajanju množice.

Omenili smo že, da je gradbeni odsek poskrbel, da so bile tudi za nočni učinek primerno bogato dekorirane vse ljubljanske cerkve, reprezentančne palače, številne hiše, trgi in drugi javni prostori. Sodna palača je bila zelo bogato okrašena z žarnicami. Nekatere monumentalne zgradbe so bile dekorirane s križi iz žarnic v raznih barvah. Na nebotičniku je s štirih strani blestel mogočen križ. Nepričakovano iznajdljivost smo opazili v lučni dekoraciji ljubljanskih trgovskih izložb. Reflektorje, ki jih je za kongresne namene poskrbela Mestna občina ljubljanska, so namestili na

sledeče prostore in zgradbe: cerkev sv. Florijana 3, šentjaponska cerkev 3, Križanke 3, uršulinski samostan, cerkev in spomenik Sv. Trojice 4, ljubljanski grad 9, cerkev sv. Cirila in Metoda 2, razen tega je Vzajemna zavarovalnica osvetlila svojo palačo s 3 reflektorji, ki si jih je za to priliko nabavila.

Mestna elektrarna je kongresne dni ojačila cestno razsvetljavo po vseh prometnejših cestah in trgih, zlasti na Masarykovi in Tyrševi cesti ter v bližini Stadiona. V času nočne procesije pa je cestna razsvetljava po vseh cestah, koder se je pomikal sprevod, bila ugašena, tako da je procesija mož in fantov z baklami v rokah učinkovala kot ognjena reka, ki je lila v nočni temi po ljubljanskih cestah in se valila proti Stadionu med okrašenimi in osvetljenimi zgradbami. To je bil dekoracijski učinek, kakor ga Ljubljana in nobeno mesto v naši državi še ni doživelo. Za časa procesije so se plinskimi svetilkami odvzeli gorilniki ter je gorel plin kar iz cevi s polnim plamenom, kar je ob morju gorečih bakel spominjalo na morske svetilnike.

Končno naj omenimo, da je gradbeni odsek poskrbel tudi za potrebne telefonske zveze na Stadionu ter po drugih kongresnih pisarnah in napravah. Na Stadionu so se za kongresne dni montirali posebej 4 telefoni. Poseben telefon je imela zasilna prehranjevalna postaja poleg Stadiona ter rediteljski zbor na svojem bivališču. Kongresni odbor je imel na razpolago vsega 15 rednih stalnih telefonskih števil, kar je omogočilo precizno poslovanje vseh vrst kongresne službe.

Tako se je s skupnim sodelovanjem vseh v poštev prihajajočih činiteljev posrečilo odseku za stavbe in dekoracije oviti vso Ljubljano kot v enoten, slavnostnim dnevom primeren in dostojen šopek zelenja, zastav, luči in vsakovrstnega drugega okrasja, da je pripravljena in slavnostno razpoložena pozdravila in proslavila evharističnega Kralja.

V odseku za stavbe in dekoracije so sodelovali sledeči gospodje, ki so si delo razdelili po referatih tako - le: Ing. Janez Umek, načelnik. Arh. Ivan Pengov in arh. Gustav Ogrin idejne skice in načrti za stavbe in dekoracije. Ing. Franc Rueh ceste in javne naprave. Ing. Josip Porenta, Vladko Mihelčič in Josip Vončina naprave na Stadionu. Božo Pengov dekoracija cerkva in dvoran. Bizjak Franc radio. Ing. Franc Birk električne in telefonske naprave. Stanko Sušnik in Bizjak Jože preskrba dekoracijskega materiala. Tajnik je bil Vladko Mihelčič. V odseku je sodeloval tudi referent za zunanje priprave pri glavnem odboru, se udeleževal sej in raz-

govorov ter vodil razna posredovanja pri oblastvih, ustanovah in posameznikih.

b. Rediteljstvo in informacijska služba

Eno najvažnejših in najodgovornejših nalog na vsaki prireditvi večjega obsega ima brez dvoma rediteljstvo. Tega se je zavedal kongresni odbor že s početka ter bil na to smer kongresnih priprav primerno pozoren. Prav zato, ker je evharistični kongres bil po obsegu največja prireditev, kar smo jih sploh organizirali, je bilo potrebno, da so se pritegnili k vodstvu rediteljske službe preskušeni delavci na tem polju. Za glavnega vodjo rediteljske službe je referent za zunanje priprave naprosil znanega športnega organizatorja Ivana Kermavnerja, ki je dano nalogo rade volje prevzel. V odbor rediteljskega odseka pa so že takoj spočetka stopili Jože Hvale, Janez Andoljšek, Albert Jeločnik, Mirko Jeglič, Vilko Cuderman, Metod Trtnik in Avgust Kalan.

Rediteljski odbor je pričel z delom v januarju 1935 ter je bil v permanenci prav do kongresnih dni. Čimbolj se je bližal kongres, tem pogostnejše in tem daljše so bile seje. Vsaka je prinesla kaj novega, kar sproti so se skušale razvozljati vse težave in ovire, podrobni načrt za rediteljsko in informacijsko službo se je vedno določneje izdeloval, tako da je bil že primeren čas pred kongresnimi dnevi zasnovan do vseh podrobnosti.

Vse delo pa se seveda ni razvijalo gladko in brez težav; ovir in nerazumevanja za to ali drugo zasnovo ni manjkalo. Toda s ponovnim študijem, pridnim delom, pojasnjevanjem in prošnjami so se končno vse težkoče in nejasnosti odstranile ter je bilo možno izvesti ves nadrobni načrt.

Radi skladnosti rediteljskih načrtov z odredbami prometne policije je rediteljski odbor že kmalu v pričetku svojega delovanja stopil v stik z upravo policije v Ljubljani, ki je odredila za sodelovanje z rediteljskim zborom poveljnika straže Karla Grila. Prav tako je stopil v stik z gasilsko organizacijo ter skavti, da je vedel, v koliko more računati na pomoč in sodelovanje tudi s te strani.

Delokrog in obseg rediteljske službe je bil določen s programom kongresnih prireditev. Glavna skrb rediteljskega zbora je bilo vzdrževanje reda pri sprejemu papeževnega legata, na zbirališčih, v sprevodih, dalje vršitev informacijske službe na vseh treh kolodvorih, križiščih cest, v kongresnih pisarnah v Vzajemni zavarovalnici in na Stadionu, pri vseh večjih zborovanjih, cerkvenih in drugih svečanostih po cerkvah, na Stadionu in drugih

prireditvenih prostorih. Razen tega je bilo treba primerno število rediteljev prideliti v pomoč zdravniškemu odboru.

Radi lažje izvedbe danih nalog so si odborniki že takoj spočetka razdelili posamezne referate, da je delo v pripravah in pozneje v izvedbi hitreje napredovalo. Skrb za sprevide in zbirališča je prevzel načelnik, Stadion Jože Hvale, v zdravniškem odseku je sodeloval Janez Andoljšek, vodstvo informacijske službe sta prevzela Albert Jeločnik in Mirko Jeglič, zborovanja in cerkve Vilko Cuderman, Kongresni trg Metod Trtnik, dovoze v mesto, promet in prostor pred Stadionom Avgust Kalan. Radi točnejše določitve zbirališč in reda za sprevide so se nekaterih sej udeležili člani in rediteljski vodje odseka za sprevide Avgust Novak, Jože Langus, Vilko Čeč, I. Jemec, Lovro Kobler in Franc Mežek. Zvezo med rediteljskim odborom in drugimi odseki ter glavnim odborom je tvoril referent za zunanje priprave, ki se je udeležil več sej rediteljskega vodstva.

Kmalu po prvih točnejših podatkih o obsegu kongresa je izračunal rediteljski odbor, da bo rabil nekako 900 do 1200 rediteljev, da bo rediteljska služba funkcionirala v redu. V ta namen se je razposlala v 75 krajev okrožnica, kjer je bilo že določno naprošeno, koliko rediteljev naj vsaka župnija da na razpolago, naglašalo se je pa istočasno, naj se za reditelje prijavijo starejši, resni fantje in možje, po možnosti taki, ki so vojaščino že odslužili.

Tej okrožnici so sledile še druge, ki so dajale navodila ter sklicevale okrožne sestanke in sestanke za krajevne zastopnike. Vsega je razposlal rediteljski odbor okrožnic v 250 izvodih, razen tega pa še precej posamičnih dopisov.

Rediteljski odbor je uvidel, da je za uspešno izvedbo naložene naloge potrebno, da stanujejo reditelji v Ljubljani skupno, da imajo skupno hrano na bivališču samem, da se oba praznična dneva priredi služba božja zanje posebej, prav tako na kraju bivališča. Glavni odbor je upravičenim težnjam rediteljskega odbora ugodil ter je stanovanjski odsek oskrbel za reditelje skupno stanovanje na učiteljišču, odsek za prehrano je preskrbel hrano in razdelitev hrane na licu mesta, liturgični odsek je uredil vse potrebno, da so imeli reditelji svojo skupno službo božjo oba dneva na dvorišču učiteljišča, odsek za vozila je preskrbel rediteljskemu zboru avto, gradbeni odsek pa je napeljal za reditelje poseben telefon. Na ta način je bilo mogoče urediti bivališče rediteljev povsem po vojaško ter tudi vso službo organizirati smotrno in enotno po vojaških principih.

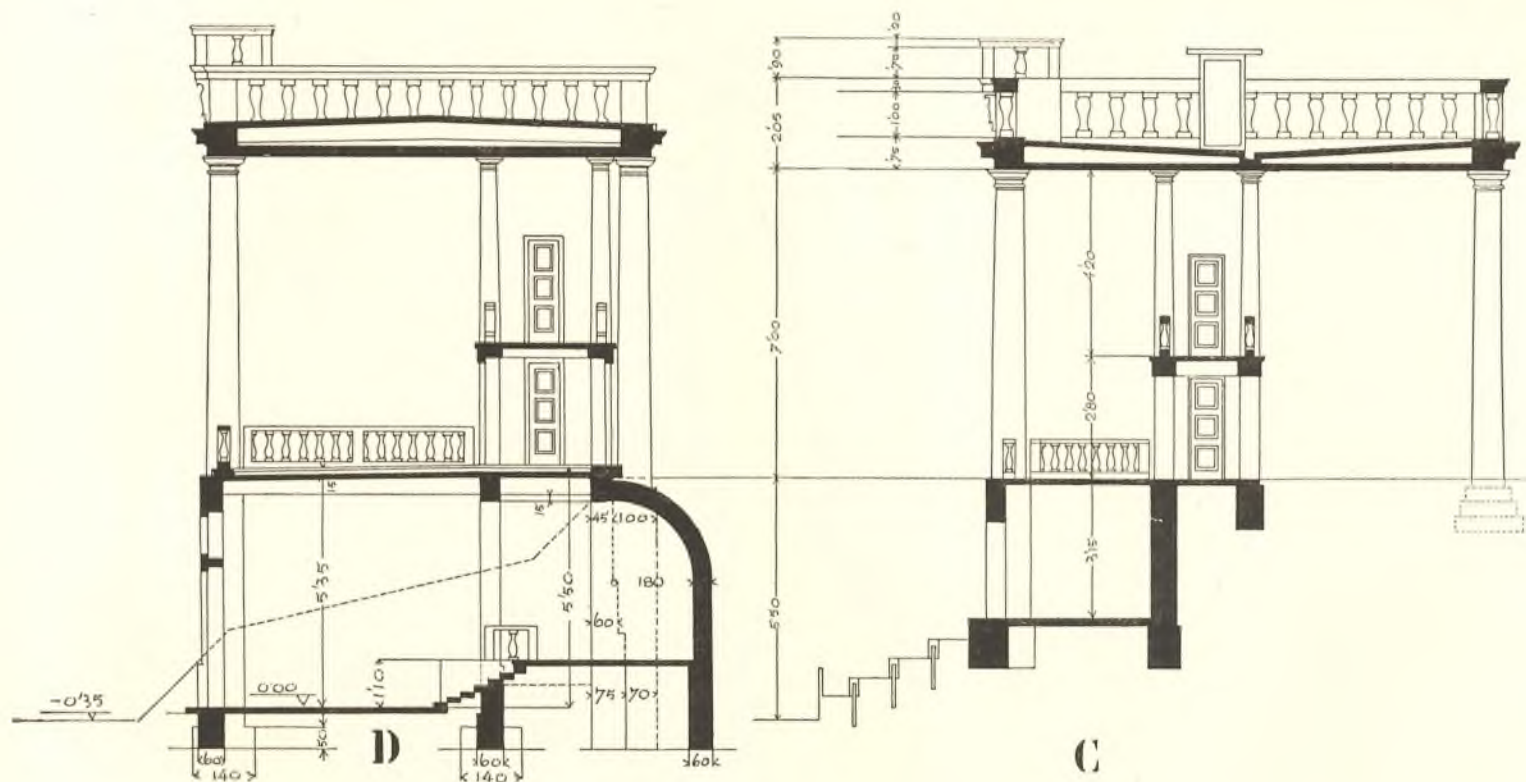
Vsi reditelji so bili označeni s posebnimi trakovi in z znaki RV za vodstvo in RI za informacijsko službo, ostali pa z R in tekočo številko. To označevanje je znatno olajšalo pregled rediteljev in rediteljske službe ter omogočilo kontrolo tudi nad posameznikom.

Rediteljski odbor je vztrajno in odločno sodeloval z gradbenim odsekom pri ureditvi arene, razporeditvi pregraj, namestitvi sedežev na Stadionu. Prav tako je imel svoje posebne želje glede namestitve radijskih zvočnikov. Kjer je bilo le možno, so se želje rediteljskega vodstva upoštevale. Žal, glede marsikatero zamisli ali nasveta je primanjkovalo časa za razne poskuse. Vsekakor je sodelovanje članov rediteljskega odbora v raznih odsekih znatno pripomoglo do uspeha in smotrne izvedbe kongresnih priprav.

Kakor že omenjeno, je bil rediteljski odbor v stalnih stikih z zdravniškim odsekom. Z zastopnikom policije se je vršilo več razgovorov, na katerih se je med drugim določilo, kako se bo uredil vozovni promet po Tyrševi cesti ter se sklenilo, da se morajo vsi avtomobili, razen rediteljskih in policijskega, vračati s Stadiona čez Šiško in po Linhartovi ulici, dalje da se vsi zastopniki oblastev, pevci, zastave, narodne noše ter imetniki sedežev napotijo na Stadion po Vodovodni cesti. Vsa ta in še druga prometno policijska navodila je objavila policijska uprava potom agencije Avale v vseh dnevnikih ter po radiu.

Kakor hitro so bile zbrane prijave rediteljev iz raznih krajev, so se organizirali poučni rediteljski sestanki za posamezna okrožja. Tak sestanek se je za kamniški okraj vršil v Grobljah dvakrat. Dne 16. junija so se vršili sestanki za Ljubljano in okolico v Akademskem domu, na Grosupljem za okolico, dalje v Šmartnem pri Litiji za litijski okraj, v Kranju za kranjsko okrožje ter v Škofji Loki za okolico, prav tako na Vrhniki in v Radovljici. Dne 23. junija je bil sestanek krajevnih zastopnikov na Stadionu, in sicer za tiste, ki so bili določeni za službo na Stadionu, za reditelje pa, ki so bili dodeljeni sprevodom, v telovadnici Vzajemne zavarovalnice, od koder so šli po glavnih cestah, ki so bile predvidene za zbirališča in sprevode. Poseben sestanek se je vršil 19. junija za 40 izbranih pomočnikov glavnih vodij in sicer v Akademskem domu v Ljubljani.

Tako zamišljena in vestno pripravljena rediteljska služba je funkcionirala skoro brezhibno. Vzornemu redu in strumni disciplini so se čudili vsi kongresni udeleženci, gostje iz države in inozemstva so se ponovno pohvalno izražali o redu in točnosti, ki so jo občudovali na rediteljih.

PREZ TRIBUNE

Primerjava tribune (v prerezu) po prvotnem načrtu (desno) in po predelavi, izdelani za kongresne namene (levo).
Tribuna je zgrajena po predelanem načrtu. (Glej stran 94)

**Glavni oltar (tribuna) ponoči in podnevi. Razsvetljava frančiškanske cerkve.
 Stadijsko vhodno stebrovje. Ob prihodu kardinala legata.
 Eden izmed številnih evharističnih-križev**

Ena najtežavnjših nalog kongresne rediteljske službe je bila, vzdržati red pri vhodih na Tyrševi cesti. Za vodjo tega sektorja je bil postavljen visok oder, raz katerega je bil točen pregled po vsem okolišu, da je bilo v raznih situacijah možno dajati vsem 30 službujočim rediteljem sproti potrebna navodila in ukaze. Pri mladinski prireditvi so bili vhodi enakomerno zasedeni. Otroci so vstopali le pri srednjih treh vratih, in sicer dečki pri desnih, deklice pri levih, vsi ostali udeleženci pa pri vogalnih vratih Stadionu, kjer je bil zanje določen le prostor na brežinah in zgornji ploščini, dočim je arena bila rezervirana za mladino. Otroci iz krajev izven Ljubljane so bili že pred sprevedom na Stadionu, tako da se je ves prostor napolnil že v dobri uri. Pri razhodu so izhodi povsem zadostovali, ker je po radiu bilo razglašeno navodilo, da se otroci do srednje pregraje vračajo v mesto po Vodovodni cesti, zadnja polovica pa po Tyrševi cesti.

Večje težave so na tem mestu nastopile pri polnočnici, ker so v Stadion silile tudi ženske, ki jim pa vstop ni bil dovoljen. Pred Stadionom se je nabralo zato ogromno število občinstva, zvečine žensk, kar je znatno oviralo urejen dohod na prireditveni prostor. Slednjič je bil rediteljski vodja prisiljen zaščititi vhode z dvojnimi gasilskim kordonom. Moški so šli v nočnem sprevedu v občudovanja vrednem redu, kar je napravilo na vse navzočne mogočen vtis.

Pri nedeljskem popoldanskem zaključku na Stadionu pa se je pokazalo, da ima Stadion za tako ogromno maso, ki na mah navali na izhode, odločno premalo izhodišč ter da je tudi prostor pred Stadionom veliko premajhen. Treba je bilo veliko truda in skrbne pažnje, da se ni zgodila kakšna nesreča, zlasti ko so skupine otrok sredi morja valoveče množice prihajale v spremstvu slike Marije Pomagaj z Brezij iz arene na cesto. Reditelji so se tudi v tem kritičnem trenutku znašli in zaščitili otroke z močnim kordonom ter jih tako rešili iz gneče.

Prav tako težka je bila organizacija rediteljske službe na Stadionu samem. Rediteljski korpus je štel tu nekako 700 mož in fantov, ki so se rekrutirali iz štirih gorenjskih dekanij (Kamnik, Kranj, Radovljica, Škofja Loka). Za mladinsko in popoldansko prireditev dne 29. junija je bilo dodeljenih v ta sektor še 100 rediteljev iz ljubljanske okolice.

Posamezne točno razmejene razdelke na Stadionu je prevzelo 9 izvežanih vodij, ki jim je bilo dodeljenih še 15 podvodij. Razen tega je bila po načrtu določena še skupina 50 rediteljev kot rezerva za nepredvidene primere. Edino tej precizni razčlenitvi funkcij rediteljske službe se imamo

zahvaliti, da se je ves čas prireditve vzdržal kar vzoren red na tako ogromnem prostoru kot je Stadion in kljub temu, da se je na tem prostoru zbralo rekordno število nad sto tisoč udeležencev. Mnogo pa je k temu pripomogel tudi radio. Glavni vodja Jože Hvale je raz visoke tribune opazoval gibanje množic v posameznih sektorjih ter po radiu dajal navodila rediteljskim vodjem in podvodjem, po potrebi dirigiral rezervo na nujno potrebna mesta ter tako v najkrajšem času razrešil vsak prometni voz in razčistil vsako nejasno ali nevarno situacijo.

Pohvala za vzoren red in disciplino na Stadionu in na drugih prireditvenih prostorih pa ne gre le vestnemu in požrtvovalnemu rediteljskemu zboru, ampak tudi kongresnim udeležencem, ki so se odlično vedli. Verniki so se v vsem takoj, točno in brez ugovora pokoravali navodilom in ukazom rediteljev ter se zlasti na Stadionu vedli prav tako spoštljivo kot v cerkvi. Vse to mirno in dostojanstveno vedenje je dajalo kongresnim prireditvam resen, svečan izraz cerkvenih slavnosti. Tudi zadnji kongresni dan, ko se je ob zaključku slovesnosti poznala na udeležencih utrujenost radi težkih naporov in hude vročine, ni bilo opaziti na obrazih niti najmanjše nejevolje ali nerazpoloženja, ampak vsem je sijala z obrazov neka svečana radost, mirno zadovoljstvo in tiha sreča. K temu uspehu v dušah in srcih kongresnih udeležencev in k vsemu veličastnemu sijaju kongresnih prireditvev je nemalo pripomogel rediteljski zbor slovenskih mož in fantov, ki so žrtvovali sredstva in čas, trude in napore, bdenje noči ter vse žrtve, katerih največja je bila brez dvoma ta, da so se junaško odpovedali vsem kongresnim prireditvam ter se kot vojaki postavili v stražno službo evharističnega Kralja.

Končno naj omenimo še organizacijo in izvedbo rediteljske informacijske službe. Redna informacijska služba se je po programu vršila od 28. junija opoldne do 1. julija zvečer, in sicer na vseh treh ljubljanskih kolodvorih, na Stadionu in v glavni informacijski pisarni v prostorih Vzajemne zavarovalnice. Vsled predčasnega dotoka udeležencev pa je pričela na glavnem kolodvoru poslovati informacijska pisarna že 27. junija opoldne.

Službujoči člani informacijske službe so se vrstili v posameznih pisarnah po točno določenem načrtu. Pri tem so sodelovali fantje in dekleta iz šentpeterske Prosvete, organizacija mladcev ter več starejših gospodov; vseh članov je štela informacijska služba 75. Služba je bila permanentna ter so bile v posameznih pisarnah razpostavljene po dve do štiri moči. Na željo železniške direkcije je bil po en član stalno v službi v informacijski pisarni železniške direkcije.

Člani informacijske službe so dajali udeležencem kongresa vsa potrebna navodila in pojasnila, žigosali so kongresne legitimacije, posredovali so pri iskanju zgubljenih in najdenih predmetov, na dan mladinske prireditve so skrbeli, da se je nekako 50 otrok, ki so se oddaljili od svojih skupin, zopet vrnilo na svoje domove, oziroma našlo svoje skupine. Nekaj otrok, ki jim prvi dan niso mogli najti skupine, oziroma jih niso mogli odpremiti na dom, so oddali v oskrbo v Lichtenthurnov zavod in Marijanišče.¹

V glavni pisarni so pri informacijski službi vestno in požrtvovalno pomagali tudi skavti ter nekaj članov glavnega rediteljskega zbora. Znatno je informacijsko službo olajšal gradbeni odsek, ki je poskrbel, da so vse informacijske pisarne bile opremljene s telefoni ter je bila tudi s Stadionom vzpostavljena dobra telefonska zveza s tremi telefonskimi postajami.

Vsi sodelavci pri informacijski službi so vestno, požrtvovalno in točno po določenem razporedu vršili svojo službo.

c. Zdravniška služba

Skrb za organizacijo zdravstvene službe ob kongresu je v okviru odseka za vnanje priprave prevzel dr. Ivan Drobnič. Prve priprave je izvršil sam. Dne 3. maja 1935 je v sejni dvorani Vzajemne zavarovalnice zbral kakih 10 zdravnikov na posvetovanje. Tu se je soglasno izvolil sledeči zdravstveni odbor: predsednik dr. Franc Dolšak, načelnik banske uprave v p., podpredsednik dr. Ivo Pirc, direktor Higienškega zavoda n. r., tajnik dr. Ivan Drobnič.

Na tej in še treh sejah, ki so se jih poleg odbora udeležili vsi vodje ambulanc, so se v glavnem določile podrobnosti glede organizacije sanitetne službe. Tekoče zadeve je rešil odbor oz. tajnik dr. Ivan Drobnič. V sanitetnem svetu so sodelovali: dr. Vilko Šporn, internist, dr. Janez Kačar, praktični zdravnik, dr. Oto Bajec, asistent-kirurg, dr. Slavko Rakovec, asistent-kirurg, dr. Bogdan Breclj, sekundarij-kirurg, dr. Milan Cunder, asistent na prosekturi, ter sekundarija dr. Janez Schrott in dr. Ciril Bezljaj, Od reditelj-

¹ Pa se ti »zgubljeni« otroci niso počutili nič nesrečne; tako nam n. pr. iz Vodice nad Ljubljano poročajo sledeči zanimiv dogodek: Dvanajstletno deklico so na Stadionu odnesli na glavno reševalno postajo radi srčne slabosti. Toda pozabili so jo z drugimi otroki poslali domov. Zato je pa deklica s svojim lepim petjem zabavala navzočne do drugega dne. Vsa vesela sedaj pripoveduje, da se ji ni še nikoli tako dobro godilo kot takrat, ko so ji gospodične tako ljubeznivo stregle z najboljšimi jedmi in sladčicami.

skega odseka je bil zdravniškemu odseku dodeljen kot tajnik Janez Andoljšek.

Zdravniški odsek je zaprosil kr. bansko upravo, da bi dovolila vsem zdravnikom, ki bi sodelovali pri kongresu, za časa kongresa dopust, kar je bilo odobreno. Prav tako je napravil potrebne korake pri Mestnem fizikatu, Rdečem križu, Higienem zavodu, da bi sodelovali pri organizaciji kongresne sanitetne službe. Povsod je našel največjo pripravljenost za pomoč in sodelovanje. Mestni fizikat in Higieni zavod sta dala na razpolago po en sanitetni avto, oblastni odbor Rdečega križa je posodil material za popolno opremo 5 ambulanc. Z načelstvom samaritanov in samaritanov je imel odsek večkrat skupne seje radi razporeditve zdravnikov, samaritanov in samaritanov ter skavtov. Sestavil je sezname potrebnih zdravil za lekarne po stalnih in letečih ambulancah. Sestavil je podrobna zdravniška navodila za kongresno izkaznico, da so se udeleženci vedeli ravnati v slučaju obolenja, pa tudi da so se ubranili pred obolenjem s primerno hrano, obleko, opremo. Nadzoroval je v gradbenem odseku zgradbo sanitetnih postaj, stranišč in drugih naprav, dajal nasvete radi naprave vodovodov itd. Prehranjevalnemu odseku in odseku za stanovanja je bil dodeljen dr. Ivo Pirc, ki je sodeloval v navedenih odsekih z nasveti in navodili. Zvezo z drugimi odseki in pododseki je tudi v tem odseku tvoril referent za zunanje priprave pri glavnem odboru.

Naj navedemo v glavnih obrisih organizacijo in delo kongresne sanitetne službe na same kongresne dni.

Vsega je bilo organiziranih 21 ambulanc, od tega 16 letečih. Stalne ambulance so bile v Vzajemni zavarovalnici, na glavnem kolodvoru ter tri na Stadionu.

Centralna ambulanca v telovadnici Vzajemne zavarovalnice je imela 14 postelj, moški in ženski oddelek s čakalnico in zdravniško preiskovalno sobo. Sprejetih je bilo v to zasilno bolnico 167 bolnikov. Iz raznih drugih ambulanc je bilo prepeljanih 84 bolnikov, od teh oddanih v bolnico 11. Vodja ambulance je bil dr. Vilko Šporn, sodelovali so zdravniki: dr. Pavle Pogačnik, dr. Franc Marinič, dr. Marijan Svetlič, dr. Janko Pompe, dr. Jerko Oršič, dr. Vinko Igličar, dr. Bogomir Magajna, dr. Jožka Žitko, dr. Malka Šimec, dr. Franc Verbič, dr. Rudolf Del Cott in dr. Stane Zajc. Ta ambulanca je poslovala od 16. ure dne 28. junija do 20. ure dne 1. julija 1935. Ta ambulanca je bila obenem tudi glavna pisarna zdravnikov, samaritanov in samaritanov. Samaritani so imeli tu glavno zalogo sanitetnega materiala ter so ga od tu razvažali po mestu in drugih ambulancah.

Kolodvorska ambulanca, z dvema posteljama, je sprejela vsega 36 bolnikov, od teh je eden bil oddan v centralno ambulanco. Vodja dr. Janez Kačar, sodelovali so: dr. Luka Bezič, dr. Tine Kušar, dr. Janko Osolnik, dr. Lado Milavec, dr. Albert Trtnik, dr. Martin Majcen, dr. Pavel Janežič, dr. Ivan Oblak, dr. Josip Fon, dr. Fr. Debevec, dr. Janez Schrott, dr. France Logar. Ta ambulanca je poslovala od 16. ure dne 28. junija 1935 do 22. ure dne 30. junija 1935.

Na Stadionu so bile urejene tri ambulance. *Glavna* je bila nastanjena v baraki Ilirije ob Dunajski cesti. Imela je 17 postelj ter je sprejela 204 bolnike, od katerih jih je 18 oddala v centralno ambulanco. Vodstvo je prevzel dr. Oto Bajec, sodelovali so sledeči zdravniki: dr. Leopold Potokar, dr. Martin Majcen, dr. Franjo Brandstätter, dr. Šimen Zaletel, dr. Anton Sonc, dr. Božena Merljak, dr. Janko Osolnik, dr. Miro Jamšek, dr. Milan Cunder, dr. Vilko Šporn, dr. Tine Kušar, dr. Vilko Rupnik, dr. Lado Milavec, dr. Albert Trtnik. Ambulanca je poslovala od 6. ure zjutraj dne 29. junija do 21. ure dne 30. junija 1935.

Ambulanca I. je bila nastanjena na zapadni strani Stadiona ob Vodovodni cesti. Vodja dr. Bogdan Brecelj. Postelj 24, sprejetih bolnikov 228, od teh oddanih 60 v centralno ambulanco. Sodelovali so zdravniki: dr. Ivan Drobnič, dr. Malka Šimec, dr. Vilko Rupnik, dr. Ana Prijatelj, dr. Franc Ciber, dr. Gvido Debeljak, dr. Boris Kunc, dr. Pavel Janežič, dr. Šimen Zaletel, dr. Vinko Igličar, dr. Pavel Pogačnik, dr. Milan Cunder, dr. Janez Schrott, dr. Valentin Meršolj, dr. Rudolf Del Cott, dr. Stane Zajc. Ta ambulanca je poslovala od 6. ure zjutraj dne 29. junija do 24. ure dne 30. junija 1935.

Ambulanca II. na južni strani Vodovodne ceste izven Stadiona. Opremljena je bila z 8 posteljami. Vodil jo je dr. Slavko Rakovec, sodelovali so: dr. Janez Schrott, dr. Janko Hafner, dr. Valentin Meršolj, dr. France Logar, dr. Gvido Debeljak, dr. Rudolf Del Cott. Sprejetih je bilo 98 bolnikov, od teh oddanih v centralno ambulanco 10. Poslovala je samo v času prireditev na Stadionu in sicer dne 29. junija od 7. do 10. ure, od 14. do 18. ure ter od 24. ure do 2. ure zjutraj dne 30. junija, dalje dne 30. junija od 8. do 12. ure ter od 15. do 20. ure.

Centralna ambulanca, ambulanca I. in glavna ambulanca na Stadionu so bile opremljene s telefonom. Poleg vsake ambulance je bila na razpolago tekoča voda in stranišče. Pri vseh glavnih prireditvah so v ambulancah na Stadionu poleg zgoraj navedenih zdravnikov delovali še trije pomožni zdravniki. Dne 29. junija ob priliki mladinskih prireditev so bili dodeljeni kot

posvetovalni zdravniki specialisti za otroške bolezni, in sicer v glavni ambulanci na Stadionu dr. Viktor Stacul, v ambulanci I. dr. Bogoljub Dragaš, v ambulanci II. dr. Sabina Praprotnik.

Poleg stalnih ambulanc je bilo organiziranih še *16 letečih ambulanc* o priliki in na mestih posameznih prireditev. Leteče ambulance so bile sestavljene iz samaritanov in samaritank, na čelu jim je stal zdravnik. Opremljene so bile s potrebnim sanitetnim materialom in ročno lekarno. Naj jih kratko navedemo.

Prva: Pod stopničasto rampo ob glavni tribuni. Vodja dr. France Debevec. Poslovala je o priliki vseh velikih prireditev na Stadionu, to je pri mladinski, pri slovesni maši, pri obeh manifestacijskih zborovanjih, v nedeljo popoldne pri zaključni slovesnosti. Ta ambulanca je bila zbirališče vseh bolnikov sprednjega dela arene ter so se pošiljali bolniki odtod v ambulanco I. ali II.

Za mladinski spreved dne 29. junija zjutraj sta bili organizirani posebej dve leteči ambulanci, in sicer:

Druga: Pred Gospodarsko zvezo, ob 7. uri zjutraj. Vodja dr. Milan Cunder.

Tretja: Pred lekarno dr. Stane Kmet na Tyrševi cesti, ob 7. uri zjutraj. Vodja dr. Edvin Suher.

Za nočno procesijo dne 29. junija zvečer so se uredile tri leteče ambulance:

Četrta: Na magistratu ob 22. uri. Vodja dr. Janez Schrott.

Peta: Na Marijinem trgu pred kavarno Prešeren ob 22. uri. Vodja dr. Ciril Bezljaj.

Šesta: Pred lekarno dr. Stane Kmet na Tyrševi cesti ob 22. uri. Vodja dr. Edvin Suher.

Za glavni spreved dne 30. junija popoldne je sanitetni odsek poskrbel za pet posebnih letečih ambulanc, ki so bile tako-le organizirane:

Sedma: Na porti uršulinskega samostana na Kongresnem trgu ob 13. uri. Vodja dr. Milan Cunder.

Osma: Na Tyrševi cesti pred hotelom Slon ob 13.30. Vodja dr. Milan Cunder.

Deveta: Pred Gospodarsko zvezo ob 14. uri. Vodja dr. Milan Cunder.

Deseta: Na Marijinem trgu pred kavarno Prešeren, vzpostavitev ob 14. uri. Vodja dr. Janez Schrott.

Enajsta: Pred lekarno dr. Stane Kmet na Tyrševi cesti ob 14. uri. Vodja dr. Edvin Suher.

Vse te ambulance so se po mimohodu uvrstile v sprevod ter korakale na Stadion in se javile v tamkajšnjih ambulancah, kjer so med prireditvijo vršile zdravniško in samaritansko službo.

Razen tega je sanitetni odsek organiziral leteče ambulance tudi za druge prireditve, ki so se vršile kongresne dni, dasi niso šle naravnost v kongresni spored. Take ambulance so bile organizirane štiri:

Dvanajsta: Koncert Pevske zveze dne 29. junija 1935. Ob 20. uri pred Križankami v Auerspergovi palači. Vodja dr. Franc Ciber.

Trinajsta: Gledališka predstava dne 28. junija 1935. Ob pol 22. uri na Kongresnem trgu na porti uršulinskega samostana. Vodja dr. Boris Kunc.

Štirinajsta: Gledališka predstava II. dne 30. junija ob 2. uri zjutraj na Kongresnem trgu. Ambulanca na porti uršulinskega samostana. Vodja dr. Miro Jamšek.

Petnajsta: Gledališka predstava III. dne 30. junija ob pol 22. uri zvečer na Kongresnem trgu. Ambulanca na porti samostana čč. ss. uršulink. Vodja dr. Ivan Oblak.

Ker je v noči od 30. junija na 1. julij romalo na Brezje zelo veliko ljudi, je sanitetni odbor smatral za potrebno, da vzpostavi direktno telefonsko zvezo tudi ponoči med samostanom na Brezjah in Ljubljano ter da uredi posebno ambulanco.

Šestnajsta: Na porti frančiškanskega samostana na Brezjah v noči od 30. junija na 1. julij ter celo dopoldne 1. julija. Vodja dr. Ivan Kalan iz Kranja. Intervencij ni bilo.

Leteče ambulance v splošnem niso imele veliko dela ter so intervenirale samo v dveh resnejših primerih. Stale pa so ljudem z nasveti in pomočjo ob strani.

Razen vsega tega pa je bila organizirana samaritanska služba povsod po mestu na zbirališčih in prometnejših krajih. Tod so bili v službi samaritani in samaritanke, opremljeni s sanitetnim materialom. Ti so nudili udeležencem kongresa potrebno pomoč. Med zbiranjem za sprevode so bile samaritanske postaje na Vodnikovem trgu, na Kongresnem trgu, pri učiteljski, na Taboru, pri šoli na Ledini, pri muzeju, za opero, ob humanistični gimnaziji, pri banski palači in liceju, ob univerzi ter pri dramskem gledališču.

Ponoči dne 29. junija so krožile po mestu in zlasti okrog cerkva tri kolesarske samaritanske ambulance.

Kakor je bilo že omenjeno, je imel sanitetni odsek higiensko in zdravstveno službo tudi na prenočiščih. Vsa prenočišča kongresnih udeležencev so bila stalno pod zdravniško kontrolo. Zdravniki, ki so bili dodeljeni po posameznih rajonih, so dnevno dvakrat pregledovali ubikacije, skrbeli za higiensko ureditev in nudili po potrebi zdravniško pomoč. Poleg zdravnikov so vršili službo ponoči samaritani in samaritanke, opremljeni z ročnimi lekarnami. Posameznim rajonom so bili dodeljeni ti-le zdravniki: Moste (v rezervi) dr. Milan Perko, Srednja tehnična šola in Graben dr. Ciril Bezlaj, Sp. Šiška dr. Janez Schrott, učiteljišče (glavni stan rediteljev) dr. Jerko Oršič, Sv. Jakob dr. Janez Kačar, Vrtača in Trgovski dom dr. Ivan Drobnič, realna gimnazija dr. Josip Jakša, Narodni dom in humanistična gimnazija dr. Stanko Žvokelj, Delavski dom dr. Viktor Stacul, uršulinke in licej dr. France Debevec, Marijanišče in Lichtenthurn dr. Franc Verbic, Velesejem dr. Ivan Oblak in dr. Ivo Bajželj, Zg. Šiška dr. Valentin Meršolj, Poljane dr. Oto Bajec, Ledina, Slomškov dom, Vajeniški dom, Gluhonemnica, šentpeterska vojašnica dr. Robert Blumauer, Prule dr. Pavel Janežič. — Na prenočiščih so bile potrebne samo tri zdravniške intervencije.

V splošnem se je kljub silni vročini in težkim naporom, ki so jih številni udeleženci prestali na poti na kongres, opazalo, da je bilo obolenj malo. To dejstvo moramo pač pripisati tudi previdnosti zdravstvenega odseka, ki je dal v kongresni knjižici vsem udeležencem točne nasvete in navodila radi prehrane, obleke, prve pomoči itd., česar so se ljudje vestno in točno držali.

Sanitetna služba je razpolagala s primernim številom vozil. Mestni fizikat je dal na razpolago reševalni avto, ki je vršil službo na Vodovodni cesti, in sicer 29. junija od 7. do 12. ure, od 14. do 19. ure ter od 23. ure do 3. ure zjutraj dne 30. junija. V centralno ambulanco je od tu prepeljal 60 bolnikov, v bolnico 6 ter 6 na dom. — Reševalni auto Higienskega zavoda je stal na Tyrševi cesti ter bil v službi iste dni in isti čas kot mestni. Na razpolago je bil glavni ambulanci na Stadionu. Prepeljal je od tod 18 bolnikov v centralno ambulanco, 3 v bolnico, 1 na dom. — Bolnikom in zdravnikom sta bila na razpolago še dva osebna avtomobila, zaznamovana z rdečim križem, od katerih je eden stal pred Vzajemno zavarovalnico na Masarykovi cesti, drugi pa na Vodovodni cesti pred vhom na Stadion. Za prevoz samaritanskega materiala smo imeli na razpolago še tovorni avto, s katerim smo prevozili tudi vso opremo za ambulance.

Ob nobeni dosedanji prireditvi v Ljubljani in sploh v Jugoslaviji se sanitetna služba ni tako precizno organizirala kot za ta kongres. Svojčas je pač skrb za oskrbo bolnikov bila vse manjša kot sedaj. Znano je namreč, da so že nekaj let sem vse bolnice v Ljubljani prenapolnjene in ne zmorejo takega navala bolnikov, kakor ga je bilo pričakovati kongresne dni. Priznati pa moramo, da so bolnice in sanatoriji izvršili, kar so le mogli, da olajšajo odboru organizacijo sanitetne službe. Uprava bolnice je rezervirala za kongresne udeležence posebno sobo na kirurškem in posebno sobo na internem oddelku, vsako po 15 postelj. Leonišče je pripravilo 7 postelj ter je zdravnik dr. Pavel Krajec radi kongresa stalno služboval. Šlajmerjev dom je rezerviral zadostno število postelj za obolele člane Trgovskega bolniškega in podpornega društva.

Ko se je odbor obrnil na vse zdravnike s pozivom za pomoč in sodelovanje pri organizaciji sanitetne službe, se je odzvalo takoj in rade volje kar 62 zdravnikov, ki so se postavili v službo kongresnega sanitetnega odbora. Vršili so službo v stalnih in letočih ambulancah ter so se vrstili točno po razporedu, ki ga je izdal sanitetni odbor.

Samaritansko službo so vršili samaritani in samaritanke Rdečega križa, in sicer: dva zdravnika (dr. Fránta Miss in dr. Marijan Ahčin), 130 samaritanov in samaritank pod vodstvom načelnika Josipa Šenka, 8 sester zdravstvene zaščite ter 15 skavtov; dne 30. junija kot pomoč še 27 rediteljev.

Prvo zdravniško pomoč so nudili zdravniki po stalnih ambulancah v 660 slučajih, v letočih ambulancah in stanovališčih v 10 slučajih. V tem pa ni všteta prva pomoč, ki so jo nudili samaritani in samaritanke udeležencem brez navzočnosti zdravnikov. Z reševalnim in higienskim avtomobilom je bilo prepeljanih 84 bolnikov v centralno ambulanco v Vzajemno zavarovalnico, 9 bolnikov v bolnico, 9 na dom. V bolnici je bilo sprejetih na internem oddelku 5 bolnikov, vsi radi slabosti, na kirurški oddelku 6 bolnikov. Tudi primeri na kirurški oddelku so bili večinoma lahkega značaja, in sicer: 1 sum na vnetje slepiča, 2 zmečkanini, 1 izvin noge, 1 zlom kosti na desni roki. Resnejši je bil le primer neke udeleženke iz Zagreba, ki je na povratku s kongresa pri padcu z vlaka utrpela dvojni kostni zlom ter pretres možganov, vendar brez težjih posledic; bolnica se je čez nekaj dni vrnila v spremstvu očeta domov. Na Stadionu smo ugotovili le 1 izvin noge, drugih nesreč ni bilo. Prometni nezgodi sta bili dve: pri eni je bil vzrok avto, v drugem primeru kolo. Bolnike v bolnici sta v imenu

odbora obiskali Maruška Vrtovčeva ter Hilda Sušnikova, jih obdarovali in zanje poskrbeli.

Da ni bilo težjih obolenj in skoro nikakih prometnih nesreč kljub takemu navalu podeželskega in mestnega prebivalstva v Ljubljano, gre hvala našemu preprostemu ljudstvu, ki se je držalo točno vseh navodil, bilo skrajno disciplinirano ter trezno skoz in skoz, saj ni bilo videti te dni niti enega vinjenega človeka. Prav tako pa se seveda moramo zahvaliti požrtvovalnosti samaritank, samaritanov in skavtov, ki so skupno s kongresnim rediteljskim zborom vršili preko moči težko in naporno službo tako rekoč permanentno dva dni in tri noči. Prav tako so zdravniki vršili službo vestno, točno in natančno po razporedu.

Vsaka ambulanca je bila opremljena s potrebnimi zdravili in zadostnim sanitetnim materialom, z vsem, kar je potrebno za prvo pomoč. Ambulance je opremil z vsem potrebnim inventarjem oblastni odbor Rdečega križa, ki je dal na razpolago tudi 54 kompletno opremljenih postelj. Vodstvo samaritanov in samaritank je dalo na razpolago kompletno opremljeno ročno lekarno, ki je bila na razpolago centralni ambulanci. Ročna lekarna ljubljanskih mladcev pa je bila v rabi v ambulanci II. na Stadionu. Vse druge ambulance so bile opremljene z lekarnami, ki je zanje sestavil načrt in izdelal predlog zdravniški odsek.

Onemogli in bolniki so bili v ambulancah pogoščeni. Razdeljenih je bilo nad 300 porcij kave, čaja, mleka ter nešteto vrčev mrzle limonade. Za to je bilo porabljenih 600 limon, 18 kg sladkorja, 6 l slivovke in 12 l črne kave.

Tudi za higieno po mestu in na prireditvenih prostorih se je ukrenilo vse potrebno. Samo za urejevanje stranišč na Stadionu se je porabilo n. pr. 25 kg katrana ter 2 soda apna. Povsod so bile nastavljene posebne snažilke, na razpolago je bilo milo, sveže brisače.

Za pitno vodo je sanitetni odsek v sodelovanju z gradbenim odsekom zadostno poskrbel. Na Stadionu je bilo napeljanih 9 hidrantov, poleg vsake ambulance 1 hidrant, opremljen s 3 lončki. Nekaj hidrantov je bilo odprtih ali posebej napeljanih tudi po Tyrševi in Masarykovi cesti ter na zbirališčih in prometnih točkah po mestu. Po gostilnah in večjih lokalih so bile nabite posebne tablice, kakih 40, z napisom »Pitna voda« in »Stranišče«, kar je značilo, da se dobi tu pitna voda in da je na razpolago stranišče za kongresne udeležence. Razdelitev teh tablic je vodil dr. Milan Cunder. — Vse te higienske naprave so bile v danih razmerah zadostne.

Na splošno lahko rečemo, da je zdravniška in samaritanska služba poslovala brežhibno. Na Stadionu je bilo postavljenih v ambulancah 40 postelj, ki niso bile v celoti nikoli zasedene. V primerih nujne potrebe bi ležala na eni postelji lahko po 2 bolnika, torej 80 bolnikov. Okrog ambulanc so bile v senci postavljene klopi za lažje onemogle. Štirje avtomobili, ki so bili ob večjih prireditvah stalno v pripravljenosti, bi v najkrajšem času lahko izpraznili vse ambulance ter odpeljali bolnike v pripravljene oddelke v centralni ambulanci, v bolnici, v Leonišču ter Šlajmerjevem domu. Zdravniška služba je bila torej v toliki pripravljenosti, da bi z lahkoto vzdržala še enkrat tolikšen naval bolnikov, kakor je bil ob kongresnih dneh.

č. Železniški promet in druga vozila

Za tako veliko prireditev kot je bil II. evharistični kongres, ni bila enostavna naloga, urediti ves dohod udeležencev na kongres in odhod množic iz Ljubljane po železnici, z avtomobili, avtobusi, vozovi in kolesi, obenem pa skrbeti za poseben prevoz odličnih gostov z enega prireditvenega prostora na drugi. Skupno z oblastmi pa je moral odbor tudi pripraviti vse potrebno, da se bodo vsa vozila v Ljubljani kljub silnim množicam udeležencev mirno in varno gibala.

Ta skrb je bila v okviru zunanjih priprav poverjena dvema odsekoma, prvemu, ki se je bavil le z železniškim prometom, in drugemu, ki je oskrbel in uredil promet z drugimi vozili.

I. Železniško-prometni odsek

Vodstvo *železniško-prometnega odseka* je prevzel svetnik drž. žel. Anton Rasperger, sodelovali so: višja kontrolorja Pavle Masič in Alojzij Erjavec, kontrolor Franc Uršič in oficial Viktor Cimperman.

Železniška direkcija v Ljubljani si je takoj v začetku kongresnih priprav izključno pridržala vse prometno-tehnične zadeve, zahtevala je od odbora le podatke o številu udeležencev. S tem je direkcija sama prevzela tudi vso odgovornost za brežhiben promet.

Odbor je imel kljub temu obilo dela z raznimi nasveti, koncepti za vloge, intervencijami itd.

Prvo je bilo vprašanje znižane voznine za kongresne udeležence. Že v februarju je bila na prometno ministrstvo v Beogradu vložena prošnja za 75% popust voznine na železnici. Kljub osebnemu posredovanju ljubljanskega škofa dr. Gregorija Rožmana in beograjskega nadškofa Rafaela

Rodiča pa je bila prošnja rešena šele konec maja, dovoljen pa je bil le 50% popust in še to z uporabo legitimacije K 13, ki je stala Din 5.—

Odbor s to rešitvijo ni mogel biti zadovoljen, kajti za proge do 16 km popust radi dodatnih Din 5.— za legitimacijo K 13 ne bi prišel v poštev. Zato sta predsednik dr. Stanko Žitko in referent za vnanje priprave Ivan Martelanc izvršila v Beogradu prve dni junija več osebnih intervencij pri prometnem ministrstvu in generalni direkciji drž. železnic in prosila za 75% popust, če pa že to ni možno, da se vsaj črta predpisana legitimacija K 13 in se veže popust le na legitimacijo kongresnega odbora. Pri tem sta poudarjala vse socialne in tudi gospodarske razloge, ki za to govore, toda zaman! Generalna direkcija je smatrala vprašanje za načelno važno ter je navajala, češ načelo se ne sme kršiti, pa čeprav utrpi pri tem železniška uprava še tako znatno zgubo radi manjše udeležbe.

Odbor je sredi junija storil še en poskus za dosego 75% popusta ter je škof dr. Gregorij Rožman v imenu odbora brzojavno interveniral na najvišjem mestu. Dejanski je že došlo sporočilo, da bo odbor s svojo prošnjo uspel, žal, nade se pa kljub temu niso izpolnile. Tako je ostalo pri popustu 50%, ki je veljal za čas od 26. junija do 15. julija.

Za otroke si je železniška direkcija osvojila stališče odbora, da se prevoz otrok v Ljubljano na mladinsko prireditev in nazaj izvrši pod vodstvom učiteljstva kot šolski zlet ter je bilo za to uporabljeno splošno dovoljenje za 75% popust.

Sredi maja je dobil pripravljalni odbor sporočilo, da bo sv. oče poslal na kongres posebnega legata v osebi nadškofa gnezno-poznanjskega, kardinala dr. Avgusta Hlonda, primasa Poljske. Glavni odbor si je prihod in sprejem papeškega legata zamislil tako, da bi papeško odposlanstvo do državne meje potovalo v posebnem salonskem vozu, od Maribora do Ljubljane pa s posebnim vlakom. To zlasti, ker je Rim določil, naj kardinal legat gre na kongres z velikim spremstvom, kot se papeški odposlanci udeležujejo največjih prireditev.

Prometni odsek je konec maja pripravil vlogo na prometnega ministra za brezplačno dostavo salonskega voza do Dunaja (oziroma po poznejši spremembi do Gradca) in za brezplačen poseben vlak iz Maribora do Ljubljane. Istočasno je bila odposlana na generalno direkcijo avstrijskih državnih železnic na Dunaju prošnja za popust vozne cene pri prevozu praznega in zasedenega salonskega voza na avstrijskih progah. Že 1. junija je sporočila avstrijska generalna direkcija, da je ugodila naši prošnji tako,

da dovoli prost prevoz salonskega voza iz Maribora do namembnega mesta in obratno, za zaseden voz pa da ne bo računala polne tarife, ampak da bo treba plačati le toliko vozovnic prvega razreda, kolikor oseb se bo v salonu vozilo. Dne 25. junija dopoldne je bil odbor od jugoslovanskih državnih železnic obveščen, da je dovoljen za kardinala legata salonski voz do Gradca, od Maribora do Ljubljane pa poseben vlak; enako za povratek. Vozni red za ta vlak pa je bil sestavljen šele 27. junija in tudi objavljen isti dan po radiu.

Prometni odsek je takoj ukrenil vse potrebno v Ljubljani in Mariboru, da se bo odhod salona v Maribor in ureditev posebnega vlaka izvršila v redu. Vse te priprave je osebno vodil načelnik prometnega odseka Anton Rasberger, ki je radi tega že 25. junija odšel v Maribor in se dogovoril vse potrebno s funkcionarji železnice, s carinskimi in političnimi oblastmi. Kardinalu sta šla naproti do Gradca poljski konzul v Ljubljani dr. Franc Stele v imenu glavnega odbora, za prometni odsek pa Anton Rasberger. Prevoz se je zvršil v najlepšem redu in se je gladko izpolnilo vse, kakor je bilo prej proučeno in določeno.

Na povratku sta do Dunaja spremljala kardinala zopet dr. Franc Stele in Anton Rasberger ter za celo delegacijo uredila vse potrebno v Ljubljani, Mariboru in na Dunaju.

Z ugotavljanjem števila udeležencev, ki bi s posameznih postaj potovali na kongres z vlaki, je imel prometni odsek veliko težavnega dela. Ljudje se dolgo niso mogli odločiti, kako in kdaj naj potujejo, ker ni bilo znano, kako bo znižano voznino. Razen tega ni bilo enotnega naziranja glede pričakovane udeležbe med odborom in železniško upravo. Ljubljanska direkcija ni namreč zaupala podatkom kongresnega odbora ter je prvotno globoko podcenjevala število udeležencev. Da pa bi vendar dobila kolikor toliko jasno sliko, je sama pričela sestavljati pregled in zahtevala v ta namen podatke od posameznih postaj. Ko pa je odbor 5. junija zahteval čisto točne podatke od župnijskih pripravljalnih odborov, mnogi niso sporočili števila, češ, saj smo to javili že postajnemu načelniku. Tako se je zgodilo, da je imela direkcija v pregledu 47.000 potnikov, odboru pa jih je bilo prijavljenih le 23.000. Vendar se je v sodelovanju odbora in direkcije našla primerna srednja rešitev ter se sestavil vozni red za posebne in ojačene redne vlake, ki naj bi pripeljali udeležence na kongres in jih zvozili zopet na domače postaje. Vozne rede je direkcija objavila šele 23. junija, kar je razmeroma pozno. Po načrtu je bilo določenih 27 posebnih

vlakov, vsi ostali redni vlaki so bili ojačeni, deloma pa so redni vlaki vozili v dveh, celo treh delih, ki so vozili v kratkih razdobjih drug za drugim. Posebnih vlakov iz smeri Maribor in Zagreb je bilo 7, z Notranjskega 1, z Gorenjskega 8, iz Kamnika 1, z Dolenjskega 10. Enako število posebnih vlakov je vozilo udeležence tudi s kongresa domov. Tradicionalni požrtvovalnosti in točnosti slovenskih železničarjev se imamo zahvaliti, da je ves promet tako sijajno funkcioniral in da so vsi vlaki prihajali v Ljubljano točno in brez zamud. Saj je bilo treba prevoziti po železnici v eni noči in enem dnevu — ne vštévši otroke — nad 50.000 kongresnih udeležencev, razen tega pa še 12.000 otrok, ki so se ponoči in zjutraj 29. junija vozili na mladinsko prireditev z vlaki in se isti dan popoldne vrnilo na svoje domove.

Za mladinsko prireditev je imel kongresni odbor točnejše podatke o udeležbi in prevozu po železnici, ker so se prijave zbirale po šolskih okoliših. Ko se je ugotovilo, da se bo vozilo v Ljubljano po železnici nekako 12.000 otrok, je železniška direkcija ob sodelovanju kongresnega odbora sestavila posebne vozne rede, ki so bili objavljeni v časopisju 22. junija. Organiziranih je bilo 11 posebnih vlakov, na nekaterih progah pa so bili redni vlaki ojačeni. Ker so se vsi otroci (razen mariborskih, ki so prišli v Ljubljano že prejšnji večer) pripeljali v Ljubljano med 6.30 in 7.30 uro zjutraj 29. junija, je bilo za gorenjsko in kamniško progo določeno, da izstopijo otroci na gorenjskem kolodvoru ter je rediteljski zbor zaznamoval zanje najkrajši dohod na Stadion preko Šiške; tako se je gneča na Dunajski cesti znatno omilila.

Radi odhoda otrok na domove so bili mnogi v skrbeh. Pa brez potrebe! Prometni odsek je v zvezi z železniško direkcijo tako uredil promet, da so odhajali otroci zapovrstjo, skupina za skupino od 14. ure dalje z obeh kolodvorov proti domu, najbolj oddaljeni najprej, tako da so se zadnji udeleženci otroške prireditve odpeljali iz Ljubljane ob 16.45 ter bili tako prav vsi še pred nočjo doma. Kljub temu, da so istočasno prihajali v Ljubljano posebni in ojačeni redni vlaki z drugimi kongresnimi udeleženci, ni bilo prav nobene nesreče ali zakasnitve.

Sprva je delalo veliko težavo vprašanje, kako se bodo po končani zaključni kongresni svečanosti dne 30. junija zvečer vračali ljudje z vlaki na svoje domove. Znano je, da hoče biti vsak prvi, vsak se boji, da bo prepozen, navadno nastane gneča in prerivanje na dohodih h kolodvoru in na kolodvoru samem, tako da se le težko razvije ves promet. Po daljšem raz-

mišljanju je pristala železniška direkcija na ta-le predlog odbora: promet se razdeli tako, da odhajajo vlaki proti Kamniku in Jesenicam izključno z gorenjskega kolodvora, vlaki za Dolenjsko bodo stali ob glavnem kolodvorskem poslopju glavnega kolodvora, vlaki za smeri Zagreb in Maribor pa na tovornih tirih glavnega kolodvora. Pred glavnim kolodvorom je železniška direkcija pritrčila tri zvočnike, ki so naznanjali ureditev prometa in odhode posameznih vlakov. Vse te priprave in načrti so se dodobra ujemali, ljudje so se držali točno danih navodil. Vlaki so vozili po vnaprej objavljenem voznem redu in ob 11. uri zvečer je bila Ljubljana prazna in so tudi vsi kolodvori nudili redno dnevno sliko. Nikjer beganja in negotovosti, nikjer nikakega nereda, nemira ali razburjenosti, ampak vse v redu in miru, da so se celo največji optimisti čudili, kako se je moglo vse tako lepo izteči. Vsa skrivnost tega čudovitega uspeha pa je le ta, da je bilo vse že vnaprej točno premišljeno in načrtano in ni bilo treba šele zadnji hip ugibati, kako in kaj.

Po uradni statistiki so prevozile državne železnice v obe smeri vsega 145.000 potnikov, namenjenih na kongres in s kongresa, samo legitimacij K 13 je bilo prodanih nad 30.000 ter znaša brutto dohodek železnice kongresne dni nekako 1,000.000.— Din. Tudi ta številka pove, koliko je naše ljudstvo žrtvovalo za evharistični kongres.

Prometni odsek pa je imel še veliko drugega dela. Tako je sestavil podrobna navodila in obvestila radi potovanja po železnici, ki so bila objavljena v časopisju 20. junija. Posredoval je na železniški direkciji radi prehoda železniškega prelaza na Tyrševi cesti ter prosil, naj bi vozili kongresne dni čez prelaz samo nujni vlaki, kar je direkcija upoštevala. Za vrnitev udeležencev po kongresnih svečanostih je sestavil poseben razpored vlakov, ga dal v obliki velikega plakata natisniti v 600 izvodih ter jih razdelil po gostilnah, kavarnah, v bližini Stadiona, po pisarnah in kolodvorih, kar je znatno pripomoglo k redu in točnosti pri odhajanju udeležencev. Pa je bilo še nešteto drobnih opravkov in skrbi, ki jih je narava dela sama narekovala. Hvala Bogu, ob sodelovanju vseh merodajnih činiteljev se je zvršilo vse v redu.

II. Odsek za vozila

Drugemu odseku, ki mu je bila poverjena skrb za *preskrbo in oskrbo drugih vozil*, je načeloval Vidic Ciril, sodelovali so še Bartol Ivan, Bergant Mavricij, Ukovič Milan in Ace Rozman. Preskrbeti je moral potrebna vozila za razvoz motvoza po župnijah, kjer so pletli vence, pripeljati v Ljubljano vse vence, venčke, veje in drug dekoracijski

material, ki si ga je preskrbel odsek za stavbe in dekoracije daleč po raznih krajih Slovenije, za same kongresne dni je moral preskrbeti potrebno število avtomobilov za kardinala in njegovo spremstvo, za prevoz slike Mater božje z Brezij in nazaj, za vse nadškofe, škofe in cerkvene dostojanstvenike, za rediteljsko, sanitetno, poročevalsko, stanovanjsko, fotografsko in filmsko službo, dalje je bilo treba prevoziti na Stadion vso opremo za tribuno, oltarje, cerkvene paramente in tako dalje.

Odsek je najprej naprosil vse lastnike osebnih in tovornih avtomobilov v Ljubljani in okolici, da bi dali svoja vozila kongresnemu odboru na razpolago. Ni šlo povsod gladko, ponekod je bilo treba ponovnih prošenj, ponekod so bili pogoji pretrdi, odškodninski zahtevki previsoki. Končno je vendarle uspelo zbrati potrebno število vozil. Tovorne avtomobile so dali na razpolago: Tvrdka Stele & Pielick, Kmetijska družba, tt. Ranzinger, Alko, Ford, Saturnus, Draga Guštin, elektrarna Česenj, ing. Dedek, Stora; ing. Dukič je podaril Din 1000.—, ker ni mogel dati tovornega avtomobila na razpolago. Osebne avtomobile pa so posodili: trgovec Medved, industrijalec Bonač, ing. Skubic, ravn. TPD, Dragotin Hribar, OUZD, tt. Soss, Sever, Žužek, Verlič, Koprivec, ing. Bartol, Volk, Jugoslovanska knjigarna, ing. Dukič, ravn. Rus, Pielick, Hafner, Stupica, Kolinska tovarna, Desa (4 avtomobile), Mayer (2 avtomobila).

Kongresnemu odboru so bili na razpolago tudi najlepši in najdražji vozovi v Ljubljani. Šest od teh je bilo določenih za kardinala legata in njegovo spremstvo. Na razpolago so jih dali ravn. Briški, ravn. Čeč, tt. Stupica, Križman, tt. Francelj in trgovec Pestotnik. Ti vozovi so bili označeni z rimskimi številkami I.—VI. ter okrašeni s papeškimi znaki. Vsi drugi avtomobili so imeli arabske številke 1—28 ter so bili okrašeni z državno in papeško zastavico. Vsak šofer je imel knjižico, v kateri je imel točno zabeležene vse vožnje, tako da se je tudi ta služba lahko izvršila v redu. Vsak odličnik je imel na razpolago stalno svoj voz, označba s številkami pa je pripomogla, da se je tudi v največji gneči konec prireditev na Stadionu in drugod avtomobilski promet uredil hitro in so se vsi avtomobili v nekaj minutah zvrstili ter tako lahko vozili v nepretrgani koloni. Ako bi za to ne bilo poskrbljeno, bi se utegnila pripetiti marsikatera prometna nezgoda, pa tudi promet z avtomobili po glavnih cestah v času pred prireditvami in po njih bi ne bil mogoč.

Za smotrno organizacijo prevoza odličnikov in sploh gostov ter ureditve drugega prometa je mnogo pripomogla posebna pisarna odseka za

AX

Evharistični križ župnije Velika nedelja pri Ormožu

Evharistični križ v Skofji Loki

IAX

Evharistični križ župnije Sv. Lenart
Sostro pri Ljubljani

Eden najlepših kongresnih spomenikov je kapela v Cerkljah pri Kranju. Kip Kristusa Kralja. Glej str. 167

vozila, ki je poslovala v prostorih stavbenega podjetja Mavrič. Te prostore, ki so v bližini Stadiona (Bežigrad 1), je omenjeno podjetje rade volje dalo na razpolago kongresnemu odboru za kongresne dni in že nekaj časa pred kongresom.

Drugo je bilo vprašanje preskrbe potrebnih prostorov za parkiranje avtomobilov, voz, avtobusov in drugih prevoznih sredstev. Za to smo dobili na razpolago sledeče prostore: na dolenjski strani prostor pred Rakovnikom, skladiščni prostor tvrde Šuštar in Kobi, na gorenjski strani prostor pri tvrcki Prelesnik v Šiški, travnike za artilerijsko vojašnico in za pokopališčem pri Sv. Krištofu, parcele občine ljubljanske (pekovske njive), dvorišča pri Balkanu, Strojnih tovarnah in livarnah, pri tvrcki Lavrenčič in tvrcki Arbor.

Veliko pažnjo smo posvetili shrambi koles. Kot glavna shramba je bil prirejen prostor v artilerijski vojašnici. Improvizirana je bila skupina stopal za 2.500 koles. Organizirane pa so bile shrambe tudi drugod ob dohodih v mesto.

Odsek za vozila je znatno zmanjšal stroške kongresnega odbora, ki bi bili sicer potrebni za najetje zadostnega števila avtomobilov. Poudariti moramo tudi tu, da so vsi navedeni lastniki avtomobilov šli kongresnemu odboru na roko in pokazali svoje razumevanje za tako veliko stvar, kot je bil II. jugoslovanski evharistični kongres.

d. Sprevidi

Vsakemu evharističnemu kongresu dajejo poseben vnanji sijaj mnogovrstni sprevidi z Najsvetejšim, pri katerih verniki skupno ali ločeno po stanovih na posebno izrazit način javno priznavajo svojo vero v presv. Rešnje Telo. Ves zunanji sijaj se ob tej priliki združi, skozi okrašene ceste in preko trgov, odetih v zelenje, cvetje in zastave, se pomikajo mogočni veletoki slikovito urejenih in smotrno razporejenih vernih množic, ki imajo le ta namen, da s svojim nastopom počaste in proslave evharističnega Kralja. Radi velikega števila udeležencev trajajo ti sprevidi navadno zelo dolgo in terjajo od vernikov znatnih žrtev, ki jih vsi rade volje darujejo za namene kongresa. Tudi se pri sprevidih mnogo moli, prepevajo se svete pesmi: tako so poleg vnanjega sijaja sprevidi tudi velikega notranjega, duhovnega pomena za uspeh kongresa.

Odbor je radi tega polagal precejšnjo pažnjo na kongresne sprevide. Pripravljalno delo zanje se je v okviru referata za zunanje priprave organi-

ziralo v posebnem odseku, kjer so pod predsedstvom Avgusta Novaka sodelovali p. Krizostom Sekovanič, arh. Avgust Ogrin, Franc Dolinar, Jože Langus in Vilko Čeč. Delo v odseku je bilo razdeljeno tako, da je p. Krizostom Sekovanič pripravljal vse potrebno za sodelovanje mladine v posameznih sprevodih, arh. Avgust Ogrin je skrbel za grupacijo in ureditev posameznih skupin v kongresnih sprevodih, poleg tega pa za osnutke in načrte nosila, baldahina, napisov itd. Franc Dolinar je imel na skrbi pevske zборе in godbe, rediteljsko vodstvo in študij o cestah, po katerih naj bi se vršili sprevodi, pa sta prevzela Jože Langus in Vilko Čeč, katerima je bil v veliko pomoč Mežek Franc.

Podrobne dela je bilo zelo veliko, preden se je izdelal točen načrt za vsak posamezen sprevod. Po kongresnem sporedu je sprevodov bilo četrto: 1. Ob sprejemu papeževega legata. 2. Prenos podobe Marije Pomagaj z Brezij iz ljubljanske stolnice na Stadion dne 29. junija zjutraj. 3. Nočna procesija mož in fantov k polnočnici na Stadion v noči od 29. na 30. junij. 4. Zaključna procesija dne 30. junija popoldne.

V odseku so se izdelali razen tega načrti za napise (standarte) za posamezne skupine udeležencev glavnega sprevoda, za nosila za podobo Mater božje brezijske, za slavnosten baldahin, prav tako je odsek za sprevode s sodelovanjem p. Romana Tominca in arh. Lada Khama uredil prevoz slike Marije Pomagaj z Brezij v Ljubljano ter po zaključku kongresa zopet iz Ljubljane na Brezje. Zlasti zadnja naloga ni bila baš lahka in je bila združena s precejšnjimi napori.

Po dolgih posvetovanjih, po številnih razgovorih z zastopniki raznih odsekov je odsek za sprevode izdelal sledeči podrobni načrt za posamezne sprevode:

Sprejem papeževega legata

1. Zbirališča:

a) *Odposlanstva in skupine* se zberejo na Resljevi cesti pol ure pred prihodom papeževega legata. Posamezni odposlanci se razvrste okrog sprejemnega prostora za legata ob izhodu na kolodvoru, oziroma se že razvrste v povorko v smeri od kolodvora proti Miklošičevi cesti. Delegacijo za sprevod tvorijo: Križarji, Klarice, zastopstvo Marijinih družb in drugih društev z zastavami iz Ljubljane in okolice. Narodne noše in zastopniki uradov in oblasti se razvrste v bližini baldahina ob kolodvorskem izhodu.

b) *Šolska mladina* se zbere pred svojimi šolami, od koder odkoraka pod nadzorstvom kateheta in učiteljstva na Miklošičevo cesto, kjer tvorijo špalir od Vzajemne zavarovalnice do stolnice.

2. Sprevod:

V sprevodu se razvrste posamezne skupine in zastopstva tako-le: godba, Križarji, Klarice, ostala uniformirana mladina, zastopstva družb, društev in delegacij z zastavami. Papežev legat s spremstvom, zastopniki glavnega odbora, glavni funkcionarji oblastev in uradov (vsi v avtomobilih). Za avtomobili priključuje mladina, ki stoji v špalirju, in sicer na ta način, da se špalir z obeh strani odvíja navznoter ter vsa mladina odkoraka v štiri-stopih proti stolnici. Sprevod zaključi oddelek vojaštva.

Mladina v špalirju naj ima bele robce, s katerimi pozdravlja legata in spremstvo. Vzkliki: Živijo papež! Živel sv. oče! Mladina naj prinese s seboj rože, ki jih siplje na cesto pred legatom.

V stolnico gre le del spreveda, ki koraka pred legatom, dočim koraka drugi del spreveda, ki gre za legatom, mimo stolnice na Vodnikov trg, kjer je razhod.

Prenos Marije z Brezij na Stadion dne 29. junija 1935

Ta sprevod, v katerem se je prenesla Marijina podoba iz ljubljanske stolnice na Stadion dne 29. junija ob 7. uri zjutraj, je tvorila le mladina ljubljanskih osnovnih in srednjih šol. V glavnem je načrt za ta sprevod sestavil mladinski odsek, pri načrtu in izvedbi pa je z nasveti in dejansko pomočjo sodeloval tudi odsek za sprevide.

Mladina posameznih šol se je že v zgodnji jutranji uri postavila v osmerostopih po cestah od ljubljanske stolnice preko Marijinega trga in Miklošičeve ceste do Masarykove ceste. Za vsako šolo se je že vnaprej točno določil prostor, kjer naj čaka pričetka spreveda. Ker se je ta načrt natisnil in razdelil med učiteljstvo, se je razmeroma težka naloga mogla dovolj zadovoljivo rešiti. Ves sprevod je po tem načrtu obstajal iz treh delov. Pred Marijino podobo so korakale osnovne šole, ki so bile v ta namen razvrščene po sredini navedenih cest, za podobo pa srednje šole, ki so bil postavljene po hodnikih na obeh straneh določenih cest ter so se po mimohodu podobe udeleženci odvíli navznoter ter odkorakali v smeri proti Stadionu. Čudodelno podobo Matere božje so nosili abiturienti ljubljanskih srednjih šol.

»Cvetnica« 29. junija

V poglavju o sprevidih ne smemo pozabiti omeniti še ljubko urejenega spreveda zastopnikov mladine, ki je spremljala pred blagoslovom na Stadionu popoldne dne 29. junija Najsvetejše iz cerkve sv. Cirila in Metoda na Stadion ter po končanem blagoslovu po isti poti in na isti način zopet

nazaj. Pri tem sprevedu je bila mladina odeta v dolga bela oblačila, otroci pa so nosili v rokah palmove veje, šope klasja, veje vinske trte in druge simbolične evharistične znake. Ta prireditev naj bi spominjala na slovesni vhod Kristusov v Jeruzalem na cvetno nedeljo. Vsem udeležencem kongresa je ljubek prizor ostal trajno v spominu.

Nočni spreved moških k polnočnici na Stadion

Ta spreved naj bi po zamisli kongresnega odbora posebno poudaril, da imajo možje in fantje posebno častno nalogo in vzvišeno stražno dolžnost ob prestolu evharističnega Kralja. V sprevedu naj bi nosili v rokah goreče bakle, v znamenje žive vere in neomajne odločnosti.

Odsek za sprevede je kot podlago računa za zbirališča določil, da gre 6 oseb na dolžinski meter, v sprevedu pa naj korakajo udeleženci v šesterostopih s korakom nekako 70 cm v razdalji 1 m s hitrostjo 80 korakov na minuto. Po tem računu bi se začel spreved pomikati pri udeležbi 5.000 ljudi ob 22.40 uri, pri udeležbi 10.000 ljudi ob 22.20 uri, pri udeležbi 15.000 ljudi ob 22. uri, pri udeležbi 20.000 ljudi ob 21.40 uri. Pregled in štetje udeležencev se je imelo izvršiti ob 20.30 uri in ob 21. ter na licu mesta določiti, kdaj se začne spreved pomikati proti Stadionu. Sveto Rešnje Telo pa gre iz stolnice ne glede na udeležbo točno ob 23. uri ter se uvrsti v spreved na mestu, kjer oddelek procesije z Najsvetejšim sreča glavni spreved ob vhodu v Stritarjevo ulico. Vsi ti računi so bili potrebni radi tega, ker je odsek hotel doseči, da bi vsi udeleženci spreveda prišli k polnočnici na Stadion pravočasno, pa tudi ne prezgodaj.¹

Zbirališča za nočni spreved so bila določena tako-le:

Ljubljanci: Gosposka ulica od Kongresnega trga do Križank, dohod s Kongresnega trga.

Ljubljanska škofija: Vegova ulica in Emonska cesta. Dohod po Vegovi ulici. V Vegovi ulici in na Napoleonovem trgu se udeleženci razvrste v dva šesterostopa.

¹ Kljub zelo točnim računom odsek ni dosegel svojega namena. Ko se je izvršil prvi raport, je voditelj spreveda ugotovil, da je na zbirališčih okrog 5000 ljudi, ob drugem sporočilu pa nekako 15.000. Radi tega je odločil, da se v smislu načrta začne premikati spreved ob 22. uri. Zgodilo se je pa, česar nihče ni pričakoval: Ko se je začel spreved pomikati po ljubljanskih cestah, so z vseh strani neprestano vstopali vanj vedno novi udeleženci, tako da smo se vsi čudili, odkod te ogromne množice moških. Na Stadion je prišlo v sprevedu nad 35.000 mož in fantov. Učinek te nočne procesije je bil prav spričo ogromne udeležbe nepričakovano silen. Zadnji udeleženci spreveda so vstopili v Stadion precej po 1 uri po polnoči.

Lavantinska škofija: Cojzova cesta, Breg, Krakovski nasip. Dohod po Židovski ulici in s trga sv. Jakoba.

Deputacije, inozemci in udeleženci južnih škofij: Gallusovo in Grudnovo nabrežje. Dohod s trga sv. Jakoba.

Pevci in godbe se zberejo pred cerkvijo sv. Jakoba, aranžer sprevoda jih po potrebi in uvidevnosti uvršča v sprevod. Prav tam se zberejo tudi posebne skupine.

Bakle razvozijo po zbirališčih posebni avtomobili. Razdele se imetnikom posebnih bonov, ki so se prodajali že pred kongresom.

Razporedi se procesija na sledeči način: fanfare, inozemci, udeleženci iz južnih škofij, lavantinska škofija, ljubljanska škofija. Procesija se razvije po Starem trgu, Mestnem trgu, Stritarjevi ulici, Marijinem trgu, Miklošičevi cesti, Masarykovi cesti in Tyrševi cesti na Stadion. Dolžina poti znaša 3.200 m ter se je ocenil čas obhoda za 1 šesterostop na 1 uro.

Glavni sprevod dne 30. junija

Za zaključno kongresno procesijo je bilo treba mnogo študija, preden se je mogel izdelati kolikor toliko zadovoljiv načrt. Zlasti za to procesijo je imel odsek za sprevode pomisleke, češ da se ne bo dala razvrstiti proti Stadionu radi železniškega prelaza. Ko pa je glavni odbor sklenil, da se tudi zaključna slovesnost vrši na Stadionu, je odsek za sprevode pričel izdelovati v tej smeri podroben načrt, da pa vlaki sprevoda na prelazu niso trgali, je organiziral pri glavni procesiji signaliziranje z zastavicami, pri nočni procesiji pa s svetlobnimi znaki.

Dolgo se je odsek bavil z mislijo, da bi se glavni sprevod organiziral tako, da stoji ljudstvo v špalirju po glavnih cestah ljubljanskega mesta, po mimohodu z Najsvetejšim pa bi se špalir odvijal navznoter ter bi se udeleženci zvrstili za Najsvetejšim v procesijo. Ker pa Ljubljana nima dosti dovolj širokih cest in ulic, po drugi strani pa je bilo treba računati vsaj z udeležbo 100.000 vernikov, je odsek sprevidel, da mora to sicer lepo zamisel opustiti.

Tudi z zbirališči je bila sprva težava. Ko pa se je odsek odločil, da razdeli skupine udeležencev na zbirališča po posameznih mestnih delih, se je mogel izdelati primeren načrt za organizacijo tudi tako ogromnega sprevoda, kot je bila zaključna kongresna procesija.

V kongresni procesiji so korakali udeleženci urejeni po škofijah, verniki ljubljanske in lavantinske škofije pa še posebej po dekanijah. Zbirališča so bila določena tako-le:

Duhovščina: Alojzijevišče. Zastopniki oblasti: Krekov trg. Inozemci, redovnice, Križarji, Klarice, belo oblečeni otroci ter srednješolska mladina: Vodnikov trg. Glava sprevoda: Kongresni trg. Prav tam tudi udeleženci iz južnih škofij.

Ljubljanska škofija (razdeljena po dekanijah): Resljeva cesta, Slomškova ulica, Metelkova ulica, Tabor, Maistrova ulica, Vrhovčeva ulica, Jegličeva cesta, Škofja ulica, Ilirska ulica, Vidovdanska cesta, Komenskega ulica, Kotnikova ulica, Masarykova cesta.

Lavantinska škofija: Gledališka ulica, Gajeva ulica, Aleksandrova cesta, Tomanova ulica, Puharjeva ulica, Knafljeva ulica, Valvazorjev trg, Bleiweisova cesta, Šubičeva ulica, Nunska ulica, Erjavčeva cesta.

Podlaga računov je bila ta, da koraka v šesterostopih 6 oseb na dolžinski meter s korakom 60 cm v medsebojni razdalji 50 cm in s hitrostjo 70 korakov na minuto.

Dohod na zbirališča je bil možen z vseh strani, ker so se za zbirališča izbrale dovolj široke in primerno dostopne ceste in ulice. Na čelu ljubljanske škofije je bila dekanija Ljubljana, na čelu lavantinske škofije dekanija Maribor.

Razpored je bil za vsako dekanijo določen sledeče: Napis dekanije, zastave, godba, moški, simbolične skupine, narodne noše, pevci, ženske.

Pričetek sprevoda je bil določen točno za 15. uro. Duhovščina z Najsvetejšim gre iz stolnice točno ob 16.10 uri.

Težko je bilo vprašanje, kako doseči kljub ločenim zbirališčem čim daljši enotni sprevod. Končno je obveljal načrt, da se zasnuje sprevod v treh delih: Glava, jedro, zaključni del. Glava se pomika v smeri Kongresni trg—Stadion, zaključni del priključi nanjo z dveh smeri, to je z zbirališč ob Bleiweisovi cesti in z zbirališč v šentpetrskem okraju ter koraka od glavne pošte, kjer se oba sprevoda združita, v dvojnem šesterostopu skupina ob skupini. Ko pride jedro procesije z Najsvetejšim do Marijinega trga, se uložijo že urejeni jedrni del procesije v glavni sprevod, za jedrom pa na isti način kot spredaj priključi ostanek zaključnega dela sprevoda v dvanajsterostopih. Po tem načrtu se je ves sprevod smotrno uredil ter je tvoril od glavne pošte do Stadiona zaključno harmonično celoto.

Glava procesije je bila sestavljena tako-le: Fanfare, zastave (kolikor niso šle pri svojih dekanijah), oddelek Križarjev, skupina s simboli, oddelek Klaric, Marijina podoba na nosilih, oddelek Križarjev, skupina s simboli, oddelek Klaric, skupina narodnih noš, godba.

Takoj za godbo so se zvrstili verniki iz južnih škofij ter del udeležencev iz ljubljanske in lavantinske škofije.

Jedro procesije koraka z Vodnikovega trga, oziroma izpred stolnice čez Marijin trg po Prešernovi ulici do pošte. Jedro sestaja iz sledečih delov: Godba, inozemski gostje in izseljenci, srednješolska mladina, v belo oblečene deklice, Križarji in Klarice, škofijski pripravljalni odbori, glavni pripravljalni odbor za evharistični kongres v Ljubljani, stalni pripravljalni odbor za evharistične kongrese v Jugoslaviji, redovnice, ministranti, redovniki, svetna duhovščina, sv. Rešnje Telo, zastopniki oblasti, narodne noše, godbe.

Zaključni del tvorijo ostali udeleženci iz ljubljanske in lavantinske škofije, v kolikor se še niso razvrstili v prvem delu sprevoda.

Glava procesije odkoraka s Kongresnega trga točno ob 15. uri. Ob isti uri prično korakati udeleženci iz lavantinske škofije po Aleksandrovi cesti proti pošti in čakajo mimohoda glave procesije, nakar se priključijo sprevodu, ko zmanjka udeležencev iz južnih škofij. Udeleženci z ljubljanske škofije odidejo z Resljeve ceste 20 minut pred 15. uro proti glavni pošti in čakajo mimohoda glave procesije, nakar se priključijo sprevodu tako, da tvorijo z udeleženci iz južnih škofij dvanajsterostope.

Razdalja od stolnice do Stadiona je 2660 m, ter se čas obhoda računa na 1 uro. Od Gledališke ulice do pošte je 200 m, za kar rabimo 4 minute. Razdalja od Resljeve ceste do pošte znaša 600 m ali 15 minut hoda. V dvojnih šesterostopih koraka po podani bazi računov nekako 25.000 ljudi v 1 uri. Če odštejemo glavo procesije, bi bilo v prvem delu sprevoda (do prihodu jedra h glavni pošti) nekako 25.000 oseb, ki bi korakale pred jedrom procesije. Po tem računu bi zadnji udeleženci sprevoda prišli na Stadion okrog 18. ure ter bi se zaključek kongresa mogel v redu in pravočasno izvršiti.

Pri organizaciji sprevodov je odseku mnogo pomogel poseben avtomobil z vmontiranim radijskim zvočnikom, po katerem je član odseka za sprevode pomagal sprevod urediti. Težo dela pa je tudi pri sprevodih nosil kongresni rediteljski zbor, ki je točno izvedel vsa navodila odseka za sprevode. Navodila, tiskana v posebni brošuri, in točen načrt vseh zbirališč je namreč prejel vsak reditelj že pred nastopom službe. Poleg tega so pa vsi člani odseka za sprevode stalno nadzirali izvedbo načrta ter na licu mesta reševali nepredvidene zapletljaje.

e. Stanovanja

Ljubljana še ni doživela prireditve, ki bi po obsegu bila podobna našemu evharističnemu kongresu. Zato je bila naloga stanovanjskega odseka tem težja, ker je moral vso organizacijo za preskrbo stanovanj zasnovati znova, ne da bi imel pred seboj potrebne podatke o dosedanjih skušnjah. Glavni odbor je pač vedel, da se bo število udeležencev sukalo okrog 100.000, ni pa mogel predvidevati, koliko teh bo iskalo prenočišča. Deloma je bilo to celo nemogoče predvideti: v programu so bile zasnovane tudi nočne prireditve, ki so se vršile na prostem; jasno pa je, da je bilo odvisno od vremena, ali se bodo mogle te prireditve točno po programu izvesti. Zato je bilo treba računati v stanovanjskem odseku tudi s to možnostjo, ker bi v tem primeru povpraševanje po stanovanjih ali vsaj skupnih ležiščih neprimerno naraslo.

Kljub vsem težavam in vsej negotovosti je šel stanovanjski odsek pod vodstvom mag. svetnika dr. Antona Kodreta pogumno na delo. Posrečilo se mu je že kar spočetka pritegniti k sodelovanju tudi mestnega pisarniškega ravnatelja Draga Šebenika, ki je kot praktik in večletni stalni načelnik stanovanjskih odsekov pri vseh večjih prireditvah v Ljubljani mnogo koristil pri organizaciji potrebnih priprav.

Delo se je razdelilo med ožji in širši odbor. V ožjem odboru so sodelovali kot načelnik dr. Anton Kodre, kot podnačelnik Franc Šalehar, kot tajnik Rudolf Smersu, kot blagajnik Viktor Klarman, dalje še Cilka Kerkova, Jonke Josip, Pernišek Franc, Češnovar Slavko, Sitar Alojzij in Vin-dišar Anton. Ožji odbor je reševal nujne zadeve, pripravljal gradivo, izvedel organizacijo ter vodil tehnično in organizatorično celotno delo v smernicah glede na organizacijo dela in na izvedbo prevzete naloge. Delo se je organiziralo po župnijah v Ljubljani in bližnji okolici. Vsaka župnija je imela svoj stanovanjski pododsek, za preskrbo stanovanj za ženske pa se je ustanovil poseben damski pododsek. Ožji odbor je določil za vsako župnijo po eno osebo, s prošnjo, da v svoji župniji organizira krajevni stanovanjski pododsek. Na ta način so nastali sledeči krajevni stanovanjski pododseki: stolna župnija, frančiškani, Sv. Peter, Moste pri Ljubljani, Trnovo, Sv. Jakob, Sv. Ciril in Metod, Ljubljana VII, Zg. Šiška, Št. Vid nad Ljubljano, Ježica, Vič, in damski pododsek.

Širši odbor je sestajal iz članov ožjega odbora in načelnikov župnijskih (krajevnih) stanovanjskih pododsekov. Župnijskim pododsekom so načelovali: za stolno župnijo Franc Žužek, za Sv. Peter Niko Battestin, za

Trnovo Ivan Pavlin, za Sv. Jakob dr. Franc Logar, za frančiškansko župnijo dr. Franc Loretto, za župnijo sv. Cirila in Metoda Lovro Kobler, za Sp. Šiško Tone Malgaj, za Vič Čatar Alojzij, za Moste pri Ljubljani Jože Podobnik, za Št. Vid nad Ljubljano Magister Albin, za Zg. Šiško Tone Babnik, za Ježico Janko Dolničar, za damski pododsek Cilka Krekova.

Podrobna preskrba prenočišč je slonela na pododsekih. Brez teh ne bi bilo mogoče izvršiti danih nalog. Ustvarili smo si široko bazo, ker je odbor računal s tem, da Ljubljana sama ne bo mogla prenočiti pričakovanih množic.

Stanovanjski odsek je razposlal vsem pripravljalnimi odborom po deželi okrožnico z navodili, kako naj se vrše prijave za prenočišča. Z okrožnico vred so bili razposlani posebni obrazci. Način prenočevanja je bil dvojen: a) skupna prenočišča na slami po šolah, zavodih itd., b) posamezna prenočišča na posteljah v hotelih in po zasebnih stanovanjih.

Med tem so pododseki že zbirali v svojih župnijah vsa poslopja, ki bi se vzela v poštev za nastanitev kongresnih udeležencev na skupnih prenočiščih. Ugotovilo se je, da je za to sposobnih 83 poslopij.

Po raznih vlogah, prošnjah, potih in intervencijah je stanovanjski odsek dobil na razpolago za skupna prenočišča vsa javna zasebna in šolska poslopja ter zlasti v ljubljanski okolici mnogo zasebnih prostorov. Prosili smo ministrstvo prosvete in ministrstvo trgovine, da zaključi šolski pouk že z 22. junijem in dá vse prostore na razpolago kongresnemu odboru že 23. junija. To se je po večini tudi zgodilo. Prostore za skupna prenočišča so načelniki krajevnih stanovanjskih pododsekov komisijsko pregledali in prevzeli v dnevi od 24. do 25. junija.

Za vsako poslopje s skupnimi prenočišči so bili določeni nadzorniki, snažilke, postrežnice, garderoberji in požarne straže za nočno varstvo. Normalno sta zadostovala po 2 nadzornika in po 2 postrežnici, odnosno snažilki dnevno.

Hišni nadzorniki, snažilke, postrežnice in gasilske straže so bile za svoje delo plačane. Služba gasilske straže je bila izročena ljubljanski gasilski župi.

Za vzdrževanje reda so bili po vseh poslopih nabiti hišni redi, za krajevne stanovanjske pododseke so se izdelali poslovniki ter izdala posebna navodila za hišne nadzornike.

V higienskem oziru smo preskrbeli po skupnih prenočiščih potrebne pripomočke za umivanje, vzdrževanja snage, za pometanje, prostore za od-

mor, za jelo itd. Vsako skupno prenočišče je imelo zdravila za prvo pomoč. Sanitetne kolone so vsak dan zjutraj in zvečer pregledovale vsa skupna prenočišča; nadzorstvo pa so izvrševali tudi zdravniki.

Sporedno s tem delom je odsek hitel, da preskrbi zadostno število prenočišč po hotelih in po zasebnih stanovanjih. Sklenil je obvezne pogodbe s hoteli, kakor tudi z zasebniki. Na ponovne pozive v časopisju so zasebniki pričeli pripravljati razpoložljive postelje in sobe. Člani krajevnih stanovanjskih pododsekov so po hišah nabirali zasebna prenočišča in oddajali prijave pisarni stanovanjskega odseka, ki je pričela poslovati s 4. majem v pritličju Vzajemne zavarovalnice na Masarykovi cesti št. 12.

Med tem časom so župnijski pripravljalni odbori iz Slovenije in drugod pričeli naročati prenočišča. Stanovanjski odsek je stal na stališču, da vsak kongresni udeleženec, ki hoče prenočevati na skupnem ležišču, prispeva k stroškom Din 3.— za vse tri kongresne dni; za posamezna prenočišča na posteljah pa po Din 3.— za noč in dan. Ob pravočasni prijavi za prenočišče je vsak udeleženec dobil na dom dostavljeno stanovanjsko nakaznico, ki se je glasila na ime. Z njo je imel priti na kongres in oditi na svoje prenočišče. Dosledno je bilo to izvršeno pri vseh posameznih prenočiščih direktno; pri skupnih prenočiščih pa posredno tako, da bi imeli župnijski pripravljalni odbori sami izpolniti stanovanjsko nakaznico po navodilih, ki so jim bila dostavljena. Ta način organizacije se je izkazal kot praktičen, kjer so se držali navodil. In teh je bila večina. Udeležencem ni bilo treba hoditi šele v pisarno stanovanjskega odseka; sami so direktno našli svoja prenočišča.

Tik pred pričetkom kongresa je stanovanjski odsek otvoril informacijsko pisarno na glavnem kolodvoru ob južnozpadnem izhodu poleg pomožne blagajne. Delo v pisarni se je razdelilo tako, da se je vršila za časa kongresnih dni permanentna služba noč in dan; po trije so vršili službo po 6 ur. Vsi so izvrševali službo vestno in resno, radi česar je aparat točno funkcioniral. Služba je bila naporna, ker je bil pritisk na oba dela pisarne od strani udeležencev silno velik. Pri tej priliki se je izkazalo, da je za take prireditve potreben obširnejši pisarniški prostor in da mora biti razdeljen na več oddelkov. Le z ozirom na dejstvo, da se je pred kongresom izvršilo mnogo podrobnega dela, je bilo mogoče ustreči brez zavlačevanja vsem, ki so iskali prenočišča.

Veliko skrbi in potov je bilo s preskrbo slame za skupna prenočišča. Dobava in razvoz, odnosno dostava slame na skupna prenočišča je bil od-

dan Gospodarski zvezi v Ljubljani. Razdelitev slame pa se je izvršila na podlagi posebnega razdelilnika.

Stanovanjski odsek je naprosil vse župnijske pripravljalne odbore, da pošljejo prijave za skupna in posamezna prenočišča najkasneje do 1. junija. Ta termin ni bil prezgodnji. Računali smo pač s tem, da bo prišlo mnogo zamudnih prijav. Naročila so prihajala celo po 20. juniju, kar je imelo za posledico, da je bilo težko ugotoviti potrebno količino slame za skupna prenočišča. Vsled tega so deloma nastali večji stroški, ki niso bili predvideni.

Ob končnem rezultatu prijav je stanovanjski odsek skrčil število prijavljenih skupnih ubikacij od 83 na 30 ter obenem ukinil delovanje šestih stanovanjskih pododsekov. Stanovanjskih pododsekov izven mesta Ljubljane ni bilo treba vzeti v poštev, da bi v kongresnih dneh stopili v akcijo. Po nekaterih šolah pa so nastale težave; to je bil primer zlasti po srednjih šolah, ker so se tik pred kongresom še vršili zaključni izpiti. Zaradi tega je bila možna tod razdelitev slame šele prvi dan kongresa v popoldanskih urah.

Povpraševanje po prenočiščih je z ozirom na število udeležencev bilo presenetljivo majhno. Za skupna prenočišča je bilo prijavljenih 8.900 udeležencev, za posamezna prenočišča pa 941. Ugodno vreme je namreč omogočilo, da so udeleženci prenočevali večinoma na prostem, veliko jih je prebilo noč tudi po cerkvah. Izmed prenočevalcev je bilo nekako 60% moških in 40% ženskih kongresnih udeležencev. Pripomniti pa je tudi tu treba, da je ogromno število udeležencev stanovalo te dni pri svojcih, sorodnikih in znancih po mestu in okolici. Vsa stanovanja v Ljubljani so bila naravnost nabito polna. Delo stanovanjskega odseka je bilo s tem seveda znatno olajšano.

Prenočišča so naročili 203 župnijski pripravljalni odbori, od teh je bilo 8 župnij, ki so prijavile preko 100 prenočevalcev. Inozemcev je prenočevalo: Nemcev 279, iz Francije 182, s Holandskega 111, iz Belgije 110, skupno torej 682. Tolikim je namreč stanovanja poskrbel kongresni stanovanjski odsek, dočim so si jih drugi poiskali sami, ali pa so stanovali pri znancih in sorodnikih, tako zlasti naši izseljenci.

Rezerviranih pa smo imeli za slabo vreme 15% več prenočišč kot je bilo priglašencev. Razen tega so bila tudi nekatera šolska poslopja le deloma zasedena in bi udeležence ob dežju lahko spravili pod streho.

Pisarna stanovanjskega odseka je od 1. junija dalje imela zaposlenih 5 pisarniških moči.

f. Skrb za prehrano

Odseku za prehrano je bilo naloženo, da preskrbi in uredi vse potrebno, da bodo imeli kongresni udeleženci v Ljubljani po vseh gostilniških obratih v bližini zbirališč, prenočišč, zborovanj, cerkva in Stadiona zadostno, okusno in čim cenejšo hrano.

Ni to majhna stvar, oskrbeti s hrano 100.000 gostov skozi dva, tri dni. Saj je v Ljubljani vseh gostinskih obratov, to je restavracij, gostiln, kavarn, buffetov itd. komaj 250. Zato je odbor že v knjižici, ki jo je vsak udeleženec dobil kot legitimacijo, objavil vsa potrebna navodila radi prehrane, svetoval, kaj naj ljudje prineso s seboj in kako naj že vnaprej poskrbe, ako se hočejo hraniti v Ljubljani.

Prehranjevalni odsek je v ta namen stopil v stik z Združenjem ljubljanskih gostilniških obratov (Privoz 11), kjer je dobil v predsedniku in tajniku dovolj razumevanja za uspešno pomoč. Združenje je razposlalo vsem svojim članom več okrožnic, jih opozorilo na kongres, ter jih naprosilo, da preskrbe kongresnim udeležencem ceneno, obilno in okusno hrano. Pred vsem naj bi se pripravila preprosta, enojna jed, servirana na enem krožniku: juha z mesom in vkuhanim rižem (testenino, sočivjem) in kruhom za ceno Din 3.50, večerja pa naj bi obstajala iz mesa z omako in vkuhanim krompirjem ali s testenino ter se je za večerno enojno jed določila cena Din 4.—. Na ta poziv se je odzvalo lepo število ljubljanskih gostiln in zasebnih obratov, ki so bili pripravljene izvesti zamisel kongresnega pripravljalnega odbora.

Gostilničarsko združenje je na pobudo prehranjevalnega odseka izdelalo za vse svoje člane poseben cenik, ki je bil v veljavi vse dni evharističnega kongresa. Ta cenik je vseboval poleg že navedene najcenejše hrane tudi še obilnejšo dvojno hrano za Din 5.—, odnosno Din 7.—, Din 8.— in Din 9.—. Zadnji dve ceni sta bili določeni za kosilo oz. večerjo s pečenko, kompotom in sladico. Cene vsem jedilom so bile v splošnem zmerne in ljubljanski gostilničarji ter prehranjevalni obrati so se v resnici potrudili, da postrežejo svojim gostom vsestransko kar najbolje. Posebno pohvalo zasluži Združenje gostilniških obratov za svojo pripravljenost, obilno izvršeno delo in dejansko pomoč pri prehranjevalni akciji kongresnega odbora.

Ker je po znanih skušnjah ob prejšnjih prireditvah obstajala bojazen, da se dvignejo cene živilom za časa kongresa, se je prehranjevalni odsek

obrnil do mestnega fizikata in mestnega tržnega nadzorstva ter našel v mestnem fiziku in mestnem tržnem ravnatelju trdno in varno zaslombo, da so ostale cene vseh življenjskih potrebščin za čas kongresa neizpremenjene.

Razen tega se je pokazala potreba kot ob vseh prejšnjih prireditvah večjega sloga, da se organizira zasilna prehranjevalna postaja tik ob Stadionu. Glede Stadiona samega je glavni kongresni odbor zavzel stališče, da se na njem ne sme prodajati, ker je za čas vseh prireditev bil ta prostor spremenjen v svetišče. Zato je odsek za prehrano postavil in pogodbeno oddal v zakup proti zmerni odškodnini na parceli ob južni steni Stadiona pet vrst ličnih lesenih paviljonov v skupni dolžini nad 400 m; paviljoni so bili kriti s strešno lepenko ter opremljeni z električnim tokom in vodovodom. Najemniki teh paviljonov so bili po veliki večini gostilničarji, prodajalci sadnih sokov, kave, slatine, sadja in najrazličnejših spominkov. Udeleženci kongresa pa so bili v svojih potrebah zelo skromni. Prišli so v Ljubljano na božjo pot in so se zadovoljili s tistim malo brašna, ki so ga po stari romarski navadi prinesli s seboj. Zato je ostal najemnikom paviljonov del njihovih zalog neprodan.

Izkustva, pridobljena pri prehranjevalnih akcijah najrazličnejših velikih prireditev v našem mestu, so odseku za prehrano nujno narekovala, da prevzame odgovornost samo za hrano, ki je bila naprej naročena in plačana. V ta namen so se izdelale posebne nakaznice, katerih prvopis je dobil naročnik, prvo kopijo gostilničar, druga kopija pa je ostala odseku za evidenco in arhiv.

Na ta način je bila organizacija prehrane izvedena do najmanjše podrobnosti. Pokazalo pa se je, da udeleženci niso čutili potrebe seči v večji meri po teh pripomočkih za organizacijo prehrane, ampak so se zvečine hranili z donešeno hrano, le sem ter tje so se zatekli v najbližjo gostilno ali restavracijo. Vzrok malemu obisku gostiln pa je tudi v tem, da je bil kongresni program tako gosto posejan z raznimi prireditvami na raznih krajih, da so premnogi sploh pozabili na telesno jed in pijačo. Kjer pa so udeleženci obiskali to ali drugo gostilno, so bili vsi dobro in točno postreženi. Nekateri znani obrati so imeli naravnost ogromen promet.

Odsek za prehrano je imel tudi to nalogo, da oskrbi skupno prehrano za 1200 rediteljev, ki so stanovali v državni učiteljski šoli na Resljevi cesti. V ta namen je odbor zgradil provizorno kuhinjo s šestimi zidanimi kotli na dvorišču učiteljišča, kjer se je pod vodstvom člana odseka

Eda Pirca kuhal zajtrk, kosilo in večerja vse kongresne dni, vsakokrat nekako po 1200 porcij. Le na ta način je bilo možno, da je rediteljski zbor zmogel ogromno nalogo, ki mu je bila naložena, ker ni bilo treba posameznikom ali skupinam iskati hrane po raznih gostilniških obratih. Strošek za prehrano rediteljev je znašal nekaj nad 21.000.— Din ter se je kril iz prebitka, ki ga je imel prehranjevalni odsek pri paviljonih ob Stadionu.

Razen tega je moral prehranjevalni odsek poskrbeti za peko 26.000 kosov peciva za pogostitev otrok po mladinski prireditvi na Stadionu. Radi te pogostitve so bila mnenja dolgo časa kaj različna. Nekateri so priporočali toplo kavo, čaj, kakao ali mleko. Drugi so menili, da bi kazalo po zgledu iz Buenos Airesa dati vsakemu otroku košček čokolade. Prehranjevalni odsek je stavil predlog za kos kruha s safalado ter sadno rezino. Iz praktičnih razlogov pa se je mladinski odsek odločil za pecivo (štrukelj). Pecivo so v noči od 28. do 29. junija napekli ljubljanski peki ter ga do štirih zjutraj v tovornih avtomobilih dostavili na Stadion. Vsak kos je bil v posebnem zavitku, po 30 zavitkov v večjem zavoju. Razdelitev na Stadionu je izvedel rediteljski zbor po v naprej točno določenem načrtu, tako, da je v času 10 minut vsak izmed 26.000 otrok prišel do svojega zavitka. Ker pa je prišlo na Stadion več otrok kot jih je bilo prijavljenih, žal, nekateri niso mogli biti pogoščeni, za kar pa ni krivde ne na rediteljskem zboru, ne na prehranjevalnem odseku, ampak pri voditeljih skupin, ki niso pravočasno prijavili vseh udeležencev mladinske prireditve.

V prehranjevalnem odseku so pod predsedstvom Toneta Kosa sodelovali: Edo Pirc, ing. Vinko Košir, Maruška Vrtovčeva in Polde Nagode.

10. Finančni odsek. Petstodinarska akcija

V oktobru l. 1934. je član glavnega odbora dr. Franc Kržan povabil k sodelovanju v kongresnem finančnem odseku devet gospodov, od katerih so se odzvali ti-le: Ivan Avsenek, Ivan Elsner, Karel Juršič, Joža Košič, Franc Levec in Bogo Pleničar. Predsedstvo odseka je prevzel dr. Franc Kržan, za blagajnika je bil določen Karel Juršič, za tajnika Joža Košič, za gospodarja pa Franc Levec. Komaj pa je odsek pričel z začrtanim delom, sta resno obolela dva člana, in sicer Ivan Elsner, ki je dne 26. februarja 1935 umrl, in predsednik dr. Franc Kržan, ki radi dolgotrajne in težke bolezni sploh ni mogel več sodelovati pri odseku. Radi tega je bil v odbor kooptiran profesor

Janko Mlakar, ki je bil izvoljen za odsekovnega predsednika in določen za finančnega referenta pri glavnem odboru.

Naloga finančnega odseka je bila:

1. zbrati potrebna sredstva za organizacijo in izvedbo kongresa
2. zbrana sredstva upravljati
3. preskrbeti legitimacije, razglednice, vstopnice, znake itd. ter organizirati njihovo prodajo.

Radi jasnosti in točnosti v poslovanju je finančni odsek napravil najprej nekaj načelnih formalnih sklepov. Tako se je otvoril tekoči račun pri Ljudski posojilnici v Ljubljani ter čekovni račun pri Poštni hranilnici v Ljubljani. Določilo se je, da se vsa sredstva za kongresne namene stekajo v finančnem odseku ter da je edino ta odsek upravičen likvidirati katerekoli izdatke za vse kongresne odbore. Ta centralizacija finančnih sredstev se je izkazala kot jako umestna in koristna, ker je na ta način imel odbor stalno točen pregled razpoložljivih sredstev ter tudi točno kontrolo nad vsemi izdatki. Določilo se je, da imata pravico podpisovati za finančni odsek blagajnik in eden izmed odbornikov.

Prvo, česar se je finančni odsek najprej lotil, je bilo zbiranje in pregledovanje proračunov posameznih kongresnih odsekov in pododsekov. To pa ni šlo tako gladko in hitro izpod rok, kakor je to želel finančni odsek. V marsikaterem odseku dolgo ni bilo prave jasnosti, kaj vse bo moral urediti in oskrbeti in kakšne izdatke bo s tem imel. Vendar je tudi v tem oziru polagoma bilo možno dobiti vsaj kolikor toliko točen pregled. Proračunani stroški, razdeljeni na posamezne odseke, so dosegli nekako te-le višine in bili na tej osnovi tudi likvidirani:

1. stroški glavne pisarne Din 60.000.—
2. sanitetni odsek Din 9.000.—
3. stroški zborovalnega odseka za najemnino dvoran, natis obljud, okrožnice itd. Din 6.000.—
4. proračun rediteljskega odseka brez prehrane za rediteljski zbor Din 8.000.—
5. stroški propagandnega odseka za podobice, lepake, film, fotografije, diapozitive, predavanja itd. Din 67.000.—
6. stroški liturgičnega odseka za oltarje, cerkvene posode in kar je bilo še potrebno nabaviti Din 28.000.—
7. proračun za petje, note, pevske tečaje Din 24.000.—
8. stanovanjski odsek Din 54.000.—

9. mladinski odsek za pogostitev otrok itd. Din 28.000.—

10. proračun odseka za vozila, avtomobile, prevoze materiala in odličnikov Din 35.000.—

11. stroški odseka za sprevide: standarte, napisi, priprave za simbolične skupine, godbe, skupno Din 30.000.—

12. glavni strošek je imel seveda v proračunu odsek za stavbe in dekoracije z zneskom Din 600.000.—. V tem znesku je bila obsežena tudi gradnja tribune za glavni oltar na Stadionu ter izvedba potrebnih terenskih del na Stadionu, kar je bilo proračunano na Din 400.000.—. Finančni odsek pa ni imel sredstev, da bi nosil ta strošek v celoti. Zato je odobril za dela na Stadionu le znesek Din 200.000.—, ostala potrebna sredstva pa je morala zbrati posebna akcija, tako zvana petstodinarska akcija.

13. končno pa je imel finančni odsek v svojem delokrogu tudi še znatne izdatke: tako sta natis kongresne knjižice in izdelava kongresnega znaka stala 210.000.— Din, natis zaloge razglednic Din 24.000.—, natis »Šmarnic za kongresno leto 1935« Din 25.000.— itd.

14. za knjigo o kongresu je prispeval odbor Din 50.000.—

15. stroški papeške delegacije, episkopata in povabljenih gostov iz inozemstva so znašali Din 28.000.—

Kongres je bil zamišljen kot zelo velika prireditvev, zato so seveda tudi prireditveni stroški bili ogromni. Vsa veličina kongresa se deloma zrcali tudi v financah kongresnega odbora. Finančni odsek je moral zato misliti na to, kje in na kakšen način naj najde potrebna sredstva za kritje predvidenih izdatkov. Hvala Bogu, kakor smo povsod drugod pri kongresnih pripravah čutili poseben božji blagoslov, tako je tudi tu šlo razmeroma lahko. V času, ko je ves slovenski narod, ki je po pretežni večini sam nosil stroške za kongres, tako zelo obubožal radi več let trajajoče gospodarske depresije, je prav vsak, od bogatina do reveža, od trgovca in podjetnika do ubogega kočarja rad dal po svojih močeh in dobri volji prispevek za veliki praznik evharističnega Kralja.

Finančni odsek je deloma po lastni iniciativi, deloma na pobudo drugih odsekov organiziral sledeče nabiralne akcije:

1. vsak naročnik nabožnega lista in vsak član Mohorjeve družbe naj bi prispeval po Din 0.50.

2. po časopisih je odbor pozval ljudstvo, naj po svojih močeh prispeva za stroške kongresa.

Papeške zastave vihrajo ob glavni Stadionski tribuni

Celotni pogled na Ljubljano — kongresno mesto

3. premožnejši ljudje po mestih in na deželi se naprosijo s posameznim pismom ali z osebnim posredovanjem za čim izdatnejšo podporo.

4. med šolskimi otroki naj se organizira zbiranje prostovoljnih prispevkov po 0.25 Din. Ta prispevek pa ni bil mišljen toliko kot finančno zelo učinkovit, ampak se je organiziral bolj kot propagandno sredstvo za razširitev kongresne ideje med mladino in po njej med starši.

5. jako uspešna je bila družinska zbirka: vsaka katoliška družina naj bi darovala v kongresne namene po Din 2.—.

6. s škofovim dovoljenjem se je izvedla med verniki cerkvena zbirka primerno nedeljo v času kongresnih priprav.

7. zbirke po ustanovah, organizacijah, pri zasebnih trgovskih podjetjih, prošnji za podporo pri mestnem načelstvu v Ljubljani in pri kr. banški upravi Dravske banovine.

Vse te zbirke so pomagali organizirati posebni pododbori, župnijski pripravljalni odbori, požrtvovalni poedinci, župni uradi, kateheti, izseljenki duhovniki.

Darovi, ki so se na ta način zbrali, so dosegli presenetljivo lepo vsoto Din 565.000.—. Ta znesek jasno govori o veliki vnemi in ljubezni zbiralcev, glasno pa tudi oznanja, koliko vere in koliko vnete ljubezni je pokazal siromašni slovenski narod — darovalec v svoji skoro preko lastnih moči segajoči požrtvovalni darežljivosti.

Druge dohodke je imel kongresni odbor iz sledečih virov:

1. stanovanjski odsek je pri posredovalnicah za prenočišča zbral Din 23.000.—.

2. pevski odsek je za prodani notni material dobil Din 3.000.—.

3. prodaja sedežev na Stadionu je prinesla Din 30.000.—.

4. za prodane kongresne knjižice in znake je finančni odsek prejel Din 420.000.—.

5. izkupiček pri prodaji razglednic je znašal Din 28.000.—.

6. za prodane »Šmarnice« je odbor prejel Din 23.000.—.

7. prebitek pri baklah in svečah je znašal nekako Din 5.000.—.

Iz pregleda dohodkov in izdatkov je razvidno, da je finančni odsek zaključil račune z malenkostnim prebitkom (Din 11.000). Ta znesek je odbor izročil KA, ki ima nalogo, da sadove kongresa goji in ohranja.

V proračunu odseka za stavbe in dekoracije smo navedli vsoto Din 400.000.—, ki jo je finančni odsek določil za postavitev raznih provizornih

zgradb na Stadionu in po mestu, za dekoracijo Stadiona, mesta, kolodvora, reprezentančnih zgradb itd. Omenili pa smo, da je za ureditev terena na Stadionu in za nameravano zgradbo projektiranega glavnega oltarja (tribune) mogel prispevati iz lastnih sredstev le skupno Din 200.000.—, to je toliko, kolikor bi moral kongresni odbor v vsakem primeru porabiti za prireditve oltarja in tribune za svečano službo božjo na Stadionu ali drugje na prostem. Večjih izdatkov v ta namen kongresni odbor nikakor ni mogel prevzeti, ker ni imel zagotovljenih potrebnih sredstev. Treba je bilo vsaj še 200.000 Din. Kje jih dobiti? Tu je priskočila na pomoč kongresnemu odboru skupina požrtovalnih ljudi, ki so se obvezali zbrati v čisto ločeni akciji manjkajoča sredstva, da se za kongresne svečanosti zgradi oltar, ki bi bil primerno dostojen za tako veliko versko slavo.

Misel na to zbirko je padla, ko so si meseca februarja radi ureditve Stadiona za kongresne namene ogledovali prostor prof. Josip Plečnik, graditelj Stadiona, načelnik zadruge Stadion rav. Bogomil Remec, predsednik kongresnega odbora dr. Stanko Žitko in kongresni referent za zunanje priprave. Ob tej priliki je profesor Plečnik nujno nasvetoval, naj se uredi teren na Stadionu ter spravi ves prostor v končno obliko, za oltar pa naj se zgradi tribuna, kot je bila že prvotno zasnovana za Stadion. Člana kongresnega odbora sta seveda bila tudi za to, zaskrbelo pa ju je že ob površnem proračunu, kje vzeti sredstva. V dvomu in želji po uresničenju velike zamisli se je porodila misel na posebno petstodinarsko zbirko, ki bi vanjo prispevali po Din 500.— premožnejši posamezniki in ustanove s tem posebnim namenom, da se ta denar porabi izključno za ureditev Stadiona, ki bo kongresne dni spremenjen v veličastno svetišče.

Nekaj dni nato je bila že prva seja pestodinarske akcije, ki se je pod predsedstvom vseuč. prof. dr. Franca Lukmana konstituirala kot poseben odsek glavnega odbora. Pet gospodov se je udeležilo te seje. In so položili novi akciji temeljni kamen s tem, da so kot prvi zložili vsak po Din 100.— in tako vložili prvi petstodinarski delež — sebi v pogum za delo, drugim za spodbudo in zgled.

Potem je prišlo podrobno delo. Odbor petstodinarske akcije je razpredel zbiranje po vsej Sloveniji, celo med Slovenci v Zagrebu in Beogradu si je poiskal sotrudnikov. Naprošenih je bilo za sodelovanje preko 90 uglednih gospodov, odzvalo se jih je le 30, med njimi so člani odbora zbrali največje vsote. Obilo je bilo dela, preden je bila zbrana vsota Din 200.000., to je toliko, kolikor je kongresnemu odboru primanjkovalo sredstev za ureditev Stadiona. Pa je šlo sorazmerno lažje, kot je ta ali drugi

pričakoval. Še celo tam, kamor ob drugih prilikah nismo šli na prošno pot, ni bila prošnja brezuspešna.

Pohvalno moramo omeniti Misijonsko tiskarno, ki je za petstodinarsko akcijo natisnila vse okrožnice, bloke in sezname brezplačno.

V odboru petstodinarske akcije so sodelovali: vseuč. prof. dr. Franc Lukman kot predsednik, Avgust Novak kot tajnik, dalje še prof. Ernest Tomec, dr. Josip Dermastija, Stanko Sušnik, Janez Andoljšek in Ivan Krvina.

11. Kongresna pisarna

Ko se je v prvi polovici meseca oktobra 1934 kongresni pripravljalni odbor sestal in pričel z delom, je bila ena izmed prvih njegovih skrbi ureditev kongresne pisarne. Kot glavno pisarno je določil prostore Prosvetne zveze in soglasno s takratno Upravo imovine Prosvetne zveze privzel osebje, ki je bilo tam zaposleno ter ga dodelil kongresnemu tajniku Vinku Zoru. Ta pisarna je skoro do kongresa sama vodila vse delo, v mesecu maju pa je bilo treba oddeliti stanovanjsko pisarno od glavne pisarne ter v ta namen urediti pomožno pisarno v pritličju palače Vzajemne zavarovalnice, Masarykova 12. Prav kongresne dni pa je informacijski oddelek glavne pisarne posloval v palači Vzajemne zavarovalnice, v lokalu Karitas, do čim so se glavne pisarne Vzajemne zavarovalnice v I. nadstropju palače na Miklošičevi cesti 19 uporabljale za kongresno poročevalsko in sanitetno službo. Odsek za vozila je imel svojo pisarno kongresne dni v hiši stavb. A. Mavriča, Bežigrad 1. Razen tega pa je bilo ogromno dela izvršenega tudi po pisarnah raznih gospodarskih podjetij v Ljubljani, tako v Zadružni gospodarski banki, v Vzajemni zavarovalnici ter v Zadružni zvezi in še po nekaterih drugih podjetjih in ustanovah.

Težo pisarniškega dela pa je seveda vendarle nosila glavna kongresna pisarna. Tu je bilo poleg tajnika trajno zaposlenih še troje pisarniških moči in sluga.

Da se je sploh omogočilo prvo pisarniško poslovanje, se ima pripravljalni odbor zahvaliti pred vsem Vzajemni zavarovalnici, ki je prva priskočila na pomoč z denarno podporo. Pričeti je bilo namreč treba takoj s propagando. Pisarna je v prvih dneh razposlala 600.000 podobice z molitvijo za srečen uspeh evharističnega kongresa. Podobice so bile razposlane vsem župnijskim pripravljalnim odborom in tudi tistim škofijskim, ki so jih želeli.

Vsak mesec je pisarna razposlala po 1000 okrožnic, po 1000 predavanj in po 1000 pridig, ki so obravnavale stvarino v zvezi z Evharistijo, do čim so okrožnice služile kot navodilo za delo župnijskim odborom v dotičnem mesecu. Tako je bilo odposlano teh tiskovin skupno 18.000 izvodov.

Nato je sledil proglas prevzvišenega škofa dr. Gregorija Rožmana in škofa dr. Josipa Srebrniča, predsednika stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji. Razposlan je bil po vsej državi kot prvi oklic in vabilo na kongres.

Ker se je zlasti mladina po šolah silno zanimala za to izredno slavlje, so se v 40.000 izvodih razposlale posebne kongresne molitvice in pesmice na župne urade in katehete s prošnjo, naj bi se mladina naučila teh molitvic in pesmi, da bo petje ob priliki mladinske prireditve na kongresu čim lepše in molitev čim bolj ubrana. Da bi vse melodije bile dobro znane, smo v 5.000 izvodih razposlali note za mladinski nastop.

Pa je prišlo še drugo delo. Za Angelsko mašo je bilo razposlanih vsega skupaj 4.500 iztisov not. Velikonočno dobo je odbor porabil v propagandne namene z razglednicami, ki jih je pisarna razposlala v 52.000 izvodih na pripravljalne odbore, trgovine in trafike. Prodanih je bilo za veliko noč 50.000 izvodov krasnih evharističnih razglednic.

Nato so sledili veliki kongresni lepaki, ki so se na veliko noč pojavili na vseh župnijskih cerkvah; v 6.000 izvodih so šli med vernike, njim pa je sledilo 2.000 manjših lepakov, namenjenih predvsem trgovskim izložbam. Otrokom v spodbudo k molitvi in žrtvam za kongres je bilo v maju razposlanih na naslove katehetov 80.000 »Jezusovih dni«.

To bi bilo v glavnih obrisih delo ekspeditnega značaja. Pa je bilo tudi konceptnega dela več ko dovolj. Odbor je prejel vsega nad 35.000 dopisov, in vsak je prejel odgovor. Sklicati je bilo treba nešteto sej in posvetovanj ter je bilo v ta namen razposlanih ali raznošenih nad 5.000 vabil. Za razne odseke je bilo treba pripraviti ali razmnožiti nič koliko okrožnic in navodil. Tudi število teh je preseglo 15.000 izvodov.

Propagandnemu odseku je pisarna pomagala pri organizaciji predavanj, zlasti takih s skioptičnimi slikami. Razposlanih je bilo 260 serij slik, ki so govorile zlasti o zgodovini evharističnih kongresov. Ta predavanja je poslušalo nad 100.000 ljudi. En sam predavatelj je imel 130 predavanj nekako 60.000 poslušalcem. Predavanja so se ponekod morala vršiti v cerkvi, nekajkrat celo na prostem, toliko je bilo poslušalcev.

Organizacija prodaje evharističnih »Šmarnic za kongresno leto 1935« je bila v glavnem poverjena pisarni. Prav tako je dalo veliko dela razpoši-

ljanje kongresnih knjižic (legitimacij) in znakov. Saj je bilo znakov in knjižic prodanih skoro 100.000, poleg tega pa še 15.000 mladinskih znakov.

Priprave so se večale iz dneva v dan, čim bolj so se bližali kongresni dnevi. Izdatki so rasli do ogromnih vsot. Zaskrbljenost odbora je bila upravičena. Pa je ljudstvo odprlo srca in roke, darovi so prihajali od vsepovsod, od vinarja uboge vdove do znatnih prispevkov naših ustanov, podjetij in dobrih posameznikov. Tudi tu je pisarni stalno raslo zlasti evidenčno delo .

Kaj bi navajali še razne novice v časopisju, razpošiljanje informacijskih bulletinov kongresne poročevalske službe, pa še vse ogromno delo z likvidacijo po kongresu. Vse se je izvršilo v redu in je služilo svojemu namenu — in to je glavno!

IV.

PRED KONGRESOM

1. Koncerti, akademije in druge prireditve

Ni nam mogoče obseči v kratki besedi vse obširne, globoke in nad vse lepe priprave, ki se je predkongresne mesece vršila po vseh slovenskih krajih z raznimi javnimi prireditvami. Naši društveni domovi po deželi, največje dvorane po naših mestih in trgih so tiste dni odmevale evharističnih pesmi, zbornih deklamacij, predavanj in verskih prizorov, vse ljudstvo je zajelo neko sveto pričakovanje kongresnega doživetja, ki so ga vsi želeli okušati. Zato so bile vse te prireditve številno obiskane, mnogo jih je bilo treba ponavljati. Prišli so tisti, ki so nameravali iti na kongres, da se nanj pripravijo; prišli so tisti, ki so vedeli, da ne bodo mogli na kongres, da vsaj malo nadomeste, česar so vedeli, da ne bodo deležni. Prišla je mladina, da se navduši za vzvišene vzore evharističnega življenja, prišli so naši možje in fantje, žene in dekleta, prišle so množice, da si v pripravi na kongres utešijo žejo s pijačo iz studencev evharističnega Pastirja.

V naslednjem hočemo nanizati nekaj prireditev, ki so našle poseben odmev v naši javnosti. Le drobec je to iz bogastva vseh najraznejših prireditev. Pa naj bodo vsaj te v dokument, da je naš narod prav presojal svoj evharistični kongres kot veliko stvar in se resno nanj pripravljal. Zavedal se je, da ne smejo ti blagoslovljeni dnevi mimo njega, ne da bi jih kolikor moči izkoristil za blagor svojih duš, za blagoslov svojemu rodu in domu.

a) 10. marca: akademija salezijanskih gojencev v Ljubljani

Ta-le je bila misel te in drugih mladinskih predkongresnih prireditev: Narod naj za velike dni pripravi pred vsem mladina, ki materializem še ni zadušil v njej visokih idealov. Mladi rod naj pokaže starejšim, kje je

pravi vir življenja in sreče. Mladina, ki je še nedolžnih rok in čistega srca, naj povede trpeči narod k snežno beli hostiji.

S to mislijo so začeli delo gojenci rakovniškega zavoda. Vodila sta jih pri tem dr. Jerko Gržinčič in Andrej Farkaš, ki sta oskrbela, naštu-dirala in režirala besedo in glasbo veličastne akademije, ki je pod geslom »*Steze Gospodove*« zbrala in nudila toliko lepe, čisto nove snovi, podane v izvirni, sveži obliki.

Program prireditve je bil enoten, logično izveden, obenem pa kar ne-
navadno pester. Zgrajen je bil na sledečih točkah:

Uvertura. Orkester

Prolog. Uvodni tercet

Neki človek je napravil svatbo. Koralni spev

Abraham daruje Izaka. Svetopisemska slika

Pastirček Pashal. Melodramatična idila

Velikonočno jagnje. Simbolična slika s petjem

Jezusova deca. Kramljanje pred tabernakljem

Zadnja večerja Gospodova. Svetopisemska zgodba v sliki in glasbi

Kristus, kraljuj! Aklamacije

Finale. Orkester

Religiozna koračnica nas je slavnostno razpoložila. V ljubkem prologu so trije smejoči se dečki metali oljčne vejice Gospodu na pot in vzklikali hozano Sinu Davidovemu. Pridruževali smo se jim — saj so nas kar vlekli za seboj z ognjem svoje sreče — in tekli z njimi Gospodu naproti. Zadonel je mogočen zbor 140 mladih grl — po dvorani se je razlegal gregorijanski koral: »Neki človek je napravil svatbo in v času gostovanja pošlje hlapca, naj povabi svate, da se zbero; zakaj pripravljeno je že vse. Pridite, nasitite se z mojim kruhom in pijte od vina, ki sem ga natočil.« Lepo in veličastno je donel koral iz grl mladih fantov ob rahli spremljavi mogočnega orkestra. Zdelo se nam je, da gremo s prvimi kristjani v katakombe k lomljenju kruha svetih. Dvorano je pri tem objela sveta zbranost, da je postala svetišče, v katerem vsakdo moli in hrepeni k Bogu.

Koral je izzvenel. Pred seboj smo ugledali goro Sinaj in na njej ganljivi prizor: Abraham daruje Izaka. Ob opojni vonjavi kadila, v sladkem pogovoru o božji dobroti hrepeni k Bogu srce starega Abrahama in cvet njegovega življenja, mladi Izak, se topi v istem čustvu.

Steze nas vodijo skozi stari zakon od žrtve Abrahamove do velikonočnega jagnjeta, do mane v puščavi, kar vse so predpriprave evharistične skrivnosti.

Za odmor in počitek, »da se na poti Gospodu naproti kdo ne utruzi, v nemoči ne zgrudi, nam je pastirček Pashal svojo pesem zapel.« Očarljiva je bila milina Pashalova, ko je v svojo pastirsko palico vrezaval hostijo, prijetno mehka je bila njegova pastirska pesem, ganila nas je idila na paši, med katero smo občutili vso sladko srečo nedolžne, globoke otroške dušice. In ko so najmanjši otroci kramljali s svojim Prijateljčkom iz tabernaklja, se nam je za trenutek odprlo nebo tudi naših najmlajših dni.

Vrhunec akademije je bila »Zadnja večerja« v sliki in glasbi. Po podobah — do uresničenja. Jezus z dvanajsterimi stopa v veliko obednico. Umiva jim noge, sede z njimi za mizo, posveti kruh in vino in jim ga deli, daje jim novo zapoved ljubezni. Dva učenca recitatorja pojasnjujeta v svetopisemski besedi, kar izvršuje Kristus. Mogočen zbor ga v veličastni pesmi pozdravlja: »Blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem.« Poje mu trikrat sveti, podaja širnemu svetu njegovo novo zapoved, spremlja ga s psalmi, občuduje veliko skrivnost in moli: »Jagnje božje, ki odjemlješ grehe sveta, daj nam mir in pokoj.«

Veličastna slika zadnje večerje zatone v mehkih spevih molitve. V ozadju zažari sveta hostija, veliki spomin Kristusove ljubezni. Mogočno zadone trombe. Spoznali smo, da nam je Kristus vse: pot, resnica in življenje. Klic glasbil raste. Roke dvigamo k molitvi in prisegi: Kristus kraljuj, Kristus zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj.

Prireditvev se je vršila v veliki unionski dvorani, ki je bila do zadnjega kotička napolnjena. Akademije se je udeležilo tudi več odličnih gostov, med njimi prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij Rožman, podban Dravske banovine, ljubljanski župan z gospo soprogo, zastopniki raznih uradov, oblastev in kulturnih institucij. Z velikim odobravanjem in vidnim zadovoljstvom so navzočni sprejeli prvi blesk velikega kongresnega praznika, ki ga je pričakoval naš narod.

a) 23. do 25. marca: evharistični tečaj za akademike

Za nobeno prireditvev in proslavo se naši akademiki doslej niso pripravljali tako intenzivno kot za II. jugoslovanski evharistični kongres. Poglobitev v dnevne svetovne in naše probleme, ki jo opažamo v zadnjem času pri naši akademski mladini, je našla izraza tudi v pripravah na kongres. Akademiki so pomagali pri delu za kongres, pomagali so organizirati poročevalsko službo, sodelovali so pri rediteljstvu in saniteti, v svojem časopisju so poudarjali pomen kongresa za narod in državo, prizadevali so si,

da zanesejo križ in Kristusa tudi na akademska tla. Niso pa pozabili na to, da pripravijo tudi svoje duše za veliki praznik Kristusa Kralja.

Najbolj viden izraz je našla duhovna priprava akademikov v evharističnem tečaju, ki so ga organizirali kot nekake tridnevne duhovne vaje, pri katerih naj bi odlični govorniki ugotovili in poudarili pomen Evharistije za naše izobraženstvo, za naše narodno poslanstvo in za naloge, ki so nam naložene kot katoličanom in državljanom.

Tečaj je obsegal 11 zelo aktualnih predavanj, ki so bila tako-le razporejena:

Sobota 23. marca ob 3. uri popoldne:

1. Evharistija in akademik. Dr. Viktor Korošec
2. Evharistija, vir moralne sile naroda. Dr. Stanko Gogala

Nedelja 24. marca ob 10. uri dopoldne:

3. Evharistija, temelj samovzgoje. P. Venceslav Vrtovec
4. Sv. obhajilo izobraženca. Dr. Miha Krek

ob 1/23. uri popoldne:

5. Socialno vprašanje in Evharistija. Fran Terseglav
6. Pomen evharistične molitve za narod. P. Odilon Mekinda
7. Evharistija in naša društva. Ciril Žebot

Ponedeljek 25. marca ob 10. uri dopoldne:

8. Evharistija in obnova družine. Dr. Joža Basaj
9. Evharistija in dogmatika. Dr. Fran Lukman

ob 1/23. uri popoldne:

10. Evharistija in liturgija. Dr. Jože Pogačnik
11. Evharistija in misijoni. Dr. Lambert Ehrlich.

Predavanja so izšla v posebni knjigi, ki jo je izdal evharistični krožek ljubljanskih akademikov pod naslovom »Naš kruh; evharistična izpoved inteligence.«¹ Tako je tečaj dosegel trajen uspeh.

c) 17. marca: duhovni šopek za godovni dan škofa dr. Gregorija Rožmana

Praznik sv. Gregorija, 12. marca, je padel to leto na torek. Ko je sredi priprav na kongres izrazil prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman željo, naj bi odbor določil poseben dan, ki naj se ves posveti premagovanju in žrtvovanju za uspeh evharističnega kongresa, je padla odločitev, da bodi ta dan nedelja po prazniku sv. Gregorija, ki je godovni dan nadpastirja ljubljanske škofije. Odbor je pozval vse katoliške vernike Jugoslavije, zlasti vse verne

¹ *Naš kruh. Evharistična izpoved inteligence.* Izdal evharistični krožek ljubljanskih akademikov. Založila Družba sv. Mohorja v Celju. Celje, 1935. Strani 128.

Slovence, naj duhovne sadove svojih žrtev, premagovanj, daritve in molitve povežejo v duhovni šopek, ki naj ga poklonijo škofu dr. Gregoriju Rožmanu za njegov godovni dan.

Kot dobri otroci Cerkve se katoličani vedno radujejo praznikov svojih nadpastirjev. Te dni prav posebno vklepajo v svoje molitve njihove zadeve. Breme škofovskih dolžnosti je danes težko. V tem letu so zlasti katoliški Slovenci imeli mnogo razloga, da se spomnijo godovnega dne ljubljanskega vladike, ki je prevzel nase težko in odgovorno nalogo — pripravo II. jugoslovskega evharističnega kongresa. Ta priprava naj bi bila pred vsem notranja, priprava naših duš in src. Molitvam in pogostnemu obhajilu je bilo treba pridejati še žrtev, ki brez njih ne more vzkliti nič velikega, zlasti še nič trajno vrednega.

Od vsepovsod je prejemal odbor poročila, da so verniki prav razumeli njegov poziv za praznovanje škofovega godu v znamenju žrtev in odpovedi. Že v proglasu je bilo navedeno, da si bomo odrekli ta dan vse, kar služi le udobnosti in ugodju. Ta dan kadilci ne bodo kadili. To nedeljo ne bomo zavžili nikake alkoholne pijače. Dan premagovanja naj se pozna tudi v prehrani, ki naj bo preprosta. Vse, kar bomo na ta način prihranili, bomo darovali za potrebe kongresa. Žrtvovanju pa bomo pridružili molitev, da bo žrtev posvečena.

Dan premagovanja je našel nepričakovano lep odziv. Že zbirka prihrankov je znesla kaj lepo vsoto. Iz številnih župnij so došla poročila, ki naštevajo, da so verniki vpletli v duhovni šopek stotine maš, na tisoče obhajil, rožnih vencev, litanij, križevih potov, lepo število devetdnevnih, molitvenih ur, celih tednov in ne samo dni premagovanja itd. Vse te žrtve pa so verniki izvršili vedrih obrazov, z radostjo v srcu, ponosni in v živi želji, da bi s tem pripomogli k uspehu pričakovanega velikega dne.

č) 30. in 31. marca: akademija osnovnošolske mladine v Ljubljani

Naši najmlajši niso smeli in niso hoteli stati ob strani, ko je priprava na kongres zajela vse katoličane. Pa zares že dolgo ni velika dvorana ljubljanskega Uniona doživela toliko pristrčnega veselja, gorečega navdušenja in ganljivega razpoloženja kot ob obeh prireditvah otroške evharistične akademije v soboto 30. marca in v nedeljo 31. marca popoldne.

Nepopisno navdušenje je prevzelo mladino vseh ljubljanskih osnovnih šol, ko je zvedela, da bo smela sodelovati pri otroški evharistični akademiji. Prav radi te navdušenosti je glavni prireditelj p. Krizostom Sekovanič imel velike težave. Na eni strani je bilo treba gledati, da bodo med

sodelujočimi zastopani učenci in učenke vseh ljubljanskih osnovnih šol, na drugi strani pa je bilo treba spet izbirati le najbolj spretne in najbolj zmožne.

Veliko dela so prevzele redovne šole v Marijanišču (s. Dulcissima), Lichtenturnu (s. Cirila) in pri uršulinkah (m. Eleonora). Režijo igre »Tarcizij« je prevzel član drame Valo Bratina, režijo prizorčka »Sv. Pashal« Olga Knez. Načrt za dekoracijo dvorane je izdelala arh. Šuklje, okrasile so jo članice dekliške stolne kongregacije.

Spored akademije je bil urejen takole:

Evharistična procesija. P. Krizostom. Deklamacija
Kristus, kraljuj! Simbolično rajanje in petje dečkov
Pozdravljen, naš evharistični Kralj! Govori p. Krizostom
Sveta Klara. P. Krizostom. Deklamacija
Pozdravljen, zlat pšenični klas! V. Vodopivec. Dvoglasni dekliški zbor
V borni ječi si zaklenjen. V. Vodopivec. Dvoglasni dekliški zbor
Najlepši trenutki. Alojzij Mav. Dvoglasni dekliški zbor
Blažena Imelda. P. Krizostom. Deklamacija
Sv. Tarcizij, mučenec sv. Evharistije. Igrica za dečke v dveh dejanjih
Sv. Pashal, zaščitnik ljubljanskega evharističnega kongresa. Prizorček z rajanjem in petjem. Uglasbil p. Francè Ačko.

Že pesem »Evharistična procesija« je ustvarila v navzočnih potrebno razpoloženje. Zbrane pa je navdušilo simbolično rajanje in petje učencev iz Marijanišča, ki so nastopili ob spremljanju evharistične himne »Kristus, kraljuj!«. Mladinski pisatelj in tajnik mladinskega kongresnega odbora p. Krizostom Sekovanič je nato v jedrnatem govoru navduševal mladino, naj se pripravlja na evharistični kongres s čistim srcem, z živo vero, trdnim upanjem, sveto ljubeznijo in junaško stanovitnostjo. Opozarjal jo je, naj prejema čim pogosteje v dneh priprave na kongres Gospoda Jezusa v svoje srce in naj obhajilo daruje v kongresne namene.

V drugem delu prireditve je sledila najprej pesem »Sv. Klara«, ki jo je z vso otroško prisrčnostjo deklamirala učenka 3. razreda državne vadnice. Nato je dekliški zbor Lichtenturnovega zavoda nežno in ubrano zapel dve Vodopivčevi in eno Mavovo kompozicijo. Sledila je ljubka deklamacija »Blažena Imelda«, ki jo je dovršeno izvajala učenka 3. razreda, oblečena v belo narodno nošo. Po kratkem odmoru smo zagledali na odru igro »Tarcizij«, ki so ji dečki kljub razmeroma težkim igralskem zahtevam pod spretno režijo Vala Bratine bili kar kos. Na navzočne je napravilo najgloblji vtis zlasti drugo dejanje, ko so kruti rimski dečki napadli sv. Tarcizija in ga

pobili na tla, pa je umirajoči svetnik zaužil sv. hostijo; ko sta ga mrtvega odnesla dva vojaka ob zvokih pretresljive melodije, ni ostalo nobeno oko brez solz.

Višek vse prireditve je bila 8. točka: »Sv. Pashal, zaščitnik ljubljanskega evharističnega kongresa«. Uvod v to igrico je bilo rajanje 40 deklic uršulinske osnovne šole, ki so bile vse enotno oblečene v krasne bele obleke z rumenimi trakovi preko ramen. Pri klavirju jih je spremljala uršulinka m. Eleonora. Deklice so se med rajanjem klanjale sv. hostiji, ki je bila upodobljena na krasni svilnati draperiji, vsa obdana od zlatih žarkov. Priteklo so na oder druge deklice in spletale venčke za Jezusa, za njimi so prikorakali dečki, češ da iščejo nebeška vrata. Poklicati hočejo sv. Pashala iz nebes, da bi se udeležil ljubljanskega evharističnega kongresa. Deklice se pridružijo dečkom in vsi proseče kličejo: »Sv. Pashal, pridi iz nebes! Pridi na ljubljanski evharistični kongres!« Tedaj prihiti deček s sporočilom, da je našel nebeška vrata. Vsi odhite po sv. Pashala. Med zvoki fanfar in petjem evharistične himne prinese dvanajst uniformiranih Frančiškovih križarjev sv. Pashala v okrašeni nosilnici na oder. Pred njim pojo in deklamirajo, nato ga med vzkliki, petjem in godbo odneso na ljubljanski evharistični kongres.

Žarišče in cilj cele akademije je bil: *Jezus v najsvetejšem Zakramentu kot najljubeznivejši prijatelj otrok, Jezus v najsvetejšem Zakramentu kot opora in moč šibke mladosti.*

Obakrat je bila velika dvorana hotela Uniona nabito polna. V soboto jo je do zadnjega kotička napolnila mladina ljubljanskih šol. Glavica pri glavici, razžarjenih ličk na stotine, vsi pogledi vpri v lepo okrašen oder, ki ga je označeval stiliziran baldahin z likom hostije. V nedeljo pa je zasedlo dvorano pred vsem odraslo občinstvo, med katerim se je ko cvetje zibalo polno nežnih otroških glav. Dvorana je bila seveda vse premajhna in nešteti so se vračali žalostnih obrazov, ker niso dobili več prostora.

Pri akademiji 30. marca je bil navzoč tudi prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman, ki je ob sklepu z izbranimi besedami polagal otrokom na srce, naj se z vso mladostno ljubeznijo oklenejo presvete Evharistije. V nedeljo sta zastopala mladinski odsek kongresnega odbora kanonika dr. Michael Opeka in Josip Volc.

Težko bi si zamislili lepši uvod v veličastne proslave evharističnega kongresa kot je bila ta ljubka, prisrčna, izvirna otroška akademija.

d) 14. aprila: adoracija dijakov in dijakinj v Ljubljani

Cvetna nedelja je svojevrsten praznik krščanske mladine. Ta dan obhajamo spomin na slavnostni vhod Jezusov v Jeruzalem. Po evangeljskem izročilu ga je ob tej priliki spremljala v sveto mesto judovska mladina s palmovimi vejami v rokah in klicala hozano Sinu Davidovemu.

Mladinski odsek je v pripravi na kongres spretno uporabil ta svetopi-semki motiv in organiziral za cvetno nedeljo, 14. aprila, ob 18. uri posebno adoracijo za ljubljansko dijaštvo srednjih in meščanskih šol, Trgovske akademije, Srednje tehnične in Trgovske šole. Adoracija se je vršila ločeno za dijake in dijakinje, in sicer za dijake v stolnici, za dijakinje v uršulinski cerkvi. V stolnici je adoracijo vodil prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman, pri uršulinkah pa nadzornik verouka na srednjih šolah in predsednik mladinskega odseka stolni kanonik dr. Mihael Opeka.

Udeležba je bila naravnost sijajna. Bili sta nabito polni obe zgoraj imenovani cerkvi. Adoracija se je začela z ljudskim petjem, nato je sledila evharistična meditacija, ki sta jo imela: za dijake p. Florijan Ramšak, za dijakinje Andrej Farkaš. Mlada srca so bila razvneta od ognjevitih govorov. Po govoru je bila nekaj časa tiha adoracija, da besede, ki so padle v pripravljena srca, tudi najdejo v njih svoj odmev.

Veličasten in mogočen je bil prizor, ko je po teh tihih trenutkih pre-mišljevanja stopil kot oficiator v stolnici pred glavni oltar prevzv. škof dr. Gregorij Rožman, v uršulinski cerkvi kanonik dr. M. Opeka in pozval navzočne dijake oz. dijakinje k izpovedi vere in obljubi z besedami:

Oficiator: Ko je Gospod obljubil v kafarnaumski shodnici presveto Evharistijo, so mnogi izmed njegovih učencev rekli: »Trda je ta beseda, kdo jo more poslušati?« In odslej jih je mnogo odstopilo in niso več hodili z njim. Jezus je torej rekel dvanajsterim: »Ali hočete oditi tudi vi?« Odgovoril mu je Simon Peter: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, Sin božji.«

Tudi danes jih mnogo odstopa od Kristusa in vere v presveto Evhari-stijo. Zato vprašam v tem trenutku vas, ki ste se zbrali v njegovem svetišču:

Ali verujete, da je Kristus Sin božji?

Odgovor: V e r u j e m o.

Oficiator: Ali verujete v resničnost njegove besede?

Odgovor: V e r u j e m o.

Oficiator: Ali verujete v njegovo resnično, dejansko in bistveno pri-čujočnost v presveti Evharistiji?

Odgovor: V e r u j e m o.

Oficiator: Ali hočete to svojo vero *dejansko* pokazati s tem, da boste presveto Evharistijo častili in molili?

Odgovor: H o č e m o.

Oficiator: Ali hočete svojo vero *javno* pokazati s tem, da boste Kristusa v presveti Evharistiji neustrašeno priznali pred ljudmi za svojega kralja?

Odgovor: H o č e m o.

Oficiator: Ali hočete to svojo vero *svečano* pokazati s tem, da združeni v veri in ljubezni pripomorete k letošnjemu slavlju evharističnega Kralja?

Odgovor: H o č e m o.

Oficiator: Ali verujete, da je Evharistija kruh življenja, ki je prišel iz nebes?

Odgovor: V e r u j e m o.

Oficiator: Ali hočete jesti od tega kruha, da ne umrjete, temveč živite vekomaj?

Odgovor: H o č e m o.

Po zadnjem »hočemo« je dvignil recitatorski zbor pred oltarjem svoj glas in vpert v tabernakelj izgovarjal: »Kristus, Kralj veseljstva . . .«, nakar je vsa cerkev enoglasno, navdušeno odgovarjala »hvalimo te« . . .

Zbor pred oltarjem:

Kristus, Kralj veseljstva,

Kristus, Kralj narodov,

Kristus, Kralj miru,

Kristus, Kralj dobrote in ljubezni,

Kristus, Kralj resnice in pravice,

Kristus, Kralj veličastva in dostojanstva,

Kristus, Kralj svetega veselja,

Kristus, Kralj mladine,

Kristus, Kralj večne lepote,

Kristus, Kralj, ki s križa vlada,

Kristus, Kralj, ki sedi na desnici božji,

Kristus, Kralj, katerega kraljestvo je neskočno,

Vsi:

hvalimo te.

hvalimo te.

hvalimo te.

slavimo te.

slavimo te.

slavimo te.

poveličujemo te.

poveličujemo te.

poveličujemo te.

molimo te.

molimo te.

molimo te.

Po zbornem slavošpevu Kristusu Kralju je zadonela odločna pesem: »Kristus mora kraljevati!«, pesmi je sledila recitacija večno lepe dogmatične himne: »Molim te, ponižno skriti Bog nebes . . .«; zadnjim besedam himne je priključil rakovniški zbor koralni psalm Hvalite Gospoda. —

Da, mladina je hvalila Gospoda, se posvetila Srcu Jezusovemu z molitvijo, ki jo je molil naprej oficiator. Opravila je molitev za trajne sadove kongresa, prejela blagoslov in šla na dom s trdnim sklepom, da hoče po svojih močeh delovati za prospeh evharističnega kongresa, obenem pa je odmevalo v njenih srcih vprašanje, ki ga je slišala v cerkvi: »Ali hočete jesti od tega kruha, da ne umrjete, temveč živite vekomaj.« Gotovo ni bilo nikogar, ki ne bi imel v srcu trdnega sklepa: »Hočemo!«

e) 18., 19. in 26. maja: slavnostna akademija združenih srednjih šol v Ljubljani

Nihče ne bi bil pričakoval, da je možno tako živo zajeti v versko misel vso srednješolsko mladino brez razlike učnega zavoda, ne glede na spol in starost. Predkongresna evharistična akademija združenih srednjih šol nam je pokazala, da ni moči zatreti v mladih srcih elementarne sile, ki mladino dviga in ji kaže pot k idealom.

Evharistična misel raste. Iz dneva v dan se širi in sega vedno globlje. Mladina se je ogrela in žari v navdušenju in vnemi. Evharistično misel je vzbudila s svojo prvo globoko akademijo. Otroška akademija nam je približala kongres. Pa mladini vse to še ni dovolj! Vsa srednješolska mladina naj bi se zbrala v veliko prireditev, ki naj dvigne mogočen klic in vzdrami tudi tista srca, ki so še hladna in brezbrizna, kajti ob vigiliji kongresa mora v sleherno slovensko srce posijati žarek božje luči.

Mladinski odsek je poveril zasnovi in izvedbo akademije salezijancema Andreju Farkašu in dr. Jerku Gržinčiču. Iz njunega dela je zrastel velikopotezen načrt, ki naj bi ob ogromni prireditvi združil v sveti misli mladino vseh gimnazij, licejev, tehničnih in meščanskih šol, učiteljišča in univerze. Z veliko vnemo so poprijeli za delo pri izvedbi krasne zamisli vsi srednješolski profesorji verouka, med njimi zlasti prof. dr. Alojzij Zupan.

Geslo prireditve je bilo: »K Bogu, ki razveseljuje mojo mladost.« Ideja pa ta-le: po Materi k Sinu, po Mariji k Jezusu. Sobota, Marijin dan — nas vodi v nedeljo, v božji hram. Iz majnika v junij: ljubezen majniške Kraljice nam kaže pot v Jezusovo slavje, v ožarjene dneve bele hostije. Tako se je program v izvedbi razdelil v dva dela. Prvi marijanski, drugi evharistični.

MARIJANSKI DEL

Odlomek iz Vnebovzetja. P. Hugolin Sattner. Pomnožen vojaški orkester Po Mariji k Jezusu. Uvodna beseda. Maturant klasične gimnazije

Mladi mornarji. Dr. Franc Kimovec } Fantovski zbor šentviške gimnazije
Magnificat. Matija Tomc }

Majniški večer v slovenski vasi. A. Farkaš. Dijaki in dijakinje klas. gimnazije
Prva evharistična procesija. P. Krizostom. Deška meščanska šola v Šiški

Večerni ave. Franc Zabret } Dekliški zbor meščanskih šol v
Hvalnica nebeški Gospe. Stanko Premrl } Lichtenturnu, pri Sv. Jakobu in
v Šiški

Narodne Marijine pesmi. Tercet. Deški meščanski šoli na Prulah in v Mostah
Marijino pričakovanje. A. Farkaš. Diakinje II. realne gimnazije in liceja

ODMOR

Vmes vesel intermezzo: *Najodličnejša gosta na kongresu.* Stanko Rebek

EVHARISTIČNI DEL

Zbor duhovnikov. W. A. Mozart. Pomnožen vojaški orkester

Nočni psalm. Oton Župančič. Diakinje Trgovske šole

Nedelja. Ivan Cankar. Dijak I. realne gimnazije

Četrti in šesti blagor. M. Eleonora } Dekliški zbor gimnazijk in učiteljiščnic
Šlavljen, Gospod! Maks Springer }

Golgota. Dr. Jože Pogačnik } Dijaka Srednje tehnične šole in Trgovske
Sveta maša. France Vodnik } akademije

Psalm XXIII. Dr. Jerko Gržinič. Fantovski zbor gimnazijcev in učiteljiščnikov,
učenke meščanske šole v Lichtenturnu in dijaki III. realne gimnazije

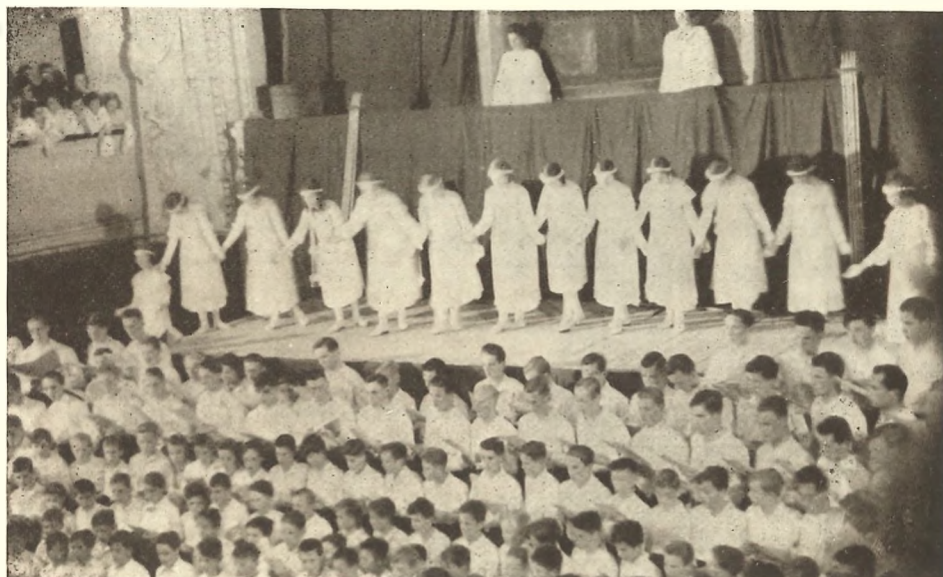
Evharističnemu Kralju. Jože Žabkar. Učiteljiščniki

Živ oltar. Andrej Farkaš. Fantovski zbor gimnazijcev in učiteljiščnikov, dija-
kinje meščanskih šol in dijaki šentviške gimnazije

Aklamacije. Dr. Jerko Gržinčič. Združeni zbori.

Program se je med sodelujoče zavode razdelil že pred veliko nočjo. Iz vseh srednješolskih zavodov se je sestavil kombiniran dijaški zbor; štel je nad 700 pevcev, ki sta jih prireditelja med nastopom razvrstila po raznih mestih velike unionske dvorane. V ločenih skupinah se je zbor vežbal pod vodstvom požrtvovalnih pevovodij pri uršulinkah, v Lichtenturnu, v šentviških zavodih in na Rakovniku. Dr. Jerko Gržinčič pa je istočasno vežbal sestavljeni vojaško-dijaški orkester ter končno združeval vse zборе, da so prišli v zadnjih točkah programa v skupnem nastopu do popolne veljave.

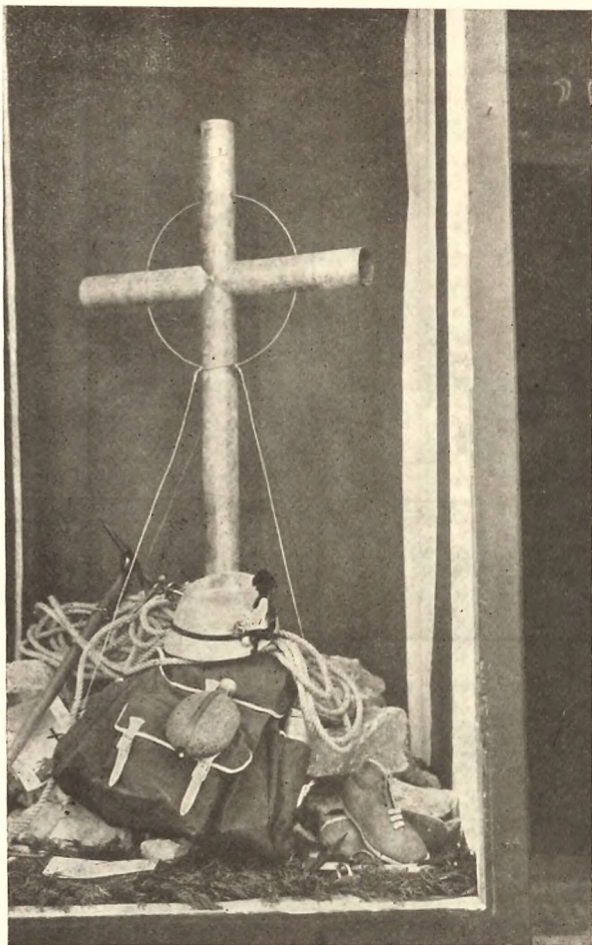
Odlomek iz Sattnerjevega »*Vnebovzetja*« nas je uglasil, osmošolec mar-
turant nas je ogrel, prvi zbor šentviških gimnazijcev z »*Mladimi mornarji*«
in z »*Magnificat*« dvigal, da smo šli kakor v procesiji k vaški kapelici

Skupina iz psalma na akademiji srednješolcev v Ljubljani

Pevski zbor rakovniških dijakov in bogoslovcev za srednješolsko akademijo.
V sredi vodja dr. Jerko Gržinič

XX

Kongresna izložba tvrdke Alpina na Tyrševi cesti
Posnetek križa na Škrlatici

Vsa Tyrševa cesta je bila, kot glavna dohodna cesta na
Stadion, nad vse učinkovito dekorirana

v soboto zvečer, kjer smo čutili toploto »majniškega večera v slovenski vasi«, poslušali pastirčka, skrbno mater, mlado dekle in zrelega moža, kako poje in moli vsak svojo zdravomarijo, ki zveni pri prvem veselo, pri drugem hrepeneče, otožno, resno. Strmeč v kapelico s sliko Kraljice smo poslušali mehak dekliški zbor, ki nas je prijetno božal z »Večernim ave« in s »Hvalnico nebeški Gospé«. Tri rahle deklamacije dečkov so nas predramile in prizor dijakinj v krasnih narodnih nošah z »Marijinim pričakovanjem« je budil v nas hrepenenje, da smo z Marijo želeli, naj pride k nam njen Sin, ki ga bomo sprejeli z vso ljubeznijo in obnovili steze ter zravnali pred njim pota svojega življenja.

Advent je šel mimo; Kristus prihaja; le še noč nas loči od njegovega prihoda. Ljudstvo ga že pričakuje, duhovniki sprašujejo, če je že blizu, resno in veličastno zveni Mozartov »Zbor duhovnikov« pod loki orkestra. Naproti mu gremo z baklami v rokah — saj je še noč, le pričakovanje, le upanje nam sveti v gosto temo življenja. Z Župančičem pojemo »Nočni psalm«. — Na vzhodu žari, Cankar opisuje veliki dan pričakovanja v »Nedelji«, zarja vstaja, ptički se bude in pojo in vabijo v ubrani pesmi: »Blagor lačnim in žejnim pravice, ker bodo nasičeni; slavljen, Gospod, naša sreča, naše hrepenenje.«

Dospeli smo do gore, kjer se nam bo prikazal Gospod, kjer nam bo razodel svojo skrivnost, odkoder bo razsvetlil naša pota, da ne bomo nič več rabili bakel, hodili bomo v njegovi luči, v soncu njegove modrosti in dobrote. Pod *Golgoto* stojimo narodi vseh krajev sveta in mu pojemo psalm: »Gospodova je zemlja in vse, kar jo napolnjuje, vesoljni svet in njegovi prebivalci, ker smo vsi delo njegovih rok.« Vsak narod poje svojo pesem, ki zveni kakor v sto in sto jezikih, se razpleta in se zopet končno združuje iz razčlenjene fuge v enoten zbor, ki poudarja, da smo vsi njegovi.

Med vso to množico, ki stoji pod *Golgoto* pa se oglasi mehak, nedolžen glasek: »Kdo pojde na goro Gospodovo in kdo bo stal v njegovi slavi?« Še bolj nežno odgovarja v lepem spevu nekje visoko zbor angelov: »Kdor je nedolžnih rok in čistega srca, kdor ne prisega na prevaro. Ta prejme blagoslov od Gospoda in usmiljenje od Boga Rešenika.«

Otroci so se med tem povzpeli na goro in molili ter v mehkih gibih simbolizirali hrepenenje in nedolžnost svojih src. Ko ljudstvo sliši glas z neba, pošlje drugo skupino nedolžnih dečkov z vriskajočimi trombami v rokah k svetišču, ki je na gori. Pod goro pa doni mogočna pesem: »Dvignite glave, odpro naj se večne duri, da vstopi Kralj veličastva.« Izza tem-

peljskih vrat vprašujejo duhovni: »Kdo je Kralj veličastva? Ali ga poznate in ali se zavedate, h komu greste?« Med tem je narod opral in očistil svoje duše; zato pogumno odgovarja: »Poznamo ga, to je Gospod, silen in mogočen, Gospod nad vojskami.« Skupina mladih vojščakov vre na goro: vedri so, polni ognja, vse okrog pa doni mogočen zbor, ponavljajoč v sunkovitih valovih: »Dvignite, vrata, svoje glave«. Krasna slika! Vse hrepeni, vse hiti, deklice, dečki, mali vojščaki, ogromen zbor . . . zdi se, da morajo počiti zapahi svetih vrat pod to silo. In zopet nov val. Ves svet se je razgibal, vse poje, vse vpije in prosi in moli: »Odprite se vrata, pridi Kristus, pusti nas k sebi!«

Orjaška vrata se odpro; izza njih zablesti veličastna notranjščina svetišča in v ozadju zažari *oltar*. Šest mučencev v rdečih haljah tvori menzo, šest snežnobelih devic z lučkami v rokah — to so svečniki na oltarju; dva keruba, kot ona iznad *skrinje zaveze*, oklepata tabernakelj. Nad njima je Kristus z razpetimi rokami, ves v zlatu, s kraljevsko krono na glavi. Kot zmagoslavni kralj Melkizedek daruje kruh in vino, svoje telo, svojo kri. To je živ oltar in ves narod, vsa dvorana, živo svetišče po besedah apostola Petra: »Dajte se sami vzdati kot živi kamni v duhovno stavbo.« Ob rahlem zboru »Svet, svet, svet si Gospod, blagoslovljen, ki prihaja v imenu Gospodovem« se topi sleherno srce. »Jagnje Božje, ki odjemlješ grehe sveta, bodi nam luč, bodi življenje našega življenja!« Kristus razpne roke: »Kdor je v meni in jaz v njem, ta ima večno življenje.«

Velika dvorana je postala živo svetišče, velika cerkev, vsi hočejo h Kristusu, vsi pojo, vsi molijo: »*Mi smo tvoj narod, ti si naš Kralj.*«

Akademija, ki je vseskozi simbolična, je bila kakor poveličanje evharistične misli in je zrasla v visoke vrhunce psalma in živega oltarja.

Prireditvev je našla nepričakovan odmev in splošno priznanje v vsej naši javnosti. Trikrat so jo ponavljali, vsakokrat je bila dvorana polna. Obiskali so jo tudi številni odlični zastopniki uradov in oblastev, razni cerkveni dostojanstveniki in mnogo gostov iz krajev izven Ljubljane. Prezvzišeni škof ljubljanski dr. Gregorij Rožman se je mudil tiste dni na Gorenjskem na birmovanju. Pa so študentje vzeli avto, sami so šofirali in so ga šli vabit na svojo prireditvev. Te vneme in pozornosti je bil zelo vesel in je njihovo prizadevanje in njihovo prireditvev zelo pohvalil. Ves radosten se je v spremstvu študentov zopet vrnil takoj po prireditvi v Škofjo loko, kamor ga je klicala visoka službena dolžnost.

f) 3. junija: koncert »Ljubljane«: Händel, oratorij »Mesija«

Pri večmesečni duhovni vnanji pripravi na evharistični kongres je sodelovala tudi glasbena umetnost. Tudi tako se je kongresu že vnaprej dal potrební poudarek.

Glasbeno društvo »Ljubljana« je izbralo eno največičastnejših del svetovne glasbene literature, da doprinese svoj delež k pripravam za evharistično slavje. Naštudiralo in izvajalo je Händlovega Mesijo, oratorij za zbor, soli in orkester. Konert je bil prirejen obenem za proslavo 85-letnice nadškofa dr. A. B. Jegliča.

Od vseh Händlovih oratorijev se je »Mesija« najbolj razširil v Angliji in po vsem ostalem svetu. »Mesija« se bistveno razlikuje od ostalih Händlovih oratorijskih del, ker ne vsebuje dramskega dejanja, temveč le rahlo povezane, skoraj lirske momente. Besedilo je sestavil Händel ob sodelovanju Jennensa iz raznih svetopisemskih tekstov; posebno lepo se je znal izogniti neki plehkobi že s tem, da Mesija sploh ne nastopi. Ker se torej o Mesiji le govori, je osrednja osebnost oratorija pomaknjena na primerno vzvišeno mesto. Kakor v besednem, je tudi v glasbenem pogledu »Mesija« vseskozi tehnično vzvišeno slavospev, porojen iz globoke, nedvomljive vernosti, združene s silnim talentom in znanjem, ki sta omogočila Händlu, da je v skoraj neverjetnem času 3 tednov zasnoval in končal to velikansko delo. Čudovito je notranje bogastvo te glasbe, ki še danes, po 194 letih, zajame in dvigne poslušalca v docela svojstveno vzvišeno in polno doživetje.

»Ljubljana« je priredila svoj koncert v veliki dvorani hotela Uniona v Ljubljani. Izvajanje je bilo v odličnih rokah: solisti — njim na čelu sopranistinja Zlata Gjungjenac, nji ob strani v polni veljavi altistinja Franja Bernot-Golobova, tenorist Jože Gostič in basist Marijan Rus — so podali svoje partije v najboljšem razpoloženju in s suverenim obvladanjem tehnike in sloge. Orkester, čigar jedro je bil orkester Podzveze glasbenikov, okoli katerega so se strnili člani radijskega, konservatorijskega orkestra in Orkestralnega društva, je vršil svojo nalogo kar najodličneje ter dal delu vso tisto sočno zvočnost, ki je delu bila zagotovila prvi uspeh. Mešani zbor »Ljubljane« je številčno dovolj močan, da se je lotil tega veledela, bil pa je tudi dovolj trdno naštudiran, da ga je zmogel v tako dobri pesmi. Ves veliki aparat, soli, zbor in orkester je vodil dirigent dr. Anton Dolinar mirno in vzdržno.

Koncert je »Ljubljana« ponovila prvi večer kongresnih svečanosti dne 28. junija ob 20. uri prav tako v veliki dvorani hotela »Uniona«.

g) 23. junija: mladinska akademija v Celju

V nedeljo pred glavnimi kongresnimi svečanostmi je celjska mladina, ki obiskuje šolo pri šolskih sestrah, priredila v dvorani celjskega Slomškovega doma lepo in pristrčno poklonitev Kristusu, evharističnemu Kralju.

Program je obsegal tri dele: Prvič: Pozdrav in zahvalo dobrim ljudem, ki so oskrbeli deklicam za kongresne svečanosti krasen praporček in svetlo modre oblekce z belimi ovratniki. Višek te točke je bil, ko je učenka nastopila z novo zastavo v prizoru »Naš prapor«.

Drugi del je bil marijanski, saj je naša pot k Jezusu po Mariji. Zborne deklamacije so se vrstile s pevsкими točkami, vse povezane v lepo miselno celoto.

Tretji del je bil evharističen. Na visoki gori se dviga krasno razsvetljena monštranca. Po beli cesti se spenjajo k njej belo oblečene deklice. Nekaterne so že čisto blizu. Navdušena deklamacija iz mladega dekliškega grla razjasni pomen slike. Zares je človek za hip zaživel bližino presvete skrivnosti.

Pa kar časa ni bilo za razmišljanje. Na oder prirajajo deklice, pojo in rajajo in vprizarjajo igrice o sv. Pashalu Bajlonskem, zaščitniku evharističnih kongresov. In ko so ga priklicali in je prišel na okrašenih nosilih, ni bilo navdušenja in veselja ne konca ne kraja.

Tako je celjska mladina pripravila srca in misli udeležencev prireditve na velike kongresne dni.

h) Po drugih krajih ob raznih časih

Poudarili smo, da ne moremo zajeti v kratkem popisu vseh predkongresnih prireditev, ki so se mnogokje razporedile ob predavanje ali prigodno proslavo. Ne samo po slovenskih mestih, tudi drugod po državi so se z večjimi ali manjšimi prireditvami spominjali kongresa in se nanj pripravljali. Posebno globoka je bila priprava v cerkvenih prireditvah, v molitvah, procesijah, duhovnih vajah. Prečesto so se v vnemi odlikovali posebno možje in fantje. Vsa slovenska zemlja in vsa država je dolge mesece pred kongresom živela v znamenju evharistične misli in pričakovanju velikih dni. In prav v tem znamenju je bilo pripravljenih povsod nešteto prireditev, akademij in koncertov večjega ali manjšega obsega.

2. Izjave škofov in drugih odličnikov

Evharistični kongres je že dolge mesece prej zajel misli in snovanje številnih naših vodilnih mož. Od časa do časa smo brali v dnevnem časopisju in strokovnih listih globoke misli in tehtne sestavke o velikem dogodku, ki ga je to leto imel doživeti naš narod. Ako bi hoteli zbrati vse, kar se je o sv. Rešnjem Telesu in o kongresu tiste mesece pred kongresom napisalo in lepega govorilo ob tej in drugi priliki, bi videli, da se z odličnejšim evharističnim nabožnim, znanstvenim in lepim slovstvom komaj more ponášati kateri narod, ki je tako maloštevilen ko naš slovenski.¹

Odlične izjave so pred kongresom podali zlasti naši škofje v svojih poslanicah vernikom, v posebnih sporočilih, pa tudi v objavah v časopisju. Naj jih navedemo vsaj nekaj, ki so po svoji vsebini najznačilnejše, pa čeprav deloma le v izvlečkih in odlomkih.

a) Dr. Bonaventura Jeglič, naslovni nadškof garelski

Znano vam je, da sem se od sveta in njegovega življenja skoraj popolnoma odtrgal in pribežal v samoto gornjegrajsko; za evharistični kongres pa se vendarle rad nekoliko v svetu pojavim.

S tem kongresom bomo izkazali vsemogočnemu Bogu tisto čast, radi katere je ustvaril vesoljni svet. Tukaj ne bodo le posamezniki, ampak globoka in nepremakljiva utrjena vera in goreča ljubezen do Jezusa v Zakramentu bo tisoče vseh stanov iz Jugoslavije družila v Ljubljani v eno veliko, božjo družino, ki bo pred vsem svetom božjemu Sinu in po njem Bogu to nepojmljivo čast dajala. Skupnost nas bo ogrela, navdušila. Skupnost bo vnela svet ogenj, ki bo objel vse, tudi dosedaj mlačne kristjane.

Še eno. Kaj pa oni siromaki, ki so izgubili vero v Gospoda Jezusa, vero v presv. Zakrament, morebiti celo vero v Boga? Smilijo se mi, pa jih vprašam tri stvari:

¹ Zelo hvaležna naloga bi bila, zbrati vse, kar se je v evharističnem letu 1935. in v pripravi nanje napisalo v slovenščini v zvezi s kongresom o sv. Rešnjem Telesu. Poleg celotnih del, od katerih zavzemajo najvidnejše mesto poezije m. Elizabete, »Slava sv. Hostiji«, zbirka govorov z akademskega tečaja »Naš kruh« ter »Evharistične šmarnice za kongresno leto 1935«, nešteto razprav, člankov, popisov, spominov, pesmi, leposlovnih spisov itd. Šele ob takem pregledu bi mogli zadosti presoditi in priznati, da je kongres tudi v tem oziru zaoral v njivo naše kulture dokaj globoko brazdo, ki bomo njeno blagodat s ponosom mogli izročiti zanamcem.

a) Ali ste kdaj temeljito proučili življenje Kristusovo, kakor se je zgodovinsko razvijalo od Betlehema do Golgote? b) Ali ste kdaj proučili dogodke v Lurdu, ki se vrše že 80 let? Meni jih ni treba. Toda pred našimi očmi jih božja Previdnost razvija, da se zdramite in spregledate. Koliko gotovih čudežev! Koliko trenutnih ozdravljenj zastaranih, neozdravljivih bolezni! c) Previdnost božja vam je ravno v naših brezbožniških časih pripravila toliko razglašenj vernikov kot svetnikov, vernikov, ki so živeli v prošlem ali že v sedanjem stoletju. Za vsako razglašenje se zahtevata vsaj dva dognana čudeža. Vse to se vrši očitno in se objavi v službenem cerkvenem listu »Acta Apostolicae sedis«. Ali si kdaj to proučil? Ali veš, kaj je don Bosko, kaj Marjeta Alakok, kaj Terezija Deteta Jezusa, kaj Bernardka iz Lurda? Vse to se vrši pred tvojimi očmi in se oznanja tvojim ušesom. Ali kaj vidiš? Ali kaj slišiš? Ali pa z drugimi brezbožniki za te opomine božje kar nič ne maraš, si za nje gluhi in slepi?

V tem primeru: gorje tebi, gorje našemu svetu, ki hote čepi v tminah zmot, zametava velikansko delo odrešenja in morda celo delo stvarjenja. Gorje! Zdramite se vsaj ob evharističnem kongresu!

b) Dr. Gregorij Rožman, škof ljubljanski

Evharistični kongres bo mogočno in iskreno versko slavje. Poživiti nam mora v teh hudih časih splošne svetovne stiske vero v Boga, ki skrivnostno biva in živi med nami pod podobo kruha. Vera v Boga, med nami živečega, se mi zdi v tej dobi najbolj potrebna, da iz vere delamo v trdnem zaupanju v božjo Previdnost. Ni silnejše moči za šibko človekovo duhovnost, kakor je to trdno zaupanje iz žive vere. V taki veri in v takem zaupanju je pot iz materializma, ki ne more človeka stalno zadovoljiti.

Kongres naj v nas utrdi to vero in zaupanje in tako naj posredno pomaga tudi iz gospodarskih in socialnih neprilik, kolikor namreč človeške duše preoblikuje in jim odpre umevanje resnične duhovnosti. Radi tega so povabljeni na kongres in na sodelovanje pri kongresu brez razlike vsi, ki iskreno verujejo v Jezusa v presv. Rešnjem Telesu. Skupno ga hočemo moliti in prositi, skupno se mu pokloniti, skupno izpovedati svojo vero vanj. Nobenega drugega namena kongres nima in ga ne sme imeti. V tem smo si edini vsi, ki ga pripravljamo in ki se ga nameravamo udeležiti. — Bodi še enkrat poudarjeno: poglabljena vera, utrjeno zaupanje v Boga, Odrešenika našega, je namen kongresa. Le ta namen želimo in bomo skušali doseči. Pomagajo naj nam vsi, katerim je vera in zaupanje v Boga kaj mar.

*

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman je za leto 1935. z datumom 8. februarja izdal pastirski list o sv. Rešnjem Telesu ter ga tako-le uvaja:

Letos hitijo vse naše misli in želje drugemu evharističnemu kongresu naproti, ki se ima vršiti v Ljubljani zadnje tri dni meseca junija. Kristusu v presv. Rešnjem Telesu želimo pripraviti slovesno zmagoslavje. Toda Kristus hoče zmagoslavje obhajati pred vsem v naših dušah. Svoje duše mu moramo izročiti, da v njih kakor v svojem kraljestvu gospoduje in zmaguje, ko bodo naše duše brez pridržka njegove, potem šele bomo vredni in sposobni, da mu priredimo tudi zunanje slavje, ki bo odsev naše notranje vere in ljubezni. Zato se moramo na kongres resno in primerno pripraviti. Letošnji postni čas uporabimo prav posebno v ta namen, da si poživimo in pomnožimo vero v skrivnost najsvetejšega Zakramenta.

Zaključuje pa svojo poslanico tako-le:

Veliki evharistični kongres bodi višek javnega češčenja, mogočen kres, ob katerem prižgete vsi zubeljček vere in ljubezni v svojih dušah in ga potem skrbno in vztrajno čuvate, da ne ugasne, ampak vedno svetleje gori in krepkeje greje, dokler se ne bo raztrgala pred našimi očmi zavesa zemskega življenja in ne zagledamo Boga in Odrešenika svojega od obličja do obličja.

c) Dr. Josip Srebrnič, škof krški, preds. stalnega odbora za evh. kongrese v Jugoslaviji

Ko so janičarske čete pred petsto leti začele tudi po slovenski zemlji širiti duhovno in materialno razdejanje, je slovenski človek pohitel v svoje cerkve ter jih spreminjal v tabore, narod pa je v njih iskal zavetja in združen z Bogom svojim v presv. Evharistiji odbijal janičarske navale in branil svoje svetinje: družino, deco in vero svojo in svoj narodni obstanek. In ko so istočasno s češkega severa krivi nazori hoteli izpodriniti razodeto resnico v sveto evharistično skrivnost, se je slovenski človek širom po svoji domovini organiziral v bratovščine sv. Rešnjega Telesa, da svojo vero v Jezusovo navzočnost v presv. Evharistiji naglasi, poglobi in proslavi. In ko so še drugi krivi nauki hoteli presv. Evharistijo sploh potlačiti in iz življenja izbrisati, tedaj se isti slovenski človek, kakor da ga žene elementarna sila svetega protesta, povzpne v višine in postavlja cerkvice in kapelice na vrhovih svojih gora nepretrgoma do danes, da kot glasne priče neprestano pred vsem svetom govore, kar mu je polnilo dušo in srce: Mi verujemo v Jezusa v presv. Evharistiji. Z njim hočemo živeti in umreti! Njemu čast in hvala!

Katoliški episkopat Jugoslavije je poveril slovenskemu katoličanstvu veliko in nadvse vzvišeno nalogo, da organizira prihodnje leto v Ljubljani evharistični kongres za vse katoličane v državi. Pogledi v preteklost slovenskega naroda prekrasno legitimirajo to zaupanje. Tabori, organizacije, dokumenti na gorah pričajo, kako je bila slovenskemu človeku presv. Evharistija povsod središče življenja; pri njej je iskal pomoči in črpal energijo v nevarnostih, ki so mu pretile, in v nevoljah, ki so ga prečesto tlačile v verskem, socialnem in narodnem pogledu. Ne plaši se niti sedaj pred mogočno nalogo evharističnega kongresa, ki je namenjen milijonom katoličanov široma po državi. Ve, kje mu je pomoč, in že se je zatekel v svoje cerkve, da si v ponižni in zaupljivi molitvi izprosi blagoslova za resno delo proslave Kralja nebes in zemlje.

Kaj pa moramo prinesiti na evharistični kongres in kaj pričakujemo od njega, da bo Kristusu res kraljevski nastop omogočen?

Globoko ponižno vero prinesimo na evharistični kongres in ni dvoma, da se bodo potem pričakovanja izpolnila, ki jih katoličanstvo v Jugoslaviji vanj polaga:

Kongres bo veličastna javna manifestacija vere v skrivnost presv. Evharistije, vere v Kristusa Kralja in vere v pravice, ki njemu absolutno pripadajo v življenju poedincev, družine, mladine in vseh socialnih in javnih institucij v življenju narodov in držav in v njihovem sožitju na svetu.

»Jaz sem luč sveta. Kdor gre za menoj, ne bo hodil v temi, marveč bo imel luč življenja« (Jan 8, 12). Kongres bo pomagal, da se ta luč, ki je Kristus, tako s silnim žarometom razlije na reševanje važnih problemov v razmerah, v katerih mi dejanski živimo. »Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da spričam resnico« (Jan 18, 37), je Kristus še vpričo svoje smrti o sebi izjavil. To svoje poslanstvo Kristus neprestano tudi danes vrši po svojem namestniku — papežu v Rimu. Katoličani vse Jugoslavije se hočejo na kongresu pokloniti ne samo Kristusu v presv. Evharistiji, nego tudi Kristusu v papežu, v katerem je zasidran žaromet verske resnice v vseh dobah do konca sveta. Kristus v presv. Evharistiji in Kristus v papežu je isti Kristus. To je naša vera!

Vera je luč in resnica, ki vzbuja in dviga nadnaravno življenje v dušah, pa se od tam preliva tudi v vse panoge človeškega življenja na zemlji. Zato je Kristus rekel: »Kdor veruje v mene, ima večno življenje. Jaz sem kruh življenja. Kruh, ki ga bom jaz dal, je moje telo za življenje sveta« (Jan 6, 47. 48. 51). Ni to življenje življenje brezdelja in lagodnosti, nego življenje

v skrivnostna pota sožitja s Kristusom v Bogu in zato polno žarke iniciative, velikih sklepov in odločnih dejanj, apostolstva in žrtev, življenje heroizma in svetosti. Kongres naj nam da mogočno vsestransko pobudo in oporo v to življenje! Kongres naj pove, da ljubimo to življenje nad vse in da hočemo svojo hvaležnost za to življenje Kristusu in njegovi presveti Materi pokazati s tem, da sebe in otroke in mladino dvignemo v evharistično generacijo, ki naj, vtelešena v Jezusu, z odločno voljo pričinja novo veliko razdobje v zgodovini katoličanstva v Jugoslaviji.

Človek je socialno bitje. Zato je Kristus proti egoizmu, ki vsako socialnost razčleni in razbija, proglasil: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« (Lk 10, 27) ter je za one, ki bodo v njega verovali, še posebej molil: »Da bodo vsi eno . . . da bodo popolnoma eno« (Jan 21, 23). S kongresa naj zatorej svet vidi in spozna, da: »Ker je en kruh, smo mi, ki nas je mnogo, eno telo« (1 Kor 10, 17). Evo, zakon za življenje katoličanstva v Jugoslaviji, ki mu jamči vse uspehe v kraljestvu Kristusovem, ker je Kristus z njim eno telo.

Laicizem moderne družbe zanika in zameta Kristusa, ki je princip resnice, svetega življenja in ljubezni, na celi črti dosledno in povsod. Njegovo geslo je: »Nočemo, da vlada on nad nami« (Lk 19, 14), četudi se zaradi tega družba izgublja v nasilju in kaosu. »On mora vladati!« (1 Kor 15, 25) bo klic in molitev kongresa. Katoličani v Jugoslaviji hočemo na kongresu manifestirati za resnico, da je rešitev samo v Kristusu, »zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano, da bi se mogli v njem zveličati« (Apd 4, 12), in da je obnova družbe mogoča samo z obnovo njegovega kraljestva v dušah, v družini, v vzgoji, v življenju države.

Namen je velik. Kruh življenja mu jamči uspeh in evharistična generacija uresničenje. Veselimo se iz vsega srca kongresa že sedaj; mnogo molimo in mnogo žrtvujemo, da bo Kristus tedaj res kraljevski proslavljen, a hrepenenje svetopisemskih množic naj razgiba tudi duše nas vseh: »Mi hočemo Jezusa videti« (Jan 12, 21).

*

Škof dr. Josip Srebrnič je razen tega izdal krasen obsežen pastirski list, ki ga je naslovil »Evharistični generaciji povodom II. splošnega evharističnega kongresa v Ljubljani 1935«. Z močno višjepastirsko besedo govori o evharističnem gibanju v svetu in pri nas, daje navodila za vzgojo nove generacije, ki naj svoje življenje poglobi ob evharističnem kruhu, posebej omeinja evharistično vzgojo mladine in otrok ter razvija obsežne načrte za delo

v okviru in smeri evharističnega gibanja. V posebnem odstavku omenja ljubljanski kongres in pravi:

Letos za praznik sv. Petra in Pavla se vrši v Ljubljani evharistični kongres za vse katoličane v Jugoslaviji. Torej tudi mi smo pozvani na kongres. Kako bi bil vesel, ko bi šli na kongres v čim večjem številu tudi vi, dragi moji verniki, zlasti še možje in fantje, da se poklonite Jezusu v presvetem Rešnjem Telesu! Kako bi bil vesel, ko bi se udeležili procesije v noči med soboto in nedeljo, ki je določena samo za može in fante in ki se je bodo udeležili z gorečimi baklami v rokah ter šli iz sredine mesta, med petjem in molitvami, korak za korakom po ljubljanskih ulicah na Stadion, da se tam udeleže slovesne polnočnice in skupno pristopijo k obhajilu! Tisoče in tisoče jih bo — vsi združeni v živi veri pred Jezusom, vsi z njim zedinjeni v eno celoto.

č) Dr. Ivan J. Tomažič, škof lavantinski

V prijetnem spominu na septemberske evharistične dneve v Mariboru, pod mogočnimi vtisi poročil o 32. mednarodnem evharističnem shodu meseca oktobra v Buenos Airesu, duhovni pogled uprt na božje Dete v jaslicah — se iskreno veselim in se brezdvomno veselijo katoliška srca po širni Jugoslaviji II. vsedržavnega evharističnega kongresa, ki bo konec junija 1935 v Ljubljani, če Bog da, sijajno proslavil učlovečenega Sina božjega, pričujočega v sveti hostiji.

Bog z nami in med nami v vidni, dasi skrivnostni podobi: velika tajna svete vere, pa resnica, sloneča na resničnosti božje besede, dejstvo, izpričano po zgodovini in bogoslužju Cerkve Kristusove. Brez Evharistije so molitve in pobožnosti, pridige in krščanski nauki, cerkve in oltarji, bogoslovna znanost in krščanska umetnost — brez pomena; iz pričujočnosti božje v Evharistiji pa črpa po nesmrtnosti hrepeneči človek duhovno moč in božje življenje, vero in upanje v nadnaravni svet, pogum za življenjske boje in boli, odločnost za poštenost, pravičnost, ljubezen . . . Ko bi svet spoznal dar božji in se oklenil svojega Boga, ki mu je tako blizu, kako hitro bi čutil olajšavo svojega bremena, kako gotovo dobil pomoč v svoji stiski, kako čudovito dosegel svojo srečo!

Naš verni rod še tesneje prikleniti na božjega Zveličarja, omahujoče utrditi v veri in verskem življenju, obupajoče dvigniti k zdravemu optimizmu, hladne ogreti za stvar božjo, ob strani stoječe privabiti v kraljestvo božje, kolikor mogoče vse približati in pritegniti k Srcu božjemu ter t a k o

pospešiti izboljšanje medsebojnih odnošajev v človeški družbi: to je namen evharističnih kongresov.

Iz srca želim in iz dna duše prosim Boga, naj doseže evharistični kongres v Ljubljani svoj namen v polni meri!

d) **Dr. Janez Frančišek Gnidovec, škof skopljanski**

Med pripravami za II. jugoslovanski evharistični kongres v Ljubljani je potrebno, da tudi katoliško časopisje v čim izdatnejši meri pomaga pripravljati vernike na to veliko slavlje. — Tretjo adventno nedeljo nam sveta Cerkev v vstopni pesmi pri sveti maši kliče z besedami sv. Pavla: »Veselite se vedno v Gospodu; zopet pravim: Veselite se! Vaša blagost bodi znana vsem ljudem; Gospod je namreč blizu. Nič ne bodite v skrbeh, ampak v vsaki molitvi naj se vaše prošnje razodevajo pri Bogu.« In govori s psalmistom: »Blagoslovil si Gospod svojo deželo.« Mislim, da že samo navedene besede zadostujejo, ako želite, da se kratko izjavim o pomenu in nalogah II. jugoslovanskega evharističnega kongresa. Ker pa sv. Pavel v listu do Filipljanov poleg molitve omenja še presrčne prošnje in zahvaljevanja in želi in upa, da božji mir, ki vsak razum presega, varuje naša srca in naše misli v Kristusu Jezusu, pa tudi jaz to dodajam. Iz evangelija pa povzemam besede sv. Janeza Krstnika: »Sredi med vami pa stoji, katerega vi ne poznate.« Zadnjih besed pa ne navajam kot očitek, marveč kot nalogo evharističnega kongresa, da širi in pogloblja spoznavanje Jezusa Kristusa in užiga ljubezen do njega, ki živi med nami v presveti Evharistiji.

Pomen tega kongresa je izražen v tem, da je to evharistični kongres, da je drugi evharistični kongres, da je jugoslovanski evharistični kongres, in da bo v Ljubljani. Ker so stvari jasne, jih ni treba objašnjavati. Samo glede tega, da je to drugi, mislim, da bo potrebno pogledati nazaj na prvi kongres. Resolucije tega kongresa se nanašajo večinoma na intelektualce. Želim, da bi drugi kongres kar najširše objel moško mladino, ki naj bi bila do kongresa že kolikor mogoče organizirana v bratovščini presvetega Zakramenta. Upam, da bodo tudi fantje iz naših južnih krajev prišli na kongres. Hočemo se pripraviti z molitvijo, presveto daritvijo in posebnimi žrtvami na veliko slavlje Kristusa Kralja, da mu na dan njegovega presvetega Srca izkažemo hvaležno ljubezen in mu vsaj nekoliko zadostimo za svojo dosedanjo nehvaležnost in da mu damo malo zadoščenje tudi za one, ki ga ne poznajo ali ga nočejo poznati.

Ko je krščanstvu uspelo, da je z velikimi žrtvami in krvjo v vztrajni borbi obvladalo poganstvo, je bila prva misel kristjanov v svobodi, da se krščanska vera s svojimi vzvišenimi ustanovami in verskimi uredbami čim močneje in čim slovesneje *javno* razvija, da vzvišenost in lepota krščanstva *zasije*. V ta namen so začeli takoj graditi veličastne in prelepe cerkve, v katerih je dobilo presv. Rešnjé Telo najodličnejše mesto.

Bogu hvala, slovenski in hrvatski narod sta ohranila svojo katoliško vero dedov močno in čisto. Pa četudi je v glavnem dobro, bolje kot morda kje drugje v svetu, vendar se tudi med nami Hrvati in Slovenci javljajo znaki nevere in odmikanja od nravnosti. Nasprotniki katoliške vere ne mirujejo. Nasprotnik ve, da narodu, ki oslabi v veri, tudi v drugih stvareh težko gre. Vera rešuje narode, nevera jih ugonablja. Zato je ne samo v verskem, temveč tudi v narodnem oziru, ako hočemo, da ohranimo narodno individualnost, nujno, da ostane narod nraвно zdrav in nepokvarjen. To pa je mogoče le po veri.

Kakor se povsod široma po svetu katoličanstvo vzbuja in krepi k novemu življenju in se ne da ne zavesti, niti oplášiti radi napadov nasprotnikov, temveč odgovarja na napade s svojim poštenim delom, delom za Boga, za vero, za narod, tako je tudi med nami Hrvati, Slovenci in Srbi že nekaj časa sem opažati, kako živahneje bijejo srca za Boga in sveto katoliško stvar. Kot znak tega vidimo iz dneva v dan večje češčenje in večjo ljubezen do Jezusa v presv. Rešnjem Telesu. Priče tega so vse naše škofije — 17 jih je v naši državi, — v katerih se obhajajo škofijski evharistični kongresi. Imeli pa smo tudi že večje kongrese, kakor v Zagrebu, v Sarajevu in Osijeku, sedaj pa za celo državo v lepi in krasni Sloveniji.

Posebno pri nas v Herceg-Bosni, čeprav so katoličani zelo siromašni, prinaša vera v Boga in veliko spoštovanje, ki ga kažejo katoličani do presvetega Rešnjega Telesa, katoliškim vrstam izredno mnogo moči.

Kdor je imel enkrat priliko videti naše katoličane, kako se v cerkvi pobožno zadržijo, kako molijo, dvigajo roke k nebu, se z glavo dotikajo zemlje in prepevajo Najsvetejšemu čudovito pesem »Zdravo Tijelo«, ta more šele razumeti in doumeti, odkod katoličanom Herceg-Bosne tolika duhovna moč in tolikšna nraвна urejenost v življenju.

Dragi slovenski katoliški narod! Vedno si bil vdan in zvest Cerkvi. In sedaj pripravljate za vse katoličane Jugoslavije veličastni kongres. Bog naj vas blagoslovi, Bog vam bodi v pomoč, Bog naj vam plača žrtve za kongres,

a najbolj prosim Boga, da ohrani slovenski narod dober in zdrav in Cerкви zvest! Še več: da ga napravi še zavednejšega, mu da moči, da postane po kongresu kot lev, ga navduši, da ne bo samo nadaljeval, temveč bo z novo vnemo poglobil delo, se boril, katoliško živel; staro, vsemu svetu znano nravnost naj še dalje brani, da se ne bo samo versko in narodnostno okrepil, temveč se zavaroval zoper vse, kar bi ogrožalo njegovo katoliško in slovensko individualnost.

Zato: Bog z nami! Dragi Bog naj blagoslovi delo za evharistični kongres v Sloveniji za celo Jugoslavijo! Bog blagoslovi, ohranjaj in varuj krasno slovensko zemljo in slovenski narod!

3. Slovenska župnija se pripravlja

Pred nami leži skoro pet sto poročil iz raznih župnij ljubljanske in mariborske škofije. Prenekaterikrat listamo po njih, prebiramo jih in primerjamo. Ob njih nam raste v duši ponos in radost brez meje. To bogastvo zamisli, ta globina v pripravi, ta skrbnost pri delu, ta silna ljubezen do velike kongresne ideje! Kako radi bi objavili vsaj kratek pregled iz njih, saj prav s tem namenom smo jih zbirali; pa bi na prostoru, ki bi ga spričo omejenega obsega knjige smeli za ta namen porabiti, bila slika dejanske priprave kaj bleda in nepopolna. Zato naj zadošča kratko pregledno poročilo, ki naj v nekaj besedah vsaj okvirno zajame delo in prizadevanje v nad vse lepi predkongresni pripravi, kakor jo je po navodilih kongresnega odbora zamislila in izvedla naša slovenska župnija.

Slovenija je videla že veliko mogočnih prireditev, pa za nobeno se priprava ne more primerjati s tem, kar je večina slovenskih župnij storila v pričakovanju evharističnega kongresa.

Že praznik Kristusa Kralja v oktobru l. 1934. je dal slutiti, s kako vnemo se bodo slovenski katoličani lotili predkongresne priprave. Po večini se je že ta dan uvedla javna molitev za kongres. Cerkvni govori so bili o tej prireditvi, proslavi Kristusa Kralja se je dal poudarek v evharistični misli.

V največ župnijah se je priprava začela z *duhovnimi vajami* ali večdnevnim *ljudskim misijonom*. Po pet, osem, nekje celo dvanajst dni so se zbirali verniki k pridigam in javnim molitvam, da so svoje duše očistili in pripravili za misel na evharistični kongres. V predkongresnih mesecih so se izvršile duhovne vaje za posamezne stanove ali cerkvene organizacije, lahko bi rekli, prav v vsaki slovenski župniji; po navodilu kongresnega od-

bora so se vse duhovne vaje vršile ob eni centralni misli, ob skrivnosti svetega Rešnjega Telesa. Ob duhovnih vajah in ljudskih misijonih so se verniki navdušili za pogostno obhajilo. Vidno je skoro povsod pričelo naraščati število dnevniških obhajancev. Ta ogenj navdušenja v kongresni pripravi so še netile *mesečne pridige, molitve za kongres* po vsaki javni službi božji, misel na veliki dogodek v naši zgodovini je našla primerneга izraza pri vsaki *priređitvi*.

Maj nam je prinesel *evharistično šmarnično pobožnost*. Nenavadno veliko moških smo imeli priliko srečavati v majskih večerih na poti v cerkev. Da, tako lepe, tako globoke, tako priljubljene šmarnične pobožnosti že leta in leta ni videla marsikatera naša župnija.

In potem je prišel junij, *mesec presv. Srca*. Vsakdanja jutranja pobožnost je združila v molitvi za kongres in pripravi nanj nenavadno veliko vernikov. Čimbolj so se bližali kongresni dnevi, tem glasneje so odmevale po naših vaseh v večernem mraku evharistične pesmi, tem bolj je vžigal refren kongresne himne, Kristus, kraljuj, Kristus, zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj!

Skoro najbolj vidni izraz notranje priprave pa so dali naši slovenski zemlji *evharistični križi*, ki so v predkongresnih mesecih dan za dnem rastle ob naših cerkvah, po naših holmih in gričkih in tudi po visokih gorah. Ni je slovenske župnije izpod Karavank do ljubljanskega polja, od Kamniških planin do zelenega Pohorja in obronkov Slovenskih goric, ki ne bi bila postavila kongresnega znamenja. Prva misel na kongresne križe je bila ta, naj bi križ bil le spomin in opomin na kongresno pripravo. Postavljen naj bo sicer na vidno mesto, vendar naj bo preprost, tako so se glasila prva navodila. Pa naši ljudje so misel zajeli vse globlje in izoblikovili postavljanje evharističnih križev v pravo ljudsko pobožnost. Prva poročila so poudarjala le, kako visok je križ in iz kakšnega lesa je stesan. Površen opazovalec bi sodil, da je v tem le neko kosanje, kdo bo postavil višji in vidnejši križ. Kmalu pa smo videli, kako je ideja evharističnega križa zagrabila naše ljudi v globino duše. Na postavitvev evharističnega križa so se ponekod pripravljali s tri-dnevniciami, povsod pa so to dejanje združili s cerkveno pobožnostjo. Z gorečimi baklami v rokah so se odpravili zlasti moški v procesiji na mesto, kjer se je dvigal evharistični križ. V bližini je zagorel mogočen kres, ki je skrivnostno in veličastno ožarjal vso okolico. Po nagovoru in litanijah presv. Srca Jezusovega je vsa farna družina kot zavriskala v navdušeni pesmi: Kraljevo znam'nje križ stoji. Možje in fantje so ob križu prisegali zvestobo verskim načelom in trdno odločeni zahtevali: Kristus mora kra-

ljevati! Ganjeno ljudstvo se po končanih svečanostih kar ni moglo raziti. Verniki so nepremično strmeli v znamenje, od katerega edino moremo pričakovati rešitev iz tegob in bede življenja. Iz nekega poročila razberemo, da je vsa verna množica po končani svečanosti pritisnila h križu in ga poljubljala. In zopet drugje so ljudje vse nedelje pred kongresom po dopoldanski službi božji prihajali k evharističnemu križu kot na božjo pot in tam molili in se zatekali k Bogu za pomoč in blagoslov.

Kako zelo se je priljubila ljudem misel evharističnega križa, razberemo tudi iz tega, da so skrbno poiskali dan, ki bi bil najbolj primeren za to pobožnost. Tako vidimo, da so veliko križev postavili na god sv. Pashala Bajlonskega (17. maja), na prve petke v mesecu, prve nedelje v mesecu, zlasti veliko na veliki petek, dalje na veliko noč, dan pred binkoštimi.

Križe so postavljali najrajši na zelo vidnih mestih, na gorah, na gričkih v bližini cerkve, v ravnini ob najbolj prometni cesti. Ponekod so jih pritrdili na cerkveni zid. Zopet drugje so primerno okrasili in obnovili križ, ki se je že prej nahajal na primerno vidnem mestu. Mesto križa so ponekod postavili evharistične spominke druge vrste. Tako so tu pa tam prenovili cerkvene oltarje, drugje zgradili kapelico (krasno kapelico s kipom Kristusa Kralja, ki je delo kiparja Boža Pengova, so n. pr. zgradili v trajen kongresni spomin v Cerkljah pri Kranju). Križe so skoro povsod okrasili z evharističnimi znaki, hostijo, kelihom, ali pa s primernim napisom. Nešteto je križev, ki so jih opremili z električno razsvetljavo, da še v noči spominjajo mimoidoče na veliki dogodek, ki ga je doživel naš narod. Značilno pri vsem tem je dejstvo, da je iz ljudstva samega izhajalo neko sveto navdušenje, ki mu kar ni bilo mogoče zadostiti. In tako je po nekaterih župnijah zraslo po dvoje, troje, petero, nekje celo šestnajst evharističnih križev. Ljudje so sami od sebe postavljali na vzvišenih mestih to odrešilno znamenje, želeč pripomoči po svojih močeh h kongresni pripravi. Ko so n. pr. na neki cerkvi v Slovenskih goricah zidarji popravljali streho, so iz lastne vneme iz stare in nove opeke sestavili križ, ki naj bi bil v spomin na evharistični kongres.

Ob prvi misli na evharistične križe smo menili, da bodo to le znamenja, ki bodo ljudi spominjala na kongres, ki se bo vršil v nekaj mesecih, in jih opominjala, naj svoje duše nanj pripravijo. Pa je ta misel tako silno zajela slovensko ljudstvo, da je evharistične križe postavilo ob takih svečanostih in s takim navdušenjem, da bi bila škoda podreti križe po kongresu. In tako je ostala in bo še morda leta in leta slovenska zemlja znamenovana z zmagoslavnim znamenjem križa, ki se kot velika prošnja dviga

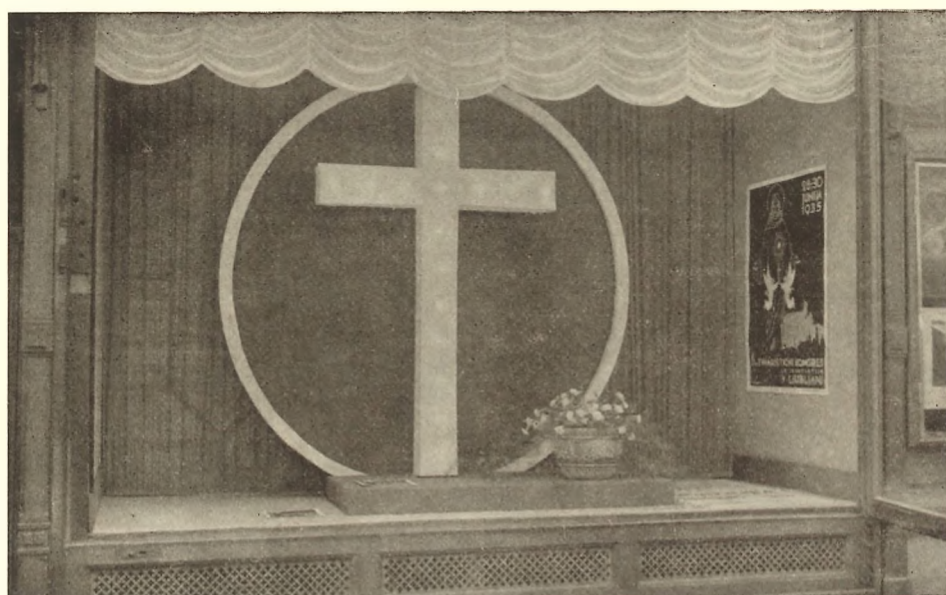
proti nebu, naj bi Vsemogočni dodelil našemu rodu srečnejše čase. Kakor je križ bil našim prednikom opora in uteha v času turških navalov, kakor jih je obvaroval protestantstva in drugih verskih zmot, tako naj štiti našo zemljo in naš narod pred novimi mračnimi silami, ki vstajajo, da nas odtrgajo od Kristusa in njegovega odrešilnega znamenja. Prav evharistični kongres s svojo globoko pripravo je pokazal vero slovenskega človeka, da mu je v znamenju križa zmaga zagotovljena.

Treba pa je bilo za kongresne namene tudi mnogo *žrtvovati*, da se je mogel izvršiti ves obširni načrt pripravljalnega odbora. In naše revno slovensko ljudstvo je kljub svoji revščini še našlo, Bog sam ve kje, denarnih sredstev, da je pomagalo kriti ogromne stroške prireditve, da si je priskrbelo na tisoče novih narodnih noš in še zbralo nekaj dinarjev za potovanje v Ljubljano. Pa se je oglasil še pripravljalni odbor in prosil za mlaje, les, vence. Nihče ni odrekel. Vsak je rad dal v obilici. Požrtvovalnost našega ljudstva je naravnost neizčrpljiva. In tudi v teh žrtvah, ki so zahtevale mnogo odpovedi, vidimo lepo pripravo na blagoslovljene evharistične dneve.

V vsej tej veliki pripravljenosti in globoki pripravi na kongres se jasno kaže duševno zdravje in silna jakost slovenskega človeka. Mladi rod se ni izneveril svetinjam svojih dedov. V tem dejstvu imamo zagotovilo, da naša doba v slovenski narodni zgodovini ne bo padec, ampak še močnejši vzpon, ki bo vezal staro vero z mladim ognjem. Blagoslovljen čas, ki nam je to dejstvo odkril in to vero okrepil!

Kongresna izložba tvrdke F. Kollman na Starem trgu

Izložba tvrdke I. Kette na Aleksandrovi cesti

**Slovesna pot Marije Pomagaj z Brezij na kongres
Na Brezjah: Prenos milostne podobe v avtomobil**

Prihod sprevoda v Velesovo

V.

PRVI KONGRESNI DAN

28. JUNIJ 1935

1. Seja stalnega odbora za evhar. kongrese

Za deseto uro dopoldne je stalni odbor za evharistične kongrese sklical svojo sejo v beli dvorani hotela Uniona v Ljubljani. Seji so prisostvovali ne samo člani odbora, ki so do tedaj že prišli v Ljubljano, ampak tudi številni drugi odlični gostje. Tako je seja kazala svečano lice in je zavzela slavnosten značaj.

Poleg *predsednika stalnega odbora dr. Josipa Srebrniča, škofa krškega*, so se udeležili seje še barski nadškof dr. Nikola Dobrečić, beograjski nadškof Rafael Rodić, mostarski škof Alojzij Mišić, križevski škof dr. Dionizij Njaradi, djakovski škof dr. Anton Akšamović, šibeniški škof dr. Hieronim Mileta, splitski škof dr. Kvirin Bonefačić, hvarski škof Mihael Pušić, skopljanski škof dr. Ivan Gnidovec, dubrovniški škof dr. Josip Carević, dalje kapitularni vikar Ivan Vidas iz Senja, generalni vikar Božo Ivaniš iz Banjaluke, generalni vikar Ignacij Nadrah iz Ljubljane, generalni provikar Stipčević iz Kotora, kanonik in apostolski protonotar dr. Anton Lončarić iz Senja, kanonik in ravnatelj semenišča dr. Franc Cukala iz Maribora, predsednik cerkvenega sodišča iz Beograda dr. Peter Vlašić, arhidiakon msgr. dr. Josip Sokol iz Djakova, profesor bogoslovja dr. Zvonimir Marković iz Djakova, katehet dr. Stjepan Popović iz Zagreba, škofijski tajnik msgr. dr. Krisomali iz Splita. K seji je prišel tudi *p. Quénard, vrhovni predstojnik reda asumpcionistov, član stalnega odbora mednarodnih evharističnih kongresov, član stalnega odbora narodnih evharističnih kongresov na Francoskem in ravnatelj lista »La Croix« v Parizu; v njegovem spremstvu je bil p. Privat Belard, župnik cerkve reda asumpcionistov v Beogradu.*

Predsednik otvori sejo in prisrčno pozdravi vse prevzvišene nadškofe in škofe, se jim toplo zahvali, ker so se odločili, da odlikujejo današnjo sejo s svojo navzočnostjo ter s tem naglasijo pomen stalnega odbora za evharistične kongrese. Še posebej pozdravi odličnega gosta p. Quénarda, ki zastopa v našem krogu tri odlične ustanove, ki so za versko življenje na Francoskem in v svetu največjega pomena.

Naprosi ga, da po svoji vrnitvi v Pariz izrazi tem ustanovam naše iskreno priznanje in globoko spoštovanje ter jim sporoči naše tople pozdrave. Slednjič pozdravi tudi vse druge člane in goste, ki so prišli na današnji sestanek.

Sestanek ima velik pomen radi tega, ker je tesno zvezan z evharističnim kongresom v Ljubljani. Dokazuje pa tudi, *da uživa stalni odbor veliko zaupanje jugoslovanskega episkopata*. Za vse Bogu iskrena hvala! Dolžnost stalnega odbora pa je, da si to zaupanje ohrani ter ga primerno izkoristi kot sredstvo in pomoč pri delu za proslavo Jezusa v presv. Evharistiji.

Evharistični kongresi so danes *apostoli vere v Boga* — tako je izvajal predsednik — in v vse nadnaravne nauke, ustanove in sredstva, ki jih je prinesel Kristus človeku za njegovo odrešenje in človeški družbi za njeno osrečitev. Cerkev se tega zaveda, zato jih njen poglavar na zemlji na vso moč priporoča. *Volja božja je torej, da se prirejajo* in da ž njimi javno nastopamo za resničnost verskih resnic sredi vse današnje nevere. Evharistični kongresi so pa tudi *apostoli miru*, ker vabimo nanje vse katoličane brez izjeme; dà, vse, ki iščejo v Kristusu ključ za rešitev človeštva iz stisk, v katero je zabredlo brez Boga.

Čudovit božji blagoslov je združen z vsakim evharističnim kongresom, ako se ljudje resno nanj pripravijo. To opažamo vedno. To bomo imeli priliko doživeti tudi na II. splošnem evharističnem kongresu v Ljubljani. Pri pripravah za kongres se često pojavijo nenavadne, na videz nepremagljive ovire in zapreke. Treba je vztrajati, mnogo moliti in veliko žrtvovati, potem postane božja pomoč po kongresu še bolj očitna. Po Kristusu, ki prihaja preko kongresov v naše duše in vso našo javnost, se odbijajo sovražne sile; narodu, ki prireja kongres, se pripravlja boljša bodočnost, ker prehaja na pota, ki vodijo h Kristusu. —

P. Gervais Quénard je nato sporočil pozdrave institucij, ki jih zastopa na kongresu, želel je ljubljanskemu kongresu in stalnemu odboru božjo pomoč in najboljši uspeh; prepričevalno je naglasil, s kolikimi simpatijami spremljajo francoski katoličani evharistično gibanje v Jugoslaviji.

Tu smo v Kristusu vsi eno, tu smo najmočnejši, tu nas čakajo najlepše zmage.

Predsednik je nato sporočil, da je nadškof dr. Ivan Šarić namesto umrlega člana generalnega vikarja Stjepana Hadrovića imenoval v odbor dr. Marka Alaupovića, generalnega vikarja v Sarajevu. Prav tako je nadškof dr. Nikola Dobrečić imenoval za člana odbora Franca Lj. Čermaka, nadškofijskega tajnika v Baru, namesto konzultorja Sl. Cenceka. —

Nato je sledil razgovor o štirih zelo važnih vprašanjih, ki so v tesni zvezi z evharističnim gibanjem. Sprejele so se soglasno *sledeče resolucije*, ki tičejo ta vprašanja:

I.

Proti sekularizaciji Gospodovih dni

Delegati vseh škofij v državi, zbrani kot člani stalnega odbora za evharistične kongrese na sestanku v Ljubljani dne 28. junija 1935 zahtevajo, da pristojne državne oblasti absolutno mislijo na to, kako bi ostali Gospodovi dnevi popolnoma pridržani za namene, za katere so po božjem zakonu odločeni; namen pa jim je ne samo izvrševanje dotičnih verskih dolžnosti, marveč gojitev verskega življenja sploh. Zato obsojajo »Zakon o obvezni telesni vzgoji« in »Uredbo o osnavljanju in delovanju prazniških tečajev«, v kolikor se v njih prezira namen, za katerega so Gospodovi dnevi izključno posvečeni. Dovolj je na razpolago delovnih dni, da se morejo

I.

Proti sekularizaciji dana Gospodnjih

Delegati svih biskupija u zemlji kao članovi permanentnog odbora za euharistijske kongrese, sakupljeni na svojem sastanku u Ljubljani dne 28. 6. 1935, zahtijevaju, da nadležne državne vlasti absolutno vode račun o tome, kako bi dani Gospodnji ostali potpuno rezervirani svrsi, za koju su po božjem zakonu određeni, a svrha im je ne samo vršenje odnosnih vjerskih dužnosti, nego njegovanje vjerskog života uopće. Stoga osudjuju »Zakon o obaveznom tjelesnom vaspitanju« in dotičnu »Uredbu o osnivanju i radu prazničkih tečajeva«, ukoliko se u njima svrha, kojoj su dani Gospodnji isključivo posvećeni, mimoilazi. Ima radnih dana na pretek na

nemoteno dosegati smotri navedenega zakona in uredbe.

Pozivajo se vsi pristojni faktorji, naj pazijo, da bi se javni, zlasti mladinski nastopi samo v toliko dovoljevali, v kolikor je katoličanom brezpogojno omogočeno in zagotovljeno izvrševanje verskih dolžnosti. Sicer je obeležje takih prireditev amoralno in je treba to brezpogojno pobijati s stališča božjih interesov.

II.

Proti profanaciji Gospodovih dni

V zvezi z značajem in naloga mi evharističnega kongresa smatra stalni odbor za evharistične kongrese za primerno, da predloži Katoliški akciji v državi, naj z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago (verska prosveta, časniki, predstave itd.), odklanja in zavrača profaniranje Gospodovih dni, kakor ga žal opažamo v športu, pri turizmu, počitniških kolonijah, v organiziranju zletniških vlakov, v kopališčih, na zletih, na sejnih itd., ker je božji zakon, da se Gospo-

raspolaganju, da se mogu ciljevi spomenutog zakona i uredbe nesmetano postizavati.

Pozivlju se takodjer svi nadležni faktori, da paze, da bi se javni, osobito omladinski nastupi, samo utoliko dozvoljavali, ukoliko je vršenje vjerskih dužnosti učesnicima katoličke vjeroispovijesti bezuvjetno omogućeno i zasigurano. Inače je obilježje takvih priredbi u najmanju ruku amoralno, što treba sa stanovišta božjih interesa apsolutno pobijati.

II.

Proti profanaciji dana Gospodnjih

U vezi sa značajem i zadacima euharistijskog kongresa smatra permanentni odbor euharistijskih kongresa shodnim napose predložiti Katoličkoj akciji u zemlji, da sa svim sredstvima, koje su njoj na raspolaganju (vjersko prosvjećivanje, novine, pretstavke, posredovanje itd.) uklanja i pobija profaniranje dana Gospodnjih, što nažalost zapažamo u provodjenju sporta, turizma, namještanja ferijalnih kolonija, u priredjivanju popularnih vlakova, u kupališnim

dov dan posvećuje, pa radi tega to zahteva tudi narodno blagostanje.

III.

Za razširjenje evharistične vzgoje

Stalni odbor za evharistične kongrese v Jugoslaviji je globoko prepričan, da bi lahko mnogo pripomogli k evharistični vzgoji:

1. Če bi se v vsakem verskem in katoliškem združenju ustanovil poseben evharistični odsek. Naj ne bo katoliškega društva brez evharističnega odseka.

2. Če bi vse javne katoliške prireditve združevali ne samo z javnim skupnim udejstvom pri službi božji, ampak tudi z javnim skupnim obhajilom.

3. Če bi se pri vseh nabožnih prireditvah (tridnevnica, duhovnih vajah, tečajih za matere, može, mladino, otroke itd.) vršila posebna predavanja s primernimi praktičnimi pobudami za evharistično življenje.

prilikama, kod izleta, u održavanju sajmová itd., jer je zakon božji, da se dan Gospodnji posvećuje pa prema tome to i samo narodno blagostanje zahtijeva.

III.

Za popularizaciju evharistijskog odgoja

Permanentni odbor euharistijskih kongresa u Jugoslaviji duboko je uvjeren da bi se mnogo doprinijelo euharistijskom pokretu:

1. kad bi se u svakom vjerskom i katoličkom udruženju uopće osnovala posebna euharistijska sekcija. Neka ne bude nijednog katoličkog udruženja bez euharistijske sekcije;

2. kad bi se sve javne katoličke priredbe bez izuzetka spajale ne samo s javnim korporativnim učestvovanjem kod službe božje, nego i s javnim korporativnim pristupom svojih učesnika k sv. pričesti;

3. kad bi se sustavno kod svih nabožnih priredbi (trodnevnice, duhovne vježbe, tečajevi za majke, muževe, omladinu, djecu itd.) održavala posebna predavanja s odnosnim praktičnim pobudama za euharistijski život.

IV.

Za zaščito evharistične vzgoje

Stalni odbor za evharistične kongrese v Jugoslaviji vidi za razširjanje evharističnega gibanja eno največjih zaprek v tem, da se v mnogih šolskih knjigah za zgodovino, živalstvo, narodoslovje, vzgojeslovje in podobno podajajo nauki, ki širijo ne samo povsem napačne poglede na Cerkev, ampak tudi izpodkopujejo razodete verske resnice in jim često očitno nasprotujejo. Stalni odbor ugotavlja to z največjim obžalovanjem, in to z ogorčenjem obsoja ter zahteva od pristojnih faktorjev, da se te učne knjige takoj odstranijo iz šole, ker so v popolnem nasprotju z načelom strpljivosti, ki jo državni zakoni pri vzgoji toliko priporočajo, a se žal to ne izvaja, ko gre za katoliški nauk.

Kot nadaljnja točka je bilo na dnevnem redu vprašanje, kako bi se sedanja splošni evharistični kongres v Ljubljani razširil še letos čim bolj po vsej državi. S hvaležnostjo do Boga je treba ugotoviti, je izvajal predsednik, da si ljudje kongresov žele. »Jezusa hočemo videti«, ta klic iz Kristusovih dni se ponavlja še danes. Stotisoč in več pobožnih vernikov se bo te dni zbralo v Ljubljani okrog Jezusa. Premnogi pa ne morejo semkaj, zato jih je treba zadovoljiti s tem, da se tudi zanje prirede posebni kongresi in se tako sadovi občega kongresa čim bolj razširijo. Kot priprava na

IV.

Za zaščito evharistijskog odgoja

Permanentni odbor za evharistijske kongrese u Jugoslaviji gleda za provodjenje evharistijskog pokreta jednu od najvećih zapreka u tome, što se u mnogim udžbenicima na našim školama, osobito u udžbenicima za historiju, zoologiju, etnologiju, pedagogiku i slično, iznašaju nauke, koje šire ne samo posve iskrivljene poglede na Crkvu, nego i potkapaju objavljene vjerske istine te se čak često očitno kose s njima. Permanentni odbor s najvećim žaljenjem sve to konstatuje i s ogorčenošću osudjuje te zahtijeva od nadležnih državnih faktora, da se ti udžbenici smjesta iz škola uklone, jer su u punoj opreci sa snošljivošću, koju inače državni zakoni u odgoju toliko preporučuju, ali se nažalost kad se radi o katoličkoj nauci to ne provodi.

Ljubljanski kongres se je že meseca aprila vršil kongres v Rabu na Rabu, pred osmimi dnevi smo imeli kongres v Belovaru, na vrsto pridejo še Aleksandrovo na Krku, Čakovec, Jelsa na Hvaru, Klošter Podravski, Duvno v Hercegovini, Novalja na Pagu. Bogu hvala! Mi pa podvojimo in podese-torimo prizadevanje, da Kristus po Evharistiji v našem narodu živi in mu zavlada! —

Kot zadnja točka dnevnega reda se je vršil razgovor, kje naj se priredi III. splošni kongres za Jugoslavijo. O tem je poročal prof. dr. Ivan Marković. Iz referata je izzvenela želja, naj bi bil prihodnji kongres vsaj po petih letih v Splitu. V Splitu je umrl Dioklecijan, ki je hotel zatreti krščanstvo, v Solinu pri Splitu pa občudujemo v nekdanjih bazilikah svetišča, posvečena presv. Rešnjemu Telesu. In prav to so mesta, kjer so hrvatski vladarji obljubljali zvestobo papežu, Kristusovemu namestniku.

Do končnega zaključka na seji ni prišlo. Obveljal je sklep, da se še za kongresa sestanejo škofje iz Splita, Šibenika, Dubrovnika, Hvara in Kotora ter na posebni konferenci sklenejo, kje se bo vršil prihodnji kongres.

S tem je bil dnevni red seje stalnega odbora za evharistične kongrese izčrpan, zato je predsednik ob 13. uri zaključil sejo z molitvijo.

*

Dne 2. julija so se na željo stalnega odbora sestali škofje iz Dalmacije ter sklenili, da se priredi *III. splošni evharistični kongres za Jugoslavijo leta 1940. v Splitu-Solinu*. Kot priprava na ta kongres pa se priredi pokrajinski kongres za katoličane iz škofij na Jadranu v letu 1937. v Dubrovniku.

2. Marija z Brezij roma na kongres

Kako smo si pač mogli misliti, da bi na kongres šli sami, brez milostne Marije z Brezij? Slovenci vedno lahko s ponosom rečemo, da smo Marijin narod in zato smo bili prepričani, da na našem evharističnem prazniku ne moremo dovolj vredno počastiti Jezusa v najsvetejšem Zakramentu, če nam ne stoji ob strani ona, ki nas nikdar ne pozabi, ki vedno nosi naše molitve pred božji prestol in nam vrača bogat blagoslov. Pa tudi vera v njeno pomoč, v njeno božje materinstvo, v njeno kraljevanje nad Slovenci naj bi se s tem njenim romanjem poživila. Prav zato je Marija z Brezij morala na Stadion, v belo Ljubljano, da se je znova oklenejo stotisoči naših slovenskih src.

Njena pot z Brezij v Ljubljano in zopet nazaj je bila nekaj tako slovesnega, tako toplega, nenarejenega, da nihče, ki je videl prizore na tej zmagoviti poti, ne bo pozabil tega in se mu nikdar ne bo omajala vera ne le v Marijo, marveč tudi v naš — narod. S kolikim ognjem in s koliko ljubeznijo je naše ljudstvo povsod sprejemalo milostno podobo, to se da samo videti, samo čutiti more človek, napisati ne more tega. Ni bil to praznik Gorenjske, to je bil praznik vse naše zemlje, vseh deset krat deset-tisočev v Ljubljani.

Bog nam je naklonil lepo vreme in mogočno jutro je vzcvetelo nad gorenjskimi velikani. Prišel je dan, ki ga je naredil Gospod, prisluhnile so gore, prisluhnila so polja, vzvalovalo je zoreče žito, potihnilo so gozdovi in tisoči src so se oklenili v goreči molitvi svoje Matere in odhajali z njo v Ljubljano na skupen praznik.

Že dolgo pred osmo uro so se začeli na Brezjah zbirati ljudje. Od blizu in daleč so prihiteli. Mnogi so razočarani prišli pred njen oltar, ker so sliko že ob osmih vzeli iz oltarja in jo prenesli na samostansko dvorišče. Tam so jo večje roke položile v poseben, nalašč za to izdelan okvir, in nekako ob pol desetih so na zlato vrstico pritisnili brezijski pečat, nakar so jo v slovesnem sprevedu spet nesli nazaj na njen oltar.

Podoba v okviru je ostala še nekaj časa v oltarju, med tem pa so v zakristiji podpisovali spremno knjigo, ki so jo voditelji potem nesli s seboj v Ljubljano, kakor to zahtevajo predpisi. Besedilo se glasi:

»Za časa vladikovanja dr. Gregorija Rožmana so prenesli milostno podobo Marije Pomagaj z Brezij v Ljubljano v svečanem sprevedu. Dne 28. junija 1935 so milostno podobo vložili v poseben okvir, delo arh. ing. Avgusta Ogrina, nato zapečatili. Gvardijan p. Bonaventura Resman je nato izročil sliko vpričo podpisanih v naše varstvo. Oddal: P. Bonaventura Resman. Sprejel: P. Roman Tominec.« Slede podpisi navzočnih: P. Krizostom Sekovanič, dr. Miha Krek, Ivo Peršuh, Jože Košiček, Avg. Novak, Franc Gabrovšek.

Ljudstvo je nestrpno, še bolj pa, ko pride krasni avtomobil, ki bo vozil milostno podobo. Na samostanskem dvorišču ga morajo na novo okrasiti, na poti iz Ljubljane se je cvetje zaprašilo. Pa je to kmalu gotovo in avtomobil že čaka pred cerkvenimi vrati. Dvignili so milostno podobo z oltarja, vso cerkev objame čudna tesnoba, ki prime človeka le ob slovesu. Marija torej odhaja. Prvikrat se je to zgodilo, da je zapustila svoj oltar in odšla, da vrne obisk vsem, ki zaupno prihajajo k njenemu oltarju, da

jim vrne ljubezen za ljubezen. V tišini in joku so v sprevedu prenesli sliko v avtomobil, v katerem so jo sprejeli: p. Roman Tominec, p. Krizostom Sekovanič, dva Križarja in štiri Klarice.

Razvil se je z nekaj minut zamude mogočen spreved avtomobilov. Sprevedaj je vozil časnikarski avto z vodjo poročevalske službe, potem so se vozile usmiljenke iz Beograda z Andrejem Tumpejem, župnikom na Čukarici v Beogradu, nato vodstvo prevoza s stolnim vikarjem Jožetom Košičkom. Sledil je avtomobil z milostno podobo, za njim pa še številni avtomobili, ki so vozili razne zastopnike. Katoliško akcijo je zastopal dr. Miha Krek, v svojem avtomobilu je bil tudi mostarski škof Al. Mišić. Nekaj časa je milostno podobo spremljal tudi avtobus Brezjanov.

Vroč sonce je neusmiljeno žgalo in niti za trenutek ni popustilo, ko je spreved krenil proti Ljubljani. Ta dan je bil izredno vroč. Na cesti stoje ljudje, povsod jih vidimo, takoj na Posavcu je že prvi pozdrav. Dobravski župnik je pripeljal svoje farane. Spreved ne postane, hiteti moramo, da zabrišemo zamudo.

V Gobovcih nas že pričakuje avtobus Podbrežanov. Naproti so prišli. Zvonovi pojo v Podbrezjah in na prijaznem Taboru vriskajo, ko se avto z milostno podobo ustavi pred znamenjem. Zbor poje »Lepa si«, številne otroške roke se stegujejo in obsipavajo avto s cvetjem. Cesta se zajezi z ljudmi, radi bi hitro naprej, pa ne moremo. Vendar. In že brzimo čez Bistrico proti Naklem. Povsod vidimo verne ljudi ob cesti, z globokim spoštovanjem čakajo Marijinega prihoda. Skoraj ni hiše ob cesti, da bi ji v oknih ne gorele sveče, da bi ne bila okrašena s cvetjem, z zastavami v paprskih in narodnih barvah. Povsod so mala znamenja pred hišami. Križi, svete podobe, mlaji. Ko prihaja Marija, padajo ljudje na kolena, oči hrepeneče iščejo, roke se sklepajo, solze teko . . .

Že smo v Naklem. Četa gasilcev, številne narodne noše, Marijina družba, Marijin vrtec, mlaji, zvonovi, pesem, množica vernih ljudi. Avto z milostno podobo zavozi skozi gost špalir, ki pa se takoj zgrne okrog Marije. Ljudsko petje napravi mogočen vtis. Ljudje se drenjajo, saj ne morejo priti vsi na vrsto, da bi vsak prav od blizu pogledal Marijino podobo. A čas je odmerjen, po kratki molitvi že hitimo čez polje proti gorenjski metropoli Kranju. Sveti Jošt in Šmarjetna gora pozdravljata z desne, z leve Kriška gora in Storžič.

Kranj je ves slovesen, ves praznično odet. Zastava pri zastavi, okna razsvetljena in okrašena, delo počiva, stroji stoje. Glavni trg je živ, velika

množica je zbrana, pred cerkvijo čaka vsa šolska mladina in številno učiteljstvo. Otroci obsipajo avto s cvetjem, iz moških grl zadoni pozdrav Mariji. Mogočno odmeva pesem med hišami. Molitev, nato povzame vsa zbrana množica »Ti, o Marija . . .«. Tudi Kranj, prav za prav edini večji kraj na vsej poti po Gorenjski, je k lepemu prazniku Marijinega romanja dosti pripomogel in je storil še več, kot je bil storiti dolžan. Sprevod je krenil po mestu nazaj, zdaj odhajamo v drugo stran tja pod gore.

Nad vse lep je bil sprejem v Predosljah. Marijin vrtec je čakal že pri cesti in pozdravil Marijo s trikratnim »Ave«, nato pa je avto krenil proti cerkvi in na pot so ves čas otroci metali cvetja. »Pokleknimo, pokleknimo . . .« so se zaslišali glasovi in vse ljudstvo je popadalo na kolena. Avto se je ustavil tik pred krasnim, umetniško izdelanim evharističnim križem pred cerkvijo. Ob križu je bil zelo okusno narejen velik Marijin monogram iz samega cvetja. Duhovščina je začela peti lavretanske litanije in ljudstvo je kleče pobožno odpevalo, nato so pa vsi skupaj zapeli še nekaj Marijnih pesmi. To je bil tako prisrčen in ganljiv sprejem, da je moral vsakogar navdati s prepričanjem, da je naše ljudstvo še verno, globoko verno, obenem je pa to tudi pokazalo, kaj je nam Slovencem Marija z Brezjij, kako jo narod res ljubi in koliko časti ji izkazuje. Zbogom, Predoslje, Marija mora naprej, že jo sprejemajo mlaji, na katerih so napisi z vso molitvijo »Zdrava Marija«, sprevod se pomika med gozdiči in polji, vrtovi in travniki proti Šenčurju.

Vsa šenčurska fara je zbrana, duhovščina, občinski predsednik, družbe in kongregacije, mladina. Špalir in mlaji kažejo pot pred cerkev mimo razsvetljenega evharističnega križa. Spet petje in molitev, vzdih in jok, obleganje avtomobila in vriski pobožnih src, cvetje iz otroških rok. Ganljivi so bili prizori, ko mati prinese svojega dojenčka in ga solznih oči kaže in priporoča Mariji. Poldan zvoni. »Je angel Gospodov oznanil Mariji«, za poje vsa množica; saj bolj primerne pobožnosti pač ni bilo mogoče najti.

Komaj smo zapustili Šenčur, že so nam prišli naproti kolesarji, cela četa, in so nas spremljali na svojih okrašenih vozilih in v svojih belih srajcah tja do Velesovega. Ljudje so v opoldanski vročini čakali na ovinku pod vasjo. Velesovci so naredili Mariji tako domač in topel sprejem, da je šlo vsem do srca. Nič narejenega, nič pripravljenega, vse je privrelo iz čistih duš, pristno, resnično, naše. Duhovni svetnik in župnik Brešar je mogočno intoniral Marijino pesem »Lepa si, lepa si,« nato pa je vse ljudstvo skupno odmolilo molitev »Pozdravljena, kraljica« in še desetko rožnega

venca, nato pa so ljudje udrli k avtomobilu, kakor da romajo okoli oltarja so se pomikali drug za drugim mimo milostne podobe in nad vse ganljiv je bil prizor, ko so bolnico na nosilih prinesli k Mariji, da je pomolila pred njo in jo poprosila ljubega zdravja. Vsi obrazi so se čudno zresnili, kakor da pričakujejo čudeža. Ko bi prišel Kristus mimo, bi povedal, kot je nekoč: Resnično vam povem, tolike vere nisem našel v Izraelu . . .

Še s pesmijo »Ti, o Marija«, so se poslovili Velesovci od nje in sprevod je krenil čez zoreča polja proti Cerkljam. Sonce neusmiljeno pritiska, so-parica leži nad klasjem, odnekod zvoní. Nikjer vetra, nič se ne premakne, vse je zaverovano v svet molk in pričakuje zmagoslaven pohod brezijske Marije.

V Cerkljah je spet zbrana vsa fara. Ko avto z milostno podobo še obstal ni, je godba že zaigrala »Marija, skoz' življenje voditi srečno znaš« in po nekaj taktih je poprijela vsa množica. Spet ista slika, pa vendar vsak trenutek nova: Ljudje ob podobi s svetimi, v molitev in prošnje zatopljenimi obrazi. Pesem za pesmijo, molitev za molitvijo, prošnja za prošnjo, saj se nam že vse zdi, da gledamo legendarno igro, vendar gledamo na lastne oči in vemo, da se ne varamo. Ljudstvo moli in srečno je, da ima svojo Mater, svojo Kraljico tako blizu poleg sebe.

Od vsepovsod pojo zvonovi, polja je zajel slovesen mir. Ljudje puščajo svoje delo in opravke po hišah in na polju, vse hiti k cesti, z vseh strani se zgrinjajo po stezicah in mejah in ko pridrvi prvi okrašen avtomobil daleč spredaj, že pokleknejo in se ozirajo za milostno podobo. V vsaki vasi, pri vsaki hiši čakajo ljudje. Vrsta kolesarjev se množi, vedno novi in novi se pridružujejo in ko pridemo v Komendo, smo jih naštelí že čez sto.

Komenda seveda tudi ni hotela biti med zadnjimi. Kdo bi mogel prešteti vso množico? Veliko je bilo tudi duhovščine, poleg domače je prišla še iz sosednjih fara. Zraven je bil tudi župan, gasilska četa je strumno stala v vrsti, dalje je bila Marijina družba in šolski otroci z učiteljstvom. Številne zastave so plapolale, sredi med njimi je postaven fant držal orlovski prapor, ki ga že toliko časa nismo videli. Vsa Komenda je bila svečana in slovesna kot le malokdaj. Ljudstvo je zapelo dve Marijini pesmi, se strnilo okrog milostne podobe, v ljudeh je rasel ogenj in tako smo se z vedno globljimi vtisi poslovili od veličastne komendske fare in krenili proti Mengšu.

Med mlaji, razsvetljenimi okni in okrašenimi hišami, med zastavami in čakajočimi ljudmi smo prišli na trg, ki je bil ves v mlajih in ljudi toliko,

da so avtomobili komaj mogli mimo. Ljudstvo je čakalo milostno podobo okrog znamenja na trgu, poleg domače duhovščine so bili tudi misijonarji iz Grobelj, dekan iz Kamnika, dalje čč. sestre iz mengeške hiralnice, razne družbe, šolska mladina in številno ljudstvo. Vsa množica je na glas odmolila desetko rožnega venca, godba je potem zaigrala nekaj Marijinih pesmi. Spet molitev, ljudsko petje, a čas je odmerjen, ljudstvo se težko poslavlja od svoje Matere, ki roma naprej, proti Domžalam.

Domžalci so presenetili s finim, lepim okrasom glavnega trga. Venci, mlaji, rože, napisi, vse je čakalo na prihod Marije Pomagaj. Trg je bil poln ljudi, mladina z učiteljstvom, zastopniki občinskega odbora, vse družbe in organizacije z zastavami. Avto se je prav počasi premikal skozi gost špalir, da so mogli vsi videti milostno podobo, potem se je ustavil in zadonela je Marijina pesem, privrela je iz src molitev, pa spet se je množica sprostila v kipeči pesmi.

Nekaj posebnega so naredili Trzinci. Tako preprosta, pa vendar umetniško izdelana dekoracija, nobene gneče, vse v najlepšem redu. Otroci so stali v vrsti in vsak je držal v roki majhen prapor z milostno podobo Marije z Brezij. Cerkveni zbor je zapel lepo Marijino pesem. Marija je dobila svežega cvetja in iz daljave jo je že pozdravljala bela Ljubljana, pripravljena na sprejem visokega kongresnega gosta. Čim bolj se bližamo Ljubljani, tem več ljudstva stoji ob cesti. Z avtomobili so vozijo naproti. Navdušenje raste, vedno več je na oknih prižganih sveč, zastave so vedno bolj goste, na cesto pada sveže cvetje.

Na Črnučah je ob prihodu milostne podobe zagrmel strel, nato se takoj oglasi pesem, druga, tretja, obrazi gore, neka svečanost je razlita ljudem v očeh. Avtomobil z milostno podobo je ves v cvetju, streha se ne vidi več, s kopo jo pokrivajo rože.

Proti Ljubljani gremo, nasproti prihajajo avtomobili in se obračajo, z Ježice je prijezdilo nekaj fantov na konjih in jahajo na čelu sprevoda. Ježenci so postavili čez vso cesto veličasten baldahin v rdečih barvah in spet je strel naznanil prihod. »Pozdravljena, zemlje ti blagoslov« so ji peli navdušeno Ježenci. Sledila je kratka molitev in še pesem, nato je pa Marija krenila proti Stadionu. To bo zdaj ob velikem prazniku njen prestol, ves Stadion bo kakor mogočno brezijsko svetišče, kjer se bodo zbrali tisoči in stotisoči pred njo in pred njenim Sinom, evharističnim Kraljem. Ob Stadionu so čakale spet množice, prvi udeleženci kongresa, in s sprevodom so krenile po pločnikih do Svetega Krištofa. Poleg domačih vernikov je bila

tu zbrana cela množica iz mesta in tam doli iz Most so prišli pozdravit Marijo, pokroviteljico kongresa. Posebno veliko število je bilo narodnih noš. V svojih slikovitih oblekah je prišel Marijin vrtec iz Mladinskega doma na Kodeljevem. Ljudstvo je pozdravljalo Marijo z mahanjem robcev, nato pa zapelo več Marijinih pesmi.

Tako je točno ob napovedanem času Marija dosegla cilj svojega romanja — Ljubljano. Na vsej poti ni bilo niti najmanjšega defekta ali kakega nereda. Marija je krenila po ljubljanskih ulicah med slovesnim zvođenjem in pritrkovanjem po vseh ljubljanskih cerkvah.

V tej uri je bila Ljubljana že vsa v kongresnem razpoloženju in prihod Marije Pomagaj je bila prav za prav prva kongresna slovesnost. Od železniškega prelaza, proti kolodvoru in po Miklošičevi cesti, čez Marijin trg do stolnice, vsepovsod se je nabralo številno občinstvo, ki je pozdravljalo Marijo z živahnim mahanjem robcev. Pred frančiškansko cerkvijo je bila prava gneča. Frančiškanska duhovščina, Križarji in Klarice v svojih slikovitih uniformah s praporčki, množica mahajoča z robčki, vse je bilo kot pravi triumf, ob obeh straneh ceste so ljudje hiteli proti stolnici, kjer se je že kmalu po tretji uri nabrala cela množica ljudstva. Stolne kongregacije z zastavami, razna društva in zastopstva, številna duhovščina, zbor bogoslovcev, vse je pričakovalo njo, ki jo ljubimo. Točno ob napovedanem času je avto, komaj premikajoč se, privozil do stolnice. Marijo je sprejel ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman v spremstvu škofa Bonefačiča iz Splita, škofa Mileta iz Šibenika, škofa Mišiča iz Mostarja. Ljubljanskemu škofu sta asistirala kanonika dr. Klinar in dr. Opeka, navzočna je bila vsa stolna duhovščina in ljubljanski bogoslovci.

Kot morje je vzvalovila množica, ko so dvignili milostno podobo iz avtomobila in jo dejali na nosila. Nepozabni ostanejo vsem prizori tega pristrčnega sprejema. Vsa slovesnost Marijinega romanja je dobila prav v Ljubljani krono. Celo oči so se marsikomu orosile, ko je osem krepkih bogoslovcev dvignilo nosila z milostno podobo na rame. Kakor so Izraelci nekoč nosili skrinjo zaveze, tako mi zdaj nesemo našo Skrinjo naše zaveze. Skrinja zaveze — prosi za nas! — Množica je pritiskala, reditelji skoraj niso mogli več vzdržati, počasi se je pomikal sprevod z duhovščino in bogoslovci, ki so nosili Marijo, proti stolničnim vratom, nato se je pa v nekaj trenutkih stolnica napolnila do zadnjega koticčka. Zadonele so orgle, vsa cerkev je navdušeno prepevala »Ti, o Marija«.

Preden so dvignili milostno podobo na oltar, so ugotovili, da so pečati na okviru pristni in da so ostali nepokvarjeni, nato je pa zakraljevala Marija na oltarju svetega Dizme, nasproti oltarja, kjer je sveto Rešnje Telo.

Vsa številna množica v stolnici je v počastitev skupaj zmolila »Pozdravljena, Kraljica«, nato pa še tri zdravamarije. Tisoče oči se je po božno in zaupno oziralo na oltar in prosilo visoko Pokroviteljico kongresa nebeškega blagoslova, ki naj ga izprosi našemu ljudstvu v teh dneh. »Lepa si, lepa si . . .« je spet zadonelo po vsej stolnici in mogočna himna »Povsod Boga« je zaključila to Marijino edinstveno pot, njen slavnosten pohod, njeno romanje z njenih Brezij na evharistični kongres v Ljubljano.

Proti koncu slovesnosti v stolnici je prišel častitljivi vladika nadškof dr. Jeglič. Čeprav je množica stala povsod, se je vendar zanj našel prehod in je pristopil k oltarju. Solze so mu orosile oči, ko je pozdravil Marijo v Ljubljani. Saj je on veliki glasnik Marijinega češčenja, in če smo Slovenci tako vdani njej, je to v veliki meri brez dvoma tudi njegova zasluga. Bog sam ve, s koliko gorečnostjo se je zahvaljeval za dan, ki ga je doživel na svoja stara leta, Bog sam ve, kako je prosil Marijo Pomagaj za blagoslov evharističnim dnevom; in Bog je odprl svojo zakladnico . . .

3. Množice se zbirajo

Že jutro 28. junija je pričelo kazati najizrazitejše lice pričakovanja velikih dni — v Ljubljano so se od vsepovsod pričele valiti množice kongresnih udeležencev. Popoldne in proti večeru, zlasti še v jutro praznika sv. Petra in Pavla pa so reke narasle v veletoke, Ljubljana je postajala zares pravo kongresno mesto.

Od vseh strani Slovenije, Jugoslavije in tudi iz drugih držav so se napatili verni katoličani na romarsko pot v Ljubljano. Vlak za vlakom se ustavlja na ljubljanskih kolodvorih, skozi ozka vrata železniških voz vro potoki ljudi — kdo bi utegnil misliti, koliko ljudi gre med te štiri stene. Z Dolenjskega so prišli, z druge strani Gorenjci, med njimi se mešajo koroški Slovenci iz Avstrije, Štajerci, pa tudi Hrvati iz Zagorja in od morja, Slovenci in Hrvati iz Zagreba, katoličani iz Sarajeva, Beograda in celo iz južne Srbije: vsi prihajajo počastit evharističnega Kralja v kongresno Ljubljano, ki si je za ta svoj veliki praznik nadela slavnostno lice, se vsa ovila v zelenje in cvetje, se okrasila z raznobarnimi zastavami, se oblila z morjem luči.

Iz bližnje okolice, pa tudi bolj od daleč prihajajo kongresni udeleženci na avtobusih, vozovih, na kolesih in peš v skupinah, pojoč pobožne pesmi. Povsod gneča, kakor v cerkveni veži, ko zvonovi že potrkvajo k veliki maši. Možje svečano razpoloženi, fantje ponosni, dekleta žare v sreči, matere skrbno pogledujejo za družbo, da se kdo v gneči ne zgubi, v rokah pa nosijo cekar ali skromno culo. Saj so to zvečine ljudje ožganih kmečkih obrazov in trudnih delavskih rok, vmes pa zastopniki drugih stanov in poklicev, duhovniki, učitelji, uradniki, trgovci. Vsi so se odzvali klicu jugoslovanskih škofov in so prišli na kongres izpričat svojo vero, utrdit svoje upanje, poglobit svojo ljubezen. S ponosom so si pripeli na prsi kongresni znak ter se počasi porazdeljujejo po stanovanjih pri sorodnikih, znancih, v najetih sobah in na skupnih prenočiščih, ki jih je poskrbel in zanje uredil kongresni odbor.

Vsem tem nešetim množicam, ki so se zbrale na kongresu v Ljubljani, je veljal pozdrav kongresnega odbora:

Vsi, ki ste si urezali palico in v božjem imenu stopate danes na romarsko pot v belo Ljubljano, da se poklonite Kralju vseh kraljev, ki je Kruh življenja našega, začetek in konec naš in naš smisel — pozdravljeni!

Sonce, ki je danes vzšlo nad našim jutrom, od vekov živo in vedno novo v zlatih žarkih, je sveta hostija. Sam Bog je v njej in vse kliče k sebi. In vi vsi ste prišli k veliki maši in velikemu povzdigovanju. Naj bo ta sveta hostija povzdignjena nad vso našo domovino! Naj jo naša srca drže v visočini, naj jo naše molitve ovijajo kot dišeče kadilo in kot venci slavospevov naj se pleto naše pesmi krog njenega sijaja! Naj se naša kolena ne naveličajo klečati pred njo v prahu in naši glasovi naj ne prestanejo klicati: »Svet, svet, svet si, Gospod, v sveti hostiji pričujoč!«

Po vsej naši lepi jugoslovanski in slovenski zemlji zvoni danes k temu velikemu povzdigovanju. Zvonovi so se sprostili. Mlaji so zavihrali, križi so zažareli na križiščih, v žitnem polju, na planini, na holmcih in na cerkvah — in vsi kažejo v eno smer: v evharistično Ljubljano. Zvonovi pritrkvajo in kličejo slovenskega človeka od vseh štirih strani sveta domov. Kličejo ga iz naših južnih krajev, da z brati vred poklekne pred Najsvetejše. Kličejo ga iz Primorja in Koroške, iz Istre, iz Vestfalije in Amerike, od vsepovsod, da se strne z narodom v češčenju najsvetejšega Zakramenta, ki je edino poroštvo zveličanja. Ves narod je zbran v svojem središču kot živo občestvo duš in kot eno pada pred sveto hostijo na kolena, v ponižnosti pojoč: »Svet, svet, svet si, Gospod, v sveti hostiji pričujoč!«

4. Prihod kardinala legata

Največji zunanji sijaj in najmočnejši poudarek je II. splošnemu evharističnemu kongresu za Jugoslavijo dalo imenovanje posebnega papeževega odposlanca.

Dejstvo, da je poglavar katoliške Cerkve ob tej slovesni priliki odposlal v Jugoslavijo kardinala kot svojega legata, to je kot izrednega poslanca, pomeni veliko počaščenje našega naroda in države. Navadno sveti oče na pokrajinske verske manifestacije ne pošilja izrednih odposlancev, marveč samo na mednarodne prireditve. Da je torej prišel na kongres poseben papeški legat, pove, kakšno važnost je polagala apostolska stolica na evharistično slavje jugoslovanskih katoličanov v Ljubljani, pa tudi, kakšno pozornost posveča naši državi, ki ima na meji med zapadom in jugovzhodom na eni najbolj važnih točk srednjeevropskega prostora veliko politično in kulturno nalogo in vlogo v krščanski družini narodov. Odposlanstvo kardinala Hlonda pa je v svojem pomenu povzdignjeno še po tem, da je kardinal Avgust Hlond sin slovanskega poljskega naroda ter obenem osebni prijatelj Pija XI., bivšega papeževega nuncijskega v Varšavi.

Kongresni odbor se je vsega tega zavedal. Zavedal pa se je tudi dolžnosti, ki jih kot narod in država imamo spričo tako velikega dogodka. Zato je opozoril vse merodajne činitelje na pomen tega odlikovanja. Čast in pohvala jim, razumeli so važnost in prav cenili pomen prihoda posebnega papeževega odposlanca v našo državo. Zunanje ministrstvo je za prihod legata izdalo sledeče predpise, ki so določili, kako naj državne oblasti sprejmejo visokega zastopnika:

»Na evharističnem kongresu, ki se bo vršil v Ljubljani od 28. do 30. junija 1935, bo zastopal sv. očeta Nj. Em. kardinal Avgust Hlond, poznanjski nadškof in primas Poljske.

Ker bo kardinal na omenjenem kongresu zastopal svetega očeta, mu je treba izkazati najvišje časti.

Kardinal Hlond pride v našo kraljevino preko Maribora. V Gradcu bo kardinala pričakovala posebna delegacija iz Vatikana, ki bo skupno s kardinalom in njegovim spremstvom iz Poljske prispela v Maribor 28. t. m. ob 13.38.

V Gradec je treba poslati dva salonska voza za kardinala in njegovo spremstvo. Ta dva vagona je v Mariboru treba priključiti posebnemu vlaku, v katerem bodo pripotovali ob 17.30 v Ljubljano kardinal, predstavnik kraljevske vlade, kardinalovo spremstvo in ostale službene osebnosti.

Velesovci z župnikom J. Brešarjem pred milostno podobo

Pozdrav v Naklem pri Kranju

Ves Kranj se je zbral, da pozdravi Marijo

Predoslje: V pričakovanju Marije Pomagaj z Brezij

V Mariboru na kolodvoru, ki mora biti okrašen s papeževimi in našimi zastavami, bo pozdravil kardinala Hlonda, zastopnika papeža, ban dravske banovine. Po izvršenem pozdravu in odgovoru papeževega legata vstopi ban, visoka duhovščina, odbor in drugi visoki funkcionarji v posebni vlak in nadaljujejo vožnjo proti Ljubljani.

V Ljubljani pozdravi papeževega legata predsednik ljubljanske občine. Kolodvor in mesto je treba okrasiti z našimi in papeškimi zastavami. Na peronu bodo pričakovali vlak: predsednik ljubljanske občine, duhovščina, divizionar s štabom, podban in drugi visoki funkcionarji. Na peronu mora biti postavljena častna četa z godbo. V trenutku, ko se posebni vlak ustavi, intonira godba papeško himno. Po izstopu iz vlaka pozdravi kardinala predsednik ljubljanske občine s primernim nagovorom. Po nagovoru godba ponovno intonira papeško himno, a po odgovoru papeževega legata našo himno.

Po govorih obide papežev legat v spremstvu bana in poveljnika divizije častno četo, nato predstavljanje in odhod v škofijo.

Pri sprevedu ob dohodu kot tudi odhodu kardinala mora sodelovati večja vojaška edinica z godbo kot pri procesijah na Telovo.

Pri odhodu kardinala se ima vse izvršiti enako kot pri prihodu.«

Prav tako je legatov urad izdelal poseben Ordo Caeremoniarum, ki je točno določal podrobnosti glede bivanja papeške delegacije v Ljubljani, glede njenega prihoda in odhoda, kakor tudi glede ravnanja cerkvenih dostojanstvenikov pri posameznih kongresnih prireditvah.

Papeško delegacijo so tvorili sledeči odličniki:

1. Eminenca kardinal legat dr. Avgust Hlond, nadškof gnezno-poznanjski in primas Poljske
2. Msgr. Friderik Callori di Vignale, kanonik patriarhalne vatikanske bazilike, pravi tajni komornik Nj. Svetosti
3. Msgr. dr. Juraj Magjerec, rektor zavoda sv. Hieronima v Rimu, hišni prelat Nj. Svetosti
4. Msgr. Tadej Zakrzewski, rektor papeškega poljskega zavoda v Rimu, hišni prelat Nj. Svetosti
5. Msgr. Salvatore Capoferri, ceremoniar Nj. Svetosti izven števila
6. Edvard pl. Potworowski, svetni tajni komornik Nj. Svetosti izven števila
7. Edvard z Grabu pl. Grabski, častni svetni komornik Nj. Svetosti izven števila

Razen tega so spremljali kardinala legata: Nikodem Medlewski, kanonik poznanjski; Vladislav Žoltowski, komornik; Anton Baraniak, kardinalov osebni tajnik; Štefan Iglinski, kaudatarij.

Kardinal legat prihaja

Kardinal legat je prihajal v Ljubljano na kongres med pravim triumfom, ki ga je spremljal vso pot od Št. Ilja do Ljubljane. Kot zastopnik glavnega odbora mu je šel do Gradca naproti poljski konzul v Ljubljani dr. Franc Stele, za prometni odsek pa svetnik Anton Rasperger, ki je skrbel, da se je prevoz izvršil v redu in točno po določenem načrtu. V Gradcu so kardinala pričakovali člani papeške delegacije, ki so prišli iz Rima.

Prvih pozdravov, ki sta jih v imenu odbora in jugoslovanskih ter posebej slovenskih katoličanov izročila zastopnika odbora, je bil kardinal zelo vesel. V imenu avstrijske vlade mu je v Gradcu želel dobrodoščico glavar grof Stürgkh, v imenu cerkvenih oblasti pa ga je pozdravil knezoškof dr. Pavlikowski. Ko je odhajal proti jugoslovanski meji, ga je pozdravljalo občinstvo v ogromnih množicah.

Prvo veselo presenečenje je doživel legat na državni meji, kjer ni bil določen sprejem, ker se je vlak ustavil le za dve minuti, ta kratek čas pa je porabil jareninski dekan Čížek, da je na čelu dekanijske duhovščine, šolarjev in velikega števila vernikov pozdravil legata kot prvi na jugoslovanskih in slovenskih tleh. Iz Šent Ilja je tudi šel prvi legatov apostolski blagoslov po naši domovini. Legat je bil radi tega prisrčnega sprejema vidno ganjen.

Sprejem v Mariboru

Maribor se je za odlični obisk lepo pripravil. Vse je hitelo na glavno postajo, ki je bila vsa v vencih in vsa v državnih in papeških zastavah. Častna vojaška četa je bila postavljena na notranjem hodniku kolodvora, ki je bil pristopen samo za visoke predstavnike državnih, cerkvenih in vojaških oblasti in za zastopnike katoliških društev. Ostalo ljudstvo se je zbralo pred glavnim kolodvorom nasproti posebnega, zelo spretno okrašenega odra, ki je bil namenjen za kardinala legata, da z njega podeli vernikom papeški blagoslov.

Notranjost kolodvora je bila popolnoma izpraznjena. Samo na stranskih tirih so stali vlaki z romarji, ki so čakali na odvoz iz Maribora proti Ljubljani. Bilo jih je več tisoč. Od kolodvorskega poslopja pa do tira, po katerem je imel privoziti kardinalov vlak, je bila pogrnjena široka preproga, ki je vodila v krasno prirejeno kolodvorsko čakalnico. Ob preprogi

so se razvrstili razni odlični zastopniki oblastev in uradov, poljski generalni konzul v Zagrebu, zastopniki kulturnih društev z zastavami, ki so se postavili vzdolž perona; končno je prišel na peron v velikem ornatu prevzvišeni škof lavantinski dr. Ivan Tomažič na čelu stolnega kapitlja in mariborske duhovščine. Za njim so prišle mariborske šolske sestre z ljubko procesijo belo oblečenih deklic, ki so nosile v rokah bele lilije.

Ob tričetrt na 2 se je slišal znak, da se legatov vlak bliža. Rezka vojaška povelja, molk zavlada po vsem kolodvoru. Počasi je privozil vlak, medtem ko je vojaška godba zaigrala veličastno papeško himno. Ko se je ustavil, so šli legatu naproti ban dr. Dinko Puc, škof dr. Ivan Tomažič ter predsednik pripravljalnega odbora dr. Stanislav Žitko. Kako lepo je bilo, ko se je kardinalova mladostna postava pojavila na oknu in ko je v svojem prvem navdušenju z rokami pozdravil množice na kolodvoru!

Ko je legat stopil na jugoslovanska tla, ga je prvi pozdravil ban, za njim škof lavantinski. Legat se je nato podal s svojim spremstvom na peron, kjer mu je raportiral general Hadžić in ga povabil, naj pregleda postrojeno častno četo. Legat je častno četo pozdravil z besedami »Pomozi Bog, junaci!« in vojaki so mu odgovorili »Bog Ti pomogao!« Sledil je zopet raport, nato se je vsa skupina postavila pred kolodvorsko čakalnico, kjer ga je potem *ban dr. Dinko Puc* v imenu kraljevske vlade pozdravil s sledečim govorom:

Vaša Eminenca!

V imenu vlade jugoslovanske države vas najprisrčneje pozdravljam. Hvaležni smo Njegovi Svetosti sv. očetu, da se da zastopati od Vaše Eminence, ki ste že opetovano posetili našo zemljo ter ji izkazali svojo naklonjenost z molitvijo in blagoslovom. Hvaležni smo Njegovi Svetosti papežu Piju XI., da povzdigne z odpošiljatvijo posebnega legata velike verske svečanosti ter tako podčrta njihovo važnost v duhovnem in etičnem življenju.

Vaša Eminenca! Trije dnevi bodo posvečeni misli na Boga in na duhovno obnovo, ljubezni do bližnjega in idealom krščanstva. V teh dnevih se boste uverili, Eminenca, da je kljub materialističnim časom v našem narodu mnogo globokega verskega čustvovanja, kar opravičuje nado v boljšo bodočnost. Ko se veselimo Vaše prisotnosti, pozdravljamo Vašo misijo s čustvom globoke hvaležnosti, ker si želimo od nje najlepših uspehov za krščanstvo in človeštvo sploh.

Vaša Eminenca! V imenu jugoslovanske vlade in naroda vas zagotavljam, da ste nam dobrodošli!

Za banom je stopil pred legata škof *dr. Ivan Tomažič*, ki je papeževga odposlanca kot ordinarius loci nagovoril z izredno prisrčnim govorom, v katerem je dejal:

Eminenca!

Pred 150 leti je bilo, ko se je mudil v Mariboru papež Pij VI. Od takrat ima po Slomšku Maribor prvikrat srečo pozdraviti v svoji sredi papeževga odposlanca. Ne da se v kratkih besedah izraziti, kar bi imeli ob tej priliki povedati. Vendar ne morem, da ne bi naglasil dvojnega:

1. Naše dobro ljudstvo je iskreno udano sveti Cerkvi in ljubi svetega očeta. Za to ljubezen prenaša z mirno udanostjo mnogo težkih žrtev.

2. To naše ljudstvo z enako prisrčnostjo ljubi domovino in državo in je udano zakoniti državni oblasti. Prepričano je, da složnost med Cerkvijo in oblastjo privede narod do sreče. V ljubezni, Eminenca, gledamo znamenje za složno delo med Cerkvijo in oblastjo.

Eminenca! Evharistični Kralj naj blagoslovi vsako Vašo stopinjo med nami. Ko boste zopet stopili pred sv. očeta, prosim, poročajte o dobrih vtisih, ki ste jih doživeli pri prihodu med nas. Sporočite prošnjo, naj nas ima zapisane v srcu tako močno, kakor mi njega ljubimo.

Bodite prisrčno pozdravljeni v imenu Cerkve in bodite srečni v naši državi.

Nato je legata pozdravil v imenu pripravljalnega odbora predsednik *dr. Stanislav Žitko* s sledečim nagovorom:

Vaša Eminenca!

Kot predsednik glavnega pripravljalnega odbora za II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani pozdravljam Vašo Eminenco z vsem spoštovanjem in z vso udanostjo v imenu vseh, ki so pripravljali kongres ali z delom po različnih odborih ali z molitvijo in z drugimi duhovnimi dejanji.

V zadoščenje mi je, da morem Vašo Eminenco zagotoviti, da se je v zunanjih pripravah za kongres s pomočjo izredne požrtvovalnosti celega naroda napravilo, kar je bilo v danih razmerah mogoče; še večja pa je bila vnema, s katero so množice katoličanov duhovno pripravljale evharistični kongres.

Vsi, ki smo na ta ali drug način pripravili kongres, smo globoko hvaležni Njegovi Svetosti Piju XI., da je važnost tega kongresa tako poudaril in poslal na kongres Vašo Eminenco kot svojega posebnega legata.

Naj ta kongres v počastitev sv. Rešnjega Telesa pripomore, da postane naša vera v Cerkev še močnejša in naša zvestoba njenemu vidnemu poglavarju še trdnejša.

Toliko večje je naše veselje, da je sv. oče določil za svojega legata baš Vašo Eminenco, primasa bratskega poljskega naroda. Prepričani smo, da boste s posebno bratsko ljubeznijo prireditve teh svetih dni spremljali s svojo učečo besedo, z molitvijo in blagoslovom, da bi postal naš narod deležen prav vseh milosti, ki jih Jezus Kristus deli na evharističnih kongresih.

Zato kličem Vaši Eminenci: Bodite prisrčno pozdravljeni, ki prinašate blagoslov božji našemu narodu, naši domovini.

Po ceremonielu drugi pozdravi niso bili predvideni. Legat je nato odšel v slavnostno čakalnico, kjer ga je že čakal mariborski župan ter mu izrazil dobrodošlico v imenu obmejnega mesta Maribora.

Kardinal-legat se je vsem govornikom lepo zahvalil. Iz slavnostne čakalnice se je vrnil na peron, še enkrat obšel častno vojaško četo, nato pa se pomudil pri duhovnikih in predstavnikih raznih ustanov in društev. Blagoslovil je otroke, pomudil se je pri železničarjih, se jim zahvalil za vzoren red, za njihovo neutrudljivost, nato pa šel z vsem svojim spremstvom ob rokah lavantinskega škofa in bana na prostor pred kolodvor, kjer so bile zbrane ogromne množice ljudstva, v ospredju šolska mladina z zastavicami v rokah. Prvi pozdrav je bil prekrasen. Samo tiho mahljanje z belimi robci. Šele počasi so se odvezali živio-klici, ki jih ni hotelo biti ne konca ne kraja. Lavantinski škof je legata prosil, naj blagovoli blagosloviti zbrane vernike. Kardinal legat se je povabilu z veseljem odzval in s svojim mladostno donečim glasom je z odra, ki je bil za ta namen zgrajen, podelil svoj apostolski blagoslov klečečim množicam. Potem se je njegova elegantna rdeča silhueta zopet izgubila v kolodvorsko poslopje in nazaj proti čakalnici, kjer je še enkrat sprejel v nevezanem razgovoru vse najvišje državne, mestne, cerkvene in kongresne predstavnike, nato pa se napotil v posebni vlak, ki je bil že pripravljen. Posebni vlak je tvoril salonski voz bana in njegovega spremstva, salonski voz kardinala legata in še en vagon za njegovo spremstvo. Beli robci so mahali, cvetlice so letele proti vlaku, živio-klici so se dvignili, vojaštvo je stopilo v pozor, godba je zaigrala papeško himno. Tako se je ves ganjen radi nepričakovano lepega sprejema obmejnega ljudstva kardinal legat odpeljal iz Maribora, kjer je on, kakor tudi vse njegovo spremstvo dobilo prvi dojem, kako se je slovensko ljudstvo pripravljalo na

veliki evharistični praznik. Počasi, mirno se je vlak pomikal s kolodvora, kardinal legat pa je stal ves čas ob oknu in blagoslavljal, blagoslavljal množice, ki so mu še v daljavo pošiljale svoje spoštljive pozdrave.

Iz Maribora v Ljubljano

Kljub velikemu navalu romarjev je posebni legatov vlak odšel točno ob pol treh, nekaj minut za rednim brzovlakom, ki je imel obenem izvidno nalogo. Vso pot od Maribora do Ljubljane je mogoče opisati samo z eno besedo, da je bila krasna, pristrčna, topla in da je slovensko ljudstvo, kolikor še ni odšlo v Ljubljano ali ki je še čakalo na odhod, poslalo na vse postaje svoja zastopstva, ki so se poklonila kardinalu legatu, čeprav se vlak ni ustavljal razen za eno minuto v Slovenski Bistrici, za dve minuti v Poljčanah, za 4 minute v Celju in za 7 minut v Zidanem mostu.

Že v Teznem je krasna skupina otrok z zastavami mahljala legatu nasproti pozdrav. Samo žal, da je kardinalski purpur, ki se je neprestano nagibal k oknu in vračal z rokami pozdrave, le vse preveč hitro zopet izginil v daljavi. V Hočah isto, v Framu zopet močne skupine na kolodvoru, ki jih je legat pozdravljal in blagoslavljal. V Slovenski Bistrici je prišel k vlaku tamkajšnji dekan z duhovščino in s šolskimi otroki ter številnimi verniki. Kardinal je podal roko zastopnikom, vernike pa v slovenskem jeziku pozdravil in vse blagoslovil.

Za Slovensko Bistrico je legat povabil časnika v svoj salonski voz. Časnikarji so se povabilu rade volje odzvali in so pohiteli v rdeči salon kardinala legata. Dal jim je za tisk sledečo izjavo:

»Iskreno sem srečen, da sem bil od Nj. Svetosti papeža Pija XI. določen, da ga kot njegov posebni legat zastopam pri evharističnem kongresu v Jugoslaviji, torej pri bratih, ki so toliko ljubljani od vse Poljske. Prepričan sem, da bo imel kongres isti veliki notranji uspeh, kakor so ga imeli še vsi veliki katoliški shodi, da bo namreč združil vse duše v pogumnem hotenju za dobrim in da bo dokazal, da je katolištvo bistveno le vera ljubezni in sporazuma. S to mislijo, s to idejo prihajam med vas in k vam in želim vsemu jugoslovanskemu ljudstvu največjih duševnih koristi od evharističnega kongresa v Ljubljani. Ne pozabite pa tudi izročiti vsej Jugoslaviji moje prijateljske pozdrave.«

Kardinal legat je nato še pridržal časnika nekaj časa pri sebi, toda odpustiti jih je moral, ker so ga neprestano klicale k oknu množice s postaj, mimo katerih je drvel brzovlak. Na Poljčanah je pripeljal duhovščino in vernike legatu nasproti konjiški arhidiakon Tovornik in se je ž njim legat

ves čas, ko je vlak stal, prijateljsko razgovarjal. Potem pa vedno isto. Ob progi so na polju delali kmetje. Videlo se je njihovo mahanje od daleč z zelenih bregov in izpred belih hišic, posejanih po lepih štajerskih brdih. Kardinal jim je odgovarjal, neutrudljivo stoječ pri oknu svojega vagona. V Ponikvi, ob Slomškovem rojstnem domu, v Grobelnem, v Šent Jurju, v Štorageh, povsod ista podoba skromnega in iskrenega veselja.

Celje pa je legata in njegovo spremstvo z veličastnim sprejemom kar presenetilo. Na peron se je nagromadila velikanska množica ljudi, ki jo je komaj zadrževala dvovrstno postrojena častna četa pod poveljstvom polkovnika Golubovića. Legat je izstopil z vsem svojim spremstvom. Pozdravil ga je najprej mestni župan dr. Goričan, ki mu je izrazil veselje, da njegov prihod napoveduje notranji preporod našega ljudstva. Za njim ga je v prisrčnih besedah pozdravil v imenu Celja in vse Savinjske doline, ki je po svojih zastopnikih prihitela kardinalu nasproti, celjski opat Jurak. Ta je legatu predstavil tudi druge zastopnike in vodstvo šolskih sester, ki so se tudi tukaj, prav tako kakor v Mariboru, izkazale s svojo spretnostjo, da so znale sprejem napraviti še bolj prisrčen. Deklice so trosile rožice kardinalu. Druge zopet so ga pozdravile v narodnih nošah.

Ljudstvo je z vzkliki pozdravljalo odhod vlaka in zopet se legat ni mogel ločiti od svojega okna, odkoder je odzdravljajal. Kot rdeča pika je šel skozi slovensko zemljo papežev odposlanec, viden tudi od oddaljenih kmetijskih domov ob obalah Savinje. Lep pozdrav zopet v Laškem in v Rimskih toplicah. Toda nekaj posebnega je bil Zidani most, kjer ni bilo oficijelnega sprejema.

Velike množice na kolodvoru. Iz Radeč so prišle in iz vseh hribovskih hiš. Posebno pa se je trlo železničarjev, ki so hoteli pozdraviti cerkvenega kneza, ki je izšel iz železničarske družine. Legat je med igranjem železničarske godbe izstopil iz vlaka ter se pomešal med ljudstvo. Ustavile so ga male deklice, mu izročile šopek slovenskih nageljnov in mu s trepetajočimi ustnicami izrekle svoj nedolžni pozdrav. Nato se je legat posebno veselo vrtel med železničarji ter se z njimi dal fotografirati.

Savska dolina s svojimi delovnimi središči je dostojno pozdravila papeževega odposlanca. Množice so bile manjše, saj so rudniki daleč, rudarji pri težkem delu. Toda njihovi mali odposlanci z zastavicami in cvetlicami so legata globoko ganili. Dal si je razložiti položaj rudarjev in poudarjal, naj posvečamo veliko pozornost delavskemu sloju, kar je ne samo želja, ampak zapoved svetega očeta.

V Hrastniku, v Trbovljah, v Zagorju, povsod skupine delavskih otrok pod vodstvom duhovščine in učiteljstva. Daleč gori na hribih smo videli bele robce, ki jim je z vlaka vračal pozdrave kardinalski rdeči sijaj. Šele, ko se je vlak bližal že Ljubljani, so bili pozdravi na postajah nekoliko manj gosti, ker so verniki že vsi navalili v Ljubljano, da tam pričakujejo kardinala legata.

Na cilju — v Ljubljani

Dolgo pred napovedano uro so se množice kongresnih udeležencev, domačinov, gostov, šolskih otrok in zastopnikov zgrnile v gost špalir po vseh ulicah in cestah, ki vodijo od kolodvora do stolnice. Masarykova cesta je bila polna čakajočega občinstva, enako pa so desetisočere množice napravile en sam gost in krasen špalir na Miklošičevi cesti, na frančiškanskem trimostju, v Stritarjevi ulici in Pred škofijo. Pred kolodvorom se je zbrala mladina vseh ljubljanskih Marijinih vrtcev, Klaric in Križarjev s svojimi številnimi ljubkimi zastavami in znaki. Mladina je prihajala z zastavicami in s cvetjem.

Pred kolodvorom je bil postavljen prostoren baldahin, od koder je bila do tira pregrnjena rdeča preproga; tu so krajevni zastopniki pričakovali papeževega legata.

Zaradi raznih ovacij med vožnjo je bilo prvotno rečeno, da pride posebni vlak papeževega legata s precejšnjo zamudo v Ljubljano. Toda med vožnjo je vlak pospešil svojo naglico, tako da je prišel v Ljubljano že ob 5.47, torej samo nekaj minut po napovedanem času. Ko je izstopil kardinal Hlond v spremstvu bana ter raznih cerkvenih dostojanstvenikov, ga je ob vlaku pozdravil samo ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Kardinal Hlond je nato stopil pod baldahin, kjer se je vršil uradni sprejem.

Med številnimi dostojanstveniki, ki so pričakovali kardinala Hlonda, omenjamo le nekatere: podban dr. Pirkmajer, divizijonar general Nedeljković, mestni župan dr. Ravnihar, predsednik sodišča dr. Vrančič, finančni direktor Sedlar, podžupan prof. Jarc, ravnatelj Poštne hranilnice dr. Vidmar, rektor univerze dr. Samec, policijski upravnik Kerševan, zastopnik Odvetniške zbornice dr. Stanovnik, univ. prof. msgr. dr. Josip Ujčić, mnogo višjega uradništva, glavni kongresni odbor, zastopniki skoraj vseh prosvetnih organizacij, skoraj vsa ljubljanska duhovščina. Dalje poveljniki vseh ljubljanskih polkov in samostojnih vojaških edinic v paradni uniformi, med temi tudi poveljnik orožništva polkovnik Tartaglia in vojaški delegat pri

železniški direkciji polkovnik Pogačnik. Pred kolodvorom je bila postavljena častna vojaška četa z godbo, ki je takoj ob prihodu legatovega vlaka zaigrala papeško himno.

Med nepopisnimi ovacijami prebivalstva, ki je tako izražalo čustva vdanosti sv. očetu in njegovemu zastopniku, je kardinal Hlond prišel pred ljubljanske odlične zastopnike in tu ga je nagovoril kratko mestni župan dr. *Vladimir Ravnihar*, ki je izvajal:

Vaša Eminenca! V vso čast si štejem svojo nalogo, da vas v imenu mesta Ljubljane, glavnega gospodarskega in kulturnega središča Slovencev in mesta, v katerem se bo vršil II. evharistični kongres za Jugoslavijo, prav prisrčno pozdravljam. Srečni smo, da prihajate vi, gospod kardinal, med nas; prvič pa je, da prihajate kot legat sv. očeta na naš veličastni evharistični praznik. Posebej pa vas še prisrčno pozdravljam kot zastopnika bratskega poljskega naroda in vas prosim, da bo vašega blagoslova deležno vse ljubljansko prebivalstvo. Naj živi primas Poljske! Naj živi legat sv. očeta!

Vsa množica je pričela burno vzklikati papeževemu legatu, vojaška godba je zaigrala papeško himno.

V slovenščini se je nato papežev legat zahvalil za pozdrav:

Gospod predsednik! Zahvaljujem se vam za slovesen sprejem, ki ste ga pripravili zastopniku sv. očeta. Sv. oče se veseli že vnaprej, da bo evharistično slavje, ki ga pripravljate, dokaz vaše vere in vdanosti do presv. Evharistije. Z veseljem bom poročal sv. očetu o tem slavju, kateremu želim popoln uspeh. Posebej pa pozdravljam še vse udeležence evharističnega kongresa, katerim prinašam blagoslov sv. očeta.

Kardinal Hlond je nato blagoslovil vso zbrano množico, godba pa je zaigrala jugoslovansko državno himno. Nato je papežev legat v spremstvu oblastnikov pregledal častno vojaško četo ter sprejel raport kapetana Budimirja Čurića. Kardinal je pozdravil vojake s »Pomozi Bog, junaci!«, vojaki pa so mu gromko po vojaški šegi odvrnili: »Bog ti pomogao!«

Pri sprejemu na kolodvoru je zastopal ministrstvo za zunanje zadeve načelnik Miloš Gavrilović, ministrstvo pravde pa načelnik katoliškega oddelka dr. Čičić.

Slavnostni vhod v kongresno mesto

Višek sprejemnih slavnosti odposlanca sv. očeta je bila njegova pot z ljubljanskega kolodvora proti stolnici, kjer je imel izvršiti svečani čin otvo-

ritve kongresa. Ljubljanska mladina vseh šol, Marijini vrtci, Križarji in Klarice so se za sprejem razvrstili ob Miklošičevi cesti, na Marijinem trgu, po Stritarjevi ulici in Pred škofijo. Bele robčke so imeli v rokah, da so z njimi mahali v pozdrav visokemu dostojanstveniku, cvetje so sipali na pot, po kateri je slavnostno prihajal papežev odposlanec na ljubljanski evharistični kongres. Ta špalir je bil tako ljubeč in prisrčno lep, da je na vsakega napravil najgloblji vtis. Po pozdravu pa se je ves špalir razvil v sprevod, ki je legata spremljal do stolnice.

Poleg mladine so bile v sprevodu zastopane tudi druge Marijine kongregacije, razne organizacije, skupine narodnih noš, kakih 150 zastav itd.

Za narodnimi nošami se je peljalo legatovo spremstvo, nadškofje in škofje, zastopniki glavnega odbora, častni zastopniki oblastev in legat sam v spremstvu bana Dravske banovine.

Ta pot papeževega legata je bila res pravi slavnostni triumf. Mladina je sipala cvetje v kardinalov voz, z vseh oken pozdravi z mahanjem rutic, s cvetjem, vzklikanjem brez konca.

Pred stolnico je bil zbran ves jugoslovanski episkopat z nadškofom dr. Bauerjem na čelu, dalje nuncij Hermenegild Pellegrinetti, ves ljubljanski stolni kapitelj, nekateri odlični gostje iz inozemstva, tako generalni predstojnik reda asumpcionistov p. Gervais Quénard, slednjič razni zastopniki redov. Nadškof dr. Anton Bauer je pozdravil zastopnika sv. očeta z latinskim nagovorom:

Eminenca odposlanec sv. očeta Pija XI.!

Tvoj prihod in tvoja navzočnost nas je navdala z veliko radostjo. Odkod to veselje, ki ga ne morem z besedami dostojno izraziti? Odtod, ker si, prevzvišeni gospod, v svoji osebi zastopnik sv. očeta, namestnika Kristusovega, torej najvišje oblasti na zemlji. Prav posebno pa smo srečni, da je sv. oče izbral baš tebe, prevzvišeni gospod, ki si sin plemenitega poljskega naroda in primas Poljske, da v njegovem imenu predseduješ evharističnemu kongresu v Jugoslaviji.

Vsi jugoslovanski katoličani, tisti, ki smo tu navzočni, in tisti, ki so ostali na svojih domovih, bomo torej z vsem srcem in dušo združeni s sv. očetom molili presv. Rešnje Telo in iskreno prosili, da bomo po njegovem usmiljenju in dobroti posvečeni in da bi med narodi zavladal mir in sloga, da bo mir Kristusov kraljeval v kraljestvu Kristusovem. S temi željami ti, prevzvišeni gospod legat, izrekam prisrčno dobrodošlico. Želimo, da bi se med nami

dobro počutil in prosimo, da poročáš sv. očetu o naši ljubezni, zvestobi in pokorščini.

Naj živi Kristus, evharistični Kralj!

Naj živi sv. oče Pij XI.!

Naj živi kardinal legat Hlond!

Kardinal Hlond se je toplo zahvalil za pozdrav, nato pa so se mu predstavili vsi škofje in višji kler. Množica je burno vzklikala sv. očetu in njegovemu zastopniku. Nato je zastopnik sv. očeta z nuncijem Pellegrinettijem in z vsemi škofi ter višjim klerom odšel v stolnico.

5. Svečana otvoritev kongresa

Po kongresnem programu je bila določena otvoritvena slovesnost v ljubljanski stolnici za šesto uro zvečer. Toda množice vernikov, ki so pričakovale papeževega legata in ga ob prihodu kar najprisrčneje pozdravljale, so svečani sprejem nekoliko zavlekle, tako da se je svečanost v cerkvi mogla pričeti šele proti pol sedmi uri.

Stolna cerkev je nabito polna vernega ljudstva. Po ure in ure so mnogi čakali, da bi mogli prisostvovati svečanemu trenutku; nekateri so že od rane jutra ostali v cerkvi, da so si tako zagotovili primeren prostor. Ko zvonovi ljubljanskih cerkva naznanijo prihod papeževega legata v kongresno mesto, se množica zgane v svetem pričakovanju.

Po pozdravnem sprejemu pred stolnico se prične slovesni vhod papeževega odposlanca in drugih cerkvenih dostojanstvenikov v spremstvu cerkvenih predstavnikov in članov pripravljalnega odbora v stolno cerkev. Od vrat proti glavnemu oltarju se prične pomikati dolga vrsta bogoslovcev s križem na čelu. Za njimi se je zvrstila druga duhovščina, redovniki, kanoniki v mocetah in slednjič vsi jugoslovanski škofje z apostolskim nuncijem Hermenegildom Pellegrinettijem in nadškofom dr. Antonom Bauerjem na čelu. Slednjič prestopi prag odposlanec sv. očeta, Njegova Eminenca kardinal dr. Avgust Hlond s svojim spremstvom. Pri vhodu v cerkev mu škof dr. Gregorij Rožman izroči kropilnik, nakar kardinal pokropi sebe in druge. Kardinal se odene v slavnostno oblačilo »cappa magna« ter se napoti proti oltarju, ves čas deleč blagoslov vernikom, ki kleče po cerkvi. V cerkvi je kljub silnemu navalu množic najlepši red in disciplina. S kora zadoni mogočna antifona »Ti si Peter, skala!« Pri oltarju sv. Rešnjega Te-

lesa svečani sprevod obstane in kardinal počasti Najsvetejše. Prav tako počasti tudi podoba brezijske Matere božje v oltarju sv. Dizme. Po teh adoracijah stopi kardinal s svojim spremstvom h glavnemu oltarju, poklekne na klečalnik in počaka, da pevci odpojo slavnostno himno. Stolni kapitelj, prelati in druga duhovščina se razvrste pod kupolo, škofje pa zasedejo sedeže v koru za oltarjem, ki je ves mogočen in veličasten v morju luči. Tolikega sijaja, tako svečanega dogodka, toliko visoke duhovščine zlepa ni bilo zbrane v ljubljanski stolnici kakor ta dan.

Ko so izzveneli zadnji akordi antifone, je stopil pred oltar član spremstva papeževega legata msgr. Callori di Vignale in prebral v latinskem jeziku breve, ki ga je naslovil sv. oče na kardinala Avgusta Hlonda, ko ga je izbral in določil za svojega posebnega odposlanca na ljubljanskem evharističnem kongresu. Za njim je papeško pismo prebral v hrvaškem jeziku prelat dr. Juraj Madjerec, rektor zavoda sv. Hieronima v Rimu, slednjič pa še prelat dr. Matija Slavič v slovenskem jeziku.

V slovenskem prevodu slove breve sv. očeta Pija XI. takole:

Našemu ljubljenemu sinu

AVGUSTU, naslovníku cerkve »Sv. Marije, Kraljice miru«,

svete rimske Cerkve kardinalu-duhovniku **HLONDU**

nadžkofu gnezenskemu in poznanjskemu

P A P E Ž P I J E N A J S T I .

Naš ljubljeni sin,

pozdrav in apostolski blagoslov!

Prav z velikim veseljem smo izvedeli, da se bo proti koncu tega meseca vršil v Ljubljani, prestolici slovenske zemlje, svečan evharistični kongres za vso kraljevino Jugoslavijo. Po srečnem naključju se namreč prične sveti shod prav na dan, ki je posebno posvečen presvetemu Srcu Jezusovemu. Kako bi pač mogli izkazati božjemu Srcu večjo čast in večje počesčenje, kakor s tem, da s hvalo in zahvalo poveličujemo Zakrament ljubezni in v obilju črpamo iz njega novih milosti?

Zelo primerno torej dušni pastirji že dalje časa z opomini in spodbudnimi besedami navajajo dobre jugoslovanske vernike h gorečemu češčenju presvete Evharistije in jih vneto pripravljajo, da se ljubljanskega kongresa udeleže z odlično pobožnostjo in v največjem številu. Pa tudi Mi, ki Nam je tako na srcu, da se češčenje najsvetejšega Zakramenta čedalje bolj razširja in se verniki dan na dan z večjo vnemo okoriščajo s tem nebeškim pripomočkom, hočemo, kakor smo se že javno izrazili, imeti svoj delež pri bližajočem se evharističnem kongresu in mu prisostvovati po svojem legatu. Tebe torej, naš ljubljani sin, ki tako sloviš po češčenju in pobožnosti do presvete Evharistije in se obenem odlikuješ po visoki službi in dostojanstvu, s tem pismom zberemo in postavimo za Našega legata, da zastopaš Našo osebo in v Našem imenu ter z Našo oblastjo načeljuješ evharističnemu kongresu, na katerem se bodo v Ljubljani sestali verniki iz vse kraljevine Jugoslavije. Niti najmanj ne dvomimo, da boš tako z izrednimi vrlinami, ki Te krase, kakor s sijajem in veličastnostjo rimskega škrlata srečno in uspešno vršil to preodlično nalogo.

Sam naš Zveličar in Odrešenik pa, kakor vedno, tako tudi v teh bridkih časih zopet in zopet kliče k sebi vse obtežene in žalostne, da bi se zatekli k Njegovemu Srcu in ondi našli veliko polajšanje in uteho; on sam prav goreče želi odvrniti človeška srca od razbrzdanega hlepenja po minljivem, da bi mogla biti deležna neskončnih zakladov njegove ljubezni; on sam slednjič veleva, naj se z njegovim evharističnim žrtvovanjem družijo žrtvovanje duhovnikov in drugih vernikov, ki jim hoče podeliti premnogo dragocenih darov, kakor je nekoč obljubil sveti Marjeti Mariji, »da bo vse, ki bodo gojili to češčenje do njegovega presvetega Srca, obsul z obilico nebeških milosti«.

Teh zveličavnih in prebogatih darov torej želimo z očetovskim srcem bližajočemu se kongresu in v dokaz naše posebne ljubezni Tebi, naš ljubljani sin, skrbnemu škofu ljubljanskemu in ostalim jugoslovanskim dostojanstvenikom kakor tudi vsem tistim, ki se bodo udeležili evharističnega slavlja, s preveliko ljubeznijo v Gospodu podeljujemo svoj apostolski blagoslov.

Dano v Rimu pri sv. Petru, dne 9. junija, na binkoštno nedeljo 1935, v 14. letu Našega Pontifikata.

PAPEŽ PIJ XI.

Ker je papeško pismo najznamenitejši dokument II. jugoslovanskega evharističnega kongresa, ga objavljamo na tem mestu tudi v posnetku izvirnika:

Dilecto Filio Nostro
Augusto Tit. S. Mariae de Pace
S. R. E. Presbytero Cardinali *Blond*
Archiepiscopo Quesnensi et Tosnaniensi

D i u s D D . X I

Dilecte Fili Noster,
salutem et Apostolicam Benedictionem.

Libentes sane comperimus, Sabaci, in urbe Carniae
regionis princeps, sollemnem ex toto Jugoslavorum
Regno Eucharisticum Congressum sub exitum huius
mensis celebratum iri. Auspicato enim continget, et
ut initium sacrorum coetuum in ipsum incidat diem
Sacratissimo Cordi Iesu singulariter dicatum. Qui
hanc profecto maior, qui cultus divini Cordi gratior
exhiberi potest, quam laudes et beneficia recolendo
Sacramenti ipsius amoris et novas gratias ex eodem
affatim hauriendo? Quare peropportune boni Jugo-
slaviae fideles per monita hortatusque sacrorum

†
Pastorum ad cultum sacrae Eucharistiae provehendum iam pridem alliciuntur atque ad Sabacensem Conven- tum, egregia pietate maximaque frequentia peragendum studioso apparantur. Nos autem, quibus tantopere est cordi, ut Augusti Sacramenti cultus magis magisque promoveatur ac fidelium bonum tam valido caelesti auxilio impensius in dies foveatur, proximam Eucha- risticam celebrationem, ut iam publice ediximus, participare volumus eademque quodammodo praesentes per Legatum Nostrum adesse exoptamus. Te igitur, Dilecte Fili Noster, qui tanta fides erga Sanctissi- mam Eucharistiam pietate ac veneratione, quique praestanti munere ac dignitate emines, Legatum Nostrum per hasce litteras eligimus atque constitui- mus, ut, Nostram gerens personam, Congressui Eucharistico ex omni Jugoslavico regno proxime Sabacum cogendo nomine Nostro Nostraque auctori- tate praesideas. Non est sane dubitandum quin tu idem, et singulari qua polles virtute, et Romanae purpurae splendore ac magnificentia, nobilissimum hoc munus sis fauste feliciterque perfuncturus. Ipse autem Salvator noster ac Redemptor, sicut omni- quidem tempore, ita in praesentibus rerum acerbi- tatibus, omnes laborantes ac moerentes ad se iterum iterumque vocat, ut ad Cor suum perfugientes maximo

Po prečitaniu papeškega pisma se je izvršil homagij, poklonitev odposlancu sv. očeta. Vsi škofje, člani stolnega kapitlja, prelati in druga duhovščina so po določenem vrstnem redu zapovrstjo pristopali k prestolu, na katerem je sedel papežev legat, se mu poklonili in mu kleče poljubili roko.

Sledil je svečan trenutek oficielne otvoritve kongresa. Kot mogočna prošnja za božji blagoslov pričetemu delu je napolnil svetišče glas »Pridi, Stvarnik sv. Duh«.

Takoj nato je stopil na prižnico krški škof in predsednik stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji *dr. Josip Srebrnič*, ki je imel sledeči otvoritveni govor:

»Eminenca! Prevzvišeni gospodje nadškofje in škofje!

Dragi bratje in sestre!

Skupaj smo; od vseh strani smo prišli; nepregledne množice se kot veletoki zlivajo v morje našega II. splošnega evharističnega kongresa! Sveti Duh pritiska na morje duš in src; veličastno in mogočno se dvigajo njegovi valovi in kipijo v višine, polni svete molitve:

Hvali, Sion, Rešenika,
hvali zvestega Vodnika,
slavospev naj mu doni.

Kar le moreš, daj v zahvalo,
zanj bo slave še premalo,
tvoje hvale dosti ni!

Zbrali smo se, da v živi veri svečano počastimo Kristusa, ki je kot Bog in človek med nami resnično, dejansko in bistveno navzoč pod podobo kruha v svetem Rešnjem Telesu. Ta počastitev je naša dolžnost, pa tudi naša sreča. Sporočiti mu hočemo svoje ponižne prošnje, da nam milostno spregleda jezo, ki jo za svoje grehe zaslužimo; tudi ta prošnja je naša dolžnost, kateri se odziva njegov blagoslov za našo srečo. —

Kdo je Kristus, ki ga v ponižnosti častimo?

Velik red vlada v vsej prirodi; hierarhije sil se zgrinjajo v čudovito celoto neizmernega veseljstva. V to veseljstvo je Bog postavil na planet naše zemlje človeka, da ga s svojim duhom spoznava in uživa in da na zemlji gospodari (1 Moz 1, 26). Pa ne, da neomejeno gospodari; tudi človek in vse njegove hierarhije imajo gospodarja nad seboj, vladarja in kralja, ki ima vso oblast nad njimi in ki so mu vsi dolžni pokorščino.

Jezus Kristus je ta gospodar, vladar in kralj.

»Verujem v enega Boga. Vsemogočnega Očeta, ki je ustvaril nebo in zemljo, vse vidne in nevidne stvari.« To je prvo, kar v veri ob nedeljah in praznikih pevamo v naših cerkvah. Takoj naslednji člen se glasi: »In v enega Gospoda Jezusa Kristusa!« *Mi torej verujemo v enega edinega Gospoda! Jezus Kristus je ta Gospod.* On je gospodar vseh vidnih in nevidnih stvari *ne samo kot Bog*, kar se po sebi razume, *ampak kot človek.*

Gospodar vesoljstva je postal Kristus v trenutku, ko se je njegova človeška narava združila z naravo božjo v osebi Sina božjega. Ta združitev je prinesla Kristusu vse, kar je moglo njegovo človeško naravo v čim najvišji meri napraviti podobno naravi božji. Zato vidimo v Kristusu polnost milosti in resnice (Jan 1, 14). Zato ga je Bog postavil za dediča vsega (Hebr 1, 2). »V njem je bilo ustvarjeno vse« (Kol 1, 16). On je na čelu vseh hierarhij v vidnem in nevidnem svetu, on je njihovo središče; on je njihov neomejeni vrhovni gospodar, vladar in kralj. Sam je to rekel: »Dana mi je vsa oblast v nebesih in na zemlji« (Mt 28, 18).

O Kristus, kako si ti neizmerno velik! O Kristus, ti edini naš Gospod! Ponižno te častimo z dušo in srcem, tebe, ki si v vsem naš gospodar in kralj! —

Tega svojega dostojanstva nad vesoljstvom in še posebej nad vsem človeškim rodom Kristus nima samo radi združenja svoje človeške narave z naravo božjo v drugi osebi presv. Trojice, on si je to dostojanstvo nad človeštvom pridobil tudi sam s svojim trudom, s tem da je to človeštvo s svojo krvjo in s svojo smrtjo na križu odrešil iz suženjstva hudobnega duha. Človeštvo je postalo njegovo, on njegov lastnik in kralj. »Ponižal se je«, govori sv. Pavel o njem, »in je bil pokoren do smrti, smrti na križu. Zato ga je tudi Bog povišal in mu dal ime, ki je čez vsa imena, da se v imenu Jezusovem pripogne vsako koleno teh, ki so v nebesih, na zemlji in pod zemljo« (Fil 2, 8—10). »Kristusova oblast se ne razteza samo nad narodi, ki so katoliški«, poudarja Leon XIII. in za njim zopet Pij XI. »ne samo nad tistimi, ki so prejeli krst in radi tega pravno pripadajo Cerkvi, a so kasneje zašli v zmote ter ji sedaj nasprotujejo; razteza se tudi nad vsemi tistimi, ki niso krščanske vere, ker je jasno, da je vesoljni človeški rod podložen Kristusovi oblasti«.¹ Vesoljni človeški rod, nihče ni izvzet; ni izvzeta šola in vzgoja in mladina; niso izvzeti zakon in družina; ni izvzet noben stan, nobena vlada, noben narod, nobena država!

Vendar ne smemo pozabiti, da je kraljestvo Kristusovo duhovno. Čeprav je Kristus dana vsa oblast v nebesih in na zemlji, namen njegove oblasti je v prvi vrsti duhoven. *Duše hoče sebi osvajati, ne zemljo.* Zato je ustanovil Cerkev, da po njej vzbuja, ohranja, širi in dviga svoje duhovno kraljestvo v dušah. Skrb za urejevanje zemeljskih zadev je prepustil človeku. Toda ni se odrekel pravici, da prešine z duhom svojih nauk in svojega duhovnega kraljestva vse ustanove na zemlji. *Nobena ustanova ni in ne more biti sama sebi namen,* ne v politiki, ne v gospodarstvu, ne v vzgoji, ne v umetnosti in znanosti. Vse ustanove, vse stvari brez izjeme imajo samo ta vrhovni smoter, da služijo Kristusu in njegovi proslavi.

»Slava Bogu na višavah in na zemlji mir ljudem, ki so Bogu po volji« (Lk 2, 14). To je bil namen Kristusovega življenja, ki ga je kot človek na zemlji imel. Sam je rekel: »Nisem prišel iz nebes zato, da bi vršil svojo voljo, ampak voljo tistega, ki me je poslal« (Jan 6, 38). In v noči pred svojo smrtjo je rekel ponovno: »Oče, poveličal sem te na zemlji — dokončal delo, ki si mi ga dal, da ga izvršim« (Jan 17, 4). Isti namen ima vsak izmed nas in vsaka človeška ustanova.

»Slavite Gospoda vsa Gospodova dela, hvalite in poveljučujte ga vekomaj! Slavite Gospoda sonce in luna, slavite Gospoda zvezde na nebu!« (Dan 3, 57 s). »Vse, kar diha, naj hvali Gospoda« (Ps 1, 50). *Ta poziv gre od početka sveta na vsa bitja in bo šel na vse veke vekov.*

¹ Leon XIII.: »Annum sacrum« 25. V. 1899; Pij XI.: »Quas primas« 11. XII. 1925. —

O Kristus, globoko se tega zavedamo mi vsi. *Pomagaj, ponižno te prosimo, da bo tvoj poziv vedno v dušah naših živel in vladal!* Ti si Bog, tebi hvala in slava vsekdar! —

Cerkev je na čelu vseh, ki temu pozivu živijo. Saj je Kralj vesoljstva prav njej izročen, kakor je bil kot Dete prebl. Devici Mariji. In kakor se je prebl. Devica Marija od prvega trenutka globoko zavedala, koga ima v svojem naročju in koga hrani in komu živi, tako se je tudi Cerkev vedno globoko zavedala, da je razlog njenega življenja Kristus, ki ga kot največji zaklad ljubi in čuva v presv. Evharistiji.

Takrat, ko se je skrivala v katakombah in so jo židje in pogani radi sv. Rešnjega Telesa sovražno obrekovali, je ona na zidove svojih podzemeljskih kapelic nežno slikala odseve svoje žive vere v Jezusa v presv. Evharistiji ter v tem duhu vzgajala junake mučenike, Kristusu Kralju prinašala v dar dragulje ljubezni in proslave, kakor jih niti nebo ne more lepših zamisliti.

Čim je zadobila in kjerkoli je zadobila po dobah preganjanja svobodo, je dvigala v njegovo proslavo bazilike in cerkve in katedrale, katerim se čudi ves svet. Najlepši proizvodi umetnosti, znanja in bogastva slavijo in hvalijo v njih svojega Gospoda. In vedno širši in višji so postajali valovi tega slavja. Nove praznike in nove in zopet nove oblike pobožnosti je uvajala, da dá duška veri, vdanosti, hvaležnosti in ljubezni, ker je Kralj vesoljstva tako dober, da je v sv. Rešnjem Telesu pri njej. Kako veličastno je zavrnila napade krivoverstva 16. stoletja, ki so bili naperjeni proti Jezusu v sv. Rešnjem Telesu! Danes gledamo na lastne oči, kako valovi njegova proslava po evharističnih kongresih od enega dela sveta do drugega, kako zajema mesta in pokrajine in cele narode. Tudi naš evharistični kongres je temu krasna priča. Ni človeka v Sloveniji, ni dobrega katoličana v državi, ki bi pri tem kongresu ne sodeloval in s tem proslavljal Kristusa, vladarja vesoljstva, Kralja človeštva in Kralja naših duš!

Veličastno odseva vsa oblast in vsa čudovita modrost Kristusa Kralja tudi v presv. Evharistiji, kjer se pod podobo kruha tako ponižno skriva našim očem! Bistvo kruha mu je tako suvereno podložno, da se na besedo duhovnika, ko v njegovem imenu nastopa, to bistvo takoj spremeni v bistvo njegovega živega presv. Telesa ter je Kristus po tem bistvu takoj pod podobo kruha kot Bog in človek navzoč. Suverena neomejena oblast nad stvarjo, kakor jo more izvajati edino on, ki mu je dana vsa oblast na nebu in na zemlji. In povsod je kot Bog in človek navzoč, kjerkoli se hrani sv. Rešnje Telo. Skrivnost je to, ki je naš um ne more doumeti: toda nobenega protislovja ni v njej, ker je navzoč po bistvu svojega živega presv. Telesa, po bistvu, ki je vedno eno in je nedeljivo in nespremenljivo in ni navezано ne na prostor ne na čas.

Ali ko se čudimo v sv. Rešnjem Telesu Kristusovi kraljevski oblasti in modrosti, nas že prevzame tudi zavest, kako nas on neizmerno ljubi.

»Umrl je za nas, ko smo bili še grešniki.« uči sv. Pavel (Rim 5, 8). »Do konca gre njegova ljubezen,« naglašá sv. Janez (Jan 13, 1).

Ko so ga križali in so mu telo pretresale strašne muke, je on za svoje sovražnike molil in razbojniku za njegovo kesanje odpiral rajska vrata. Ko se je bil njegov apostol Juda Iškarijot odločil, da ga bo s poljubom izdal, in je Jezus vedel, koliko nehvaležnosti ga čaka na zemlji, je šel preko vsega tega in nam dal v Evharistiji svoj največji kraljevski dar, da nas more tudi po smrti vedno neposredno ljubiti.

Veličastno suvereno se razodeva njegova ljubezen. On je Bog!

»Bog je ljubezen« — beremo pri sv. Janezu. Brzo je to rečeno, a vsebina teh besed je tako nepregledna, da pridemo prej do mej vesoljstva, kakor pa do njenih globin, kajti vesoljstvo kot delo božjih rok ne more biti neizmerno, čeprav so si njegove meje milijone svetlobnih let daleč narazen, dočim je Bog in vse, kar je v Bogu, vedno brez mej. Brez mej je njegova vsemogočnost, brez mej njegova modrost, njegovo znanje, njegova lepota, brez mej tudi njegova dobrota in njegova ljubezen!

To vse razodeva v presv. Evharistiji. —

Do konca sveta traja tu njegova ljubezen; on vztraja v njej, čeprav je od vseh zapuščen; čeprav se mu tolikrat bližajo izdajniške duše, da ga prodajajo, onečaščajo in skrunijo; *on vztraja, ker naš Kralj v presv. Evharistiji ima Srce, dobrote in ljubezni polno.*

Tu vlada neprestano in kraljuje brez diktature, brez nasilja, brez samovolje in orožja. Vlada z ljubeznijo, ki ne pozna mej ne pri sebi, ne pri nas.

Radi tega je tudi rekel: »Zgled sem vam dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil« (Jan 13, 15), in je postavil zakon: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« *Glejte, radi njegove ljubezni ne sme tudi naša ljubezen poznati mej!* Radi tega dviga svoj glas ljubezni, ki ljubosumno preti in žuga: »Ne obsojajte in ne boste obsojeni; oproščajte in boste oproščeni, dajajte in se vam bo dalo!« (Lk 6, 37. 38). Radi tega bo prodirala tudi njegova sodba kot težji žebli v mozeg in duše neusmiljenih: »Proč izpred mene, prekleti, v večni ogenj . . . zakaj lačen sem bil in mi niste dali jesti; žejen sem bil in mi niste dali piti; nag sem bil in me niste oblekli; bolan sem bil in me niste obiskali . . . Zato proč izpred mene, prekleti. Resnično vam povem: česar niste storili kateremu izmed teh najmanjših, tudi meni niste storili« (Mt 25, 41—46).

Še dalje gre brezmejnost njegove ljubezni. Sam jo odkriva z besedami: »Kdor je moje telo in pije moje kri, ostane v meni in jaz v njem.« Mi ostanemo v njem, ako ga vredno in sveto v zakramentu sv. Rešnjega Telesa prejemo! Mi grešniki, mi siromaki, mi ostanemo v njem! On nas dviga k sebi; on hoče, da postanemo po milosti brez kraja in konca eno življenje z njim, eno telo, en sam organizem, kjer je on glava, mi pa deli tega organizma, on samo »prvorojenec med mnogimi brati« (Rim 8, 29).

O Kristus, vladar vesoljstva in naš Kralj; o Kristus, Sin Božji; o Kristus, dobrota in ljubezen brez mej — mi smo tu, da te ljubimo, da te hvalimo, da te molimo! Molimo te, Kristus, in te hvalimo, ker si s svojim križem svet odrešil. —

Toda duše nam polni zavest, da smo ne vredni biti pred teboj. »Gospod, nisem vreden« — ta zavest vpije na široko in globoko po naših dušah in išče opore, da bi vendarle smela k tebi.

O, saj vendar sme! Ti sam hočeš biti naša opora. Ti nam govoriš: »Krotak sem in iz srca ponižen!« »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vas bom poživil!« (Mt 11, 28, 29.) Pri tebi smo, o Kristus, naš Kralj; grešili smo, a zaupamo v tvojo dobroto! Pri tebi smo in nas ni strah, kajti ti nam govoriš: »Ne bojte se, vaše srce naj se ne vznemirja in ne plaši!« (Jan 14, 27).

Pri tebi smo, da imaš veselje z nami in da najdeš vsaj malo zadoščenja pri nas in pri našem, tebi posvečenem kongresu. —

Sovraštvo se dviga v Rusiji in Mehiki proti tebi; tebe preganjajo tam v tvoji Cerkvi. Neizrečeno nas to boli; ponižno te prosimo, o Kristus, odpusti svojim preganjavcem in daj svoji Cerkvi svobodo! Preganjajo tebe in tvoje ustanove drugod; verski indiferentizem, laicizem, komunizem, boljševizem zastruplja duše in jih odvraca od tebe. Nemoteno se širijo nauki celo v učnih knjigah — tudi pri nas — ki tebe v tvoji Cerkvi črnijo ali so celo v direktnem nasprotju z resnico, ki si jo ti razodel. Deca in mladina se vabijo in silijo v vzgojna društva — tudi pri nas — ki tebe, o Kristus, tvoje nauke in tvojo Cerkev iz svojega delokroga izključujejo in tako mladino, ki je tvoja, s svojim vzgojnim delom tebi odtujujejo. Tvoji Cerkvi se nasilno jemljejo pravice, ki si jih ti sam njej dal! —

O koliko se dela proti Kristusovemu kraljestvu resnice in življenja, proti kraljestvu svetosti in milosti, kraljestvu ljubezni, pravice in miru na vseh straneh v človeški družbi! Njegov dan, nedelja in praznik se skruni, da služi zasebnemu uživanju in celo profanim namenom svetne oblasti; njegov zakon se spodkopava v časopisju, v kinu, v gledališčih in javnih zabaviščih; družina — celica človeške družbe, posvečena najvišjim božjim namenom in pravicam, se sistematično trga iz božjih rok; sistematično se ruši in vse se podvzema, da bi se izneverila svojemu smotru in odtegnila vplivu Kristusove ljubezni. In zdi se, kakor da bi se sile, ki sovražno napadajo in rušijo Kristusovo kraljestvo resnice, vedno bolj množile. —

Nas to ne sme plašiti. Toda boli nas vse to radi škode, ki jo vsak na svoji duši trpi, kdor s temi silami sodeluje; boli nas to radi nesreče, kateri se vsak izpostavlja, kdor je proti Kristusu; boli nas to radi duš, ki so v nevarnosti večnega pogubljenja, ker stoje pod vplivom tistih sovražnih sil in ne vedo, kako bi se osvobodile, ali pa nimajo prave volje za to. Boli nas, zelo nas boli, ker se Kristus napada, ko mu vendar gre vsa čast in hvala.

Kaj naj storimo, da v tem pogledu storimo svojo dolžnost in da naša bol ne ostane zgolj čustvo? —

Iztrgajmo najprej iz svojih duš vse človeške ozire, da Kristus zavlada na celi črti v naših nazorih, v našem govoru, v našem delu in nastopu! Darujmo Bogu Kristusa, kakor ga imamo vsak dan na oltarju pri vsaki maši pred seboj, v zadoščenje za izbruhe sovraštva, izdajstva, prezira, nehvaležnosti, nemarnosti, nepokorščine, s katerimi se žali njegova kraljevska oblast, ljubezen in dobrot. Priključimo se Katoliški akciji, da pod vodstvom svojih duhovnih pastirjev z vsem žarom širimo kraljestvo Kristusovo v svojih dušah, v svojem življenju, v življenju družin in vse javnosti. Četudi bi morali radi tega trpeti! O daj Bog, da bi smeli za Kristusa mnogo trpeti!

Kongres, pripravljen Kristusu v sv. Rešnjem Telesu z molitvijo in žrtvami, z ljubeznijo in splošnim sodelovanjem slovenskega naroda — naj služi ne samo proslavi njegovega dostojanstva, ampak tudi zadoščenju za krivice, ki mu jih je slovenski narod kot posebno občestvo ali v svojih poedincih napravil; ki mu jih je tudi družba napravila, iz katere se sestavlja naša državna zajednica. In ko se njemu klanjamo, ko ga ponižno molimo, naj se dviga iz duš naših preiskrena prošnja: Gospod, usmili se nas! Gospod, ne ravnaj z nami po naših hudobijah! Gospod, ne spominjaj se grehov moje mladosti in očisti me grehov, ki so prikriti.

Prosimo Marijo, presveto Mater našega dragega Gospoda, naj nam da čiste, velike duše, da bo naš kongres in sam slavospev: Kristus, kraljuj, Kristus, zmaguj, v hostiji sveti nam na veke gospoduj! Zakaj: »Vredno je Jagnje, ki je bilo žrtvovano, da prejme oblast in modrost in moč in čast in slavo in hvalo!« (Raz 5, 12). Amen.

Izklesana beseda visokega govornika je zajela vso ogromno množico vernikov v cerkvi in segla po vsej slovenski zemlji in daleč preko njenih meja; vso otvoritveno svečanost je prenašala tudi ljubljanska radijska postaja.

Po govoru je sledil blagoslov. Z oltarja sv. Rešnjega Telesa so prenesli monštranco z Najsvetejšim na glavni oltar. Mogočni zbor je s spremljevanjem orgel zapel dve blagoslovni pesmi, nakar je sledil blagoslov z Najsvetejšim.

Otvoritvena svečanost evharističnega kongresa je s tem zaključena. Drugi jugoslovanski evharistični kongres je otvorjen. To veselo vest in ta znameniti dogodek oznanjajo zvonovi vse ljubljanske škofije s svečanim zvonjenjem in potrkavanjem. Dogodek je tako velik in pomemben, da je ves ta sijaj in vse to svečano razpoloženje komaj njegov pravi izraz in dovolj močan poudarek.

V istem vrstnem redu, kot ob vhodu v cerkev, odhaja duhovščina z episkopatom in kardinalom legatom iz stolne cerkve. Množice vernikov, ki so ves čas otvoritve svečanosti vztrajale na cestah in trgih okrog stolne cerkve, iskreno pozdravljajo in radostno vzklikajo odposlancu sv. očeta, njegovemu spremstvu in vsem cerkvenim dostojanstvenikom.

6. Otvoritvene svečanosti v drugih cerkvah

K otvoritveni slovesnosti v stolnici je moglo le razmeroma malo kongresnih udeležencev. Zato se je po sporedu vršila otvoritvena pobožnost ob 20. po vseh ljubljanskih cerkvah.

Trumoma so hiteli verniki k tej slovesnosti. Vse cerkve so bile za kongres odete v slavnostno okrasje, morje luči se je razlivalo v cerkvenih ladjah, kongresno razpoloženje, polno veselja in velikega pričakovanja je užigalo srca vernih v pobožni molitvi.

Komaj so se ljudje vrnili od sprejema papeževega legata domov, že se je razmajal veliki zvon *sv. Petra* in povabil farane v cerkev, da se zberejo k molitvi za pomoč sv. Duha. Vsa fasada je ovita v vence, drevored mlajev vodi k cerkvi, ki je tudi sama v vsej višini zastražena z visokimi mlaji, okrašenimi s papeškimi in državnimi zastavami. Vsej notranjosti cerkve dajeta svečan izraz dve vrsti rdečih bander, od starega častitljivega

župnega do novega bandera sv. Rešnjega Telesa. Oltar je ves v zelenju in luči, kot ob najslovesnejših praznikih.

Župnik Janko Petrič pristopi z asistenco in intonira: Pridi sv. Duh, nakar odpojo pevci ves spev v skladbi dr. Franca Kimovca. Močno odmeva glas orgel in pevcev, ljudje vsi zbrani v zavesti, da so priča velikega dogodka. Župnik je nato v krasnem govoru povzel vso kongresno misel, poudaril pomen slavnosti in povabil vernike: Pridite, molimo in jokajmo pred Gospodom! Odpreti moramo svoja srca božji milosti in Srcu evharističnega Kralja izročiti vse težave svoje in svoje družine, vasi, mesta in države. On naj stori, da bo vladal mir in da bodo naša srca polna tolažbe. On naj vlada, on naj nam gospoduje! — Po odpetih litanijah in blagoslovu z Najsvetejšim je vsa silna množica vernikov zaorila v mogočno kongresno himno: Kristus, kraljuj, Kristus, zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj!

V *trnovski cerkvi* se je kmalu po 9. zbrala velika množica ljudi ki so prepevali evharistične ljudske pesmi. Ob 20. je pristopil k oltarju župnik Francišek Sal. Finžgar in pred izpostavljenim Najsvetejšim zapel: Veni sancte Spiritus! Zbor je himno odpel latinski. Otvoritveni govor je imel msgr. dr. Josip Debevc, ki je spominjal pripravo na kongres, nato pa ob sliki na glavnem oltarju, ki predstavlja Jezusov krst v reki Jordan, govoril o naši veri v sveto Rešnje Telo. Zaključil je s toplo prošnjo za uspeh kongresa. — Po pesmi: »Mogočno se dvigni nam spev iz srca . . .« so sledile pete litanije Srca Jezusovega s posvetilno molitvijo. S himno: »Povsod Boga« je zbrana množica navdušeno zaključila prisrčno svečanost.

V *cerkvi sv. Jakoba* se je zbralo k otvoritveni svečanosti več sto ljudi, poleg domačinov so bili ponajveč Lavantinci iz Slovenskih goric. Pridigal je kaplan Janko Kraljič in odločno poudaril pomen Evharistije za naše življenje: Evharistija nas druži in zedinja. — Litanije je imel župnik Janko Barle ob asistenci msgr. Viktorja Steske in kaplana Janka Kraljiča. Verniki so spremljali večerno svečanost z vdano molitvijo. Ko je zadonela s kora intonacija za pesem »Kraljevo znam'nje križ stoji«, je vsa cerkev povzela in se zlila v eno samo pesem. Prav tako je krepko ljudsko petje spremljalo blagoslov.

Razkošno razsvetljeno *cerkev sv. Frančiška v Spodnji Šiški* so trumoma napolnjevali verniki domače fare in romarji, ki so prihiteli od vsepovsod in pristopali k spovedi. Točno ob 20. je župnik dr. p. Modest Novak z molitvijo k sv. Duhu izvršil otvoritveno pobožnost, nakar je stopil na prižnico profesor dr. Josip Jerše in v zanosnem, navdušenem govoru razvijal krasne

misli k svetopisemskemu tekstu: Pridite, padimo na kolena pred svojim Bogom in jokajmo. Litanije Srca Jezusovega so zaključile otvoritveno svečanost.

V župni *cerkvi sv. Cirila in Metoda* za Bežigradom so imeli grkokatoliški vzhodnega obreda svojo večerno pobožnost, zato je posebna otvoritvena svečanost odpadla. V frančiškanski *cerkvi Marijinega oznanjenja* pa se je izvršila otvoritvena slovesnost nad vse svečano z govorom in petimi litanijami.

Pa ne samo po župnih, tudi po drugih cerkvah in kapelah se je vršila ta večer otvoritvena kongresna pobožnost. Vsa Ljubljana se je z desettisoči in desettisoči pobožnih vernikov združila v eno samo prošnjo molitev: Pridi, sveti Duh in napolni srca svojih vernih! Blagoslovi naš kongres! Daj nam moči, da bomo zaživelih krepko evharistično življenje! Blagoslovi nas, naše družine, naš narod, našo državo!

V *cerkvi sv. Jožefa* so imeli svojo pobožnost udeleženci iz hrvatskih škofij. Že precej pred 20. so verniki pobožno molili krunico (rožni venec). Ob napovedani uri je superior p. Viktor Kopatin D. J. zapel pred izpostavljenim Najsvetejšim: »Pridi, sv. Duh«, zbor je skladno povzel spev v Kimovčevi skladbi in jo odpel do konca mogočno, ognjevitno. Po evharistični pesmi so sledile litanije presv. Srca Jezusovega s posvetilno molitvijo. Pobožnost se je zaključila z Vodopivčevo pesmijo »Kristusu Kralju«. Po blagoslovu pa je večina vernikov ostala še dolgo v cerkvi in po mogočnem svetišču je odmevala znana »Do nebesa nek se ori« in druge hrvatske nabožne pesmi.

Pobožno zbrana je bila otvoritvena svečanost v *uršulinski cerkvi*. V tem svečanem trenutku je ganljivo učinkovala pesem »O, dajte src mi milijon«, ki jo je zapel zbor redovnic. Kot mogočna prošnja se je dvigala pod cerkveni svod misel: . . . in blesk neba in dnevni žar . . . za te, o hostija! Po molitvi in pesmi k sv. Duhu za blagoslovljen uspeh kongresa je imel lep govor kapucin p. dr. Odilon Mekinda, ki je govoril o Srcu Jezusovem v sv. Rešnjem Telesu in razložil, da je češčenje presv. Srca dopolnilo in poglobitev češčenja sv. Rešnjega Telesa. Sledile so litanije z blagoslovom.

Na *Rakovniku* se je okrog cerkve zbiralo proti večeru vedno več vernikov, da so se po prestani dnevni vročini ohladili v prijetni senci košatih kostanjev. Ko pa so ob 20. zazvonili zvonovi svetišča Marije pomočnice, so se verniki zgrnili v cerkev, da opravijo začetno kongresno pobožnost. K oltarju je pristopil ravn. dr. Franc Volčič s številno asistenco in intoniral otvoritveni »Veni, sancte Spiritus«. Moški zbor salezijanskih bogoslovcev je

ubrano in dovršeno odpel štiriglasno pesem, nakar je imel dr. Volčič krasno pridigo, v kateri je zbranim vernikom in zlasti mladini, ki je zavzela stranske kore, govoril o pomenu kongresa za posameznika in narod, za naše ustanove in društva, za vso organizirano katoliško skupnost. Zlasti je poudaril socialni pomen Evharistije in pozval navzočne, naj se kongresnih svečanosti udeležujejo s pravim duhom in namenom, da bodo zajeli iz njih čim več koristi in pomoči za današnje pretežke čase. Za vsakogar naj bo kongres mejnik v njegovem duhovnem življenju, pa nam je vsem zagotovljena lepša bodočnost. — Po slovesnih litanijah presv. Srca in blagoslovu z Najsvetejšim so verniki še dolgo vztrajali v cerkvi pri Mariji Pomočnici, molili so in prepevali nabožne pesmi.

Cerkev *presv. Srca Jezusovega* je ta dan prav posebno počastila evharističnega Kralja, saj je bil ta dan praznik skrivnosti, ki ji je cerkev posvečena. Ves dan so pobožni romarji obiskovali Najsvetejše, zlasti veliko je bilo vernikov iz Prekmurja. Pri večerni otvoritveni pobožnosti je govoril misijonar Matija Čontala o namenih kongresa.

V cerkvi v *Križankah* so imeli svojo pobožnost katoličani nemške narodnosti. Prišlo jih je zelo veliko, zlasti s Kočevskega, pod vodstvom župnika Eppicha. Otvoritveni govor je imel msgr. dr. Josip Ujčič v nemškem jeziku, nakar so sledile pete litanije z blagoslovom. Navzočnih je bilo nad petsto nemških vernikov, ki so pobožno molili in prepevali evharistične pesmi.

Tudi po ostalih samostanskih in drugih cerkvah in kapelah je pobožnost tega večera veljala otvoritvenim mislim evharističnega kongresa. Tako v karmeličanski cerkvi na Selu, v Zavetišču sv. Jožefa, v kapeli v bolnišnici, na Kodeljevem in drugod. Toliko pobožnosti in svete zbranosti ljubljanske cerkve vsevprek že dolgo niso doživele ko ta blagoslovljeni večer.

7. Slavnostna razsvetljava Ljubljane

Ko so okrog 21. ure prihajali ljudje od otvoritvenih svečanosti, jih je obilo morje luči, ki je vanje bila zagrnjena vsa kongresna Ljubljana. V počastitev velikega praznika je bilo namreč ljubljansko prebivalstvo naprošeno, naj ta večer razsvetli okna svojih stanovanj in okraši svoje hiše.

Marsikdo, ki je prišel v tednih pred kongresom v Ljubljano, je tožil, da v Ljubljani ni opaziti nobenih priprav za kongres. Pa se je le zdelo tako. Ljubljana je hranila vso svojo veliko ljubezen do evharističnega Kralja prav za dni kongresa. Dejstvo je, da si ni Ljubljana, odkar stoji, še nikdar nadela

tako čudovite svatovske obleke kot to pot, ko je proslavljala nebeškega Ženina. Nemogoče je v kratkem sestavku le približno opisati vse ogromno delo, vse velike žrtve, vso iskreno in ljubko iznajdljivost, ki so jo ljubljanci pokazali tik pred kongresom. Bila je to plemenita tekma, iz katere je Ljubljana vstala vsa nova in lepa, v kateri je Ljubljana pokazala svoje najpristnejše, t. j. katoliško lice.

Pripravljalni odbor je izdal posebno navodilo za okrasitev in razsvetljavo. A Ljubljanci so storili več, kot je kdorkoli pričakoval. Saj ni bilo tiste dni v Ljubljani hiše, ki ne bi bila nosila vsaj skromnega znamenja velikih dni. Ni je bilo trgovske izložbe, ki ne bi bila pokazala vsaj voljo, da hoče biti kongresna.

Slavnostna razsvetljava vsega mesta je bila v sporedu le za prvi dan, t. j. 28. junija v času od 21. do 22. ure. A Ljubljana si ni dala predpisovati, da ne bi bila razsvetljena tudi ves čas izven te ure. Ta ura pa je bila, kot da Ljubljana ni mesto zemljanov, temveč pravljičen grad. Ob 21. uri ni bilo okna, ki ne bi bilo razkošno razsvetljeno. Tu so izginili vsi predsodki, tu je bila le ena vroča želja vseh, da bi namreč Kristusu pokazali najlepše, kar imamo.

Čaroben je bil pogled z ljubljanskega gradu na to morje luči in lučic. Na tisoče Ljubljančanov in kongresnih udeležencev — med njimi mnogo nadškofov in škofov — je ta večer s solzo v očesu zrla na Ljubljano, vso tonečo v luči. Po ulicah je mrgolelo ljudi, ne prešerno razpoloženih, pač pa nemo občudujočih vso to lepoto. Saj se ti je korak na korak prikazala vedno nova slika, prva krasnejša od druge.

Nastejmo vsaj glavne posameznosti: Po razkošju razsvetljave so predvsem prednjačile številne ljubljanske cerkve. Skromna in skrita cerkvice sv. Florijana je blestela v luči žarometov in je v tej luči kazala vso svojo dragoceno arhitekturo. Župna cerkev sv. Jakoba je sredi gaja, ki ji ga je ustvaril arh. Josip Plečnik, bila vsa kot nevesta. Starodavno Marijino znamenje na Šentjakobskem trgu, ki se sicer kar zgublja, je tokrat v luči postalo res središče lepega trga. Poslopje mestnega magistrata je bilo posuto s sto in sto žarnicami. Robbov vodnjak je šele v luči žarometov kazal vso svojo pomembnost. Mogočne sklope ljubljanske stolnice obliva bleščeča luč žarometov. Okrog Marijinega kipa na pročelju frančiškanske cerkve žari zvezdica pri zvezdici, a tudi stolpa sta bila v luči. Okus umetnika je kazala razsvetljava hotela »Uniona«: preko celega pročelja so bili posuti križi iz električnih žarnic. Nasproti njemu sta blestela križa na palači Ljudske po-

sojilnice in Zadrúžne gospodarske banke. Bogato razsvetljena so poslopja na Miklošičevi cesti: Vzajemna posojilnica — od vrha do tal zavita v girlande — nosi na obeh pročeljih mogočna električna križa; čaroben je pogled na justično palačo, na kateri nešteto žarnic poudarja arhitektonsko obliko zgradbe; luči žarijo tudi s poslopij OUZD in Delavske zbornice; dekorativna fasada palače Vzajemne zavarovalnice se koplje v bogastvu žarometne luči. Kot omamljen moraš občudovati razkošno razsvetljavo cerkve Srca Jezusovega, katere plemenita gotika je za primeren svetlobni učinek posebno primerna. Cerkev sv. Petra je prav tako vsa v luči, lik monštrance iz žarnic krasi pročelje. Mogočni stolp sv. Jožefa se krepko odraža ob gradu. Na Napoleonovem trgu jemlje vid razkošna razsvetljava križanske cerkve, samostana križniškega reda — stanovanja papeževega legata — in ilirskega stebra. Pred vseučiliškim poslopjem zastrmiš nad vnemo našega akademskega naraščaja, ki je postavil na balkon bleščeč srebrn križ. Pročelje nunske cerkve v luči žarometov čudovito zaključuje mogočni Kongresni trg. Že od daleč te vabi svetlobni okras obeh stolpov trnovske cerkve. Nad vsem mestom pa bdi razsvetljeni ljubljanski grad s križem vrh stolpa, a druguje mu nebotičnik, ki na vseh štirih straneh nosi mogočne svetlobne križe v narodnih barvah.

Toda s takim naštevanjem smo povedali le malo. Na neštevilnih poslopijih, javnih in zasebnih, so bili postavljeni križi iz žarnic, razsvetljeni kipi božjega Srca itd. Na oknih so gorele sveče; na desetisoče jih je bilo. A mogočen vtis so podpirale trgovske izložbe. Da, o teh bi bilo treba pisati mnogo. Saj je marsikatera okrašena in razsvetljena izložba bila umetnina zase. Osnovno načelo za okrasitev izložb je po navodilu kongresnega odbora bilo: v izložbenih oknih naj se trgovsko blago umakne simboličnim evharističnim znakom, kipom božjega Srca in Marijinim podobam. To načelo je bilo vseskozi upoštevano. Velike trgovine so vsaj po eno izložbo spremenile v mičen oltar. Zlate monštrance, kelihi, umetniški kipi in slike, vse postavljeno z okusom, okrašeno s cvetjem in zelenjem, dá, vse to je bilo prelepo, da bi mogli opisati. Res je pripravljalni odbor aranžerjem navedel mnogo pripomočkov za smiselni okras izložb, vendar je njihova iznajdljivost dala mnogo več. Zlasti tujci se niso mogli odtrgati od teh mičnih umotvorov. Ta ali drugi trgovec, ki ima samo skromno izložbo, morda ni mogel v vsem ustreči želji pripravjalnega odbora. A storil je vsaj to, da je z namestitvijo slike ali lepaka pokazal svojo dobro voljo. In vse to je bilo opravljeno kljub žrtvam in skrbem veselih lic, dá, naravnost z iskrenim navdušenjem ter iz resnične notranje potrebe.

Tako je Ljubljana s svojo zunanostjo ogromno pripomogla k učinku kongresnih slavnosti. Kristusu Kralju v slavo se je okrasila, pred stotisoč udeleženci iz vse države in iz inozemstva pa je manifestirala svoj najlepši značaj: da je namreč prestolica katoliške Slovenije.

8. Noč pred milostno podobo v stolnici

Komaj so cerkveni dostojanstveniki odšli iz stolnice, je ljudstvo začelo oblegati oltar svetega Dizme v ljubljanski stolnici, kjer je začasno kraljevala Marija Pomagaj z Brezij. Vsi tisoči, ki so prihiteli od vseh strani, pa niso mogli obenem porovati na Brezje, vsi ti so hoteli porabiti priliko, da obišejo Marijo v ljubljanski stolnici, saj bi to prav toliko pomenilo, kakor če bi šli gori na njene Brezje. Vso tisto dolgo noč ni bila Marija niti za trenutek sama, vso noč so se upirale vanjo verne oči, vso noč se je morala pogovarjati s svojimi dragimi, vso noč je nosila molitve in vroče prošnje k nebeškemu prestolu, vso noč je poslušala pobožno petje svojih pesmi. Pobožnost je trajala brez prestanka, komaj je bil odmoljen rožni venec, že se je oglasila pesem, komaj se je pesem zgubila pod mogočnimi oboki, že je preprosta ženica poiskala molitvenik in začela na glas moliti lavretanske litanije in vsa cerkev z njo. Vse je hitelo k njej, vse se ji je izročalo, vse je molilo in prosilo. Ne le ženske, možaki so prišli, fantje, vsi po vrsti, celo starci ob palicah kot k njej po slovo, saj ne morejo več na Brezje, leta so jih strla, saj so še v cerkev komaj prišli. In mamice so klečale pred njo, z majhnimi, svetlimi in zaupnimi očmi. Za svoje sinove so prosile, za sinove, ki morda v daljni tujini služijo kruh ali morda celo gladujejo, za svoje hčere prosijo, naj jih Marija varno vodi po poti življenja, da ne zaidejo, in še zase so prosile, morda za odpuščanje grehov, morda za lahko smrt. Spet je prišla mati z otrokom v naročju, jokal je, morebiti je bil bolan. Molila je zanj, izročila ga je njej in z novim upom odhajala domov. Prišla so dekleta, prišli naši fantje, morda so prvokrat zagledali milostno podobo, saj so prišli tam od severne meje, od hrvaških krajev, tam z daljnih hribov. In sprejemala jih je Marija, vso noč do jutra, vse po vrsti. Oči so postajale dremotne, pa nič ne de, samo eno noč je Marija tu. In če je kdo zaspal, kdo bi mu zameril, Marija ve, da smo ljudje in tudi človeške nas hoče imeti. Včasih smo morebiti res preveč samo ljudje, smo namreč po božji podobi ustvarjeni, pa Marija tudi to ve in prosi, da bi vsak dan bolj klilo v nas tisto božje, da bi bili vsak dan bolj popolni

in tako bolj njeni in božji. Za vse ima Marija odprto srce, saj nas sprejema kot mati naša in nas razume, ko ji tožimo o svojih človeških slabostih. Tako blizu se morebiti z Marijo nismo še nikoli znašli kakor prav to noč, kakor da nam ni bila še nikoli tako resnično mati kot nocoj, kakor da še nismo bili nikoli tako resnično njeni otroci in varovanci kakor nocoj.

Marija Pomagaj na kongresu! Saj bi sami res tako malo opravili, tako nekam plašni bi bili, brez vsakega priporočila bi prišli h Kralju kraljev. Tako je bila pa z nami ona, katere sinovi smo in ona nas je za roke peljala pred njegov oltar, ona je iz božjih rok jemala zaklade milosti in nam jih delila in le tako smo se mogli tako bogati, tako osveženi in tako močni vrniti na svoje domove.

VI.
JUTRO
DRUGEGA KONGRESNEGA DNE
29. JUNIJ 1935

1. Evharistični praznik slovenske mladine

Prišel je dan, ki smo se ga vsi tako veselili, dan, ki ga je najbolj ne-
strpno pričakovala slovenska mladina. Saj je bil to praznik, ko se je deset-
tisoče slovenskih mladcev in mladenk odzvalo klicu Jezusa, ki želi in prosi,
da pridejo njegovi ljubljenci k njemu, se mu izročče in se v ljubezni z njim
združijo.

Priprave za slovesnost

Nenavadno lice so dobile ljubljanske ulice to jutro. Že kmalu po 6. so
se začeli zbirati pred svojimi šolami učenci in učenke, da so nato skupno
odšli na mesto, določeno za sprevod, v katerem se bo nesla podoba Marije
Pomagaj z Brezij iz ljubljanske stolnice na Stadion, kjer bo kraljevala
kongresne dni. Za ljubljansko mladino pa niso hoteli zaostati fantje in
dekleta z dežele. Z enajstimi posebnimi vlaki so se pripeljali na ta praznik
v Ljubljano, skoro vsi redni jutranji vlaki pa so imeli pridržane posebne
vozove za šolsko mladino, ki je hitela v Ljubljano. Izvenljubljanska mladina
je šla z gorenjskega in glavnega kolodvora naravnost na Stadion.

Kdor je opazoval vrvenje in življenje po ljubljanskih cestah in ulicah
ta blagoslovljeni dan, mu ganljivi prizori ne bodo šli iz spomina vse živ-
ljenja. Navdušenje, veselje, napeto pričakovanje in ponos je odseval z raz-
žarjenih obrazov nepregledne armade Kristusovih mladcev in mladenk, ki so
hiteli proti Stadionu. Po tem doživetju je utemeljena naša vera v veliko
katoliško bodočnost slovenskega rodu, kajti slovenska mladina je izpričala,

da se hoče v materi Cerkvi okleniti Kristusovih idealov in nam z neomajno vero vanj in s pomočjo njegove Matere ustvariti resnično bodočnost božjih otrok.

Krasno vreme je zagotavljalo, da bo mladinska slovesnost potekla v redu. Silno vročino zadnjih dni in noči je shladil prijeten rahel nočni dež. Učiteljstvo in reditelji so imeli razmeroma lahko delo. Načrt za ureditev mladinskega sprevoda je bil v naprej točno določen. Za prvi del sprevoda se je mladina razvrstila v osmerostopih po sredi ceste od Stritarjeve ulice preko Marijinega trga po Miklošičevi cesti do Masarykove ceste, neposredno spremstvo Marijine podobe se je zbralo pred škofijo in stolnico, del sprevoda, ki naj bi šel za Marijino podobo, pa se je razvrstil v četverostopih na obeh straneh navedenih ulic ter se je po mimohodu milostne podobe odvijal navznoter.

Sprevod mladine

Točno ob sedmih je dvignilo 12 abiturientov ljubljanskih srednjih šol nosilnico s čudodelno podobo brezijske Matere božje. In pričel se je veličastni sprevod, ki je krenil izpred stolnice čez trimostje, po Miklošičevi, Masarykovi na Tyrševo cesto proti Stadionu. Povsod, kjer se je pomikal sprevod, so ljudje tvorili gost špalir na obeh straneh. Sprevod je potekal v vzornem redu, rediteljska služba je delovala izvrstno. Edina zapreka je bila pri prehodu čez rampe na Tyrševi cesti. Tam se je sprevod nekoliko zatikal radi vlakov.

Sprevod je otvorilo šest fanfaristov v narodnih nošah. Za njimi je šla ljubka skupina Križarjev s prapori in pa deški Marijin vrtec s Kodeljevega v slikovitih oblekah. Sledila je železničarska godba »Sloga«, za njo je šla vadnica, marijaniška deška šola pod vodstvom sester in marijaniška gospodinjska šola v enotnih krojih iz belega kmečkega platna. Lep je bil pogled na močno skupino gojenk gospodinjske šole v Mali Loki, ki so bile oblečene v enotno narodno nošo. Za njimi so šle ljubljanske osnovne šole s šolskimi zastavami pod vodstvom svojih učiteljev, in sicer I., II. in III. deška šola. Zatem je šla slikovita skupina Marijinega vrtca iz Škocjana pri Turjaku s krasnim praporom in zastavicami.

Drugi del sprevoda je otvorila viška godba, za katero je šla številna skupina Klaric s krasnimi praporčki. Za njimi so se razvrstili stolni in drugi ljubljanski Marijini vrtci. Vse deklice so bile v belih oblekah, vsaka je nosila šopek rož. Vsak Marijin vrtec je imel svojo zastavo, ki so bile vse izredno okusne. Potem so šle gojenke lichtenturnske dekliške šole in ostalih ljubljanskih dekliških šol.

Za rakovniško salezijansko godbo je šla licejska osnovna šola s sedmimi ljubkimi prapori. Takoj za njo pa so nesli podobo Matere božje. Ob strani sta šli dve vrsti Klaric in kongreganistk ter ena vrsta dijakov. Za podobo je stopal prevzvišeni škof *dr. Gregorij Rožman* v ornatu, ob njem pa kanonika dr. Mihael Opeka in dr. Tomaž Klinar, dalje zastopnik mladinskega odseka p. Krizostom Sekovanič in številna druga duhovščina. Za temi so se razvrstile ljubljanske gimnazije pod vodstvom svojih katehetov in profesorjev. Pred vsemi gimnazijami so nesli šolske zastave. II. državna realna gimnazija s Poljan je imela med svojimi vrstami več lepih emblemov. Nato so korakale še druge šole, in sicer uršulinska meščanska, šentjakobska meščanska, lichtenturnska meščanska, šišenska deška in meščanska in slednjič šole iz ljubljanske okolice, tako iz D. M. v Polju, Zaloga, Št. Jakoba in drugih okoliških vasi.

Ves sprevod je bil tako za oko, kakor tudi za srce nekaj, česar Ljubljana še ni videla. Slikovita pestrost posameznih skupin, ki so jo še povečali neštevilni prapori, praporčki, zastave in emblemi, je dajala sprevodu mogočen reprezentativen poudarek. Najbolj pa je dvignilo sprevod petje skoro vseh skupin. Mladina je prepevala evharistične in druge priljubljene pesmi tako navdušeno, da je morala ganiti vse, ki so stali v špalirju.

Nad poldrugo uro je bil dolg sprevod. Ko so prve skupine vkorakale v Stadion, so bili zadnji še na začetku. Ko se je pripeljal v avtomobilu za sprevedom in ga prehitel Nj. Eminenca kardinal-legat Avgust Hlond, ga je mladina navdušeno pozdravljala.

Izvenljubljski otroci so se začeli vsipati v Stadion že kmalu po šesti uri. Po navodilih rediteljev so se zvrščali dečki na epistelski, deklice na evangeljski strani. Da so se uredili točno po vrstah, kar je bilo nujno potrebno radi obhajanja, so bili razdelki posameznih vrst označeni z belimi progami.

Pri stranskih vhodih so istočasno vstopali v Stadion odrasli. Zanje je bil določen prostor na brežinah in gornji ploščini, dočim je arena Stadiona bila pridržana izključno za mladino.

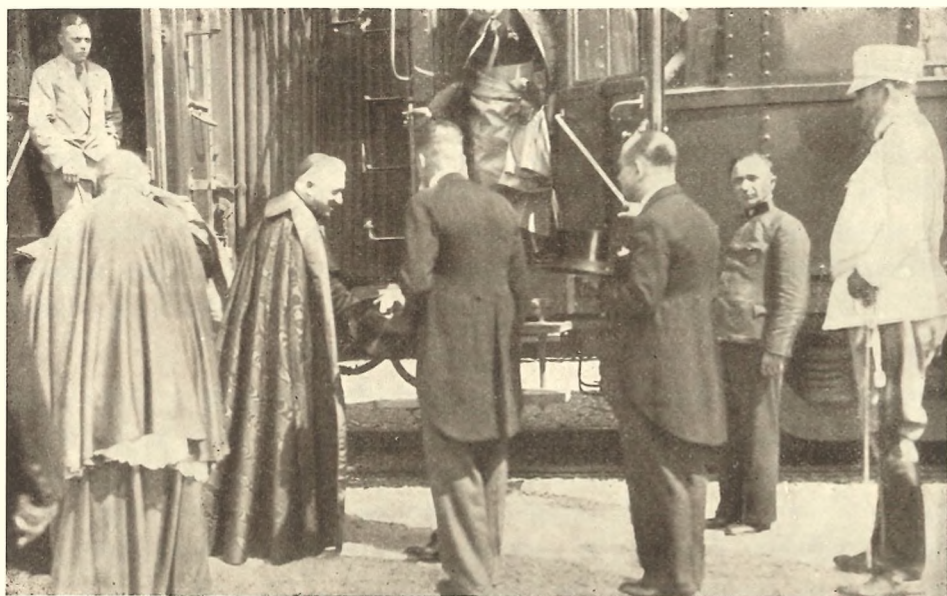
Proti osmi uri se je jedro spreveda s sliko Marije Pomagaj približalo glavnemu stadionskemu vhodu. Tedaj je vstal na tribuni kardinal legat in se s svojim spremstvom začel pomikati skozi morje mladine sprevedu naproti. Mladina je začela mahati z robčki in ves Stadion je na mah postal kot cvetna greda prelivajočih se barv. Kakor ko zaveje pomladni veter preko travnika in vzvalovi cvetje ter ga vedno bolj in bolj prigiba, tako je silno valovanje zajelo vso areno ob tem prizoru. Točno ob 8. uri in 16 minut je

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman gre iz stolnice Mariji naproti ob njenem prihodu v Ljubljano

Nadškof dr. Anton B. Jeglič pozdravlja brezijsko Marijo na oltarju sv. Dizme v stolnici

Prvi pozdrav kardinala legata ob prihodu v Maribor

Prihod kardinala legata s spremstvom v Maribor

pristopil kardinal legat k Marijini podobi ter jo nato spremljal skozi Stadion do glavnega oltarja. Okoli slike je bilo na vsaki strani po osem belo oblečenih deklic z lilijami v rokah in po osem v zeleno oblečenih deklic z belimi tenčicami. Sliko so nato pritrdili na glavni oltar. Ta hip se je oglašilo mogočno zvonjenje, ki ga je oddajala ljubljanska radijska postaja po posnetku zvonov cerkve sv. Petra v Ljubljani. Stadion je postal svetišče. Globok mir je zavladal in tiha zbranost je zajela vse navzočne.

Svečana mladinska maša na Stadionu

Ob 8.30 je pristopil k oltarju kardinal legat Avgust Hlond ob asistenci kanonikov dr. Mihaela Opeke in dr. Tomaža Klinarja in pričel z mašno daritvijo. Godba je intonirala pesem »Pojte hribi in doline«, ki jo je ubrano povzela in dovršeno zapela vsa zbrana mladina. Po evangeliju je stopil na tribno *ljubljski škof dr. Gregorij Rožman* in nagovoril mladino tako-le:

Draga mladina! Prišla je ura, po kateri ste dolgo hrepeneli, na katero ste se z molitvami in žrtvami zvesto pripravljali — ura vsa Jezusova! Nikdar še ni bilo toliko slovenske mladine naenkrat pri Jezusu zbrane. — Ni še videla takega jutra naša domovina! Koliko jih je še, ki niso mogli z vami, pa so z mislimi, željami in molitvijo z vami, povezani vsi med seboj v ljubezni do božjega Odrešenika v presv. Rešnjem Telesu. Z nami pa je odposlanec svetega očeta, poglavarja Kristusove Cerkve. On bo opravil sveto daritev, z njim bomo molili in Jezusu v beli hostiji slavo, čast in iskreno zahvalo peli.

Z Marijo, našo ljubo Materjo z Brezij, ste prišli sem, da z Marijo združite svojo pobožnost in ljubezen do Jezusa, skritega pod podobo kruha. Z njo pripravite svoje duše za Jezusov obisk v svetem obhajilu. Iz tisočerih vaših src, ki bijejo v hrepenenju po Jezusu, naj zagori ljubezen, neugasljiva, neumrljiva ljubezen do Jezusa.

Kdo pa naj gorko in čisto ljubi Jezusa, če ne ti, mladina katoliška? Saj je tudi on mladino ljubil z vso neizmerno ljubeznijo svojega božjega Srca. Z isto ljubeznijo ljubi vas. Vračajte mu to ljubezen!

Ko se je Sin božji učlovečil, da nas odreši, se je rodil kot dete, je preživel otroško dobo, zrastel in se razvil v fanta in zorel leto za letom v moža. Tako je posvetil vaša leta: otroška in mladeniška. Naš Gospod je hotel biti sam otrok in mlad, sam je hotel preizkusiti in preživeti razvoj človeka z vsem veseljem in vso bridkostjo mlade rasti. Dan za dnem »je napredoval v modrosti in starosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh« (Lk 2, 52). Tako se je pripravljaj na svoj sveti poklic Zveličarja svetâ, da bi ti, mladina, imela na njem zgled. Tako je zaslužil milosti, ki so tebi, mladina, potrebne, da rasteš in zoriš s Kristusom skozi zemsko življenje v večno.

Ko je Jezus postal mož in začel javno učiti, ko je imel utrudljivega posla vsak dan, ko ga je sovraštvo nasprotnikov zasledovalo in bridko bolelo — je imel vedno čas in ljubezen za *otroke*. Nikdar ni bil preutrujen za nje; vedno in povsod je imel za otroke pripravljen blagoslov. Bal se je za nedolžnost in lepoto otroških duš. Z božjim očesom je gledal nebeško lepoto njihovih duš v blesku milosti božje. Kako trepeče njegovo Srce ob misli, da bi kdo pohujšal takega otroka. Resno in

strogo svari in kliče gorje na človeka, po katerem pohujšanje pride. »Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo boljše, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja« (Mt 18, 6). Tako zelo ljubi Jezus otroke, nedolžne in čiste, da v njih prebiva in je mogel reči: »Kdor sprejme katerega otroka v mojem imenu, mene sprejme« (Mt 18, 5). Še celo odrasli Jezusu niso všeč in ne bodo mogli k njemu, če ne postanejo otrokom podobni v preprosti veri in čisti ljubezni. Tako je rekel Jezus odraslim: »Resnično, povem vam, ako se ne spreobrnate in ne postanete kakor otroci, ne pridete v nebeško kraljestvo« (Mt 18, 3).

Jezus ljubi mladino v njeni nedolžnosti, pa jo ljubi tudi v njenih nevarnostih morda še bolj skrbno. Ljubezen ga je gnala, da je obudil k življenju mladeniča v Naimu in Jairovo hčerko. Zasmililo se mu je mlado življenje, ki ga je tako zgodaj strla smrt, zasmilili so se mu ubogi starši — in izpregovoril je svojo mogočno besedo: »Mladenič, deklica, rečem ti, vstani!« — Oj, kako se zasmili Jezusu šele mlada duša, v kateri je zamrlo nadnaravno božje življenje. Kako ga ljubezen sili, da bi obudil dušo k novemu božjemu življenju v posvečujoči milosti. Vso ljubezen in vso svojo vsemogočnost ponuja, da vzdrami dušo. Saj veste, da je postavil zakrament pokore dušam v vstajenje. Pa vabi in vleče z iznajdljivo ljubeznijo k temu zakramentu, da bi vsakomur, ki je mlad umrl v grehu, zaklical: fant, dekle, rečem ti, vstani, in bi duša vstala k novemu, lepšemu življenju in bi se odprla ter v obhajilu Jezusa sprejela kot sladkega gosta, ki dušo varuje nevarnosti in smrti, ji ohranja moč in zdravje. —

Tako ljubi Jezus vaše mlade duše v nedolžnosti in v nevarnostih. Zato pa, mladina, ljubi Jezusa tudi ti! Danes gorijo vaša srca zanj, danes molijo vaše duše njega, svojega Boga, danes mu razodevajo vaši jeziki slavo. Danes hrepene vaše duše: Jezus, Gospod in Kralj naš, pridi k nam, ostani v nas, blagoslovi nas, bodi nam Odrešenik, poln ljubezni in usmiljenja; reši nas nevarnosti, da te nikdar ne zapustimo, ampak da ti do smrti zvesti ostanemo. Jezus, naš ljubitelj, užgi svojo ljubezen v naših mladih srcih, da boš ti prvi in pred vsemi, ki ga ljubimo in ga bomo vedno ljubili. Kako bo Jezus vas vesel, kako boste v Jezusu srečni! —

Na današnji dan se je odigral v areni vatikanskega cirkusa kratek krvav prizor. Bilo je 67. leta po Kristusu. Prav na 29. junij so privedli sivolasega skromnega moža pred zbrane gledalce, da ga križajo. Bil je prvi papež, katerega je Jezus Kristus sam postavil: sv. Peter. Tovariša Pavla so odpeljali ven iz mesta in ga obglavili, Petra pa v areno na križ z glavo navzdol. Kaj je pač tisto uro duša Petrova čutila in molila? Za Gospoda, za Jezusa gre v smrt. Brez strahu, z veseljem, srečen, da mu da Gospod priložnost, pokazati mu hvaležno ljubezen. Pred radovednimi očmi poganov ponavlja, kar je po vstajenju na obali Genezareškega jezera v jutranji uri zagotavljal: »Gospod, ti vse veš, ti veš, da te ljubim« (Jan 21, 17). In poslednji šepet umirajočih usten je bila ponovna izpoved vere kot nekoč ob Cezareji Filipovi: »Ti si Kristus, Sin živega Boga« (Mt 16, 17). Prav danes, ko obhajamo spomin na to smrt sv. Petra, poseben odposlanec naslednika Petrovega daruje tu v naši areni mašo, pri kateri boste prejeli Jezusa v skromni podobi hostije. — Oj, obljubite Jezusu kakor Peter zvestobo. Do smrti mu bodite zvesti v ljubezni! Recite mu, potrdite mu: Mi verujemo, da si ti Kristus, Sin živega Boga. Nikdar ne bomo odpadli od te vere! Povejte mu: Jezus, ti vidiš v naša srca, v naše duše, nič ni skritega pred tvojo vsevednostjo; ti vidiš našo ljubezen, ti veš, da te ljubimo in bomo te ljubili vedno, vse življenje do smrti. To mu povejte — to mu odkrijte — to Jezus od vas pričakuje. Nič lepšega mu dati ne morete.

S tem sklepom pojdite domov in nesite s seboj žive vere in stanovitne ljubezni do Jezusa, do njegove Cerkve, do njegovega namestnika na zemlji tudi za vse vaše tovariše, ki niso mogli priti z vami, da se od danes naprej pomnoži vera in razgori ljubezen do Jezusa v vsej mladini za vse dni do konca, da bo za vas, ki doraščate v nov rod, veljalo:

Kristus, kralj! Kristus zmaguj! V hostiji sveti nam gospoduj! Amen.

Skupno obhajilo mladine

V srce segajoče besede visokega govornika so napravile na vse viden vtis. Po povzdigovanju je pričela priprava na skupno obhajilo mladine. Uvedla jo je pesem »Jezus hoče v srce priti«, nakar so sledile obhajilne molitve, ki jih je molila vsa mladina v zboru.

Približalo se je eno najmočnejših kongresnih doživetij: skupno obhajilo mladine. Za ta namen so se posvetile hostije na oltarjih pod tribuno med mladinsko mašo. Med tihim pričakovanjem in zbrano pripravljenostjo sta se pojavila na stopnišču s tribune proti areni škofa ljubljanski dr. Gregorij Rožman in nekoliko za njim mariborski dr. Ivan Tomažič ter pričela obhajati delegacije mladinskih organizacij. Istočasno je stopalo v prostor pod tribuno 85 duhovnikov, čez hip so se vrnili, vsak je imel v rokah ciborij. In pričelo se je največje skupno obhajilo mladine, kar jih je doživela slovenska zemlja. Kakor angeli so se razdelili po vrstah pričakujočih mladcev in mladenk s kruhom življenja v rokah in prosili Vsemogočnega, naj Telo Gospoda našega Jezusa Kristusa, ki ga pravkar prejemajo v svoje srce, ohrani njihove duše za večno življenje. Vseh obhajil je bilo razdeljenih 25.000. Med obhajilom je godba igrala nabožne pesmi. Nad pol ure je trajalo obhajilo. Pol ure, ki pa je zadostilo vse nedolžno hrepenenje, ki je vstajalo v naši mladini in raslo polnih sedem do osem mesecev.

Vse mladine, zbrane to jutro na evharističnem prazniku v Stadionu, je bilo nekako 30.000. Razen tega se je mladinske prireditve udeležilo nekako 15.000 odraslih vernikov. Nepopisno lep je bil pogled na množico slovenskih otrok.

»Pisano polje pomladi . . .« je vzkliknil visok dostojanstvenik vrh oltarja, ko je gledal pred seboj ta prizor, ter si skrivaj otrnil solzo, ki mu je nehote zdrsela po ožarjenem obrazu. Pisano polje pomladi — kako lepo ime za ta veličasten dogodek. In vse živo je bilo to pisano polje, vse se je prelivalo, vse je drhtelo, kot da se ž njim igra jutranja sapica. Iz tisočev in tisočev mladih nedolžnih oči pa se je bliskalo, prav tako kot takrat, kadar se solnčni žarki rano zjutraj lomijo ob biserih, ki jih je po pisanem travniku tako bogato natrosila božja rosica. Pisano polje pomladi, tako

bujno, tako polno mladega življenja, ki bo vzbrstelo, kot krik srečnega srca. Tako polno tudi lepih, najlepših čustev, ki so se pretakala po nedolžnih srcih mladih otrok. Nad pisanim travnikom pa dopadenje božje, božja milost, ki spremlja duše nedolžnih. Dih nedolžnosti, dih čistosti, dih vstajajočih lepih kreposti, dih čiste ljubezni do Boga je vel sem s tega pisanega božjega travnika pomladi, na praznik sv. Petra in Pavla, ko je slovenska pomlad na Stadionu čakala, da pride k njej in po njej tudi k nam vsem Odrešenik sveta v sv. Rešnjem Telesu.

Poseben papežev blagoslov

Škof dr. Gregorij Rožman je po končanem obhajilu sporočil mladini, da bo papežev legat dr. Avgust Hlond podelil vsem današnjim obhajancem blagoslov sv. očeta, združen s popolnim odpustkom. Prelat dr. Matija Slavič je nato prečital v latinščini in slovenščini papeževo poslanico. Sledil je nov prizor, ko je vsa mladina z odraslimi kleče sprejela blagoslov, ki ga je govoril kardinal legat. Mladina je nato molila za škofom dr. Gregorijem Rožmanom Oče naš, Zdrava Marija in Čast bodi. Nato je mladina navdušeno zapela himno »Povsod Boga« ter pričela vzklikati Kristusu Kralju, presveti Evharistiji, sv. očetu in njega zastopniku kardinalu Hlondu.

Po končani slovesnosti

Za oko najbolj veličasten prizor pa je sledil, ko je v spremstvu škofov in prelatov odšel skozi sredo Stadionu proti izhodu kardinal legat Avgust Hlond. Kakor veliko jezero so zavalovale zastopniku svetega očeta v rokah mladine bele rutice. Dečki so v svojem navdušenju za pozdrave uporabili celo bele vrečice, v katerih so dobili po obhajilu zajtrk. Med odhajanjem kardinala je godba igrala papeško himno. Pri izhodu se je kardinal legat ozrl na zbrano mladino, ki kar ni mogla prenehati s pozdravljanjem, ter je ponovno podelil blagoslov. Kardinalu je tudi občinstvo pred Stadionom prirejalo viharne ovacije.

Vso slovesnost je prenašala ljubljanska radijska postaja. Radio je tudi pripomogel, da so se vse molitve in petje v Stadionu zlile v mogočno ubrano celoto, ki je učinkovala mogočno in prepričevalno. Ker so se za zbornu molitev in skupno petje pravočasno izvršile obsežne priprave, je bilo že vnaprej dano zagotovilo, da bo tudi s te strani prireditelj uspela. Petje je vodil prof. dr. Anton Dolinar, spremljala ga je godba na pihala iz Svetij pri Medvodah pod vodstvom Franca Dolinarja. Izvajale so se pesmi: P. France Ačko, »Evharistična himna«, Smolkova »Pojte hribi in doline«, dr. Kimovčeva »Jezus

hoče v srce priti«, hrvatska »Tebe ljubi moja duša«, narodna »Lepa si, roža Marija« in himna »Povsod Boga«. Petje je bilo enotno, zbrano, veličastno. Molitve je pred mikrofonom vodil katehet Valentin Tomc, potrebna organizacijska navodila je dajal dr. Jerko Gržinčič.

Rediteljsko službo je vršilo pri mladinski prireditvi 1.100 rediteljev. Izven Stadiona in ob sprevedu je sodelovalo nad 300 rediteljev, službo v Stadionu jih je vršilo 700. Nikjer ni bilo kakšne nejasnosti ali negotovosti, vse se je lepo in v redu razvijalo. Nekaj otrok je zgubilo svoje skupine, pa so zvečine s pomočjo nagovorov po radiu spet prišli na svoje mesto. Ostale je prevzelo informacijsko rediteljstvo in poskrbelo, da so prišli domov. Prometnih ali sličnih nezgod ni bilo. Sanitetne postaje so intervenirale v 60 primerih, toda vse te oslabelosti so bile le hipne. Radi vročine precejšnje število otrok ni vzdržalo tešč do obhajila ter se je moralo okrepčati z vodo. Ganljivo je bilo gledati nekatere otroke, ki so na sanitetnih postajah jokali, ker so morali radi slabosti kaj zaužiti, pa potem niso mogli k obhajilu. Kongresni odbor je te težave predvidel, zato je dal navodilo, naj nihče ne hodi na kongres, ako je iz takega kraja, da bi moral vstati pred 3 ali 4 zjutraj. Pa si mladina ni dala dopovedati in se svojemu prazniku ni hotela odreči. Ob 1 ali še prej so ponekod odšli otroci zdoma, po 2 do 3 ure hodili peš do vlaka, samo da so mogli v Ljubljano.

Po končani slovesnosti so bili otroci pogoščeni s kosom peciva. Razhod s Stadiona se je vršil mirno in v redu. Posamezne skupine so si do popoldneva ogledale Ljubljano, obiskale razne cerkve, šle na ljubljanski grad ali v muzej. Popoldne so razmeroma zgodaj pričeli odhajati vlaki za mladino; do večera so bili vsi otroci zopet doma.

Slovenska mladina je doživela svoj blagoslovljeni dan prva izmed vseh kongresnih udeležencev, ker je prav mladina tista, ki jo hoče evharistični Kralj imeti čim bliže svojega prestola in čim tesneje ob svojem Srcu. Koliko nadnaravnih snovi za nadaljnjo rast je zajela naša mladina iz tega svojega doživetja, ve samo Bog, a vedeli bomo tudi mi, ko bomo uživali sadove 25.000 mladinskih obhajil, prejetih ob navzočnosti Marije Pomagaj z Brezij, razdeljenih pred očmi papeževega zastopnika. Ves naš narod se veseli tega zgodovinskega dejstva, ker se zaveda, da je na evharističnem Stadionu ta dan dobil jamstvo za svoje trajanje.

Slovenski mladini pa bo ostal ta dan v večnem spominu. Iz udeležencev tega skupnega obhajila naj zraste kvas za novo evharistično generacijo, vso prežeto ognja za vero očetov, vso predano ljubezni do svojih družin, vso posvečeno v delu za naš dragi narod.

2. Slovesne pontifikalne maše

Med tem, ko je slovenska mladina obhajala svoj veličastni evharistični praznik na Stadionu, so se po ljubljanskih cerkvah vršile za druge kongresne udeležence slovesne pontifikalne maše. Tolikega sijaja, toliko tako odličnih celebrantov istočasno ljubljanske cerkve še niso imele prilike sprejeti. Saj so prišli ta dan že skoro vsi jugoslovanski škofje v Ljubljano na kongresne svečanosti. Odsek za cerkvene prireditve je izdelal načrt, po katerem so se visoki cerkveni dostojanstveniki razporedili po posameznih župnih in samostanskih cerkvah ter opravili slovesno službo božjo, ki je bila določena za 8. uro zjutraj.

V *stolnici* je maševal papežev nuncij msgr. Hermenegild Pellegrinetti ob asistenci prošta Ignacija Nadraha in kanonikov Josipa Volca, Alojzija Stroja, Ivana Sušnika in Josipa Šiške. Na koru je mogočno donela slavnostna Premrlova »Maša sv. Jožefa« ob spremljanju polnega vojaškega orkestra. Sijajna razsvetljava je še večala krasoto bogoslužnih ornatov, na pobožno zbrane vernike v polni cerkvi je svečanost mogočno učinkovala.

Barski nadškof dr. Nikola Dobrečić je opravil sveto daritev v župni *cerkvi sv. Jakoba* ob asistenci domačega župnika Janka Barleta in msgr. V. Steske. Zbor je ubrano izvajal Brosigovo mašo, ob koncu službe božje pa prešel v mogočno himno »Ti si Peter skala«, ki jo je uglasbil stolni dekan dr. Franc Kimovec za kongres.

V župni *cerkvi sv. Cirila in Metoda* je maševal hvarski škof Mihael Pušić. Ob polni cerkvi zbranih vernikov je izvajal domači zbor pod vodstvom Ludvika Puša Premrlovo latinsko »Mašo sv. Jožefa«. Med tem, ko so se ljudje zbirali k slovesni maši, so odmevali po cerkvi ljubki glasovi mladine, ki je v sprevedu spremljala podobo Marije Pomagaj z Brezj na Stadion.

Kljub prireditvam na Stadionu in številnim mašam, ki so se v *cerkvi sv. Frančiška Asiškega v Sp. Šiški* vrstile ta dan druga za drugo, je bila ob 8 pri pontifikalni maši cerkev nabito polna. Maševal je mostarski škof Alojzij Mišić ob asistenci župnika p. dr. Modesta Novaka in ljubljanskih bogoslovcev. Med mašo je imel dovršen govor kanonik dr. Ivan Žagar iz Maribora. Cerkveni pevski zbor je izvajal Sattnerjevo »Missa Seraphica«. Številni kongresisti so še dolgo po končani službi božji ostali v cerkvi in občudovali krasno zgradbo, sezidano po načrtih prof. Josipa Plečnika.

V *uršulinski cerkvi* je daroval mašo škof splitski dr. Kvirin Bonefačić ob asistenci spirituala Fr. Koretiča in ljubljanskih bogoslovcev. Pridigo je imel prof. dr. Andrej Snoj. Močan zbor redovnic je izvajal latinsko mašo ubrano in učinkovito.

V *cerkvi sv. Jožefa* je opravil pontifikalno mašo sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić. Ta cerkev je bila pridržana ob kongresu za katoličane hrvatske narodnosti. Zato se je tudi govor vršil v hrvatskem jeziku; imel ga je konzultor p. dr. Peter Vlašić iz Beograda. Navzočni verniki so priljubljene-govornika radi in zbrano poslušali. Cerkev je bila zelo lepo okrašena. Ko je po svečani slovesnosti prevzvišeni nadškof šel skozi gosto množico kongresistov proti izhodu, so ga vsi zelo spoštljivo pozdravljali. Ob izhodu so mu zapeli v pozdrav: »Lepa naša domovina«. Nato pa je vse ljudstvo povzelo priljubljeno hrvatsko pesem »Kraljici Hrvata«.

Tudi *po drugih cerkvah* so se pontifikalne maše izvršile z vso svečanostjo ob številni udeležbi vernikov. Zelo mnogo kongresnih udeležencev je ob tej priliki pristopilo k obhajilu. Med službo božjo so izbrani govorniki imeli pridigo, in sicer v vseh cerkvah po svetopisemskem besedilu: »*Gospod, h komu naj gremo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus, sin živega Boga*« (Jan 6, 68—69). V stolnici je imel pridigo dr. Fran Cukala, stolni kanonik in ravnatelj semenišča v Mariboru. Takole je izvajal:

Veliko veličastnih in ganljivih prizorov je v teku stoletij gledala staroslavna in ponosna stolna cerkev sv. Miklavža v Ljubljani.

Če bi mogli spregovoriti kamni te mogočne cerkve, če bi zaživel kameniti kipi zaslužnih ljubljanskih škofov ter spregovorili o slovesnostih in pobožnostih, ki so se dogajale na tem posvečenem kraju, kakšno povest bi poslušalo naše uho! Toda slovesnosti, kakršno doživlja te dni bela Ljubljana in z njo vred mi ter vsi stotisoči, ki so prišli od blizu in daleč v Ljubljano na evharistični praznik, ljubljanska stolnica še ni gledala.

Prvič se vrši v teh dneh po skrbno izvedenih pripravah v Ljubljani vsedrjavni evharistični kongres. Prevzvišeni škof ljubljanski ga je postavil pod varstvo in zaščito skupne Matere vseh Slovencev »*Marije Pomagaj na Brezjah*«. Njena čudodelna podoba se je prenesla za dni kongresa v Ljubljano in se nahaja sredi zbranih častivcev evharističnega Kralja.

Kolikokrat je že dokazala Marija v svojem svetišču na Brezjah, da je ne kličemo zaman: »*Pomoč kristjanov*«! Mislite li, da bo tokrat, ko gre za blagoslovljen potek evharistične slovesnosti, naše zaupanje v »*Marijo Pomagaj*« osramočeno? Nisem prerok in ni treba, da bi bil, rečem pa, da je včerajšnja sijajna otvoritev evharističnega kongresa zadostno poročilo, da je visoka zaščitnica evharističnega kongresa v Ljubljani prošnjam in molitvam za njegov zveličaven poték že izprosila uslišanje od evharističnega Kralja.

Česa pričakujete, člani poslušavci, od evharističnega kongresa? Čemu ste zapustili svoje domove, vzeli nase napore in neprijetnosti potovanja ter v tako ogromni množini prihiteli na to vzvišeno prireditev? Na to naj odgovori moja pridiga! Prišli smo, ker pričakujemo

1. da bo kongres poživil in utrdil našo ljubezen do Jezusa v presv. Rešnjem Telesu in do njegove Cerkve; prišli smo
2. da bi vse globlje spoznali, kakšno oporo nam je zapustil Kristus v presveti Evharistiji za dosledno versko življenje.

I.

Na prvi strani kongresne izkaznice ste čitali, da hočemo na tem shodu poživiti, pa tudi pokazati svojo vero v presveto Evharistijo, da hočemo zadoščevati za vso nečast, ki jo dela evharističnemu Kralju toliko sinov in hčera Cerkve. Izprosi hočemo Cerkvi mir in svobodo, narodom in državam mirno medsebojno sožitje, slovenskemu ljudstvu in vsemu svetu božjega blagoslova. Veliko si obetamo od kongresa, veliko prosimo od Boga, uslišani bomo, če bomo le v imenu Jezusovem, pa prav in iz čistega namena prosili.

Saj smo pa tudi vsi nujno potrebni božjega blagoslova! Ne preživljamo namreč zadnja leta le občutne gospodarske stiske, ki je noče in noče biti konec, ampak imamo tudi duhovno stisko. Prezvzišeni škof lavantinski je v letošnjem postnem pastirskem listu spregovoril jasno in odločno besedo onim, ki zastrupljajo med katoliškimi Slovenci versko življenje in skušajo z raznimi gesli odtujiti Cerkvi katoliško mladino in odrasle; izobražence in preproste vermike; meščanske, kmetske in delavske kroge. Poslušajte! »So, ki razglašajo, da katoličanu ni treba prav vseh verskih resnic verovati, ki jih uči Cerkev: n. pr. nauka o sv. pismu, o izhajanju sv. Duha od Očeta in Sina, o brezmadežnem spočetju Marijinem, o vicah in odpustkih, o papeževem prvenstvu, o papeževi nezmotljivosti in drugih resnicah, ki jih ločeni kristjani in starokatoliki zametujejo, češ da teh nauk ni v božjem razodetju. A poučen katoličan ve, da je Odrašenik zagotovil Cerkvi posebno pomoč, da more brez zmote oznanjevati čisti in neokrnjeni evangelij Kristusov, ve, da velja o vsem, kar uči Cerkev, beseda apostola narodov sv. Pavla »Če bi vam jaz, ali če bi angel iz nebes oznanjal drugačen evangelij, kakor sem ga oznanil, bodi zavržen« (Gal 1, 8). Nič ne bo okleval in spraševal, h »komu naj gremo«? Cerkev ima besede večnega življenja in mi verujemo in vemo, da uči prav isti nauk, kakor so ga učili apostoli!

Drugi zopet očitajo katoliški Cerkvi, nadaljuje isti pastirski list, »da ni narodna cerkev«. Prav, Kristusova Cerkev ni ne italijanska, ne slovenska, ne nemška, ne ruska, ne srbska, ampak je ustanovljena za vse narode. Katoliška je, vesoljna je, v njej imajo vsi narodi enako pravico, ker se je Kristus za vse ljudi daroval na križu in so pred Bogom vsi enaki. Mednarodna je pač katoliška Cerkev, a kleveta je, če kdo trdi, da je protinarodna ali protidržavna. Nasprotno, naša Cerkev uči po zgledu Kristusovem in naroča svojim vernikom ljubezen do domovine in do lastnega naroda, odklanja pa narodno nestrpnost in sovraštvo do drugih narodov«. Prijatelji moji, mi hočemo ostati v Cerkvi Kristusovi, mi ne dvomimo in ne vprašujemo, h »komu naj gremo«? Prava Cerkev Kristusova je vesoljna, je katoliška, ali pa je prenehala biti Cerkev Kristusova.

So, ki begajo vernike: Čemu nam Cerkev, mi opravimo z Bogom sami, brez Cerkve, brez papeža, škofov in duhovnikov. Pošten in usmiljen naj bo človek do

sočloveka, več Bog ne zahteva... tako in slično vabijo in vlečejo katoličane stran od Cerkve. Toda, čislani poslušavci, Kristus ni prepustil samovoljni odločitvi posameznikov, kako hoče biti kdo končno zveličan in odrešen. Treba se je zveličati v Cerkvi in po Cerkvi! Ne, ni še zadosti *ne* biti popolnoma brezveren, verovati v Boga in ga na nekak način častiti; niti to še ni zadosti, priznavati Kristusa za največjega človekoljuba in sina božjega, ki je bil rojen in je za nas umrl. Treba je biti, ko smo spoznali evangelij Kristusov, član Cerkve, živa veja na drevesu življenja! O le naj vedo vsi, kar je zapisal služabnik božji, škof Slomšek, v Drobtinicah l. 1861. (str. 11.): »Tvoja voditeljica bodi mati Cerkev. Drži se njenih nauk, slušaj njene zapovedi, kakor sv. Terezija, češ: ‚Otrok sem rimske katoliške Cerkve. V njeni veri hočem živeti in umreti.‘ Dokler se svoje matere držiš, ne grešiš in mirno ter srečno živiš.«

Zadnja leta se često ponavlja od lastnih sinov in hčera Cerkve očitek, »da Cerkev ni vsem narodom enako ljubeča mati! Če se ne upoštevajo n. pr. pravice narodnih manjšin, kakor bi bilo treba, se s prstom kaže na Cerkev, češ zakaj se sv. oče ne zgane! Predragi! Cerkev bi rada prisodila in v resnici prisoja v vseh, tudi v svetnih stvareh, vsakemu, kar mu gre. Pa vsi vemo, da v političnih, državnih in narodnih in drugih sličnih vprašanjih odločujejo drugi, ne Cerkev in njen poglavar. Mirovne pogodbe so se sklepale in razgovori o mednarodnih odnošajih se do danes vršijo brez ozira na papeža in njegove želje. Zato dober katoličan ne bo delal papeža odgovornega za to, da pogodbe in razgovori ne ustrezajo vsem pričakovanjem, ampak bo s Cerkvijo prosil Boga, naj on po svoji večni Previdnosti to, kar se zdi krivično in škodljivo, obrne na dobro.«¹

Razumem vašo bolelost, prijatelji moji, ob teh in drugih očitkih, ki letijo na našo skupno mater, Cerkev; vem, da je vaša duša zbegana in vznemirjena, da vprašujete s psalmistom: »Dvigam svoje oči h goram, od kod mi pride pomoč?« (Ps 120, 1). Odgovarjam z Gospodovimi besedami: »Varujte se lažnivih prerokov, ki prihajajo k vam v ovčjih oblačilih, znotraj pa so grabežljivi volkovi. Po njih sadovih jih boste spoznali« (Mt 7, 15). Saj jim ni mar resnice, niti vašega zveličanja. Ne pustite se torej odtujiti Cerkvi, ne dajte se odtrgati od nje.

Toda še bolj vam priporočam, da v duhovnih stiskah sedanje dobe poklekate češče pred tabernakelj, kjer je resnično pričujoč naš Bog-človek, ter prosite iz globine svoje duše: Gospod, pomnoži mojo vero, utrdi moje upanje, vžgi krščansko ljubezen v mojem srcu, saj si dejal: »Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi.«

Še preje bomo uslišani, če potožimo svojo bolelost in svoj nemir evharističnemu Kralju, kadar se za nas daruje v mašni daritvi. Ali veste, da tedaj Kristus za nas prosi uslišanja pri svojem očetu? Še vse premalo poznamo mašo in premalo jo cenimo!

Pa evharistični Kralj ni samo za to med nami v presveti hostiji, da nam v najsvetejši daritvi naklanja sadove svoje krvave daritve na križu, tudi za to je, da je naša dušna hrana v *obhajilu!* V obhajilu se najtesneje združi z nami, da nam kot najboljši in vsemogočni prijatelj ponudi svojo pomoč, kjer jo potrebujemo. Zakaj ne pristopate češče k obhajilu, bratje moji? Kaj vas zadržuje? Sv. oče Pij X. ni samo za redovnike, redovnice in bogoslovce tako na stežaj odprl taber-

¹ Navedbe iz »Oglasnika lavant. škofije 1935, II. Postni pastirski list za l. 1935«.

nakelj, ne, vse vernike je povabil k pogostemu obhajilu, da bi jim bil Jezus dnevno opora v življenju po veri, tolažba v tiskah, moč v skušnjavah.

Nobena druga Cerkev, ki se poleg katoliške naziva Cerkev Kristusova, ni umela tako tesno povezati najsv. Zakramenta z vsakdanjim življenjem kakor kat. Cerkev, ta ga deli vernikom v dušno hrano, ga časti in moli v veličastnih cerkvah, v procesijah in kot višek slavja prireja evharistične kongrese! Mirno trdim, dokler bodo Slovenci molili in častili Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu, bodo ostali tudi katoliški!

II.

»Pošten in usmiljen naj bo človek do sočloveka, več Bog ne zahteva«, se govori in piše, kadar se priporoča samo moralno življenje brez Cerkve! A vsa morala brez dogme, brez verskih resnic, brez Cerkve visi v zraku.

Naj ve vsak, da kdor ruši ugled sv. Cerkve in izriva Cerkev iz javnega življenja, izriva moralo iz človeškega življenja!

Svet je danes pokvarjen, nič manj kakor ob Noetovi dobi. »Vsa misel človekova je obrnjena vsak čas na zlo« (I Moz 6, 5). Če je pa še na svetu čistih in svetih ljudi, so se ti posvetili pri obhajilni mizi, pri evharističnem Kralju! V odloku o pogostem obhajilu je zapisal Pij X. te besede: »Želja Jezusa Kristusa in svete Cerkve, da bi pristopali verniki k božji mizi vsak dan, ima zlasti namen, da bi mogli kristjani premagovati poželjivost in se varovati velikih grehov, katerim je izpostavljena človeška slabost.« Mi verujemo in vemo, da je presveta Evharistija opora verskega življenja.

V zahvalni molitvi sv. Tomaža Akvinca, ki jo moli duhovnik po maši, se naziva obhajilo: »ščit blage volje«. »Naj mi bo današnje obhajilo ščit blage volje.« Dve kreposti, ki sta za življenje po veri, za praktično krščanstvo, nujno potrebni, naj bi zlasti evharistični Jezus zaščitil v nas: čistost in karitas, medsebojno ljubezen!

Veliki jezuitski asketični pisatelj, ki ga poznamo mi Slovenci po molitveniku: »Trije temeljni nauki«, P. Moric Meschler D. J., tako nazorno piše o vplivu presv. Evharistije na čisto življenje. Takole nagovarja Jezusa v zahvali po obhajilu:¹ »Kako tesno se združiš z menoj, gospod Jezus Kristus, da posvetiš *tudi moje telo*, da bo pripravno orodje in bo podpiralo dušo, da se *posveti*. S pomnožitvijo posvečujoče milosti pridobi moje *telo* na odporni sili proti poželjivosti. Saj dviga veselje, mir in ljubezen, ki prihaja z obhajilom v dušo, moje misli stran od posvetnosti k nebeškim željam. Ni ga boljšega sredstva za čistost duše kakor pogostno obhajilo.«

Niso to le lepe besede. Kdor je pogostni gost obhajilne mize, je vse to preizkusil v lastnem življenju. Sv. Janez Bosko je dobro vedel, kako preizkušeno sredstvo je pogosto obhajilo za varstvo čistosti, zato je v svojih zavodih za rešitev zanemarjene mladine tako spretno uvajal in uvedel vajo pogostega obhajila.

Druga krepost, ki jo naj v naši duši zaščiti evharistični Jezus, je krščanska ljubezen do bližnjega. Kolika tolažba za presv. Srce Jezusovo, če najde na svojem dnevnem evharističnem potu resnično nesebične, s krščansko ljubeznijo prepojene duše! Nasprotno, kolika boleost je za ženina naših duš, če se mu bližajo v obhajilu srca polna sebičnosti, občutljivosti in zavisti...! Kako značilno je, da je

¹ Seelenschmuck zum göttlichen Gastmahl (Freiburg, Herder).

Gospod prav ob uri, ko je postavil presveto Rešnje Telo, razglasil svojo »novo zapoved«: »Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj.« Če si vsak večer vestno izprašuješ vest, ne pozabi vprašati, ali nisi zamudil čez dan toliko dragocenih priložnosti za krščansko ljubezen, ali ni manjkalo nikjer obzirnosti, takta, prisrčnosti v občevanju, v besedi? Mrkega kristjana tudi Jezus ni vesel!

Prijatelji moji, molimo po obhajilu tudi mi, naj utrdi Gospod našo voljo, naj nam bo ščit blage volje, močne volje za čisto življenje in za karitas. Ni dovolj biti samo dnevni gost pri obhajilni mizi, nujno je tudi, da vidijo naši bratje in sestre v Kristusu, da nosim Kristusa v srcu, da je moje srce tudi v vsakdanjem življenju podobno evharističnemu Srcu Jezusovemu, krotkemu, čistemu in ponižnemu, ki je dejal: »Novo zapoved vam dam, da se ljubite med seboj.«

Služabnika božjega, škofa A. M. Slomšeka, ki je prenovil obličje lavantinske škofije v verskem oziru, so kot *dijaka* našli njegovi sošolci večkrat v mestni župnijski cerkvi sv. Danijela v Celju, kako je kleče na golih tleh s povzdignjenimi rokami molil pred Najsvetejšim. Priznali so, da jih je pobožnost sošolca Slomšeka močno ganila.

Slomšek je bil škof Katoliške akcije, se danes govori in piše. Pristavljam, bil je škof Katoliške akcije zato, ker je bil tolik častilec presv. Evharistije. Prepričan sem, da se je že zdavnaj izpolnila Slomškova zadnja, tako edinstvena želja, zapisana v zadnjem stavku njegove oporoke: »Meni pa naj nakloni Oče luči, od katerega prihaja vsak dober dar . . . to največjo in zadnjo milost, da bi mogel kedaj pred najvišjim prestolom s svojo *priprošnjo* koristiti tej škofiji. Amen.« Predragi, če mu je Bog izpolnil to zadnjo prošnjo, mi smo prepričani, da je tako, tedaj velja danes Slomškova priprošnja: »Oče luči, blagoslovi ta kongres in vse udeležence, amen!«

Nad vse zanimiva pa je bila svečana liturgija, ki jo je po vzhodnem obredu opravil v cerkvi sv. Petra križevski škof dr. Dionizij Njaradi. Točno ob 8. je asistenca, ki je bila določena za svečano mašo, šla s križem na čelu po cerkvi, da spremi celebranta pred oltar. Asistenca je obstajala zvečine iz duhovnikov vzhodnega obreda. Liturgijo je pel kor sv. Cirila in Metoda iz Zagreba pod vodstvom prof. Borisa Komarevskega. Mogočni zbor kakih petdeset odlično izvežbanih pevcev in pevk je izvajal skladbe različnih komponistov, zvečine ruskih in nekaj bolgarskih, vse brez spremljave z orglami. Med mašo je po evangeliju imel kratek nagovor prelat prof. dr. Franc Grivec, ki je poudarjal primat rimskega papeža. Med tem, ko je po končani službi božji asistenca zopet spremila škofa iz cerkve, je zbor zapel še »Himno sv. Cirila in Metoda« ter »Mnogaja ljeta«. Službe božje se je udeležilo mnogo vernikov, ki so z zanimanjem sledili posamezne dele vzhodne liturgije.

Ob času pontifikalnih maš je maševal v *križanski cerkvi* za akademike nadškof dr. A. B. Jeglič, ki sta mu asistirala novomeški prošt Karel Čerin in ravnatelj Jožef Jagodic. Pridigal je univ. profesor dr. Lambert Ehrlich. Udeležba je bila obilna in so skoro vsi akademiki prejeli obhajilo.

VII.

STANOVSKA ZBOROVANJA

Eden najvažnejših namenov evharističnega kongresa je bil ta, da se utrdi v dobrem naše družinsko in stanovsko življenje. V smislu najnovejših navodil in priporočil svetega očeta je polagal kongres prav posebno važnost na obnovo našega stanovskega in poklicnega življenja po krščanskih načelih.

Da bi imeli kolikor mogoče vsi stanovi priložnost, poglobiti se v svojo nalogo, ki jo imajo v kraljestvu Kristusovem, je odsek za zborovanja organiziral in pripravil 20 stanovskih zborovanj. Odboru so nato prijavili svoje posebno zborovanje še duhovniki in kateheti. Tako je število stanovskih zborovanj naraslo na 22. Ob tej priliki naj bi udeleženci ločeno po spolih in starosti ter po svoji stanovski zaposlitvi pregledali težave svojega stanu, spoznali nevarnosti in skušnjave, ki jih pri svojem poklicnem opravku vsak dan srečujejo in morajo zmagovati, če hočejo vztrajati v dobrem. Tudi naj bi poiskali sredstva, ki so primerna in sposobna, da kljub vsem težavam dnevnega življenja v svojem poklicu najlepše in najpopolneje izpolnjujejo voljo božjo in svoje stanovsko poslanstvo v katoliški družbi.

Kakor je bilo veličastje zunanjih manifestacij potrebno, da so v teh zgodovinskih dneh vsi katoličani Jugoslavije pokazali svojo trdno sklenjenost z evharističnim Kraljem in si napolnili srca z navdušenjem in čustvom vnete ljubezni za našega Odrešenika, tako je odbor smatral, da so stanovska zborovanja potrebna za usmeritev našega mišljenja in razumevanja poklicnih dolžnosti in stanovskih nalog.

Stanovska zborovanja so bila torej zamišljena kot bistven del evharističnega kongresa. Le zato moremo reči, da je naša proslava sv. Rešnjega Telesa dobro uspela, ker trdno upamo, da so stanovska zborovanja res dosegla svoj namen in zapustila za trajno sadove, vtisnila trajne nauke in sklepe v naše stanovsko življenje in udejstvovanje.

Vsako zborovanje je bilo razdeljeno v tri dele. Na vsakem so se obravnavale v glavnem tri osnovne misli. Zato so bila za vsako zborovanje določena tri predavanja.

Prvo predavanje je bilo posvečeno razmišljanju o dotičnem stanu samem v luči krščanske vere. Drugo predavanje je poudarjalo v vseh različicah, da je mogoča dobra stanovska družba le, če vsak član dotičnega stanu tesno živi z Evharistijo in se redno udeležuje evharističnega življenja. Evharistično udeleženje, zlasti prejemanje sv. Rešnjega Telesa, naj nam bo redna dušna hrana, redno zdravilo in tolažilo, kakor so nam za ohranitev življenja redne in neizogibne druge duševne in telesne dnevne potrebe. Tretje predavanje pa naj vodi naše misli v Katoliško akcijo, kajti ves kongres naj bi bil po zamisli sklicateljev mogočen uvod v intenzivno delo v smeri Katoliške akcije, ki jo zlasti sedANJI sveti oče tako zelo in neprestano priporoča in naroča. In prav sveti oče je ponovno poudarjal, da je ves smisel Katoliške akcije v tem, da stanovski tovariši v svojem poklicnem okolju širijo krščanska načela in utrjujejo katoliško vero, da bo v vsem našem zasebnem in javnem življenju čim prej in čim izraziteje zavladal Kristus Kralj. Zato je tretje predavanje govorilo o sredstvih in načinih, ki so primerni za vsak stan in v vsakem poklicu, da se v poklicni družbi more uveljaviti duh po apostolih, poklicnih tovariših.

Vsako predavanje je trajalo nekako 20 minut, tako da zborovanja niso bila utrudljiva. Na koncu zborovanja so udeleženci kot zastopniki dotičnega stanu napravili primerne stanovske obljube in sklepe. Razgovorov in debat pri teh zborovanjih ni bilo. Vsak udeleženec je sprejel podano poročilo s sprejemljivim razumevanjem kot osnovo za svoje lastno razmišljanje in svojo lastno izpopolnitev.

Predavanja so bila razdeljena tako, da je na vsakem zborovanju govoril najmanj en duhovnik, da se je tako poudarilo, da so vsa ta zborovanja pretežno verskega in cerkvenega značaja. Iz istih razlogov je bil tudi v predsedstvo vsakega zborovanja določen najmanj en duhovnik, ki je bil obenem zastopnik Cerkve ter so v njegove roke položili zborovalci slovesne obljube. Ostali govori so bili poverjeni zastopnikom, ki so se z dotičnim vprašanjem že bavili zlasti s stališča Katoliške akcije.

Vsa zborovanja so bila določena za 10. uro dopoldne dne 29. junija, le učiteljice in učitelji, ki so ta dan spremljali otroke pri mladinski prireditvi, so zborovali naslednji dan dopoldne. Vsakemu zborovanju je bil odmerjen čas dveh ur. Prav vsa so se zvršila v lepem redu in v občno zado-

voljnost udeležencev. Radi istočasnosti je mogel vsak predavatelj imeti le po en govor, kar brez dvoma ni bilo najlažje izvesti. Prav tako je bilo precej dela s preskrbo in ureditvijo dvoran, kjer so se zborovanja vršila. Ves trud in delo pa je poplačal uspeh, ki je bil presenetljivo lep.

Odbor je pač moral računati z dejstvom, da bo večina posebnih vlakov, s katerimi je došlo največ kongresnih udeležencev, prišlo v Ljubljano šele popoldne in zvečer 29. junija, radi česar se marsikdo, ki bi rad prišel na zborovanje, tega ne bo mogel udeležiti. Vendar so bila skoro vsa stanovska zborovanja zelo lepo obiskana, na nekaterih je celo primanjkovalo prostora v določeni dvorani. Da pa bodo imeli korist od teh zborovanj in misli, ki so se na njih izrekle, prav vsi, ki so blage volje, podajemo tu vse govore kar moči dobesedno. Tudi to naj pomore k čim popolnejšemu uspehu II. jugoslovanskega evharističnega kongresa, da ne bodo njegovih sadov deležni le kongresni udeleženci, ampak vsi katoliški verniki Jugoslavije skozi desetletja in še dalje. Za to naj Vsemogočni da svoj blagoslov!

1. Zborovanje kmečkih mož

Za to zborovanje je bila določena velika dvorana hotela Uniona. Kmalu po devetih so že začeli prihajati prvi možje na zborovalni prostor. Trudni so posedali po stolih pravi kmečki očetje. Z oči jim je žarela jasnost, na njihovih obrazih si razbral odločnost, utrjeno v borbah življenja. Med njimi je bilo možno opaziti mnogo odličnih zastopnikov kmečkega stanu, županov, bivših oblastnih in državnih poslancev, kremenitih borcev za krščanska načela in dobrobit slovenskega naroda. Prišli so tudi zastopniki iz drugih krajev države, med njimi lepo število Hrvatov.

Kmalu po deseti uri je vstopil v dvorano notranji minister dr. Anton Korošec v spremstvu dr. Marka Natlačena in znanega prosvetnega organizatorja Marka Kranjca iz Maribora. Burnega pozdravljanja in radostnega vzklikanja ni hotelo biti konec.

Ko se je vihar navdušenja polegel, je stopil na oder predsednik zborovanja Franc Sever z Ježice pri Ljubljani in otvoril zborovanje z vzklikom: »Živel Kristus Kralj!« Član predsedstva župnik France Zabret z Bleda je odmolil zdravomarijo za blagoslovljen uspeh zborovanja.

Predsednik je uvodoma pozdravil ministra dr. Antona Korošca ter navzočne Srbe in Hrvate. Nato je naprosil župnika *Franceta Zabreta*, naj povzame besedo in govori zbranim zborovalcem svoj govor. Tako-le je izvajal:

a) „Jaz sem trta, vi mladike“ (Jan 15, 5)

Sv. Rešnje Telo mora postati zakrament mož in fantov. — Brez dvoma je to ena izmed osnovnih misli in namenov evharističnega kongresa. Vse to zunanje slavje, pa naj bo samo na sebi še tako sijajno in popolno, bi ostalo skoro brez sadov, če se ne bo po pogostem in čim vrednejšem obhajilu ter z veliko ljubeznijo do mašne daritve nadaljevalo in dovrševalo v dušah vernikov, zlasti mož in fantov.

Naše slovensko katoličanstvo je močno ohromelo. Udje smo skrivnostnega telesa Jezusovega, toda ohromeli udje, zlasti kar tiče moške. To se ne pravi: mrtvi smo. Naše katoličanstvo živi, toda ohromelo je. Ohromelo je zato, ker se nezadostno hrani. Edina hrana za življenje in rast skrivnostnega telesa Jezusovega pa je sv. Rešnje Telo. »Jaz sem kruh življenja. Kruh pa, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta. Ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi« (Jan 8, 48, 51, 53). Ker se torej sv. Rešnje Telo premalo prejema, je premalo življenja v skrivnostnem telesu Jezusovem, v kolikor smo udje tega telesa tudi mi. Torej ohromeli smo.

Ohromeli človek pa ne more delati polnovredno. Zlasti pa je ohromel človek nesposoben za brambo proti sovražnikom. In prav to pri nas bridko čutimo. Veliko se je delalo v katoliškem duhu gospodarsko, politično, prosvetno, smelo trdimo, da neprimerno več in z mnogo večjimi žrtvami, kot so delali nasprotniki verske misli. In uspeh v verskem oziru? Priznati moramo, da se je s tem delom marsikaj ohranilo, okrepilo in poglobilo. Toda prezreti tudi ne smemo — in baš to se rado zgodi — da se je mnogo več izgubilo. Pred 50 leti župnik na deželi — vsaj po večini — ni imel nikogar ali skoro nikogar, ki bi opuščal nedeljsko mašo, veliko-nočno obhajilo, ki bi javno in zasebno kazal svojo mržnjo proti veri. Danes jih ima 10, 20, 50. Pojdite kar po vrsti v svoji župniji, v prvo hišo, in drugo, in tretjo, in četrto itd.: pred 50 leti globoko verna, danes vera komaj še pod pepelom tli in se morda samo še v smrtni uri pokaže, ko tak bolnik zahteva duhovnika. To so same čiste izgube in te žal niso majhne. Končna verska bilanca — ako smemo tako reči — je po 50 letih v marsikaterem oziru pasivna.

Kje je vzrok? Morda v veliki delavnosti verskih nasprotnikov? Rekli smo že, in sicer brez samohvale, da je bila delavnost na katoliški strani večja. Torej bi moral biti uspeh na verski strani večji kot pa na protiverski. Pa je prav nasprotno. Vzrok je: ohromelega človeka podre na tla tudi otrok s svojimi šibkimi močmi. Pa se naj ohromeli trudi z vsemi svojimi močmi, zmagal bo otrok. Nепrestano navajamo za zgled prve čase krščanstva. Pa nikoli preveč. Tam imamo majhnega, na zunaj šibkega krščanskega Davida proti poganskemu rimskemu Goljatu. Toda ta David je poln življenja in moči: pri vsaki maši si je hranil in krepil to svoje življenje pri angelski mizi, pa je položil na tla hrusta Goljata.

V kolikor moremo govoriti o pasivni verski bilanci, ima le-ta torej svoj vzrok v naši ohromelosti, ker »nimamo življenja v sebi«, ampak samo životarjenje. Življenje pa ni, ker naš človek, zlasti moški uživa »kruh življenja« samo nekajkrat na leto.

V čem obstoji ta ohromelost? To je cela vrsta dušnih zastrupljenj, ki so nastala radi pomanjkanja dušne hrane. Čim bolj jih poznamo in čim bolj odkrito si jih priznamo, tem lažje, uspešneje in hitreje jih bomo zdravili. Res je, da sv. Rešnje Telo zdravi tudi brez nas, toda mnogo hitreje in gotoveje zdravi, ako mi sami z vso voljo in ljubeznijo sodelujemo. Niso ta zastrupljenja, ki so zajela dušo slovenskega

kmeta, splošna. Celo tega bi ne smeli trditi, da je okužena z njimi večina našega kmečkega moštva, vendar so te bolezni tako pogostne, da zelo kvarno vplivajo na praktično vernost slovenskega kmečkega stanu.

Prvi strup, ki ohramlja močno in borbeno versko udejstvovanje slovenskega kmeta, je njegova prevelika navezanost na lastno zemljo. Da naš kmet svojo zemljo ljubi, ni samo prav in lepo, temveč je naravnost potrebno. Zakaj naša zemlja je skopa ter je treba velike ljubezni in veselja do nje, da daje čim več kruha, čeprav niti ob največji ljubezni še ne zadosti. Hudo pa je, kadar se kmet popolnoma proda svoji zemlji — ji proda svojo poštenost, svojo dušo, svojo večnost. Poznal sem trdnega in premožnega kmeta, ki je vsako nedeljo šel trikrat v cerkev, sleherni večer molil rožni venec, toda imel je neukrotljivo strast, da je prestavljal mejnike, kadar koli mu je nevednost ali brezbržnost sosedov to omogočila. Kako je spravil to v sklad s svojo vestjo, si ne znam razložiti. Izgubljene pravde so pričale, da je res delal krivice.

Iz iste napačne in prevelike navezanosti na gmoto izvira žalostno vprašanje prevžitkarstva, boj med mladimi in starimi. Stari si včasih preveč izgovorijo in v teh težkih časih od mladih s preveliko nepopustljivostjo in brezobzirnostjo terjajo, po nepotrebem se vtikajo v gospodarstvo in gospodinjstvo mladih. Še večkrat pa mladi nečejo starim dati tistega, kar jim po pravici gre. Odtod v družini neprestani prepiri, mržnje, sovraštva, pravde in celo poboji. Mir, ki je za uspešno delo v družini neobhodno potreben, izgine, Bog odtegne svoj blagoslov, otrokom se daje nepopravljivo pohujšanje, prokletstvo drži svojo temno roko nad hišo. Prevžitkarstvo na Slovenskem je tako skeleče vprašanje, da ljudje že ne verjamejo več, če jim poveš, da se v tej ali oni hiši stari in mladi vendarle dobro razumejo in da se imajo radi med seboj.

Končno otroci. Vedno več dobivaš staršev, ki otroka samo toliko cenijo, kolikor jim naredi, kolikor jim prinese in kako si zna dobiti dobro službo. »Kako se pa godi vaši hčerki?« vprašam mater. »O prav dobro, nič se ne morem pritožiti. Pri prav dobrih ljudeh je, nič ji ne manjka in dobro plačo ima, da še domov nekaj pošlje. Je kar pridna.« »Pa k maši kaj gre ob nedeljah?« »Tega pa ne more, je v taki službi in pri takih ljudeh, da je ne puste. Je pisala, da še o veliki noči ni mogla k maši. Kaj hočete, služba je služba.« »Pa pri spovedi je pa vendar kaj bila za veliko noč?« »Res ne vem, gospod, nič ni pisala, vprašala je pa tudi nisem.« Zato se naših mladih ljudi v južnih krajih toliko izgubi. Zato je njihovo dobro ime tako padlo. Niso krivi toliko otroci, ki nimajo skušenj, krivi so starši, ki za malo boljše službo z mirno vestjo puste svojega otroka, da dušno propade, pa jih zato nič vest ne peče, niti ne vprašajo za to.

Drugo nevarno dušno zastrupljenje so strašna sovraštva med sosedi, neskončno dolge pravde, ki se vodijo radi nekoliko pedi zemlje ali nekaj žaljivih besedi. Žalostna krona teh sovraštev in pravnih krive prisega, ki so se zlasti v zadnjih letih nemalo pomnožile. So manjše vasi, kjer so vse hiše skregane med seboj, so vasi, kjer niso nikdar brez dolgotrajnih in dragih pravnih in baš zato, ker pravde stanejo veliko denarja in se želja po maščevanju tem bolj večja, čim bolj se pravda vleče, se ljudje tolikokrat spozabijo, da ne spoštujejo več svetosti prisega.

Prav v teh sovraštvih se najbolj kaže usodno pomanjkanje nadnaravne hrane sv. Rešnjega Telesa. Zakaj prav ta zakrament je zakrament ljubezni, ne samo Kristusove ljubezni do nas, temveč tudi medsebojne ljubezni. To je prav posebno zakrament skupnosti in edinosti, ker prejemamo v njem vsi istega Kristusa, ki živi v nas.

Kardinal legat je pred mariborskim kolodvorom zbranim množicam podelil blagoslov

Množice pozdravljajo kardinala legata ob odhodu iz Celja proti Ljubljani

Bežen pozdrav ob kratkem postanku v Slovenski Bistrici

Ljudstvo pozdravlja kardinala legata na kolodvoru v Poljčanah

Posebni vlak kardinala legata skozi slovensko zemljo. Pozdrav v Laškem

Kristus pa je isti v enem in drugem verniku ter ne more samega sebe sovražiti. Zato ta zakrament, če ga prejemamo pogosto, s pravim namenom in res pobožno, mora polagoma poravnati vsa sovraštva.

Tretje zastrupljenje našega kmečkega moštva je gospodarski liberalizem, ki se je globoko zajedel v naše krščanstvo, kakor ga živimo mi. »Vsak zase, Bog pa za vse«, to je načelo, ki velja sedaj na splošno in se nam na prvi pogled zdi čisto dobro in pravilno. Pa je vendar v svoji osnovi nekrščansko. Ljudje smo ustvarjeni po božji podobi — ne samo v tem, da imamo razum in svobodno voljo, temveč tudi v tem, da smo deležni božjih lastnosti, »zakaj od svojega duha nam je dal«, kakor pravi sv. Janez (I Jan 7, 13). Načelo »Vsak zase, Bog pa za vse« pa nas loči od Boga: Bog je v svoji dobroti in ljubezni za vse, mi pa vsak zase. Tako je liberalizem v tem pogledu zbrisal v nas podobo božjo.

Liberalizem, ki se je tako globoko zajedel v naše vsakdanje življenje, je okrnil in zastrupil našemu kmetu čut za skupno delo, kjer je treba najpreje žrtev, da potem iz njih zraste blagoslov za vse skupaj in za vsakega posebej. Pomanjkanje tega čuta skupnosti je danes toliko usodnejše, ker je cela vrsta življenskih kmečkih vprašanj, ki jih je mogoče zadovoljivo in za kmeta dobičkanosno rešiti le s skupnim delom. Liberalizem je zanesel v naše ljudi tisto grdo nevoščljivost, ki že izpočetka ubija in onemogočuje vsako voljo za skupno delo.

Liberalizem je tudi našega izčrpanega posla naredil za berača, ki je mnogokrat na stara leta prisiljen iti od hleva do hleva, kjer končno telesno in dušno zanemarjen in zapuščen, velikokrat celo brez vsake duhovne pomoči izdihne svojo izmučeno dušo. To žalostno vprašanje se danes sploh dosti ne obravnava, ker mu nihče ne ve lahke rešitve, rešitve pa, ki bi zahtevala nekaj žrtev, pa duh liberalizma, ki je v nas, ne dopusti.

To so v glavnih potezah skeleče rane v verskem življenju našega kmečkega ljudstva. To je ohromelost, ki nam pač pusti živeti, kadar ni nevarnosti, ne pripušča pa nam apostolskega, borbenega verskega udejstvovanja. V časih, ko je brezbožna fronta tako organizirana kot še nikoli, ko se po celem svetu zbira v enotno bojno črto, ko se zdi, da se pripravlja za glavni napad, je tako borbeno, apostolsko versko udejstvovanje za nas življensko vprašanje. Danes ne zadostuje več mirna posest, danes moramo to življenje braniti, utrjevati, širiti — ali pa izgubiti. V vojski ni mirne posesti, temveč je zmaga ali poraz.

Za zmagovito vojsko je treba krepke in močne hrane. Katoliška Cerkev je vedno izgubljala takrat, kadar nadnaravna prehrana ni bila zadostna ali je bila celo popolnoma zanemarjena. Dobivala pa je takrat, — pa če so bili časi še tako hudi — kadar so verniki pobožno in pogosto uživali ta nebeški kruh. Možje in fantje! Ali homo v strahotnem boju z boljševizmom — ta boj se še ni razvil do viška — podlegli ali zmagali? Točen in zanesljiv odgovor na to ni na fronti, temveč v zaledju, pri obhajilni mizi.

Po govoru župnika Franceta Zabreta se je minister dr. Korošec poslovlil, ker je nameraval obiskati še več drugih stanovskih zborovanj. Ko je v spremstvu dr. Marka Natlačena in Marka Kranjca zapuščal dvorano, so ga zborovalci nad vse prisrčno in burno pozdravljali.

Predsednik je nato dal besedo *dr. Ivanu Česniku*, odvetniku iz Ljubljane, ki je izvajal:

b) Gospod, ali nisi na svoji njivi vsejal dobrega semena? (Mt 13, 27)

Znana je prilika o dobrem semenu in ljuljki. Prvi govornik je orisal bridkosti in težave kmečkega stanu, pokazal je tudi dovolj slabih strani — razvad — ljuljke, ki ponekod bohotno raste med pšenico na polju naših kmečkih vasi in domov.

Vprašamo se, kako je mogoče, da je zasejal sovražnik na njivi našega dobrega kmečkega ljudstva, zlasti med mladino, toliko ljuljke? Vzroki so različni.

1. Često med kmečkim ljudstvom verska misel ni globoko vsidrana. Ljudje obiskujejo cerkev in se udeležujejo verskih vaj bolj iz navade in gledajo le na zunanjše liturgične oblike, manjka jim pa notranjega duha, tako da veljajo zanje besede: »To ljudstvo me moli le z ustnicami in ne s srcem.«

Pisatelj Franc Finžgar omenja nekje mladega fanta, ki je šel pričat pred sodišče radi pretepa. Pretepač ga je nagovoril, naj priseže v njegov prilog. Dobil bo za to pošten likof. Fant je res tako storil. Pretepač je bil oproščen. Po razpravi sta šla na likof v gostilno. Bilo je v petek. Pretepač je naročil klobaso, vino ter kruh. Fant, ki je poprej mirno pred sodiščem pod prisego izpovedal neresnico, se je pa branil jesti v petek klobaso. — Temu fantu je bila le zunanja zapoved merodajna, za globoko v človeško občestvo segajočo božjo zapoved se pa ni zmenil.

2. Zakaj ni versko življenje globoko? Zato, ker pogosto primanjkuje dobre verske izobrazbe. Ko odide kmečka mladina iz šole, se ne zmeni več za učenje in proučevanje verskih resnic. Koliko jih je, ki bi vzeli še katekizem v roke in ga prebirali v prostem času, ko ni niti poljskega, niti domačega dela? Katekizem je osnovni nauk za mlade in stare, zlasti pa za družinske očete in matere. Niso le redniki, temveč tudi vzgojitelji svojih otrok. Če so pa sami nevedni, kako naj poučujejo svoje otroke? Morda je to včasih težko in neprijetno, a potrebno. V katekizmu so rešeni najvažnejši problemi, ne samo verski, temveč tudi obče človeški: Spoštuj očeta in mater, ne ubijaj, ne prešuštvuj, ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega itd. Ti problemi so podlaga za vsako občestvo.

3. Kaj je šola? Sicer je šola tudi poklicana, da daje versko vzgojo in pouči otroka o verskih resnicah iz sv. pisma in katekizma. Veroučitelj se trudi in marljivo briga za pouk, a v šoli se otrok ne nauči vsega. V šoli se razlaga in izprašuje. Učiti se je treba doma. Pri tem mora sodelovati tudi otrokov dom, predvsem starši.

Po izstopu iz šole se mora to delo nadaljevati. Tedaj začenja deček dozorevati v fanta, deklica v dekle. Pridejo tako zvana nevarna leta. Otroci lahko zaidejo v slabo družino izprijenih odraslih ljudi, v slabe krčme, v roke dobijo slabo, nemoralno, veri in Bogu sovražno berivo, v bližini mest začno posečati slabe filmske predstave. Sto nevarnosti preti mlademu, doraščajočemu človeku, če ga ne nadzira in ne vodi skrbna roka.

4. Kaj pa palica? Prav pogosto se dogaja po naših kmečkih domovih, da se vzgoja vrši le s palico in ne tudi z drugimi, boljšimi in priporočljivejšimi sredstvi. Včasih je potrebna tudi palica, saj je resničen pregovor: »Palica novo mašo poje«, toda preveč leskovega olja, morda za najmanjše prekrške, ki niso nastali iz zle volje, ampak le iz male nepazljivosti, lahko otroke skvari. Taki otroci se staršev le boje in jih ne ubogajo iz ljubezni, iz zavesti dolžnosti, ampak le iz strahu, pod silo palice.

Čim otroci dorastejo, neha taka avtoriteta leskovega olja, neha pa tudi avtoriteta staršev.

Zgodovinarji pripovedujejo, da je Martina Lutra vzgajala prestroga očetova palica. Za vsako malenkost je bil tepen. Postal je trmast. Ta njegova trma je bila vzrok, da se ni uklonil papeževim naredbam, da je odpadel od Cerkve in z njim večji del nemškega naroda.

5. Zato pa naj pri vzgoji igrajo odločilno vlogo načelni razlogi. Pri mlajših otrocih bodo najbolj učinkovali verski momenti: strah božji in ljubezen do Gospoda Jezusa, ki je bil pokoren, čeprav božji Sin, Mariji in sv. Jožefu.

Pri starejših, doraščajočih otrocih bo pa vzgojno vplivalo, če se starši sklicujejo na dobro voljo, če pokažejo zaupanje do otroka, velikokrat tudi, če s primernimi navodili prepustijo otroku samoodločbo in gledajo, da bo ta dobra.

6. Kako naj ostane mladina izven doma dobra? Dušni pastir je pogostokrat prezaposlen z raznim stanovskim, šolskim in drugim delom, da bi mogel slediti vsaki ovci, ki se je zgubila med volkove. Zato je pa potrebna dobra družčina, dobre organizacije. Mlad človek ljubi svojevrstno družbo. Starejši imajo svoje brige in skrbi, ki jih mlajši še ne poznajo in ne razumejo. Zato je neobhodno potrebna za mladega človeka dobra družčina, da se ohrani pošten in neomadeževan. Kakor je resničen pregovor: eno gnilo jabolko pokvari sto zdravih, en slab tovariš pokvari jato dobrih, tako dober tovariš in prijatelj, ki je vnet za vse dobro, s svojim vzgledom in odločno besedo daje pobudo tisočerm. To dokazuje zgodovina ustanoviteljev velikih verskih družb in redov, pa tudi življenje velikih mož, ki so s požrtvovalnim, nesebičnim delom posegli globoko v svojo dušo. Spominjamo se še, kako sta požrtvovalen in nesebičen zgled ter ognjevita beseda nepozabnega dr. Janeza Evangelista Kreka in nadškofa dr. Antona B. Jegliča zbudila tisočere iz vseh stanov in jih združila v raznih prosvetnih, združnih, gospodarskih in verskih organizacijah. Podlaga vsemu temu velikemu razmahu in napredku pa je bila neizmerna ljubezen do Boga in bližnjega.

7. Vsak kmečki mož si želi, da mu seme obrodi dober in obilen sad in da se ljuljka ne razbohota na zasejani njivi. Vsak dober kmečki družinski oče si želi dobrih otrok, vzorne družine. Najboljša sredstva za dobro družinsko vzgojo pa so poleg naravnih nadnaravna. Najgotovejšo in najvarnejšo pot najde družina, če si izbere pravega svetovalca in voditelja. Ta najboljši svetovalci in voditelji za kmečko družino je Jezus v presv. Evharistiji.

Najboljše sredstvo za ohranitev dobre in čiste mladine, najboljše sredstvo za uspešno borbo na trnjevi poti življenja in v velikih stanovskih težavah je pogosto obhajilo.

8. Od kod so zajemali kristjani v prvih 300 letih preganjanja moč, da se niso bali ne žrel divjih zveri v arenah, ne natezalnic, ne ognjenih peči, klešč in ražnjev, ne vrelega olja? Bili so stanovitni v nauku apostolov in bratski skupnosti v lomljenju kruha — prejemanju obhajila in v molitvah, tako govore Dela apostolov. Od kje so zajemali mučenci, spoznavalci in trpini vseh časov moč v bojih in trpljenju? V obhajilu. Od kje zajemajo misijonarji moč v nevarnih sovražnih deželah med divjimi plemeni za svoje težavno apostolsko delo? Iz Evharistije.

In kje naj zajemajo kmečki možje svojo moč? Ni zlepa kateri stan tako krognan s trpljenjem kot kmečki. In kdo je bližji kmečkemu človeku v trpljenju kot Jezus, ki je bil v siromaščini rojen v jaslicah, v skromnosti živel in učil, ki je vzel

nase krivdo vsega človeštva in potil zanj krvavi pot, bil zanj bičan, s trnjem kronan, nesel težak križ in zanj na njem umrl in prelil zadnjo srago svoje krvi.

Kmečki trpin ne najde boljše tolažbe kot pri Jezusu.

Zavedamo se, da smo sami šibki in slabotni brez božje pomoči. Kakor naše telo hira, če ne dobiva tečne hrane, tako tudi naša duša ne more živeti brez božje hrane. Kakor rabimo za telo v bolezni zdravil, tako rabimo tudi za betežno dušo zdravila — presv. Evharistijo.

Da, presv. Evharistija je najboljšo zdravilo strastnim, trpečim, bednim, obteženim, zapuščenim, prinaša v družine, srenje, občine in narode pomirjenje in posvečenje, je najmočnejša vez ljubezni in stanovske skupnosti, vliva življenju novega poguma, dviguje obupane in malosrčne, odganja strah pred bodočnostjo in nam daje zastavo večnega življenja, kakor lepo poje stara cerkvena narodna pesem:

»Velik je ta zakrament
našim dušam testament.
Ž njim živimo,
ž njim umrjemo,
ž njim v nebesa pojdemo.«

Po končanem govoru dr. Česnika je kot tretji govornik nastopil *Janko Štamberger*, posestnik iz Središča ob Dravi. Tako-le je govoril:

c) Tisti, ki imajo opravilo pri oltarju, dobe svoj delež z oltarjem (1 Kor 9, 13)

Katoliška Cerkev je ogromen socialen organizem, je duhovna država, ki obsega ves svet. Kakor imajo posvetne države nalogo, združevati v svojem okrilju ljudi iste ali pa dostikrat tudi ljudi različnih narodnosti z namenom, da urejajo njihovo medsebojno razmerje ter skrbe za njihov časn blagor, tako ima katoliška Cerkev kot svetovna duhovna družba nalogo, združevati ljudi in narode celega sveta ter skrbeti za njihov dušni blagor s tem, da jih poučuje, varuje zmot in vodi k Bogu.

V organizacijskem sestavu Cerkve igrajo posamezne župnije posebno važno vlogo. Župnija z župnikom na čelu tvori urejeno, zaključeno enoto, v kateri se poraja in dogaja vse versko-duhovno, kakor tudi cerkveno-materialno življenje. Cerkev rabi za svoje sodelovanje na zemlji tudi materialne dobrine, dušni pastirji se morajo preživljati, za bogoslužje so potrebne cerkve, zvonovi itd.

Slovenci se na splošno odlikujemo po svoji požrtvovalnosti za cerkvene nprave; ta požrtvovalnost je le odsev globoke vernosti našega naroda. V človeški naravi je utemeljeno, da žrtvuje za stvari, ki so mu mile in drage; nasprotno pa ne ceni stvari, ki so lahko zanj naravnost neprecenljive vrednosti, če jih pridobi z lahkoto, da mu ni treba zanje nič žrtvovati ali se zanje potruditi, če jih takorekoč najde na cesti.

Zato je žrtvovanje in darovanje za cerkvene potrebe velikanskega pomena, ker na eni strani pomaga k bolj aktivnemu in uspešnemu delu ter tudi k potrebnemu zunanjemu sijaju cerkve, na drugi strani pa naveže vernike, n. pr. župljane, darovanje za potrebe cerkve in cerkvenih naprav bolj ozko s Cerkvijo in cerkvenim življenjem tudi v duhovnem oziru, kar je končni namen vseh cerkvenih naprav, darovanj in žrtvovanj.

Napačna je pa skrb za cerkvene potrebe iz postavljanja in bahaštva, kjer gre edino za to, kdo bo koga prekosil, katera fara bo imela najlepše bandero, največji zvon itd. Prva skrb za cerkvene potrebe in njen napredek se omeji na potrebno in koristno, ker je dandanes prav tako nujno potrebno, da katoličani kolikor največ mogoče žrtvujejo za druge skupne namene, kot za katoliški tisk, versko vzgojo in izobrazbo mladine, za misijone, za propagandne namene in podobno.

Nemški katoličani ogromno žrtvujejo za krajevne cerkvene potrebe, kakor tudi za splošne namene katoliške Cerkve. Lep zgled v tem oziru so nam tudi francoski katoličani. Znano je, da je vse javno šolstvo na Francoskem laično, to se pravi brezversko ali vsaj versko indiferentno. To šolstvo se vzdržuje kot povsod iz javnih sredstev ter prispevajo zanje zavedni katoličani z davki prav toliko, kot ostali državljani. Ker pa katoličani po svoji vesti ne morejo in tudi nočejo pošiljati svojih otrok v laične šole, vzdržujejo sami vsepovsod za svoje otroke ljudske, srednje in višje šole na verski podlagi; pa se dogajajo primeri, da stoje državne laične šole prazne, ker pošiljajo zavedni francoski katoličani svoje otroke le v zasebne, katoliške šole, ki jih sami zidajo in sami vzdržujejo. Da se vzgoje njihovi otroci krščansko, žrtvujejo prostovoljno in z navdušenjem vsako leto milijone frankov. In prav zato, ker toliko žrtvujejo za to svoje šolstvo, jim je le-to tako drago in ljubo kot zenica lastnega očesa.

Istotako opazimo tudi pri nas, da so najboljši praktični katoličani vselej tisti, ki vedno in povsod radi žrtvujejo in darujejo za cerkvene namene.

Kmetje, ki smo izmed vseh stanov najbolj ozko zvezani z od Boga ustvarjeno naravo, vidimo, da nam naše polje obrodi povoljno le takrat, če ga z največjim trdom in brigo negujemo. Gospodar, ki ne upošteva tega, ki zanemarja svojo zemljo, bo morebiti stradal s svojo družino vred. Katoličan, ki se ne zmeni za cerkev in njene potrebe, ki je prelen, da bi se za cerkev kaj potrudil, in preskop, da bi zanjo kaj žrtvoval, ne more pričakovati, da bo Cerkev zanj rodila vse tiste duhovne dobrine, ki so mu potrebne, ter jih bo zelo verjetno stradal s svojo družino vred. Darovanje in žrtvovanje za cerkvene potrebe in namene je torej za naše versko življenje velikega pomena, ker so na eni strani cerkvi v danih razmerah potrebna tudi dovoljna materialna sredstva, da more Cerkev izpolnjevati svoje poslanstvo, na drugi strani pa veselega darovalca za cerkvene potrebe in namene veže vselej ozka moralna in duhovna vez s Cerkvijo, kar mu je v največjo dušno korist. Sv. apostol Pavel pravi: »Če mi dajemo vam duhovne dobrine, boste vendar vi dajali nam materialne dobrine!« Vsepovsod opažamo in vidimo, kako se človeštvo peha za zemeljskimi dobrinami in kako malo skrbi posveča duhovnim dobrinam, ki so vendar neprimerno več vredne kot pa ne vem kakšne zemeljske. Ta žalostni pojav izvira pa odtod, ker se človeštvo čedalje bolj odtuja Bogu. Kam to vodi, nam nudi svetovna zgodovina dovolj zgledov. Za duhovne dobrine je treba žrtvovati materialne dobrine, da si jih pridobiš in ohraniš. Dušni pastir, ki mu je glavna skrb duhovni blagor njegovih vernikov, se ne more baviti s pridobitnim delom v zadostnem obsegu. Župnik navadno ne more kmetovati tako intenzivno, da bi lahko samo od tega živel. Kaj pa, če pride do ločitve Cerkve od države, kot je to dandanes izvedeno že v mnogih drugih državah? Sedaj se plačuje duhovščina pri nas vsaj deloma iz javnih sredstev, in vendar že dandanes mnogi duhovniki prav bedno živijo.

Navajal sem prej, koliko morajo n. pr. žrtvovati katoličani na Francoskem, kjer je ta ločitev Cerkve od države izvedena, samo za versko šolstvo. In ne le to, tudi vse druge cerkvene naprave in duhovščino morajo vzdrževati le z lastnimi pro-

stovoljnimi prispevki. Iz najnovejšega časa imamo tudi primera Mehike in Španije, kakšne krivice, nasilja in preganjanja so doletela tamkajšnje katoličane. In vendar imata prav Mehika in Španija izrazito katoliško prebivalstvo. Toda katoličani teh držav so bili žal v veliki meri katoličani le še po imenu, verskega ognja, aktivnosti in požrtvovalnosti pa ni bilo v njih. Morala je priti nanje težka preizkušnja in trpljenje, kar še-le, kot v zgodovini Cerkve že tolikokrat, je vzbudilo v njih versko zvestost in duha požrtvovalnosti. Zato jugoslovanski katoličani ne smemo biti v tem pogledu mlačni in pasivni, če hočemo, da kedaj tudi na nas ne pride podobna težka preizkušnja.

Slovenci smo izrazito katoliški narod in prav kmečki stan je bil tisti, ki je zmeraj trdno in neomajano stal na braniku katoliške vere, te največje narodove vrednote. Kmečki stan pa je bil tudi narodno najbolj zaveden in katoliška duhovščina tista, ki je doprinesla za slovenski narod v obrambi proti potujčevanju največ žrtev.

Slovenski kmečki možje smo bili zmeraj tisti, ki smo stali kot skala trdno v obrambo naše vere in narodnosti —. Taki moramo tudi ostati! Uveljavljajmo naša katoliška načela v vsem našem zasebnem in javnem življenju, v družini, v občini, v župniji, povsod in ob vsaki priliki. Sovražnik Cerkve je na delu, pazimo, da ga pravočasno odbijemo.

Moči za ta boj pa dobimo v presv. Evharistiji. Daj Bog, da ostanejo naši kmečki domovi še vnaprej npravno zdravi in verni, da bodo še vnaprej vir narodove vere in moči in da bo naš narod zmeraj veren in zvest član božjega kraljestva na zemlji, Cerkve Kristusove!

Ko so bili končani vsi trije govori, ki so bili po programu določeni, je predsednik izvedel slovesno obljubo kmečkih mož.

č) Slovesna obljuba kmečkih mož

Predsednik: Da svoja premišljevanja s sklepi potrdimo in zaključimo, bomo položili slovesno obljubo, da hočemo vse temeljne nauke, ki smo jih danes slišali, v življenju dosledno izpolnjevati. Prosim, da vsi vstanete, besedilo obljube spoštljivo poslušate in na stavljena vprašanja vsi naenkrat, glasno in razločno odgovarjate: obljubimo.

Zastopnika prevzvišenega gospoda škofa preč. gospoda Franca Zabreta pa prosim, da našo obljubo prečita in jo sprejme.

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres sv. Rešnjega Telesa ste dokazali trdno voljo in veliko navdušenje za delo po navodilih sv. očeta za pokristjanjenje vsega življenja, za pridobitev tistih, ki so se v današnji razdvojenosti, sedanjem materialističnem duhu in splošnem modernem poganstvu od Cerkve oddaljili.

Da bo vaše delo uspešno in da postanete vredni vojščaki v Katoliški akciji, je potrebno, da s slovesno obljubo svojo odločno voljo potrdite. Zato vprašam:

1. Ali obljubite, da boste:

krepili v sebi in svojih otrokih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

utrjevali družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja, ki je danes v veliki nevarnosti;

delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter gojili močno farno skupnost, trdno sklenjeni okoli dušnega pastirja;

odstranjevali vse npravne nevarnosti iz svojih domov in skrbeli za dobro družino svojim otrokom.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da se boste borili za veljavo svojega stanu po naukih sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zlasti spoštljivo držali Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanski vzgoji in krščanskem zakonu;

da boste delali in se borili disciplinirano strnjeni s Cerkvijo, dosledno pokorni papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

3. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč sv. Rešnjega Telesa;

da boste radi vsaj za trenutek obiskali svojega Prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi ob drugih prilikah;

da boste prejemali sami, skupno s svojimi družinami ter skupno z drugimi možmi pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da boste močni in neustrašni v boju proti hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence tega eharističnega kongresa in vse vaše ljube in drage posebnemu varstvu Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Predsednik: Zaključujem zborovanje in vas pozivam, da skupno zapojemo himno: Povsod Boga!

In iz tisoč grl navdušenih zborovalcev se je oglasila mogočna katoliška himna, ki zahteva Boga povsod, v javnem in zasebnem življenju. Zborovanje je zaključila molitev »Zdrava Marija«.

2. Zborovanje kmečkih fantov

Kmečki fantje so imeli svoje stanovsko zborovanje v dvorani hotela »Metropola«. Od vsepovsod so prišli: iz Prekmurja, s Črnega vrha, od dolenske strani, iz Logatca, Cerknice, pa še z raznih krajev Gorenjske, iz Nakla, Kranja, Trziča, Šenčurja, iz Mavčič in tam iz Bohinjskega kota in Rateč. Sami stasiti, ponosni, odločni slovenski fantje, ki so se zbrali na ta slavnostni zbor. Prišli so fantje iz Konjic, Savinjčani, kmečki sinovi s Pohorja in Slovenskih goric. Tu in tam topel pozdrav, tu in tam znan obraz iz časov bratsko vzajemnega delovanja v bivši fantovski organizaciji. Med naše fante so se pomešali tovariši iz Hrvatskega Zagorja, rodovitne Vojvodine, bratje od morja. Vsi ena sama družina, povezana v tej misli, kako bi se utrdili v krščanskih načelih in se pripravili za delo v svojem stanu po zamisli Katoliške akcije. Dvorana je bila nabito polna, tako da so fantje morali stati celo po stopnišču in hodnikih. Do 1000 zborovalcev se je zbralo k temu zborovanju.

Kmalu po 10 otvori zborovanje Joža Knific, posestniški sin iz Mednega nad Ljubljano, in pozdravi vse zborovalce. V tem vstopi slovenski vladika sivolasi nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič v spremstvu škofijskega ravnatelja Jožeta Jagodica. Kar zavalovila je vsa dvorana v navdušenju in radosti, ko je predsednik pozdravil došlega visokega gosta.

Živijoklicev ni hotelo biti konec. Od vsepovsod vedno znova in znova »Bog živi!« Slednjič je moral sam nadškof dati znamenje, naj zborovalci potihnejo, da se zborovanje lahko prične. Predsednik da besedo prvemu govorniku, kmečkemu fantu *Lojzetu Peterlinu* iz Preserij pri Homcu, ki je takole govoril:

a) In jima je bil pokoren (Lk 2, 51)

Ko se je dvanajstletni deček Jezus vrnil iz Jeruzalema v Nazaret, nam sveto pismo nič drugega ne pove iz njegovega fantovskega življenja, kakor to, da je bil pokoren svojim staršem in da je rasel v modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh. Kako krasen zgled nam je dal s svojim tihim, skromnim življenjem in s tem pokazal mladini varno pot, ki vodi k časni in večni sreči. Jezus bi si bil lahko izbral najsjajnejšo palačo za svoj zemski dom, vendar tega ni storil; s tem je jasno

pokazal, da je Bogu dopadljiva ponižnost in skromnost, pokorščina, odvisnost in vdanost otrok do roditeljev. Pa tudi četrta božja zapoved zahteva od nas, da spoštujemo in ljubimo starše in svoje družine.

Ako pogledamo po naši domovini, vidimo, da v marsikateri družini ne vlada božja zapoved; z nepokorščino se ruši sreča in blagostanje naših družin. Koliko naše mladine je že radi nepokorščine do staršev propadlo telesno in duševno. Ko gledamo in premišljujemo vse to, se moramo vprašati: Zakaj se mladi fantje odtujujejo svojim staršem, družini, domu in cerkvi? Zakaj premnogokrat nastane sredi tihe noči v mirni slovenski vasi strašno vpitje, kletev, pretep in pokolj? Zakaj domači sin kot mladi gospodar grdo ravna s svojimi roditelji kot prevžitkarji? Slaba družba pokvari naše fante, in če pogledamo bolj globoko, nam je lahko spoznati, da slaba, pokvarjena družba prihaja iz pokvarjene družine.

Slaba vzgoja otrok v družini je vir vsega zla, zato nas mlade fante kliče Cerkev, da z vsem ognjem mladih src, z vso moško odločnostjo stopimo na plan ter z božjo pomočjo ustvarimo srečnejšo bodočnost svojemu narodu. Poglejmo, kako: Kdo je odgovoren za slabo duhovno, telesno in gospodarsko vzgojo družine? Kdo drugi kakor slab oče, zanikrni gospodar, ki se kot mlad fant ni prav nič brigal za svojo bodočo, prevažno in sveto nalogo. Za vse drugo nepotrebno in škodljivo je imel čas, denar, veselje in korajžo, skrb za svoj bodoči poklic pa je strašno zanemaril. Ali bomo tako delali tudi mi, ki imamo toliko lepe prilike, da si pridobimo splošno koristne izobrazbe za lepo krščansko dejavno življenje? Ali je mogoče, da bi tudi mi malomarno prezrli najbolj sveto dolžnost naših mladih let?

Spoznati moramo najprej, da se vzgoja otrok prične v tisti dobi, ko začutimo v sebi hrepenenje in vsestransko sposobnost za ustanovitev lastne družine. Vsa mlada fantovska leta morajo biti priprava za bodoči poklic. Uprte naj bodo naše duhovne oči v daljnjo bodočnost. Vemo, kakršen otrok bom sedaj jaz svojim staršem, taki bodo moji otroci do mene. In kateri oče si ne želi zdravih, dobrih in pridnih otrok, ki naj bodo v veselje in srečo njegovi družini, župniji in narodu? Kdo bi ne bil srečen v krogu take družine? Zato mislimo neprestano, da je mladost tista važna doba, ko moramo zgraditi trdne temelje bodoči družinski sreči. Sedaj je čas, da izrujemo vse strasti in slabosti, ki se v najrazličnejših oblikah hočejo ukoreniniti v našem vsakdanjem življenju. Ako bomo znali in hoteli premagati in vzgojiti sami sebe, smemo pričakovati, da bomo znali prav vzgojiti tudi svoj bodoči rod.

Videli smo, kako lepa in važna je fantovska mladost, zato bodi naš trden sklep: mladost mora biti krepost. Ker pa vemo, da z lastnimi močmi teh vzvišenih ciljev ne moremo doseči, se z otroškim zaupanjem obrnimo k njemu, ki je s svojim življenjem na zemlji posvetil naša mlada leta ter nas tako ljubeče vabi: pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi in jaz vam bom dal moči. Kdo bo še tako nespameten, da bo odklonil ljubečega prijatelja, ki mu želi in more pomagati, pa bi rajši šel v pokvarjeno družbo, ki mu hoče pogubiti dušo in telo.

Vzporedno z duhovnim napredovanjem čutimo v sebi mnogo več smisla za lepo olikano vedenje, za varčnost in čim globljo strokovno izobrazbo. V mladem srcu zraste veselje in ljubezen do domače grude in hrepenenje po primernem časnem blagostanju. Da je to resnica, se lahko prepričamo v nekaterih naših samostanih, ki imajo krasna, vzorna gospodarstva, ki jih vodijo preprosti bratje, ki vsak dan prejemajo kruh življenja, iz katerega črpajo moč in razum za svoje strokovno delo. Tudi mi bomo spoznali, da je le edino Bog gospodar vsega stvarstva, mi pa smo le popotniki in oskrbniki lepe slovenske zemlje in zato naša želja po časnem blago-

stanju ne bo nikdar prešla v napuh in lakomnost, ki se za košček zemlje prepira in tožari s svojim sosedom. Pohotnost in demonska sila alkohola, ki v premnogih naših fantih in možeh strašno gospodari, se ob viteškem značaju Kristusovega mladca razbije v nič. Tak fant bo tudi znal ceniti in čuvati belo lilijo nedolžnosti pri sebi in drugih. Ko pa pride čas, da si poišče življenjsko družico, se bo z zaupanjem in prisrčno prošnjo zatekel k prečisti božji in naši Materi Mariji, da mu ona pomaga izbrati tako dekle, ki raste in cvete v žaru Evharistije in bo nekoč vredna in sposobna postati srčno dobra mati njegovih otrok.

Kmečki stan je bil in bo ostal vedno najlepši stan. Zato bodimo veseli in zadovoljni, da smo kmetje, čeprav moramo v potu svojega obraza pridobivati vsakdanji kruh. Naše delo je sredi polne božje narave, vedno smo za duhovnikom Bogu najbližji. Zato je bila in tudi mora ostati kmečka mladina z vzornim krščanskim življenjem vzgled vsem stanovom. Živo se zavedajmo, da vsak rod v lenobi in mehkužnosti prej ali slej žalostno propade, v trudu in znoju, polnem radosti, pa se domu in Cerkvi gradi slava in čast.

Naj se vrne v sleherno kmečko družino tista molitev, vera, upanje in ljubezen, ki je vladala v družinah naših pradedov, ki so vkljub silni borbi z divjimi Turki in germanskimi luterani imeli voljo in moč zgraditi toliko lepih cerkva po naših hribih in dolinah. O, da bi se to zgodilo, potem je konec duhovne in gospodarske krize, ki mori naš rod. Mi pa ne bomo nič več služili strastem, postati hočemo pokorni svojim staršem, kakor je bil pokoren Jezus nekdanj v Nazaretu, tako da bomo tudi mi rastle v modrosti, milosti in ljubezni pri Bogu in pri ljudeh.

Po tem govoru je vstal prevzvišeni gospod *nadžkof dr. Anton Bonaventura Jeglič* in se ves ganjen ter s solzami v očeh obrnil do fantov:

Ko vas vidim pred seboj, fantje, mi mora solza zarositi oko, ko vas gledam tu v tako velikem številu. Res težki so časi, pa doprinesli ste toliko žrtev, da ste prispeli iz najbolj oddaljenih krajev širne domovine, celo iz Prekmurja vas je veliko. Opozoriti vas moram samo na dvoje, in to je ubogljivost in pokorščina ter zavest trdne volje ob času dozorevanja. Kdor posluša starše in Cerkev, na tem je božji blagoslov, a kdor se jim izneveri, ga zadene kazen božja navadno že na tem svetu.

Fantje, ko sem tako v samoti v Gornjem gradu, mislim na vas in molim za vas. Vem, da je spolna strast najhujša strast, ki žge in kljuje v človeškem srcu, vem, da je ta strast tako silna, da jo je skoraj nemogoče stalno premagati, popolnoma nemogoče pa brez molitve in božje pomoči.

Morali bi jo premagati, morali bi ostati čisti vse do poroke, tako vi fantje kot dekleta. Toda ogenj strasti je strašen: le malo, malo jih ostane čistih do zakona, posebno danes, ko je mnogim nemogoče poročiti se že v mlajših letih. Zato vas prosim, dragi fantje, da vsaj potem, ko postanete zakonski možje, začnete z novim družinskim tudi novo dušno življenje, da bo vsaj vaše zakonsko življenje čisto in pošteno! In v bojih s svojo strastjo se zatekajte k prečisti Devici, ki je tudi meni pomagala v tem strašnem

boju. Marija mi je izprosila milost, da sem postal duhovnik, da sem dobil srčni mir, potem ko sem poromal k njej na Brezje. Tudi vam bo pomagala, če se boste k njej zatekli!

Zato vas, fantje slovenski, tole prosim danes, ko se zadnjič vidimo na tem svetu: »Kadar vas žge ogenj nečiste strasti, molite, molite in k Mariji se zatecite! Le tega vas prosim . . .«

Nato so vsi navzočni prejeli nadpastirski blagoslov prevzvišenega gopoda nadškofa. Ko je prevzvišeni čez čas odhajal iz dvorane, se kar ni mogel izviti iz objema vzklikanja in navdušenja. Oči vseh so bile rosne, tako silno so učinkovale iskrene besede ljubljenega nadpastirja.

Predsednik Joža Knific je naprosil nato drugega govornika, urednika *Franca Terseglava*, da je nastopil s svojim govorom, ki je v njem izvajal:

b) Kaj naj storim, da dosežem večno življenje? (Lk 10, 25)

»Kaj naj storim, da dosežem večno življenje?« je vprašal bogati mladenič Kristusa. Odgovor je znan. Mnogi se nad njim spotikajo, češ, Gospod je od mladeniča preveč zahteval, ker da žrtvovati vse svoje imetje, da bi sledili Kristusu, ni zlepa mogoče ali pa le neznatnemu odstotku ljudi, če sploh komu.

Kdor tako o tem Jezusovem odgovoru misli, ne pomisli, da je bil ta primer čisto poseben. Šlo je za mladega človeka, ki je imel izpolnjene vse pogoje, da postane učenec Gospodov, kakor apostoli, samo enega ne: da bi bil pripravljen zanj in za njegov evangelij žrtvovati, če treba, vse, tudi bogastvo. Jezus je tega gotovo izvrstnega mladeniča hotel preskusiti: da li je res sposoben za krščanski apostolat, po katerem je hrepenel. Mladenič, kakor vemo, te preskušnje ni prestal, ni mogel vstopiti v zbor apostolov, moral je ostati med »navadnimi« verniki, to se pravi med tistimi, ki so preslabi, da bi v slučaju potrebe prav vse do zadnjega za Kristusovo vero žrtvovali. Pogubljen radi tega ni bil, bil je in je najbrž tudi ostal med boljšimi, plemenitejšimi in je gotovo kot tak veliko dobrega za krščansko stvar storil. Kristus je bil le žalosten zato, ker ga ni mogel sprejeti med svoje prve izvoljence, od katerih se zahteva po pravici več kakor od drugih. Ni jim treba v vsakem primeru in prav vse do zadnjega dejanski žrtvovati, toda pripravljeni morajo vse kakor biti zato, če to zahteva njihova velika naloga.

Pomisliti moramo namreč, da je bil tisti čas, ko je Gospod začel oznanjati božje kraljestvo, velik in važen čas, ki je potreboval velikih in požrtvovalnih učencev, gorečih vernikov in do smrti zvestih in neustrašenih sledivcev. Saj še taki med njimi, ki so res vse svoje premoženje, rodbino, poklic in domači krov žrtvovali, da smejo Kristusu slediti — na primer sveti Peter — ob uri najhujše preskušnje niso vzdržali. Kaj pa še tak, ki še tega ni bil zmožen? To je torej Kristus od učencev zahteval, da svoje srce popolnoma odtrgajo od posvetnega imetja, tudi od dobrega imena — in to se zahteva od vsakega, ki se za apostolat čuti poklicanega, predvsem v velikih, težkih in usodnih časih.

Tak čas, kot je bil, ko je Zveličar javno nastopil, ko je polagal temelje krščanstvu, tak velik, važen in usoden čas je tudi danes. Morebiti v zgodovini katoliške Cerkve sploh ni bilo razen prvih dveh, treh stoletij, ko si je katoliška vera

morala utirati pot v poganski svet s krvjo svojih mučnikov, važnejšega stoletja kot je pričujoče. Danes gre za odločitev, ali naj zopet vstane poganstvo, vera v mamona, vlada najmočnejših, brezverska kultura, bodisi kapitalistična, bodisi proletarska, kakor ji pravijo, in da ves svet sebi zaslužni, ali pa bo zmagalo v tej borbi zopet krščanstvo, vera v višje duhovne vrednote in sile, kulturo srca in osebnih nravstvenih čednosti. Sedaj boste, dragi fantje, pač spoznali, da nam je v takem usodnem trenutku treba čim več takih kristjanov, ki so za to zmago pripravljeni vse žrtvovati, če treba.

Sedaj se bomo vprašali, kateri, kakšen mladenič je sposoben za tako delo skrajne požrtvovalnosti za zmago božjega kraljestva v sedanjem času? Kakšna mora biti njegova duševnost, njegov značaj, njegovo razpoloženje tako v osebnem oziru, kakor na polju javne dejavnosti, da more biti ali celoma ali vsaj deloma apostol, kakršnih katoličanstvo danes v tolikem številu potrebuje.

a) Kar se tiče osebe, se v prvi vrsti zahteva od katoliškega mladeniča — pa od vsakega katolika sploh, prav posebno seveda od mlade duše — da je čist. Kaj je čistost? Čistost pomeni svetost telesa in duše. Čistost ne pomeni, da je telo grešno, grdo, zlo, ampak narobe, da je od Boga ustvarjeno kot tempelj svetega Duha. Čistost ne izključuje bodisi do prijatelja, bodisi do žene ljubezni, ampak narobe, le večja, pogloblja in povišuje ljubezen, ker jo postavlja na edino pravo podlago. Čista ljubezen je tista, kjer se ena oseba drugi ali pa vsemu narodu zavoljo Boga, v Bogu in z Bogom popolnoma izroča, odkrito, zvesto, docela in resnično, brez sebičnih namenov in ciljev, da se drugemu daje, daruje, žrtvuje, pa ne zato, da bi na račun drugega sebično užival, ga izkoriščal, ga smatral za sredstvo, da uteši sam svoje nagone. Le taka čista ljubezen obvaruje pred nravstvenimi zmotami, zablodo, podživalsko pohoto. Ta čistost je tisto otroštvo, ki ga Kristus zahteva, rekoč, da če ne bomo kot otroci, ne bomo šli v njegovo nebeško kraljestvo. Ta čistost je naravna, dočim je nečistost protinaravna in nas ponižuje pod žival, zakaj žival v svoji naravnosti ne greši. Vsaka nečistost ima na sebi znak nenaravnega, narejenega, iskanega, pijanega in umazanega — cesar vsega narava ne pozna. Taka čistost je najkrepkejša naravna podlaga tudi za ljubezen do višjih stvari, to se pravi, le kdor ima to podlago, more govoriti, da ljubi Boga, narod, človeštvo, Cerkev in kraljestvo božje.

b) Kar se tiče javne delavnosti, je sposoben skrajne požrtvovalnosti za božje kraljestvo le mladenič, ki ima poleg čistosti tudi pogum. So časi, kjer kristjan lahko miruje, uživa in moli ter se z deli usmiljenja zveličuje. So pa časi — in sedanji je tak — ko to ne zadošča, ko je treba poleg velike pobožnosti, korenite reforme sveta, ko delo lastnega zveličanja in zveličanja družbe, naroda, države, človeštva ni lahko, ko je treba ognja in duha, odločnosti, skrajnih žrtev in borbe, da si zaslužimo večno življenje. S čistim srcem na junaško delo! je v takih dobah geslo katoliškega človeka. Ni v takih časih zadosti, vero izpovedovati z besedo ali v političnih programih, se zaklepati v štiri stene doma ali cerkve, da »opravimo svojo pobožnost z Bogom«, kakor pravimo, in tega ali onega siromaka podpirati. Vera nam mora v pričujočih razmerah biti ogenj, meč in duh, ki obnavlja, čisti, trebi in obenem dela ter ustvarja: trdno plodovito in delovno ter obenem socialno podprto *družino*, zaveden, značaje in vztrajen *narod*, *državo*, močno po svojih nravstvenih temeljih, *človeštvo*, ki bo edino, složno in bratovsko, *družbo*, ki bo pravična vsakomur, kdor pošteno dela. Naš vek terja od nas, da zastavimo za božje kraljestvo vse svoje sile in prepoveduje udobno uživanje; če je kaj greh zoper svetega Duha, ki ne bo odpuščen, je to lenoba in egoizem!

Nihče ne sme danes živeti le zase in za svoj ozki krog, marveč se mora prizadevati za ves svet, za vse ljudi, da bi bil ta red res Kristusov red, red Kristusovega božjega kraljestva. Za nebesa moramo delati na zemlji — to je smisel Kristusovega nauka — da bi se narava, človek, naša zemlja, dom, narod zveličali, da bi se že na zemlji izpopolnjevali v kulturnem in tehničnem oziru, da bi bilo že to življenje lepše in boljše.

Zgodi se tvoja volja v nebesih in na zemlji, tako nas je Kristus učil moliti. Le po takem zvestem delu na zemlji bomo vredni, da bomo v nebesih zveličani za večno.

Kot tretji govornik je bil na sporedu znani fantovski apostol, priljubljeni misijonar *Andrej Tumpej*, župnik na Čukarici pri Beogradu. Veliko zborovalcev ga pozna, saj je imel nešteto misijonov in duhovnih vaj za fante po vseh slovenskih krajih. Kar zveselili so se, ko so ga po desetih letih zopet zagledali med seboj. Med napetim pričakovanjem in velikim zanimanjem je izvajal:

c) Glejte, kako ga je ljubil (Jan 11, 36)

Ko je Janez v ječi slišal o Kristusovih delih, je poslal dva svoja učenca in mu rekel: »Ali si ti tisti, kateri ima priti, ali naj čakamo drugega?« In Jezus jima je odgovoril: »Pojdita in sporočita Janezu, kar slišita in vidita: slepi spregledujejo in hromi hodijo, gobavi se očiščujejo in gluhi dobivajo sluh, mrtvi se obujajo in ubogim se oznanja blagovest.«

Zdi se, da se danes prav vse isto dogaja v naši domovini. Naš božji jetnik v tabernaklju gleda, kako prihaja v našo deželo verska pomlad, kako slepi spregledujejo, hromi shojajo, gobavi se očiščujejo, gluhi dobivajo sluh, mrtvi se obujajo, ubogim se oznanja blagovest.

Ni še dolgo, ko je bilo med našim ljudstvom, in kar je še žalostneje, med našimi slovenskimi fanti, mnogo slepcev, hromih, gluhih, gobavih, da, mrtvih. Doma in v tujini.

Hodil sem po vojski po Franciji med našimi rudarji. Prišel sem v Bruyes les Mines. Prvi rojak ki sem ga videl, je bil ubit slovenski fant v mrtvašnici. Hotel je ubiti slovenskega moža, da bi mogel oskruniti njegovo ženo. Pa ga je mož prehitel. — V Macedoniji sem prišel v družino. Mož je bil pred nekaj leti krasen, brihten slovenski fant. Danes bi bil lahko glava srečne družinice, saj je bil boljši državni uradnik. Toda ta fant je bil pozabil ali pa sploh nikoli ni mislil na to, da je človeško srce sveta stvar. Pa se je igral s srci in se norčeval iz poštenja. Neki večer je v družbi vinjen zadel na starejšo vdovo druge vere. Imela je bila že pet otrok, pa so ji vsi pomrli. Zato se je obupno napila lizola. Sicer so jo bili še pravočasno rešili, toda ostala je brez zob in živčno bolna. In s to vdovo se je fant po svoji navadi hotel pošaliti. In se je res. Toda drugi dan je prišla s pričami in revolverjem ter zahtevala, da izpolni sinočno obljubo za zakon. Zdaj je fant spregledal in se streznil. Prepozno. Moral se je podati. — In danes sedi v pustem praznem domu s svojo ljubosumno ženo, pa bi človek mislil, ko ga obiše, da mu je stara mati. — Srečal sem v rtanjskih rudnikih v Srbiji našega fanta. Vprašal me je, kaj naj stori: drugoverska žena da se ga hoče na vsak način znebiti, da bi se mogla znova poročiti. Boji se, da ga ali v spanju ubije, ali s hrano zastrupi. Zato se mora zdaj pri tujih

ljudeh hraniti in pri tujih ljudeh spati. Pravijo, da je bil nekdanj dober fant, toda bil je — slep! Ko je sebi izbiral ženo in svojim otrokom mater, je gledal samo meso in kožo, nič pa ni mislil in vprašal za dušo, nič za vero, nič za vest. In zdaj ima samo divje meso, brez vesti in brez duše!

Kako je bilo doma, pa sami dobro veste. Slovenski fant je dosegel žalosten sloves: junak noža, pesti, litra in kvante. Med božjo službo in besedo zunaj cerkve, mesto božje besede hudičevo. Vera — trošt za stare ženice. Duhovne vaje za kloster. Angelska miza — za tretjerednice.

To so bili slepci, to kruljevci, to gluhi in mutci slovenski, to so bili naši mrtveci, nad katerimi so jokale naše dobre matere, to so bile skrbi dušnih pastirjev, to je bila žalost naših očetov!

Toda naznanjam vam veliko blagovest! Mnogi jo že poznate, drugi ste jo celo sami doživeli. Slepci so spregledali. Danes pravi slovenski, katoliški fant bistro gleda in vidi, da je versko vprašanje njegovo najvažnejše osebno, družinsko in narodno vprašanje. Tak fant danes v duhovniku ne gleda več neke vrste orožnika, ampak zdravnika, očeta, prijatelja, pastirja svoje duše. Ti fantje, ki so spregledali, dobro vedo, da je vsak duhovnik bil nekdanj sam fant, kakor so sami, da bi bil vsak duhovnik lahko danes kaj drugega, in človeško, zemeljsko govorjeno, kaj boljšega, odvetnik, zdravnik, profesor, saj so sedeli na istih klopeh, da se je pa iz idealnih razlogov žrtvoval drugim. Ti fantje vedo, da je za voditelja človeštva od samega Boga določen — duhovnik. Kar je prerokoval Janezu Krstniku njegov oče: »Prae-ibis«, ti boš šel naprej, spredaj, pred ljudstvom, vodil ga boš, pokazal mu pot k Zveličarju, to velja o vsakem duhovniku: vsaka skupina navadno išče duhovnika in je srečna, če ga ima za voditelja. Celo satanova se silno veseli, če ji pristopi nesrečni odpadli duhovnik, če si lahko najame Judeža. In zato fantje vedo, da je prvi in glavni voditelj ljudstva v župniji župnik, da je usoda duš v škofiji položena od Boga v roke škofa, vedo, da je govoril Kristus človeštvu, ko je govoril besede: »Ti, Simon, ti si skala, ti si temelj človeštva, na tem temelju bom gradil jaz svojo organizacijo duš, zbiral svoje izvoljence.« — Gluhi so dobili sluh. Naš fant danes ni več gluhi, silno tenka ušesa ima za vse, kar v župniji spregovori duhovnik. Slovenski fant ni več hrom, tako mu je krepak korak, ko ga pokliče v župniji župnik. Zato njegovo oko meri okoli sebe po škofiji, kaj želi naš škof. In, če zadoni v človeštvu klic, povelje božjega zidarja na Petrovi skali, je katoliški fant med prvimi, ki bo pokazal, da je na Slovenskem kralj Kristus, ki govori po papežu. Od kod ve to naš fant? Ker je spregledal, ker mu je jasna danes skrivnostna Kristusova uredba: Kristus se je kot duhovna hrana skrnil v sveto hostijo. Toda vidno, na zunaj pa iste duše, iste svoje izvoljence vodi po drugem zakramentu, po mašniškem posvečenju, ki je vidno v duhovniku, škofu, papežu. V sveti hostiji skrivnostno posvečuje posamezne duše, toda svoj nauk uči po duhovniku, svojo vidno versko organizacijo, Cerkev, pa vlada, vodi, opominja, svari po škofu, po papežu. Ko duhovnik govori v cerkvi, se ponavlja ista slika, ki jo slika evangelist: »Tisti čas je govoril Jezus svojim učencem . . .« druge so besede, ali stvar je ista: »tisti čas je govoril duhovnik svojim vernikom tele božje besede . . .« Ko se bere škofovo pastirsko pismo, je čisto isto, kakor če bereš: »Pavel, apostol Jezusa Kristusa, svojim svetim . . .« — Ko spregovori papež Cerkvi, je torej čisto isto, kakor na prve binško, ko je stopil Peter na čelu apostolov pred ljudstvo in po njegovi besedi se je sv. Duh dotaknil src in tisti dan je bilo krščenih 3000 . . . Da, ko spregovori papež, takrat je po vsem svetu isto, kakor kadar je odprl usta Kristus in so množice poslušnile. Saj je rečeno:

»kdor posluša vas, posluša mene.« Papež sicer ne spregovori vsak dan. Toda kadar spregovori, se odločuje usoda duš za desetletja, za stoletja.

In taka beseda je odjeknila iz Vatikana pred nekaj leti, odjeknila je seveda tudi po Sloveniji, saj smo katoličani: *Katoliška akcija!* Zdi se mi, kakor da se je ponovilo isto, kakor pred Naimom ali v Betaniji. Jezus stoji pred mrtvim mladeničem: smili se mu. Saj je res ni bolj žalostne stvari, kakor mlad mrlič. Tudi Jezus je globoko ganjen, celo solze mu silijo v oči. Ljudje okoli njega se dregajo in si šepčejo: »Glejte, kako ga je ljubil!« In zato, ker ga je ljubil, mu je spregovoril božjo besedo, ki dela čudeže: »Vstani! Iz groba!«

Tako podobno se je zgodilo pred nami pred nekaj leti: vse je spalo smrtno duhovno spanje, vse je bilo v katoliški Cerkvi nekako mrtvo, kruljavo, gluho. Pa smo se zasmilili tistemu, ki je prišel iskat bolnih in slepih in hromih, ki nas je ljubil. In kakor so nekdanj rekli na kalcedonskem cerkvenem zboru o papeževi besedi: »Po Leonu je spregovoril Peter«, tako je zdaj po Piju spregovoril Kristus največjo besedo naših dni: *Katoliška akcija*. In apostoli-škofje so jo povzeli, duhovniki oznanili in katoliški mrtvec je vstal, danes je ta mladenič živ, tako živ, da se mu čudi svet. In slepci spregledujejo, gluhi čujejo, hromi so shodili, mrtvi živijo!

Tudi pri nas! Danes naš katoliški fant ne gre v protiversko društvo. Ne morebiti zato ne, da se ne bi na zunaj zameril duhovniku. Ne! On je sam spregledal, sam vidi, da ne more služiti dvema gospodoma. On ve: ne morem biti katoličan in brezverec. To bi mogel samo slepec. Jaz pa nisem slepec! Danes katoliški fant ne pase svoje radovednosti po vseh listih, ki mu pridejo v roke. On ne vzame v roke lista, ga ne pusti v hišo, ga preganja v župniji zato, ker je duhovnik, božji glasnik v župniji, izjavil, da je ta in ta list protiverski. To mu je zadosti, ker ve: jaz sem katoličan, zato duhovnik zdravnik moje duše, on ve, kakšno dušno hrano potrebujem in kaj mi škoduje. Katoliški fant ve: po naši deželi je več vrst ljudi, ki bi radi imeli nas mlade za seboj. Toda ponovil se je tisti dogodek, kakor v stari zavezi med Izraelci za časa preroka Elija. Takrat je bilo precej ljudi odpadlo od pravega Boga in šlo za krivimi preroki pred malika Bala. Pa je nastala v deželi strašna suša, vse je klicalo na pomoč za dež. In nekega dne se zbere ljudstvo. Elija pa mu spregovori: »Zakaj šepate na dve strani? Ali se obrnite k pravemu Bogu, ali pa naj vam pomaga vaš malik Bal.« In napravili so dva oltarja: kateri je pravi, naj pokaže in naj nam pomaga! In Balovi častilci so klicali ves dan, toda zaman! Ko se je pa oglasil v molitvi Elija, pravi prerok, k pravemu Bogu, je padel z neba na oltar ogenj, na zemljo pa živ dež. In ljudstvo je zapustilo Bala, njegove duhovnike iztrebilo in šlo za pravim prerokom Elijem, ki ga je vodil k pravemu Bogu. — Tako se je godilo in se še vedno godi raznim prerokom in »voditeljem« ljudstva, pa najsi nastopajo pod katoliško ali brezbarvno ali brezversko firmo. Voditelji, ki nimajo legitimacije od Boga, niso voditelji k Bogu. Razni taki voditelji tudi danes, včasih tudi med nami kličejo k raznim malikom, začele so se razne »akcije«: fašistovska, nacionalna, komunistična, gospodarska, strokovna, stanovska, kulturna. Toda vse so se pokazale za malo časa prazne, lažne. Ko pa je spregovoril božji mož, današnji Elija, papež, škof, duhovnik besedo: »*Katoliška akcija*«, verska akcija, delo za duše, je padel ogenj z neba, vžgal srca za žrtve in božji blagoslov prenavlja kakor polhven dež obliče tudi naše katoliške dežele.

Razpaslo se je bilo med nami moderno krivoverstvo: »poslušajoča Cerkev«, kakor da to pomeni spečo, dremajočo Cerkev, hromo in mrtvo. Pa je zaklical papež

besedo: Katoliška akcija, in s to besedo je povedal, da je poslušajoča Cerkev taka, da dobro posluša, kaj govori Cerkev Bog, ko govori duhovnik v božjem imenu, da pohiti vedno in povsod, ko je treba storiti kaj za svojo ali svojega brata dušo, ki vedno posluša in gleda, kje jo bodo poklicali, papež ali škof ali duhovnik, na pomoč, za akcijo, na delo za duše, za čast našega Boga. In ko je padla ta beseda, je dala vid našim slepcem, je dala sluh našim gluhcem, je dala moč našim nogam, nas je pognalo na delo.

In danes? Nad hribi je dan, nad našimi gorami je dan: a sonce zakrivala jata je vran: hotela je orle prevariti, za beli jih dan oslepariti: zaman, katoliški fantje vedo, da je dan! Ostalo je sicer še nekaj slepcev, hromih, gluhih, mrtvih, kakor na vsakem bojišču.

Še danes se dobijo tudi na slovenskem fantje starih razvad: pest, kletev, kvanta, samo telesna vzgoja. Toda to je danes že nazadnjaško, to je danes *bilo!* Mi hočemo v duhovni, verski, v Katoliški akciji pokazati, kaj zna, kaj zmore katoliški fant! Katoliška akcija! In naše vrste se pod tem papeškim poveljem zgrinjajo v kmečkih, delavskih, dijaških skupinah, naše čete dnevno rastejo, naša srca utripajo, naši domovi nas kličejo, naši oltarji nas čakajo. In mi gremo naprej današnji Izraelci! Devica Marija, mi hočemo povsod Boga! V svojih srcih, v naših domovih, v naših vaseh, mi hočemo, da je zapisal božji pesnik tudi za nas besedo: blagor človeku, blagor ljudstvu, katerega vlada Bog. Zato hočemo živo Katoliško akcijo! Katoliška akcija bo zmagala, ko jo zgrabite vi, fantje! Vi boste zmagali, ko se oklenete Katoliške akcije! Zato: za papežem, za škofom, za duhovnikom — k Bogu!

Govor misijonarja A. Tumpeja je s svojim prihodom prekinil notranji minister dr. Anton Korošec, ki je vstopil v dvorano v spremstvu dr. Marka Natlačena in Marka Kranjca. Aplavz in navdušenje, kot ga ta dvorana skoro gotovo še ni doživela. Predsednik zborovanja je pozdravil odličnega gosta kot zastopnika kraljevske vlade in voditelja slovenskega naroda, ki je s svojim obiskom počastil zborovanje kmečkih fantov. Ko je kmalu nato gospod minister s svojima spremljevalcema odhajal, ni hotelo biti konca navdušenemu pozdravljanju. Do vrha stopnic ga je spremila skupina fantov in se mu ponovno s pozdravi zahvaljevala za pozornost, ki jo je izkazal njihovemu zborovanju.

Sledila je zadnja točka dnevnega reda, slovesna obljuba, ki so jo fantje izrekli svečano, s poudarkom. Zastopnik Cerkve na tem zborovanju je bil župnik Andrej Tumpej. Njemu v roke so zborovalci položili sledečo obljubo za svoje življenje:

d) Slovesna obljuba kmečkih fantov

Po uvodni predsednikovi besedi in duhovnikovem opozorilu zastavi zastopnik Cerkve zborovalcem ta-le vprašanja:

1. Ali obljubite, da boste:

krepili v sebi in v svojih tovariših resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

Vojaški pozdrav kardinalu legatu na postaji v Celju

Kardinal legat med slovenskimi železničarji v Zidanem mostu

Prihod kardinala legata s spremstvom v Ljubljano

Obhod častne vojaške čete v Ljubljani

da boste proti vsem nevarnostim družine in zabave, v sebi in bližnjem vestno spoštovali svetost človeškega telesa, ki je tempelj sv. Duha; da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter gojili močno farno skupnost, trdno sklenjeni okoli dušnega pastirja;

ubogljivo podpirali družinsko skupnost in domačnost krščanskega življenja, ki sta danes v veliki nevarnosti.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da se boste borili za veljavo svojega stanu po naukih sv. Očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v nravnih in zato tudi socialnih stvareh; da se boste zlasti spoštljivo držali Pijevih okrožnic o ureditvi družbe in krščanski vzgoji;

da boste delali in se borili disciplinirano strnjeni s Cerkvijo, dosledno pokorni papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

3. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč sv. Rešnjega Telesa;

da boste radi vsaj za hip obiskali svojega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi ob drugih prilikah;

da boste prejemali sami, skupno z domačimi ter skupno z drugimi fanti pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da boste močni in strašni hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ko sprejemam to Vašo slovesno obljubo, izročam Vas in vse udeležence tega evharističnega kongresa in vse Vaše ljube in drage posebnemu varstvu Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Predsednik: Zaključim zborovanje in vas pozivam, da skupno zapojemo himno: »Povsod Bogak«.

Med petjem so se začeli fantje razhajati. Pa kar niso mogli iz dvorane, vsi zatopljeni v globoke misli, ki so jih pravkar slišali, so postajali po dvorani, hodnikih in stopnišču. Na vse je to zborovanje napravilo silno močan vtis. Naj Bog da svoj blagoslov, da bi z ljubeznijo vsejano seme padlo na rodovitna tla in obrodilo stoteren sad, ki se bodo z njim hranili še pozni rodovi jugoslovanskih katoličanov.

3. Zborovanje zastopnikov delavskega stanu

Delavskih zborovanj je bilo ob kongresu troje. Prvo je bilo namenjeno delavcem možem, drugo je bilo pripravljeno za delavsko moško mladino, na tretjem pa naj bi se zbrale delavske žene in dekleta. Zborovalni odsek je stvarino izbral tako, da so se na vsakem treh zborovanj razpravljala vprašanja, ki so važna zlasti za dotično delavsko skupino. Vsem govornikom vseh zborovanj je odbor razposlal dispozicijo govorov vseh ostalih govornikov, da bi se tako izognili ponavljanju. Že to zgoščeno nanizanje glavnih misli je bilo nekak program za delo in življenje našega katoliškega delavstva. Posamezni govorniki pa so te misli še silno lepo razvili, tako da imamo v tej skupini govorov mnogo zares lepega, vedno rabnega gradiva za nauk in življenje.

Zborovanje za delavske može se je vršilo v dvorani Mestnega doma. Pričetek se je nekoliko zakasnil, ker so številni udeleženci bili še pri mladinski prireditvi na Stadionu, kamor so spremljali svoje otroke. Vendar se je polagoma zbralo lepo število delavcev, med njimi se je zlasti lepo odražala močna skupina rudarjev iz Trbovelj in Hrastnika, ki so prišli na kongres v svojih zgodovinskih uniformah.

Predsednik Ivan Majeršič iz Tržiča je otvoril zborovanje in dal besedo prvemu govorniku *Janezu Sladiču*, kaplanu iz Device Marije v Polju. Od srca je govoril in z velikim zanimanjem so ga navzočni poslušali, ko je po molitvi zdravemarije izvajal:

a) Moje kraljestvo ni od tega sveta (Jan 18, 36)

V velikem mehiškem preganjanju katoličanov stopijo 7. avgusta 1928 v Leonu v društveno dvorano, kjer je bilo zbranih 30 katoliških delavcev, oboroženi vojaki. Vprašajo po predsedniku Valentinu Alvarezu. Odpeljejo ga v vojašnico, kjer se začne zasliševanje. »Vi ste eden voditeljev skupine, ki vzklika: »Živel Kristus Kralj!« »Da, jaz sem, kajti Kristus je res kralj.« Odvedo ga v ječo. Po treh dneh ga zopet pokličejo. »Živel Kristus Kralj,« se poslovijo od tovarišev. »Bodite trdni v veri.« Kmalu zadone z dvorišča streli. Umrli je mučenec za Kristusa.

Prijatelji! Ali je Kristus res kralj, za katerega je treba dati tudi življenje? V najresnejšem trenutku ga je vprašal Pilat, če je res kralj. In Kristus, Sin živega Boga, je to potrdil. Torej je kralj in mi smo njegovi služabniki. Dodal pa je: »Moje kraljestvo ni od tega sveta.« Zato velja za vse, ki hočejo njemu služiti, ki se hočejo bojevati pod njegovo zastavo: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice.« (Mt 6, 33).

Možje, bratje, vi, ki v vrstah tistih, ki se trudijo za svoj vsakdanji kruh, prenašate največjo težo dneva in vročine, vam kliče vaš Kralj še posebej: »Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi, jaz vas poživim« (Mt 10, 28). On pozna in občuti vso delavsko bedo in stisko, saj je bil pred svetom tesarjev sin, tudi danes velja njegova beseda: »Množica se mi smili« (Mt 8, 1). Temu kralju se hočemo

danes pokloniti in mu zagotoviti svojo zvestobo. »Kjer je vaš zaklad, tam bo tudi vaše srce« (Lk 12, 34) je učil Zveličar. Vprašajmo se danes, kje je naše srce, kje je naše mišljenje? Ali je le na tem svetu, ali v kraljestvu Kristusovem, ki ni od tega sveta? Vsak dan molimo »Pridi k nam tvoje kraljestvo«, torej kraljestvo, ki ni od tega sveta, in vendar nas vidni svet vabi in mami, da dostikrat ne dvignemo dovolj svojega pogleda kvišku. Posebno pa se še vam, možje iz vrst delovnega ljudstva, kjer imajo vaše roke in vaše misli opraviti toliko s stvarnim svetom, stavi sto ovir na pot. Vaša pridnost in spretnost oblikuje zemeljske tvarine in jim daje novo vrednost. Kako lahko se zapletejo misli v samo tvarino. Enoličnost tovarne, zatohlost delavnice, temačnost rudnika le prerada zakrije pogled v mogočnost božjega stvarstva in zavre duha, da se ne dvigne kvišku. Teža življenja in dela tlači k tlom. Pa pridejo še preroki materializma, da zastrupijo ozračje. Saj nihče dobesedno ne vzame besed Heineja, ki zasmehuje nesmrtnost in pravi: »Mi hočemo na zemlji že nebesa narediti«, — saj vemo, da na zemlji nebes ni, ker ni nikake stalnosti —, toda le prerada ob takih neprestano se ponavljajočih besedah vstaja želja po svobodnem uživanju in izživljanju v človeškem srcu, po zemeljskem raju. Saj vemo: »Ves svet tiči v zlu« (Jan 5, 19). Pred dušo vstaja vsa beda, ki jo izraža beseda proletarec: nestalnost, brezposelnost, odvisnost, podobna tolikokrat žal kljub vsemu proslavljanju boginje svobode stari poganski sužnosti, teman pogled na starost, na nepreskrbljene otroke, na dom, ki ni dom z ljubkostjo družinskega življenja, ampak le borno hivališče od danes do jutri. Od daleč pa se blesti bogastvo, čeprav tolikokrat navidezno; razkošje, četudi v nesrečo razsipnežev; uživanje visoke — oh, le po imenu visoke — družbe; brezskrbnost mnogih, ki so jim starši in predniki nudili dovolj za življenje; pa krivice, ki jih človeški zakon ne more ali noče doseči; vsak dan znova in v vedno hujši obliki izpričana stara resnica, da tatove izpuščajo in tatiče zapirajo; mogočnost in bahatost onih, ki se igrajo z ljudskim zdravjem in življenjem, z njegovo svobodo in srečo. Kaj čuda, da premnoge vse to moti, zavaja, zastruplja, da jim jemlje jasen pogled na kvišku.

V to razpoloženje zakliče marksizem, da je rešitev delavstva v tem, da zlomi z nasiljem okove kapitalizma in da si napravi raj na zemlji. To boža ušesa. Preroki marksizma imajo lahko delo. Ker je treba iti z nasiljem preko božjih postav, jim je Bog napoti; ker Cerkev oznanja Kristusovo besedo: »Kaj bo namreč človeku pomagalo, če ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi« (Mk 8, 36), preklinjajo Cerkev kot sovražnico delavstva. Lažni preroki so pripravili vse, da najde odmev Heinejeva popevka: »Nebo pa prepustimo kar angelom in vrabcem.«

Težko je v takem ozračju, kjer pada toliko posvetnega prahu na dušo, ohraniti v vsakem trenutku jasen pogled. Kraljestvo tega sveta je mogočno in vplivno. Zato so tudi v krščanskih vrstah tu in tam valovi marksizma in njegovega materialističnega pojmovanja sveta napravili zmedo.

Bili so nekateri, ki so tako poudarjali materialno stran delavskega vprašanja, da so pozabljali na duhovno. Mislili so, da opravljajo vse delo za rešitev delavskega vprašanja, če napadejo kapitalizem in njegove predstavnike, pozabljali pa so, da je jedro rešitve v nas samih in v našem notranjem življenju. Ni prvo in edino skrb za vsakdanji kruh, boj za boljši kosec kruha v človeški družbi, prvo je in ostane skrb za dušo. Pred prošnjo: Daj nam danes naš vsakdanji kruh, je prošnja: Pridi k nam tvoje kraljestvo.

Naša zmaga nad marksizmom je v naši veri. Čim globlja bo, tembolj bodo odleteli ob ščit naše vere vsi poskusi komunizma. Kadar bo naval najhujši, bomo

s sv. Petrom govorili: Gospod, pomnoži nam vero! Kristus je gledal naše boje in težave v naprej. Zato je postavil Cerkev in v njej škofo in papeža, da v zmedah in zmotah življenja kažejo pravo pot in opozarjajo na pravi Kristusov nauk. Hvaležni mu bodimo za to skrb in obljubimo, da se bomo zvesto držali v težkih današnjih dneh naukov papeževih v vsem svojem življenju. Naj je tedaj težav, kolikor hoče, naj je naša okolica še tako slaba, naj se množe skušnjave, vedno velja: To je zmaga, ki premaga svet: naša vera.

Obenem s sencami marksizma, ki hočejo zastreti naš jasen pogled v kraljestvo, ki ni od tega sveta, pa obračunajmo v sebi tudi z ostanke zmot starega krivega pre-roka liberalizma. Svoje nesrečne misli o sebičnosti, o skrbi za samega sebe, brez ozira do bližnjega, je zapisal žal tako globoko v naša srca, da se teh misli še nismo iznebili. Sovraštvo se je zagrizlo v vso človeško družbo in prav tudi v delavske vrste. Pesem razrednega boja, združenega s sovraštvom in medsebojno mržnjo, se je pela daleč v krščanske vrste. Pozabili smo, da sovraštvo ne more nikdar roditi ničesar dobrega. »Vsak, kdor brata sovraži, je ubijalec, in veste, da noben ubijalec nima v sebi večnega življenja« (1 Jan 3, 15). Sovraštvo rodi le nasilje, sovraštvo le ruši in podira. »Vsi, ki primejo za meč, bodo z mečem pokončani« (Mt 26, 52). Osnovni zakon Kristusovega kraljestva, ki ni od tega sveta, je zapoved ljubezni do bližnjega, do vrednega in nevrednega, do dobrohotnega in do sovražnega. Brez izpolnjevanja te zapovedi ni nikakega krščanstva. Človeško družbo, ki jo je liberalni nauk razdrobil, zopet povežimo v ljubezni v staro krščansko skupnost.

Kaj naj sploh pričakujemo od kraljestva tega sveta, od materialističnega mišljenja, ki noče poznati Boga in neumrjoče duše? Kdor ne pozna Boga Stvarnika, kako naj pozna v človeku brata? Če ne prizna neumrjoče duše, kako naj pozna vrednost človeškega dostojanstva! Kjer se predaja vsakdo svojim nagonom brez ozira na druge, kje naj bo potem prostor za svobodo? Kjer prihajajo neomejeno do veljave poželjenje oči, poželjenje mesa in napuh življenja, kako naj se tam uveljavijo duhovne dobrine. Naša materialistična in brezbožna doba je sama sebi pisala sodbo. Kaj odmeva neprestano povsod na klic po zemeljskih dobrinah? Kriza, gospodarska, denarna, kmečka. Na pesem o vrednosti materialnih dobrin in napredka brez duše odpeva brezposelnost. Na klic po nebrzdani svobodi kriče odgovor diktature. Nauku o komunizmu brez Boga sledi bela smrt, »prosvetljenosti brez Kristusove luči resnice in pravice vojska in novo suženjstvo. To so posledica materializma. »Po njih sadovih jih boste spoznali. Mar bero grozdje s trnja ali smokve z osata?« (Mt 7, 16).

Bila je doba, ki se ni dosti razlikovala od današnje. Saduceji so se norčevali iz nesmrtnosti kot danes Marksovi učenci, Rimljan je otožno izpovedal, da obupuje nad resnico, ljudstvo je iskalo le kruha in iger, sužnja so smatrali za govoreče orodje, nad vsemi pa je vihtel bič diktator. V ta svet je prinesel Kristus blagovest. Ni oznanjal revolucije, in vendar je sužnje osvobodil. Ne z nasiljem, ampak z novim naukom in novim duhom. Ni učil, kako se pridobiva kruh in dela na novih iznajdbah, pa je vendar dvignil nizke sloje in odpravil največjo bedo, zakaj njegovi so »bili stanoviti v nauku apostolov in bratski skupnosti v lomljenju kruha in molitvah« (Apd 2, 42). In »ni ga bilo ubogega med njimi« (Apd 4, 34). Ni rušil kapitalizma in diktatur z orožjem, ampak njegov apostol je klical: »Glejte plačilo, ki ste ga utrgali delavcem, kateri so poželi vsa vaša polja in klici ženjcev so prišli do ušes Gospoda nebeških čet« (Jak 5 4). O, ne pozabimo, da je davno, davno prej učila Cerkev o krivicah vnebovpijočih grehov proti človeški družbi, ki kličejo na

maščevanje, preden je kak moderen komunist mogel o tem gostobesediti. Kot nekdanj je tudi danes edina pot k rešitvi socialnega vprašanja v tem, da damo družbi novega duha. V nas vseh mora doneti Kristusova beseda: »Moje kraljestvo ni od tega sveta.« Na to nas papež v znani okrožnici »Ob štiridesetletnici« (Quadragesimo anno) živo opominja: »Dokler bo trajalo to žalostno razdejanje duš,« — pravi — »je zastoj vsak trud, da bi se družba preuredila. A zoper to razdejanje ni drugega uspešnega pripomočka, kakor da se ljudje odkrito in iskreno vrnejo k evangeljskemu nauku. Če je treba človeško družbo ozdraviti, jo bo ozdravila samo obnova krščanskega življenja in krščanskih ustanov« (Qa. a. 137, 130).

Kot sončnica ves dan obrača svoj cvet za soncem, tako mora tudi naše mišljenje biti naravnano v vsem proti Bogu. Pa ne samo mišljenje, ampak tudi življenje!

Če je osnovna zapoved krščanstva zapoved ljubezni do bližnjega, potem mora prav kongres sv. Rešnjega Telesa, spomina božje ljubezni do nas, poglobiti v naših srcih ljubezen do vseh. Ljubiti moramo zlasti tiste, s katerimi živimo skupno vsakdanje življenje, svoje tovariše po delavnicah. Prazno je vsako govorjenje o stanovih, če ne bo teh stanov vezala vez ljubezni, prazno vsako delo za napredek stanov, če ne bo požrtvovalnosti, ki raste iz ljubezni. Brez žrtev ni uspehov. Naj ne prihaja nihče s praznim očitkom, da so katoličani proti delavskim organizacijam, proti delavskim naporom za skupne uspehe stanu. Nasprotno: Krščanska zapoved ljubezni ukazuje, da dela drug za drugega, torej postavlja temelje društvom in družbam delavskega stanu. Gibalo v boju za napredek in uspehe v borbi proti krivici naj bo namesto sovraštva ljubezen. V vsem našem društvenem življenju naj tedaj veje duh ljubezni in požrtvovalnosti za tovariše. V krščanskih vrstah ne more biti brezbriznosti za druge, da bi kdo govoril kot Kajin: »Sem mar jaz varuh svojega brata?« (I Moz 4, 9).

Pa še ene ljubezni ne pozabimo, ljubezni do dela! Človeku od tega sveta je delo le nadloga in kvečjemu vir sredstev za izživljanje na tem svetu. Krščanskemu človeku pa je delo nekaj naravnega. Na prvih straneh Pisma je napisano, da je postavil človeka Bog v raj, ne da pase lenobo, ampak »da ga obdeluje in varuje« (I Moz 2, 15). In drugod beremo, »da je človek rojen za delo in ptica za letanje« (Job 5, 7). Kristjan smatra svoje delo za dolžnost. »Šest dni delaj, sedmi dan pa nehaj orati in žeti« (II Moz 34, 21). »Kdor noče delati, naj tudi ne je« (2 Tes 3, 10). Krščanstvu je delo nekaj častnega. »Ali vidiš urnega moža pri njegovem delu?« — pravi Pismo v pregovorih. — »Pred kralji bo stal in ne med nizkimi« (Preg 22, 29). Da bi delu dal vso čast, je sam božji Sin do svojega 30 leta živel od dela svojih rok. Obenem pa je pridno delo predpogoj notranjega zadovoljstva. »Življenje zadovoljnega delavca bo oslajeno in v tem najde zaklad,« pravi modri Sirah (40, 18). Ne smemo pa tudi pozabiti, da je lenoba v istem sv. pismu na naštetih mestih najostreje obsojena.

Res je danes delo združeno s trpljenjem. Po nauku naše vere je to posledica izvirnega greha. Bog naloži enemu več križev, drugemu manj, od njega je to odvisno. Nihče pa ni brez trpljenja. Da pa ne bi kdo omagoval pod naloženim bremenom, si je naš vzor, Zveličar sam, naložil najtežji križ. To kraljevsko znamenje nam Cerkev neprestano stavi pred oči. Spremlja nas od rojstva do smrti. Križu nihče ne ubeži, in vsa modrost kristjanova je v tem, da ga zna prav nositi za Kristusom. »Moževa razumnost, pravi sv. pismo, se pozna po njegovi potrpežljivosti. In čast njegova je krivico prezreti« (Preg 19, 11). Če je tedaj v naših srcih pravo navdu-

šenje za Kristusa Kralja, mora biti tudi zavest, da moramo za zastavo njegovega kraljestva, ki je križ, da moramo z njim trpeti. Naj tedaj stopi pred človeka katerokoli delo s svojim trpljenjem, ne sme se ga ustrašiti. Ne bo ocenjeno to delo po tem, kaj je kdo delal in kdo ga je delal, ocenjeno bo le po tem, kako je to delo izvršil in s kakšnim mišljenjem. Naj je nam odmerjeno delo nizko ali visoko, naj je težko ali lahko, naj je dobro plačano ali preskromno, z ljubeznijo in veseljem, potrpežljivo in vdano z mislijo na Kristusa ga izvršimo. »Ali torej jeste ali pijete, ali kar delate, vse delajte v božjo slavo« (I Kor 10, 31).

Pa bo stopil pred vas nasprotnik in vam vrgel prav ob misli na ljubezen do dela in trpljenja v obraz znano udarnico: »Vera je opij, ki omamlja množice, da voljno trpe.« Lahko bi mu odvrnili, da nima od trpljenja nič več, če ga nosi s črnim gnjevom v duši, če stiska v onemoglem sovraštvu svoje pesti — kot obupanec. Toda jedro našega odgovora je v tem: Mi izpovedujemo vero v križanega Boga, vero v božjo ljubezen in pravico. Zato gremo po stopinjah Križanega in ga samo prosimo moči, da bi svoj križ moško nosili. Postavili smo po Sloveniji nove evharistične križe. Naj pričajo vsemu svetu, da smo Njegovi, ki je rekel: »Na svetu boste imeli stisko, ali zaupajte, jaz sem svet premagal« (Jan 16, 33).

Vse naj tedaj objame misel apostolstva: »Kar je zgoraj, po tem hrepenite, ne po tem, kar je na zemlji« (Kol 3, 2).

Duha kraljestva božjega zanesimo tedaj v tovarno, v rudnik, v delavnico, na polje in v gozd. Povsod imamo brate, ki potrebujejo ljubezni. Zanesimo duha kraljestva Kristusovega v družino. Naj raste in naj se razvija po naukih Kristusovih in njegove Cerkve. Zanesimo tega duha v vso človeško družbo, da stremo mišljenje, da je vse ta svet, in da prekrasimo družbo z mislijo, da je prvo duša in Bog. Vsak more in mora storiti veliko v svojem krogu. Nihče ni tako majhen, da ne bi mogel pomagati graditi nove družbe v duhu Kristusovem.

Pred vsem pa sami sebe izdelajmo v popolne kristjane. Ta kongres nam pove, kje najdemo moči za to. Kristus v tabernaklju, Kristus pri obhajilni mizi, to je naša neizmerna moč. Ne zamudimo tega časa obiskanja: »Glejte, zdaj je čas milosti, glejte, zdaj je čas rešitve« (II Kor 6, 2).

V naših ušesih naj doni v teh dneh in vse življenje Zveličarjeva beseda iz Betanije: »Le eno je potrebno« (Lk 10, 42). Le eno je tisto veliko potrebno tudi v delavskih vrstah. Tudi tu mora imeti Kristus Kralj prvo mesto. Potem se ne bomo strašili, tudi če treba dati življenje ob klicu: »Živel Kristus Kralj!«

Nekako v drugi polovici govora je vstopil v dvorano prevzvišeni nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič v spremstvu ravnatelja Jožeta Jagodica. Vsi navzočni so ga pozdravili z viharnim ploskanjem. Predsednik mu je kleče poljubil prstan ter ga iskreno pozdravil, se mu zahvalil za obisk ter poudaril, da njegovo očetovsko srce še vedno bije za najbolj bedne ude dragega mu slovenskega naroda. Zborovalci so na te besede ponovno pričeli pozdravljati visokega gosta s ploskanjem in vzklikanjem.

Kot drugi je bil na programu govor *Miloša Renka*, rudarja iz Trbovelj. Prepričevalno in neposredno je v preprosti besedi razvijal globoke misli k prošnji iz očenaša »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«. Takole je izvajal:

b) „Daj nam danes naš vsakdanji kruh“ (Mt 6, 11)

V teh dneh, ko bo na evharističnem kongresu zborovalo na tisoče delavcev, je posebno koristno, da premislimo vso lepo vsebino prošnje: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh«.

Kako tolažilna prošnja človeka, ki ga tarejo skrbi vsakdanjega boja za obstanek.

V njej izražamo vso človeško slabost, ki kljub znanju in napredku, kljub naporu vseh svojih sil, ne more preprečiti zla pomanjkanja. Mi delavci to še posebno čutimo. Saj smo v sedanji dobi deležni toliko težkega in slabega, toliko krivic, ki tarejo naš stan. Človeški pohlep in moderni mamonizem je povzročil posebne razmere, za delavski stan krivične in težke, v marsikakem oziru neznosne.

Pohlep po užitku, brezobzirno in neplemenito grabljenje za dobičkom je jedro in vzrok socialnega zla. S to boleznijo je okužen ves svet, vsa družba.

Rešitev je torej le v tem, da izkoreninimo to nesrečo.

Za to veliko izpreobrnjenje človeka je Jezus živel in umrl. Zato je živel kot reven delavec, siromašen in ubog, da je s svojim življenjem posvetil delo, ročno delo, revščino in siromaštvo, odpoved in žrtev. Zgled nam je dal in milost nam je odprl. V njem, samem Bogu našem, imamo največjega socialnega reformatorja in največjega učenika, kako naj človek pojmuje svojo življenjsko nalogo.

On je smatral za največo popolnost, če se človek vsem materialnim dobrinam, kolikor mu za življenje niso neizogibno potrebne, odpove in živi za Boga in svojega bližnjega. On je zagrozil, da bo kot vsemogočni sodnik pahnil v večni ogenj tiste, ki so svojemu bližnjemu v stiski ljubezen in pomoč odrekli.

On nas je učil moliti. Kadar molimo in prosimo vsakdanjega kruha, molimo po njegovem namenu in v njegovem smislu, vse drugo — je ničevno. Vsako drugo hlepenje za kruhom, samo za tvarnimi dobrinami, je za naš končni namen brez haska, človeškemu občestvu pa v škodo.

Verujemo, da je človek iz duše in telesa. Duša bo večno živela. Telo naj bo le orodje duha našega, da si zasluži z njim večno zveličanje. Zato smo katoliški delavci apostoli duhovnega življenja. Ta vera ni medla tolažba. V tej veri je naše zaupanje, naš mir, zadovoljnost in veselje srca. V tej veri s pomilovanjem in sočutjem kličemo tako krivičnejšem, ki delavski stan izžemajo, kakor našim ubogim tovarišem, ki smatrajo, da bodo v razrednem sovraštvu ustvarili raj na zemlji. »Neumneži, ko bo Bog vaše duše že prihodnji hip terjal od vas, čigavo bo, kar ste napravili, na kar ste svoja srca navezali.«

Stališče krščanstva napram tvarnim dobrinam je bilo pomembno in značilno v vseh časih. Pomembno pa je zlasti danes za moderno, kapitalistično dobo. Vzporedno z razvojem in napredkom, racionalizacijo modernega gospodarskega življenja ter vzporedno z naraščanjem prebivalstva in njegovih potreb stopa namreč tudi skrb za vsakdanji kruh bolj in bolj v ospredje. Sodobni človek dela splošno bolj intenzivno, kot so delali naši predniki. Milijoni delovnega ljudstva morajo danes napeti vse svoje moči, da se sploh morejo preživeti. Borba za vsakdanji kruh postaja vsak dan težja. S tem pa raste tudi nevarnost, da človek v tej divji tekmi za košček kruha pozabi pravi končni smoter življenja.

Zato pa nam je prošnja: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh« vedno svež opomin, naj se ne utapljammo preveč v vsakdanjih skrbeh. Zakaj on, ki skrbi za

ptice pod nebom in lilije na polju, bo še veliko bolj skrbel za nas, ki smo njegovi otroci.

Druga važna posebnost naše prošnje je ta, da nas je Kristus učil moliti za naš vsakdanji kruh in ne morda, da bi prosili vsak zase: »Daj mi danes moj vsakdanji kruh«. Da moramo po Kristusovem nauku prositi: »Oče naš, daj nam danes naš vsakdanji kruh«, ima svoj poseben pomen. Jasno je namreč, da smo za vse, kar smo prosili svojega nebeskega Očeta, dolžni po svojih močeh tudi sami skrbeti. Kdor bi sam drugače ravnal, kot prosi v očenašu, bi s tem le dokazoval, da njegova molitev, če sploh moli, ni iskrena, da mu ne prihaja iz srca. Z drugimi besedami se to pravi, da ni prav, če mislimo ter skrbimo vsak samo zase. Prav tako kakor nase, smo dolžni se ozirati tudi na druge, dolžni smo misliti in skrbeti, da bodo imeli tudi ti, kar potrebujejo za vsakdanje življenje.

Kajti resnica, da smo vsi bratje in sestre, otroci enega in istega Očeta, ne velja samo v začetku, ko molimo »Oče naš, kateri si v nebesih«, marveč ostane tudi pozneje, ko skrbimo za svoj vsakdanji kruh in prosimo zanj. Kristusov nauk ne pozna načela: Vsak sam zase, Bog pa za vse, ampak vsi za enega in vsak za vse.

Za človeško občestvo torej molimo katoličani, vsakdanjega kruha prosimo, vsakdanje hrane za dušo in telo. Pred vsem pa molimo za dušno hrano.

Naša duša pred vsem potrebuje opore. Duše vseh ljudi bi morale biti naravnane na Boga in njegov nauk, pa bi si telesa vseh ljudi med seboj pomagala in delala po božji postavi.

Tega lepega idealnega človeka, ki bi bil Bogu v vso čast in vsem v srečo, seveda nikdar ne bomo dosegli. Izkvarjena je človeška narava po izvirnem grehu in preveč se naše oči rade k tlom obračajo.

Zato je borba zoper mamoniistično pojmovanje življenja tako strašno težka in se ponavlja od početka sveta do sodnega dne.

Kristus je sicer svet odrešil, odrešil je posebno delavca, ko je proklel suženjstvo in povedal, da smo vsi ljudje sinovi istega Stvarnika, vsi odrešeni po istem božjem Sinu, vsi podobe božje. Kristus je sužnja — delavca odrešil, dal vsakemu človeku čast in spoštovanje, a slaba nagnjenja naše narave so ostala.

Mi smo Kristusovi učenci. Dolžni smo zato sodelovati na njegovem odrešilnem delu, dolžni smo učiti družbo, naj živi kot Kristusova družina v tisti ljubezni med seboj, s katero je on nas ljubil.

Pri tem našem stališču smo v neprestanem boju s silami mamona. Te sile delujejo v nas, se izražajo in uspevajo v zatiralcih in izžemalcih, tem silam je zapadel tudi velik del proletariata. Toda kljub temu je resnica ostala resnica, nauk božji neizpremenjen.

Sin božji je videl in povedal, da bo njegov nauk preganjan, da bo silno trpel, da bodo njegovi zvesti zasmehovani radi njega. Toda zapoved je vseeno postavil in nam je ukazal, da jo izpolnjujemo.

Da pa bi mogli vztrajati, da moremo njegov nauk ohranjevati in da imamo moči, da se borimo zanj, je on ostal med nami.

On je hrana našim dušam. On je hotel biti vedni zdravnik in pomočnik. On je ostal dejansko pričujoč med nami, da nas neprestano opominja na svoj socialni nauk. Iz tabernaklja prihaja socialna reforma. Vzrok svojega bivanja med človeškimi otroki je nam sam povedal: Pridite k meni vsi, ki se trudite in ste obteženi, jaz vas bom poživil. Komu naj velja to vabilo bolj dobesedno kot delavcu. Mi smo

prav res trudni in obteženi. On nam pravi, da nas bo poživil, da nam bo dal obilnega življenja.

V Rešnjem Telesu je postavil zakrament nove večne zaveze. Zaveze med Bogom in človekom. Po njem dobi naša duša zvezo z nebeškim Očetom in ima večno življenje v sebi. V Rešnjem Telesu dobi rešenje naše telo; čeprav še tako izmrtvičeno, žuljavo in obtolčeno, ima v Jezusu jamstvo poveličanja. On sam je obljubil, da bo tiste, ki bodo vredno prejemale njegovo telo in kri, poveličal poslednji dan. Poveličani in počeščeni smo že vselej, kadar Gospoda prejmemo. Saj je naše telo ciborij Rešnjega Telesa in kelih Rešnje Krvi.

Božja miza je za nas pogrnjena. Bog sam je naš gostitelj. Pri njem smo vsi enaki. Pred njim poklekne poleg delavca gospodar, poleg vladarja zadnji državljani. Nad obema razliva svoj blagoslov po zasluženju in hrepenenju, s katerim ga sprejemata. Bog ne pozna socialne neenakosti in je zato vera vanj največja tolažba, pa tudi najbolj navduševalno prepričanje, kadar je duša od zunanjih udarcev strta.

Gospod je hotel biti kruh močnih ne le mučencem, ki so vztrajali in se radovali, ko so trpeli v rimskih arenah, ampak tudi nam vedno, posebno pa takrat, kadar nas zagrnejo težave življenja, da bi človek raje umrl kot živel.

Posebno je potrebna pomoč Rešnjega Telesa tistim, ki nosimo odgovornost za svoje družine, za dušni in telesni blagor svojih otrok. Rast otroka ni v naših rokah. Vsa pazljivost in skrbnost večkrat nič ne pomaga. Človeške moči odpovedo, kadar je treba usmerjati in oblikovati življenje. Tu more pomagati le skrivnostna božja sila, ki v najbogatejši meri vre iz presvetega Zakramenta ljubezni. Da bi z ljubeznijo do Jezusa prepojili vse naše družine, da bi mir njegov živel v naših skromnih prebivališčih, pa bo zastopnost in zadovoljnost pri nas doma. Iz presvetega Rešnjega Telesa bomo v skupni pobožnosti črpali mi in vsi naši dragi seme kreposti, lepote in dobrote. Krepostno krščansko življenje po delavskih družinah more ohraniti le Jezus.

Iz krepostnega življenja more zrasti zdrav delavski rod. Zdrave duše v zdravem telesu potrebuje ves delavski sloj, ker le tak, zdrav, krepak in močan, bo prestajal težave in zmagal napore težkega delavčevega življenjskega boja in skupne borbe delavskega občestva. Krščanski delavci, ki zahtevamo, da naj živi delavski sloj krepostno po božjih in cerkvenih zapovedih in se strogo drži нравnih načel, kakor sta jih postavila Bog in njegova Cerkev, smo s tem apostoli edino odrešilne misli in edino pravega načina, kako naj delavski rod uveljavlja svoje moči in pravice med drugimi stanovi človeške družbe.

Po Evharistiji krepostno življenje v delavske družine. Po zdravih družinah lepšo bodočnost delavskemu stanu. Sklenimo sedaj, da bomo vodili k Bogu svoje družine in jih bomo njemu posvetili. Ob vsakem družinskem prazniku in pomembnejšem dogodku pristopajmo skupno s celo družino k obhajilu. Z njegovo pomočjo bo naše zakonsko življenje srečno, bo vzgoja naših otrok rodila trajne uspehe nam v veselje in Bogu v čast.

Kot člani delavskega stanu pa imamo še posebno dolžnost, da smo vedno pripravljeni pomagati svojim tovarišem. Oni pomoči potrebujejo ne le v telesnih, ampak posebno v duhovnih ozirih. Dolžni smo z lepim zgledom kot vzorni katoliški delavci, Kristusovi pomočniki, z modro besedo in z vsem uplivom širiti v vrstah svojih stanovskih tovarišev duh Kristusov, življenje po veri. Zavedajmo se, da smo soodgovorni za dušni blagor svojih tovarišev. Ni res, da bi to bila njihova zasebna zadeva. Ni res, da je to stvar le Cerkve in duhovnika, mi vsi smo dolžni in poklicani, da z besedo in dejanjem kažemo pot k Bogu vsakomur, zlasti svojemu sotrpinu.

To je naš delavski apostolat. Pri tem bomo največ dosegli, če bomo sami nastopali moško, dosledno in samozavestno, kot katoliški delavci. Zgled vleče, tu nas ne more oplašiti niti zasmeh, niti zbadljivka, niti pomilovalni pogled kakega nasprotnika. Dostojanstveno pojdemo mimo takih nizkosti in vztrajamo v dobrem. Če bodo tovariši videli, da se žrtvujemo za svoje prepričanje, da smo vztrajni in da resno pojmujejo svojo apostolsko dolžnost, se bo zasmehovanje izpremenilo v spoštovanje.

Začetek je najtežji. Težko je poleg utrujajočega delavnika še žrtvovati pot v cerkev, težko je v zgodnji jutranji uri iskati mašo. Večkrat je to težko. Toda čim večkrat bomo to storili, tem lažje bo. Blagoslov vsemogočnega Boga je z nami. Marsikaka prilika, ki je sedaj ne vidimo, se nam bo pokazala, marsikaka sreča, ki nam je sedaj zastrta, nam bo dana. Čas, ki ga bomo Odrešeniku božjemu posvetili, nam bo skrivnostno vračal našo skromno in ubogo ljubezen. Vse naše delo, vse naše trpljenje in premagovanje samega sebe bo dobilo trajno, večno vrednost, ker bomo živeli vedno bolj iz vere v odrešilno moč sv. Rešnjega Telesa. Težave nam bodo lahke in sladke, ker se bomo vedno bolj živo zavedali, da nikdar ne moremo in ne bomo toliko trpeli, kot je Sin božji sam trpel. In če je trpel, mora imeti trpljenje posebno dragocenost. Ker je on trpel, smo v trpljenju njemu najbližji, njemu najbolj podobni. Tem bolj smo mu podobni, čim več trpimo. Kadar bi torej veliko trpeli in zaradi Jezusa to trpljenje kot od njega zahtevano žrtev prenašali, bomo vselej nabirali zase in vse trpeče ljudi novih skrivnostnih zakladov in virov sreče. Tako razumevanje trpljenja izpreminja trpljenje v najslajšo zavest zaslužnja. Ta zavest pa daje v trpljenju moči, v boju vztrajnosti, nas užiga z odločnostjo in tako vodi k uspehom. V tej zavesti delavec ne klone, ne omaguje, ker je prepričan, da Bog vodi njegova pota in če so s trpljenjem blagoslovljena, je to samo dokaz, da je pot prava.

Tako pojmovanje življenja, tako prenašanje izrednih težav, tako razumevanje poklica nam bo dalo med tovariši potrebni ugled. Moja naloga je, da sredi tega življenja, v katerega sem postavljen, izrabim vsa sredstva in vse moči za širjenje kraljestva božjega. S tega vidika sem v službi vesten, zato stremim, da sem strokovno čim najpopolneje podkovan, da svoj poklic kar najspretnije izvršujem, da vse svoje dolžnosti natančno izpolnujem. Taki delavci pa si tudi v najtežjih razmerah morejo pridobiti ugled in spoštovanje. In čim bližje bodo naslonili svoja srca ob presveto Srce Jezusovo, tem večja bo njihova moč. Tam se namreč rodi novo, popolnejše tovarištvo, nova zavest skupnosti, ki ima svojo zasidranost v nadnaravnem. Z modro besedo, molitvijo, zgledom in žrtvijo združujemo in vabimo vse delavstvo k mizi Gospodovi in ustvarjamo vsak v svojem okolju čim večjo in lepšo Jezusovo tovarišijo. Tako bomo delavski apostoli Jezusovi, delavski apostoli Cerkve.

Naša vsakdanja prošnja: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh« naj bo torej pred vsem prošnja po večnem kruhu, nebeški hrani. Prosimo s tem, da bi delavci zopet našli pot k Jezusu v Rešnjem Telesu, da bi delavske množice opustile blodno misel, da jih bo odrešil ta svet, in bodo iskale moči in pomoči le v tabernaklju. Naj vsak izmed nas odide s tega evharističnega kongresa s trdnim sklepom, da bo izrabil za zgled in vzpodbudo svojih tovarišev vsako priložnost, da obiše našega delavskega prijatelja na oltarjih, da bo čim pogosteje prejemal obhajilo in da bomo povsod, kjerkoli je mogoče, četudi v začetku v manjših skupinah, kot delavci v skupnih evharističnih slovesnostih posebno počastili trpečega Zveličarja.

Jezus je obljubil: »Moj jarem je sladak, moje breme je lahko.« Naš stan je jarem, je breme, toda lahko in sladko nam bo, če bomo živeli iz vere. Srečnejšo bo-

dočnost bomo gradili sebi in vsemu stanu, če jo bo Jezus z nami gradil. Po nas, v našem znoju in trudu, naši žrtvi in molitvi, našem obhajilu, našem hrepenenju in naši zahvalnosti Jezusu naj vsa človeška družba znova sprejme Jezusovo zapoved ljubezni, njegov ukaz pravičnosti, naj se zave njegove obljube plačila in kazni, pa bo prerojena in srečnejša vstala iz sedanje socialne bede in duhovne zmede.

Sv. Rešnje Telo je spomin na Gospodovo trpljenje in odrešenje. Odrešenje je bilo središče in smoter Gospodovega življenja. Sv. Rešnje Telo je središče službe božje, središče katoliškega bogoslužja, osrednji vir milosti in zakramentov. Naj bo tudi središče in srce vsega našega življenja!

Med tem govorom je vstopil v dvorano notranji minister dr. Anton Korošec v spremstvu dr. Marka Natlačena in Marka Kranjca. Zopet burno pozdravljanje. Predsednik pozdravi še z besedo v imenu zborovalcev dr. Antona Korošca in izrazi željo, da bi ostal daljšo dobo na odgovornem mestu notranjega ministra, da si slovensko ljudstvo vsaj nekoliko opomore in se oddahne. Po tem pozdravu je govornik nadaljeval svoj govor, ki so ga visoki gostje in navzočni delavci z zanimanjem poslušali. Prav prihod obeh odličnih voditeljev slovenskega naroda, ki sta se preko 30 let borila za pravice delovnega ljudstva, je zborovalce še vse bolj navdušil in jih navdal z nekim veseljem in ponosom.

Po končanem govoru je povzel besedo prevzv. nadškof dr. Anton B. Jeglič in izrazil svoje odobravanje k mislim prvih dveh govornikov. Toplo je priporočil delavstvu, naj se otepa materializma in se trdno oklene načel Kristusovih. Viteze dela je nazval zborovalce in jih pozval, naj odločno zavrnejo vsakega mešetarja z delavsko srečo, ki nima v svojem programu smotra v Bogu. Tega pa nima jasno nihče kot naša mati katoliška Cerkev. Zato morajo krščanski delavci biti apostoli med delavstvom, zlasti v današnjih težkih časih. »Ko odhajate na svoje domove in v svoje delavnice,« tako je zaključil toplo besedo, »ne smete iti le kot opazovalci kongresnih svečanosti, ampak v sebi morate nesti trdni sklep, da boste šli kot apostoli med svoje tovariše in jih pridobili za Kristusa.«

Po tej bodrilni besedi je prevzvišeni zapustil dvorano, z njim je odšel tudi minister dr. Anton Korošec s svojima spremljevalcema. Ob odhodu se je predsednik iskreno zahvalil prevzvišenemu za toplo izrečene nasvete, pokleknil in mu poljubil prstan. Med zborovalci je zavladovalo svečano, radostno razpoloženje.

Kot zadnji govornik je nastopil *dr. Alojzij Kuhar*, urednik »Slovenca«, ki je pričel nekako takole:

»Vzradoščen in ganjen nad visokimi obiski ter duhovitimi govori prednjih govornikov, kakor tudi nad poučnimi besedami prevzvišenega nadškofa dr. Jegliča se mi zdi skoro odveč, da bi govoril o predmetu, ki mi je določen. Pa naj bo, vseeno

naj pa dam prej le to praktično misel, povzeto iz dosedanjih izvajanj: Nam ne imponirajo marksistični preroki, ki oznanjajo paradiž na zemlji, ker mi vemo, da tega nikdar ne bo, pač pa se držimo načela medsebojne pomoči, tako da ne bo človek volk človeku.« Nato je prešel na evangeljsko besedo sv. Janeza:

c) „Gospod, h komu pojdemo, besede večnega življenja imaš“

V dveh zaporednih predavanjih ste imeli priložnost videti sliko vašega stanovskega položaja, prvo, ki jo hoče katoliška Cerkev s polnim uveljavljenjem krščanske pravice in krščanske ljubezni, in drugo, ki je nastala, ker ljudje ne ene ne druge niso marali oživotvoriti v svoji sredini. Končno ste gledali čudovito prenovitveno delo, ki ga v delavskem stanu vrši sv. Rešnje Telo, ako je postalo osrednja točka v življenju posameznega delavca, delavske družine, delavske stanovske skupnosti in sploh vse človeške družbe, ker v človeški duši krepi in razvija prav tiste plemenite čednosti, ki so za urejeno socialno sožitje neobhodno potrebne, čednost pravičnosti in čednost ljubezni.

Zdite se mi zdaj pogumni. Zdi se mi, da se je že sprožilo v vaših dušah močno hrepenenje po tem idealnem, od sv. Rešnjega Telesa ožarjenem delavskem življenju, silno hrepenenje po urejenih delavskih razmerah, kjer pravičnost in ljubezen sproti popravljata in blažita trdoto vsakdanjega dela in kjer sv. Rešnje Telo, ta socialni in delavski duševni kruh v pravem pomenu besede, sproti obnavlja duševne sile, ki se pri vsakdanjem trudu za kruh obrabljajo ali pojemajo.

Toda s tem hrepenenjem, naj si bo še tako lepo, ne smete zapustiti tega kongresa. Zagledali ste cilj in se mu želite približati. Lepo je to, ali zadosti ni. Ta želja se mora spremeniti v sklep volje, da boste tudi vsa sredstva uporabljali, ki jih vam Cerkev daje na razpolago, da se dejansko cilju približate. Vaše hrepenenje mora dobiti, po človeško povedano, trde zobe, ki bodo zdrobili pred seboj vse ovire, treba mu je dati mogočnih kril, ki vas bodo varno dvignila in v mogočnem poletu zanesla čez vse zapreke.

Kajti vi, ki ste vitezi dela in izbrana četa, niste prišli na evharistični kongres, ker vas je semkaj prignala radovednost ali morda tudi željica, da odnesete vsak zase nekaj drobtinic, skrbno v culice svoje lastne sebičnosti povezanih, marveč ste izbrana četa borcev, ki je napovedala boj vsem neredom v delavskem stanu in ki prinaša s kongresa na dlani svojih rok trdna jamstva, da boste delavski stan prenovili in sicer s sredstvi, ki nikdar in nikjer ne odpovedo.

Cilje vidimo in se nam dopadejo. Sprejmimo tudi sredstva, ki do njih pomagajo. Katera?

Razni posamezni misleci, razna društva so se v zgodovini človeštva spravljala na trnjevi posel, da osrečijo delavski stan. Ponujala so različna sredstva in hvalila razne načine, da omogočijo delavstvu materialno blagostanje in mu zagotovijo upravičeno soudeležbo pri vodstvu človeških edinic, ki jih imenujemo države. Saj jih poznate. Njihova imena so se med nami udomačila. Marksizem v vseh svojih odsevih, od socialne demokracije pa do čistega komunizma, da je šele odkril delavca in njegove potrebe, ruski boljševizem da ga je dvignil v vladajoči stan nad vse druge stanove. Ali novodobni fašizmi, ki so si zamislili socialni prepород na neki enakopravni stanovski podlagi pod vodstvom trde pesti enega samega voditelja, da so drugače zatrli kapitalistična nasilstva, kot vse, kar smo dozdej poznali, ker so vse stanove enako brezkompromisno podvrgli službi države. Ali sodobni nacionalistični pokreti, ki hočejo tudi delavstvo osrečiti pod zastavo poganškega povečevanja krvi in jezika

in s surovo silo ustvarjajo novo človeško skupnost, narod imenovano, ki ji naj vsi socialni stanovi enako služijo.

Naj vam ta mena in gibanja, ki jih označujejo, nikar ne imponirajo! Ne morda zaradi tega, ker bi jim hoteli odrekati vsako vrlino, ki jih, redko posejane sicer, vendar le še imajo, ampak zato, ker je vse ono, kar se da o pravicah ne samo delavskega, ampak vseh stanov povedati, že davno in mnogo lepše ter mnogo bolj izčrpno povedala Cerkev.

Preporod vsake človeške skupnosti, naj se imenuje narod, država, stan ali družina, ni samo vprašanje kruha in obleke ter denarja, da si ž njim oboje kupimo. Če bi temu bilo tako, bi vse težave socialnega sožitja bile odstranjene s pomočjo krojačev in ljudskih kuhinj. Ne, socialne reforme se začenjajo pri človeških dušah. »Človek je do človeka volk«, je dejal svoje dni filozof Hobbes in izrekel strašno resnico. Volk je ostal človek v svojih odnošajih do človeka v vseh socialističnih gibanjih, ki pridigajo krvave upore in s krvjo kupljeno nadoblast nad drugimi stanovi. Volk je ostal človek do človeka v sovjetski Rusiji, ki je baje delavski stan dvignila v vladajočega, to bodo pričali tisti stotisoči, ki so z življenjem ali s suženjstvom plačali nadoblast, ki jo svojevoljno izvaja nad vsemi enako diktatura enega krvoloka. Volkovi so ostali ljudje do svojih bližnjih v fašističnih pohodih naše dobe, ko je sila podjarmila ne samo delo, ampak tudi duha suženjstvu države, in volkovi so nacionalisti do sočloveka, ko so celo zakone narave poteptali pod svojo strahovlado krvi. Zdi se, kot da bi navzlic tolikanj poveličevanih marksističnih, fašističnih in nacionalističnih nauk, ki vsi napovedujejo socialne preporode in nove socialne raje, Evropo in ves svet pretresalo grozno tuljenje lačnih volkov, ki v velikih čredah napadajo tuje črede, ki pa se med seboj požro, kadar ni več skupnega nasprotnika. Volkove so marksizmi, komunizmi in fašizmi napravili iz ljudi, črede volkov iz narodov. Delavski stan od tega nima nič, manj kot nič, ker so mu ta gibanja odrekla še svobodo duha, ki jo je prej užival.

Socialni preporodi se začenjajo pri človeških dušah. Kaj pomenijo zveneče besede o socialni skupnosti, o stanovski solidarnosti in samozavesti, kaj beseda o altruizmu, o pravicah proletariata, ako nismo prej, davno prej že človeka spreobrnil in mu v njegovi duši vzgojili čednost pravičnosti in ljubezni in mu poostrili njegovo vest, da mu bo dajala smernice v njegovih odnošajih do svojega sočloveka, ako človeku nismo v luči odnošajev, ki ga vežejo z njegovim Stvarnikom, razložili obveznosti, ki jih ima do svojega bližnjega! Kako naj razložimo že samo besedo socialna dolžnost, ki jo marksisti, komunisti, fašisti in nacionalisti neprestano vlačijo po zobeh in v imenu katere — volkovi svojim soljudem — mirno prelivajo človeško kri, ako človeku prej nismo obrazložili, kaj je dobro in kaj je slabo?

Zato med temi pokreti, ki obljublajo srečo delavskemu stanu, a so mu vzeli z vero podlago za vsako srečo, ki obljublajo socialni red, a so mu odrekli bistvene pogoje, ne boste iskali ne smotrov, ne sredstev, da jih dosežete. Nekaj dobrega vam zavito v zmote ponujajo, to priznamo. Toda nudijo premalo in preplitvo. Oni so samo površno posneli velike socialne zakone krščanstva, iz zaklada socialnega krščanskega nauka so pobrali le nekaj drobtin, samo tega ne, kar je bistveno. Socialna pravica in ljubezen do bližnjega, to so cvetlice, dragi možje dela, ki na tujih vrtovih ne uspevajo. Treba jim je krščanskih duš, da v njih poženejo korenine, se razvijejo in prinesejo obilen sad. Presajene drugam, v drugi idejni svet, se ali sploh ne primejo, ali pa se razvijajo v nemogoče spake. Vi, ki hočete resnično preureditev razmer v svojem stanu, ne boste hodili tja, kjer dajejo manj in slabše, ko imate v kr-

ščanstvu vse in boljše. In naj vas ne bo strah socialnih revolucij, ki grmeče drdrajo od časa do časa skozi vrste človeštva. Tudi najbolj krvave revolucije, ki jih imajo na vesti marksizem, fašizmi in nacionalizmi, gredo mimo, ne da bi krščanska resnica izgubila le eno svojih pravic, in krščanska ljubezen le eno svojih nemimljivih obnovitvenih kreposti. Danes je prav tako kot pred 2000 leti vprašanje odrešitve sveta varno zavarovano v rokah katoliške Cerkve, ki čuva navzlic vsemu trenju človeške zgodovine nesprenemljivi nauk Kristusovega socialnega evangelija. In do konca sveta bodo vse socialne plasti, četudi se bodo življenjske prilike menjavale, lahko črpale iz teh božjih resnic pod vodstvom in nadzorstvom Cerkve novih sil za nova socialna ravnovesja.

Oslonjeni torej na socialni nauk krščanstva, ki odklanja vzpostavitev kateregakoli socialnega reda s pomočjo golega povelja, ki prihaja od zgoraj, ampak ki začne graditi red v človeški družbi s polaganjem temeljev pravičnosti in ljubezni v človeških dušah, poslušni vidnim čuvarjem Kristusovega nauka, papežu in škofom, pojdite vedro s tega kongresa nazaj med svoje stanovske tovariše na križarski pohod, da dosežete izboljšanje razmer v delavskem stanu, kateremu imate veliko čast pripadati.

Katoliška Cerkev s svojim najbolj radikalnim, ker najbolj resničnim in najbolj pravičnim programom, ki ga uresničuje pod vodstvom papeža in katoliških škofov, vas kliče na širna polja, da bodite med ogromnimi množicami delovnega ljudstva socialni apostoli. Med velike Kristusove množice delovnega ljudstva se upajo le redki. Tam ni lavorik, ni blestečih naslovov, ni zunanje časti, tam ni lahkega zaslužka. Pa boste vi, ki hočete biti izbrana četa, zasedli prazna mesta delavskih apostolov in boste prevzeli apostolat socialne reforme, ki se začenja, kot smo rekli, pri preosnovi človeške duše, ki se radikalno in brezkompromisno izvaja, ker je resnica najbolj neizprosna, in ki se konča z ureditvijo človeške družbe po Kristusovih načelih.

Kako, me sprašujete; in prav imate. Hrepenenje je tukaj, navdušenje vstaja, smotri se blešče pred vami, volja za žrtve je močna, sredstva so na razpolago, vodje čakajo. Kje je sedaj bojno polje vaše in kako se boste na njem borili, ko se vrnete domov z vihrajočimi zastavami delavskih apostolov v službi Kristusa Kralja?

»Pazite na same sebe, bodite budni in molite« (Mk 13, 33). Torej v prvi vrsti apostoli *zgleđa*. Vsi ne moremo biti zvezde, da bi sijali z visokega neba nad ostalim človeštvom. Bodimo vsaj svetiljke v svojih lastnih družinah in v svojih lastnih farnih občinah. Svetiljke v delavnicah in v rovih, kjer si služimo kruh. Odložiti je treba prazne sanje, da boste postali pred svetom veliki gromovniki po delavskih shodih ali da boste splezali po trudnih delavskih hrbtih do visokih položajev. Tega delavski apostolat, kot si ga zamišljamo, ne daje in kdor bi se takim nadam vdajal, naj se prej odstrani, da ne bo doživel razočaranj. Prvi in bitni pogoj vsakega apostolata je, da je apostol sam v svojem življenju zgleden. Zgleden družinski oče, neizprosno dosleden v izpolnjevanju vseh očetovskih dolžnosti v družini. Zgleden krščanski mož v odnošajih do svoje žene, zgleden kristjan na celi črti in na vseh področjih življenja brez izjeme, zgleden delavec pri vestnosti v opravljanju svojega dela, zgleden stanovski tovariš, mehak v ljubezni do potreb svojih tovarišev, trd in neizprosni, kadar gre za nemimljive pravice delavstva, poln ljubezni, kadar gre za tuje potrebe, trd in nepopustljiv, kadar gre za lastne dolžnosti. Naj bodo vaši delavski domovi še tako skromni, kakor evharistični križi, ki bodo sijali po delavskih revirjih po čistosti družinskega življenja in po čednostih vseh družinskih članov. Kdor tega ne zmore, kdor tega noče, naj nikar ne vstopa v izbrano četo delovnih mož, ki jih evharistični kongres pošilja med delavstvo, da ga pridobijo in ohranijo za Kristusa.

»Pojdi v hišo in pripoveduj, kaj ti je storil Gospod« (Mk 5, 19). Poleg apostolata zgleđa, apostolat besede. Beseda, koliko dobrega in koliko zla narediš med ljudmi. Kolikim si prinesla srečo, koliko drugih si zapeljala. Beseda, ki si ob pravem času prišla iz pogumnih ust in preprečila nesrečo. Beseda, ki te od nikoder ni bilo, ko si bila potrebna, ker med delavci ni bilo pogumnih apostolov. Beseda, ki iz ust starih delovnih mož čestokrat prešerno in lažljivo zmoto deliš med mladino in moriš življenje, ki se šele komaj odpira. Beseda, ki si dvignila upe strahopetnih, kadar si kot blisk z jasnega udarila ob pravem času in povzročila blagodejen molk. Beseda, ki si mirno in neizprosno zagovarjala pred delodajalci pravice delavskega stanu, koliko si dosegla. In apostoli besede morate biti. Za to se morate uriti, paziti, biti budni in moliti, da boste imeli svoj jezik v oblasti. Danes, ko živa in tiskana beseda lovi delavske duše in jim vsiljuje svoja lažnjiva nebesa, mora biti krščanska, živa in tiskana beseda pogumno na straži, da vsako laž sproti pobije in vsako krivico sproti ožigosa. Delavski apostoli, ali sedaj vidite svoje naloge v delavskih revirjih. Vedno na straži, budni in pozorni, da zavračate zapeljive preroke, da brez strahu povsod nastopite za resnico in pravico in da ste vedno na razpolago, da širite dober tisk in da slabega preganjate.

»Pazi in ne pripoveduj nikomur, ampak ponudi rajši predpisano darilo« (Mk 1, 14). Končno apostolat dejanj. Mnogokrat zgled ne pomaga in beseda ne zaleže. Tukaj nastopi apostolat dejanj. Treba je nekaj narediti za stanovske tovariše v revirju. Apostol dejanja je že na mestu, da ponudi svojo žrtev in da najde še drugih, če lastna ne zadostuje. Treba je posredovanja za dobro in pravično stvar. Apostol dejanja ne okleva. Prvi, vedno prvi in povsod prvi je na mestu. Čim hujša je dolžnost, tem raje, čim težja je, tem hitreje. Apostol dejanja ima v delavskih revirjih polne roke. Tu je treba v okviru Katoliške akcije širiti dober tisk, tam pomagati pri prosvetnem delu, tam zopet pri strokovnih vprašanjih. Tukaj je družina v bedi in si ne ve kako pomagati, tam so delavske sirote brez vsake opore. Tu je treba pomagati tovarišu, ki je trpel krivico. Sto in sto potreb se pojavlja v vsakdanjem delu delavca. In vedno bo delavski apostol tisti, ki bo prvi na fronti s svojimi nasveti, z dejansko pomočjo v okviru svojih moči. Lasten zgled ne bo zalegel pri marsikaterem sodelavcu, beseda tudi ne, pa bo prišlo dejanje in bo stanovskega tovariša, ki pada v pijančevanje, ali ženo, ki zahaja na kriva pota, ali mladino, ki se izgublja, rešilo za ta in za oni svet. Apostol biti je naporno. Je čestokrat obupen poklic brez počitka ki zahteva vsakourne žrtve in daje tako malo vidnih uspehov, še manj pa vidnega plačila. Toda, kdor si tega ne upa, naj nikar ne hodi med viteze dela, med delavske apostole, ki hočejo črpajoč iz socialnega evangelija Kristusovega prenoviti razmere v našem delavskem stanu.

Pa naj vas nikar ne prijema malodušje, dragi možje, ki boste apostoli med delavstvom. Saj ne boste sami. Če bi bili samim sebi prepuščeni, da, potem je neizbežno, da ne bi vzdržali niti dneva v tako naporni apostolski službi. Pa saj sami ne boste.

Med vami bo Kristus v sv. Rešnjem Telesu, z vsem svojim neizčrpljivim zakladom socialnega krščanskega nauka, kjer se boste vedno znova napajali tiste resnice, ki jo boste z zgledom, z besedami in z dejanji širili. Med vami je Kristus s svojo zakladnico nadnaravnih moči, ki jih milosti imenujemo in ki bodo razsvetljevale vašo razum, da bo vedno jasno videl, ter krepile vašo voljo, da ne bo nikoli opešala.

Med vami je poglavar katoliške Cerkve, tisti, o katerem je nedavno umrli francoski marksist Albert Thomas rekel, »da je s svojo delavsko okrožnico kot

nobeden drugi pred njim poklical v zbor katoliško vesoljstvo za pravice delavskega stanu«, sveti oče, čuvar Kristusovega nauka na zemlji in živi klicar in buditelj vesti, da človeštvo ne pozabi na zakone pravice in ljubezni, ki sta edini pravi zaščitnici pravega socialnega reda.

Med vami in pred vami stoje vsi katoliški škofje, zastopniki vrhovnega poglavarja in varuhi krščanske besede in krščanskega življenja po naših škofijah. Vedno na straži, da se v imenu vsakega stanu postavijo v bran proti vsaki storjeni krivici in da vzbujajo povsod krščansko ljubezen do bližnjega v karitativnih organizacijah. Pripravljeni, da s svojo božjo in človeško avtoriteto podprejo svoje apostole, ki v njihovem imenu delajo po delavskih revirjih.

Kristus je »prišel na zemljo, da prinese ogenj« (Lk 12, 49). Ta njegov ogenj naj vas objame danes, ko boste dvignili roke k prisegi, da kot delavski apostoli greste med ljudi svojega stanu, kamor vas Kristus pošilja »kot jagnjeta med volkove«. Ta ogenj boste nesli tudi s seboj med svoje stanovske tovariše, ga prižigali od delavske hišice do delavske hišice, da bo gorel, plamtel s plamenom, ki ga nikdo ne bo mogel več zatreti.

Križarska vojna je torej napovedana. Cilji so postavljeni in pred vami se blešče v vsej svoji nadnaravni lepoti. Sredstva so vam dana v roke, vodje so izdali svoja povelja. V boj torej, križarji dela, ki vas »bodo poznali po vaših sadovih« (Mt 7, 16). V boj in na fronto, saj posebno v vašem stanu pri velikem delu za odrešitev sveta Bogu primanjkuje največ pomoči od strani ljudi. Ni katoliška Cerkev na svoje dolžnosti pozabila, ampak človek je bil, ki je na Cerkev pozabil. Evharistični kongres v Ljubljani naj ima ta veliki uspeh, da bo dal Bogu ob strani pomoč krščanskih delavskih mož, ki ne bodo manjkali, kadar jih bo rabil. Ali boste vi manjkali, kadar vas bo klical? Ali boste vi odpovedali, ko vas bo pozval? Ne, ne, saj slišite, kako gre njegov glas nad našo domovino, ob tisočih evharističnih križev se lomi, iz stotisočev slovenskih delovnih src odmeva, ta božji klic za rešitev delavskih duš. Naj torej zavihrajo bojne zastave, apostoli so pripravljene. Naj se dvigne vaša prisega visoko proti nebu, da greste med stanovske tovariše, da tam postanete živi evharistični križi, ki bodo obsevali naš slovenski delavski stan, odganjali temo od slovenskega delavca. Naj slišijo Kristus, papež, katoliški škofje in slovenski narod prisego katoliških mož, ki hočejo odslej živeti in umreti kot Kristusovi apostoli med ljudmi svojega stanu.

Po tem govoru, ki je na vse navzočne mogočno vplival, je kaplan Janez Sladič kot škofov zastopnik izvedel slovesno obljubo delavstva. Na stavljena vprašanja so navzočni odgovarjali odločno, glasno in z navdušenim pritrdjevanjem.

č) Slovesna obljuba za delavce-može

1. *Duhovnik:* Ali obljubite, da boste:

krepili v sebi in svojih otrocih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sama skrb za kruh;

odstranjevali velike npravne nevarnosti v delavnicah;

Kardinal legat med pozdravom ljubljanskega župana na kolodvoru v Ljubljani

Križarji s prapori v sprevedu kardinala legata

V spremstvu odličnikov gre kardinal legat k ofiel-nemu sprejemu pred ljubljanskim kolodvorom!

**Slovesni vhod papeževga legata
v kongresno mesto**

utrjevali danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

in da hočete iztrgati delovni sloj novi sužnosti materijalizma.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da se boste v krščanski socialni akciji borili za preureditev družbe edinole po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika, v nrvnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držali Pijeve okrožnice *Quadragesimo anno*;

da boste kot zgledni kristjani v apostolskem delu med svojimi tovariši odločno izpovedovali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma ali kakršnegakoli materijalizma;

da boste delali in se borili kot katoliški delavci le v disciplinirani strnjnosti s Cerkvijo in dosledno pokorni papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

3. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogosto, vsaj za hip obiskovali svojega prijatelja Jezusa — Delavca v tabernaklju;

da boste pri sv. maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale sami, skupno s svojimi družinami ter skupno s svojimi stanovskimi tovariši pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bili močni in strašni za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence tega evharističnega kongresa in vse vaše mile in drage posebni zaščiti Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Predsednik: Zaključim zborovanje in vas prosim, da skupno zapojemo himno: »Povsod Boga«.

In iz krepkih delavskih grl je zadonela mogočna katoliška himna po dvorani, njen glas je segel tudi v ozračje kongresne Ljubljane, misel njena pa je z razhajajočimi se zborovalci poletela v neštete delavske domove po vsej slovenski zemlji in še preko njenih meja.

Uspelo zborovanje je predsednik zaključil z besedami: »Kristus zmaguj, Kristus kraljuj, v hostiji sveti nam gospoduj!«

4. Zborovanje delavske moške mladine

Delavski fantje so zborovali v dvorani Okrožnega urada za zavarovanje delavcev. Nekako 200 mladih delavcev se je zbralo na tem zborovanju, ki ga je vodil Andrej Križman, kaplan z Jesenic. Za to zborovanje je zborovalni odsek imel v programu tri govore; stanovski govor, ki ga je govoril *Josip Šolar*, je bil označen z besedo Matejevega evangelija: »Ali ni to tesarjev sin?« Evharističnemu govoru, ki ga je govoril kaplan *Andrej Križman*, naj bi bila glavna misel vzeta po Kristusovi besedi: »Jaz sem kruh življenja.« Kot tretji govor je bil na programu akcijski govor po besedi Janezovega evangelija »Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce«, ki ga je imel *dr. Ivan Ahčin*, glavni urednik »Slovenca«.

Govorniki, ki so na tem zborovanju govorili, so izvajali sledeče misli:

a) „Ali ni to tesarjev sin?“ (Mt 13, 54)

Vselej, kadar premišljujemo naše stanovske težave, je prav gotovo prvo razmišljanje posvečeno vprašanju dela. Mi imamo danes dolžnost, da naš stan in predvsem misel o delu razgledamo v svitu krščanskih resnic. Na ta način hočemo poiskati in razbistriti naše pojmovanje in vrednotenje poklicnega in stanovskega dela ter naše naloge v svojem stanu in človeškem občestvu.

Bog je ustvaril človeka za delo. Sv. pismo pravi, da je Bog sam delal in ko je vse stvarstvo ustvaril, je ustvaril človeka, ter ga postavil za gospodarja zemlje. Bog je izročil torej zemljo in kar je na njej človeku, človeškemu rodu v izkoriščanje in obdelovanje. Po njegovi vseмогоčni volji, ki je utelešena v naravnem zakonu, se prav za prav delo ustvarjanja še vedno vrši. In človek po isti zapovedi božji, kot je bila dana v raju, še vedno gospoduje zemlji in vsemu, kar je ustvarjenega na njej, za ohranitev svojega lastnega življenja — z delom.

Zapoved dela je torej dana človeku naravnost od Boga in je zato človeška naravna dolžnost. Prirojena je. Kakor je ptiču prirojeno letanje, tako je človek po svoji naravi ustvarjen za delo. Delo naj bi bilo po prvotni Stvarnikovi volji najprijetnejše in najslajše človekovo udejstvovanje. Z grehom je človek priklical prokletstvo na delo: »prokleta bodi zemlja v tvojem delu, v trudu se boš od nje preživiljal vse dni svojega življenja, trnje in osat ti bo rodila, v potu svojega obraza boš jedel kruh«, tako je Gospod govoril prvima človekoma, ko ju je izganjal iz raja.

Delu, ki naj bi bilo le blagoslov, se je kot posledica izvirnega greha pridružilo trpljenje. Življenje narave, ki naj bi človeško delo podpiralo in mu služilo, mu

sedaj nasprotuje. Človek se z neizmernimi trudi in navori komaj dokoplje do kakega vidnejšega uspeha, pa se mu že mimogrede uspeh sam izmaliči v škodo. Delo ni več lahko in veselo izpolnjevanje božje volje, ampak tudi pokora za greh.

Ločen od Boga je človek pred Kristusom zašel tudi glede pojmovanja dela. Utrdilo se je prepričanje, da je delo nečastno. Grki in Rimljani niso delali težkih del, zlasti ne kakih obrtniških in industrijskih del. To delo je bilo umazano in sramotno, da se svoboden državljani ni smel baviti z njim, če si ni hotel omadeževati svoje časti.

Posledica takega mišljenja je bila splošna delamrznost. Le sužnji so delali. Delavci so torej bili sužnji. Pomenili so v poganskem gospodarstvu tiste višje živali, ki so smele svoj razum in voljo izrabljati v delu za gospodarja, a kljub svoji pameti in čustvenosti, kljub svoji včasih zelo bogati duševnosti, niso bili ljudje, niso bili osebnosti. Delavec ni imel ne pravice do življenja, do človeškega ravnanja, ne spoštovanja, da o svobodi sploh ne govorimo. Delavec je bil blago, orodje, s katerim razpolaga gospodar, kakor z mrtvo lastnino. Suženj je bil brezpraven, zato se mu nikdar ni mogla zgoditi krivica.

Jezus Zveličar je spravil človeški rod zopet z Bogom Očetom. Da bi človekovo življenje in udejstvovanje posvetil, je človek postal, kot človek živel, delal, prenašal vse življenjske težave, občutil vse grenkobe življenja razen grešnosti, jih pretrpel in preživel v največji meri in najstrašnejših oblikah, zato da je v smislu večnega božjega sklepa odrešil človeški rod pred večnim pogubljenjem. To odrešenje je bilo tudi odrešenje dela.

Zveličarjev nauk o življenju je sicer tak, da jasno kliče pred vsem k zveličanju in poveljanju duše, a zahteva v ta namen tako udejstvovanje duše in telesa človekovega, da je zdrav, naraven in obilen vir tudi za časno človekovo blaginjo.

Kristusov nauk je prinesel požlahtnjenje pojmovanja dela in delavca, dal je naravnost zapoved dela, obsodil lenobo, poveličal trpljenje in zapovedal vsem ljudem, da se ljubijo med seboj, kakor vsak sam sebe ljubi. S tem je odpravil razred sužnjev in razred svobodnih državljanov in mesto poganke razdeljenosti ustanovil krščansko občestvo Kristusovih odrešenih bratov. Kristus nas je osvobodil od poganških socialnih zmot.

Zveličar ni le učil. Da bi njegovemu nauku lažje sledili, je sam s svojim življenjem zgled postavil. »Ko je bil v božji podobi, je podobo hlapca nase vzel, ponižal sam sebe in bil pokoren do smrti, smrti na križu.«

V popolnem ubožtvu rojen je kot tesarski delavec rasel v modrosti in milosti pri Bogu in pri ljudeh. Trdo je delal in pri trdem delu s svojimi svetimi starši pomanjkanje trpel. In ko je nastopil svoje učeništvo, si ni izbral komodne vloge voditelja svojega naroda, ki bi ga bila postavila na prestol Davidov, ampak je kot ubog vandrovcec, ki od miloščine živi, hodil od kraja do kraja, On, Vsemogočni, Neskončni.

Ker je sam tako živel kot najubožnejši, je ljudstvo sprejelo njegov socialni evangelij, ki ni obetal raja na zemlji, ne naslade, ne zmagoslavnega rajanja nad premago sovražnika, pa je zahteval žrtev in odpoved, pravičnost, zmernost in ljubezen vseh do vseh brez razlike.

To je bila nova zapoved, ki jo je On dal. On je delu vrnil čast, delavca zapovedal ljubiti. Delo je po Kristusovem nauku neobhodno potrebno. Kdor noče delati, naj tudi ne je! Z drugo besedo, kdor ne dela, ni življenja vreden.

Kako je Jezus Kristus hotel izrečno odlikovati delavski stan, je pokazal še s tem, da si je za svoje sodelavce in naslednike izbral ljudi, ki so se preživljali z ročnim delom. Galilejske ribiče je postavil za upravitelje v svojem kraljestvu.

Kristus je res s svojim naukom, s svojim delom, z vsem svojim življenjem izrečno odlikoval delavski stan, njegovo preproščino, uboštvo in trpljenje. Praktičen, ubog delavec je kot človek na sebi pokazal veličino svoje božje besede in izvolil delavski stan za sebi najpodobnejši in nekako najbližji poklic.

Jezusovo odrešilno delo ni odpravilo trdot in težav dela. Grožnja iz raja je ostala, potne srage teko naprej po licih Adamovih otrok, toda novi duh je, ki delo oživlja. To je prepričanje, da s svojim delom opravljamo službo božjo.

Najvišje je duševno delo. Duša vodi telo. Zato je vedno v telesnem delu nekaj tudi duševnega. Naj delamo duševno ali telesno, naj se ukvarjamo gospodarsko ali opravljamo kak drugačen posel, povsod krščanska delavska duša s svojim delom izvršuje voljo božjo. Zgled Jezusa delavca ji je pred očmi, njegova sodba in njegovo vodilo je odločilno za vsako vprašanje. Jezusov zgled in nauk bodi zakon za vse delavsko življenje.

V čem je ta nauk? Delavski stan je v družbi drugih stanov po moralnih in socialnih načelih časten, odličen, koristen, lep in od Jezusa posebno odlikovan. Delavski stan mora vsa družba ščititi, ker mora ščititi delo, zdravo življenje, nraven in umstven napredek, osebno čast in svobodo delavčevu.

Delavec je po krščanskem socialnem nauku med najvzornejšimi deli človeške družbe. Delavski poklic v katoliški družbi daje stanovski ponos in zdravo, primerno stanovsko samozavest, ki nikdar ne neha misliti in delati za vse človeško občestvo. Delavčevu trpljenje in njegove posebne težave, v kolikor so neizogibne, imajo v katoliškem nauku lepoto in večno vrednoto kot odsev Kristusovega križevega pota, ki vodi v vstajenje. V katoliškem nauku ima delavčeva socialna zahteva polno upravičenost in utemeljenost. Le katoliška pravičnost je v veri utemeljena, katoliška ljubezen do bližnjega pod kaznijo poslednje sodbe ukazana. Le na polju, ki ga katoliški in verski nauk napaja in hrani, morejo rasti in cveteti vse tiste kreposti, ki dajo moč in rast delovnim slojem.

Katoliška Cerkev je vso svojo zgodovino prepletla z najdovršenejšimi deli dejanske ljubezni do bližnjega. Toliko junakov dela, toliko požrtvovalnih duš, ki so se svetu odpovedale in šle trpet in molit za uboge ljudi, kje jih imamo, kot v naši Cerkvi. Katoliški svetniki so bili v vsaki dobi luč človeštva, če je pozabilo na svojega brata. Samostani in zavodi katoliških redov so najpopolnejša in najlepša, kar čudovita ustanova za popolno, nesebično službo trpečim in ubogim. Cerkev Kristusa — delavca, je Cerkev delavčeva. Njena čast in ponos so delavske vrste, leté imajo le v njej pravo življenje in zavetje.

Vse drugo, vse kar besedičijo Marks in njegovi, Lenin in drugi, vse kar skušajo in s krvjo človeštva vpeljujejo med proletarce, je zlo, je hudičevu delo, ki bo v dejanje in življenje postavljeno, rodilo novo nesrečo najpreje in pred vsem za delavstvo.

Mi, delavski fantje, smo dolžni, da to jasno povemo. Mi moramo biti vitezi katoliške delavske pravde. Naša prva bojna priprava je v tem, da krščanski socialen nauk poznamo, da si ga vsega osvojimo, da posebno točno poznamo njegovo zgodovino, ogromno vrsto katoliških socialnih in dobrotelčnih ustanov vse do papeških okrožnic in navodil zadnjih let. S tem dobrim poznanjem opremljeni bomo sposobni za uspešno apostolsko krščanstvo med delavstvom.

Quadragesimo anno in Rerum novarum sta Mozesovi tabli krščanskega delavstva. Delavska mladina bo ti tabli nosila na čelu naših strnjjenih vrst. Katoliško delavstvo bo polno nade in verno obračalo svoj pogled na ta kažipot in odločno po njem uravnalo svoj korak.

b) Jaz sem kruh življenja (Jan 6, 35)

Videl sem bojne poljane. Smrt je ždela na križpotih in sprejemala tisoče mimoidočih. Cepali so ob potih, padali in strelskih jarkih, izkraveli ob žičnih ovirah, umirali ubijajoč, podivjani od obupa, zakaj lačno, sestradano je bilo telo, izžeta, izčrpana do smrti onemogla po življenju hrepeneča bolna duša. V očeh stotnij je ležal strašen krik v človeku križanega Kristusa: »žejen sem« in v brezmejno žalost svetopisemskega Lazarja ni padla drobtina z mize bogatina. — Tedaj, se zdi, je sonce zatemnelo, mrak je legel med narode, tema nad življenje, mraz v srca milijonov in zemlja je odrekla kruh sinovom, da so lačni tisti, ki nimajo — in žejni in sestradani do mozga tisti, ki imajo vsega v izobilju — volkovi in vampirji.

Dajte nam kruha, obupujejo matere. Dajte nam kruha, prosijo možje. Vpijejo združbe, kriče mase: dajte nam kruha za življenje. A daje in deli se škorpion namesto jajca, kamen namesto kruha, mesto življenja smrt, ker le eden je, katerega je svet zavrgel in ki more o sebi pričevati: »Jaz sem kruh življenja«.

Delavska mladina, ki gledaš in doživljaš sama dvojno lakoto sodobnih časov: telesno in duševno, spreglej iluzijo in prevaro na zemlji obljubljenih nebes. Okleni se njega, ki ti je v kruhu iz nebes dal samega sebe v hrano za življenje sveta. Po njegovem kruhu prihaja zveličanje — življenje duše, po njem tudi harmonija interesov nad blagoslovom zemlje — življenje teles.

V strašni socialni drami moderne družbe se odigrava zadnje dejanje. Rafinirani individualizem in pošastni kolektivizem v tekmi surove sile snovnosti brez duha in brez Boga stiskata v železnih kleščah suženjstva vesoljno človeštvo, da se vsa zemlja trese kakor v porodnih bolečinah. — Zemlja kliče po delu človeških rok, roke po delu, a dela ni. Zemlja in sonce kopičita hrano v milijonih ton za sinove, a sinovi stradajo. Istočasno pa se življenje uničuje in gine ob prostranih rekah, gnije na dnu morskih obrežij in ga požirajo v človeški brezumnosti zapaljeni ognjeni zublji. Ust ni, ki bi jedla, — in tista, ki so, nimajo kaj jesti. Na čudež vstajenja čaka v človeških telesih novo rojenje, da bi izravnalo nastale vrzeli, a ostati mora v nasilni smrti. Vrzeli rastejo. Nered se veča. Namesto obljubljenih nebes na zemlji divja vsepovsod živ pekel.

Izpodrezana je vinska trta, da se beseda Besede ne pretaka več po njej v življenje narodov, v mladike ljudstev. Razbita je harmonija, razvezana vez skupnosti, raztrgani interesi. Po razrvanih grapah človeških strasti dere nad svet prokletstvo in razdejanje.

Gospod Jezus, žlahtna vinska trta, žuboreče življenje, živi kruh nebes, je edino odrešenje, je usmerjenje strasti, je harmonizacija interesov, je vez edinosti, je spoj milijonov v eno bratstvo. — Uživaje kruh življenja upostavite spoj trte z mladiko, da boste po njem živeli sami in obrodili sad: prerjenje in vstajenje družbe.

Kristjani prvih časov so slišali: »Resnično, resnično vam povem: Ako ne boste jedli mesa Sina človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. — Kdor je ta kruh bo živel vekomaj.« Zbirali so se vsak dan v bratski skupnosti, v lomljenju kruha in množica teh, ki so verovali, je bila enega srca in enega

duha. Vez ljubezni jih je izenačila, jih družila po vinu življenja, krvi Kristusovi v nerazdružno enoto in z božjim življenjem se je naravno pretakalo v tej enoti po trti v sleherni mladiki, v zadnji listič, »da ga ni bilo uboega med njimi.« — »Delilo se je vsakemu, kakor je kdo česa potreboval.« Življenje Gospodovo se je pretakalo v žilah črede. Zaživel je on v množici in množica v njem in v sužnju in siromaku je vstala podoba božja, lik Kristusov. Nihče ni mogel mimo tega lika, da ga ne bi želel osrečiti in poveličati. V poedince in v družbo, v zasebno življenje in v javno zakonodajo je pronical ta duh in je odreševal s silo in močjo ljubezni. Časi tega duha — čistega, v nadnaravnosti temelječega, sebi se odpovedujočega altruizma, prvobitnega komunizma naj bi bili živ opomin vsem, zlasti pa delavskim slojem in ustvarjajoči delavski moški mladini, ki so ji premnoge preizkušnje zadnjih let zadale prenekateri krivičen udarec in mnogo krvavečih ran, da naj v svojih težnjah po izboljšanju človeške družbe, v bojih za kruh in življenje ne pozabijo, da se mora skozi to družbo pretakati za njeno ozdravljenje sok življenja, ki je tekel s križa na Kalvariji in ki teče raz naših oltarjev.

Ne v znamenju nasilja in terorja, ampak v znamenju zveze duhovne skupnosti in iz nje izvirajočem čutu neporušne odgovornosti do poedincev in celote naj raste delavski rod ob kruhu življenja v novo dobo, neuklonljiv za pravice božje in človeške, dokler ne zmaga v nas in v družbi in ne zavlada Kristus Kralj in njegova pravica.

V vas vseh vstaja živa želja, da bi se vzdignili zoper krivico in nasilje, zoper strašne vnebovpijoče grehe, zoper gnilobo in smrad, v katerem se duši človeška družba. Odpor duše in gnev srca vsak dan narašča. Naj! Da bi bili kakor Makabejski bratje za pravico, za narod, za družbo — borci božji v zmagah, — kakor kri prvih kristjanov v vašem trpljenju in odpovedi seme nove dobe novega rodu! — Če je temu tako, tedaj pijte, Gedeonovi vojaki, v teh brzih časih s hitrico pred boji vaših dni iz studenca žive vode, iz milostnega toka presv. Evharistije. Okrepčan po tem toku bodi vsakdo izmed vas glasnik novih časov, prerok nove družbe, nosilec zdravja, lomilec kruha, na prelomu zgodovine sograditelj novih socialnih vekov. Zakaj brez njega, ki je kruh življenja in vaša moč, bi bili mrtvi sami, vaša dela v razpad obsojena, vaša moč ohromela, vaše besede udarci v praznino. Delavska mladina brez Boga, brez živega kruha, bi bili kovači brez kladiva, kladivarji brez nakoval.

Moji fantje, delavski prijatelji, ki vam je od usode določeno, da z lastnimi rokami ustvarjate nova dela v vidnem svetu, vam je določeno, da tudi v nevidnem ustvarjate nove vrednote iz bogastva svojega duha, ki naj živi bolj kot drugi iz vinske trte Kristusa, zakaj vaša preizkušnja je težja od drugih.

Vsemu zapeljevanju hudobnega duha, vsemu prišepetavanju človeških strasti je namreč za delavske fante industrijskih obeležij pridejana še zvrhana mera preizkušenj in vab v zapeljevanju sveta. V nevarnosti v delavnici, v nevarnosti na cesti, v nevarnosti doma! Med surovimi zmateriliziranimi tovariši, med lažnimi prijatelji, v prenapolnjenih, pretesnih stanovanjskih kasarnah, med zgubljenimi dekleti, med ciničnimi ženami, v boju proti organiziranemu nasilju zaslepljenih mas, oblegan od tiska, vabljen po kinu in igri in pijači omahuješ. Tovarniška sirena ti je iztrgala praznik, je oskrunila nedeljo, je zvonove zavezala v tvoji duši. Povodenj in delo versko indiferentnih organizacij izpodriva najvišja in najgloblja življenjska vprašanja in jih potiska v pozabljenje. Mase Bogu odtujene polinteligence se v materia-

lističnem izživljanju razlivajo po trgih in mestih kakor zastrupljene vode. Čednost je teptana, krepost ponižana, značajnost zasramovana in preganjana, ljubezen zasme-hovana. Šopiri se laž, prevara je nagrajena, hinavščina plačana, evangelij sovraštva postaja najvišja zapoved za razredno zavednega delavca. Valovje zaslepljenih mas narašča, razdraženo se peni v slepi jezi, meče te radi resnice opljuvanega kakor izdajalca iz svoje srede, ven iz tovarn na cesto in v brezdelje. Kateri sami iščejo pravice, so pripravljeni, da te pobijejo kakor »sv. Boštjana iz predmestja«, če slepo ne kloniš nasilju. — Nevzdržno za človeške moči! Kako ne bi omagoval, pešal, padel, utonil v tem morju viharjev, kdor nima, česar bi se oklenil, s čimer bi se krepil, zjeklenil svojo voljo, zgranil svoj značaj. — Delavska mladina, obiskana od šibe časa, tvoje mesto je zato ob lesu križa, kjer so tekli živi studenci iz Moža bolečin in ob oltarjih, ob tabernakljih, kjer teko sedaj. Dotaknil se bo Kristus tvoje rane in bo ozdravela, stopil bo v srce, da bo zagorelo in bo upepeljena grda misel, pregnan bo vladar teme; združil se bo z dušo, da bo vstala kakor zarja pred solncem; svetla, neupogljiva glasnica novih vekov, v katerih bosta kraljevala Resnica in Ljubezen, Kruh življenja brani pred gnilobo, daje in množi življenje milosti, posvečenja in dejavnosti ter varuje smrtne sence, zakaj: »Če kdo jé od tega kruha, bo živel vekomaj.« S tem kruhom oborožen stopi z značajem Makabejskih bratov kot borec resnice in pravice v strumno vrsto po istem kruhu okrepcanih sobojev-nikov v boj za lepše čase, za novi rod, kladivar novih vekov.

Sveta nakane in peklenških vrat naponi te tako oboroženega ne bodo zrušili. Kristus je vstal! Vstal boš tudi ti, ki si bil deležen njegovega življenja. Svet te bo križal, svet te bo ubijal, tebe in tvoje vzore, Kristus pa te bo krepil, Kristus te bo obujal za vedno nove boje, za novo življenje. »Kdor jé moje meso in pije mojo kri,« pravi On, »ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan.« Po njegovi moči, ki bo prešla v vas po kruhu in vinu življenja, rastite v srečnejšo bodočnost. Nihče sicer ne bo trpljenja odpravil, bolečine ukinit, bridkosti razpršil, siromaštva zatrl, ubil upora strasti zoper duha, radi katerega moramo križati ude lastnega telesa, a mi vemo, da gre pot do sreče preko Kalvarije in njenega križa. Mi imamo zgled pred seboj — veličasten, fascinujoč, morje božjega trpljenja, ki se preliva v up in zarjo odrešenja. Mi vemo, da je križ in odpoved znamenje zmage. V tem znamenju z Bogom združeni skozi trpljenje samoodpovedi po angelskem kruhu napojeni rastite v čisti rod, delajte za lastno, osebno in stanovsko usovršenje, premagujte svoje poželjenje, krotite svoje sřrasti, v sužnost devajte svoje ude, da v vas zmaga duh nad materijo, resnica nad lažjo — da se bo blagoslov božji in posvečenje razlilo v vaše duše, sreča in rajski mir in sveta vez edinosti v vaše bodoče družine. Da bo v bojih življenja vera vaša zmaga vaša, se naslonite ob križ, na katerem je tekla za vaše in sveta rešenje sveta kri in se je darovalo telo, ki se daruje sedaj vse dni in vsak čas v iste namene. Tako boste v delavskih bojih in vsakdanjem trpljenju zrasli vredno prejemale kruh življenja in nosili v sebi Kri-stusa. Tako boste postali zmožni in vredni glasniki nove dobe, osvajajoči voditelji ustvarjajočih delovnih mas in časov, v katerih bodo izginile brezdušne mase sestradanih volkov iz gnezda brezstidnih vampirjev. Za vse bo vsega dovolj v zvezi lju-bezni in edinosti. Delil se bo kruh z božjim blagoslovom milijonskim množicam preko vaših rok in del in do obupa strašna duhovna lakota sedanjih dni bo postala bajka, če bo svet razumel, da je Resnica, ki je pričala o sebi: »Jaz sem kruh živ-ljenja.«

c) „Pasi moja jagnjeta, pasi moje ovce“ (Jan 21, 16—17)

Pripravljalni odbor mi je stavil nalogo, da govorim o Katoliški akciji med delavsko mladino. O tem, kaj je KA drugod, pa tudi pri nas, razpravljajo že nekaj let. Toda kljub temu se ne more reči, da je teoretično doseženo že popolno soglasje in enodušnost. Zato vam tukaj ne mislim razlagati nauka o KA, od česar bi najbrže ne imeli veliko, ampak si hočem pomagati z zgledom, ki bo nazornejši, kakor vsa teorija.

»Stopil je k Gospodu učitelj postave in ga tako-le skušal: Učenik, kaj naj storim, da dosežem večno življenje? On pa mu je rekel: Kaj je pisano v postavi? Kako bereš? Ta je odgovoril: Ljubi Gospoda svojega Boga, z vsem srcem in vso dušo in vso močjo in vsem mišljenjem, in svojega bližnjega kakor samega sebe. Prav si odgovoril, mu je rekel, to izvršuj in boš živel. Ta se je hotel pa opravičevati in je rekel Jezusu: In kdo je moj bližnji? Jezus je povzel besedo in rekel: Neki človek je šel od Jeruzalema v Jeriho in je padel med razbojnike; ti so ga opleniili in mu zadali ran ter so odšli in ga pustili napol mrtvega. Primerilo se je pa, da je šel po tisti poti neki duhovnik; in ga je videl in šel mimo. Prav tako je tudi levit, ki je prišel na to mesto in ga videl, šel mimo. Ko je pa neki popoten Samarijan prišel do njega in ga videl, se mu je v srce zasmilil. In pristopil je in vлил v njegove rane olja in vina ter jih obvezal; in posadil ga je na svoje živinče, peljal do gostilnice in zanj poskrbel. Drugi dan je vzel dva denarja, dal gostilničarju ter rekel: Poskrbi zanj, in kar boš več potrošil, ti jaz nazaj grede povrnem. — Kateri izmed teh treh, se ti zdi, je bližnji tistemu, ki je padel med razbojnike? On je dejal: Tisti, ki mu je skazal usmiljenje. — Jezus mu je rekel: Pojdi in tudi ti tako delaj!«

Čenjeni zborovalci! Mislim, da lepšega primera za to, kaj je KA, do konca sveta ne bo mogoče najti. Vse vzemo: KA ni samo golo čustvovanje, ni samo srčno usmiljenje, dobrot, ampak je pred vsem dejanje, ki je radi Boga porojeno iz ljubezni do bližnjega. Bližnji pa je vsak človek, ki se nahaja v potrebi.

*

Krščanski delavec: Kdo more biti tebi bližji kakor delavec, s katerim posečata isto tovarno, delata v istem obratu, strežeta morda celo istemu stroju, živita v istih gmotnih in družabnih razmerah, brat po delu in življenju. Kako je lepo in razveseljivo, če je tudi brat po mišljenju in nazorih. Potem so dani vsi pogoji, da se razvije med njim in teboj pravo tovarništvo in celo prijateljstvo, da si odkrito izmenjavata nazore in mišljenja, stremita za enakimi ideali, se navdušujeta za iste cilje, se tovariško podpirata med seboj; drug v drugem vidi svojo izpopolnitev.

Žal pa večkrat ne naletimo na tako lepo tovariško razmerje. Tovariši, ki so okrog tebe, so pač tovariši po delu, poklicu, načinu življenja, — nikakor pa ne po mišljenju. Obstaja velika razlika v svetovnem nazoru, tebe, ki si veren, ki hodiš k maši, prejemaš zakramente in izpolnjuješ druge verske dolžnosti, često le postrani gledajo tisti, ki na Boga in vero nič ne dajo in se iz življenja po veri celo norčujejo.

Kaj veš, kaj je vzrok? Dejstvo je, da bi brezvercev, zločincev, razbojnikov sploh ne bilo ali jako malo, ko bi imeli dobro vzgojo. Tako tudi ta tvoj tovariš, ki ga imava v mislih, morda ni imel sreče, da bi v svojih mladih letih užival vzgojo dobre krščanske matere. Morda že zgledi, ki jih je v najnežnejši dobi dobival, niso bili spodbudni. Morda pa je revež in nikdar ni vžil največje sreče otroškega srca,

da bi ga negovala ljubeča materina roka, ga na večer polagala v posteljico in ga zaznamovala s križem, preden je zaspal. Morda ga je vzgajala brezčutna in trda ulica, počestna drhal mu že v nežni otroški duši ubila vsak idealizem, vsako plemenitejšje stremljenje. — In poznejše njegovo življenje — kakšno je bilo? Sam veš, kako naši verski in kulturni nasprotniki že na komaj šoli odraslo mladino napravijo pravi lov. Na tisoče in tisoče fantov, ki so bili v domači družini dobri in verni, nam pokvari slaba družina poznejš let. Polagoma se jim fant, zlasti če nima več opore domače družine — vda. Vsi okrog njega so na videz drugačnega mišljenja. Prihaja v zadrego s svojim prepričanjem, polagoma ga postane sram. Vzemite k temu še to, da je skoraj vedno navezan na tesno občevanje in sožitje z drugače mislečimi. Kolektivni pritisk je najhujši vseh pritiskov; nekaj let, pa se po mišljenju in duši izenači z drugimi.

Pri delavstvu je še ta važen moment, ki ga ne smemo prezreti, ako govorimo o njegovi duševni usmerjenosti: Vse ozračje v katerem živi, ga namreč bolj nagiba k materializmu, kakor pa k idealističnemu gledanju življenja. V ospredju delavčevega življenja je namreč boj za telesni kruh, boj za obstanek. Tudi drugi stanovi se morajo dandanes boriti za obstanek, toda ta boj je drugačen in pod drugimi okoliščinami. Tudi kmet n. pr. se bori za obstanek, toda ves način njegovega življenja ga sili, da je v zvezi z božjo naravo, kjer se mu odkriva modrost in veličastvo božje vedno znova v kaj zgovorni obliki. Toda delavec je bolj zakopan v materijo. Njegovo življenje je obdano od strojev in tehnike, in če stroji ne teko, ni kruha, ni življenja. V ospredju njegovih misli je mezдно vprašanje, ker je to edini vir njegovih dohodkov. Boj za plačo, boj za delo, boj za stanovanje — to so poglobitve skrbi, ki gospodujejo v njegovem srcu. In je kaj lahko, da pri tem pozabi, da ima tudi dušo s čisto duhovnimi potrebami.

Vzemite k temu še to, da je materialistični marksizem, ki se je polastil najširših plasti zlasti industrijskega delavstva, znal krušni boj nad vse spretno združiti z bojem proti veri in Bogu sploh, potem nam je lažje razumljivo, zakaj je delavstvo mnogokje tako zelo odtujeno verskemu življenju.

*

Krščanski delavec: tega tvojega Bogu in veri odtujenega brata velja pridobiti zopet za Kristusa — to je smisel delavske KA. Ta tvoj delovni brat s svojim razravanjem duhovnim življenjem, s svojimi zablodami, s svojim slepim zaverovanjem v razbožni materializem in marksizem in s svojim posmehom za vse, kar je verskega in božjega — to je za tebe tisti življenjski popotnik, ki je padel med razbojnike, ki so ga obdali z ranami in pustili v duhovnem mrtvilu.

*

Kdo je najbolj poklican za takšen apostolat med delavstvom? V razmerah, v kakršne prihajamo in ki so deloma že tudi pri nas nastopile — nihče bolj kakor delavci sami. Sedanji sv. oče v znani okrožnici »Quadragesimo anno« izrečno daje navodilo, naj KA med delavstvom, to je delavski apostolat v prvi vrsti izvedejo delavci. To pa ne le radi tega, ker mnogokje duhovnikov primanjkuje, katerim je radi različnih vzrokov često tudi čisto nemogoče dobiti dostop v tovarne in obrate. Glavni vzrok je v tem, ker se delavstvo po sedanjem gospodarskem razvoju čuti za sebe, je med seboj organizirano in strnjeno kot stan ali pa če hočete kot razred, ki vse, kar je zunaj njega, smatra za tuje, če ne naravnost za sovražno. Samo delavec

torej more učinkovito vplivati na delavca, samo tovariš istih razmer in življenjskih pogojev.

*

Sedaj pa pride najtežje vprašanje: Kako naj krščansko zaveden delavec vrši apostolat v smislu KA med svojimi delavskimi tovariši?

Da je naloga izredno težka, kaže že čisto svojevrstno duševno nastrojenje tistih, ki bi jih znova bilo treba pridobiti za Kristusa.

Zakaj je Samarijan pomagal nesrečniku? Ker se mu je smilil, ker je v njem videl človeka, ki je v potrebi, ki trpi, pa čeprav je bil človek drugih krajev, navad in običajev. Skratka, kar je Samaritan storil, je bilo vse iz gole nesebičnosti, iz prave človečanske ljubezni. Zato je njegovo dejanje moralno tako vzvišeno in lepo: za svojo nesebično ljubezen ni mogel in tudi ni ničesar pričakoval.

Bolj kot kjerkoli je tudi za apostolat med delavstvom potrebno prav takšno osnovno duševno nastrojenje. Izvor mu mora biti ljubezen, in sicer ljubezen, ki je v krščanstvu oplemenitena z nadnaravnimi nagibi: to se pravi z ljubeznijo do neumrjoče duše, ki je v nevarnosti, da se pogubi. Samo taka ljubezen bo dovolj močna gonilna sila, da se bodeite sploh s pridom lotili apostolskega dela, da bodeite vztrajali, čeprav ne bo tukaj vidnih uspehov, da si bodeite naložili žrtve in bodeite sploh znali poiskati pot do srca svojega izgubljenega tovariša. Kajti ljubezen je iznajdljiva. Ima pa še eno lastnost: da se ji trajno ni mogoče ustavljati. Ljubezen se tudi instinktivno čuti, njene pristnosti ni mogoče trajno ponarejati. Ako bi vaš delovni tovariš slutil, da ga hočete pridobiti le za to in to organizacijo, ako bi videl, da zasledujete le organizacijske ali tudi stanovske, politične interese, ne verjamem, da bi uspeli. To bi morda njegov odpor celo povečalo. Počasi mora dognati, da vam je do njega kot človeka, da čisto nesebično in daleč od lastnih interesov iščete njegovo osebno srečo in ne morda, da ste le agitator za svojo strokovno ali politično organizacijo.

Je pa treba za tako delo veliko takta, rahlega čuta, ki ga, — kot rečeno, porodi le prava krščanska ljubezen. Takoj čutite, da se je skrbno treba ogibati vsake vsiljivosti. Vsako vsiljevanje nazorov in lastnega mnenja odbija in celo povečava odpor. Bolj ko tolčeš po žeblju, globlje gre v desko. Človek je svoboden v svojem mišljenju in se te svobode tudi zaveda. Tudi ne verjamem, da bi z debatami in hrupnim pričkanjem kaj prida opravili. Sploh dvomim, da je debata še kdaj kakega človeka prepričala in ga spravila do drugih nazorov. Po debatah navadno na obeh straneh ostane neka zagrenjenost, če ne celo zagrizenost. Ne, KA kakor je v tem primeru mišljena, mora biti neusiljiva, mora biti priljudna. Zato njeno težišče ne more biti toliko v besedni spretnosti kakor v lepem, spodbudnem zgledu.

Moč lepega zgleda je zgovornejša kot vse besede, učinkuje na blizu in daleč, pa ne samo prostorno, ampak tudi časovno. Trajno se dobremu zgledu niti pokvarjena srca ne morejo upirati. Za kaj gre? Da povedeš svoje izgubljene tovariše v nov svet poštenega krščanskega življenja. Toda tega jim ne moreš z besedami pokazati, to boljše, lepše življenje jim moraš pred njihovimi očmi živeti, ga dan za dnem z vsem svojim žitjem in bitjem pred njimi demonstrirati.

Lep zgled je kakor daleč naokrog viden plamen, ki sveti in ogreva tudi tistim, ki ga nočejo videti in ki ne marajo za njegovo gorhoto. Po vaših delih vas bodo sodili!

Marsikaj ste čuli o krasnem delavskem apostolatu, ki ga *francoska in belgijska* katoliška delavska mladina vrši med svojimi tovariši. V čem je skrivnost njihovega

uspeha? V tem, da so imeli pogum, tudi v tovarnah, tudi v obratih, pa čeprav med samimi marksisti, tako živeti, kakor doma ali v svojih krožkih med enakomislečimi. Imeli so pogum, dati dober zgled, s katerim so pravega krščanskega duha zanesli tudi v tovarne in delavnice med drugače misleče. Bila je to težka stvar in je zahtevala in še vedno zahteva mnogo pravega junaštva. Pripovedujejo, kako so jih spočetka zaničevali, se iz njih norčevali, jih skušali terorizirati, iz tovaren so jih pehali in pljuvali na nje. Toda oni so ostali mirni in pred vsem dobri, brez sledu jeze in sovraštva v srcu. Nasprotno: najhujšim nasprotnikom so celo najrajši pomagali, jim šli na roko, se zavzemali za nje, če so prišli v težave. Pred tem novim duhom dobrote in ljubezni je sovraštvo klonilo, se je besnost polegla, je zbadanje umolknilo. Mnogi, ki so preje proti njim divjali, so se jim pozneje pridružili, drugi, ki so v srcu z njimi simpatizirali, so javno prestopili na njihovo stran. Danes so ena najmočnejših krščanskih delavskih organizacij.

Zgled, ki ga krščanski delavec more vsak čas dati svojim stanovskim tovarišem je jako mnogovrsten. N. pr. da je do vseh enako prijazen in ljubezniv, do tistih, ki niso njegovega mišljenja nič manj, kakor do enakomislečih; zgled v dostojnem vedenju in govorjenju, posebej še zgled v vitežkem občevanju z osebami drugega spola. Potem zgled treznosti in varčevanja, dobre porabe časa za branje in koristno razvedrilo. Zlasti pa je važen zgled, ki ga daje z vestnim izpolnjevanjem svojih verskih dolžnosti in da ima pogum svojo vdanost veri in Cerkvi tudi pred tovariši brez razlike na njih mišljenje čisto prostodušno in brez zadrege izpričati. Dober fant, ki je pravkar odslužil vojake, mi je to-le pripovedoval: V garniziji doli na jugu, kjer sem služboval, nismo mogli vsako nedeljo iti vsi k maši, pač pa je poveljnik čete upošteval, ako se je kdo želel udeležiti službe božje. Javil sem se takoj prvo nedeljo, drugo zopet in tretjo zopet. Tedaj pa mi reče poročnik: Kaj, ali si ti pop? Mnogi so se na te besede glasno zasmeli. Pa sem mu odvrnil: nisem pop, pač pa verem katoličan in mi je v veliko veselje, ako morem biti vsako nedeljo pri maši. Na te besede pa se je poročnik, ki je bil pravoslavne vere, zresnil in mi pred vsemi rekel: Dobro. Tvoje odkrito in odločno mišljenje mi ugaja. Vsako nedeljo lahko greš v cerkev, ako le ne bo kaka posebna službena ovira. Zahvalil sem se mu in tovariši se mi niso več smejali. Pač pa sem šele po tem dogodku odkril, da jih je v četi mnogo, ki so bili z mano istega mišljenja. Odkrili so se mi in prijatelji smo postali, pa tudi od ostalih me nihče več ni zasmehoval.

*

Ta primer nam jasno ponazoruje, *kakšen* mora biti zgled, ako hočeš, da bo vplival na druge, da bo imponiral. Biti mora fantovski, biti mora *moški*, razodeva naj mirno notranje prepričanje. Saj je tudi med delavstvom mnogo dobrih fantov, ampak kaj, ko so tako boječi, tako nikodemske bojzljivi, včasih naravnost smešni, — tako, da dobri stvari njihov nastop mnogokrat celo več škoduje kakor koristi. Nosijo Boga v svojem srcu, pa jih je tega nekako sram, boljši so, kot okolica, pa se tako delajo, kakor bi bili celo slabši. Nočejo in tudi ne znajo se postaviti za dobro stvar, za svoje boljše prepričanje. Nič se ne zavedajo, da vsaka dobra stvar rabi pričevalcev, rabi spoznavalcev, ki znajo tudi javno mnenje ustvarjati.

Nek *duhovnik* z Dolenjske mi je tole pripovedoval: Ko smo pred nekaj leti pričeli s fantovsko Marijino družbo in se mi je po dolgem trudu posrečilo, da je šlo nekaj fantov vpričo cele cerkve med mašo k obhajilu, ki je bilo nalašč za fante, tedaj je skoraj vse za njimi kazalo. Toda pogumno smo nadaljevali, fantje so sami

pričeli agitirati med tovariši. In danes, po 4 letih, šteje fantovska Marijina družba nad sto članov, ki imajo svoje zborni cerkveno petje, skupna obhajila mesečno in lahko se reče, da se morajo tisti skrivati in za tistimi kažejo, ki niso zraven, — tako se je spremenilo javno mnenje.

*

Bolj važen kot zgled sam je pa važna oseba, od katere zgled prihaja. To je celo važnejše. Apostol, in to v vsakem poklicu, je treba, da je osebnost, ki tudi kot človek, kot delavec nekaj pomenja. Slabo bi bilo za katoliško stvar med delavstvom, ako bi verni in celo iskreno pobožni fantje, ki odkrito priznavajo svoja krščanska načela in po njih tudi žive, v ostalem bili manj vredni, strokovno manj usposobljeni in neizobraženi delavci. Nasprotniki nam že itak radi očitajo, da se v cerkvi zbira le manj vreden material. To seveda ni res; moramo pa skrbeti, da naše nasprotnike prepričamo prav o nasprotnem.

Ako hočeš z uspehom delati kot apostol med svojimi tovariši, poskrbi, da si boš prej osvojil njih priznanje s svojim znanjem, izobrazbo, strokovno usposobljenostjo. Potreba je, da glede spretnosti in izvežbanosti za nikomur ne zaostajaš, ampak da jim celo v vsem prednjačiš. Delavec ima spoštovanje pred delom, tvoja modrost in izkušnost pri delu bo prvi korak, s katerim si boš osvojil zaupanje tovarišev. Treba je, da se za vse zanimaš, da vse poznaš in da si v vsem tistim domač, kar dela in s čimer se ukvarja tvoj tovariš. Že samo to te bo napravilo za nekakšnega voditelja med njimi.

Okrožnica Pija XI. (Quadragesimo anno) te lastnosti izrecno poudarja in jih zahteva kot potreben predpogoj za uspešen apostolat med delavstvom. Delavci, ki naj pod duhovnim voditeljstvom duhovnikov prevzamejo apostolat med delavstvom, morajo imeti — tako pravi okrožnica — izredno tenek čut za pravičnost, da se bodo z moškim pogumom uprli vsakemu, kdorkoli bi kaj neopravičenega zahteval ali kaj krivičnega delal, potem pa modrost in pravičnost, ki se ogiblje vsake skrajnosti. Od krščanskega delavstva se nikakor ne zahteva in naj se tudi od njega ne pričakuje, da bo molče jemalo na sebe krivice, da se ne bo borilo za upravičene zahteve delavstva. Nasprotno: oni naj vedno stojе v prvih vrstah, ne le, kjer gre za resnico, ampak tudi, kjer je boj za pravico. To so dolžni sebi in svojim stanovskim tovarišem. Nič neodločnosti in mevžarstva! Pogumno potegovanje in boj za pravico vam bo dalo tudi tisto potrebno veljavo in voditeljstvo, ki je predpogoj za uspešno apostolsko delo med delavskimi tovariši.

*

Krščansko delavstvo! Za stoletjem razmišljajočega, razumarskega človeka, pravijo, prihaja v našem stoletju človek aktivizma, vsestranske delavnosti. Kakor v davnini, ko so gradili piramide v Egiptu, velikanske vodovode in zgradbe v Siriji in Mezopotamiji in je tehnika tedanjega časa bila na višku, tako tudi v našem času tehnika na vseh straneh praznuje ogromne triumpfe. Povsod delavnost, gibanje, marširanje, aktivizem, kakor ga še ne pozna zgodovina. Poglejte v Nemčijo: tam marširajo dan za dnem stotisoči in v silnih manifestacijah izpovedujejo svojo pripadnost k narodnemu socializmu. Pojdite v Moskvo in se postavite na Rdeči trg pred Kremljem. Tudi tamkaj bodete videli čete delavcev, vojakov, ki marširajo z donečim korakom, oddelke topništva in tankov, ki brze mimo s bobnečim hruščem, v zraku pa vrši na stotine ogromnih letal! Kaka presilna dinamika za boljševiške ideale!

Kaj pa *mi katoličani*? Tudi mi se priznavamo *k veselemu, optimističnemu aktivizmu!* Za nami so časi, ko je država oklepala Cerkev in cerkveno življenje v verige svoje države vsemogočnosti; ko je kapitalistični gospodarski sistem še mogel, čeprav le na videz, pokazati, da ima zaslombo v krščanskem svetovnem nazoru; ko je liberalizem s svojim svobodomiselstvom razkrajal družbo in zastrupljal izobraženstvo s svojim verskim indiferentizmom. Vsa ta doba, o kateri bi lahko rekli, da je Cerkev bila v defenzivi, v obrambi, — je za nami. Prečiščena in osvobodjena stopa danes katoliška misel pred narode s pogumnim čelom, *si osvaja nazaj izgubljene postojanke in zahteva, kakor v dobi svojega največjega razmaha, zopet celega človeka.* Mi se nič več ne mislimo zaklepati, nič več braniti, ampak hočemo s pogumnim srcem se boriti za to, da bo povsod gospodoval naš Bog! Hočemo v svet in hočemo, da bodo vsi stanovi služili Kristusu, Zveličarju sveta. Hočemo biti povsod zraven, kjer se odloča usoda bodočega sveta! Nismo zadovoljni z razmerami v sedanjem svetu, zato pa hočemo biti kakor kvas, da ga prekvasimo z novim, krščanskim duhom.

Časi so ugodni. Materializem, ki je bil gonilna sila duhov preteklega stoletja, je doživel popoln polom. Eno postojanko za drugo izgublja iz svojih rok. Marksizem, ki je še pred nekaj leti gospodoval nad milijonskimi masami organiziranega proletarijata, se ruši nad svojo lastno nemočjo. Njegovi lažni in zmotni temelji se rušijo v prah. Delavec noče biti več samo delovna žival, mrtev stroj za pospeševanje proizvodnje, ampak čuti, da ima tudi *dušo, ki je za kaj višjega ustvarjena.* Od krivih prerokov prevarana in zapeljana išče nazaj v očetovo hišo. To je velik trenutek, ki ga ne smemo zamuditi. Klic te ure je: *vsí na fronto in vsak med nami naj stori svojo dolžnost.* Ljubezen do Kristusa naj nas priganja, da bomo vsak v svojem krogu, pri tistih, ki so nam najbližji, storili čim več, da se utrdi in razširi kraljestvo božje med nami. Ne bomo šli s kamenjem nad tiste, ki so bili še včeraj naši nasprotniki, ampak kakor usmiljeni Samaritan z oljem in balzomom, da obvežemo krvaveče rane, in jih ohladimo z ljubeznijo in resnico.

Da pa bomo tej veliki nalogi kos, potem se pogosto krepčajmo s kruhom močnih, s presv. Evharistijo. O prvih kristjanih je zapisano, da so z obhajilom okrepcani šli med svet kakor levi, strašni samemu hudobnemu duhu. Ista moč je še tudi danes v najsv. Zakramentu. Tudi v nas bo sv. Evharistija rodila iste učinke, ako jo bomo pogosto in vredno prejeli.

Za zborovanje delavskih fantov je zborovalni odsek pripravil sledeče besedilo za slovesne obljube:

č) Slovesna obljuba za delavce-fante

Duhovnik: Ali obljubite:

da boste v sebi in svojih tovariših krepili resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sama skrb za kruh;

da boste proti vsem nevarnostim v delavnicah, družčinah in pri zabavi, zlasti v razmerju do dekleta skrbno varovali čistost duše in telesa kot največji zaklad za vse življenje;

da boste ubogljivo podpirali danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov;
in da hočete iztrgati delovni sloj novi sužnosti materializma.
Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ali obljubite:

da se boste v krščanski socialni akciji borili za preureditev družbe
edinole po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika v nravnih
in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držali Pijeve okrožnice Quadragesimo anno;

da boste kot zgledni kristjani v apostolskem delu med svojimi tovariši
odločno izpovedovali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali
zmotam marksizma ali kakršnegakoli materializma;

da boste delali in se borili kot katoliški delavci le v disciplinirani
strnjnosti s Cerkvijo in dosledno pokorni vodstvu papeža in svojega škofa.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogosto, vsaj za hip obiskali svojega prijatelja Jezusa —
Delavca v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak
po možnosti tudi med tednom;

da boste prejekali sami, skupno z domačimi ter skupno s svojimi
stanovskimi tovariši pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bili močni in
strašni za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

5. Zborovanje obrtnikov in trgovcev

V veliki dvorani Trgovskega doma se je vršilo krasno uspelo zboro-
vanje slovenskih trgovcev in obrtnikov. Predsedoval je industrijec Jernej
Kopač, zastopnik Cerkve je bil vseuč. prof. msgr. dr. Josip Ujčič. Zborovalci
so z zanimanjem poslušali izvajanja odličnih govornikov. Govorili so k be-
sedilu »Ne terjajte nič več, kakor vam je določeno« *msgr. dr. Josip Ujčič,*

katehet *Janko Kraljič* k svetopisemskemu tekstu »Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote«, kot tretji govornik pa je izvajal industrijec *Ivan Avsenek* Gospodovo misel: »Kdor bo mene priznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz priznal pred svojim Očetom.«

a) Ne terjajte nič več, kakor vam je določeno (Lk 3, 13)

Kot katoličanom nam je jasno, da moramo usmeriti po krščanskih zakonih vse udejstvovanje svojega življenja, torej tudi gospodarsko življenje.

Zmotno bi bilo misliti, da se sme razvijati gospodarsko življenje brez ozira na vero, brez ozira na višje smotre. Saj vera mora prevzeti vsega človeka ter pravilno usmeriti vse in vsako njegovo delovanje, torej tudi gospodarstvo. Res je, da je gospodarsko delovanje nekaj pretežno zemeljskega, toda človek, ki deluje v gospodarstvu, ni ustvarjen za to zemljo, temveč za večnost. Radi tega mora uravnati svoje gospodarstvo pod večnostnimi vidiki.

Dovolite torej, da vam poudarim nekaj važnih načel, ki jih moramo vpoštevati ne samo v svojem čisto zasebnem življenju, temveč jih moramo uveljaviti tudi v gospodarskem udejstvovanju.

Prvi predpogoj za povzdigo gospodarskega življenja je pravičnost. To je krepost, ki nam ukazuje, naj damo vsakemu svoje, »naj ne terjamo nič več, kakor nam je določeno« (Lk 3, 13).

Ta pravičnost zahteva, da nikoli ne zahtevamo za blago ali za delo večje cene, kakor je stvar v resnici vredna: pri tem je povsem postransko, ali je odjemalec osebno bogat, ali se razume na blago ali ne. Od mene kot duhovnika gotovo ne morete pričakovati, da bi se razumel na cene vseh predmetov, ki jih potrebujem; kvečjemu razumem nekaj o papirju in o knjigah, za vsako drugo blago pa sem navezan na zanesljivost in poštenost trgovca, pri katerem kupujem, oziroma obrtnika, ki pri njem naročim delo. Čeprav prodajalec opazi, da jaz ne umem kakovosti blaga in prave cene, je v vesti dolžan dati pošteno blago za pošteno ceno. Grda prevara bi bila, ko bi hotel izrabiti moje nepoznavanje blaga sebi v korist, meni pa v škodo.

Trgovina in obrt morata biti tako pošteni, da je vseeno, ali pride kupit kak odličnik ali pa siromašen učenec. Vedno mora biti na eni strani pošteno blago, oziroma solidno delo, na drugi strani pa pošteno plačilo. Saj ne kupujemo ali prodajamo vednosti tega ali nevednosti drugega, ampak kupujemo in prodajamo blago.

Pa bi mi utegnili reči, ali velja ta zakon, ki ga poudarjaš, samo za trgovce, ali tudi za odjemalce? Odgovarjam, da veljajo za odjemalce *isti zakoni* pravičnosti, kakor za prodajalce.

Predstavimo si sledeči primer. Stopim v antikvariat in najdem neko bogoslovno knjigo, ki me zanima. Antikvar bo vesel, če mu dam zanjo nekaj dinarjev, jaz pa vem, da je ta knjiga postala že redka in da jo prodajajo za ceno 200 Din. Tu je moja dolžnost, da ga opozorim, da je knjiga v knjigotrštvu vredna toliko in ne smem izrabiti njegove nevednosti sebi v korist.

Iz tega je razvidno, da je pravičnost trdna podlaga za napredek trgovine, obrti in gospodarstva sploh. Če je trgovec pošten, bodo šli odjemalci z zaupanjem k njemu, kajti njegovo poštenje je obenem najboljša reklama za njegovo podjetje.

V svetu se imenuje tako lepo postopanje »solidnost«, »realnost« ali podobno. Za nas je taka solidnost zahteva krščanske pravičnosti, ki nas veže v vesti ne glede na to, ali nam bo v vsakem primeru prinesla tudi trenutno korist ali ne. Pravim: »trenutno«, kajti slednjič zmaga vedno pravičnost, ki je posebna božja ljubljenska: »pravičen je Gospod ter ljubi pravico« (Ps 10, 8). Radi tega pri pravičnem gospodarstvu ne more izostati nikoli božji blagoslov; to nam zagotavlja že sv. pismo, ko pravi: »Gospodov blagoslov je nad glavo pravičnega« (Preg 10, 6). In prav ta blagoslov je trdna podlaga za trajno časno blagostanje, kar nam lepo zatrjuje modrijan stare zaveze: »Kar stori hudobni, nima obstanka; kdor pa pravico seje, je njegovo plačilo gotovo« (Preg 11, 18).

Pravično delo donaša tudi tisti socialni ugled, ki je prav gospodarstveniku tako potreben: »kdor po pravici dela, bo sam povišan«, nam jamči sv. pismo (Sir 20, 30).

Drugo važno načelo, ki ga moramo vpoštevati v gospodarskem življenju, je *krščanska ljubezen*. Če nam veleva krščanska pravičnost, da damo vsakemu, kar je njegovega, nam narekuje krščanska ljubezen, da mu pomagamo tudi iz svojega.

Ta ljubezen zahteva, da si pri kupčiji prodajalec in kupec ne stojita nasproti kot dve sovražni armadi, temveč kakor dva prijatelja, ki morata drug drugemu pomagati. Zlasti prodajalec mora pomagati kupcu z dobrim nasvetom, posebno ko opazi, da kupec ne spozna prav blaga, ali bi na primer utegnil kupiti nekaj, kar je zanj manj primerno.

Ta medsebojna krščanska ljubezen, ki mora vladati med vsemi ljudmi, torej tudi med prodajalcem in kupcem, bo rodila zaupnost v gospodarskem občevanju. Tako bomo dosegli, da bom stopil k trgovcu ali obrtniku z istim zaupanjem, kakor grem k zdravniku, duhovniku ali drugemu svetovalcu.

V ozračju medsebojnega zaupanja se bo moglo razvijati gospodarsko življenje v blagor *useh* in ne samo v korist manjšega kroga ljudi.

Kar velja za posameznike, velja naravno tudi za različne družabne sloje. Vsi ti sloji so navezani drug na drugega, drug drugemu morajo pomagati in vedimo, da človeška družba ne more pogrešati nobenega.

Pri tej priložnosti bi vam priporočal prav posebno krščansko ljubezen med vami samimi. Ne bodite brez srca, kaj še, da bi se veselili, ako slišite, da vaš drug stoji gospodarsko slabo. Če le morete, ne dovolite, da se potopi, temveč, kakor mora vsak človek ponuditi svojo roko potapljajočemu se človeku, da ga reši pogina, tako si morate med seboj pomagati tudi na gospodarskem polju. Dejanska ljubezen med stanovskimi tovariši bo najlepši dokaz, da smo pravi kristjani: če bi imeli ljubezen samo na jeziku, ne pa v dejanju in v resnici, bi taka ljubezen pomenila prav malo; saj veste, kaj pravi apostol ljubezni: »Kdor ima premoženje sveta in vidi brata v pomanjkanju, pa svoje srce zapre pred njim, kako more biti božja ljubezen v njem?« (I Jan 3, 15). Vedite, da smo si vsi bratje v Kristusu in da si kot taki moramo med seboj pomagati.

Slednjič ne pozabimo, da kar se danes zgodi meni, se lahko jutri zgodi drugemu, in če sem jaz pomagal svojemu prijatelju v nesreči, smem upravičeno pričakovati, da bo tudi drugi meni pomagal, če pridem v zadrego: »Bog namreč gleda na tega, ki usmiljenje skazuje, in se ga spominja v prihodnjosti, in ob času nesreče bo našel trdno podporo« (Sir 3, 34).

Mladina v častnem spremstvu kardinala legata ob prihodu v Ljubljano

Narodne noše spremljajo kardinala legata v sprevedu proti stolnici

Križarji v svečanem sprevedu ob prihodu kardinala legata v Ljubljano

Klarice v pozdravnem sprevedu kardinala legata

Bratska ljubezen med člani istega stanu je velik faktor v socialnem življenju: ne le, da pomaga posamezniku, ampak pripomore do ugleda in moči tudi stanu kot takemu: »Če brat bratu pomaga, sta kakor trdno mesto« (Preg 18, 19).

To trdnost morete doseči tudi na gospodarskem polju, ako se vzajemno podpirate.

Končno naj omenim še en važen činitelj v gospodarskem življenju, to je *delo*.

Zemlja je bila v začetku gotovo lepa, raj je bil res vrt veselja, toda tudi pred grehom je bila človekova naloga, »da bi *obdeloval zemljo*« (1 Moz 2, 5). Pred grehom je bilo delo človeku lahko in prijetno, po grehu je postalo delo mučno, postalo je neka vrsta pokore. V trudu se mora človek hraniti od zemlje, ki mu še povrh rodi često trnje in osat.

V potu svojega obraza mora človek jesti svoj kruh; pa je vendarle najslajši baš kruh, ki smo si ga pridobili s težkim delom. Če sme človek reči, da je od svoje strani pošteno sejal in zalival, sme pričakovati tudi, da bo Bog dal rast. Tako je sad dela učinek človekovega napora in božjega blagoslova: pri takih uspehih spozna človek lepoto psalmistove besede: »delo svojih rok boš užival; blagor tebi in dobro ti bo« (Ps 127, 2). Blagostanje moremo doseči le z vztrajnim delom, nikakor pa ne z besedičenjem: »Kjer se veliko dela, je obilnost; kjer pa je preobilica besed, tam je pogosta revščina« (Preg 14, 23).

Stari pogani so včasih smatrali delo, posebno rokodelstvo, za nekaj nečastnega, kar je seveda zgrešeno; saj je prav rokodelstvo človeku primerno in za življenje naravnost potrebno: torej mora biti delo častno. Posebno visoko pa je povzdignil delo naš nebeški Zveličar; on je hotel imeti za svojega rednika rokodelca, on sam je delal in tako posvetil prav ročno delo. Ko je nastopil kot Mesija, so se vsi čudili in vpraševali: »Ali ni ta sin Jožefov?« (Lk 4, 22). »Ali ni ta tesar sin Marijin?« (Mk 6, 3), saj so bili ljudje vajeni, da ga vidijo v Jožefovi delavnici. Čemu bi se torej kristjan sramoval rokodelstva?

Tudi glede trgovskega poklica so vladala tu in tam napačna mnenja; Ciceron (De offic. 1. 4, 42) se izraža o trgovini prav neprijazno. Ta neprijaznost je povsem neopravičena.

Kaj hoče trgovina? Posreduje zemske dobrine, ki so jih pridelali poljedelci, rokodelci, industrijci v enem kraju do konzumentov v drugem kraju. S tem vrši trgovina veliko socialno nalogo.

Trgovina lahko zbližuje ne samo razne sloje istega naroda, temveč tudi različne narode. Tako trgovina lahko prispeva k blagru vesoljne človeške družine, izmenjajoč med narodi ne samo zemeljske, temveč tudi duhovne vrednote.

Res je, da cerkveni očetje včasih grajajo trgovce; moram pa izrečno poudariti, da jih grajajo le v toliko, v kolikor se pri prodajanju poslužujejo kletvin, laži ali pretiravajo cene. Toda lepo pripominja k temu sv. Avguštin: »to so napake človeka, ne pa poklica, ki se da izvrševati brez teh napak«.

V katoliški Cerkvi je pač tako lepo, da doseže lahko vsak poklic ugled in čast, da se vsak človek v svojem poklicu lahko zveliča, ako izvršuje ta poklic pošteno, in se sicer varuje greha.

Evharističnega shoda so se udeležili vsi poklici in prav prijetno mi je, da morem pozdraviti pri tej priložnosti zastopnike gospodarskih poklicev.

Naj bi evharistični Kralj, ki te dni blagoslavlja na poseben način našo zemljo, blagoslovil vse vaše delo in vse vaše napore; naj nam vsem da to milost, da bi pod

njegovo upravo in pod njegovim vodstvom tako šli skozi in mimo časnih dobrin, da pri tem ne izgubimo večnih.

Trudite se pri svojem delu, ki gre za tem, da se razvije vaše gospodarstvo; toda tedaj, ko se trudite za gospodarske dobrine, ne pozabite na Kristusovo besedo: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse to se vam bo navrglo« (Mt 6, 33).

b) Sobota je ustvarjena zaradi človeka in ne človek zaradi sobote (Mk 2, 27)

Te besede je izrekel Kristus ob tisti priliki, ki vam bo mnogim znana po prelepi sliki, ki predstavlja božjega Odrešenika, ko hodi s svojimi učenci med pšeničnim klasjem. Apostoli so bili lačni in po navadi prebivalcev Svete dežele so gredli smukali zoreče klasje, luščili zrnja in jih devali v usta. Tisti dan pa je bila sobota — torej Gospodov dan. Farizeji so početje apostolov smatrali za žetev in mlačev, kar je hlapčevsko delo. Radi tega so se nad apostoli neprikrito pohujševali. Jezusov odgovor nam je ohranil evangelist Marko (2, 27). Kaj je hotel reči Gospod farizejem? Ali je soboto odpravil, ali je dovolil hlapčevsko delo na Gospodov dan? Ne eno in ne drugo. Opravičil je učence, da niso skrunili sobote, ker smukanje klasja za takojšnji živež ni ne žetev ne mlačev. Potrdil pa je, da je soboto ustvaril Bog predvsem sebi v čast, a istočasno človeku v korist in veselje. (Langrange, Evang. s. Marc.) Vse božje zapovedi so dane človeku v blagoslov, med katerimi tudi tretja ne dela izjeme, ki se glasi: Posvečuj Gospodov dan!

Kaj pomeni v sv. pismu beseda sobota? Ali ni to eden tedenskih dni? Brez dvoma je sobota tedenski dan, v stari zavezi pa je bila obenem tudi Gospodov dan. Tako so razumeli sobotni dan Jezus, učenci in Judje. Že Mozes piše: Sedmi dan pa je sobota, dan Gospoda, tvojega Boga (Ex 20, 11). Zopet drugod: Pazite, da moje sobote držite, in dalje: Praznujte mojo soboto (Ex 31, 13, 14). Soboto in še nekaj praznikov so Judje posvečevali. V novi zavezi je mesto sobote zavzela nedelja. Zakaj ta izprememba? Kdo jo je povzročil in s kakšno pravico se je to zgodilo? Izpremembo so izvršili apostoli v moči, ki so jo prejeli od Jezusa Kristusa, da smejo razvezovati in zavezovati za nebo in zemljo. Važni razlogi so jih nagnili do tega. Bog Oče je začel ustvarjati svet na nedeljo, Sin božji je vstal od mrtvih na nedeljo, sveti Duh je prišel nad apostole na nedeljo in sveta Cerkev je začela delovati na nedeljo. Ali je čudno, da so apostoli začeli častiti dan, ki hrani toliko čudovitih skrivnosti? Zato je nedelja prvi dan v tednu, povišan nad vse druge, kajti nedelja je Gospodov dan.

Čemu pa poudarjamo, da je nedelja Gospodov dan? Ali ni tako govorjenje odveč? Ali niso vsi dnevi Gospodovi? Gotovo so vsi tedenski dnevi Gospodovi. Bog namreč je Gospod vseh časov in vekov. V njegovi roki sta začetek in konec vsega. Pred Bogom so vsi dnevi v enaki meri božja lastnina. Pa ne gre za vprašanje božje lastnine, ki je nesporna, gre za vprašanje božjega čiščenja. Nekatere dni namreč zahteva, da ga bolj slovesno počastimo in javno priznamo za svojega najvišjega Gospoda in Kralja. Judom je naročil, naj jim bo sobota svet dan (Ex 31, 14), to je na poseben način odbran v božjo čast. Sobota je torej dan, ki je od Boga odbran, da ga človek časti na poseben način. Bog sam razloži zapoved z besedami: Šest dni delaj in opravljaj svoja dela, sedmi dan pa je sobota Gospoda tvojega Boga. Ne delaj nobenega dela: ne ti, ne tvoj sin, ne tvoja hči, ne tvoj hlapec, ne tvoja dekla, ne tvoja živina in ne tujec, ki je znotraj tvojih vrat (Ex 20, 8—10). Prepoved je

naslovljena na gospodarje in jih dela odgovorne za dela njihovih nižjih in celo živine. Kakšna pregreha je skrunjenje Gospodovega dne, dokazuje smrtna kazen, ki jo je zažugal vsem, ki bi skrunili soboto. Kdor jo skruni, govori Gospod, bodi umorjen. Kdor ta dan opravlja delo, bodi pokončan iz srede svojega ljudstva (Ex 31, 14). Moža, ki so zalotili, da je skrunil soboto z nabiranjem drv v puščavi, so kamnali (Num 15, 30—36). Ko so hoteli sirski kralji Jude nacionalizirati, so jim prepovedali obhajati soboto. Veri zvesti Judje so se shajali v jamah, da so posvečali Gospodov dan (II Mak 6, 11). Plačani ovaduhi so jih izdali, nakar so jih obkolile kraljeve čete na soboto in dali so se raje živi sežgati, kakor da bi potegnili meč, v svetem strahu, da bi taka samoobramba ne skrunila Gospodovega dne. Kakšna žrtev za svojo vero! Gospodov dan je bil znamenje vidne božje zveze z izvoljenim ljudstvom (Ex 31, 17), dan veselja (Jud 8, 6). Družinski glavar je trikrat na dan zbral družinske člane v svečani obleki k slovesni molitvi. Odrasli so šli še v shodnico. V templju so pomnožili daritve, delali dobra dela in opustili vsako hlapčevsko delo. Sproščena duša se je dvigala k Bogu v veseli molitvi in pomnoženi daritvi.

Kako pa naj mi kristjani praznujemo Gospodov dan? Kakšna je božja volja in želja? Posvečuj Gospodov dan, velewa božja zapoved; spodobno in pobožno, dodaje cerkvena. Iz obeh gotovo sledi: nedelja je dan, na katerega moramo Boga popolneje častiti kakor navadne dni. Sama molitev na Gospodov dan ne zadošča. Moliti smo namreč dolžni vsak dan. Treba je vedno moliti in ne nehati, opominja Gospod (Lk 18, 1). V nedeljo moramo kaj več storiti v božjo čast. Najpopolnejši način božjega češčenja se imenuje daritev. To je bistvo, jedro in vsebina Gospodovega dne, da ga moramo častiti z daritvijo. Razlika med molitvijo in daritvijo je velika. Molitev povzdiguje duha k Bogu, daritev pa povzdigne duha k Bogu in povrhu še daruje viden dar, da prizna s tem Boga za najvišjega Gospoda. Z daritvijo Boga časte Judje in celo pogani. Zdrav človeški razum tako jasno čuti potrebo daritve, da lahko trdimo, da je daritev splošen verski pojav.

Kaj pa, če bi kdo ugovarjal, da Bog ničesar ne rabi, da ima vsega sam dovolj in končno, kar imamo, da je vse njegovo. Naj pojasni zgled iz domačega življenja razliko med molitvijo in daritvijo. Kot skrben oče se vračaš domov z dolge poti. Otroke imaš in jim prineseš sladkorčkov. Vesel si, če se ti otrok zahvali z besedami: hvala lepa, očka! Lahko pa se zgodi, da kateri izmed otrok izbere izmed sladkorčkov najlepšega, pristopi k tebi in ti ga ponudi z besedami: Očka, pokusi, kako je dober! Kaj ti je ta sladkorček, saj so prav za prav vsi tvoji in koliko si jih lahko še kupiš, pa vendar, česa si bolj vesel, samo besede ali tudi daru? Tako je tudi jasno, da Boga še bolj kot z molitvijo, počastimo z daritvijo. Bog sam zahteva v svetem pismu stare zaveze, naj se človek ne prikaže praznih rok pred obličje svojega Boga. Zato je določil vsebino in množino daritev v stari zavezi. Če bi v novi zavezi ne imeli daritve, bi bili v bogočastju kristjani na nižji stopnji kakor so bili Judje. To pa ni mogoče; saj pravi Kristus, da je prišel izpopolnit postavo (Mt 5, 17). Najpopolnejša daritev nove zaveze je maša. Daruje jo Gospod Jezus Kristus sam nebeškemu Očetu, najčistejši dar je njegova človeška narava, združena z božjo. Oltar je križ in tempelj Kalvarija. Na nekrvav način se daritev ponavlja na naših oltarjih in vsako jutro kroži zlati kelih božje Krvi od sončnega vzhoda do zahoda med vsemi narodi, vsako jutro zori večno Sonce, sveti kruh za vse ljudi. Najvišji vrh vesoljstva je Jezus Kristus. V Kristusu pa je največja njegova daritev. (Bossuet 5e leçon des Matines de la Fête-Dieu). To je najsvetejše opravilo na svetu, nobeni državni posli niso večji. Iz nebeških višav stopi Bog na naše oltarje, da posluša svoje otroke in jih blagoslavlja.

Cerkvene stene se razmaknejo in oltarji postanejo nebesa. Največja milost je, da smemo biti pri maši in velika nesreča bi bila, če bi več ne smeli biti. Glejte, izmed vseh cerkvenih kazni je najstrašnejša ta, če Cerkev komu z izobčenjem zabrani udeležbo pri maši. Sam se kaznuje, kdor se maši izogiba. Gospod je naročil: to delajte v moj spomin! Če smo kdaj dolžni biti pri maši, smo brez dvoma dolžni biti na Gospodov dan. Ali bi ga spodobno in pobožno počastili brez svete daritve? Gospodov dan brez maše ni Gospodov dan! Poglejte cerkveno opremo! Našli boste cerkve brez tabernaklja, nikoli pa nobene, ki bi bila brez oltarja. Središče bogočastja je mašna daritev. In če kaj spada h kongresu, spada tudi vprašanje nedeljske maše v okvir evharističnega kongresa.

Če gledamo Gospodov dan s pravilnega stališča, da je bistvo Gospodovega dne udeležba pri maši, pridemo do velikih zaključkov. Pred vsem, da Bog od nas zelo malo terja. Ves teden je njegova last: 7×24 ur, to je 168 ur. In od teh hoče imeti samo $\frac{1}{2}$ ure. Ali je ta še kristjan, ki niti tega ne da Bogu? Ali je kristjan, kdor zamudi začetek maše in odhaja prezgodaj. Se mudi! Kam? Na obisk, k zborovanju, k športu, na planine itd. Ali ni ravno v tem ponižanje za Boga, da se mora na Gospodov dan Gospod umakniti ljudem in stvarim? Ponižanje za Boga in pohujšanje za ljudi! Kdor več ne drži nedelje, je nehal biti kristjan v dejanju. Če ne kristjan, ali mogoče pogan? O, da bi bil pogan! Kajti pogani poznajo daritev. Kristjan pa ve za Gospodov dan in pozna Gospodovo daritev, pa jo na Gospodov dan zapostavlja za svoja vsakdanja opravila. Mnogi pravijo, da bolje molijo v prosti naravi, na planinah. Koliko planincev ste že videli moliti? In če bi molili, ali samo molitev zadošča za nedeljo? Krivi so, da skrunijo Gospodov dan. Samo bolezen, večja škoda, pomoč bližnjemu izvzamejo od te zapovedi. Se nekaj! Želja Cerkve je, da praznujemo Gospodov dan v župni cerkvi. Če si vojak pri 5. polku, a bi šel po kruh brez vzroka k 17. na svojo pest — ne vem, če bi ga dobil. Pri Gospodovem dnevu ni tako strogo. Želja Cerkve pa je, da naj bo vsa fara zbrana v svoji župni cerkvi, kjer na Gospodov dan bere župnik mašo izključno za telesni in duševni blagor svojih faranov. Sveti tridentski cerkveni zbor opozarja škofe, naj skrbno opominjajo vernike, da je vsak dolžan biti v svoji cerkvi pri maši, če se to lahko zgodi brez večje ovire (Sess. 24., de reform.).

Razumljivo je tudi, da se težko telesno delo ne sklada s svetostjo dneva. Že poganska rimska država je prepovedovala hlapčevska dela in sodne posle na praznične dni. Mnogo držav ima zapovedan nedeljski počitek, tako Anglija, Holandska itd. Za praznike se pač ne prilega delavna obleka. Tudi k poroki ne greš v delavni obleki in več kot zakrament zakona je maša. Le dela, ki radi javnega blagra ne morejo prenehati, so dovoljena, kakor n. pr. delo pri prometu, tovarniških pečeh in drugod. Tudi sila, velika škoda, pomoč bližnjemu morejo opravičiti od te zapovedi, iz pravega vzroka sme dati dovoljenje za delo tudi župnik. Nikar ne mislimo, da je tedenski počitek v škodo človeku ali narodnemu premoženju. Anglija in Holandska sta gospodarsko zelo močni, čeprav v nedeljo počivata. Pa tudi človek je tako ustvarjen, da poleg nočnega počitka rabi še tedenskega, kar izpričujejo zdravniki in še bolj zgovorna francoska revolucija. Lep zgled nedeljskega počitka je dala angleška kraljica Viktorija. Na večer prve sobote njenega vladanja je prinesel ministrski predsednik cel kup uradnih spisov, o katerih je trdil, da so nujni in da jih mora takoj rešiti. Kraljica mu je odgovorila: Nedelja je Gospodov dan in se nobenega ne dotaknem. Angleški imperij se radi tega ni podrl in se je prav pod njeno vlado dvignil do višine, kakor pod malokatero drugo. Ali ni žalostna usoda sodobnega človeka,

da nikjer in nikoli ne najde miru. Stroj mu bije na ušesa, neprestano skače za pultom, poslušaj telefonske pogovore, vse to mora uničiti človeka. Zato moramo biti Cerkvi hvaležni, da nas vsaj enkrat na teden opomni, da človek ni samo kepa mesa, ampak razumno bitje, da ne živi samo za časnost, ampak tudi za večnost, da ni samo robot na svetu, ampak otrok nebeškega Očeta. Nedelja je edini dan, ki družijo razkropljene družinske člane, da se drug drugemu ne odtujijo. Zlasti pa nas spomni, da smo vsi ljudje ena družina — otroci nebeškega Očeta. Zato se snidemo v cerkvi — Očetovi hiši, kjer kleči otrok poleg odraslega, revež poleg bogatina, preprost človek poleg učenjaka in vsi smo si med seboj bratje, kakor opominja duhovnik: Molite bratje... Koliko manj družabnih bojev bi bilo, če bi Gospodov dan razumeli.

Slišali smo zapoved, poslušajmo še željo Cerkve! Pod smrtnim grehom smo dolžni biti pri maši in opustiti hlapčevsko delo. Zelo pa želi Cerkev, da bi poslušali tudi pridigo in krščanski nauk. Pravijo nekateri, da že vse vedo. Saj bi bilo grdo, če bi verskih resnic ne znali, čeprav jih mnogi slabo poznajo. Pri pridigi ne gre samo za pouk, ampak, da se verskih resnic znova domisliš in se vprašaš, kako po njih živiš. Slabo znamenje je, če ti božja beseda preseda. Kristus tako pravi: Kdor je iz Boga, božjo besedo poslušaj. Zaradi tega je vi ne poslušate, ker niste iz Boga (Jan 8, 47). Vsako nedeljo obiščemo nebeškega Očeta v njegovi hiši. Ali je čudno, če svoje otroke povabi k svoji mizi? Povabljeni smo tudi k obhajilu. Evharistični kongres bi dosegel najvišji uspeh, če bi vsaka maša bila združena s prejemom obhajila. Pravite, da ni mogoče. Mogoče je, mnogi že tako delajo. V katakombah je vsa cerkev bila ob vsaki maši tudi pri obhajilu. Ta cilj je visok, pa dosegljiv, zakaj pri Bogu ni nemogoča nobena stvar. Prosimo ga, da se nam da, iščimo ga, dokler ga ne najdemo, če bomo trkali, nam bo odprl tabernakelj svojega Sina.

c) Kdor bo mene priznal pred ljudmi, ga bom tudi jaz priznal pred svojim Očetom (Mt 10, 32)

Bog Stvarnik je dal človeškemu rodu oblast nad zemljo in njenimi zakladi, dal mu je pa tudi vse tiste duševne in telesne zmožnosti, ki naj ga usposobijo, da izvršuje to oblast. Zato pa tudi terjaja od človeka, da izvršuje to oblast po božji zamisli. Jasno in lepo nam to pove sv. pismo z besedami: »Ne, kdor kliče samo gospod, gospod, ampak, kdor izvršuje voljo mojega Očeta, bo videl nebeško kraljestvo.«

Nimamo torej zmožnosti, ki so nam dane po Stvarnikovi volji, da z njimi obvladujemo zemljo, njene zaklade in moči samo za to, da jih izrabljamo izključno v korist svojemu duševnemu in telesnemu ugodju. So te zmožnosti dar božji, ki se v njih zrcali Stvarnikova volja, da jih človeški rod rabi njemu v čast in zadovoljnost.

Je pa med temi zmožnostmi ena, ki jo človek lahko zelo različno uporablja. Je to človekova svobodna volja. Lahko jo uporablja po Stvarnikovi zamisli, lahko pa tudi ne. Če pogledamo v zgodovino človeštva, nam cela stoletja nudijo strašno in žalostno sliko, kako je človek zlorabljal ta izredni dar božji. »Ne bom služil«, to je krilatica, pod katero so celi narodi in cela stoletja izrabljali svobodo volje, da žalijo njega, ki jim je izročil zemljo v oblast, da mu nasprotujejo in hočejo uničiti njegovo kraljestvo.

Tudi naše stoletje žal ne zaostaja za prejšnjimi. Tudi v našem stoletju je število Stvarnikovih nasprotnikov obupno veliko, sredstva pa, ki jih rabijo v boju proti Bogu in Cerkvi, so dobila po umstvenem in materialnem napredku še ostrejše in učinko-

vitejše oblike kot v preteklih časih. Le poglejmo Mehiko in na Rusko! Tam je dobil boj proti veri tako strašne oblike, da jih v zgodovini komaj najdemo. Vse, kar nudi moderna tehnika, vse kar je odkrilo sodobno umstveno raziskovanje, vse se uporablja v boju proti Stvarniku sveta. V tem boju pa je ostala še vedno v veljavi stara kralatica »Ne bom služil«. »Ne priznam Boga«. »Ne poznam ga«. »Nočem ga poznati«.

Kaj je torej naravnejše, kot če nas katolike kliče naš vrhovni cerkveni poglavar sv. oče na boj proti sovražnikom njega, ki mu je namestnik na zemlji. Stoletne izkušnje, ki jih je pridobila katoliška Cerkev v boju s svojimi nasprotniki, mu ne samo narekujejo tak poziv na vse katolike, usposabljaajo ga tudi, da določi pravilno metodo bojevanja za božje kraljestvo, to je tako metodo, ki odgovarja sodobnim načinom duševnega bojevanja.

Pri sodobnih duševnih bojih pa ni zadosti, da se borijo samo posamezniki n. pr. škofje in duhovniki, kot je bilo morda prav v davnih časih. Pri sodobnih duševnih bojih tudi ni zadosti, če se ta boj vrši samo na gotovih prostorih n. pr. v cerkvah, kot je bilo kdaj prav. Pri sodobnih duševnih bojih ne zadostuje samo boj z besedami, kot je bilo morda kdaj dovolj. Sododobno bojevanje za Boga zahteva sodelovanje vseh, povsod, z mislijo, besedo in dejanjem. Zahteva skratka celega človeka, vsakega katolika, zahteva ga povsod, računa s sodelovanjem njegovega mišljenja, njegovega govora in njegovega dejanja. To je moderna metoda bojevanja — tudi v boju med Cerkvijo in njenimi nasprotniki.

Človek pa ni samotarec. Je družabno bitje in na ta način povezan s tisočermi nitmi na sedanjo družbo in vse njene organizme. Družba in njeni organizmi vplivajo nanj, on pa nanjo in njeno razčlenjenost. In prav v tem medsebojnem vplivanju se sedaj vrši najhujši boj za Stvarnika in njegovo Cerkev. Prav tukaj hoče naš vrhovni cerkveni poglavar koncentrirati najboljše udarne sile iz katoliških vrst. Zato pa poziva svoje vernike, naj se izkažejo pred vsem in najprej na tem bojišču. Njegova zahteva je, da vsak katolik postavi svojega moža najprvo v svojem okolju, v svoji društveni skupini, v svojem stanu. Tam je njegovo mesto, tam mora žrtvovati vso svojo osebnost za dobro stvar.

Zato je dolžnost vsakega katolika, da se uveljavlja vsak v svojem stanu kot zastopnik, zagovornik in branilec idej, ki jih tolmači in širi Cerkev po svojih poklicnih zastopnikih. Izvzet ni nihče, izvzet ni noben stan.

Tudi podjetniški stan je tisti, kjer se mora vsak katolik, ki spada vanj, uveljaviti s svojo osebnostjo, da mu da tako obeležje, kot ga zahteva naš svetovni nazor.

Podjetniški stan pa ima nekaj posebnosti, ki se po njih razlikuje od ostalih stanov.

Je to pred vsem stan, ki zahteva zelo intenzivno in hitro sodelovanje med umskimi zmožnostmi in voljo. Kdor položaj sicer hitro razume, pa nima volje do hitrih sklepov, ne spada vanj. Kdor pa položaja ne razume, dela napačne sklepe in takoj bo zunaj podjetniškega stanu. Podjetniški stan zahteva torej izredno inteligenco. Kdor te nima, se težko, težko uveljavi.

Dalje ima podjetniški stan izredno važno nalogo v sedanjem družabnem redu. On prav za prav gospodari v njem, ureja način proizvodnje, oskrbuje razdelitev proizvodov, reže kruh drugim stanovom, vpliva po svojih zmožnostih, po svojem poklicnem delu in po svojem premoženjskem položaju veliko bolj na vse javno življenje kot katerikoli drugi stan.

Je pa podjetniški stan tudi tisti stan, ki ima zelo visok socialni položaj. Njegovemu socialnemu položaju so odprta vrata povsod, prav tako pri stanovih, ki jim današnji družabni red ne daje tako ugodne razvrstitve, kot pri vodilnih činiteljih.

To izjemno stališče pa nalaga podjetniškemu stanu tudi izredne dolžnosti. Izredna je njegova gospodarska moč, zato so pa tudi izredne njegove socialne, družabne in stanovske obveze, ki se dajo vse izredno lepo zajeti z besedami v očenašu: »In ne vpelji nas v skušnjava«.

Kako to? Le poglejmo?

Rekli smo: Podjetniški stan je stan, kjer morata pamet in volja izredno hitro sodelovati, da pridejo na dan dobri gospodarski sklepi. Podjetnik mora biti inteligenten. Ali pa mu njegovo vsakdanje gospodarsko delo ne nudi, rekli bi, skoraj vsako uro, skušnjav, da svojo inteligenco porabi za to, da ukani svojega tekmeca in tovariša z lažjo, prevaro, goljufijo, krajo in kar še poznajo podobnih grehov božje postave? Tem hujše so pa take skušnjave, če pomislimo, da jih družba, ki bi jih morala obsojati že po naravnih zakonih človeške pravičnosti, pogosto zelo rada tolerira, da, celo smatra za znak človeške sposobnosti.

Rekli smo dalje: Podjetniški stan gospodari v sedanjem družabnem redu, reže kruh drugim stanovom. Ali nima tu vsak trenutek skušnjav, da odmerja kruh drugim stanovom prepričlo, da za svoje izdelke ne pozna pravičnih cen, da vidi pri vsakem računu le interese svoje pridobitnosti?

In rekli smo končno: Podjetniškemu stanu so vrata odprta povsod. Ali ne tiči za vsakimi takimi vrati skušnjava, da podjetnik zlorabi svoje zaveze in v pohlepu za močjo in bogastvom gazi vse božje in človeške pravice?

Če torej komu veljajo besede v očenašu »in ne vpelji nas v skušnjava«, veljajo pred vsem podjetniškemu stanu. Ko bi se podjetniški stan tega zavedal, ga ne bi premnoge struje v današnjem javnem življenju smatrale za rakovo rano sedanjega družabnega reda.

Kdor je torej po božji previdnosti zašel v ta stan in mu je pri srcu želja in zapoved našega vrhovnega cerkvenega poglavarja, da sodeluje pri pokristjanjenju družbe, ima le preobširno polje za svoje sodelovanje, spraviti pa se mora na delo z vso gorečnostjo svoje osebnosti, z vsemi svojimi mislimi, besedami in dejanji.

Z mislimi: Misel je začetek človekovega izživljanja. Uživa največjo svobodo, zato je potrebna največje discipline. Disciplinirana misel je eden prvotnih činiteljev človekove osebnosti. Ker je pa dolžnost katoliškega podjetnika, da se uveljavlja pred vsem s svojo osebnostjo, ne bo tega nikoli dosegel, če ni discipliniran in dosleden v svojih mislih. Ni pa discipline in doslednosti v mislih, če se ne opreje na ideje krščanskega svetovnega nazora. Kako važna je misel, vidimo že iz cerkvene molitve »Pošlji svojega Duha in obnovil boš obličje zemlje«. V stanu, ki mu je tako značilno obolevanje prav inteligentnost, mora torej katoliški podjetnik pred vsem gledati na to, da ustvari za svojo osebnost prvi predpogoj: dosledno in disciplinirano misel. Drugače ne bo prišel v vrste najsposobnejših, najagilnejših med stanovskimi tovariši.

Z besedo, govornjeno in pisano: Prava misel da pravo besedo. Pa vendar ta povsod ni lahka. Misel je skrita, beseda je javna, bodisi govornjena, bodisi pisana. Da rečeš besedo, je treba poguma, še več ga je treba, če jo napišeš. Pri misli tega ni treba. Zato pa tak strah pred besedo, da se ti skoraj zdi, da so samo nekateri poklicani, da govore in pišejo. Pa temu ni tako. Ni treba, da bi bil vsak za govornika ali pisatelja. Če si prežet po mislih današnjega evharističnega kongresa, boš našel

nešteto prilik, da jih zagovarjaš pred svojimi stanovskimi tovariši. Zato ti ni treba iskati govorniških tribun ali časopisov. Vsakdanje delo ti daje skoraj nepretrgano verigo priložnosti, da na pravo mesto deneš pravo besedo. Zato je potrebno samo eno: veliko poguma in nič strahu!

In končno z dejanji: Spomni se pred vsem na znani izrek v očenašu. Pa ne samo negativno lahko sodeluješ, treba je pozitivnega sodelovanja.

Podjetniški stan vsebuje bogato razčlenjenost. Ni ga skoraj stanu, ki bi imel toliko skupnostnih oblik, ki jih ponavadi imenujemo organizacije, kot jih ima podjetniški. V teh skupnostnih oblikah mora imeti mesto tudi podjetnik, ki hoče zastopati nazore tega kongresa. Ne morda samo zato, da pribori ugled svoji osebnosti ali kaki kulturni, narodni ali socialni struji, ki jo trenutno zastopa, ampak zato, da danim prilikam primerno uveljavlja ideje, ki so bistvo in jedro tega kongresa.

Pa tudi v svoji tako zvani zasebni dejavnosti ne sme poznati katoliški podjetnik drugih smernic. To, kar mu narekuje disciplinirana misel, mora izvajati tudi v zasebnem gospodarjenju. Za tako udejstvovanje v svoji osebni pridobitnosti mu bo morda treba še več poguma kot pri govornjeni ali pisani besedi. Tako udejstvovanje bo namreč zahtevalo od njega le prepogosto gmotnih žrtev, ki navidezno naravnost nasprotujejo načelu pridobitnosti. Take vrste pogum pa človeku ni dan po naravi — tudi podjetniku ne. Dobil ga pa bo zmeraj, če bo pomislil na njega, ki je pred 1900 leti rekel besede: »Kdor mene prizna pred ljudmi, ga bom tudi jaz priznal pred Očetom.«

Po končanih govorih je predsednik pozval navzočne, naj polože slovesno obljubo, da hočejo vse temeljne nauke, ki so jih slišali, v življenju dosledno izvajati. Zastopnik Cerkve msgr. dr. Josip Ujčić je sprejel zagotovilo zastopnikov trgovskih in obrtnih poklicev za delo po navodilih sv. očeta za pokristjanjenje vsega življenja in za pridobitev teh, ki so se v današnjem zmateriaziranem času odtujili Cerkvi in Bogu.

č) Slovesna obljuba obrtnikov in trgovcev

Duhovnik: Ali obljubite:

da boste krepili v sebi in svojih otrokih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada skrb za kruh in moderni pohlep po uživanju;

da boste odločno odstranjevali velike npravne nevarnosti v delavnicah in obratovališčih;

da boste kot krščanski gospodarji vestno skrbeli za dušno in telesno srečo svojih uslužbencev;

da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da boste dvigali danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

da boste v plemeniti službi Bogu in občestvu postavili svojo stanovsko čast in ponos na temelj poštenosti in vestnega izpolnjevanja dolžnosti.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ali obljubite:

da se boste v vseh socialnih vprašanjih ravnali po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika v nravnih in zato tudi socialnih stvareh; da se boste zlasti spoštljivo držali okrožnice papeža Pija XI. Quadragesimo anno;

da boste pri apostolskem delu med svojimi tovariši kot zgledni kristjani odločno izpovedovali vero in celo krščansko resnico in nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma ali kakršnegakoli materializma;

da boste delali in se borili kot katoliški podjetniki le v disciplinirani strnjnosti s Cerkvijo, pokorni papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa; da boste zato pogosto, vsaj za hip obiskovali svojega božjega prijatelja Jezusa v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemali sami, skupno s svojimi družinami ter skupno s svojimi stanovskimi tovariši pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bili močni in strašni za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Na koncu zborovanja je pozdravil vse navzočne predsednik Zbornice za trgovino, obrt in industrijo *Ivan Jelačin*, se prirediteljem zahvalil za trud pri kongresnih pripravah, še posebej pa se je zahvalil govornikom, ki so zbranim zastopnikom trgovskega in obrtnega stanu povedali toliko lepih misli in navodil za lepo krščansko življenje. V navdušenju in radosti se je zborovanje zaključilo.

6. Obrtniška in trgovska moška mladina

Stanovsko zborovanje obrtniške in trgovske moške mladine v Rokodelskem domu je otvoril ob 10.30 stolni vikar Alojzij Košmerlj, ki je v vnesenih besedah izrazil globoke vtise, ki jih je pravkar doživel na Stadionu, kjer je nad 25.000 slovenskih otrok v strnjenih vrstah prejelo Jezusa.

V okusno okrašeni dvorani Rokodelskega doma je bilo zbranih kakih 200 slovenskih fantov, ki so vse govore poslušali z napeto pazljivostjo. Prvi govor »Iščite najprej božjega kraljestva« je imel trgovski sotrudnik *Alojzij Sitar* iz Ljubljane. V zgoščenih mislih je osvetlil težave, s katerimi se ima boriti trgovska in obrtniška mladina. Poudaril pa je kljub vsem težavam potrebo krščanskega optimizma; saj imamo za vse težave najučinkovitejšo pomoč v Evharistiji. Drugi govor »V Gospodovo hišo bomo šli« je imel *Mirko Geratič* iz Maribora, ki je v lepih mislih pokazal potrebo Evharistije posebno za mladino. Tretji govor »Pošiljam vas kakor ovce med volkove« je imel stolni vikar *Alojzij Košmerlj*. Z izklesano besedo je potegnil za seboj zborovalce in jih navdušil za apostolat dela, molitve in zgleda.

Po vsakem govoru so zborovalci sami od sebe zapeli po eno pesem iz kongresne knjižice, kar je še stopnjevalo versko ubranost in navdušenje zborovalcev. V taki ubranosti so zborovalci res z odločno voljo in navdušenim srcem položili slovesno obljubo, ki jo je sprejel kot zastopnik Cerkve stolni vikar *Alojzij Košmerlj*.

a) Iščite najprej božjega kraljestva (Mt 6, 33)

Mladina išče. Vendar večkrat tako, da pozabi, kaj je namen tostranskega življenja, pozabi, da je to priprava na večnost, da je služba božja, ki je naš končni smoter. Ta smoter je mogoče doseči le z življenjem po veri. Smoter je jasen, a pot je često težavna. Zakaj? Zli duh skuša z raznimi skušnjavami — in v našem stanu jih je več ko dovolj — odvrniti človeka od Boga in ga s čari tega sveta — za mladino še posebno vabljivimi — prikleniti nase.

Stanovske težave in nevarnosti so v našem poklicu res velike. Zlasti za fanta, ki je prišel nepripravljen v nove razmere, polne nevarnosti za dušo in telo. Poln življenja in veselja stopi prvič v svet. Kaj rad pozablja, kar sta mu naročila oče in mati, preden je stopil čez hišni prag. Pot ga privede med tovariše, ki so že delno ali popolnoma pokvarjeni. Mogoče je z njimi celo v skupnem stanovanju, ki je včasih pravo leglo pogube. Brez spoštovanja do človeškega dostojanstva in brez vsake sramežljivosti se često vrši v takih skupnih stanovanjih pohujšanje. Šef, ki bi moral zanj skrbeti tudi izven trgovine in delavnice, se za vzgojo pogosto ne briga. Tovariši ga s svojim zgledom in raznim vabljanjem zapeljujejo na spolsko pot. Gorje mu, če je njegova moralna moč premajhna, njegova vera prešibka! Padal bo globlje in globlje. Ako pa se prvič zoperstavi nevarnosti, mu bo veliko zla prihranjenega. Često se v tej prvi bitki odloči, kakšno bo vse življenje.

Nevarnosti vsakdanjega življenja nas ovirajo na naši poti do božjega kraljestva. Na cesti nas zapeljuje izložba, vabljiva reklama, moda, ljudje s svojim obnašanjem, bleskom in bogastvom. Cesti se ne moremo ogniti. Izognemo se pa lahko nevarnostim s tem, da jih premagamo, da premagamo svoje zle želje. V družčino pridemo s tovariši, v gostilno zaidemo, povsod nas kot senca zalezuje nevarnost. Nevarnosti se bomo izognili s tem, da bomo iskali le dobro družbo. Izbira tovarišev in prijateljev je usodna za vsakega izmed nas. Slaba družčina nas privede na slaba pota, ki jih je nebroj v življenju. V taki slabi družčini se po navadi ponočuje in

pijančuje, sramoti se vera, razbrzdanost se razbohota, glas vesti se zaduši. Propad duše in telesa je posledica življenja v taki družini. Dobra družina je kakor angel varuh za mladega fanta. Dobra družba nas bo varovala nevarnosti, nas bo usmerjala k pravemu in dobremu življenju, nas bo dvigala notranje in nam dala dobrih zgledov za življenje. Slaba družba uničuje temelje družinske sreče, dobra pa jo gradi na zdravem temelju. Slaba družina zapravlja, a v dobri se učiš zbirati za bodoči dom.

Varčujmo, dokler smo mladi, da bomo ustvarili trden temelj za poznejše družine. Z varčevanjem si bomo prihranili marsikatero grenko uro v poznejši dobi. Skušnje in slabi zgledi kažejo, kakšno zlo rodi zapravljivost. V dobri družini bomo ostali živi udje Cerkev, poglobili bomo svoje versko spoznanje in ostali bomo trdni v verskem prepričanju. Ako bomo dobili v svoji mladeniški dobi jasne pojme v tem oziru ter srečno prebili svoja burna mladeniška leta, bo to že znamenje našega poznejšega srečnega življenja. Dobro družino bomo pa najbrže dobili v tistih stanovskih in drugih društvih, ki so jim temelj katoliška načela. V taki organizaciji se lahko izpopolnujemo, izobrazujemo, najdemo pravega prijatelja in tudi dobre poštene zabave, ki je tudi nam vsem potrebna.

Učimo se tudi vsega, kar je potrebno za naš poklic, da bomo sposobni in nam nihče ne bo mogel škoditi radi našega neznanja. Delajmo z veseljem in zavedajmo se, da je tudi naš stan potreben za človeško družbo. Saj je delo po Bogu posvečeno! Delajmo in vršimo svoje poklicne dolžnosti tako, da bomo tudi s tem delom iskali najprej njega, ki je naš smoter in naša končna sreča. Kako to storiti? Učimo se v svojem poklicu ne le dobro, pošteno in solidno izvrševati svoje delo, temveč se tudi obenem zavedajmo, da je naše delo namenjeno sočloveku, da naše delo ni samo nujnost za zaslužek, temveč da je pot, ki vodi k Bogu, ako svoje delo vršimo po božjih postavah, ako ga posvetimo z ljubeznijo do bližnjega in do Boga in ako iščemo povsod najprej božjega kraljestva. Tudi v svojem poklicu. Tako bomo premagali težave, se izognili nevarnostim za svojo dušo, ki jih prinaša s seboj delo v obratu, v delavnici, v trgovini, v pisarni in kjerkoli. Lahko bomo tudi prenašali krivico, ki nam jo morebiti prizadene gospodar, predstojnik ali tovariš.

Še večja nevarnost kot slaba družina pa je slab tisk. Literature, ki hoče zadušiti vero v mladih srcih, je vedno več. Nič manj pa se ne širi nenravno čtivo. Tiska se poslužujejo razni krivi preroki, danes pred vsem marksizem. Vse ozračje se skuša okužiti z zmotnimi idejami; v začetku morda prikrito, morda celo pod krinko krščanstva, da nam zatemne jasen pogled, nam zmedejo pojme o veri, o Bogu, o človeku, o družbi. Tako nas skušajo napraviti sprejemljive za nadaljne hujše strupe, ki naj bi nas sčasoma povsem odvrnili od Boga. Ta nevarnost je ena najhujših, ker nas sovražnik zalezuje skrivaj. Ker vemo, da na idejnem področju ni kompromisov, da velja tu: ali za Cerkev in njen nauk ali proti njej, bomo odločno dosledni, ne bomo čitali in podpirali takega tiska. Pojdimo in pomagajmo odkriti sovražnika, da ne bo skrivaj zastrupljal naših duš. Pojdimo in tudi tu pomagajmo ustvarjati božje kraljestvo luči proti kraljestvu teme!

Še ena priložnost je, ki more zavajati od Boga. To je šport. Po svetovni vojni je zgrabil mladino val športnega navdušenja s tako silo, da so stopile čisto ob stran bistvena življenjska vprašanja. Ta pretirani zagon mladine k športu že kaže slabe posledice. Kdor se pod pretvezo športnega udejstvovanja hoče izogniti moralnim in verskim dolžnostim, ta ni športnik, ampak sovražnik pravega športa. Pod imenom šport se često skriva mnogo moralne in verske propalosti. Koliko jih je, ki so se

oprijeli planinstva, smučarstva, plavanja in raznih zletov samo zato, da dajo duška svojim nižjim gonom in svojim izprijenim čustvom, tako, da ponižujejo sebe in ves narod. Tako mu zastrupljajo življenjsko moč, namesto da bi mu jo krepili. Prav v športno življenje se je vtihotapilo mnogo moralno manj vrednih ljudi, ki s svojim slabim zgledom in dejanjem mladino kvarijo, jo zapeljujejo in odvrčajo od službe božje, od molitve. Proč iz takega športnega življenja, iz take športne družčine in organizacije! Nismo proti športu, temveč proti vsemu nemoralnemu športnemu življenju, proti kateremu moramo začeti neizprosni boj. Gojili bomo šport, toda le v taki družbi in v taki organizaciji, ki nam ni nevarna za dušo in telo. Gojili bomo pravi šport, ki nam krepi telo in dušo v spoznavanju veličastne narave in njene lepote. Širili bomo ljubezen do zemlje, do domačije, do gozdov in gora. Toda tudi v naravi ne smemo pozabiti, da smo rojeni za nekaj višjega, »za se si nas ustvaril, o Gospod«. Naša naloga bodi, da zanesemo tudi v vse panoge športa duha Kristusovega ter tudi v športu iščimo najprej božjega kraljestva, ki je končno naša resnična sreča.

Bodimo zavedni, ponosni in borbeni katoličani. Na mestu, kamor nas je postavila božja previdnost, iščimo božjega kraljestva, širimo ga z življenjem po veri, s svojim zgledom, z neustrašeno borbo v vsakdanjem življenju. Svoj stan ljubimo in si prizadevajmo, da bo živ in zdrav član celotne človeške družbe. Mi vsi smo poklicani, da pomagamo pri tem delu. Zavedajmo se, da nasprotniki Cerkve in Kristusa skušajo proti naši volji in preko nas človeško družbo zapeljati v temo, v brezverstvo in moderno poganstvo. To razdiralno delo jim pa mi sami olajšujemo, če ne bomo znali z neizprosno doslednostjo privedi vsak dan v življenju v obrate, v delavnice, v trgovino, v pisarno, na cesto, v gledališče, v kino, v športni prostor, v društvo, v organizacijo Kristusovega duha in Kristusove ljubezni.

Bodimo borci Kralja, ki mu je posvečen ta kongres in bojujemo se za njegovo kraljestvo! Vsak stan, vsak poklic, vsaka delavnica, vsako društvo, športni prostor je bojišče, na katerem se bomo borili in na katerem bomo zmagali, če bo naša volja krepka in naše srce sprejemljivo za težave sočloveka, naša volja jeklena in naš duh močan. V znamenju križa, v znamenju presvete Evharistije bomo zmagali zlo v sebi in okoli sebe!

b) V Gospodovo hišo bomo šli (Ps 121, 1)

Značka današnjega časa je, da so premnogi zgubili smisel za večne vrednote. Razklani in razdvojeni so v svojih dušah. Skrb za lastno ugodnost, za vsakdanji kruh je zamorila jasnost pogleda. Vse pojave življenja gleda sodobni človek le z vidika tostranstva, iz trgovskih in ekonomskih ozirov. Zato ne vedo mnogi za končni človekov smoter. Življenje jim je uganka, katere ni mogoče rešiti. Ker pa ne vedo rešitve, se brezupno vdajajo toku življenja. Brez smisla tavajo okrog, poskušajo zaslediti srečo tu in tam. Kakor muha enodnevnica so, od danes do jutri, — brez večnostnega smotra.

Da je temu tako, nam kaže vsakdanje življenje. Tudi v vrstah obrtniške in trgovske mladine se pojavlja duhovna kriza. Tudi med nami je zbledel ideal bohotnega življenja. Ne Bog, ki je Stvarnik moj, ampak jaz, moja udobnost in ugodnost!

Ob nedeljah in Gospodovih praznikih ožive zgodaj v jutro mestne ulice. Vse hiti proti kolodvoru, vse gre ven iz mesta v božjo naravo. Zvonovi po cerkvah oznanjajo Gospodov dan in vabijo v cerkev. Kličejo v spomin božjo in cerkevno

zapoved: Posvečuj praznik! Koraki tisočev pa so usmerjeni mimo cerkve. Gluhi so za opomin vesti, gluhi za pesem zvonov, gredo svojo pot. Gospodov dan preživijo brez maše.

Kaj radi tožimo o slabih časih, ne pomislimo pa, da so časi prav taki, kakršni so ljudje. Ljudje so postali slabi, zgrešili so svoj večnostni ideal. Kakor Izraelci v puščavi plešejo tudi ljudje naših dni — mladina ne dela izjeme — okrog zatega teleta. Bog jim je denar, čast, uživanje — njih konec pa bo poguba, ker Bog se ne da zasmehovati. Zboljšanje časov smemo pričakovati le, če bomo spoznali svoje napake, če bomo reformirali svoje odnošaje do Stvarnika, če nas bo vodila v življenju vedno misel: Bog je moj Oče, jaz pa njegov otrok. Zavest božjega otroštva, zavest pripadništva k tej božji skupnosti, mora biti odslej gonilna sila naše notranje obnove. Bog mora postati zopet življenje našega življenja.

Prav na nas je, katoliški fantje, da v mejah svojega poklica, kot pomladek obrtniškega in trgovskega stanu damo poudarek resnici: Otroci božji smo, sinovi božjega plemstva.

Ugotovili smo vzroke slabih časov: ljudje so slabi, ker ne nosijo Boga v svojih dušah. Iz te ugotovitve pa izvedimo sklep: Obnovimo svojega duha v Gospodu! Če smo se le preveč oddaljili od večnostnih idealov, nazaj k njim! Nazaj k Bogu! Slecimo starega, v zemskost zakopanega človeka, oblecimo pa novega, v Kristusovem duhu prerujenega človeka, da bo iz naših obrtniških in trgovskih vrst šel v zasebno in javno življenje nov, bolj krščanski duh, duh bogohotenega življenja, ki se bo kazal v ljubezni, resnici, pravici in poštenju.

K Soncu, k Luči, to je klic mladega katoliškega rodu. To mora biti tudi naša težnja. Gotovo je, da te duhovne reforme ne bomo mogli izvesti izključno z lastno močjo. Bog sam nam mora priti na pomoč s svojo milostjo. Vemo, težko je plavati proti toku močne vode, živeti drugače kot živi naše okolje. Le močne nature se morejo dvigniti nad okolico. Treba je truda, žrtev, odpovedi, železne vztrajnosti, da se dvignemo nad vsakdanjo mlačno povprečnost. Velike so težave, toda velike so tudi milosti. Kristus nam je pokazal ne samo pot, dal nam je tudi sredstva. Ustanovil je Cerkev, njej pa je dal obilne, dá neizčrpne zaklade, iz katerih naj črpamo moč za vsakdanje žrtve, za duhovno rast k božjemu Soncu. Treba samo, da se teh zakladov poslužimo.

V naših cerkvah, v tabernakljih, tam, kjer noč in dan gori večna lučka, živi naš božji Prijatelj, pripravljen nam priti na pomoč vsak hip, v vsakem položaju. Iz naših cerkva, kjer se vsak dan daruje nebeškemu Očetu sam Sin božji po rokah mašnikovih, tečejo vsak dan, vsak trenutek obilni potoki milosti v srca ljudi.

Pač čudno, da mnogi v svoji brezmejni zaskrbljenosti za vsakdanji kruh pozabijo na ta božji vir. Ne samo telesni glad in pomanjkanje, marveč tudi duhovni glad, duhovna žeja tare človeštvo. Ljudje hlastajo po malovrednih svetnih dobrinah. Nasičujejo se z neokusno, plehko hrano slabe, versko indiferentne, ali celo brezbožne literature, prezrejo pa često božjo hrano, ki ima moč ohraniti duše za večno življenje.

O, spoznajmo Gospoda, ki stoji pred nami ter nas vabi v svojo hišo rekoč: »Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi, jaz vas bom poživil.« Pojdimo v hišo Gospodovo!

Središče župnije je župna cerkev. Vrelec vseh milosti, zakladnica največjega bogastva za zasebno in javno življenje pa je najsvetejša daritev, Kristus — Jagnje

božje, ki odjemlje grehe sveta, sam prosi za nas. Daruje nebeškemu Očetu v spravo za naše grehe svojo srčno kri. Kakor na Golgoti prosi Očeta: »Oče, odpusti jim!« Za nas, za naše grehe teče vsak dan presveta kri. Zato bi morale biti naše cerkve vsak dan polne ljudi, ki bi prisostvovali tej hvalni, pravni, zadostilni in prošni daritvi. Vsaj vsako nedeljo in praznik, če že med tednom res ni mogoče. Ali res nimamo ničesar prositi, ali ne čutimo nobene dolžnosti zahvale, zadoščevanja in sprave?

Sklep naš naj bo: Vsako nedeljo k maši! Nobena druga dolžnost nas ne sme odvrniti od te najsvetejše dolžnosti, ki nas veže pod smrtnim grehom.

Le pojdi, prijatelj moj, zlasti, če živiš vsak dan tedna v zatohli delavnici in prodajalni, na gore, v lepo božjo naravo! Saj je Bog tudi naravo ustvaril za človeka, v njegov prid in veselje. Le veseli se v božji naravi, naučij se svežega zraka, okrepi svoje telo! Nikdo ti ne more tega kratiti. Toda ne pozabi, da se spomniš tudi Boga ter se udeležiš svete daritve. Le če boš opravil svojo versko dolžnost, dal Bogu, kar je božjega, boš lahko v resnici veselo in zadovoljno preživel Gospodov dan.

Pa še med tednom te vodi pot večkrat mimo cerkve. Pojdi vsaj za trenutek v cerkev, pozdravi v njej Gospoda v tabernaklju s kratko, prisrčno molitvijo. Vsaj za hip. Bog ne meri pobožnosti po dolgoti molitve, pač pa po namenu in iskrenosti.

Še več nam nudi Gospod! Daje nam samega sebe, svoje presveto telo v jed. Priznati moramo, da smo slabi, da pogosto padamo in grešimo. Kolikokrat je že ta ali drugi sklenil, otresti se te in druge slabe navade. Toda koliko sklepov, toliko porazov. Neštete so nevarnosti, ki obkrožajo mladega človeka, zlasti v mestih in industrijskih krajih. Z zvitostjo in prekanjenostjo peklenske kače hočejo oropati mladi rod vere naših očetov in mater, hočejo premotiti mladi rod, da zapusti raj otroške nedolžnosti. Hočejo oropati mladi rod biserov nrvnosti in poštenja. Vsa sredstva inajo na razpolago: organizacijo, tisk, kino, gledališče. Veren pomočnik pri tem razdiralnem delu pa je slaba družba, slabi tovariši. Nevarnost duhovnega propada je velika. Kako se ohraniti v tem svetovno nazornem, gigantskem boju? Zopet poudarjam: Ustaviti se moramo z vso silo, imeti moramo močno voljo, zatreti v sebi pomagati. Za velike nevarnosti v mladih letih, pa tudi za poklicne težave je vir moči v Evharistiji.

Vir in gibalno duhovnega življenja, duhovnega napredka in rasti je Evharistija. Ob žarkih božjega Sonca iz tabernaklja poganja, brsti in cvete lepo katoliško življenje. Tu se mehčajo in zorijo človeška srca za velika heroična dela v prid trpečega človeštva. Od tu prihaja zdravje v duše, v družine, v javno življenje. Pod vplivom milosti, ki teče iz tega božjega, nadnaravnega studenca v tabernaklju, cveto limbarji v srcih mladine. Pod toplimi žarki svete Evharistije žare dragoceni rubini — vrtnice: ljubezen do trpečih, odpoved in žrtve, katerih se sodobni svet tako boji. Obhajilo, zlasti pogosto, mesečno, tedensko, vsakdanje obhajilo nas dela močne in silne. Bog sam se za nas bori, Bog sam nam stoji ob strani v času preizkušnje in bojev. Če je Bog z nami, kdo more biti proti nam!

Pogostno obhajilo, to je nujna zahteva časa. Absolutno premalo je, če gremo k mizi Gospodovi samo za veliko noč. Premalo je tudi spričo tolikih nevarnosti samo štirikratno obhajilo! Naš ideal naj bo mesečno, dā celo tedensko obhajilo. Še več: vsakdanje obhajilo! Le tako bomo lahko ohranili duševno čistost, le tako bomo odporni proti slabemu, ki je v nas in okoli nas. Če gremo v nedeljo k maši, pojdimo obenem še k mizi Gospodovi. Če gremo med tednom, pojdimo še med tednom. Čim

večkrat, če lahko, tudi vsak dan po zgledu prvih kristjanov. Največje važnosti pa je skupno obhajilo. Posameznik malo pomeni, mnogo ljudi skupaj predstavlja silo. Naša naloga je, da propagiramo med svojimi sovrstniki evharistično življenje. Posameznik, ki pristopa k obhajilu vsako nedeljo, za poglobitev in utrditev evharistične misli še ne pomeni mnogo. Če pa ob gotovih dnevih, zlasti prvi petek ali prvo nedeljo v mesecu ali ob priliki praznovanja fantovskih praznikov, ob raznih stanovskih praznikih ali praznovanju farnih svečanosti, pristopi k mizi Gospodovi v strnjениh vrstah, korporativno, mnogo fantov, cela organizacija, napravi pogled na to fantovsko skupnost, ki kleči pred obhajilno mizo, velik, mogočen vtis. Oni, ki stoje ob strani ali jim strah pred javnim mnenjem in morebitnim porogom od strani mlačnih, slabih ljudi, brani pristop k oltarju božjemu, dobijo ob takem prizoru, ob skupnem obhajilu številnih fantovskih vrst pobude. Izgine strah, preneha malodušnost, počasi se bodo celo sami priključili vrstam prijateljev evharističnega Zveličarja.

Osnujmo evharistične krožke! Ne mislim reči, osnujmo nova društva, ampak v okviru naših že obstoječih organizacij: verskih, prosvetnih, pa tudi stanovskih, osnujmo krožke, skupine prijateljev pogostega obhajila. V naših vrstah bi naj po zgledu belgijske, francoske in holandske mladine vzniknila misel evharističnih križarjev. Namen teh križarjev bi bil: Vršiti po načrtu apostolat pogostega obhajila, vzgajati za dobro prejetanje obhajila in pa snovati v vseh naših vzgojnih organizacijah elitne čete globoko prepričanih katoličanov — Kristusovih vitezov.

Katoliški fantje! Duhovnik moli v začetku maše, ob vznožju oltarja psalm: »Stopil bom k božjemu oltarju, k Bogu, ki je radost mojega življenja«. Stopimo k božjemu oltarju tudi mi! Gospod nas vabi! Bog, edino on je vir sreče, vir zadovoljstva! Ob velikem prazniku jugoslovanskih katoličanov, ko stoji v središču vsega našega snovanja in hotenja Bog v sveti hostiji, sklenimo:

Poglobiti hočemo versko življenje! Tudi v svojem poklicu kot obrtniki, kot trgovski nameščenci, hočemo z vso doslednostjo uveljaviti katoliška načela. Najprej seveda pri sebi, v svojem udejstvovanju, v poklicu in izven poklica. Ne več mlačnost in površnost, temveč lepo urejeno versko življenje v popolnem soglasju z božjimi načeli. Bodimo uverjeni, da bo prav lepo versko življenje rodilo obilen božji blagoslov v našem poklicnem delu. Lažje bomo prebrodili sedanje kaotične razmere, lažje prebrodili tudi gospodarsko krizo, ki je predvsem kriza duha, če se bomo v vsakdanjem zasebnem, pa tudi v javnem življenju kot obrtniki in trgovci, kot voditelji gospodarskega in poslovnega življenja, kot posredovalci svetnih dobrin, držali od Boga danih zikonov, se tesno naslonili na njega, ki je Pot, Resnica in Življenje.

c) Glejte, pošiljam vas kakor ovce med volkove (Mt 10, 16)

Med največje čudeže svetovne zgodovine spada brez dvoma naglo razširjenje krščanstva po širnem svetu. Majhno in neznatno kot gorčično seme, brezpomembno in prezira vredno v očeh sveta, je kraljestvo božje čudovito rastlo in zajelo vse narode zemlje. Le nekaj let je bilo preteklo od one strašne, pa svete ure na Kalvariji, ko je Kristus izkravel na križu za odrešenje sveta, pa je malo drevo krščanstva že razprostrlo svoje veje čez Palestino in preko njenih meja. Rim, glavno mesto svetovne rimske države, postane kmalu središče Kristusove Cerkve. Gorčično seme, vrženo v poganske brazde, raste in brsti. Nobena sila ga ne more zadržati, nobeno preganjanje streti. Komaj poteče sto let in sveti Polikarp, mučeniški škof iz Smirne v Mali Aziji, že govori, da je krščanstvo postalo svetovna Cerkev. Okoli l. 200. po Kristusu pa

ključne cerkveni pisatelj Tertulijan poganom: »Od včeraj smo, pa smo napolnili vse, kar je našega...«

Če premišljamo vzroke tega skrivnostno naglega, silnega razmaha, moramo priznati: Krščanstvo je božje delo; v njem se kaže božja vsemogočna in nezlomljiva moč.

Ta božja moč pa se udejstvuje po delu ljudi. Taki so namreč božji načrti, da Bog zveličuje ljudi po ljudeh. Kakor naravno življenje prihaja iz zakonske zveze, tako se nadnaravno življenje posreduje po apostolatu. Tako hoče Bog.

Za razvoj krščanstva so se žrtvovali Kristusovi apostoli. Še ko je Kristus živel, so učili po Sveti deželi. Lepo pravi o njih sv. Luka (9, 6): »Šli so torej in hodili od vasi do vasi, oznanjali blagovest in povsod bolnike ozdravljali.« Po Gospodovem vnebohodu so si razdelili svet med seboj. Prehodili so vse tedaj znane dežele in pridobivali narode za Kristusa. Bila je težka služba. Godilo se jim je po Gospodovi napovedi: »Glejte, pošiljam vas kakor ovce med volkove« (Mt 10, 16). Čakali so jih boji in preganjanja, apostoli pa so vztrajali, ker jih je vnemala Kristusova ljubezen. Kakor ovce med volkovi so umirali, pa so pred svojo smrtjo nešteto volkov spremenili v ovce.

Vendar pa bi apostoli sami ne bili zmogli ogromnega dela, da si niso pridobili sodelavcev. Prevelik je svet, da bi ga bila obvladala dvanajstorica mož, pa naj bi bili še tako pogumni in goreči. Apostoli so to spoznali. Pritegnili so torej k apostolskemu delu za pokristjanjenje sveta može in žene, mladeniče in dekleta, otroke in starčke.

Apostoli so organizirali katoliško akcijo.

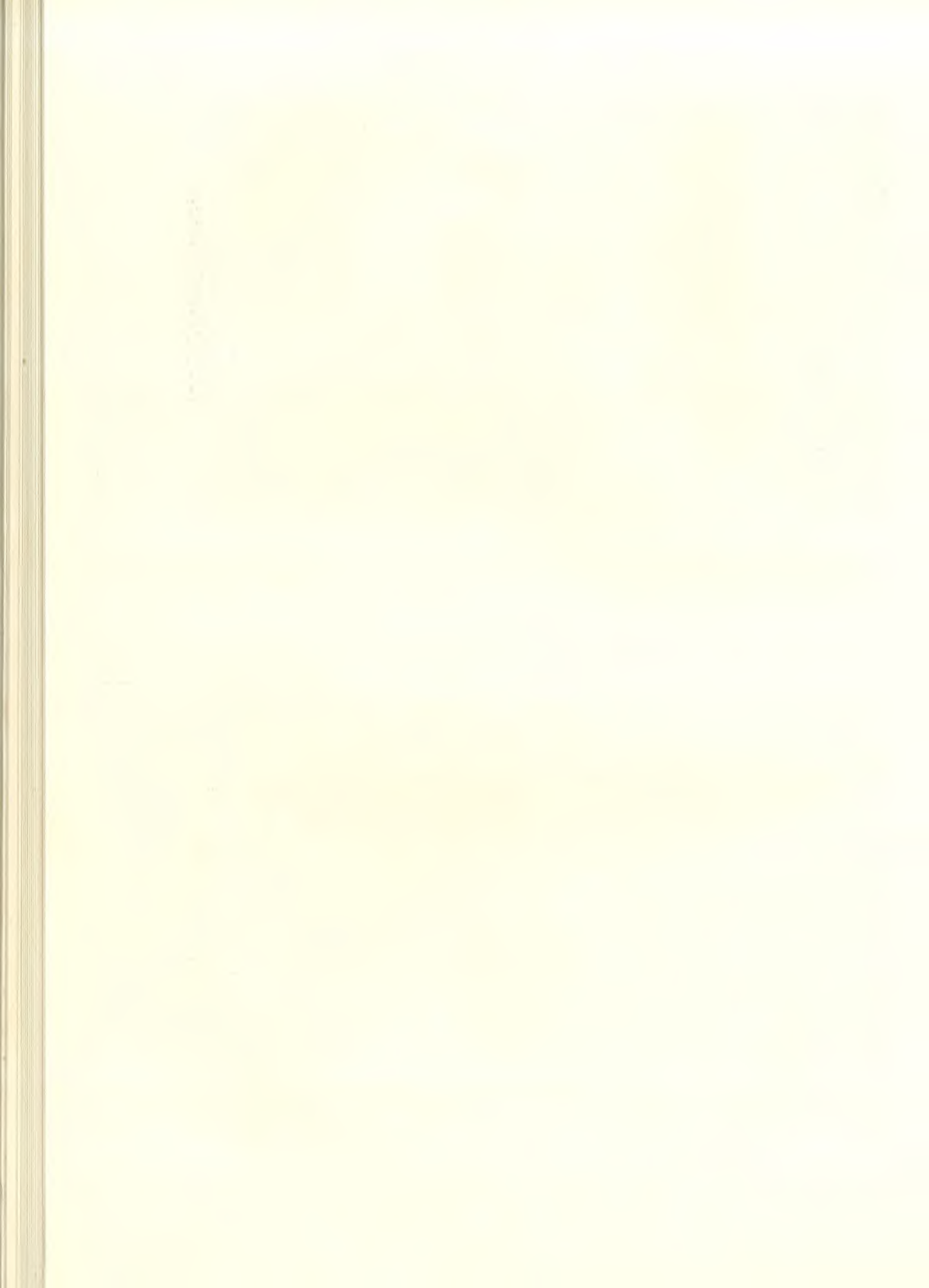
Katoliška akcija je sodelovanje laikov — neduhovnikov pri apostolskem delu Cerkve. Katoliška akcija je v jedru tista velikodušna pomoč, ki jo nudijo laiki škofom in duhovnikom, zato da bi se človeška družba oklenila Kristusa. Katoliška akcija je skrb za zveličanje duš — »Skrb za lastno dušo in za duše soljudi« (Pij XI.). Sodelujejo pa laiki pri apostolskem delu Cerkve zato, da škofje in duhovniki vsega dela za zmago Kristusovoga kraljestva na zemlji ne zmorejo. Sodelujejo v zavesti, da reševati duše ni samo stvar duhovnikov, marveč da je to sveta dolžnost vsakega vernega kristjana. Biti katoliški kristjan se pravi: Srca pridobivati za resnico. Katoliška akcija ni torej zgolj dolžnost duhovniške službe, marveč je to tudi dolžnost krščanskega življenja. Delo za odrešenje sveta veže vse: duhovnike in laike.

S krstom postane človek kristjan, ud Kristusove Cerkve, državljani božje države. Članstvo Cerkve prinese človeku velike in svete pravice, pa mu naloži tudi velike in svete dolžnosti. V božji državi ne sme biti lenuhov, stremuhov in koritarjev, Cerkev hoče aktivnih, delavnih članov. Kristjanov, ki so to le po imenu, za blagor kraljestva božjega pa se ne brigajo, takih Cerkev ne potrebuje. To so suhe veje, Cerkvi le v breme in v škodo, to so zajedavci na živem cerkvenem organizmu.

Kakor krst, tako ima tudi birma za apostolsko delo globok pomen. Po birmi postane kristjan Kristusov vojak. Kaj pa pomeni vojaška služba v Kristusovem kraljestvu? Kristus zahteva od svojih vojakov popolno žrtvovanje sebe in svojih interesov za skupni blagor svojega kraljestva. Vojak, ki se ne mara žrtvovati za kralja in domovino, vojak, ki išče le sebe in svojih koristi, tak vojak ne zasluži svojega imena. Sebičen vojak je kakor neveren vernik, kakor neveden učitelj, kakor krivičen sodnik, nasprotje samemu sebi. Katoliška akcija je sveta, nesebična, junaška žrtev za Kristusa in Cerkev. Pij XI. jo imenuje »svetobojno vrsto, ki se bori na vseh frontah...«

Kardinal legat veselo odzdravlja navdušenim množicam

Kako živo so umevali to dolžnost apostolskega sodelovanja prvi kristjani, o tem nam poročajo že Apostolska dela (8, 4): Ko je izbruhnilo v Jeruzalemu prvo krvavo preganjanje, v katerem je prelil mučeniško kri diakon sv. Štefan, tedaj so se mnogi kristjani, neduhovniki, razkropili po vseh krajih Palestine in v sosednje dežele. Pa pravi sv. Luka o njih: »Tisti torej, ki so se razkropili, so hodili okrog in oznanjali blagovest.«

Zgodovina nam poroča: Kamorkoli so prišli rimski vojaki in z njimi trgovci in obrtniki, povsod so tisti, ki so bili krščeni, širili evangelij. Vsak kristjan mora biti apostol — ta misel je živo prešinjala prve vernike. Tako so bili laiki zasejali marsikje prvo evangeljsko setev, apostoli in duhovni so prišli šele za njimi in organizirali cerkveno občestvo.

V Katoliški akciji, ki jo sedanji papež tako zelo naroča vsem, naj oživi med nami stari apostolski duh prvih kristjanov.

»Kakor namreč v prvih časih ni bilo zadosti, da so delali samo apostoli, tako danes ni dovolj, da delajo samo njih nasledniki. Ti potrebujejo mnogo rok, mnogo src, mnogo pomoči« (Pij XI.).

Že pogani so rekli: »Zastonj se je rodil, kdor samo zase živi.« Koliko bolj velja to za kristjane, ki ga veže največja zapoved: ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.«

Dragi mladeniči! Današnji svet se je odtujil Bogu in Cerkvi. Vsi vidimo to, vsi to izkušamo. Odtuja se Kristusovim načelom tudi trgovska in obrtna mladina. Sv. oče z žalostjo govori o »strašnem razdejanju duš« (Q. a.). Duhovna stiska, ki jo trpi pred vsem mladina, ni bila morda še nikoli tako težka kot je danes. Na eni strani moti mlada srca brezbožni komunizem, na drugi jih slepi poganski nacionalizem. Oba pa sta sovražnika Kristusa in njegove Cerkve, strastna protivnika božjega reda in božjih zapovedi. Cerkvi se očita nedelavnost in ostarelost. Pravijo, da je krščanstvo odpovedalo, odpovedalo zlasti na socialnem polju. Komunisti in nacionalisti da pomagajo delavskim stanovom, dočim Cerkev razen okrožnic in karitativnosti ničesar ne stori. Papeževo avtoriteto posmehljivo zavračajo ali besno napadajo. Mladina pa zbegana zapušča Cerkev in Kristusa in drvi za voditelji, ki ji obljublajo nebesa že na zemlji. Sitska mladih duš je velikanska.

Fantje! Mi verujemo s papežem, da krščanstvo ni odpovedalo. Če je kdo odpovedal, so odpovedali ljudje, ki ne živijo krščansko in so zavrgli Kristusova načela. Mi verujemo z Leonom XIII.: *Če je treba človeško družbo ozdraviti, jo bo ozdravila samo obnova krščanskega življenja in krščanskih nauk*« (Soc. okr. 130). Kristusov socialni nauk je najradikalnejši in za delavske stanovce najzanesljivejši. Najvišja zahteva v njem je socialna pravičnost, ki pa mora temeljiti na ljubezni. Mi vemo, da je Cerkev na socialnem polju razorala ledino, storila ogromna dela in ga še vedno vrši. Le dvigajmo to samozavest in vzbujajmo ponos na socialni nauk in delo Cerkve.

Prav ta sreča, da smo sami v živi zvezi s Cerkvijo in s Kristusom, pa nas mora gnati v apostolsko delo, da pridobivamo tiste, ki so v zmoti.

Mladi prijatelji! Pomagajte nam duhovnikom pri apostolskem delu za mladino. Pomagajte pri pokristjanjenju vašega stanu. *»Prvi in neposredni apostoli delavcev morajo biti delavci, prav tako pa apostoli industrijcev in trgovcev, industrijci in trgovci.«* Katoliška akcija med delavnimi stanovi mora iti po geslu: *Tovariši rešuj tovariša za Kristusa!*

Stavite se nam torej za apostolsko delo med svojimi tovariši velikodušno na razpolago. Sodelujte z nami! Bodite kakor priostreno naše oko, kakor ojačen duhovnikov glas, kakor podaljšana duhovnikova roka. Nesite evangelij in Kristusa tja, kamor duhovnik ne pride. Bodite apostoli! Treba je, da skupaj stojimo in skupaj delamo.

Vse naše delo mora biti seveda organizirano. Kakor je organizirano delo duhovščine, tako mora biti urejeno tudi delo Katoliške akcije. Sv. oče pravi: »Organizacija zahteva čas. Brez discipline in brez načrta so najboljše nameni brez učinka. Vse se razprši. Delajte torej z disciplino, pod vodstvom škofov, župnikov in postavljenih duhovnikov.«

Za apostolsko delo je treba priprave in mnogo študija. Treba tudi mnogo molitve. Apostoli Katoliške akcije morajo biti sami prežeti od Kristusove resnice, versko in katoliško na višku. Trgovska in obrtna mladina mora biti jasno orientirana zlasti v socialnih vprašanjih, da bo mogla odbijati marksistične navale. Vse to pa bo mogoče le v *dobro organiziranih kroških Katoliške akcije*, v katere vstopite sami in jim pridobite tudi tovariše. Sv. oče kliče ob koncu svoje socialne okrožnice: »Naj se torej zedinijo vsi, ki so blage volje in ki hočejo pod pastirji Cerkve bojevati dobri in miroljubni Kristusov boj, in vsi naj se pod vodstvom in učiteljstvom Cerkve prizadevajo, vsak po svojih darovih, po svojih močeh, po svojem položaju, da vsaj nekaj store za krščansko obnovo človeške družbe.« »Ne pustimo, da bi bili otroci tega sveta nasproti svojemu rodu razumnejši kakor mi, ki smo po božji dobroti otroci luči.« Ne strašimo se nobenega truda, ne dajmo se premagati od nobenih težav, temveč bodimo od dne do dne bolj trdni in močni. Res je apostolsko delo težko delo. A nikar izgubiti poguma; kristjan se mora trdo boriti in dober vojščak Kristusov mora prenašati težke trude. (Soc. okr.).

Mladenci! Kristus vas kliče na duhovno bojišče! Odzovite se z veseljem! In nikoli se ne bojmo, da bi veljali za nemoderne in nenapredne, če glasno govorimo o Bogu in božjih pravicah ter o naših dolžnostih do Boga. Bog in vera nista postranska stvar. Kdor se za Boga bori, ta se bori za lepšo bodočnost in srečo človeštva.

č) Slovesna obljuba za trgovsko moško mladino.

(Po uvodnih besedah predsednika in duhovnika): *Duhovnik:*

1. Ali obljubite:

da boste krepili v sebi in svojih tovariših resnični krščanski čut, ki daje človeku misel za višje reči, da v sebi premagate moderni pohlep po uživanju;

da se boste vztrajno borili proti velikim npravnim nevarnostim v delavnicah in obratovališčih, pri zabavi in v družini;

da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da boste najvestneje varovali čistost duše in telesa kot pogoj bodoče družinske in vse življenjske sreče;

da boste v plemeniti službi Bogu in občestvu postavili svojo stanovsko čast in ponos na temelj poštenosti in vestnega izpolnjevanja dolžnosti.

2. Ali obljubite:

da se boste borili v krščanski socialni akciji za preureditev družbe edinole po nauku svetega očeta, postavljenega Učenika in sodnika v nrvnih in zato tudi socialnih stvareh;

da boste kot zgledni kristjani v apostolskem delu med svojimi tovariši odločno izpovedovali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma ali kakršnegakoli materijalizma;

da se boste zlasti spoštljivo držali Pijeve okrožnice Quadragesimo Anno;

da boste delali in se borili kot katoliška mladina le v disciplinirani strnjnosti s Cerkvijo, pokorni vodstvu papeža in svojega škofa;

3. Ali obljubite:

da boste živeli iz vere v odrešilno moč svetega Rešnjega Telesa;

da boste pogosto vsaj kak hip obiskovali svojega božjega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri sv. maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejeli sami, skupno s svojimi domačimi ter skupno s svojimi tovariši pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bili močni in strašni za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence evharističnega kongresa ter vse vaše mile in drage posebni zaščiti Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Po končani slovesni obljubi je zadonela po dvorani mogočna himna »Povsod Boga!« Nato je predsednik zaključil krasno uspelo zborovanje s kongresnim pozdravom »Živel Kristus Kralj!«

7. Zborovanje srednješolcev

Srednješolci so zborovali kar na prostem, na Stadionu ob glavni tribuni. Ker je bilo treba čakati, da se je Stadion po mladinski maši izpraznil, se je pričetek zborovanja nekoliko zavlekel. Vendar se je na tem zborovanju zbralo nkako 400 do 500 srednješolcev, ki so z zanimanjem sledili načrtanim govorom. Kot prvi je govoril srednješolec Rudolf Čuješ iz Maribora k bese-

dilu: »Zgled sem vam dal«, drugi govor je imel prof. dr. Alojzij Zupan pod naslovom: »Jaz sem vstajenje in življenje«, tretji govornik pa je bil akademik Ivan Degrel iz Zagreba, ki je izvajal (v hrvaščini) zanimive misli o Katoliški akciji po Jezusovi besedi: »Prišel sem, da ogenj vržem na zemljo«.

a) „Zgled sem vam dal“ (Jan 13, 15)

Večer je bil, na četrtek. Mrak je že legal na jeruzalemske zidove, dnevna vročina se je polegla. Ulica, ob tej večerni uri sicer obljudena, sameva. Sameva ob spominu mimohoda Gospodovega. Izraelci jedo danes velikonočno jagnje v spomin na dan, ko je udaril Gospod egiptske hiše in so pomrli vsi prvorojenci. Danes obhaja ta spomin tudi Prvorojeni od Očeta. Velikonočno Jagnje je On, sam — Jagnje, darovano v naše odrešenje. Gori v dvorani so Jezus in njegovi, kakor je tako srčno želel.

Večerja je končana. Jezus je vstal, odložil vrhnje oblačilo, vzel prt in se opasal. Nato je vlil vodé v umivalnico in začel učencem umivati nogé in jih brisati s prtom, s katerim je bil opasan. Vsem je umil nogé, vsem od Petra, ki bo vodil njegovo Cerkev, pa do Jude Iškarjota, ki ga bo izdal. Učenik in Gospod je umil nogé učencem. Gospod je opravil delo, ki so ga opravljali samo sužnji neizraelskega rodu. In ko jim je umil nogé, je vzel vrhnje oblačilo in spet sedel ter jim rekel: »Ako sem torej jaz Gospod in Učenik vam umil nogé, ste tudi vi dolžni drug drugemu umivati. Zgled sem vam namreč dal, da bi tudi vi delali, kakor sem jaz vam storil.«

Gospod je dal zgled apostolom, a ne samo njim. Saj ni bil samo apostolom Učenik in Gospod, On je učenik in Gospod vseh ljudi in vseh časov, tudi naš. Zato velja njegov zgled tudi nam. S svojim zgledom nas je zavezal k službi drugim. Velik je bil ta zgled, kot ga ne pomni zgodovina. O Aleksandru Velikem vemo, da je kljub žeji ponudeno vodo odklonil, ker je ni bilo za vse dovolj — človek je dal zgled človeku. Tu pa je stvarnik dal zgled stvari, Bog človeku. Zato se od nas še tem bolj zahteva, da služimo kot brat bratu.

Za službo bližnjemu, družbi in občestvu nas veže še več razlogov. Že samo dejstvo, da smo nujno navezani na družbo, da od nje dobivamo vsega, česar potrebujemo, zahteva od nas, da družbi te dobrote tako ali drugače tudi vračamo. Pred vsem se moramo te odvisnosti od družbe zavedati mi dijaki. Izbrani smo iz naroda, za njegove bodoče voditelje določeni. Družba pa potrebuje snovnih in duhovnih dobrin, hrane za telesa, pa tudi za duše. Snovne dobrine proizvajajo ročni delavci, duhovne ji posreduje inteligenca. Inteligenca potrebuje daljše pripravljalne dobe kot ročni delavec. Zato tudi družba od pripravnikov za intelektualne poklice dalj časa ne zahteva produktivnega dela, od katerega bi imela neposredno korist. Če pogledamo okrog sebe, vidimo, da so naši sošolci, ki smo z njimi skupaj sedeli na ljudskošolskih klopeh, že davno pritegnjeni v mehanizem proizvodnje snovnih dobrin: ta dela kot vaje-nec, drugi je že pomočnik ali dela v tovarni, tretji se muči na domačem posestvu od zore do mraka. Nam tega ni treba. Družba nam daje na ta ali drugi način vsega za življenje potrebnega. Toda ne daje nam tega zastonj. Kar sprejemamo, vse to bo ob svojem času zopet zahtevala od nas, v drugi obliki sicer. Ne bo nam treba vračati snovnih dobrin, ne kruha, ki smo ga pojedli, ne obleke, ki smo jo raztrgali, a z duševnim delom v svojem poklicu in tudi izven njega.

Dolžnost službe drugim nam nalaga tudi božja zapoved ljubezni do bližnjega. A kdo je bližnji meni — dijaku? Tovariš v šoli, popotnik na cesti in v vlaku, kmet, ki se za plugom poti in delavec iz predmestja, pa še ta, ki iz globine zemlje dviga zaklade na dan. In še duhovna ter krvna skupnost vseh teh: Cerkev in narod. A kaj obsega ljubezen do bližnjega? Da trudnemu prostor na klopi odstopiš, žejnemu kozarec vode natočiš, zapuščenemu lepo besedo daš, pred vsem pa, da od svojega bogastva darove deliš. Od bogastva porečeš? Da, od bogastva svoje duše, od svojega znanja in npravne popolnosti. To je naša dolžnost.

Če pa moramo in hočemo deliti bogastvo svoje duše drugim, ga moramo sami imeti, si ga moramo sami pridobiti. Poti do znanja pa sta dve: šola in zasebni študij.

Šola tvori podlago, temelj naši duševni rasti. Brez nje in preko nje ne moremo zlasti danes ne, doba samoukov je daleč za nami. Šola je temelj. Temelj pa mora biti trden, neomajen in močan, da zgradbe našega znanja ne bo omajal veter, da je vihar in ploha ne bosta uničila in odplavila. Zato ni prav, če šolo in delo za šolo podcenjujemo. Ni prav, če ne pojmujeemo dela za šolo kot stanovsko delo, kot nalogo, ki nam jo je odkazala božja previdnost v službi javne blaginje. In zopet ni prav, če ne gledamo na svoje delo s socialnega stališča: da toliki tisoči delajo in garajo in pri delu stradajo, mi pa, mladi in močni, brez dela od njihovih žuljev živimo. In tudi ni prav, če ne pomislimo, da se bomo morali ob svojem času postaviti v službo drugim, pa se na svoje poslanstvo ne pripravljamo skrbno dovolj ali pa sploh ne. A zopet moramo razumeti, da šola ne more obseči vsega, kar mlado dušo zanima, kar jo vznemirja in bega. Šola tvori temelj, ki je trden, v stoletjih preizkušen in zato ustaljen, vsaki trenutni spremembi življenja se ne prilagajajoč. Zato morda dobimo vtis, da je šola neživljenjska, da zapira mladini svoboden polet, ko ji v resnici daje osnove za življenje, ko ji posreduje duševne zaklade vsega človeštva do njene dobe in, ko ji vprav šola daje tisto duševno obzorje, ki je inteligentu nujno potrebno. Zaradi te navidezne odtujenosti šole življenju postaja pred vsem višješolcu ta ali oni predmet nezanimiv, mu ne ugaja več ali ga celo odbija. Kaj porečemo k temu? Ali bomo take predmete kot nepotrebne zapostavljali? Ne bomo, ker mislimo, da bi bilo stanje takrat idealno, če bi z vsem veseljem in vsemi močmi sodelovali pri vseh predmetih. A zgodi se, da dijak, pred vsem višješolec zaradi osebne usmerjenosti, ki se začne oblikovati v dobi njegovega zorenja, ne posveča več vsem predmetom enake pažnje, da se bolj posveti enemu in da popušča pri drugem. Toda, sunt certi denique fines; vsaka stvar ima svoje meje. Popuščanje pri posameznih predmetih ne sme nikdar zaiti v zanikrnost in omalovaževanje predmeta. Najmanj pazljivo sodelovanje v šoli se mora zahtevati pri vseh predmetih. Pa tudi popuščanje je npravno opravičeno in dovoljeno le, če ga spremlja na drugi strani stopnjevano zanimanje za druge predmete. Enemu ali več predmetom lahko posvetimo toliko več pozornosti, časa in dela, kolikor moremo in smemo, da pri tem ne zgrešimo glavnega namena. Važno je namreč, da se privadimo delu, resnemu in temeljitemu. To pa dosežemo najhitreje, če se poprimemo hoteno stanovskega dela. Potrebujemo sicer pridigarjev in klicarjev, da nas opozarjajo na naše naloge, potrebujemo kritikov, da nam kažejo naše napake, a še vse bolj, da krvavo potrebujemo delavcev na vseh poljih našega kulturnega udejstvovanja. Kdor se pa nauči dela v srednji šoli, ta bo znal delati tudi na univerzi, ta bo znal delati v poklicu in izven njega, v kolikor bo družba zahtevala od njega dela na verskem in narodno-prosvetnem polju.

Rekli smo že, da šola ne more obseči vsega življenja v njegovih neštivilnih variantah, v njegovi pestrosti in življenjski razgibanosti. Potrebam vsakdanjega časa,

problemom sodobnosti mora biti zato posvečen naš izvenšolski študij. Biti mora reakcija mlade, v življenje stopajoče duše na težave, ki jih je polna sodobnost. Mladina mora razumeti svoj čas. V sebi mora čutiti utrip svoje dobe, v sebi doživeti duha svojega časa. Pred vsem pa mora spoznati svoj čas katoliška mladina. Že davno smo namreč preko one dobe, ko je gradila kulturo samo vera. Danes jo tvori in oblikuje še vse polno drugih činiteljev, veri prav nič prijaznih. Zato je naša težka naloga, da vse, kar je dobrega, ohranimo in gojimo, a vse drugo, kar je slabega, iz naše kulture izločimo. Težka in odgovorna je naša naloga in rešiti jo moremo le s študijem in z božjo milostjo. V zasebnem študiju nam je odprto široko polje, izbire za vse in za vsakogar dovolj. A vedeti je treba eno! Kakor ni pametno, če se kdo poprime nečesa, kar ni v skladu z njegovo naravo, za kar v svoji notranjosti ne najde pravega odziva, česar se je oprijel morda samo zaradi mode, prav tako ni prav, če ob enakih ali vsaj približno enakih pogojih izberemo to, kar je časovno manj pereče. To bi bilo zoper načelo smotrne ureditve duševnega življenja, ki zahteva, da se tudi duševne sile smotrno uporabijo vprav tam, kjer jih družba najnujnejše potrebuje. To pa bi bilo tudi proti volji božji, ki hoče, da živimo pred vsem sedanjosti, seveda v zvezi s preteklostjo in s pogledom v bodočnost. Današnji dan je naš in na njegove probleme moramo najti odgovorov, jutrišnji dan je še v božjih rokah. In če ga učakamo, bo imel prav tako svojih težav dovolj, da nas bo zaposlil. Zavedati se moramo, da živimo v prvi polovici 20. stoletja, v dobi, ki jo teži peza socialnih nadlog, v dobi, ki se muči in zvija v zmedi duševnih naziranj in struj, v dobi, ki išče poti iz kaosa v urejenost, pa še v dobi, ki išče Boga, čeprav mu še morda nobena ni toliko obračala hrbta. To so problemi današnjega dne, to so vprašanja, na katera mora najti zadovoljivega odgovora zlasti katoliška mladina. Zato posvetimo svoje izvenšolsko delo prav njim.

Toda vsa intelektualna izobrazba, dopolnjena še s primerno gojitvijo telesa, bi bila vendar še nepopolna. Saj tudi Kristus, ki je bil kot Bog vseveden, ni toliko vplival s svojo učenostjo kot z nravno popolnostjo. Vse so mu bogotajci že zanikali, a nravno veličino mu morajo priznati v najvišji meri. Svojeja nauka ni samo učil, ampak je sam po njem živel. Zato zahteva od nas npravnega življenja. Saj vemo, da je volja božja naše posvečenje. Npravnost in značajnost namreč nista vezani na posvečenje tega ali drugega, ampak na plemenitost vseh. Doseže ju lahko vsakdo s primernim trudom in milostjo božjo. Res je, da je rast v npravno popolnost, oblikovanje drugega Kristusa v nas, težavno, da nas pred vsem danes naša okolica z izrazito tostransko usmerjenostjo in zagledanostjo v ta svet vse prej ko po tej poti vodi, a zavedati se moramo, da nebeško kraljestvo silo trpi in da ga le močni zasedajo. Pa tudi oporo imamo v svojem notranjem boju. Evharistija nas krepi kot kruh močnih in nas utrjuje v naših naporih, daje nam moči dovolj, da lahko kljub vsem oviram in zaprekam zmagujemo in da kot Kristofori delujemo v svetu.

Šele intelektualna izobrazba, ki bo temeljila na npravni usovršenosti, nas bo usposobila za velike naloge, ki nam jih nalaga sodobnost. Kakor je katoličanstvo srednjega veka vrhovičilo v križarskih vojnah, tako mora doseči katoličanstvo 20. stoletja višek v duhovni križarski vojni Katoliške akcije, ko hočemo Kristusu zopet pridobiti njemu odtujeni in od njega odtrgani svet. Z navdušenjem pravih križarjev, prepričani, da sta naše delo in naša akcija od Boga hoteni, se postavljamo v službo Katoliške akcije pod vodstvom svetega očeta in svojih škofov. Zavedamo pa se, da obsega naša akcija sedaj pred vsem študij in pa samoposvečenje kot pripravo na akcijo, ki jo bomo vršili tudi na zunaj, deleč bogastvo svoje duše vsem željnim in potrebnim.

Zato obljublja katoliška dijaška mladina na II. jugoslovanskem evharističnem kongresu evharističnemu Kralju, da hoče resno posnemati Njegov vzvišeni zgled, da hoče rasti in napredovati нравno in umsko in da hoče aktivno sodelovati pri obnovi sveta in družbe po Katoliški akciji.

b) „Jaz sem vstajenje in življenje“ (Jan 11, 25)

Evharistični kongres obhajamo v letu dveh odličnih evharističnih obletnic. 20. decembra bo minilo 30 let, kar je Pij X. izdal odlok o pogostem in vsakdanjem obhajilu Sacra Tridentina synodus. 8. avgusta bo pa poteklo 25 let, odkar je sveti oče z odlokom Quam singulari razglasil dolžnost o zgodnjem obhajilu otrok. Pijeva obhajilna odloka nista zadela razumevanje. Neverni svet jih je sprejel z zaničevanjem in omalovaževanjem. Katoliški svet se je vznemiril iz strahu za najsvetejši Zakrament. Mnogo katoličanov se je — še prepojeni janzenističnega gledanja na Evharistijo — zbalo, da se ne bi njena svetost onečaščala, njena vrednost podcenjevala. Mlačni in brezbrizni so odklanjali »novotarijo«. Verni in dobri so najmanj dvomili. Celo med duhovniki so bili, ki so se jim zdeli Pijevi odloki neumestni ali vsaj neizvedljivi. Tudi pri nas. Vsi, ki štejemo 40 in več let, smo bili temu priča. Obhajilna odloka nista od tega sveta. Če bi bila od duha tega sveta, bi jih bil svet takoj sprejel. Sredi vznemirjenja, zabavljanja, je Rim stal trdno kakor skala. Ni odnehal in ne popuščal, Rim je vztrajal in zato zmagal. Kar se je zdelo neizvedljivo, je postalo resnično. Kar so sodili za neumestno, je po par desetletjih izpričano za božjo, apostolsko modrost. Kar so zaničevali in omalovaževali, stoji pred nami veliko in važno tako, da se zdi, da bodo obhajilni odloki ustvarili duhovno osnovo za izvedbo velikih papežkih socialnih okrožnic. Pij X. je obudil svetu čudovito pomlad evharističnega življenja. Njegova obhajilna odloka sta kot živo, močno seme zasejala po vsem svetu evharistično setev. Tej setvi daje rast vsemogočni Kristus. Zato mora uspevati in zoreti v bogato, božansko žetev.

In res! Sadovi evharistične pomladi se že kažejo. Poživljeno evharistično življenje se v svetu že pozna. Ne v vseh zemljah enako, saj tudi ni po vseh zemljah enako razširjeno in globoko zasidrano. Ne pri vseh narodih v isti meri, saj tudi niso vsi narodi z isto pokorščino, razumevanjem in vnemo sledili Pijevemu klicu. Tudi morda še ne povsod jasno vidno in za vsakogar opazno! Kaj čuda, saj so se ponekod še le po letih razmišljanja in obotavljanja z močjo zganili, da vržejo iz sebe janzenistični mraz in starejo okove državnega cerkvenstva — otroka prosvetljenega absolutizma. Kjer pa so bili papežu takoj in hitro pokorni, tam že žanjejo blagoslov svoje pristno katoliške pokorščine.

Znana je borbenost, aktivnost in vplivnost španske katoliške mladine pod vodstvom Gil Roblesa. Ta mladina živi iz Evharistije. Pier Giorgio Frassati, ki ga je smrt povzdignila za živi prapor krščanske mladine, kakor beremo na njegovem grobu in potrjujejo dejstva, je živel iz svete Evharistije, ker je vedel, da so mladinski vzorniki vseh časov iz tega zakramenta črpali moči za plemenita dejanja (mons. Picardi). Odtod njegov veliki vpliv za življenje in še večji po smrti, ko je še bolj živ, kot je bil za svojega zemskega življenja. In Francija, ta vprav za Pija X. tako kulturno-bojna dežela? Moč in vpliv katoličanov raste, delavnost katoliških organizacij, zlasti mladinskih, je na višku. Na mednarodnem zborovanju Kristusa Kralja leta 1928. je trdil francoski govornik, da so francoski katoličani z obnovo krščanskega življenja v dušah posameznikov dosegli obnovo cele francoske družbe; dosegli so, da zopet lahko rečejo, da je francosko življenje, francosko mišljenje — katoliško. Ta preokret

je iz intenzivnega evharističnega življenja, zlasti pri izobraženstvu in dijaštvu (Naša pot III., str. 76 s.). V domovini malega Gvidona, apostola zgodnjega obhajila, se pomlajeno evharistično življenje že pozna, katolicizmu v Franciji vzhaja dan.

Še bolj se pozna v sosednji Belgiji. P. Lintelo D. J., največji apostol Pijevih odlokov v Belgiji, ki je o njem rekel Pij X., da ga je ta redovnik najboljše razumel, je rekel o obhajilnih odlokih: »Ti odloki ne smejo ostati mrtvi dokumenti v arhivih.« In v Belgiji niso ostali. Ob njih se je začelo takoj močno evharistično gibanje. V veliki meri je prvi plod tega gibanja močna struja v življenju belgijskih katoličanov. Pokazuje se vedno močnejše zadnjih 10—15 let. Hodi po poti viru globljega osebnega verskega življenja. Osebnost nadnaravno življenje naj bo predpogoj in vir slehernega zunanjega delovanja. Ta novi rod vedno odločnejše vpliva na javno življenje Belgije, zlasti med delavstvom, kjer s svojo apostolsko gorečnostjo in borbenostjo spominja na boljševiske udarnike, le da se na vsak določen nastop pripravlja tudi po mesece z molitvijo, z žrtvami, svetimi obhajili. Iz belgijskih katoliških organizacij, ki jim je jedro evharistična misel, raste mladina, v kateri je pred kratkim eden izmed brezverskih belgijskih liberalcev dejal: »Občudujem njihovo kulturno vitalnost, njihovo življenjsko silo, izredno mladostno ognjevitost.« In ta evharistična mladina se pripravlja na revolucijo, ne sile, ampak duha, ne tako, ki ruši, ampak na tako, ki gradi na Kristusu in Cerkvi. (Joseph Lavra d. J. Louvain).

Enako vstajenje k boljšemu življenju doživlja po Evharistiji Holandija. Protestantska dežela, kjer so Pijeve odloke najprej začeli izvajati. Po Evharistiji so se duhovski poklici podvojili, katehizinje EK vodijo Bogu odtujene duše h Kristusu, katoličani so dosegli katoliške šole, njih moč se čuti v vsem javnem življenju. Neerlandia Docet.

Tudi severnoameriška Unija pričuje. Svesti si obveznosti papeških odlokov so kljub velikim težavam začeli kaj hitro izvajati Pijeve obhajilne odloke. Dosegli so, da hodi 40—50% moških tedensko ali dnevno k svetemu obhajilu, ponekodi celo 80—95%. Unija doživlja podvig zunanjega in notranjega katoliškega življenja. Duhovniški in redovniški poklici se množijo. Cerkveno življenje cvete. Požrtvovalnost nosi gmotno breme ne le za cerkveno življenje ampak tudi ogromno breme za vse katoliško šolstvo, od osnovne šole, do univerze. Karitas gradi vedno nove raznovrstne karitativne ustanove. Vse to pa izvira iz časov Pijevih obhajilnih odlokov in njih izvedbe. O tem je vsak ameriški duhovnik prepričan. (Gl. H. A. Heiser, Die Frühkommunion der Kinder str. 55—65).

Kristus je vstajenje in življenje za poedince in za narode, to izpričuje evharistična pomlad, ki gre kot sad Pijevih obhajilnih odlokov od naroda. Od pomnoženega in poglobljenega evharističnega življenja si obeta veliki Pij XI. boljših časov in izboljšanja razmer. Zgodovina je namreč priča, da z evharističnim življenjem krščansko življenje raste, če pa ono peša, pa peša tudi krščansko življenje. Testis... historia est christianam vitam eo magis vulgo florere quo sit Eucharistiae cultus impensior; ex contrario autem si caelestem panem negligent homines, sensim vigorem languescere christianae professiones. Tako doslovno sveti oče (ob švicarskem narodnem evharističnem kongresu l. 1927. AAS 1927, 314). V našem narodu se je to pokazalo v dobi katoliške reformacije, ki nam je rešila vero in po nji jezik očetov. Šla je vzporedno z evharističnim življenjem. Od leta 1575. pa do leta 1593. je bilo v Ljubljani povprek na leto samo nekaj nad 700 obhajil. L. 1636. pa je bilo samo pri sv. Jakobu, v cerkvi oo. jezuitov, obhajanih že 26.000, leta 1667. pa že celo 54.000 (Slava Mariji ob tristoletnici Marijinih družb 1905, str. 40).

Zdravo in jako evharistično življenje se pa tudi *mora* poznati. Presveta Evharistija vendar ni nekaj mrtvega, nedejavna, speča sila. Ona je živo dejavna življenjska moč, ona je skriti, a živi Kristus, oni Kristus, ki je vstajenje in življenje (Jan 11, 25), ona učlovečena Beseda, ki je po njej nastalo vse in brez nje ni nič nastalo, kar je nastalega (Jan 1, 4). V sveti Evharistiji se združuje z nami Prvorojeni med brati, Bog — človek, Zmagovavec smrti, da duhovno deluje v nas, da nas nadnaravno oblikuje, da prejemamo življenjsko moč od njegovega življenja, kakor jo dobiva mladika od trte. Ne verovati v tvornost Evharistije se pravi, ne verovati v vsemogočno tvornost Kristusovo. Pravi se pa tudi ne verovati v besedo Kristusovo, da bosta prešla zemlja in nebo, ona pa ne bo prešla. Izgovoril jo je Kristus pred ljudstvom in učenci v Kafarnavski shodnici v evharističnem govoru, kot z večjo dušeslovno fineso še nihče ni zasnoval govora (H. Muckermann). Evharistija je kruh božji, ki daje svetu življenje (Jan 6, 33). Kristus je živi kruh, da bo, kdor je od njega, živel vekomaj. Ako ne boste jedli mesa sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje. Kakor . . . živim jaz po Očetu, tako bo tisti, ki mene uživa, živel po meni. Jezusove besede so jasne, tako jasne, da pravi ob njih apostol evharističnega življenja dr. Poppe: »Te besede so jasne. Ali jih sprejmemo ali jih odbijemo. Ali imamo vero ali je nimamo. Sredine ni, polovičarstvo je izključeno.« Od Evharistije zavisi rast nadnaravnega življenja. Kar je tvarni kruh za telesno življenje, to je Evharistija za nadnaravno življenje duše, hrani in ohranja ga, goji in razvija ga, osebno in občestveno tvornega ga dela.

Plodnost evharističnega življenja je nedvomna, saj mu daje hranilno in krepilno moč vsemogočni Kristus. Ta plodnost je seveda najprvo nadnaravna, pa prav zato plodnost na vseh življenjskih popriščih. Saj vendar nadnarava dviga in požlahtnuje vso naravo, nadnaravno življenje prevzame in oplemeniti vsega človeka. Vir vsega podlega in nizkega, vseh krivic in brezsrčnosti, vsega gorja in strahot je človeški greh. Protisila zoper greh je sv. Evharistija, po tridentskem zboru protistrup zoper vsakdanje krivde in smrtni greh. (sess. 13 cap. 2). Svesti si plodnosti in osebne ter občestvene učinkovitosti evharističnega življenja je v prvih letih križarskega razvoja dejal dr. Poppe: »Nisem prerok, nikoli nisem imel vizij, ali vkljub temu si upam trditi: Otroci bodo rešili svet, evharistični križarji bodo rešili Belgijo.« Ob petnajstletnici belgijskega evharističnega križarstva bi to lahko trdil še odločneje in pokazal še na dejstva. Ob belgijskem in holandskem zgledu stoji: Evharistični rod bo rešil svet, evharistična mladina bo rešila naš narod.

Na Angleškem je uvedlo l. 1915., pod imenom vitezov najsvetejšega Zakramenta nastalo evharistično gibanje pismo mladega moža te vsebine: »Ali ne bi bilo mogoče, da se zgane naše mlado moštvo, da prevzame vodstvo za izvedbo častitljivega ideala Pija X., svet prenoviti v Kristusu z vneto in trajno službo v interesu najsvetejšega Zakramenta?« (Heiser n. n. m. 775). Fantje, dijaki! Ali ne bi bilo mogoče, da se zgane naša srednješolska mladina z vso svojo ognjevito mladostno močjo za izvedbo obnove v Kristusu po intenzivnem evharističnem življenju? Sebi v blagor, narodu in domovini v spas! Ali ne bi bilo mogoče, da postanete vi avantgarda evharistične pomladi pri nas? Da svet vidi, da je Kristus vstajenje in življenje sveta. Srednješolska mladina! Če imaš voljo za to, od nebes blagoslovljena, od trpečega sveta pozdravljena!

c) Oganj sam donio na svijet (Lk 12, 49)

Ovo je, dragi slušatelji, jedna od najznačajnijih izreka, kojima je Isus Krist karakterizirao svoje poslanstvo. Oganj svoje nauke i ljubavi donio je na svijet i najprije ga zapalio u srcu svojih najbližih. I kada se nakon svoga poslanstva povratio Ocu, ostavio je apostolima i ostalim svojim učenicima u naslijeđe da i dalje šire taj oganj. Oganj golemi, koji je trebao da zahvati ne samo malenu Palestinu, ne samo veliko rimsko carstvo, nego cijeli svijet. Oganj golemi, nije bio zapaljen samo za jednu generaciju, samo za jednu epohu, nego oganj, koji treba da gori sve do konca svijeta.

Mi znademo, dragi slušatelji, kako su se apostoli i drugi učenici Kristovi revno odazivali pozivu svoga učitelja. Mi znademo, kako su taj svoj rad na širenju nauke i ljubavi Spasiteljeve i krvlju plaćali. Mi znademo, kako su nasljednici apostola i učenika Kristovih nastavljali to djelo i kroz stoljeća širili svetu Crkvu. Mi znademo za mnoge svijetle i zlatne stranice u povijesti Crkve Kristove; ali znademo i za mnogo tmurnih i teških dana kroz koje je Crkva morala proći. I upravo doba, koje proživljamo, jeste vreme teških iskušenja za cijelu katolišku Crkvu.

Ne treba da ovdje naširoko govorim o tome, kako brojni protivnici Krista i njegove Crkve već preko jednoga stoljeća vode otvorenu i sistematsku borbu, da eliminiraju svaki utjecaj načela evanđelja kako u javnom tako i u privatnom životu. Znademo svi, koliko je Crkva radi protukatoličkih akcija pretrpjela teških gubitaka; ali ona, vjerna svojoj zadaći, koju je primila od svoga božanskog osnivača, ne sustaje na svome putu nego i dalje, s pojačanim elanom, propovijeda svijetu Kristovu nauku i širi oganj njegove ljubavi. Sadašnji sv. otac papa Pijo XI. uzeo si je za lozinku svoga rada riječi: »Omnia restaurare in Christo!« — Sve obnoviti u Kristu! i pod tim geslom poveo je pokret Katoličke akcije (KA).

Ta akcija, kao pokret za pobjedu Kristovih načela u javnom i privatnom životu, nije po svojoj biti ništa novo u Crkvi. Ta je akcija zapravo započeta sa samim osnivanjem Crkve. Ali se je tokom vremena prema potrebama i prilikama mijenjao način i forma, u kojoj se ona vodila. Tako je i pokret današnje KA samo nastavak toga rada u takvoj formi i na takav način, koji odgovara današnjim prilikama i vremenu.

I Slovenci i Hrvati, vjerni svojoj prošlosti, koja je tako uzko povezana sa Crkvom katoličkom, ne će da zaostanu za drugim katoličkim narodima, nego pod vodstvom svojih nadbiskupa i biskupa provede organizaciju KA. Ali ne samo to: Mi se možemo ponositi što su već i prije kod nas razvijali svoj blagotvorni rad pokreti, koji su išli za istim ciljem za kojim ide danas KA. Nama, dakle, rad u KA neće biti nikakva osobita novost, ali je potrebno, da se naročito naša omladina, ta uzdanica naše budućnosti, što više uputi u bitne elemente i strukturu pokreta KA.

Što je dakle KA?

Definicija glasi: KA je suradnja laikata na hierarhijskom apostolatu Crkve.

Iz ove definicije slijedi, da laici — svetovnjaci — surađuju u KA sa svećenicima na širenju i utvrđivanju kraljevstva Kristova na zemlji. Kako je, prema smislu definicije, laikat nosilac akcije, to slijedi, da je KA — laička akcija. Crkva, odnosno hierarhija zove laike, da ji pomognu pri njezinom apostolatu. Razlog, što Crkva poziva laike, da surađuju s klerom na apostolatu, t. j. širenju kraljevstva Kristova, jeste u tome, što je u svijetu danas premalo svećenika, a osim toga svećenik ne može, obzirom na svoje dostojanstvo i službu, doći i djelovati u svim onim društvenim slojevima i krugovima kamo je laik — svjetovnjaku — lakši pristup.

Da taj laički apostolat nije, kako smo već naglasili, nikakva novost, treba samo pogledati u povijest Crkve, pa će se za svako njezino razdoblje naći primjera laičkog apostolata. Već i oni pastiri, koji su, vraćajući se od jaslca, javljali radosnu vijest o rođenju Spasiteljevu, vršili su takav apostolat. Pa kasnije toliki učenici Kristovi, pa i sam sv. Pavao. Naročito se spominje u apostolska doba, kako su cijele obitelji širile nauku Spasiteljevu. Crkveni učitelj Tertulijan piše, da su i u doba crkvenih otaca i učitelja laici širili evanđelije. Sv. Toma Akvinski, koji je živio u srednjem vijeku, kaže, da je svaki laik dužan boriti se za evanđelije. I crkveni koncili novijeg vremena kažu isto. Sv. otac Leon XIII. kazao je, da je svima dužnost, da brane Krista i šire njegove evanđelje. Sv. oci Pijo X. i Benedikt XV. naglašuju isto, a današnji sv. otac Pijo XI. daje radu svjetovnjaka na širenju Kristovih načela stalno ime i definira KA. To je dakle akcija laičkog apostolata.

No makar da je KA laička akcija — rad svjetovnjaka na apostolatu Crkve —, ipak je taj rad tek suradnja sa svećeničkim, hierarhijskim apostolatom i zato nam mora biti naročito jasan položaj svećenika, duhovnog savjetnika, u organizacijama KA. Mogli bismo reći ovako: U organizacijama KA laici su pravi izvršujući članovi; oni sačinjavaju društvo i ravnaju društvenim životom, ali kako cijeli društveni apostolat stoji pod vrhovnim vodstvom Crkve, postavlja crkveni auctoritet u svakom društvu KA svog zakonitog predstavnika, koji je ujednu veza između društva i crkvene hierarhije. U manjim župama taj je crkveni asistent obično župnik, a u većim župama može to biti i drugi svećenik, ali uvijek u ovisnosti prema župniku pod čiju kompetenciju spada dotično društvo, jer je KA apostolat vezan uz hierarhiju. Uz ove svoje formalne funkcije duhovnik je u društvu čuvar katoličke ortodoksije i moralni savjetnik društva. On je, jednom riječi, duša društva. U društveni organizam ne ulazi kao običan član, nego je po svome položaju iznad ostalog članstva. On društvo oživljava: daje mu inicijative, ali ih sam ne izvršuje; djeluje na odluke, ali sam ne odlučuje; on odgaja savjesti članova društva i to u vjerskom, moralnom i socialnom pogledu. Duhovni je dakle savjetnik centralna ličnost u društvima KA.

Drugo je pitanje: Na koji se način širi apostolat KA? — Širi se putem društava — organizacija KA. Znamo, da je organizacija moderno, suvremeno sredstvo borbe. Svaki pokret u svijetu širi se danas preko organizacija. Tako se i pokret KA širi preko svojih posebnih organizacija. Tih organizacija imademo četiri vrste: 1. za muševce, 2. za žene, 3. z mladiće i 4. za djevojke. Sv. otac papa Pijo XI. kaže u pismu kardinalu Bertramu od 12. studenoga 1928. god. uz ostalo i ovo: »Lako je shvatiti, da će se KA, u svojoj provedbi u djelo, razlikovati prema dobi i spolu, isto tako i prema različitim prilikama vremena i mjesta. To će biti ipak na takav način, da se organizacije omladine dadu osobito na posao pripravljanja i izgradnje, a da zrelija doba izdašno upotrijebi svoje snage u apostolatu na širem polju, i tako nijedna forma dobrotvornog djelovanja ne će biti isključena, nijedna zanemarena, koja spada na bilo koji način pod božansku misiju Crkve.«

Prema tome je KA po svojoj naravi općenita, jer zahvaća čitava čovjeka, prati ga u raznim dobama njegova života i u mnogostrukim odgovornostima koje on postepeno preuzima u obitelji, u zvanju i u javnom životu.

U organizacijama KA ide se u prvom redu za tim, da se članovima dade što potpuniji vjerski, moralni i kulturni odgoj, a zatim — budući, da je KA apostolat —, da se preko tih izgrađenih pojedinaca djeluje prema vani. Organizacije KA su dakle otvorene organizacije, i ovdje treba da naglasimo razliku između njih i onih vjerskih

organizacija, koje rade jedino na izgradnji i usavršavanju svojih članova. Djelovanje tih organizacija odvija se u zatvorenom krugu, one dakle ne vrše prema vani nikakvi apostolat i radi toga ne spadaju strogo u okvir KA. Takva su društva na primjer kongregacije.

Odgovorimo i na treće važno pitanje, a to je: Kakav je odnos KA prema politici?

KA je vjerski pokret, koji ide za kristijanizacijom i rekristijanizacijom ljudskoga društva i zato ona ne trpi nikakva kompromisa sa stranačkom politikom ili sa političkim strankama. Ona je indiferentna prema oblicima vladavine i prepušta svojim članovima, da se opredijele za koji hoće. KA se postavlja dakle »iznad i izvan političkih stranaka«. No makar da KA kao takova nema nikakve direktne veze s politikom, ipak ona djeluje na politiku indirektno preko svojih članova, koje odgaja tako, da budu valjani sinovi svoga naroda i da na svakom, pa i na političkom polju rade za opće dobro svoga naroda. Zato je KA u neku roku i socialna akcija, jer ona u svome radu za obnovu svega u Kristu utječe indirektno i na poboljšavanje socialnih prilika u svijetu. Izgrađujući naime svoje članove za potpune ljude, KA nastoji, da svakog pojedinca odgoji tako, da svojim utjecajem u svijetu podupira izgrađivanje kršćanskog socialnog poretka na temelju papinskih socialnih enciklika, a da i ne spominjemo to, kako je svaki član KA dužan, da se u socialnom odnosu s drugima ravna po načelima kršćanske ljubavi prema bližnjemu. Doduše, kao što se u okvir KA ne mogu uklopiti nikakve političke organizacije, tako se isto ne mogu uklopiti ni čisto civilne organizacije, profesionalne zadruge, sindikati, jer oni brane interes vremenitog reda, dok je KA apostolat »duhovnog reda«. Ali opet, budući da ovakva socialna udruženja nužno vrše u krugu svojih članova, a preko njih i dalje, izvjesni moralni utjecaj, to ipak spada na KA, ne da se mješa u unutarnji rad dotičnih organizacija, nego da se u svome krugu pobrine za vjerski i moralni odgoj upravljača tih udruženja s vremenitom svrhom. Na taj će način KA vršiti indirektni utjecaj i na ove organizacije. To »područje indirektnog uplivak« nalazimo evidentno označeno u pismu što ga je sv. otac papa Pijo XI. upravio u rujnu 1929. god. predsjedniku lige udruženja katoličkih radnika i radnica u Njemačkoj. Uz ostalo kaže se u tome pismu i ovo: »Braneci radnike protiv krivih nauka, vi pokazujete, da ste dobro shvatili svečano upozorenje, što ga je u konsistoriju od 18. studenoga 1924. god. sv. otac uputio katolicima, da ih opomene, neka nastoje svima silama, kako bi uklonili teške pogibelji i katastrofe socializma i komunizma. Ne samo to, nego oslanjajući se na preporuke njegove Svetosti, koja kaže, da će se ova obrana realizirati u toliko više i bolje, ako se pokuša poboljšati u isto doba fizičke i ekonomske, vjerske i moralne prilike radnika i uopće proletara »vi provađate veličanstveno djelo socialne izgradnje, privodeći tako u djelo — kako i vi kažete — principe što ih je njegova Svetost u mnogim govorima naglasila i koji su bili nedavno razloženi u pismu sv. kongregacije koncilu biskupa v Lilleu«.

Vidi se dakle po ovome, da i one inicijative i pothvati, koji nisu direktno, neposredno pod KA, mogu biti veoma uspješna sredstva apostolata.

Iz svega ovoga što smo ovdje izložili jasno se vidi, da je KA jedan vjerski pokret; pokret, koji pod lozinkom »Omnia restaurare in Christo!« radi na uzvišenoj zadaći preporoda, i rekristijanizacije ljudskoga društva. Pokret, koji nije ništa drugo nego nastavak onog golemog i uzvišenog rada, koji su započeli apostoli i učenici Kristovi, odazvavši se njegovom pozivu, da šire oganj njegove nauke i ljubavi.

Omladino! Neka i naša srca zapali oganj Kristove nauke i ljubavi! Neka i nas ponese val oduševljenja zajedno s drugom braćom, koja su se odazvala uzvišenom pozivu!

Stupajmo gusto osobito mi, buduća elita svoga naroda, u redove društava Katoličke akcije. To je naša sveta dužnost, jer je žetva velika a poslenika malo. Narod nas čeka. Pođimo u narod i povežimo ga preko društava Katoličke Akcije još jače s njegovom Crkvom katoličkom, koja mu je kroz vjekove bila nada i obrana, a bit će mu to i u budućnosti! U tom našem radu crpimo snagu iz presvete Evhari-stije, koju evo ovdje i vanjskim načinom tako svečano slavimo; i znajmo, da nas čeka siguran uspjeh, jer Bog je s nama!

Vsi govori so močno učinkovali na vse navzočne. V njihovi navdušenosti smo videli pripravljenost, da hočejo po predloženih mislih in nasvetih uravnati svoje dosedanje življenje. Iz te pripravljenosti so privrele udarne obljube, ki so jih srednješolci izročili v roke zastopnika Cerkve odločno in ognjevitno.

č) Slovesna obljuba srednješolcev

Predsednik: Da naša premišljevanja . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres presv. Rešnjega Telesa . . .

Da pa bo to vaše delo uspešno in da postanete vredni vojščaki v Katoliški akciji, je potrebno, da s slovesno obljubo to svojo odločno voljo potrdite. Zato vas vprašam:

1. Ali obljubite:

da boste v sebi in svojih tovariših krepili resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

da se boste vztrajno borili proti velikim nravnim nevarnostim slabe tovarišeje, zabave in čtiva;

da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov, posebej ob počitnicah;

da boste viteško spoštovali žensko čast in najskrbneje varovali čistost duše in telesa, vir mladostne moči in zanosa ter pogoj življenjske sreče;

da boste imeli učenje, zlasti šolsko, za svojo častno stanovsko dolžnost in jo zato vršili ponižno in iz ljubezni kot plemenito službo Bogu, sebi in družbi.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da se boste v socialnih vprašanjih odločno držali nauka sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v nravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zvesto držali Pijeve okrožnice Quadragesimo anno;

da boste kot katoliška mladina odločno in dosledno izpovedali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjali razdiralno kritiko ter zvesto čuvali avtoriteto in skupnost;

da boste pokorni svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.
Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

3. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste živeli krepko evharistično življenje;

da boste zato pogosto vsaj za hip obiskali svojega učenika v tabernaklju;

da boste po možnosti tudi med tednom pri maši;

da boste pogostoma prejeli obhajilo, da boste močni in strašni hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite?

Vsi: Obljubimo!

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence evharističnega kongresa ter vse vaše mile in drage posebnemu varstvu Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Predsednik: Zaključim zborovanje in vas prosim, da skupno zapojemo himno »Povsod Boga«.

*

Zborovanje srednješolcev je bilo eno najtehtnejših, saj vemo, da se vsa borba med dobrim in zlom najvidneje kaže danes prav pri inteligenčnem naraščanju. Vsak hoče mladino imeti zase. Na mladini svet stoji. Mladina je temelj novemu času. Ali bo ta Kristusov ali njegovih nasprotnikov — to bo odločila naša mladina. Kongresni zbor slovenskih srednješolcev nam je zagotovilo, da bo naša bodočnost združena s Kristusom in njegovo Cerkvijo.

8. Zborovanje visokošolcev

Po akademski službi božji v Križankah, kjer je med mašo prevzvišenega nadškofa dr. A. B. Jegliča prepeval akademski pevski zbor, se je 140 akademikov napotilo na svoje stanovsko zborovanje, ki se je vršilo v vseučiliški zbornici. Poslopje univerze je bilo krasno dekorirano in iznad balkona se je dvigal velik križ. Tudi zbornico je krasil križ.

Prvotni program tega zborovanja se je nekoliko spremenil in je dnevni red obsegal le dve točki, predavanje vseuč. prof. Franca Vebera o filozofiji in krščanstvu ter evharistični govor akademika Vinka Beličiča.

Prof. Franc Veber je podajal svojo lepo sintezo filozofije in krščanstva z ognjevitostjo, pronicajočo besedo ter na koncu izjavil, da on kot filozof globoko doživlja v teh dneh veličino krščanstva in njegove evharistične skrivnosti, kar je dvignilo v dvorani val nepopisnega navdušenja. Tako-le je izvajal:

a) Filozofija in krščanstvo

Nekateri odrekajo filozofiji vsako upravičenost nadaljnjega obstoja in razvoja. Primerjajo jo z znatnostjo in pravijo, da je filozofija v najboljšem primeru samo neko preuranjeno nadomestilo pravega znanstvenega dela in prizadevanja. So važna vprašanja sveta in življenja, na katera si človek mora odgovarjati že tedaj, ko jih še ne more znanstveno zajeti. In v takih primerih se zateka k filozofiji. Ali znanost ima svojo pot in svoj razvoj. In ta razvoj znanosti stori, da postaja obseg vsega tega, s čimer se je prej tako zmagoslavno bavila sama filozofija, vedno manjši in ožji. Smo tako pred presenetljivim in vendar zakonitim razvojnim razmerjem med samo filozofsko in pravo znanstveno miselnostjo: čim dalje gremo v zgodovini nazaj, tem mogočnejšo najdemo samo filozofijo in tem skromnejše pravo znanstveno prizadevanje; čim dalje pa gremo v zgodovini naprej, tem bolj se širi kraljestvo prave znanosti in tem ožje postaja polje samega filozofskega zanimanja. In vprav mi živimo v času, ki bo filozofijo za vedno izločil iz nadaljnjega razvoja kulturne miselnosti in ji dal značaj stališča, ki se nam mora zdeti dokončno premagano.

Naj takoj pripomnim, da prikazuje že tako sodobno pojmovanje filozofije neko značilno notranjo povezanost med filozofsko in — krščansko mislijo. Zakaj vsem, ki jim je danes znanost povod za zavračanje filozofije in filozofskega zanimanja, je znanost enaki povod tudi za zavračanje krščanstva in krščanskega življenja. Tudi krščanstvo da je bilo upravičeno, dokler ni bilo boljše poti za reševanje najvažnejših praktičnih in to zlasti socialnih nalog človeškega življenja. Da, filozofija in krščanstvo sta v tej dobi svoje začasne upravičenosti storila tudi mnogo, mnogo dobrega. Tako je bil nastop filozofije na zapadu obenem toliko kakor konec prvotne praviljnice, bajeslovne miselnosti. Kajpada je bila tedanja filozofija še manj znanstvena nego današnja; vendar je že ona odraslemu človeku odtujila svet, v katerem se še danes čuti doma samo otrok. Nastop krščanstva pa je bil obenem toliko kakor konec staroveškega suženjstva. Tudi ta rešitev še ni bila znanstvena; vendar je že ona v praksi življenja rodila zavest enakovrednosti človeka s človekom. Seveda je z vsem tem že izpovedan tudi goli prehodni značaj filozofske in krščanske misli. Filozofija je res da izločila samo praviljčno miselnost; toda na njeno mesto je postavila nebroj svojih dogmatičnih »istov« in »izmov«, ki najmanj enako ovirajo resnični in naravni znanstveni razvoj. In krščanstvo je resda izločilo staroveškega sužnja; toda na njegovo mesto je postavila novega, modernega sužnja, ki je tem hujši trpin, ker se svojih pravic, ki mu jih družba ne daje, tudi zaveda. Da, filozofija in krščanstvo sta se na taki poti celo prijateljski srečala in sta tako ustanovila fronto, ki jo je treba za vsako ceno razbiti. K temu cilju pa nas more dovesti samo končna zmaga prave,

resnične znanosti. Ko bo nam samo znanost odgovarjala na vsa teoretična vprašanja sveta in življenja in ko bo samo znanost odločala tudi vso prakso življenja, tedaj bo takorekoč odveč tudi vsaka posebna filozofska in krščanska misel in šele tedaj bo — in to brez Boga — zaživelo resnično božje kraljestvo na zemlji.

Tako mislijo danes mnogi o filozofski in krščanski misli. In naj zopet takoj pripomnim, da v sami krščanski misli ni prav nobene stvarne podlage za tako pojmovanje. Kar se namreč v tej zvezi očita krščanstvu, to gre v najboljšem primeru samo na račun *življenjskega okolja*, v katerem se je krščanska misel dejanski pojavila, in vsakokratnega *načina*, kako se je krščanska misel v tem okolju zdaj sprejemala, zdaj odklanjala. N. pr. srednjeveški fevdalizem v današnjem in vprav današnjem *slabem* pomenu besede je od same krščanske misli enako oddaljen, kakor najmodernejši kapitalizem. Krščanska misel je enovita in tako imenovani razvoj krščanstva le odkrivanje njenega globljega zmisla ob življenjskih prilikah, v katere je bila ta misel zasajena in v katere bo ta misel po besedah svojega Ustanovitelja do konca dni zasajena tudi ostala. Povsem drugače pa je v tem pogledu s filozofsko mislijo, ki ima v resnici tudi svoj neposredni razvoj in zato tudi svojo posebno zgodovino. Na to dejstvo se sklicujejo tudi oni, ki pravijo, da se filozofija že po lastnem razvoju vedno bolj umika nenehanemu napredku prave znanosti. In če si zdaj ta razvoj filozofske misli samo malo pobliže ogledamo, pridemo kaj kmalu do presenetljivega zaključka, da bi bila sama filozofija v resnici že davno utonila v vedno bolj naraščajočem morju ostalih in torej tako imenovanih pozitivnih znanosti, ako bi je na tej njeni usodni poti ne bila zaščitila prav posebna misel, ki pa je po svoji neposredni vsebini od vsake filozofije in sploh od vsake znanosti nepremostljivo oddaljena. In to je krščanska misel! Kako to?

Vemo, da je filozofija starih Grkov obenem mati tudi vsemu nadaljnjemu razvoju zapadnega filozofskega zanimanja. Filozofija starih Grkov pa ima tudi sama prečuden razvoj. Prvi starogrški filozofi so se povpraševali po *prasnovi* sveta in življenja in so v takem stiku govorili o vodi, o zraku, o ognju in podobnem; zato je njih glavno pozornost vzbujala zemlja, sonce, luna in druga nebesna telesa. Jasno je, da taka in podobna vprašanja že dolgo več ne spadajo v nobeno filozofijo, pač pa v fiziko, kemijo, astronomijo itd. Tak razvoj starogrške filozofije pa se vsaj v bistvu tudi naprej ni prav nič izpremenil. Nastopili so znani sofisti, ki so v središče filozofskega zanimanja resda postavili — človeka in človeško prizadevanje. Ali njim je zdaj pač človek postal samo to, kar bi mi nazivali dejstvo prirodnega stvarstva; in v tem smislu je sofistom človek postal obenem edino merilo »vseh reči, onih, ki so, da so, in onih, ki jih ni, da jih ni«. Sofistom je sledil *Sokrat*, ki se je takemu pogubnemu »počlovečenju« resnice in neresnice resda dokaj uspešno uprl. Toda tudi ljubi Sokrat si je stavil samo vprašanje, *kaj* naj spoznavamo, in katera je najboljša pot za pridobivanje takih spoznanj. Tudi Sokratu je bilo še malo znano povsem drugačno in hkratu neprimerno globlje vprašanje, namreč *kdo je oni*, kateri edini v vsem stvarstvu je tak, da tudi — spoznava ali se moti, da dela tudi dobro ali pa zlo. In zato se tudi ne smemo čuditi, da je za Sokrata tudi dobro dejanje bilo samo toliko, kakor pravo — spoznanje tega, kar delamo. In iz istega razloga bi po Sokratu pravo spoznanje utegnili imeti tudi *žival*, ako bi ji kdo ucepil samo vnanjetehnično stran našega pridobivanja pojmov. Dosti na boljšem pa nismo niti ne pri končnih vrhuncih starogrške filozofske miselnosti, pri Platonu in Aristotelu. Tudi tema dvema genijema je ostala bolj ali manj zakrita nepremostljiva vez med animalnim in osebnim, med prirodnim in duhovnim. Platon resda veruje v nadčutni svet, ali tudi čutni

Apostolski nuncij Hermenegild Pellegrinetti pozdravlja kardinala legata

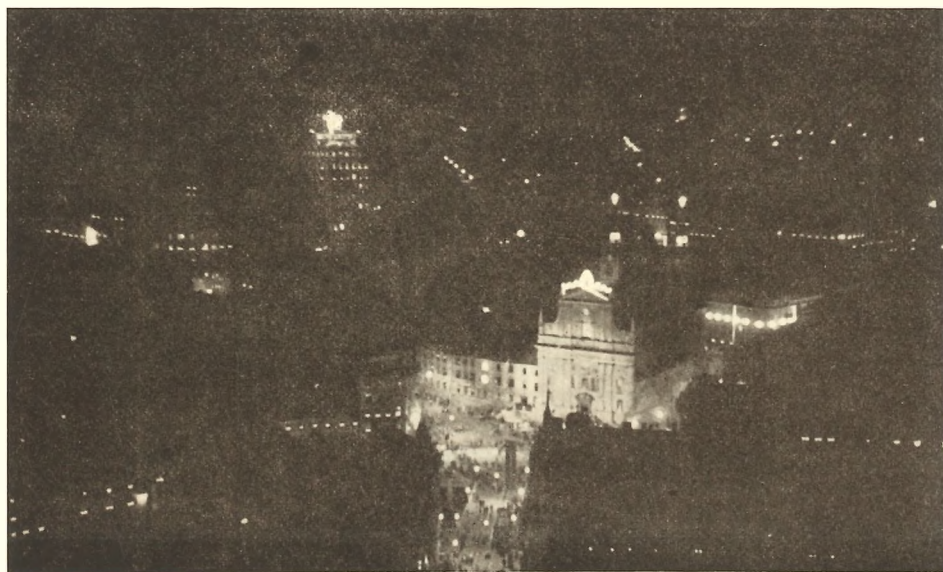

Po pozdravu papeževnega legata odhajajo cerkveni dostojanstveniki v stolnico

Množice v slavnostno okrašeni in razsvetljeni stolnici ob svečani otvoritvi kongresa

Ljubljana ob slavnostni nočni razsvetljavi dne 29. julija

svet mu je prava podoba nadčutnega; in Aristotel resda ugotavlja dejstvo razuma, ali tudi razum mu je samo posebno gibalno prirodnosti.

Tako postaja odkrita neka prav posebna značilnost vsega starogrškega filozofskega prizadevanja. Vsa starogrška filozofija je, da se tako izrazim, še predvsem samo *predmetno, objektivistično* osnovana in usmerjena. Vsa ta filozofija se povprašuje predvsem po predmetih ali objektih spoznavanja, nikakor pa se še ne more povzpeti k samostojnemu in izvirnemu pogledu na onega, kateri edini — spoznava ali se moti in dela dobro ali zlo. In to je vprav *človek!* Zato smem neprikrito govoriti o pravcatem *poganizmu* vse starogrške filozofske miselnosti, o takem poganizmu, ki izročča vso to filozofijo na milost in nemilost samo nadaljnjemu razvoju vseh tako imenovanih pozitivnih znanosti. Vsa ta filozofija je poganska, se pravi, da se ona v najboljšem primeru ozira samo po predmetnih toriščih razuma in volje, nima pa še nobenega *neposrednega* razumevanja za onega, *ki* se nam prikazuje kot razumno ter hotno in vprav zato obenem edino izvenprirodno ter nadprirodno (= duhovno) bitje na svetu. Vsled tega svojega poganizma postopa ta filozofija tako, kakor je to primerno samo za vse druge pozitivne znanosti, ki imajo že po lastni naravi v resnici le to nalogo, da postaja preko njih vprav *predmetni, materialni* obseg naših spoznanj vedno globlji in širši. Zato je pa vsaka filozofija takega poganskega tipa končno in to neobhodno sama sebi v pogubo. Zato vsaka taka filozofija izgubi sleherno pravico do nadaljnjega obstoja in razvoja v trenutku, čim velja, da so jo v predmetnem, materialnem pogledu že dohitele ali morda celo prehitile druge, pozitivne znanosti; čim je n. pr. o vodi povzela besedo kemija, je postalo vsako posebno filozofiranje o tem predmetu odveč. Zdaj tudi dobro razumemo, zakaj je starogrška filozofija neobhodno propadla in to vprav po oni svoji veji, ki je hotela od nove krščanske misli ostati še naprej povsem nezavisna in ločena. Ni je krščanstvo uničilo, temveč ugonobila jo je porast strokovnega predmetnega znanja, dá v bistvu jo je ubilo že pozitivno učenjaštvo Aleksandrinske dobe.

Seznanil sem vas že s posebnim ugovorom proti filozofiji, češ da izgublja filozofija tem več na svojem terenu in pomenu, čim večji in močnejši postaja razvoj edinih pravih, pozitivnih znanosti. Zdaj pa tudi že vemo, ali in v koliki meri je tak ugovor tudi dejansko veljaven. On velja namreč samo za filozofijo orisanega starogrškega, objektivistično-predmetnega tipa. In vendar vas moram vprav v tem stiku radi lažjega umevanja problema, za katerega tu gre, seznaniti še z nekim posebnim poizkusom, kako rešiti filozofiji tudi v samem predmetnem, materialnem pogledu njeno samostojno mesto v sestavi vseh znanosti. Je to moj poizkus, ki sem ga bil deloma povzel že po svojem velikem učitelju Meinongu in objavil v svojem »Uvodu v filozofijo« iz leta 1923. Gre za sledečo misel. Izkustveno dano stvarstvo je dvojno, vnanjetelesno in notranjeduševno; zato ga tudi prav nazivamo »svet« na eni strani in »življenje« na drugi. Ta delitev pa že sama nagiba k vzporedni delitvi vseh znanosti. Vse stvarstvo je poglavitno izhodno in končno predmetno torišče vseh znanosti. Zato pa zahteva omenjena dvojnost samega stvarstva enako dvojnost v sestavi vseh znanosti. In sicer bi bile zdaj vse tako imenovane pozitivne znanosti namenjene preiskovanju vnanjetelesnega dela stvarstva, filozofske pa notranjeduševnega. Ali še krajše: filozofija bi bila neposreden ali posreden nauk o duševnosti. Bila bi to zares predmetna, materialna opredelitev filozofije in ta opredelitev bi filozofijo obenem za vedno obvarovala pred možnostjo, da jo kedaj izpodrinejo pozitivne znanosti: saj se te znanosti v smislu take opredelitve s samo duševnostjo že načelno ne bavijo in ne morejo baviti. Toda z leti so prišla nova spoznanja in ta spoznanja so mi po-

kazala, da je tudi taka opredelitev filozofije zgrešena. Naj na tem mestu navedem samo še en dokazilni primer.

Tudi žival recimo »gleda«, »čuje«, »čuti«, »stremi« itd. To se pravi, tudi žival je že po svoji lastni naravi dvojno, vnanjetelesno in notranjeduševno bitje, v kolikor imenujemo čutno življenje za duševno, tudi bistvo živali sega v sam »svet« na eni strani in v pravo »življenje« na drugi. Zato je tudi znanstveno raziskovanje same živali še dvojno, vnanjetelesno in notranjeduševno: razven živalskega prirodoslovja imamo še enako pravo *živalsko dušeslovje*. Vprav tu smo pa zdaj pri jedru našega glavnega vprašanja. Kdo bo namreč tako samo živalsko dušeslovje prišteval k — filozofiji in to k filozofiji, ki naj res ostane posebna veda poleg vseh pozitivnih znanosti. Narobe, tudi tako živalsko dušeslovje bi spadalo in spada samo med tako imenovane pozitivne znanosti. In s tem sem že dospel na točko, ki bi želel, da ste nanjo posebno pozorni. Kajpada je vsako pravo filozofsko zanimanje obenem tudi zanimanje za — živo, notranjeduševno. Toda podani primer živalskega dušeslovja jasno pove, da pri pravem filozofskem zanimanju vsaj *izhodno in končno* ne gre takorekoč za kakršnokoli življenje, za kakršnokoli duševnost. Temveč tu gre le za prav posebno duševnost, namreč za tako življenje in tako duševnost, kakor je v vsem izkustveno danem stvarstvu samo na točki *človeka* možna in dejanski uresničena. To se pa pravi, da za pravilno pojmovanje svojstveno filozofskega zanimanja še nikakor ne zadošča samo razlikovanje med mrtvim in živim. Temveč tu je v prvi vrsti potrebna živa zavest edinega izkustveno danega *izvenprirodnega* ter *nadprirodnega* življenja, je pa to samo *osebno, duhovno življenje človeka*.¹ Brez take žive zavesti je že naprej nemožna vsaka filozofija, ki naj ostane ob kakršnemkoli materialnem napredovanju vseh pozitivnih znanosti še naprej samostojna in neporušljiva. Ob tako zavesti neposredno uprta filozofija je pa kakršnemkoli razvoju samih pozitivnih znanosti že v načelu nadrejena; zakaj tudi vse pozitivne znanosti so samo *delo duha* in torej filozofijo, ki ji je dejstvo duha izhodno načelo, naravnost pogajajo, kaj še da bi jo mogle kadarkoli izriniti.

S tem je menda dovolj jasno nakazana tudi ozka notranja povezanost med pravo filozofsko in — krščansko mislijo. Povedal sem, da ni samostojne filozofije brez posebne duhovne zavesti. No, kdor pa ima tako zavest, je dejansko že v območju krščanske misli, zakaj samo krščanstvo med religijami jasno brani to edinstveno stališče. Tudi tej misli je kajpada znana mnogotera ter bistvena povezanost človeške narave s samo mrtvo in živo naravo in nam tudi evangeliji slikajo to povezanost najjasneje. Ali tudi ta misel vidi na drugi strani vprav v človeku edino izkustveno dano »podobo Boga«: zato da vprav človek in samo on svojega pravega doma nima na zemlji, pač pa pri svojem Očetu v nebesih. Vprav za krščansko misel je tako v prvem redu značilna le trojica mrtve in žive *prirode, človečanstva, Boga*. Po takem krščanskem vzoru pojmovani človek je edino metafizično mejno bitje na svetu: je rojen iz vode in iz duha, to se pravi, je kakor vse drugo na svetu prirodno pogojen in vendar še neposredno po božji volji posebej ustvarjen. Samo tako pojmovani človek pa more biti tudi to, kar je, namreč edino pravo *zgodovinsko* bitje na svetu. In samo taka ideja človeka daje tudi sami filozofiji njeno nepremakljivo mesto v sestavu vseh znanosti: brez take ideje bi tudi filozofija bila in ostala v resnici samo

¹ Prof. Veber deli naravno v prirodno in duhovno. Prirodno mu je to, kar ali snovno (anorgansko) ali vegetativno ali čutno (organsko). Človek je torej po svoji duhovnosti nadpriroden.

nebojgleno začasno nadomestilo zgolj predmetno, materialno osnovanega strokovnega dela. Tako pa zdaj tudi dobro razumemo, zakaj je danes onim, ki jim je znanost povod za zavračanje filozofije, ta znanost enak povod tudi za zavračanje same krščanske misli. To dejstvo je povsem naravno, naravnost nujno. Zakaj filozofska misel, ki nikakor neče utoniti v samem strokovnem razvoju človeštva, stopa dejanski v območje krščanstva, in krščanska misel je, s te plati motrena, samo enovit religiozni odraz take prave filozofske misli. Pri obeh gre izhodno in končno samo za določeno pojmovanje *človeka* kar nam prikazuje krščanska misel na človeku z vida njegove dokončne *odrešitve*, to nam prikazuje filozofska misel na njem z vida samega in za tako odrešitev primernega *svetovnega nazora*. Uničite tako filozofijo, ki neče izginiti v objemu samih pozitivnih znanosti, in odvzeli boste tudi krščanstvu vsako filozofsko, znanstveno podlago! In uničite krščanstvo, kakor so nam ga prinesla blagovestja, in odvzeli boste dejansko tudi filozofiji tisto, kar je šele podlaga za pravo filozofijo.

In še nekaj! Vprav v naših dneh se razlega po svetu klic pravice, ki pravi, da so vsi ljudje vredni enakega uvaževanja in upoštevanja. To je prav gotovo resnično. Toda ta važna resnica mora biti svetovnonazorno utemeljena. Tako utemeljitev pa dobimo samo tedaj, ako se vprav glede človeka brez oklevanja postavimo samo na stališče pravkar orisane filozofske in krščanske misli. Ali bomo n. pr. tudi v živalstvu govorili o kakršnihkoli teptanih pravicah in o tem, da naj bi se tudi tam ustvaril neki boljši in dokončni red življenja na zemlji? Prav gotovo ne! Tako pa vidite, da zahteva tudi naš čas enako posebno ter izjemno pojmovanje človeka in njegove narave. Vprav zato, ker je samo človek obenem edino izvenprirodno, da, nadprirodno bitje na svetu, zato in samo zato gre slehernemu človeku dostojanstvo, ki zahteva, da nam sleherni človek ni kakor vse drugo na svetu le sredstvo, temveč *namen!* Zato je tudi z vida vsega današnjega ter tako imenovanega socialnega prizadevanja v prvi vrsti samo eno potrebno: in to eno je čim globlja in čim uspešnejša poživitev prave filozofske in krščanske misli. In zato zahteva tudi današnji čas samo tako filozofijo, ki bi jo s primerno premenjenimi Tertulijanovimi besedami morda še najbolje in najkrajše tako-le označil: *Philosophia humana est naturaliter christiana*. Svoje skromne misli sklepam samo še z iskreno željo, da bi veliki praznik, ki ga vsi praznujemo, tudi tako filozofijo kar najmogočneje okreplil in posvetil. Zame je to dvojni praznik, praznik krščanske in filozofske misli.

Vero mladine v Evharistiji in njeno odrešilno silo v današnjih dneh je *Vinko Beličič* izpovedal v krepkih besedah ko da govori iz njega zdravje slovenske zemlje in krepost naše mladosti. Tako-le je izvajal:

b) To je kruh, ki vam ga je dal Gospod (2 Moz 19, 15)

Čas, v katerega nas je postavila božja Previdnost, je nekaj edinstvenega v zgodovini. Kdo izmed nas tega še ni izprevidel? Saj živimo v okolju, ki se bolj kot kadarkoli giblje in drvi ob nas in proti nam.

Podoba je, da smo sredi oceana in da se na vseh obzorjih dvigajo valovi in se počasi, pa vztrajno bližajo. Že slišimo njihovo šumenje in pljuskanje; tudi tukaj, kjer stojimo, se gladina trese. Življenje srednjeveškega človeka, ki je bilo usmerjeno navznoter, se je preusmerilo docela navzven. Oboževanje telesa, materije se postavlja nad vse ostalo. Sodobnost je zmehanizirana do kraja. Človeški um, ki je v zadnjem

stoletju prišel do neverjetnih skrivnosti prirode in njenih zakonov, mora strmeti nad smotrnostjo stvarstva. Pa ne strmi. Kajti zanj je vsaka izrednost, ki si je ne zna razložiti, samo slučaj, gol slučaj. Človeka mora postati strah pred izumi. Oblastniki, ki so si jih prisvojili, držijo v pokornosti šibke in mirne. Oni imajo ječe, razstreliva, pline, moderno krvniško orodje. »Človeka hočemo osvoboditi vsega!« S takimi besedami nastopajo pred masami kot rešitelji. In kako ga hočejo osvoboditi? »Saj ni Boga, ni duše, vera je opij za ljudstvo, je v oviro napredku in znanosti. Vera usuznjuje človeka.« Glejte, take krilatice mečejo v svet! Racionalizem, ki priznava le to, kar more spoznati človeški razum, in materializem, ki poudarja edinole snov, katero zaznavamo s svojimi peterimi čutili, slehernega duha pa izključuje — ti dve naziranji sta ustvarili javno mnenje naše dobe. In to javno mnenje je protikrščansko. Njegovi ideologi kličejo: Proč s Kristusom! Ne potrebujemo ga! In istočasno odstranjujejo iz šol, bolnišnic, uradov, razpela in gledajo v duhu, kako bodo kmalu gorele tudi cerkve. Svobodo človeka razumejo čisto po svoje. Pa ne, saj to je njim samo krinka, samo lepa beseda. Z njo pridejo človeku bliže, da ga potem močneje podredijo sebi in stroju, svojemu bogu. In v istem trenutku izgubi človek svobodo, individualnost in dostojanstvo, ki mu gre. Norme krščanstva, na katerih je zrasla evropska kultura, se zdi, da so za našo dobo anahronistične. Lože in kominterna se roko v roki borijo proti njim.

Glejte, to je podoba našega časa.

Mislil si bo kdo: Vse to že vemo, neštetokrat smo že slišali, skoraj utrujeni smo že od takih besed. Resnica. Toda potrebno je, da imamo zmeraj pred očmi težko življenje, da potem znamo po njem usmeriti svoje delo. Čim težji je čas, v katerem živimo, večja je naša odgovornost pred Bogom in pred človeško družbo. Mi katoličani imamo posebno nalogo, aktivno sodelovati pri obnovi družbe. Še zlasti kot mladi in kot intelektualci, katerim gre pogled v daljave in širjave, v preteklost in bodočnost, imamo velike naloge. Idila je v resnici nekaj lepega, toda idila za ceno socialnih in kulturnih vrednot nas ne sme uspavati, ko je čas dela. Življenje v zatišju je iz katoliške Mehike napravilo mučeniško Mehiko, iz katoliške Španije mučeniško Španijo, da Rusije niti ne omenjam. Nikakor ne smemo stati ob strani in trpeti, da pojdejo vsa politična, kulturna in socialna gibanja mimo nas in preko nas. Nasprotno! Mi mladi, od katerih bedni narod pričakuje pomoči, moramo z vsem ognjem v borbo s strujami, ki so nam tuje.

Ta borba je borba med otroki teme in otroki luči. Naš Gospod je povedal, da so otroci teme modrejši in spretnejši od otrok luči. To prednost imajo od tega, ker je njihovo življenje in delo usmerjeno edinole v tostranstvo. Sredstva, katera uporabljajo pri tem, so docela in samo naravna, kajti tudi cilj je čisto naraven: blagostanje na zemlji. Razen tega se otroci teme čestokrat poslužujejo sredstev, ki gredo preko najosnovnejše človeške morale. Dejansko nasilje, laž in prevaro mi odklanjamo, kajti to je proti temeljnim principom krščanstva. Mi gledamo na življenje kot na težko romarsko pot, na nekaj prehodnega, kar nas loči od večnosti, za katero smo ustvarjeni. Ker pa ta romarska pot odločilno vpliva na človeško gledanje na svet, je naša dolžnost, da ta svet prepojimo s svojim nazorom.

Trenje med različnimi gledanji, ki se je zlasti v sedanjosti tako poostrilo, nam veliko pove. Pred vsem spoznavamo, da bo naša tekma z nasprotnimi strujami toliko časa brezuspešna, dokler bomo ostali le pri naravnih sredstvih, saj ta sredstva imajo tudi nasprotniki. Tisk, kino, gledališča, predavanja, sestanki, shodi, manifestacije, ki so obrnjene edinole navzven — vsemu temu moramo dati pečat katolištva.

Dati pa moramo pečat močne notranje vernosti, take vernosti, kakršno si izoblikujemo v največji skrivnosti vere, v presv. Evharistiji.

Druga Mozesova knjiga nam govori o poti Izraelcev iz sužnosti v obljubljeni deželo kanaansko. Ta pot je bila dolga in težka, kajti vodila je preko puščav in morja. Naš narodni rek pravi: Kadar je sila najhujša, je božja pomoč najbližja. Ko je stiska izvoljenega naroda priklopela do vrhunca in se je že slišalo mrmranje, je Bog temu ljudstvu pomagal. Poslal je mano izpod neba in Mozes je ljudem povedal: To je kruh, ki vam ga je dal Gospod. In potem so jutro za jutrom nabirali mano in se ž njo hranili dolgih štirideset let, dokler niso prišli v Kanaan.

Mana, »nebeški kruh«, ki je Bog z njo hranil Izraelce, podoba »nebeškega kruha« nove zaveze. Stvarnik nas je hotel močneje prikleniti nase, zato je poslal svojega Sina, ki nas je odrešil in ki je s postavitvijo najsvetejšega Zakramenta najidealneje ustvaril trajno vez med nami in Bogom. Ni samo slučaj, da se prav v sedanji dobi tako povdarja presv. Evharistija, združevanje z Bogom. Pri tem umiku od zgolj zunanjih sredstev življenja k notranjim, dušnim se očituje resnost časa in notranja veličina ter sila katoličanstva. Glejte, presv. Evharistija, kruh življenja, mora biti hrana našim dušam, mora biti v materialistični, brezbožni sedanjosti nadnaravno sredstvo za dosego nadnaravnega cilja, ki nam ga je Bog vsem odločil. Skrivnostno, intimno združevanje duše s Kristusom in množenje božje milosti v nas nam je poročstvo večnega življenja. Korist pri vsem ima edinole človek. S prejemanjem Gospodovega Telesa njegova duša božje zaživi in njegovo telo postane božji tempelj, kot pravi sv. Avguštin: Če vredno prejimate Kristusovo Telo, postanete to, kar ste prejeli.

Vem, vse to bi bilo mnogo lažje bolj umevati in tako živeti, ako bi bili zaprti v samostanih in ne bi pljuskal ob nas svet, poln zank, ovir in preizkušenj. Toda prav to, da neprestano živimo v dušnih nevarnostih in v skrbeh, »kaj bomo jedli, kaj pili in s čim se bomo oblačili«, prav to, glejte, nas utrjuje. Padamo in se zopet dvigamo h Gospodu. Prazne so naše duše, kadar smo brez Njega. Žeja nas po miru in čistemu, neskajenem veselju, ki nam ga more dati le On. Ta modrost ni modrost iz knjig, kakor jo črpajo mnogi, marveč je modrost iz življenja. In ta modrost in ta vera je stalna, ni kot tista, ki jo človek menjava ko knjige pri čitanju.

Drugo nasprotje tega božjega življenja čutimo v sebi samih. To je dvojnost naše narave, neprestana borba med duhom in materijo. Odkar se človek zave svojega jaza pa do smrti, dokler ta zavest traja, toliko časa mora prenašati neizprosni boj dveh sil: duša stremi navzgor k svojemu izvoru, k Bogu, telo teži navzdol, k zemlji, iz katere ga je Bog ustvaril. To trenje, dediščina izvirnega greha, seveda vpliva na naše zavestno notranje življenje. In skrb vsakogar mora biti, da je pozitiven subjekt življenja, nikdar pa samo objekt. To se pravi, da se božjemu življenju duše pokorava materija, telo s svojimi nagoni. In prav v tem tiči pomen duhovnega življenja.

Nadnaravno življenje duše se doseže z nadnaravnim sredstvom, s prejemanjem Gospoda v sv. hostiji. To je uživanje nebeškega kruha, to spajanje nas mladik z vinsko trto Kristusom mora postati osrednje vodilo in smisel vsega našega dejanja in nehanja. Iz nas mora že enkrat izginiti predsodek, da je obhajilo samo za tercijalke in stare ljudi. Ako je kdo potreben božjega kruha, smo to v dvojni meri mi akademiki. Prvič, ker smo mladi, pa že polagoma posegamo v javno življenje. Drugič, ker moramo biti zgled drugim. V našem narodu ni prave harmonije med preprostim ljudstvom in izobraženstvom. Medtem ko je prvo verno, se čuti izobraženstvo z redkimi izjemami s svojo plitvo brezvernostjo nekaj stopenj višje in z omalovaževa-

njem gleda na vaščane, ki živijo v delu, združenem z otroško vdano vero. Čutimo, da bo ta disharmonija trajala toliko časa, dokler ne bo prišla med narod globoko verna inteligenca.

Mi moramo postati zdrava sol naroda. Postati moramo elita, pa ne elita zaradi elite, marveč zaradi svojega poslanstva. Elita je zbor najboljših. Vzgoja elite mora kolikor mogoče upoštevati individualnost posameznika. Kljub temu ne bo sporov med enim in drugim, saj vse hrani in v vseh živi isti močni Kristus in vsak spozna, da v Njem vse premore.

Čas je, da spoznamo svoje varno in nadnaravno sredstvo v presv. Evharistiji. Izven nje za nas ni rešitve. Brez božjih tabernakljev v sebi bomo katoličani le po imenu in bomo živeli življenje brez vsebine. Kakor je bila mana Izraelcem v telesno hrano, tako mora nam postati Telo Gospodovo v sv. hostiji dušna hrana. Ko bomo nosili Kristusa v sebi, ko bodo v naših telesih takorekoč nebesa, tedaj bomo uspevali tudi sicer v docela svetnih vprašanjih.

Gospod neprestano kliče vse trudne in obtežene, naj pridejo k Njemu, da jih bo poživil. Trudni smo in obteženi. Kdo nam bo dal tolažbe? Poglejte, tisoči ubogega ljudstva razumejo ta klic božji. Zbrali so se, da dajo tudi na zunaj izpričevalo svoje vernosti in navdušenja za Kristusa v presv. Evharistiji. Kdo ne občuduje njihovih žrtev? Vidite, mi moramo tem množicam pokazati, da čutimo z njimi. Utrditi moramo najprej Gospodovo kraljestvo v sebi in potem s svojim zgledom potrjevati vero v svojih bratih in sestrah.

Obračam se na vas vse in na vsakega posameznika: nate, ki boš zdravnik; nate, ki boš inženjer; nate, ki boš sodnik; nate, ki boš profesor ali karkoli drugega. Morda boš poleg svojega poklica še organizator, govornik, predavatelj, pesnik, pisatelj, urednik, sociolog ali karkoli. »Kar mora (ne kar more), to mož je storiti dolžan«, pravi naš pesnik in jaz bi še dopolnil: za kraljestvo božje na zemlji in zveličanje duš.

Prinesimo Gospodu svoja skromna srca in on bo nas napravil velike in močne!

Nazadnje je nagovoril mladino prevzv. nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Njegova beseda je zvenela ko iz onostranosti, tako čudovito resna in močno poudarjena je bila. V nas vseh je zraslo in se vsidralo prepričanje, da je Kristus, vir vse resnice in dobrote, tisti vzor, za katerim mora tudi slovenska mladina vravnati svoje poglede.

9. Poklici z visokošolsko izobrazbo

Akademski izobraženci so zborovali v beli dvorani hotela Uniona. Na zborovanju je bila zastopana elita našega izobraženstva, vseučiliški profesorji, zdravniki, sodniki, profesorji, ravnatelji raznih gospodarskih ustanov itd. Predsedoval je temu odličnemu zboru dr. Vekoslav Gortan, združni ravnatelj iz Zagreba. Škofov zastopnik je bil provincial p. dr. Gvido Rant.

Prvi je govoril *dr. Anton Breclj*. Izvajal je:

a) Odrini na globoko (Lk 5, 4)

Ven iz zmed in mrtvila!

Prizor ob Genezareškem jezeru. Primera s stanjem in z nalogami neduhovniškega razumnštva.

1. Riba zadiši pri glavi. Razkroj omikanega človeka drvi proti razsulu. Sami smo priče in žrtve bolečih krčev — morda so to porodni popadki nove dobe — in ko se v teh stiskah oziramo naokoli po rešitvi in izvoru gorja, vidimo, da se je razpad začel pri izobraženstvu in po izobraženstvu razlezel v vse sloje. Izobraženci so pripravili verski razdor, ki se je razširil na vedo in kraljico ved — modroslovje, od tam na vse panoge življenja, v pravo, gospodarstvo, javne zadeve, družabne razmere in celo družine. Navzlic sijajnim zunanjim uspehom, posebno v tehniki in prometu, ni preživljalo človeštvo doslej toliko gmotne in duševne bede. Splošno gorje ni prizaneslo izobraženstvu, zdi se celo, da je izobraženstvo še posebno prizadeto.

2. Izobraženstvo preživlja hude čase v dvojnem pogledu, gmotne in sploh zunanje življenjske razmere so skrajno neugodne, tudi izobražanje samo ne daje srčne utehe, poklicno delo v obče malo zadoščanja. Razočaranih in zagrenjenih izobražencev je čedalje več, neprimerno več, kakor v drugih stanovih. Ugled izobraženstva pada, vodstvo družbe prehaja na polizobražence — samozvance.

3. Splošna usoda izobraženstva ni prizanesla izobražencem, ki so še kolikor toliko katoliškega prepričanja. — Zunanje okoliščine so katoliškemu izobraženstvu v obče še manj ugodne kakor versko neodločnemu ozir. nasprotnemu izobraženstvu, saj so zavedni katoličani vobče povsod zapostavljeni, če ne preganjani; tudi v notranjosti ne daje izobrazba za življenje potrebnega zadovoljstva in življenjske vedrosti. Katoliški izobraženec je v javnosti omalovaževan, v svoji notranjosti pa zbehan, razdvojen in zato malosrčen.

4. Strokovne izobrazbe daje visoka šola dovolj, če ne preveč, da se ukaželjni naraščajnik ne utegne razgledati se okoli sebe po bližnjih znanstvenih strokah, še manj pa se utegne poglobiti vase in spraviti učno snov v sklad s svojim več ali manj zavestnim življenjskim naziranjem. Strokovna izobrazba nudi ogromne množice podrobnosti, a brez prave globine, brez miselne utemeljenosti in zveze z osnovnim pojmovanjem življenja, kar znači plitvost. Novodobna visokošolska izobrazba je vobče strokovno omejena in plitva, močno zaposluje, a mislečega razumnika ne zadovoljuje trajno.

5. Katoliško usmerjeno izobraženstvo pač ne bi trebalo, da doživlja z versko vnemarnimi izobraženci duševno puščobo in praznoto, ko bi se živo zavedalo svojega katoliškega t. j. občestvenega življenjskega nazora, ko bi ta nazor poglobilo in razčistilo in ko bi v to svojo splošno izobrazbo povezalo še strokovno izobrazbo v skladno enoto. Dogajajo se namreč prepogostoma tudi v versko usmerjenih izobražencih, da jim je izpuhtelo otroško verovanje, da jim je omedlelo srednješolsko razlaganje verskih resnic in vodil zavoljo vsakdanje samoposebiumevnosti in da višješolska strokovna izobrazba ne najde v njih temeljev ali korenin, ki bi ji omogočile zadovoljiv obstoj in veselo rast.

6. Verska zavest je kakor rastlina, ki brez nege zamre. Drugačne nege treba ob pričetku, drugačne v razvoju, drugačne v polnem življenju. V prejšnjih dobah je izobraženec gojil poleg svoje stroke še splošno miselno in posebno versko izobrazbo ter sproti odpravljaj navidezna nasprotja med vedo in vero, ki sta se v njem razvijali

v vzajemnosti. Tej mnogokdaj zamudni in naporni poti se hočejo nekateri novodobniki izogniti, meneč, da pridejo do istega smotra — notranje ubranosti — kar naravnost z neposrednim doživljanjem ozir. notranjim spoznavanjem. Ljudem s čvrstim in globokim verskim življenjem je morda ta način doumevanja uspešen, za večino ljudi pa se zdi manj zanesljiv, zlasti v naši dobi pretiranega razumništva. Poti do resnice je več in tudi različnih, resnica pa je samo ena.

7. Vsakemu razumniku je vsekakor in pred vsem potrebno, da ima jasne in ustaljene nazore o smotru oz. smislu življenja in s tega vidika ureja svoje mišljenje in delovanje. To življenjsko važno navodilo je treba upoštevati vsem, posebno naraščajnikom, ki se jim noče hoditi po starih izhोजenih potih in ko iščejo novih, svojih in samostojnih, zahajajo v zagate in se zgublajo po stranskih potih, oddaljujoč se od prave smeri. Tudi tistim izobražencem, ki so se pravilno usmerili, treba na življenjski poti, ki je redkokdaj brez nevarnih ovir in težav, krepila in bodrila, da ne omagajo in obtiče na pol pota.

8. Zavednemu katoličanu, tembolj izobražencu, je vedno odprta neizčrpna zakladnica verskih resnic in darov, in celo sam Oni, ki je mogel izreči o sebi najvišje priznanje: jaz sem pot, resnica in življenje, stoji sredi ogromne zakladnice in čaka, da oblagodari vsakogar, ki se mu hoče približati, z obiljem svoje milosti in resnice. Če je med nami izobraženci toliko duševne siročine, je krivda v preplitvi splošni izobrazbi ali pa v prevzetnem napuhu, ki zanemarja živi vir prave izobrazbe. Primera vinske trte in njenih mladik je nazorna tudi za to stran našega življenja.

9. Katoličanom in sploh in prav posebej izobražencem se očitata po pravici dve značilni napaki, nedostatna samozavest in nezadostna samodejnost v javnih zadevah, ki omogočata silam teme, da zastirajo človeštvu luč blagovestja. V zasebnih zadevah sta pohlevnost in potrpežljivost potrebni vrlini, sicer pa usodni napaki, zlasti če gre za dobrine krščanske prosvete in krščanskega življenja. Srčno samosvest, ki je nasprotje puhle domišljavosti, daje globoka verska zavest; životvorno samodejnost, ki je daleč proč od samoljubne prizadevnosti, daje versko življenje. Kako upravičen je poziv vrhovnega cerkvenega glavarja po pristni verski vsesplošni dejavnosti!

10. Izobraženstvo nima v družbi ugleda in pomena največ po lastni krivdi. Radi strokovne razcepljenosti in miselne površnosti si izobraženci glede bistvenih življenjskih vprašanj med seboj nasprotujejo, da je ni več resnice, ki bi je izobraženci javno ne pobijali v imenu svoje izobrazbe. Spričo tega klavernega stanja se neizobraženi sloji odkikajo od izobražencev in predajajo polizobražencem, ki jih znajo pridobivati ne z načeli razuma ali pameti, marveč z gesli nagonov in strasti.

11. Katoliško izobraženstvo ima v naši dobi izredno hvaležno nalogo. Krščanski svetovni nazor, ki ga je izobraženstvo opustilo, je tista globoka in nerazrušna vez, spajajoča izobraženstvo z ljudsko dušo, ki je po izreku velikega misleca krščanska že po svoji naravi, zato je delu katoliškega izobraženca med neizobraženim ljudstvom zagotovljen uspeh. To splošno in občekoristno, zares katoliško delo, ki je več kakor zgolj poklicno delo za kruh, je dolžnost vsakega katoliškega izobraženca, kakor nas je neprestano bodril naš nepozabni Janez Evangelist. Izobrazba je tvoja neoporečna lastnina, a pridobil si si jo v družbi in s pomočjo družbe, zato jo moraš uporabljati tako, da jo vračaš družbi. Izobrazba je luč, ki je ne drži pod mernikom svoje vporabe, tvoja luč naj sveti tudi drugim. Kot izobraženec širi pravo izobrazbo in preganjaj zmote, ki rušijo srečno življenje družbi in posamičnikom. Nimaš priložnosti za prosvetno delo? Karitativnega dela je povsod dovolj! Ne stoj križem rok ob strani, čvrsto zagrabi, kjer si, v življenje, povsod imaš priložnosti obilo, da pomagaš

kot izobraženec s svetom in delom! Spomni se novodobnih izobražencev, odvetnika Friderika Ozanama, vseuč. prof. Contarda Ferrinija!

12. Delo daje življenju vsebino, nesebično delo za druge daje človeku največ utehe, srčnega zadovoljstva. Pa še nekaj! Kralj Kristus nas vabi v svoje kraljestvo, kraljestvo resnice in življenja, kraljestvo svetosti in milosti, kraljestvo pravice, ljubezni in miru (iz predglasja na praznik Kristusa Kralja) ne kot gledavce, marveč kot svoje sodelavce in pomočnike, morda vodnike ali reditelje, morda kot vojščake ali stražnike. Ali meni kdo, da bo ta kraljevska služba ostala brez kraljevske plače? Saj nam je sam obljubil, ko je naročal: Iščite najprej božjega kraljestva, vse drugo vam bo navrženo!

Preudarjeno besedo so vsi zborovalci sledili z zanimanjem. Razpoloženje je bilo kar svečano. Ob enakem zanimanju je imel naslednji govor provincial *p. dr. Guido Rant*:

b) Da bodo vsi eno (Jan 17, 21)

V Apologiji pravi Sokrat: »Čakajmo, morda pride kdo ter nas pouči, kako moramo živeti z bogovi in ljudmi. Le Bog nas more poučiti.« (Phaed. p. 85. Apol. 117 nsl.). In izšel je zares Oriens ter razlil zlatožarno luč resnice; tu je *Emanuel*, Bog z nami; prišel je Kristus, pot, resnica in življenje...

Kristus nam je podal veličastno sintezo človeškega bitja in žitja, človeške zgodovine, božjega in človeškega, časa in večnosti. Kristus nam je pojasnil uganke. Kristus nam je dal enotno svetovno naziranje.

A moderna družba je odpadla od Kristusa; zavrgla je Kristusa. Zato ni čuda, da je zgrešila sintezo vesoljstva, da je izgubila ključ do svetovnih ugank, da je zablodila v materializem, skepticizem, nihilizem, da ji je zavladala popolna intelektualna anarhija, a z njo da so prišle nanjo vse politične in socialne krize, ki se v njih previja in premetuje kakor bolnik v smrtni agoniji.

To je psihologija moderne družbe.

Brez Kristusa...

Bog daj, da bi se ta nesrečni rod še za časa ozrl z zemeljske grude kvišku, kjer je vzšel v božjem siju večni *Oriens*!

Katoličani Jugoslavije obhajamo evharistični kongres. To naj bo slovesna manifestacija zavesti in javna veroizpoved v evharističnega Boga. Če bo to, bo gotovo tudi utrdil edinstvo duha, okrepil energijo volje, razplamenil oduševljenje src, da se bo tudi nad nami slednji dan dopolnjevala prošnja Gospodova pri zadnji večerji. Ko je prosil k Očetu za svoje apostole, je pridejal tej molitvi še sledeče besede:

»Ne prosim samo zanje, ampak tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali; da bodo vsi eno, kakor ti, Oče, v meni in jaz v tebi, da bodo tudi oni v nama eno.«

V teh besedah božjega Učenika je začrtana vsebina mojega referata.

*

Enako kakor družī sveto Rešnje Telo s Kristusom, ki je glava mističnega telesa katoliške Cerkve, vsakega posameznega člana tega telesa in enako kakor so po Kristusu vsi ti člani povezani med seboj — prav tako je s Kristusom združeno vsako človeško občestvo, naj bo družina, občina oziroma župnija, posamezni stanovi, narod ali

država — in vsa ta občestva so po Kristusu povezana med seboj v velikem organizmu njegove Cerkve. Le tako je popolnoma uresničena tista idealna medsebojna povezanost med vsemi člani in edinicami katoliške celote, ki jo je Zveličar pri zadnji večerji tako nazorno predočil svojim učencem s priliko o sebi kot vinski trti, v kateri smo mi njegove mladike, ki v njih pólje Kristusovo življenje. Tako je Kristus res življenjski princip velike krščanske družine, vseh posameznih članov, vseh stanov in vseh narodov svete Cerkve, kateri je On nevidni poglavar, vidni poglavar pa njegov namestnik na zemlji, rimski papež. Od tega, kako živa, dejanska in močna je ta vez ljubezni med posameznimi člani Kristusovega tajinstvenega telesa na zemlji, je odvisno celokupno življenje, rast in napredek svete Cerkve v posameznih dobah zgodovine. Ako medsebojna solidarnost, ljubezen in pravični socialni, npravstveni in gospodarski odnošaji med posameznimi deli katoliškega občestva pojemajo, slabijo in se rahljajo — če mesto ljubezni, pravičnosti in vzajemnosti stopajo sovraštvo, krivica in zdražba, potem trpi tudi celotno veliko telo Cerkve, se ruši njeno edinstvo in slabi njeno življenje, da ni več tako polno, bogato in idealno, kakor bi moralo biti. Če sveta Cerkev trpi zaradi preprirov, mržnje in krivic, ki si jih prizadevajo med seboj posamezniki, trpi tudi zaradi razdvojenosti, sporov in sovražne napetosti, ki vlada med posameznimi socialnimi organizmi človečanske katoliške družine, med stanov, deželami, državami in narodi.

Danes je prav posebno aktualno razmerje, ki vlada med državami in narodi, ki se prištevajo k skupnemu občestvu katoliške Cerkve. Ker se v našem veku ne udejstvuje samo razdor, ki ga je v prošlih letih napravil med katoliškimi narodi liberalni nacionalizem, tako da države tekmujejo med seboj kot najljutejši gospodarski konkurenti, ampak se ta razdor pogloblja še v ostalih ozirih prav do korenin, tako da je vstalo neko novo poganstvo pobožene krvi, plemena in naroda, zato je postal tak poganski nacionalizem krščanski zajednici narodov danes še posebno nevaren in poguben. Saj je ta poganizem neprimerno hujši, nego je bil stari — in v primeri z rimskim, ki je stremel za neko enoto, pax romana imenovano, v kateri so stari pogani puščali narodom vsaj njihovo domačo vero, običaje in jezike, pa moderni nacionalizem poganizem uči absolutno prvenstvo enega in sicer silnejšega naroda nad vsemi drugimi in mu priznava pravico, da druge podjarmi in jih s seboj siloma izenači tudi po jeziku, npravu, običajih in kulturi — nekaj, česar stari liberalizem vsaj v teoriji ni učil, dočim sodobni fašizem to ne samo odkrito uči in načeloma kot edino pravilno razglašča, ampak tudi z brutalno doslednostjo izvaja. Te vrste nauk je direktno zanikanje principa, na katerega je Kristus po svojem zakramentu ljubezni, po svoji Cerkvi in njenih življenjskih principih postavil katoliško občestvo narodov, to se pravi izpremeniti bratovsko družino kristjanov v družbo, kjer ne velja vzajemnost vseh v Bogu kot njemu enako ljubljenih in ljubih članov svete Cerkve, ki je vsakega od njih z isto ljubeznijo odrešil in njihove naravne pravice potrdil, ampak kjer naj vlada takozvana pravica silnejšega, ki se ne ozira ne na naravne pravice posameznikov, ne na naravne pravice narodov — in če bi tako nacionalno poganstvo res splošno zavladalo, bi krščanski narodi ne bili več ena evharistična družina, ampak čreda sovražnih volkov.

Kako silno mora trpeti ob takem stanju sveta mati Cerkev in njen princip edinstva mladik v vinski trti, najtesnejše vzajemnosti med člani Kristusovega telesa, ki prejemajo svoje življenje od Gospoda v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa, se skuša nadomestiti z živalsko borbo med krščanskimi narodi, med katerimi naj bi smel najbolj nasilni, številnejši, bogatejši ali lačnejši in pohlepnejši podjarmiti

manjšega in slabejšega, pa četudi bi ta bil versko, npravstveno in kulturno višji od njega! In v resnici tako dela sodobni nacionalni poganizem, kjer je prišel do neomejene oblasti. On ne priznava narodnih manjšin, ker načeloma taji njihove naravne narodne pravice, siloma jih hoče sebi priličiti, prepoveduje njihov jezik v uradnem in celó v domačem občevanju — pa kar je najhujše — celó v cerkvah, kjer narod svojega Boga časti, hvali in prosi nebeških milosti! Kaj so posledice takega ravnanja? Da je narod po pravici užaljen, če mu državna oblast brani, da ne sme po svoje, takó kakor najbolj odgovarja njegovi miselnosti, duši, srcu in narodnemu običaju Boga moliti in mu hvalo peti, če se od strani civilne oblasti prepoveduje otroke učiti božjih resnic in moralnih zakonov v njihovem materinem jeziku, v katerem jih ne samo najlažje razumejo, ampak v katerem je edino mogoče seme božje besede, ki naj zraste v dejanje, čim globlje v dušo vsaditi, da bo sad prineslo; če se narodu odvzamejo molitveniki v lastnem jeziku in se sploh ne pustijo več tiskati; če posvetni oblastniki prepovedujejo pridigati ljudstvu v materini besedi. In če je narod zaradi tega užaljen, posebno, če je tak narod, kakor je danes vsled splošne civilizacije dejstvo, izobražen, potem se taka upravičena užaljenost naravno izpremeni v sovraštvo, in tako se ustvarja in množi med katoliškimi narodi, člani enega in istega Kristusovega telesa, razdor mesto da bi se gojilo in utrjevalo edinstvo! In kakó neki bi se utrjevalo edinstvo ali celó množilo in napredovalo, ko pa najsilnejši narod zatira slabejšega, ta pa se mora braniti, ko se negirajo naravne moralne pravice narodov, kojih spoštovanje je temelj npravstvenega življenja v človeškem občestvu! Milost se gradi na naravi — tako se glasi osnovno načelo krščanskega modroslovja — kako naj torej narodi zažive pravo, polno, milostno, evharistično, katoliško življenje ljubezni, miru in sloge, če se rušijo po nasilju poganškega nacionalnega osvajanja in nasilne asimilacije fundamenti družbe, to je: naravne moralne vrednote in pravice takó posameznikov kakor narodov, naj so potem črni ali beli, naj govore ta ali drugi jezik, naj so takega narodnega nraava in običajev ali drugih. Na takem rušenju mora in mora vzcveteti samo sovraštvo in se mora odpirati čedalje večje brezno med narodi, ne pa evharistično kraljestvo Jezusa Kristusa in njegove Cerkve. In kje je kdo, ki ne bi uvidel, da se na ta način sveta Cerkev zadeva prav v srce, da se namreč po takem nacionalnem poganizmu in imperializmu skuša izpodkopavati edinstvo njenih članov, da se takó trga vez med mladikami na Gospodovi vinski trti, da se izpodrezuje življenje krščanskega občestva prav pri njegovih koreninah in da se princip njegovega naravnega in nadnaravnega življenja — pravica in ljubezen — nadomešča s krivico in sovraštvom.

Jasno je, da je ta nacionalni poganizem zlo našega veka, da skuša otrovati življenje Cerkve same, postavljajoč na glavo vse principe krščanskega mišljenja in krščanske morale. Taka poganška praksa, ki se skuša uveljavljati med Kristusovo čredo samo, je najnevarnejša rana na telesu sodobne človeške krščanske družbe, zlasti zato, ker se tako mišljenje in ravnanje razširja in utrjuje počasi, skoro neopazeno in se predstavlja, kakor da bi bil to »čisto naraven proces«, da se namreč kar celi narodi siloma ali zvičajno oropujejo celó svojih narodnih pravic na področju verskega življenja in udeještvovanja. Zaradi tega je dolžnost vseh, ki še katoliško mislijo in čutijo ter jim je evharistična, to je božjeljubezenska milostna skupnost Kristusovih udov na zemlji, res pri srcu, da na nevarnost nacionalnega poganizma ne prestando opozarjajo, se mu po svojih močeh postavijo v bran in združeni z očetom krščanstva in namestnikom Kristusa, rimskim papežem, kličejo vso katoliško družbo, vse katoliške narode sveta in vse njihove institucije na skupno delo, da se nacionalno

poganstvo zajezi in da bomo v resnično bratovski mednarodni skupnosti pod vodstvom poglavarja svete Cerkve gojili evharistično edinstvo kristjanov, ki sloni na spoštovanju moralnih naravnih pravic in načel kršćanstva, vsakega kršćanskoga človeka in vsakega, še tako majhnega naroda, zakaj vsi narodi skupaj so šele tisto skupno idealno evharistično občestvo, za katero je Kristus, naš evharistični Kralj, živel in se zanj na križu daroval!

Kot tretji je govoril *Luka Perinić*, urednik Društva sv. Jeronima iz Zagreba, ki je izvajal sledeče misli o Katoliški akciji in zlasti poudarjal potrebo sodelovanja Slovencev in Hrvatov pri izvedbi tako važne naloge kot je Katoliška akcija.

e) Ko je među nama najveći, neka bude najmanji!
(Lk 22, 26)

Neobrađena je njiva Gospodnja. Mnogo je trnja i korova na njoj izniklo i mnogo je kukolja među pšenicu posijao neprijatelj . . .

Od sveukupnog čovječanstva čitave dvije trećine žive na kugli zemaljskoj bez svijetla istine, bez oslonca vjere, bez plama božanske ljubavi. A i od krštenih polovica je tek katolika. A i od tih »katolika« — koliki so doista katolici?

Za totalnu i temeljitu obnovu potrebni su vrlo brojni poslenici. A nažalost vrlo je malo svećenika zaposleno na njivi Gospodnjoj. Poganstvo je veliko. Velik je i kukolj u pšenici. I treba mnogo puka, mnogo radenika, mnogo mara i nastojanja . . . Zato Krist po namjesniku svome na zemlji poziva svakoga, da pristupi poslu na njivi njegovoj. Zato je eto i stvorena Katolička akcija.

Akcija, aktivnost, djelatnost, a ne inercija! U htijenju, koje je i djelotvorno, manifestira se volja; inače, dok te djelotvornosti nema, postoji puka želja, ali ne akcija htijenja.

Djelo, rad, aktivnost u duševnosti vlastitoj, u *mislima*, u *čustvima*, u *volji*. Lična obnova, lični preporod, lično podizanje iz lijenosti, tromosti, inercije u život. . . A isto tako *aktivnost*, koja se iz ličnog dinamama prenosi na druge pojedince i na čitavo društvo. Treba obračunati z nominalizmom. I ne gledati na ime, koje nosimo, nego na djelo, koje vršimo, na aktivnost koju izvodimo. — Stotinu zala u suvremenom životu i društvu nastalo je baš zbog tog *komoditeta*, *mlakosti*, *te inercije*, koja duševnosti, koje su po naravi svojoj aktivitet, pretvara u materiju bez snage i značenja. Indiferentizam je prva konsekvencija te bolesti kršćanske: dizanje ruka od djela, institucija i ljudi, koji su vezani uz Crkvu. Potpuni dezinteresman za rod, nastojanje i uspjeh Crkve, a time i za borbu, koju negativne sile vode protiv Istini. Iz tog indiferentizma i dezinteresmana nastaje grijeh popusta, koji će dozvoliti iz komoditeta mračnim silama, da stjeraju svećenika u sakristiju, da luče lajika od Crkve, Crkvu od države, od svijeta, od kulturnog života ili ukratko — da je posvema eliminiraju. Odatle nije dalek put do nastojanja oko uništenja Crkve, do otvorene borbe proti Crkvi i do *progona* svega onoga, što je u vezi s Crkvom.

Kristov namjesnik traži akciju, Katoličku akciju, koja navješćuje rat katoličkoj inerciji, komoditetu i indiferentizmu. — U toj aktivnosti katoličkoj na prvom mjestu treba da su oni, koji su prvi i inače u životnoj aktivnosti — inteligencija. Na njoj je, da bude prva na djelu, prva na akciji. — No pri tom treba da je svijesna, kako vodeći i u tom nastojanju — prvenstvo, nije učinila ništa više nego što bi mogla

i morala — prema sposobnostima, položaju i mogućnostima — i na taj se način u poniznosti svojoj izjednači s onima, koji su najmanji.

No KA nije kojekakva akcija, niti kojekakva katolička akcija, već određena katolička akcija od onoga, koji ju je stvorio i koji joj je odredio *providencijalno* mjesto u povijesti Crkve.

KA je sudjelovanje laikata u hierarhijskom apostolatu Crkve.

KA je *apostolat* — ili je nema! Time se oštro distingvira od čisto *religioznih udruženja*. Distingvira se i po svrsi i po formi. *Svrha* je religioznih udruženja individualno savršenstvo, a to, što je za religiozna udruženja svrha, za KA je pretpostavka, na koju se nadovezuje njezin specifični cilj — apostolat. Bez duboke individualne izgradnje apostol je nemoguć. I prva obnova, koju treba provesti, jesmo — mi sami. Mi sami smo polazna tačka, polazna Arhimedova tačka, na koju će se osloniti i apostolat, koji će izbijati iz naše individualne izgrađenosti. No to je još sve molitva i odgoj, to je još sve unutarnja akcija oko usavršenja ličnog, oko spasenja ličnog. Međutim Kristov namjesnik po KA traži i rad oko usavršenja drugih i oko spasenja drugih; dakle *aktivnost, koja se prenosi na druge*, koja je — apostolat. Članovi KA su i *radiatorni centri*, iz kojih izbija svijetlo istine, snaga vjere i plam božje ljubavi — i prenosi se u druge osobe, da se i one krenu iz mrtvila, tromosti, inercije i da postanu isto tako aktivne, djelotvorne, žive u Kristu.

Najbolji su apostoli u jednom ambijentu i *zvanju* oni, kojima je taj ambijenat prirodan pa tako je u KA određeno mjesto i za *inteligenciju*, koja imade veliku ulogu, da u Kristu obnovi one, od kojih najviše loših primjera dolazi i koji su nažalost najudaljeniji od njega. Ona može i da bude spremom svojom neki organizovani *institut* za naučnu fundaciju raznolikih problema KA i jako sredstvo za pariranje navala, koje neprijateljska inteligencija poduzima . . . No njezina je zadaća i da iz punine svog umnog bogatstva pripomogne shvaćanju i napredovanju onih, koji su *siromašni duhom*, da rad svoj usmjeri na sve slojeve, koji su potrebiti njezine pomoći. Treba da se oni — kao najveći snize do najmanjih da ih tako lakše pomognu u preporodu i uzdignu k savršenstvu; treba da postanu Kristovi ribari, koji će loviti duše; treba da postanu marljivi radenici, koji će trijebiti kukolj iz pšenice i orati neuzoranu njivu Gospodnju.

KA je apostolat laika! Ne svećenika, nego laika! No laici u tako uzvišenom poslu ne mogu nastupiti sami od sebe, jer bi time za sebe uzurpirali pravo, koje im ne pripada. Treba da budu *pozvani* od hierarhije. I doista su pozvani . . . No KA, iako je apostolat laika, nije apostolat samo laika, jer oni sve rade pod neposrednom i potpunom ovisnosti od hierarhije. Oni imaju svoju odgovornost u radu organizacije i izvršivanju programa. Hierarhija im daje poslanstvo i direktive. Duhovnik je tu onaj, koji zastupa hierarhiju i koji je garancija ispravnosti i sigurnosti same akcije.

No taj laički apostolat treba da bude *organizovan*. Ne pojedinačni, ne proizvoljni apostolat, već apostolat smišljen i organizovan. Organizovanost je u duhu vremena i jedina je ona od efekta u našem vremenu, zato i apostolat laika treba da je organizovan. Organizacija je garancija *jedinstvenosti* akcije. Mnogi neuspjesi među katolicima dolazili su upravo zbog nejedinstvenosti. Organizovanost traži *odricanje od nekih individualnih težnja* za volju zajednice, a to nije uvijek tako lako postići kod inteligencije, u kojoj svaki pojedinac obično ima i previše laskavo mišljenje o sebi, i previše poštovanja prema svojim zahtjevima i previše tvrdoglavosti u svojim odlukama. KA, koja hoće da provede jedinstvenu akciju po svrsi svojoj, treba i da

polaze važnost i na jedinstvo organizacije u radu za Krista... *Procjenjivanje lično početak je nastranosti*, koja će dovesti do rasula. Zato je tu organizacija sa svojom *jedinstvenošću*, sa svojom *disciplinom* i sa svojom *koordinacijom*. Njoj se i inteligentat mora da podloži i da sebe smatra tek dijelom cjeline, dijelom, koji bez ostalih dijelova postaje beznačajan i nevrijedan. Treba da sebe znade disciplinirati i ličnost svoju podložiti zahtjevima zajednice. Treba da znade sebe shvatiti ne na nekom suverenom položaju s kojoga će pljucati na sve ispod sebe, već pun ljubavi da se *oslobodi svog egoizma* i da kao najveći radi i postupa kao da je jedan od najmanjih.

No najvažnije kod svega toga jest, da je KA laički apostolat organizovan — *hierarhijski!* Hierarhija poučava, posvećuje i upravlja. Vlast je svoju dobila od Krista. No ona *dio svog rada* prenosi na laike, otvara hierarhijska vrata — laicima. KA za područje svog rada ima kao i Crkva: ide za ustanovljenjem Kristova kraljevstva na zemlji, za primjenom vjerskih i moralnih načela na svim stepenima individualnog, obiteljskog, profesionalnog i građanskog života, za širenjem dobra u svim oblicima, u svim pravcima, direktno ili indirektno. KA se ni po cilju ne razlikuje od hierarhijskog apostolata: Ista joj je misao kao i Crkve, zato je duhovnog reda, a ne vremenitog; vjerskog, a ne političkog; božanskog, a ne zemaljskog.

KA je *suradnica Crkve*, pomoćnica hierarhije, ono su produljene ruke i glas Crkve, zato treba i da se *organizacijski prilagodi hierarhiji*. Na taj način KA postaje župska (*parrochialitas*). Župa je osnovna jedinica, prvi koordinatorni centar različitih sila. Jer treba naglasiti, da KA ne unificira, nego u raznolikosti stvara jedinstvo. KA postaje biskupijski (*dioecesanitas*); *nil sine episcopo!* Biskup je nasljednik apostola i po želji Kristova namjesnika vrši u diecezi svojoj kao što hierarhijsko vodstvo, tako i vodstvo KA. Hierarhija je oslon i garancija KA. S hierarhijom je Krist. Ona je pobudno, regulativno i disciplinsko središte. Rad uz hierarhiju je sigurno ispravan rad. Rad uz hierarhiju garancija je jedinstvu i organičkoj snazi kao i opstanku uopće. Ona je centar i ona čini u KA t. zv. *centralitas*.

No rad s hierarhijom zahtjeva u prvom redu odani *posluh*. *Hierarhija znači autoritet*. Danas se rado ruše svi autoriteti. *Liberalizam* je dovoljno jak. *Anarhija* nije rijetka. *Individualizam* ima mnogo simpatizera. A to se sve protivi autoritetu. I odatle bezbroj zala među čovječanstvom. Sve je to dokaz krute oholosti ljudske. Oholosti, koja vlastiti ja postavlja na pedestal vrhovnog auktoriteta — božanstva. Oholost, koja je već ocu Adamu obećavala, da će on postati viši od Boga i koja je donijela prokletstva čitavom rodu ljudskome. Oholost, koja je vladala onima, koji su gradili kulu babilonsku — sve do neba, i koja je izazvala kaznu božje pometnje. Slična oholost i danas vlada svijetom. Svaka nauka auktoritativno hoće da se nametne i da riješi sve probleme jednim zamahom pera; svaka institucija, svaki pojedinac, auktoritet je sebi i hoće da se nametne kao auktoritet i drugima. Oholost, koja vodi preuzetnosti, otuđivanju od Boga, zlu. Ta je oholost lako priljepčiva uz inteligenciju — i zato u govoru o KA najprije nju treba upozoriti na auktoritet hierarhije i naglasiti joj i tom prigodom: Ko je među vama najveći, neka bude kao najmanji!

KA treba da ima i jedno središte, koje će ravnati i upravljati tako, da se realizuje potrebno jedinstvo za dobro čitavog naroda. Na taj način ona dobija i nacionalni karakter. Nema tu mjesta poganskom nacionalizmu ni šovinizmu. KA ide za kristijanizacijom svega, svih pojedinaca i svih skupina. Njezin je značaj vjerski a nikako politički. No ona indirektno ima i socialne i političke ciljeve: brine se za dobro čitavog čovjeka i za izgradnju kršćanskog socialnog poretka. Visokom njezinom cilju oko proširenja Kristova Kraljevstva i spasa duša treba da se podlože i dođu

ususret sve institucije. I ona u svim institucijama može da ima svoju ulogu i svoju riječ, jer nema nijedne institucije, koja se a ma baš ni najmanje ne bi dodirivala s pitanjem morala. KA će se pobrinuti, da i u socialnim i političkim institucijama upravljajući budu imali i poštivali vjerski i moralni odgoj.

KA radi za narod, radi za sve. I svi su pozvani da rade u KA. No ona nije masa, već izbor. I prve je apostole Krist izabrao između mnogih. Za apostolat treba imati i volje i sposobnosti. Članovi KA su pomagači župnika, oni stvaraju javno mnijenje, stvaraju kršćanski duh, kršćanski mentalitet; oni su sa župnikom vođe, zato su i elita. Univerzalnost KA je in vocatione, a ne može biti in electione.

Inteligencija bi u prvom redu morala doći u KA zbog sposobnosti svojih, samo kad bi k tome i volja bila pripremljena. No i pri tom treba da je inteligencija svijesna, kako je njezin apostolski rad upravljen na narod. Inteligenat s tim narodom, sa svakim njegovim elementom sačinjava jednu cjelinu i radeći na KA u tom narodu nužno treba da se spusti sa svojih visina i da na njivi Gospodnjoj radi kao jedan između najmanjih.

KA je stara koliko i Crkva. Već sami pastiri koji su prvi vidjeli Spasitelja i požurili da druge privedu k njemu, vršili su KA. I ona Samarjanka, koja je kod zdenca s Kristom razgovarala, te zadivljena njegovom naukom pozvala i druge da ga čuju, vršila je KA. Sv. Pavao spominje mnoge laike, koji su mu bili pomoćnici u zamašitom apostolatu; a bilo je i čitavih obitelji, koje su se stavile u službu Crkvi. No suvremena KA je organizovana i po želji Kristova namjesnika. Laika je današnja KA uzdigla na viši plan te oni doista »sudjeluju« u apostolatu Crkve. Dobila je novu i konkretnu formu, premda je po naravi svojoj stara koliko i Crkva.

Suvremeni tip KA predviđa kao temeljne organizacijske forme udruženja muževa, žena, mladića i djevojaka. Studenti i studentice mogu se posebno udruživati, a isto je tako važna staleška podjela, koja u nekim zemljama pokazuje odlične rezultate. Župska vijeća, koja povezuju organizacije KA u župi, dijecezanska vijeća, koja povezuju sve organizacije u dijecezi, i nacionalno vijeće, koje daje jedinstvo KA u jednom narodu — skladni su koordinatorni organi.

No sam organizacijski tip nije bitan. Bitan je duh, koji te organizacije i njihove članove oživljuje, koji im daje moć i snagu, koji ih vodi k uspjehu. A taj živi duh dobije se individualnim posvećenjem, koje će tražiti načina da i druge individuumne privede k istom posvećenju. Tu su sakramenti, liturgija, molitve, propovjedi, duhovne vježbe i sve ostalo blago, koje nam majka Crkva daje za spasenje. No iznad svega treba istaknuti presv. oltarski Sakrament, to vrelo svih milosti i svake pomoći. U presv. oltarskom Sakramentu crpili su snagu za rad i borbu svi velikani Kristovi, treba stoga da je crpe i svi radnici na polju KA. Pomoć presv. oltarskog Sakramenta potrebna je najviše inteligenciji, koja je uvijek prva na udaru i među najvećim opasnostima. Euharistija treba da postane centar individualnog i kolektivnog nastojanja KA.

Ako hoćemo da svijet predobijemo za Krista, treba da prije svega katolike učinimo katolicima, a u prvome redu da sebe same učinimo pravim sinovima Crkve katoličke. Ako hoćemo da izgradimo svrhunaravni narod, treba da mu dademo besmrtni smisao. Modernom poslovanju, štampi, školama, obitelji, mišljenju, radu, životu privatnom i javnom, svemu — treba da dademo vječni sadržaj i vječni smjer. Jedna misao — Krist; jedna ljubav — Crkva; jedna strast — duša bližnjega. Pokatoličenje kugle zemaljske po misionarima — svjetovnjacima laicima!

Sv. otač s apostolom poručuje radnicima na polju KA, a inteligenciji napose: »Vi ste rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti narod, puk stečeni, da proglasite kreposti onoga, koji vas poziva iz tame k divnome svijetlu svojemu.«

Odazivajući se pozivu Kristova namjesnika izričemo ovdje prigodom euharistijskog kongresa zavjet (rezoluciju): da ćemo pristupiti u redove Kristovih poslanika onakvi, kakve nas traži i potrebuje KA prema sposobnostima, uloži i značenju; da ćemo uvijek poslušni hierarhiji poraditi na rekrustijanizaciji čitavog privatnog i javnog života u našem narodu; da ćemo se u radu svome napajati snagom kod Svetohraništva; da ćemo i Slovenci i Hrvati postaviti se u jedinstvenu falangu boraca za nastavak katoličke tradicije i pod vodstvom episkopata pristupiti konkretnoj organizacijskoj kolaboraciji; da ćemo u radu za Krista, Boga našega, biti pravi apostoli, prvi na djelu, prvi na žrtvi, ali i prvi u poniznosti, da tako i onda, kada smo najveći, doista u duhu svome pred Bogom, pred svijetom i pred sobom budemo kao da smo — najmanji.

Po končanih govorih so se med splošnim navdušenjem izvršile slovesne obljube, ki so jih izročili zborovalci navzočnemu zastopniku škofa, trdno se nadejajoč, da je od izvedbe obljubljenih sklepov odvisno, kako se bo naše zasebno in javno življenje v bodočnosti razvijalo; od tega zavisi sreča in rast našega naroda v kraljestvu Kristusovem, pa tudi vsa druga življenjska opora našem bednemu, tako težko prizadetemu narodu; tista in tako močna opora, ki smo jo kot inteligenti dolžni in ki jo narod po pravici od nas pričakuje.

č) Slovesna obljuba akademskih poklicev

Predsednik: Da naša premišljanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

a) da boste krepili v sebi in v svojih otrokih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sebičnost;

b) da boste v svojem poklicnem delokrogu in kamor sega vaš socialni vpliv, odločno odstranjevali vse npravne nevarnosti;

c) da boste kot krščanski predstojniki in gospodarji vestno skrbeli za dušno in telesno srečo njih, ki so vam izročeni;

č) da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter z zgledom podpirali farno skupnost in dušnega pastirja;

d) da boste dvigali družinsko skupnost in domačnost družinskega življenja, ki sta danes v veliki nevarnosti;

e) da boste imeli svoje poklicno delo za častno dolžnost in jo ponižno vršili kot plemenito službo Bogu in družbi.

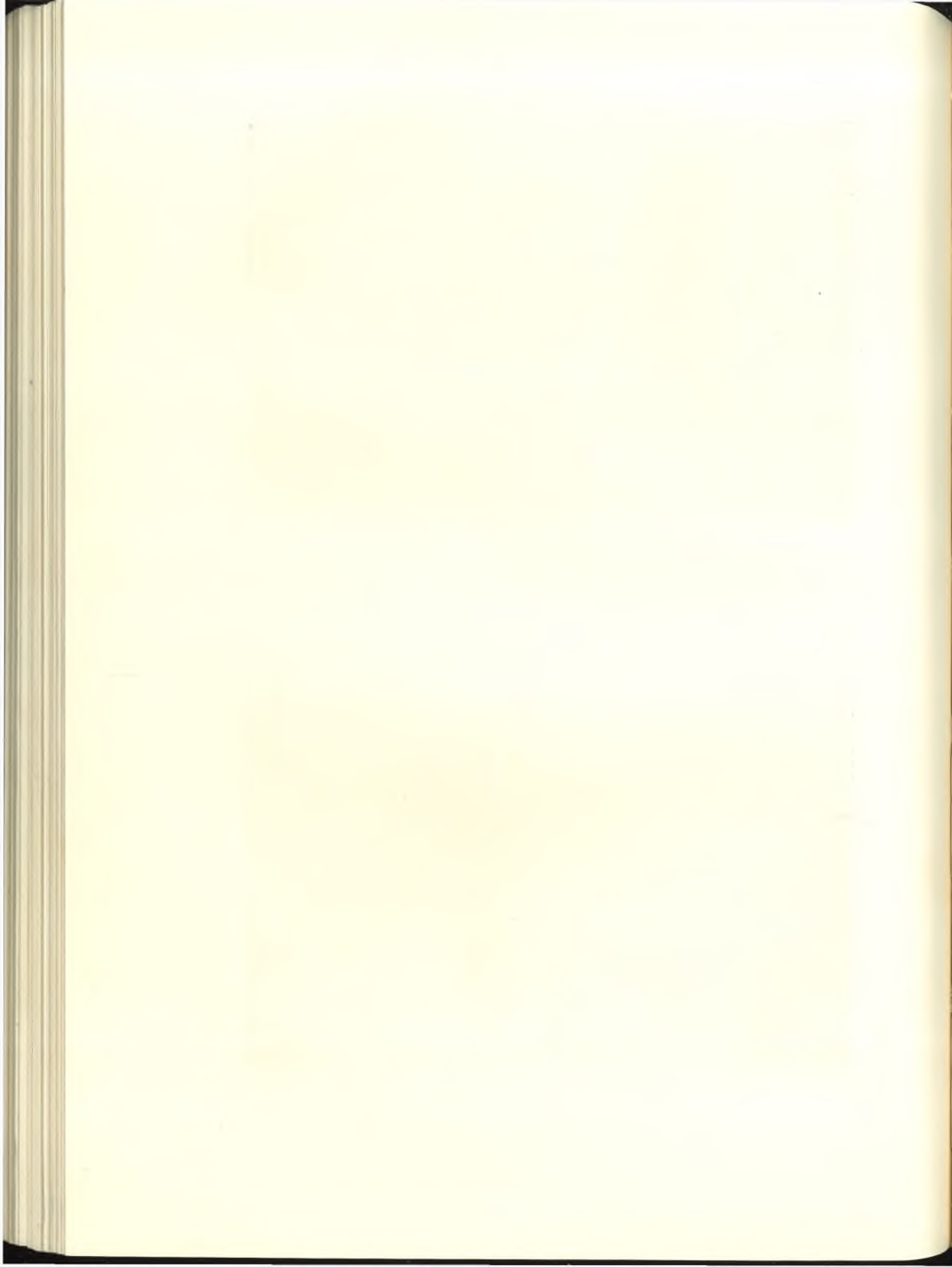
Ali obljubite? — Obljubimo.

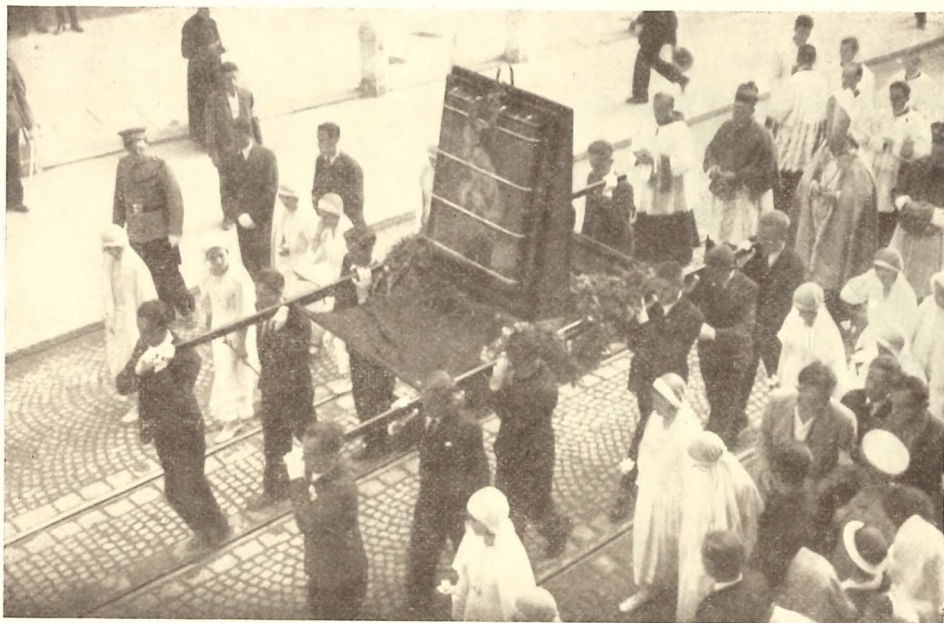

Deklice v sprevodu mladine, ki spremlja Marijo z Brezij na Stadion

Marijina podoba s spremstvom v mladinskem sprevodu

Abiturienti ljubljanskih srednjih šol nesejo v sprevodu Marijino podobo

Mladina prihaja v sprevodu na Stadion

2. Ali obljubite:

a) da se boste v vseh socialnih vprašanjih ravnali po nauku sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v nravnih in zato tudi socialnih stvareh;

b) da se boste zlasti spoštljivo držali Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanskem zakonu in krščanski vzgoji otrok;

c) da boste kot katoliški izobraženci odločno in dosledno izpovedovali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

č) da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjali razdiralno kritiko ter zvesto čuvali avtoriteto in skupnost;

d) da boste pokorni svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo.

3. Ali obljubite:

a) da boste živeli od vere v odrešilno moč presvetega R. T.;

b) da boste zelo pogostno vsaj za trenutek obiskali svojega božjega prijatelja Jezusa v tabernaklju;

c) da boste pri sveti maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

č) da boste prejemali sami in skupno s svojimi družinami pogosto Jezusa v R. T., da boste močni in strašni hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite? — Obljubimo.

10. Drugo izobraženstvo

Ostali katoliški izobraženci so imeli istočasno svoje zborovanje v dvorani Akademskega doma. Do 200 zborovalcev se je zbralo na tem zboru, da se pogloblje v smernice svojega stanovskega dela in življenja, se razgledajo po pripomočkih za uspešno vršitev svojih nalog v družbi in doma, v zasebnem in javnem življenju, zlasti pa da se seznanijo z novimi nalogami, ki so nam naložene v Katoliški akciji.

Zborovanje je vodil kot predsednik Franjo Kramberger iz Maribora, zastopnik škofa je bil župnik Franc S. Finžgar, za tajnika je bil določen Edvin Pleničar.

Prvi referat je imel župnik in pisatelj *Franc Sal. Finžgar*, ki je izvajal nekako sledeče misli:

a) Kako dolgo boste oklevali na dve strani?

(3 Kr 18, 21)

Te besede je na Karmelski gori zaklical prerok Elija Izraelu: tistemu ljudstvu, ki je bilo zapeljano po oblastniku Ahabu in po malikovalski okolici, da je začelo žrtvovati tudi maliku Balu. On sam — prerok božji — zoper njega pa 450 Balovih žrecev in omahljivo izraelsko ljudstvo. Elija je vedel: biti ali ne biti. Toda njegova vera je bila močnejša od smrti. Zato je priklicala ogenj izpod neba na žgavne dari in potrdila Elijevo besedo: »Če je Gospod naš Bog, hodite za njim; če Bal, hodite za onim.« Tako trdnost v značajni veri je pred množico veličal sam Zveličar, ko je zaklical ljudstvu, ki je vrelo k Jordanu v puščavo h Krstniku: »Kaj ste šli gledat? Mar trs, ki ga veter maje?« O Janezu ne beremo, da bi bil delal čudeže, a beremo, da ni klonil v veri in izpričal večni božji moralni zakon tudi pred kraljem, dasi je zapečatil svoje prepričanje s krvjo in smrtjo.

Taka trdnost v veri, taka neomahljivost, taka verna samozavest in po veri uravnano življenje je za nas same in za vse malo verne in nevernike največja apologija krščanstva, najodličnejše pričevanje o našem svetovnem nazoru. Da, važne so učene knjige, važne so razlage verskih resnic, a vse to bi bilo brneč bron in zvoneč zvonček, če ni v katoličanih poguma, neupogljive stalnosti v načelih, če ni čiste dejavnosti, ki je najzanesljivejša legitimacija po Kristusovem reku: »Iz njih del jih boste spoznali.« Delo in življenje resničnih katoličanov je bilo in je najplodnejša pridiga in najtrdnejše pričevanje, ki ga moremo dati veri.

Kljub temu pa, da ima Cerkev vedno polno sinov in hčera, ki žive tako, od vere in katolištva prešinjeno življenje — od otročiča, ki gre k prvemu obhajilu, do sivolasega starčka in ženice, ki imata desetletja križevega pota za seboj, a sta ga prehodila brezgrešna, da strmimo ob toliki svetosti življenja, — kljub temu, da je delo Cerkve na vseh področjih, naj je znanost, naj je karitas, naj je poljudna prosveta, vedno odlično in s tolikimi žrtvami vernikov vršeno — kljub temu pa zadeva Cerkev in vernike pogostni očitek, češ, saj katoličani niste več sposobni za praktično življenje, zlasti ne za sodobno življenje velikega napredka. Ste nekam mrki, nazadnjaški, okoreli.

Na ta ugovor naj odgovarja najprej zgodovina. Nepobitno dejstvo je, da je bila vsa Evropa prerojena, kultivirana in civilizirana po krščanstvu. Zakaj vse prvine, vsi temelji, iz katerih poganja in se razvija kultura še danes, so sad krščanstva. Da, tudi klasično izobrazbo nam je otelo krščanstvo. Saj vsak ve, da so bili samostanski duševni delavci tisti, ki so otimali grške in latinske rokopise in jih s prepisovanjem ohranili bodočnosti. Prav tako so stavbe in likovne umetnine, ki jih je ustvarila krščanska kultura, še vedno živ vir novega razvoja in napredka. In koliko izumov, odkritij, katerim so sledila nova odkritja, je plod katoličanov in globoko vernih katoliških učenjakov. In ta krščanska kultura je iz Evrope kot vrelec tekla po vsem svetu. Naj jo danes taje še tako, utajiti tega dejstva ne bodo nikoli mogli.

Toda ugovarjavec poreče: Naj si bo. Priznam preteklost. Priznam zasluge krščanstva za kulturo Evrope. Toda danes: katoličanstvo je nekam onemoglo, nič več ni avantgarda kulturnosti.

Na ta ugovor moramo ugotoviti tole:

V največjem razmahu katoliške znanosti in dela za kulturni napredek so bila središča vsega dela univerze, ki so bile mnoge ustanovljene po papežih ali pa bile res povsem katoliške. Bili so tudi mnogi samostani, ki so bili žarišča znanstvenih prizadevanj. Na to je nastopila doba, ko je laiški in prosvetljeni element zasedel stolice univerz. Ta je dobil bogato dediščino Cerkve, recimo katoličanov, in je potem gradil na osnovah večstoletnega dela Cerkve za prosveto. Cerkev se tega nikoli ni branila. Nasprotno, bila je vesela, da je mogla preložiti to veliko breme kulture na druga ramena. Toda ostala je čuvarica temeljnih božjih resnic. Le tedaj, ko je človeški um zablodil in napadel verske ali moralne resnice, je Cerkev ugovarjala, svarila in pojasnjevala. Vemo pa tudi, kako so nekateri zmotni nauki užigali množice, kako so nekatere hipoteze, ker nove, nenavadne, zablestele kot raketa, so se pa tudi navadno hitro razpršile in utonile v temo pozabnosti. Živ dokaz nam je pretekla doba materializma: v njej ni bilo ne duha, ne duše, ne Boga. Gola snov, materija. Danes pa se že javljajo učenjaki drugega ekstrema, ki skušajo dokazati, da materije prav za prav ni, da je vse le nekakšen krogotok elektronov itd. Stoji pa, da do danes po vsem naporu ni bila niti ena verska resnica znanstveno izpodbita in da nova odkritja kajkrat katoliške in verske resnice samo potrjujejo. Če je pa katoliška Cerkev bila ob novih odkritjih zelo počasna in previdna, preden jih je ali obsodila ali pa jim pritrčila, ni to nobeno zlo. Nekatoliški učenjak Foerster pravi: *»Previdnost in modro čakanje, s katerim Cerkev znanstveno naglivo opazuje, je vestni razumnosti mnogo bližje, kakor radikalno drevenje, ki ga opazamo v prvih borbah vrstah za svobodno znanost.«* Če pa Cerkev ob tem diru molči, če časih pripne celo varnostno zavoro, je to le v korist človeštvu, da se na strmem klancu večkrat tako zmotnega, navideznega, pa mamljivega napredka vse ne razbije. Ta skrb katolištva ni inferiornost, je superiornost, ni škoda, je le korist človeštvu.

Priznati pa moramo, da je graje vredna prevelika konservativnost katoličanov in stvarih, ki se ne tičejo verskih resnic. Zato se kaže pri posameznih katoličanih časih ta konservativnost celo tam, kjer bi se človeškemu umu nikakor ne smele dajati nepotrebne ovire. Kardinal Newman to zelo modro razsoja: *»Znanstveno raziskavanje je bistvena potreba človeškega duha. Znanstvenik hodi večkrat po potih zakonov, ki se nam zdijo zgrešena, napačna pota. V resnici so pa le hoja naokoli, pogosto bolečin in borb polna pota, ki resnega znanstvenika vendarle — četudi po hudem trudu — pripelje do pravega cilja.«* — Napadov na take resne znanstvenike ni kaj izslediti v Cerkvi kot taki, pač mnogokrat med katoličani, ki jih — ne sicer iz zlobe — marveč iz nekakšne pregorečnosti krivo sodijo. Saj ljudje celo Akvincu niso prizanesli, ker je gradil po Aristotelu svoja velikanska teološka dela. Mi se moramo zavedati, da je nekakšna svoboda v zmoti pri resnih znanstvenikih samo nov pogon do resnice in novega napredka. Le bodimo pozorni, nikar pa sterilni. Večne resnice so nespremenljive, vekomaj iste, kar je za vernike, ako bi zaradi novih nebitvenosti obsojali, bolj hvale kot obsodbe vredno.

Nujno je, da ugotovimo še nekaj. Sodobni vrišč sveta in ves krik o napredku je vendarle večkrat le votel glas praznega soda. Toda krik in glas je, in zato zelo mamljiv in privlačen. Vprav zato — ker nosimo v sebi postavo duha in postavo mesa — se poraja v praktičnem življenju tudi pri katoličanih neka dvojnost: *»svečko Bogu pa tudi hudiču lučke.«* To je znamenje šibkih ljudi, znak netrdnih značajev, ki jim manjka temeljne jasnosti in jih zato zunanji uspehi nekatoličanov zavajajo in omamljajo. Ni to nevernost, ni zlobnost. Je to napačna mehkbobnost, boječnost,

plašnost, ki je škodljiva. Res, da ni vsak človek borbena narava. Toda vsak katoličan pa mora biti toliko pogumen, da je vsaj tiho dosleden, ko gre za pričanje vere.

Nikar ne pozabimo tudi, da je Kristus rekel: »Otroci tega sveta so modrejši v svojem rodu.« Kdor je izgubil smisel za onostranstvo, za večnost, tak mora krčevito viseti na uspehih tostranstva. Za te uspehe žrtvujejo nepopisne trude dela. Res, tolike, da ko bi katoličani tako delali za svoje, bi bili tudi naši uspehi, uspehi za kraljestvo Kristusovo vse večji. Ko bi mi ne zanemarjali prepričanja, da gre naš trud za večnostne dobrine in bi to prav živo doživljali v sebi, potem bi Pavla boljše umeli, ko pravi, da je vse drugo imel za smeti v primeri z večnostnim.

Še nekaj ne smemo pozabiti, ko govorimo o uspehih: Sredstev! Sredstva do uspehov, zlasti hipnih, razkričanih, so zelo različna. Le vzemimo vse to, kar zamamlja: vso lascivnost, krivičnost, hipno zabogatičev, pomore odločnih borcev za svobodo brez sodbe in preiskave. Vse to so sredstva, ki jih resnični katoličan ne sme uporabljati, po svoji vesti ne. Ne moreš, če si res katoličan, žrtvovati milijone smrti zato, ker niso tvojih misli. Ne moreš otvoriti kina, ki privablja zato, ker ščegeta uho in oko gledavcev. Teh sredstev nikoli ne smemo in ne moremo uporabljati. Toda zato se nam jih ni treba bati. Taki uspehi se zagrižejo sami v sebi prej ali slej, dasi, žal, stanejo trume žrtev.

Zelo napačno pa je od nas katoličanov, če bi mislili, da bomo hudournike, ki v sodobni civilizaciji naraščajo: kakor šport, modo itd. zmagali s tem, če zdihujemo, tožimo, se razburjamo na prižnicah in smo laudatores temporis acti. »Tožiti, zakaj so bili prejšnji časi boljši, je norost,« pravi sv. pismo. Moder gospodar ne bo mašil hudourniku izvirka, ne bo vil rok in tarnal, če mu tišči na plodno zemljo: on bo hudournik zajel in ga napeljal v strugo in na turbino, da mu bo žagal, mlatil in mlel. To je vsa modrost borbe s sedanostjo. Dajmo ji duha in krščanske duševnosti, pa bo škoda zavrta in korist velika.

Še nekaj bi dodal, bolj kot pojasnilo kot pa kako razpravo. Ponavlja se rad očitek, da katoličani nismo svobodni v literarnem udejstvovanju. Da smo vezani po dogmah, po verskem prepričanju, zato nujno inferiorni. Ali smo res vezani? Da, smo. Toda ta vezanost je tista, ki je moje prepričanje, ki je bistvo moje notranjosti. Če katoličan piše preko in zoper to prepričanje, ni več katoličan ali je vsaj hinavec. Katoličana vežejo edinole večni božji zakoni, drugega nič. Če je v njem to prepričanje, bo prepričeval tudi druge. Saj nam je dokaz slovstvena zgodovina, ki so v njej navedeni odlični književniki, pravi vrhovi literature, vrhovi, dasi so bili katoliškega svetovnega nazora in del. So še sedaj veliki katoliški in krščanski umetniki, ki jih svetovni forum šteje prav tako med odlične kot druge.

Nekaj pojasnila je morda treba za našo slovensko književnost. V tej se je zlasti spočetka udejstvovalo zelo mnogo duhovnikov. Mnogo njih del — zgolj literarno presojanih — ni uspelo. Marsikomu je nedostajalo talenta, mnogim so bila dela posledica poklica: hoteli so biti bolj pedagogji kot literati. Ni čuda, ako toliko ur učiš verouk in pridiguješ, da ti tudi v leposlovju sam po sebi uide pedagoški ton. Tendenčnost, če hočete. In če na vse zadnje vse naše katoliške tendenčne spise ali pedagoško-literarne — prepričan sem, da so potrebni in jih imajo vsi narodi — denemo na tehtnico s celimi gorami tendenčnih spisov in protiverskih pamfletov, bi naša skodelica šinila visoko kvišku. Stoji in stalo bo to: če imaš talent in pišeš odkritosrčno ter iz notranjega prepričanja, pa postaviš literarno delo z odsvitom katolištva, boš prodril in zmagal v dostojnem nekatoliškem svetu.

Katolištvo potrebuje gorečega notranjega prepričanja milostnega doživetja. Če je to v nas, bo dovolj poguma za pričevanje, če treba, za borbo. Tudi dovolj bo moči in jasnega spoznanja, da ne bomo vere umazali s praznim šopirjenjem in jezikanjem, kjer bi iskali bolj sebe kot vero. S tem prepričanjem ne bomo nikoli trs v puščavi.

Kot drugi govornik je nastopil *dr. Velimir Deželić ml.* iz Zagreba, ki je izvajal:

b) Duh je ono što oživljava (Jan 6, 63)

Ivan je najteži od Evandelisti. Uz svaku njegovu rečenicu pišu tumače i rasprave. A glava šesta, odakle je naslov »Duh je ono što oživljava«, za nju rekoše oni koji su upravo bili drugovi i Evandeliste Ivana i samoga Krista: »Tvrđ je ovi govor i ko ga može slušati?«

Kako dakle da se ne prestrašim teme na taj citat Evandeliste Ivana? I nećkao sam se, jer se nijesam usudio . . . Skupljao sam literaturu, ali kad se knjige nagomilale na mome stolu, baš otada odlučih da se odreknem riječi. Jer je pisano čak za one koji su iz ustiju živoga Krista čuli riječi »Duh je ono što oživljava«. »Otada mnogi od njegovih učenika otidoše . . .« (Iv 6, 60).

Ali na sam blagdan Duhova, oteo sam se na čas gradu, radnoj sobi, svome pisaćem stolu i knjigama. U jednoj seoskoj crkvi, dupkom punoj vjernog puka, spomenuh se kako tik iza riječi »Duh je ono što oživljava« reče Krist: »Riječi koje sam vam rekao, duh su i život!« (Iv 6, 63.)

Ne budi zamjerno, došlo je, te mi se u taj mah tolike *knjige*, učene rasprave i rasčinjanja, intelektualne rasprave i pravilnici — učiniše da su *premalo Duh i Život*. Vidno mi se prikazao prizor kako Hamlet udara po nekoj debeloj knjižurini i vapi: »Riječi. Riječi! Riječi!!« . . . Ali u isti sam čas osjetio toliko pravoga *Duha* i punine *Života* u onoj priprostoj seoskoj crkvi, kuda se skupila *sva župa* . . .

Kod te duhovske Mise nijesam čitao molitava iz molitvenika, jer je sve oko mene bila živa molitva. Osjećao sam to kao malokad! Taj blagdan Duhova nije samo zasebni i odijeliti svetac nekoga Ugodnika Božjeg, god župne crkve ili svečanost koje bratovštine ili društva, Duhovi su općeniti i sveopći blagdan čitave župe i biskupije, sviju župljana i vjernika, svekolike Crkve katoličke i kršćanske. Mnoštvo se tu sabralo na svetu Misu, uz euharistijskog Krista.

Mnoštvo (Iv 6, 2). I u ono vrijeme kada su izrečene riječi »Duh je ono što oživljava« . . . »išlo je za njim — za Kristom — silno mnoštvo« (Iv 6, 2). Ne samo po izbor »učenici« (Iv 6, 60) ili tek »izabrana dvanaestorica« (Iv 6, 70)! Uz Apostole, prvoborce, elitu — s Kristom je bilo silno *mnoštvo*. Bilo je samih »muževa na broj oko pet tisuća« (Iv 6, 10).

U onoj prepunoj seoskoj crkvi na Duhove, u onom *mnoštvu* vjernika, u sveopćoj pobožnosti i slavi blagdana, osjećala se punina života s Kristom.

Sva župa, svi vjernici, sve *mnoštvo*, proživljavalo je u duhu kod te duhovske Mise primanje Duha Svetoga po sakramentu Krizme. I oni nedavno potvrđeni, i oni davno krizmani, i oni koji će tek primiti taj sakrament — svi smo mi osjećali na svome čelu maleni znak Križa, kojim nas znaменуje sam biskup svetim, mirisnim, maslinovim uljem . . .

Svi sudionici! Sve *mnoštvo* ujedinjeno!

Sve mnoštvo vjernika, svu *općinu* (župu) obuhvatiti i oduševiti za vjeru i pro-
duhoviti, to je nastojanje Kristove Crkve od njezina početka. I to ona provodi kroz
sva vremena ustrajno, tačno, vanrednom psihološkom profinjenošću, a vrhunaravnom
pomoću.

Eno za primjer *liturgija crkvene godine!* Kako je tu vrijeme i priroda divno
vezana s uspomena na Krista! Kako su nanizane svetkovine da redom dižu duhove
i srca *sviju* vjernika k Bogu. I to ne samo unutar crkvene zgrade i sakristije! Blag-
dansko raspoloženje nose vjernici u selo, u život, u svoje domove i porodice! Ta naši
narodni godišnji običaji, naš folklor, velikim je dijelom, da tako rekнем, *laička*
liturgija crkvene godine. (Narodni običaj adventskog ukonačivanja kipa Marijina.
Najkrasnije porodično svetkovanje Božića. Koledanje o sv. tri kralja, o Svijećnici.
Proslava Uskrsa, Sv. Jurja, Ivana itd.)

Da! Mnogo romantike ima u tim našim narodnim običajima. I mnogo djetinje
prostodušnosti. Ali i neizmjereno mnogo sićušne radosti u škurom životu malenih ljudi
i odaha od životnog realizma i cinizma.

I u ono vrijeme kada su izrečene riječi »Duh je ono što oživljava«, »Isus
vidjevši da veoma mnogo naroda ide k njemu« zabrine se i reče: »Odakle ćemo kupiti
kruha, da ovi jedu?« (Iv 6, 5.) Krist, najhuhovnije lice historije, Sin Božji, zabri-
njava se za kruh svagdanji. I ne žaca se stvoriti čudo da nahrani gladne!

Ovaj Kristov »socialni« duh nadahnua je vjernike i Crkvu, da stvara i stvori
golema djela karitasa i socialnosti. Još davno prije no što je izmišljen tehnički
termin »socialno pitanje« i »socialna skrb«, kršćanstvo zbrinjava sirotinju, nemoćne,
djecu i starce; ono podiže nahodišta, bolnice i skloništa za neuposlene i one koji se
ne snalaze ili malakšu u životnoj borbi. Što više, kršćanstvo uz tjelesno, materialno
zbrinjavanje diže duhove poniženih i uvrijeđenih nadom i vjerom, čega ne umiju
učiniti sva savremena i najmodernija socialna zakonodavstva . . .

Dok je Crkva bila na vrhu svoje moći Duh je Kristov oživljavao sav javni
život i s Kristom su živjele porodice, sela, gradovi, i narodi.

Ali na kršćanstvo i na sve duhovne nasrće preporođeno poganstvo, grubi
realizam i materializam, savremeni cinizam. Izironizirana je romantika i sve ono
»djetinje i priprosto« u čovjeku. Po tome nestaje narodnih običaja i svih sićušnih
ukrasa života. Svetkovanje blagdana se potiskuje u crkvu . . . Vjera se tjera iz javnoga
života. Kristov duh neka bude *privatna* stvar. (A sve se privatno istodočno želi
ukinuti!)

Drski nalet, radi drskosti svoje uspijeva!

Kristov duh zaista uzmiče iz javnosti.

U žestini navale ima gubitaka. Mnogi ostavljaju zastave. Premnogi se povlače
do najposljednijih položaja . . . I oni najodabraniji ušančuju se u šančeve . . . Pa
župnici raspolažu često tek s nekolicinom elitnih boraca u kojoj crkvenoj bratovštini
ili vjerskoj organizaciji.

U ovakvom »opsadnom stanju« biva, da *ušančeni* i njihovi vođe gube *širinu*
gledanja i smisao za *cjelinu* u fronte i sveobuhvatnost akcije.

Ne potejenjujem ništa jer suviše cijenim važnost i vrijednost *užih* organizacija.
Od djetinjstva sam i član. I organizator. Ali baš se zato usuđujem iznijeti neka za-
pažanja iz mnogoga iskustva — a uz riječi »Duh je ono što oživljava«.

Tijelo ne koristi (Iv 6, 63). Dugo ušančeni bojovnici — da proslijedim po-
redbu — po nekim psihijskim zakonima dobivaju kadgod obilježje *samaca*, *samoživa*
i *usiđelica* (oprostite naziv!). Nekako im je pažnja suviše svraćena na samo sebe.

Čini im se da do njih ni nema nikoga. Svi su drugi izdajice, odpadnici i nevrednici. Tek oni sami su »odabrani«.

Pa i vođe, duhovnici, mogu se zanijeti za te svoje prvoborce, da im tepaju slatku riječ »elita«... i pored svojih miljenika preiđaju manje dobru i manje lijepu dječicu-župljane.

Uz samodopadnost, karakteristična je za *samce* i zajedljivost i čangrizavost. *Hiperkritika* svega i sviju »koi nijesu kakvi smo mi«... Ima jedna narodna poslovice: »Dokon pop jariće krsti«. Može se to uzeti kao rugalica besposlici, ali može shvatiti, kako je narod zapazio onu gorljivu *revnost* naših starih da su željeli pokrstiti čak i one najvragometnije jariće. A danas se i najkrštenije duše tjeraju u kozji rog! Jer odmah iza hiperkritike sviju daljnih, dolazi kritika bližih i najbližih. (Samih sebe, dakako, ne!) Dolazi do beskonačnih natezanja unutar samih katoličkih organizacija, do onog prenesretnog citiranja pravila i poslovnika, do ličnih zadjevica. A rad jenjava, život hiri.

Bez Duha što oživljava ne koriste ni najljepša imena organizacija, ni naj-savršeniji statuti, ni zastave, ni značne, ni sve ono *tjelesno*.

Katolička akcija dolazi, da sredi katoličke redove, da svrsta sve sile u jedinstvenu frontu, da sve jedinice nadahne duhom apostolata i da preko svega naglasi, kako je svaki pojedinac komu je dana milost spozna je i vjero, kako je dužan poći i propovijedati pravu vjeru.

Katolička akcija uzdiže nad sve župu, *čitavu* župu! A one *odabrane* upućuje neka se brinu i neka ljube *svekolike župljane*... najviše one najneukije i najpotreb-nije.

»Tvrđ je ovo govor«, ali samo taj Duh je ono što sve oživljuje. »Ko može to slušati?«

Ako mu nije dano, (Iv 6, 65) ako nema Milosti, dakako, da niko neće moći vršiti apostolata. A kako steći Milost?

Ivan Evandelisti zapisa riječi Kristove (Iv 6, 44—51).

»Niko ne može doći k meni, ako ga Otac, koji me je poslao, ne povuče... U prorocima je pisano: I bit će svi poučeni od Boga. Svaki ko je čuo Oca i naučio dolazi k meni... Ja sam kruh živi, a ko jede od ovoga kruha *živjet će*...«

Kot zadnji je bil na dnevnom redu sledeći govor urednika *Franca Kremžarja*, ki ga je podajal govornik z živo, prepričevalno besedo:

c) Kar boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih!

(Mt 16, 19)

Ko se je začelo tretje leto Gospodovega učiteljskega delovanja na zemlji, je Jezus vzel svoje apostole ter z njimi odšel v vasi Cezareje Filipove, lepo pokrajino ob izvirku Jordana. Tam — blizu gnusnega malikovalskega tempelja, je Jezus po goreči molitvi začel s svojimi učenci tale razgovor: »Kaj pravijo ljudje, da sem?« in so mu povedali, da ga imajo eni za Janeza Krstnika, drugi za Elijo ali Jeremijo ali za koga izmed prerokov.

»Vi pa, kdo pravite, da sem?« jih vpraša Jezus. Simon-Peter odgovori: »Ti si Kristus, Sin živega Boga.«

Tedaj se Jezus obrne k Petru in pravi: »Blagor ti, Simon, Jonov sin, ker meso in kri ti nista tega razodela, marveč moj Oče, ki je v nebesih. Jaz pa ti rečem: Ti si

Peter — skala in na tem Petru — naj tej skali bom zidal svojo Cerkev in peklerska vrata je ne bodo premagala. In tebi bom dal ključne nebeskega kraljestva. In karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih; in karkoli boš razvezal na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.«

Pri tej priliki je Jezus prvič napovedal, da bo ustanovil svojo versko družbo — Cerkev, katero bo postavil na skalo-Petra in ki bo za vse čase nepremagljiva braniteljica Gospodovega nauka pred hudobijami in zmotami pekla. Peter bo gospodar te družbe — Cerkve in bo imel oblast zavezavati in razvezavati — prepovedati in dovoljevati. Karkoli bo Cerkev božja po Petru in njegovih naslednikih v prihodnje prepovedala — zavezala — bo prepovedano tudi v nebesih! Karkoli bo razvezala — dovolila — bo dovoljeno tudi v nebesih! S tem je Cerkev dobila zakonodajno in sodno oblast. Njen poglavar pa je Peter — prvi papež in za njim njegovi nasledniki, pa naj se imenujejo Leoni, Piji ali Benedikti!

To je tako jasno in več ko skalnato trdno, da je mogoče reči: Te Jezusove besede nas samo tedaj ne vežejo, če Kristus ni bil božji Sin. Kakor hitro pa s Petrom verujemo, da je Kristus Sin živega Boga, verujemo tudi v eno, sveto, katoliško in apostolsko Cerkev, katera kristjane zavezuje za svet in za nebesa.

Gospod je ustanovil svojo Cerkev na Petrovi skali. Ta Cerkev veliko zahteva, a še več daje. Kristus je hotel Cerkev na Petrovi skali. Cerkev — ladja na morju, ki jo krmari Peter, en hlev, ki mu bo Peter pastir. Brez Cerkve ni krščanstva, brez Petra pa ni Cerkve!

I. Cerkev je torej Kristusovo delo, je naš dom, ki ga je Kristus zgradil za nas vse, ter ga postavil na skalo, Petra in naslednike. Ta dom pa je prejel svojo enotnost in trdnost od Jezusa Kristusa, kakor lepo pravi veliki apostol v svojem pismu Korinčanom: »Zakaj nihče ne more položiti drugega temelja, kakor je ta, ki je položen, namreč Jezus Kristus.« Cerkev ni le Kristusovo delo, ni le njegov čoln in njegova čreda, ampak je *Kristus* sam. — Katoliška Cerkev je skrivnostno duhovno telo Kristusovo, mi njeni udje, Kristus pa glava! Kako lepo to pripovedujeta sv. Avgustin in sv. Tomaž! In končno: ali ni Kristus sam tudi tako rekel? Kaj je že rekel Savlu, ki je preganjal Kristusovo Cerkev? »Savel, zakaj *me* preganjaš?«

Ali ni rekel svojim apostolom in učencem, kar velja tudi za naslednike apostolov in njegove verne učence vseh vekov: »Kdor vas zaničuje, *mene* zaničuje!«

Ali ni rekel: Kdor vas posluša, *mene* posluša!«

Cerkev je Kristus, ki v Cerkvi živi in v njej uči!

Cerkev ima Kristusovo poslanstvo: »Kakor je Oče *mene* poslal, tako tudi jaz vas pošljem!«

Cerkev ima isto oblast! Kristus je rekel: »Karkoli boste zavezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih!« Rekel je tudi: »*Meni* je dana vsa oblast v nebesih in na zemlji; *zato* pojdite in učite vse narode in jih krščujte!« Torej Cerkev ima Kristusovo oblast oznanjati resnico, učiti, dajati postave in deliti milosti.

Čudovite reči je dovršila Kristusova Cerkev v teku devetnajst stoletij našega odrešenja! Kar ima človeštvo danes prave kulture, je njeno delo! Koderkoli hodi, deli dobrote trpečim. Koliko je storila za siromake, sužnje je osvobodila, ženo dvignila, za bolnike skrbela, šole in univerze ustanavljala. Za vsako človeško bedo je našla zdravilo! In vendar prav za prav Cerkev zato niti ustanovljena ni. To je le postranska, dasi velika in veličastna posledica njenega božjega poslanstva. Cerkev je ustanovljena, da deli *milost* in oznanja *resnico*. Milost nam je zaslužil s svojim trplje-

njem in smrtjo Kristus sam. Cerkev pa jo deli: pri svetem krstu, pri spovedi, pri birmi, zlasti pa v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa. Tu je več milosti za trpečega človeka, tu se odpira srce spoznanju božje resnice.

Naše srce hrepeni po *milosti*. — Cerkev nam jo deli. Naš duh je žejen *resnice* — Cerkev nam jo dodeli. In čim bolj si bomo prizadevali po svetih zakramentih biti deležni božjih milosti, tem lažje in lepše bomo zajemali skrivnosti božje resnice, tem bolj bomo tudi umeli božje poslanstvo Kristusove Cerkve, ki na zemlji zavezuje in razvezuje tudi za nebesa! Le tako pripravljeni bomo sodobni katoličani tudi umeli klic sv. očeta po dejavnosti v Katoliški akciji. Žarišče vse katoliške dejavnosti, srce, nam je bil vedno le tabernakelj. Iz njega je lila sila in moč v srca mučnikov, spoznavalcev, učencikov, misijonarjev, katoliških organizatorjev in voditeljev! Tako razumemo besede sv. očeta o Katoliški akciji, da bo naše zasebno in javno življenje vedno in povsod katoliško!

II. Kajpada bo to težka naloga! Kakor je namreč Kristus moral trpeti, da nas je odrešil, tako mora njegova Cerkev pri tem odrešenju tudi s trpljenjem sodelovati. Ali ni tega že Kristus sam napovedal? »Glejte, pošljem vas kakor ovce med volkove! Iz zbornic vas bodo metali, pred oblastnike in kralje vas bodo vlačili. In sovražili vas bodo!« — »Dá, prišla bo ura, ko bo vsakdo, ki vas umori, mislil, da je storil Bogu dopadljivo delo!« To napoved potrjuje zgodovina Cerkve od Štefana, mimo apostolov in vseh mučencev do Kalvina, Lutra, Voltaira in dalje do Calesa, Ljenina in Stalina — v naših dneh! Ta imena Kristusovih sovražnikov imajo častilce po vsem svetu in v vseh jezikih. Tudi v slovenski domovini se ta imena zaradi njihovih naukov časte in slave.

In s slavo teh imen in veljavo njihovih naukov raste tudi po slovenski zemlji sovraštvo proti Cerkvi in njenemu nauku, če to ne javno, je pa javno vsaj zaničevanje njenih služabnikov. Da, tako je! Zakaj je tako? Saj veste, da je Zveličar sam povedal: »Sovražili vas bodo zaradi *mene*, zaradi *mojega* imena!« In drugič je rekel Gospod: »Ko bi bili od tega sveta, bi vas svet ljubil!« Ta stvar je docela razumljiva in jasna!

Cerkev pač ne kloni pred prevzetnim in napuhnjenim svetom, ampak po apostolovih besedah hoče »vsak razum vkleniti v *pokorščino* Kristusu«. Vkleniti v pokorščino svobodni človeški razum, ki si toliko domišlja, ki je izumil toliko iznajdb, čeprav človek od vseh teh iznajdb nima drugega ko večjo bedo in siromaštvo na duši in na telesu! To svet sicer prizna, a v svojem napuhu se ne vda, zato sovraži Cerkev in njeno resnico. To je duh liberalizma in socializma, ki oba koreninita v filozofiji racionalizma, ki je malikovanje človeškega uma! To je napuh življenja, ki preganja Cerkev in njene spoznavalce.

Cerkev ne klone pred zahtevami *užitkov-željnega* sveta, ampak oznanja križ. Kdo bo to poslušal! Saj je bil križ že Judom v pohujšanje, poganom pa v zasmeh. Cerkev čisto jasno terja pravičnost in čistost ter oznanja sodbo. To je marsikomu odveč. Kakor cesarski namestnik Feliks pravi: »Drugič bomo to poslušali, danes homo pa še uživali!« In ker Cerkev le oznanja in terja, se brezbriznost spremeni v sovraštvo.

V tem koreninijo preganjanja, pa naj jih je izzval Neron ali Dioklecijan, Robespierre ali Stalin, svobodomiselni liberalizem pod okriljem lož v buržujskih vladavinah ali pa brezbožni socializem v proletarski diktaturi.

Kristus dopušča, da njegova Cerkev trpi in z njo njeni zvesti. Saj veste, kako blažilna je včasih bolečina! Kristus nas je s trpljenjem odrešil, Kristus ne trpi več in triumfira, zato tudi trpljenju Cerkve sledi triumf. Mi pa se v trpljenju in žrtvah skazimo vredne prihajajočega zmagovalca.

Cerkev trpi in zmaguje!

Vse preizkušnje, ki so mogoče, je Kristus že dopustil, da so obiskale njegovo Cerkev in njegove učence od začetka do danes! Celo to je dopustil, da je v zgodovini katoliške Cerkve kdaj sedel na Petrov prestol v očeh ljudi nevreden mož. Samo tega ni dopustil, da bi bil ta nevredni kdaj razglasil kak zmoten nauk! Vse to je dopustil božji Ustanovitelj Cerkve, da se uresniči to, kar je napovedal: Peklenska vrata je ne bodo premagala! Kadarkoli listamo kako žalostno poglavje iz zgodovine katoliške Cerkve, žalostno zato, ker se nam dozdeva, da je človeški element zastrl božjega, vedno se človek spomni Gospodovih besedi Petru-skali »Hudič vas je hotel imeti, da bi vas presejal; jaz pa sem prosil za vas!« Bog dopušča težave, da preizkusi našo vero v svojo božjo Cerkev, ne dopušča pa, da bi jo zmeta in hudobija premagala!

Bog dopušča, da sovražniki Cerkve njegovo ustanovo naskakujejo. Teh sovražnikov je legijon, iz vseh stanov in vseh jezikov!

Zlasti pa so sovražniki božje Cerkve:

a) Katoliški strahopetci, ki se boje vsake žrtve in takoj klonejo, kadar zapiha drugačen veter.

b) Katoliški izdajalci, ki so takoj pripravljeni obrniti plašč po vetru ter za dobro službo, ki ni vredna niti 30 srebrnikov, po judeževem zgledu, vnovič izdati Kristusa; ali pa hlapcem pokazati vhod v katakombe in izdati svoje brate. Pa so tudi taki, ki zaradi laskavega priznanja mogočnikov z besedo in peresom radi udarijo po Cerkvi, papežu, ali po katoliških bratih, da s tem pred svetom dokažejo, kako svobodni so in prosti hlapčevskega duha rimskega klerikalizma.

c) Tretji sovražniki so moderne svobodomiselnne, poganske, framasonske in komunistične postave, ki hočejo svobodno delovanje katoliške Cerkve ukleniti in utesniti, ji zabraniti stik z mladino; ko je napadena, ji ne puste, da bi se branila; ko se širi zmeta, ji prepovedo oznanjati resnico. Zato je po vsem svetu dovolj mikavnih dokazov. Pa za nas zadostuje, če pogledamo v Nemčijo.

Orožje vseh teh sovražnikov pa danes ni rabeljska moč, ampak zasmeh, laž, obrekovanje in zatiranje, — tudi ječe, konfinacije in koncentracijska taborišča.

Pa vse to ni nič novega! Vse to je že bilo in še bo! Morda danes mi katoličani ravno doživljamo začetek novih težkih časov.

Zgodovina Cerkve je dokaz, da jo Kristus vodi, da je z nami vse dni do konca sveta. In na to se opiraj naša vera in zvestoba! Če Peter-skala, pa naj se danes imenuje Leon ali Pij, spregovori o verski resnici, smo mu dolžni verovati! Če Peter-skala katoličanom narekuje njihove socialne dolžnosti, smo ga dolžni spoštljivo poslušati in ubogati. Ker ta, ki je govoril, se ne piše več Ratti, ampak Peter-skala. In za nas ni ne Jud, ne Rimljan, ne Grk, ne Italijan, ampak Peter, kateremu je Kristus izročil ključne nebeškega kraljestva, ter mu velel: »Karkoli boš zavezal na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih!«

III. In Petrov naslednik Pij XI. nas sedaj zlasti poziva, naj se katoličani udejstvujemo v Katoliški akciji. Kakor veliki videc je Pij XI. položil temelje Katoliški akciji v času, ko se je nam katoličanom zdelo, da smo povsod na vseh poljih dovolj delavni in aktivni. Imeli smo močne kulturne organizacije, gospodarske zadruge, verske družbe. Papež pa je velel: snujte Katoliško akcijo! Danes je poganski nacionalizem katoličane oropal vseh pridobitev — ostane nam le še katoliška dejavnost v smislu papeževih navodil: Katoliška akcija.

Kaj z njo? Sodelujmo! Kako?

a) *Mislimo katoliško!* To je danes že prava umetnost vpričo toliko nevarnih zmotnih in plitvih struj, katerim se vdajajo celo katoličani! Katoliško misliti pa si bomo pomagali z branjem dobrih knjig in časopisov, tudi s tem, da se bomo izogibali vsega slabega v literaturi, v umetnosti, v gledališču, filmu in tovarištvu. Moč zato bomo črpali v tabernaklju!

b) *Govorimo katoliško!* »Kdor bo mene spoznal pred ljudmi, tega bom tudi jaz spoznal pred svojim Očetom, ki je v nebesih!« Za neprisiljen in nevsiljiv katoliški nastop imamo vedno dovolj prilike, pri delu in zabavi, v pisarni in delavnici, v gorah in gostilni, v družbi in doma. Tudi doma! Pri ženi, otrocih in družini!

c) *Delajmo katoliško!* Predvsem je zgled in molitev! Doma opravljajmo svoje verske dolžnosti prav tako zvesto, kakor moramo brezpogojno opravljati svoje nedeljske dolžnosti v cerkvi. V javnem življenju ne smemo biti katoliki — kompromisarji.

Kompromisar kompromitira sebe in katolištvo! Saj vsak dan doživljamo, kako z veseljem se nasprotniki Cerkve sklicujejo na take kompromisarje, da morejo potem toliko bolj udariti po odločnih! Marsikaj bi na svetu ne bilo mogoče, ko bi kompromisarji ne dajali pohujšanja i bratom i nasprotnikom! Zlasti pa bodimo skrbni za domačo in izvendomačo katoliško vzgojo svojih otrok!

Mislimo, govorimo in delajmo katoliško — povsod! Tudi nam veljajo besede sv. Ambroža o *hlapčevskem molku!* Ne bodimo nikjer in nikdar hlapčevski! Zato tudi javno povejmo: spoštujemo oblast, ki je zamišljena v božjem redu, ker je ni oblasti razen od Boga. Toda ta oblast ima prav zato svoje dolžnosti tudi do nas in naših otrok! In je ni oblasti, ki bi jo smeli ubogati, če bi nam kdaj ukazovala nekaj, kar bi bilo greh, kar bi bilo v škodo naših duš, duš naših otrok, ali naših bratov! Z vsem srcem hočemo dati cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega! Toda Boga je treba bolj poslušati kakor ljudi! In v tem je tudi svetna oblast najboljše zasidrana. To koristno svobodo hočemo braniti v mislih, besedah in dejanjih! Svobodo Kristusove Cerkve!

Tako postanemo najprej sami srčni bojevniki, da bomo tudi druge zajeli — kakor nam za današnji čas naroča naslednik Petrov, papež Pij XI.

Ali smo ali nismo? Ali smo celi ali polovični? Ali smo goreči ali mlačni?

Hočemo biti celi in goreči kristjani! Zato danes izjavljamo: Sveti oče Pij XI.! Vemo, da vekomaj ne bomo osramočeni, ko verujemo: ko ti govoriš, slišimo Petra, ko nam ti zapoveduješ, ubogamo Kristusa!

Sledile so slovesne obljube, ki so na vse navzočne napravile mogočen vtis, zlasti ker so bile globoko zajete in vsebinsko dovršene:

č) Slovesna obljuba izobražencev

Predsednik: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

a) da boste krepili v sebi in svojih otrokih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sebičnost;

b) da boste v svojem poklicnem delokrogu in kamor sega vaš socialni vpliv, odločno odstranjevali vse npravne nevarnosti;

c) da boste kot krščanski predstojniki in gospodarji vestno skrbeli za dušno in telesno srečo teh, ki so vam izročeni;

č) da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter z zgledom podpirali farno skupnost in dušnega pastirja;

d) da boste dvigali družinsko skupnost in domačnost družinskega življenja, ki sta danes v veliki nevarnosti;

e) da boste imeli svoje poklicno delo za častno dolžnost in jo ponižno vršili kot plemenito službo Bogu in družbi.

Ali obljubite? — Obljubimo.

2. Ali obljubite:

a) da se boste v socialnih vprašanjih ravnali po nauku sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

b) da se boste zlasti spoštljivo držali Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanskem zakonu in krščanski vzgoji otrok;

c) da boste kot katoliški izobraženci odločno in dosledno izpovedovali vso svojo in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

č) da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjali razdiralno kritiko ter zvesto čuvali avtoriteto in skupnost;

d) da boste pokorni svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo.

3. Ali obljubite:

a) da boste živeli iz vere v odrešilno moč presvetega R. T.;

b) da boste zato pogosto, vsaj za trenutek obiskali svojega božjega prijatelja Jezusa v tabernaklju;

c) da boste pri sveti maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

č) da boste prejeli sami in skupno s svojimi družinami pogosto Jezusa v R. T., da boste močni in strašni hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite? — Obljubimo.

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence evharističnega kongresa ter vse vaše mile in drage posebni zaščiti Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živeli in to obljubo zvesto izpolnjevali.

Predsednik: Zaključim zborovanje in vas prosim, da skupno zapojemo himno »Povsod Boga«.

Z molitvijo in pesmijo »Povsod Boga« se je krasno uspelo zborovanje zaključilo nekaj minut pred 12.

11. Stanovsko zborovanje učiteljev

Zaradi sodelovanja učiteljstva pri mladinski prireditvi na Stadionu v soboto dne 29. junija, ko je učiteljstvo pripeljalo mladino na Stadion, jo tam nadziralo in jo nato odpeljalo na domove, se je učiteljsko stanovsko zborovanje določilo na nedeljo, dne 30. junija, ob 8.30. Vršilo se je v dvorani Akademskega doma. Sicer je tudi učiteljstvo zelo želelo, da bi se moglo udeležiti slovesne pontifikalne maše, ki se je vršila ob 9 tega dne na Stadionu, vendar se je temu odreklo in prišlo na svoje zborovanje.

Ob določeni uri se je zbralo v Akademskem domu lepo število učiteljev, med njimi stari veterani iz Slomškove družbe, pa tudi dokaj mladih stanovskih tovarišev. Zborovanje je vodil upravitelj Ivan Štrukelj, za škofovega zastopnika je bil določen profesor Ivan Bogovič.

Zborovalci so z navdušenjem poslušali govore, ki so bili zelo dobro pripravljene in dovršeno podane. Govorili so *Ivan Bogovič*, profesor verouka iz Maribora, k besedilu: »Tako naj sveti vaša luč«, dalje šolski upravitelj *Janko Grad* k svetopisemskemu motivu: »Pustite otročičem, naj prihajajo k meni« ter slednjič vseučiliški docent *dr. Stanko Gogala* po besedilu evangelija sv. Mateja: »Eden je vaš učenik« o problemih katoliškega vzgojeslovja.

a) Tako naj sveti vaša luč (Mt 5, 16)

Velecenjeni gospodje! Stanovsko zborovanje učiteljstva, v okviru evharističnega kongresa, se mi zdi posebno pomenljivo. V krog različnih stanov, ki so se zbrali te dni okoli Kristusa v presv. Evharistiji, gredo še prav posebno tisti, ki jim je izročena izobrazba in vzgoja vseh stanov. Nele radi solidarnosti z mišljenjem in teženjem teh

ljudskih množic smo danes tu. Kar nas je priklicalo sem, je dovršena rešitev najglobljih problemov zemeljskega življenja, je pravilen odgovor na vsa težka vprašanja, ki mučijo sodobnega človeka. Kristus v Evharistiji je rešitev teh problemov, je odgovor na vsa vprašanja, je rešitev tudi zapletenih problemov izobrazbe in vzgoje raznih stanov.

Sodobno življenje vseh stanov postaja velika tragedija. Kdor bi hotel vplivati na njen razvoj s praznimi frazami, z iluzijami in varanjem, bi završitev te tragedije v končno katastrofo le pospešil. Vaše poslanstvo v življenju ljudstva je preodgovorno, vpliv vašega dela za bodočnost predalekosežen, da bi bilo mogoče reševati vse to, kar zahteva sodobnost od učiteljskega stanu, z neutemeljenimi domisleki in samoprevarami. Sodobnost zahteva gole resnice, neizprosne stvarnosti in zdravega, močnega realizma. Zahteva to prav posebno od tistih, katerim izroča svojo usodo, sedanja in bodočo. Resnice, stvarnosti, treznega realizma, velikih prerajajočih sil rabijo reformatorji in oblikovalci sodobnega življenja. Pa kljub temu in prav radi tega poudarjam, da je Kristus v Evharistiji absolutna, neovrgljiva Resnica, da je velika življenjska stvarnost, realizem in vir neizčrpnih reformnih sil! Komur ne zadostuje avtoriteta Kristusa in njegove Cerkve, pa naj pretehta psihološke momente, ki jih nudijo evharistične prireditve v izobilju.

Evharistija ni le najsilnejša zamisel božje, neskončne inteligence, ni le žarišče krščanstva, kjer najdejo vse dogme krščanstva svoje usovršenje in oživotvorjenje, temveč je tudi konkretna rešitev najglobljih problemov človeškega življenja. Kristusova Cerkve osredotočuje v težkih borbah, ki jih mora boriti, da očuva človeštvu najvažnejše vrednote, svoje delovanje, vedno bolj na evharistični črti, daje svojemu izobraževalnemu in vzgojnemu delu evharistično smer, se trudi vedno bolj, da realizira in oblikuje med ljudmi evharistično življenje, ker ve, da so v Evharistiji neizčrpani viri velikih vodilnih idej in življenjskih energij.

Oblikovalci ljudskega življenja in graditelji njegove bodočnosti ne smejo biti zidarji, ki zavržejo temeljni kamen vsake zdrave kulture.

Naše delo bo pridobilo na globini, smotrenosti in učinkovitosti, če ga premotrimo v luči Evharistije in mu skušamo dati duha in moči največjega vzgojitelja človeškega rodu — Kristusa v Evharistiji. Tako stopamo iz periferije v centrum k tistim temeljnim vprašanjem izobrazbe in vzgoje, ki jih med človeškimi otroci Kristus v Evharistiji tako dovršeno rešuje.

Danes, ko manjka izobraževalnemu in vzgojnemu delu univerzalnih ciljev in jasno smotreno načrtanih smeri, ko manjka vzgoji koncentracija na bistvene probleme, ko razgalja pedagoški naturalizem vso svojo nemoč in vzgojno neplodnost in ko vstajajo iz duš mladine vedno bolj pogostoma pretresljivi kriki: dajte nam pravih vzgojnih osebnosti, ki nas bodo razumevale ter znale pravilno voditi in oblikovati — v takih razmerah je pač umevno, da se vračajo globlji resnejši vzgojitelji k načelom in sredstvom krščanske vzgojne modrosti.

Sodobnost gre nevzdržno svojo pot in podira silovito vse, kar je trhlega, za življenje neporabnega. Velik obračun se vrši v sodobnem življenju z vsemi napačnimi življenjskimi teorijami, posebno še na pedagoškem polju, kjer se maščuje življenje najbolj vidno in neizprosno za vse napake. Na trdno skalo bodo gradili bodočnost ljudstva le tisti, ki prevzemajo Kristusove ideje, Kristusovo naziranje v človeškem življenju, Kristusov pedagoški sistem in njegova vzgojna sredstva. Vse drugo je

pesek in kar še cenimo na njem, se prej ali slej poruši. Vzgojno delo sodobnosti nam nudi za to pretresljivih primerov dovolj.

Zdelo se mi je potrebno, da vsaj nekoliko poudarim resničnost in stvarnost temeljev, na katerih gradi krščanstvo svoje izobraževalno in vzgojno delo. Dandanes se bije borba za osnovne temelje kulture, za osnovna naziranja o človeškem življenju in njegova oblikovanja. V teh temeljih, ki leže v svetovnonazornem osredju, preživlja sodobnost vso akutnost svoje krize, ker so se izkazale temeljne osnove, ki je na njih gradil moderen človek svojo civilizacijo, kot velika prevara. Zato to mrzlično iskanje trdnih tal in tako reformiranje. Žal moramo ugotoviti, da je krščanstvu odtujeno izobraževalno in vzgojno delo prav v teh temeljih (kljub marsikateremu napredku) silno trhlo, plitvo in nekritično. Vzgojeslovje, ki črpa svoje ideje in pedagoške moči iz materializma, naturalizma, zgolj iz humanitete človečanstva — liberalizma, je dogospodarilo. Ta vzgoja se je izkazala kot pogrešena, neplodna, destruktivna. Od nje ne pričakuje človeštvo pravilnejših oblik in razmer v življenju, še manj pa rešitev težkih kriz, ki jih preživlja. In če se trudijo dandanes vodilne glave na pedagoškem polju, da zasidrajo vzgojno delo v metafizičnem svetu, da uveljavijo zopet krščanska vzgojna načela, potem to ni nobena reakcija, temveč zdrav kulturni aktivizem in skrb za pravilnost vzgoje in bodočnost ljudstva.

V tej perspektivi pa vidimo tudi, kako odgovorno in težavno je v teh razrvanih časih delo vzgojiteljev.

Delovanje učiteljskega stanu je silno dalekosežno — zato pa tudi odgovorno. Izobrazba in vzgoja ljudstva se oblikuje, prehaja in uveljavlja v celotnem življenju: religioznem, moralnem, družabnem, narodnem, državljanskem, v znanosti, umetnosti, v celotnem kulturnem življenju. Kulturna zgodovina človeštva je zgodovina njegove vzgoje — pravi Giovanni Papini — v svoji knjigi *Storia di Christo*.

Blagostanje ljudstva zavisi od njegove izobrazbe in vzgoje. Vemo, da 90 do 95 odstotkov mladine obiskuje ljudsko šolo. Na izobrazbi in vzgoji, ki jo dobi tam, gradi in oblikuje v veliki meri svoje poznejše življenje. Vpliv učiteljskega stanu gre vedno bolj iz šolske sobe in posega v življenje izven nje! Nadaljevalno šolstvo, izobrazba vzgoje ljudstva, prosvetno delo med ljudstvom, mladinsko skrbstvo, vodstvo socialnih, človekoljubnih ustanov zahteva sodelovanje učiteljstva. Silno dalekosežno in odgovorno postaja delovanje učiteljskega stanu.

To delo je pa dandanes tudi silno komplicirano in težavno; nele radi ogromnega obsega, ki ga zavzema moderno osnovno šolstvo, ko se v svojem razmerju vedno bolj specializira, da zadosti vsem mnogobrojnim potrebam ljudske prosvete in vzgoje, temveč tudi radi obilice čisto svojevrstnih težkih vzgojnih problemov, ki vstajajo vedno v novih oblikah pred učiteljem v sodobnem življenju. Težke družabne razmere, krize v duševnosti sodobnega človeka, posebno še mladine, desorientiranost v temeljnih vprašanjih življenja in vzgoje, nestalen, silno razgiban, skoroda revolucionaren značaj sodobnega življenja — vse to ustvarja silno zapleteno pedagoško situacijo, ki zahteva od učiteljskega stanu vsestranske sposobnosti in spretnosti. Vedno bolj naraščajoča monopolizacija izobrazbe in vzgoje od strani držav jemlje učiteljstvu vse preveč samostojnost pedagoške iniciativnosti, kar povzroča zmehaniziranost in šablonizem, ki jemlje dostikrat prav najbolj sposobnim veselje do dela. Na drugi strani mora zopet prevzemati v modernem šolstvu učiteljstvo mnogo tega, kar je vršila dolge dobe Cerkev in družina. Omenjamo vse to, da vidimo, pred kako težkimi nalogami stoji učiteljski stan v sodobnem življenju!

Priznati moramo, da se učiteljstvo v sodobnih razmerah veliko trudi, da zmaguje težavne naloge svojega poklica. Vzgojna gibanja, kot na primer delovna šola, nova vzgoja, nova šola — da omenimo najbolj značilne v pestrem stremljenju sodobnega vzgojeslovja — didaktično — metodično usovrševanje pouka, naperi, da se dvigne učinkovitost vzgojnega dela, psihološka poglobitev izobraževalnega in vzgojnega dela, obširno literarno delo v vzgojni literaturi in strokovnih listih, delovanje stanovskih učiteljskih združenj, da se dvigne usposobljenost, stanovska zavest in socialno stališče učiteljstva, vsakoletni kongresi — vse to priča o resnem stremljenju in o globoki stanovski odgovornosti v vrstah učiteljstva. Škoda, da je v vseh teh stremljenjih toliko razdvojenost in razcepljenost, toliko nebitvene navlake, tako, da ostajajo temeljni problemi vzgoje nerešeni. Vzgojne neplodnosti vsa ta stremljenja tudi dandanes ne zmagujejo. Skoro bi si upali trditi — vsaj življenje to potrjuje — da jo povečujejo. Učinkovitejših vzgojnih sredstev nam niso prinesla. Pravilnejše uporabe vzgojevalnih sil niso znale organizirati.

Velika napaka v vseh teh stremljenjih je, da zapuščajo varna solidna tla krščanskega svetovnega naziranja, ki daje vzgojnemu delu pravilno smer, psihološko solidno zakonitost in vzgojna sredstva neprekosljive učinkovitosti. Neplodno, pogubonosno izrivanje religije, Cerkve, krščanskih vzgojnih vrednot je še vedno vsako izobraževalno in vzgojno delo poplitvalo in upropastilo. Žrtev tega je bila vedno — mladina! Krščansko misleče učiteljstvo ima silno težko stališče, dasiravno je zagovornik in čuvar najboljših in največjih vzgojnih vrednot. Mnogo je storila v tem oziru svetovna zveza katoliških učiteljev in učiteljic, ki je bila ustanovljena l. 1910. in imela svoj prvi mednarodni kongres za krščansko vzgojo l. 1912. na Dunaju ob priliki evharističnega kongresa. Zveza šteje močne skupine učiteljstva iz vseh delov sveta.

Prav iz vrst teh učiteljskih združenj je prišlo mnogo pobud in odličnega sodelovanja na polju psiholoških raziskavanj, značajeslovja in pravilne reforme sodobnega pouka in vzgoje. Tem združenjem se moramo tudi zahvaliti, da prihajajo vzgojne vrednote krščanstva zopet vedno bolj do veljave v sodobnem vzgojeslovju.

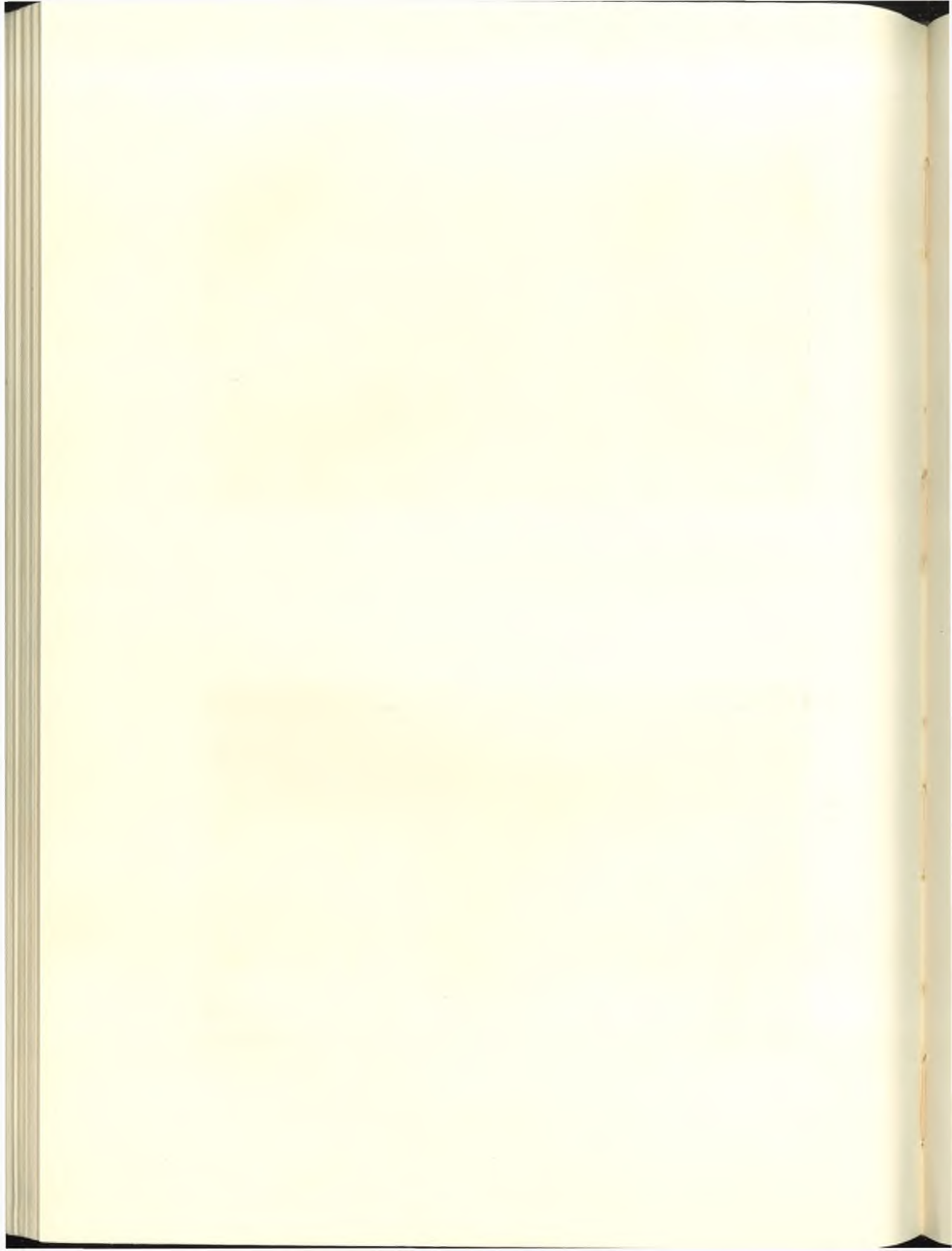
Posebno važno in dalekosežno je delo teh združenj pri oblikovanju učiteljeve ali vzgojiteljeve osebnosti. Vse svoje delovanje osredotočujejo vedno bolj na vzgojiteljevo osebnost. Je znak današnje dobe, da se povrača k človeku, da pričanja z reformo pri človeku. Vemo, kako odločilno vlogo igra učiteljeva osebnost pri izobraževalnem in vzgojnem delu! Glavni činitelj je, če zna zmagovati in reševati kolikor mogoče dovršeno vse mnogobrojne zapletene probleme poučevanja in vzgajanja v modernem šolstvu. To je osrednji problem! Dajte dobrih duhovnikov in učiteljev — in nešteto problemov in kriz v sodobnem življenju bo rešenih! Kaj vse se da doseči, preprečiti in pravilno urediti, če je učitelj-vzgojitelj pravilno urejena osebnost. Koliko strahotnih konfliktov in kriz, ki se vlečejo dostikrat skozi celo življenje zmaličenih ljudi, koliko demoralizacije, upropaščenja s svojim usodnim dalekosežnim vplivom na celotno življenje povzročajo nepravilno oblikovana osebnost na tako odgovornem, vplivnem mestu, kakor je izobrazba in vzgoja. Izoblikovati človeka, graditi značaj in vzbuditi z vplivom svoje vzgojne osebnosti pravo življenjsko dinamiko, to je velika umetnost, ki jo zmore le dovršeno urejena vzgojiteljeva osebnost! Res je, da je naloga ustvarjati pravilno osebnost vzgojitelja silno težavno. Marsikaj mora biti prirojeno, a mnogo se da pridobiti! Gotovo pa je, da zgolj umstvena teoretična izobrazba in površna pedagoška popleskanost zdaleka ne zadostuje. Gotovo je tudi, da osebnost, ki ni fundirana v pravih svetovnonazornih temeljih, ne bo nikdar vzgojno

Sprevod z Marijino podobo po ljubljanskih ulicah

Mladinska maša kardinala legata na Stadionu

Nepregledna množica slovenske mladine med mašo na Stadionu

Duhovniki, pripravljeni za obhajanje mladine

pravilno učinkovita. V praktičnem vzgojnem delu ni mogoče ločiti vzgojnega postopanja in vplivanja od svetovnonazornih usmerjenosti učitelja. Je pa znano dejstvo, da je materializem, liberalizem, naturalizem sploh v vzgojnodinamičnem oziru manj vreden, da ne rečem — negativen, destruktiven element! Zato opažamo, da so osebnosti teh naziranj navadno destruktivne ali kvečjemu vzgojno-dinamično indiferentne, toda nikoli ne pozitivno-vzgojno konstruktivne! Mladina in starši to sami odkrito izpovedujejo. Vzgojna dinamika korenini v najglobljih globinah celotne osebnosti. Najgloblje bistvo, značaj, moralna kvaliteta, etična višina, urejena harmonirana osebnost, ki nosi rešitev najglobljih svetovnonazornih in življenjsko dinamičnih problemov v sebi, vzgaja s svojim skrivnostnim vplivom preko vseh besed in fraz. Le tista osebnost vpliva vzgojno, odrešuje in oblikuje, ki nosi v sebi bogato življenjsko problematiko in vse divje sile, pa jih suvereno obvladuje in urejuje. Brez religije in njenih sredstev pa tega ni mogoče doseči! Zato opažamo, da je vzgojen vpliv v šolah, kjer je osebnost vzgojiteljeva oblikovana ter inspirirana iz moči in duha religioznega sveta, neprimerno večji kakor pa tam, kjer je učiteljstvo po večini naturalistično orientirano! Vse težke bistvene probleme vzgoje, kakor vzbujanje zdravih življenjskih moči, prenos volje, umetnost pedagoškega vodstva, odreševanje, umetnost ravnanja s pokvarjenimi značaji, reševanje raznih konfliktov, organiziranje delovne skupnosti, pedagoška dela, duševno oblikovanje, etično dviganje, vse te probleme rešujejo religiozno oblikovanje in inspirirane vzgojne osebnosti neprimerno lažje in učinkoviteje, kakor pa religiji odtujeno ali celo nasprotno učiteljstvo.

Temne globine človeške narave, nasilje prirojenih ovir, tragiko lahkomiselnosti, delovanje sil, ki podtalno potvarjajo človeško osebnost in uničujejo vsak vzgojen vpliv, more ozdraviti le religija. Kdor ni nikoli opazoval pri mladini ali doživljal v lastnem življenju borbe obremenjene vesti in raznih anomalij duševnega življenja z božjimi resnicami, ta ne ve, kaj je človeška narava, ne ve, kako težavno delo je oblikovanje in vzgajanje človeka, ne ve pa tudi, kaj pomeni Kristus za vzgojitelja — in bo hodil v centralnih problemih pedagoškega delovanja vedno napačna pota.

Kar vzgaja, to je zgled in dejanje, kar odrešuje, dviga, to je magičen vpliv velike osebnosti, to so dejanja, porojena iz žrtev, odpovedi in plemenitih motivov! To je pedagoški aksiom. Iz tega pa vidimo, kako veliko in pravilno pedagoško načelo je izrazil Kristus z besedami: »Naj sveti vaša luč, da vidijo vaša dela!« — Z veličino in silo svoje osebnosti rešuje Kristus pedagoške probleme, ki so se zdeli nerešljivi; z veličino svojih dejanj je potegnil vse na sé: »Ko bom povišan na križu, bom potegnil vse nase« — v tem tiči ena največjih psiholoških zakonitosti, da zmaga le veliko dejanje in velika žrtev! Kako silen vzgojen in odrešilen vpliv ima Kristus v Evharistiji! Kako težke vzgojne primere rešuje, rešuje tiho, neopaženo v neštetih dušah, ki prihajajo k njemu! — Premišlujte Evharistijo z vzgojno dinamičnega vidika na konkretnih primerih, pa boste videli, kakšna vzgojna sila je!

Učiteljstvo toži dostikrat, da nima nobenega vzgojnega vpliva med ljudstvom, da ne more ustvariti vzgojno plodnega sožitja z ljudstvom. Isto tožbo slišimo iz ust ljudstva! Ali ni dostikrat vzrok nepravilno ali pomanjkljivo oblikovana osebnost učitelja, da izgublja ugled, spoštovanje in ves pedagoški vzpliv!? Ali bi ne bilo velikega pomena za uspeh našega pedagoškega dela, če bi šli s tega lepega stanovskega zborovanja s sklepom, da posvetimo od sedaj naprej pravilnemu oblikovanju svoje osebnosti in dvigu vzgojno dinamičnega vpliva največjo pozornost? Kar da šola v tem oziru v letih priprave, je bore malo! Teorija, dostikrat zmedena, nam daje napačna navodila za globljo formacijo vzgojiteljeve osebnosti. Ne bomo razmislili vzrokov,

a dejstvo je to. Značaje tvorna, življenje urejajoča, vzgojno konstruktivna in vposablajoča za poznejše praktično pedagoško delo ta priprava ni. To more biti delo resne, vztrajne samovzgoje, da se skuje prava vzgojna osebnost.

Glaven nenadomestljiv vir, iz katerega mora znati črpati vzgojitelj, pa je življenje. Življenje, kakor valovi okoli nas, kakor se oblikuje v naši lastni notranjosti; in življenje mladine, ljudstva, katerega naj oblikujemo. Neko odtujenost resničnemu življenju očitajo dostikrat učiteljskemu stanu. Ne najde pravega stika z življenjem ljudstva, zato ostaja njegovo delo dostikrat brez vpliva na življenje ljudstva. Življenje pravilno opazovati in ga diagnozirati v vseh elementih in komponentah, ki ga soustvarjajo, ni tako lahko. Šola, skozi katero gremo, nas odtuja resničnemu življenju kljub vsej psihologiji. Sodoben človek, ki je prehodil pot moderne izobrazbe ter se preril in pregrizel skozi kupe knjig in abstraktno, življenju odtujeno mišljenje, je izgubil skoro popolnoma zmožnost, da bi opazoval in študiral svoje življenje in življenje soljudi! Celu bogato, pestro, divje življenje leži v nas, okoli nas, mi sami živimo to življenje, ga opazujemo, ga oblikujemo, mu podlegamo, a vendar ne vemo mnogo povedati o njem, ga ne znamo tolmačiti in mojstrovati, ne vemo, kje so viri, kako se stekajo posamezne sile v življenjski tok, kako soustvarja vsak izmed nas to, kar zovemo življenje! Zakaj ne? Kako je to? Ker ne znamo čitati knjige življenja neposredno. Radi samega študiranja in abstrahiranja različnih knjig ne pridemo do tega!

Tu je velika pomanjkljivost v izobrazbi! Življenjeslovje! Plitvo, površno, diletantsko pojmovanje življenja, pomanjkanje globokih svetovnonazornih vidikov v življenju in zanemarjenje v opazovanju in oblikovanju svojega lastnega notranjega življenja! Tu zopet vidimo, kaj pomeni Kristus, krščanstvo, Cerkev s svojo življenje oblikujočo filozofijo. Kristus stoji čisto v življenju, zajema iz življenja in z bogastvom svojega življenja ga oblikuje. Religija je nauk o oblikovanju življenja v največji dovršenosti!

Vzgojitelj, ki zajema iz teh virov znanja, si bo pridobil stik z resničnim življenjem, vpogled vanje in zmožnost, da ga pravilno oblikuje! Očuvan bo pa tudi tiste površnosti in domišljavosti, ki se dostikrat pripisuje učiteljskemu stanu. — Prav krščanstvo, ki razgrinja pred človekom vso globino in tragiko in neizčrpno vsebino človeškega življenja in vso težo vzgojne problematike, varuje človeka domišljavosti, ki je vedno kompenzacija, porojena iz čuta — manjvrednosti! Obenem je domišljavost vir najhujših napak pri vzgojnem delu, ker onemogoča pravilno razmerje med učitelji in učenci in rodi na tej strani tip nestrpnega, krivičnega, prenapeto samozavestnega učitelja-dulokrata, na drugi strani pa nezaupanje, odpor, demoralizacijo značaja.

Hlapčevstvo, neznačajno, koristolovsko manevriranje očitajo dostikrat učiteljskemu stanu. Poznamo težko stališče. S pedagoškega stališča so to lastnosti, ki pomenijo uničenje ugleda, spoštovanja in vzgojnega vpliva. Značaje ustvarja samo značaj! Nič ne dvigne bolj vzgojnodinamičnega vidika kakor močatost, žrtve za svoje prepričanje. Opažamo pa zopet, da je zmožen takih reči le tisti, ki gleda in premostriva svoje življenjsko delovanje z višjih vidikov.

Krščanstvo je ustvarilo heroje močatosti in s tem obnovilo svet! Dalo je vedno cesarju, kar je cesarjevega, a nikdar na račun tega, kar gre Bogu.

Pa tudi kolegialnosti in napačni stanovski solidarnosti na ljubo se ne žrtvujejo vrednote, ki so za življenje in delovanje vzgojitelja in njegovo poslanstvo med ljud-

stvom nenadomestljive. Svoboda prepričanja naj velja tudi za učitelje kot nekaj svetega, nedotakljivega. Da uničuje neurejeno privatno in družinsko življenje vzgojen vpliv učitelja — ni treba omenjati!

Naj sveti vaša luč... je rekel največji vzgojitelj človeštva prvim učiteljem krščanstva, ko jih je pošiljal v težaven delokrog. In zvesti temu načelu so dosegli vzgojne uspehe, kakor jih v zgodovini človeštva ne najdemo v analih vzgoje nikjer!

Upoštevajmo kulturne in vzgojne vrednote, ki nam jih je prinesel Kristus in ki jih čuva njegova Cerkev kot najdragocenejši idejni zaklad! Uporabljajmo te ideje in vrednote za oblikovanje svoje lastne osebnosti in oblikovanje življenja, ki nam je izročeno, da bo naše poslanstvo nam in našemu ljudstvu v čast in dobrobit! — Iz teh idej so vzrastli človeškemu rodu največji vzgojitelji, največji reformatorji in oblikovalci življenja in največji vodniki.

In če vas pozivam, da uporabljate pri usvrševanju strokovne usposobljenosti in pri oblikovanju pedagoške osebne učinkovitosti idejne zaklade krščanske religije, da se zanimate za temeljito religiozno znanje in življenje, da uvrstite med svojo pedagoško literaturo — tudi sv. pismo, Izpovedi sv. Avgušтина, Imitacijo Tomaža Kempčana, Okrožnico Pija XI. o vzgoji mladine — in klasična dela krščanskega vzgojslovca. In če vas pozivam, da uporabljate za oblikovanje vzgojne osebnosti sredstva, ki jih uporablja s takim uspehom krščanska pedagogika, kakor molitev, meditacijo, bogoslužje, evharistično življenje, duhovne vaje — sredstva, ki izčiščujejo značaj in oživetvarjajo najplodovitejše sile pravega pedagoškega aktivizma — potem storim to zato, da bi vas opozoril na reči, ki morajo — pravilno uporabljane — dvigniti vzgojno moč učiteljske osebnosti in zagotoviti vašemu delu učinkovitost in uspeh, kakor ga ne boste našli drugje nikjer.

b) Pustite otročičem, naj prihajajo k meni (Mk 10, 14)

Večirilo se je. Končan je bil Gospodov govor, zaključen pouk za tisti dan. Utrujen je stal Jezus med svojimi učenci in morda si je zaželel trenutka, da bi položil trudno glavo k počitku. Tudi učenci so morda že težko čakali, da bi se razšle množice in da bi bili sami z učenikom.

Pa so prišle k Jezusu matere, prav tako trudne in zmučene od težkega dnevnega dela in skrbi, s seboj so prinesle svoje otroke. Iz oči jim je sijala milina, ki jo more povzročiti le velika materinska ljubezen, z obrazov pa težka skrb. Pokazale so Gospodu svoje nebogljene otročiče ter so ga lepo prosile, naj jih ima tudi on rad, naj polaga nanje svoje roke, naj moli nad njimi ter jih blagoslavlja.

Ko so učenci videli zmučenega Zveličarja, so se hudovali ter odganjali matere, češ, naj pridejo drugič, ko Gospod ne bo tako truden in zmučen.

Kristus pa je ves živahen in vesel stopil k materam, jemal otroke v svoje naročje, jih božal, pritiskal njih drobne glavice na svoje usmiljeno srce ter jih je imel rad, tako srčno rad! Potem je pokladal roke nanje, molil in jih blagoslavljal.

In ko je videl nejevoljo učencev, jim je ljubeznivo rekel: »Pustite otročičem, naj prihajajo k meni kadarkoli hočejo in nikar jim ne branite, zakaj povem vam, njih je nebeško kraljestvo!«

Ali ni tale prizor iz Jezusovega življenja namenjen zlasti nam, ki vzgajamo in učimo mladino?

Tudi mi zbiramo dan na dan okoli sebe našo slovensko mladino, kakor naš veliki vzor — nebeški učenik, da jo ljubimo in da jo vodimo po trnjevi in kamnati

poti proti nebeškemu domu. Ali bi ne bilo dobro, da bi visela slika »Jezus prijatelj otrok«, ki nam predstavlja ta prekrasni vzgojni moment iz Jezusovega življenja, nad pisalno mizo slehernega izmed nas? Še več, v vsaki učilnici naj bi bila vidna mladini in nam. O koliko moči bi črpali iz nje, kadar bi bili trudni in zmučeni, nejevoljni, žalostni in nesrečni. Ta ljubka slika bi nam vlivala v duše in v srca novega ognja!

Kako srečne so bile matere, ki so videle, kako rad ima Jezus njihove otroke, kako prijazno se razgovarja z njimi, kako kliče Očetov blagoslov na nje. In kako srečni so bili šele otroci, ki so se razgovarjali s samim Bogom; kako dobro so se počutili v njegovem naročju.

Pa je Kristus umrl, da je zopet vstal v vsej svoji moči, v vsem veličastvu ter šel k Očetu, da tam pripravi prostor vsem tistim, ki so njegovi. In preden je odšel, je zapustil ubogim zemljanom testament vseh testamentov — samega sebe v zakramentu presvetega Rešnjega Telesa, da ga uživamo, da ga nosimo v svojih srcih, da smo združeni z njim. Iz skromne hišice na oltarju kliče vsemu človeškemu rodu: »Pridite k meni vi bedni, trudni in obteženi, pa žalostni in nesrečni — okrepčal vas bom!« In še »Pustite malim, naj prihajajo k meni in nikar jim ne branite, kajti vedite: njih je nebeško kraljestvo!«

Komu velja ta klic? Gotovo pred vsem staršem. Od njih ima otrok življenje, od njih vse telesne dobrine. Zato mora prejemati od njih tudi krščansko vzgojo.

Pa koliko je staršev, ki bi se res v polni meri zavedali te velike najsvetejše dolžnosti? Premožni tako radi prepuščajo vzgojo otrok tujim ljudem; starši srednjih in zlasti delavnih slojev pa v borbi za obstanek družine kaj lahko pozabljajo na otroško vzgojo zlasti v današnjih težkih časih, ko hiti vse za delom in zaslužkom, ko mora celo mati, ta močni steber dobre krščanske vzgoje, zgodaj zjutraj zapuščati dom in otroke, da se zvečer vsa trudna in zmučena vrača s hlebom kruha od napornega dela. Saj stori, kolikor more, a sovražniki dobre vzgoje store več, kakor more storiti uboga mati pri vsej svoji ljubezni in skrbi za otroke.

In koliko trpe nežne otroške duše pri današnjih razrvanih razmerah v nekaterih družinah! Včasih bi dejal, da se rušijo že tudi temelji družine. Pri vsem tem pa se množi število zanemarjenih otrok in pada krščanska vzgoja.

Mnogo je tudi staršev, ki se v predšolski dobi trudijo z vzgojo, ko pa vstopi otrok v šolo, prepuščajo kaj radi vso nadaljno vzgojo šoli in Cerkvi, t. j. učitelju in katehetu.

Zato pa velja Kristusov klic: »Pustite male k meni!« tudi nam in še posebno nam, ker je vzgoja mladine naš poklic. Ko nam leto za letom izročajo starši svoje otroke, da jih učimo in vzgajamo, nam izročajo tudi oblast, mi pa sprejemamo duhovno očetovstvo nad njimi.

Tovariši! Izbrali smo si za vzor velikega slovenskega pedagoga škofa Antona Martina Slomška. Ker hodimo za njim, je naše geslo: Verska, krščanska vzgoja nam izročene mladine. Povsod Boga: v naših družinah, v naših šolah, v naših srcih, v vsem našem delu! Mi hočemo Boga povsod, zlasti v srcih in dušah naše mladine!

Kar nas je starejših, se gotovo vsi z velikim spoštovanjem spominjamo blagogopokojnega profesorja Antona Kržiča, ki nam je pogosto klical: »Bodite Kristusovi pedagogi!«

Ako hočemo biti to, potem moramo porabljeti pri vzgoji in pouku poleg naravnih tudi in še posebno nadnaravne pripomočke, to je tiste, ki jih je uporabljal največji pedagog vseh časov — Kristus.

Kako je učil in vzgajal naš Zveličar? Z ljubeznijo, molitvijo, dobrimi deli, s svojim svetim zgledom.

Ali poznamo večjo ljubezen od božje? Iz ljubezni do ubogega človeškega rodu se je učlovečil, celo njegovo življenje je bila ena sama dolga veriga ljubezni, ki jo je izkazoval vsem in vsakemu in še posebno ponižnim in razžaljenim; iz ljubezni je trpel in slednjič umrl sramotne smrti na križu, ko nam je za slovo in spomin zapustil najsvetejši Zakrament. Najbolj pa je ljubil otroke. Ni ga bilo in ga ne bo večjega prijatelja otrok. Kako se je bal za otroke! »Kdor sprejme katerega teh malih,« je dejal, »sprejme mene. Kdor pa pohujša katerega izmed teh, bi mu bilo boljše, da bi se s kamnom na vratu potopil v globočino morja!« Celó apostolom je dejal, da naj bodo kakor otroci. Tudi mnoge njegove prilike se nanašajo na mladino, n. pr. o izgubljenem sinu, o izgubljeni ovčici itd. Da celo na svojem križevem potu na Golgoti je dejal jeruzalemskim ženam: »Ne jokajte nad menoj, temveč nad seboj in nad svojimi otroki.«

Ta veliki, vse obvladajoči vzgojni moment uporabljajmo tudi mi pri vzgoji mladine. Otroška duša hrepeni po ljubezni, kakor nežna cvetka po solncu. Zato pa naj preveva vse naše vzgojno delo velika krščanska ljubezen, kateri so odprta vsa vrata v še tako zakrknjeno otroško srce.

Vsak učitelj mora biti prešinjen z apostolskim duhom. Vsak mora biti v svojem kraju, po svojih razmerah in močeh apostol. Apostolski duh je duh krščanstva, je duh Kristusov. Duh Kristusov pa je duh ljubezni do Boga in do bližnjega, to je do človeštva. Kdor se ravna po Kristusovem ukazu: »Ljubi Boga iz vsega srca in bližnjega kot samega sebe,« mu ne more biti vseeno, ali naša mladina Boga spozna ali taji, ali ga časti ali žali, ali živi po njegovih zapovedih ali jih tepta. Zato pa gojimo v otroških dušah pred vsem ljubezen do Boga!

Otrok, ki ima količkej dobro domačo vzgojo, že pozna Boga, ko vstopi v šolo. Skrbna mati je zgradila v otroškem srcu oltarček, na katerega je postavila sliko Kristusovo. Duša je tempelj božji, ki naj ga gradi in lepša človek celo življenje. V tem svetišču ne sme manjkati Kristusova slika. In kdor skrbi, da bo ta slika v otroški duši vsak dan večja, lepša in svetlejša, tako, da otrok, presunjen od njene lepote in veličine, ne more obračati od nje svojega pogleda, ta je v glavnem že rešil važno vprašanje duševne vzgoje. Saj so vzgojne sile, združene v Kristusovi osebi, neskončne, kakor je neskončen Kristus.

Žal, da morata le prepogosto graditi ta tempelj in oltarček v njem šele učitelj in katehet. Umevno je, da je glavni graditelj katehet; toda tudi učitelju se nudi sto in sto krasnih prilik pri vseh učnih predmetih, da pomaga graditi tempelj in krasiti sliko Kristusovo v otroški duši.

Tu kaže mladini veličino in mogočnost božjo; tam opozarja na neskončno dobroto in usmiljenje, pravičnost, modrost in druge božje lastnosti. Skozi vso šolsko dobo spremlja z otroki Jezusa: od rojstva tja do smrti in še dalje.

Tovariši! Naj bi ne minil noben dan, da ne bi položili nove cvetke pred Kristusovo sliko. Tako bo postal Bog otroku mil in drag. Oklenil se ga bo z vsem srcem in hrepenel bo po njem. V veselje svojemu sladkemu Jezusu bo delal dobro; in da ne bo žalil ljubeza Jezusa, se bo varoval hudega.

In ko bo otrok ljubil Boga iz vsega srca in iz vse duše, mu ne bo težko vzbuditi tudi ljubezen do bližnjega. Iz ljubezni do Boga bo ljubil starše, jih ubogal, jim pomagal in jim stregel; iz ljubezni do Boga bo spoštoval predstojnike in postavo;

iz ljubezni do Boga bo pomagal potrebnim, tolažil žalostne in nesrečne, iz ljubezni do Boga bo znal trpeti in junaško prenašati udarce trdega življenja, iz ljubezni do Boga pojde v boj za vero svojih očetov, ko doraste.

In kam se bo zatekel v vseh potrebah in težavah? K njemu, svojemu Očetu, svojemu ljubemu Bogu. Tam bo iskal in tudi našel tolažbo in pomoč. Pogosto ga bo obiskoval, pogosto prejemal v svoje srce, da ga bo krepčal in da bo branil njegovo dušo. Otrok, ki ljubi svojega Jezusa, hrepeni po njem kot žejen jelen po mrzli studenčnici.

In kakor naša mladina, tako bodimo tudi mi, njeni vzgojitelji, prešinjani ljubezni do Boga. Iz ljubezni do njega storimo vse, kar moremo za versko vzgojo ter vodimo mladino k Bogu, ker tam je doma, pa če tudi smo radi tega žaljeni, zaničevani, preganjani; vztrajajmo iz ljubezni do njega, ki je dejal: »Oni, ki učijo resnico in vodijo duše k mojemu Očetu, bodo blesteli kakor zvezde v večnem sijaju!«

Kristus je vzgajal z molitvijo. »Gospod, uči nas moliti,« so prosili učenci. In jih je učil. »Takole molite,« jim je dejal, pa je molil z njimi očenaš. Tudi sam je mnogo molil. Prosil je nebeškega Očeta, zahvaljeval se mu je. Saj čitamo: Roke je pokladal na otroke in molil, molil je nad grešniki, nad bolniki, molil je za prijatelje, pa tudi za sovražnike; molil je, ko je blagoslavljal hlebe in ribe, da je nasitil lačne množice v puščavi.

Sam Kristus je molil, zato mora moliti tudi človek. Saj je Jezus tolikokrat priporočal molitev. »Čujte in molite, da ne padete v skušnjava!« Karkoli boste prosili Očeta v mojemu imenu, vam bo dal.« »Prosrite in prejeli boste!« tako je učil.

Tudi v molitvi dobi otrok prvi pouk od matere. Ali ni mati najbolj srečna takrat, ko sklepa drobni ročici svojega deteta in ga uči moliti? In najbolj ljubi mati svoje otroke takrat, ko jih vodi v cerkev pred tabernakelj k najsvetejši daritvi, da jih tam izroča ljubemu Jezusu v varstvo.

Seveda, pa zopet vsi otroci niso deležni te sreče. To vidi prav pogosto učitelj v šoli, ko pozove male začetnike k molitvi. Ko drugi molijo, ga gledajo nekateri nekako plaho, boječe, pa tako ljubko, da se mu zdi, zdaj — zdaj se bo utrgal otroku med jokom glas iz ust: »Gospod, uči nas moliti, ker še ne znamo!« Morda poreče kdo, to je katehetovo delo. Prav, je katehetovo, pa tudi naše. Ali ne moli največkrat učitelj molitve pred in po pouku z otroki? In če pomislimo, da ima katehet le dve uri na teden na razpolago, vse druge pa učitelj, moramo priznati, da ima učitelj mnogo več prilike, da moli z otroki in da jih uči moliti, kakor katehet. Ne pozabimo tudi, da je molitev prevažno vzgojno sredstvo, ki ga porablja učitelj, ki mu je pri srcu verska vzgoja mladine, z največjim veseljem. Ako Gospod ne zida hiše, se zastonj trudijo zidarji! Zato pa le učimo mladino moliti, pogosto in prav moliti! Kratka, pa dobra bodi otrokova molitev, toda pogostna. Da bo molitev dobra, naj se otrok na njo pripravi. Zato opozarjamo pred molitvijo: »Danes molimo v ta namen«, ali: »Danes zahvalimo Boga za to in to« itd. Otrok naj moli zbrano, premišljeno in pristrčno s sklenjenima rokama in s pogledom uprtim v Križanega. Ve naj, da se pogovarja z Bogom. Pogumno naj moli otrok, brez strahu, kaj bodo rekli ljudje. Otrok, ki moli iz ljubezni do svojega Jezusa, se ne bo sramoval odkriti se in moliti tudi javno, ko bo vabil zvon k molitvi; čeprav bo videl, da se odrasli ne zmejnijo za molitev. Tako mu bo postala molitev dolžnost.

»Stan učiteljev je težaven in potiven,« je dejal Slomšek. Zato pa pogosto povzdiguje duha k Bogu in ga prosimo pomoči in razsvetljenja, da bo naše delo uspešno in blagoslovljeno.

In z zgledom je vzgajal in učil Kristus. Vse njegovo življenje od jasec tja do smrti na križu je en sam veličasten zgled. Začudenje napolnjuje naša srca, ko premišljujemo življenje in delovanje Jezusovo.

Preskrbimo bivališče Kristusu kralju v svojih srcih in dušah naše mladine! V sveti noči naj pohiti pred oltar, da sprejme sveto dete v svoje srce, da ga ogreva z otroško ljubeznijo. In z mladino ga sprejemajmo in ogrevajmo tudi mi!

In potem, ko je preživel lepa mladostna leta, ko je kot dvanajstletni mladenič pokazal, da mora biti v tem, kar je njegovega Očeta, se ni prevzel, ko so ga občudovali učenjaki, temveč je šel s svojimi starši in bil jim je pokoren. Krasen zgled naši mladini, ki se že v otroških letih tako rada upira staršem, ki že tako zgodaj odriva vodo roko staršev in vzgojiteljev ter želi hoditi svoja pota. Jezus Bog je bil pokoren, pokoren do smrti na križu!

In preden je začel učiti, se je umaknil v samoto. Kristus ni bil grešnik, kot je človek, pa vendar se je postil 40 dni in noči, je molil in se pogovarjal s svojim Očetom ter se pripravljal za svoj vzvišen poklic. Tudi mi hodimo radi z mladino v samoto, k duhovnim vajam, kjer se pripravlja mladina na težke življenjske boje, mi pa črpamo nove moči za odgovorno delo.

In potem si je izbral Jezus učence, ne med bogataši, učenjaki in imenitnimi ljudmi, med uboge preproste ribiče je šel in tam si je izbral prve apostole. Naši učenci so iz vseh slojev. Vse ljubimo, vsem hočemo dobro. Toda po Kristusovem zgledu nam morajo biti najljubši ti, ki so bedni, zapuščeni, zanemarjeni in pohabljeni. Ti naj bodo še posebno naši. Saj je Kristus dejal: »Karkoli storite kateremu mojih najmanjših, ste storili meni.«

Potem je Jezus učil in delil dobrote: bolne je ozdravljaj, mrtve obujal, žalostne tolažil, grešnikom odpuščal. Toda za vse to ni zahteval ne plačila, še manj pa časti in slave. »Vzemi svojo posteljo, pa pojdi mirno na svoj dom!« ali: »Pojdi v miru, tvoja vera ti je pomagala!« je dejal. Pričujoče pa je opominjal, naj molče o tem, kar je storil. — Učimo našo mladino ponižnosti in skromnosti! Kristus je dejal: »Učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen!« Ali ni tudi njegova mati Marija pokazala najglobljo ponižnost, ko je dejala: »Glej, dekla sem Gospodova, zgodi se mi po tvoji volji!«? »Otrok naj dela dobro radi Boga; On je najboljši pa najtočnejši plačnik, ker on tehta in računa vse po srcu. »Bog plačaj!« naj bo otroku najdragocenejše plačilo.

In ko je bilo dopolnjeno Jezusovo delo, pa je bilo treba postaviti delu še krono, tedaj se ni branil. Voljno se je dal prijeti, pretepati, bičati, voljno je začel križ na svoje rame, da ga ponese na Golgoto, da bo na njem križan. Pa še na križu je storil dobro delo, ko je tolažil skesanega razbojnika in mu zagotovil nebeški raj. In za sovražnike je molil: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo!«

Kaj bomo iskali, tovariši, zgledov pri vzgoji in pouku! Kristusovo življenje je zgled vseh zgledov. Tu zajemajmo prav pri viru vse krščanske vzgoje, pa podajmo mladini!

Naša mladina naj podrobno pozna Jezusovo življenje in delovanje, iz njegovega življenja naj črpa, pa bo dobra, pa bo zopet taka, kot je bila slovenska mladina nekdanj, v čast in ponos Bogu in lepi slovenski zemlji!

Tovariši! Za Kristusom hodimo z našo mladino; držimo se poti, ki nam jo je začrtal on, pa ne bomo zašli, ne mi, ne mladina! Z mladino vred se pa še posebno oklenimo zakramenta Ljubezni! »Pustite male k meni!« kliče Kristus. O, ne le pustimo, temveč vodimo jih k njemu, ki je začetek in konec vse dobrote, prav pogosto!

Kakor nekdanj po Jeruzalemu, tako gre danes naš Bog in Gospod po slovenski prestolnici. S kraljevskimi častmi ga spremljamo, z vso ljubeznijo se ga oklenimo. In kakor nekdanj so tudi tu njegovi najbolj vneti in najljubši spremljevalci otroci, ki mu kličejo: »Hosana!« Z njimi mu kličemo tudi mi danes in vse dni življenja: Živi in vlada, Kristus, Kralj!

c) Eden je vaš učenik (Mt 23, 8)

Naš Gospod Jezus Kristus nam je s svojim izrekom »Jaz sem pot, resnica in življenje« sam določno povedal, da je naš učenik. Povedal nam je celo, da je vsa njegova volja, biti naš učenik in nas po svojem nauku odrešiti ter pripeljati k svojemu Očetu, ki ga je poslal na svet, da nas pouči. Kristus je čutil kot človek in kot Bog veliko potrebo, da ustvari v svetu novega človeka in da ustvari v tem človeku novega, krščanskega duha. On se je dobro zavedal, lahko bi rekli svoje pedagoške naloge med človeškimi otroki in ga smemo imenovati največjega izobraževalca in vzgojevalca človeškega rodu. V svojem izreku »Jaz sem pot, resnica in življenje« je na najizrazitejši način izpovedal svojega pedagoškega duha, ker je poudaril metodično stran svojega oblikovanja, oblikovane vrednote same in razen tega še življenjsko resničnost izoblikovanega človeka.

Med Kristusom kot učenikom, ki je učil in delal po svojem božjem pedagoškem navdihnjenju, in med moderno pedagogiko, ki hoče na psihološko in normativno utemeljen način izoblikovati uspešno pedagoško teorijo in prakso, pa so tako močne in intimne vezi, da pridemo pri pravilnem in poglobljenem pogledu moderne pedagogike do polnega prepričanja, da je v sodobni pedagogiki še vedno en sam učenik, in to je *Kristus Gospod*. V moderni pedagogiki ločimo tako kakor v etiki materialno in formalno stran. Formalna stran pedagogike se bavi pred vsem z razčlenjevanjem in določevanjem važnih pedagoških pojmov in postavlja različne zahteve pedagoške teorije. Materialna stran pedagogike pa je tista, ki nam govori o smotrih pedagoškega oblikovanja in o izobrazbenih ter vzgojnih sredstvih, s katerimi moremo preoblikovati človeka in življenje. Moderna formalna pedagogika gre po svojih velikih učiteljih, kot so n. pr. Kerschensteiner, Spranger, Litt itd. svojo pot in nam je pokazala psihološko zelo utemeljeno in tudi že zelo izdelano pedagoško teorijo. Če pa se ozremo na moderno materialno pedagogiko, najdemo najožjo zvezo s Kristusom, ker je Kristusovo življenje in njegov nauk še vedno eden najvažnejših virov moderne materialne pedagogike. Čeprav govorimo o moderni laični pedagogiki, pri čemer mislimo na to, da so po eni strani laiki tisti, ki vodijo izobrazbo in vzgojo najširših plasti naroda in da je po drugi strani vsa kultura in vsa kulturna področja sredstvo pedagoškega oblikovanja, pa je vendar tako, da zajema tudi laična pedagogika iz Kristusovega nauka in iz njegovega življenja. Da nam bo postalo to nekoliko bolj jasno, poskusimo nekoliko razčleniti *Kristusovo pedagogiko*.

Tisto, kar nam stopa pri Kristusovem pedagoškem udejstvovanju najbolj pred oči, je njegova *notranja poklicanost* k pedagoškemu oblikovanju ljudi. Moderno bi imenovali to pedagoški eros. Kjerkoli je hodil Kristus in s komerkoli je prišel v dotiko, povsod je učil. Njegova življenjska in osebna naloga, v kateri se je ves izživljal, je bila, da bi vrgel seme svojega vzvišenega nauka v duše vseh ljudi. Kot prava pedagoška osebnost je izbral najprej svoje učence, t. j. tiste, o katerih je upal, da bodo na najbolj adekvaten način sprejeli njegov nauk in ga kot apostoli neizpremenjenega in po smislu duha širili med ljudi. Njegova notranja poklicanost, da bi

bil učenik, se kaže tudi v njegovem osebnem odnosu in v ljubezni do otrok, o katerih ve, da so radi nedolžnosti svojega srca še najbolj pripravljene sprejeti vso globino in popolnost njegovega nauka. V Kristusu čutimo pravega učitelja tudi v tem, da čuti pedagoško problematiko in pedagoške potrebe ter zato ne razvija nikakšnega sistematično urejenega nauka, temveč podaja posamezne nauke, kakor je bila pač kdaj potreba po njih in kadar so bile vnanje in notranje prilike takšne, da so jih ljudje lahko sprejeli. V svojem pedagoškem navdušenju ne pozna Kristus nikakršne utrujenosti in je vse njegovo veselje biti med ljudmi in jih notranje pripravljati za božje kraljestvo. Kristusovo notranjo poklicanost za učenilstvo pa vidimo tudi v tem, da so mu osnove in glavna načela njegovega nauka tako jasna in dokončna, da razvija svoj nauk vedno neposredno in z veliko lahkoto, da ga podaja vedno na docela razumljiv način in da ne pride nikdar v zadrego, kaj in kako bi izrazil svoj nauk.

Drugo, kar odlikuje Kristusovo pedagogiko, je njegova močna *vzgojiteljska osebnost*. Kristusa občudujemo, častimo in molimo, ker čutimo v vsaki priliki njegovega življenjskega udejstvovanja njegovo veliko dostojanstvenost. Nikdar ne izgubi svojega dostojanstva in vsi okrog njega čutijo radi tega veličino njegovega duha. Njegova notranjost je docela umirjena, po njegovi duševnosti in po celotni njegovi osebnosti je razlit poseben mir. In ker je sam poln tega dostojanstvenega miru, zato izroča svoj mir tudi učencem, ker bi hotel, da bi tudi oni z njim vplivali na ljudi, katerim bodo posredovali njegov nauk. Vsa Kristusova osebnost izraža polnost njegove dobrote, ki se kaže v tem, da je hotel pomagati vsem, bodisi da so veljali v očeh njihovih soljudi za enakovredne ali ne. Kljub tej osnovni dobroti pa je vendar v Kristusovi osebnosti izražena tudi njegova pravičnost, objektivno presojanje dejanj in položaja in pri vsem tem še njegova ostra odločnost, preganjati zlo in krivico. Veličina Kristusove osebnosti se kaže tudi v njegovi skromnosti, v njegovem razumevanju vsega, kar človek lahko zagreši, in v njegovi vseodpuščajoči ljubezni. Če čitamo sv. pismo, vstaja pred nami Kristusova osebnost v taki moči in veličini, da je ne moremo izraziti z nobeno besedo in je ne moremo izčrpati z nobenim pojmom, ki ga rabimo za označevanje človeških osebnosti, in zato tudi razumemo, da je imel vprav radi svoje velike osebnostne moči tako velik vpliv na ljudi in pred vsem na svoje apostole. Kristus je bil in je zato učenik in vodnik ne samo po svojem nauku, temveč tudi po svoji osebnosti.

Za Kristusovo pedagogiko pa je posebno značilen *smoter vzgoje*, kot ga najdemo izražene v njegovih naukih. Kristusov vzgojni smoter je najprej *transcendenten*, kar je izrazil z izrekom, da njegovo kraljestvo ni od tega sveta. Ljudem je priporočal, naj iščejo najprej božje kraljestvo in da jim bo vse drugo navrženo. S tem je pokazal človeku, da ni rojen za ta svet in da naj se notranje ne naveže na snovne dobrine, temveč naj zaživi polnost duhovnega življenja, v katerem je njegovo pravo dostojanstvo. Kristus je pokazal človeku jedro človečanstva, ki je v tem, da mora živeti človek svoje notranje življenje, ki ga končno privede k Bogu, iz katerega je izšel, ki mu je dal možnost in polnost duhovnega življenja in h kateremu se kot duhovno izpopolnjeno bitje tudi vrača. Kristus govori človeku, da mu je potrebno le eno, in misli pri tem na njegovo notranje, duhovno, božje in religiozno življenje. Samo mimogrede naj omenim, da je ves smoter Kristusovega vzgajanja izražen v njegovih blagih, ki jih je razvil v pridigi na gori in kjer na čudovito lep način prikazuje lepoto in vrednost notranjega in duhovnega življenja.

Kot drugi smoter vzgajanja postavlja Kristus *individualno popolnost* posameznega človeka. Kristusu je vreden vsak človek zase in o vsakem želi, da bi bil po-

polen, kakor je popolen njegov Oče v nebesih. Tu imamo jedro Kristusove individualne vzgoje, ki temelji na globokem spoznanju, da ima svojo veliko vrednost že vsak posamezni človek in da je končno izhodišče vseh dejanj vendarle človek kot individualnost.

Kljub temu velikemu poudarku človekove individualnosti pa postavlja Kristus v svoji pedagogiki tudi *socialno vzgojni smoter*. Poleg zapovedi o ljubezni do Boga, ki je prva in najvažnejša zapoved, postavlja takoj drugo, ki je prvi enaka in kjer pravi, da naj ljubimo svojega bližnjega kakor samega sebe. To svojo zapoved Kristus zelo praktično objasnjuje, ko nam pove, da je naš bližnji vsak človek, reven ali bogat, priznan ali nepriznan, socialno nadrejen ali podrejen itd. Kristus ustvarja pravo socialno razmerje med ljudmi na ta način, da nam pripoveduje, da smo njega nasitili, če smo nasitili sočloveka, da smo se njega usmiliti, če smo se usmiliti sočloveka, dostavlja pa, da tudi njega zaničujemo, če zaničujemo katerega teh malih. Kristus izhaja sicer iz posameznega človeka in hoče notranjo izpopolnitev tega človeka, njegov namen pa je v tem, da bi stopil ta človek v družbo in da bi po svoji popolnosti delal dobra dela vsem soljudem.

Razen vzgojnih smotrov so zelo značilna tudi *vzgojna sredstva*, ki jih priporoča Kristus in ki jih je v svojem življenju na svetu tudi sam praktično pokazal. Kot prvo najvišje vzgojno sredstvo mu je zavest človeka, da je Kristusu brat in otrok božji. Nauk o otroštvu božjem, ki ga v sebi doživljamo, je poln vzgojnih in oblikovalnih sil za človeka in mu daje moč za odpoved in za izoblikovanje božje podobe v svoji duši. Tudi ljubezen je v Kristusovi pedagogiki zelo važno vzgojno sredstvo. Kristus sam je ljubil ljudi in jih »je ljubil do svoje smrti na križu« ter zato upravičeno zahteva od nas, da se ljubimo med seboj. Kristus je postavil ljubezen celo kot osnovo svojemu nauku, ker je dobro vedel, da so v ljubezni vse težave lahke in da je z ljubeznijo na najbolj enostaven način urejen zelo lep odnos med ljudmi. Iz ljubezni izvirajo zato Kristusu kot nadaljna vzgojna sredstva tudi odpušcanje, potrpežljivost in zaupanje v človeka. Za odpušcanje nam je pokazal zelo lepe primere v priliki o izgubljenem sinu in v svojem razmerju do grešnice Magdalene. O potrpežljivosti nas uči, naj ne potrpiamo in ne odpuščamo samo enkrat ali sedemkrat, temveč sedemdesetkrat in da se še tedaj ne smemo ustavljati novemu odpuščanju in potrpljenju. Za zaupanje pa nam je pokazal sijajen zgled, ko je postavil Petra za poglavarja svoji Cerkvi, čeprav je naprej vedel, da ga bo izdal. Kot zelo važna vzgojna sredstva uči in uporablja Kristus trpljenje in prenašanje svojih križev in težav. Vsakemu izmed nas priporoča, naj vzame svoj križ na ramo in naj hodi za njim. Uči pa nas tudi, da bodo mnogi izmed nas veliko trpeli radi njega in radi pravice, toda vprav to jim bo sredstvo za notranjo izpopolnitev in za svoje približanje k Bogu. Eno najpoglavitejših vzgojnih sredstev, brez katerega bi krščanstvo nehalo biti krščanstvo, je odpoved in zatajevanje samega sebe. Ko je postavil Kristus človeku nadnaravni in transcendentni smoter, tedaj mu je obenem podal razlog, zakaj naj si ne želi zadostitve vsem svojim željam že na tem svetu in zakaj naj se marsikaterim užitek in prijetnostim odpove. Tudi resničnost in ljubezen do resničnosti je važno vzgojno sredstvo v Kristusovi pedagogiki. Saj se Kristus sam na odločen način bori proti formalizmu in zunanosti farizejstva ter zahteva notranje razumevanje religioznega duha. Prav tako nas je naučil, da gledamo človeka v njegovem hotenju in v celotni notranjosti ter ga ne sodimo samo po zunanostih in po slučajnih dejanjih. Tudi njegova prilika o vdovi, ki je darovala svoje poslednje novce, je za nas ugodna priložnost, ob kateri spoznamo, kaj pomeni pravo dobro dejanje in da ga znamo ločiti od navideznega dobrega dejanja. Končno pa je zelo

važno Kristusovo vzgojno sredstvo tudi delo in dejavnost. Kristus ne zahteva od svojih učencev in vernikov samo sentimentalnega religioznega duha in religiozne teorije, temveč poudarja venomer potrebo po dejanjih in po dobrih delih. Po zahtevi dejavnosti se krščanstvo bistveno loči od budizma.

Za Kristusovo pedagogiko je končno zelo značilna tudi *metoda*. O Kristusovi metodi poučevanja in vzgajanja moramo reči, da je sploh najuspešnejši način osvajanja človeških duš. Njegova metoda je najprej docela življenjska, ker izhaja iz življenjskih konkretnih primerov. Razen tega pa je ves Kristusov nauk namenjen življenju in življenjski praksi. Njegovo metodo odlikuje tudi simbolika, ki s svojo neposrednostjo in močjo prime človeka za dušo in mu dá doživeti lepoto Kristusovega nauka. Pomislimo samo na sijajno simboliko pri imenu Peter, češ, »ti si skala in na to skalo bom zidal svojo Cerkev«. Njegovo metodo odlikuje tudi nenavadna plastičnost in nazornost, tako da nimamo ob čitanju sv. pisma nikjer občutka, da gre zgolj za kako teorijo in abstraktnost. Radi tega smemo imenovati njegovo metodo vzgajanja tudi doživetostno, ker ni vplival s svojimi nauki samo na razumsko stran človeka, temveč na njegovo celotno duševnost in ga je privedel do tega, da je njegov nauk tudi pristno in osebno doživel.

Če primerjamo to na kratko orisano Kristusovo pedagogiko z nauki moderne pedagogike, najdemo nenavadno podobnost. Tudi moderna pedagogika se trudi prikazati človeku nematerialistični in duhovno usmerjeni vzgojni smoter, čeprav ne poudarja vedno samo religiozne duhovnosti. Dalje poudarja moderna pedagogika oblikovanje človeka v osebnost in ne more nikdar dosti poudariti vrednosti posameznega človeka za kulturno življenje. Razen osebnostne vzgoje poudarja ta pedagogika tudi človekove socialne dolžnosti, ki jih ima kot člen različnih občestev. Kristusova vzgojna sredstva pa so enostavno prešla v zakladnico moderne pedagogike. Saj poudarja ona venomer potrebo po ljubezni, dobroti, odpuščanju in zaupanju, ljubezen do resnice in do resničnega smisla različnih vrednot, poudarja vzgojno vrednost trpljenja, odpovedi in prav posebno potrebo po človekovi dejavnosti v življenju. Metoda Kristusovega učenja in vzgajanja pa je sploh najmodernejša metoda, ker upošteva oba najvažnejša vzgojna zahtevka, življenjskost in neposredno doživetost.

Iz te kratke primerjatve med Kristusovo in moderno pedagogiko, ki pa je ne smemo razumeti samo po besedah, temveč po smislu in duhu obeh vrst pedagogike, vidimo, da je res eden naš učenik, in to je Kristus. Vsak še tako laično usmerjen učitelj sega torej pri najmodernejši pedagoški teoriji in praksi v bistvu do Kristusovih naukov, pa bodisi, da se tega zaveda ali ne. Za nas krščansko doživljajoče učitelje pa je stvar še enostavnejša in popolnejša, ker črpamo svoje pedagoško znanje in delo po eni strani iz moderne pedagogike, po drugi pa nam je odprto vse bogastvo in vsa polnost Kristusovega evangelija, katerega kot živi kristjani tudi v svojih dušah doživljamo. Radi tega pa nastaja seveda za nas zelo važna naloga, ki je v zvezi s tem, da smo učitelji in da smo Kristusovi učenci. Poklicani smo za izvrševalce Kristusove oporoke in to je delo učitelja v smislu Katoliške akcije. Katoliški učitelj je po svojem doživljanju in življenju Kristusovega nauka postal njegov učenec in tudi zanj veljajo Kristusove besede: Pojdite in učite vse narode. Katoliški učitelj je že sam po sebi živi ud Cerkve in izvršuje misel Katoliške akcije, kolikor razširja z besedo in z dejanjem Kristusov nauk in Kristusove pedagoške in vzgojne ideje. Zato živimo v sebi Kristusovo življenje in pojdimo po njegovem naročilu ter učimo z njegovim naukom svoje učence in tudi vse druge ljudi, katerim moremo postati učitelji! Katoliški učitelj ima samo enega učenika, ker je spoznal in doživel vzvišenost in popolnost njegovega nauka in zato skrbi, da njegov nauk ne ostane samo vzvišena in

idealna beseda, temveč postane meso in življenje v njem samem in po njem tudi v vseh tistih, katerim je on postal učitelj. Kristus je poleg duhovnika poklical v svoj vinograd tudi učitelja in mu je izročil eno najlepših nalog: na Kristusov način in po njegovi metodi voditi mlade duše k Bogu.

Po končanih govorih se je izvršila slovesna obljuba slovenskega učiteljstva. Zborovanje je doseglo svoj vrhunec ob krasni katoliški himni »Povsod Boga«, ki gotovo ni bila še nikjer s takim navdušenjem in tako dovršeno zapeta kot na tem zborovanju. Besedilo obljube se glasi:

c) Slovesna obljuba učiteljev

Predsednik: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

Da bo to vaše delo uspešno in da postanete vredni vojščaki v tej Katoliški akciji, je potrebno, da s slovesno obljubo to svojo odločno voljo potrdite. Zato vprašam:

1. Ali obljubite:

a) da boste krepili v sebi in svojih otrokih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sebičnost;

b) da postanete v svojem poklicnem delokrogu in kamor sega vaš socialni vpliv, odločno odstranjevali vse npravne nevarnosti;

c) da boste kot krščanski vzgojitelji in predstojniki skrbeli za dušno in telesno srečo njih, ki so vam izročeni;

č) da boste delali za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter z zgledom podpirali farno skupnost in dušnega pastirja;

d) da boste dvigali družinsko skupnost in domačnost družinskega življenja, ki sta danes v veliki nevarnosti;

e) da boste z zglednim življenjem podpirali vaše poklicno delo, ki naj bo vaša častna dolžnost ter plemenita služba Bogu in družbi.

Ali obljubite? — Obljubimo.

2. Ali obljubite:

a) da se boste v socialnih vprašanjih ravnali po nauku sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

b) da se boste zlasti spoštljivo držali Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanskem zakonu in krščanski vzgoji otrok;

c) da boste kot katoliški izobraženci in vzgojitelji odločno ter dosledno izpovedovali vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščali zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

č) da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjali razdiralno kritiko ter zvesto čuvali avtoriteto in skupnost;

d) da boste pokorni svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo.

3. Ali obljubite:

a) da boste živeli iz vere v odrešilno moč presvetega R. T.;

b) da boste zelo pogosto, vsaj za trenutek obiskali svojega božjega prijatelja Jezusa v tabernaklju;

c) da boste pri sveti maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

č) da boste prejemale sami in skupno s svojimi družinami in mladino pogosto Jezusa v R. T., da boste močni in strašni hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite? — Obljubimo.

Za konec je zadonela v zborovalni dvorani mogočna katoliška himna »Povsod Boga«, ki so jo navzočni zapeli nenavadno udarno in učinkovito. Zborovanje slovenskih učiteljev je nedvomno doseglo svoj smoter ter je v srca zborovalcev vsadilo nepozabno misel na izvajanja govornikov. Naj Bog da svoj blagoslov, da bo vsejano seme vzknilo in sad obrodilo.

12. Zborovanje mater

Na dvorišču Alojzijevišča se je zbralo k svojemu stanovskemu zborovanju nad tisoč slovenskih mater. Zborovalke so zavzele ves obširen prostor, razporedile pa so se tudi po hodnikih v vseh nadstropjih ogromne zgradbe: prekrasen pogled na to zdravje slovenskega rodu, na to moč slovenskih domov.

Predsednica zbora *Franja Brodarjeva* je nekaj po 11 otvorila zborovanje ter nato pričela s svojim govorom »Blagor telesu, ki te je nosilo«, v katerem je navdušeno in prepričevalno ovrгла pomisleke, ki se danes navajajo proti družinam s številnimi otroci. Udeleženske so z živahnim odobravanjem pokazale, kako jim je govorila iz srca.

Za škofovega zastopnika na tem zborovanju je bil določen stolni župnik in kanonik dr. Tomaž Klinar, tajnica je bila Vera Debeljakova.

a) Blagor telesu, ki te je nosilo! (Lk 11, 27)

Pred vami, krščanske matere, naj na kratko spregovorim o svetosti materinstva. Skupno naj bi se nam obnovila zavest, kako svet je materinski poklic in kako velika in javnega obsojanja vredna je pregreha mater, ki materinstvo zanemarjajo in zlorabljajo.

Pri nas se tuje šege in navade rade udomačijo, tudi ako so slabe. Tako nas je zlasti svetovna vojna seznanila s tisto vrsto materinstva, katero hoče le bolj uživati kot pa se za otroke žrtvovati; že mnogo mater je med nami, ki ne marajo več otrok kakor enega ali dva. Rojstni prirastek pri Slovencih že poprej ni bil bogve kako velik; po vojni pa gre vidno navzdol. Črv je zaglodal na strženu našega naroda. Hiše s številnimi otroki so prišle v nevarnost; poštene matere morajo vedno bolj pogosto poslušati začudena vprašanja: Kako pa to, da imaš tolikšno družino? Ali nič ne gledaš nase, ali nista dva dovolj?

Javnost prireja materinske dneve in proslavlja materinstvo. Žal pa, da se na takih proslavah javno ne ožigosajo in ne osramote nepoštene matere, ki morajo povešati oči pred Bogom in bi morale povešati oči pred lastnim narodom in lastnimi otroki. Samo tiste matere so vredne proslave, katere v zakonu žive, kakor jim je v vest zapisal Bog in kakor jih navaja nezmotna učiteljica človeštva, sveta Cerkev. Javno je treba počastiti matere, ki se žrtvujejo za svoj rod.

Naj se mati, ki samohotno omejuje materinstvo, še tako izgovarja; naj jo ne vem kdo zagovarja v razgovorih, v javnih nagovorih in v tisku. Nepošteno ravna taka mati in velja ji klic Janeza Krstnika: »Ni ti dovoljeno!« Vest se ne da prevpiti, ne preglasovati; tudi javno mnenje je ne uniči.

Materinstvo je vzvišen poklic. Kaj hočete še višje odlike, kakor če sam Stvarnik komu prepusti del svoje stvarilne moči, da novo bitje pokliče v bivanje! In nam staršem, nam materam je predobri Stvarnik dal oblast in moč, da obujemo in gojimo novo življenje; v nas materah se začenja in po nas ohranja in krepi telesno in dušno življenje otrok, ki so namenjeni za Boga in za večno srečo. Kaj hočete večje odlike? — Res da hoče Bog, da je materinstvo neprestana žrtev; res da je ob odhodu iz raja zaklical prvi materi Evi: »Namnožil bom težave tvoje nosečnosti, v bolečinah boš rodila otroke.« Ali Bog je plačnik za materinske žrtve že na tem svetu in je z materinstvom združil tudi notranje veselje in take najplemenitejše užitke, kakršnih noben poklic ne more nuditi.

Otrok je najlepše, kar sploh biva pod božjim soncem in pesniku Gregorčiču se je zdelo, kakor da gleda v nebesa, kadar je gledal v nedolžne otrokove oči. Kako še vse bolj na široko se pa odpira pogled v nebo nam materam, kadar se zagledamo v lepe in nedolžne očke svojih lastnih otrok, ki smo jih za ceno mladosti, zločnosti, neredko tudi za ceno nevarnosti lastnega življenja rodile in ohranjale pri življenju!

Še tako ubožna in nadložna mati čuti nedopovedljivo srečo, ko gleda iz dneva v dan in iz leta v leto, kako se njen otročiček na telesu in duši razvija in kako se mu dramijo in večajo dušne zmožnosti.

In vse te užitke daje Bog materi ne le pri prvem ali drugem otroku, ampak je sreča materinstva vedno večja, čim več je otrok, ker vsak naslednji zahteva več žrtev. Bog, predobri Stvarnik in prevelikodušni plačnik, gleda s čedalje večjim veseljem in blagoslovom na mater, kolikor več njenih otročičev mu prinesejo h krstnem kamnu in jih pripeljejo k angelski mizi prvega obhajila.

Naj to preudarijo matere, ki odklanjajo otroke, katere jim je Bog namenil! Saj so morda bile napačno vzgojene; morda jih je že njih lastna mati napačno usmerila, morda so postale žrtev znanke ali napačnega tiska! Spregledajo naj in uvidijo, kako neresnični so izgovori, s katerimi nepoštene matere izgovarjajo in olepšavajo svojo zмотo.

1. Zdravje matere — tako pravijo — zahteva omejevanje porodov. Materinstvo terja žrtve, tudi težke žrtve; včasih terja celo življenje. Kakor je učlovečeni Sin božji dal lastno življenje, da smo mi prejeli nadnaravno življenje, tako je Bog svojemu Sinu naredil podobne mnoge matere, ki lastno življenje izgube, da dajo življenje otroku. To so velikodušne junakinje, katerim Bog velikodušno plačuje njih žrtev. — Božja milost krepi in hrabri tudi matere, katere so v svojem poklicu izgubile zdravje; šibke so postale, da je krepak njih rod. Tudi njim je Bog pripravil venec obilnega plačila.

Na splošno pa moramo ugotoviti, da veliko več mater oboli in hira zaradi otrok, katerih ne marajo spočeti, kakor zaradi otrok, ki so jih rodile in vzredile. Materinstvo, in sicer pošteno in vestno materinstvo, je zahteva naše ženske narave. Vsak greh zoper naravo se pa že na tem svetu maščuje.

2. Drugi njih izgovor: Če ni dosti otrok, so tisti bolj zdravi in krepki, ker so deležni večje skrbi in nege.

Krščanske matere, ve dobro veste, da zdravje in čilost nista zavisna samo od neprestanega krmljenja in siljenja k hrani, ampak zavisita tudi od zmernosti, urejenosti in utrjenosti. Zato je pa družina s številnimi otroki naravnost visoka šola! Med bratci in sestricami se otrok že od zgodnje mladosti uči pozabljati nase in na svoje domislice; potrpeti zna; uči se skromnosti in zadovoljnosti z malim. Kar mu starši dajo, hvaležno in veselo sprejema. Tak otrok bo v življenju krepak in odporen po duhu, pa tudi po telesu, in se bo smejal svojemu pomehkuženemu tovarišu iz hiše, kjer je bilo le dvoje otrok.

3. Slabe gospodarske in premoženjske razmere silijo matere, da omejujejo rojstva. To je tretji izgovor.

Imetje tega sveta je bilo in bo neenakomerno razdeljeno med ljudi. Eni imajo več, drugi manj. Nekateri celo trpe uboštvo in Jezus, ki je gledal v bodočnost, je dejal: »Ubožce hoste vedno imeli med seboj.« Kakor so ubožni posamezni ljudje, tako so ubožne tudi družine. Bog je tako uredil, a je hkrati blagroval uboštvo kot bolj zanesljivo pot proti zadnjemu smotru ter je sam doraščal v ubožni nazareški družini.

Pa Bog skrbi za vsakega človeka; tudi ubožno mater in njene ubožne otroke ima zapisane v svojo skrbno previdnost. Bog preživlja vsak dan na milijone in milijarde živih bitij, ki nimajo ne uma, ne neumrljive duše; pa bo pozabil na matere in njih otročiče? Vanj naj zaupajo! Starši naj store za otroke, kar pač morejo, vse drugo bo dodal Bog. Jezus je budil zaupanje na božjo previdnost, ko je pokazal na cvetlice na polju, katere ne tko in ne predejo, a še bogati kralj Salomom ni imel obleke, kakor njih ena; pokazal je tudi na ptice pod nebom, ki ne nesejo in ne spravljajo v žitnice, a so nasičene vsak večer, ko gre sonce za goro. Ljudje, zlasti še me matere moramo zaupati na Boga, ker ako je našim otrokom dal telesno življenje in jih je pri krstu sprejel za svoje otroke, ne bo nikoli pozabil nanje.

Kadar smo malodušne, pogledimo v preteklost, ko je bilo zelo hudo, pa se je vendarle vse lepo izteklo, ko je božja roka dobrotno posegla vmes.

Ni se začelo in razpaslo omejevanje porodov v deželah, kjer je hudo in trdo za življenje, ampak v deželah, ki so bogate. V naši borni Hercegovini srečujete ve-

liko otrok, izumira pa plodna in bogata Slavonija! Uboštvo ne uničuje otrok, ker je z uboštvom Bog, ampak jih uničuje bogatija, ker gre z njo brezverje in brezvestna želja po zložnosti in uživanju.

Matere, pomagajmo po svojih močeh, da med našim ljudstvom zopet zacvete in obrodi svoje božje sadove krepost krščanskega upanja in zaupanja na Boga, ki ni nehal bivati in skrbeti za svoje stvari, zlasti še za ljudi! Ako nas v presveti Evharištiji hrani in krepí z nadnaravnim kruhom, nas bo hranil in krepil tudi z naravnim, za katerega nas je učil prositi v četrti prošnji očenaša!

Naše slovenske matere so v vseh minulih stoletjih v svojih bornih bajtah in ob vsej tlaki in desetini rodile in vzrejale številen zarod; stare krstne knjige nam govore, da so naše babice znale ljubiti svoje otročiče in so jim požrtvovalno posredovale življenje, zaupajoč na Boga in na božjo previdnost. Ob njih življenjskem pogumu naj se sramotno poskrijejo vse tiste njihove brezvestne potomke, ki bolj ljubijo sebe kot otroke! Nimajo pravice kričati, da so nacionalne in narodne, ker tista mati je zares narodna in nacionalna, ki rodi in vzreja narodu in državi številne člane! Naš slovanski jug spoštljivo izreka ime majke Jugovičev, ker je rodila in vzredila osem junakov, ki so na Kosovem padli za vero in narodnost.

4. Četrti izgovor: Bojimo se, ali homo mogle otroke dobro vzgojiti, zato jim ne dajemo življenja.

Kakšno modrovanje! Že v naprej tako sramotno vreči puško v koruzo! Potem naj se take matere rajši sploh ne poročajo, kajti vendarle je laglje vzgojiti številnejšo družino, kjer gre vse naravnim potom in se otroci vadijo v samoodpovedi in v resnejšem pojmovanju življenja! Svetnike navadno srečujemo v družinah, kjer je bilo dosti otrok. Ob številnih brateh in sestricah so se učili obzirnosti, dobrote, usmiljenja in plemenitosti; njih večja samostojnost jih je že pri otroških igrah navajala k pogumu in odločnosti za dobra dela.

Kako težavna in obupna pa je vzgoja edinčka ali edinih dveh otročičev! Mati tišči s svojo ljubosumno ljubeznijo za njima in ju hoče za vsako ceno prikleniti nase. Zato ju razvaja. Vse stori namesto njiju, jemlje jima samostojnost in življenjski pogum. Tak otrok postaja vedno večji trinog nad svojimi starši. Le sebe vidi in svoje želje, do drugih je neobčutljiv in trd. Ne zna ceniti dobrot svojih preskrbnih roditeljev, zato jih jima tudi ne bo vračal.

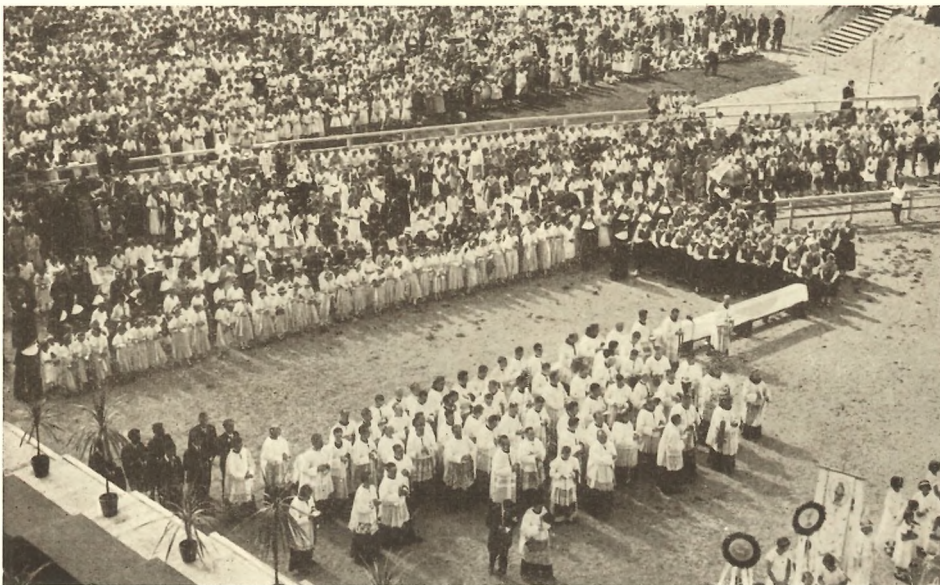
Kjer je le en otrok ali le dva, v tisti hiši ni vedrega mladostnega veselja, vrišča in smeha. Le večje število bratcev in sestric ustvarja otroško ozračje, le tam se otroci naravno razvijajo. Spomin na tako mladost bo ljub otrokom in staršem. Nasprotno pa: nepopisno trpe starši pri enem ali dveh otrocih zaradi vedne bojazni, da se mu kaj zlega pripeti; vsako nezgodo gledajo v pretiranem merilu. Mladost je takim otrokom muka.

5. Še enega izgovora ne smemo zamolčati: take matere ne marajo otrok, ker otroci jemljejo materi telesno lepoto in svežost.

Krščanske matere, to je pa res. Otroci jemljejo materi telesno lepoto in svežost. Pa krščanska mati jim jo rada dá, ker jih ljubi. Njena mladost se bo iznova rodila v vsakem njenem otročiču; vsak njen otročiček je del nje same; ko bo shodil in začel govoriti, ko bo prvo pesemco zapel in se prvič radostno igral s tovariši, bo mati to v njem delala. Ko bo njena hčerka v svoji prvi in edini ljubezni vztrepotala pred lepoto materinstva, bo njena mati, ki bo takrat morda že v letih, čar mladosti iznova v njej doživela.

Molitve pred obhajilom mladine med mašo na Stadionu

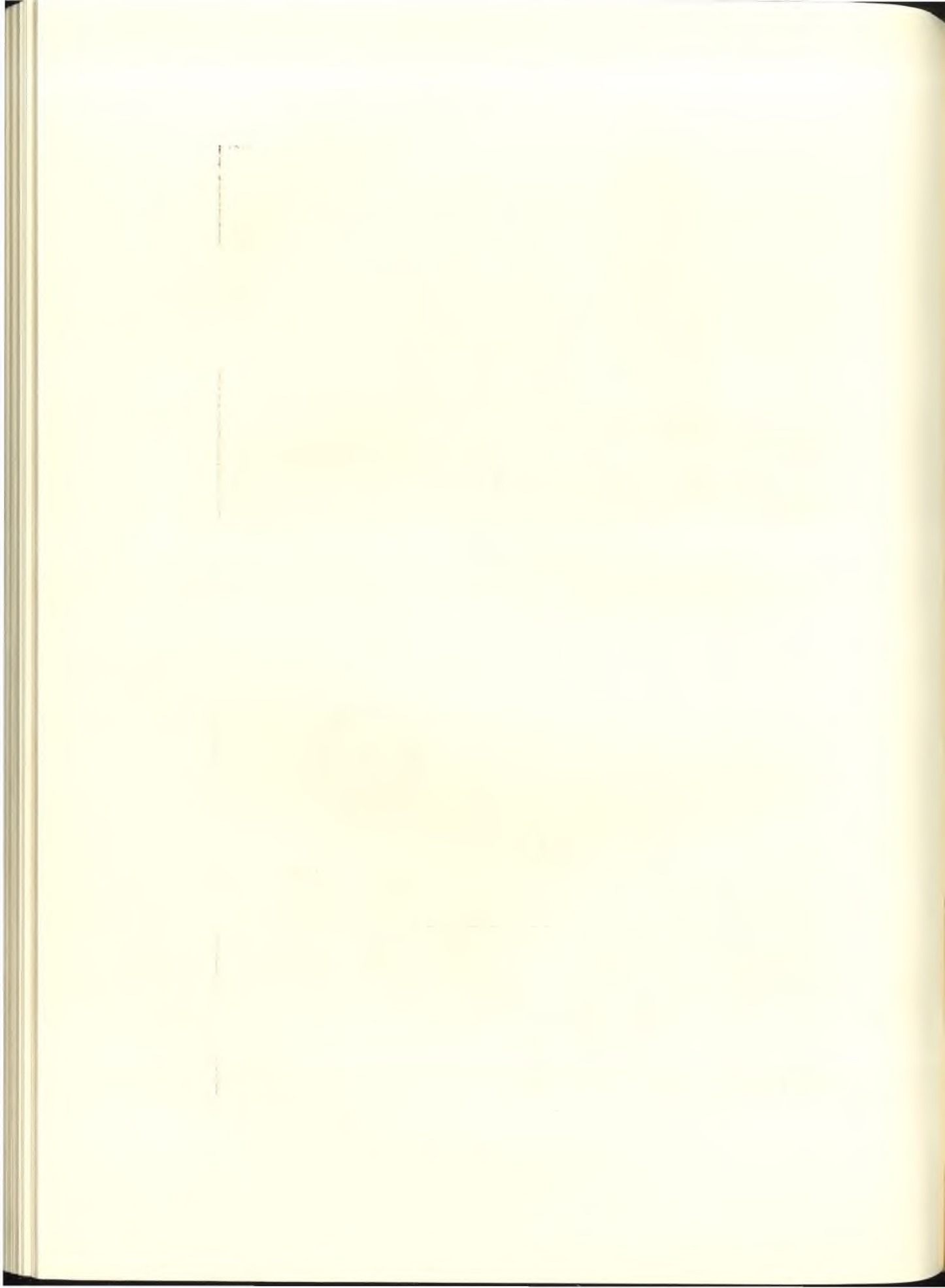
Pred svečanim skupnim obhajilom mladine na Stadionu

Škof dr. Gregorij Rožman gre obhajati mladino v areno Stadiona

Škof dr. Gregorij Rožman obhaja mladino na Stadionu

Nemški pisatelj Rosegger opisuje na več mestih svojo mater. Nekje pravi, da mati nikjer ne stoji v spominu pred njim kot mlado dekle ali v lepoti prvih materinskih let, ampak vedno le kot starka z nagubanim obrazom in uvelimi rokami; z golobje belimi lasmi stoji v duhu pred njim in ga ljubeče gleda z dobrimi očmi, iz katerih odsevajo njeni trudi in njene bridkosti, ki jih je imela z otroki. — Da, to je prava materinska lepota; tudi me si svojo mater najraje tako predstavljamo.

Tisto mater, ki noče otrok, da bi ostala lepa in mikavna, pa naj bo sram!

Sram naj je bo tudi, ko v cerkvi sliši Jezusovo besedo v evangeliju: »Žena na porodu je žalostna, ker je prišla njena ura; ko pa porodi dete, ne misli več na bridkost, od veselja, da je človek rojen na svet.«

Da, človek, ki je lep po telesu in vzvišen po duši; človek, ki bo sin ali hči naroda in član države; človek, ki je zanj umiral včlovečeni Bog, ker ga je odločil za večno življenje; človek, čigar vrednost je večja kakor je vrednost vseh palač, zakladov in lepot sveta; človek, ki je otrok materin, pa je tudi božji otrok.

Slava in spoštovanje našim poštenim, požrtvovalnim materam, ki pozabljajo nase in se kakor tihe lučke uporabljajo v telesni in dušni blagor svojih številnih otrok! Bog jih spoštuje, spoštujmo jih tudi mi vsi!

Ko je ponehalo navdušeno pritrjevanje izvajanjem prve govornice, je nastopil s svojim govorom stolni kanonik in župnik *dr. Tomaž Klinar*, ki je podal krasno zasnovano misel o družini in Evharistiji.

b) Kje hočeš, da ti pripravimo velikonočno jagnje? **(Mt 26, 17)**

»Kje hočeš, da ti pripravimo velikonočno jagnje«, tako so vprašali učenci Gospoda. In Gospod jim je povedal, kje bodo našli opremljeno obednico. Tudi krščanska mati mora svoji družini pripraviti velikonočno jagnje, vse svoje voditi k evharističnemu Zveličarju.

Mati je poklicana za velike žrtve. Menim, da njej posebno velja apostolova beseda: »Dajte svoja telesa v živo, sveto, Bogu prijetno daritev« (Rimlj 12, 1). Bog križa ne zaupa vsakomur; največjega je zaupal svojemu Sinu. In od tega križa priteka vsa milost. Za ta križ je Jezus zajemal moči od Očeta. Ker je bil eno z Očetom, je molil: »Tvoja volja naj se zgodi« (Lk 22, 42).

Tako ravna tudi mati. Vsa njena moč za žrtve je v Bogu. Njene žrtve? Poglej poklic in vidiš žrtve! Zastopnica Boga samega je. Božje življenje v družini mora oblikovati. Božja dobrotta se po njej javlja. Božja lepota iz nje odseva. Božja ljubezen po njej družino objema. Duše, podobe božje, so njej izročene v oblikovanje. Božje delo je v materine roke izročeno! Sama je večkrat uboga, šibka, slabotna. Vsa njena moč je v zvezi z Bogom. V tej moči vodi vso družino k Jezusu.

Prečudovit je za mlado dekle trenutek poroke. V nebeške zaklade posega in deli svojemu izvoljencu milosti za vse poznejše življenje. A življenje je tako trdo, kruto. Koliko odpora proti milosti najde pozneje žena pogosto v možu. A prav v tej duši je treba izklesati podobo božjo. Ženi je treba velike potrpežljivosti, odpovedi, vdanosti. Včasih mora čakati dolga leta. Samo takrat zmore vse to, če je sama vedno z Bogom združena. Evharistični Jezus jo podpira.

Mož opazuje njeno delo, potrpežljivost in vdanost. Prej ali slej se mu rodi spoštovanje do take žene; sramuje se svojega ravnanja in najde pot k poboljšanju. O, zgled evharistično živeče žene, ta preobrazuje može. Žena, ki z Jezusom živi, najde vedno pravo besedo, ki v ljubezni poišče, kar je v možu božjega. Zmaga njena je najlepše kronana v tem, da kmalu pelje tudi moža kot pogostnega gosta k angelski mizi.

Mati naj varuje Bogu tudi njegov predragoceni zaklad, otroke. Od Boga so ji dani. Kakšna zveza! Bog, mati in oče! Krščanska mati se zaveda, da mora otroke vzgajati za Boga. Strašna odgovornost, ki teži na materi! Sladka dolžnost, ki posvečuje mater!

Otrok, umit v vodi sv. krsta, je svet ud Jezusovega telesa. S kolikim spoštovanjem treba zanj delati! Jezusa sprejmeš, ko otroka sprejmeš.

Srečna mati, ki se zaveda, da ji je Bog otroka zato dal, da iz njega naredi nekaj velikega: ves krščanski mora postati. Pri sv. krstu je otrok postal otrok božji; a Tebi, mati, je pred vsem dana naloga, da to čast do popolnega razvoja vodiš in ji do usovržitve pomagaš.

Z besedo in zgledom mora mati otroku oznanjevati globoko vero in močno ljubezen. Naučiti jih mora, da žive res iz vere, da se vadijo v čednostih, ki značijo svetnike. Naš čas zahteva, da katoličani res pričujejo za Kristusa; biti morajo polni ljubezni do Cerkve, do papeža, pripravljeni ju braniti in poveličevati.

Mati! Leska otroškega očesa nihče ne razume tako kot ti. Ta sijaj, iz raja nedolžnosti sije, iz svetih lilijskih vrtov, napojenih z milostjo! Skrbi za neomadeževano čistost svojega in božjega otroka!

Življenje zahteva otroku odgovora na prevažna vprašanja v življenju, o začetku življenja, o čudovitem nadaljevanju božjega stvarjenja po starših. Otrok čaka, da mu izpregovoriš. O, prehití umazano govorjenje ceste in skriven šepet nepoklicanega prijatelja ali prijateljice! Tvoja sveta beseda je otroku odrešenje! Tvoje pojasnilo je varno zavetje čistosti in močan bran napadom mesenosti. O, sveta materina beseda, ki v otrokovi duši božjo lepoto ohrani! O, blagoslovljena materina beseda, ki prekipevajoče življenje v božje namene uravnava!

Notranja moč tvoji besedi pa bodi tabernakelj. Otroka vzgajaj pri evharističnem Zveličarju. Svetniški Pij X. je odprl tabernakelj. Tja vodi otroka! Pojdi z njim! Naj rastejo tvoji otroci ob angelskem kruhu! Evharistična vzgoja naj bo krona vse tvoje vzgoje! Kako bogat je otrok, ki mu je mati vcepila iskreno ljubezen do tabernaklja!

Otrok dorašča. Skrbi, da bo tudi v teh letih pogosto pristopal k obhajilu. Potem se ti ni bati: otrok bo ostal čist, pošten, zvest Bogu in udan tebi in očetu. Vse skušnjave, vsa zalezovanja bodo ostala brezuspešna. Do dna duše prepričan trdim, da je čistost fantovskih let in očarujoča plemenitost dekliških let zagotovljena najbolje in le v pogostnem obhajilu.

Mati, končno moraš otroka za nebesa vzgojiti. To je vsa skrivnost krščanske vzgoje. Temu smotru mora služiti tudi vsa vzgoja v šoli. Pouk v šoli ne sme v nobenem oziru ovirati dosego tega cilja. Zato krščanska mati budno pazi, kaj se otrok uči v šoli, v katerih smereh se vzgaja. Njena dolžnost je, da zahteva od pouka v šoli usmerjenost, ki prave krščanske vzgoje ne izpodkopava, temveč v vsem pospešuje.

Mati, na vse moraš paziti, da vzgojiš otroke v cele katoličane, ki ne bodo poznali polovičarstva in ne kompromisov. Hodili bodo v božji luči, zavedajoč se, »da niso od tega sveta« (Jan 15, 19) in »da že sedaj žive v nebesih« (Fil 3, 20). Tako

vzgojeni otroci bodo enkrat tudi sami ustanavljali družine, ki bodo zvesto služile Bogu. Mati, po volji božji si ti tista učiteljica in vzgojiteljica, ki trdno in varno podlago postavljaš celim rodovom božjih otrok. Sama vidiš, da brez Boga te svoje vzvišene naloge vršiti ne moreš. Tvoja moč je v Bogu! Naj bo tvoja duša vedno po obhajilu združena z nebeškim vzgojiteljem!

Žena, mati se v živi veri tudi globoko zaveda dolžnosti, ki jih ima do poslov v družini. Ona ve: posli so člani družine, ki naj bodo deležni vsega družinskega veselja in trpljenja. Saj so ravno dobri posli podpora in blagoslov gospodarskemu prosperanju družine, podpora in blagoslov družinskemu življenju, podpora in blagoslov v križih, ki družino obiščejo. Posli spadajo k družini. Zato gospodinja skrbi, da verske dolžnosti izpolnjujejo, da se varujejo grešnih priložnosti, da napredujejo v čednostih. Posebno k obhajilu jih vodi. Kakor skrbi v tem oziru za otroke, tako tudi za posle. Če dobri posli opazijo pri gospodinji to skrb, kako se potem družine oklenejo; ni jim samo kraj in prilika zaslužka, postane jim dom, hiša, kjer razžive življenje otrok božjih. Služba v taki hiši ni suženjsko hlapčevstvo, temveč življenje v prostosti in ljubezni božjih otrok.

Mati, gospodinja! Kajne, z evharističnim Bogom združena boš mogla tudi poslom biti zvesta in ljubeča vodnica.

Tako čuva mati v svojem velikem poklicu versko življenje v družini. Velike naloge ima — vseh nismo našeli — velike žrtve jo spremljajo in čakajo. Na zemlji dela in trpi, ravna se pa po apostolovem navodilu: »Kar je zgoraj, po tem hrepenite, ne po tem, kar je na zemlji« (Kol 3, 2). Dela in trpi združena z evharističnim Jezusom, da se bo takrat, ko se bo prikazal kot Sodnik, tudi ona z njim prikazala v slavi (Kol 3, 4). Srečna bo mogla reči, da je po njej v njeni družini zavladal »v vsem Kristus« (Kol 3, 11).

Matere, s tega veličastnega kongresa pojdite domov v svoje domove in budno skrbite, da po vaših žrtvah in vaši ljubezni v vaših družinah Kristus kraljuje, Kristus zmaguje, v sveti hostiji vam gospoduje!

Govor odličnega govornika je prekinil s svojim prihodom škof dr. Gregorij Rožman, ki so ga zborovalke navdušeno pozdravile. V njegovem obisku so zborovalke videle posebno počaščenje in so bile vesele pozornosti, ki jim jo je pokazal visoki odličnik.

Slednjič je povzela besedo *Asta Basajeva* iz Ljubljane, ki je ob sveto-pisemski besedi »Tvoji otroci so kot oljkove mladike okoli tvoje mize« poudarjala pomen in nujnost evharistične vzgoje ter govorila o vzvišenih nalogah matere, da vodi otroke k evharističnemu kralju, če jih hoče vzgojiti za Boga in domovino.

c) Tvoji otroci so kakor oljkove mladike okrog tvoje mize (Ps 127, 3)

V teh dneh, ko si hočemo, kleče pred Jezusom v sv. Rešnjem Telesu, izprositi blagoslova za versko prerojenje in prenovljenje našega naroda in vse države, se mi zdi, da ni važnejšega zborovanja od zborovanja katoliških mater. Iz naročij mater vstaja narodu novo življenje. Iz src mater, iz njihove ljubezni in njihove vzgoje pa prihaja življenju naroda nova verska pomlad.

Razrvano je danes vse življenje. Bolna je vsa naša družba. Najgloblje pa so rane našega družinskega življenja, ki vedno bolj hira in umira. Zato čaka nas matere neizmerno veliko, a vzvišeno delo: ozdraviti moramo naše družinsko življenje, prenoviti ga, dati mu novih sokov in moči, dvigniti ga iz bolnega ozračja današnjega sveta in ga vnovič posvetiti.

Silna je ta naloga in morda so res samo materine roke in materine rame močne dovolj, da ne bodo omagale pod tem težkim bremenom. Moramo pa biti za to nalogo temeljito pripravljene. Tako je poudaril že sv. oče Pij XI. v svoji okrožnici o krščanski vzgoji iz leta 1929., ko govori o objokovanja vrednem propadanju današnje družinske vzgoje: »Med tem, ko se za službe in poklice častnega in posvetnega življenja, ki so gotovo manj važni, zahtevajo dolge šole in natančna priprava, pa so danes mnogi roditelji, ki so preveč zatopljeni v časne skrbi, za najvažnejšo službo in dolžnost vzgoje malo ali sploh nič pripravljene.«

Stremimo me matere, ki že same nosimo težo in odgovornost vzgojnega dela, za tem, da prodre v naše ljudstvo zavest o nujni potrebi podrobnega stanovskega pouka za matere. Kot se z uspehom vrše razni gospodinjski tečaji, tako bi se morali vršiti še temeljiteje pripravljene razni materinski tečaji. Še prej pa skušajmo pridobiti vsako dekle, stopajočo v materinski poklic, da se bo pripravila nanj z dobrimi duhovnimi vajami. In v dneh priprave bi morala biti njena najljubša knjiga — knjiga nadškofa dr. Antona B. Jegliča o krščanskem družinskem življenju.

Težko, težko je materino breme, a spet ni lepše sreče od te, ki jo najde dobra mati v lepem družinskem življenju. Ko so se Judje vrnili iz bridke babilonske sužnosti v svojo domovino, so v sveti deželi spet vstajali lepi tihi domovi. To je bila lepa pomlad! Tako je prevzelo tudi psalmista, da je v 127. psalmu popisal tiho srečo blagoslovljenega družinskega življenja. Mati je v domu kakor rodovitna trta, otroci pa kakor oljkove mladike okrog domače mize. O, da bi tudi iz razrvanosti in babilonske sužnosti današnjega časa prišli v novo pomlad, ko bodo posejani po naši zemlji sami dobri, lepi domovi!

Matere smo poročstvo take bodočnosti.

Tiho in skrivnostno je vse delo materine ljubezni in vzgoje. Najtišje in najskrivnostnejše v času, ko je otrokovo življenje še čisto združeno z materinim življenjem. Dolge knjige so že napisane o tej tesni zvezi materinega in otrokovega srca, ki ni odločilna samo za otrokovo telo, marveč za ves njegov značaj in duševni razvoj. Po materinem srcu se oblikuje otrokovo srce. Vanj so vsajena materina nagnenja. Otrokovo srce slabijo materine slabosti in napake. Kako torej že v tej dobi gradimo matere otrokovo bodočnost in s tem bodočnost naroda! Vsi sveti in božji bi morali biti ti dnevi za vsako mater.

Brala sem lepo knjigo — pisma danske konvertitinje — vdove, ki je vstopila v karmeličanski samostan v Rimu, a je ostala s svojim sinom in pozneje z njegovo družino v tesnem duševnem stiku. Sinovi ženi, ki pričakuje otroka, piše tako-le: »Odgovornost za otroka ne pride šele v nekaj letih, ne pride v nekaj mesecih, saj je že tu, vsa živa in silna! Verjemi svoji materi: tu je že, sveta in resno odločilna za tvojega otroka, ne samo za njegovo časno, marveč pred vsem za njegovo večno življenje. Da je tvoj mož, moj sin, postal po rani izgubi očetovi ob svoji materi tak, kakor ga sedaj ljubiš in spoštuješ, je velika milost božja. A poleg božje dobrote sem prepričana, da se je razvil njegov značaj v tistih devetih mesecih, ko sem ga nosila pod svojim srcem. Lahko rečem, da sem takrat samo zanj živela. Če sem bila kdaj v

življenju dobra, če sem se kdaj zatajevala in premagovala, sem se gotovo v tistem svetem času. Bil je tudi otrok mojih molitev.«

Matere, imejmo v tako svetem času res neprestano pred očmi otrokovo dušo!

Z otrokovim rojstvom pa se pričinja pravo vzgojno delo. Prva pot vsake krščanske matere po tem dogodku naj bi bila pač v cerkev. Žal se ta lepa navada posebno v mestih vedno bolj opušča. A kako lepo govori Cerkev materi: materine bolečine so po Marijinem porodu spremenjene v radost; tako pa naj tudi po Marijinem zasluženju mati s svojim otrokom doseže večno veselje. In kako lepo prosi Cerkev tudi za otroka v materinem naročju, ko ga blagoslavlja: »Gospod Jezus Kristus, Sin živega Boga, ki si bil rojen pred vsemi veki, pa si v času hotel biti otrok in ljubiš nedolžnost te dobe: ki si male, k tebi prinesene, ljubeče objel in blagoslovil: pridi temu otroku naproti s sladkimi blagoslovi in daj, da mu zlobnost ne bo premenila razuma; podeli mu, da bo rasel v starosti, modrosti in milosti in bo mogel vedno tebi ugajati.« Ali ni neka težka odgovornost že v tem, če mati zamudi tako prositi zase in za svojega otroka, če je mati kriva, da nad otrokovo zibelko ni molitve in blagoslova svete Cerkve.

Neštetokrat pa se dogaja, da matere ne zamude samo te prve prilike, ko naj bi prinesle otroka k ljubečemu Bogu, temveč, da vsa dolga leta otrokovega doraščanja in dozorevanja pozabljajo na njegovo dušo, ki jo bo nekoč Bog terjal iz njihovih rok. Nekaj pač da otroku šola, marsikaj mu da duhovnik, ki ga v šoli uči. A to so samo nekatere ure, katerih vrednost razni vplivi še zmanjšujejo. In ali ne bodo vse te ure ostale brez sadov, če ne bo mati, ki z otrokom pričinja jutro, ki se z njim igra in ga hrani, ki ga zopet zvečer spravlja k počitku in bdi celo nad njegovimi sanjami — če ne bo ta mati, ki torej oklepa in varuje vse otrokovo življenje, že v najnežnejši dobi vzbudila v otrokovem srcu veliko ljubezen do Boga, če ga že v prvih letih ne bo vadila v odgovedi in premagovanju, če ne bo v dobro obračala njegovih nagnenj in strasti in ne bo že takoj v začetku utrjevala njegovega značaja, varujoč ga mnogih napak in slabosti. In poleg vsega tega: prvikrat sklepati otrokove roke k molitvi, učiti otroške ustnice najprej izgovarjati sveta imena, usmerjati prve otroške korake pred tabernakelj k Jezusu . . . ali ni to najsvetejša, pa tudi najslajša materina dolžnost?

Ko je otrok v šoli, se seveda materino delo ne konča. V tej dobi je treba še bolj prisluškovati otrokovemu razvoju in opazovati najrazličnejše vplive, ki ga obdajajo, da more mati dopolnjevati in nadaljevati duhovnikovo in učiteljevo delo v šoli. Kako je v šoli nujna materina pomoč! Vzemite samo pripravo na zakramente: koliko lahko stori mati pri enem otroku, česar nikdar ne zmore duhovnik pri množici otrok. Ob takih prilikah se mora mati res pokazati kot svečenica v domu. V soncu materine ljubezni se cvet otroškega srca najlepše odpira svojemu Bogu. V dno duše me je ganila tale dogodbica, ki sem jo brala o sv. očetu Piju X., ki je toliko storil za zgodnje in pogosto prejetje obhajila. — Nekoč je bila neka francoska gospa s svojim malim otrokom pri njem v avdijenci. Tedaj je vzel sv. oče malo deklico v naročje in jo je vprašal, kako ji je ime in koliko je stara. »Pet let, sveti oče, čez dve leti bom šla k prvemu obhajilu« mu je odgovorila pogumna deklica. »Šele čez dve leti? Koga boš pa prejela pri obhajilu?« »Jezusa Kristusa, sveti oče!« »Ali ne vidiš, da je to samo okrogel bel kruh?« — »Ne, sveti oče,« je dejala, »to je v resnici Jezus Kristus.« — »In kdo je Jezus Kristus?« »To je Sin božji, tale.« In deklica je pokazala na križ na mizi. Tedaj se obrne Pij X. do matere: »Jutri imam mašo ob šestih. Pridite takrat z deklico. Prejela bo prvo obhajilo, jaz sam jo bom obhajal.«

A včasih se zdi, kot bi prezrle me matere klic tega papeža o zgodnjem in pogostem prejetanju obhajila.

Najlepših otroških let, ko je mlado srce najbolj dovzetno za vse, kar je božjega, ne izrabljamo, kakor bi morale. Pomislimo, da ne bomo mogle nikdar več nadomestiti, kar bomo v teh letih zamudile. Nihče ne pozna otroka tako dobro kot mati, nihče ne uživa toliko otrokovega zaupanja kot mati. Tako je že po naravi mati poklicana, da je srednica med svojim otrokom in božjim prijateljem. Seveda pa mora najprej sama v globoki veri in prisrčni ljubezni hoditi pot k tabernaklju. Drugače ne more voditi svojega otroka. Mati, ki nosi Jezusa v svojem srcu in čuti dan za dnem vso srečo tega tesnega združenja z dobrim Bogom, bo naravnost želela to srečo dati tudi svojim otrokom. Čisto preprosto, neprisiljeno jih bo znala učiti ljubiti malega Jezusa v jaselcah, trpeti za Jezusa na križu in ga obiskovati v cerkvi, kjer v tabernaklju že vedno Jezus stanuje. Ob taki materi bo otroku dan prvega obhajila res najlepši dan v življenju, a hkrati tudi šele začetek prave resnične sreče. Ob materi bo otrok vedno lepše doživljal vso Jezusovo ljubezen in pomoč in milost, ki nam jo daje v zakramentu Rešnjega Telesa — in tako bo rasel kakor božji otrok v nazaretskem domu. Glejte, že skrb za našega otroka, naš materinski poklic nam nalaga ta evharistični apostolat. Širimo torej ljubezen do Jezusa v Rešnjem Telesu v naših družinah — potem bo uspelo naše delo, potem bo lepša bodočnost naših otrok!

Jezus v srcu bo tudi najboljši pomočnik, ko se bo moral otrok boriti proti vsem slabim nagnenjem, zlasti, da bo ostal nedotaknjen in čist. Vzgoja k čistosti, to je težka naloga dandanes. Mati vzgojiteljica mora pred vsem paziti na otrokovo družbo in njegovo čtivo. Saj otroku, ko doraste, tudi najlepši dom ne bo več zadoščal. Pride čas, ko se mlada duša naveže na prijatelja, prijateljico; ko niti materina nežnost, niti očetova strogost ne bo zadržala otroka doma. Če pa bo mati ohranila otrokovo zaupanje, bo tudi v tem času lahko spoznala in preprečila vse slabe uplive, ki bi mogli otroka pokvariti. Enako bo tudi pri knjigah dobra mati znala vzbuditi otrokovo veselje do dobrih knjig, da otrok niti malo ne bo bral slabih, če bi skrivaj prišel do njih. Važno je še vprašanje poslov v družini. Pazimo, matere, komu izročamo svoje otroke, če že to moramo.

Velike nevarnosti za čistost mlade duše so prav v dobi, ko otrok dorašča polagoma v mladega fanta, mlado dekle. Kako je treba paziti v tej dobi, da bo otrok vedno zaposlen, da bo imel veselje do lepega, ustvarjajočega dela! To ga bo obranilo pol nevarnosti. Seveda se mora tudi mnogo gibati v naravi, gojiti zdrav šport v pravih merah in pod pravih nadzorstvom, da bo tudi telesno dorasel in se tudi krepil v teh velikih spremembah.

Poleg tega pa je velike važnosti tudi to, da mati sama pouči otroka o materinstvu, o početku življenja, o ustvarjajoči moči našega telesa. Vsaka mati, ki se trudi biti dobra vzgojiteljica, bo gotovo vedno zadela pravi čas in pravi način za ta pouk. Mnogo se govori o tem vprašanju. Res je edino mati poklicana za to, da razodene otroku čudež življenja, za katerega je sama že toliko pretrpela. Prav ona ne sme pustiti, da bi kdaj njen otrok, pokvarjen od slabih tovarišev ali tovarišic, imel o tem največjem življenjskem čudežu najnižkotnejše predstave. Samo po materi bo prejel lepo in plemenito pojmovanje o svojem spočetju, razvoju in rojstvu. Samo od matere bo izvedel, kako silna je morala biti materina ljubezen, v kateri je toliko za otroka pretrpela. Če pa bo mati zapirala in zaprla to skrivnost pred svojim otrokom, bo prav ona kriva, če bo v tistih letih, ko bi mogla biti ljubezen med njima najlepša in najgloblja, razmerje med materjo in otrokom zastrupljeno.

A čas se ne ustavi. Naše otroke kliče življenje. Morda jih iztrga iz doma šola, morda vojaško leto, morda služba, morda delo v tujini, v tujem kraju. To je tok življenja. Odhajajo iz rodne hiše. A ne sami. Materina ljubezen, materina skrb, materina dobrotà mora iti z njimi. Čutiti jo morajo. V vednem duševnem stiku mora mati z njimi nositi vse domotožje, z njimi preživeti hrepenečo ljubezen, ko jim napolni duše, z njimi pretrpeti bol, ko pride nanje. Tak otrok tudi v tujini ne bo sam. Materina vroča molitev in živa ljubezen ga bo obvarovala pred padcem.

Glejte, tako stoji mati v življenju. Vdana, s sklonjeno glavo prejemajoča iz božjih rok breme in sveto nalogo materinstva. S sklenjenimi rokami uči svojega otroka in prosi zanj. In, čeprav s krvavečim srcem, vztraja pri svojem otroku v zvesti ljubezni, zato da ga ohrani in reši — zase in za svojega Boga in za svojo domovino.

Vse materino življenje je tako težko, a blagoslovljeno delo apostolata. Dasi tiho in skrito, a prav zato tem rodovitnejše in plodonosnejše. Kako bi mogle izzveneti moje besede drugače kot v klic: Matere, na apostolsko delo za krščansko družino!

Na koncu je povzel besedo škof dr. Gregorij Rožman, ki je poudaril važnost zborovanja za matere in navduševal udeleženske, naj poneso ogenj slavnostnih dni, posvečenih evharističnemu Kralju, na svoje domove, da bo kongres obrodil v naši domovini bogate sadove.

Slednjič je sam sprejel slovesne obljube. Ta prizor je globoko ganil udeleženske in jim bo gotovo vedno ostal ne le v spominu, ampak zapisan tudi globoko v srcu, tako da bodo dano obljubo v življenju res izpolnjevale.

č) Slovesna obljuba za matere

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Škof: Med pripravami za ta kongres presvetega Rešnjega Telesa ste dokazale trdno voljo in veliko navdušenje za delo po navodilih svetega očeta za pokristjanjenje vsega življenja, za pridobitev tistih, ki so se v današnji razdvojenosti, sedanjem materialističnem duhu in splošnem modernem poganstvu od Cerkve oddaljili. Da bo to vaše delo uspešno, vaši naperi in vaše žrtve v Katoliški akciji blagoslovljene, je potrebno, da s slovesno obljubo to svojo odločno voljo potrdite. Zato vprašam:

1.) Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih otrocih resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas in vaših otrok ne obvlada sama skrb za kruh;

vse žrtvovale za danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

odstranjevale vse npravne nevarnosti iz svojih domov in sveto čuvale čistost duše in telesa svojih otrok, temelj in pogoj družinske in vse življenjske sreče.

Ali obljubite? — Obljubimo!

2.) Ali obljubite:

da se boste zvesto ravnale po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zlasti spoštljivo držale Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanski vzgoji in krščanskem zakonu;

da boste pokorne svojemu škofu in Kristusovem namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo!

3.) Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogosto vsaj za hip obiskovale svojega božjega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same in skupno s svojimi družinami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da boste močne in strašne zoper hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite? — Obljubimo!

*

Mogočna pesem je zaključila prekrasno zborovanje katoliških mater, stebrov naših krepkih domov, jamstvo naše zdrave in močne bodočnosti.

13. Zborovanje kmečkih deklet

Izmed vseh stanovskih zborovanj je bilo to brez dvoma najveličastnejše, saj se ga je udeležilo preko 4.000 deklet iz vseh krajev Slovenije. Prišle so od vsepovsod, iz mest in trgov in kmečkih vasi do zadnje gorske koč. S seboj so prinesle ognja in navdušenja in po resnici in nauku hrepenče duše, da bi se navzele zdravih misli za svoje življenje in delo. Gospoda v Evharistiji so prišle počastit in svoje žejne duše napojit. Kdo bi jih ne bil vesel, kdo bi se njih dobre volje in svete pripravljenosti ne radoval!

Kot predsednica je vodila zborovanje Donata Capudrova iz Ljubljane, škofov zastopnik je bil misijonar Ludvik Šavelj.

Prva je govorila *Marica Zelenik* iz Hajdine pri Ptujju:

a) Pametne device so vzele olja v posodice s svetilkami (Mt 25, 4)

Vedno je zanimiva zgodba o deseterih devicah. In čim globlje jo človek preudarja, tem zanimivejša postaja zgodbica iz davnih dni, ki se pa v današnjem času naprednega 20. stoletja prav živo uresničuje. Tudi med sedanjo generacijo se nahaja mnogo devic, če smem rabiti tak izraz; samo vprašanje je, kakšnih. Sv. pismo omenja dve vrsti devic. Pet je bilo pametnih, ki so se pravočasno oskrbele z oljem za svoje svetilke ter so bile pripravljene, ko jih je klical ženin, da so šle vse vesele na ženitnino. Pet pa je bilo nespametnih, ki so sicer šle ženinu naproti, ali posodice z oljem so bile prazne; niso se pravočasno oskrbele s potrebnim za odhod; tako se je zgodilo, da je prišel ženin in našel pripravljenih samo pet devic, ki jih je vzel na ženitnino, druge, nepripravljene, so pa zamudile ženinov prihod, našle so, ko so prišle, duri že zaklenjene in niso mogle na ženitnino.

Kaj se vam zdi ta dogodek z ozirom na naše dni? Ali ni danes prav tako? Ali ni pretežna večina naših deklet živa slika nespametnih svetopisemskih devic?

Da, res je temu tako in stokrat žalostna resnica je, da med našimi kmečkimi dekleti čisto, neomadeževano življenje pojema, da nramnost naših deklet pada. Olja ne prilivajo v dušo, duša je prazna, čednost pojema, svetilke ugašajo, brez luči kreposti pa ni dostopa na kraj veselja in stalne sreče.

Svoje dni je bilo nenravno življenje deklet bolj slabost velikih mest, danes pa se vrši tekmovanje v tem oziru med deželo in mestom. Žalostna je ta ugotovitev, toda ne pretirana; razlika je le v tem, da je v mestih več prilike za grdo življenje mego na kmetih. Zato je pa hvalevredna točka evharističnega kongresa tudi stanovsko zborovanje kmečkih deklet. Me smo same ugotovile padanje deklinške nramnosti že tudi na naši kmečki grudi in zato smo prišle na evharistični kongres z željo, da bi se narskale sveže moči za resnično poglobitev in ureditev naše notranjosti, ki naj bi bila vsa prežeta božje bližine. Prišle smo še zato, da te ideje poneseemo na svoje domove tistim, ki niso mogle ali hotele priti sem se poklonit, počastit najvišje, najsvetejše, kar nam nudi naša vera: sveto Evharistijo. Skušajmo preobraziti v duhu Kristovem svojo zunanost in notranost tako, da bo vse naše hotenje in stremljenje težilo le za božjo bližino in njegovim prijateljstvom. Bog je naše vse, naš prvi in zadnji smoter.

Pa bi morda kdo ugovarjal, češ, saj na kmetih je še itak versko in moralno življenje precej živo. Površen opazovalec bo trdil tako, kdor pa opazuje življenje na kmetih podrobno, bo sodil drugače. Naši kmečki domovi niso več, kar so bili — domača svetišča, kjer so se vsi člani kmečkega doma posvečevali. V naših domovih ni več toliko in takih občestev, kot je bilo morda nekdaj in kot bi moralo biti. Naš kmečki dom ni več torišče družine, ker manjka skupnosti, sloge, edinstva. Vobče manjka povezanosti doma z družinskimi člani. Pogreša se občestvo ljubezni, družinski člani si med seboj niso iskreno vdani, se ne ljubijo resnično, ampak so si dobri drug drugemu več ali manj iz preračunanosti, zaradi lažjega obstanka. Pogreša se občestvo imetja, dela, kulture. Prav bi bilo tole: kar poseduje družina premoženja, da vsi člani to čuvajo, hočejo to ohranjati in pripomoči, da se tisto še razširja, narsača v korist in užitek vseh. V teh časih se je sicer težko preriniti skozi gomilo bremen, toda z marljivim, vztrajnim in poštenim delom se da priti vsaj do potrebnega blagostanja. Vsi člani družine naj si drug drugemu pomagajo pri delu, vzajemno in ljubeznivo, ne z nejevoljo in s pričkanjem. Vsi naj delajo, vsi skrbijo, pa tudi vsi naj enako uživajo sadove svojega dela. Le tako bodo vladala po naših domovih po-

trebna občestva ljubezni, dela, imetja in kulture, če so vsi člani družine kot enota. Kako pogostni so slučaji družin, kjer starši s skrbjo zbirajo, otroci pa zapravljajo, ravnajo lahkomišlno in proti volji staršev! So pa tudi primeri, kjer so nekateri člani družine delavni kot mravlje, zbirajo kot pridne čebelice, vsi rosni in potni od težkih naporov, vpreženi od rane zore do pozne noči, dočim drugi člani iste družine malomarno lenuharijo, zapravljajo zlati čas, hočejo samo uživati. Vse to rodi odpor na obeh straneh; namesto, da bi vladala v hiši vzajemnost imetja in dela, ljubezni in kulture, so na dnevnem redu kregi, prepiri, težka nesporazumljenja, kar je vse na škodo blagostanju kmečkega doma. Kršijo se občestva, greši se zlasti proti občestvu morale in kulture. Ali je kultura, če sin grozi očetu; da hči pobegne z doma, ako starši ne ugodijo njenim visokim željam? Je to kultura in nje občestvo, če sin ali hči sporazumno goljufata očeta ali mater ali narobe? Je to kultura, da so si člani družine, bratje in sestre, zavistni, sovražni med seboj? In vendar se to danes po naših domovih dogaja, tudi dnevno časopisje poroča redno o zleh rečeh, ki jih uganja naša kmečka mladina in same smo priče takih primerov. Seveda, nekdanj ni bilo tako. Zato pa dandanašnji marsikak preudarni kmečki očanec toži: »Nekdanj pa res nismo bili taki, Domu smo služili, poljubljali smo roke očetu in materi iz hvaležnosti, ker so nam dajali potrebno. Zlato smo si kopali doma.« Da, zares zlato so bili časi, ko je bila mladina zadovoljna z malim, ko je služila domu. Manjka nam ponižne prošnje, trebalo bi več hvaležne ljubezni. Vsega tega ni več po naših domovih, ali vsaj premalo. Sodobne razmere so nas prevzele, nezadovoljni smo s tem, kar je v resnici dobro. Moderni napredek, ki je dober sam na sebi, se nam je izmalil. Postal nam je naš laži-bog. Tisto dobro, kar moderni napredek res doprinaša, je nam prišlo v zlo, ker nismo bili dovolj preudarni. Računali smo s časom, samo z zunanostjo, ki pa je šla mimo nas kot blisk, in nič nam ni ostalo, ostali smo praznih rok. Pozabili smo na duševne like, ki nam jih naša doba prikazuje, ali pa jih sploh opazili nismo, hote ali nehote. In zato je razdrta povezanost doma z družinskimi člani, ker živimo mehanično, odtujeno od pravih virov življenja.

Tak tok življenja moramo zaježiti. V duhu Kristusovem se bomo skušale preobraziti. Zato pa moramo slediti življenje najsvetejše družine v najsvetejšem domu, kar jih je bilo kdaj na zemlji; pojdemo v tihi Nazaret, po zgledu sv. družine naj se preuredi naše družinsko življenje in v posnemanju svetega zgleda Marijinega skušajmo še rešiti, kar se rešiti da.

Domača hči mora biti apostol družine. Gojiti in vpeljati mora povezanost vse družine do doma in povezanost med družinskimi člani. Zato ni treba učenosti, pač pa trdne, vztrajne in neomahljive volje. Z božjo pomočjo bo šlo. Očetu bodi domača hči sončni žarek, ki mu prijazno in toplo posveti v vsako temino. Ogrevaj ga s pokornostjo, ljubeznivostjo, četudi je on bolj osoren; moške so navadno manj strpljivi, pa bolj razburljivi; potrpežljiva bodi zaradi vseh njegovih slabosti, vestna v dnevnih opravilih, tudi v najneznatnejših, da ne boš povzročala nejevolje. Iz malenkosti se rodi včasih mnogo. In materi svoji, tej ubogi, trpinčeni zaradi otrok, torej tudi zaradi tebe, izčrpani, njej bodi podpora; sveti ji s toplo ljubeznijo dobre hčere, podpri jo in roko v roki hodita po poti življenja! Koliko dolžnosti in bremen nosi uboga mati, zlasti tam, kjer je številna družina in mlajši otroci! Odvzemi ji nekoliko skrbi in pomagaj ji pri vzgoji mlajših bratcev in sestric! Bodi le-tem ne samo sestra, temveč tudi mati; pa to brez izjeme vsem, prav vsem, posebno tistim, ki so morda bolehnih, nadložnih! Slednji so še posebne skrbi potrebni. Koliko lažje bo materi, če opaza ljubezen starejše hčere do najmlajših! Nasprotno, kako boli ubogo

materino srce in naravnost divjaško je od tebe, če mečeš srepe poglede, se zadiraš in osorno obreguješ nad manjšimi, namesto da bi jim izkazovala ljubezen in jih učila potrebnega! Koliko solza povzročijo take hčere svojim materam, ki se grdo, zaničljivo izražajo nad pestovanjem najmlajšega, češ, rajši grem služiti! Morda se bo tako vedenje nekoč primerno povračalo tebi, zato pomisli, kako ti bo takrat pri srcu.

V hiši imamo odrasle brate in sestre. Ž njimi živimo v bratovski slogi in ljubezni. Nič nevoščljivosti ne sme biti, temveč drug drugemu naj privoščijo vsega po premoženju in zasluženju. Zlasti moramo poudariti vpliv sestre na brata. Bratje so odrasli in so tu in tam surovi, trmasti, nepokorni, ter žalijo starše, tudi svojim sestram ne prizanesejo. Ne pričakaj se s svojim bratom, ne kregaj se z njim! Sestra, v tebi je sila, ki prežene bratovo netaktnost. Sestrina ljubezen, dobrotu, njena potrpežljivost, postrežljivost omili njegovo trmo in surovost; njen fini ženski čut, ako ga goji v sebi, oplemeniti brata tako, da vidi pozneje v vsaki ženi in dekletu, ki jo kdaj sreča v svojem življenju, svojo sestro, ki jo spoštuje, čisla, postane do nje viteški, ker vidi v njej nekaj vzvišenega. Dolžnost sestre je, da si pridobi s svojim plemenitim vedenjem in lepim življenjem dober vpliv in ves ta dober vpliv zastavi, da oplemeniti svojega brata, ga naredi viteza, junaka krščanskih čednosti. — Dom in celo družino lahko domača hči osreči s svojo uslužnostjo. Služiti domu v vedni pripravljenosti za vsakršno pomoč, to bodi načelo vsake domače kmečke hčere.

V taki uslužnosti pa ne samo da blažilno vpliva dekle na življenje v svojem domu, temveč je tudi vsej svoji okolici za zgled. Še drugi, izven njene domače hiše, spoštujejo njeno odličnost, plemenitost in njen fini čut za dobroto in prijaznost. V tem se pa tudi odlikuje njeno pravo, pristno deklišтво, ki itak ni samo sebi namen; od tega deklišťva naj še drugi prejemajo. Naj od kmečkega deklišťva ne uživajo samo cvet rudečih lic in lepote zdravega telesa, temveč iz deklišťva morajo prijetno vonjati dišave krščanskih čednosti; zakaj iz dekleta raste bodoča žena, mati in gospodinja, ki bo potrebovala velike duše, polne ljubezni, pravičnosti, potrpljenja. Zato pa se mora ta duša za taka dela žrtve in odpovedi čistiti s premagovanjem in zatajevanjem. Saj če smo še tako trdne, v notranjosti ima sleherna izmed nas hude boje, doživlja večje ali manjše padce. Čuvajmo svoje duše in telesa pred tem, skrbimo zlasti tudi za neoskrunjenost in nedotaknjenost deklišťva! Kdo ima bolj zastrite poti pred seboj, nego dekletu; nevarnosti je vsak hip polno. Pa če je previdna, krotka, prijazna in plemenitega hotenja in mišljenja, ni le sama obvarovana, temveč očuva pred zlom tudi druge ljudi, ki jih kdaj sreča v življenju in ima z njimi opravka. Dekle ne sme živeti sebi, ampak za druge.

Naša doba je prevzeta materialističnega duha in ta duh se je že pritihtapil v naše družine. Iz preračunjenosti težijo nekatera dekleta za hitrim zaslužkom, za samostojnostjo, vse to brez vzroka, brez nadzorstva staršev. Nič svēta, nič ukazov ne trpi od nikogar, o vsem hoče sama odločati, kar pa navadno ni dobro, in se pri tem čēsto zmoti. Dober oče ali mati naj bodeta vedno nadzornika tvoje sedanjosti, učitelja in svetovavca tvoje bodočnosti, zlasti, ko se odločaš za svoj poklic. Mlad človek se hitro zmoti, Dober nasvet pa je velik prijatelj. V vsakem primeru pa išči svēta in pomoči pri božjem Prijatelju. Ne delaj nikdar čisto po svoji trmi, ampak dobri svetovavci ti bodo oče in mati, dobra prijateljica, svet duhovnik, nad vse pa božji Učenik in njegova sveta Mati Marija.

Nazareška hišica in njeni sveti prebivavci naj bodo svetle zvezde vodnice našim hišam. Vsaj majhen del tistega svetega razmerja, ki je vladalo v nazareškem domu, naj vlada v naših kmečkih domovih. Kmečka dekleta smo! Težko je naše

delo in raskave roke ga opravljajo. In vendar je tudi to delo vredno ljubezni, saj je naše poklicno delo in posvečeno po svetih osebah Jezusa, Marije in Jožefa. Vsi ti so delali skrbno, da so se preživljali, zato je zlasti delo deklet blagoslovljeno po Marijinih rokah — ona je kot gospodinja vršila taka opravila, kot jih vršijo naše matere in jih vršimo me, dekleta. In tisti mali deček, ki je zdaj naš evharistični Kralj, pa je delal, je bil pokoren, ne samo kot deček, tudi še vse dotlej, da se je odzval klicu svojega nebeškega Očeta.

Rade delajmo, zato ker imamo tako svetle zglede za delo. Nikoli ne pasimo lenobe! Lenoba je mati vsega hudega. Delo pa je obramba pred skušnjavo, pred padcem. Prazno pa je delo brez sreče iz nebes! Zatorej bi bilo vse naše delo in prizadevanje biti dobre, prazno, če ne molimo. »Moli in delaj« naj bo naše geslo! Evharistični kongres nas mora v tem utrditi! Molimo, kot bi hotele še to uro umreti, delajmo, kot bi hotele na veke živeti!

Najlepši zgled dela in molitve sta svetopisemski sestri Marta in Marija. Srečna je bila njuna družinica, v ljubezni in miru sta živeli s svojim bratom Lazarjem, ki je bil Gospodov prijatelj. Gospod je delal obiske pri tej družini. Tako je bil Gospod na obisku v tej hiši, ko si je Marta dala mnogo opraviti, da bi mu postregla. Marija pa je sedla k njegovim nogam in poslušala božjo besedo. In Gospod je Marto opomnil: Skrbna si in mnogo si prizadevaš, toda le eno je potrebno! Marija si je izbrala boljši del.

Me pa bodimo oboje, Marte in Marije! Delajmo z Marto, molimo z Marijo! Delajmo vsak dan pridno in vestno, posvečujmo pa Gospodove dni in skrbimo, da jih bodo posvečevali tudi tisti, ki se imenujejo naši. Noben dan naj ne bo začet brez Boga in če je mogoče, začni vsak dan z jutranjim obiskom Gospoda v cerkvi, ki ga nesi potem domov na svoje delo, da bo dober tek imelo kot v hiši Martini.

Naj bi nas drugi vsedržavni evharistični kongres utrdil v tem, da bomo postale v smislu Kristusovega nauka res evharistična dekleta, kar je tudi Njegova želja. Nesimo Kristusa po naših selih, naših poljih, po naših gorah in planinah v naše domove, ki naj bodo Kristusovi! Mi vsi hočemo biti Kristusovi in Kristus je naš! Zato: *Naj živi Kristus Kralj v sveti Evharistiji!*

*

K istemu svetopisemskemu besedilu je imela nato drug govor še *Nežika Andrluh* iz Mešja (Šmarje pri Jelšah), ki je svojim tovarišicam zlasti poudarjala potrebo, da slovenska katoliška kmečka dekleta z vsemi sredstvi dvigajo stanovsko zavest, bude veselje do kmečkega dela in odločno pobijajo vse kvarne vplive vaške zaostalosti, bleščečih mikov mesta in gostilniških zabav.

Tako je izvajala govornica:

Iz slovenskih kmečkih selišč smo se zbrale v beli Ljubljani, da proslavimo evharističnega Kralja. Plameni ljubezni v naših srcih naj bi se tu strnili v mogočen ogenj navdušenja in verske odločnosti. Da pa bomo borbene in vztrajne tudi ostale, zato je treba v luči tega ognja premotriti današnji položaj slovenskega kmečkega dekleta. Kako bi mogle utrjevati kraljestvo Kristusovo v svojem narodu, ako bi odkritosrčno ne priznale svojih napak, ne pogledale naravnost v obraz težke dobe,

ki jo preživljamo, ne spoznale svojih nalog in dolžnosti ter ne storile odločnih sklepov za boljše bodočnost?

Kriki in vzdihni nam udarjajo od vseh strani na ušesa. Kdo ne toži o slabih časih? Tudi me dekleta se moramo žal pridružiti temu žalostnemu zboru. Kaj nas muči? Najprej tesen krog, ki se v njem suče naše življenje. Zemlja je skopa, kljub trudu in znoju le malo rodi. Naši domovi so skromni, prečesto premalo prijazni in zdravi. Gibljemo se vedno med ljudmi z ozkim duševnim obzorjem. Koliko boja imamo prestati proti zastarelim predsodkom! Cerkev in šola sta edini ognjišči kulture, notranje in zunanje. Edina vez s širokim svetom so nam knjige in listi. Enostransko nam slikajo razmere izven plota domačega kraja tujci ali iz tujine se vračajoči domačini. Nič čudnega, če še vedno prihajajo med nas pokvarjenci iz mest, da sleparijo »neumnega kmeta«, ali če pozdravljajo nas kmečka dekleta s »kmečko bunko«. Ko bi imeli povsod tako majhne župnije, da bi posamezni kmečki domovi ne imeli daleč do cerkve, bi pač verska vzgoja med nami bila temeljitejša in globlja, tako pa je žal večinoma površna in plitva. Prosvetna organizacija istotako zajame le malo deklet, drugih možnosti za razširjenje splošne izobrazbe pa ni. Stanovsko izobražujejo gospodinjske šole in nadaljevalni tečaji, a le malo je takih krajev, ki bi jih imeli. Šolanje po mestih je še za dijaka skoraj nemogoča reč, kaj šele za bodoče kmečko dekle in gospodinjo.

Najusodnejše vplivajo vse te okolnosti, ki v njih odrašča kmečko dekle, na snovanje in zdrav razvoj naših bodočih družin. Mladike stopajo v zakon, ne da bi vsaj v glavnih obrisih poznale vse dolžnosti in težka bremena, ki jih sprejemajo nase. In ne dogajajo se le žalostni zapletljaji, kakor jih opisuje v svojih »Stricih« naš pisatelj Franc Finžgar, temveč tudi njegove »Razvaline življenja« in končno tavajo po svetu izgubljeni otroci kakor Milčinskega »Ptički brez gnezda«. Koliko mož pijancev imajo na vesti nerodne in zapravljive in premalo vestne in delavne gospodinje!

Med kmečko mladino gine danes ljubezen do stanu in stanovska zavest. Ne bi sicer dekleta tako silila v mesta za službami. Sram jih je dela v blatu in gnoju ter preproste hiše in skromne obleke. Resnost, ki seva z obraza in iz vsake besede kmečkim, v hudem preskušeni staršem, ne prija mlademu neskušnemu srcu, ki hrepeni po svobodi in užitkih. Tu in tam pride v mesto. Iz površnega opazovanja vidi vse le v sončni luči, od vseh strani jo vabijo udobnosti, prijetnosti in zabave. Pa pobegne z doma. Kako drago mora dostikrat plačati svojo prevaro! Koliko gorja se skriva v tesnih mestnih ulicah in delavskih središčih, spozna šele potem, ko je prepozno. Brezposelnost jo morda pritira nazaj domov. Domača gruda je med tem izhivala, če pa ni, je vendar prej složna družina po vrnitvi izgubljenih sinov in hčera duševno razklana in ubita.

Najbolj globoko v srce me presune prezgodnje hiranje, obupno trpljenje in prerana smrt deklet, ki so radi nepoučenosti in še večkrat radi lahkomišelnosti zunaj v svetu, ki so v njem upale najti srečo, zašle v blato najgrših pregreh in se vrnile domov kakor ptice selivke s polomljenimi krili in z ranjeno dušo.

Srečo iščejo nekatere v velikih mestih, celo daleč na jugu naše države. Kakor pred izvoljeno princezino pridvorijo k njim junaki, ki so o njih sanjale čudoviti sen, jim sladko govore in zidajo zlate gradove v oblake ter jih popolnoma omamijo. Vse je pozabljeno, da je le srce srečno. Še vero zataji, da ženina dobi.

Radi teh svojih slabosti so prišla naša dekleta v Beogradu že v prislovico. Ali nas nič ne peče ta sramota?

Dragoceni biseri se najdejo v zatišju svetu odmaknjenih poljan. Prav tako se le v tišini, ki je ne mami strupeni dih sveta, razvije lepota dekliškega značaja. Ljudje cenijo trd in žilav les hrasta ali mecesna, ker zori v miru cela stoletja, da postane trden in odporen. Ali ni potrebna tudi nam doba tihega in mirnega zorenja, da smo dorasle ogromnim življenjskim nalogam, ki zahtevajo od nas žilavosti in odpornosti? Skrivnost notranje moči, ki si jo tako pridobimo, je v odповedi. Ali boš mogla dozoreti v lep dekliški značaj, če ne ljubiš preprostosti in skromnosti? Kaj pridobim na lepoti, če se oblačim v svilo in po mestnem kroju, če svoj obraz popravljam z mažami, se krasim z izbranimi uhani, koralami in verižicami?

Lepa, najlepša si sama ob sebi,
lišpa ni treba, oj deklica tebi!

mi pravi Gregorčič, sveto pismo pa, da je vsa lepota kraljevske hčerke od znotraj.

Veliko slovensko gorje so gostilne. V njih se podira nauk božji, uničuje šolska izobrazba, uničuje ljubezen do kmečkega doma, v blato tepta lepota dekliškega srca. Ali res zato med nami grozdje zori? Ali naj še naprej vodijo gostilničarji naše narodno gospodarstvo, našo javno vzgojo in kulturo? Ali bi ne mogle me že enkrat organizirati štrajka proti tem diktatorjem? Naj harmonika hrešči še tako omamno, naj pijani fantje vabijo še tako sladko, me se odločno uprimo in recimo svoj neizprosni — ne! Nikdar več!

Dovolj opisovanja žalostnih dejstev! Že sem prešla na naloge, ki jih moramo dekleta izvršiti, ako hočemo spet izčistiti pečat katolištva, ki nam je bil po božji previdnosti vtisnjen v duše.

Dasi nam zemlja ni vedno najboljša mati, je in ostane vendar naše idealno kraljestvo svoboden kmečki dom v lepi nepokvarjeni božji naravi, kjer bomo vladale kot matere med otroki, kot gospodinje pri ognjišču, na dvoru in na vrtni gredi. Z vsemi razpoložljivimi sredstvi se bomo izobraževale za ta svoj poklic. Žrtvovale bomo skromna sredstva za strokovne knjige in liste in po možnosti vsaj enkrat sodelovale v gospodinjskem tečaju. Ta šola sicer ne bo popolna. A katera je popolna, vas vprašam? Krepko voljo imamo, da prenesemo tudi grenke izkušnje življenjske šole z vso voljnostjo in poučljivostjo. In tako bomo ustvarjale zunanje pogoje za urejeno družinsko življenje, ki more roditi lepe sadove krščanskih kreposti.

A kaj bi nam pomagala sama zunanja uglajenost, priročnost in morda še delavnost, ako ne bo srce čisto, utrjeno v bojih in goreče za vse blago in plemenito. Zato se ne bomo vmešavale v umazane pogovore med delom, ne bomo popevale nedostojnih pesmi, ne bomo jemale v roke spolzkih romanov, in da še enkrat poudarim, ne bomo se razkazovale z lišpanjem, ne bomo iskale ženinov po plesiščih! Mladenič, ki ne ljubi neomadeževanosti in preprostosti, ne bo nikoli zvest in skrben mož. Če se pa kdaj katera med nami spozabi in pade, ali bomo s škodoželjnostjo in mržnjo v srcu metale kamenje na njo? Z dobrotno in sočutno besedo jo moramo dvigati in rešiti iz težkih vezi. Še globlje lahko same pademo. Svarilnih zgledov je dovolj.

Skušeni in učeni moške se bavijo s težkim vprašanjem, kako oskrbeti dekleta, ki so navezana na zaslužek svojih rok. Na velikih kmečkih posestvih ostanejo kot tete pri hiši, ako se niso poročile, njih delokrog je obsežen, za bodočnost so brez skrbi. Drugače je v revnih hišah. Iz njih morajo tudi dekleta na delo drugam, v službe, v rokodelski poklic. In ženskih poklicev je tako malo! Ker je pač naravni ženski poklic gospodinjsko in vzgojno delo, zato naj bi izginito izmed nas nizko

pojmovanje o službi kmečke dekle. Mora pa slejkoprej ostati v kmečki hiši družinsko razmerje med gospodarji in posli. Dekla naj bo v hiši deležna nežne pozornosti in skrbi, kakor da je domača hči, a tudi sama mora ljubiti in spoštovati v gospodarju in gospodinji drugega očeta in drugo mater.

Pogledi v bodočnost niso rožnati. V nedogledne dalje se umikajo upi na splošno omiljenje težkih razmer. Ali bomo radi tega žalostno povešale glave, le tožile in jokale? Nikakor ne. Če je svet še tako v neredu, v svojih dušah vendar lahko nosimo raj. Čim manj bomo od sveta zahtevale, tem bolj bomo srečne. Ta notranja sreča naj se tudi na zunaj razodeva. Lepa ubrana pesem jo oznanjaj, v bujno cvetje odeti kmečki dom o njej pripoveduj, zdrava šegavost in ljubezniva uslužnost zlasti napram ubogim in trpečim jo potrjuj! Ta sreča naj se razliva čez vsakdanje delo, da ne bomo čutile njegovega gorja. Kmečko delo samo budi veselje. V katerem drugem poklicu se tako lepo menjavajo časi cvetenja, žetve in počitka? Ker pa je naše delo bolj ko katerokoli drugo izpostavljeno silam narave in neodvisno od naše volje, ne pozabimo na molitev in blagoslov z neba. Naši predniki na kmečki grudi so ohranili globoko vero in vdanost do Boga in Cerkve, danes marsikje med mladino nastopa mlačnost, zato pa se me s podvojeno silo oklenimo njega, ki daje rast, da bodo v sveže zorana mlada srca v obilnosti padala zrna božjega nauka in jih obsevali žarki božje milosti.

Kmečki stan je steber našega naroda in države. Naj ga ohranja in varuje evharistični Zveličar! Saj mu ta stan pripravlja za sveto daritev kruh in vino.

Slednjič je povzel besedo misijonar *Ludvik Šavelj* iz Ljubljane in imel sledeči govor:

Glej, dekla sem Gospodova (Lk 1, 38)

»Glej, dekla sem Gospodova!« je rekla Marija, ko ji je angel Gospodov oznanil učlovečenje Sina božjega. Na te njene besede se je druga božja oseba združila z Devico Marijo in začela prebivati pod njenim srcem v zibelki njenega naročja.

To je bila združitev človeka z Bogom, tako prisrčna, tako popolna, kakor ne prej ne slej pri nobenem človeškem bitju. Eno srce je bilo ob drugem, Srce Jezusovo ob srcu Marijinem. Marijina srčna kri se je poslej pretakala po žilah Jezusovih. Iz njene deviške krvi je nastalo njegovo najčistejše Telo, ki nam je še dandanes evharistični kruh — sveto Rešnje Telo.

Trenutek torej, ko je Marija izrekla besede: »Glej, dekla sem Gospodova!« je bil pristno evharističen. In po pravici se tudi mi s tem geslom zbiramo na evharističnem slavlju.

Zlasti velja to za krščanska dekleta, ki si morajo še posebič Marijo vzeti za vzor življenja. Lepše ne morejo proslaviti evharističnega kongresa, kakor da se odzovejo povabilu Gospodovemu ter z geslom: »Glej, dekla sem Gospodova!« postanejo prava evharistična dekleta. Njih srce pa kakor Marijino naročje pravi tabernakelj Najvišjega!

Krščanska dekleta! 20. stoletje bi po pravici nazivali evharistično stoletje. Še nikdar nikoli poprej ni namreč plamen evharističnega navdušenja tako visoko plapolal kakor v tem stoletju. Je sicer res, da je na svetu tudi mnogo nevere, mnogo propalosti, tudi že mnogo pravega sovraštva do Boga. Pa najsi bodo človeška srca

še tako trda in mrzla, po dekretu svetega očeta Pija X. o pogostnem obhajilu šviga plamen evharistične ljubezni božje višje in višje. V nobenem stoletju še ni bilo toliko evharističnih slovesnosti kakor vprav v našem stoletju. V nobenem se ni prejelo toliko svetih obhajil kakor ravno v tem. Vedno splošneje postaja prepričanje, da ima priti ozdravljenje človeštvu le iz tabernaklja in da besede, ki jih je apostol napisal o Zveličarju, veljajo prav tako tudi o presvetem Rešnjem Telesu: Moč je izhajala od njega in vse ozdravljala (Lk 6, 19).

Zato se pa mora tudi stanovsko življenje krščanskega dekleta vršiti in izpopolnjevati v luči tega zakramenta. Zakrament svetega Rešnjega Telesa je namreč v svoji trojni obliki: v maši, v obhajilu in po trajni pričujočnosti božji med nami najučinkovitejše sredstvo za posvetitev samega sebe in tudi za dekleta prava visoka šola vseh čednosti, ki jih potrebuje sedaj kot dekleta pa tudi v svojem bodočem poklicu kot krščanska mati.

Poklic krščanske matere omenim, ker vem, da se bo večina izmed vas prej ali slej znašla v zakonskem stanu. Mogoče kliče Bog katero izmed vas v samostan ali da se zunaj med svetom popolnoma njegovi službi posveti. Blagor ji, če bo temu božjemu klicu tudi sledila. V samostanu se je gotovo lažje zveličati kakor med svetom, četudi je samostansko življenje združeno s težkimi žrtvami in samoodpovedjo. Pa tega ne umevajo vsi, kakor pravi Zveličar. To umevajo le izvoljenke božje — manjšina. Veliko več jih je, pravim, ki jih Bog kliče v resnici v zakonski stan. Zakonski in materinski stan je pa tako važen za družino, narod in vso človeško družbo, da bi smela dekleta le s svetim strahom misliti nanj. Obenem pa tako težak, da zahteva silno velike in resne priprave. Biti mati, to se pravi: žrtvovati se. Mati, ki se ne žrtvuje, ne ve, kaj je njen poklic. Le najboljša dekleta bi smela prav za prav v zakon, ker le te bodo kos težkim nalogam tega stanu. Le tiste, ki so v dekliskem stanu živ svetilnik svetosti, bodo kdaj kot matere mogle posredovati vero in čednost svojim otrokom ter z besedo in zgledom zveličavno vplivati na svojo okolico.

A kje doraščajo taka vzorna dekleta? Dekleta, ki bodo na ta način ponos slovenskih mater? V presvetem Rešnjem Telesu — pred tabernakljem.

Pred tabernakljem se uči krščansko dekleta *pokorščine*, ki jo dolguje sedaj kot dekleta staršem, pozneje kot žena svojemu možu. V presvetem Rešnjem Telesu vidi namreč, kako se na oltarju pri maši Jezus Kristus, Bog, pokori tudi najmlajšemu duhovniku. Na prvo besedo duhovnikovo pride na oltar, ne preje in ne pozneje in pusti, da ga nese, kamor hoče, tudi v zadnjo gorsko kočo, v najtemnejšo ječo. Kako mogočen zgled pokorščine je to za mlado dekleta, ki morda tako hlepi po nebrzdani svobodi in prostosti.

Pred tabernakljem se uči nadalje *ponižnosti* in *skromnosti*. Kako potrebna je ta čednost bodoči ženi, kako potrebna tudi dekletu, tega menda ni treba šele dokazovati. Brez nje ne more dopasti ne Bogu, ne ljudem. — Pa ali si moremo misliti lepši vzor ponižnosti, kakor ga nam daje Jezus v tabernaklju? Kako je očaral ljudi s svojo osebnostjo že, ko je v človeški podobi hodil po Palestini! Celó v puščavo so drli za njim, da bi poslušali njegov nauk in videli njegovo čudežno moč. Pred njegovim božjim sijajem in veličastvom v nebesih pa strme tudi najvišji angelski duhovni. A glejte, v zakramentu svetega Rešnjega Telesa skriva vse to svoje veličastvo pod podobama kruha in vina. Tako neznatna je ta mala hostija, da jo more odnesti najmanjša sapica. Vsaka sveča, ki gori na oltarju, vsaka cvetlica, ki ga krasi, vsaka mušica, ki obletava tabernakelj, se vidneje uveljavlja kakor Kralj veličastva pod

Papežev blagoslov mladini po mladinski maši na Stadionu

Kardinal legat odhaja s spremstvom s tribune po končani slovesnosti na Stadionu

Mladina se po končani svečanosti na Stadionu razhaja

Mladina pri okrepčilu po končani maši na Stadionu

podobo kruha v tabernaklju. Molče, a zato tem pretresljiveje opominja Jezus iz tabernaklja: učite se od mene, ker sem krotak in iz srca ponižen!

Tu pred tabernakljem se pa deklice uči in krepi zlasti v *čistosti*, brez katere ni ne lepega dekliškega ne srečnega zakonskega življenja.

Morda ste že slišale, kako so imeli ljudje v prejšnjih stoletjih prazno vero, da si je s takozvano ljubezensko pijačo mogoče pridobiti ljubezen druge osebe. To je bila res prazna vera. V svetem Rešnjem Telesu, v obhajilu pa nam daje Kralj krščanskega devišstva Jezus Kristus prave svete, božje ljubezni, vino, ki pravi o njem prerok Ecehijel, da iz njega brste device. Sveto Rešnje Telo človeku v resnici daje moč, da v sebi ukroti poželjivost mesa in služi Bogu v čistosti srca in telesa.

Kako bi pa to moglo biti drugače? Kako bi mogel grešno govoriti jezik, ki je šele pred kratkim ali še tisto jutro okušal Najsvetejše Telo Jezusovo? Kako bi moglo gledati nesramne predstave ali se naslanjati nad nesramežljivimi stvarmi oko, ki je pravkar v pobožnosti počivalo na najčistejši sveti hostiji? In uho, ki je slišalo pri obhajilni mizi oni ponižni: glejte Jagnje božje, bi se-li moglo še razveseljevati nad nesramnim laskanjem in govorjenjem? Roke, ki so še pred kratkim pobožno sklenjene počivale na srcu, bi se-li mogle poželjivo stegniti po nedovoljenem in grešnem? Ne, to ni mogoče! Ker angelski kruh ugasi v človeku ogenj grešne poželjivosti in uduši skušnjave, ki hočejo kakor plevel prerasti bele cvetke. Ta nebeška mana vselej iznova poživi lilijo svete čistosti, da v pekoči vročini skušnjav ne usahne in ne zvene.

Krščanska dekleta, to važno resnico je treba poudarjati tudi sedaj na evharističnem kongresu. Prvi in glavni smoter evharističnega kongresa namreč ni morda zunanja, slavnostna prireditev, marveč — poleg božje časti — napraviti iz vas deklice Gospodove: ponižne, čiste in svete, kakor je bila Marija. V vaših srcih pa razvneti evharistični plamen ljubezni do Jezusa, tako mogočen, da ga tudi najmočnejši viharji ne bodo mogli več ugasiti.

Same veste, da časi, v katerih živimo, pobožnosti in čistosti niso prijazni — tudi na kmetih ne. Danes seveda vaša srca kar prekipevajo navdušenja za božjo stvar. Toda lepi, veličastni, praznični dnevi kongresa bodo kmalu minuli in sledili jim bodo zopet navadni delavniki. Še nekaj ur, pa boste stopile iz gore prazničnega razpoloženja v nižine vsakdanjosti. Nad vašimi glavami se ne bo več bočilo jasno, vedro evharistično nebo. Ne bo več žarelo evharistično sonce. Potihnilo bodo glasovi kongresnega navdušenja. Privlekli se bodo težki, črni, hudourni oblaki. Prišli bodo sovražniki vaše duše, ki vam bodo hoteli dragoceni venec čistosti s čela strgati, vas pa napraviti za orodje nizkotne čutne naslade. Da, prišli bodo trenutki, ko se vam bodo zdeli dnevi kongresa in njegovega navdušenja le še kot gole, lepe sanje. — Če hočete, da v teh bojih ne omagate, morate skrbeti, da ogenj, ki ga je evharistični kongres vžgal, v vas ne ugasne. Gorje tisti, ki bi postalo njeno srce izropan tabernakelj, svetišče brez Jezusa — brez večne luči . . . Kakor je bilo namreč pri Mariji Devici božje materinstvo vir vseh milosti, tako se bo moglo tudi krščansko deklice le po svetem Rešnjem Telesu posvetiti. Le v presvetem Rešnjem Telesu klijejo in rastejo vse one čednosti, ki jih potrebuje krščansko deklice, da postane — kakor Marija — prava deklica Gospodova: čista, ponižna, krotka in ubogljiva, polna ljubezni do Boga in do bližnjega.

*

Kot zadnja je govorila *Donata Capudrova* iz Ljubljane, ki je izvajala:
Dobrodelnosti in miloščine pa ne pozabite (Hebr 13, 16)

»Dobrodelnosti in miloščine pa ne pozabite, zakaj take daritve so Bogu všeč,« pravi apostol Pavel v svojem pismu Hebrejcem. V istem pismu opozarja vernike: »Bratska ljubezen naj ostane. Gostoljubnosti ne pozabite. V tej so namreč nekateri, ne da bi vedeli, pogostili angele. Spominjajte se jetnikov, kakor so jetniki, in trpečih, ker ste tudi sami v telesu.«

Iz teh besed vidimo, da apostol loči telesno in duševno dobrodelnost. Bližnjemu ne pomagamo samo s tem, da mu nekaj darujemo, ampak navadno še v večji meri s tem, da ga skušamo razumeti in mu potem z dobro besedo in nasvetom pomagamo.

Če pogledamo sedanje razmere na deželi, vidimo, koliko je revščine, telesne in duševne. V vsaki vasi bomo videli polegličnih kmečkih hiš zanemarjene, nizke koč. Že od zunaj se vidi revščina in zanemarjenost. Če pa prestopi človek prag, se mu mora vzbuditi usmiljenje, če že ne z odraslimi, pa vsaj z otroki, ki niso zakrivila ničesar. Iz take revščine se navadno razvijejo po družinah prepiri in pretepi. Ponavadi se hišni gospodar iz obupa vda pijači in zapravi še tista skromna sredstva, ki jih ima za vzdrževanje družine. Še bolj žalostno je, če se tudi mati vda pijači. V takih primerih so otroci popolnoma sami sebi prepuščeni. Navadno se potepanja in beračenja. Le redke so izjeme, da dorastejo iz takih družin dobri možje in dobre žene.

Prav tako slabo in v mnogo primerih še slabše se godi občinskim ubožcem. Zlasti zapuščenim otrokom. Take otroke odda občina družinam v rejo. Koliko brezsrčnosti kažejo ljudje do takih otrok, mislim, da mi ni treba pripovedovati. Redke so družine, ki ravnajo s takimi otroki tako, kakor s svojimi lastnimi. Če pa odrasli delajo razliko, ni čuda, da si tudi otroci mislijo, da so taki revčki manj vredni, ker nimajo lastnega doma in staršev. Tak otrok je vedno zapostavljen pri jelu in pri igri. Ali je potem čudno, da postane zagrenjen in da se navzame nekakega sovraštva do vseh, ki se jim boljše godi kakor njemu.

Pa če se vprašamo, kaj je vzrok tem žalostnim razmeram, si bomo morali odgovoriti, da prav mi sami. Preveč smo sebični in mislimo samo nase. Premalo se zavedamo, da smo tudi sami vse, kar imamo, prejeli od Boga in da smo zato dolžni iz ljubezni do Boga pomagati tistim, ki so nesrečni. Če pa revežem pomagamo bolj zato, da bi nas ljudje hvalili, kakor iz ljubezni do Boga in do bližnjega, smo prejeli svoje plačilo na zemlji. Kako malo upoštevamo krščansko načelo, da naj ne ve levica za to, kar stori desnica. Če pa pogledamo Kristusovo življenje, vidimo, da se vleče dobrodelnost skozi njegovo življenje kot blesteča nit. Da bi nas rešil sužnosti greha, je prišel na svet, živel med nami, trpel z nami in slednjič umrl za nas. Svoj prvi čudež v Kani Galileji je izvršil zato, da je pomagal revnemu ženinu in nevesti iz zadrege. Vse čudeže je izvršil iz ljubezni in usmiljenja do nas. Nikoli ni mislil nase, vedno le na nas. Celo takrat, ko je umiral v strašnih bolečinah na križu, so se mu izvile iz ljubezni do nas besede: »Žena, glej tvoj sin; sin, glej tvoja mati!« Dal nam je svojo mater za našo zavetnico in mater.

Če je Bog sam daroval nam vse in slednjič še samega sebe in svojo mater, je gotovo naša dolžnost hvaležnosti, da drug drugemu pomagamo. Saj je pomagati tako lepo in lahko. Včasih že malenkostni dar ali dobra beseda obriše marsikatero solzo. »En lep pogled srce odpre, en hud pogled — srce se stre«, pravi slovenski pesnik.

Pavel Dijakon nam je ohranil lep spominek slovenske dobrotelčnosti. Pri-poveduje namreč, kako čudovito se je rešil njegov ded Lopichis obrske sužnosti in se povrnil v Furlanijo. Ko je Lopichis bežal iz dežele Obrov, je blodil več dni po goratih krajih. Trohica kruha, ki jo je vzel s seboj, mu je kmalu pošla. V nevarnosti je bil, da umre od lakote. Tedaj pride v kraj, kjer so stanovali Slovenci. Neka postavna slovenska žena hitro spozna, da je begunec in da od lakote omaguje. Usmili se ga, skriva ga v svoji hiši in mu skrivaj po malem daje potrebne hrane, dokler si ni opomogel. Ko je bil že dovolj krepak, mu je dala še nekaj živeža na pot in ga poučila, v katero stran mora iti. Lopichis je čez nekaj dni prišel zdrav na svoj dom. Tako je pomagala Slovenka tujcu; ali naj bomo sedaj Slovenke proti lastnim rojakom trdosrčne? Naša naloga bodi, pomagati pomoči potrebnim z besedo in dejanjem. Obiskovati moramo zapuščene in revne družine, podpirati jih in jim z živahnostjo in ljubeznjivostjo prinesiti vsaj malo sonca. V prvi vrsti se moramo me dekleta zavzeti za zapuščene otroke. Dajati jim moramo še več ljubezni, kakor drugim, ker so je bolj potrebni. Truditi se moramo, da nadomestimo takim otrokom vsaj malo matere in da jih vzgajamo v dobre katoličane .

Drugo delo katoliškega dekleta naj bi bilo krašenje cerkva in kapelic. Večkrat se zgodi, da ostane oltar med tednom brez cvetja. Če pa je farna cerkev okrašena, ostanejo podružnice in znamenja brez cvetja. Vsako dekle bi moralo gojiti cvetje za oltar. Če bi vsa dekleta iz župnije gojila cvetje, bi pač ne bilo nobenega zna-menja v vasi, ki bi ne bilo okrašeno in osnaženo. Pri takem delu moramo misliti, da se trudimo in žrtvujemo za svojo nebeško Mater in vse nam bo lahko. Zavedati se moramo, da moramo za naše slovenske cerkve kaj pretrpeti. V zgodovini sloven-skega naroda čitamo sledečo zgodbo: Dne 20. februarja 1813 so določili, da se bo vršila javna razprodaja inventarja razpuščene blejske otoške cerkve. Trгоvec Jakob Klinar je prinesel to, v uradnem listu »Telegrafu« objavljeno novico na Bled. Raz-burjeno prebivalstvo je na sv. Jožefa dan takoj vložilo po svojem méru Ignaciju Novaku pismeno pritožbo, ki pravi, da je vsa okolica odvisna od romarjev in naj se zato prodaja odloži in se vlada zadovolji z odkupnino. Toda bilo je vse zastoj. 30. marca se je pojavil radovljiški davkar s komisarji in nekim ljubljanskim sre-brarjem, da bi stvari precenili. Ljudje so jim kazali pismen ugovor, jih prosili, naj odnehajo, toda nič ni pomagalo. Ko je davkar ukazal, naj pripravijo čolne za odhod proti otoku, tedaj so nekatere blejske žene obkolile davkarja, ostale pa so odpele in odpeljale vse prevozne čolne. Davkar je prišel naslednjega dne z oboro-ženim spremstvom, da bi se s silo polastil kake ladjice. Dal je tudi zapreti méro-vega pristava Antona Potočnika, kateremu je očital, da je zanetil ta upor. Če tudi je skušal mér Mrak ljudi pomiriti, ni nič zaleglo. Komaj je stopil davkar v čoln, so že začeli bítí plat zvona. Od vseh strani so drli kmetje skupaj in zbrala se jih je še večja množica nego prejšnjega dne. Kljub temu, da so poklicali blejskega nad-gozdarja s šestimi oboroženimi logarji in enega orožnika, so se morali komisarji vrniti, ne da bi kaj opravili. Nadgozdarju, ki je na konju pridirjal davkarju na pomoč, je pogumna Uršula Ferjan, po domače Burjovka iz Želeč zastavila pot, mu konja ujela za brzdo in ga ustavila. Gozdarjev strel iz pištote ji je le malo osmodil obleko. Nekaj dni potem je prišel vladni odlok, naj se cerkvena srebrnina in zlat-nina me prodaja, ampak ocenjena in v gotovini izplačana prepusti občanom. Tako so blejske žene preprečile opustošenje otoške cerkve.

Ena glavnih nalog katoliškega dekleta pa je skrb za lastno družino. Koliko-krat vidimo dekleta, ki se brigajo samo zase, skrbe samo, da je njim vse prav in

udobno. Za mater pa, ki od jutra do večera dela in trudi, se ne zmenijo. Mesto, da bi ji bila v podporo, ji prizadevajo le žalost in skrbi in ji krajšajo za mlajše brate in sestre tako dragoceno življenje. Za svoje brate in sestre se ne zmenijo in govorijo z njimi le surovo. Kako žalostno in temno naredi domačo hišo tako dekle, in vendar bi moralo biti katoliško dekle sončni žarek domače družine, nikoli čemerno, ampak vedno veselo in živahno. Moralo bi biti pomoč materi, nadomeščati bi jo moralo pri vseh večjih težjih delih, in to z veseljem v zavesti, da dela za mater, katero ljubi bolj kot vse na svetu. Koliko tako dekle lahko pomaga pri vzgoji mlajših bratov in sester, saj jim je sama živ zgled, kakšni naj postanejo! Otroci gledajo potem tako sestro kot materino namestnico, ljubijo jo in spoštujejo. Poleg tega pa mora dekle skrbeti, da je v hiši oltarček vedno okrašen s cvetjem. Skrbeti moramo, da ne bo družine, ki ne bi imela oltarčka in o božiču jaselc. Dolžnost domače hčere je dalje, da skrbi, da je v hiši duhovno čtivo in da ne pridejo v družino in zlasti ne otrokom v roko slabi časopisi in knjige, ki so se žal tudi na deželi zelo razširile in kvarijo mladino. Duhovno čtivo in lepa Marijina pesem naj bo blesteč znak katoliške rodbine.

Pa ne samo do domačih, ampak tudi do drugih moramo biti vljudne in potrpežljive, zlasti do svojih tovarišic. Če je tovarišica potrta in slabe volje, pa ji mogoče nehote uide kaka neprijazna beseda, tega ne smemo takoj zameriti, živeti se moramo v njen položaj, skušati jo moramo razumeti z ljubeznjivimi in sočutnimi besedami, potolažiti jo moramo. Zavedati se moramo, da tvorimo dekleta neko skupnost, da smo vse sestre med seboj. Gledati moramo vedno samo svoje napake, potem se nam bodo tuje zdele manjše. Med dekleti mora vladati ljubezen, da bodo z združenimi močmi prenesle vse težave, ki pridejo nad nje.

Skrbeti pa moramo posebno še za dekleta, ki so že zašle na stranska pota. Ne smemo se obrniti od njih in jim s tem pokazati, da nas je sram občevati z njimi. Taka dekleta bodo padla še bolj in se slednjič popolnoma zgubila. Ali ne bomo krive njihove nesreče tudi me? Saj bi jih mogoče že z nekaterimi ljubeznivimi in mehкими besedami lahko rešile. Kristus sam je ljubeznivo govoril z javno grešnico Magdaleno. Tolažljivo ji je rekel: »Pojdi v miru, tvoji grehi so ti odpuščeni!« Ali naj se me, ki imamo same polno napak, s studom in zaničevanjem obrnemo od take, ki je padla? Pomnimo, kaj je rekel Kristus takrat, ko so hoteli Judje kamnati prešušnico. »Tisti, ki je brez greha, naj prvi vrže kamen nanjo!« Ali smo me brez greha, da bi zaničevale taka dekleta, ali smo me gotove, da ne bomo tudi same prav tako ali pa še globlje padle? Nobena ne vidi takemu dekletu v dušo, koliko trpi, in vendar je mogoče za njo že sam ljubezniv in mehak pogled odločilne važnosti. Naša dolžnost bodi, pripeljati taka dekleta nazaj na pravo pot, privedi jih nazaj pred Marijin oltar, da najdejo tam tolažbo in mir.

Dan za dnem odhajajo dekleta v tujino za kruhom. Ali naj taka dekleta zapustimo, češ, odšle so in sedaj nas več ne brigajo. Nasprotno, za te moramo prav tako skrbeti, kakor za tiste, ki ostanejo doma. Obdržati moramo stalne zveze z njimi. V pismih jih moramo spominjati na domovino, na otroška leta, utrjevati jih, da ne zaidejo. Taka pisma bodo gotovo dobrodejno vplivala na dekleta v tujini. Zdelo se jim bodo kot drag pozdrav iz domovine. Če je mala preprosta francoska deklica Ivana Orleanska znala navdati cel francoski narod in celó kralja z novo močjo in ljubeznijo do domovine, ali se nam Slovenkam ne bo posrečilo navdušiti za domačo zemljo dekleta, ki so v tujini? Dokler pa ta dekleta ne bodo pozabila domače zemlje, materine pesmi in molitve, ne bodo zašla.

Sodelovati moramo z Društvom za varstvo deklet, katerega namen je, podpirati dekleta, ki iščejo službe, podpirati pa tudi dekleta, ki so bila odpuščena iz kaznilnic. Tudi za ta dekleta je treba skrbeti. Treba je gledati, da se obdrže na pravi poti, če pa so že zašla, pridobiti jih za pošteno življenje. Tako delo je pač idealna naloga katoliškega dekleta. Naša dekleta so že v raznih dekliških zvezah v obilni meri pokazala voljo in zmožnost, delati po teh smernicah.

Težko delo je to in združeno z mnogimi žrtvami. Pa saj ne delamo za ta svet, ampak za večno življenje. Nekoč bo nastopil oni veliki dan, ko bo prišel Kristus v svoji slavi in rekel, kakor je obljubil tistim, ki bodo na njegovi desnici: Pridite, blagoslovljeni mojega očeta, prejmite kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta! Zakaj lačen sem bil in ste mi dali jesti; žejen sem bil in ste mi dali piti; popotnik sem bil in ste me sprejeli; nag sem bil in ste me oblekli; bolan sem bil in ste me obiskali; v ječi sem bil in ste prišli k meni! Tedaj mu bodo pravični odgovorili: Gospod, kdaj smo te videli lačnega in smo te nasitili, ali žejnega in smo ti dali piti? Kdaj smo te videli popotnika in smo te sprejeli? Ali nagega in te oblekli? Ali kdaj smo te videli bolnega ali v ječi in smo prišli k tebi? In Kralj jim bo odgovoril: Resnično povem vam: Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili.

Sledil je nad vse lep in svečan trenutek, ko je 4000 slovenskih deklet obljubljalo zvestobo in poslušnost naukom Cerkve in njenega poglavarja. Vse udeleženske so sveti čin izvršile resno, premišljeno, svečano in s primernim poudarkom.

č) Slovesna obljuba kmečkih deklet

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravo za ta kongres . . .

1. Ali obljubite, da boste:

krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

da se boste najvestneje izogibale vseh npravnih nevarnosti v družini in zabavi, da boste v sebi in bližnjem vestno spoštovale svetost človeškega telesa, ki je tempelj sv. Duha;

da boste negovale družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja, ki je danes v veliki nevarnosti;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter gojile močno farno skupnost trdno sklenjene okoli dušnega pastirja.

Ali obljubite? — Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste delale za krščansko preureditev družbe pa nauku sv. očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zlasti spoštljivo držale Pijevih okrožnic o ureditvi družbe in krščanski vzgoji;

da boste v Katoliški akciji delale le disciplinirano strnjene s Cerkvijo in dosledno pokorne papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite? — Obljubimo!

3. *Duhovnik*: Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč sv. Rešnjega Telesa;

da boste pogosto obiskovale svojega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi ob drugih prilikah;

da boste prejemale same, skupno z domačimi ter skupno z drugimi tovarišicami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da boste močne in strašne hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite? — Obljubimo!

Med navdušenim petjem kongresnih pesmi so se zborovalke polagoma pričele razhajati. Resnoba se jim je brala z lic, njihova srca je prevzemal trdni sklep, da bodo v svojem poklicnem in stanovskem okolju izvedle obljubljene sklepe, da se bodo z vso silo svojih sprejemljivih duš oklenile v Katoliški akciji dela za zopetno pokristjanjenje vsega našega javnega in zasebnega življenja, za zopetno posvetitev naših domov in zopetno povrnitev k Bogu naših družin, vseh bratov in sester po vsej širni domovini. Bog naj njihovo dobro voljo in prizadevanje blagoslovi, da bo obilen sad obrodilo!

14. Zborovanje delavskih deklet

Kmalu po 10 je otvorila zborovanje delavskih deklet Anica Lebarjeva z besedami: Živel Kristus Kralj! Vršilo se je v telovadni dvorani Lichtenturnovega zavoda. Dvorana je bila čisto polna. Oder okusno okrašen: Na sredi žareče srce, z obeh strani napisa »Ognjišče ljubezni — vir svetosti« ter »Evharistija — naša moč«. Ves oder je bil obdan z belimi in modrimi tenčicami. Razpoloženje nad vse slavnostno in tehtnosti prireditve primerno.

Izvajanja govornikov in govornic so sledila dekleta, med katerimi je bilo opaziti zlasti veliko mladih delavk iz vseh krajev domovine, nad vse pazljivo in so izvajanjem pritrjevala z glasnim odobravanjem in vzklikanjem. Prva je govorila *Anica Knific*, tovarniška delavka iz Št. Vida nad Ljubljano, pod naslovom »Pridi k nam tvoje kraljestvo« o življenjskih razmerah in borbah tovarniških delavk ter navajala sredstva, ki so dovolj uspešna, da se katoliška dekleta kljub strupenemu okolju delavnic in to-

varniških obratovalnic očuvajo pred stranpotmi, še več, da še druge potegnajo za seboj v dobro z delom, zgledom in molitvijo.

Drugi govornik, prior *p. Valerijan Učak* iz Ljubljane, je obravnaval zlasti vprašanje dela s krščanskega vidika in poudarjal, da bomo moči za vršitev poklicnih dolžnosti najučinkoviteje zajemali iz evharističnega kruha. Njegov govor je nosil naslov po besedi psalmista: »Mizo si pripravil pred mojim obličjem«.

Slednjič je govorila *Kristina Hafnerjeva* z Jesenic, ki je ob svetopi-semški zgodbi o usmiljenem Samarijanu, ki je napadenemu popotnemu človeku vlil olja in vina v rane, podala sliko današnjih težkih časov, ko človeštvo išče novih potov in novih smernic za življenje, ter poudarila, da je le v krščanski dejavni ljubezni rešitev iz strašne duševne in socialne bede človeštva.

a) Pridi k nam tvoje kraljestvo (Mt 6, 10)

Živimo v dobi, ko vse toži o gospodarski krizi. Če pa pogledamo globlje, vidimo, da je gospodarske stiske prav za prav kriva kriza duš, pomanjkanje vere in zaupanja v Boga, pomanjkanje ljubezni do Boga in do bližnjega.

Mehanično delo, zgolj materialno, kakor ga nudi tovarna katoliškemu dekletu, je nezdravo, ker jo napeljava samo v materializem. Zato je nujno potrebno, da zna delavka sama posvetiti ročno delo s tem, da ga vsako jutro daruje svojemu Bogu z dobrim namenom, da tudi med delom dvigne svoje misli k Bogu in da smatra *delo za službo božjo*. Vsako, še tako nizko delo je koristno in plemenito, če ga vršimo v duhu dolžnosti, iz ljubezni do Boga in z dobrim namenom. Težko je delo ob ropotajočih strojih, v zatohlih delavnicah, v prahu in dimu. Še težje je, če se v teh delavnicah težkemu delu pridružijo še notranje težave, ki jih povzročata nezdrava okolica, brezbožno, surovo, nemoralno govorjenje in namigavanje tovarišev ali celo tovarišic. Za tako nezdravo okolico se oboroži delavka s tem, da v prostem času zahaja v lepšo okolico, boljšo družbo, zlasti pa v dobro stanovsko organizacijo, kjer ob enako mislečih in za enakimi višjimi cilji stremečimi tovarišicami najde prijetnega razvedrila in zdravega ter lepega razgovora. Dobra katoliška delavka si išče dobrih katoliških tovarišic po mišljenju, z njimi skupno neustrašeno nastopa proti skrunilcem najsvetejših skrivnosti. Ni treba, da bi se morala izogibati nasprotnikov ali celo bežati pred njimi. Katoliška delavka si vzame za zgled Marjetko Sinclair, ki je v krogu svojih tovarišic in tudi tovarišev znala najti vedno pravo pot, da je vso družbo na najveselejši, pa tudi na najdostojnejši način razvedrila in zabavala.

Velika nevarnost za delavko je ločitev od doma. Doma je bila dobro zavarovana, v prijetni domači družbi, ni se ji bilo treba bati nevarnosti, katerim je sedaj izpostavljena, ko je zapustila varno zavetje doma. Tudi tako lahko pridobljena samostojnost je delavki lahko v pogubo. Zato naj ostane tudi še nadalje zvest družinski član, ki je z vezmi ljubezni na vso moč privezan na dom.

Velika nevarnost je večkrat za delavko prav delavnica in njeno okolje zlasti še za njeno deklinško čast. Poštenost ni le to, če kdo ne krade, ne goljufa in podobno, ampak zlasti to, ako vedno in v vsakem slučaju lahko pogleda svojim predstojnikom,

svojim domačim v oči in se ne boji, da bi jo kdo zasačil na skrivnih in tajnih potih, ki so vedno v pogubo. Zato prav res ne zadostuje, če delavka, ko je dovršila šolo, položi knjige daleč od sebe, zlasti katekizem, ki je najvažnejša knjiga vsakega katoličana za vse življenje. Seveda pa naj se delavka na noben način ne odteguje verskemu pouku, kjerkoli ji je dostopen. Nikoli naj se ne zadovolji s samo »suhomašo«, temveč naj rada zahaja tudi k pridigam in h krščanskemu nauku, kjer bo vsakič našla najpotrebnejših naukov za življenje. Prav tu se bo tudi naučila vsega potrebnega, kar ji bo služilo v boju za njeno poštenje med tovariši ali celo tovarišicami. Trdno in značajno bo znala braniti svoje prepričanje, ne z izpadi in zmerjanjem, ampak mirno in dostojno. Prav katekizem in verski pouk ji bo dal za to vsega potrebnega.

Večkrat pa se pokažejo tudi nevarnosti celo od strani delodajalcev in predstojnikov. Nikomur ne stori po volji. Ona je tista, nad katero se vsakdo spotakne: delodajalec, delovodja, nadzornik in celo stroj. S težavo in naporom se ohrani na svojem mestu, da ji ga kdo ne prevzame. Nepoštena konkurenca, neprijazno postopanje, nevoščljivost, obrekovanje, zloba, vse to je razpostavljeno okoli delavke, in kako naj se brani?

Medsebojno varstvo si morajo nuditi delavke same in sicer tako, da je vsaki na tem, da stori prav tisto, kar zahteva Bog: česar nočeš, da drugi tebi ne store, tega tudi ti drugim ne stori; kar pa želiš, da bi drugi tebi storili, tudi ti njim stori. Seveda bo marsikatera delavka slišala tudi o tem očitke, češ, čemu v cerkev, čemu se zatajevati? Glej one, ki se za to prav nič ne trudijo, so stalno pred teboj v plači in delu, ti pa nimaš nič od tega. Taka delavka naj se spomni na božjo obljubo, ki jo je dal za zvesto vršitev dela: Kdor je v malem zvest, ga bom čez veliko postavil. Po vseh hudih bojih končno zmaga dobro in to je za delavko velika tolažba. Na ta način ji bo delo tudi blagoslov. To blagovest je prinesel Kristus vsemu delavstvu. »Pojdi tudi ti v moj vinograd!« To je njegovo vabilo. Kje je zate ta vinograd? Delavnica, tovarna, pralnica, likalnica. Glavno je, da ta vinograd vidiš z očmi vere. Glavno plačilo za vse tvoje delo je sladka zavest, da si storila svojo sveto dolžnost, ki ti jo je naložil Bog. Vnanje plačilo je le drugotnega pomena, dasi je za življenje neobhodno potrebno. Tudi tu si moramo poklicati v spomin Kristusove besede, ki jih je rekel Marti: »... le eno je potrebno!« Tisto eno, ki smo ga zdaj spoznale, je tudi najboljši pripomoček zoper duhovno krizo, ki tlači naše delavke. Ne bo odveč, ako pogledamo tisto eno potrebno še nekoliko bliže in si zapomnimo, kako naj porabimo tista sredstva, ki nam jih podaja tisto eno in edino potrebno, ki ga nam je pokazal Kristus sam.

Kako je plamtelo ljubezni Srce Jezusovo, ko je pri zadnji večerji postavil najsvetejši Zakrament. Iz ljubezni je to storil, ker nas je ljubil. In mi? Kako mu vračamo ljubezen z ljubeznijo? Kako redkokdaj se z zaupanjem, z ljubečim in hrepenječim srcem bližamo k mizi Gospodovi. In vendar biva tu v zakramentu ljubezni Kralj vseh kraljev. Pri obhajilu sprejmemo v srce Telo Jezusovo, ki je popolno delo sv. Duha in zato najpopolnejša Lepota, njegovo Srce, ki je polnost vseh milosti, globočina vseh čednosti. Pa ne samo milosti, ampak tudi Delivca vseh milosti, ne samo zdravil, temveč nebeškega Zdravnika samega. In tudi njegovo božjo naravo, Boga samega, svojega Stvarnika. Bližajmo se mu z ljubeznijo in z zaupanjem, z živo vero, čistim srcem in dobrim namenom. Dobro porabimo zlasti presrečne trenutke po obhajilu. Potožimo mu svoje boje, svoje skrbi in težave pri borbi za vsakdanji kruh, svoje strasti in napake in prosimo ga, naj v naših

srcih ustanovi kraljestvo ljubezni in miru. Najsvetejši Zakrament je naše nebo na zemlji. Vsi tisti, ki obljublajo na tem svetu drugačna nebesa, so lažniki.

Po Mariji je Bog prišel k nam in hoče, da tudi mi pridemo k Njemu po Mariji. Sv. Jedert je videla v prikazni, kako lije veletok milosti iz Jezusovega Srca v Marijino in se odtod spušča na zemljo. Bog nam vse milosti deli po Mariji, ne kakor bi jih drugače deliti ne mogel, ampak, ker jih hoče deliti po Mariji. Zaupno jo prosimo, saj nam tako rada pomaga. Kadar bomo v stiskah in težavah, ko bo grozila brezposelnost in bo trkala beda na duri, ko nas bodo mučile skušnjave, zatecimo se k Mariji, tolažnici žalostnih, pomočnici kristjanov, in ona nam bo vsekdar pomagala.

Kristus je delo posvetil. Vrnil je delu čast, saj je sam v Nazaretu pridno delal. Delati je človeku dolžnost in ta dolžnost veže vsakega, ki more delati. Vsako delo, ki je vredno, da ga izvršimo, je vredno, da ga dobro izvršimo. Jasno je Kristus poudaril ceno delu rekoč: »Delavec je vreden svojega plačila.« S tem, da je on prostovoljno nase vzel trud in trpljenje, je čudovito ublažil silo dela, ne samo z zgledom, temveč tudi s svojo milostjo in z obljubo večnega plačila. Draga sestra, ko greš zjutraj na delo, te morda vodi pot mimo cerkve, morda pa ti je treba napraviti majhen ovinek, stopi za trenutek v cerkev, posveti Zveličarju dan, ki ga začinjaš, sebe, svoje delo in težave; kako vse lepši so dnevi, ki jih začnemo z Bogom, ki jih preživimo v Bogu!

Današnji svet potrebuje kristalnih značajev, katerih ne upogne noben vihar, ki ne klonejo niti v najtežjih preskušnjah. Ni lahko, ostati dober sredi skvarjene okolice. Svet pravi: »Uživaj in našel boš mir!« Varljiva obljuba. Skrb, žalost, nemir, očitki vesti, to je mir tega sveta. Jezus pravi: »Zmagaj samega sebe, bori se zoper svoje želje, kroti poželjivost, zlomi strasti!« In duša, ki sluša njegove zapovedi, najde pokoj v neizrekljivem miru. Zato pa nam je treba veliko molitve. Sv. Pashal Bajlonski pravi, da nas je Bog zato tako revne in slabe postavil na ta svet, da nas s tem nekako sili, da molimo in da po molitvi dosežemo čednost in pridemo k Bogu. Pa pri molitvi ne mislimo samo nase in na svoje potrebe, ampak se pred vsem spominjajmo teh, ki so zgubili Boga in zašli na stranpota. Še prav posebno pa molimo za duhovnike. Bog se v svoji velikodušnosti ne da prekositi in nam bo to obilno poplačal.

Najvišja zapoved je: »Ljubi Gospoda svojega Boga z vso silo svoje duše, z vsem srcem, z vsem mišljenjem, z vsemi močmi.« Druga pa je tej enaka: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« Dandanes marsikdo pravi: »Kaj me brigajo drugi, kaj mi mar, če se levo in desno pogrezajo v blato, samo da sem jaz pošten.« Ne tako, drage sestre! Ne smemo iskati samo svoje sreče, ampak tudi srečo svojega brata, svoje sestre. Kristus pravi o sebi: »Jaz sem luč sveta in luč v temi sveti.« Pa naj bo tudi vsaka izmed nas lučka lepega zgleda, lučka, ki greje, sveti in osrečuje.

Živimo na prelomu časov. Samo dve odločitvi stojita danes pred nami: Ali za Boga, ali proti njemu. Me delavke ne bomo oklevale. Ni življenja brez življenja v tebi, Kristus; naša pot začinja in jenja v tebi. Naj živi Kristus Kralj! Naj živi v naših srcih, naših domovih, naših delavnicah! Ponesimo Kristusa v javno življenje. Naj živi v nas, naj deluje po nas! Če nam bo Bog vse, če bomo v vsakem človeku videli brata, sestro v Kristusu, bo tudi k nam prišlo božje kraljestvo in mir Kristusov bo zavladal v kraljestvu Kristusovem.

b) Mizo si pripravil pred mojim obličjem (Ps 22, 5)

Naš veliki evharistični praznik je pokazal svojo privlačno moč tudi do delavskega dekleta. Na tem mestu je zbrano tako častno število deklet delavk, da vam je omogočeno posebno stanovsko zborovanje, ki naj bo posvečeno našim najprisrčnejšim odnosom do presvetega Rešnjega Telesa.

Spoštovana dekleta! Koliko je v človeku prave nrvstvenosti, pokažejo najbolj majhni trenutki v življenju. To, kar je vsakdanje, oblikuje človekovo veličino. V našo vsakdanjost pa posega najbolj odločilno vprašanje vsakdanjega dela in vsakdanjega kruha.

Ako pojmujeemo delo kot porabo telesnih moči za preživljanje, najdemo v pre-sojanju vrednosti dela dvoje si nasprotujočih naziranj. Grki, gotovo najbolj olikan narod stare dobe, so bili mnenja, da delo človeka ponižuje in so ga smatrali za sramoto. Od starih Grkov se pa le malo razlikujejo naši moderni, ki jim je pač vse eno, ali dela zanj človek ali stroj. Tem nasproti pa stoje tisti, ki oznanjajo evangelij dela. Za svojo stvar so idealisti. Njim pomeni delavska roka vse. Nič jim pa ne pomenijo ti, ki sklepajo svoje roke za molitev, nič jim ne pomeni roka umetnika, brez pomena je zanje roka, ki suče pero. Sredi med temi si nasprotujočimi nazori o delu pa stoji krščansko pojmovanje. Sekira v Jezusovih rokah ima za nas prav tako svoj nauk, kakor križ, ki ga je Zveličar vzel na svoje rame. Platno za šotore, ki ga je tkal apostol Pavel, ni za nas nič manj pomembno, kakor obleka Jezusova, ki so se je dotikali bolniki in so bili ozdravljeni. Krščanstvo ni nikoli dela zaničevalo, seveda ga pa tudi ni oboževalo. Krščanstvo uči, da je delo prirojena potreba človeške narave, oznanja, da mora pošteno delo poštenega človeka stanu primerno preživiti, da stoji delo v službi občestva in da je delo božja služba, zato ker je po volji božji.

Dekleta! Delu tudi ve živite. O delu ste si ustvarile svoje naziranje in svoja načela v luči svete vere. Četudi pa pojmujeete svoje delo še tako idealno in krščansko, imate vendar z delom svoje težke skušnje. Le pogledjte svoje izdelane, žuljave roke. Če ni pa na rokah žuljev, so brazgotine vsaj v duši. Mar ni to dokaz, da je z delom združeno *trpljenje*. Pogledjte si druga drugi v obraz. Mar li ne berete iz njega *izmučenosti* in *izčrpanosti*? Kaj vam odseva iz oči? Mar li ni *zagrenjenost*, ki jo razodevajo vaši pogledi?

Prav tu pa najdemo zvezo s presvetim Rešnjim Telesom. Mizo nam je Bog pripravil. Na najodličnejšem mestu v cerkvi stoji oltar. Čudovite stvari se dogajajo na njem. Abel, Noe, Abraham, Melhizedek stoje krog oltarja in strme v skrivnost daritve, ki je popolnoma zatemnila daritve, ki so jih opravljali v stari zavezi. Kdor ima bistro duhovno oko, vidi, kako se nad oltarjem dviga Golgota, kako ostaja po Kristusu in v cerkvi daritev velikega petka živa. Na oltarju se čudovito spaja skrivnost trpljenja s skrivnostjo zadostitve. Zato, dekleta, ne smete nikoli raztrgati vezi med mašo in svojim delom. Daritev maše vaše delo posvečuje, vaše delo bogati, Jezusovo trpljenje se v evharistični daritvi preliva v vaše trude in napore. Dekleta! Maša vam mora biti odslej še bolj čislán zaklad kot doslej.

Delo črpa človeku moč, ne samo duševno, tudi dušno. Na oltarju, na tej božji mizi, ki vam jo je pripravil Bog, je pripravljen kruh močnih. Bogastvo posvečujoče milosti ter zaklade dejanskih milosti hrani presveto Rešnje Telo za naše duše v sebi. Ko bi te Jezus nosil v svojem naročju, ko bi te pritisnil na svoje božje Srce, ko bi ti izpolnil vse obljube, bi vse to zginilo pred milostmi obhajila. Evharistični kongres bo zgibal naše ljudstvo za pogostno obhajilo. Dekleta! Ve ne boste v pre-

jemanju pogostnega, morda vsakdanjega obhajila ostale ob strani. Prav ve, izčrpane in izmučene, boste z velikim hrepenenjem segale po kruhu iz nebes, ki vas bo ohranjal močne za sveto božjo stvar.

Še na zadnjo okolnost, dekleta, bi rad opozoril. Včasih je zagrenjenost v vas, naporno delo jo povzroča. Poznate li zlato hišico, naš tabernakelj na oltarju, ki ima svojo evharistično dušo. Tam živi Jezus, Bog-človek prebiva v njej. O sladka skrivnost Gospodove pričujočnosti v tabernaklju! Gospod ni bil v tihi nočni uri samo Nikodemu na uslugo. Vsem duševno zbeganim je še danes svetovalec. V tabernaklju ga najdeš vsak trenutek. Betzajde ni imela samo Palestina, za vse telesno in duševne bolne je Betzajda tabernakelj. Prijateljskih ur ni prebil Gospod samo v Betaniji. Za vse osamljene je Betanija tabernakelj, tih razgovor z Jezusom, ki v tabernaklju čaka na prijateljske obiske. Tabernakelj je tudi Oljska gora. Za vse žalostne in potrte je ondi pripravljen kelih tolažbe. Le ta razloček je med некоč in danes, da moramo mi k Jezusu, on ne more k nam, kajti po nedoumljivi ljubezni je v tabernaklju naš jetnik.

Dekleta! Ali nam bo naš evharistični kongres kaj poglobil spoznanje, da je Rešnje Telo zaklad nad vse zaklade, dobrota, s katero se nobena na zemlji meriti ne more? Čim bolj se boste vsestransko po daritvi, po obhajilu, po obiskih Zakramenta posluževale te sladke dobrote, tembolj boste Kristusa razumele. Dekleta! Segajte po tem bogastvu. V teh dneh gledamo v evharistično skrivnost kakor je некоč zrl umetnik Mihael Angelo v neobdelano skalo. Vprašan, kaj tako srepo zre v mrtev kamen, je dejal, da gleda v tej skali angela, ki ga bo iz kamna izklesal. Mnogo je še neobdelanega pri nas v evharističnem življenju. Dekleta, hodite svete umetnice tudi ve, ki boste priklicale iz teh dni angela evharistične skrivnosti, ki bo na široko razprostrl svoje peruti in objel vso našo domovino. Iz ljubezni in žive potrebe zagorite v evharističnem navdušenju, da vas bo to potrdilo v visokem pojmovanju vašega stanu ter vam lajšalo vaše delo in vaše trude.

c) In vлил je v njegove rane olja in vina (Lk 10, 34)

Časi, v katere nas je postavila božja Previdnost, niso navadni časi. To so časi, ko stojimo na razpotju dveh dob, ko zahaja ena doba človeškega delovanja, njegove miselnosti in njegovih hotenj in se poraja nov vek sredi neizmerne revščine in nedoumljivih duševnih bojev. Človeštvo je zajela kriza, človeštvo stoji na razpotju in si išče novih oblik in novih potov individualnega in družabnega življenja.

V teh pomenljivih in za dolgo dobo odločujočih časih se porajajo Cerkvi in veri nove naloge in nove dolžnosti. Človeštvo, ki si išče novih oblik življenja, si jih išče zvečine izven Cerkve po blodnih potih.

Po eni strani vstaja boljše vizem, ki zahteva nove ureditve človeške družbe na razvalinah krščanske kulture. Vse, kar je v dolgih stoletjih ustvaril krščanski duh in krščanska ljubezen, mora razpasti, da bo namesto tega nastala neka nova kultura, o kateri menijo, da bo odrešila svet in ga speljala iz stiske sedanjih dni. Vse, kar je bilo doslej svetega, postaja v posmeh. Vsi nauki, po katerih je dose-daj živelo človeštvo, so postali blodni ognji in opij, ki zapeljuje človeštvo. Val brezboštva in fanatičnega sovraštva do Boga preplavlja današnji svet, ki si išče svoje sreče na zemlji ne samo izven Boga, ampak naravnost v sovraštvu do Boga.

Po drugi strani pa se bori za oblast nad miselnostjo in duševnim gledanjem množic moderni poganzem, ki mu je edina vrednota rasa in kri in so vse du-

ševne vrline človeka le drugotnega pomena: nauk, ki hoče le na teh vrednotah graditi temelje človeške družbe in ji prinesiti sreče in miru.

V tem silnem boju, ki gre v svetu za telesno in duševno oblast nad narodi, mora Cerkev postaviti v boj in na delo vse sile, da ohrani ljudstvu vero in njegove nauke in življenje po teh naukih, brez katerega ni moči najti onega miru, varnosti in sreče, po kateri človeštvo hrepeni, katerega išče, za katerega se žrtvuje. Sovražniki vere vstajajo vsepovsod in napenjajo svoje sile in moči, da uničijo v ljudstvu Kristusa in njegov nauk. Zato bomo razumeli klic Cerkve, klic papeža in škofov, ki v teh časih kličejo na branik in na delo vse sile, vse vernike, da pomagajo braniti v sreih posameznika in v skupni družbi najvišje zaklade, ki jih človeštvo premore. Klic po apostolatu, po dejavnosti gre preko katoliških dežel. Nihče ni izvzet, vsi so povabljeni, vsi so poklicani, da sodelujejo pri obrambi in graditvi kraljestva božjega na zemlji.

Tudi žena in dekle od tega apostolata ni izvzeta. Tudi njo vabi Cerkev, vabi papež in vabijo škofje, da postavi svoje sile in svoje delo v službo tega lepega smotra in namena.

Sicer trdijo nekateri, da spada žena le za domače ognjišče in v domačo družino in da zanjo ni mesta v javnosti.

Toda v današnji dobi aeroplanov, brezžičnega brzojava in radia je ves svet postal ena sama družina. In kakor se družina le tedaj lepo razvija, če se očetovski strogosti družni materina milina in ljubezen, tako se bo tudi človeštvo le tedaj lepo in harmonično razvijalo, če se bo moškemu razumu in moški strasti pridružilo žensko srce in ženska dobrotà. Le pomislimo, kako surova bi bila človeška družba, če bi jo tvorili samo moški. In kako sitna in slabotna bi bila, če bi na svetu živele samo ženske. Šele oba spola spopolnujeta drug drugega in tvorita harmonično celoto. Dandanes pa vidimo, da vlada v naši javnosti le moški razum in moška strast, ki se v boju življenja le prehitro razvname in brezobzirno seka rane. Manjka pa javnosti ženske mehke duše in njene usmiljenosti, ki bi te rane celila in bi razburjene duhove mirila. Zato je na svetu tako hudo. Im življenje v današnji družbi je tako trpko in neusmiljeno. Zato človeštvo tako blodi za smotri, ki mu jih stavi pred oči sam razum in sam napuh, ker mu manjka duše, ki bi ponižno povabila glavo in se uklonila nauku od zgoraj, ki vodi človeka po poti, ki peljejo do blaginje vseh, ne pa, da drvi za onimi bežnimi smotri, ki slepe človeški napuh in njegovo strast.

Zato je prav gotovo, da spada tudi žena v javnost. Ne, da bi tam prevzela mesto moža in njegovo po naravi mu določeno delo, ampak, da poleg njega po svoji naturi uveljavlja svojo dušo v blagor trpečega človeštva.

In bolj kot katerakoli druga žena je k temu delu in zlasti še k apostolatu poklicana delavska žena — dekle. Zakaj bolj kot med katerimkoli drugim stanom se med delavstvom širi novi evangelij; in zlasti delavska žena-dekle je tista, katera naj po zamisli novodobnih apostolov s svojim spremenjenim življenjem in spremenjenimi nazori utrdi kraljestvo brezboštva in boljše vizma po vsem svetu. Prav tako kot za mladino, se je danes pričel boj za ženo in tudi ona stoji danes na križpotju in je postavljena pred usodno vprašanje — kam? Sirenski glasovi o svobodi in enakopravnosti jo zamamljajo in vabijo za seboj. Žena je svobodna, žena je možu enakopravna. V Rusiji ni zanjo nikake omejitve več. Odprli so ji vrata v vse javno življenje. Možu ob strani dela v tvornicah, prenaša tovore, stoji pred nakovalom, vodi traktorje, hodi v urad, vodi kolhoze in komune in vodi

stranko in državo. Zares svoboda in enakopravnost — če bi le cena, ki jo je žena za to plačala, ne bila tako velika, tako nesprejemljiva! V zameno za te dobrine se je morala žena odpovedati vsemu najvišjemu, kar ima; odpovedati se je morala družini, tej temeljni celici človeške družbe, odpovedati se je morala materinstvu, zatajiti je morala svojo naravo; svojo ženskost je morala udušiti v sebi, da kot mož vrši možu ob strani moške posle. Iz takega zamenjavanja vsega človeškega reda in tlačenja narave ne more vzkliti sreča v človeški družbi. — Vendar pa ti nauki zajemajo že tudi pri nas ljudske množice in čeprav na zunaj komunizem pri nas še nima oblasti, vendar je miselno prekvasil že široke plasti naroda, zlasti še delavnega ljudstva. Povsod pri nas tudi že oznanjajo nov evangelij: ni Boga, ni zakonov. Ni svetih zakonskih vezi, materinstvo je prazna bajka. Nemorala se širi vedno bolj med nami, zakoni s Sinajske gore, z gore osmerih blagrov niso več podlaga družabnega življenja in družinske sreče, ne osebnega življenja mnogih posameznikov.

Strašen trizvok v življenju sedanjega časa: nevera, nemorala, odtujenost domačih tradicij, nam vsepovsod udarja na uho v moderni glasbi življenja, ki človeka vznemirja, ker melodija ni prava. Zato je treba, da nam po stezah in cestah naših mest in vasi in nad tovarniškimi dimniki naših tovarn zopet zasijejo svetle zvezde vere, božjih zakonov in božje milosti.

Toda, kako naj v tem gigantskem boju vrši žena in dekle, zlasti še delavska, svoje lepo poslanstvo.

Pred leti sem bila v Parizu priča prizora, ki mi bo za vse življenje ostal neizbrisen v srcu.

Neke nedelje zjutraj me je znanka vzela s seboj na Montmartre, kjer je krščanska gorečnost postavila veličastno baziliko prav v sredi babilona tega velikega modernega mesta. Bilo je prav ob svitu dneva in v cerkvi je še vladal somrak; le nekaj zvezdic, bleščečih luči, ki so gorele pred oltarjem, jo je razsvetljevalo. Komaj sva sedli v klopi pred oltarjem, že se je zaslišalo od vhoda pridušeno mrmanje in klopotajoči koraki so odmevali po cerkvi. Ozrla sem se in videla najčudovitejši prizor, kar ga je videti mogoče. Cerkovnik v slikoviti opremi je za seboj vodil trumo beračev, ki so se po sredi cerkve bližali glavnemu oltarju. Nekateri so stopali z boječimi koraki in neodločno, drugi zopet so se nemarno smehljali in izzivalno gledali predse.

Opazovala sem jih, ko so stopali mimo nas. Ni jih bilo toliko, kot se je zdelo na prvi pogled: kakih 50 je bilo približno vseh. Oblečeni so bili v čudne cape, noše vseh stanov so se tu razcefrane mešale med seboj. Med njimi mi je posebno padla v oči stara žena z razjedenim obrazom, ki so ji ga najbrž uničile strasti; vsa je dišala po žganju. V očeh ji je žarel odsev sovraštva in jeze. Prav mimo nas je stopala, ko sem jo slišala s poltihim glasom praviti svoji družici: »hm, jaz veste . . . se požvižgam na vse farje in njih molitve, prišla sem le radi požrtije, ki sledi tej komediji.«

Ko so se berači posedli v prvih klopih pred oltarjem, je pristopil duhovnik v bogato vezeni mašniški obleki in je pričel brati mašo.

»Glej, to je maša beračev,« mi je razlagala znanka. »Vsako nedeljo je ta prva služba božja v tej veličastni baziliki posvečena njim in darovana zanje. Režeji so prvi v kraljestvu Kristusovem; zato tudi Cerkev na ta Gospodov dan najprvo njim postreže. Ničesar ne zahtevajo od njih, niti molitve, niti pobožnega obnašanja ne. Le vabijo jih k vstopu in jih prosijo, da so navzočni pri tej mistični

pojedini, ki je vsak hip noč in dan pripravljena za človeške otroke. In, ko je to končano, — maša je zelo kratka — jim nudijo še telesno pojedino. Peljejo jih v zavetišče poleg bazilike in tam jih pogoste z obilnim zajtrkom, preden jih znova pošljejo v njih življenje v bedi in temi.

Za berači je prišla v cerkev preprosto oblečena gospa, ki ji je prečudna milina in odličnost sevala z obraza.

»To je žena XY,« je rekla znanka in mi imenovala ime nekega najodličnejšega francoskega državnika. Gospa je pokleknila v zadnjo klop za berači, prav poleg one po žganju in strasti smrdeče žene. Pobožno je molila ob njej vso mašo, po maši pa je odšla za berači v zavetišče, kjer jim je stregla kot njih najvdanejša služabnica.

Tale prizor mi je stopil pred oči, ko sem razmišljala, kako naj se žena udeje v Katoliški akciji, da bo njeno delo odgovarjalo njeni naturi in da bo rodilo sadove. Zares, dvoje ga nam je treba, da si osvojimo svet in ga podvržemo vladi evharističnega Kralja: molitve in krščanske dobrotelčnosti.

Sedanji težki časi zahtevajo veliko srčne molitve. In kdo več moli kot žena; molitev je njena srčna potreba. Tam, kjer mož razmišlja, žena moli. Vihar molitve naj se dviga proti nebesom, da prodre skozi oblake, da posveti sonce božje milosti v to megleno ozračje, v katerem živi sedanje človeštvo. Gospod pravi: »Iščite najprej božjega kraljestva in vse drugo vam bo navrženo.« Seveda pa ni zadosti, da moliš le zase, treba je moliti tudi za druge, le tako vršimo z molitvijo apostolat, h kateremu smo poklicane. Če moliš zase, ne moliš za druge, če pa moliš za druge, moliš tudi zase. Molimo za svojo domovino, za svoj narod, za zedinjenje cerkva, za vse človeštvo.

Najkrepkejša molitev pa je pokora in trpljenje, ki ga voljno nase prevzamemo. Današnji svet, ki gre le za užitek, se trpljenja boji. Zato je zaslužnje dvakrat večje, če ga voljno nosimo. Sveta mala Terezika pravi: »S trpljenjem rešiš več duš, kakor z najlepšimi pridigami.«

Bistvo in jedro apostolata žene pa je dobrotelčnost. Krščanstvo ima svoj višek v nauku Gospodovem: Ljubi svojega bližnjega. Od prvih početkov pa do danes je Cerkev smatrala za svojo najlepšo in najvažnejšo nalogo pomagati bednim in trpečim. In čim večja je bila kdaj moč krščanstva, in čim globlje je človeštvo živelo iz vere, tem bolj je cvetela prelepa cvetka krščanskega usmiljenja. Socialno delo odgovarja najbolj naravi žene. Povsod, kjer žena deluje v javnosti, si je sama našla pravo pot in si izbrala to polje, na katerem lahko bogato udeje svoje usmiljenje in svoje lepo čustvo. Res vidimo, da je prav v deželah, koder se sme žena udejevati v javnosti, najlepše preskrbljeno v socialnem oziru. Žena je po svoji naravi ustvarjena, da živi za druge. Mož hoče živeti pred vsem zase, da si nagromadi bogastva, ali si pridobi slave in časti. Ženo pa neka neugnana sila žene, da se izživlja izven sebe, da se žrtvuje za druge, da jim posveča svoje sile in svojega duha.

Najprej si bo krščanstvo osvojilo svet in ga znova podvrglo vladi Kristusovi, če bo krščanska, dejavno krščanska ljubezen vladala med nami. Edino krščanska ljubezen bo mogla preprečiti pretečo povodenj komunizma.

Skrbi zase, ljubi brata, dvigni ga, odpri mu vrata — poje naš pesnik.

V francoskem in nemškem jeziku je izšla knjiga z naslovom »Margit«. Tu je opisano življenje mlade učiteljice iz Belgije, ki je umrla stara šele 23 let. Samo štiri leta je bila učiteljica, pa ta leta so bila tako nakopičena z dobrimi deli, da

so odtehtala življenje dolgih let drugih ljudi. Vse je izdala, kar je imela; hodila je od hiše do hiše in še pri drugih prosjačila za svoje reveže, za nje je delala dolgove. Njen končni smoter je bil, z dobroto vleči duše iz blata in jih voditi k Bogu. In res jih je začuda veliko spravila na pravo pot, nihče se ni mogel ustavljati njeni ljubezni. Pozno v noč je delala za reveže, večerjala je navadno to, kar je njim ostalo. Nosila je ponošeno obleko. Tudi umrla je radevoljno — brez boleznih. Ponudila je Bogu svoje življenje in Bog je njeno ponudbo sprejel.

To je bila modra devica, to je bila žena, ki je do dna izčrpala bogate zaklade svoje ženske duše, ki je vršila apostolat v najvišji meri.

Kako potrebno je pri nas gojiti duha dobrotelnosti! Kako nam manjka dobrotelnih naprav, ustanov in zavodov. Slovenci se radi izgovarjamo na svojo revščino, kadar je treba darovati za reveže. In vendar, kakšne ogromne gredo tudi pri nas za pijačo, za pravde, za lepoticje, čeprav smo reven narod.

K temu delu krščanske ljubezni pa so poklicane vse ženske. Pri nas je vpejlana ta zmotna navada, da sodelujejo pri vseh dobrotelnih ustanovah in organizacijah, kakor pri Elizabetnih konferencah, skoraj samo starejše žene. Deklet skoraj nikoder ne vidimo, tudi vabimo jih ne dosti v take ustanove. In vendar je prav dekliška doba tista, ko dekleta najlažje doprinese največje žrtve. V dekliški dobi doseže žena navadno svojo največjo lepoto. Lepota, ki se v teh letih izžareva na zunaj, pa bi morala biti le odsev notranje lepote, ki se v teh letih tako lahko razvija v vsaki živi duši. Ta doba je doba poezije, hrepenjenja in velikih idealov in največji trenutki v dekliški dobi velikega navdušenja in presilnega žrtvovanja. V tej dobi dekletu ni težko trpeti, niti ne umreti. Ta čas je treba izrabiti: življenje mora mlada deklica napolniti s poezijo, idealizem mora dobiti prave hrane, ljubezen mora že v tej dobi kreniti na pot, kjer se bo lahko brez pridržka izživljala, sicer bi idealizem teh let lahko zašel na stranpota. Če pa mu damo realne podlage, bo postal v življenju vsake deklice pozitivna vrednota v smeri človeško dobrega in lepega. Zato: tudi mlada dekleta v družtvu, kjer se goji krščanska dobrotelnost in krščanska ljubezen do bližnjega.

Seveda pa je tudi med delavkami, ki se javno posvečajo socialnemu delu, mnogo zablod. Toda prav zato je treba tudi to delo organizirati in mu dati pravo smer in pravi smisel. Organizirana dobrotelnost naj skrbi za siromašne matere, zlasti za tiste po porodih, za dojenčke, za sirote, ki so brez očeta in matere, za zanemarjeno in pokvarjeno mladino, zlasti tudi za padla dekleta. V tem se pri nas še veliko greši. Na dekleta, ki je zablodilo s prave poti, navadno pljujemo, jo zaničujemo, jo tiramo v obup, mesto da bi ji pomagali. S tem jo silimo dostikrat na krivo pot, s katere ne bo znala najti steze v varni pristan rednega življenja. In vendar so prav vsi klicani h Gospodu, tisti, ki so padli, še bolj kot drugi. V Parizu v baziliki božjega Srca je beračica smrdela po žganju in bila nakažena od propalega življenja, in vendar tudi ona ni bila izvzeta od mize, kjer se je delila telesna in duševna hrana. Prava ljubezen ne gleda, če je revež vreden naše ljubezni — zadosti, če je je potreben. Koliko jih je, ki so le po nesreči padle! Mi pa mečemo nanje kamne. In vendar so tiste, če svojo nesrečo prav prenašajo, večjega spoštovanja vredne kot druge, ki živijo na zunaj morda dostojno in pošteno, v srcu pa so polne strasti, kakor pobeljeni grobovi.

Tudi bolnikom je treba posvečati vso skrb in ljubezen, zlasti še revnim bolnikom, ki sami nimajo sredstev za zdravila in zdravnika. Celo pijanci niso izvzeti iz krščanske dobrotelnosti, prav tako kakor bi morala spadati v delokrog vsake dobrotelne organizacije skrb za odpuščene kaznjence in kaznenke. Koliko je odpuščenih

kaznjenk, ki se samo zato vedno znova vračajo na pot pregrehe, ker jih je človeška družba izločila iz sebe in se jih vse izogiba, da ne najdejo poštenega dela in poštenega zaslužka ter so zato prisiljene, da krenejo znova na pot zločina.

To bi bilo v kratkih potezah glavno delo ženskega apostolata v sedanji družbi. Vidimo, da to delo ni lahko, da zahteva veliko in silnega žrtvovanja. Da pa bo žena za ta lepi apostolat mogla posvetiti svoje moči, se mora na to delo tudi pripraviti. Vsako delo zahteva priprave, zahteva učenja. Tudi žena in dekle mora samo sebe za apostolat vzgojiti, da bo mogla po njem voditi duše v kraljestvo Kristusa Kralja. Gospod sam pravi: Nebeško kraljestvo silo trpi. Kdor hoče delati za ozdravljenje človeške družbe, mora biti sam zdrav. Če sama ne poznam naukov vere, kako bom druge navajala na pot do nje? Občutljiva vest, oster dar opazovanja, dar modrega preudarka, kadar se je treba odločiti za to ali drugo dobro delo, to so čednosti, ki so nujno združene z delom v apostolatu. Sedanja doba rabi značajnih žena in deklet. To so žene in dekleta, na katere se narod in država lahko vselej zanese. Značajne žene in dekleta niso glede verskih načel prav nič odvisne od svoje okolice. Pred seboj imajo ostro začrtano pot, katere se drže, pa naj pride karkoli. Naš čas potrebuje žena, ki znajo hoditi pokonci in naravnost brez ozira na desno in levo po poti, ki so jo spoznale za pravo. Katoliška načela, krepek značaj in pota brez ovinkov, pa če tudi so večkrat samotna, to troje je bistveni znak katoliških deklet od danes in jutri. Kakor device, ki hodijo s prižganimi svetilkami, morajo biti, da vedno lahko svetijo in kažejo drugim pravo pot. Ljubezen se bo le tedaj lahko izžarevala na zunaj, če jo bo srce polno. Radi Jezusa mora biti žena v apostolatu zaželjena osebnost, ki bo duše pritegovala nase. O dekletu v apostolatu naj vsakdo govori: glej jo, dobra je kakor kruh. S svojim zgledom in svojo milino in vseodpuščajočo ljubeznijo bo žena pritegnila množice nase.

To bi bil ideal delavke v katoliškem apostolatu Katoliške akcije. Priznam, da je ta ideal vzvišen, da ga je težko doseči, težko uresničiti. Toda, če je v nas prava volja, ga bomo vsaj skušale uresničiti. Svet nas rabi, Cerkev nas kliče. Dajmo Bogu, kar je v naši moči! Kristus, evharistični Kralj, ki slavi v teh dneh v beli Ljubljani svoj veliki dan, pa bo dal svoj blagoslov, da bo naše delo rodilo svoj, četudi majhen sad. »Dajte mi dobrih žena in prerodil bom družbo«, je ob neki priliki govoril veliki Lueger. Delavska žena, bodi tudi delavna žena, da bo delo v tebi posvečeno, da boš ti, ki si dostikrat zadnja v človeški družbi, postala prva v družbi evharističnega Kralja!

Krepko in učinkovito besedo govornice je povzel prior p. Valerijan Učak in kot predsednik Karitativne zveze dodal nekaj praktičnih misli in želj, kako naj se delavska dekleta zavzamejo za organizirano socialno delo, za krščansko dobrotelost, ter jih naprosil in povabil, naj se prijavijo za sodelovanje v karitativnih organizacijah, zlasti v Vincencijevih in Elizabetnih konferencah.

Vsa snov tega zborovanja, zajeta tako pristno in neposredno iz okolja slovenske delavske ženske mladine, podana v tako izbranih predavanjih, je globoko segla v srca zborovalk. Zato so tudi slovesne obljube, ki so jih navzočne položile v roke zastopnika Cerkve, p. Valerijana Učaka, zvenejele tako mogočno in odločno, da si s tega zborovanja po pravici obetamo najobilnejših sadov za naš dom in rod.

Prizor s stanovskega zborovanja množ v dvorani hotela Uniona.
Spredaj notr. minister dr. Anton Korošec in dr. Marko Natlačen

Predsednik kongresnega odbora dr. Stanislav Žitko v razgovoru z notr. ministrom
dr. A. Korošcem med prvim slavnostnim zborovanjem na častni tribini. (Iz filma o kongr.)

Papežev legat kard. Hlond med svečanim nagovorom
na prvem manifestacijskem zborovanju

Dekleta v narodnih nošah z zastavami na prvem
manifestacijskem zborovanju

č) Slovesna obljuba delavskih deklet

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo...

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres...

1. Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sama skrb za kruh; da se boste najvestneje izogibale vseh nravnih nevarnosti v delavnicah, v družini in pri zabavi;

da boste v sebi in bližnjem vestno spoštovale svetost človeškega telesa, ki je tempelj sv. Duha;

da boste negovale družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja, ki sta danes v veliki nevarnosti;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da hočete rešiti delovno ženo pred novim suženjstvom materializma.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

2. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da se boste v krščanski socialni akciji borile za preureditev družbe po nauku svetega Očeta, ki je postavljen učenik in sodnik v nravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držale Pijeve okrožnice Quadragesimo anno;

da boste v apostolskem delu kot zgledna dekleta odločno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma ali kakršnegakoli materializma;

da boste delale in se borile kot katoliške delavke le disciplinirano strnjene s Cerkvijo, dosledno pokorne papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

3. *Duhovnik:* Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogosto, vsaj za hip obiskovale svojega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same, skupno z domačimi ter skupno s svojimi stanovskimi tovarišicami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da boste močne in strašne hudobnemu duhu, njegovim silam in pomočnikom.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

Po končanih obljubah je vsa dvorana ubrano zaorila v svečano katoliško himno »Povsod Boga«, nakar je predsednica krasno uspelo zborovanje zaključila.

15. Obrtniška in trgovska ženska mladina

V turistovski kapeli Vzajemne zavarovalnice so zborovale trgovske in obrtniške nameščenke. Že nekaj minut po 10 je bil zborovalni prostor nabit poln, tako da so morale udeleženske stati celo na hodniku in po stopnišču. Tako računamo, da je prišlo na to zborovanje do 300 deklet.

V lepi ubranosti je vodila zborovanje Marija Pregljeva iz Ljubljane. Škofov zastopnik je bil Matija Škerbec, kranjski mestni župnik.

Tudi za to zborovanje je bilo določenih troje govorov, od katerih je prvi obravnaval naloge in težave katoliške nameščenke v njenem poklicu; govorila je *Viktorija Kretičeva* iz Ljubljane pod naslovom svetopisemskega besedila: »...bolje je zate, da prideš z enim očesom v življenje«. Drugi govornik je bil urednik *dr. Jože Pogačnik* iz Ljubljane, ki je obravnaval pomen Evharistije za življenje po svetopisemskem motivu: »Glejte, ženin gre! Pojdite mu naproti!« Tretji govor je imel župnik *Matija Škerbec* iz Kranja, ki je pod naslovom: »Zaupajte, jaz sem svet premagal!« govoril o nalogah katoliške obrtniške in trgovske mladine v Katoliški akciji.

a) Bolje je zate, da prideš z enim očesom v življenje (Mt 18, 9)

Tako nenavadno trde slovejo besede Kristusove, ko govori o pohujšanju: »Če te pohujša tvoja noga ali tvoja roka, odsekaj jo in jo vrzi od sebe; bolje ti je, da hrom ali kruljav prideš v življenje, kot da imaš dve roki ali dve nogi, pa si vržen v neugasljivi peklenski ogenj. In če te pohujšuje tvoje oko, izderi je in vrzi je od sebe; bolje ti je, da z enim očesom greš v božje kraljestvo, kot da imaš dve, pa si vržen v peklenski ogenj.«

Da, Jezus govori v podobi in dobesedno od nikogar ne zahteva, da bi si sekal roke in noge in si izdiral oči; povedati pa nam hoče s tem, da se moramo brez-pogojno braniti in ločiti od vsega in vsakogar, od česar in kogar nam preti pohujšanje, pa tudi, če bi nam to bilo drago in ljubo, kakor nam je drago zdravo oko v glavi. In na drugem mestu v sv. pismu zopet beremo, kako govori Jezus o pohujšljivcu, da bi bilo bolje, da se potopi v globočino morja, kot da koga pohujša.

In ker je prav sedanja doba polna nevarnosti, posebno pa za mlado dekle, da ji oropa to, kar je njej najdražji zaklad, to je mir srca in čistost duše, zato je naša dolžnost, da čisto odkrito in neustrašeno pogledamo tem nevarnostim v obraz, saj če enkrat vemo, odkod nam pretijo, potem se jih bomo že vedele varovati.

Prvi korak v življenje stori dekle prav za prav, ko stopi v službo. Vse prejšnje življenje je podobno življenju otroka, ki se komaj zaveda, da sploh živi. Ni nikakih posebnih skrbi, bojev in truda, razen skrbi, ki jih pa nalaga šola. Vse drugo leži na ramah skrbnih staršev. Po dokončani izobrazbi zreš vsa polna mladostnega žara in poguma veselo bodočnosti v obraz. In ko se ti po dolgem trudu posreči, da dobiš službo, da prideš do koščka kruha, pa četudi je majhen, je tvoja sreča nepopisna. Saj sedaj boš samostojna, prosta in še staršem boš lahko vsaj malenkostno poplačala njih trud in skrbi, ki so jih imeli s teboj. Z vso marljivostjo se vržeš na odkazano ti delo, bodisi za pisalno mizo, pultom ali kjerkoli že, in tam delaš po osem in tudi več ur na dan. V tej borbi za obstanek pa se je na mah nekaj bis venega preokrenilo: kar naenkrat je iz tvojega slovarja izpadla beseda Bog. — Da, v naših uradih ni časa za Boga! Še več: Bog je izločen že iz idejnih temeljev našega gospodarstva in zato ga mi, ki v tem gospodarstvu služimo svoj vsakdanji kruh, ne najdemo in ga tudi nikdar našli ne bomo, če ga sami ne bomo vanj zanesli.

Strokovne šole, trgovske šole, trgovska akademija, obrtne šole so brez veronauka. Verske podlage imaš toliko, kolikor ti jo je dala skrbna mati, ko te je kot malo dekletce učila najpreprostejših molitev in se trudila, da ti vcepi misel na deset božjih zapovedi. Tako ostanejo verske plati pri dekletu prazne, če si jih sama ne zna izpopolniti, kajti dovolj priložnosti imamo za to. Dobrega čtiva nam ne manjka, imamo razne verske organizacije, duhovne vaje, tečaje, vse to so vplivni pripomočki, da moremo nadomestiti to, kar je šola v tem oziru zamudila. Tako lepa, tako vzvišena, resnična in dobra je naša vera, da kdor jo zares pozna, se ji ne more ustavljati. Zato pa, če si še tako preobložena z delom, na Boga nikdar ne pozabi, temveč pomni, kako je Jezus govoril Marti v Betaniji: »Marta, Marta, skrbna si in veliko si prizadevaš, ali eno je potrebno.«

Druga velika nevarnost, ki more dekletu iztrgati vero iz srca, je slaba tovarišija.

Kdo si ne želi imeti dobrega zvestega prijatelja, ki mu lahko vse zaupaš, vse potožiš, ki te razume in ti zaupanje in prijateljstvo vrača? Niso gosto sejani taki prijatelji, zato je treba biti pri izbiri toliko bolj previden, saj že star pregovor pravi, »da ni vse zlato, kar se svetik«. In zlasti ženska duša je vse preveč zaupljiva, vse preveč rada verjame in misli, da je vse pošteno, če je sama poštena. Če verno dekle zaide med tako tovarišijo, ki je vero že zdavnaj izgubila in ki vero, in ne le vero samo, ampak tudi vse, kar na vero spominja, zaničuje, zasmehuje, ki ji ni prav nič več svetega, in v taki tovarišiji dalj časa živi, bo tudi sama svojo vero zapravila. Nikar ne govori: pregloboko sem verna, da bi mi mogli vero kar tako iztrgati iz srca! Mnogo jih je že tako zaupalo vase, pa so bili prevarani. Saj ne rečem, da boš padla takoj; toda, če te bo kdo stalno pital z »nazadnjakom« in »mračnjakom«, je gotovo, da boš kmalu začela posnemati svojega modernega »prosvetljenega« tovariša. Zato proč s takim prijateljem, čim prej, tem bolje, pa čeprav ti je drag, kakor tvoje oko v glavi. In ker že govorimo o tovarišiji, je treba na vsak način opozoriti na previdnost, ki je potrebna pri izbiri človeka, na katerega namerava dekle navezati svoje najnežnejše vezi. Pri tem naj ne odloča samo srce, ampak tudi razum. In vse to razmerje mora biti brezpogojno čisto in neomadeževano. Ne verjemimo sladkim

besedam in vsem mogočim obljubam in prisegam, temveč bodimo trdne in neizprosne v varovanju svoje ženske časti. Saj me dekleta, ki si moramo z delom in trudom služiti vsakdanji kruh, itak drugega nimamo, kakor svojo žensko čast, ki nam je edino bogastvo, edina dota. Povsod je dovolj zapeljivcev, ki skušajo mlademu dekletu vzeti njen najdražji zaklad, in žal premnogokrat spadajo med take zapeljivce tudi tisti, ki nam kruh režejo. Koliko je gospodarjev, ki mislijo, da nameščenke ne plačujejo samo za to, da jim vestno vrši svoje delo, ampak da jim mora biti prava sužnja, čisto navadno orodje v njihovih rokah, ki lahko počno z njim, kar se jim poljubi. Gorje dekletu, če se enkrat poda na to pot, ki jo vodi potem vedno globlje in globlje, dokler končno ne obstoji sama in zapuščena sredi cestnega prahu. Toliko časa so jo izžemali in izmozgavali, da so izstisnili iz nje zadnjo trohico njene nesrečne mladosti in življenjske sile, potem jo zavržejo, kakor zavrže otrok staro obrabljeno igračo, ki se jo je naveličal in mu ne nudi nobene zabave in nobenega veselja več. In niso redki primeri, da taka nesrečnica z lastno roko seže po svojem življenju, ker drugega izhoda ne najde. Saj na Boga, ki je pribežališče vseh ponižanih in razžaljenih, je že davno pozabila. Zato se nikdar ne dajmo omamiti in zapeljati, pa če bi nam tudi v gmotnem pogledu še tako dobro kazalo, saj grešno zaslužen denar ne more imeti blagoslova. In vedno pomni: kaj pomaga človeku, če svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi. Proč od takih zapeljivcev, v begu je naša rešitev!

Poglejmo še na nekatere nevarnosti, od katerih nam preti pohujšanje!

Po napornem delu v pisarni, trgovini ali delavnici, dekleta zaželi razvedrila svojim utrujenim živcem. Pa gre poleti v vodo, k žogi, na hribe, pozimi na smuk in na parket. Vse prav in lepo. Saj smo dolžni skrbeti tudi za zdravje svojega telesa, toda vedno naj bo zdrava tudi duša v zdravem telesu. Prečesto se dogaja, da dekleta te vrste razvedrila, ki ga kratko imenujemo šport, goje radi tega, ker jim pač nudi največ priložnosti, da pridejo v stik z drugim spolom. Žalostno je dejstvo, da se prav v prosti naravi, po naših lepih gorah, kjer nam je ljubi Bog tako blizu in kjer moremo najbolj občutiti njegovo veličanstvo, da se prav tu Bog tolikokrat z grehom žali. Nismo in nočemo biti mračnjaki in nazadnjaki, kakor nas za take smatrajo današnji »prosvetljenci«, smo in moramo pa biti odločno proti takemu razvedrilo in zabavi, pa naj si bo to šport, gledališče, kino in podobno, ki ni v skladu z našimi katoliškimi načeli. Zato, draga tovarišica, ko si po napornem delu zaželiš in poiščeš razvedrila, glej, da to razvedrilo in veselje ne bo Boga žalilo, saj samo tako veselje more biti pravo in more prinesiti novih moči in novega sonca v tvojo dušo in srce.

Poleg nevarnosti, ki nam prete od slabe tovarišije, poglejmo še na nevarnosti, ki nam prete od slabega čtiva, slabe knjige. Pod besedo »slabo berilo« je vobče razumeti več, nego se običajno misli. Slabo berilo ni samo tisto, ki je naravnost protinravno, protiversko, ampak tudi tisto, ki ni drugega kot sama paša za našo fantazijo in čustvo. Kdor se bavi s takim čtivom, živi sanjam in resničnemu življenju, ki je trd boj, ni kos. Iz sanjača postane godrnjač, sprt sam s seboj in s svojo okolico. Zato je tako berilo slabo. Potem imamo berilo, ki se imenuje nemoralno, ker izpodkopuje nraavnost in čigar namen je samo ta, da neti in podžiga v človeku grešno poželenje. In dalje imamo berilo, čigar naloga je, da vero naravnost ruši, da napada in smeši Boga, vero in vse, kar je s tem v zvezi. Ti, draga tovarišica, ki ti je vera in čisto srce najdražji zaklad, po taki knjigi ne boš segala, ampak boš bežala od nje in jo odločno zavrnila, če bi te kdo hotel pripraviti do tega, da jo čitaš. Zavedaj se, da ti je slaba knjiga še veliko hujši zapeljivec, kakor pa slab tovariš, slab prijatelj.

Zakaj knjiga je tovariš, ki zna še vse mamljiveje in slajše govoriti in podkupovati, kakor pa navadni zapeljivec. To je tovariš, ki se lahko družiš z njim povsod in ob vsakem času brez skrbi za svoj ugled pred ljudmi. Z njim se skriješ, kamor hočeš. Zato pa Cerkev tako svari in prepoveduje slabo berilo. Glej torej, da boš njena poslušna hči, saj s tem hoče samo tebi dobro. Saj nam ne manjka dobrih knjig, dobrih, katoliških časopisov, po teh segaj in jih širi!

Ko smo sedaj videli nekaj nevarnosti, s katerimi je zvezan naš poklic in ki nam prete, da v tej borbi za obstanek pozabimo na svoj končni smoter, pa še kratko pogledjmo, kako moramo uravnati svoje življenje, da tega končnega smotra ne zgrešimo, ampak pridemo v božje kraljestvo, pa če tudi samo z enim očesom, kakor pa da bi imeli obe, pa bi bili za vedno ločeni od Boga.

Značajna bodi! Pod značajem razumemo vztrajnost volje v dobrem. Značajen je torej, kdor ima plemenita načela, ki se jih drži tudi tedaj, ko zvesta stovitnost zahteva žrtve. Značaja pa ne snameš kar tako na prvi kljuki. On je tvoje osebno delo, plod tvoje samovzgoje. V svoji duši moraš izoblikovati podobo, ki jo je Bog zamislil o tebi. Sama moraš želeti, da postaneš močna, plemenita, čistega srca. Vedeti moraš, kako je s tvojo dušo, kaj ji škoduje, česa ji manjka. Dostikrat se moraš odreči temu, kar bi ti prijalo, in dostikrat storiti, kar ti nič posebno ne prija. Vzgajaj in utrjuj torej svoj značaj, da v vrvežu sveta ne izgubiš še tega, kar imaš. To ti je potrebno zlasti kot bodoči zakonski ženi in materi otrok, ki ti jih bo Bog dal, da tudi v njih dušah izoblikuješ njegovo podobo.

Bodi ponižna in skromna! Preresni so časi, da bi človek brez pomisleka razmetaval s trudom zasluženi denar. Svojemu stanu primerno se ponašajmo in moda ne sme biti naš vsemogočni diktator, ki bi se ji morale ukloniti v vseh njenih novostih in norostih. Varčujmo rajši! Sicer vse dobro vemo, da se od naših skromnih plač ne da kaj posebnega prihraniti, pa vseeno se držimo starega pregovora: »od zrna do zrna pogačak«, še posebno, ker živimo v tej strašni negotovosti, da danes še imaš košček kruha, jutri pa si že lahko na cesti.

Vadimo se v gospodinjstvu in poznanju vzgoje, posebno tista, ki misli na ustanovitev lastnega doma, da ne padeš kakor iz neba pred lastno ognjišče in potem ne veš, ne kako, ne kaj.

Pri vsej svoji skromnosti in ponižnosti — na eno pa moraš biti ponosna, na svojo žensko čast. Sama jo moraš spoštovati in ceniti, če hočeš, da jo bodo tudi drugi v tebi cenili.

Misel, da smo samo izgnanci in tujci v tej dolini solz, da smo poslani v to življenje zato, da bi dozoreli za večnost, da je vse to pehanje za zemeljsko srečo ničevno, ker prave in trajne sreče, ki bi umirila naše vedno nemirno in vedno po nečem hrepenече srce, ni, naj odtrga naše oči od pozemeljskega in naj usmeri naš pogled proti naši pravi, večni domovini. Mi verujemo, upamo in ljubimo njega, ki je govoril: »Jaz sem pot, resnica in življenje.« In v naših dušah bo mir, mir, ki nam ga svet ne more dati.

b) Glejte, ženin gre! Pojdite mu naproti! (Mt 25, 6)

Ko ste se v prvem predavanju ozrle na trnje, ki vas bode v vašem poklicu in si postavile svoj krščanski ideal, naj bi zdaj v drugem predavanju postavili trden, večni temelj svoje srečne bodočnosti.

Zdravje, prijetno življenje, primerna služba, preskrbljenost, koristne in prijetne dobrine, vobče zunanja usoda ni v vaših rokah. O vsem tem odloča življenje večinoma samo. A notranje zadovoljstvo, pravi mir in resnična sreča vašega življenja je v vaših rokah. »Brezbožni nimajo miru,« pravi sveto pismo, »tistim pa, ki Boga ljubijo, vse pripomore k dobremu,« nadaljuje ista beseda božja. Bodite prepričani do dna duše, da more biti verno srce v vsakem, še tako hudem in kričnem času, tudi v največji preskušnji srečno. Tistega, ki se drži božjih zapovedi, sveto pismo blagruje. »Blagor tistim, ki božjo besedo poslušajo in ohranijo.« »Blagor človeku, ki ne hodi k posvetovanju hudobnih in ne postaja na potu grešnikov . . . temveč ljubi postavo Gospodovo.« Ta srčna, notranja sreča kristjanova je tolika, da se more kristjan po nauku sv. Petra celo v trpljenju prav za prav le veseliti.

Verujte trdno, da ima Kristusova vera dovolj moči v sebi, da premaga svet in vse, kar je zlega na njem. Zaupajte pa tudi Bogu in njegovi previdnosti, da »je Bog zvest in vas ne bo pustil skušati čez vaše moči, ampak bo s skušnjavo dal izid, da jo boste mogli prestati (1 Kor 10, 13).

Vem, da si tega junaškega, pa srečnega in osrečujočega krščanstva želite. Pa žal, ga imate najbrž premalo. Morda niti vanj dovolj ne verjamete in se zadovoljite s prav povprečnim krščanstvom, s tistim, ki za silo še spolnjuje božje zapovedi v važnih rečeh, za silo spoštuje božje dneve in cerkvene zapovedi.

Saj človek tega do dna krščanskega življenja sam od sebe zares ne zmore. To mora biti božje delo v nas. Pa ker smo božji otroci, moramo prepustiti svojo dušo delovanju Svetega Duha, da nas povsem posveti, naredi nadnaravno Bogu podobne in res svete in tako v Bogu srečne.

Za tako krščansko življenje nam je namreč potrebno, da živimo evharistično. Zgodovina priča, da je bilo vprav življenje iz sv. R. T. vedno merilo čednosti, tudi svetosti in moči svete Cerkve. Evharistija je dajala prvim kristjanom moč, da so sredi poganskega sveta živeli svetniško in zmogli celo mučeniško smrt za svojo vero. Podobno je bilo po verski revoluciji šestnajstega stoletja. In če je v našem stoletju Bog navdihnil Piju X. misel, naj odpre tabernaklje, je to za nas velika milost. Znamenje je, da hoče Bog tudi v tej dobi svetnikov in da nam hoče tudi dati moči za junaške zmage svete Cerkve proti sodobnim velikim peklenkim silam. Odloki Cerkve o pogostnem obhajilu brez dvoma začenjajo veliko, slavno dobo v zgodovini katoliške Cerkve. Zato tudi s tega razloga ne smemo prezreti svoje naloge, ki jo imamo kot kristjani v tem času.

Pa kaj se pravi, živeti evharistično? Živeti evharistično se pravi, imeti sv. R. T. za središče svojega verskega življenja.

Presv. R. T. je ena največjih verskih skrivnosti, ena najglobljih krščanskih razodetih resnic, obenem največja sila, največja moč krščanstva — ali kratko: sv. R. T. je srce svete Cerkve. Kakor telesno srce vsem udom dovaža svežo kri, jih hrani in oživlja, tako tudi presv. R. T. oživlja, hrani in krepi ude Kristusovega telesa, vernike. Učlovečena Beseda je prebivala med ljudmi »polna milosti in resnice«, po sv. R. T. pa prebiva učlovečena Beseda tudi v naših srcih, in tudi tu »polna milosti in resnice«.

Kakor je za telesno življenje in njegovo delovanje srce največjega pomena, tako je tudi sv. R. T. za naše versko življenje osnovne važnosti. Če se tega zavedamo in po tej resnici uravnamo tudi svoje vsakdanje življenje, tedaj živimo evharistično. Človek brez utripajočega srca nima več življenja v sebi, vernik brez Evharistije ne more imeti polnega božjega življenja v svojem srcu.

Presv. R. T. mora biti naše središče v vsem svojem obsegu.

S postavitvijo najsvetejšega Zakramenta je skazal Odrešenik največjo ljubezen. Imel je pri tem umotvoru svoje neskončne ljubezni trojni namen, ki ga nam tudi katekizem navaja: hotel je med nami ostati tudi kot človek, hotel je biti pri maši naša daritev in hotel je biti v obhajilu naša hrana. Biti pri nas, darovati se, hraniti nas — to hoče s tem zakramentom pri nas izvrševati. Zato pa je tudi naša naloga, če hočemo imeti Rešnje Telo za svoje versko žarišče, trojna: da ga obiskujemo, hodimo k maši in ga prejemamo. *Biti hoče pri nas — obiskujmo ga — Daruje se neprestano za nas — hodimo k maši. — Hrana naša hoče biti — prejemajmo ga.* To spada k našemu evharističnemu življenju. To je potrebno, da izvršimo nalogo, ki jo Bog nalaga današnjim katoličanom, pa tudi, da smo zase kljub hudim časom zares od srca srečni.

1. Med nami je — obiskujmo ga.

Poglejte rastline na polju in travnikih. Sonce jim daje rast. Pokrijte travo, brez sonca bo orumenela in shirala. Kakor narava potrebuje sonca, tako duša potrebuje Boga. Kakor se vse rastlinstvo obrača k soncu, tako se vsaka duša, ker je pač tako ustvarjena, obrača k Bogu. Pot do njega pa je molitev. Zato je prvi in praktično najvažnejši pogoj vsakega krščanskega življenja, dejansko merilo našega premagovanja, merilo dobrih del vedno — molitev. Kdor moli, tudi krščansko živi; kdor površno, slabo moli, slabo, površno živi; kdor nič ne moli, se tudi hudega ne varuje več. V vašem poklicu je prav tako in vaša lastna dosedanja izkušnja vam bo potrdila to resnico. Zato je tolikega pomena, da skrbite najprej za molitev, ki mora imeti zlasti dve dobri strani: da je iskrena in da je redna. Taka molitev je vedno zanesljiv ščit zoper vse vsakdanje nevarnosti in preskušnje. Veliko oporo take molitve pa vam bo dal pogosten obisk presv. Zakramenta. Tu se bo vaša molitev poživiljala, tu se bo hranila in prav pred tabernakljem boste svojo molitev, ki vam je sicer včasih neprijetno opravilo, vzljubile. Tu boste doživele največ uslišanj in užile največ tolažbe.

Tako je torej sv. R. T. opora naše molitve in ognjišče, na katerem se naša molitev znova in znova poživilja in razžarja.

Sv. R. T. je zakrament božje ljubezni. Vsak, ki ljubi, pa hoče biti tudi ljubljen. Tako tudi Jezus v tem zakramentu. Če verujemo, da je naš prijatelj tu osebno navzoč, ga bomo obiskovali. Tak je med nami, kakor je bil po svojem vstajenju v Judeji, kakor je zdaj na desnici božji, resnični, živi, poveljani Gospod. Isto srce bije na neviden način v vsaki posvečeni hostiji, kakor bije za nas v nebesih pri Očetu, kjer nam Jezus pripravlja sedeže. Če imate prijateljico, pa bi šle prav vedno mimo njenega stanovanja, ali se res smete imenovati med resničnimi prijateljicami? Prav tako velja o sv. zakramentu; nismo prijatelji Gospodovi, če gremo vedno mimo njegove hiše. Sveti arški župnik Janez Vianney je učil svoje župljane tako-le: »Če bi res Boga ljubili, bi imeli vedno pred svojimi duhovnimi očmi ta zlati tabernakelj, to hišo božjo. Pa če bi bili na potu in bi zagledali cerkveni stolp, bi vam moralo srce začeti močneje biti, kakor utripa hitreje nevesti, če zagleda hišo, v kateri prebiva njen ljubljeni ženin.«

Obiski pri sv. R. T. bodo poglobljali našo vero, ohranjali naše globoko spoštovanje pred tem zakramentom, množili našo ljubezen do Jezusa. Tu se bomo od Gospoda učili kreposti, ki jih nas uči prav v tem zakramentu: ponižnosti, pokorščine, krotkosti, čistosti in požrtvovalne ljubezni.

Slabi smo — tu je moč. Svet nas hoče zlomiti in nam vzeti krščanski značaj, pobožnost, vero, poštenje. Tu je božja moč, ki premaguje svet. Pridejo preskušnje — saj brez križa, sitnosti in podobnih težav ni človeka na zemlji in le sebe bi varali, če bi verjeli, da bo kdaj drugače — tu je luč in mir, tu je Učenik, ki nam bo vedno prav svetoval. To je pomen obiskov pri Gospodu.

Kako naj Gospoda obiskujemo? Ko vstopimo v hišo božjo, vedno Gospoda najprej počastimo, nato se mu zahvalimo, potem ga prosimo odpuščanja ter slednjič prosimo milosti, najprej za svojo dušo, potem za svoje drage, za domačo družino, za potrebe Cerkve pri nas, po vsem svetu, v misijonih. Za sklep pa se duhovno združimo z Gospodom in za slovo pozdravimo tudi Jezusovo in svojo mater — taki naj bodo naši obiski pri najsv. Zakramentu, da bodo res vir naše nadnaravne moči. Tako se nam bodo priljubili.

Obiski naj bodo pogostni. Če imamo priliko, kar vsak dan. Če pa dejansko ne moremo, vsaj v duhu vsak dan obiščimo svojega Gospoda, med nami osebno pričujočega. Tako bo vsa naša molitev postala evharistična in njeno središče bo najsv. Zakrament.

2. in 3. Jezus se za nas daruje in nas hrani — hodimo k maši in uživajmo ga!

Srce skrivnostnega telesa Kristusovega je sv. Rešnje Telo. Daritev maše pa je utripanje tega srca. Kadar srce udari, požene kri po telesu. Tako tudi maša, ki je ponavljanje Jezusove daritve na križu, vsakemu verniku vedno znova daje milosti, ki jih nam je Gospod z daritvijo na Kalvariji zaslužil in ki jih za krepotno, pravično življenje potrebujemo. In čim tesneje smo združeni s tem utripajočim srcem, tem več milosti prejmemo. Če Gospoda tudi zaužijemo v obhajilu, se z njim najbolj združimo in ostanemo v njem, kakor je on v Očetu. Že v tem razumete nekoliko, kako bistvenega pomena je maša za krščansko življenje.

Ustvarjeni smo, da Boga častimo. Vso čast mu pa moremo dati le po Jezusu, Sinu božjem. Naš Gospod Jezus pa daje Očetu največjo čast s svojo daritvijo. Zato se moramo z njim pri daritvi združevati, da svojo prvo in največjo dolžnost, za katero smo ustvarjeni, primerno izpolnjujemo. V tem je veliki pomen maše.

Maša nam je studenec žive vode, ki teče izpod križa na Kalvariji. Pri maši, pri daritvi nedolžnega Jagnjeta se krepimo, napolnjujemo z novimi silami, da vztrajamo v dobrem. Zato tisti, ki ljubijo mašo in se je prav udeležujejo, ne padajo zlahka v smrtne grehe. Skušnja dušnega pastirja vedno potrjuje: kjer je maša v redu, tam tudi večjih prestopkov božjih zapovedi ni.

Kristus je Očeta neskončno ljubil. Iz ljubezni mu je bil pokoren do smrti. Največjo pokorščino iz ljubezni mu je skazal na veliki petek s svojo smrtjo. Prostovoljno je dal svoje življenje na oltar. Tako se tudi pri maši še vedno prostovoljno, z isto vdanostjo in pokorščino daruje Očetu za nas. Zato pa moramo tudi mi, ki z njim darujemo in se z njim darujemo, opravljati z njim daritev v istem duhu, v duhu vdanosti in pokorščine božji volji ter v duhu čiste ljubezni do Boga. Zunanja daritev, gola pričujočnost je premalo, združena mora biti z notranjo daritvijo, je poudarjal že sv. Avguštin. Prav smo pri maši, če vse svoje, tudi tpljenje, težave, svojo usodo in križe Bogu darujemo in smo mu tudi v njih vdani svojemu Očetu v nebesih. Tako sodarovanje nas bo prerodilo in nam dalo moči za dosledno življenje po božji volji. Taka maša nam ne bo le zapoved, temveč prijetna dolžnost in srčna potreba.

Maša, kakor nam jo Cerkev ukazuje opraviti, je čudovita mojstrovina sve-tega Duha, ki Cerkev vodi. Potek, obred maše je tako sestavljen, da nas na daro-

vanje s Kristusom lepo pripravi, ga izvrši in nas tesno združi s Kristusom samim. K pripravi spada branje iz sv. pisma in ob nedeljah tudi razlaga, to je božja beseda v pridigi. Tudi poslušanje nedeljske božje besede spada k polnemu evharističnemu življenju!

Tole skušnjo lahko naredite med tovarišicami: Katera ne hodi k pridigi, postane brž brž mlačna, kmalu se navzame nekatoliškega duha, pridruži se verska nevednost in nekaka mržnja do vsega, kar je v zvezi s Cerkvijo in cerkvenim življenjem. Take so katoličanke le še za silo, če sploh še ostanejo. Sveto pismo naravnost pravi: »Kdor je iz Boga, božjo besedo posluša.«

Za katoliškega duhovnika in redovnika, tudi za redovnico, je premišljevanje skoro edino sredstvo, da si notranje življenje res ohranijo in v njem rastejo. Kar pa je za te premišljevanje, to je za druge vernike pridiga. Kdor jo posluša, vztraja in napreduje; kdor jo brez vzroka zanemarja, tega duša hira in zamira.

Če telo potrebuje počitka, da se okrepi in znova pripravi za nadaljnje delo, potrebuje tudi duša svojega krepčila, to je, hrane božje besede. Kdor rad posluša božjo besedo, bo tudi nedeljo po božje praznoval. Zanj ne bo nedelja dan zabave, razbrzdanosti — na turah, športnih igriščih, plesiščih in veselicah, temveč zanj bo res »dan Gospodov«, dan zbranosti, ko počijemo v svojem Bogu, ki je naš cilj, ko odmremo hudemu in zaživimo znova za Boga — zanj bo nedelja predokus večnega počitka v Bogu, predokus nebes. Taka nedelja bo pa tudi najlepša opora krščanskega družinskega življenja, tako tudi vir družabnega blagostanja in zadovoljstva.

Tako življenje ob nedeljah, posebno če sv. R. T. tudi zaužijemo, kadarkoli moremo, je res evharistično. Postalo nam bo vir srečnega, tudi svetega življenja. Ne hodimo torej za svetom, ki prav v Gospodovih dneh daje Gospodu slovo, išče zgolj materialnega uživanja, pozablja, da ima človek tudi dušo z njenimi potrebami in njeno neutešljivo žejo po Bogu, pozabljajo, da »človek ne živi samo od kruha, temveč od vsake besede, ki pride iz božjih ust.«

Zato naj bo naš trdni sklep ta-le:

Gospod je v sv. Zakramentu med nami — obiskovale ga bomo. Gospod se za nas daruje — vdano in pokorno se bomo z njim pri maši Bogu popolnoma darovale. Gospod hoče biti naša hrana — prejemale ga bomo. Da pa bo ta sklep postal meso in kri, dejanje, hočemo ljubiti besedo božjo in s posebno gorečnostjo posvečevati Gospodove dni.

To je naše evharistično življenje. Trdim pa tudi, to je naše srečno življenje.

Morda vas kedaj moti ta-le slepilna misel: saj se človeku, posebno v našem poklicu, obrtniku in trgovcu, imenitno godi, če mu za vero in poštenost, pravičnost in ljubezen in kar je božjih reči, ni mar. Ali niso prav ti, ki za Boga najmanj marajo, najprej in najbolj bogati?

Da, često je res, da so najprej in najbolj bogati. Toda bogastvo še ni sreča, denar, premoženje, vila, milijoni, kopaljšča itd. to še ni dovolj, da bi bil človek utešen v dnu srca. In ne sodite po videzu, češ imajo vsega dovolj, torej so vedno brez skrbi. Vprav v trgovskem in obrtniškem poklicu se tako usodno izpolnjuje resnica, da izven Boga in njegovih zapovedi za človeka sreče ni. Kjerkoli vidite hitro in morda krivično bogastvo, vedno se v enem ali vsaj v dveh rodovih lahko prepričate o prav tako hitrem propadu. Tam pa, kjer je dobro gospodarsko stanje zidala poštena in radodarna roka, tam je tudi božji blagoslov in premoženje ostane

otrokom in je tudi njim v blagoslov. Krivično, prehitro pridobljeno bogastvo pa je otrokom v pohujšanje in v prekletstvo. Ne dajmo se v tem varati!

Saj nam razodeva Bog sam po svetem pismu: Gospodove postave so »bolj vredne ljubezni kakor zlato in dragoceni dragulj in slajše so kakor med in satovje; v njih spolnjevanju je obilno plačilo« (Ps 18). David kralj pa, ki si je nabral dovolj življenjske izkušnje, je dal svojemu sinu ta-le nauk: »Naj ti Gospod dá modrost in razumnost, da moreš ohraniti postavo Gospoda, svojega Boga; zakaj po tem boš lahko srečen, če ohraniš zapovedi in pravice, katere je ukazal Gospod« (1 Kron 22, 12). In psalm (127) nam zagotavlja: »Blagor vsem, kateri se boje Gospoda, kateri hodijo po njegovih potih. Užival boš delo svojih rok, srečen boš in dobro ti bo.«

Te sreče si želimo, ne pa varljivega posvetnega blaga. Blagoslov, trajen in osrečujoč, za časno življenje prihaja le iz lepega življenja po veri.

Zato pa: po evharističnem življenju kujmo svojo srečo.

c) Zaupajte, jaz sem svet premagal (Jan 16, 33)

Gospod se je pri zadnji večerji poslavljaj od svojih apostolov. Težke in otožne misli so legle na duše dvanajsterih. Njihovim slabim močem je Učenik naložil veliko nalogo. Tri leta že jim je kazal v bodočnost, da bodo oni pastirji njegove črede, učitelji vseh narodov. Sedaj pa, ko se jim je zdelo, da bo Gospod slavno dvignil zastavo mesijanskega kraljestva, jim govori poslovilne besede: »Zapuščam svet in grem k Očetu« (Jan 16, 28). »Jokali boste in žalovali, svet pa se bo veselil« (Jan 16, 20). Težka naloga in bridka bodočnost se jim je odkrivala v Gospodovih besedah. Slabotni, neuki, boječi, kako naj ti osvoje svet za Kristusa? Ta boječa misel je pač težila učence pri zadnji večerji, a Učenik jih je pokrepčal s svojim Telesom in svojo Krvjo in jim govoril bodrilne besede: »Zaupajte, jaz sem svet premagal...«

Drage gospodične, trgovske in obrtniške vajenke in pomočnice! Težko in nevarno je življenje v vašem stanu v današnjem materialističnem in uživanja željnem času! Z veliko skrbjo v duši vas je poslala od doma vaša dobra mati, če je le nekoliko poznala grozeče nevarnosti, ki čakajo mladega dekleta na vaši stanovski poti.

Nekoč mi je rekla neka moja učenka, uradnica te-le besede: »Ko bi naše matere vedele, kaj se godi z njihovimi hčerami po raznih pisarnah, pa bi rajši vzele svojim hčeram življenje, predno bi jih poslale od doma.« Težke so te besede, a niso bile izgovorjene brez stvarne podlage. Podobne in pogosto še nevarnejše razmere so tudi v vašem poklicu. Za vaš stan v moderni dobi so posebno primerne one besede prvaka apostolov, Petra: »Bratje, trezni bodite, čujte: vaš nasprotnik hudič hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl« (1 Peter 5, 8). Morda maloveren ali nemoralen šef, demoralizirani kolegi in koleginja, versko in moralno propadla družba, vsi ti so pogosto apostoli hudiča, ki hodi okrog in išče, katero bi ugonobil. Posebno slast imajo taki hudičevi pomočniki, če moralno ugonobe mlado deklško dušo in pomandrajó deklški cvet vajenke ali pomočnice.

Doma hranim mrliško oznanilo dekleta iz trgovskega stanu. Padla je v roke zapeljivcu, ki ji je ukradel nedolžnost, čast in ji ugonobil tudi življenje.

Kakih 20 let je preteklo, ko je prišla v Ljubljano mlada in lepa kmečka dekle kot obrtna vajenka. Pa je sirota padla v roke zapeljivcu, ki jo je privedel

v sramoto. Ko bi bilo na to treba, da bi ji bil pred oltarjem rešil vsaj njeno čast, pa ji je mesto zaročnega prstana prinesel strupa, ki je umoril mlado dvojno življenje.

In некоč mi je tožila dekle vašega stanu: »Gospod, jaz ne morem več zdržati! Imam le eno izbiro: Ali pasti v bedo ali greh! Ali pogubim dušo ali telo!«

To so slike iz življenja vašega stanu. Ni čudno, če bi kateri izmed vas, po človeško govorjeno, pešal pogum in bi malodušnost legla v njeno dušo! Malodušnost za sebe in za ves svoj stan!

Toda v najslabših življenjskih razmerah ne sme biti katolik nikdar pesimist! Saj tudi nam govori Gospod vsemogočne besede: »Zaupajte, jaz sem svet premagal, jaz sem z vami do konca!« Jaz vam bom pomagal, da rešite sebe in tudi svoje stanovske tovarišice. Da, tudi stanovske tovarišice, ker je vsaka izmed vas dolžna biti apostol, sodelavec v vinogradu Gospodovem. Vsak katolik je namreč poklican, da sodeluje pri apostolskem delu za pridobivanje in reševanje duš. To, v polpretekli dobi skoro pozabljeno dolžnost, je v novi luči pokazal sedanji papež Pij XI., ko nam tako priporoča Katoliško akcijo.

In kakor vsak kristjan, tako je tudi vsaka katoliška obrtniška in trgovska pomočnica ali vajenka dolžna, da sodeluje v Katoliški akciji.

I.

Po nauku sv. apostola Pavla tvorimo vsi verni kristjani s Kristusom eno skrivnostno telo, katerega glava je Kristus. Vsi smo udje tega takozvanega mističnega telesa. Vsi smo dolžni, da rastemo v ljubezni v vsem k njemu, h Kristusu, ki je glava. Iz Kristusa prejema vse to skrivnostno delo rast, ko se zлага in sestavlja z vsakršno vezjo medsebojne pomoči, po delovanju, kakoršno je primerno vsakemu poedinemu delu in tako samo sebe zida v ljubezni (Ef 4, 15. 16).

Ta nauk apostola Pavla je bistvena podlaga vsemu delu, vsemu gibanju, ki se danes imenuje Katoliška akcija. Vsi verniki smo kot udje mističnega telesa Gospodovega poklicani k sodelovanju v medsebojni pomoči, da rastemo v Kristusu. Vsak ud je dolžan vršiti akcijo, Katoliško akcijo, kakor je primerno njegovemu stanu, zmožnostim in razmeram, v katerih živi. Kakor ima vsak ud v človeškem telesu svojo lastno nalogo, a vsi udje skupaj imajo en smoter, tako je tudi v mističnem telesu našega Gospoda Jezusa Kristusa — v katoliški Cerkvi. Vsi smo poklicani na enotno skupno, organizirano delo, da raste v nas kraljestvo božje.

Polpretekla materialistično-liberalna-individualna doba je v katoliških vrstah zelo zabrisala ta nauk apostola Pavla o mističnem telesu Gospodovem, o dolžnosti vsakega kristjana kot uda tega telesa, da sodeluje pri rasti in delu katoliškega občestva. Popolnoma napačno naziranje se je med verniki neredko ukoreninilo, da so le duhovniki poklicani, da se bore za evangelij. Res je, da je duhovnik po svojem poklicu posebno dolžan za to skrbeti, a verniki-laiki so prav tako člani katoliškega občestva kakor duhovnik in so kot udje tega občestva dolžni sodelovati pri apostolskem delu.

Drugi vir dolžnosti, za vsakega kristjana, da sodeluje pri Katoliški akciji je pa *krščanska ljubezen*. Ljubezen Kristusova nas sili!

Če bogatin sedi pri polni mizi, pa Lazarju ne privoščiti niti drobtinice s svoje mize, gre po poti pogubljenja. Vsaj kristjan mora biti usmiljeni Samarijan v telesnih zadevah, koliko bolj pa celo v duhovnih! Še bolj kot nasičevati lačne, smo dolžni skrbeti, da se bližnjemu reže kruh evangelija. Dolžni smo oblačiti nage, a še bolj

smo dolžni skrbeti za to, da naš bližnji dobi in ohrani ono skrivnostno svatovsko obleko, ki jo mora imeti, če hoče na nebeško ženitnino. Dolžnost ljubezni je streči bolnikom, a še večje delo je, zdraviti duhovno bolne in jih reševati boleznih greha. Delo usmiljenja je, reševati jetnike, a še lepše delo krščanske ljubezni je, če rešujemo jetnike, ki jih je usužnil satan z vezmi greha! K vsemu temu nas sili ljubezen Kristusova, ki je tako izvir katoliške dejavnosti, Katoliške akcije.

Prekrasen in res božji zgled te ljubezni je naš Gospod Jezus Kristus. »Jaz sem dobri pastir« — nam govori — »ki da svoje življenje za svoje ovce.« Vse svoje življenje in vse svoje moči je posvetil svoji nalogi, da je učil resnico božjo, reševal, kar je bilo izgubljenega, iskal izgubljene ovce in jih za ceno svoje dragocene krvi rešil iz rok sovražnika! In Gospod nam je govoril vsem: »Svoj zgled sem vam zapustil, da tudi vi tako delate. Učite se od mene!« Gospod kliče k sebi otroke, skrbi, ozdravlja bolnike, spreobrača Magdalene, razbojnike, cestinarje, pomaga dvomljivcem, svari grešnike, vabi vse k Očetu in vsem kliče: »Delajte vreden sad pokore...« Po tem zgledu so dolžni delati vsi udje njegovega telesa, v »delovanju, kakoršno je primerno vsakemu poedinemu« članu božjega občestva.

Kako je gorela ta delavna ljubezen za duše v svetnikih, ki so najlepše upodobili Kristusa v svojem življenju! Sv. Stanislav Kostka omedli, ko se pred njim izgovarja nesramežljiva beseda; župnik Arški joka, ko posluša grešnike; Franc Ksaverij se popolnoma izčrpa v delu za rešitev duš. To je Katoliška akcija, ki je poglavalna svoje korenine v ljubezni Kristusovi!

Še en motiv, recimo bolj egoistični, za Katoliško akcijo naj navedem! Žrtve, ki jih prinesemo za rast božjega kraljestva, *obogate tudi nas same*. Kar tu daš, se ti povrne z vrhano in potreseno mero, kar tu posodiš, se ti stotero povrne. Čim več ljubezni izliješ, tem več ti jo Bog daruje, čim več ognja pokažeš, tem bolj gori v tvoji duši skrivnostni ogenj božje ljubezni; kdor druge obogati, sam sebi zbira največ zakladov!

Nebeško kraljestvo je podobno hišnemu gospodarju, ki je šel zjutraj zgodaj najemat delavcev za svoj vinograd. Nato je šel ob deveti, dvanajsti, petnajsti in sedemnajsti uri in kogar je dobil na trgu stati brez dela, vsakega je povabil: »Pojdite tudi vi v moj vinograd!« In od prvih do zadnjih *vsi so prejeli plačilo* po denarju (Mt 20, 1—16). Vsi so bili povabljeni v vinograd Gospodov, na delo v nebeškem kraljestvu, in vsi, ki so se odzvali, so prejeli plačilo.

Sv. Katarini Sienski je Gospod govoril v videnju: »Pripravi moje kraljestvo, in jaz ti bom pripravil krono in jaz bom sam tvoje plačilo.«

Čim več žrtev v Katoliški akciji, tem več plačila, več milosti, več svetosti v lastni duši! Da, še več lahko trdimo: Hočeš obogatiti svojo dušo, hočeš postati svetnik, trudi se, da bo Kristus kraljeval v srcu tvojega bližnjega.

II.

Gospod nas je vse — brez izjeme vse, ki smo krščeni v njegovo ime — poklical v svoj vinograd na delo za njegovo kraljestvo. Toda nismo vsi poklicani za enako delo, ampak po besedah apostola Pavla: »za vsakršno delo, ki je primerno vsakemu poedinu,« lahko tudi rečemo: za delo, ki je primerno vsakemu stanu.

Kako naj članice vašega stanu izvršujejo Katoliško akcijo?

Pred vsem moramo eno povdarjati: *Le v zvezi s Cerkvijo*, v zvezi s papežem, s škofom in svojim župnikom. To je prvi pogoj za uspešno apostolsko delo, da so vsi udje katoliškega apostolstva združeni v harmoniji med seboj, da vse vodi Kristusov namestnik in z njim v zvezi, oni ki jih on postavlja.

Katoliške akcije ni brez papeža, brez škofa, brez župnika. Žal, smo morali gledati pojave krščanske socialne akcije, kjer se to ni upoštevalo, kjer se je hotelo uvesti neko »krščansko socialistično akcijo« mimo papeževih navodil. Take akcije ne vodi duh ponižnosti, ki je pristni duh Kristusov, ampak napuh, ki išče sebe, ne pa božjega kraljestva.

Torej, drage gospodične, kadar in kjerkoli delate na tem ali drugem polju Katoliške akcije, povsod naj bo vaše delo v skladu s pastirji, ki vam jih daje Cerkev.

Pojdite v moj vinograd! Vse Gospod kliče! Kako pa naj praktično delujemo v tem vinogradu, na polju Katoliške akcije?

Prvi je apostolat zgleda!

Naš Gospod nam je naročil: »Naj sveti vaša luč! Svetilke ne postavijo pod mernik! Vereni katolik ne vrši del vere za to, da bi ga drugi gledali in občudovali, ne sme pa tudi postavljati svoje luči pod mernik in se kakor Nikodem skrivati v temne kote skritih kapelic.

Zgled je živa beseda, živa pridiga! Zgled krščanskega življenja je ilustracija evangelija in katoliške pridige. Še več lahko trdimo! Zgled žanje več uspeha, kakor beseda.

Protestantska dama je v Genfu poslušala pridige župnika Mermilloda. Hotela pa je vedeti, ali on v resnici tako dela, kakor pridiguje. Nekoč se je skrila v cerkev, da bi opazovala župnika na samem. Ko pride župnik v prazno cerkev, prav pobožno poklekne pred tabernakelj. To je protestantko prepričalo, da je Jezus pričujoč v najsvetejšem Zakramentu in da župnik v resnici veruje v pričujočnost Gospodovo v sv. Evharistiji in je verovala tudi sama in postala katoličanka.

V prvi dobi krščanstva je bil živ zgled lepega življenja prvih kristjanov največja propaganda za krščanstvo! Ko so pogani gledali junaško izpoved vere in strašne žrtve, ki so jih kristjani prinašali, pa so se med množico, ki je gledala mučenje kristjanov, oglašali vzkliki: »Tudi jaz sem kristjan!«

Trgovska in obrtniška uslužbenka ima polno lepe prilike, da sveti s svojim zgledom lepega življenja v domači družini, v delavnici, v trgovini, v javnem in privatnem življenju. Tvoj zgled bo morda več zalegel, kakor nedeljska pridiga, ki je mnogi niti več ne poslušajo.

Tudi *apostolat besede* iz ust laika pogosto več zaleže, kakor duhovnikova pridiga.

Danes se v družbi neredko napada verska resnica, smeši Cerkev, njeno delo in njene naprave, oznanja se tuj evangelij materializma in brezboštva. Mnogo nepoučenih duš zapeljejo apostoli komunizma in socializma. Celo tako daleč je ponekod prišlo, da so članice dekliške Marijine družbe postale članice socialističnih organizacij! To je pač priča velike nepoučenosti. In tako se odpira na tem polju vam vsem velika apostolska naloga, da po svojih močeh, posebno med svojimi stanovskimi tovariši in tovarišicami vršite apostolat žive besede, ki pojasnuje in brani resnico ter razkriva zmoto.

Morda še najlepši pa je apostolat *molitve in žrtve*, ki ga vsakdo lahko izvršuje.

Naj vam navedem iz svojega življenja prelep zgled. Pred kakimi 11 leti sem hodil vsak prvi petek obhajati revno ženico, ki je vedno morala ležati v postelji. Zapuščena od sveta je živela v velikem pomanjkanju. Pa mi je nekoč potožila:

»Kakšen pomen ima še moje življenje, za nobeno rabo nisem, ali bi ne bilo boljše, da umrjem.« Pa sem ji nekako tako-le odgovoril: »Vaše življenje ima še vedno velik pomen. Vi lahko več naredite, kakor jaz! Svoje molitve, svoje žrtve, svoje trpljenje darujte za katoliško stvar, za blagoslov našemu delu v župniji, za spreobrnjenje grešnikov, pa boste s tem mnogo dobrega storili.« Pa je odgovorila: »Ah, saj vedno za vse to molim in darujem.« In kadar mi je ležala kaka težka zadeva na srcu, pa sem se tej ženici priporočil, naj za zadevo moli in trpi, pa moram reči, vse za kar je molila, se je lepo izvršilo. Poglejte, taka pozabljena duša, pa je morda pred Bogom več naredila, kakor mi duhovniki, zakaj ona je izprosila našemu delu božjega blagoslova! In to je prvo! Vse naše delo na kulturnem, socialnem in verskem polju je prazno, če ni božjega blagoslova! »Brez menec« — pravi Gospod — »ne morete ničesar storiti!« A ta božji blagoslov izprosijo molitve in žrtve.

Tak apostol molitve in žrtve, cenjene gospodične, je lahko vsaka izmed vas v svoji župniji!

Nekoč sem zadnji trenutek še ujel bolnika, ki se je dal prevideti in se je na smrtni postelji skesano spreobrnil. Čudno se mi je to zdelo, pa ga vprašam: »Kako je to, da ste našli toliko milost pred Bogom, da ste se tako lepo spravili z Bogom?« Pa se je nasmehnil z zadnjimi močmi: »Ne vem, kako je to.« Pa pravim dalje: »Ali je morda kdo za vas molil?« »Oh« — se je razvnel — »moja mati je vedno mnogo molila za mene.« Glejte uspeh materine molitve! Morda je leta in leta zdihovala, pa se ji je zdelo, da je zaman vsa njena molitev! Končno pa je Bog naklonil po njeni molitvi sinu srečno zadnjo uro. Kolikokrat duhovniki gledamo čudovite izpreobrnitve! Pa ne vemo, odkod je prišla milost? Bog ve, katera pobožna duša je s svojo molitvijo in svojo pokoro pridobila zakrknjenemu grešniku milost, da se je odtajalo njegovo srce. Tak apostolat lahko vsaka izmed vas izvršuje!

In če gledate okrog sebe! Kako je svet potreben vaše molitve in vaših žrtev! Koliko jih je, ki jim je zamrla vera v sveto Evharistijo, da več ne uživajo angelskega kruha, koliko izgubljenih hčera v vašem stanu; morda imate celo v svojih družinah brate ali sestre, ki so mrtve veje Kristusovega telesa. Čudež duhovne oživitve bo prinesla le vaša molitev in vaše žrtve!

In če hočemo naš narod prekvasiti s pristnim krščanstvom, pa nam je v prvi vrsti potrebna velika armada molivcev in spokornikov, ki bodo slovenskemu narodu izprosili milost žive vere.

Toda katoliška stanovska akcija ne sme biti samo individualno, raztreseno delo posameznih oseb. Prava Katoliška akcija, ki hoče prekvasiti posameznika, pa tudi cele stanove, *mora biti organizirano delo* za napredek božjega kraljestva na zemlji. Sv. oče Pij X. želi, da bi se organizirala Katoliška akcija pred vsem po stanovih, da bi imel vsak stan tudi v svojem okrilju organizirano delo za pokristjanjenje celega stanu.

Govoriti moramo tudi o tem, kako naj bi se posebno za vaš stan — za obrtniško in trgovsko žensko mladino organiziralo sistematično delo, da se ohranijo vaše stanovske tovarišice na pravem potu in da se izgubljene vrnejo v očetovo hišo.

Menda ni treba posebej dokazovati, kako je potrebna katoliška verska, socialna in kulturna *organizacija* za vsak stan. Danes lahko trdimo, da je človek tak, v kakoršno organizacijo hodi! Družba, organizacija ustvarja milje, usmeri mišlje-

nje, daje vsemu življenju posameznika svoj pečat. Posamezna polena malo gorijo in kmalu ugasnejo, grmada polen pa razvije silen plamen in je ne pogasi velika ploha. Tako je tudi s Katoliško akcijo. Posameznik malo premore, lahko opeša, njegov ogenj lahko ugasne. V družbi pa je tudi posameznik močan; družba vpliva in prekvaša vse, ki so v njej. Brez vaše stanovske verske, socialne in kulturne organizacije Katoliška akcija v vašem stanu ne bo uspešno napredovala.

Kolikor poznam razmere, obstoji za trgovsko žensko mladino v Ljubljani samo ena kulturna organizacija, nimamo pa za vas nobene stanovske kongregacije in niti kakega stanovskega odseka Katoliške akcije za obrtniško ali trgovsko mladino.

To je gotovo velika vrzel v celokupni naši verski, kulturni in socialni akciji. Med vami je mnogo sijajnih deklet, globokovernih, požrtvovalnih, vzornih delavk na polju Katoliške akcije, niso pa te moči povezane v organizacijo, da bi se mogle uspešno boriti za vašo stanovsko versko kulturo.

Temu nedostatku je treba odpomoči in mislim, da bi bil to lep uspeh evharističnega kongresa za vaš stan, če bi se na njem porodila vaša stanovsko organizirana Katoliška akcija.

Nekoč me je vprašala učenka v šoli, zakaj ženske ne morejo biti duhovniki! Res je, mašniškega posvečenja ženska ne more prejeti, more pa izvrševati apostolski poklic duhovnika, oznanjevalca resnice, borca za Kristusovo kraljestvo. Vsaka izmed vas lahko more pridobivati svoje stanovske tovarišice za kongregacijo, za stanovsko delo v Katoliški akciji v župniji ali v stanovski organizaciji, vsaka izmed vas lahko odsvetuje svoji koleginki slabo družbo, veri sovražni časopis in organizacijo. Če to delate, ste svečenice svojega stanu.

Ko se danes poživljamo v moči in milosti sv. Evharistije, ponesimo seboj v naš narod vnemo in ogenj za delovanje v vinogradu Gospodovem! Sv. Evharistija daje življenje, duhovno življenje. Življenje je pa gibanje, je akcija, je delo. Ni pravega evharističnega duha, če ni dela za božje kraljestvo.

Gospodične, ponesite z veličastnega evharističnega kongresa med svoje stanovske tovarišice idejo katoliškega življenja, Katoliške akcije, katoliškega apostolata.

Res je to, da je vsako apostolsko delo združeno z žrtvami, da morajo delavci v vinogradu Gospodovem nositi vročino dneva in marsikdaj žeti za svoje delo zaničevanje in sramotenje med svetom, da se tudi dostikrat sadovi ne pokažejo kmalu in da se zdi, kakor da je vse delo in ves trud zaman. Toda v našem delu ne sme biti nikdar pesimizma, nikdar malodušnosti, nikdar ne smemo opešati v svojem delu, zakaj ob strani nam stoji On, ki je rekel apostolom: »Ne bojte se, jaz sem z vami vse dni do konca sveta. Jaz sem svet premagal.« Amen.

Vsi govori, ki so jih sledile zborovalke z zanimanjem, so napravili nanje kar najboljši vtis. Gotovo so ponesle marsikateri sklep s tega zborovanja v svojih srcih, da ga potem v življenju udejstvijo. — Sledile so obljube, ki so se izvršile slovesno in iskreno, ne kot golo ponavljanje besedi, ampak v zavesti, kaj vsaka obljublja.

H koncu so zborovalke zapele Marijino pesem in himno »Povsod Boga«, nakar so se razvnete, navdušene in vesele razšle.

č) Slovesna obljuba za trgovske in obrtne nastavljenke

Predsednica: Da naša premissljevanja s sklepi potrdimo...

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres...

1. Ali obljubite:

da se boste vztrajno borile proti velikim npravnim nevarnostim, ki preže na vas v službi, pri zabavah in družini;

da boste v sebi in v svojih tovarišicah krepile resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da v sebi premagate moderni pohlep po uživanju;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da boste negovale danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

da boste v razmerju do fanta skrbno varovale čistost duše in telesa kot temelj bodoče družinske in vse življenjske sreče;

da boste v plemeniti službi Bogu in občestvu postavile svojo stanovsko čast in ponos na temelj poštenosti, solidnega dela in vestnega izpolnjevanja dolžnosti.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

2. Ali obljubite:

da se boste borile v krščanski socialni akciji za preureditev družbe po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika v npravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držale Pijeve okrožnice Quadragesimo anno;

da boste kot katoliške nameščenske v apostolskem delu med svojimi tovarišicami odločno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma, verskega liberalizma ali kakršnegakoli materializma;

da se boste borile in delale le v disciplinirani strnjenosti s Cerkvijo, dosledno pokorne papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

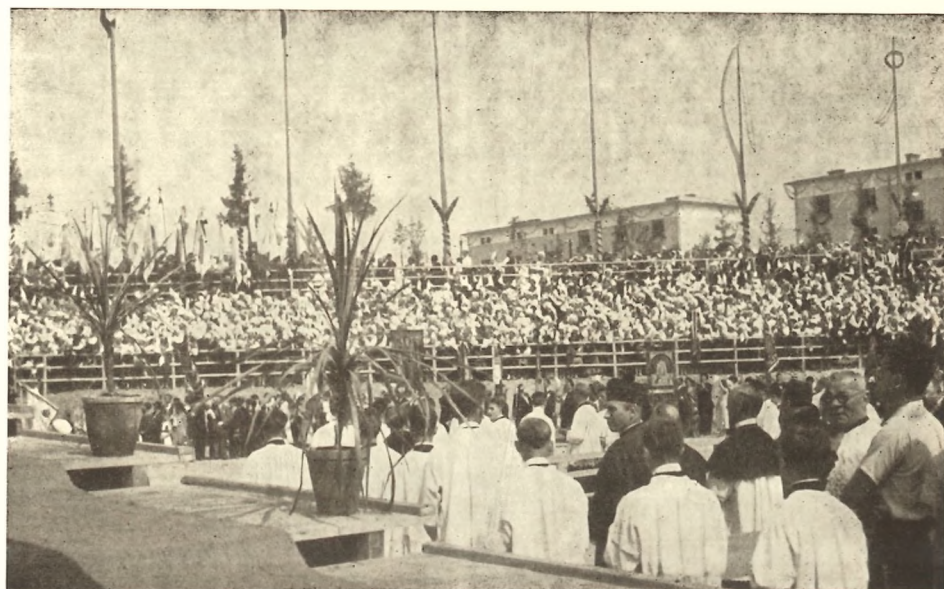
3. Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč svetega Rešnjega Telesa;

da boste pogosto vsaj za hip obiskovale svojega božjega prijatelja v tabernaklju;

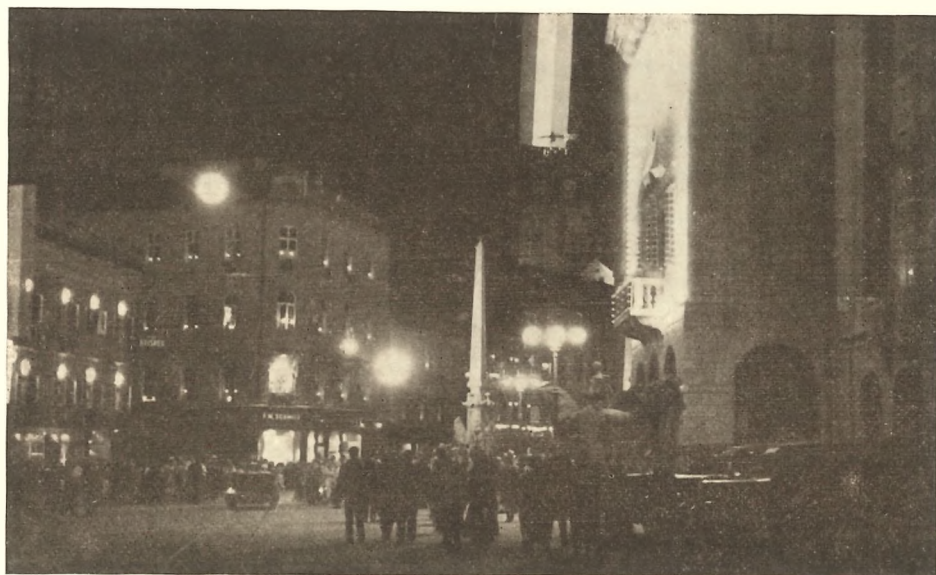

Kardinal legat s svojim spremstvom odhaja s tribune v areno Stadiona in odzdravlja množicam

Množice pozdravljajo kardinala legata in ministra dr. Ant. Korošca ob odhodu s Stadiona

Priprave za nočno procesijo

Ljudstvo čaka pred magistratnim poslopjem na prihod nočnega sprevoda

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same skupno s svojimi domačimi ter skupno s svojimi tovarišicami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bile močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

16. Zborovanje srednješolk

Nad 300 srednješolk se je zbralo v telovadnici pri uršulinkah k svojemu stanovskemu zborovanju. Pričetek se je nekoliko zavlekel, ker so dijakinje bile do 10 in še čez na Stadionu pri mladinski prireditvi. Vendar je kljub poznemu času in utrujenosti zborovalk zborovanje kaj lepo uspelo.

Predsedovala je Pavla Bezičeva iz Kranja, škofov odposlanec je bil prof. dr. Jakob Kotnik.

Prva je govorila srednješolka *I. Breznik* o stanovskih nalogah in težavah katoliških srednješolk. Kot drugi je bil na sporedu evharistični govor prof. dr. Jakoba Kotnika. Ker pa je bila ura že kasna, je govornik podal le nekaj misli k svetopisemskemu besedilu: »Gospod, daj nam vselej tega kruha.« Slednjič je imela lep in učinkovit govor o delu deklet v Katoliški akciji *Pavla Bezičeva* iz Kranja.

a) Kdor od očeta nauk sliši in se da poučiti, pride k meni (Jan 6, 46)

Pozdravljam vas, sestre iz vseh naših krajev, v imenu evharističnega Kralja. Vemo, zakaj smo se prav v današnjem času zbrali k enotnemu delu, zakaj se strnili v eno misel. Naš namen je, da proslavimo Evharistijo, pa ne samo v smislu zunanje manifestacije, ampak zato, da prenesemo žar tega skupnega ognja vsega katoliškega južnoslovanskega ljudstva na svoje domove. Pa tudi zato, da bomo znancem pokazali pot z isto ljubeznijo in istim ponosom, kot so po njej hodili naši očetje. Prav v tem je naše poslanstvo, da sami oživiljeni in prepojeni z živo vero stopamo naprej kot svetilniki tistim, ki so morda še mlajši.

Sestre smo si, saj hodimo isto pot — od zelene šolske klopi do vsakdanjega kruha. »Grenka je pot do učenosti,« je dejal Cankar, pa je videl, da je morda najlepša, zato je takoj pristavil: »Lepa je pot do učenosti.« Moj govor naj obravnava prav naše stanovske težave, težave srednješolke, obenem pa naj pokaže, kakšne razmere bi v smislu Kristusovega nauka morale biti.

1. *Kaj je šola in kaj naj bi bila?* Včasih začutimo, da šola ni niti učitelju, niti učencu drugo kot borba za kruh. Razlika je v tem, da se prvi bori zanj, drugi se bo moral. Toda šola naj bi bila drugi dom. Človek naj bi se počutil prostega, domače naj bi mu bilo vse, notranja avtoriteta, ne zunanja. Zakaj zunanji avtoriteti se samo golo pokoravamo, notranjo obenem spoštujemo in ljubimo. Drugo, kar je slabo za nas, je to, da se moramo prilagoditi moškemu značaju pouka in vzgoje. Malo je v naših srednjih šolah filozofije in še ta je često tako teoretska, da nam v življenju skoro ne služi. Današnja realna gimnazija je bolj usmerjena v materialno kot v formalno stran pouka. Skušajo, da nas nauče čim več, toda kako, je drugo vprašanje. Dekletu se v srednji šoli nudi prav malo, kar bi bilo res zanj kot žensko potrebno. Tiste pičle ure, ki so namenjene v nižjih razredih gospodinjstvu ali ročnemu delu, ostanejo samo ure. Visoka matematika je prav za prav bolj primerna fantu, ki hoče res študirati matematiko, postati inženjer ali kaj podobnega. Dekle pa se z matematiko često muči, pa morda ne zato, ker ni zmožna, ampak zato, ker dela brez interesa in tudi brez resne volje. Zato bi bilo primernejše, da si dekle, ki resno ne misli na visoko šolo, rajši izbere kako drugo za njo bolj primerno izobrazbo, kajti naša srednja šola se je preveč prilagodila moškemu značaju in moškim potrebam. Čisto naravno je, da dekle ob taki izobrazbi in vzgoji pozablja na svojstveno ženskost in teži za istimi smotri kot moški. Odtod tolikšno posnemanje fantov pri učenju, športu, igri, teženj po zmagah, tekmah, po izživljanju samo na zunaj. Odtod plitvost in ožina, odtod notranja revščina in praznota. Ne mislim, da je treba sedeti vedno doma. Nasprotno, prav dekletu, posebno današnjemu, ki presedi cele ure in dneve v šoli ali uradu, je potrebno, da se razgiblje, toda v zanjo primernih igrar in dobri družbi.

Metodo koedukacije same pa je sv. oče Pij XI. obsodil v okrožnici »O krščanski vzgoji mladine«. Pravi: Pri mnogih se koedukacija naslanja na pedagoški naturalizem, ki izvirni greh taji, pri vseh zagovornikih pa na obžalovanja vredno zmedo nazorov, ki zamenjujejo zakonito sožitje s spolno pomešanostjo in izravnavo enakosti. Bog Stvarnik je odredil popolno sožitje obeh spolov edinole v mejah zakona — v družini, v človeški družbi pa od stopnje do stopnje različno. V letih hitrega razvoja bi bilo potrebno, da se vzgajajo dekleta in fantje posebej. So stvari, ki so obema spoloma tako svojstvene, da jih ni mogoče izenačiti. Ne rečem, da se tudi v tej dobi ne izpopolnujeta in da ne pridobivata drug od drugega, toda navadno več izgublja dekle.

Včasih se vprašamo, odkod tolikšno teženje po zabavah in uživanju. Rekli smo, da zato, ker manjka notranjega zadovoljstva, ker smo plitvi in hočemo to zadušiti ali vsaj prikriti. Mladostnika, ki se še ne zna prav odločiti za vsestransko dobro in lepo, hitro kvarijo slabi zunanji vplivi. Neestetsko in neetično čtivo mori, ubija duha in srce. Film draži in vleče.

2. Če smo spoznale negativno usmerjenost, moramo skušati izluščiti tudi pozitivne. Kako lepo je delo krščanske karitas, v K. A., Marijinem vrtcu in družbi, v različnih verskih in socialnih klubih. Sv. oče neprenehoma opominja, da se je preživel čas, ko je delal samo duhovnik ali redovnik. Danes se mora vsak katoličan zavedati svojega poslanstva. Vsak mora v sebi začutiti, da ni dovolj, ako opravi tiste verske dolžnosti, ki jih je pod smrtnim grehom dolžan. Ali se zavedamo, da moramo dati gorečo vero zanamcem? Ali se zavedamo, da že celo tisti, ki so morda samo eno leto ali dve mlajši od nas, pazijo na naše besede, naše delo, našo molitev. »Dobra je sol, pa če sol ne bo slana, s čim jo boste popravili? Imejte v sebi sol.«

— Sol zatajevanja namreč. Zavedati se moramo, da smo udje Kristusovega kraljestva, in ga širiti. Kdo bi gledal svet s pesimizmom. Kristus sam je ustvaril materijo in ji vdihnil duha. V smislu Frančiškovem ga slavi sleherna roža in zadnji črvček, le prevzeten duh se včasih upre. Pa je treba, da se tako prepojimo z vero pri vsem našem delu, da ne bo treba gledati v katekizem, če se vse strinja z njim. Živeti s Kristusom se pravi, delati tako, da moremo sleherni dan moliti: »Ne živim jaz, ampak Kristus živi v meni.«

3. Vemo, da je težka pot že v šolskih letih, tem težja mora biti (v življenju) pozneje. Temu življenju je treba iskati korenin, na vsem, kar je pozitivnega pa začeti graditi. Saj je že iz 50, 60 let prejšnjega stoletja znana prislovica: »Vse imamo, pa ne znamo, le iščimo, da dobimo.« V letih razvoja in šolskega študija nam ni dovolj v razgovor in razvedrilo šolska pavza, ne zadošča nam družba dveh, treh kolegic iz sosednje ulice, ker največkrat tudi niso ustega nazora. Potrebna je dobra ženska družčina in organizacija. Tu imamo proste roke. Povsod se lahko udejstvujemo, v vsakem krogu se lahko razvedrimo in porazgovorimo, razmišljamo o šolskih, življenjskih, svetovno nazornih vprašanjih. Pravih literarnih vodnikov in učiteljev današnje generacije manjka. Športni klubi so preveč usmerjeni v tekmo in zunanje nastope. Zato nam je treba dobrih kongregacij, ki bodo delale, dajale duhovnega in telesnega razvedrila. Toda tu moramo delati same. Vsak voditelj bo vesel, če bo videl, da ne životarimo in ne poskušamo, ampak res delamo. Kongreganistka srednješolka naj se ne boji vstopiti v vrsto tistih inteligentk, ki vsak dan sprejemajo obhajilo. Inteligenčne vrste naj bodo katoliške. Vsakdanje obhajilo pa naj nam ne postane v smislu besede vsakdanje. — Imeti moramo široko dušo kot Kristus sam. Napisano je, da ni zavrzel Magdalene, ne Petra, ne pustil izgubljene ovce. V naše organizacije nam je treba pridobiti čim več članic. »Kako lepo in prijetno je, če prebivajo sestre skupaj.« Da bi naše kongregacije ne bile samo enkratno shajanje na mesec in naj ne opravljamo samo obveznih dolžnosti — to ne bi bile kongregacije, ampak zadruge. Me pa hočemo zasledovati skupne interese, bližati se druga drugi ter preko domače kongregacije začutiti, da imamo vsi isti namen: častiti Marijo ter z njo presv. Evharistijo in iti najčistejšo življensko pot. Da smo eno, začutimo zlasti o počitnicah, ko zborujemo vse in smo kot ena sama velika družina.

4. Danes nam je treba vedno sveže hrane za duhovno življenje. Ni se izpremenila vera, isti Kristus je med nami, kot so ga napovedovali preroki, ista vera, kot jo je učil sam, ki so jo oznanjali apostoli in je zapisana v knjigi knjig že stoletja. To vero moramo nositi globoko v srcu. Toda ni dovolj, da jo spoznavamo samo mi, ali da jo širimo v najožjem krogu sovrstnic, treba je v boj. Kako se včasih kdo posmehne tvojemu križu in tvoji veri. Drugi ti pravi, da je vera fanatika in utopija, tretji, da je školastika in romantika. Slišiš opazko, da je vera zaprta škatla, ki še oken nima; da pravi katoličan nima svobodne poti, da se ne more izživljati, da ne more pisati, kot doživlja, da je vezan na paragrafe. Mi pa vemo, da se dober katoličan skuša oprostiti vezi greha in stremi za čim večjimi vrednotami. Hoče se oprostiti potreb lastnega jaza in biti v hrano drugim. Pa je morda koga izmed nas sram, češ, saj bi bil dober, toda kaj poreko nasprotniki. Smejali se nam bodo in kazali za nami s prstom: »Poglej svetohlince!« — Mi pa se moramo zavedati, da se danes bolj ko kdaj oblikujeta samo dva tabora: za Kristusa in proti njemu. Davorin Trstenjak je dejal: — tabor ponižnih in tabor ošabnih. Kar je več, je samo različno pobarvano, toda v takih odtenkih, da se često niti inteligent trenutno ne

znajde. V nas samih mora biti toliko vere in moči, da se ne bomo bali, kaj nasproti tabor govori, ampak tega, kaj dela. Treba nam je življenjske jasnosti, resnosti in odločnosti.

5. Roka človeška, pesem ti pojemo, kličemo slavo! — Delo naj nam ne bo le v zabavo in igro, ampak v potrebo in dolžnost. Srednješolka naj dela tako, kot jo je učil Kristus sam. Bil je tesarjev sin in je upošteval domače delo. Pomagal je Jožefu, pomagal Mariji, pa je kljub temu že 12 leten učil v templju. Tudi iz malega Betlehema pride lahko Kristus. Jezus sam je blagoslovil delo in mu dal največjo čast. Blagoslovil ga je, da brez tega vsakdanjega blagoslova ne moremo živeti. Zavedajmo se, da nam je vsakdanje delo v družini ne samo koristno, ampak tudi potrebno. Dekle naj bo vedno pripravljena stopiti v življenje, zato naj razpolaga s čim večjo mero teoretične in praktične izobrazbe. Življenje ne vpraša, ali si zmogel ali nisi, ali si študiral ali ne, ampak po tem, kaj si si prisvojil in kako razpolagaš s tem. Za vsestransko izobrazbo je potrebno izvenšolsko čtivo. »Knjiga je okno, skozi katero gleda duša v svet.« To okno pa naj bo široko in svetlo, duša hoče razmaha kot telo prostosti. Vprašamo se, kakšna naj bo knjiga. Če je leposlovna — umetniška, če je znanstvena — resnična. Umetnost sama v sebi združuje tri elemente: resnico, dobroto, lepoto. To troje moramo imeti pred seboj, če ocenjujemo lepo knjigo. Ko smo dobrega profesorja in pedagoga vprašale, če lahko beremo to in ono knjigo, ki se je nekateri zdela sumljiva, nam je odgovoril: »Ne gre zato, kakšna je knjiga, ampak za to, ali zgrabi knjiga človeka, ali človek knjigo.« Lepa in široko zasnovana misel — seveda je tu pogoj, da je človek sam v sebi že tako močan, da zna presoditi etično dobro in lepo. Vsak mladostnik si mora torej priboriti toliko stopnjo neodvisnosti in jasnosti ter toliko moralne sile, da bo znal res ocenjevati. V ožjem smislu pa je glede čtiva treba izbirati dvakrat: po pisateljih in po čitateljih. Dovolj imamo domačih klasikov, preberimo vse, prav je, da spoznamo njih misel in delo. Kot inteligentke pa se moramo spoznati tudi v svetovni literaturi, saj le tako moremo prav razumeti domačo. Treba je izbirati tudi po nas samih. Kam bi z Robinzonom v 30 letih in kam z življenjskimi vprašanji Dostojevskega o bogoiskateljstvu in bogonajditeljstvu v prvih razredih. Dekle pa naj si poleg teh splošnih knjig skuša poiskati tiste, ki so izrečno za njo. Res je, da je literature, ki bi odgovarjala prav ženskosti, manj ko splošne. — Prav tako lepa je znanstvena literatura. Človek išče in išče, tu podvomi, tam postoji. Ako pa ima pred seboj določen cilj, si bo znal poiskati tudi pravo pot in potem ni težko delati. Kdor prav zgradi, ima že dolgo pot za seboj. Za življenje so važne pedagoške in socialne knjige. Tudi naše katoliške revije imajo mnogo rešitev življenjskih vprašanj, več poti in smernic. V šolskih letih ne smemo biti glede čtiva preozki in misliti, da nam je dovolj šolska knjiga, da si bomo željo in žejo po znanju utešili s posameznimi lekcijami.

Hočemo razširiti svoje obzorje, srce in duha. Nismo zadovoljni z vsakdanjimi vprašanji in odgovori, reševati hočemo probleme, največje v sebi. Versko hočemo biti trdni, nositi prepričanje globoko v srcu, delati zanje in se žrtvovati. Trdno in globoko moramo rasti v svojem. Če smo utrjeni v nauku Kristusovem, vemo, da smo zidani na skalo in ne bomo premagani. Kdo izmed nas torej ne bi presojal življenja z vidika onostranstva!

b) Gospod, daj nam vselej tega kruha (Jan 5, 35).

(Izvlaček)

V času zmed in duševne siromašnosti se doraščajoča katoliška inteligentka orientira po večnostnih vrednotah.

Pred vsem po Evharistiji. Imenujemo se kristjane. Kristjan pa je, kdor iz Kristusa živi.

Kako se življenje ohranja? S hrano. Kruh da kri. Kri je življenje. Obhajilo torej ni le religiozen obred, lepa vaja pobožnosti, ampak življenje, moč, zdravje.

Katoliška mladina se zaveda, da bo prej ali slej prišla za delo reforme človeštva. Preden pa grem na težko delo, moram jesti. Ob času in smotreno.

Z enim koščkom kruha ni zadosti — in samo z eno hostijo ne bom močna.

Nisem sama. Pokret, gibanje smo. Zavedamo se, da je ta pokret evharističen, ali ga sploh ni in ga ne bo. Živi od kruha življenja. Zakrament močnih je njegova moč!

c) On je bil svetilka, ki je gorela in svetila (Jan 5 35)

Z naslovnimi besedami je označil Jezus Janeza Krstnika, ko je dokazoval Judom, da je on Sin božji, da ima božje poslanstvo. Da je Jezusovo poslanstvo res božje, spričuje Bog Oče, božja dela, sv. pismo in Janez Krstnik.

Janez je pričeval za Resnico. A Jezus pravi, da ne sprejema pričevanja od človeka, ampak da to pripoveduje zaradi tega, da bi se vsi zveličali (Jan 5, 34). Kristus ne potrebuje zase pričevanja ljudi. Sam je opozoril na to, da pripoveduje o Janezu, da bi se mi zveličali. Zakaj? Človek namreč lažje vero sprejme, če jo vidi v drugem realizirano. Če vidi človeka, ki je ves prežet vere v Boga, ki živi iz vere in čigar življenje se oblikuje iz žive vere v Boga. Janez Krstnik je bil svetilka, ki je gorela in svetila, da bi ljudi pripravila za sprejem kraljestva božjega.

Tudi mi vsi smo svetilke, ki jih je Bog prižgal pri krstu. Gorimo naj in svetimo in pričujemo za resnico. Pričujemo naj o Luči, ki jo nosimo v sebi, o življenju, ki nam ga je podelil Bog. Kot otroci božji naj pričamo za božje življenje, ki je v nas, za svojega Očeta, ki je v nebesih, za Kristusa, katerega del smo postali, da bo svet po nas lažje sprejel vero v pravega Boga. Mladike smo na trti in živimo od nje in v njej — udje smo Cerkve, skrivnostnega telesa Kristusovega. Kristus živi v svoji Cerkvi naprej svoje življenje na zemlji, nadaljuje svoje božje poslanstvo na zemlji, svoje delo za odrešenje vsega stvarstva do polnosti časov, da se v Kristusu podredi eni glavi vse, kar je v nebesih in kar je na zemlji (1 Ef 9, 10).

Kristus nadaljuje v svoji Cerkvi svoje delo za odrešenje, po besedi sv. Pavla pa smo Cerkev vsi krščeni ljudje, ki smo pri krstu postali otroci božji, živi udje Kristusovega skrivnostnega telesa, v katerem Jezus živi. In če smo mi udje njegovega telesa, živi Kristus v nas, imamo njegovo življenje, potem moramo nadaljevati njegovo poslanstvo na zemlji, nadaljevati njegovo odrešilno delo. Ne moremo tega delati sami od sebe. Po nas hoče Kristus svoje delo nadaljevati.

Kraljestvo božje je prinesel Kristus na zemljo, da bi ljudje zopet priznali božje gospodstvo in se rešili gospodstva satanovega, ki sta ga nakopala človeštvu Adam in Eva, ko sta zavrgla božje gospodstvo. Človek je zavrgel gospodstvo Boga, to je gospodstvo tistega, kateremu služiti je častno, za človeka osrečujoče, ki človeka oprosti in mu prinese pravo svobodo. Kristus ni prinesel samo novih zapovedi,

prinesel je človeštvu moč, da tudi more zapovedi izpolnjevati — prinesel nam je luč, da moremo zapovedi prav spoznati, jih ljubiti in jim slediti.

Človek, ki je zavrzel božje gospodstvo, je sprejel nase gospodstvo najrazličnejših moči, ki ga pa ne osvobode, ampak usužnjujejo in onesrečijo. Satan ne miruje, on hoče imeti oblast nad človekom, močan je in zvit. Tuda Kristus je močnejši, prišel je, da bi nas rešil te grozne oblasti, prihaja k nam, da nam pomaga v bojih proti temu silnemu sovražniku. On, ki je na lesu zmagal, je bil tudi na lesu premagan, na lesu, na drevesu spoznanja, je satan zapeljal prva dva človeka — zmagal je — a na lesu križa ga je Kristus premagal. Tako ga bo tudi v nas, če bomo mi storili svoje, odprli duše božjemu življenju in res zaživel v veliki želji: Naj ne živimo več mi, ampak Kristus v nas. Božje kraljestvo, kraljestvo Luči in kraljestvo teme si stojita nasproti in boj med njima nosi vsak človek v sebi.

Kristus nikogar ne sili, da mora stopiti v božje kraljestvo. Za vstop v kraljestvo božje je Jezus zahteval notranje spreobrnjenje, notranjo prenovitev po pokori, vero. (Grivec, Cerkev, 28). Nekaj velikega je za človeka, da more in sme vstopiti v kraljestvo božje. Saj je Bog človeka tako ustvaril, da mu je prav v dno njegove duše vsadil hrepenenje po združitvi z njim. V kakšnih čudnih oblikah se je v starih verstvih pokazalo to veliko hrepenenje človeka po združitvi z Bogom. Biti v kraljstvu božjem, biti združen z Bogom, to so stvari, po katerih človek že po naravi hrepeni in jih išče.

Biti v kraljstvu božjem, kjer vlada Bog, neskončno dobri in usmiljeni, ki vse vidi in vse ve, tudi ve, kako silno slab sem in kako rad bi bil dober in plemenit in večno srečen ob njem, ki je res dober in me ima res rad, prav mene, tisto svojo stvar, o kateri ve, da ima toliko tako pustih napak in ki more tudi meni kljub vsej slabosti, ki jo imam, toliko svojega božjega življenja, toliko moči dati da me satan ne more premagati. On prižge v meni še toliko lučk, da moram svetiti ne samo sebi, ampak tudi drugim.

Bog je pravičen, in kako smo tega lahko veseli, da v kraljstvu božjem vlada pravica. Kako izrazit čut za pravico ima že otrok. Prinese ga s seboj na svet. Bog ga položi v dušo. In kolikokrat smo tu prevarani. Kako je otrok žalosten, če se mu zgodi krivica, če ga obdolžiš nečesa, česar ni storil, ali mu podtikaš namene, ki jih ni imel. In nam, ki smo že veliki otroci, se ne godi bolje. V božjem kraljstvu pa vlada pravica; razveseliti bi se moral človek ob misli na Boga, ki je res pravičen.

Kraljestvo božje je med nami. Ali ne bomo z veseljem in s hvaležnim srcem peli Bogu hvalo, za to veliko srečo, da moremo vstopiti v to kraljestvo, da moremo prejeti in nositi v sebi kraljestvo milosti, kraljestvo, kjer vlada dobrot, pravica, resnica, ljubezen, mir. Bog hoče svobodno priznanje božjega gospodstva. Izpolnjevanje božje volje, svobodno sodelovanje z božjo milostjo. (Grivec, Cerkev, 29). Bog noče sužnje. Apostol Pavel pravi: »Nisi več suženj, ampak sin« (Gal 4, 7). Bog noče prisiljenih podložnikov, ampak svobodne priznavalce.

Kako lepo nas uči Jezus moliti in prositi v očenašu: Pridi k nam tvoje kraljestvo. Mi moramo iskati Boga, hrepeneti po njem, klicati ga moramo, potem nam bo blizu. Cerkev moli v psalmu 118: »Blagor njim, ki Boga z vsem srcem iščejo.« In zopet na drugem mestu: »Blizu je Gospod vsem, ki ga kličejo, ki ga kličejo v odkritosrčnosti« (Ps 144, 18—21).

Pridi k nam tvoje kraljestvo! Neko hrepenenje je v teh besedah, velika zahteva srca je, da se bo uresničilo to naše hrepenenje. Kraljestvo božje, ki naj pride k

nam, kraljestvo milosti v človeških dušah je skrit zaklad, dragocen biser, skrivnosten kvas, ki po notranjem vplivanju presnavlja in dviga človeka. (Grivec, Cerkev, 29.) Tako nekaj dragocenega je da je vse, kar bi morali žrtvovati, da more priti k nam to kraljestvo, le malenkost.

In vendar se nam včasih zdi kraljestvo božje nekaj malega, nepomembnega. Saj svet o njem tako čudno misli, saj ljudje živijo, kakor da bi ne bilo tega kraljestva na zemlji, kakor da bi to ne bilo nič posebnega, nič takega, za kar bi se izplačalo žrtvovati tudi samo malo zabavo. Toliko glasnih, velikih in strašnih resničnosti sveta nas obdaja, da se zazdi kraljestvo božje majhno, kakor gorčično seme nepomembno ob vseh kričečih resničnostih, vendar je v njem silna moč razvoja; če ima prostor, zraste v nekaj obsežnega, kar more dati dom in zavetje.

Koliko prilik je povedal Jezus o božjem kraljestvu, da bi mi vsaj zaslutiti mogli, kako pomembno je za nas, za vsakega posameznega in vse človeštvo skupaj. Vse, da bi nas dvignil iz naše brezbriznosti, da bi začeli premišljevat o kraljestvu božjem, zahrepeneli po njem in ga spoznavali. Jezus sam nas opozarja, da ni kraljestvo božje nekaj, kar je pri nas že dovršeno, trdno in gotovo. Je nekaj, kar k nam prihaja, od česar zavisi vsa naša sreča, ki pa ne pride, če niso naša srca pripravljena in odprta in ne prosijo in ne kličejo. Bog s svoje strani stori vse, mi pa moramo skrbeti, da bo to veliko dobro, od katerega vse zavisi za nas in za ves svet, res prišlo k nam, da ga ne bomo zamudili in odbili s svojo raztresenostjo in skrbjo za vse drugo, samo zato ne, da bi kraljestvo božje res prišlo k nam — k tebi in meni in vsem ljudem in bi prenovilo vse človeštvo.

Kakor smo slabotni in ubogi, vendar je od našega sodelovanja odvisno uresničenje teh velikih resnic na zemlji.

Tvoje kraljestvo, o Bog, naj raste na zemlji tudi po meni, vse, kar bom delal in kar se bo z menoj zgodilo, vse naj Tebe poveličuje in deluje za tvoje kraljestvo. Prosite in se vam bo dalo!

Če pa mi koga prosimo, priznamo svojo odvisnost od njega. Odvisnost naj prizna ponosni človek, ki ima sam razum, ki čuti v sebi velike moči, ki ima voljo močno, da bi premagal svet. Pa se naj ukloni in prosi zato, kar sam zmore. Napuh, ki se oglašča v človeku, ki ga satan vedno iznova podžiga in hrani, rodi tako slepoto.

Luč je prišla na svet, pa so ljudje bolj ljubili temo kot luč (Jan 3, 19).

Ali ni to hudo, da so ljudje bolj vzljubili temo, ko luč . . . Da je prišla luč v temo in je tema ni sprejela . . . da je prišla v svojo lastnino in je njeni niso sprejeli! To ni samo bilo . . . to je še in se ponavlja — Luč prihaja, pa ljudje je ne sprejmejo, ker bolj ljubijo temo.

In vendar resnica, ki jo beremo pri sv. Janezu: Vsem pa, ki so jo sprejeli, je dala oblast postati otroci božji, presega vsako človeško pričakovanje. Samo premišljuje kdaj o tem, kaj se to pravi: Imeti, dobiti oblast, postati otrok božji. Niso to majhne stvari. Velike resnice nas obdajajo, neskončno lepe, pa mi komaj vemo zanje. Iščite in boste našli! Ne zaživijo v nas te resnice, če se ne trudimo zanje. Tega dela in truda nam nihče odvzeti ne more, mi sami se moramo truditi in neprestano iskati, da bomo našli, in trkati, da se nam bo odprlo.

Sveti oče nas opominja k delu. Kliče h KA? Kaj pa je KA? KA je sodelovanje laikov pri hierarhičnem apostolatu. Ni naloga samo papeža, škofov in duhovnikov, da skrbijo za rast in utrditev kraljestva božjega na zemlji, prav tako je dolžnost vseh krščenih ljudi, da tudi delajo za rast božjega kraljestva na zemlji. Seveda, združeni z duhovniki. Sveti oče kliče nas laike k sodelovanju, mi naj poma-

gamo duhovnikom in naj podpiramo njihovo delo. Sv. Peter imenuje tiste, ki verujejo: izvoljen rod, kraljevo duhovstvo, svet narod, pridobljeno ljudstvo, da bi oznanjali slavna dela njegga, ki nas je poklical iz teme v svojo čudovito luč (I Peter 2, 9. 10). In mi naj držimo roke križem in ne pomagamo pri delu tistim, ki so za to še posebno odbrani in posvečeni? Sveti oče nas kliče k sodelovanju za pokristjanjenje človeštva. Ne samo tistih ljudi, ki še niso slišali ničesar o Kristusu in Cerkvi, ampak za pokristjanjenje človeške družbe, ki jo tvorijo skoro samo krščeni ljudje. In kako je mogoče, da krščeni ljudje, ki so vendar sprejeli v sebe življenje božje in ga še prejemajo, tako čudno živijo. Mislím, da smem ponoviti, kar je napisal sv. Peter v svojem II. pismu o takih kristjanih: Kajti, če se tisti, ki so bili okuženju sveta utekli, po spoznanju Gospoda našega in Zveličarja Jezusa Kristusa zopet vanje zapletajo in se dajo premagati, je zanje poslednje hujše od prvega. Bolje bi namreč bilo za nje, da bi ne bili spoznali poti pravice, kakor da so se zo spoznanju spet obrnili od izročene jim svete zapovedi. Zgodilo se jim je, kar pravi resnični pregovor: pes, ki se vrne k lastnemu izpljunku, in svinja, ki se je skopala, da se gre valjat v blato (2 Peter 2, 19—22).

Ni naša naloga soditi ljudi. Veliko bolj je naša naloga, živeti tako, da ne bomo ljudi odbijali od življenja po veri in da bomo živeli tako, da bodo drugi po našem življenju in delu začeli sami iskati in klicati Boga in bodo zahrepeneli po gospodstvu božjem in ga našli v Kristusovi Cerkvi na zemlji. Svetilke božje moramo biti, in naša naloga je, goreti in svetiti.

Kako bomo to dosegli? Kje bomo začeli z delom? Meni se zdi, da bi ne bilo prav, če bi takoj začele z zunanjiimi opravki, s spreobračanjem drugih. Najprej je treba, da v sebi razširimo in poglobimo vero, ki je nujno potrebna, da moremo biti in ostati živi udje Cerkve. Na vera nekaj, kar je enkrat za vedno opravljeno. Vera je živa, mora rasti, se poglobljati in prinašati sad. Za njeno poglobitev moramo skrbeti in se moramo truditi.

In v drugih vero poživiti ni lahko. Tu je treba velike previdnosti. Neprevidnost lahko več škoduje kot koristi. Med vsemi udejstvovanji človeka je njegovo versko udejstvovanje, če je res pravo, tisto, ki prihaja iz najglobljih plasti njegove duše. V te globine se kar na slepo ne sme posegati. Tudi sila tu nič ne opravi, pusto prigovarjanje tudi ne, pač pa molitev, daritev in žrtev in resnično življenje iz vere. Zato je treba, da vse, kar nam je Bog dal že po naši človeški naravi, kar najbolj gojimo in izpopolnjujemo; razum, voljo, srce in vse druge duševne sposobnosti, ki jih imamo, pa tudi naše telo, po katerem se duša razodeva, naj doseže že naravno popolnost, da bo tem lažje služilo rasti božjega življenja. Razum naj nam pomaga do ljubezni do Boga. Potrebna je verska izobrazba, kajti krivoverci bodo lažje zapeljali tiste, ki niso izobraženi. Truditi se je treba, da bi umeli, kar verujemo, in kdor ima ljubezen, se bo trudil in ne bo brezbrizen.

Vsaka sposobnost najde svoje pravo udejstvovanje in izživljanje, ko jo dopolni božje življenje. Saj nas vera ne utesnuje, sprosti nas in daje pravi neizdívjani razmah vsem našim naravnim močem. Vse delo, ki ga opravljamo, je lahko delo za kraljestvo božje. Kako klavrno bi bilo, da bi tisti, ki ne izpolnjujejo svojih vsakdanjih dolžnosti, hoteli spreobračati in poboljševati druge. Svoje duševno obzorje je treba razširiti. Človek se ne sme udajati samo skrbi za se. Vprašanja so tu, do katerih morata zavzeti tudi dekle in žena svoj odnos in spoznati odgovornost, ki jo nosita za rešenje vprašanj: o vzgoji, družini, zakonu, veri, gospodarstvu itd. Sv. oče nas v svojih okrožnicah opominja, naj se bavimo s temi vprašanji. Zato je prav, da ob njih premišljate in

razpravljate in si pomagata razčistiti ta vprašanja. Nadvse potrebna pa je posebno za ženstvo prava verska izobrazba. Popolnoma napačno je, če mislijo dekleta in žene, da to zanje ni potrebno. Ko bi bile matere zadnjih generacij v veri in kreposti bolj vzgojene in poučene, bi ne bilo toliko mož in sinov zapustilo vere. Same morajo razumeti pomen službe božje v cerkvi, da morejo sprašujočim otrokom odgovarjati in jih poučevati. Oblikovati morejo življenje v družini po življenju, ki se javlja v cerkvenem letu. Pravo praznovanje nedelj in praznikov je v veliki meri odvisno od nas, seveda se moramo same najprej poglobiti, potem bomo mogle uresničiti to tudi v družini. Spoznati je treba življenje Cerkev. Prodreti v globino vsega tega, kar nas obdaja in kar obhajamo bolj kot navado. Vsaka nedelja ima svoje posebnosti. Vsak praznik poseben pomen; skrbeti moramo, da to začuti družina.

Čas samovzgoje se začena v mladosti. Ne čakajte samo na to, da vam bo kdo kaj povedal in vas na kaj opozarjal, same začnite delati, iščite pomoči in vodstva pri dobrih duhovnih voditeljih. Najbolj enostavno in najlažje se pa vzgajate ob življenju Cerkev. S tem si ne nalagate posebnih dolžnosti, samo to, kar itak že delate, boste opravljale z drugačnim razumevanjem in z večjim veseljem in boste črpale iz življenja s Cerkvijo toliko moči in luči, da boste res mogle biti svetilke božje, ki gorijo in svetijo.

Po končanih govorih je škofov zastopnik dr. Jakob Kotnik razložil besedilo in pomen slovesnih obljub, ki naj jih ob evharističnem kongresu napravijo katoliške srednješolke. Zborovalke so se poglobile v svoje stanovske naloge, z uspehom so zajele iz govorov na tem zborovanju, zato so tudi slovesno obljubo izrekle odločno, samozavestno.

č) Slovesna obljuba srednješolk

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

da se boste vztrajno borile proti velikim npravnim nevarnostim slabe tovarišije, zabave in čtiva;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov, posebno ob počitnicah;

da boste najskrbneje varovale svojo dekliško čast in sveto čuvale čistost duše in telesa kot vir mladostne moči in zanosa ter pogoj vse življenjske sreče;

da boste imele učenje, zlasti šolsko, za svojo častno stanovsko dolžnost in jo zato vršile ponižno in iz ljubezni do svojih kot plemenito službo Bogu, sebi in družbi.

Ali obljubite? — Obljubimo.

2. Ali obljubite:

da se boste v socialnih vprašanjih odločno držale nauka sv. očeta, postavljenega učenika in sodnika v nravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zato zvestvo držale Pijeve okrožnice *Quadragesimo anno*;

da boste kot katoliška mladina odločno in dosledno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjale razdiralno kritiko ter zvesto čuvale avtoriteto in skupnost;

da boste pokorne svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo.

3. Ali obljubite:

da boste živele evharistično;

da boste zato pogosto vsaj za hip obiskale svojega prijatelja v tabernaklju;

da boste po možnosti tudi med tednom pri maši;

da boste pogosto prejemale obhajilo, da boste močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite? — Obljubimo.

Zborovanje se je zaključilo z molitvijo in himno »Povsod Boga«, ki so jo udeleženske zapele ognjevito, z zanosom.

17. Zborovanje visokošolk

Akademičarke so se zbrale k svojemu zborovanju v uršulinskem samostanu. Dasi so abiturientke bile pri mladinski prireditvi na Stadionu, je prišlo na to zborovanje skoro 100 slušateljic univerze.

Zborovanje je otvoril vseuč. prof. dr. Andrej Snój z molitvijo zdravamarije. Prvi govor je imela slušateljica filozofije *Slava Lipoglavškova*, ki je poudarjala, da morajo akademičarke stremeti za pravo duhovnostjo in religioznostjo, ki edina more dati inteligentkam, da kot take vodijo katoliško ofenzivo proti zmotam in zablodam sedanjega časa.

Drugi govornik je bil *prof. dr. Andrej Snoj*, ki je po besedilu »Angelski kruh je užival človek« govoril o lepoti in koristnosti liturgičnega gibanja in s tem v zvezi o pogostnem obhajilu.

Globoko zajet govor je imela slednjič *dr. Malka Šimec* iz Ljubljane, ki je govorila o praktičnih nalogah katoliške izobraženke.

Po končanih govorih se je vršila slovesna obljava, nato pa je navdušena pesem »Povsod Boga« zaključila lepo zborovanje.

a) Začetek modrosti — strah božji (Ps 110, 10)

Problem študirajoče ženske mladine je problem, ki vsebuje vrsto stranskih, a nič manj važnih problemov in je hkrati za današnji čas, čas zmed in zablod osrednje važnosti. Usodno utegne biti dejstvo, da celo danes, ko se je boj med svetovnonazorskimi gledanji zaostril do skrajnosti, nimamo enotnega kriterija in enotnega gledanja na te probleme. Saj imamo že žensko inteligenco, ki mora zavzeti do vseh teh vprašanj neko določno stališče.

Če pustimo prvi problem, to je problem študiranja ženske mladine ob strani, je pa gotovo treba jasnosti v vprašanjih, ob kateri zadevamo vsak dan.

Žensko duševnost označujemo navadno kot prvenstveno bližjo čustveni sferi doživljanja. Zlasti za religiozno doživljanje je dekle že po svoji duševni strukturi zelo dovzetna. Vendar kljub vsej njeni religioznosti, ki je — lahko bi rekli — del njenega življenja, ne pomeni danes ženska mladina nobenega zidu pred navalom modernih zmot, kaj šele, da bi tvorila močno katoliško ofenzivno fronto napram vsem tokom modernih zablod.

Ni težko najti vzroka temu pojavu. Ostro moramo namreč ločiti med zgolj čustveno sfero človeka in njegovo duhovno globino, duhovno globino v kulturoslovnem pomenu besede. In če danes ženska mladina študira na najvišjem kulturnem zavodu in zavzema v življenju najvišja mesta v inteligenčnih poklicih, je zlasti nujna zahteva, da postane v akademskih letih zares inteligentka. To se pravi: študij na univerzi naj ji ne daje zgolj materialne izobrazbe, marveč naj ji vlije predvsem duha. Zakaj duh je tisti faktor, ki edini rešuje vse probleme, tudi problem religioznosti. Seveda tu ne moremo mimo nadnaravnih sredstev, temveč jih moram poudariti in opozoriti na milost božjo, ki nam pri tem bistveno pomaga do uspeha.

Naša ženska mladina je torej predvsem čustveno religiozna. Čustvo je pa labilno, ker je pač čustvo in ne pomeni nobenega temelja, na katerem bi mogla dekletova vera in njen svetovni nazor trdno stati, niti nobene zadostne obrambe proti tokovom zablod. Današnji ženski mladini manjka zlasti odločna načelnost, ki izvira iz duhovnosti. Zato je potrebno, da izhaja ženska inteligenca iz svojstveno človeške duhovnosti, ki bo šele dala tako religioznosti sami, kot vsem modernim problemom tisti temelj, na katerem edino lahko gradimo obrambni zid proti zastrupljanju študirajoče ženske mladine.

Danes, ko bi vsa katoliška mladina morala imeti že jasno načrtano smer v vršenju svojih bodočih nalog, opažamo, da ta mladina šele išče in si je komaj začela utirati pot, po kateri naj bi hodila. Toliko govorimo o ozkosti in fanatizmu enih ter o modernističnih pojavih v gledanju drugih, ne vedo pa ne prvi, ne drugi, v čem in samo v čem je potrebna ozkost, ter kje in samo kje smemo pustiti človeku

svoboden razvoj njegovega duhovnega življenja. V krščanskem svetovnonazornem gledanju in samo v tem gledanju je potrebna dosledna načelnost, od katere ne smemo niti za las popustiti. In na to je treba opozoriti ter posebej poudariti; od našega svetovnonazornega gledanja, ki ga vodi Cerkev, ne odstopimo niti za korak; v okviru tega gledanja pa pustimo vsakemu svoboden razvoj.

To razmotrivanje je že dovolj ostro pokazalo distinkcijo med dvema sferama človekove duševnosti: na eni strani sfero njegove duhovnosti, ki je hkrati njegov svet načelnosti, in sfero njegovega doživljanja. V tem prvem, to je v načelnosti, ki izvira iz duhovnosti, je rešitev vseh aktualnih problemov, ki tičejo študirajočo žensko mladino. Do tu pa se, žal, danes ženska mladina še ni povzpela. Duha, ki bi ji bil zato potreben, ji ne daje niti današnja srednja šola, niti univerza.

Zato je dolžnost vsake akademičarke, da se v tem smislu sama izobrazuje. Študira naj privatno, ali naj se udeležuje različnih sestankov in zborovanj, kjer se oblikuje duhovnost. Brez te duhovnosti se svojega prepričanja niti ne zavedamo, kaj šele, da bi poznali svoj nazor tako, da bi ga mogli braniti pred vsakim, še tako dobro zamišljenim ugovorom. In to je tisto, kar danes nam študentkam pred vsem manjka. Inteligentke naj homo, pa se za svojo religijo tako malo zmenimo, za svoj svetovni nazor tako malo brigamo, da niti ne vemo, kaj vse vsebuje. Saj danes krščanstvo ni samo religija, ni nikaka privatna zadeva vsakega posameznika, temveč je svetovni nazor, ki ga je treba znati tudi braniti pred napadi nasprotnikov. Zato je sveta dolžnost vsake izmed nas, da se pouči o vseh vprašanih, ki zadevajo njeno religijo. Saj so baš na univerzi trenja silna, saj živimo sredi ostrih debat na razkolu časov, saj zahteva življenje od nas popolno doslednost — zato moramo vendar vedeti, kaj je naša vera in kako jo moramo braniti.

Vse to je treba študirati, o vsem se poučiti. In kam pojdemo po svet? Odgovor je Petrov: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš!« Saj nam govori vendar sam božji namestnik, saj imamo globoke in krasne študije o vseh aktualnih vprašanih. Le premalo se zanimamo zanje. Quadragesimo anno, okrožnice o krščanskem zakonu, o krščanski vzgoji in druge, to so knjige modrosti, katere začetek je strah božji. To študirajmo, tu se učimo, tako živimo, to je naša naloga in naša dolžnost.

Nove potrebe, ki jih je naš čas prinesel, pa so ustvarile tudi že nove oblike našega udejstvovanja, le da dekleta še nismo doslej prav razumele potrebe in smisla teh novih oblik. Je to predvsem klic Pija XI. po Katoliški akciji, v katero smo poklicane tudi akademičarke. Morda nismo razumele tega klica zato, ker smo pojmovale Katoliško akcijo zgolj kot neko versko organizacijo, eno v vrsti mnogih, ki jih že imamo. Tako pojmovanje Katoliške akcije je docela zgrešeno. Katoliška akcija zahteva sicer najprej našo notranjo versko obnovo, je pa še posebej akcija, udejstvovanje na vseh področjih zasebnega in javnega življenja.

Nekaj drugega je zgolj verska, nekaj drugega cerkvena organizacija, Katoliška akcija pa je cerkvena organizacija, zato, ker nam le Cerkev posreduje milosti, ki so nam potrebne za naše udejstvovanje in ker nas le po njej sv. Duh vodi po pravi poti.

Preglejmo še nekaj drugih vprašanj, ki nas posebno živo zadevajo. Eno takih je koedukacija. Tega vprašanja danes, ko stojimo pred tem dejstvom, ne moremo rešiti drugače, kot da privzgojimo katoliškemu dekletu najprej duhovnost, iz katere edine izvira načelnost, ki usmerja vse njeno dejanje in nehanje. Če bo dekle načelno dovolj trdna, ji neprestan stik z moškim svetom ne bo toliko škodil, kot ji škoduje danes, ko dekle dopušča, da jo fantje popolnoma prepoje s svojim mnenjem, ji

vsilijo svoje navade, ki se jih morda dekleta niti ne brani, ampak jih še sama rada privzema.

Svoje univerze dekleta še dolgo ne bomo imela. Da bi nam zaradi tega odrekli pravico študija, menda tudi ne gre. Zato je edino, kar moremo v tem pogledu storiti to, da se dekleta tako vzgojimo, da bo naša duhovnost močna, naša načela trdna in ne bo se treba bati, da zapademo vplivu svojih moških tovarišev. Tu ne gre toliko za zunanosti, ki se jih je treba seveda tudi otresati, marveč za svetovni nazor. Pogosto se namreč dogaja, da se svetovni nazor dekleta izpremeni takoj, ko pride v stik s fantom, katerega svetovnonazorno gledanje je drugačno od njenega. Zgodi se, da dekleta enostavno vrže svoj nazor s sebe kot oguljen plašč in se odene v haljo, ki ogrinja fanta. Seveda tudi tu ne morem mimo nadnaravnih sredstev: kajti edino ta sredstva dajejo tisto moč, ki nam pomaga načela uveljavljati v življenju.

Drug problem je problem ženskosti in iz nje izvirajočega specifično ženskega poklica, materinstva. Ta problem ni zgolj v tem, da se hoče danes žena vedno bolj udeleževati v poklicih, ki so veljali do nedavna za izključno moške poklice. Saj stopa žena kljub svojemu poklicnemu študiju po večini tudi v zakon. Vprašanje je le, kako se za prvo in drugo pripravlja v svojih akademskih letih, saj se ji kot inteligentki stavlja še posebne, višje naloge, in ali zna, odnosno bo znala najti pravilno sintezo obojnega svojega udejstvovanja. Če je namreč inteligentka in če se bo kot inteligentka kdaj posvetila tudi materinstvu, mora svoj akademski študij pojmovati povsem drugače, kot ga pojmuje danes večina ne le ženske, temveč tudi moške mladine. Akademski študij ji nikakor ne sme biti zgolj pot do neke strokovne izobrazbe, ki človeka samo natrpa z neko mero učenosti, pa ga pusti duhovno praznega in plitvega. Na univerzi mora namreč najti dekleta tisto globino, ki bo v sintezi s krščanskim svetovnim nazorom ter v luči njegovega verskega in moralnega nauka izklesala v dekletu oni lik katoliške žene, ki ji pravimo katoliška osebnost.

Vzgoji ženske mladine in samovzgoji nas deklet samih se odpira tu široko polje dela. Me nikakor nečemo slediti razne moderne pojave, ker vemo, da so v osnovi zgrešeni, v svojih posledicah pa povsem kvarni, ker ne ustvarjajo iz dekleta žene — osebnosti, kakršno zahteva pravo pojmovanje človeka samo in krščansko pojmovanje človeka še posebej, temveč napravljajo iz nje le lutko in igračo ter nesamostojno sužnjo človeških strasti.

Modo, šport in podobne pojave moramo znati gledati z njih dobre in slabe strani. V kolikor naj bi bil šport sam sebi namen, ali pa prilika za vzbujanje animalnih gonov v človeku, moramo šport a limine odklanjati. Če pa nam je šport sredstvo za ustvarjanje harmonije med dušo in telesom, in če je dekleta, ki to ali ono športno panogo goji, izklesana in dograjena osebnost, potem moramo dekletu brez predsodkov pustiti udejstvovanje v kateremkoli športu.

Vsi ti in podobni problemi, ki jih je postavil naš čas tudi v sredo ženske mladine, nam pokažejo naslednjo sliko. Problemi sami so relativnega značaja. Reševanje teh problemov ne sme biti vključeno v sfero duhovnosti. To se pravi: reševati jih moramo v luči večno veljavnih vrednot. Te vrednote, ki so bile mimogrede že omenjene, so prvič duhovno svojstvo človeka, ki ima prvenstvo nad vsem materialnim stvarstvom in pa bogopodobnost človeka še posebej. Reševanje problemov, sredi katerih živimo, postavlja torej zahtevo po usmerjanju ženske mladine po teh pravicah. To se pravi: ženska mladina mora najprej stremeti, da se usmeri duhovno, to je, da si prisvoji neko duhovno-načelno gledanje na vse probleme. Drugič pa mora stre-

meti za bogopodobnostjo, ki jo dvigne visoko nad vsakdanjostjo, da more vsa življenjska vprašanja urejati sub specie aeternitatis.

Usmerjanje ženske mladine po teh dveh pravicah pa ne bo služilo zgolj namenu pravilnega reševanja aktualnih vprašanj. Poglobilo bo najprej našo religioznost. Religioznost, ki ne bo le gola čustvenost, ampak bo razumno fundirana. Tako religioznega človeka danes čas zahteva. Saj vemo, da danes ne gre zgolj za verski in nravni prepород človeštva. Danes si stojijo nasproti pred vsem svetovnonazorska gledanja. Zakaj naj bi katoliška ženska inteligenca ostala le inteligenca z določeno strokovno izobrazbo, brez duha in katoliška le po svojem notranjem religioznem čustvovanju brez duhovnega temelja?

S svojimi moškimi tovariši moramo stopiti tudi katoliška dekleta v enotno katoliško fronto, le da je področje našega udejstvovanja še posebej v specifično ženskih vprašanjih. Vedimo, da današnji čas to od nas zahteva!

Delajmo, študirajmo, borimo se, toda zraven ne pozabimo moliti. Milost božja je to, kar deluje v nas in brez katere ne zmoremo ničesar; zastonj se namreč trudijo zidarji, če Gospod ne zida hiše!

b) Angelski kruh je užival človek (Ps 77, 25)

Poverjena mi je naloga, govoriti vam o angelskem kruhu. Dobro poznate ta angelski kruh: skrivnostni kruh je to, ki ga molimo in uživamo, evharistični kruh, ki mu velja pristrčna proslava teh dni v našem mestu, nebeška mana, ki v njej veren katoliški kristjan najde najslajši užitek na svojem zemeljskem potovanju v obljubljeni deželi večne blaženosti.

1. Stanovska zborovanja na evharističnem kongresu imajo namen, da med vsemi sloji, ki so te dni zbrani okrog presvete Evharistije, zbude smisel za KA in požive evharistično gibanje.

Prav za prav si dobro izvedene KA brez globokega, močnega evharističnega življenja niti misliti ne moremo. Evharistično življenje je temelj KA, in KA uspeva v vsakem stanu v toliko, v kolikor tam cvete evharistično življenje.

Ker pa je Evharistija središče liturgije, je evharistično gibanje najtesneje povezano z liturgičnim gibanjem in KA pospešuje obenem z evharističnim gibanjem tudi liturgično. Ni KA brez intenzivnega evharističnega gibanja in zopet ne evharističnega gibanja brez liturgičnega ali obratno. Evharistično in liturgično gibanje je, ki idejo KA najbolj močno in najbolj neposredno oploja.

2. Liturgično in evharistično gibanje se more pravilno pojmovati le v luči najstarejše zgodovine Cerkev, v luči tiste dobe, ko so v dušah vernikov še živo in močno odmevali ustni nauki in ustna navodila Gospodovih apostolov. Ta doba najbolj jasno priča, da je Cerkev v svojem bistvu liturgično in evharistično občestvo.

Cerkev je liturgično občestvo. Saj tvori njen pričetek liturgija — zadnja večerja, ki je bila prva nekrvava daritev nove zaveze. In versko življenje v apostolski in poapostolski dobi se je osredotočevalo samo okrog liturgije. Čez dan so bili verniki zaposleni vsak s svojim delom, zvečer so se zbirali po hišah premožnejših bratov in obhajali najprej agapo — ljubezensko pojedino — nato imeli homilijo in in daritev maše.

Verniki te dobe so se živo zavedali, da je središče maše Evharistija. Zato je vsak, kdor je bil pri daritvi maše, prejel obhajilo. Kjer se je vršila liturgija vsak dan, so verniki vsak dan prejeli obhajilo. Že okrog leta 63. po Kr. je sv. Luka

zapisal v Apostolskih delih: »Vsak dan so enodušno še prihajali v tempelj, lomili po hišah kruh in uživali jed z veselimi in preprostimi srcem, hvaleč Boga in priljubljeni pri vsem ljudstvu« (2, 46). Nikoli pozneje se ni Cerkev pokazala tako lepo kot evharistično občestvo, kakor tedaj, ko so vsi verniki vsak dan ali vsaj vselej, kadar so bili pri najsvetejši daritvi, pristopali k obhajilu.

In kakšne so bile posledice tega globokega liturgičnega in evharističnega življenja? Odprimo najstarejšo cerkveno zgodovino, knjigo Apostolskih del, ali Pavlove liste, pa bomo presenečeni obstali nad tem, kar poročajo o življenju prvih vernikov.

Prva doba Cerkve je bila po besedah sv. pisma doba svetnikov. Vsak vernik je bil po svojem življenju svetnik. Le odprimo sv. Pavla! V sleherni njegovi poslanici se verniki imenujejo kratko ἅγιοι, t. j. »sveti«, ali κλητοὶ ἅγιοι, t. j. »po poklicu sveti«. Da kristjan sveto živi, se je Pavlu in vernikom tedanje dobe zdelo samo po sebi umevno. Svetost je pa imela svoje korenine v evharističnem življenju, potem pa v globoki zavesti, da je Cerkev skrivnostno telo Kristusovo, da je vsak vernik ud tega skrivnostnega telesa, katerega z grehom ne sme omadeževati.

Iz zavesti, da vsi jedo od ene božje mize, kjer ni razlike med učenimi in preprostimi, bogatini in siromaki, med gospodarji in sužnji, iz zavesti, da so vsi udje enega ter istega skrivnostnega telesa Kristusovega, je izviral duh občestvenosti, oni občestveni duh, ki daje najstarejši dobi Cerkve poseben pečat. »Množica teh, ki so verovali,« pravi pisatelj Apd, »je bila enega srca in duha« (4, 32). Vsi kristjani, ki so se združevali s Kristusom, so se čutili kot ena sama družina božjih otrok, ena sama družina bratov in sester v Kristusu. Zato se dosledno v medsebojnem občevanju nazivajo brate.

Pri evharistični mizi so najbolj prišli do spoznanja, da se kot bratje, kot otroci enega skupnega očeta morajo med seboj ljubiti. V toplem siju Evharistije, pri agapah, tesno združenih z liturgijo in obhajilom, so reševali socialno vprašanje. Premožnejši so k liturgiji prinašali s seboj živila za siromašne brate, diakoni so jih razdeljevali med potrebne vdove in sirote. Z deli ljubezni so se pripravljali na daritveni obed — obhajilo — obenem pa lajšali socialno bedo. Samo enkrat v zgodovini se je zgodilo da je bilo socialno vprašanje v krščanski družbi rešeno. To je bilo v apostolski dobi, v zlati dobi Cerkve, ko je bilo življenje kristjanov najtesneje spojeno z liturgijo in Evharistijo. Samo v tej dobi je mogel navdihnjeni pisatelj zapisati besede: »Ni ga bilo ubogega med njimi« (Apd 4, 34). »Nihče ni govoril, da je kaj tega, kar je imel, njegovega, ampak jim je bilo vse skupno . . . Kolikor je bilo namreč posestnikov zemljišč ali hiš, so jih prodajali in ceno za prodane stvari polagali k nogam apostolov« (Apd 4, 32, 34). Komunistem ljubezni, ki je zrastle iz liturgije in Evharistije, je edini zadovoljivo rešil socialno vprašanje.

3. Ko je v poznejših letih polagoma izginjal smisel za liturgijo in Evharistijo, je vzporedno s tem pešala tudi svetost vernikov in z njo združeno občestveno življenje. S krščanstvom se je zgodilo, kar se zgodi z lepo umetniško sliko, ki se v teku stoletij zapraši, obledi, da niso več jasne prvotne poteze in barve. Evharistični dekreti Pija X., odloki Pija XI. o KA hočejo, da se prah, da se navlaka predsodkov in zmot z obledele slike krščanstva odstrani, hočejo, da se krščanstvo pomladi in zaživi v tistih barvah, v kakršnih ga je ustvaril božji Ustanovitelj, v kakršnih nam ga prikazuje sv. pismo ter zgodovina prvih krščanskih vekov, hočejo, da glede na liturgijo in Evharistijo zopet oživi duh apostolske dobe, duh prvih stoletij krščanstva.

KA nam glasno kliče: Več zanimanja za liturgijo! Maši častno mesto v vsem našem verskem življenju! Pred vsem skupni recitirani maši, ki nas bo zopet približala oltarju, ki bo zbudila v nas duha občestvenosti in zavest, da smo vsi kristjani skupaj ena sama družina božjih otrok, bratov in sester.

Recitirana maša nas bo dovedla do pravega pojmovanja Cerkve. Zbudila bo v nas zavest, da smo Cerkev tudi mi: mašnik nas naziva brate, obtožuje se pred nami svojih grehov, mi pred njim; vse molitve, vsi nagovori in odgovori se vrše v množini, z mašnikom moli vsa Cerkev. Zbudila bo v nas zavest, da če so v Cerkvi napake, če so predstojniki kdaj slabi, nosimo krivdo tudi mi. Duhovniki, škofje, papeži so samo otroci svoje dobe. Izpolnujmo se sami in bo boljša Cerkev Kristusova! To je pravi duh KA, to je sodelovanje laikov s hierarhijo, tu se tudi ženski svet more eminentno uveljaviti.

Kajne, kolik pomen ima liturgično gibanje, kolik pomen recitirana maša! — Pri nas je že nekaj let za visokošolke vpeljana recitirana maša. Vrši se vsako soboto ob 7 zjutraj v hišni kapeli uršulinskega samostana. Želeti je, da bi se je udeleževale vse katoliške akademičanke in da bi se jim pridružile tudi bivše akademičanke, gospe z akademsko izobrazbo, ki jim poklicno delo to dopušča.

Središče liturgije je Evharistija. Zato nam KA tudi kliče: Več globokega evharističnega življenja! Poudarjam, da enkrat, dvakrat na leto prejeti obhajilo, se še ne pravi evharistično živeti. Evharistično živi, kdor pristopa pogostno, če mogoče vselej, kadar se udeleži maše, k obhajilu. Evharistično živi, kdor tudi čez dan večkrat pri svojih opravilih, zlasti pa v skušnjavah, misli na najsvetejši Zakrament in se takorekoč ves dan zahvaljuje za obhajilo, ki ga je zjutraj prejel, in se ves dan pripravlja za obhajilo naslednjega dne. Evharistično živi, čegar duša čuti tako potrebo po angelskem kruhu, kakor jo čuti njegovo telo po telesnem kruhu. Evharistično živi, kdor s sv. Pavlom lahko govori: »Živim pa ne več jaz, ampak v meni živi Kristus« (Gal 2, 20).

Nihče se ne more izgovarjati: »Nimam časa. Ljubezen premaga vse ovire. Vse po imenu poznate italijanskega univ. profesorja Contardo Ferrinija, ki je pred 34 leti umrl v sluhu svetosti. Ta je bil s predavanji na univerzi in z znanstvenim delom vedno zelo zaposlen, a je hodil vsak dan k maši in obhajilu. Tudi ko je bival pri svoji sestri zunaj mesta Pavije, je šel vsako jutro v mesto k maši in obhajilu. Kadar je na univerzi predaval, je izpolnil akademski quadrans navadno s tem, da je stopil v bližnjo cerkev in tam pred sv. R. T. molil. Na dijake je to napravilo tako globok vtis, da so ga mnogi začeli posnemati.

Nevarno je samega sebe varati, češ, saj sem izobražen in tako tudi brez pogostnega obhajila lahko ostanem dober. Povejte, katera leta pa so za inteligenta glede vere in npravnosti bolj nevarna kakor vprav akademska leta, leta, ki jih mladenka preživlja v znamenju svobode? Leta, ki jih preživlja mnogokrat daleč stran od staršev in domačih, obdana od versko mlačnih ali celo protiversko usmerjenih in moralno pokvarjenih tovarišev in tovarišic. Samo eno jo v nevarnih akademskih letih obvaruje pred zablodami in padci: krepka naslonitev na Evharistijo. V luči resnice o presveti Evharistiji se bo pred tabernakljem in pri obhajilni mizi poživiljala njena vera, milost obhajila ji bo dajala moč v skušnjavah in nevarnih prilikah življenja.

Jasno je: Če v teh dneh naši škofje kličejo: »Vabimo katoliško inteligenco, da v Jezusu najde resnico sredi sedanjih zmot, vabimo zlasti mladino, da v Jezusu najde življenje, pravo, lepo, osrečujoče«, potem te besede veljajo tudi nam in posebno nam. Resnica, kdo je ne želi najti; življenje, pravo, lepo, osrečujoče, kdo si ga ne želi imeti!

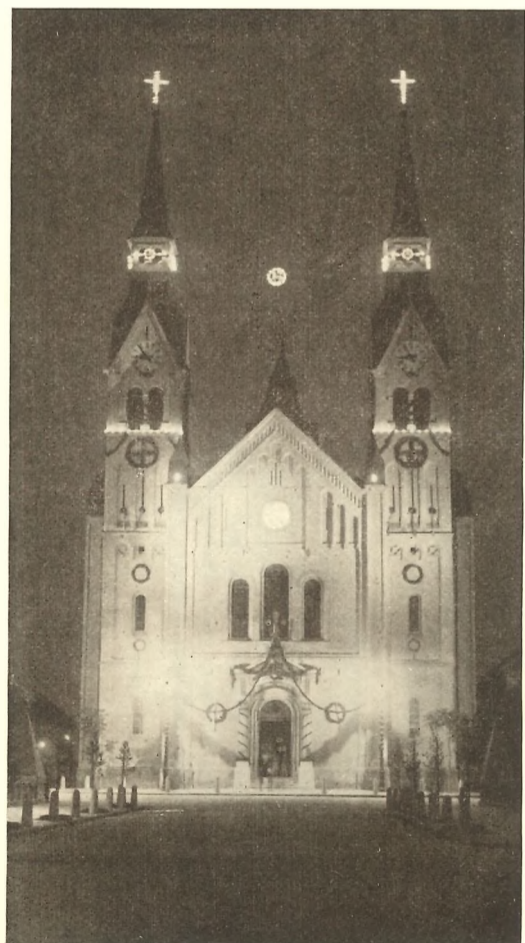
Prizor v Stritarjevi ulici med nočnim sprevodom mož in fantov

Akademiki z baklami v rokah v nočnem sprevodu

Nočni sprevod po ljubljanskih ulicah na Stadion
29. junija

Svečano okrašena in razsvetljena cerkev sv. Janeza
v Trnovem v Ljubljani

Kje je resnica, kje življenje, pravo, lepo, osrečujoče? — V Evharistiji!

Sto in več tisočeri te dni izpovedujejo v našem mestu vero v evharističnega Boga. Tudi mi se jim pridružujemo in v sveti Hostiji skritega Bogu izpovedujemo svoj »Credo« kakor nekdanji prvaki apostolov v Cezareji Filipovi: »Ti si Kristus, sin živega Boga!«

Toda zavedamo se, da je sama vera premalo. Hočemo tudi božjega, nadnaravnega življenja, tistega življenja, ki o njem govori Kristus: Ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi (Jan 6, 53). Zato bomo poslej še več pozornosti posvečali obhajilu in si prizadevali, da naš duh stalno raste ob božjem Evharistije. Ker pa je daritveni obred bistveni del daritve same in je liturgija za vzgojo občestvenega duha posebno primerna, hočemo čislati ne samo nedeljsko in prazniško mašo, marveč tudi delavniško, posebno recitirano.

Naš sklep naj bo danes:

1. *Maši hočemo dati častno mesto v našem duhovnem življenju.*
2. *Po možnosti se hočemo udeleževati skupne, recitirane maše in s tem gojiti občestvenega duha.*
3. *Mašo hočemo čim večkrat, gotovo pa vsaj mesečno, združevati z obhajilom.*

Maša in z njo združen pogostni prejem obhajila nam bo pomagal, da dosežemo tisti idealni višek, ki ga je kratko pa pomenljivo označil apostol narodov z besedami: »Vse in v vsem Kristus« (Kol 3, 11).

c) Kdor bo postave spolnjeval in učil, ta bo velik v nebeškem kraljestvu (Mt 5, 19)

Dnevi kongresa so čas duhovne obnove in usmerjenja v živahnejšo apostolsko aktivnost. Postati moramo kakor mesto na gori, ki se skriti ne more, ker stoji na gori Kristusove moči; kakor luč, ki jo dviga Kristus. Poglejmo torej tudi me, kje in kakšno je polje našega delovanja.

Malo je v svetem pismu omemb o ženah, toda kolikor jih je, kažejo, da so ravno žene v zgleadni ljubezni, zvestobi in požrtvovalnosti sledile Gospodu in vztrajale do konca celo tam, kjer so se razbežali apostoli. Žena, ki ljubi, ljubi brez pridržka. Prava ljubezen je živa, je delavna in Kristus sam ji je označil delokrog, ko je poudarjal: »Karkoli ste storili najmanjšemu izmed mojih bratov, to ste meni storili.« S tem nam je odkazal mesto v široki družini človeške družbe. Vsem, prav posebno pa nam, ki nas je božja previdnost usmerila na javno torišče, v poklice, ki segajo daleč preko mej družine.

Ve ste večinoma zdaj še v dobi študija, torej šele na potu v javno življenje in zdi se vam morda, da ne morete ničesar storiti. Vendar je tudi ta čas lahko plodonosen vam in vaši okolici, čeprav je res šele priprava na bodočo življensko nalogo. Zgled vam bodi Kristus v svojem skritej življenju. Resno je vršil naporno poklicno delo, zraven pa se poglobljal v študij svetih izročil ter tako z rastočimi leti raste tudi pred svetom v modrosti in milosti. Rastite tudi ve pred vsem v modrosti in milosti, da vas ura, ki vas pokliče v javno delovanje, najde pripravljene in močne, tako po stroki kot po duši. Sveti Ignacij pravi v tretjem zvezku eksercij tako značilno: »Kristus je bil delavec; to je vzrok, da vsi, ki imajo Kristusovega duha, toliko drže na delo.« — Delavnost naj dokumentira naše prepričanje, vseskoz požrtvovalna,

dobrovoljna, vse obsegajoča katoliška dejavnost. Vršite stanovske dolžnosti z vnemo in resnobo. Strnite se v kongregacijah, v katoliških stanovskih društvih, da se preprijete s pravo miselnostjo in z apostolsko gorečnostjo. Vse življenje naj nosi pečat velike delavne ljubezni. Tako bo že samo po sebi delovalo apostolsko.

Akademikarka, ki jo preveva taka ljubezen, živi v svetu, a ne po taktu sveta: ad maiora nata est. Že njena zunanjost razodeva, da ji je tuje in nesprejemljivo vse, kar je plehko, prazno in lahkoživo. V isti meri kaže vse njeno vedenje veličino evharistične bližine. Postrežljiva, odkrita, mladostno vesela — je vendar toliko dostojanstva v njej, da se ji približa vsak s spoštovanjem in zaupanjem. To je apostolat dobrega zgleda, ki je neprecenljive vrednosti za človeško družbo. Koliko duš je rešil dober zgled sam brez vsakršnega posredovanja; kolikim je vzbudil prvo resno misel o namenu življenja ter jih končno privedel v naročje Boga. Dober zgled je plodonosno seme, stoterno blagoslovljeno. Tudi če ne zremo za njegove sadove, nič zato; večni Gospodar jih zbira in spravlja. In ko bi bila samo ena duša, ki smo jo rešili s svojim zgledom, bi bilo vredno, da smo živeli. — Dober zgled je posebno učinkovit, če prihaja od človeka v položaju, ki pred svetom nekaj velja in v dobi, ko mu svet ponuja zvrhano mero užitkov, kakor satan Kristusu: »Vse to ti dam . . .«

Katoliška akademikarka, dober zgled je apostolsko delo. Naj ne bo nobene med nami, ki tega apostolata ljubezni ne bi sprejela kot svojo sveto nalogo.

Ljubezni je sploh premalo na svetu. Mislim na bratsko ljubezen, na ono subtilno, o kateri pravi sv. Pavel, da »ne misli nič hudega.« Tovarišice, ne dopustimo, da bi se kdaj v naši navzočnosti blatil naš bližnji, ki je odsoten in se brani ne more. Naše poslanstvo je ljubezen; skazujmo jo, da je bomo tudi same vredne.

Življenje je samo po sebi neprijazno in človeški rod preživlja težko duhovno krizo. Ni pravega veselja, ne prave volje. Upanje in zaupanje komaj še tlita v dušah, zato ni čuda, da je izraz sedanjega časa splošna razdvojenost, malodušnost in pesimizem. Če se to dogaja v ljudeh, ki so izgubili Boga, je razumljivo, saj so izgubili najglobljo in edino trdno oporo, ki vzdrži vsako nesrečo. Toda opazamo, da se tudi v mnogih katolikih rahlja zaupanje, da povešajo glave tudi oni, ki še spadajo v božjo družino. Morda zmanjkuje olja v svetilki. — Zagotovilo imamo, da ne bo nihče skušan preko svojih moči in da bo Gospod z nami vse dni do konca. Čemu torej strah in nezaupanje? Če kdo, potem smo mi katoliki in zlasti mi katoliška inteligenca poklicani, da dvignemo glavo v odrešilnem optimizmu. V nas ni in ne sme biti mesta za malodušnost, pa naj pride karkoli.

Bodimo optimisti v Bogu; tudi to je katoliška akcija ljubezni, ki je svet danes bolj potreben kot kdaj prej.

Vse življenje je prepleteno s trpljenjem: telesnim in duševnim, poklicnim in zasebnim, lastnim in tujim. Modri Stvarnik pošilja trpljenje, da se duša oblikuje in zori. Ima pa še drug pomen. Kdor ni sam okusil trpljenja, tega ne holi tuja bolečina in ni slučaj, da so človeštvu največ dali oni, ki so bili najbolj preizkušani. Tudi vaše življenje pojde skozi trpljenje. Sprejemajte ga tako, da bo prineslo trajnih koristi vam in vsem, s katerimi pridete v dotiko. Že zdaj vas obdaja družina, večja od vaše domače. Tovarišice, znanke, dijakinje-gimnazijke, bratje in sestre, vsi vidijo v vas nekaj več in tudi pričakujejo od vas več kakor od drugih. Ta vaša družina se bo pomnožila, ko stopite s poklicem v javnost. Bodite zveste v malem, da boste pripravljene, ko vas pokliče Gospod na večje. — Z razumevanjem se poglobite v težave, ki se vam zaupljivo odkrivajo, ali ki ste jih same opazile; ne odrecite spodbude in dobre besede nobenemu, ki jo išče pri vas. Od vsega, kar imate in globlje

spoznavate, dajajte. Prav od vas pade lahko marsikatero zlato zrno v mlade duše, ker ste same še mlade in zato bližje njihovemu pojmovanju.

Katoliška delavnost je karitativna. Navadno se pojmujejo pod karitativnim delom telesna dela usmiljenja. Potrebna so in noben katolik, ki resno pojmuje svojo vero, se jim ne bo hotel odreči. Tudi ve ne, čeprav se vam zdi, da v vašem sedanjem položaju nimate možnosti za nje. — Nemški pesnik Wildgans opisuje opoldanski odmor tovarniških delavcev. Priprost delavec sedi na tñali in uživa kruh, h kateremu prigrizuje konček klobase. Lastnik tovarne se sprehaja s svojim sinčkom med delavci in jih opazuje; otrok je ves iz sebe nad njihovo revščino in nemogoče se mu zdi, da bi se kdo zadovoljil s tako bornim kosilcem. V tem pride berač in s slastjo zagradi za preostale drobtine, papir, v katerem so se nahajale, pa spravi. Pesem končuje z verzom: Immer sind andere noch ärmer.

Mislím, da se razumemo. Ne moremo biti tako revni, da ne bi bili drugi še revnejši in ne moremo imeti tako malo, da ne bi od tega, kar je za nas že nerabno, mogli drugim nuditi pomoč. Če malo premoremo, dajmo malo; če veliko premoremo, dajmo veliko — vse pa v resnično katoliškem duhu.

Toda duša je kakor telo. In duhovna dela usmiljenja nadkriljujejo telesna. Ne da bi hoteli zmanjševati vrednost slednjih, saj so po božji volji in dragocene v naravnem in nadnaravnem redu; vendar se zavedajmo, da mora biti vsako telesno delo usmiljenja spremljano od duhovne karitas. Tolažba, iskrena spodbuda, dober nauk dajejo materialni pomoči globljo vrednost in pogosto tudi večno korist, ker vodijo po sredstvu naravne pomoči do duhovne, ki je smoter. Polje duhovne karitas je nedogledno in prav sedanje stoletje zgovorno kaže, kako zelo se katoliško občestvo zaveda svoje naloge v tej smeri; ne imenujejo ga zastonj stoletje laičnega apostolata. Na ta apostolat bi hotela še posebej opozoriti. Me žene in posebno me intelektualke imamo radi širšega delokroga in obzorja tudi več prilike, da vidimo duševno in duhovno gorje, ki teži naše soljudi. Žena s svojo globoko materinsko komponento čuti gorje, čuti pa tudi potrebo, da pomaga, in srečna je šele takrat, ko je posvetila svoje moči pomoči potrebnim. Taka žena je mati, čeprav ni nikdar rodila otroka. Bodimo matere vse, po duši in ljubezni!

Koliko je potrñih, žalostnih, razočaranih, ki hrepene po tolažbi. Topla beseda je samaritansko delo, ki kakor olje in vino lajša dušne rane. Koliko naših sosester odrašča brez vzgoje in brez pobude za dobro v zanemarjenih, razrvanih družinah. Bodimo misijonarke med njimi; zbirajmo in učimo jih življenja po božjem kompasu. Mnoge druge, ki so že odšle s trebuhom za kruhom, stoje sredi vrtinca in omahujejo. Polne kipečega življenja hrepene po življenju, a niso pripravljene zanj in ne ločijo pristnega od varljivega. Močne opore jim je treba, ki jim jo mora prínesti naše varstveno delo med njimi s poglobitvijo verskega življenja, s poukom in pošteno zabavo. Polje dela je ogromno: služkinje, ženski obrtniški naraščaj, delavke in nastavljenke vseh vrst — vse so enako potrebne, a strnjениh vrst za pomoč še nimamo, čeprav je kričeča potreba po njih. — Zaradi nezadostne notranje opore se zgodi, da tej ali drugi zmanjka tal in zdrkne z ravnega pota. Tudi te so naše sestre, kakor je Kristusova tudi ovčica, ki se je oddaljila od črede. »Nalomljenega trsta ne bo prelomil in tlečega stenja ne bo ugasnil« pravi preroška beseda o njem. Tudi me ne obsojajmo, ker to pravico si je pridržal Gospod; pač pa skušajmo obvezati rane in dvigniti trs, da kljub vsemu vendar dozori za svoj končni namen.

Duhovno karitativni program obsega torej poleg tolažbe pouk, varstvo, vzgojo in reševanje. Delokrog, vreden velikih duš in primeren zlasti katoliški intelektualki.

Ni še zajeto celotno polje dela, toda giblje se in Bog daj, da bi se s pomnoženim delom pomnožilo tudi število delavcev. Katoliška akcija za dekleta in žene, Društvo za varstvo deklet, prenovljene Elizabetne konference, dekliški krožki in zveze vas čakajo in bodo z veseljem sprejeli vaše sodelovanje, čeprav ga morete nuditi za enkrat le v omenjenem obsegu. Študij je čas priprave in naj bo vsestranski pripravi posvečen. Zato stopite v stik z duhovno karitativnimi edinicami, da se razgledate, udomačite in vsaj približno spoznate delo, ki ga boste po nagnjenju in sposobnosti pozneje prevzele. Na ta način se lahko že zdaj usmerite, koristite in vendar ne izgubljate dragocenega časa. Apostolat dejanske ljubezni nas kliče. Naj poživi kongres naše moči!

Ali pa bomo zmogle?

Ni na nas, da sprašujemo. Storimo, kolikor moremo iz ljubezni do Boga in bližnjega, za svoje delo pa prosimo božje pomoči, ki nam je gotovo ne bo odrekel. Ali, da govorim z besedami Selme Lagerlöff: obilica pomoči tiste Luči, ki je v davnih časih vzšla iz Jeruzalema, se ne da ne meriti, ne šteti.

č) Slovesna obljuba visokošolk

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

da se boste vztrajno borile proti velikim nravnim nevarnostim slabe tovarišije, zabave in čtiva;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da boste najskrbneje varovale svojo dekliško čast in sveto čuvalе čistost duše in telesa, vir mladostne moči in zanosa ter pogoj družinske in življenjske sreče;

da boste imele študij za svojo častno stanovsko dolžnost ter ga vršile ponižno in iz ljubezni kot plemenito službo Bogu, sebi in družbi.

Ali obljubite? Obljubimo.

2. Ali obljubite:

da se boste v socialnih vprašanjih odločno držale nauka sv. očeta, postavljenega učenika in sodnika v nravnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zato zvesto držale Pijeve okrožnice Quadragesimo anno;

da boste kot katoliške izobraženke odločno in dosledno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma, verskega liberalizma in individualizma;

da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjale razdiralno kritiko ter zvesto čuvalе avtoriteto in skupnost;

da boste pokorne svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.
Ali obljubite? Obljubimo.

3. Ali obljubite:

da boste živele evharistično;

da boste zato pogostno vsaj za hip obiskale svojega učenika v tabernaklju;

da boste po možnosti tudi med tednom pri maši;

da boste pogosto prejemale obhajilo, da boste močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite? Obljubimo.

18. Zborovanje uradnic

Ob določeni uri se je na zborovalnem prostoru pri uršulinkah zbralo nad 200 uradnic. Vse ubrano razpoložene, vse v mislih na veliki čas evharističnega kongresa.

Predsedovala je na tem zborovanju Vida Masičeva iz Ljubljane, tajnica je bila Marija Pogačnikova, škofov zastopnik prof. dr. Jakob Alekšič iz Maribora.

Prvi govor je imela *Anica Novakova* iz Ljubljane po besedilu sv. pisma: »Videl nisem pravičnega zapuščenega«. Drugi govornik je bil profesor dr. Aleksič iz Maribora, ki je obravnaval ob psalmistovi besedi: »Naš Bog — naše pribežališče in naša moč« pomen Kristusa in krščanskega življenja za duhovni in socialni prerod današnje družbe. O Katoliški akciji je govorila kot tretja *Vida Bajdova* iz Ljubljane po lepem svetopisemskem tekstu: »Če te posluša, si pridobil svojega brata«.

Po končanih govorih, ki so jih udeleženske sprejele z velikim odobravanjem, so zborovalke položile slovesne obljube. Tudi ta zbor je zaključil svoje delo z molitvijo in pesmijo »Povsod Boga«.

a) Videl nisem pravičnega zapuščenega (Ps 36, 25)

Tovarišice! Sestre v Kristusu! Dnevi evharističnega slavlja naj nam bodo tudi *dnevi revizije našega duhovnega življenja*. Iskreno si moramo predočiti težave in bridkosti svojega stanu, pa pogledati za sredstvi zdravja in moči, da bomo mogle vztrajati v nevarnostih, da bomo vselej vredne krščanskega imena. Današnji čas zahteva odločnih ljudi, ljudi zdravih, močnih in poštenih src. Samo po značajnih, vernih ljudeh bo svet dočakal lepšo, srečnejšo bodočnost! *Katoliške slovenske urad-*

nice hočemo biti med prvimi v vrstah tistih, ki grade našemu narodu in naši domovini stavbo novega reda in nove sreče.

A. 1. *Biti veren, značajan in pošten — to ni bilo nikdar prav lahko.* Človek je že sam iz sebe ves slaboten, *nagnjen bolj k hudemu kot k dobremu.* Neka skrivnostna, temna sila nas trga od nebeških vzorov in nas vleče v blatne, grešne nižine. Vsaka izmed nas čuti v sebi ta notranji boj, ki ga bije v nas živalski človek proti duhovnemu človeku. Kolikokrat spoznamo in vemo, kaj je dobro in prav, storimo pa to, kar je napak in slabo. To je skrivnost hudobije, naša žalostna dediščina po Adamu. Nebroj žalostnih ur življenja, nebroj porazov in razočaranj nam je že povzročilo to *grešno nagnjenje naše narave.* Zavedajmo se resnosti svoje življenske borbe. S tem notranjim sovražnikom bomo imele opravka vse dni življenja. Ni miru, ni niti premirja. Boj traja do smrti.

2. Pa ko bi bil le ta sovražnik, bi se nam borba ne zdela pretežka. Še hujši sovražnik naše vere, našega poštenja in naše značajnosti je *moderna zmaterializirani svet.* Kaj nas srečuje v vsakdanjem življenju na vsak korak? Neka strahotna brezbriznost za vse duhovne vrednote. Ljudem ni nič mar duše in notranjega življenja, nič jim ni mar Boga in večnosti. Nadnaravni svet jim je neznana dežela; molitev, maša, zakramenti, življenje s Cerkvijo — vse to jim je odveč, rešili so se teh obveznosti kot neljubega bremena. Mnogo jih ne ostane le pri brezbriznosti. Z nekimi besnim, zlobnim sovraštvom se zaganjajo v tiste, ki verujejo in iz te vere žive. Z zlobno besedo, z zaničljivim posmehom, včasih prav z nasiljem in s surovostjo udarjajo po njih, ki hočejo biti Kristusovi. Koliko bi vedele prav uradnice povedati o vsem tem iz svoje vsakdanje težke skušnje. So predstojniki, ki nimajo nič očetovskega v sebi. Nič dobrohotne ljubezni, nič obzirov, nič spoštovanja. Kakor volkovi nad jagnjetom. So tovariši in tovarišice, ki nimajo nič bratskega v svojih srcih. Kakor Kajn so, ki je v sovraštvu svojega brata ubil. Življenje marsikatere uradnice je tako težko in bridko, da je njen skromni kruh vsak dan ves s solzami presoljen.

Verska mlačnost in brezbriznost okolice potegne premnoge za seboj. Mnogo jih stre v njih značajnem odporu *nasilje in surovost.* Drugim groze neštete zanke *v sladkih užitkih, ki jih svet ponuja.*

Vsak človek si želi veselja. Veselja in sonca hoče imeti tudi mehka, čustvena dekliška duša. Veselja iščemo poleti v kopanju, pozimi v smučanju in zimskem športu; iščemo ga na gorah in v gledališčih, iščemo ga pri knjigi in v družbi, iščemo ga tudi v zunanosti svoje obleke, iščemo ga v ljubezni. Pa je dostikrat pri vsem razveseljevanju naša duša vedno bolj prazna in vedno manj vesela. Zakaj? Ker ne tehtamo, ker ne izbiramo. Moderni svet nudi za majhen denar veselja v izobilju. Žalibog, da to veselje često nima nobenih trajnih vrednot. Marsikatero veselje v svetu prinese le razočaranje, rodi žalost in obup. Koliko mladih deklet se vrže brezskrbno v valove življenja. V prostem času si privoščijo vsega, kar le zmorejo. Privoščijo si športa in kopanja in planin čez mero, tudi na račun božjih pravic. Brez čuta odgovornosti trgajo prepovedani sad ljubezni, ne misleč, da se to že v tem življenju prebridko maščuje. Brez presoje in izbire sitijo svojo dušo z dvomljivimi predstavami v kinih in gledališčih. Trgajo se ven iz tihega kroga domače družine, hrepeneč po popolni svobodi in neodvisnosti. Plavajo s tokom življenja, ne vedoč, kam jih bo zaneslo. Iskale so veselja in življenja, pa so našle žalost in smrt.

Ni lahko, biti veren, značajan in pošten. Dvakrat težko je to v naših površnih, mrzlih, Bogu odtujenih časih. Težko je življenje katoliške, verne uradnice. Nevar-

nosti je polno od vseh strani. Treba je izredne odporne sile, da vztrajamo v težkih vsakdanjih borbah.

B. *Me bomo vztrajale, ker vztrajati hočemo.* Vemo, da je skrivnost vsakega uspeha in vsake zmage v odločni, krepki volji, ki jo podpira milost Gospodova.

1. *Tovarišice! Sestre v Kristusu! Bodimo v dobrih ali slabih razmerah, katoliške Slovenke smo, povsod čuvajmo in branimo svojo poštenost. Naše poštenje je naše največje bogastvo, naše poštenje je naša najvišja čast.* Ne odvrzimo ga za nobeno ceno. *Ne dajmo si ga vzeti od nikogar.* Poštenje nam bodi več kot ves svet. Naj nas ne zmotijo nobene obljube, naj nas ne stro nobene grožnje. Vedno poštene, značajne, čiste in zveste povsod — končna zmaga bo naša.

2. *Poštenja pa ni brez vere v Boga.* Zato dajmo Bogu vselej in povsod prvo in najodličnejše mesto v vsem svojem življenju. Ne najprej služba, ne najprej šport in zabava — potem šele Bog. Ne tako! Najprej in pred vsem drugim Bog in njegove pravice. Bog mora biti središče in končni cilj vsega našega življenja. Naš ponos in naša čast bodi v tem, da bomo vselej vršile sveto božjo voljo. Svojih verskih dolžnosti ne zanemarimo nikoli! Nikdar ne pozabimo, da zavisi vsa naša resnična življenska sreča od naše zvestobe do Boga. V zadevah svojega poštenja in svoje vere ne smemo poznati nobenega popuščanja. Tu ne sklepajmo nobenih kompromisov. Kdor v teh stvareh popušča, ta izgubi končno spoštovanje pred samim seboj, izgubi pa tudi spoštovanje drugih. Značajnega človeka pa spoštuje vsak.

Nepopustljive v svojem poštenju, kakor skala neomajne v svoji verni zvestobi do Boga — to mora biti naše življensko načelo.

3. Zavedajmo pa se, sestre, da bomo to dvoje dosegle le s pomočjo božje milosti. V našem življenju ne sme manjkati vsakdanje ponižne molitve. Rade se moramo sklanjati do studentev božje moči, to so sveti zakramenti. Vztraja le tisti, ki je v stalnem živem stiku s svojim Bogom, kakor mladika, ki črpa svojo moč iz vinske trte, od trte ločena pa se posuši.

4. Še na eno stvar opozarjam: *Globoke vere ni brez temeljite verske izobrazbe.* Kakor to vsakdanje zveni, je vendarle res: Potrebno nam je popolno znanje katoliškega katekizma. V današnjih zmedenih časih bo ostal stanovit le tisti, ki svojo vero ljubi. Ljubiti pa vere ne more, kdor je ne pozna. Zato nas je, verne uradnice, vedno bolelo, da so bile strokovne šole uradniškega naračaja vse doslej brez versko-vzgojnega pouka, ko bi bil ta pouk mladini v teh letih najbolj potreben. Slišimo, da se uvede od početka šolskega leta 1935/36 na vseh strokovno-nadaljevalnih šolah verouk kot obvezen predmet z eno uro na teden. Bil je že zadnji čas. Rečemo pa že sedaj, da je ena sama tedenska ura za tako važen predmet odločno premalo. Me same bomo storile vse, da poglobimo svoje versko znanje, ki nam ga je šola le bolj mimogrede dala. Duhovne vaje, verski poučni tečajji, versko čtivo, vse moramo z veseljem izrabljati, da naša vera ne propade. Ne bomo pri tem seveda zanemarjale stanovskega izpopolnjevanja, a vera v Boga nam mora biti nad vse.

5. Ogromnega pomena so glede vsega tega *verske organizacije.* V prvi vrsti omenjam tu *Marijine kongregacije,* o katerih je izjavil naš prevzvišeni nadpastir, da so že dvakrat rešile vero slovenskemu narodu. Prvič takrat, ko se je širil po naši deželi Lutrov krivi nauk, drugič pa v 20. stoletju, ko je zagrnil našo domovino val svobodomiselstva. Marijine kongregacije so v resnici vzorne šole vere in krščanskega življenja. Prenekatero slovensko dekle si je v tej šoli ohranila svoje poštenje in svojo boguvdanost. Tudi prenekatera slovenska uradnica. Iz svoje lastne skušnje vam rečem: Marijina kongregacija vžiga v srcu vedno novo ljubezen do Boga in

do Cerkve, vedno novo vnemo za katoliške ideale. To je skrivnost Marijinega vodstva in varstva. Izročite se temu varstvu vse! Ne bo vam žal! Marija vodi k Jezusu. Z Jezusom in Marijo pa premagamo vse težave. Z Jezusom in Marijo ostanemo poštene, značajne in verne. V zvezi z Jezusom in Marijo bomo tudi v najtežjih prilikah spoznale, kako resnična je beseda sv. pisma, ki pravi: »*Videl nisem pravičnika zapuščenega*«.

b) Naš Bog — naše pribežališče in naša moč (Ps 45, 2)

Kristus, učlovečeni Bog, živi sredi med nami, skrit v beli hostiji. Živi resnično življenje, kot Bog in človek, kot naš večni Kralj in hrana naših duš. Njemu, evharističnemu Bogu in človeku, prirejamo jugoslovanski katoličani te dni veličastno slavje v Ljubljani.

Spoštovane zborovalke! To so pač primerni dnevi, da si zastavimo nekatera vprašanja, ki živo tičejo naš odnos do Kristusa. V skladu z značajem našega zborovanja bi jih strnil v kratko obliko in formulo: *Kristus in žena*. Vprašati se hočemo: Kaj daje ženi Kristus in kaj ji prinaša nevera? In upam si reči: Nevera pomeni za ženo največje gorje, dvojno smrt: duhovno in socialno, vera v Kristusa pa ji zagotavlja odrešenje in življenje duše, kakor tudi njene pravice in dostojanstvo v človeški družbi.

Tej dvojni misli bodi posvečen ta govor.

I.

Boj med vero in nevero se je vršil, v tej ali drugi obliki, vedno, skozi vso zgodovino človeštva, od trenutka, ko je Bog zaklical kači v raju: »Sovraštvo bom naredil med teboj in med ženo« (Gen 3, 15). Tudi Kristus ob svojem prihodu na svet ni ustavil tega boja. Nasprotno, potrdil ga je, rekoč: »Nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč« (Mt 10, 34).

Toda so dobe v človeški zgodovini, ko se vrši ta boj s posebno srditostjo. Tako je tudi v naših časih. Boj za Boga in proti Bogu je v našem veku stopil v izredno ogorčeno, zaostreno formo. Kar se ni zgodilo, dokler sega spomin človeštva, to se dogaja danes: da se namreč celo država postavlja, uradno, na čelo borbe proti veri, proti Bogu. Tako je v Rusiji, tako je v Mehiki. Drugod sicer ne kaže te strašne drznosti na zunaj, pač pa se skriva za raznimi nevtralnimi gesli, odkoder ruši vero in podpira nevero. Takih držav je mnogo.

Ta pojav ni brez posledic. Pogled na razvoj in značaj sodobne kulture nam pravi, da stojimo v znamenju usodnih problemov. Ker se ruši vera v Boga, vstaja vera v malike. Skupno ime teh malikov pa je — surova sila. Ali ne vidimo, kako vstaja fizična sila nad moralno silo, sila mišic nad močjo duha, sila tehnike nad pravicami duše? Kakšne vrste človek postaja v naši dobi ljubljenec množic? Ne predstavnik in nosilec duha, umetnik, učenjak, modrec, ampak športnik in boksar, torej človek mogočnih mišic in mačje telesne spretnosti. To je značilno. Ne moremo se ubraniti vtisa, da cena med duhom in materijo tu ni več v pravem razmerju, da je to že blizu oboževanja fizične sile in da to oboževanje fizične sile vodi v nižine pradavnih poganskih stoletij, ko je bila sila telesa na višku svojega zmago-slavlja, duša pa sužnja človeških nagonov. To je prevrat v hierarhiji vrednot, to je demonski zalet gmote v pravice duha. In ta pojav opažamo vsepovsod, v vseh smerih sodobne kulture, tudi v njenih praktičnih območjih, na gospodarskem, socialnem in političnem polju.

A s tem se poraja nekaj, na kar bi vas rad, spoštovane zborovalke, opozoril. Morda se današnji ženski svet premalo zaveda, kakšna nevarnost preti prav njej, ženi, ako bo šel razvoj v tej smeri naprej. Precenjevanje in oboževanje surove fizične sile, ki je v bistvu materializem, je sicer nevarno tudi za moškega. A še veliko bolj nevarno in usodno mora postati za žensko polovico človeštva. Kajti ni dvoma, da v življenskem boju, kjer vlada in odloča primat fizične sile, žena mora podleči. V takem boju je že v naprej obsojena na manjvrednost in neuspeh. Ako postane načelo močnejšega brezpogojno, vrhovno načelo v življenju kakega naroda, čaka ženo končno le ponižanje in poraz. Zgodovina poganstva nam daje dovolj dokazov za to.

Kar velja za preteklost, velja tudi za sedanost. Pri tem je treba pomisliti, in v tem je morda posebnost sedanosti, da se danes ne vrši v takem boju samo tekma za socialne pravice, marveč da gre obenem za eksistenco sploh. Kako trd, kako obupno težak boj za obstanek mora že danes bojevati nešteto žena, to nam je vsem znano. Toda če se bo naša kultura, naša civilizacija še naprej in še bolj udajala načelom materializma, načelu: moč nad pravico, tedaj bo eksistenčni boj ravno za ženo vedno težji in težji. Materializem bo vrgel ženo iz družine, ki je njeno osrednje kraljestvo in najmočnejša trdnjava in jo bo pognal v konkurenčni boj za obstanek z moškim. Kateri bo v tem boju podlegel, mož ali žena? Verjetno, da žena. Verjetno, da bo podlegla v gospodarskem oziru, prav gotovo pa bo trpela ogromno škodo v vseh drugih ozirih. Nehala bo biti zares žena, postala bo samo — ženska, kruta in nesrečna, kakor pravi o sebi in svojih tovarišicah žena ruskega komunizma, ki jo citira Alja Rachmanova v svoji knjigi »Dijaštvo, ljubezen, čeka in smrt«. Ta ženski svet je krut:

»Krute bodimo, saj ženske samo smo!
Edina obramba je to, za drugo ne vem ...
Zamahni, le udari krepko!«

Pa je tudi nesrečen:

»Kraljice smo vse in čakamo trona —
Pa kralj naš je mrtev ...«

Alja Rachmanova je zapisala pod te verze besede: »Ali je res, da ne moremo biti drugega kot ženske? — — Ne, ne, nočem biti samo ženska, hočem biti tudi človek!« Zares, Alji Rachmanovi se je posrečilo, da je ohranila svojo človečnost. Pa samo radi tega, ker se ni udala materializmu, ker je ohranila vero v Boga. Zato pa je morala žrtvovati svojo domovino in oditi na tuje, v pregnanstvo. Zakaj njena ruska domovina nima prostora za Boga. Kjer pa ni mesta za Boga, ga tudi ni za človeka, za ženo, tam je prostor le še za žensko, kruti in nesrečni objekt surove fizične sile moškega.

To je neizbežna usoda, v katero vodi ženo materializem, ki je po svojem bistvu nevera in zanikanje Boga. Nevera ubija ženo, duhovno in socialno.

II.

Popolnoma drugačno je obzorje, ki ga odpira ženi krščanstvo. Ne smrt, ampak življenje. Boj sicer, toda enakopraven boj.

Rekli smo že, da stoji na začetku človeške zgodovine božja beseda: »Sovraštvo bom naredil med teboj (t. j. kačo) in med ženo« (Gen 3, 15). To je beseda svetovno-zgodovinskega pomena. V njej je nakazano mesto, ki gre ženi v svetu po velikem

božjem načrtu. Žena je poklicana, da stoji ob strani Kristusovi in se bori za njegovo kraljestvo — zoper kraljestvo hudega duha, ki je oče laži, zvodnik v nevero in prvi ter največji sovražnik žene.

Ta božji načrt je začela uresničevati Marija, najlepši cvet človeškega rodu, ponos in dika ženskega spola. Marija je postala mati božja in soodrešenica človeštva. S Kristusom je trpela, z njim se je darovala pod križem za odrešenje ljudi. In Kristus je sprejel žrtev svoje matere, žene kateksohen, z njo pa je vzel v svoje posebno varstvo vse njene sestre, ves ženski spol.

Da to ni prazna beseda, se prepričamo takoj, ko odpremo evangelije in pogledamo, v kakem odnosu stoji tu Kristus do žene, in obratno. Opazimo to zanimivo dejstvo: Žene se bližajo Kristusu z nekim posebnim zaupanjem. Kristus najde pri njih mnogo več razumevanja in vere, kakor pri moških. Tudi nikjer ne čitamo, da bi kaka žena sploh storila Jezusu kaj žalega. Nasprotovali so mu možje, možje so ga sovražili in slednjič umorili, žene so mu skazovale samo ljubezen, spoštovanje in sočutje. Na drugi strani pa je tudi Kristus do njih izredno dober in jih dosledno jemlje v zaščito pred moškimi.

Mnogo žen je spremljalo Kristusa na njegovih potih in mu streglo s svojim imetjem (Lk 8, 3). — Pri Mariji in Marti, sestrah Lazarjevih, se počuti kakor doma (Lk 10, 28). — Žena iz množice blagruje Jezusovo mater, rekoč: »Blagor telesu, ki te je nosilo, in prsim, ki so te dojile« (Lk 11, 28). — Matere prinašajo k njemu svoje otročiče, da jih blagoslovi (Lk 18, 15). — Pride v hišo farizeja. In približa se mu žena iz mesta, znana kot grešnica. Jokajoč se vrže k njegovim nogam, jih moči s svojimi solzami in briše s svojimi lasmi, jih poljublja in mazili z oljem. Navzočni farizeji godrnjajo, češ, od grešnice se pusti dotikati. Jezus pa pravi gospodarju: »Simon, imam ti nekaj povedati... Vidiš to ženo? Prišel sem v tvojo hišo: vode za noge mi nisi dal, ta pa mi je s solzami močila noge in brisala s svojimi lasmi. Poljubil me nisi, ta pa ni nehala, odkar je prišla, poljubljaati mojih nog. Z oljem mi glave nisi mazilil, ta pa mi je z dišečim oljem mazilila noge. Zato ti povem: Opuščenim so njeni mnogi grehi.« In obrne se k ženi in jo milostno odslovi (Lk 7, 36). — Tik pred trpljenjem pride zopet neka žena z alabastrno posodico dragocenega olja in ga izlije na Jezusovo glavo. Nekateri izmed navzočnih se hudujejo, čemu ta potrata. Pa Kristus jih zavrne in vzame ženo v zaščito, rekoč: »Pustite jo. Kaj ji delate težave? Dobro delo mi je storila. Že v naprej je mazilila moje telo za pogreb. Resnično, povem vam: Kjerkoli po vsem svetu se bo oznanjal ta evangelij, se bo tudi to, kar je ta storila, povedalo v njen spomin« (Mk 14, 3). — Prekrasnih zgodb o Jezusovem srečanju s Samarijanko ob studencu; z grešnico, ki so jo pripeljali farizeji predenj; s kananejsko materjo; z vdovo, ki ji je umrl sin edinec; z ubogo vdovo pri tempeljski zakladnici. Vsega tega ne bom opisoval. Pač pa bi omenil še to. V dnevih trpljenja so bile razen enega apostola samo žene, ki so vztrajale pri Jezusu, šle za njegovim križem in stale pod križem na Golgoti. In edini človek, ki se je med sodnim procesom zavzel pri rimskem oblastniku za Kristusa, da bi ne bil obsojen, je bil zopet — žena, in to celo poganka — soproga Poncija Pilata (Mt 27, 19).

Dovolj zgledov. Odkod to, da je našel Kristus pri ženah takšen sprejem? Pač odtod, ker je sam, v nasprotju s takratnim in dotodanjim moškim svetom, nastopal napram ženi res kot ženi in človeku, ne pa kot »ženski«; ker je prišel, da poišče njeno dušo; ker je prišel, da dvigne ženo iz okov poganškega suženjstva. To so žene hitro spoznale in mu bile hvaležne.

To Kristusovo delo, ta Kristusov zgled pa je imel velezgodovinske posledice. Kristus je s svojim ravnanjem postavil vprašanje žene na popolnoma novo podlago. Usvaril je nov nazor o ženi, tako lep, tako vzvišen, tako visoko dvignjen nad poganske nižine, da je postal merodajen za stoletja in ga ne bo mogoče nadomestiti nikdar z lepim in boljším. Princesel je ženskemu spolu neizmerno blagoslova. Če je danes evropska žena, sploh žena krščanskega kulturnega kroga, v primeri s svojimi sestrami v drugih verah in kulturah, vkljub vsemu neprimerno na boljšem — tega ne more nihče osporavati — je to v prvi vrsti učinek Kristusovega dela za ženo. Spomnimo se na primer na položaj indijske žene v budizmu, ali naj položaj žene v islamizmu. Jasno nad vsak dvom je, da nikjer, v nobeni drugi religiji, v nobenem drugem svetovnem nazoru, pri nobenem reformatorju sveta žena ni našla in ne more najti tega, kar ji je dal in ji daje Kristus.

III.

Vendar če hočemo naš tema, »Kristus in žena«, zajeti do dna, moramo stopiti v globine nadnaravnih, zakramentalnih vrednot, ki jih je Kristus podaril človeškemu rodu. Stopiti moramo zlasti v dvorano zadnje večerje, kjer je Kristus postavil zakrament sv. Rešnjega Telesa, potem pa na Golgoto, kjer se je v krvavi daritvi daroval nebeškemu Očetu za nas. V dvorani zadnje večerje je Kristus izdelal magno charto, ustavno listino božje ljubezni in pravic otrok božjih, na Golgoti je to listino podpisal in zapečatil s svojo krvjo.

Kaj nam pove ta listina? Pove nam, da so pravice otrok božjih, s Kristusovo krvjo odrešenih, za oba spola bistveno enaka. Tu sta postala moški in ženski spol zares enakopravna, zakaj oba sta prejela enako pravico do zauživanja evharističnega kruha, enako pravico do združenja z Bogočlovekom Kristusom. Če so kake razlike, so le razlike funkcij v Cerkvi, ki jih vršijo razni organi mističnega telesa Kristusovega. Življenje pa je v vseh udih isto in ista je milost, isti je Duh, ki oživlja vse ude.

Človeški jezik ne bo nikoli našel besed, s katerimi bi do konca izrazil, kaj pomeni ustanovitev presv. Rešnjega Telesa za človeštvo, za vse ljudi brez razlike spola. To je prevelika skrivnost. To je skrivnost, ki jo je moči samo doživeti, a ne opisati, ki se ji je mogoče le približati, a ne je obseči. A približati se ji more le ponižna vera in doživeti jo mora samo verna ljubezen, ki se nam daje v ponižnem, pogostnem prejemanju obhajila. V Evharistiji se nam daje živi Kristus, tisti Kristus, ki je nekoč hodil po palestinskih cestah, učil in delal čudeže po galilejskih in judejskih vaseh, trgih in mestih. To je evharistični Bog. Daje se nam v hrano za našo dušo, da bi bil naše življenje, naša moč, kakor je sam rekel: »Resnično, resnično, povem vam: Ako ne boste jedli mesa Sina človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan« (Jan 6, 53—54).

V evharistični združitvi s Kristusom imamo poročstvo za zmago življenja nad smrtjo. Tu najde kristjan pribežališče pred nasiljem nevere, in moč, da vztraja, in — zmaga.

*

Spoštovane zborovalke! Danes in jutri obhajamo naš evharistični kongres. Prišle ste tudi ve, krščanske uradnice, da izpoveste svojo vero v evharističnega Boga, da se poklonite svojemu božjemu prijatelju Kristusu.

Kakor milijoni vaših sestra po svetu, se morate tudi ve v trdem boju pehati za svoj obstanek. Kakor milijonom vaših sestra v drugih poklicih, tudi vam morda včasih upada moč in pogum v tej borbi. Kako težko je v takih okoliščinah ostati Bogu zvest, zlasti v svetu, v katerem so poštenost, plemenitost in vernost tako malo čislane vrednote, pač pa se šopiri nevera in nam v zapeljivih ovojih ponuja svoje blodne užitke.

In vendar katoliška žena ne sme kloniti. To ji zabranjuje zavest in spoznanje, da za nas katoliške kristjane brezup ni zadnja beseda. Mi imamo zdravilni lek, da si ž njim življenje olajšamo, oslajšamo, da, napravimo srečno. To je naša vera, to je Kristus, ki ga prejemamo v obhajilu. On je naše pribežališče in naša moč. Zakaj obhajilo je zakrament ljubezni. In duša, ki prejema Kristusa v obhajilu, prejema Ljubezen samo. Nič pa ni višjega, nič slajšega, nič močnejšega kot je ljubezen. Če pravijo, da že zgolj naravna ljubezen more človeka osrečiti in napraviti iz njega heroja, ali bo mar božja ljubezen slabša od nagonske ljubezni? Ali nam more dati nagon in narava več, kakor tisti, ki je nagon in naravo ustvaril?

Toda treba je vere, močne vere! Naša vera je slabotna, odtod vsa naša slabost, vsa naša mračnost, ves naš pesimizem in hlastanje za surogati, ki nas pa vendar ne morejo v resnici osrečiti. Poživimo torej svojo vero! Poživimo jo zlasti te dni! Predajmo se valovam navdušenja ljudskih množic, da nas dvignejo in poneso pred oltar evharističnega Boga! Prisilimo Kristusa, kakor sta ga nekoč prisilila učenca na poti v Emavs, da ostane pri nas, da nam razlomi svoj kruh, da izpregledamo in se vrnemo nazaj v življenje, na dom in v urad, polni ognja, polni moči, polni ljubezni!

Pridi k nam Kristus v presveti Evharistiji in ostani pri nas! Ti si naše pribežališče in naša moč!

c) Če te posluša, si pridobil svojega brata (Mt 18, 15)

Doba zadnjih dvajsetih let je povsem pod vplivom svetovne vojne, ki ni le zarezala globokih brazd v milijonih družin, ampak je zapustila tudi veliko opustošenje v dušah vsega človeštva. Z brzino hudournika se vije val brezboštva od vzhoda proti vsem državam in vsem narodom ter hoče ugonobiti Cerkev s tem, da zahteva izločitev vere iz javnega življenja, zapira cerkve in jih uporablja za zasebne namene, preganja duhovnike, skrni svetišča, ruši družine in staršev oropano mladino pošilja v vzgojevališča in brezverske šole. Poglejmo samo v Rusijo, Mehiko, Španijo. Cerkev se trudi z vsemi silami postaviti močen zid, da zaustavi ta val; vidimo pa, da kljub vsem naporom njenih zvestih služabnikov nevera in skvarjenost vedno dalje prodirata. Verske vezi se rahljajo, razuzdanost pa drzno dviga svojo glavo.

Kakor skrben družinski oče, ki že vnaprej vidi nevarnost, ki preti njegovim otrokom, je tudi sv. oče Pij XI. kot najvišji poglavar Cerkve spoznal, da duhovščina sama teh poganskih, brezbožnih tokov ne bo mogla zadržati. Tako je v svojih pismih na kardinala Bertrama od 12. novembra 1928 in na kardinala Segura od 6. novembra 1929 poudaril veliko potrebo Katoliške akcije in pozval vse ovčice svoje verne črede k sodelovanju v laičnem apostolatu.

Kaj je Katoliška akcija? Kaj hoče Pij XI. s to besedo? — Akcija pomeni gibanje, delovanje. Katoliška akcija je torej katoliško delo za prenovitev sveta v duhu Kristusovem. Posebnost in bistvo KA je, da vabi in kliče na apostolsko delo za kraljestvo Kristusovo in za reševanje duš pred vsem laike, neduhovnike. O dolžnosti

našega apostolskega delovanja nam govori s krasnimi besedami monakovski nadškof in kardinal Faulhaber: »Škofje in duhovniki so preobloženi z dušnim pastirstvom in ne zmorejo vsega ogromnega dela za zveličanje neumrjočih duš. S težavo polnijo s svojim glasom notranjščino cerkva. Zunaj pa, po cestah in hišah, pridigujejo sovražniki Cerkve na tisoč prižnicah in s tisoč jeziki. Sovražniki Cerkve so čuječi, zato njeni prijatelji ne smejo spat. Sovražniki Cerkve govore na ves glas, zato njeni prijatelji ne smejo molčati. Če se sovražniki pripravljajo na boj, prijatelji Kristusovi ne smejo mirovati. Ko vidimo, da grozi svetu novo poganstvo in da moralno pada v močvirje, tedaj se moramo združiti vsi, ki nosimo Kristusovo ime, postati moramo spoznavalci in apostoli njegovega evangelija. Ni dovolj, da smo ribe v mreži apostolov, biti moramo tudi ribiči in apostoli!«

Sestre, tovarišice! Se li zavedamo dosti živo, da je apostolsko delo tudi naša sveta dolžnost? Cilj KA je isti kot v hierarhičnem apostolatu: reševanje duš, razširjanje kraljestva Kristusovega med posamezniki, v družini, v družbi. Tu se odpira pred nami polje ogromnega dela. Ker pa je to delovanje tesno združeno s Cerkvijo in se more vršiti le pod njenim vodstvom, moramo velikodušno dati svoje moči in zmognosti na razpolago našim duhovnikom v njihovem težkem dušnopastirskem delu.

Kje naj delujemo? Tovarišica! Uradnica si, zato je najožji krog tvojega delovanja v tvojem uradu, med tvojimi kolegi in kolegicami. Pravim, najožji delokrog. Tvoje delo pa naj se razširi na vso tvojo okolico; vsaj kamor zastaviš korak, se ti nudi prilika za apostolsko delo, samo hodi okrog z odprtimi očmi. Bogata žetev se obeta, samo delavcev primanjkuje.

Kako bomo opredelile to apostolsko delovanje?

1. V apostolat besede. Dobra beseda o pravem času je vredna zlata. Poglejmo v tvoj urad. Imaš tovariše in tovarišice različnih prepričanj in temperamentov. — Kako rade se prav v pisarnah razvijajo debate o verskih vprašanjih, o Cerkvi, o duhovščini. Kot dobra katoličanka se boš odločno postavila na branik Cerkve, če jo bo kdo skušal blatiti in sramotiti. Branila pa boš tudi njene služabnike. Res je, da se, kakor v vseh časih krščanstva, najde tudi v teh težkih časih verskih bojev ljulka med klasjem; zato priporočaj vsem kritikom, naj veliko, veliko molijo za služabnike Cerkve.

Mnogo slišiš v svoji pisarni grdih kletev ali nesramnega govorjenja. Z mirno, a vendar odločno besedo prosiš, da se tako govorjenje v tvoji prisotnosti opusti; če ti to ni mogoče, z molkom in resnobo pokaži svoj odpor. V vsem svojem nastopu pa bodi prijazna in ljubezniva, nikdar pa ne vsiljiva. Le tako boš pridobila in uživala spoštovanje in naklonjenost svoje okolice, kar je velike važnosti za apostolsko delovanje.

Veliko zlo današnje dobe, ki se pa tako malo poudarja, povzroča prevelika prijaznost med tovarišicami in poročenimi tovariši v pisarnah. Koliko manj nesrečnih zakonov in trpljenja ženâ, koliko manj zakonskih ločitev bi bilo, če bi dekleta v pisarnah poznale mejo svoje prijaznosti in bi opuščala vsako koketiranje z možmi, ki imajo doma svoje družine. Če opaziš, da se pri tvoji kolegici spleta kakšna slična nedovoljena vez, opozori jo z lepimi besedami, naj nikar s kruto roko ne sega v družino, ki je ustanovljena in pred Bogom potrjena in radi tega neločljiva.

Dalje veš za žalujočo tovarišico, ki ji skrivna bol razjeda dušo. Ali veš za drugo, ki stoji neodločno na razpotju življenja? Veš za tovarišico, ki živi v verskih tiskah? Svetuj ji čitanje dobrih časopisov in knjig, ki jo bodo dvignile zopet k

Bogu. Veš za tovarišico, ki moralno propada, ker jo je slaba družba potegnila za seboj in jo vedno bolj zastruplja? S sestrsko ljubeznijo se zavzemi zanjo in jo skušaj vpeljati v dobro družbo. Ravnaj se po zgledu Kristusa, dobrega pastirja, ki je zapustil čredo in šel reševat izgubljeno ovčico iz trnja, v katerega se je zapletla.

Toda ne samo v uradu, tudi v domači družini, v družbi znancev in prijateljev, na cesti, na zletu, povsod, kjer se nam nudi prilika, zagovarjajmo, branimo in pospešujmo to, kar je dobro, pošteno in pravično. Sestre! Bodimo pogumne! Odločno se vselej postavimo za Kristusa in Cerkev, za vero, poštenje in pravico. Rade poučimo nevedne, svetujmo prijateljem v dvomih; užigajmo malomarne; pridobivajmo tiste, ki stoje ob strani! »Če te posluša, si pridobil svojega brata« je zapisano v evangeliju.

2. *Apostolat zgleda.* Besede mičejo, zgledi pa vlečejo. Tovarišica! Ako hočeš, da bodo padle tvoje besede na rodovitna tla, pojdi z dobrim zgledom naprej. Bodimo, sestre, kakor svetilniki sredi življenja sveta! Svetimo domačim, predstojnikom, tovarišem in tovarišicam, svetimo vsej svoji okolici z lepim, dobrim krščanskim življenjem! Zavedajmo se, da vsaka nepremišljena beseda, ki jo izgovorimo, vsaka neprimerna kretnja, lahko podere ves uspeh našega dela, ki smo ga s težavo zgradile. Samo kapljica strupa preveč spremeni zdravilo v smrt.

Človek, ki hoče dajati dober zgled, mora biti neomajno zvest svoji Cerkvi, globoko prešinjen z verskimi resnicami, se ne boji pokazati svojega prepričanja javno pred vsem svetom, ne pozna v verskih stvareh nobenih kompromisov. Da pa bomo nepremagljive v svoji veri in se ne bomo strašile verskih debat, moramo imeti globoko religiozno izobrazbo. To pa bomo dobile iz verskih knjig, kjer se razpravljajo verska vprašanja. Vzemimo v roke samo tako malo vpoštevani katekizem in sveto pismo, to najlepšo knjigo v cerkveni literaturi; tu bomo našle zanesljiv odgovor na vsa verska vprašanja, ki danes pretresajo svet. To je duhovna zakladnica misli in resnic za življenje.

Izginiti mora dalje iz nas strah pred ljudmi. Ta večna bojazen nam mora postati kot dim, ki ga veter odnaša. Človek, ki se radi svojega verskega prepričanja ne boji zgub na premoženju, časti, družabni stopnji, bo res s svojim zgledom apostolsko deloval.

Priznati moramo, da nam še mnogo, mnogo manjka, da bi bile res vsestransko zgledne. Zato moramo stremeti za tem, da se vedno izpopolnjujemo. Izklesati moramo svoje značaje, da bodo kot bron in jeklo, v naših besedah naj živi materinska dobrotta, v naših očeh naj se odžarja resnica in odkritost, a niti iskrica fanatičnega ognja!

3. *Apostolat ljubezni.* Pred nami se odpira še novo polje dela v apostolatu ljubezni, to je polje krščanske dobrodelnosti. Zavedajmo se, sestre, da spada dobrodelnost nujno in bistveno v okvir KA. Kar je telo brez duše, bi bila KA brez dobrodelnosti. Le verujmo: ko bi bilo v nas več ljubezni do bližnjega, bi bilo v svetu tudi več vere. Bolj kot kdaj nam veljajo danes Gregorčičeve besede: »Odpri srce, odpri roke, otiraj bratovske solze!« Koliko je danes bede in revščine v svetu, koliko pomanjkanja! Kakor je Jezus hodil po svetu in delal dobrote, delajmo tudi me v zemeljskem življenju ter vršimo telesna in duhovna dela usmiljenja, saj potreb in prilik je nebroj. Kjerkoli vidiš trpljenje, žalost, skrb in obup, pohiti na pomoč, bodisi z darom, bodisi z dobro besedo, da postaneš tako res prava tolažnica žalostnih.

Danes je žal mnogo žena in deklet, mnogo uradnic, tovarišic v poklicu, ki mislijo le nase; na zabave, na obleke, na prijetno in lahko življenje. Beda nesrečnih ljudi jim ne gre do srca. To so brezčutne in mrzle duše, ob takih je tudi drugim mrzlo in pusto. Danes je treba sonca, toplega, dobrega — treba je mnogo, mnogo ljubezni. Vse, kar delamo, naj bo prežeto z veseljem, čistim, svetim veseljem. Za vsakogar imejmo prijazen obraz in dobro, toplo besedo, pa naj bo to naš najboljši prijatelj ali najbolj zaničevani berač. Saj prava lepota ženske ni v zunanosti, ampak v plemenitem srcu in v dobrih rokah. To je resnična finesa in noblesa. Naša svetla zvezda vodnica in vzornica naj nam bo Marija — Mati naša, ki je bila vedno odeta v ljubkost, milino in sončni žarek.

4. *Apostolat molitve.* Da pa bomo imele pri svojem delovanju res uspeh, moramo mnogo moliti. Če hočemo biti odkrite, molimo le preveč zase. Res mnogo milosti in moči smo potrebne, zato molimo sedaj s podvojeno vnemo in z apostolskim namenom. Sestre, molimo za naše stanovske tovarišice, da bodo močne v bojih, ki jih čakajo, molimo za naše prijatelje in znanke, molimo za naš slovenski narod, da se bo po dnevih evharističnega kongresa obrnil poživljen in prenovljen k svojemu evharističnemu Kralju, ki naj zavlada med nami in v naših srcih. Navzemimo se v svojih molitvah neke apostolske širokogrudnosti. Molimo mnogo, molimo ognjevitno, molimo s sveto silo za velike potrebe naših dni.

Molimo pa tudi vztrajno in ne obupajmo, ako naše prošnje niso takoj uslišane. Za vzgled si vzemimo prve kristjane, ki so z zaupanjem in vztrajno zrlji v nebo, ki se niso strašili groženj, niti smrti in posledica — iz peščice kristjanov je po letih trpljenja in preganjanja vzrasla milijonska vojska.

Sestre! Delokrog KA je ogromen. Da pa bomo mogle vršiti njeno delo, delujmo v stanovskih in verskih organizacijah, ki temelje na istih načelih kot jih ima KA. In katera družba bi bila boljša za nas kot Marijina kongregacija s svojimi dobrodelnimi in drugimi odseki? Povsod pomagajmo, povsod sodelujmo, da bo Kristus v svetu bolj in bolj priznan in spoštovan.

Bodimo kakor večne lučke pred evharističnim oltarjem! Skrbno prilivajmo olje, da nam te lučke nikdar ne ugasnejo. To olje pa nam bodi presveta Evharistija, katero pogosto prejemajmo v svoja srca z največjo ljubeznijo in spoštovanjem. Sveta Evharistija je studenec dušnega življenja in svetosti. Pri evharističnem Kralju iščimo miru svojim dušam in nasvetov v težkih trenutkih življenja, ko pritiska križ trpljenja na naše šibke rame.

Prepojene z milostjo mističnega telesa Kristusovega pojdimo na delo s krščanskim optimizmom in z živo vero v uspeh. Sklep našega zborovanja bodi obenem vodilna misel našega življenja: Vse svoje moči hočem darovati za čast božjo in zveličanje sveta.

č) Slovesna obljuba za uradnice

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

da se boste vztrajno borile proti velikim npravnim nevarnostim, ki preže na vas v službi, pri zabavah in v družini;

da boste v sebi in v svojih tovarišicah krepile čisti krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da v sebi premagate moderni pohlep po uživanju;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da boste negovale danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja;

da boste v razmerju do fanta skrbno varovale čistost duše in telesa kot temelj bodoče družinske in vse življenjske sreče.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

2. Ali obljubite:

da se boste v krščanski socialni akciji borile za preureditev družbe edinole po nauku sv. očeta, postavljenega učenika in sodnika v nrvnih in zato tudi v socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držale Pijeve okrožnice *Quadragesimo anno*;

da boste v apostolskem delu kot vzorne katoliške uradnice odločno izpovedale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma ali kakršnegakoli materializma;

da boste delale in se borile le v disciplinirani strnjnosti s Cerkvijo in boste dosledno pokorne papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

3. Ali obljubite:

da boste pogosto, vsaj za hip obiskovale svojega božjega prijatelja — Jezusa v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same, skupno z domačimi ter skupno s svojimi stanovskimi tovarišicami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bile močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

19. Stanovsko zborovanje služkinj

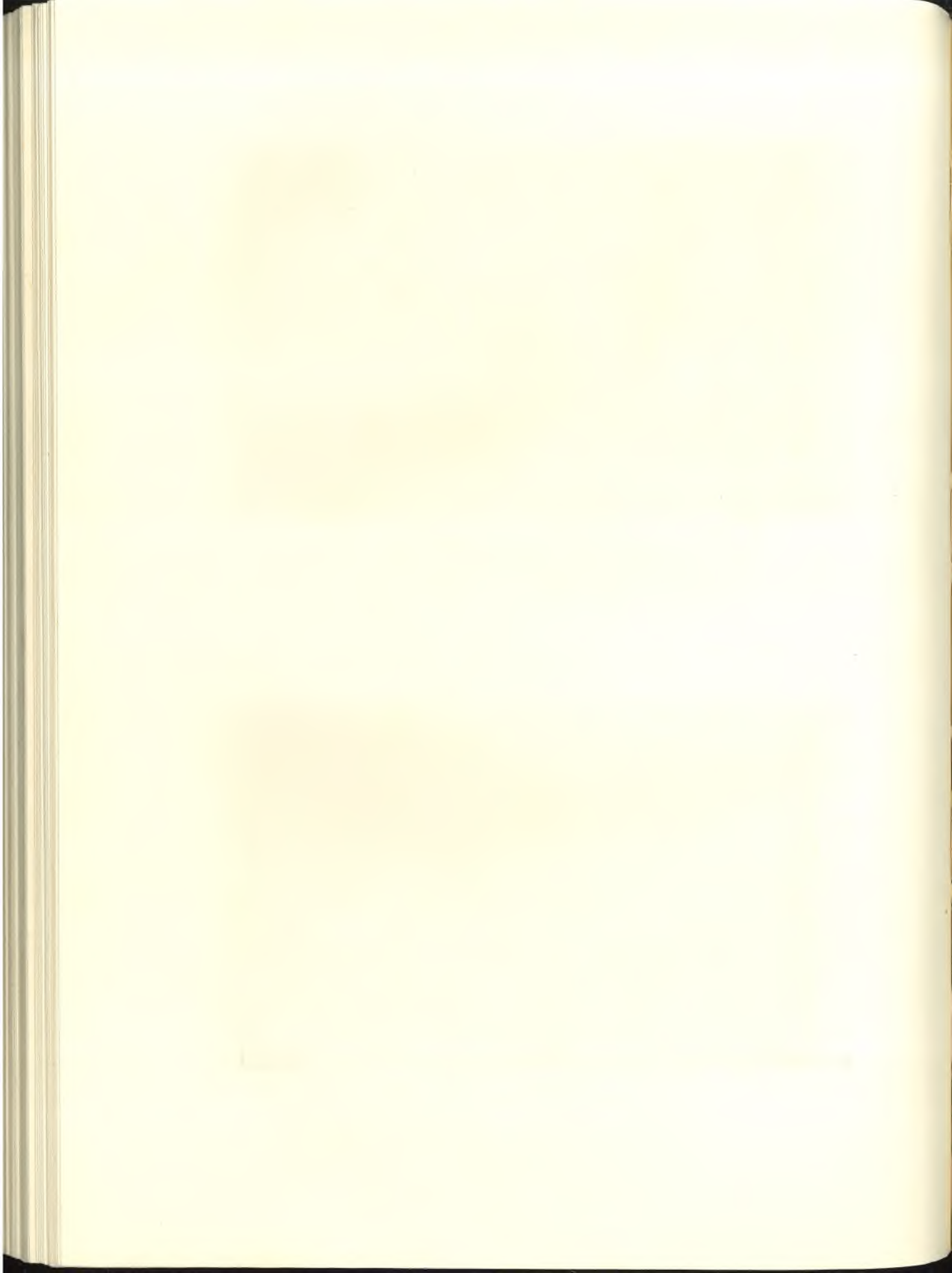
Ker v dopoldanskih urah služkinje nikakor ne bi utegnile priti na svoje zborovanje, se je zanje določilo, da bodo zborovale isti dan popoldne ob 16.30, in sicer v Alojzijevišču.

Možje in fantje v nočnem sprevodu

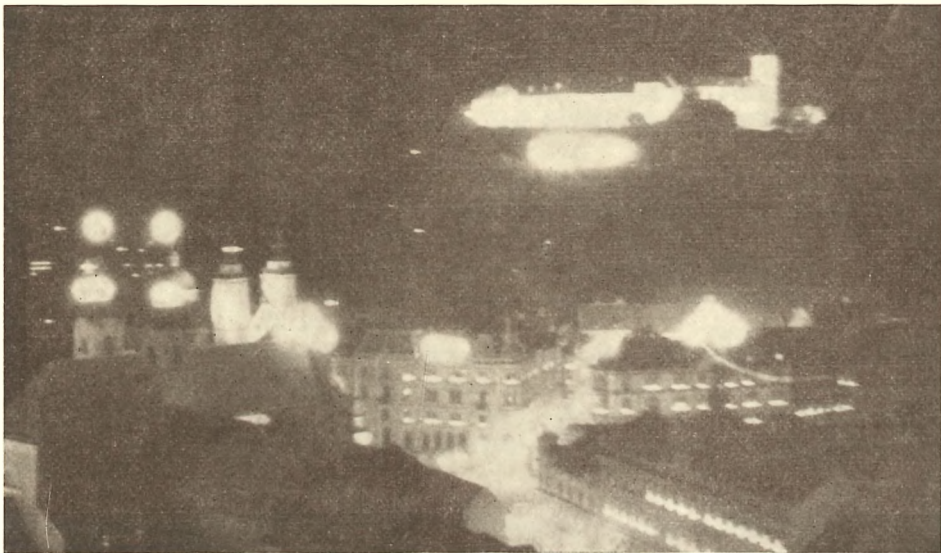

Med polnočnico na Stadionu

Pogled na Stadion med polnočno mašo

Kongresno mesto Ljubljana v morju luči

Nad 500 služkinj se je zbralo ob določeni uri k svojemu stanovskemu zborovanju. Ponajveč so bile iz Ljubljane, pa tudi iz drugih krajev so prišle.

Zborovanje je vodila Anica Lebarjeva, škofov zastopnik je bil pater Teodor Tavčar, župnik z Viča pri Ljubljani.

Zborovanje se je pričelo z molitvijo zdravamarije, prav tako se je z molitvijo in pesmijo zaključilo.

Prva je govorila služkinja *Hani Godeša* iz Ljubljane o težavah v služkinjskem stanu, pa tudi o blagoslovu, ki ga lahko dobra služkinja seje v družino svojega gospodarja. Preprosta, pa neposredna in iz srca govorena beseda je napravila na zborovalke globok vtis. Evharistični govor je imel *p. Teodor Tavčar* z Viča pri Ljubljani. Po njegovem govoru je zaorila po dvorani pesem »Lepa si, lepa si roža Marija«. Tretja govornica je bila *Anica Lebarjeva* iz Ljubljane, ki je govorila po svetopisemskem besedilu: »Kar ste storili kateremu izmed teh mojih najmanjših bratov, ste meni storili« o apostolstvu zgleda, dela, žrtve in molitve, s katerim služkinja lahko v družinah mnogo koristi za dušni blagor svojih gospodarjev.

Zopet je zadonela Marijina pesem »O Marija, naša ljuba mati«, nakar so se izvršile slovesne obljube. Zborovanje je zaključila molitev in pesem himne »Povsod Boga«.

a) Kar je slabotnega na svetu, si je Bog izvolil (1 Kor 1, 27)

Veličastni so dnevi evharističnega kongresa, ko srca tisočerih, desetisočerih, da stotisočerih prekipevajo navdušenja za našega evharističnega Kralja. Zares sveto veselje nas navdaja, ko gledamo te ogromne množice, ki se zgrinjajo po ulicah našega mesta ter vzklíkajo slavo našemu Odrešeniku.

Duhovščina, inteligenca, zastopniki oblastev, redovniki, otroci, kmetje kar tekmujejo med seboj, kdo bo izkazal večjo čast Jezusu, ki se nam je samega sebe zapustil v najsvetejšem Zakramentu.

Tudi služkinje nočemo biti zadnje. Trdno upamo, da bo evharistični Kralj tudi nas, služkinje, rad sprejel med svoje častilce, čeprav smo uboge in revne. Saj beremo pri sv. Pavlu: *Kar je slabotnega, si je Bog izvolil.*

Ali čujemo, kako vabi »Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi«. Komu naj pa veljajo v prvi vrsti te besede, če ne nam ubogim, trudnim služkinjam? Kateri poklic pa vsebuje več truda in trpljenja kot prav naš?

Drage tovarišice! Da nam naš poklic prinaša res mnogo težav in razočaranj, menim, da mi ni treba dolgega dokazovanja, ker že vsaka izmed nas to itak sama dobro čuti. A ker nas je danes tako veliko število skupaj in je današnje zborovanje izrečno določeno služkinjam, se pri tej priliki poglobimo nekoliko globlje v svoje stanovske zadeve.

Predstavimo si v duhu dekle iz borne družine. Otroška leta so ji potekla. Da sama sebe pošteno preživi in da pomaga tudi drugim, mora misliti na službo. Prišel je čas, da odide zdoma, iti mora med svet, ki ga še tako malo pozna. Kako težka ji

je ločitev od staršev, bratov in sester. Srce ji krvavi, ko stopa iz rojstne hiše ob mislih, da se za stalno najbrž več ne vrne, kako težka je poslopitev od prijateljic, od rojstne vasi.

Dekle, sicer za vse dobro zavzeta, pride v mesto v službo, kjer najde večkrat prav surove ljudi, kateri jo smatrajo samo za stroj, ki jim dela in streže od ranega jutra do poznega večera za borno plačo. V hvaležnost zato pa prejema pikre, zbadljive, žaljive besede, ki so ji še težje ko delo samo. Zato ni čudno, da ji na košček kruha zdrkne večkrat solza in da je od njih tolikrat pod njeno glavo vlažna skromna blazinica. Kako težki so njeni dnevi, a kaj govorim njeni, ko pa vendar nima niti enega, da bi razpolagala z njim po svoji volji. V vedni pokorščini mora jesti vsakdanji kruh, kateri pa je navadno trd in grenak, ker ji ga režejo tuji in neprijazni ljudje. Za druge daruje svoj zlati čas, moči in zdravje, a njeni predstojniki tega ne razumejo, ali bolje rečeno, razumeti nočejo; zato žanje za vse svoje delo premnogokrat le zaničevanje. Pa navzlic temu vztraja pridno dekle in voljno trpi iz dneva v dan, ker se zaveda, da mora nekaj zaslužiti za svoje ljubljene starše in si tudi nekaj prihraniti za stara leta. Prav zato pa mora biti varčna, hodi v skromni obleki, da po nepotrebnem ne izda težko zasluženega denarja.

Pri tem pa, ko naša pridna služkinja skrbi za svoje telesne potrebščine, ne pozabi na svojo dušo. Poišče si v mestu krščansko organizacijo, v kateri najde zanesljive, dobre prijateljice. Vpiše se v Marijino družbo in vstopi tudi v tretji red. Spolnjuje natanko božje in cerkvene zapovedi. Od nedeljske maše je ne zadrži nobena reč, ker se zaveda, da je dolžnost do Boga vedno prva. Pa ne samo ob nedeljah, tudi ob delavnih dneh jo vidimo klečati v zgodnjih urah pred tabernakljem, kjer se večkrat združi z Jezusom v obhajilu. Saj prav tu zajema moč, da se vse njeno trpljenje spremeni v sladkost. Blagor ji! Našla je pot do prave sreče. Dobila je bogastvo, ki ga tatovi ne ukradejo in molj ne sne. Ne motijo je težkoče njenega poklica, ker si je s svojim pobožnim življenjem pridobila trajen mir in zadovoljnost.

Kako lep vzgled je tako dekle vsem, zlasti pa družini, kjer služi! Dobra služkinja je zaklad v hiši.

Drage sestre! Razmišljale smo dobre lastnosti naših deklet, a pri tem ne smemo pozabiti, da je tudi v našem poklicu mnogo, premnogo plevela. Žal, kakor v drugih, tako je tudi v našem stanu veliko oseb, ki stavijo naš stan v slabo luč. V svarilo si oglejmo še žalostno sliko teh!

Mlada, sicer dobro vzgojena deklica hoče v službo, brez potrebe, proti volji svojih staršev, ne v bližnje mesto, pač pa si želi v daljno tujino, kjer bi bila bolj svobodna in bi svojo kmečko obleko lahko hitro zamenjala z gosposko.

Preslabotna, neizkušena, nepripravljena gre v svet. Nič hudega sluteča stopi v službo, ki jo je dobila v nepoznani zloglasni posredovalnici. V kakšni nevarnosti je za dušo in za telo, v kaki nevarnosti za čednost in deklško čast, da celo v nevarnosti, da izgubi najdražji zaklad vere. Da zadosti svoji nečimrni želji, izda za obleko ves težko prisluženi denar. Svoj prosti čas porabi za nepošteno razvedrilo. V ta namen si poišče slabo tovarišijo. In kar je najhujše, sklepa znanje z nepoznanimi moškimi. Poganski svet jo izkorišča v vseh ozirih. Dekle, lahkomiselna, nepoučena, neutrnjena se kmalu vda zapeljivim vabilom in slabim vplivom. Posledica — kaj drugega kot nravno propadanje, da, celo verski odpad. Za tem nepremišljeni zakoni, ki so pa s tako pripravo največkrat nesrečni. Kako daleč zablodijo dekleta, ki so pozabila na Boga in Cerkev!

Kakšno mnenje pa imajo gospodinje o prvih in kakšno o drugih dekletih?

Pretekli mesec sem bila v velikem mestu Jugoslavije. Obiskala sem služkinjo, ki sem z njo znana izza mladosti, imela sem priliko govoriti tudi z njeno gospodinjo. Radovedno jo vprašam: Gospa, prosim, povejte mi odkrito, ali je res, da so tukaj naša slovenska dekleta tako na slabem glasu? Odgovor: Dà, res, ali le tiste, ki ne hodijo v cerkev. Nasprotno pa se dekleta, ki hodijo v cerkev in vstopijo tu v Marijino družbo, prav dobro držijo, lahko dobijo dobre službe in gospodinje so z njimi jako zadovoljne.

Ko stopam dalje po mestu, mi nenadoma stopi grozen prizor pred oči. Tam v zakotje neke ulice so pripeljali dva voza mladih deklet: bledih lic, razmršenih las, njihova obleka jako ponošena, dà, celo raztrgana, bolest in tugo jim je bilo videti v očeh. Vprašam, kaj to pomeni. Za odgovor dobim: To so brezposelne služkinje, ki si na nepošten način iščejo kruha. — Reve so se mi globoko zasmilile, da sem hitro odšla s tega kraja.

Obiskati in ogledati sem si želela tudi tamkajšnje cerkve, pa razen ene so bile vse zaprte. Stopim v to edino in iščem tabernakelj, a na oltarju so bile namesto tabernaklja le rože. Kako sem si zaželela nazaj v Ljubljano, kjer so nam cerkve s tabernaklji vedno odprte!

Zatorej, ljuba dekleta, drage sestre, ki ste že v službi, ali boste šele začele služiti: svetujem vam, ostanite rajši doma, ne hodite po nepotrebem v tujino. Če pa že res morate iti, bodite oprezne. Zglasite se prej na Kolodvorskem misijonu in pri Društvu za varstvo deklet, tam zaprosite za pomoč, radi vam bodo ustregli in boste dobile potrebna navodila, po katerih se natančno ravnajte.

Bodite povsod pridne in modre, kamorkoli vas privede življenjska pot. Modrost je dekliska lepota. Pa tudi na lepoto duše ne pozabite! Da to dejanski dosežete, vam prav topla priporočam: Prejemajte pogosto in vredno zakramente, kar je najizdatnejši pripomoček, da si ohranimo čednostno krščansko življenje. Kajti, le če bomo v posvečujoči milosti in delale vse iz ljubezni do Boga, nam bodo vse težkoče, neprijetnosti, križi in trpljenja, ki nam jih prinaša naš težki poklic, v dušni prid. Zato, drage tovarišice, služimo vedno tako, da si zaslužimo večno plačilo.

Združimo se v veliko skupnost, ki naj nas vse brez izjeme veže v sesterski ljubezni in pogumno stopajmo pod zastavo Kristusa Kralja, ki naj nam kraljuje, vlada in gospoduje.

b) In hodil je v moči tiste jedi (3 Kr 19, 8)

Veliki prerok Elija je bežal pred brezbožno in krvoločno kraljico Izabelo. Pot ga je peljala kozi divjo puščavo. Strašno je trpel in želel je umreti. Utrujen do smrti je sedel pod brinov grm in zaspal. Angel Gospodov pa ga je zbudil in mu rekel: »Vstani in jej!« Elija je zagledal nad svojo glavo kruh in posodo z vodo. Vstal je, jedel in pil in hodil v moči tiste jedi štirideset dni in štirideset noči do božje gore Horeba.

Skoro čudno se nam zdi, da je bil Elija, ta bojevnik za čast božjo, potr in da si je želel smrti. Toda bil je človek; tudi najpogumnejšega se semtertje poloti malodušnost. Bog pa je preroka okrepčal s posebnim nadnaravnim kruhom, da je v moči tega kruha mogel dokončati težavno pot.

Kaj drugega je življenje nas vseh, kakor potovanje skozi puščavo. Naš smoter — smrt in srečna večnost — je bolj ali manj oddaljen. Nevarnosti in težav na

poti pa toliko! Posebno vaš poklic, draga dekleta, obdaja veliko bridkosti in gorja. Vaš dom, vaša družina ni imela kruha za vas, v tujino ste se morali podati, v službo v tuje družine, da se morete primerno preživljati. Med tujimi ljudmi največkrat ne uživajte tistega spoštovanja, kakor doma. Tuji ljudje vas ne razumejo, kakor vaši starši in sorodniki. In če potrebujete pomoči, kako redki so, ki bi vam z ljubeznijo postregli. Ah kako težavna življenjska pot je to le premnogokrat, tako težavna, da bi si človek zaželel smrti.

Toda tudi mi slišimo, kakor prerok Elija, besedo božjo: »Vstani in jej!« Gospod Bog nam je poslal nebeški kruh, presveto Rešnje Telo, da bi se mi vsi krepčali z njim na težavni zemeljski poti proti večnosti. Žarki večne luči, ki se razlivajo iz tabernakeljev po vsem svetu, razsvetlujejo pot človeškega življenja. V svetlobi teh žarkov pa se ljudje učijo drug drugega spoštovati, drug drugega prav razumeti, učijo pa se tudi drug drugemu pomagati. Kristus, ki je pričujoč v najsvetejšem Zakramentu, neprestano spominja človeštvo na veliko zapoved: Ljubi Boga, prav tako pa tudi svojega bližnjega, in sicer tako, kakor samega sebe!

1. V presveti Evharistiji, v žarkih večne luči se učijo ljudje drug drugega prav ceniti. »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« (Mt 22, 39.) Kdor torej odreka svojemu bližnjemu človeka vredno vpoštevanje, se ustavlja Bogu in njegovi sveti zapovedi.

Že betlehemske jaselce imajo globok družabni pomen. Okrog jaselc se zbirajo kralji in njihovi služabniki, revni pastirji in vladarji tega sveta. Vsi enako gledajo in molijo božje Dete, ki se jim prijazno smehlja in jih ljubeznivo blagoslavlja.

Tako tudi pred tabernakljem klečijo ne revni, ne bogati, ne predstojniki, ne podložniki, ampak le sestre in bratje Kristusovi, v očeh božjih vsi enako vredni. Gospod vabi: »Pridite k meni vsi!«

Bolj slovesno in bolj nazorno Bog ni mogel proglašati splošnih človeških pravic, ki jih ima gospodar, ima jih pa tudi zadnji njegov podložnik. Oba imata pravico, da se z njima ravna, kakor je človeka vredno.

Presveta Evharistija dalje blaži razliko med posameznimi stanovi. Da so višji in nižji stanovi, je v naravnem pravu utemeljeno. Pa tudi delo, pridnost, sposobnost, sreča in nesreča zelo različno delijo ljudem svetne dobrine. »Uboge imate vedno med seboj« (Mt 26, 11). Toda razlika v stanu in poklicu nikogar ne oprosti dolžnosti ljubiti svojega bližnjega. Nasprotno, ravno v razliki stanov so prava tla za medsebojno spoštovanje. Kje pa se najbolje spoznavajo ljudje, ki so si v družabnem življenju tako daleč narazen? Pred tabernakljem! Tu se zbira le ena božja družina in pri službi božji praznuje skupne družinske praznike. Evharistično sonce pravičnosti pa razsvetljuje in ogreva višine in globine človeške družbe brez razlike in vsak žarek iz monštrance nam kliče: Ljubi svojega bližnjega, kakor te jaz ljubim!

Pred tabernakljem in pri obhajilni mizi ni ljudi prvega in drugega razreda. Vsi, revni in bogati, gospodarji in posli se hranijo z istim božjim kruhom, pri isti mizi, vse spremlja isti evharistični blagoslov: Telo našega Gospoda Jezusa Kristusa naj varuje tvojo dušo za večno življenje! V tem evharističnem objemu se mora pomiriti srce, četudi je razboljeno, se mora okrepčati duša, čeprav radi težav omaguje na poti življenja.

»Pridite k meni vsi, kateri se trudite in ste obteženi, in jaz vas bom poživil« (Mt 11, 28). Tisti, ki so utrujeni in obteženi in katerim je življenje prisodilo več bridkosti — in vaš stan je med njimi — imajo pri evharističnem Bogu celo prednost in z večjim zaupanjem lahko gledajo preko groba v večnost. Nenadomestljiv činitelj

v družabnem življenju je vsem znana prilika Gospodova o bogatinu in ubogem Lazarju.

2. V presveti Evharistiji se ljudje učijo drug drugega prav razumeti. Nepretrgana vrsta težav, žalosti, neizpoljenih želja in razočaranj je kratko človeško življenje od prve solze, ko stopi na svet, pa do zadnje, ki jo potoči v smrtnem boju. Noben stan ni izvzet; tisti, ki imajo svetnih dobrin v izobilju, najmanj. Največje gorje na svetu pa je greh — tudi skupna lastnina vseh ljudi. To skupno gorje pa zbližava človeštvo, da se uči med seboj prav razumeti.

Mesto Mesino je v hipu uničil strašen potres. Koče ubogih in palače bogatašev — vse se je zrušilo. Rojena plemkinja se je vrgla v naročje svoje služkinje in s solzami v očeh sta obe spoznali, da imata v življenju nesrečo za skupen delež ter da sta prav za prav obe enaki.

Ta pretresljivi prizor se ponavlja dan za dnevom na oltarjih, pri obnavljanju Gospodove daritve na križu, pri maši, dasi mi tega s telesnimi očmi ne vidimo. V znamenju vsesplošne zadolženosti — v znamenju križa — stopajo čast, premoženje, visoke službe in vse svetne dobrine v ozadje. Kadar mašnik pri spreminjevanju povzdigne Telo Gospodovo — reči bi mogli: postavi križ na oltar — takrat se vsi enako, v svesti si svoje krivde, trkamo na grešne prsi z besedami: Bog, bodi milostljiv meni grešniku! Denar, čast, posestvo, predstojnik, podložnik, vse stopi v ozadje. Ali bi mogel tak gospodar odreči razumevanje svojemu poslu — ali obratno posel gospodarju — s katerim sta stala v cerkvi skupaj pod križem, poslu, kateri je pred Bogom prav toliko vreden, kakor gospodar sam. Pred oltarjem se ljudje učijo vsled skupnega gorja in splošne zadolženosti drug drugega prav razumeti. Kako prav je torej govoril božji Zveličar: »Jaz bom, ko bom povzdignjen z zemlje, vse pritegnil k sebi« (Jan 12, 32). Te besede Gospodove so izredno velikega pomena. Pridiga o križu si je igraje osvojila stari svet, omilila družabne razlike, odpravila suženjstvo, vrnila ženi pravice itd., maša, nekrvavo obnavljanje Gospodove daritve na križu pa te socialne dobrine ohranjuje. Križ tudi današnje dni ni izgubil svoje blažilne in zdravilne moči.

3. Ljudje, ki se vsled skupnega gorja in splošne zadolženosti učijo drug drugega prav razumeti, se pa tudi zavedajo, kako so potrebni medsebojne pomoči in pomoči od zgoraj, da bodo mogli doseči svoj večni smoter. To pomoč je dal Gospod v najsvetejšem Zakramentu pod podobama kruha in vina, dal je duhovno jed in pijačo. »Ako ne boste jedli mesa Sinu človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Kdor je moje meso in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan« (Jan 6, 54). In tako človeška družba, revno in bogato, visoko in nizko kleči pri isti obhajilni mizi in pije iz istega studenca, da se krepča na težavni poti proti večnemu smotru.

Ta evharistična skupnost ima izreden pomen za družabno življenje izven cerkve, za življenje v družini in tudi za medsebojno razmerje med gospodarji in posli. Ali je mogoče, da bi se ljudje, ki dan za dnevom zjutraj sedijo pri isti skupni kraljevski pojedini, v zasebnem življenju zatajili in da ne bi bili pripravljani drug drugemu v stiski pomagati in drug drugega podpirati? Kdor pri obhajilni mizi prejema največjo vseh milosti, svojemu bližnjemu, četudi poslu, pa odreka dejansko ljubezen in pomoč, tak je podoben neusmiljenemu hlapcu iz evangelija, kateremu je gospodar očital: »Hudobni hlapec, ves dolg sem ti odpustil, ker si me prosil; ali nisi bil tudi ti dolžan usmiliti se svojega sohlapca, kakor sem se tudi jaz tebe usmilil?« (Mt 18, 32). Tako je Evharistija vir vseh družabnih čednosti, posebno pa dejanske ljubezni

do bližnjega. Prav iz pogostnega obhajila zajemajo tudi danes, kakor vedno angeli karitativnega dela junaško moč za velike in težke žrtve dejanske ljubezni do bližnjega, pa naj bodo v redovni obleki ali v obleki preproste služkinje.

Družabno in družinsko življenje dandanes še ni tako, kakor sem ga vam naslikal. Lahko bi pa bilo, ako bi bolj cvetelo evharistično življenje in ako ljudje sami ne bi izpodkopavali temelja človeške družbe, ki je Jezus Kristus. Tako pa velik del človeštva ne obrača več pogleda k Bogu, išče sreče samo tu na zemlji, zametava krščansko moralo, češ, da ovira uživanje svetnih dobrin. Iz takega življenja pa ne raste krščanska ljubezen, ampak brezobzirno samoljubje.

V presveti Evharistiji se učijo ljudje drug drugega spoštovati, razumeti, pa tudi drug drugemu v stiski pomagati. Evharistija uči vse ljudi socialnega, dobrotnega mišljenja, ki je podlaga resnične »enakosti, bratstva in svobode«. Če kateri stan, ste ve služkinje tega najbolj potrebne. Zato se pa tudi s toliko vneto oklepate evharističnega Kralja. Znano je, da ve krščanske služkinje že od nekdaj v najbolj zgodnjih jutranjih urah obdajate oltarje in obhajilne mize ljubljanskih cerkva. V moči te jedi ste hodile, v moči te jedi hodite vedno krepkeje do božje gore, do večnega smotra. Širite pa tudi v družinah evharistično življenje; saj zamore marsikatero služkinja s svojo besedo in svojim zgledom tudi v tuji družini doseči čudovito lepe uspehe. Najlepši sad evharističnega kongresa bo, ako se bodo vse družine prekvasila z evharističnim duhom.

Bodite uverjene, da se Kristus Bog, ki je sam delal v delavnici, ki je dal svoje življenje za grešno človeštvo, ki se dan za dnevom v daritvi svete maše daruje za grešni svet, da se Kristus Bog, po katerem hrepeni vesoljno človeštvo in ki bo enkrat njegov sodnik, ne da odpraviti iz človeške družbe. »Drugega temelja nihče ne more položiti razen tega, ki je položen, in ta je Jezus Kristus« (1 Kor 3, 11).

c) Kar ste storili katerem izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili (Mt 25, 40)

Večer je bil. Najbrž večer tiste srede pred začetkom Gospodovega trpljenja, ko je Gospod odhajal iz templja, da se poda čez Oljsko goro v Betanijo. Apostoli so bili okoli njega. V teh tihih večernih urah so ga apostoli marsikaj vprašali in njegove odgovore moremo imenovati njegove zadnje napovedi ali prerokbe. Napovedal je razdejanje jeruzalemskega mesta, razna božja obiskanja pred svojim drugim prihodom in pa še zlasti svoj drugi prihod in poslednjo sodbo. Vsi narodi zemlje se bodo zbrali, nebeški angeli bodo prišli in sredi med njimi Sin človekov v svoji slavi. In ločil bo ljudstva in narode in posameznike kakor pastir ovce, »kakor ribič na bregu zajete ribe« (Mt 13, 50). Najprej preskoči njegova napoved ves potek sodbe in poda le končni rezultat. »Pridite oblagodarjeni!« in pa: »Poberite se, prokleti!« Noče zadovoljiti naše radovednosti, ampak nas opozarja na velikanski pomen tega dneva.

To je tudi vzrok, da je za naše stanovsko zborovanje določen ta govor, ki naj nas popelje na pot našega dela v smislu KA.

Kristus sam je spregovoril besede: »Kar ste storili kateremu izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili.« Te besede morajo navdati vsakega pravega njegovega učenca z dejansko ljubeznijo do vseh trpečih in pomoči potrebnih, vse trpeče in bedne pa prav te besede dvignejo k njegovemu srcu. S temi besedami se je Kristus za vselej postavil na stran ubogih, zatiranih, trpečih. Postavil se je, lahko

rečemo, pred nje, da jih krije in varuje pred zatiralci in izkoriščevalci. Vsaka krivica, ki jo kdo revežu stori, zadene njega samega. »Z menoj imate opraviti!« kliče Kristus mogočnejšem in ošabnejšem, ki nimajo srca za pomoči potrebne.

Slišali smo že o težavah in bridkosti služkinje, ki jo je sila razmer ali pa tudi želja po samostojnosti in svobodi iztrgala iz domače grude in jo poslala v svet, k tujim ljudem, kjer naj si služi vsakdanji kruh. Slišali smo o njenih dolžnostih, ki jih mora poznati in izpolnjevati, če hoče ostati med tistimi srečnimi, ki spremljajo Kristusa v kraljestvo večne slave. V letošnjih šmarnicah smo tudi slišali, kakšno vlogo ima služkinja v krščanski družini. Izvedeli pa smo tudi, da so se prav močno zrahljali medsebojni odnosi v naših družinah, ker usiha vedno bolj nadnaravna ljubezen med družinskimi člani, ki jo je užigalo med njimi presv. Rešnje Telo. Tudi služkinja nima v družini nič več mesta družinskega člana, kakor je bilo to v nekdanjih časih, ko so gospodar, gospodinja ali služabništvo doma zajemali iz iste skleda in se ob praznikih krepčali skupno pri angelski mizi v cerkvi. Pa to je še ne oprosti, da ne bi v družini vršila tistega važnega poslanstva, apostolata, ki ga je prevzela, ko je postala služkinja. Ni je moči, ki bi mogla služkinjo iztrgati iz tiste svete povezanosti z vero, s Cerkvijo in z Bogom. S to prvo in najsvetejšo dolžnostjo pa postane služkinja v družini *luč lepega zgleda* za vse člane družine. Res je, da je vršitev verskih dolžnosti za služkinjo prav pogosto zelo težka in zvezana z velikimi žrtvami. Res pa je tudi, da ji nobena stvar ne prinaša toliko tihega zadovoljstva in notranje sreče. Vsaka naj bo uverjena, da ji bo boj, ki ga mora izvojevati, da izvrši zapoved božjo in njegove Cerkve, Bog bogato poplačal. Bog, zakon in pravica pa so tudi ob njeni strani, kadar gre za to, da ravna po svoji vesti, ki ji ne sme biti *nikdar* in *nikomur* in *za nobeno ceno na prodaj*.

Ko je služkinja stopila v službo, je ponudila svojo moč in delo svoji gospodinjji. Pomaga ji pri vseh gospodinjskih delih in še dalje gre njena pomoč, celo *materino delo* ji pride v roke; ne samo pomočnica, ampak celo namestnica ji je. Saj vidimo v današnjih časih prepogosto, da mora poleg družinskega očeta tudi mati za zasluzkom izven doma. Dom, gospodinjstvo in otroke prepusti svoji služkinji, v dobri veri, da jo bo vestno nadomestovala. Hvala Bogu, imamo vestnih in poštenih služkinj, ki jim gospodinja brez skrbi izroči vse to. Poštene so; ne bodo premaknile ničesar; skrbno bodo varovale moko in mast, sol in olje, drva in žveplenke, kakor bi gospodinje same sebi in bodo gledale, da ne napravijo nikake škode, prav po svetopisemskem izreku: »Kar nočeš, da bi drugi tebi storili, tudi ti drugim ne stori.« Ni namreč *nepošten* le tisti človek, ki krade in goljufa, ampak tudi tisti, ki ne vrši na vso moč skrbno in vestno izročeno ali zaupano mu službo ali delo. Če izroči gospodinja služkinji svoj dom, svoje otroke, ji je izročila svoje najdražje in najsvetejše, kar ima. Ali je čudno, če pričakuje, da bo zaupano ji mesto vestno upravljala? Nasprotno pa: ali ni čudno, če služkinja brezbrizno in malomarno to delo vrši in je vsa nesrečna, če mora žrtvovati del svojega prostega časa, da ustreže gospodinjji? Ko tako nadomešča mater in gospodinjjo, mora pač delati to in tako, kakor dela gospodinja; delati mora celo bolj in skrbneje kot ta, če vidi, da ona ne zna ali ne more. Prav posebno tu in ob takih prilikah bo služkinja skušala uveljaviti versko življenje pri otrocih; jutranjo in večerno molitev opravlja z njimi; vzgaja in poučuje jih kakor prava mati. Umevno je, da mora biti za tako delo izobrazena in je njena dolžnost, da si pridobi, kjerkoli more, potrebnega znanja. Prav v smislu KA je, da se v dosego vsega potrebnega znanja udeležuje društvenega dela, predavanj, tečajev v svoji stanovski organizaciji, da bo potem lahko vršila v družini, kateri bo posvetila svoje moči, *apostolat zgleda, dela, žrtve in molitve*.

Prepogosto je za služkinjo velika težava postna zapoved. Vendar s svojo vztrajnostjo lahko doseže ne samo zase, ampak pridobi tudi celo družino, da se drži postne zapovedi. Poznam služkinjo, ki je po hudih bojih prav zaradi postne zapovedi prišla na srečno misel, da je pričela enkrat na teden z moderno vegetarijansko hrano, za kar je svojo gospodinjo kaj hitro pridobila. Z veliko spretnostjo je znala tako urediti, da je vegetarijanska kuhinja padla vselej na petek. Dolgo družina niti opazila ni; ko pa so prišli na sled njeni nakani, je bila pa hrana predobra, da bi se ji odpovedali in prav kuharici na ljubo so ostali še dalje pri petku. In ko se je vršil še misijon, je dobil postni dan svoj pravi pomen.

Veliko delo in skrb čakata služkinjo v družini tudi za časa bolezni v družini. Težav je takrat toliko, da marsikatera služkinja odpove službo. Vendar naj bi se služkinja v takem slučaju čutila *božjo poslanko*, ki ima v času bolezni v družini še prav posebno apostolsko delo. V njeni oskrbi je večkrat bolnik; o pravem času spozna in tudi z vsemi sredstvi vpliva, da je bolnik deležen božje tolažbe v zakramentih za umirajoče. Kolikokrat se je že zgodilo, da je dobra, pobožna služkinja rešila še v zadnjem hipu dušo svojega gospodarja ali gospodinje.

Pa zopet kolikokrat se je že zgodilo, da je v *verskih zadevah* dobro poučena služkinja preokrenila nepravilno in neprimerno življenje v družini na pravo pot. Saj ni vedno hudobija in brezboštvo, da branijo služkinji k nedeljski maši ali ji nalagajo ob nedeljah in praznikih hlapčevska dela; večkrat je brezbriznost, nevednost ali zgled drugih, zlasti v krajih, kjer žive med drugoverci. Poučenost, trdnost, značajnost v verskih stvareh, kar si je služkinja pridobila še doma in potem izpopolnjevala v pridigah in krščanskih naukih in v svojem stanovskem društvu in v Marijini družbi, pa je vplivalo na ves potek življenja na službenem mestu, da se je vsa družina polagoma povrnila k pravilnemu verskemu udejstvovanju.

Pa se je ta in ona morebiti nehotе vprašala: »kaj pa jaz, ko sem tako sama, ko me težave v službi zagrinjajo, ko me takorekoč nihče ne mara in sem le v nepotje? Ali nisem odveč na svetu?«

Ne, tudi ti, ki si tako sama z življenjem, nisi odveč. Tudi tebe je neskončno previdni Bog postavil v življenje prav s posebnimi nameni. Če se ti začasno zdi, da si odveč na svetu, ko nimaš dela, ne zaslužka, ko si v breme drugim, potrpi! Vihravo življenje današnjega časa pač potrebuje takih vidnih znamenj, da tem lažje razumemo in vemo, da je treba prav to življenje drugače usmeriti, če hočemo, da bo zopet boljše na svetu. Eno pa moraš imeti vedno pred očmi, da si je mogoče v zadnjem kotičku, pri najnižjem in najbolj zaničevanem delu zaslužiti večno srečo. Na to tako radi pozabimo, da je naše *sedanje življenje le pot v večnost*, pa vendar nam je vsem ta vera, to gledanje kvišku, božja ljubezen pri vsem našem delu in potrpljenju tako nujno potrebno. Pa vendar z vsakim *dobrim namenom* pri svojem delu, z vsako *tihó žrtvijo* rastemo v sveto veličino in višino. Le pogledjmo naši dve zavetnici sv. Notburgo in sv. Cito! Ali sta kaj posebnega, izrednega delali? Kakor me vse sta se trudili za svoj košček kruha, kakor me sta z žuljavimi rokami pričakovali nedelje, kakor me sta imeli sitne gospodinje, ki sta jim skušale ustreči, pa se jima ni vedno posrečilo itd. Eno pa sta imeli, česar mi nimamo: *popolno zaupanje v Boga, neomajno vdanost v njegovo voljo*, pa naj pride karkoli in *vso gorečo ljubezen do Boga*, ki jima je narekovala *nesebično ljubezen do bližnjega*. Ali se bomo podale tudi me na njuno pot? »Le eno je potrebno« je Kristus rekel Marti, ko se je pritožila, da jo je Marija pustila samo streči. O, da bi vsak dan bolj spoznale to edino eno, ki je potrebno vsaki izmed nas!

Morda je tvoje »eno potrebno« *potrpljenje*, morda *ljubezen*, morda to, da *jezik držiš v šahu*, morda to, da se *utrdiš v ponižnosti in skromnosti*, morda zlasti to, da se *naučiš pri božjem prijatelju otrok*, ki je rekel: »Pustite male k meni!« *ljubezni do otrok*, ko si doslej marsikatero službo zapustila, češ, da je preveč otrok. Tu je zlasti dolžnost vsake služkinje, da pomaga Cerkvi pri obnovi in podvigu družin. Morebiti malokdo tako točno vidi razkroj in razpad družine, kakor prav služkinja. Strah pred otrokom je marsikatero družino napravil popolnoma neznosno, pravi pekel. Premnogokje se oglašava vest, da ne delajo prav, ko se na nedopusten način izogibljejo zakonskim dolžnostim; prav to vest skušajo udušiti z najrazličnejšimi sredstvi, z zabavami in uživanjem, z begom z doma itd. A svarilni božji glas je povsod z njimi in čim dalje se mu ustavljajo, tem težja bo odgovornost pred Bogom. Ali si hočeš še ti naložiti na rame del te težke odgovornosti, ko se braniš službe v družini s številnimi otroki, ko službo odpoveš in zapustiš, ko bi imel priti v družino nov član družine, ker se bojiš večjega in težjega dela? Kako boš mogla kdaj zazreti v oči večnega sodnika, ki bo govoril: »Popoten sem bil in me nisi hotela sprejeti! Kar ste storili kateremu izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili...«

Kakor vsak človek, se mora tudi služkinja naučiti, da zna hoditi pot *od nezdravega egoizma k zdravi nesebičnosti*. Kakor dva pola sta besedi: jaz in drugi, zlasti še za služkinjo, ki mora hoditi življensko pot vedno sama. Pravo razmerje najti med seboj in drugimi, to je pot k sreči. Poklicno delo služkinje same je že tako, da vodi *iz in od sebe k drugim*. Kakor velika in široka struga je, po kateri odteka od nje k drugim vse, kar je v dobi svojih mladih let nabrala lepega in dobrega. Ker se žrtvuje za druge, je vedno sprejemljiva za dobroto drugih, vsa odprta in pripravljena je za trohico sreče in veselja, ki ji jo napravijo drugi. Ali bi mogli drugače razumeti, da se služkinja leta in desetletja žrtvuje za druge in izrablja vse svoje moči zanje? Prav služkinja, verna katoliška služkinja vedno ravna po naročilu Gospodovem: »kdor hoče za menoj priti, naj zataji samega sebe, naj vzame križ na svoje rame in naj hodi za menoj.« Njena nesebičnost pa se kaže prav posebno v *lepi skupnosti s tovarišicami*. S sestriško ljubeznijo se zavzame zlasti za one, ki jih *tarejo telesne in duševne težave*. Nikoli ne vpraša: »Ali sem mar jaz varih svoje sestre?«, ampak z vsa sestriško pripravljenostjo priskoči na pomoč, kjerkoli je treba, kjerkoli le more. Tu je treba poučiti nevedno, tam posvariti pred nevarnostjo, tam obvarovati pred zapeljevanjem, tam nastopiti za pravico in poštenje, tam zopet priskočiti dejansko na pomoč. Nič ne izbira: ali je meni enaka, ali je mojega mišljenja; dovolj ji je, da ve: *moja sestra* je in moje moči je potrebna. Prav posebno se še zavzame za one, ki so v svoji mladostni nepremišljenosti krenile s pravega pota in so zašle v dušno in telesno nesrečo. Ne miruje prej, da jih pripelje nazaj k dobremu pastirju in se pri tem ne straši ne dela ne žrtev. Dobro ve, da je vsaka posamezna duša neprecenljive vrednosti v božjih očeh. *In prav za duše gre*: za duše tiste družine, kjer je uslužbena, za duše tovarišic iz kroga služkinjskega stanu in še posebno za vse tiste, ki so nalašč ali zapeljane krenile s prave poti.

Ko bo Sodnik na sodnji dan po telesnih in duševnih delih usmiljenja izpraševal vest vesoljnemu svetu, bo tudi naša skromna služkinja prišla na vrsto in uverjene bodimo, če je vse svoje trdo življenje vestno vršila svojo dolžnost, jo vsak dan oplemenitila z dobrim namenom, se krepčala z angelskim kruhom, se nesebično razdajala drugim, da bo takrat vsa poduhovljena zaslišala Sodnikovo vabilo: »Pridi, oblagodarjena mojega Očeta v kraljestvo, pripravljeno od začetka sveta!«

Taka služkinja je prav taka, kakor piše o njej neznan pesnik v pesmi »Služkinja«. 35 let službe za druge, brez slave in priznanja, vsak dan kakor drugi, ves enoličen v vsakdanjih dolžnostih. Nekdaj v mladih letih ji je ves vsakdanji trud razveseljevala pesem, veselo upanje jo je navdajalo na prelepo vso rožnato nedeljo. Polagoma pa je utihnila pesem, delo je vedno bolj utrujalo njene roke in že se je vmes prikradel vzdih. Delo in cerkev in cerkev in delo, med črne je že padla prva belina. Roke so vedno bolj utrujene, a znajo varčevati. Le oči, dobre jasne oči so ostale kakor zveste čuvarice dolgih let, dela in trpljenja. Otroci so doraščali pod njenim varstvom in so že odhajali v svet, ona pa je delala in trpela včeraj kakor danes in nič ni vprašala, kdo bo žel, kar je sejala. Ako se je pri delu sklanjala in dajala drugim, je sama tiho rastle v svoji notranjosti in je postala tiha in velika. — V hiši je zavladal mir, življenje in smrt sta se že davno sprehajala po njej. V samotno podstrešno sobico se je končno tudi ujel počitniški dan, po obilnem življenjskem delu je prišla resnična nedelja, praznik miru. Potrkala je smrt na vrata in služkinja ji je prijazno pokimala. — Pa so se razširile stene njene sobice in veličastna večnost je stala pred njo in Bog se je sklonil, da jo je prijel za žuljave roke in popeljal v večno plačilo.

Saj je bilo vse življenje neprestani apostolat: molitve, dela in žrtve, pravi apostolat KA.

Služkinje *izjavljamo*, da vidimo le v Cerkvi in njenih duhovnikih zanesljivo varstvo in oporo; *obetamo* Cerkvi in duhovščini svojo vdanost; *prisegamo* evharestičnemu Kralju večno zvestobo.

č) Slovesna obljuba služkinj

Predsednica: Da naša premissljevanja s sklepi potrdimo . . .

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres . . .

1. Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči, da vas ne obvlada sama skrb za kruh;

da se boste najvestneje izogibale vseh nraavnih nevarnosti, ki preže na vas pri iskanju službe, v službi, v družini in pri zabavi;

da boste v razmerju do fanta skrbno varovale dekliško čast in ponos, čistost duše in telesa kot pogoj in tudi temelj bodoče družinske in vse življenjske sreče;

da boste negovale danes težko ogroženo družinsko skupnost in domačnost krščanskega družinskega življenja ter z lepim zgledom in modro besedo prinašale Boga v družine;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov;

da hočete rešiti delovno ženo pred novim suženjstvom materializma.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

2. Ali obljubite:

da se boste v krščanski socialni akciji borile za preureditev družbe edino le po nauku svetega očeta, postavljenega učenika in sodnika v nrvnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste spoštljivo držale Pijeve okrožnice *Quadragesimo anno*;

da boste v apostolskem delu kot vzgledna dekleta odločno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam marksizma ali kakršnegakoli materializma;

da boste delale in se borile le v disciplinirani strnjnosti s Cerkvijo in bile dosledno pokorne papežu in svojemu škofu.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

3. Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogostno, vsaj za hip obiskovale svojega božjega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le v nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same in skupno s svojimi stanovskimi tovarišicami pogosto Jezusa v Rešnjem Telesu, da bi bile močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite?

Vse: Obljubimo!

20. Zborovanje učiteljic

Iz istega razloga kot zborovanje učiteljev se je tudi stanovsko zborovanje učiteljic preneslo na nedeljo 30. junija. Zborovanje se je vršilo ob 8 v turistovski kapeli Vzajemne zavarovalnice. Udeležilo se ga je skoro 300 učiteljic iz raznih krajev Slovenije in nekaj tudi iz drugih krajev države. Zborovalni prostor pa je bil odločno premajhen, da bi mogel zajeti vso množico teh, ki so želele priti na zborovanje. Poleg tega so nekatere udeleženske obžalovale, da je bil čas tako pičlo odmerjen, ker so se želele udeležiti svečane službe božje papeževega legata in slavnostnega zborovanja na Stadionu; rade bi namreč obravnavale ta in drugi problem svojega stanu in dela ter naredile primerne sklepe.

Zborovanju je predsedovala šolska upraviteljica Marija Sadarjeva iz Ljubljane, škofov zastopnik je bil p. Odilon Mekinda, kapucin iz Škofje Loke.

Prvo predavanje je imela učiteljica *Štefanija Schubertova* po besedah Apostolskih del: »Jezus je delal in učil« o težavah, lepoti in pomenu učiteljskega stanu. Drugi govornik je bil p. *Odilon Mekinda*, ki je v krasno zasnovanem govoru razvijal svoje misli o sredstvih za življenje in delo pri vzgoji, katerih prvo je Kristusov nauk in Evharistija. Kot tretja je govorila učiteljica *Ivanka Cegnarjeva* po besedi Matejevega evangelija: »Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak da bi on stregel.«

Temeljiti, izčrpn in aktualni govori, podani z veliko iskrenostjo, polmrak in tišina prelepega zborovalnega prostora, pred vsem pa svečano razpoloženje velikih evharističnih dni je učinkovalo nad vse slovesno. Zato so se glasile tudi obljube, ki so jih zborovalke položile v roke zastopnika Cerkve, iskreno, odločno; v vseh udeleženkah so te obljube s svojo izbrano vsebino zapustile trajne vtise, kar je jamstvo, da bo obljubljeni beseda rodila življenje, polno dejanj.

a) Jezus je delal in učil (Apd 1, 1)

Gotovo je učiteljski stan eden najlepših in smo me učiteljice poleg mater otrokom najbližje. In vendar ima naše stanovsko življenje toliko senc. Vsaka izmed nas bi lahko povedala cela poglavja, cele knjige o težavah našega stanu.

Včasih je med nami premajhna ljubezen do poklica ali sploh pomanjkanje poklica. Žal, da niso vse učiteljice — učiteljice po srcu. Njim je učiteljevanje pač služba, ki donša redne mesečne dohodke, drugega nič. Če poleg tega še nimajo čuta odgovornosti in dolžnosti, ne morejo postati in nikdar ne bodo postale dobre učiteljice. Škoda, ki jo prizadevajo našemu ugledu in vzgoji, se večkrat ne da popraviti. O teh ne bom govorila.

Učiteljice v vasi smo, vsaj po večini, ali pa v drugih podeželskih krajih. Katera izmed nas še ni okusila samote? To so tiste ure in dnevi, ko se čutiš popolnoma osamljeno, ko se te oprijemlje obup in si ne veš pomoči. Tu mislim posebno na začetnice. Taka začetnica se mi zdi kakor roža, ki je presajena v drugo zemljo, v drugo podnebje. Iztrgana je iz domačega družinskega življenja v popolnoma tuj kraj, v nove nepoznane razmere. Blagor ji, če je presajanje uspelo, a gorje, če se ne more ukoreniniti! Sama hodi svojo pot in ne najde vezi med seboj in ljudstvom. Zagriže se vase, samota jo zajame vso in ji zagreni dušo in srce. Ali jo pa potiska prav ta samota v svet — kajti tudi vas ima svoj svet. Gorje, če je ta svet, to okolje prazno in puhlo! Kljub praznoti je tako okolje vabljivo, ali pa prav radi svoje praznote. V igračkanju je skrita nevarnost, v kateri se duša zgubi, preden se tega zave.

Mlade učiteljice se prehitro pritegujejo k izvenšolskemu delu. Mnogokrat to »delo« ni niti vzgojno, niti uspešno. Prva poklicna leta bi morala biti posvečena zgolj šoli. Šele pozneje naj bi se učiteljica udejstvovala tudi izven šole. Tu se

mного greši. Da se učiteljica ne zameri raznim krajevnim mogočnikom, prevzame tako zvano izvenšolsko »delo«, ki ne služi nikomur: ne državi, ne narodu, najmanj mladini. A gorje, če bi se opogumila in odrekla! Tak »greh« je neodpustljiv in ima razne neprijetne posledice, kot preziranje, obrekovanje in zakulisno preganjanje.

Pač pa je prav in koristno, da se učiteljica pozneje, ko se je docela vživela v šolo, posveti poleg tega tudi pravemu koristnemu izvenšolskemu delu. Pa zadenemo zopet tu na ovire. Saj bi se lotila dela med narodom. A manjka ji potrebnega praktičnega znanja. Učiteljišče ga kljub petim šolskim letnikom ni dalo. Njo samo pa je morda zajela sodobna poplitvenost, ki ji jemlje voljo in veselje do resnega udejstvovanja. Brezumen šport, plitve, nemoralne kino-predstave, plehke zabave v dijaških letih mečejo svoje pogubne sence na poznejše življenje, ali pa morda tudi še tedaj tvorijo vso vsebino prostega časa. Ne smete me razumeti napačno!

Vsak človek rabi razvedrilo v taki ali drugačni obliki. Zdrav, pameten šport, dober film, nedolžna zabava — komu bi to branili? Saj to poživlja živce in jih celo usposablja za delo. Kakor pravo zdravilo, ki je v pravi meri rabljeno, prinaša zdravje, medtem, ko donáša napačen lek v prehudi dozi zastrupitev in smrt. Če je človek prenasičen vsega, kar ga odvaja od dela, odkod naj dobi potrebno koncentracijo, ki jo zahteva vsako delo, odkod voljo in veselje?

Mного učiteljic hodi na hrano v gostilno. Tam v gostilniški družbi brezplodno zapravljajo svoj dragoceni čas. Ukraden je študiju praktičnega znanja in poglobljanja vanj. Tudi taka tatvina je greh, morda hujši kot materialna kraja.

Kje je stik šole z domom, posebno z materami in dekleti? Saj se je mestnemu dekletu itak težko vživeti v kmečke razmere in kmečki človek je zelo rahločuten. Takoj spozna ali vsaj podzavestno slutí prepad med seboj in učiteljico. Tedaj je zaupanje zapravljeno za vedno. Brez zaupanja je pa delo v šoli zelo otežkočeno.

Velika rana našega stanovskega življenja je pomanjkanje stanovske vzajemnosti. Poglejmo naokrog po šolah! Upravitelj ponekod ni tovariš svojemu učiteljstvu, ampak demagog, tiran. Učiteljstvo na šoli mu je manj vredno, čuti se vzvišenega nad vsemi, čeprav je morda prav ta upravitelj manj izobražen kot katerikoli izmed njegovih tovarišev in tovarišic na šoli. Nečesa pa gotovo nima: srčne kulture.

In učiteljstvo med seboj! Razcepljeno je: tu dva, tam trije, ki grizejo drug drugega. Učiteljice, žal, mnogokrat igrajo pri teh medsebojnih nepotrebnih sporih prav nelepo, nekrščansko vlogo, ko bi bile vendar one prve poklicane, da spore poravnajo in jih izgleda, ne pa razdirajo. Koliko greha, koliko pohujšanja rodi tako nezdravo razmerje na šoli. Ljudem vse to ne ostaja skrito, saj dostikrat učiteljstvo samo spravlja te zadeve v javnost.

Sem gre še žalostno poglavje v našem stanu. Denuncijacije! Ni ga menda stanu, ki bi poznal tako malo vzajemnosti kot učiteljski stan. Intrigantstvo, denuncijacije, to je plevel, ki se je v naših vrstah tako razbohotil, da ga skoro ni moči izruvati. Treba bi bilo radikalnih sredstev.

Prav tako kvarno je, kjer Cerkev in šola ne delata složno. Krivda je največkrat na obeh straneh. Trpi pa ugled šole in ugled stanu.

Kot sem omenila že poprej, ne nudi učiteljišče dovolj predizobrazbe. Pa če bi bila šolska izobrazba še tako temeljita in vsestranska, življenje zahteva vedno kaj novega. Vsak kraj ima svoje potrebe. Tudi ni mogoče, da bi intelektualce obstal pri tistem, kar mu je dala šola. Zato se je treba vedno spopolnjevati. Človek se mora učiti vse življenje, če hoče napredovati ali vsaj ostati na gotovi višini. Sicer pa postopoma pada in življenje in čas gresta preko njega.

Zgodi se pa mnogokrat, da učiteljica zaide v razmere, ki ji skoro onemogočajo nadaljno izobraževanje. Vzemimo učiteljico na enorazrednici. In koliko je ženskih učnih moči, ki so nameščene na enorazrednicah, kamor prav za prav sodijo le moški. Pouk dopoldne in popoldne, ostali čas pa vzame priprava za pouk, poprava zvezkov, krajevni šolski odbor in poleg vsega še lastno gospodinjstvo. Ni čudno, če se taka reva zvečer ne more posvetiti lastni izobrazbi, saj je telesno in duševno pretujena in zato nezmožna za študij.

V zadnjih letih se res prirejajo razni tečajji, ki jih poprej ni bilo. A tečaj sprejme le omejeno število udeležencev, nekatere pa zopet nimajo sredstev; bivanje v tujem kraju pa stane.

Mnogokrat teh ovir za nadaljevanje izobrazbe ni. Dekle živi iz dneva v dan brez globljih misli. Njeni interesi se sučejo okoli mode in najnovejših filmov; morda jo še zanimajo športne tekme in rekordi. In nikogar ni, ki bi ji dal pobude in ji življenje pravilno usmeril.

Veliko in hudo zlo napravi zdaj bolj kot kdaj poprej — slabo čtivo. Govorjena beseda se razblini, večkrat izgine brez sledu, a tiskana ostane. Trdno se vtisne v glavo in dušo in rodi neizmerno zlo.

Učiteljica navadno nima sredstev, da bi si kupovala knjige. Zato si jih izposoja. Čita brez izbire, kar dobi, za notranjo vrednost knjige ji ni mar. So ljudje, ki z naslado izposojajo knjige, ki bi bile vredne le plamena. Čita jih, ker ni drugega pri roki, ali prav radi tega, ker jo mika vsebina, o kateri je čula, da mi primerna zanjo in sploh ne za poštenega, vernega človeka.

Slabe knjige vsebujejo dvojno zlo. So take, ki z nekaj besedami, vsejanimi tu in tam tako mimogrede osporavajo ali naravnost negirajo verske nauke, ali jih prikažejo povsem v napačni luči. Neveščči bralec zla v njih niti ne vidi. Po malem, kapljo za kapljo kane strup v dušo, dokler je ne prepoji, da niti ne veš, kdaj. Ko bi švigale z bičem ali udarjale s kolom, bi bilo preveč očito in bi ne učinkovalo tako, kot s prikrito tendenco. Posledice so neizogibne. Včasih vstajajo dvomi, večkrat tudi ne, kar je še nevarnejše. Polagoma človek versko otopi. Versko življenje najprej izgubi svojo živahno dejavnost, počasi pojema in večkrat popolnoma usahne.

Mnogo je zopet knjig, ki rušijo moralo. S temi je danes književni trg preplavljen. Morala je v sedanji dobi sploh poglavje zase. Meja med npravnostjo in nenpravnostjo je tako zabrisana, da je težko spoznati, kje neha prva in kje začne druga. Krilatica »nazaj k naravi« je tako varljiva, da mnogokdaj zamegli pogled sicer trezno mislečim. Svoboda, ki si jo dovoljuje današnji svet prav pod pretvezo »nazaj k naravi«, je pogubna, da, naravnost zločin. Pravijo, da je čistemu vse čisto. Pravilno tolmačeno, je to resnično. Nasprotno pa meni ljudska rečenica, da se osmoli, kdor smolo prijema; kdor ima opravka z umazanostjo, se mora končno umazati. To je logična posledica. Umazanosti pa je danes toliko! Ni je panoge, kamor bi se ne bila utihotapila, včasih pod krinko *narave*, včasih pod krinko *umetnosti*. Koliko pomanjkanje morale v obleki, govorjenju in vedenju; pri gledaliških predstavah in na filmskem platnu, v kopalščih in na zletih, v slikah in v tisku!

Zato pa je mladina taka, kakršna je. Zato toliko gorja v družinah; toliko tatvin in goljufij, toliko umorov in ropov.

Čudno bi torej bilo, da bi bila učiteljica obvarovana slabega vpliva nemoralnega čtiva, če ji je to stalna dušna hrana; čudno, če ji moreča slana ne bi opalila duše.

Učiteljica se mora zavedati, da živi dvojno življenje. Ni odgovorna le sama zase, temveč tudi za vse tiste male, ki jih vzgaja in vodi. Zato bodi njeno življenje

jasno in čisto; Kristus govori: »Gorje, kdor enega mojih malih pohujša! Bolje bi bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja.«

Jezus je delal in učil. Kako kratek opis najvzvišenejšega življenja, življenja ki je obsegalo zgolj ljubezen, zatajevanje samega sebe ter delo in žrtev za druge do tiste navečje na križu.

V njem, ki je učenik učenikov, črpaj učiteljica vzpodbude in moči za svoje delo! Njegov nauk naj ti bo vodnik za lastno pot! Le tako bo prav usmerjena. Lahko ti bo delo, pravilno boš pojmovala svoj poklic, ki vsebuje tudi delo in žrtev za druge, pred vsem za tiste male, nebojlene, katerih duše oblikuješ.

Vzgajajmo mladino po božjih postavah! Vcepimo zapovedi božje tako trdno v mlade duše, da bodo za vedno obdržale tam svoje mesto! Le to je trden temelj, na katerem lahko zidamo. Otroci, ki bi znal spoštovati tistih 10 zakonov, ki jih je Bog postavil, bi znal spoštovati tudi svetne postave. Če bi se nam posrečilo vzgojiti rod, ki bi živel strogo po božjih zapovedih, bi bile ječe prazne in red in mir bi zavladal v državi. Zato s tako vzgojo vršimo najvažnejše državotvorno delo.

A pomoči iščimo v Evharistiji, vodimo mladino k evharističnemu Kralju! Prosimo ga, da blagoslavlja nas in naše delo, pred vsem pa te, ki so nam zaupani.

Šola — cerkev — dom so faktorji, ki naj delajo vzajemno. Le tako bo naše delo plodonosno. Potrudimo se, da najdemo ključ do človeških src! Bodimo tovariške! Izogibajmo se vsemu, kar bi kalilo mir na šoli; posredujmo, kjer le moremo!

Skušajmo najti pravi stik z ljudstvom, posebno z materami in dekleti! Splošnega pravila tu ni. Vsak kraj je celota zase; vsak kraj ima drugačne zahteve. Skušajmo biti vsem — vse! *Mnogo* dobre volje — še več resnega dela — *največ* pomoči od zgoraj, pa bo šlo.

Zato ne zanemarimo lastne izobrazbe! Obogatimo si svoje znanje, kjerkoli se nam nudi prilika!

Človek je socialno bitje. Kdor hoče delati med narodom in za narod, za blagor duš, rabi tudi vzpodbude. Zato je prav in dobro, da si poiščemo družino, najbolje med dobrimi tovariši in tovarišicami. Ne izogibajmo se družbe, ki nas duševno dviga! Vsak dober nasvet, vsak lep zgled nam bodi dobrodošel!

Dobro je tudi, če se oprinemo svoje stanovske organizacije. Česar človek sam ne zmore, naredi lahko skupnost. Čim več dobrih delavcev ima organizacija, tem boljša je. Napačno je, če brezbrizno stojimo ob strani in molčimo.

Versko-stanovsko nas podkrepi Slomškova družba. Vsako leto nas kliče neko likokrat na svoja zborovanja. Sledimo ta klic! Mnogo koristnega bomo odnesle na svoj dom.

Knjige naj nam bodo prijateljice v tihih urah! Kadar nas obdaja tišina zimskega večera — morda je malo takih večerov, ki so prav naši — kadar čujemo le utrip srca in tiktakanje ure v samotni sobici, tedaj je pač lepa knjiga najboljši prijatelj. Pravim: lepa knjiga. Izbirajmo izmed lepih najlepše, da bomo imele res bogat užitek in mnogo koristi!

Pred vsem pa ne pozabimo njega, ki sameva tudi v vaški cerkvi! K njemu pohitimo v svojem veselju in v svojih težavah! On nas bo vedno razumel. Tam pri večni luči bomo našle svoje zavetje in dušni mir.

Evharističnemu Kralju naša srca! Evharističnemu Kralju naše delo! Evharističnemu Kralju našo mladino!

b) Gospod, daj mi te vode, da ne bom žejna (Jan 4, 15)

Voda, ki o njej govori Gospod, je milost božja (dejanska in posvečujoča). Nazorno jo imenuje Gospod vodo. Kakor namreč voda telo pere in očisti madeže, tako tudi milost (posredno ali neposredno) opere in očisti dušo greha. Živa pa se imenuje milost božja zato, ker daje človeku nekaj nadnaravnega, kar moremo najbolj primerno imenovati življenje (posvečujoča), oziroma, ker se daje človeku zato, da more svoje življenje uravnati tako, da doseže večno življenje (dejanska). Zato imenuje Jezus milost »vodo, tekočo v večno življenje«. Milost nam dele zakramenti. Zakramenti so v duši nekaj kakor viri, kakor studenci vse potrebne, pa tudi vse zadostne milosti tako, da človeku ni treba iskati pomoči in sredstev drugje. Kakor se voda iz studenca izliva na vse strani, kjer le ni ovir in zaprek, tako se tudi milost razliva v duši in srcu na vse strani, to je za vse potrebe, če le človek milosti ovir in zaprek ne stavi. Vsi zakramenti brez izjeme so viri, studenci milosti, v prvi vrsti pa je vir in studenec »vode, tekoče v večno življenje« zakrament presv. Rešnjega Telesa. V presv. Zakramentu pride v dušo Gospod Jezus Kristus sam »Stvarnik vse milosti«. Tako so z Jezusom v duši vsi zakladi in bogastva milosti, ki se razlivajo po duši v toliki obilici, da ji ni treba zajemati drugje.

Učiteljica more na svojem mestu vršiti zelo idealno in vzvišeno delo. V vsakdanjem življenju opazimo, da se človek kaj rad ozira na druge in opira na avtoriteto, na inteligenta, kako misli, kaj dela. Po njegovem mišljenju se orientira, po njegovem zgledu uravnava svoje življenje. Tako more inteligent s krščanskim, čednostnim življenjem pritegniti boječe in šibke k Bogu, ali pa jih z zlím zgledom odtegniti od Boga. Kar se tiče slabega zgleda (pohujšanja), zadostuje omeniti besedo Jezusovo: »Gorje človeku, po katerem pride pohujšanje« (Mt 18, 7). »Kdor pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi bilo bolje, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja« (Mt 18, 6). O dobrem zgledu pa moremo povedati bolj vesele reči. Če povprašamo župnike po mestih in deželah, bomo dobili različne odgovore. Eni se bodo bridko pritožili, drugi bodo izjavili, da se pritožiti sicer ne morejo, da pa tudi zadovoljni niso z učiteljstvom. Slišali pa bomo tega ali drugega gospoda reči: »Imamo učiteljico, ki je pravi — angel. Vsak dan je pri obhajilu, vsako jutro pri maši, otroke vzgaja tako lepo in vzorno, da bi jih starši bolje ne mogli. Kako se bojimo, da nam jo bodo vzeli!« Prelepa pohvala! Odlično spričevalo! Srečno dekle, kateremu velja! Pa tudi, kako lepo je označeno njeno delo! Angela jo imenuje župnik. Po pravici. Saj je tudi. S svojim lepim čednostnim življenjem vleče človeka k Bogu; to pa je angelsko opravilo.

Naš Bog je Jezus Kristus. V presv. Zakramentu živi in biva med nami. Tu čaka na nas, da nam daje »žive vode, tekoče v večno življenje«. Tako bo torej angel skušal privedi male (po starosti) k presv. Zakramentu s svojim evharističnim udeleževanjem, to je z obiskovanjem presv. Rešnjega Telesa, s prejetjem sv. obhajila, s prisostvovanjem najsvetejši daritvi.

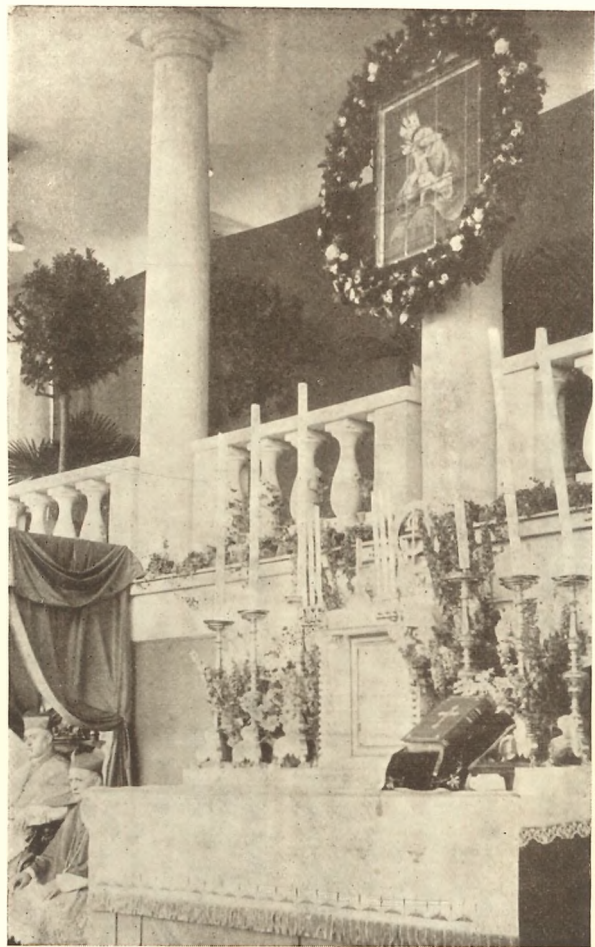
Seveda ima naš angel pri svojem delu navadno izredno težko stališče. Že posvečevanje samega sebe je težko delo, ki zahteva veliko energije, duha in volje. Težko je tudi poklicno delo učiteljice med otroki, zlasti pa je težko in mnogokje zelo otežkočeno vzgojno delo in življenje v katoliškem pravcu. Najhujše za katoliško učiteljico je to, da je v sredi med stanovskimi tovariši in tovarišicami največkrat popolnoma osamljena. Drugačnih nazorov so, drugačnih načel. Zato se je izogibajo, jo prezirajo, jo zaničujejo, jo zapostavljajo, ji delajo krivico. Ta osamljenost more biti

Stotisoč vernikov, zbranih na Stadionu pri slovesni maši kardinala legata

Nadškofje, škofje in visoki cerkveni dostojanstveniki prihajajo v sprevedu k pontifikalni maši papeževega legata na Stadion

Oltar s čudodelno podobo Marije pomagaj z Brezij na Stadionu

Ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman govori med pontifikalno mašo

za njo prava muka: v tej osamljenosti more biti prava mučenica že zato, ker človek čuti, ker človeka boli. Pa tudi zato, ker človek čuti svojo slabost in se zaveda svoje nemoči. Išče jo drugod, pri drugih, v njih zgledih. Ako je ne najde, mora napeti vse moči duha in volje, da ne klone, da se ne zruši. Velikan junak mora biti človek, ki tudi v osamljenosti ne odpove. V taki velikosti, k takemu junaštvu vzgaja človeka milost presv. Zakramenta.

Letos poteče 400 let, od kar sta umrla pod krvnikovo sekiro dva odlična moža, sv. Janez Fischer, škof Rochesterski in pa angleški državni kancler sv. Tomaž More. Na ta dva moža je ponosna ne samo katoliška Cerkev, ampak tudi vsa Anglija. Tudi nekatoliški angleški zgodovinarji ju stavijo med največje može Anglije. Veliko sta trpela v Toweru, ker nista hotela odnehati kraljevi pohoti. V ječi ju je mučil strašni severni mraz, manjkalo jima je potrebne hrane in obleke; najhujša muka je bila njuna strašna osamljenost. Fischer je bil do takrat izmed vseh škofov na Angleškem edini, ki se ni izneveril materi Cerkvi. Odpadli stanovski tovariši so ga obiskovali in ga neprestano nagovarjali, naj sledi njihovemu zgledu. More pa je bil osamljen celo v lastni družini. Odpadla je žena, celo najljubša hčerka Margareta, katero je imel prisrčno rad, je odpadla. Mučenca sta vedela, kje bi dobila moči v tej svoji osamljenosti. More je prejel obhajilo, preden je stopil pred sodnike, ker je vedel, da se v svobodo ne vrne več. Kako rad bi ga prejel še v ječi, če bi ga le mogel! Zavedal se je, da bo zmagal le v moči evharističnega kruha. Fischer je v svoji osamljenosti tako hrepenel po maši in po obhajilu. Ni mu bilo dano. Zmagal pa je, krepilo ga je duhovno obhajilo.

V svoji osamljenosti najde moči in tolažbe dobra katoliška učiteljica prav pri evharističnem Jezusu. Obišče ga v cerkvi. Glej, saj je tudi Jezus osamljen! Prejme ga v obhajilu: v njenem srcu je Jezus, Bog njen. Kdo bo rekel, da je osamljena? *Moj Bog in moje vse!* In z Jezusom so pri njej in okoli nje sveti angeli božji, Jezusovo spremstvo, njeni najboljši stanovski tovariši. Kaj ne odtehta, kaj ne nadomesti ta odlična družba vsake druge tovarišije?

Pri evharističnem Jezusu pa najde katoliška učiteljica tudi poguma zoper napade, zasmehovanje, zapostavljanje, pritisk, krivice, kar je premnogokrat delež katoliškega učiteljstva.

Kako pogumna more biti tudi slabotna ženska, vemo iz evangelija. Za časa Jezusovega trpljenja in smrti igra ženska čudovito lepo vlogo. Možje so se zbal. Zapustili so Jezusa, se poskrili. Žena pa se ne zboji, pride na dan, vstopi neustrašeno na stran Jezusovo. Pred vsem svetom in očitno sočustvuje z Jezusom in spremlja Jezusa na zadnjem potu. Na potu sramote in ponižanja gre z njim na morišče in vztraja poleg križa, dokler Jezus ne izdihne. Vsem na čelu stopa v tej junaški, neustrašeni četi najsvetejša nebeška mati Devica Marija. V očeh vsega ljudstva mati zločinčeva. Kako je ponižana!

Tudi dandanes je Jezus zavržen od novodobnih poganov in brezbožnikov. Ne maramo zanj, je njih geslo; proč z njim, na križ z njim, so njih zahteve. Kaj te ne mika stopiti na stran Jezusovo kot te žene iz Jeruzalema z najsvetejšo Devico na čelu? Seveda te mika, vsakogar, ki čuti z Jezusom, mika. Dobre, stopi! Poguma ti daje Jezus v Zakramentu. Nič ne daje vojaku več poguma kot zavest, da se vojskuje za pravično stvar, kot okoliščina, da se vojskuje pod poveljnikom, ki je še vedno zmagal. Tvoja stvar je pravična in na tvoji strani je Jezus, ki je premagal svet. Zaupaj! Gotovo zmagáš tudi ti. Morebiti, da, gotovo boš trpela. Tolažba pa ti bodi zavest, da si, čim več trpiš, tem bolj podobna Jezusu in zato tem dražja, tem ljubša Bogu in Mariji!

Samarijanka je prosila Gospoda: »Gospod, daj mi te vode, da ne bom žejna in ne bom hodila sem zajemat!« Tebi ni treba tako prositi, studenec žive vode, tekoče v večno življenje, je zate že pripravljen in ti je vsak čas dostopen. Presv. Rešnjé Telo je. Pristopaj torej! Zajemaj!

c) Sin človekov ni prišel, da bi se mu streglo, ampak da bi on stregel (Mt 20, 8)

Sv. pismo nam razkriva dela božje ljubezni in nam pove, da je Bog svet tako ljubil, da je poslal svojega edinorojenega Sina, da bi se mihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, temveč imel večno življenje. Sin božji se je učlovečil, da je s svojim življenjem, s svojim naukom, s svojo molitvijo, s svojim trpljenjem in smrtjo in s svojim vstajenjem prinesel dušam nadnaravno življenje milosti in s tem omogočil, da človek doseže tisti namen, za katerega je ustvarjen — večno življenje. Sin človekov ni prišel zato, da bi se mu streglo, ampak, da bi on stregel.

1. Prinesel nam je milost in z njo nadnaravno življenje duše, združene v ljubezni z Bogom. Nadnaravno milost nam podari že pri krstu in božja volja je, da to milost ohranimo vse življenje in stopimo z njo nekoč pred sodni stol božji. Ko podaja mašnik krščencu belo obleko, moli: »Sprejmi belo oblačilo in ga prinesi brez madeža pred sodni stol, da boš imel večno življenje.« Botru pa podaja gorečo svečo z besedami: »Prejmi gorečo luč in neomadeževan varuj svoj krst; spolnuj božje zapovedi, da boš, ko pride Gospod na svatbo, mogel skupaj z vsemi svetniki na nebeškem dvoru iti Njemu naproti in boš živel na vekov veke.«

Veliko nalogo naloži Bog človeku pri krstu. Ta velika naloga pa zahteva našo resno skrb za dušno življenje. Prav to je poudarjal Zveličar sam, ko je govoril: »Kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi!« In zopet drugič je rekel: »Nebeško kraljestvo silo trpi in le silni ga bo dosegel.« Zato je človeku potrebno, preden vstopi v življenje, vestne, dobre, temeljite vzgoje, ki mu pomaga to najvažnejšo življenjsko nalogo izvršiti in mu je svetla vodnica na poti k vzvišenemu smotru. Ta vzgoja mora trajati leta in leta, zakaj usmeriti moramo vse zmožnosti v to, da se vedno bolj in bolj zaveda važnosti svojega življenja in spozna resnični pomen človeškega življenja. Tako vzgojo more dati poleg dobrih, vernih staršev in Cerkve edinole krščanska šola. Jasno je, da je le tista vzgoja pravilna, ki upošteva vse naloge in dolžnosti, ki jih ima človek tukaj na zemlji. Med vsemi dolžnostmi pa je prva in mora biti prva ona, ki jo imamo do svojega Stvarnika — do svojega Boga. Ima gotovo tudi človek druge velike in važne dolžnosti, ki jih mora izpolnjevati. To so dolžnosti do države, do svojega bližnjega, do domačih, dolžnosti v svojem stanu in poklicu. Tudi teh dobro vzgojen človek ne zanemarija, temveč jih vestno izpolnjuje, tako da je dober katoličan tudi v tem lahko zgled drugim.

Človek, ki bo vzgojen v dobrega, vernega, Bogu zvestega človeka, bo tudi dober državlján, na katerega se bo država vedno in povsod lahko zanesla, kajti kdor je zvest Bogu, je zvest tudi državi. Tak človek pa bo tudi dober v domači družini, bo dober svojemu bližnjemu, ker bo zajemal moč iz vere, zavedajoč se Kristusove zapovedi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe!« Jasno je torej, da more le dobra krščanska vzgoja človeka prav pripraviti za življenje in da se zato taki vzgoji nikoli in nikjer ne smejo staviti ovire. — Človeku je Bog dal dolžnosti, toda dal mu je tudi sredstva, ki mu pripomorejo, da te dolžnosti lažje izvršuje. Med ta sredstva spada najprej dobra, krščanska vzgoja. Vzgojiteljice nismo samo dolžne, da otroke same

tako vzgajamo. Dolžne smo tudi delovati na to, da vsi vzgojni činitelji delujejo na podlagi krščanskih načel, ker le s tako vzgojo polagamo trdne temelje in pripravljamo mladini in domovini srečno bodočnost. Zato obljubimo danes, da bomo vedno delovale za tem, da bo našim šolam kraljeval evharistični Kralj in da bomo po svojih najboljših močeh skrbele, da zato pridobimo vse tiste vzgojitelje in vzgojiteljice, ki še mislijo drugače in še ne morejo prav spoznati Boga v vsej njegovi dobroti.

2. Človek je nagnjen k slabemu. Tako nam pravi naša vera, tako nam velikokrat slika na živih primerih sv. pismo, tako nas uči skušnja in življenje. Celotno nekristjani so prišli do tega spoznanja, saj je pisal rimski pesnik Ovid: »Vidim to, kar je boljše, sledim pa slabemu.« To človekovo nagnjenje k slabemu otežkoča vzgojo, a prav to dejstvo napravi vzgojo tako važno. Slabemu, oziroma njegovemu vplivu je podvržena zlasti mladina, ker je neizkušena in zelo dostopna zunanjim vplivom. Sv. apostol Pavel je prosil Boga, ko je čutil v sebi neko silo, ki ga vleče v slabo, naj ga reši, pa je dobil odgovor, da mu zadostuje milost božja. S to milostjo moramo sodelovati pri vzgoji mladine, da mladino podpremo za boj, ki jo čaka v življenju. Dvojno delo imamo pri vzgoji: da slabo odstranjujemo in dobro podpiramo. Zahteva pa to delo veliko skrbnost in natančnost. To delo je podobno delu, ki ga ima vrtnar, ki mora na mlade rastline obračati posebno pažnjo, jih skrbno negovati in jim prilivati, dokler ne dobijo v zemlji moči, da trdno stoje in uspevajo.

a) Kako zatiramo slabo? Slabo je v človeški naravi sami, v kolikor je nagnjena k slabemu. Je pa tudi zunaj človeka. Nagnjenje k slabemu v človeški naravi se ne da izrezati iz narave kakor pri operaciji izreže zdravnik to, kar škoduje človeškemu organizmu. Mi sami moramo skušati to nagnjenje zmanjšati s tem, da skrbimo, da pridobivajo na moči dobre strani in moči v človeku. Prav zaradi nagnjenja k slabemu pa imajo zunanji slabi vplivi zlasti v mladosti na človeka veliko moč. Prof. dr. Kniewald, katehet v Zagrebu, je na podlagi izjav svojih gojenk izdal knjigo, v kateri podaja izjave mladine same, kako kvarno vplivajo nanjo različni zunanji vplivi. Ko našteva različne vire slabega in škodljivega vpliva, se pred nami razvršča cela množica pogubonosnih oblakov, ki grozijo, da vržejo iz sebe točo pogube na ubogo človeško dušo.

In kateri so ti slabi vplivi, ki nas najbolj ovirajo pri vzgoji? Ali naj naštejemo vse? Ali jih sploh moremo vse naštet? Zato se ustavimo le pri nekaterih, ki jih srečujemo dan za dnem.

Pred vsem je slab vzgled odraslih. Koliko slabega se marsikateri otrok nauči prav v domači hiši, če sta oče in mati, ki bi morala biti angel varuh svojim otrokom, tista, ki z lastnim življenjem otroka navajata v slabo. Koliko otrok se že doma priučijo bogokletstva, nemorale, dobiva že doma v roke slabo čtivo, ki podira vero in moralo. Pa če je tudi otrok zavarovan doma pred slabim, koliko nevarnosti ga čaka zunaj domače hiše. Ulica, kino izložbe, kino predstave, do katerih ima otrok tolikokrat dostop. V koliko krajih, zlasti v predmestjih in trgih, je otrok gospodar ulice, kjer počenja, kar se mu ljubi. Nihče se ne zmeni zanj in dobe se starši, ki jim je najljubše, če otroka ves dan ni doma. »So mi vsaj s poti in me ne ovirajo pri delu,« slišimo govoriti celo matere. — Velik škodljivec pri vzgoji današnje mladine je pomanjkanje pokorščine. Mladina vzgojena v vojnih letih, ki je danes dorasla, daje največji odstotek prirastka zločincem. Prav množično se ropi, poboji, umori so velika šola, v kateri se današnja mladina uči prezirati greh in se navduševati za različne zablode in zločine. Ali moremo kratkomalo odpraviti tak vpliv? Žal, ne. Ne moremo ga povsem odpraviti, pač pa moremo to zlo zmanjšati.

b) Zmanjšamo pa to veliko rakovo rano z versko vzgojo mladine. Čim večji je vpliv slabega, tem večja mora biti naša skrb, da mladino branimo pred slabim vplivom, prav tako, kakor se mora braniti domovina pred najhujšim sovražnikom. Utrjevati moramo dobro v mladih srcih; pripomoči, da se v mladini krepi življenje v milosti božji. Odkod pa bomo zajemali moč v tem boju proti zlu, ki preti mladini? Bog sam nam kaže vir, iz katerega naj zajemamo. Ta vir je deset božjih zapovedi. Te zapovedi obsegajo vse, kar naj človek izpolnjuje tu na zemlji, da doseže to, za kar je ustvarjen. Božje zapovedi nam kažejo naše dolžnosti do Boga, do predstojnikov, do samega sebe in do bližnjega. Učijo nas verovati v Boga, upati vanj, ljubiti in moliti ga, častiti njegovo sveto ime, posvečevati njemu posvečene dni. Učijo nas spoštovati avtoriteto, avtoriteto staršev, predstojnikov, cerkvene in svetne oblasti. Učijo nas spoštovati svojo dušo in telo, ker nista naša lastnina, temveč last Stvarnikova, last božja. Učijo nas spoštovati bližnjega, njegovo življenje, njegovo lastnino, njegovo dobro ime. Božje zapovedi pa posegajo še globlje, ko nas učijo ne samo z dejanjem prestopiti to spoštovanje, temveč tudi v mislih in željah živeti po smernicah božjih zapovedi. Zato dobivamo v desetih božjih zapovedih ves načrt krščanske vzgoje. Če smo res pravi vzgojitelji, se zavedajmo, da moramo vzgajati po tem načrtu, da bodo oni, ki jih mi vzgajamo, imeli trdno podlago in trdno oporo v življenju in bodo znali živeti. Kristus je rekel mladeniču: »Če hočeš iti v življenje, spolnjud zapovedi!« Zato danes obljubimo Kristusu Kralju, da hočemo ustanoviti v otroških srcih, kraljestvo božje; ustava temu kraljestvu pa bo deset božjih zapovedi.

3. Tovarišice, to je naša naloga, naša dolžnost, dana nam od Boga. On nas je poklical za vzgojiteljice, poklical je nas v stan, ki je za duhovniškim stanom sicer najtežavnejši, a zato tudi najlepši. Zato pričakuje od nas, da bomo ta svoj poklic vršile z vso vnemo. Odkod bomo zajemale moč, da zvesto vršimo sveto nalogo? Kristus je bil največji vzgojitelj in najboljši prijatelj otrok. On je rekel: »Pustite male k meni, ker njih je nebeško kraljestvo.«

a) Da moremo prav vzgajati, moramo imeti moč in ljubezen. Kje hočemo oboje iskati drugje kakor pri njem, ki je največji vzgojitelj in prijatelj otrok. Zato moramo me biti Kristusove, zajemati moramo moč tam, kjer nam jo Kristus podaja — v tabernaklju. Evharistični Kralj mora biti tudi kralj naših src. Tam, kjer se dobiva moč, pred katero se trese pekel, tam bomo tudi me zajemale moč. Pred to močjo klone tudi hudobija sveta in mora se umakniti, prepustiti prostor dobremu. Dobile pa bomo tudi moč, da ne bomo samo dobre vzgojiteljice otrokom, temveč, da bomo med nami samimi apostoli dobre vzgoje. Tudi med nami se zgodi, da nekatere radi skrbi in dela klonejo, pa včasih ne najdejo takoj poti k pravemu studencu, kjer izvirata moč in ljubezen. Bodimo takim vodnice, vodimo jih k njemu, ker jim hoče dati opore in moči.

b) In zopet druge najdemo, ki nad odgovornosti polnim delom vzgoje obupavajo, češ, kljub pažnji in skrbi, kljub vestnemu delu nimam uspehov. Vlijmo takim poguma, kažoč jim na zlata vratca tabernaklja, kjer naj zaupno potrkajo, saj je Jezus obljubil: »Trkajte in se vam bo odprlo, prosite in boste prejeli!« Nihče, ki vanj zaupa, še ni bil osramočen, nihče še ni odšel praznih rok. Tembolj se bo usmilit nas, ki smo poklicane biti vodnice drugim.

4. Od Kristusa bomo tudi zajemale moč, da bomo otrokom, ki jih vzgajamo, prave duhovne matere. Kar je v družini mati svojim otrokom, to bodimo me otrokom v šoli kot dobre vzgojiteljice svojim učenkam. Ljubeznivo jih bodrimo, jim pomagajmo, razumimo jih in pred vsem, bodimo jim same dober zgled. Kakor jih učimo

in vzgajamo, tako delajmo tudi same. To bodo otroci videli, bodo spoznali, zato nam bodo zaupali, se nas bodo oklenili z vsem srcem in šola jim bo postala drugi dom. O takih vzgojiteljih veljajo svetopisemske besede: »Oni pa, ki vzgajajo, se bodo svetili kakor svetle zvezde na nebu tisti dan, ko bo Bog sodil žive in mrtve.«

Vsaka naša molitev za one, ki jih vzgajamo, jim bo prinesla blagoslov. Tako bomo prave duhovne matere in naše duhovno materinsko delo bo v svojem uspehu trajalo preko groba. Ne bomo zastoj živele. Naše življenje bo rodilo blagoslov in marsikdo bo še hvaležno molil za nas, ko nas bo že davno pokrivala črna zemlja. Obljubimo danes Kristusu Kralju, da se bomo rade zatekale k njemu ter iz tabernaklja zajemale moč, da bomo kos teži nalogi, ki nas čaka. Tako bomo lahko nekoč pred sodnim stolom večnemu Sodniku hvaležne pokazale na armado, ki je bila nam izročena v varstvo in vzgojo, rekoč: »Glej Gospod, vse, katere si nam izročil, smo ti privedle nazaj, sprejmi jih, ker vsi, prav vsi so tvoji!«

č) Slovesna obljuba učiteljic

Predsednica: Da naša premišljevanja s sklepi potrdimo in zaključimo, bomo položile slovesno obljubo, da hočemo vse temeljne nauke, ki smo jih danes slišale, v življenju dosledno izpolnjevati. Prosim, da vse vstanete, besedilo obljube spoštljivo poslušate in na stavljena vprašanja vse naenkrat glasno in razločno odgovarjate: Obljubimo. Zastopnika škofa p. Odilona Me-
kindo pa prosim, da našo obljubo prečita in jo sprejme.

Duhovnik: Med pripravami za ta kongres presvetega Rešnjega Telesa ste dokazale trdno voljo in veliko navdušenje za delo po navodilih sv. očeta za pokristjanjenje vsega življenja, za pridobitev tistih, ki so se v današnji razdvojenosti, sedanjem materialističnem duhu in splošnem modernem poganstvu od Cerkve oddaljile. Da bo to vaše delo uspešno, vaši napor in vaše žrtve v tej Katoliški akciji blagoslovljeno, je potrebno, da s slovesno obljubo to svojo odločno voljo potrdite. Zato vprašam:

1.) Ali obljubite:

da boste krepile v sebi in svojih tovarišicah resnični krščanski čut, ki daje človeku smisel za višje reči;

da boste v svojem poklicnem delokrogu in kamor sega vaš socialni vpliv, odločno odstranjevale vse npravne nevarnosti;

da boste kot krščanske vzgojiteljice skrbele za dušno in telesno srečo njih, ki so vam izročeni;

da boste delale za pravo praznovanje nedelj in praznikov ter z zgledom podpirale farno skupnost in dušnega pastirja;

da boste najskrbneje varovale svojo dekliško čast in sveto čuvalle čistost duše in telesa, temelj in pogoj družinske in vse življenjske sreče;

da boste z zglednim življenjem podpirale vaše poklicno delo, ki naj bo vaša častna dolžnost ter plemenita služba Bogu in družbi.

Ali obljubite? — Obljubimo.

2.) Ali obljubite:

da se boste v socialnih vprašanjih ravnale po nauku sv. očeta, postavljenega učenika in sodnika v nrvnih in zato tudi socialnih stvareh;

da se boste zlasti spoštljivo držale Pijevih okrožnic o ureditvi družbe, krščanskem zakonu in krščanski vzgoji otrok;

da boste kot katoliške vzgojiteljice odločno in dosledno izpovedovale vso in celo krščansko resnico ter nič ne popuščale zmotam boljšeizma, verskega liberalizma in individualizma;

da boste v svoji katoliški dejavnosti kot strnjena disciplinirana vrsta odklanjale razdiralno kritiko ter zvesto čuvale avtoriteto in skupnost;

da boste pokorne svojemu škofu in Kristusovemu namestniku papežu.

Ali obljubite? — Obljubimo.

3.) Ali obljubite:

da boste živele iz vere v odrešilno moč presvetega Rešnjega Telesa;

da boste zato pogosto, vsaj za hip obiskale svojega božjega prijatelja v tabernaklju;

da boste pri maši ne le vsako nedeljo in zapovedan praznik, ampak po možnosti tudi med tednom;

da boste prejemale same, in skupno z mladino pogosto Jezusa v R. T., da boste močne in strašne za hudobnega duha, njegove sile in pomočnike.

Ali obljubite? — Obljubimo.

Duhovnik: Ko sprejemam to vašo slovesno obljubo, izročam vas in vse udeležence evharističnega kongresa ter vse vaše mile in drage posebni zaščiti Marije Pomočnice na Brezjah, da bi po njeni priprošnji srečno živele in to obljubo zvesto izpolnjevale.

Predsednica: Zaključim zborovanje in vas prosim, da skupno zapojemo himno »Povsod Boga«.

Po mogočni pesmi so zborovalke zapuščale zborovališče vse vnete v svetem ognju za visoko poslanstvo katoliške učiteljice in vzgojiteljice, vse prerrojene v trdnih sklepih za poglobljeno delo in lepo življenje. Naj Vsemogočni blagoslovi prizadevanje, da bi sadovi kongresnega zborovanja zoreli še poznim rodovom slovenske mladine.

Stanovsko zborovanje katehetov

Istočasno kot so se vršila zborovanja za posamezne stanove po raznih ljubljanskih dvorana, so se v Marijanišču zbrali dne 29. junija k svojemu zborovanju tudi jugoslovanski veroučitelji.

Tekom zadnjih let bolj in bolj raste stanovska zavest med katoliškimi kateheti v Jugoslaviji, tako srednješolskimi kot osnovnošolskimi. O tem pričajo njihova stanovska društva v vseh središčih države, njihova glasila, dalje skupna zborovanja, kakor tudi manjši sestanki in posvetovanja. Dasi je bilo za leto 1935. določeno skupno zborovanje katehetov v Splitu, kateheti niso mogli mimo največje verske manifestacije v državi, mimo II. evharističnega kongresa v Ljubljani. Opustili so za to leto splitsko zborovanje in v kongresnih dneh priredili svoj posebni sestanek, ki ga je v tehničnem in programatičnem oziru pripravilo ljubljansko katehetsko društvo pod vodstvom predsednika prof. Jerneja Pavlina.

Na zborovanje je prišlo kakih 70 katehetov, zastopnikov vseh katehetskih skupin v državi, ki naj bi razpravljali o svojih posebnih vprašanjih, seveda vse v svitu Evharistije. Zborovanje je počastil in bodrilno vzpodbudil škof dr. Dionizij Njaradi, vodil ga pa je po želji vseh navzočnih prof. dr. Nikola Kolarek iz Zagreba.

Prvi referat (O evharistični vzgoji mladine) je imel v hrvatskem jeziku prof. dr. Matija Markov iz Varaždina, ki je izvajal:

Euharistični odgoj mladži

1. »Pokvarena mladž!« Taj naslov dobiva mladž u pismu i riječi danas, dobivala ga je prije, a tako će biti uvijek. Teško je ocijeniti ispravnost te optužbe. Jedno će biti istinito, da se na mladži opažaju dobre i zle kvalitete jasnije i brže, nego na odraslima. Mladž je iskrenija, otvorenija, primitivnija, pa zato i svoju zloću manifestira smjelije i surovije, ne zna govoriti u rukavicama. Istina će biti i ovo: da se u dječjim duševnim manifestacijama oglašuju — u surovijem obliku — ponajviše duševne kvalitete dječje okoline, duh i mišljenje odraslih. Jabuka ne pada daleko od stabla. U mladži tako često otkrivamo sami sebe, vidimo se kao u zrcalu. Zato je osuđivanje mladži osuđivanje nas samih.

A kakvi smo mi? Mislim, da imadu pravo oni, koji govore s Papinijem, da je naša generacija najgora u historiji. Niklo je sjeme davno posijano i dobro zaliveno raspojasanim idejama francuske revolucije. Nikad se nije čovjek borio direktno proti Boga i proti prirodnog poretka tolikim bijesom i tolikim bizarnim sredstvima kao danas. Danas imadu u rukama vodstvo svijeta oni liberalni i buntovni elementi, s kojima se borile u našem djetinjstvu katoličke ideje. Vodstvo svijeta imade danas bezboštvo, sila i materializam s mašinom. A mladž je dijete tih vođa, toga modernoga razvratnog duha. Ipak nije poput oca. Bolja je! Zgrozila se nad bezboštvom

i ne slijedi ga. Istina: jedan manji dio mladeži jednak je nevaljalim ocima, drugi veći dio stoji pasivan, neodlučan, treći dio sačinjavaju apostoli Isusovi. Ima i tu po koji mali Juda, ali uza nj su dobra djeca Božja.

U vijeku onog liberalnog požara crkva raspaljuje vjerne duše ljubavlju Srca Isusova, a papa Pio X. vodi crkvu k središtu kraljestva Isusova, k Euharistiji. Mladež se približava Euharistiji i Euharistija spašava od propasti ljudski rod. Isusovo Srce osvaja mladež, mladež: djecu loših otaca, okruženu tolikim zamamnim sredstvima, da se čovjek čudi, kako im mlada krv može odoljeti, a da ne postrada.

2. Crkva, učiteljica i vođa naroda, pokazala je, gdje je spasenje ljudima. Pokazuje, što treba činiti, da se spasi mladež, da se odgoje bolji ocevi budućih boljih sinova. Tko ljubi bližnjega, crkvi i Boga, poći će na posao po uputama crkve: Spasavati mladež! Uspjeha će biti kod one, koja stoji neodlučno. Treba reći: Što stojite ovdje vazdan besposleni? Ta nas mladež upravo čeka, da je povedemo k Isusu. I nikad ne ćemo moći reći, da smo dovoljno učinili na tom polju. U vjerskoj odgoji ne dolazimo nikada do kraja. Potrebna je dobrima, mlakima i zlima, a i — nama!

3. Kako ćemo raditi? Upotrijebit ćemo natprirodna i prirodna sredstva, da privedemo mladež k Euharistiji, a privedenu učiniti aktivnim suradnikom s Isusom. Od natprirodnih pomagala za odgoju mladeži spomenuo bih na prvom mjestu molitvu. Moramo se moliti za mladež, a tom ćemo molitvom više zavoliti mladež, a onda se još više moliti. Sv. oficij — osobito svetaca mladeži — prikazati Bogu za mladež. Molitvu treba i organizirati: složiti mladež, da se moli za svoje drugove i prima za njih sakramente i prinosi žrtve. Poticati roditelje i dobre vjernike, da se mole za mladež svoju i tuđu. Ovamo spada i vjerska pouka i mrkanje na primanje sv. sakramenata. Liturgijska pouka opominje, mrka, sili na primanje sakramenata, napose sv. pričesti, tog izvora života i svetosti.

Više će biti uspjeha, ako se natprirodna sredstva združe s prirodnima. To je u glavnom pouka, predočivanje raznih motiva.

Ništa nije u mladom čovjeku jače od želje za napretkom, osvajanjem prvih mjesta. To prirodno svojstvo treba upotrijebiti i za natprirodni svijet, za želju osvajanja prvih mjesta u nebu. Sva pedagogija svraća pažnju na mladenačko guranje naprijed i donosi nebrojene motive za sokolenje mladeži i oduševljavanje za ideale. Samo jedno ne može dati pedagogija. Dođu momenti, kad i jaki mladi čovjek mora reći: dalje ne mogu. Onda vrijedi samo Pavlova: »Sve mogu po onom, koji me jača!« Sve mogu! Idealna lozinka za mladog čovjeka. Po Bogu, po Božjoj milosti; po Isusu i s Isusom mogu se uspjeti do heroizma. Zagrebačka prva sinoda citira Lacordaira: »Nije moguće procijeniti u kršćanskom življenju učinak barem jedne dostojne sv. pričesti.« Zato traži, da se uloži sav trud, kako bi se mladež teoretski i praktički uputila u štovanje presvetog Sakramenta.

Lako je mladež uvjeriti iz osobnog iskustva, da je najteže pobijediti samoga sebe i da je ta pobjeda najljepša i najčasnija. Ipak je nemoguća uvijek bez pomoći Isusove, bez Euharistije, anđeoske hrane odabranog puka.

Mladež ne trpi ponizivanja. A plemeniti ponos držat će je na visini. Naći će se uvijek motiva za plemeniti ponos. Jedan je: potomci ste onih djedova, koji su umirali za krst časni. Mladež ne smije sramotiti časnu uspomenu djedova, nego mora biti krv njihove krvi, vojevati na istim bojištima za iste svetinje. Zato u boj na vruga i neprijatelje Božje!

Moderna mladež ne voli i ne zna mnogo teoretizirati. Voli konkretno i praktično. Zato će veselije i radije pristupati sv. Euharistiji, ako joj se daje konkretna

nakana, motiv za sv. pričest. Pričest ćemo se za: vaše drugove, roditelje, domovinu, misionare, crnce, dobar napredak u školi. Takva nakana privuče i mlake, koji se nijesu kanili pričestiti.

4. Pouka o svetoj Euharistiji neda se iscrpsti. »Usuđujem se ustvrditi, da Bog nije mogao više dati, makar je svemogući; nije znao više dati, makar je sveznajući, niti je imao što više dati, makar je sve njegovo,« veli veliki sv. Avgustin. A mi često u godini dana nemamo propovijedi ni egzorte o tom najvećem Sakramentu. Sve što jesmo i imamo, od njega je. Najveće radosti čistoga srca imali smo na toj nebeskoj gozbi. »Gospodin anđela postao je čovjek, da može čovjek uživati anđeosku hranu,« kliče u sreći sv. Avgustin. Iz najdubljih nas ponora izbijene, izranjene i zaplakane podizao je taj jaki Sakrament. Sva naša lijepa i dobra djela, svi uspjesi i slava grijala se na euharističnom suncu. Pa kako to, da usta ne govore o onom, česa su puna srca?

5. Poznat je dječji apostolat i radosti apostolata. Dječji apostolat može danas donijeti mnogo uspjeha. Djeca dobro na svoj način razumiju Isusa i osvajaju svojom jednostavnošću srca svojih drugova, a i starijih, odraslih ljudi za Isusa. Apostolat propagira napose Katolička akcija. Dječji apostolat uspijeva ondje, gdje se odrasli jedva snalaze. Jedina se majka znade služiti sličnim metodom. Djeca pokazuju, gdje treba početi euharistijskim uzgojem, u kojoj dobi su djeca sposobna za sv. pričest. Vrlo rano kod jednih, ali ni kod kojih ne baš prekasno. Vrlo rano razlikuju djeca: ono što smiju činiti i ono što ne smiju činiti; zgražaju se i rasplaču nad nevaljalštinom odraslih i sama se bore s »hoću i neću«. Lako će se odlučiti za Isusa i dobiti od njega blagoslov. Možda odlučan za cijeli život i vječnost. Rano je potrebna Isusova pomoć.

Što je monstranca bez Euharistije, što je crkva bez Euharistije, to je i kršćanin bez Euharistije, to je napose mladež bez Euharistije. To je mladež bez duše i bez života. Praznina!

Pomozimo Isusu, da osvoji našu mladež, onda je i naša budućnost u rukama Isusovim!

Kot koreferent je dopolnil to predavanje znani katoliški pedagog *prof. Ivan Bogovič* iz Maribora z naslednjimi mislimi:

Evharistija — rešitev sodobne življenjske problematike

Sodobno življenje nosi znake težkih notranjih kriz. Neurejenost in divjo medsebojno borbo sil, ki soustvarjajo življenje, opazujemo lahko povsod. Zelo zanimive in poučne so v tem oziru ugotovitve dinamične psihologije. Njena diagnoza sodobne življenjske dinamike ugotavlja, da se uveljavljajo v sodobnem življenju vse preveč sile, ki ne gradijo, temveč razdirajo in upropaščajo. Vse preveč se uveljavlja v sodobnem življenju telesnost. Fiziokratizem, ki precenjuje telesnost in njene sile, ustvarja pravcato anarhijo v sodobni kulturi ter utira pot rafinirani materializaciji celotnega življenja. Senzacionalnost, zadovoljevanje teženj, porajajočih se iz sfer telesnosti, preračunjenost na telesno ugodje, nasičevanje lakomne telesnosti, ali niso to značilni pojavi v sodobnem življenju? Ali ni postalo vse to nekako merilo, po katerem se ocenjuje porabnost vsega, kar ustvarja življenje na različnih poljih. Mnogi se zavedajo nevarnosti, ki preti sodobni kulturi od nenormalno visokega vpliva telesnosti in pozivajo k poduhovljenju. Trudijo se, da bi iztrgali duha iz

okov telesnosti in ga dvignili h gospodstvu nad telesnostjo in materijo sploh, toda njih naporji ne rodé mnogo sadov, ker jim manjka sredstev, ki bi oprostile duha — in mu dale moči, da vlada in oblikuje sile, porajajoče se iz telesnosti.

V sodobnem življenju ugotavlja dalje dinamična psihologija močan porast vpliva iracionalnih sil. V dobi, ko postaja nemoč in pogubnost enostranskega racionalizma vedno bolj očita, pričakujejo mnogi novih, svet preoblikujočih sil iz iracionalnih sfer. Odprimo vrata na stežaj, tako pravijo, silam, ki se skrivajo v podzavestnih globinah, in življenje bo zadobilo kmalu pravilnejšo vsebino in pravilnejše oblike. Dejstvo pa je — dinamična psihologija in posebno še psihoanaliza ga ugotavlja — da so v sodobnem življenju iracionalne globine povečini najgrše zagreznice, kjer je zbrano vse, kar je sprostilo v zadnjih stoletjih napačno oblikovanje in sistematično potvarjanje človeka — abnormalnega in destruktivnega v njegovi osebnosti.

Sodoben človek je v svojih podzavestnih globinah, v svojih najglobljih in najtajnejših emocijah potvorjen in zastrupljen. Merodajni vzgojitelji in socialni reformatorji opozarjajo zato čisto pravilno, da je izčiščenje in preoblikovanje podzavestne dinamike v duševnosti sodobnega človeka ena najvažnejših vzgojnih in socialno reformnih zadev. Poudarjajo pa tudi, da vlada v vprašanih racionalno — iracionalno, njene medsebojne odvisnosti, povezanosti in medsebojnega vplivanja velika nejasnost ali vsaj nepoznavanje in neupoštevanje dinamično psihološke zakonitosti. Kdor pričakuje, da morejo edino le sile, porajajoče se iz iracionalnih sfer, pravilno oblikovati življenje, se moti prav tako kakor tisti, ki pričakuje rešitev življenjske problematike od hladnega, enostranskega razumarstva.

V prvem kakor drugem primeru je struktura življenjskih sil okrnjena, raztrgana. Ni pravilne sinteze in pravilnega razmerja med silami, ki se spajajo v življenjsko aktivnost. Enostranska, psihološko pogrešena polariziranost ustvarja potvorjene življenjske oblike, kakor jih lahko opazamo v neštetih pojavih sodobnega življenja. Podzavestnost ni rezervoar, kjer bi bile zbrane stalno le najboljše sile človeške osebnosti, temveč je odložišče vseh mogočih doživetij, teženj in nepravilno rešenih konfliktov. Vse to tone v podzavestne globine in ustvarja svojevrstno dinamiko sedaj konstruktivno, sedaj destruktivno, kakor so pač elementi, ki jo soustvarjajo. Podzavestnost je teren, ki ga je treba obdelovati; pri sodobnem človeku mogoče bolj kakor kdaj prej. Krščanstvo si je utrlo pot tudi v te težko dostopne globine, jih očistilo in izoblikovalo v njih čisto svojevrstno dinamiko! Kjer je ta, tam je prodor teh sil ne le pomlajenje, temveč rešitev za celotno življenje.

Zelo težke krize povzročajo v sodobnem življenju neobvladovano nagonstvo. Avtonomnost nagonstva, kakor jo propagira liberalizem in razne druge struje naturalizma, povzročajo težke zmede v sodobnem življenju. Spolni nagon postaja divja, destruktivna sila, ki uničuje najdragocenejše življenjske moči ter ruši temelje pravilno urejenega skupnostnega življenja. Laicistična spolna etika in pedagogika se trudi, da bi uredila spolno življenje, a njena etična in vzgojna načela ne zmagujejo teh divjih sil.

Veliko konfliktov povzročajo v sodobnem življenju tudi nagon uveljavljanja lastne samobitnosti — neizčiščen, brezobziren individualizem.

Ta teženja koreninijo globoko v človeški naravi in posegajo dostikrat odločilno v tok sodobnega življenja. Opažamo, da je doživljanje svoje vrednosti in vrednotenje samega sebe pri individuih in kolektivih dostikrat bolešno razvito. Slučaji hipertrofično razvitega doživljanja lastne vrednosti niso redki. Občutljivost, razdražljivost, nestrpnost, ki ne prenese nobenega ugovora, nobene kritike, kom-

pleksivno razvit čut manjvrednosti, ki išče neprestano v brezobzirnem razvrednotevanju vsega tujega, kompenzacije, nenasitna borba za oblast in premoč — vse to so pojavi, ki postajajo značilne poteze sodobnega življenja. Istotako se uveljavlja subjektivizem, četudi na račun resnice, pravice in objektivnega reda, dostikrat brezobzirno nasilno, ne oziraje se na pravice občestva. Ta teženja postajajo posebno močna in odločujoča, ker se polasčajo množice in celih narodov ter postajajo v svojem kolektivnem nasilju odločujoče komponente v življenjski dinamiki ljudstev! Imperializem s svojimi izrodki, kakor preziranje, izkoriščanje in zatiranje šibkejših, socialna krivičnost, so končne oblike v neurejenem razvoju teh teženj. Da so to sile, ki povzročajo v sodobnem življenju neprestana vznemirjanja, oboroževanja in življenjsko nesigurnost, ne bo težko dokazati.

Zanimive so tudi ugotovitve dinamične psihologije — o pojavih, ki jih ustvarja neodrešen čut manjvrednosti v življenju posameznikov in narodov.

Hinavstvo, klečeplaztvo, medsebojno varanje, neiskreno zahrbtno izkoriščanje, podtalno revolucionarno rovarenje so kompenzatorne oblike neodrešenih doživetij manjvrednosti, ki jih najdemo mnogo v sodobnem življenju. Kako močno vlogo igra v sodobnem življenju to, kar naziva dinamična psihologija sublimacijski mehanizem, opazamo lahko na pojavih, kakor so pomanjkanje zavesti lastne krivde, neprestano poveličevanje sebe in obdolževanje drugih, pomanjkanje čuta soodgovornosti za nepravilnosti v sodobnem življenju, zaslepljenost, ki ne uvidi lastnih napak in nima močatosti, da jih prizna. Sodobna vzgoja se veliko trudi, da ta sublimacijski mehanizem podredi etičnim normam. Prav v tej točki se pa razodeva vsa nemoč naturalistične pedagogike. Tudi način, kako reagira sodoben človek na dražljaje zunanjega sveta, kako asimilira in preoblikuje mnogotere vplive, kako oblikuje odnose sožitja z ljudmi, kako rešuje problem borbe z zlom in nasprotniki, nam razkriva celo vrsto emocionalnih in energetičnih sil, ki povzročajo nešteto zapletenih problemov in konfliktov v sodobnem življenju.

Velik nered odkriva dinamična psihologija tudi v čustvovanju sodobnega človeka. Na eni strani otopelost in atrofija najplemenitejših čustev, na drugi strani zopet bolešno razvito čustveno dožemanje in anormalno doživljanje.

Vse to zanaša v sodobno življenje tisto mrzlo, preračunljivo racionalizacijo, brezsrdno kalkuliranje in brezčutno barantanje z najvišjimi vrednotami življenja, ki pretvarja družabno sožitje v brezčuten mehanizem, na drugi strani pa tisto razbrzdano avtonomnost neizčiščenega in neurejenega čustvovanja, ki uničuje vsako načelno močatost in značajnost. In če postaja tako čustvovanje kriterij, po katerem se ocenjuje pravilnost in razne vrednote življenja, potem je porušenje vsega objektivnega reda, kakor ga opazamo v sodobnosti, neizogibno.

Če pregledamo vrednote, ki jih upošteva sodobno življenje, če opazujemo, kaj povzroča veselje, žalost, strah, kaj vzbuja nevoljo, jezo, zaničevanje, pa vidimo, da je dinamika čustvovanja prav čudna zmes, kjer dominira le premnogokrat to, kar je nepravilno. Vse te življenjsko-dinamične sile ne najdejo medsebojne skladnosti in enotno usmerjene smotrenosti, zato toliko razcepljenosti, periferičnosti, centrifugalnih divergenc in eksplozivnosti v sodobnem življenju. Ne bo pretirano, če nazivajo mnogi sodobno življenje divji veletok, poln kalnih strupenih pritokov, ki potvarjajo in uničujejo najboljše konstruktivne sile življenjske dinamike. Očistiti življenje destruktivnih primesi in zbrati v pravilni sintezi vse, kar pomenja pravo življenjetvornost, to je velika kulturna naloga sodobnosti. In ker je ponajveč človek vir in nositelj življenjske dinamike, zato toliko naporov, da se preoblikuje človek

v življenjsko-dinamičnem oziru. Če se oprijemlje človeštvo dandanes v tem oziru vseh mogočih teorij in poskusov, je pač dolžnost krščanskih vzgojiteljev, posebno še katehetov, da opozarjajo zopet in zopet na sijajne rešitve življenjsko-dinamične problematike, kakor nam jih podaja katoličanstvo v evharističnem človeku in evharističnem življenju.

Globoki poznavalci in oblikovalci sodobnega življenja nazivajo Evharistijo rešitev življenjsko-dinamične problematike. Evharistično življenje nazivajo najvišjo in najpopolnejšo obliko življenjsko-dinamičnega usovršenja, evharističnega človeka pa lik človeškega usovršenja, kjer je v čudovito dovršeni sintezi zbrano in do največje tvornosti potencirano vse, kar ustvarja pravo življenje.

Ali pa ni to preveč povedano? Ali je res Evharistija univerzalen lek za vse strahotne verske, moralne, družabne, gospodarske, politične in druge krize, ki tarejo sodobno človeštvo? Ali je res evharistična vzgoja, ki oživetvarja in goji evharistično življenje in ki hoče izoblikovati evharističnega človeka tista pot, ki vodi k pravih rešitvam težkih problemov sodobnega življenja?

Lahko rečemo — da, posebno še z življenjsko dinamičnega stališča.

Pokazali smo spočetka, da je bistvo vseh kriz življenjsko-dinamična atrofija. Pravilno življenje ustvarjajoče sile pojemajo, destruktivne sile rastejo. Ker je človek izhodišče tega procesa, zato se trudijo reformatorji sodobnega življenja, da preoblikujejo človeka v življenjsko-dinamičnem oziru. Nov človek v novi dobi postaja vedno bolj osrednja točka vseh stremeljenj, ki hočejo novo življenje. Pri tem preoblikovanju sodobnega življenja v življenjsko-dinamičnem oziru in pri tem oživetvarjanju sil, ki bi mogle ustvarjati pravilno življenje, nam pa nudi Evharistija vzor in sredstvo izredne učinkovitosti.

Kristusovo življenje v Evharistiji je večno pravilen, v božjo dovršenost izoblikovan lik življenja. Kako je tu vse čudovito oživetvorjeno in urejeno, kar ustvarja pravo, veliko življenje: Ego sum vita! Kako dovršena je ta življenjska dinamika, kako učinkovita! Ali niso tu vsi življenjsko dinamični problemi, če smemo v tem primeru govoriti z izrazi moderne psihologije, čudovito dovršeno rešeni? Ali ni vse v evharističnem življenju Kristusa urejeno in strnjeno v samo eno veličastno odrešilno in življenje preoblikujočo silo?

Zato postaja pa tudi človeško življenje, ki si oblikuje po tem vzoru in sprejema vase moči Evharistije, vedno bolj pravilno v svoji notranji strukturi in tvornosti na zunaj, vedno bolj urejeno in učinkovito. Treba je samo opazovati življenje ljudskih množic na evharističnih kongresih ali življenje evharistično vzgojene mladine ali življenje in udejstvovanje članstva evharističnih združenj, pa vidimo, da je Evharistija rešitev življenjsko dinamične problematike. Evharističen človek je vsekakor tip človeka, ki je večno mlad in sposoben najbolj, da dovaja v življenje kake dobe vedno novih, svežih moči. Vsekakor more dati življenju več kakor kateri koli tip človeka, ki ga išče in ustvarja sodobnost, da ji reši življenje. Racionalističen človek, individualističen človek, kolektivističen človek ali kateri drugi tip človeka zgolj naturalistične življenjske dinamike je nositelj in propagator destruktivnih življenjskih sil, ki dobivajo šele v evharističnem človeku pravilno podrejenost in vlogo. Kristus je rekel: Jaz sem kruh in življenje. Kdor pride k meni ne bo lačen in kdor v mene veruje, ne bo nikoli žejen. Jaz sem kruh življenja. Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Kruh pa, ki ga bom jaz dal, je moje meso za življenje sveta. Resnično, resnično povem vam: Ako ne boste jedli mesa Sina človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi. Kdor je moje telo in pije mojo kri, ima večno življenje in jaz ga bom obudil poslednji dan (Jan 6, 22—35, 47, 51—54).

Predsednik dr. Kolarek je takoj nato dal besedo referentu katehetu Jožefu Žužku iz Kranja, ki je v lepi in prikupljivi obliki podal referat o tem, kako ponazoriti katehezo o maši. V uvodu se je kritično ozrl na stanje vprašanja pri nas, potem pa postopno pred zborovalci razvijal, kako po posameznih razredih nazorno uvaja učence v razumevanje skrivnosti maše, v liturgično prisostvovanje in udeležbo pri obhajilu.¹

K referatu je dodal nekaj dragocenih dopolnil katehet o. Tinodi iz Požege.

Naslednji referat se je tikal stanovskih zadev in resolucij. O teh vprašanjih se je razživila živahna debata, ki je radi pozne ure žal ni bilo mogoče dovršiti. Sprejete so bile nato sledeče

resolucije jugoslovanskih katehetov :

I. Evharistična vzgoja.

1. Vzgoja mladine za lepe značaje, dobre državljanke in koristne ude človeške družbe ni mogoča brez verskonravnega pouka. Versko življenje pa ima središče v Evharistiji. Kristus v Evharistiji mora biti smoter vsega vzgojnega dela.

2. Evharistija je tudi najboljše vzgojno sredstvo, kakor nam kaže življenje in delovanje evharistično vzgojene mladine. Zato naj katehet učence skrbno pripravlja za prvo obhajilo, jih navaja k pogostnemu obhajilu in k obiskovanju Jezusa v Evharistiji.

3. Katehet naj skrbi, da bodo učenci umevali mašo. V ta namen naj se izdajo primerna nazorila o maši. Za otroke naj se izda molitvenik s slikami. Da se pa ne poruši edinost v šolah, naj se šolski molitvenik izdaja v soglasju s katehetskimi društvi.

4. Za boljše umevanje maše naj se goji missa recitata.

5. Katehet naj navaja učence, da naj pristopajo k obhajilu med šolsko mašo.

6. Pogostno obhajilo, udeležbo pri maši in evharistično življenje pospešujejo verske družbe za mladino. Zato naj jih katehetje vodijo ali vsaj podpirajo.

7. Povsod naj se upoštevajo naredbe in predpisi ministrstva prosvete o posvečevanju nedelj in praznikov (S. n. br. 35420 od 1. nov. 1932, čl. 6. in 12.), da bo mladina mogla spolnjevati verske dolžnosti.

¹ Ker je referat kateheta Jožefa Žužka objavila v celoti »Vzajemnost« za leto 1935, ga tu samo kratko omenjamo.

8. Za uspešno vzgojno delo pri mladini najde vsak katehet najboljši vzor in najizdatnejšo pomoč pri Jezusu v Evharistiji. Zato naj mu pripo-roča sebe in mladino pri adoraciji in maši.

II. Verouk na strokovnih šolah.

Minister za trgovino in industrijo je vpeljal verouk kot obvezen učni predmet na strokovnih nadaljevalnih šolah. Ker pa je verskonravni pouk velikega pomena za dobro vzgojo vse mladine, prosijo zbrani katehetje, naj pristojne oblasti uvedejo verouk tudi v druge strokovne šole, kakor: državno trgovsko šolo, trgovsko akademijo, srednjo tehnično šolo in podobne.

III. Zgodovinski in naravoslovni učbeniki.

1. V nekaterih učbenikih za narodne, meščanske, srednje in strokovne šole, posebno v zgodovinskih in naravoslovnih, so trditve, ki so nasprotne resnicam katoliške Cerkve ali pa napačno opisujejo njeno zgodovino. Zato katehetski zbor naroča, naj katehetska društva poskrbe, da bodo vse učbe-nike pregledali strokovnjaki, kolikor se to že ni zgodilo. Katehetska društva naj vse nedostatke sporoče predsedstvu škofijskih konferenc v Zagrebu, ki bo nato od pristojne oblasti zahtevalo, naj jih popravi.

2. Da se pa taki nedostatki v prihodnje preprečijo, naj prosvetna oblast v zakonu o učbenikih doda določilo, da mora pred odobrenjem učbenike prebrati kot cenzor tudi strokovnjak teolog, ki ga imenuje škofijski ordi-nariat tiste škofije, kjer učbenik izide.

IV. Stanovske zadeve.

1. Nekatera katehetska mesta so bila doslej dolgo nezasedena, kar je v kvar verskonravni vzgoji. Zato naj prosvetna oblast izpraznjena katehet-ska mesta vedno takoj zasede.

2. Kjer dopušča zakon, naj oblast nastavlja stalne katehete, ne pa ho-norarnih.

3. § 342. zakona o uradnikih naj se glasi tako: »Duhovnikom pripo-znanih ver se pripoznajo, če vstopijo v učiteljsko državno službo, duhovni-ška leta za leta državne službe.«

4. Glede napredovanja katehetov na srednjih šolah se katehetski zbor pridružuje 2. resoluciji, ki jo je sprejela ljubljanska sekcija Jugoslovan-skega profesorskega društva na občnem zboru dne 2. junija 1935 v Ljub-ljani in se glasi: »Glavna uprava naj na merodajnih mestih čimprej doseže uzakonitev posebnega zakona o srednješolskih nastavnikih, ki bo neodvisno

od zakona o državnih uslužbencih iz leta 1931 uredil službene in gmotne odnošaje nastavnikov srednjih in njim enakih šol, to je stalnost in nepremestljivost z zajamčenim avtomatičnim napredovanjem in s 30 letno službeno dobo. S tem zakonom naj se tudi zopet zagotovi profesorjem napredovanje v III. položajno skupino. Dokler se ne izda novi zakon, naj se za profesorje ukine § 258. uradniškega zakona, ki onemogoča napredovanje v to skupino.«

5. Ministrska naredba SN br. 26690 z dne 20. avgusta 1934, po kateri naj se zvanje nastavnikov-veroučiteljev meščanskih šol razporedi po grupah analogno zvanju nastavnikov meščanskih šol, naj se res izvršuje.

6. Definitivno naj se reši vprašanje honorarja za katehete narodnih in meščanskih šol. Plačevanje honorarja ne sme biti fakultativno, ker je verouk obvezen predmet. Višina honorarja ne sme biti nižja od honorarja za druge predmete.

V. Katehetska zborovanja.

Katehetski zbor določi poseben odbor, ki naj pripravlja skupna zborovanja slovenskih in hrvatskih katehetov. V tem odboru so predsedniki katehetskih društev iz Ljubljane, Maribora, Zagreba in Splita, načeluje pa mu predsednik Katehetskega društva iz Zagreba.

*

Ljubljansko društvo je po sklepu zborovanja priredilo udeležencem prijateljsko kosilo, ki naj bi stanovske tovariše med seboj še bolj povežalo in jih združilo za nadaljnje lepo delo. Posebno so še v tem smislu vplivali pozdravi prof. Pavlina, prof. dr. Höfflera in dr. Kolareka. Sestanku katehetov sta prisostvovala tudi prvoboritelja katehetskega gibanja v Sloveniji, prof. dr. Gregor Pečjak in svetnik Anton Čadež.

Zborovanje duhovnikov

Ob času, določenem za stanovska zborovanja, so se zbrali duhovniki v prekrasni kapeli v Zavetišču sv. Jožefa. Kapela je bila za evharistični kongres prav okusno okrašena. Na stotine električnih luči je gorelo, ko so zborovalci prišli v svetišče in v pobožni molitvi počastili Najsvetejše.

Navzočni so bili prevzvišeni škofje: dr. Ivan Tomažič, dr. Hieronim Mileta, dr. Josip Srebrnič in dr. Ivan Gnidovec; dalje stolni prošt Ignacij Nadrah in nad sto duhovnikov in bogoslovcev, Slovencev in Hrvatov. Kot go-

vornika izbrani skupščini sta bila določena prevzvišena škofa dr. Ivan Tomažič in dr. Josip Srebrnič; prvi je govoril v slovenskem, drugi v hrvaškem jeziku. Sestanek je vodil kanonik Alojzij Stroj.

Po evharistični himni, ki so jo zbrani zapeli, je imel govor prevzvišeni vladika *dr. Ivan Tomažič*. Obravnaval je tvarino: »Duhovnik — drugi Kristus« z ozirom na Friderika Baraga in na Antona Martina Slomšeka.

Duhovnik — drugi Kristus

Sacerdos — alter Christus: Duhovnik je drugi Kristus, ta ugotovitev je tako dokazana, da je ni treba dokazovati. Sledi nujno iz besed Gospodovih: »Kakor je Oče mene poslal, tako jaz vas pošiljam« (Jan 20, 21), in iz besed Pavlovih: »Za Kristusa smo poslani« (2 Kor 5, 20).

Sacerdos — alter Christus: Duhovnik bodi dvojnik Kristusov; ta opomin je tako utemeljen, da ga ni treba utemeljevati: Exemplum dedi vobis, je dejal Zveličar svojim prvim duhovnikom, apostolom: »Zgled sem vam dal, da bi tudi vi delali, kar sem jaz storil« (Jan 13, 15).

Pa si — z božjo pomočjo — kratko predočimo in premislimo: kako nam je Kristus vzor — rekel bi zrcalo — duhovništva in kakšno bodi naše duhovniško življenje in delovanje, da bo odsev, odtis, zvesta slika in podoba duhovniškega življenja in delovanja Kristusovega.

I.

Ako bi kdo vprašal, je-li naš Gospod in Zveličar za svojega bivanja na zemlji izvrševal poseben poklic, bi mu najboljšje odgovorili: Da, Zveličar je bil — duhovnik.

Duhovniške so bile njegove misli, besede, dejanja; duhovniško njegovo presveto Srce; duhovniško vse njegovo zemeljsko življenje.

Ni bil gospodar-ekonom, ne družabnik, ne mož športa in zabave, ne diplomat, ne politik, ne strankar ali voditelj stranke, ne, ampak bil je duhovnik: »Duhovnik vekomaj po redu Melkizidekovem« (Hebr 7, 17).

Kot sacerdos Altissimi, kot duhovnik Najvišjega, tako ga smemo imenovati, ko govorimo o njem kot človeku, si je postavil kot prvi in zadnji namen svojega življenja izpolnjevanje volje nebeškega Očeta: Pri vstopu v svet je dejal: »Daritve in žrtve nisi hotel, a telo si mi pripravil.« Tedaj sem rekel: »Glej, prihajam; o meni je pisano v knjigi, da izvršim, o Bog, tvojo voljo« (Hebr 10, 3—7).

»Nisem prišel iz nebes zato, da bi vršil svojo voljo, ampak voljo tistega, ki me je poslal« (Jan 6, 38).

Da izpolnjuje voljo nebeškega Očeta, je Kristus

1. ljubil samotno molitev: v Nazaretu je živel 30 let skrito življenje molitve in dela. V puščavi se je 40 dni postil in se pripravjal na javno delo. Na samotno goro se je umaknil in »je noč prečul v molitvi in Bogu« (Lk 6, 12).

2. Zveličar se je boril s satanom in je uničeval njegovo kraljestvo.

Ko ga je hudobni duh skušal, se mu je ustavil in ga zavrnil: Vade, poberi se, satan. Pisano je: Gospoda svojega Boga moli in njemu samemu služi.

Nadškof dr. Anton B. Jeglič v spremstvu p. Antona Prešerna S. J. in ravn. Jožeta Jagodica po legatovi maši na Stadionu

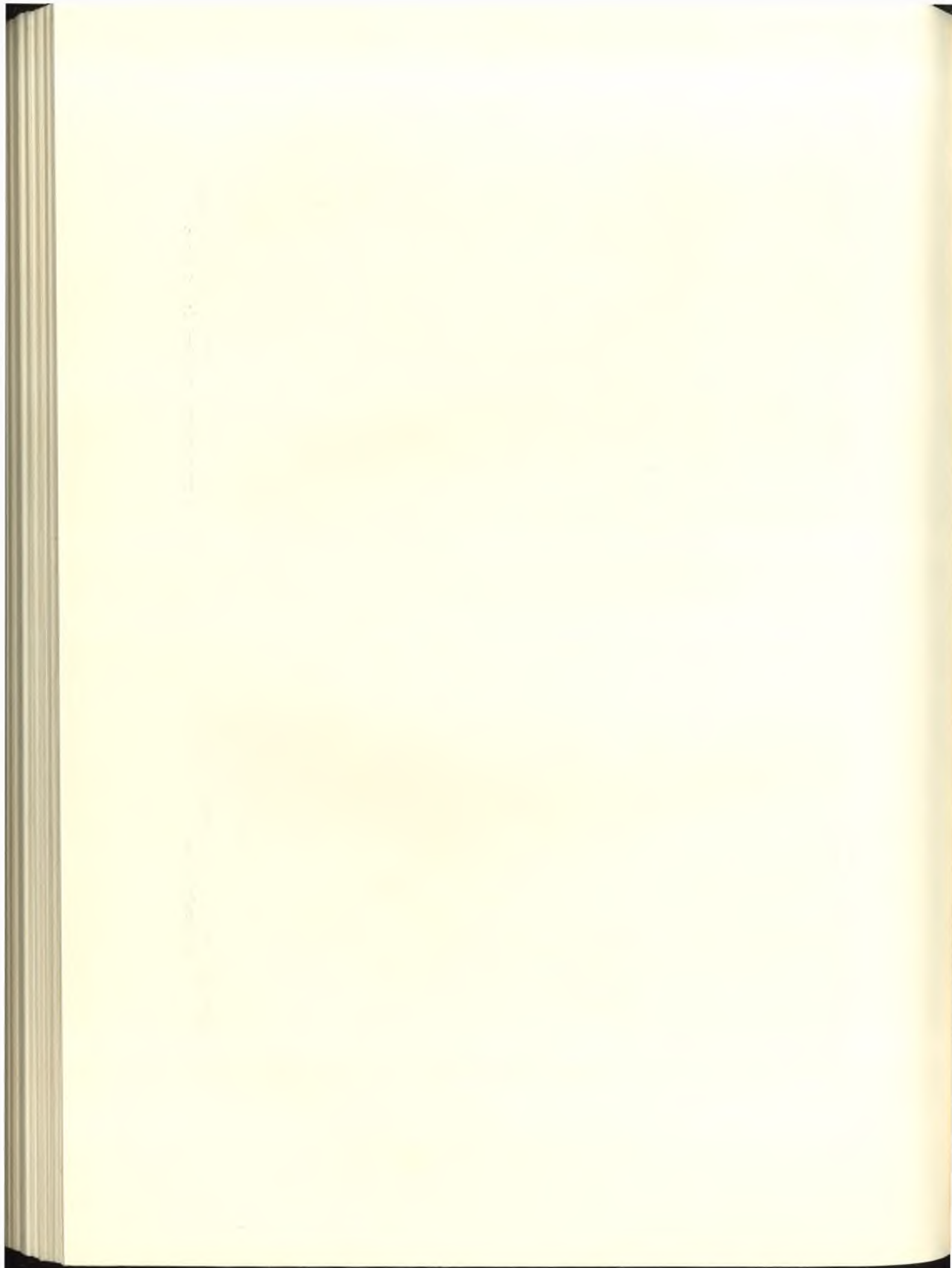
Pogled z glavne tribune na stotisočglavo množico med mašo papeževega legata na Stadionu

Povzdigovanje med slovesno pontifikalno mašo
kardinala legata

Papeški blagoslov podeljuje stotisočglavi množici
papežev legat kardinal Avgust Hlond

Iz obsedencev ga je izganjal s prstom božjim, s svojo božjo oblastjo. Vse, ki so po vplivu satanovem bili bolni na duši ali telesu, je reševal iz njegove oblasti: »In šli so hudobni duhovi iz njih.«

Na križu ga je premagal in za vselej strl njegovo premoč: »Zdaj bo vladar tega sveta izgnan« (Jan 12, 31).

3. Namesto kraljestva satanovega je oznanjal, ustanavljal, utrjeval kraljestvo božje v srcu svojih učencev: »Kraljestvo božje je v vas,« in na zunaj, zbirajoč lastno družbo in polagajoč temelje svoji Cerkvi: »Na to skalo bom sezidal svojo Cerkev (Mt 16, 18).

In ker je kraljestvo božje, kraljestvo resnice in pravice, zato je Zveličar

4. učil resnico: »Jaz sem zato rojen in sem zato prišel na svet, da spričam resnico. Vsak, kdor je iz resnice, posluša moj glas« (Jan 18, 37).

Resnico je oznanjal ubogim: »Poslal me je oznanjat blagovest ubogim« (Lk 4, 18); bogatinom — Nikodemu je žrtvoval vso noč; hinavskim farizejem in brezverskim pisarjem: »Gorje vam, pisarji in farizeji.«

5. Ne le učil, tudi delal je resnico in pravico: »Prišel je delat in učiti. Kar je učil, je sam izpolnjeval in izvrševal.«

Zato nam je vzor vseh čednosti, ki naj dičijo kristjana, v prvi vrsti duhovnika.

Vzor: deviške čednosti. Nezmernost so mu obrekljivci očitali, njegovi čistosti se ni upal nihče približati: »Kdo me bo prepričal greha?«

Pokorščine nebeskemu Očetu: »Kristus je postal pokoren za nas do smrti, do smrti na križu. Mariji in Jožefu — in bil jima je pokoren.« Vsakemu duhovniku — na čigar besedo stopi na oltar v podobi kruha in vina.

Ponižnosti: dasi Bog, »je sprejel podobo hlapca.«

Krotkosti in potrpežljivosti: »Kakor ovca, peljan v zaklanje, ni odprl svojih ust.«

Vdanosti v voljo božjo: »Oče, če je mogoče, naj gre ta kelih od mene; pa ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi.«

Pred vsem najčistejše ljubezni: ljubezni do nebeskega Očeta: »Jaz ljubim Očeta in Oče ljubi mene.«

Ljubezni do bližnjega: do otrok — pustite male k meni priti in nikar jim ne branite... do grešnikov: z njimi obeduje. Farizeji se spodtikajo nad tem, on pa reče: »Nisem prišel klicat pravičnih, ampak grešnike« (Mt 9, 13). — Zdravim ni treba zdravnika, ampak bolnim, (ib.) namreč bolnim na duši, kakor je bila žena, zasačena v prešuštvu, ali grešnica Magdalena.

Ljubezni do vseh bolnih, potrlih, trpečih, ki so se gnetli krog njega, »On pa je ozdravil vse boleznici.«

Zares: Kristus je bil

Oče, ki ne miruje, dokler mu izgubljeni sin ne počiva na prsih.

Usmiljeni Samarijan, ki žrtvuje vse, da pomaga bližnjemu.

Dobri Pastir, ki da življenje za svoje ovce.

II.

Takšen je Kristus kot duhovnik. Kot tak nam je:

Začetnik našega duhovništva, ki v njem temelji in od njega izvira.

Obenem učenik duhovniškega življenja — »Edini vaš Učenik je Kristus«
pa vzgled in vzor duhovniškega delovanja.

Torej, dragi v Kristusu, sledimo temu vodniku nebeškemu. Recimo s tistim pismoučenim: »Učenik, za teboj bom hodil, kamorkoli pojdeš« (Mt 8, 19) in s sv. Petrom: »Gospod, h komu pojdemo? Besede večnega življenja imaš in mi verujemo in vemo, da si ti Kristus sin božji« (Jan 6, 69).

Če je tako, tedaj po zgledu Zveličarjevem

1. ljubimo samoto: »Kadarkoli sem bil med ljudmi, sem zgubil notranjo zbranost« (Tom. Kempčan) — in molitev: »Molitev je življenje duše« — za duhovnika naravnost pogoj blagoslova božjega.

2. borimo se zoper satana v nas samih za se in za duše, ki so naši skrbi izročene. »Vaš nasprotnik hudič hodi okrog kakor rjoveč lev in išče, koga bi požrl. Ustavite se mu v trdni veri« (I. Petr 5, 9).

3. Delajmo za širitev in utrditev kraljestva božjega v nas samih z lastnim posvečenjem: »Bodite sveti, kakor sem jaz svet,« govori Gospod Bog duhovnikom stare zaveze (Lev 44, 44). »Bodite popolni, kakor je vaš nebeški Oče popoln« (Mt 5, 48); v srcih vernikov z gorečnostjo v reševanju duš, na zunaj s podpiranjem in pospeševanjem misijonskega dela. To bo Katoliška akcija, katoliško duhovniško delo v smislu papeških navodil.

4. Učimo resnico in zastopajmo pravico vselej in povsod, naustrašeno, brez ozira na zamero ali lastno korist. »Oznanjuj besedo, nastopaj, bodi prilično ali neprilično; prepričaj, svari, opominjaj z vsem potrpljenjem in učenjem« (2 Tim 4, 2).

5. In živimo sami, kakor učimo druge, da se nobenemu ne bo moglo reči: »Zdravnik, ozdravi sam sebe.« Kristusove čednosti naj bodo naše čednosti.

Čistost: »Ohrani se čistega.«

Pokorščina: »Pokoren človek bo govoril o zmagah.«

Ponižnost in skromnost: »Učite se od mene, ker jaz sem krotak in iz srca ponižen in našli boste mir svojim dušam.«

Vdanost v voljo božjo; tudi v težavah in žalostnih zadevah; »kelih, ki mi ga ponuja Oče, ga li mar ne bom pil?«

Predvsem pa ljubezni, ki je vez popolnosti:

Ljubezen do Boga — se umeje samo ob sebi. »Kdor ne ljubi, ostane v smrti. Če kdo ne ljubi Gospoda Jezusa Kristusa, bodi zavržen« (I Kor 16, 22).

Ljubezen do bližnjega: Ljubezen do otrok, do ubožcev, do bolnikov, do trpinov — in karitativno delo naj bo rdeča nit, ki naj se prepleta skozi vse naše delo in nedelo.

Potem bodo verniki ob našem pogrebu jokali.

III.

Preljubljeni sobratje! Tako stoji Zveličar pred nami, naj bi ga posnemali, bodi, da ga gledamo in preišljujemo

kot Dete božje v betlehemskih jaslicah,

Mladeniča v Nazaretu in Jeruzalemu,

Učenika v Judeji in Galileji,

Moža bolečin, na križu in slednjič kot

Gosta in ženina naših duš, kot

žrtev za grešnike in kot vir vse svetosti v najsvetejšem Zakramentu.

Tako stoji Zveličar pred nami tudi v vseh svetniških dušah, zlasti v svetniških duhovnikih: »Čudovit je Gospod v svojih svetnikih.«

Svetniška naša dva slovenska škofa Irenej Friderik Baraga in Anton Martin Slomšek, ali ne velja o vsakem izmed njiju v polni meri, da je bil alter Christus — Kristusov dvojniki?

Prvi je zapustil trebanjsko graščino, zapustil nevesto, odrekel se toplini družinskega življenja in je postal najprej duhovnik v domovini, kateri je z živo in tiskano besedo sredi versko mrzle janzenistovsko-jožefinske dobe podajal Kristusovo miselnost in milost, potem pa v ponošeni obleki v zadnjem razredu potniške jadrnice odšel v Ameriko in Indijancem okoli treh velikih jezer ob meji Kanade postal misijonar, narodni prebuditelj, zavetnik in oče.

V vsem severnem ozemlju Združenih držav ga takrat ni bilo bolj spoštovanega in tudi od drugovercev čislanege moža, kakor je bil naš Baraga. Velik je bil pred ljudmi, še večji je bil pred Bogom, ker mu je bil Bog vse, in ker mu je bila Evharistija raj na zemlji.

Martin Slomšek. Na njegovem spomeniku v mariborski stolnici se čita:

»Odličnemu škofu svete Cerkve, predobremu pastirju, ustanovitelju škofovskega sedeža v Mariboru, narodnemu buditelju, pisatelju in pesniku, hvaležni Slovenci.«

Kaj vse vsebujejo te kratke označbe? Le nekoliko dajo slutiti, da je bil Anton Martin Slomšek, ki mu veljajo, mož neomadeževane mladosti; mož globoke in žive vere, neomahljivega zaupanja v božje usmiljenje, goreče ljubezni do Boga in do bližnjega, mož molitve v polnem pomenu besede, mož neumornega dela, mož ponižnosti, skromnosti, požrtvovalnosti in dobrodelnosti: duhovnik po Srcu božjem, škof po apostolskem vzoru, svetniški značaj v vsakem oziru.

Baraga in Slomšek, oba slovenskega rodu, skoro istočasno dve svetli luči med episkopatom katoliške Cerkve. Oba sta umrla v sluhu svetosti. Kakšnega pomena bi bilo za nas, če bi jima Cerkev prisodila čast oltarjev!

Delajmo vsak po svojem za to in molimo mnogo, naj se izpolni hrepenenje ljudstva. Naj postaneta Baraga in Slomšek pred vso Cerkvijo priznana priprošnjaka pred prestolom božjim za vernike in pastirje, da bomo vsi, kakor ona dva, Kristusu podobni v življenju, s Kristusom kraljevali v poveličanju.

Prevzvišenemu se je za njegove apostolske besede zahvalil voditelj zborovanja in v imenu vseh navzočnih izjavil, da bodo nauki prevzvišenega govornika, izrečeni ob evharističnem kongresu, ostali vsem kot naročilo Zveličarjevo ob njegovem slavu v Ljubljani. To naročilo bo ostalo vsem udeležencem sveto in ga bodo zvesto izpolnjevali. Da bi si pa pridobili duhovniki in verniki pri izvrševanju dolžnosti do Boga priprošnikov v nebesih, predlaga voditelj zborovanja z ozirom na izvajanje prevzvišenega škofa dr. Tomažiča naslednjo resolucijo:

R E S O L U C I J A

II. evharistični kongres za Jugoslavijo v Ljubljani v živem prepričanju, da so domači svetniki za verski prepород naroda velikega pomena, srčno želi, da bi bila prišteta blaženim in svetnikom velika slovenska škofa, Irenej Friderik Baraga in Anton Martin Slomšek. V škofu Slomšku je ne-

kako osredotočeno to, kar je v slovenskem ljudstvu dobrega in plemenitega. Do dna je poznal Slomšek dušo svojega ljudstva; vse njegovo stremljenje je šlo za tem, da bi naklonil ljudstvu trajne vrednote krščanstva in prave prosvete. Baraga pa je ljubezen do Kristusa in gorečnost za zveličanje duš gnala preko mej slovenske domovine in ga napravila za velikega misijonarja v svetu. Oba, Slomšek in Baraga, sta zlasti v času moralne krize najsvetlejša vzora slovenskega ljudstva. Evharistični kongres želi, da bi se slovenski narod v celoti zavzel za svetniški proces obeh velikih škofov in se zlasti obračal v molitvah k božji Previdnosti, da bi že skoraj poslala dan, ko bosta velika sinova slovenskega naroda povzdignjena na oltar.

Resolucija je bila soglasno sprejeta in vsi navzočni so sklenili moliti v ta namen, da bi se prošnja, izražena v resoluciji, čimprej izpolnila in da bi mogli javno častiti velika vzornika češčenja sv. Rešnjega Telesa Friderika Baraga in Antona Martina Slomškega.

Po evharistični pesmi je nastopil drugi govornik škof dr. Josip Srebrnič in govoril govor »Duhovnik, častilec najsvetejšega Zakramenta«.

Svećenik — adorator

U prelijepoj slici, što nam preuzvišeni biskup dr. Tomažić upravo raskri, gledasmo svećenika u ulozi drugoga Krista, gdje svećenik nastoji, da Isusa u svemu nasljeđuje.

Moje su riječi najuže povezane sa slikom preuzv. predgovornika, jer je moj zadatak, da predočim svećenika-adoratora. Ako je prema izvodiama preuzvišenog biskupa mariborskoga najljepši cilj svakoga svećenika u tome, da traži u Kristu svoj uzor posvuda i u svemu, e bi narod, kad gleda na svećenika pred sobom, u njemu našao sliku Kristovu, onda možemo zaključiti, da ima i svećenik-adorator svoj uzor u Kristu ne samo za svoj individualni život nego i onda, kad nastupa kao važan socialni faktor u svojstvu posrednika između Boga i ljudi.

Krist adorator — naš uzor.

Duša Kristova uživala je od svoga početka visionem beatificam: ona se dakle nalazila u neprekidnoj adoraciji pred trojedinim Bogom, kao što se inače u njoj nalaze anđeli i sveci na nebu, samo je bila njezina adoracija neizmjerljivo dublja i savršenija. Bogu se ona neprestano klanjala, Njemu je iskazivala najusrdniju zahvalu, Njega je neprestano slavila, Njemu je za grijeha ljudskog roda neprestano zadovoljavala, Njega je za nas neprestano molila; neprestano je Njemu kao Stvoritelju svemira i kao najsvetijemu vrhovnomu Gospodarju svih stvorova iskazivala sve čine adoracije. Vanjska vidljiva kulminacija tog Njezina klanjanja bila je žrtva, s kojom se Krist na Križu prikazao, da očituje Bogu na najsavršeniji način hvalu i slavu.

Kao fizičko lice Krist je zemlju i ljudsko društvo doduše ostavio, ali je preko svoje Crkve ostao kod nas kao mistično lice, da na isti način neprekidno i na najs-

vršeniji način hvali i slavi Boga na nebu. »Krist je glava Crkvi«, »On je glava tijela Crkve« uči sv. Pavao (Ef 5, 23; Kol 1, 18); Crkva mistično je tijelo Kristovo; Krist i Crkva jedno su lice; mistični Krist nastavlja adoraciju, što ju je obavljao na zemlji u svome fizičkom individualnom životu. Vlastitim očima gledamo, kako se sve ono odvija, što je nekada prorok Malahija proricao: »Od istoka sunčanoga do zapada veliko će biti ime moje među narodima i na svakom se mjestu žrtvuje i prikazuje imenu mojemu čisti dar« (Mal 1, 11 sl.).

Po Kristu dakle prima Bog onu čast i slavu; molitvu one visine, one poniznosti, svetosti i vrijednosti, koja Njemu kao vrhovnome Gospodaru neba i zemlje, kao apsolutno savršenome biću odgovara i dolikuje. Divno se provodi taj način klanjanja, te je u svakom pogledu svet i savršen te svestrano odgovara dužnosti, što je stvorovi imadu prema neizmjernom Božjem Veličanstvu. Klanjanje vrši se po žrtvi, koju Krist — Sin Božji preko svojih svećenika obavlja i kod koje On sama sebe Bogu prikazuje. Žrtva je božanska, neizmjereno sveta i prikazuje se u svako doba, u svim dijelovima svijeta. Jedino Bog mogao je taj način klanjanja zamisliti i ostvariti; jedino ga On može neprekidno uzdržavati.

Mi se u dubokoj svijesti svoje nedostojnosti samo čudimo, kako je Krist u svojoj dobroti i ljubavi htio izabrati upravo nas grješne ljude, koji bi to klanjanje, što ga On obavlja, u vidnom obliku uzdržavali te time uz Njega, u njemu aktivno sarađivali. Neizmjerna je to čast za nas.

Ne smijemo zaboraviti, da je Krist prema svome poslanstvu posrednik između Boga i ljudi. »Jer jedan je Bog i jedan posrednik Boga i ljudi, čovjek Krist Isus, koji dade sebe u otkup za sve« (1 Tim 2, 5); »Ja sam vrata. — Ako tko kroz mene uđe, spasit će se, i ulazit će i izlazit će i naći će pašu« (Iv 10, 9). Tako ističe i Krist sam svoje poslanstvo, što mu kao posredniku pripada. Ponovno to uči, kad naglasuje: »Ja sam put i istina i život. Nitko ne dolazi k Ocu, do po meni« (Iv 14, 67).

I samo klanjanje obavlja On kao naš posrednik. *Radi nas* se Sin Božji utjelovi i *za nas* prikaza se Bogu na križu i *za naše* najviše duhovne koristi nastavlja svoju žrtvu i s njome najviši način adoracije preko Crkve, svog mističnog tijela na zemlji.

*

Svećenik neka bude alter Christus. To je cilj njegova svećeničkog života. Alter Christus neka bude svećenik i u adoraciji, koju treba da provodi kao fizičko individualno lice, ali bi je mogao provoditi i kad bi se proširio u moralnu osobu. Svećenik-adorator! O kako bi morao svaki časak iskoristiti, da se u tome pogledu povodi za Kristom Učiteljem svojim! Dakako da treba dispozicije za to; a dispoziciju može da dade samo duboka živa vjera, koja bi morala dušu do zadnjih dubina prožimati. Vjera je svijetlo; neka bi bilo svijetlo ljetnog sunca, tako jako i tako toplo, da mu se ne možemo oteti i da nas potpuno obuhvaća! Radi toga neka bude ponizna molba apostola svaki dan i naša ponizna molba: »Umnoži nam vjeru!« (Lk 17, 5). Nema svećenika-adoratora bez velike, duboke vjere.

Niti ga ima bez unutrašnje sabranosti i koncentracije. Isus nas uči svojim primjerom, kako ozbiljno treba na to paziti od dana do dana. Sklanjao se u samoću, rano ujutro se dizao, na brijegove se povlačio, da bi našao prigodu i mjesto, gdje bi mogao nesmetano moliti. Duhovne vježbe u svakoj godini biće svećeniku-adoratoru bezuvjetno sredstvo, da si očuva duh molitve i da u njemu napreduje. Isus u svetohraništu neprestano ga pozivlje, neka sve svoje molitve pred Njim obavlja. Vrlo rado

će svećenik-adorator to i činiti, kadgod nije zapriječen; hram s Isusom u svetohraništu biće njemu drugi stan, tu će svoju meditaciju obavljati, tu moliti brevijar, tu duhovne knjige čitati, tu pripremati propovijedi, tu će se klanjati, tu govoriti sa svojim Bogom, tu će dan počimati i zaključivati.

Ali vrijeme je svećeniku ograničeno; on ne može neprestano moliti, jer ima često bezbroj službenih poslova; on mora tražiti i odmora i spavati, gdje mu je molitva i općenje s Bogom nemoguće.

Ono što mu kao fizičkom licu nije moguće, biće mu moguće, ako sebe proširi u moralnu osobu, koja će isto htjeti i raditi i tada, kad je on kao fizičko lice zapriječen. »Krist glava je Crkvi« — Krist s Crkvom jedno je tijelo. *I u tome pogledu neka svećenik-adorator nasljeđuje Krista: neka proširi samoga sebe i neka si ostvari organizam, koji će Krista u njegovoj neprekidnoj adoraciji nasljeđovati. Ono što svećenik kao fizičko lice ne može, mogao bi bez velikog napora kao moralna osoba!*

Divni se pogledi otvaraju ovdje svećeniku-adoratoru.

On je duboko uvjeren, da je svako nastojanje za ciljeve Božjega kraljevstva građeno na pjesku i bezuspješno, ako nije po poniznoj molitvi u Bogu usidreno. Već samo to uvjerenje neprestano će ga poticati, da si zajamči što više molitvene pomoći za svoj rad. Pak eto, tražiće i okupljaće duše, koje će se neprekidnoj molitvi posvetiti.

Na to poticaće ga i činjenica, što se Gospodin Isus u našim crkvama prečesto nalazi u najvećoj osami. Ima pače u samim gradovima crkava, u kojima je Isus u presvetom Sakramentu nazočan, ali kroz čitave satove, možda i kroz čitave dane nema čovjeka, koji bi došao da mu se pokloni, da potraži njegovo društvo te se preda njim pomoli. Ta hladna osamljenost i zapuštenost porazno djeluje na svakoga, koji je po dubokoj vjeri svijestan, da imade u presv. Euharistiji samoga utjelovljenoga Sina Božjega pred sobom. *Radi nas dao se On pozvati pod priliku kruha, e bi u neizmjetnoj ljubavi prema nama ponizno i poslušno prebivao na oltaru, a nema duše, koja bi njegovu žrtvu cijnila; nema duše, kojoj bi Isus svoje milosti dijelio. Za svećenika-adoratora biće ta zapuštenost nešto nepodnosiva i neće mirovati, dok joj ne bude kraj, barem po danu, kad otvorene crkve tako ljubazno svakoga pozivlju, da dođe i da se svome Bogu pokloni.*

Pokret živog svijetla.

Sve to bilo je povodom pokretu, da se zapali u svakoj crkvi, u kojoj je Isus u presvetom Sakramentu prisutan, »živo svijetlo«, koje bi preko dana, dok su vrata crkve otvorena, pred Isusom u svetohraništvu neprekidno gorjelo. *Uz vječno svijetlo, što nazočnost Isusova simbolizira i na nju upozorava, ali je ono samo bez duše, neka gori još živo svijetlo, puno duše, sa živim čeznućem za Spasiteljem, sa živom neprekidnom molitvom pred njime!*

Sama zamisao plod je euharistijskih kongresa. Vječna šteta bi bila, tako se zaključivalo, kad bi se pustio ugasiti onaj oganj, koji u vezi s dobro pripravljenim euharistijskim kongresom u ovom ili onom mjestu, u ovoj ili onoj pokrajini usplamti i sve ljudske staleže obuhvati. Taj oganj treba čuvati i uzdržavati, ali budući nije to moguće u istom opsegu na istom ognjištu, onda neka se oganj podijeli na razna ognjišta u pojedinim crkvama gdje god se Isus u presvetom Sakramentu nalazi. *Posve logički došlo se do ognja, do živog svijetla, sastavljena iz ljudskih duša, koje neka pred svetohraništem neprekidno gori i moli.*

Poznato je, da je i sv. Ivan Arški s takovim svijetlom započeo djelo duhovne obnovne u svojoj župi. Razlozi, što su ga vodili kod toga, bili su isti kao gore navedeni. I blagoslov je Božji na njega, na njegov rad i njegovu malenu župu upravo sipao. Živo svijetlo neka bude i naš cilj za naše crkve!

Bilo je neopisivo lijepo, kad su desetine hiljada muževa in mladića sa zapaljenim bakljama u rukama pratile Isusa u presvetom Sakramentu noćas prigodom velebne procesije za vrijeme sadanjeg euharist. Kongresa u Ljubljani. One su baklje dogorjele; ali ne smije ugasiti oganj, što su ga one baklje simbolizirale. Braćo svećenici! *Mi moramo ostvariti vezu između veličanstvenog noćnog klanjanja i klanjanja, koje treba da se neprekidno nastavlja u svim crkvama naše domovine, u svim crkvama, u kojima je Isus u presvetom Sakramentu nazočan.*

Živo svijetlo tu bi vezu na najljepši i najlakši način ostvarilo. *Neizmjerni bi bili njegovi plodovi u duhovnom pogledu ne samo za svaku župu nego i za sav narod.*

Organizacija živog svijetla.

»Živo svijetlo« je posve moderna institucija. Ono je savez duša, koje hoće, da se svaki dan neprekidno klanjaju, dokgod je crkva otvorena, pred Isusom u svetohraništu i koje neće nikako dopustiti, da bude Isus u crkvi zapušten i sam. Savezu mogu pristupiti svi: djeca i stariji, mladići i djevojke, muževi i žene, svi kojima je do toga, da se uz zajedničku svrsishodnu i sustavnu saradnju u crkvi domaće župe dotično u crkvi, koja bi se napose za to odredila, podržava pred presvetom Sakramentom neprekidno klanjanje.

Svećenik je pozvan, da bude tome savezu glavom, srcem i dušom. *Time se on od fizičkog individua proširuje u moralno lice, da može kao alter Christus Bogu, prisutnome u svetohraništu, neprekidno iskazati čast i hvalu i održavati neprekidnu adoraciju preda njim!* Ali bi mogao i koje druge osobe delegirati na svoje mjesto; svakako će neposredno on sam živo svijetlo nadzirati i u njemu saradivati, ne samo radi toga, da nikada ne ugasne, nego i s razloga, da postane sve ljepše i jače.

Neće biti poteškoća, da se među vjernicima zanimanje za živo svijetlo uzbudi i proširi. Dobar će svećenik bezbroj razloga i prigoda u tu svrhu iznaći.

Živo svijetlo stvar je čitave župe! U crkvi zastupa čitavu župu. Preko živog svijetla u crkvi iskazuje se za župu neprekidno Bogu čast i hvala; pred Njim se zadovoljava za grijehe drugih, za kletve, za pijančevanje, za nečisto govorenje. Ovdje se Bogu moli za potrebe u župi, i Boga se prosi, da blagoslovi rad župnikov; da blagoslovi grješnike, e bi se obratili; da blagoslovi bolesnike i umiruće u župi. Tko bi htio, da uoči tih okolnosti ostane prema živom svijetlu indiferentan; tko bi htio da živo svijetlo ignorira, kad gori pred Isusom za sve i za svakoga u župi? Tko ne bi htio, da u živom svijetlu saraduje i sam, kad je njegova svrha tako plemenita, lijepa i sveta? —

Iza kako je svećenik-adorator ideju živog svijetla u župi dovoljno popularizirao, neka pozove sve, koji bi htjeli u živom svijetlu saradivati, da se kod njega prijave, i ujedno neka im preporuča, da predlože i vrijeme (jedan sat, pola sata, svaki dan, jedamput ili više puta kroz sedmicu, jedamput ili više puta mjesečno), kad bi mogli sudjelovati. Na temelju dobivenih podataka sastaviće pregled; ako ima u njemu praznih mjesta, mogao bi ih ispuniti dogovorno s onima, koji se prijavili.

Najbolje bi bilo, da sastavi pregled za čitavi mjesec; ali može ostati i kod sedmičnog pregleda, premda bi mu to zadavalo više posla. Mnogo bi mu kod toga znala pomoći vjerska udruženja, ako ih na području svog rada imade. Ona bi ga podupirala, da organizira što prije molitvenu saradnju za svaki sat u pojedinim danima preko sedmice ili preko mjeseca. *Organizacija molitvene saradnje proteže se — kako se za prvo doba po sebi razumije — samo na vrijeme, kad u crkvi redovno nema ljudi, te ne na vrijeme, kad se u crkvi obavljaju svete mise ili druge pobožnosti, kod kojih ima stalno veći ili manji broj vjernika iz župe.*

U crkvi neka se živom svijetlu dodijeli *posebno mjesto* na pr. posebna klupa pred glavnim oltarom, gdje ima u svetohraništu presveti Sakrament. *Time će se isticati važnost same institucije.* Klupa bi mogla biti lijepo pokrivena s kojim ćilimom. Na zgodnom mjestu *neka se također knjige pripreme*, pomoću kojih bi mogli članovi živog svijetla svoje molitve obavljati i duše svoje s Isusom u presv. Euharistiji sjedinjivati. Oni mogu slobodno sad razmišljavati, sad moliti sv. Kronicu ili ove ili one Litanije, mogu i čitati o životu i djelovanju Isusovu, mogu obavljati i koje druge molitve prema raspoloženju ili nakanama, koje imadu.

Sve će biti dobro, jer svaki način združuje dušu s Bogom; svaki način proširuje poznavanje Boga i jača ljubav prema Njemu; svaki je način podoban, da duši pribavlja nove i opet nove milosti od Boga. *Ljudi će mnogo radije i lakše dolaziti u crkvu, znajući da će im biti na mjestu živog svijetla sve pri ruci*, što im je za pobožnu molitvu potrebno. — Pored spomenutih knjiga neka se nalaze na klupi živog svijetla *još dvije knjižice*: u prvoj su zabilježene za svaki dan nakane, prema kojima živo svijetlo svoje molitve Bogu prikazuje; u drugoj zabilježena su za svaki sat imena članova, koji se za dotični sat u živom svijetlu prijavili te se za taj sat odredili. Svaki, koji dolazi k svomu satu molitve, staviće uz svoje ime u knjižici svoj potpis u znak i dokaz, da je svoju dužnost ovršio. Iz prve knjižice neka župnik svake nedjelje vjernicima u crkvi pročita nakane, za koje će živo svijetlo u pojedine dane pred Bogom moliti. To će probuditi u župi najveće zanimanje. I doista koga ne bi zanimalo, kad bude znao, da se ovog i onog dana moli za djecu, ili za nezaposlene radnike, ili za bolesnike, ili za majke, ali za ovu ili onu važnu stvar, koja je stvar čitave župe ili čitavog naroda ili čitave Crkve? To zanimanje djelovaće često na mnoge, da će se i sami u savez živog svijetla upisati, koji ne bi inače pristupili ili — makar ne pristupili — da će svojevrijedno doći u crkvu te se ondje molitvenoj nakani živog svijetla priključiti. Doći će po malo do toga, da će se živo svijetlo iz jednoga »oficijelnoga« adoratora, s kojim se bilo započelo, proširiti u dva, tri i više adoratora, a uz njih će i druge osobe u crkvi osvanjivati, da se ondje pobožno mole. Slatko će veselje puniti dušu svećenika-adoratora: njegova crkva nije više prazna; premili Spasitelj nije više zapušten; krug onih, koji Ga ljube i koji koji traže Njegovo društvo, postaje sve veći i veći . . .

Pregled saradnika u živom svijetlu treba pravovremeno za slijedeći tjedan dotično za slijedeći mjesec sastaviti i shodno objaviti. Bilo bi najbolje, kad bi posebni pomoćnici i pomoćnice svakoga obavijestili, koji bi imao u tome tjednu dotično mjesecu svoj sat ili svoje satove i kada bi ih imao.

Vjernike će dakako vrlo zanimati, bude li mjesni dušobrižnik koji put u crkvi pred narodom u djelovanju živog svijetla izviješćivao. Iskustva dokazuju, da će se skoro prijaviti i muževi i mladići i lica uopće, na koje se u početku niti mislilo nije.

Plodovi iz živog svijetla.

Evo, ovo bi bio način da se živa svijetla i u našim crkvama podignu i uzdržavaju. Stalno ima krajeva, u kojima bi narod ideju živog svijetla odmah radosno pozdravio i ostvario. Prevelikih poteškoća ne bi bilo ni u najraštrkanijim župama, jer ima posvuda plemenitih duša u redovima djece, omladine i starijih, koje će se rado odazvati i u živom svijetlu saradivati. Možda su te duše slična šta već odavna željele, jer ih je boljelo, što je Isus u crkvama sam i tako strašno zapušten; i željele su, da Ga barem koji put u presvetom Sakramentu pohode, ali su ih od toga odvrćali ljudski obziri ili im opet razni drugi momenti pravili poteškoće. *Sve to bi otpalo, čim molitva u crkvi preko dana ne bi bila više iznimka nego svakidašnji običaj, kome se nitko više ne čudi, jer se zbog Isusove nazočnosti u presvetoj Euharistiji ona samo po sebi nameće i razumije.* Jasno je, da treba za ostvarenje živog svijetla u župi predložiti preuzvišenomu ordinariju, da ga uzme na znanje i odobrenje. Njegov blagoslov donijeće jamstvo za što ljepše uspjehe.

Živo svijetlo bi postalo najlepšim dokazom žive vjere u narodu, da imademo Isusa neposredno u svojem krugu, da je On naš pravi sumještanin; najviši, najplemenitiji, najbolji sumještanin — Bog sam!

Živo svijetlo bi postalo dokumentom naše zahvalnosti prema Bogu!

Živo svijetlo donijelo bi u naše crkve sjaj i ukras posebne vrsti, sjaj i ukras svetih poticaja i svete radosti!

Živo svijetlo postalo bi velikim misijonarom, koji bi ljude neprestano upozoravao na Boga i na život, koji Bogu i čovjeku odgovara.

Živo svijetlo sa svećenikom u svojem središtu divno bi odrazivalo samog Krista, »koji je s desne strane Boga, i zagovara nas« (Rim 8, 34).

Živo svijetlo postalo bi u vezi »s čistim darom, koji se na svakom mjestu imenu Božjem prikazuje« (Mal. 1, 11), žrtvenikom zadovoljavanja, koji bi u jednu ruku Božje kazne odvrćao, u drugu pak ruku sazivao milosti na župu i narod; postalo bi posrednikom između Boga i naroda. Iskustva pored toga svjedoče, da dobivaju vjernici u župi često tako veliko povjerenje u molitvu živog svijetla, da joj sebe i svoje nakane u molitvi preporučuju.

Možda ne će biti moguće, da se neprekidno klanjanje odmah u svakoj župi postigne. Ništa zato; radi toga nije treba odustati i od same stvari, koja je tako lijepa i sveta. U tome slučaju bi se moglo uzeti više crkava, u kojima bi se klanjanje redalo, ali bi bilo barem u okolišu tih crkava neprekidno i stalno. Kad ne bi bilo moguće ni to, onda je najbolje ostati kod iste crkve te u toj crkvi uvesti neprekidno klanjanje samo u neke dane u sedmici, ili samo u određene satove svaki dan, ili svaki drugi dan u sedmici. *Živo svijetlo* treba narodu pokazati na način, da ga svi uzljube; *živo svijetlo* treba zapaliti i ono će gorjeti, sve ljepše i jače, da ga nitko više ne će moći ugasiti.

Ponajprije treba potražiti i naći saradnike ili saradnice, koji će se za ostvarenje živog svijetla žrtvovati molitvom, svojim primjerom, radom i apostolatom. Svećeniku — adoratoru biće ti saradnici dotično saradnice u svakom pogledu desna ruka u provedenju sedmičnog dotično mjesečnog rasporeda. Svaki će si član izabrati svoj sat preko sedmice ili preko mjeseca i toga neka se drži. Kad bude zapriječen, neka na svoje mjesto pošalje zamjenika. Saradnici i saradnice neka se poviše žrtvuju, da prošire posvuda zanimanje za *živo svijetlo* i da nove članove zanj pridobivaju; da drže

oltar, na kojem se u svetohraništu presveti Sakrament nalazi, u najljepšem redu, i uopće sve učine, na što nas živa vjera u navzočnost Isusovu potiče. U razmacima neka svećenik-adorator primanje novih članova u savez živog svijetla svečano obavlja te ih sveto i ozbiljno uvđa u njegov apostolski rad. Toplo se preporuča, da članovi u one dane, kad se budu kao živo svijetlo pred Isusom u svetohraništu nalazili, pristupe k sv. pričesti. *Oganj ljubavi i molitve treba da se preko živog svijetla k Isusu diže iz čistih, svetih duša!*

Pojava živog svijetla (u Italiji je zovu »Lampade viventi«) širi se sve više osobito u Italiji i u Francuskoj. Na nacionalnom kongresu, koji će se za Malu Gospu ove godine držati u Italiji u Teramo (na podnožju od »Gran Sasso d' Italia« prema Jadranskom moru), naročita će se pažnja posvetiti i toj pojavi.¹ Posvuda gdje se živo svijetlo uvđa i uzdržava, zapažaju se najljepši duhovni plodovi; vjerski se život upravo vidljivo obnavlja i diže.

Stalno će naći i naš II. opći euharistijski kongres svoj najljepši odraz u živom svijetlu, koje treba u svim crkvama pred Isusom u presvetom Sakramentu zapaliti e bi ih ugrijavalo i punilo ljubavlju i zahvalnošću prema Bogu, koji nam je tako neizmjerio dobar.

*

»Evo Janje Božje«, govori posvuda sv. Ivan Krstitelj i nama. Ali neka ne vrijedi i za nas ono, što je kod iste prigode dodao: »A među vama stoji, kojega vi ne znate!« (Iv 1, 26—29). Naša želja i naša težnja mora da bude: »Volumus Jesum videre — »Mi hoćemo Isusa vidjeti« (Iv 12, 21).

Stoga užgimo i uzdržavajmo živo svijetlo posvuda!

Voditelj zborovanja se je prevzvišenemu škofu dr. Josipu Srebrničju za njegove besede, ki so vse navzočne vzpodbudile k zvesti adoraciji in k razširjanju češčenja Najsvetejšega med ljudstvom, iskreno zahvalil. Obljubil je, da se bodo duhovniki zavzeli za to, da Zveličar ne bo nikdar sameval v naših cerkvah, ampak da mu bodo verniki vedno izkazovali čast, kakor žive bakle pred Najsvetejšim. Končno je povabil navzočne k sestanku duhovnikov-adoratorjev, ki bo 1. julija ob 9 dopoldne v Alojzijeviščju.

Z molitvijo in s petjem evharističnih in Marijinih pesmi se je zborovanje zaključilo.

¹ Lijepo pregledno gradivo o živom svijetlu pruža mala knjižica »Le Lampade viventi«, koju objavi P. Giuseppe Petazzi S. J.; cijena joj je L 0'75. — U istoj se knjižici preporuča, neka se članovi saveza živog svijetla upišu u Bratovštinu presv. Sakramenta te neka u njezinu obimu sačinjavaju svoju naročitu sekciju. To se preporuča osobito s razloga, da mogu uživati velike duhovne ugodnosti i milosti, koje su članovima Bratovštine presvetog Sakramenta uopće na raspolaganju. Sveti otac papa Pijo XI. već se često s velikim priznanjem osvrnuo na savez živog svijetla i njegovo djelovanje te ga toplo preporučio, da ga šire posvuda.

K O N E C
I. D E L A

**II. EVHARISTIČNI KONGRES
ZA JUGOSLAVIJO**

1870

ANNUAL REPORT

OF THE

COMMISSIONERS OF THE LAND OFFICE

FOR THE YEAR 1870

ALBANY:

WHELAN & BROS. PRINTERS

1871

II.

EVHARISTIČNI KONGRES

ZA JUGOSLAVIJO

V LJUBLJANI 1935

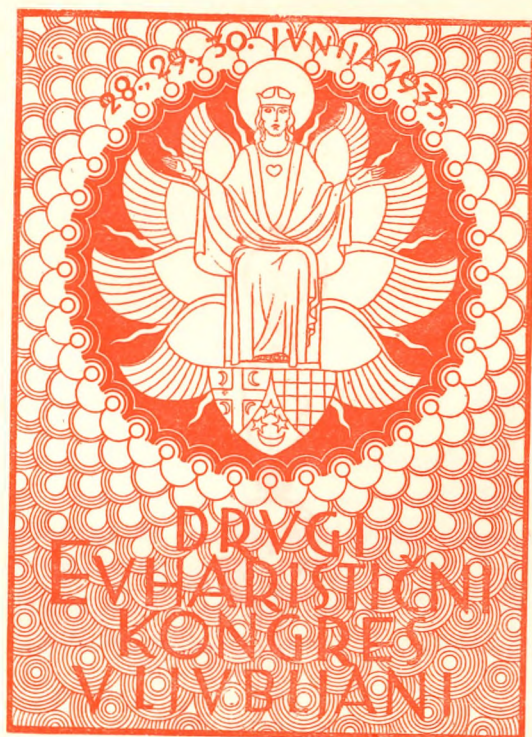
LJUBLJANA 1936

IZDANJE KONGRESA

1907-1908

1907-1908

IZDAL KONGRESNI ODBOR.
TISKALA IN ZALOŽILA MISIJONSKA TISKARNA GROBLJE-DOMŽALE

DRUGI DEL

VIII.

POPOLDNE IN VEČER DRUGEGA DNE

29. JUNIJ 1935

1. Prvo slavnostno zborovanje na Stadionu

Na kongresnem sporedu sta bili dve slavnostni zborovanji. Na njih naj bi se zbrali vsi udeleženci in skupno naj bi združeni v eno samo mogočno enoto manifestirali za glavne misli evharističnega kongresa. Obe slavnostni zborovanji sta imeli popoln uspeh, bili sta res mogočna in dostojna manifestacija kongresnih udeležencev za evharističnega Kralja. Ljubljana takih zborovanj še ni doživela, na kar smo katoličani upravičeno ponosni.

Kmalu popoldne na praznik sv. Petra in Pavla so se začele pomikati po ljubljanskih ulicah proti Stadionu množice, da bi prisostvovale prvemu manifestacijskemu zborovanju. Arena in brežine obsežnega Stadiona so se vedno bolj polnile. Kljub zgodnjim popoldanskim uram v areni ni bilo prevroče, ker je od časa do časa potegnila prijazna sapica.

Na zborovanju je bila zastopana cela naša država v vseh plasteh svojega ljudstva. Poleg sosednjih Hrvatov so bila navzoča odposlanstva iz Dalmacije, iz Bosne, iz Vojvodine, iz Beograda, iz skopeljske škofije itd. Iz Slovenije, posebno iz ljubljanske škofije, pa je bila zastopana skoraj vsaka vas. Bili so možje in fantje, kmetje poleg delavcev in uradnikov, zastopniki prostih poklicev, politični, gospodarski, kulturni in drugi javni delavci, duhovščina; matere poleg deklet, od preproste delavke in kmečke žene do zastopnic ženskih inteligenčnih poklicev in do članic raznih ženskih

redov. Časopisje je poročalo, da se je nabralo k temu zborovanju do 50.000 ljudi.

Na glavni tribuni so se kmalu pred tretjo uro začeli zbirati cerkveni in posvetni dostojanstveniki. Zborovanju je ves čas prisostvoval papežev legat kardinal Avgust Hlond. Prav tako so bili ves čas prisotni nuncij Pellegrinetti in skoraj celoten jugoslovanski episkopat, tako nadškofje dr. Anton Bauer, dr. Nikolaj Dobrečič, dr. Anton B. Jeglič, Rafael Rodić, dr. Ivan Šarič, škofje dr. Gregorij Rožman, dr. Josip Srebrnič, dr. Ivan Tomažič, dr. Ivan Gnidovec, dr. Kvirin Bonefačić, dr. Dionizij Njaradi, Mihael Pušić, dr. Hieronim Mileta, Alojzij Mišić, dr. Anton Akšamović, dr. Jožef Carević in Ludvik Budanović. Prisoten je bil tudi p. Gervazij Quénard, general reda asumpcionistov, kot zastopnik predsednika odbora za mednarodne evharistične kongrese škofa Heylena iz Namurja ter p. Anton Prešeren S. J. iz Rima kot zastopnik generala jezuitov.

Kot zastopnika kraljevska vlade sta prisostvovala zborovanju minister za notranje zadeve dr. Anton Korošec in minister za trgovino in industrijo dr. Milan Vrbanić. Prisotni so bili tudi ban dravske banovine dr. Dinko Puc, podban dr. Otmar Pirkmayer in zastopnik ljubljanskega mestnega župana podžupan prof. Evgen Jarc, poleg številnih drugih predstavnikov javnih institucij.

Točno ob 15.15 je stopil k mikrofону na glavni tribuni predsednik pripravljalnega odbora za II. evharistični kongres v Ljubljani dr. Stanislav Žitko in je otvoril slavnostno zborovanje.

Pozdravni nagovor predsednika pripravljalnega odbora dr. Stanislava Žitka

Vaša Eminenca! Pozdravljam z vso vdanostjo Vašo Eminenco kot prvega legata sv. očeta, ki je prišel v našo državo. Velika je bila radost in globoka hvaležnost vseh katoličanov naše države, ko so zvedeli, da hoče Njegova Svetost papež Pij XI. poslati na evharistični kongres svojega posebnega legata in da je določil za to Vašo Eminenco.

Katoličani Jugoslavije so po tradiciji zvesti Cerkvi in papežu, toda današnja doba, ko ljudje drvijo v največje materialistične skrajnosti, nas sili, da se še bolj oklenemo Petrove skale. Prosimo Vašo Eminenco, blagovolite Njegovi Svetosti sporočiti, da smo katoličani Jugoslavije katoliški Cerkvi in njenemu vidnemu poglavarju bolj kot kdaj otroško vdani in nemojno zvesti.

„Ite missa est“ pri maši kardinala legata na Stadionu

Zastave cerkvenih in prosvetnih organizacij ob tribuni na Stadionu med pontif. mašo

LXII

Skupina narodnih noš med pontifikalno mašo in drugim manifestacijskim zborovanjem na Stadionu

Dr. Josip Leskovar med govorom na drugem manifestacijskem zborovanju

Toliko večje pa je naše veselje in ponos, da moremo kot prvega papeževega legata v naši državi pozdraviti Vašo Eminenco primasa slavnega in skozi in skozi katoliškega slovanskega naroda, bratskega poljskega naroda.

Pozdravljam zastopnika kraljevske vlade, ministra notranjih zadev dr. Antona Korošca in ministra za trgovino dr. Milana Vrbanića. Pozdravljam bana dravske banovine dr. Dinka Puca.

Pozdravljam Vašo Ekscelenco apostolskega nuncija prevzvišenega nadškofa Hermenegilda Pelegrinettija, ki kot zastopnik sv. stolice z veliko ljubeznijo in z velikim razumevanjem sledite katoliško življenje v naši državi.

Pozdravljam vse prevzvišene gospode nadškofe in škofe, ki nas z očetovsko skrbnostjo in budnostjo, z nauki in opomini vodite po poti vesoljne Kristusove Cerkve.

V izredno čast mi je, da morem v naši sredi pozdraviti tudi p. Gervazija Quénarda, generalnega predstojnika asumpcionistov, ki je prišel kot član stalnega pripravljalnega odbora za mednarodne kongrese in kot poseben zastopnik njegovega predsednika prevzvišenega škofa Heylena v Namurju. Naj bi tudi naš kongres tvoril majhen drobec v ogromnem delu za duhovno poglobitev narodov vsega sveta, ki ga s tolikim uspehom vršijo mednarodni evharistični kongresi.

Prav z iskreno hvaležnostjo in ginjenostjo pa pozdravljam vas vse udeležence, ki ste prišli od blizu in daleč. Že pri pripravah za kongres ste veliko žrtvovali, danes pa ste s svojo ogromno udeležbo pripomogli, da bo to zborovanje vredno svojega namena, počastiti Jezusa Kristusa v svetem Rešnjem Telesu.

Klic naših škofov, da se zberemo v Ljubljani na II. evharistični kongres, je našel odmev po vsej državi. Katoličani smo pozabili na težave vsakdanjega življenja. Z vneto, z navdušenjem in z izredno požrtvovalnostjo smo se pripravljali na te svete dneve. Današnje slavnostno zborovanje, posvečeno proslavi sv. Rešnjega Telesa, je tako, kakor ga Ljubljana še ni videla.

Prišli smo, da enodušno, javno in svečano počastimo svojega Odrešenika v zakramentu sv. Rešnjega Telesa, da jasno in odločno izpovemo svojo katoliško vero, da izrečemo svojo neomajno zvestobo katoliški Cerkvi in njenemu vidnemu poglavarju sv. očetu.

Zavedamo se besed Jezusa Kristusa: »Brez mene ne morete nič storiti.« Brez Kristusa je vsako človeško delo brez notranje in brez trajne vrednosti. Brez Kristusa ne moremo uspešno vzgajati mladine. Brez njega bodo naše družine nehale biti družine. Brez njega ni socialne pravičnosti. Brez njega ni ljubezni in miru med ljudmi in stanovi. Brez njega ni dobre državne uprave.

Zato je enoglasen, mogočen klic tega kongresa: Hočemo Kristusa pri vzgoji mladine; hočemo ga v družinah; hočemo njegovo socialno pravičnost; hočemo, da bodi njegov nauk vodilen za državno upravo; hočemo, da vlada njegova ljubezen, njegov mir med stanovi, med nami vsemi.

Jezus Kristus sam kot Bog in kot človek pa prihaja med nas vsak dan v obnavljanju svoje daritve na križu pri maši in ostaja med nami v zakramentu sv. Rešnjega Telesa. Tu ga moramo najprej iskati.

Maša in obhajilo sta sonce in moč, ki dajeta rast duhovnemu življenju. Pogostna udeležba pri maši s prejemom obhajila, — kakor so delali prvi kristjani, — je temeljna podlaga katoliškega življenja, je od Jezusa Kristusa samega postavljeno sredstvo, ki kaže in omogoča krščansko življenje v vseh stiskah, gospodarskih, socialnih, nravnih in verskih.

To resnico hočemo odnesti s seboj s kongresa s sklepom, da bomo po njej živeli, in uspeh kongresa je zagotovljen.

Že priprava na kongres je z božjim blagoslovom segla med ves narod in ga močno razgibala.

Gmotne žrtve vseh, tudi najsiromašnejših, so omogočile dostojno zunanjo pripravo, zlasti ureditev Stadiona za veličastno svetišče.

Evharistični križi, ki so jih postavile naše župnije, pričajo in bodo pričali še dolgo, da naš narod spoznava skrivnostno zvezo med daritvijo na križu in sv. Rešnjim Telesom.

Množice vernikov so se v pripravljalni dobi duhovno poglobljale pri duhovnih vajah, mogočne evharistične akademije so dvigale duha in dosegle uspehe, kakor jih druge enake prireditve ne dosegaajo; obhajila po naših župnijah so se v tem času podvojila.

Vse to nam pravi, da bodo z božjo milostjo, s pomočjo naše zaščitnice Marije Pomagaj in z našo iskreno voljo tudi sadovi kongresa veliki in trajni. Zato hočemo, da milosti tega kongresa zajamejo nas vse, ves naš narod, vso našo domovino.

Hočemo, da postane II. evharistični kongres mejnik v duhovnem življenju katoličanov vse Jugoslavije, zlasti pa katoličanov Slovenije, ki so poklicani, da pridobijo od tega kongresa največ milosti!

*

Med govorom predsednika dr. Žitka je ogromna množica burno in navdušeno vzklikala vsem, ki jih je po imenu pozdravil, zlasti je vzklikala papežu Piju XI. in njegovemu legatu kardinalu Hlondu. Ko je dr. Žitko končal svoj nagovor ob velikem odobravanju zbranih množic, je godba zaigrala papeško himno.

Takoj nato je spregovoril papežev legat kardinal Avgust Hlond, ki so ga množice pozdravile z »živijo« klici in z mahanjem z belimi robci. Govor papeževega legata so poslušali vsi dostojanstveniki in vsa množica stoje. Govoril je papežev legat v slovenščini.

Govor papeževega legata kardinala dr. Avgusta Hlonda

Hvaljen Jezus! Dragi bratje! V veliko čast si štejem, da morem zastopati svetega očeta pri tem veličastnem in pomembnem kongresu. Kristusov namestnik, naš sveti oče Pij XI., je sedaj tu navzoč z vami in med vami: kardinal-legat ga predstavlja.

Prvo, kar prinašam kongresu, vsem vašim nadpastirjem in vsem vašim oblastnikom, vsem duhovnikom, redovnikom in redovnicam, vsem vernikom, ki se tega kongresa v katerikoli obliki udeležujejo, je poseben pozdrav svetega očeta in so besede toplega priznanja, ki jih je Jezusov namestnik na zemlji o vas imel. Vedite, da ste njegovemu očetovskemu srcu posebno dragi in da s skrbno pazljivostjo in z dejavno ljubeznijo bedi nad vami in nad vsem, kar vas tiče. Ta pozdrav in to dopadajenje sv. očeta nad vami je prvo, kar vam kardinal-legat prinaša.

Drugo, kar na ta kongres prinašam, je prisrčno veselje mene, severnega Slovana, ki mi je božja previdnost naklonila visoko in sladko nalogo, da zastopam skupnega očeta na kongresu ljubljenih bratov južnih Slovanov. Kakor ob času sv. Cirila in Metoda sta danes slovanski jug in slovanski sever lepo povezana v katoliški Cerkvi. Prav ta sorodnost naša je sv. očeta vodila, ko je v moji osebi določil

zastopnika za ta vaš slovanski evharistični kongres v Ljubljani. In ta sorodnost bo meni množila veselje, ko bom ob vaši strani priča božjih dobrot nad vami, moji ljubljani bratje Slovani.

Dragi bratje! S svetim očetom smo tu zbrani, da skupno poklekemo pred Kristusom Gospodom, ki je dal svoje življenje za nas in ki nas je tako do konca ljubil, da je hotel ostati živ med nami, skrit pod evharističnimi podobami.

Kristusu Kralju gre ne le osebna in zasebna, prisrčna in srčna zahvala in molitev vsakega poedinca; Kristus Kralju moramo izraziti svojo vero in vdanost tudi skupno, tudi kot narod, kot država.

Mednarodni kongresi zbirajo cele družine narodov, da po njih ves svet poklekne pred Gospodom v Zakramentu. Kongresi, kakršen je vaš kongres, zbirajo vernike vseh narodnosti, katere žive v kaki državi, da jih združene v eno vero, kot nadahnjene z eno dušo, s Kristusovo, s katoliško dušo namreč, pokažejo Bogu Gospodu, angelom in ljudem.

Prvi pomen teh kongresov je pač poživljenje vere in nadnaravnega življenja v poedincih. Ko se strnemo z množico v eno, je, kakor bi začutili v sebi novega duha. Bojazljivost in malodušnost, neodločnost in nesložnost ginejo iz nas. V nas se dogaja nekaj tega, za kar moli Cerkev k sv. Duhu: »Pošlji svojega duha in prerajeni bomo.« »Prenovil boš izraz in obličje zemlje.«

Toda s tem je zvezan drugi namen evharističnih kongresov, ki je v poživljenju nadnaravnega in posebno evharistično-polnega duhovnega življenja in udejstvovanja v obsegu javnega, v različnih oblikah družabnega življenja.

Ni drugega imena pod nebom, katero bi prineslo svetu rešenje vprašanj, problemov in kriz, katere ga tarejo in razburjajo, kot le ime Jezusovo. Saj vemo in vidimo, da največji in najhujši del teh vprašanj ne more biti rešen z rešitvami, katere se ne dvignejo nad površino, ki jo določajo besede, kot so: mezda, obleka, hrana, stan ali tudi še: zdravje, higiena, blagostanje in umestna zabava. Ko bi se tudi vse to doseglo, bi ostala še odprta in zevajoča in nezadostno rešena vprašanja, ki gre v njih za večne smotre človeštva in človeka, za poti k tem smotrom, za pravičnost, za svetost družine, vzgoje, šole,

dela in države. Popoln je odgovor šele, kadar je dan v imenu Jezusa Odrešenika, Jezusa prijatelja ljudi in vseh njegovih prizadevanj. Popolna je rešitev šele, kadar nam je z jasnim in resničnim odgovorom dana tudi moč, da se do rešitve povzpne. V evangeliju in Evharistiji je končno polna rešitev. Evangelij nam daje nauke in navodila; živo nam ga pa daje skrivnostna Kristusova nevesta, mati sveta Cerkev. Evharistija nam daje Jezusa samega, živega in dejavnega: Jezusa, ki more, ki hoče pomagati. Tega živega Jezusa, tega polnega Jezusa, polnega milosti in polnega resnice, žele kongresi približati vsem ustanovam: družinam, občinam, državam, posameznim panogam, področjem njihovega udejstvovanja. Da Gospod vse to poželi in blagoslovi. Ut vitam habeant et abundantius habeant: da se v Kristusu še bolj obogati naravno in nadnaravno življenje narodov in posameznikov.

Svet se mora preroditi, sicer pogine. Ves se zvija v krčih. Razmere so zrasle v teku 19. stoletja in so prvi sad razkristjanjenja javnega življenja, te razmere pravim, so privedle do neznosnih javnih in stalnih socialnih in zasebnih krivic, ki jih je papež slovesno obsodil v veličastni okrožnici »Quadragesimo anno«. Smer tega prenovljenja je Kristus in njegov evangelij. Kvas tega prerojenja je Kristus in njegova Evharistija.

Zato se na tolikih krajih sveta, s toliko doslednostjo in vztrajnostjo daje ta kvas, ta dar, da bi se polagoma vse človeštvo dvignilo iz bede, suženjstva v prostost sinov božjih in da bi znosne in po veri temperirane razmere pomagale do delne sreče, ki jo je ljubezen našega Gospoda in Kralja pripravila pri sebi v nebesih.

V tem smislu so evharistični triumfi Jezusovi Jezusove zmage. Gospod se raduje, kadar je nam, kadar je našim družinam, našim državam dobro. Naši in njegovi interesi so prepleteni v eno.

Da bi Jezusu do takega zmagoslavja, da bi sebi, narodu in državi do takega obogatjenja pomagali, so se vaši duhovni pastirji odločili, so se vaši pripravljalni odbori zavzeli, ste se vi vsi z vso dušo odzvali in ste pripravili in ste izvedli ta veliki evharistični kongres. Vem, kako mnogostransko in težko je bilo vaše delo. Vem, kako globoko ste zajeli in kako konkretno ste zahoteli. Slutim breme, ki so

ga nosili vaši škofje in organizatorji. Slutim zapreke, ki so jih morali premagati. Vem pa tudi, s koliko pripravljenostjo se je odzvalo vse, kar je pošteno, s koliko simpatijo so spremljale in podpirale vaše delo tudi javne oblasti. Vem, da se je v družinah, bolnišnicah in samostanih, vem, da se je v vseh cerkvah stalno molilo in darovalo za kongres in za pomembni uspeh tega kongresa. Največje plačilo in povračilo vsem bo pač zadovoljstvo njega, ki mu vse to delo velja in ki ga vse to delo in trpljenje tako od blizu tiče. Le malenkostno priznanje in veselje naj jim bo tudi javna in slovesna pohvala in zahvala, ki jo tu izreka papežev zastopnik. V resnično in bogato odmeno naj bo nam vsem sad tega kongresa. Ko gre sedaj za to, da v veselju žanjemo, kar se je v mučnem dolgem delu sejalo; ko žari nad nami evharistično sonce v vsej svoji moči, so to moje besede do vas, bratje. Obhajajte te dneve v znamenju duhovne zbranosti. Preživljajte te ure v delu vere. Škoda bi bilo, ko bi tudi le nekatere teh dragocenih trenutkov teh nebeških darov kako pokvarili, izjalovili ali izgubili.

Jezus je med nami, mi smo z njim!

Po istih ulicah, na istih zborovanjih bodimo tudi mi z njim. Blagor njim, ki ne vidijo, pa vendar verujejo in po tej veri živijo! Blagor njim, ki Gospodu v slavnostnem sprevodu podlože ne le svoja oblačila, temveč sebe vse. Blagor njim, ki v svetem navdušenju kličejo in se ne dajo oplášiti: »Slava Gospodu med nami!« Blagor njim, ki se v tem svetem zboru tako prenove in okrepe, da jim je ljubljanski evharistični kongres velik mejnik v življenju. Mejniki, ki bo žarel še na smrtni postelji in ki bo žarel še v večnosti. Bratje: Postrgajte stari kvas, da ste vsi presni, kakor so presne bele hostije, ki krijejo Jezusa. Čim bolj boste čisti, tem bližji boste Gospodu, tem bolj boste čutili njegovo bližino in slišali njegov glas.

Bratje: ko boste slišali Gospodov glas, nikar ne zapirajte svojih duš! Nikar njegovega glasu ne preslišite, nikar njegovega vabila ne zavrzite!

Njegov glas bo prišel k vam v pridigi, bo prišel k vam v stanovskem nagovoru, bo prišel k vam v razgovoru, v manifestaciji ali ob tihi uri zbranosti in združenosti z Bogom.

Ne recite nikoli Gospodu: Ne! Odprite se mu posebno v smeri tistega duhovnega prerojenja, ki je posebni učinek svetega Rešnjega Telesa in sv. Krvi Gospodove. V smeri svete čistosti in v smeri svete čilosti in podjetnosti, rekli bi, v smeri svete mladosti.

Saj je to obseženo v tisti besedi: *Fru mentum electorum et vinum germinans virgines*: Kruh, ki daje moč, vino, ki daje čistost.

Če boste to storili, bo zares žarela nad vami sveta hostija in bo lila nad vas vso polnost svojega blagoslova. In tedaj, blagor vam, blagor vam! Če boste to storili, boste v veliki in znatni meri sodelovali za pravi razvoj in napredek vaši bližnji in tudi daljni okolici. Bog sam, ki vam je Kristusa dal, vam bo za tak odgovor, za tako uporabo svojega največjega daru hvaležen.

Zaključim z željo, naj bi ta kongres, ki je letos v Ljubljani zbral vse verne Slovence, ta kongres, ki je ob Slovencih zbral odlična zastopstva plemenitega hrvatskega katoličanstva; ta kongres, ki so se ga udeležili tudi drugi narodi, ki žive v Jugoslaviji, naj bi kot zares veličastni in zgodovinski kongres priklical nad vse, nad vaše družine, nad vaše zasebno in javno življenje, nad vašo ljubljeno domovino novo življenje, da boste vredni velikih nalog, ki vam jih je določila božja previdnost v vašo lastno korist in v korist človeške skupnosti in njenega razvoja.

Vse to naj bi vam došlo po milostnem posredovanju preblažene Device Pomočnice kristjanov, ki ste jo tudi vi izbrali za varuhinjo in veliko pokroviteljico vašega kongresa.

To je voščilo, ki vam ga ob početku drugega evharističnega kongresa za Jugoslavijo voščim v imenu Njegove Svetosti papeža Pija XI., ki ga tu med vami zastopam in ki vam v tem smislu pošilja svoj prav posebni očetovski blagoslov.

*

Govor papeževega legata je množica večkrat prekinila z navdušenimi vzkliki sv. očetu in njegovemu legatu. To navdušenje je doseglo svoj višek ob zaključku legatovega govora.

Po govoru papeževega legata so množice pod vodstvom stolnega dekana dr. Franca Kimovca zapele himno »Povsod Boga«.

Nato je govoril prof. mariborskega bogoslovja dr. Josip Hohnjec.

Dr. Josip Hohnjec: Idejna in нравna rast poedinca in naroda po Evharistiji

Slovenska narodna pesem ima med svojo bogato pripovedno snovjo tudi prelep motiv o Mariji, ki kliče ranjenega fantiča za Jezusom. Razpletke motiva je ta:

»Kuglica prileti,
fantič pa obleži.
Marija j' pa mimo šla,
prav mil' ga je pogledala:
fantič le gor vstan',
pojva za Jezusam!
Kak' bom jaz gor ustal,
ker sem v tak' revnem stan!«

Ranjeni fantič se more smatrati kot podoba modernega človeka, ki je resnično v revnem stanu, ker ga tarejo reve in nadloge. Nasledki krogel, ki so letele v svetovni vojni in ki frčijo v drugi obliki naprej, so usodni za telo in gmotno stran človeškega življenja. »Od vesoljnega potopa,« pravi papež Pij XI., »bržkone ni bilo tako splošne in globoko segajoče stiske, kot jo sedaj trpimo« (»Caritate Christi« 3. maja 1932). Še hujša pa je duhovna in moralna, ki je z gospodarsko ne samo v odnosu vzporednosti, marveč tudi prave vzročnosti. Majejo se temelji duhovnega življenja. Stare moralne vrednote se teptajo v blato. Pregarja se resnica in krepost. Krivica zmaguje. Zlo se povečuje kot dobro. Stavba evropske kulture je v nevarnosti. Tisti, ki se jim ne užiga upanje iz krščanske vere, povečujejo med ljudmi zmedo in obup s knjigami, kakor »Propad zapada«, »Agonija sveta«.

Nočemo pesmi obupa. Rajše se obrnimo k njej, ki je bila in je nešetim srcem v tolažbo, obupanim moč, potrebnim v pomoč in ki je zlasti našemu ljudstvu in naši domovini Mati in Kraljica, k njej, ki je prišla v svoji podobi z Brezij v našo sredino kot voditeljica k Jezusu! Z našim slovenskim ljudstvom vzkliknimo klic bridkosti in zaupanja:

»Marija, k tebi uboge reve,
mi zapuščeni vpijemo,
objokani otroci Eve
v dolini solz zdihujemo.«

Da ta karakterizacija življenja ni pretirano črnogledna, marveč povsem stvarna, potrjuje tudi filozof, ki načeluje čehoslovaški državi, prezident T. G. Masaryk. Iz kritičnega opazovanja življenja mu je vzniklo spoznanje, da vlada v duši sodobnega človeka velika utrujenost kot posledica duhovne zmede sedanje dobe. »Utrujene duše«: s to ugotovitvijo je že ob koncu preteklega stoletja izrazil označbo modernih razmer. Zdravila ni drugje ko v veri, v Jezusovih naukih, v njihovi globoko življenjski obliki. Njegova vera je jezustvo. — Da, jezustvo! To je tudi naša vera, toda celotno, popolno jezustvo. Jezus — pravi Bog, ki se je včlovečil, da je človeka in človeštvo odrešil; Jezus, naš najvišji učitelj, duhovnik in kralj; Jezus, ki prebiva resnično in bistveno kot Bog in človek med nami v zakramentu sv. R. Telesa: to je naše jezustvo. Iz te vere izhaja jezustvo kot naš življenjski program.

Za življenje je potrebna luč. Brez luči ni organskega življenja, ki sta mu svetloba in toplota nujen predpogoj. Tako tudi ni duševnega življenja brez njega, ki je rekel o sebi: »Jaz sem luč sveta. Kdor gre za menoj, ne bo hodil v temi,

marveč bo imel luč življenja» (Jan 8, 12). Skozi kakšno temo nevednosti in meglo zmot v najvažnejših življenjskih vprašanjih je moralo iti človeštvo! Ako bi bilo naše znanje omejeno na rezultate spoznanja, kakor nam jih nudi človeška modrost in filozofija narodov, bi naš duh še vedno zaman trkal ob neprodarno zagrinjalo nerešenih življenjskih problemov. Najgloblje vprašanje človeštva je Bog. Človek ga ni mogel rešiti. Kristus je prinesel človeštvu blagovest o Bogu ter mu tako podaril najvišje dobro. Prava ideja o Bogu ima v Kristusu svoj zgodovinski vznik in svoj trajni vir.

V svetlobi te ideje je Kristus razodel in pojasnil skrivnost sveta in človeka. Kakor dva sveta se duh in materija borita med seboj. Noben filozof ni mogel tega v življenje človeka in človeštva segajočega nasprotja izravnati s sestavom, ki bi zadovoljil človeškega duha. Kristus je dal človeštvu religijo in filozofijo, ki spravlja ta dva življenjska reda in kontrasta v jasno urejeno razmerje. Dobro prvenstvene vrednosti v človeku je njegova duša, ki je podoba božja. »Kaj človeku pomaga, če si ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi?« (Mt 16, 26). S temi besedami Gospodovimi je postavljena proti svetu in vsem njegovim dobrinam duša kot dobrina neminljive vrednosti. Tako je bilo izvršeno najradikalnejše prevrednotenje, ki se je kdaj zgodilo na svetu.

S tem je bila povzdignjena ne samo vrednost, marveč tudi zmožnost človeka; duh, ki ima v človeku prvenstvo, se zaveda pravega človekovega namena ter prodira s to smotrnostjo v materijo življenja in v življenje volje, da odstranja neskladnost med spoznanjem in dejanjem. Sam Tolstoj daje Kristusu to-le spričevanje: »Kdor dojema Kristusov nauk, njega prevzame čuvstvo ko ptiča, ki ni prej vedel, da ima peruti, ter se sedaj iznenada zave, da more leteti, biti svoboden ter se mu ni treba ničesar bati.« Luč, žareča iz Kristusa, nas je rešila ozkosti in tesnobe spoznanja ter nam odprla pogled v večna, neizmerna obzorja. Zveličar nas je rešil nesmiselnosti življenja. Nisem slučajen produkt narave, nisem slepa igrača usode. Otrk božji sem. Moja duša, ustvarjena od Boga, je toliko vredna, da se je za njo sam Bog včlovečil, da bi jo odrešil. Tako jo ljubi, da biva radi nje v tabernaklju, da jo razsvetljuje s svojo nebeško lučjo in krepi s svojo božjo milostjo. Moje življenje ima globok smisel. Njegove meje segajo v večnost. Vrata groba so samo prag v večnost. Da more naše življenje dobiti iz Kristusovega nauka in zgleda pravo, z večnim ciljem soglasno vsebino, nam daje Kristus v Evharistiji sebe in svoje življenje v lastnino.

On je glava človeštva, mi njegovo duhovno telo, Evharistija pa je v tem telesu srce, ki se iz njega izlivajo življenjski tokovi v posameznike kot ude njegovega skrivnostnega telesa. Kot nalogo, ki jo ima izvršiti na svetu, je sam določil: »Jaz sem prišel, da bi imeli življenje in ga imeli v izobilju (Jan 10, 10). V njegovem življenju so neizčrpne življenske sile. Pod njihovim vplivom se razvije duša k pravi lepoti, kakor cvetlica v sončni svetlobi in toploti. V takšen cvet, občudovan od vsega kulturnega sveta, se je razvil najnovejši svetnik katoliške Cerkve, lord-kancler Anglije Tomaž More. Iz Evharistije je živel in rasel, navezujoč svoje po naravi slabo in minljivo človeško življenje na močno in neminljivo božje življenje. Notranja evharistična prežarjenost se je odražala v čudoviti vedrosti duha, ki ga nikdar ni zapustila in ki je tudi mi mogla zatemniti senca rabljevega meča, ko je zamahnil po njegovi glavi, kakor tudi v tisti milini in ljubeznivosti, ki ga je odlikovala v občevanju z drugimi ter mu pridobila sloves enega najbolj simpatičnih in prikupljivih značajev v zgodovini. Iz Kristusa, »v katerem so skriti vsi zakladi

modrosti in vednosti« (Kol 2, 3), se je namnožilo njegovo znanje, do take mere, da mu je prisodila objektivna zgodovina epiteton »enega najizobraženejših vzornikov človeškega znanja« (Macauly). Iz evhanističnega vrelca je zajemal tisti življenjski heroizem, ki ga je usposobil, da je postal spoštovanja in posnemanja vreden zgled nezlomljive načelnosti, junaškega krščanstva in plemenitega človečanstva.

Iz Kristususa ves resnični in dobrotvorni napredek poedinca in naroda! Brez tega trdnega temelja ni pravega napredka. Ako ni absolutne resnice, če so vsa merila resnice ali neresnice labilna (nestalna) in relativna (odnosna), je nesmiselno in nemogoče govoriti o pravem napredku spoznanja. S Kristusom, ki je absolutna božja resnica, je prišel kult resnice na svet. Ni ga pojma, ki bi ga sv. pismo tolikokrat poudarjalo in analiziralo, ko pojem resnice in luči, saj ga naglaša in proglašča več kot 500krat. Kristus, božji arhitekt, ki je zgradil ustanovo za oznanjevanje in obrambo resnice, svojo Cerkev, ki jo sv. Pavel opredeljuje kot »stebler in temelj resnice« (I Tim 3, 16), ki torej nosi vso resnico. Kristjanom, posebno katoličanom, je negovanje in znanost resnice nekako v krvi. Kot otroci luči imamo v svoji veri znanost osnovnih miselnih in življenjskih načel, ki je prava zakladnica življenjske modrosti, vrelo vseh vednosti in žarišče prave prosvete in kulture. »Naj duhovna kultura«, je izpovedal Goethe, »napreduje kakorkoli daleč, naj vednosti vzrastejo v višino ali porastejo v globino, naj se človeški duh kakorkoli razširi, preko višine in duhovne kulture, ki si je ter se blesti iz evangelijev, ne bo nikdar prišel.«

S Kristusom je bila tudi prerrojena krščanska umetnost. Predmet umetnosti je lepota, podlaga pa je resnica. Življenje Gospodovo, božje resnice in lepote, je pravi Tabor krščanske umetnosti. Kdor bi hotel eliminirati Kristususa in njegovo Mater iz umetnosti, bi vzel cerkvam njihov kras, hkrati pa tudi galerije in muzeje umetnosti oropal tega, kar je v njih najlepše in najvzornejše. Ena umetnost pa bi in bo vedno ostala, in sicer prvovrstna umetnina, to je kult Kristusov, kakor ga vrši Cerkev, to je kult Evharistije, to je katoliška liturgija, katoliško bogoslužje. Poudariti je treba tudi, da mora umetnost imeti ne samo estetski, marveč tudi etični smoter, da ne izgubi pomena in zveze z življenjem. Ali je mogel kak esteta z vsem negovanjem lepote spreobrniti samo enega zločinca? Kristusov univerzalizem pa je prav v tem: v njem se poseeblja in očituje najvišja kultura, največja nežnost čustvovanja, tako čudovit slog govora in življenja, da iz njega črpa in bo črpala umetnost vsa stoletja; hkrati prodorni vpliv na grešnike in zločince, ki jih spreobrača z zakramentalno milostjo, ki ji je glavni vir Evharistija; in končno s svojim zgledom.

Da, Kristusov zgled! Ciceron je po neki notranji slutnji opisal veliko srečo, ki bi zadela človeštvo, ako bi moglo gledati pred seboj poseebljen nraveni ideal, ki bi se ob njem mogla nravena zavest vedno orientirati in obnavljati. Kar je notranje slutil, je pol stoletja pozneje postalo dejstvo. Kristusove besede so duh in življenje. Njegovo življenje je ljubezen v najvišji obliki, je vzor vseh kreposti. Njegov zgled se blesti v nepopisni jasnosti in silnosti pred očmi ljudi in narodov tako razumljivo in prikupljivo, da ga more dojeti in prijeto otrok, in vendar tako veličastno, da ga ne more doseči tudi najpopolnejši človek. Ne samo svoj zgled nam daje Zveličar, marveč sebe v hrano dušam za duhovno življenje. In to življenje, ki ga prejema jo iz Kristususa posamezniki, ne ostaje samo v njih, marveč se preliava v socialne zveze: v družino, občino, narod, državo. Vsak pravi kristjan je živ kamen, organičen član in duševna moč celote. Čim boljši in krepostnejši so posamezniki, čim bolj oblikovani po Kristusu, tem bolj se očituje Kristus v mišljenju,

življenju, delovanju naroda. Iz te resničnosti izhaja kot neogibnost: po Kristusu, ki je vsesplošni in najučinkovitejši izobraževalni pomoček, oblikujemo posameznike, zlasti mladino! Dajmo ji ne samo eksistenčni minimum duhovnih življenjskih dobrin, marveč da bo imela življenje v izobilju. Zahtevo po krščanski vzgoji mladine nam diktira naša krščanska vest in hkrati naša ljubezen do naroda. Ker je oboje — naša vest in ljubezen do naroda — neminljivo, je tudi naša zahteva neodložljiva. Spričo Kristusa, največjega prijatelja mladine in prvega prosvetitelja naroda, kličemo: Svobodna pot krščanski vzgoji mladine, svobodna pot katoliški prosveti!

Takšna vzgoja in prosveta tudi najboljše služi narodu in državi. Mladina, zvesta evharističnemu Kralju src, je zvesta tudi svojemu svetnemu kralju! Saj nas vera uči, da je država ustanova, ki izvira iz narave človekove, torej iz božje volje. Država ne more biti brez avtoritete, ki je ne ustvarja, marveč predpostavlja. Moč nad dušo in vestjo nima država, ampak Cerkev. Cerkvena avtoriteta zavezuje duše in podrejuje vesti pokorščini do državne oblasti. S tem ji daje jamstvo in varnost, ki je večjega pomena ko kanoni, tanki in letala. Ne bodo puške rešile sveta, marveč vest. Kjer se ubija vest, se dviga morala nasilja in krivice. Krščanska vest tesno spaja med seboj to dvoje: vero in domovino. To je tudi potrdil Bismarck, ko je rekel o sebi: »Vzemite mi mojo krščansko vero, in vzeli ste mi hkrati mojo domovino!« Kako krivo in kvarno ravna jo tisti, ki trgajo to notranjo zvezo, hoteč konstruirati nekako nasprotje med vero in narodnostjo, iz česar bi sledilo, da naj tisti, ki hoče ostati zvest narodu in državi, postane nezvest veri in Cerkvi! Koliko klevetanja o anacionalnih elementih! Koliko krivic se dela v tem oziru! Najnovejši svetnik Tomaž More je padel kot žrtev take klevete, obglavljen kot veleizdajnik, ker ni mogel proti svoji vesti priznati kralja kot vrhovnega poglavarja Cerkve na Angleškem. Zgodovina pa je Morea sijajno rehabilitirala kot eno največjih osebnosti svetovne zgodovine in kot velikega sina Anglije, čigar patriotizem danes proslavljajo tudi njegovi nekatoliški rojaki. Največja čast pa mu je izkazana s tem, da je njegova podoba povzdignjena na oltarje katoliških cerkva Anglije in široma po katoliškem svetu.

Kakor proglašajo krščanstvo potrebo, bistvo in pravo avtoritete ter jo utemeljuje v npravstveni zavesti človekovi, tako tudi brani svobodo in pravo človeške osebnosti. Med posameznikom in družbo ni nasprotja, ni protivnosti interesov, marveč je življenjska skupnost: porast enega pomaga drugemu. Kristus, najnotranjejša, najsamostojnejša, najstvariteljnjejša osebnost, je poduhovil, poglobil, osvobodil človeka ter ga dvignil kot otroka božjega v višjo sfero, ki v njo ne more segati človeška oblast: tako so zaščitene z božjim pravom človeške pravice. Pri obhajilni mizi se je osvoboditev človeka najprvo udejstvila pred svetom: rimski patricij je klečal poleg svojega sužnja in oba sta kot enakovredna otroka božja prejela sv. Evharistijo. To idejo je Cerkev kot varuhinja Kristusovega nauka ponesla skozi stoletja ter se je borila zoper despotizem, nasilje in zatiranje človeka po človeku, stanu po stanu. »Kot oznanjevalka moralnega nauka evangelija je Cerkev«, tako pravi Leon XIII., »trajni vir pravičnosti in ljubezni, razširjevalka in braniteljica resnične svobode in edino možne enakosti.«

Liberalizem, boljševizem in prenapeti nacionalizem so odstranili moralna načela Kristusova iz javnega življenja in njegove ureditve. Posledica je razvrednotenje osebnosti do poganske nižine: človek je liberalizmu in kapitalizmu živa mašina, boljševizizmu najdragocenejši material, kakor ga je nedavno imenoval Stalin, pretiranemu nacionalizmu pa sredstvo za razplod in izpopolnitev plemena. Prilike

v svetu kričijo po odrešenju. To se začenja v posameznikovi duši, ki v njej Kristus vzpostavi božjo podobnost, gospostvo duha nad snovjo, volje nad naravnimi silami v človeku, ljubezni nad poželjivostjo, katera je po Pavlovih besedah »korenina vsega zla« (I Tim 6, 10) in iz katere izvira, kakor poudarja Pij XI., »tista sramotna lakomnost in sebičnost, ki išče vselej in povsod samo lastni dobiček, bližnjega pa prezira in uničuje.« Samo če je Kristus zagospodoval našim dušam, more postati s svojimi nauki in zapovedmi urejevalec socialnega življenja. Ko je demon mamonizma premagan v dušah poedincev, bo njegova moč strta tudi v gospodarstvu posameznikov in družb. To zmore poleg pravičnosti samo ljubezen, koje največji dokaz in trajni vir je Evharistija kot Zakrament ljubezni. Z zapovedjo ljubezni, ki je prva med vsemi, Kristus omogočuje in snuje edini pravi, dejanski in blagodejni socializem: to je socializacija volje v odnosu ljubezni moža do žene, staršev do otrok, gospodarjev do služabnikov, delodajalcev do delavcev, stanu do stanu, naroda do naroda. Tako Kristus obnavlja in rešuje iz poedincev družbo, narod, svet. Drugod rešitve ni. Tistim, ki Odrešenika odklanjajo ali njegovo delo ovirajo, kličemo s Tertullianom: »Parce spei totius mundi« (Varuj upanje vsega sveta!).

Govor dr. Josipa Hohnjeca so množice sprejele z navdušenim pritrjevanjem. Sledila je pesem »Kraljevo znam'nje križ stoji«. K mikrofону je stopil naslednji govornik, profesor nadškofijske gimnazije v Zagrebu Petar Grgec, ki je govoril v hrvaščini.

Petar Grgec: Borba za osvajanje vječnosti

Kada slušamo riječ: »Bez mene ne možete ništa učiniti!« — naše se glave prigibaju k zemlji i naša usta ispovijedaju glasno pred čitavim svijetom:

Vjerujemo čvrsto i nepokolebivo, da je to istina! Vjerujemo zato, jer je to rekao onaj Isus Krist, kojega su gledali i pratili apostoli, kada je prolazio svetom zemljom Palestinom čineći samo dobro. Vjerujemo to i ispovijedamo, jer je to svjedočanstvo onoga svetoga i neprevarljivoga Isusa Krista, koji je i najvećim zlobnicima, sklonima na svaku zlu misao o bližnjemu i na svaku klevetu, mogao reći: »Tko će me od vas prekoriti radi grijeha?« Svjedočanstvo je to onoga istoga Isusa Krista, koji kao utjelovljena Ljubav, sa svojim čovječanstvom i božanstvom, boravi među nama pod prilikama presvete Euharistije. Tomu Isusu Kristu zvone naša zvona, tomu Isusu Kristu gore naše duše, tomu se Isusu Kristu klanjaju naši osvjetljaji, naša htijenja i naše misli, tomu Isusu Kristu kliče naša domovina priznajući, da je svaka njegova riječ istinita, te da će nebo i zemlja proći, a riječi njegove neće proći.

Boli nas, da se protiv toga presvetoga, pravednoga, istinitoga i preblagog Isusa Krista, protiv toga Boga i Čovjeka, od koga nam dolazi sve dobro, dižu mnogi ljudi, koji riječu njegove riječi, koji njegovu nauku nazivaju čak poniženjem za ljudski rod. Ti se protivnici Krista silno uzrujavaju naročito onda, kada slušaju svjedočanstvo: »Bez mene ne možete ništa načiniti!«

Kako ne bismo mogli ništa načiniti?! dovikuju nam neprijatelji Krista i Crkve glasom, koji bi imao zaglušiti učenje čitave Crkve, koji bi imao zaglušiti vjeroispovijest svih onih, koji pripadaju općinstvu svetih. Kako ne bismo mogli ništa načiniti bez Krista?! viču do promuklosti milijuni bezbožnika na ruskim ravnicama, na me-

hičkim visoravninama, u američkim, azijskim i evropskim gradovima, pa i u mnogim selima. I pokazuju nam ti ljudi veličanstvenu zemaljsku kulturu i civilizaciju pa nas prekoravaju: Kako možete tvrditi, da čovječanstvo ne može ništa bez Krista? Zar ne vidite, kako smioni putnici osvajaju polove zemlje bez molitve? Zar ne vidite, kako poduzetni letači prelijeću oceane bez zazivanja imena Isusova? Zar ne vidite, kako učenjaci kemijskom analizom prodiru u sastav zemlje i čitavog svemira, a da se kod toga ne sjećaju Boga? Zar ne vidite, kako se Kristovo ime briše iz velikog dijela zemaljske kugle, a ljudi na tom dijelu zemlje ne samo da nijesu trgnuli natrag, nego su pošli daleko naprijed?

Ne ćemo se mnogo prepirati. Ne ćemo dokazivati, da je krupna neistina, kada tkogod tvrdi, da se sva moderna kultura i civilizacija razvija bez Isusa. Ne ćemo se mnogo pozivati ni na tu činjenicu, koja je za nas sama po sebi razumljiva, da su narodi evropske kulture i civilizacije zato tako napredni, jer žive od duhovnoga kapitala, od nagomilanih vrijednosti, koje je proizvelo kršćansko društvo. Ne ćemo izvoditi ni svih konsekvencija iz onih riječi, koje je Isus rekao Pilatu, a koje i danas vrijedi za Callese, Staljine i druge oboževatelje sile: »Ne bi imao nikakve vlasti protiv mene, da ti nije dana odozgo.« Recimo, da bezbožnici mogu osvojiti gotovo čitavu zemlju i poći gorostasnim koracima naprijed u podizanju zemaljskih novih svjetskih čudovišta. Ostavimo za čas protivnike Krista u tlapnji, da su njihove snage neiscrpive i neizmjerne. Mi možemo sebi predočiti Antikrista, koji u zemaljskoj vanjskoj kulturi i civilizaciji tuče rekorde svih dosadašnjih učenjaka, umjetnika, izumitelja, zakonodavaca i organizatora. Doći će zacijelo vrijeme, kada će se pojaviti na zemlji ona zvijer, o kojoj piše knjiga Otkrivenja: »I dano joj je, da ratuje sa svetima i da ih pobijedi. I dana joj je vlast nad svakim plemenom i pukom i jezikom i narodom. I poklonit će joj se svi stanovnici zemlje, kojima ime nije zapisano u knjizi života Jaganjca, koji je žrtvovan od postanka svijeta.« Znamo i vjerujemo, da će doći i takva vremena; ali i tada će kršćani govoriti:

Krist je vječna Istina, Isus Krist ne može prevariti, niti prevaren biti, zato je neoboriva u sve vijeke vjekova i ona njegova božanska riječ: Bez mene ne možete ništa načiniti!

Mi često gledamo sav naš život, sav naš materialni, intelektualni i moralni napredak iz perspektive jednoga nra. Kao mravi trčkaramo okolo velikih zgrada, kao mravi mjerimo sve veličine pokraj sebe, kao mravi stojimo pod dojmom svega onoga, što je veće od nas. No kada se odmaknemo malo u svemir, kada mišlju prođemo sunce i njegove planete, kada se prošetamo do Kosaca i Vlašića i mliječne maglice, pa kada odavle gledamo svoju kulturu i civilizaciju, moramo uzdahnuti:

Maleni smo, sitničavi smo, kratkovjeki smo! Naši neboderi, naše željeznice, naši veliki gradovi sa svim svojim kulturnim tekovinama nijesu ni sitna kratorovina prema golenim sunčanim sistemima. Naša umjetnička djela nijesu ni nespretna dječja igračka prema nastajanju novih svjetova, koji se razvijaju iz svemirskih maglica. Vrijeme našega boravka na zemlji nije ni život jednodnevne mušice prema neobuhvatnim razmacima velikih svemirskih daljina i razdoblja.

Pa kada se uz to zamislimo u neizmjernu Inteligenciju, koja ravna svim tim svemirskim razvojem, kada slabim svojim umom pokušamo da procijenimo sebe prema vječnom, neizmjernom i neobuhvatnom Bogu, tada nam duša od strahopočitavanja klone, srce nam se sruši osjećajući svoje ništavilo, i mi bez ikakva pretjeravanja, s potpunom matematičkom sigurnošću moramo reći: Naša olina u odnosu

prema Bogu jest jedan prema neizmjernej veličini, a to znači, da je svaki od nas u toj procjeni prava ništica!

Ništice, ništava olino, koja se drugim imenom zoveš čovjek, šta se onda ispruješ, šta se buniš, kad čuješ Kristovu riječ: Bez mene ne možete ništa učiniti!? Ništice, ništava olino, koju najezaktnija nauka poučava, da si prema Bogu nitko i ništa, razumiješ li sada riječi starozavjetnoga mudraca, koji je prosmatrajući svijet uskliknuo: »Taština nad taštinama, i sve je taština . . .«

Razumijemo one pesimiste novoga vijeka, od Schopenhauera do Spenglera, koji su nijekali svaku vrijednost životu ili su proricali neminovnu propast evropske kulture i civilizacije. Razumijemo ih, ali ipak ne odobravamo njihovih nauka. Kada modernistički pesimista Kranjčević govori o životu kao o »besmiselnoj tragediji«, to nije isto, kao kad Isidor Poljak pjeva: »Ja sam na čelo zemlji i suncu veliko ništa napisao.« U Božjim riječima nalazimo svoju ocjenu i zacrtane granice svoje snage, zato se klanjamo Isusovim riječima: Bez mene ne možete ništa načiniti. Ali izvodimo i dalje konsekvencije iz ove iste misli pa ponavljamo s velikim apostolom naroda: Sve možemo u Onom, koji nas jača!

Iznad ove prirode, iznad ovoga zemaljskoga života uzdižimo se u nadnaravni svijet, koji nas ujedinjuje s Bogom, koji nas čini vječnima, koji nas uz Boga i u Bogu čini, da tako reknemo, svemoćnima. Sve možemo u Bogu.

Sva je tragedija onih ljudi, koji lutaju daleko od Crkve, što su zaboravili pravo plemstvo čovjeka. Nije to plemstvo ni u osjetilima, koja svjedoče čovjeku o vanjskom svijetu, nije i u stvaralačkoj mašti, koja od starih slika stvara novi dioni svijet, nije ni u samom razumu kao razumu. Čitajmo svoj pravi plemićki list, pa ćemo vidjeti, u čem stoji naša najveća odlika i čast. Taj plemićki list glasi:

Ja, Bog, svemogući gospodar i stvaritelj neba i zemlje, svega živoga i neživoga, vječna Istina, Dobrota i Ljepota, proglašujem čovjeka, stvorena na svoju sliku i priliku, pripadnikom svrhunaravnoga poretka milosti, baštinikom vječnosti i osobom, koja je pozvana, da se ujedini sa mnom za sve vijeke vjekova u nepomućenoj sreći u neprekidnoj mojoj proslavi.

To plemstvo nije nikakav privilegij, jer do njega može doći svaki čovjek. To plemstvo ne gubi se nikada, nego samo grijehom.

Bez Boga, bez Krista ne možemo ništa. Šta bi koristilo čovjeku, kad bi si kroz četrdeset, petdeset pa i sto godina utvarao, da jest nešto, a poslije toga bi ga nestalo? Bio bi doista prava ništica. Šta bi koristilo čovjeku — kako kaže Evanđelije — i to, da zadobije čitav svijet, a dušu svoju izgubi?

Pred svojim Bogom, pred euharistijskim Kristom mi u sve dane života ispo-vijedamo svoju vjeru i snagu milosti, u snagu svrhunaravnih gledišta i ciljeva. Nemoćni su pojedinci, nemoćni su i ništavi narodi, nemoćan je i ništav čitav ljudski rod bez Krista. Bez Krista nam je zatvorena vječnost. Bez Krista ne možemo postići ni potpuno zemaljsko blagostanje. Povijest je učiteljica života. A iz te povijesti možemo uzeti i ovaj događaj. U isto doba, kada je Isus Krist živio kao dječak u Nazaretu i bio poslušan Mariji i Josipu, mučio se rimski car Augusto, da popravi čudorednost svojega carstva. Izdao je zakone o sprećavanju preljuba, o obvezatnoj ženidbi i o otežavanju rastave braka. Izgonio je nečudoredne književnike, kaznio je progonstvom i svoju raspuštenu kćer Juliju. Imao je svu vlast i kao princeps i kao pontifex maximus. Ali nije mogao uspjeti. Rimljani su siljali sve više u propast. I bili bi propali onako isto, kako su propali moćni Asirci i Babilonci. Ali nijesu

ipak doživljeli asirske i babilonske sudbine. Došlo je kršćanstvo, koje je povelu ljude u borbu za svrhunaravne ciljeve, došli so ljudi Euharistije i svrhunaravne ljubavi, koji su uz Božju pomoć proveli najveći preporod, što ga svijet pamti. Proveli su taj preporod prema Božjim riječima: Tražite ono, što je odozgo, sve će vam se ostalo dodati.

I mi na ovom kongresu tražimo ono, što je odozgo, uvjereni, da time tražimo ujedno preporod i blagostanje pojedinaca, obitelji, staleža, naroda, država i čitavoga čovječanstva.

Ob zaključku svojega govora je bil profesor Peter Grgec deležen navdušenega odobravanja in ploskanja. Množice so zapele »Pridi molit, o kristjan« .

Zadnji govor na prvem slavnostnem zborovanju je imel predsednik KA za ljubljansko škofijo dr. Miha Krek.

Dr. Miha Krek : Načelna zavednost katoličanov

Navdušeni smo! Tako navdušeni, da nekateri od veselja jokamo, da vsi prepavamo, se radujemo, da nas pretresa, da strmimo ob veličastnih slikah slovesnosti, ki se vrste mimo naših oči. Kaj bi ne bili! Saj je danes zmagal v nas Kristus Kralj. Saj je med nami Marija, božja in naša ljubljena mati, Pomoč kristjanov! Praznik nepopisnega veselja je v nas. Praznik je kot ogenj zaplamtel in nas vse razvnel.

Pa navdušenje za Boga in Cerkev, kakor je ganljivo in lepo, ni dosti. Navdušenje pride in mine. Navdušenje je zadeva srca.

Bog pa zahteva od nas ne samo, da ga ljubi naše nestanovitno srce, ampak, da z njim in zanj deluje naš razum, naše spoznanje in naša volja. Bog hoče in zahteva, da spoznamo njega in njegovo Cerkev, hoče, da krščanske resnice in zapovedi natančno poznamo.

Kristus hoče, da se s svojo voljo odločimo zanj in vztrajamo v njegovih vrstah.

Kadar kako resnico jasno razumemo, pravimo, da smo prepričani o njej. Kdor pa dosledno in vztrajno tako dela kot je prepričan, da je prav, pa pravimo, da je zaveden, trden, dosleden značaj.

Navdušenih, prepričanih in zavednih katoličanov iščemo. Takih, ki niso samo navdušeni, pa usahnejo, ki niso le prepričani, pa oslabe, ampak pred vsem zavednih, ki delajo in žive po svojem katoliškem prepričanju.

Naše katoliško prepričanje raste iz vere, da smo udje Kristusovega skrivnostnega telesa.

Člani smo one ogromne odrešilne skupnosti, ki ji je Jezus glava, udje pa so vsi, ki so v njegovem kraljestvu na zemlji od zadnje večerje do sodnega dne. Glava nas vodi k Očetu v nebesih. Glava Zveličar vlada to skupnost, njej gre vse vodstvo, vsaka odločitev, nam pa sočivljenje in sodelovanje.

Po zadnji večerji, potem ko nam je dal zakrament nove večne zaveze, potem ko je ukazal apostolom, naj kruh in vino spreminjajo v njegovo telo in kri, potem ko je postavil nauk svoje nove nedosežne ljubezni, je svoj odnos do vsega človeštva takole označil: »Jaz sem prava vinska trta in moj Oče je vinogradnik. Vsako mladiko na meni, katera ne rodi sadu, odstrani in vsako, katera rodi sad, očisti, da rodi

še več sadu. Vi ste že čisti radi besed, ki sem vam jih govoril: Ostanite v meni in jaz v vas. Kakor mladika sama od sebe ne more roditi sadu, če ne ostane na trti, tako tudi vi ne, če ne ostanete v meni.«

Sv. Avguštin k tem besedam vzklika: »Kdor hoče živeti, ima kje da živi, ima od česa živeti; naj pristopi, naj veruje, naj se včlani, pa bo živel.«

Bog sam daje skupnemu odrešilnemu telesu življenje in rast. On je vinar. Vendar po njegovi vsemogočni volji, v gotovem času in kraju zavisi napredek in zdravje te odrešilne skupnosti od našega dela. Bog sin nas je za svoje sodelavce postavil; od našega skromnega početja, od naših neznatnih zmožnosti je v gotovi meri odvisen uspeh njegovega kraljestva.

Ta velika odlika, ta odgovorna naloga je v tem, da živimo tisto življenje, ki ga ukazuje Bog Jezus, ki je glava. Vsako drugačno početje nas postavi v nasprotje s Kristusom in njegovo odrešilno skupnostjo. To pa nam povzroča škodo in bolezen.

Bolezen poedinega člana povzroči slabost in bolečino zanj in za celo skupnost. Vsak greh je rana, ki boli in slabi božje življenje v poedincu in skupnosti. Vsako dobro delo je dobrota in zdravje za skupnost. Vsi smo tako soodločilni in soodgovorni v Kristusovem duhovnem telesu.

To je povezanost med nami, ki smo rojeni v to življenje in se stekamo z vseh časov nove zaveze za sodnji dan.

Dobra skupnost pa je možna le, če v nji vsi udje zavedno in dosledno, neprestano in vztrajno služijo in zanjo žive.

Življenje udov Jezusovega telesa vodijo in usmerjajo katoliška načela. Katoliška načela izpolnjujemo in po njih kot vodilnih življenjskih mislih ravnamo. Ta načela temelje v krščanskih resnicah. Krščanske resnice pa so večne, nespremenljive, nezmotljive, neprecenljive božje vrednote. Življenje po katoliških načelih je življenje iz najvišjih, najlepših nagibov.

Kakor je vsakemu udu živega telesa treba, da si prisvoji vseh življenjskih sokov in skupne rasti, da iz njih in z njimi živi in se razvija, tako si mora vsak katoličan prisvojiti in jasno spoznati vso polnost in življenjskost katoliških načel. Katoliška načela dajo enotno presojo vseh dogajanj s stališča katoličanstva, kot celota pa sestavljajo katoliški svetovni nazor.

Katoliška načela ustvarjajo z božjo pomočjo katoliške značaje. Vsak katoličan mora stremeti za tem, da bi bil lep, popoln katoliški značaj. Le taki so pravo, živi, tvorni udje Jezusove odrešilne skupnosti. Le taki imajo sposobnosti in lastnosti, da uživajo polnost in blaženost skupnega življenja z njim. V jasnih in trdnih načelih, ki so zakoreninjena v večnih resnicah in nadnaravnih vrednostah, je nezmotljivo vodilo za uravnavanje osebne in družabnega življenja.

Zato, če hočemo v katoliški Cerkvi soživeti in doživljati skupnost s Kristusom, ravnajmo po katoliških načelih.

Da bomo mogli svojemu delu priboriti uspehov in svojemu času utisniti katoliško kulturo, je treba, da je vsak zaveden in neizprosno dosleden katoliški značaj.

Današnja civilizacija je varilnica strupov proti vsaki načelnosti in značajnosti. Tisti, ki hočejo še ohraniti kako enotno duhovno podobo v sebi, se morajo opremiti z močnimi in zanesljivimi maskami proti takim strupenim plinom, ki prenasličujejo ozračje. Kakor so maske po svoji zunanosti nerodna priprava, pa

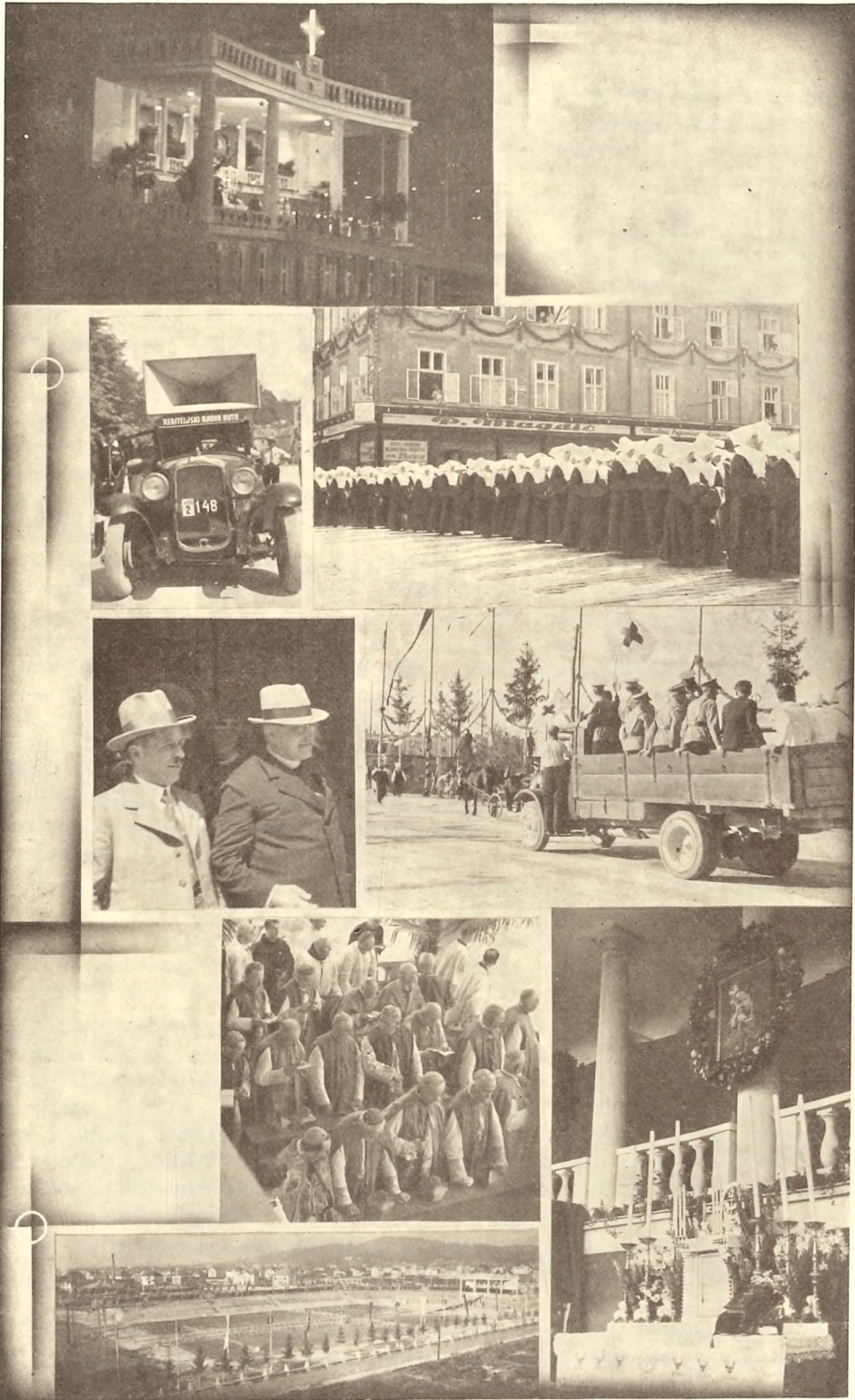

Množice se razhajajo po končani slovesnosti na Stadionu

Ena izmed letočih sanitetnih kolon, ki so bile med posameznimi kongresnimi prireditvami stalno v pripravljenosti

Prizori s kongresnih prireditev : Tribuna ponoči. Redit. radijska postaja. Redovnice v sprevedu. Min. dr. Anton Korošec v spremstvu dr. Marka Natlačena. Leteča sanitetna postaja. Cerkveni dostojanstveniki med pontifikalno mašo. Oltar na tribuni. Stadion pripravljen za velike svečanosti

so v zastrupljenem zraku neizogibno potrebne, tako je v današnji duhovni zmedi in razdejanju dosledna praktična katoliška načelnost že kar izreden, čudaški pojav, pa je zato bolj dragocen in potreben, če nočemo, da bomo vsi omamljeni in zastrupljeni.

Biti katoliško načelen se pravi, biti zvest načelom vere. V tej zvestobi nič popustiti, nobenih kompromisov sklepati. Pred svetom, zlasti pred otroki tega sveta nikdar kloniti, niti na videz ne. Sam Gospod Jezus Kristus nam je dal zgled. Sv. Bonaventura ga razlaga: Kakor je bil Kristus radi nas rojen in je radi nas umrl, tako se je tudi radi nas pustil od hudiča skušati, da bi nam dal zgled. Mi še dostavimo: Da bi nam dal zgled, kako ne smemo nikdar dopustiti niti videza, da smo popustili hudobnemu duhu, ampak ga moramo vselej odločno in nedvoumno zavrniti: »Gospoda svojega Boga moli in le njemu samemu služi!« Kadar gre za zvestobo načelom vere, pa najsi bo stvar še tako majhna, ne sme biti nobena žrtev prevelika in prehuda, da bi od načel odnehali. Čujmo glas sv. Petra, ki je krepil prve kristjane: Ustavite se hudemu duhu trdni v veri in vedite, da so vaši bratje po svetu v istem trpljenju.

Katoliška zavednost je v tem, da se v izvajanju katoliških načel nikogar ne bojimo. Bojimo se samo Boga, ki more dušo in telo večno pogubiti. Katoliška zavednost zato zahteva močnatosti in tudi junaštva v odporu proti vsem močem, oblastem in trdnjavam, ki jih je zavzel satan v sedanji družbi. Močnatosti je treba v boju proti brezbožju v znanosti, kadar ta jeclja proti Bogu ali ga taji kakor da bi on, neskončni in vsmodri sploh mogel priti v spor z revno ustvarjeno stvarjo, ki ji je sam dal življenje in trohico spoznanja. Močnatosti je treba v nastopih, kot ga je imel sv. Tomaž More, kadar je na tehtnici življenje ali kaka druga dobrina. Močnatosti je treba, da izpričuješ in izpoveduješ Boga in katoliško vero v družbi, na poti, doma in na tujem, ob vsaki priliki in vseh priložnostih in v vsakih razmerah. Močnatosti je treba, da mimo zasmeha ravno hodiš za besedo Kristusovega namestnika, tako kakor on želi in ukazuje, brez moderne zdvojenosti, malodušnosti in ničeve oholosti.

Zaveden katoličan sprejema vodila cerkvene avtoritete in se vesel izživlja v izvajanju in brambi katoliškega nauka ter se raduje njegovih zmag. Zaveden katoličan dosledno živi s Cerkvijo. Zanj je katoliška dogma sonce življenjske resnice, ki po njem naravnava uro svoje vesti. Zanj je rimski papež razlagavec, zapovedovalec in urejevalec poti h končnemu cilju življenja.

Dvema gospodoma služiti zaveden katoličan ne more. Dva obraza imeti je toliko kot neznačajan biti. »Ker nisi ne mrzel ne gorak, te bom izpljunil iz svojih ust,« pravi Gospod. Katoliška resnica je le ena. Ona izključuje poleg sebe vsako drugo versko prepričanje, vsak drug nraven nauk. Kar ni v soglasju s katoliško resnico, je zmota. Vsako, tudi prikrito zmoto, tudi delno neresnico, pa zaveden katoličan odklanja odločno in brezpogojno. Najljubeznivejši in najstrpljivejši je napram drugovercu, napram vsakemu ubogemu grešniku, a vnet borec za edino zveličavno katoliško resnico.

Resnica je jasna in preprosta. Božje in cerkvene zapovedi jo vsebujejo, vsa je razložena v katekizmu. Pa je vendar tako globoka, da je nikdar ne moremo izčrpati. Treba je življenje uriti in vežbati po njej.

Zaveden katoličan je požrtvovalen, je delaven in borben. Zaveden katoličan je apostol. Bog zahteva celega človeka, zahteva vse njegove sile, vse njegove zmož-

nosti, vso njegovo delavnost. Zanič je neko medlo slabokrvno krščanstvo, ki moli, pa mamona časti, ki ljubezni prosi, pa sovraži, ki si resnice želi, pa laže, ki pričakuje, da mu bodo drugi pokorni in zvesti, pa se z nezvestobo in nepokorščino pajdaši. To so mladike, ki se v ogenj vržejo, da zgore. Taki kristjani ne razumejo Gospodovih besed, da je prišel, da ogenj vrže na zemljo in hoče, da gori. Gori po nas katoličanih.

Najlepši sad božjega vrta je lepa, cela katoliška osebnost. Katolištvo že po svojem bistvu sproščuje duha, podpira njegovo dejavnost in vsestranski napredek. Katoliška Cerkev je velika v velikih junakih, mučenikih, spoznavalcih, svetnikih, državniki, umetnikih, učenjakih, v dobrih delavcih in poštenih gospodarjih. Njeni sedanji nasprotniki so veliki v uničevanju človeškega dostojanstva in zatiranju osebnosti. Oni zbirajo ljudi v mase, ki naj sestoje iz imen in števil, namesto iz svobodnih ljudi. Materializem se osebnosti boji, Cerkev se jih kot božjih cvetov veseli.

Bodimo zavedni katoličani. Rastimo v katoliške značaje, da bomo kot luč, ki Bogu gori, pa ljudem sveti in jih greje. Luč naših značajev naj Boga časti, svetu pa kaže, kako je pri nas svetlo in toplo, ko je zunaj vere in Cerkve puščoben mraz in tema.

*

Odločno besedo dr. Mihe Kreka so množice nagradile z navdušenim ploskanjem. Ves Stadion se je nato pod vodstvom dr. Franca Kimovca združil v prelepi Marijini pesmi »Lepa si, lepa si, roža Marija«.

Cvetnica slovenske mladine

Med tem se je vršil na cesti proti Stadionu zanimiv in svojski sprevod mladine, ki je spremljala Najsvetejše iz cerkve sv. Cirila in Metoda proti Stadionu za slovesni blagoslov.

Na čelu procesije so korakali ljubki križarji v svojih zanimivih oblekah pod vodstvom p. Krizostoma Sekovaniča. Šli so v tristorih, krajni noseč praporčke, srednji pa z velikonočnimi butarami. Sledila je godba, za njo pa so korakali dečki ljudske šole v Marijanišču, vsi enako opravljeni. Te so sledile deklice, njim na čelu učenke licejske šole v belih oblekah s praporčki v rokah pod vodstvom svojega kateheta Valentina Tomca. Zelo številno so bili zastopani Marijini vrtci z lilijami v rokah. Tik pred nebom so korakali najmanjši dečki in deklice, sipajoč sveže cvetje na pot. Nebo, pod katerim je p. Kazimir Zakrajšek ob številnem spremstvu nosil Najsvetejše, so nosili enotno oblečeni dečki. Za nebom zopet mladina s palmovimi vejami v rokah. Zelo številno so bile zastopane zlasti klarice, ki so nosile venčke. Sprevod je zaključila močna skupina narodnih noš.

Ta spretno urejeni in zelo slikoviti sprevod je imel namen obuditi spomin na Jezusov slovesni vhod v Jaruzalem na cvetno nedeljo. Tudi tedaj ga je mladina sprejela z glasnimi vzkliki, v mesto ga je spremljala s palmovimi vejami v rokah. In ko je nebeški Zveličar prvič prihajal kongresne dni v sprevedu na Stadion, ga je naša mladina na enako svečan način spremljala in ga tako na svojski način počastila.

V enako urejenem sprevedu se je po končanem blagoslovu na Stadionu preneslo Najsvetejše zopet v cerkev sv. Cirila in Metoda.

Slovesne litanije na Stadionu

Točno po načrtu je procesija odšla izpred cerkve sv. Cirila in Metoda nekaj časa pred koncem slavnostnega zborovanja. Najsvetejše je spremljalo veliko duhovnikov in skoraj vsi ljubljanski bogoslovci. Spreved je prišel do Stadiona ravno ob zaključku zadnjega govora, nakar se je pomikal po sredi Stadiona med klečečimi množicami proti oltarju, kjer je p. Kazimir Zakrajšek izpostavil Najsvetejše. Začele so se lavretanske litanije Matere božje, ki jih je opravil mariborski škof dr. Ivan Tomažič ob številni asistenci. Močni zbor bogoslovcev je pel naprej litanije ubrano in dovršeno. Odgovarjala pa je vsa množica s spremljevanjem godbe pod vodstvom stolnega dekana dr. Franca Kimovca. Odpevi so bili sami znani, da jih je mogel vsakdo peti. Petje množice je bilo mogočno in veličastno in je zapustilo nepozaben vtis.

Po končanih litanijah je škof dr. Ivan Tomažič podelil blagoslov z Najsvetejšim. Po Stadionu pa je zaorilo še nekaj evharističnih pesmi. Nato pa so vsi cerkveni in posvetni dostojanstveniki s papeževim legatom kardinalom Hlondom na čelu odšli v sprevedu z glavne tribune skozi areno proti glavnemu izhodu. Kardinal legat je šel sredi med zastopnikoma vlade ministroma dr. Antonom Korošcem in dr. Milanom Vrbaničem. Ves Stadion je zavalovil, ko so ogromne množice klicale legatu ter ministroma in mahale z belimi robci.

V največjem redu so se množice zopet počasi razšle z neizbrisnim vtisom, da so prisostvovalе zborovanju, kakor ga še niso doživele. Besede o Jezusu Kristusu Odrešeniku sveta, Bogu in Človeku v beli hostiji so napolnile srca do vrha.

2. Nočno češčenje in polnočnice po ljubljanskih cerkvah

Na večer tega dne je vse mesto zažarelo v nepopisnem sijaju luči in okrasja. Še bolj zanimivo pa je bilo gledati na vseh dohodih v mesto in na ljubljanskih kolodvorih, kako od vsepovsod vro ljudske množice v kongresno mesto.

Ljudem pa ni bilo do postajanja po cestah, hrepeneli so po božji bližini. Saj so prišli na kongres kot romarji, želeč izkazati čim večjo čast Jezusu v najsvetejšem Zakramentu. Zato so spešili svoj korak proti cerkvam in kapelam. Moški so polagoma pričeli odhajati na zbirališča za nočno procesijo, starejši ljudje, žene in dekleta pa so se zbirali k nočnemu češčenju pred izpostavljenim Najsvetejšim v posameznih cerkvah.

Ob 9 zvečer se je po vseh cerkvah izpostavilo Najsvetejše v javno češčenje. Vse cerkve so bile nabito polne. Pesem je sledila molitev, ura češčenja rožni venec, tiha molitev litanije vse do polnoči, ko je pričela polnočna maša po vseh cerkvah. V stolnici in v cerkvi sv. Jožefa je ostalo Najsvetejše izpostavljeno vso noč do jutra.

To blagoslovljeno noč je plulo proti nebu nešteto prošnja in molitev in zdihov: za rast milosti božje v nas, v slavo in čast Bogu in Sinu njegovemu, v pozdrav božji in naši materi Mariji, za naše dušno in telesno zdravje, za blagoslov božji pri delu in nedelu, za srečo v življenju in po smrti, za srečno in mirno zadnjo uro, za dobrobit našemu narodu in vsej državi, za mir med narodi in blagor človeštva. Blagoslovljena, srečna noč, ki si nam v zagotovilo naše srečne in uspešne bodočnosti!

Opolnoči so se vršile v vseh ljubljanskih cerkvah svečane polnočnice za žene in dekleta.

V stolnici je imel pontifikalno mašo prevzvišeni škof lavantinski dr. Ivan Tomažič. Vsa cerkev je bila ves čas povsem polna. Petje je krasno donelo pod oboke veličastno razsvetljene katedrale, vsa verna množica žena in deklet je v radosti in globoko zamišljena prisostvovala sveti daritvi. Cerkveni govor je imel visoki celebrant. Po maši sta neprestano do pozne jutranje ure obhajala dva duhovnika. Skoro vsa cerkev je pristopila k obhajilu, tako da se je množica kar težko zvrstila pred obhajilno mizo. Bila je lepa nočna svečanost, ki jo bodo udeleženske še dolgo ohranile v svojih dušah.

Po odhodu procesije mož in fantov proti Stadionu so se verniki kar trumoma vsipali v lepo okrašeno in razsvetljeno *cerkev sv. Petra* k polnočni svečanosti. Pridigo, ki jo je imel stolni kanonik dr. Jožef Mirt iz Maribora, je sledila svečana pontifikalna maša, ki jo je opravil sarajevski nadškof dr. Ivan Šarić ob številni asistenci domače duhovščine in ljubljanskih bogoslovcev. Kljub vidni utrujenosti je ljudstvo zbrano in v spoštljivo resnem razpoloženju vztrajalo do konca. Po sveti daritvi je prevzvišeni nadškof dr. Ivan Šarić spregovoril še nekaj besed v spomin na kongres. Nato je pričelo obhajilo. Ni ga bilo skoro vernika to noč v cerkvi, ki ne bi bil pristopil k obhajilni mizi. Tako smo zopet doživeli čas in razpoloženje prve krščanske občine, kjer so se verniki pri mašni daritvi vsi udeležili pojedine božjega Jagnjeta. Obhajilo je trajalo do 2 zjutraj. Resno zadržanje vernikov in misel na pomembnost dogodka, ki so ga doživljali, je napravilo na vse prav globok vtis.

Frančiškanska cerkev je bila že pred polnočjo nabito polna, tako da ni mogla zajeti vseh žena in deklet, ki so se tu želele udeležiti polnočne maše. Cerkveni govor je imel p. Benvenut Winkler, ki je s krepko in globoko zajeto besedo navdušil vse poslušalke. Sledila je pontifikalna maša, ki jo je imel ob asistenci domačega redovnega klera mostarski škof Alojzij Mišić. Pel je ubrano in zelo lepo ženski zbor pod vodstvom ravnatelja frančiškanskega kora p. Franceta Ačka. Po maši je pričelo obhajilo zbrane množice. Trije duhovniki so obhajali vernike kar po cerkvi, dva sta obhajala pri obhajilni mizi. Vsa cerkev je pristopila k mizi Gospodovi. — Po končani svečani maši so se vršile tihe maše do jutra, ljudje so v velikih skupinah oblegali spovednice. To je bil blagoslovljen čas, to je bil zveličavni dan!

V *trnovski cerkvi* se je udeležilo polnočnice zelo veliko vernikov. Govor je imel p. Florijan Ramšak S. J., slovesno mašo je opravil predsednik stalnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji škof dr. Josip Srebrnič ob asistenci domače duhovščine. Pel je trnovski cerkveni zbor ubrano in dovršeno. Pozno v jutro se je zavleklo obhajilo množice, tako da je svečanost končala šele proti 3 zjutraj.

Ob 11.30 zvečer je zažarel zvonik župne cerkve *sv. Frančiška v Sp. Šiški* in slovesno zvonjenje in pritrkavanje je oznanilo, da se bo ob 12 vršila pontifikalna polnočna maša. Pred mašo je govoril prof. dr. Alojzij Zupan o vrednosti in pomenu mašne daritve ter o naših žrtvah. Pontifikalno mašo je daroval beograjski nadškof Rafael Rodić ob asistenci ljubljanskih bogo-

slovcev in domačih gospodov. Pevci so izvajali Serafsko mašo p. Hugolina Sattnerja z lepimi vmesnimi spevi. Po maši so skoro vsi verniki pristopili k obhajilni mizi in se okrepčali s kruhom močnih za težave in žrtve vsakdanjega življenja.

V *cerkvi sv. Cirila in Metoda* je maševal djakovski škof dr. Anton Akšamović. Vse svetišče je bilo nabito polno vernikov, zlasti žena in deklet. Vsi so sledili svete obrede z zbrano pobožnostjo in kljub utrujenosti pozorno poslušali pridigo prof. Filipa Terčelja. Med mašo so se skoro vsi navzočni udeležili obhajila. Zbor je pel Angelsko mašo. Pobožnost se je radi obsežnega sporeda kar zavlekla, pa je ljudstvo kljub silni vročini vzdržalo do konca.

V slavnostno razsvetljeni *cerkvi sv. Jakoba* je maševal opolnoči splitski škof dr. Kvirin Bonafačić ob številni asistenci. Govoril je salezijanski duhovnik dr. Franc Knific. Pel je domači pevski zbor. Med mašo so skoro vsi verniki pristopili k obhajilni mizi. Slovesnost je potekla zelo lepo.

Pa ne samo v župnih, tudi v drugih cerkvah in samostanskih javnih kapelah se je v Ljubljani to noč opravila svečana polnočna služba božja.

Uršulinska cerkev je bila med polnočnico natrpano polna. Najprej je pridigal kapucin p. Odilon Mekinda o mašni daritvi in naših žrtvah. Maševal je prevzvišeni škof šibeniški dr. Hieronim Mileta ob veliki asistenci. Zbor redovnic je pel klasično Wittovo mašo sv. Frančiška Ksaverija. Med mašo je množica vernikov pristopila k obhajilu. Vsa svečanost je potekla v najlepšem redu in ob največji zbranosti navzočnih vernikov. — Posebno slovesno se je vršila polnočnica *pri sv. Jožefu*. — Ganljivo lepa je bila polnočna pobožnost v kapeli *Zavetišča sv. Jožefa*. — Nepozabne vtise je zapustila v udeležencih polnočnica v cerkvi *Srca Jezusovega*. — Polnočno sveto opravilo pa se je vršilo tudi *v Križankah, na Kodeljevem, na Rakovniku* in po drugih ljubljanskih cerkvah.

Za vse polnočnice je bil ta dan določen cerkveni govor pod enotnim naslovom in z isto vsebino »Sveta maša in naše žrtve«. Govorili so povsod izbrani govorniki. V ljubljanski stolnici je govoril prevzvišeni škof lavantinski *dr. Ivan Tomažič* govor z naslednjo vsebino:

K molitvi in daritvi pobožno zbrane žene in mladenke!

I.

1. Da bi se ljudje tudi po grehu prvih staršev mogli zveličati, se jih je Bog usmilil in jim obljubil ter poslal Odrešenika. Obljubljeni, iz nebes poslani Odrešenik je Sin božji, Jezus Kristus: Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edino-

rojenega Sina, da bi se nihče, kdor vanj veruje, ne pogubil, ampak imel večno življenje (Jan 3, 16).

2. Ko je dotekel čas božjega usmiljenja, si je Sin božji privzel iz Marije device človeško naravo, telo in dušo, in postal nam v vsem enak razen v grehu. Vse življenje Sina božjega v telesu je bilo v gotovem oziru ena žrtev, ena daritev. Vse, kar svet ljubi, išče, ceni: bogastvo, čast, užitek, vsemu temu se je Sin božji odpovedal. Namesto tega je prostovoljno vzel na sebe: uboštvo, ponižanje, sramoto; nasprotstvo, sovraštvo, trpljenje. Že to bi zadostovalo za odrešenje tisočernih svetov in grešnih stvari.

3. Pa volja nebeškega Očeta je bila, da se odrešenje človeštva izvrši za ceno krvi in življenja Sina božjega. Zato je Jezus Kristus, pokoren nebeškemu Očetu do smrti, kot zastopnik človeškega rodu, na oltarju križa, daroval samega sebe, svojo kri in življenje za odrešenje sveta. Ker je bil pravi človek, je daritev veljala za človeški rod; ker je bil pravi Bog, je njegova daritev imela neskončno vrednost in ceno: Tako je bilo zadoščeno razžaljeni neskončni božji pravičnosti; tako je bil človek odkupljen, odrešen iz rok satanovih; tako je bil zopet zaslužen, nazaj pridobljen izgubljeni raj; tako je dobil človek zopet pravico do milosti in ljubezni božje, do večnega zveličanja.

O srečni greh, poje sveta Cerkev na veliko soboto, srečni greh, ki je našel takega in tako velikega Odrešnika!

II.

1. S trpljenjem in smrtjo Jezusa Kristusa na križu je bilo delo odrešenja dovršeno, ni pa s tem prenehala njegova *daritev*. Daritev je sveto opravilo, s katerim viden dar Bogu darujemo tako, da dar uničimo ali spremenimo ter s tem priznamo Boga kot najvišjega Gospoda. Ljudje vseh časov in krajev, sem od začetka sveta, so Boga častili z daritvami. V stari zavezi so Izraelci darovali Bogu poljske pridelke in živali. Pa Bog sam je napovedal po preroku Malahiju (1, 11), da se bo namesto žgavnih in klavnih daritev od sončnega vzhoda do zahoda darovala njegovemu imenu *čista daritev*. Ta napoved se je morala izpolniti v novi zavezi, ki je izpolnitev stare zaveze. In če so vsi ljudje vseh časov in krajev pred Kristusom Boga častili z daritvami, bi Cerkvi Kristusovi nekaj manjkalo, ako bi njeni verniki ne imeli daritve.

2. Daritev nove zaveze je *maša*, ki jo je Jezus Kristus postavil pri zadnji večerji, ko je spremenil kruh v svoje telo, rekoč nad njim: To je moje telo, ki je dano za zveličanje sveta; vino pa v svojo kri, rekoč: To je kelih moje krvi, ki bo za vas in za mnoge prelita v odpuščenje grehov — in ko je naročil apostolom: To delajte v moj spomin.

3. Pri maši se ponavlja in obnavlja na nekrvavi način krvava daritev Kristusa na križu. *Jezus Kristus je*, ki pri maši po rokah mašnikovih samega sebe *daruje* nebeškemu Očetu pod podobo kruha in vina. *Jezus Kristus je*, ki pri maši skrivnostno *umira*, ko se pri spreminjanju ali povzdigovanju njegovo presveto Telo loči od njegove presvete Krvi. *Jezus Kristus je*, ki pri maši *daje Bogu* vso dolžno čast, vso dolžno zahvalo, vse dolžno zadoščanje, pa tudi moli za nas in nam prosi vseh za zveličanje potrebnih milosti.

O najsvetejša daritev, kako je polna skrivnosti, kako polna milosti za vse, ki se je udeležujejo!

III.

1. Naloga kristjana, učenca Kristusovega, je, da hodi za Kristusom, da sledi njegove stopinje. Kdor hoče za menoj priti, naj se odpove samemu sebi in vzame vsak dan svoj križ ter hodi za menoj (Lk 9, 23), je dejal božji Zveličar. Kristus je za vas trpel in vam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah, piše prvak apostolov sveti Peter (I. Petr 2, 21). Sveta apostola Janez in Pavel pa nas učita: Živeti moramo, kakor je on živel (I. Jan 2, 6), da bomo njemu podobni (Rimlj 8, 29) in da bomo nosili na sebi njegovo nebeško podobo (I. Kor 19, 45).

2. Kakor je bilo vse življenje Kristusovo od jaselc do križa ena sama velika žrtev, ena sama neprestana daritev, tako tudi življenje dobrega kristjana neprenehoma zahteva žrtve in daritve. In če je bila krona vseh žrtev Kristusovih njegova krvava daritev na križu, ta daritev pa se na nekrvavi način ponavlja pri maši: tedaj bo mašna daritev najboljša šola za kristjana, kako naj ravna, kako naj se obnaša v raznih položajih, da bo njegovo življenje Bogu prijetna, za njega samega pa zveličavna daritev.

3. Blage žene in mladenke, reče se, da ste ve ustvarjene za to, da se žrtvujete in darujete. Torej se pa učite ve — in z vami vred se hočemo učiti vsi — od Jezusa Kristusa, darujočega se pri maši, kakšne naj bodo naše žrtve, da bodo Bogu dopadljive.

a) Kolikokrat v življenju nam je treba odpovedati se prirojeni nam *ošabnosti*, prevzetnosti, samoljubnosti. Glejmo tja na oltar, kjer Jezus Kristus pri maši zakrije vse, kar je na njem visokega in veličastnega. Kje je tukaj sijaj njegovega božjega veličastva, v podobi kruha, ki je tako nezatna, da jo vetrčeh more dvigniti in odnesti? Z oltarja nam molče, pa razumljivo kliče: *Učite se od mene, ker sem od srca ponižen!*

b) Kako težka nam je mnogokrat *pokorščina*, kako hudo, če se moramo odpovedati lastni volji ter jo podvreči volji drugega! Glejte, tisti, ki sta mu pokorna nebo in zemlja, se pokori ubogi stvari, svojemu dostikrat nevrednemu duhovniku: na njegovo besedo pride na oltar; nič prej, nič pozneje, kakor to hoče duhovnik. Ali ni to glasen opomin: Spoštujte, otroci, očeta in mater, ubogajte svoje starše, da boste dolgo živeli in vam bo dobro na zemlji. Bodite pokorni svojim predstojnikom kot takim, ki čujejo nad vami in bodo dajali odgovor za vaše duše! (Hebr 13, 17.)

c) Koliko truda nas stane, da ostanemo krotki in ohranimo potrpežljivost, kadar nas stiska bridkost in težava. — V sveti hostiji je Jagnje božje: Bog, krotek kot jagnje, ki ne odpre ust, ko ga peljejo v klavnico; Bog do skrajnosti potrpežljiv. Kako ga ljudje zanemarjajo; kako brezobzirno ravnajo z njim; kako ga žalijo in skrunijo, bolj kot Judje, ko so ga pribijali na križ. Dovolj vzroka bi imel, da bi se umaknil z naših oltarjev; pa on vztraja, se vsak dan vnovič daruje — vse dni, do konca sveta. — Ali ne bomo tudi mi vztrajali na svojem mestu, v zvestem izpolnjevanju svojih dolžnosti, čeprav je tuintam težko in hudo, zelo hudo in zelo težko?

d) Ni lahko, odreči se želji po bogastvu, težje je prenašati pomanjkanje, najtežje živeti v bedi, brezposelnosti. Glej, na oltarju je tisti, ki je, dasi bogat, zavoljo nas postal ubog; ki v zemeljskem življenju ni imel, kamor bi naslonil glavo, pa je vendar povsod dobrote delil; ki je sedaj v podobi bele hostije brez vsega, kar velja svetu za znamenje časti in bogastva, pa vendar vsi čutimo radodarnost vsemogočne njegove roke. — Naj nas to nagiba, da ne bomo vezali srca na zemeljske dobrine; da bomo zadovoljni, če imamo, česar potrebujemo, da si ohranimo življenje; da bomo

to, kar imamo, v ljubezni delili s trpečim bližnjim, ako je pomoči in podpore potreben. Blagor mu, kdor se spominja ubogega in potrebnega; njega bo Gospod rešil ob hudem dnevu (Ps 40, 2). — Blagor usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli (Mt 5, 7).

e) Pa se je treba odreči nedovoljenemu uživanju sveta, po katerem tako silno poželi naša mesena narava. — Glej Zveličarja v beli hostiji; njega, ki je cvetlica višav in lilija nižav; njega, ki je ljubitelj čistosti in čistost devic. Hostija čista, bodi nam zgled, hostija bela, bodi nam vzor, pa tudi vir in najmočnejši pripomoček za ohranitev stanovske čistosti, četudi ta ohranitev zahteva velike žrtve: Blagor čistim v srcu, zakaj ti bodo Boga gledali (Mt 5, 8).

Vsi vemo, da je naše življenje nepretrgana vrsta priložnosti, ko moremo in moramo prinašati razne žrtve: zdaj se je treba odpovedati marsičemu, po čemer hrepni naše srce; zdaj prenesti marsikaj, kar je neprijetno, težko in hudo; zdaj pustiti marsikaj, od česar bi se ne ločili radi.

Visoko cenimo mašo! Z duhovnikom vred darujmo Sina božjega nebeškemu Očetu: ta dar mu bo med vsemi darovi najljubši. — Svoje molitve in zahvale, zadostitve in prošnje združujmo z molitvami in zahvalami, z zadostitvami in prošnjami Jezusa Kristusa na oltarju: potem bodo Bogu dopadljive, za nas pa zveličavne. In vse svoje žrtve, male in velike, darujmo Bogu na isti način in z istim namenom, kakor nas to uči Sin božji s svojo daritvijo pri maši.

Tako bomo izpolnjevali opomin sv. apostola Pavla (Rimlj 12, 1): Prosim vas, pri usmiljenju božjem, dajte svoja telesa v živo, sveto, Bogu prijetno daritev. — Tako bomo po besedah prvaka apostolov sv. Petra (I. Petr 2, 5. 9) vsi skupaj sveto in kraljevsko duhovništvo, ki bo darovalo duhovne daritve, Bogu prijetne po Jezusu Kristusu. Amen.

3. Nočna procesija mož in fantov

Nepozabna bo ostala v katoliških slovenskih srcih velika procesija mož in fantov, ki se je vila v evharistični noči od 29. na 30. junij 1935 po ljubljanskih ulicah in se kot mogočna ognjena reka zlivala na Stadion k polnočnici. Naši slovenski možje in fantje so z gorečimi baklami v rokah manifestirali pred stotisoč gledalci vero svojih očetov v Kristusa Kralja. Pet in trideset tisoč vernih src se dviga k nebu v molitvi, pet in trideset tisoč moških grl se združi v mogočen spev evharističnemu Kralju. Ljubljansko mesto strmi nad tem dogodkom, stotisoč gledalcev ne najde izraza ob tem doživetju, tiho nočno nebo se čudi in molči.

Po skrbno izdelanem načrtu (gl. str. 124) se je pričel sprevod pomikati ob 22 z zbirališč v Gosposki ulici, Emonski cesti, na Bregu, Cojzovi cesti, Krakovskem nasipu, Galusovem in Cankarjevem nabrežju po sredini ljubljanskega mesta — Stari trg — Mestni trg — Stritarjeva ulica — Marijin trg — Miklošičeva cesta — Masarykova cesta — Tyrševa cesta — v

temi, le raz oken žare sveče in ob cesti plapolajo plinske svetilke s polnim plamenom kakor plamenice ob žrtveniku. Po cestah pa se vije ognjena reka fantov in mož z baklami v rokah. Sprva se jih je uvrstilo v sprevod nekako 15.000. Pa kakor ob neurju je reka naraščala od hipa do hipa in zrasla v veletok mladosti in moči, ki je zajel v urejenem sprevodu 35.000 fantov in mož, ki so v strnjenih vrstah korakali k proslavi evharističnega Kralja v polnočni uri na Stadion.

Zares veličasten je bil pogled na ta nočni pohod! Morje gorečih bakel, ki so simbol naše vere, je valovalo in svečani glas velikega zvona ljubljanske stolnice se je oglašal med svetim razpoloženjem deset in desetisočev gledalcev, ki so strmeli in se čudili; vseskozi do Stadiona so bili nanizani ob vseh cestah z obeh strani in so glasno vzklikali evharističnemu Jezusu. Ljubljanski grad pa se je iz dalje smehljal, ovit v belo odejo bogatih žarometov sredi junijskega zelenja. Čudovit je bil zmagoslavni pohod Kristusov na ljubljanski Stadion to noč!

Nočna procesija in polnočnica, to dvoje je bilo na kongresu vrhunec verskega doživetja, kakršnega še ni doživel naš narod in naša država. Sredi noči, sredi svetega molka, ki ga je samo zvonjenje enega zvona motilo, sredi tisočev in tisočev, nam je zrastle zavest, da smo sinovi velike Cerkve! Tiho in komaj opaženo je vozil mimo dolgih vrst avtomobil in kardinal-legat je strmel in se čudil. Roka se mu je utrudila v blagoslavljanju in oči, polne svetega navdušenja, so drsele po morju bakel, rok in glav. Vedel je, da ga vera v slovenski narod ne bo varala. Lagal bi, kdor bi se drznil očitati Slovencem, da so se oddaljili od svojih verskih svetinj, da so se izneverili katoliški dostojanstvenosti in da jih je zajel nov moderni duh, kateremu je tuj Bog, vera in narod!

Sto tisoč ljudi v špalirju je vedno živa priča, da so naši možje in fantje izkazali Večnemu najvišjo čast, da so mu prisegli zvestobo, ki jo bodo držali do konca! Nikdo ne bo mogel zatajiti tega dejstva in zgodovina ga bo morala zapisati na mnogo straneh svoje knjige z debelimi črkami! Na tisoče bakel je posvetilo v našo temo in raztrgalo slepoto vsem boječim in nestalnim z oči! Kar iz špalirja so se zopet novi in novi trgali in vstopali v sprevod. »Neka nevidna sila me je zgrabila — in moral sem z vsemi temi tisoči« — si slišal ponovnokrat.

Očetje kmečkih družin, gospodje iz mesta, fantje iz delavskih krogov, rokodelci, vojaki, mladina, akademiki, vsi so korakali v mogočni armadi! Iz širne naše domovine, iz tuje zemlje, od juga in od vzhoda so prišli bratje!

Nočno procesijo mož in fantov moramo poudariti še vse bolj, kot pa vse druge prireditve ob priliki evharističnega kongresa. Zakaj to noč je prišlo do izraza vse tisto, česar oko bežnega opazovalca ni moglo docela opaziti. Vsa tista notranja srečanja z Jezusom in doživetja z božjo usmiljenostjo. O, koliko nam bi vedeli povedati oltarji in spovednice, kaj obhajilne mize, orošene od solz veselja in ganotja in božje ljubezni. Naše ljudstvo je hotelo očiščeno in v belem svatovskem oblačilu spremljati svojega Ženina v beli hostiji po ljubljanskih ulicah pri vseh procesijah evharističnih dni. Koliko nam bodo vedeli povedati naši domovi, naše družine, kamor so se vrnili vsi udeleženci, polni novega hotenja! Ena vera, ena ljubezen, ena želja — po čistosti in močnem življenju iz Kristusa, po Kristusu in v Kristusu.

Nočna procesija, ki se je začela ob 22 na večer praznika prvakov apostolov Petra in Pavla, nas je nad vse pričakovanje iznenadila! Strah pred bodočnostjo nam je izginil pred očmi, ko so nam tisoči in tisoči zagotavljali s krepkim korakom po asfaltu in granitu, da ni nevarnosti, da bi se zamajala Petrova skala v naši zemlji.

Od vsepovsod so se zbirali udeleženci. Zbirališče samo je obsegalo ogromen prostor od Kongresnega trga, kjer so se zbrali pred univerzo tudi akademiki, preko Vegove ulice, Napoleonovega trga, kjer je kardinal legat iz Križank opazoval živahno vrvenje, po Cojzovem grabnu do Šentjakobskega, Starega trga in še čez Breg z Novim trgom in Gosposko ulico. Negledne vrste mož in fantov v šesterostopih. Avto z ogromnim radio-zvočnikom je krožil okoli in dajal navodila in pravilno usmerjal dotok množic na zbirališča. Organizacija je delovala brezhibno. Možje in fantje so tudi sami pokazali čudovito vztrajno disciplino in potrpežljivost. Tovorni avtomobili so dovažali bakle.

Nabito polne so bile vse ulice, koder se je pomikala procesija! Že dolgo pred napovedano uro so se začele zbirati množice, od Mestnega trga čez trimostovje, na Marijinem trgu, Miklošičevi, Masarykovi in Tyrševi cesti do Stadiona. Vsi so se obnašali dostojno; zlasti mnogo je bilo žena, ki so ponosno gledale na svoje može in sinove, ki so stopali v strnjenih šesterostopih, s pesmijo v ustih, z gorečo plamenico v rokah pred in za evharističnim Kraljem! Prednjačili so v procesiji pred vsem deželani. Mnogo jih je odšlo že preje na Stadion in so zasedli desni in levi breg nad areno.

Vrstni red udeležencev je bil tak, da so najprej korakali gostje iz inozemstva in izseljenci, nato udeleženci iz južnih škofij, sledila je lavantinska in ljubljanska škofija.

Sprevod se je začel odvijati na Šentjakobskem trgu s krasno zastavo Prosvetne zveze na čelu. Nosil jo je postaven fant v narodni noši! Za njim je sledilo šest fanfaristov v narodnih nošah, takoj za njimi pa so šli slovenski izseljenci iz Gladbecka, Merlebacha in iz drugih krajev s svojimi zastavami, večina od njih v rudarski uniformi z jamskimi svetilkami. Vsako minuto je šlo mimo opazovalca kakih 230 ljudi. Neprekinjena reka mož in fantov: dekanija se je vrstila za dekanijo, marsikatera je imela svojo godbo.

Več kot 600 godbenikov je sodelovalo v sprevedu; neumorno so igrali evharistične pesmi, ki jih je navdušena množica zanosno in s poudarkom pela. Taka pesem vžge, navduši.

V prvi polovici spreveda so bili tudi katoliški akademiki z društvenimi trakovi in v četrstopih; lep je bil pogled na mlade fante, cvet slovenske univerze in slovenskega naroda. Za njimi je šla posebna skupina rudarjev v uniformah s svetilkami v rokah — tako lepo so migotale drobne lučke v temnem pasu ognjene procesije. Vojaško godbo je sledila častna četa vojakov, za njo predsedstvo in člani pripravljalnega odbora s predsednikom dr. Stankom Žitkom. Nepopisen je bil pogled na bel pas bogoslovcev in duhovnikov, ki so v dolgi vrsti stopali pred Najsvetejšim, ki ga je nosil pod baldahinom prevzvišeni škof Gregorij Rožman. Ob Najsvetejšem je šla častna vojaška straža z golimi sabljami. Ljudstvo v špalirju je pobožno poklekalo in molilo svojega Kralja! Za baldahinom je šla skupina mašnih strežnikov, za njimi pa se je vila zopet dolga vrsta mož in fantov, ki je ni hotelo biti konec. Že nad polovico ognjene reke se je zlilo na Stadion in ure po zvonikih so že odbile polnoč. Najsvetejše je že bilo na oltarju in pripravili so se že za mašo-polnočnico, a procesija še vedno izvira iz Ljubljane in se pretaka v areno. Duhovščina je čakala in čakala in zvočniki so motili tišino: še in še prihajajo!

Nepopisen je bil vtis mogočne evharistične nočne procesije na gledalce. »Ti gredo za Kristusom z lučkami v rokah k svoji proslavi, me pa moramo ostati zunaj in samo gledati in strmeti,« so tožile hčerke svojim materam in matere svojim hčerkam. Zares, to je bilo doživetje, kakršnih tako malo srečamo v zgodovini! Zavednost, odločnost in moč, ki je sevala z obrazov naših mož in fantov, molitve in pobožnosti, ki so privrele iz src in notranje globine verne, Bogu vdane duše, pobožne pesmi, ki so vrele kakor čista voda iz grl stotisočev, veličastni nočni spreved, kdo bi mogel vse to popisati!

Vsi, ki smo v tisti veliki evharistični noči v triumfalnem pohodu spremljali Kristusa Kralja in doživljali vso prebogato lepoto, vemo, da ne bomo

nikoli tega pozabili! Skrivnost velikega pohoda slovenskega naroda nam bo vsem ostala zaklenjena v srcu in nikdo nam je ne bo iztrgal, tudi čas in sila bodočnosti ne! Bilo je lepo, bilo je mogočno in prepričevalno, kakor je naša prisega odločna:

»Mi gremo v zorenje, mi gremo na delo v vinograde božje!
Kdor gre za nami v koraku do konca, naš mož je!«

4. Polnočnica na Stadionu

Tribuna gori v luči žarometov in Marija Pomagaj z Brezij se sladko smehlja nad oltarjem v razkošnem zelenju in vabi k sebi vse tisoče in tisoče mož in fantov, ki se zlivajo v mogočni ognjeni reki v areno. Mirno in dostojanstveno se usipajo skozi glavna vrata in se stekajo v črno množico — v morje src in duš, ki šumi in od časa do časa mogočno vzvalovi, kakor da je šla preko njega vseobjemajoča božja bližina. Čudoviti prizori! Pesem odmeva druga za drugo. Vedno lepše in toplejše se zadevajo mehki glasovi iz tisočernih src ob tisočera srca. Zvočniki ojačujejo in nosijo pesem daleč preko obzidja mimo visokih mlajev proti razsvetljenemu kongresnemu mestu in na ljubljansko ravan. Bakle ugašajo pred vhodom. Samo jamske svetilke rudarjev migotajo druga za drugo počasi v areno. Zvezde na visoko nad Stadionom razpetem nebu so se zagledale v to polnočno krasoto.

Nove in nove vrste se vsipajo na Stadion. Oči vseh iščejo oltar, Najsvetejše in Marijo Pomagaj z Brezij. Saj je tudi ona, naša slovenska Mati, priromala v Ljubljano, da bo prisostvovala velikim svečanostim, ki jih je priredil njenemu Sinu verni slovenski narod. Vsi so navdušeni in pojo Marijino pesem z dušo in srcem. Zavest, da imajo v svoji sredi vse, po čemer jih je žejalo, je še povečala polnočno občutje.

Prvi valovi mogočne ognjene reke mož in fantov so pljusknili v Stadion ob 11 in potem je reka lila in lila in vsi smo strmeli, tako dolga je bila! Navdušeni so stopali za procesijo, resno, ne oziraje se na desno, ne na levo: starčki, obnemogli od teže življenja in let, sključeni od dela in bremen; možje, neupogljivi kakor hrasti in pripravljeni, da vsak čas prevzamejo kakor Simon iz Cirene voljno težki križ na svoje rame, fantje in dečki, naša mlada rast, ki raste, sproščena in zasidrana v močni veri, v božje otroštvo, pokonci tudi sredi najhujših viharjev. Nad dve dolgi uri je trajala procesija in šele sredi polnočnice se je dotok ustavil in morje umirilo.

Nastala je svečana tišina! Možje in fantje čakajo. Roke jim sklenjene počivajo na prsih.

Nad 40.000 obrazov strmi v oltar. Nepopisen je pogled s tribune na črno množico glav.

Kmalu po polnoči vstopi kardinal legat na Stadion z vsem svojim spremstvom. Škof dr. Gregorij Rožman je prinesel Najsvetejše pod baldahinom. Duhovščina ga od vseh strani zagrinja. Pesem se vrsti za pesmijo, nove in nove trume se zlivajo v areno.

Točno ob 12.30 je pričela polnočna maša. Tako je prevzelo vse navzočne, ko je godba intonirala za začetek »Kraljevo znam'nje, križ stoji«; radio je napovedoval, da se še in še pomika ogromna reka po Tyrševi cesti v Stadion.

Škof dr. Gregorij Rožman je izpostavil Najsvetejše in začel mašo. Nad 40.000 mož in fantov se je pokrižalo na glas, molilo in pelo v polnem navdušenju. Pesem je prihajala iz duše in kar s prsti bi lahko obtipal vero, ki je dehtela iz pesmi tisočev grl. Štirideset tisoč glav upira svoj pogled na razsvetljeno tribuno in se klanja Kristusu, ki bo prišel nocoj na oltar in v njihova srca! Kakor zrelo klasje v žitnem polju so se sklanjali ti tisoči, zatopljeni v tihe misli o setvi in žetvi božjega Sejalca!

Evangelij; lahen šum je zavaloval po areni. Radionapovedovalec je dahnil v mikrofonski glas se je razpršil po zvočnikih po celem Stadionu: »Prezvzvišeni škof dr. Gregorij Rožman bo govoril možem in fantom.«

Radovednost je naraščala, ojačevalci so razgibali sveto tišino. Kardinal in njegovi so sedli na stole, visoki govornik je stopil k mikrofonski. Govoril bo 40.000 možem in fantom opolnoči. Polno in toplo je zadonel njegov glas:

Možje, fantje! Bratje dragi v Kristusu! Jezusa, Boga in Odrešenika svojega, smo v nočni uri spremili semkaj, da z njim molimo in se v sveti daritvi z njim darujemo.

Marsikatero noč je Jezus premolil, sam ali v družbi apostolov. To noč je Bog naklonil nam, da skupaj z Jezusom molimo in darujemo in njega samega v zahvalo sprejmemo.

Kakor skrivnosten nočen zbor smo, ki sveto zavezo sklepa s Kristusom. Možje, fantje, Marija z Brezij bodi priča naše prisege, ki jo vpricho zastopnika sv. očeta, poglavarja Cerkve, prisegamo Jezusu Kristusu, živemu Bogu, ki v sveti hostiji tu resnično med nami biva, nas vidi, nas sliši — in hoče v obhajilu z vsakim izmed nas sveto zavezo skleniti za čas in za večnost. Naša zaveza je ta: *kakor nocoj*, to blagoslovljeno poletno noč, *tako vedno vse dni življenja z Jezusom gremo, z njim držimo*. Zapriseženo in s svetim obhajilom zapečateni prijateljstvo z Jezusom bodi nevenljiv spominek s kongresa.

Možje in fantje, ne dajte se motiti — brez Jezusa, ki ga sprejemamo v obhajilu, ne morete stanovitno ohraniti življenja milosti v sebi. Jasno in nedvoumno je govoril Gospod sam: »*Ako ne boste jedli mesa Sina človekovega in pili njegove krvi, ne boste imeli življenja v sebi*« (Jan 6, 53). Nadnaravno življenje more dati v našo dušo samo Bog, nikjer drugod ga dobiti ne moremo. A Jezus pravi, da bo le tisti imel večno življenje, ki zavživa njegovo telo in kri; kdor tega ne dela, kdor to zanemarja, *ne bo imel življenja v sebi*. Po Jezusu edinem pride večno življenje v nas. Ko zavžijemo podobo kruha, pod katero on skriva svojo človeško in božjo naravo, pride vse bogastvo božje milosti v nas. Nikjer drugod se tako tesno, tako resnično in dejansko ne moremo zediniti z Bogom kakor v sv. obhajilu, zato bo tisti, ki Jezusa uživa, živel po Jezusu vekomaj.

Neobhodno potrebno je, da nosimo božje življenje v sebi.

Velike in težke so naloge katoliških mož in fantov v sedanjosti. Zvestoba v veri in poklicu, poštenost v vsem udejstvovanju, vztrajnost v borbi za zboljšanje samega sebe in življenskih razmer, to so naše naloge. Prekvasiti moramo vso javnost s krščanskimi načeli nepristranske pravičnosti in ljubezni, vsemu javnemu delovanju vtisniti pečat resničnega krščanstva. To je naša dolžnost — možje. In fantje, kdo izmed vas ne ve, koliko je treba odločnega poguma in moči, da morete iz mladostnega vrenja rasti v jeklene Kristusove mladce, ki sebe oblikujejo po Kristusu, vzoru fanta in moža, in si tako položiti trdne temelje trajne sreče? Pred vsakim, prav pred vsakim stoje te življenske naloge. Izpolniti jih mora!

Ne more jih nikdo, ki ne nosi v sebi božjega življenja!

Še enkrat ponavljam: To je glavno in pred vsem potrebno! Prazno in ničevno je vse, kar dela človek brez milosti božje. O tem moramo biti globoko v dno duše prepričani. Na zunaj sijaj in uspehi so puhli, ako ne izvirajo iz nadnaravnega počela v duši, iz posvečujoče milosti. Ako Kristus v nas ne živi, da z nami dela in trpi, je življenje naše in delo naše brez vrednosti. Nadnaravno mora biti življenje naše usmerjeno. Iz Jezusa moramo črpati življenje. In kako? Obhajilo nam ohranja, jača in veča to božje življenje v dušah. Brez rednega in pogostnega obhajila si v današnjih časih tega življenja stanovitno ohranjati ne moremo.

Vsi veste, da potrebuje močnejše in pogostejše hrane tisti, ki težka in utrudljiva dela opravlja. Čim težje je delo, tem tečnejšo hrano potrebuje telo. Isto velja za dušo. Čim težje preizkušnje prihajajo za vero, za dosledno življenje po veri, tem močnejša, tem pogostejša mora biti hrana, ki vzdržuje nadnaravno življenje v duši.

Nismo še iz stisk in nevarnosti in nikdar popolnoma ne bomo. Sv. obhajilo nam križa ne odvzame, da nam pa moč, da križ nosimo. Mučenci v ječah so vzdržali muke in šli veselo v smrt, ker jim je obhajilo, ki so ga skrivaj dobivali, dajalo moč in vztrajnost.

Možje, fantje! Marsikdaj in marsikateremu je življenje in življenjski boj težji in mučnejši kakor pa kratka mučeniška smrt. Vzdržite le iz moči obhajila. Z Jezusom smo močni, z Jezusom zmoremo vse!

Sklep nocojsne svete noči bodi torej: Odslej redno in pogostno k obhajilu — ne samo enkrat po spovedi — večkrat, ponižni in skesani, da bo možem in fantom pravilo: Kolikorokrat pri maši, tolikokrat tudi pri obhajilu. Taka bodi zaveza, ki jo z Jezusom nocoj sklenemo.

Jezus v presvetem Rešnjem Telesu je naša daritev. Brezmadežna, neizmerne vrednosti je ta daritev, ki se za nas neprestano daruje. Zbrali smo se, možje in fantje,

da skupno s Sinom božjim samim darujemo najsvetejšo daritev, da njegovi daritvi svoje skromne darove pridružimo, darove, ki sami na sebi nimajo cene v očeh neskončno svetega Boga. A v Jezusovih rokah tudi naša ponižna udanost, naše skesano mišljenje in naša slabotna ljubezen postane deležna neizmerne vrednosti njegove nekrvave daritve. Iz te daritve, ki se po vsem svetu neprestano ponavlja, tečejo potoki milosti in odpuščenja v naše žejne in grešne duše.

Ob tej edinstveni maši, kakršne zgodovina našega naroda še ne pozna, eno sveto obljubo Jezusu napravimo: *Nobeden več maše zanemarjal ne bo, da bi zunaj cerkve postajal.* Te naše narodne sramote, tega zaničevanja Jezusa samega, ki se za nas daruje, naj bo s tem kongresom konec. Vera in ljubezen do Jezusa, ki vas je na tisoče nocoj sem privedla in ki še večje tisoče kot smo tukaj, z vami nocoj duhovno veže, naj se za vedno izbriše ta madež iz občestva slovenskih mož in fantov. Možje in fantje — bodite odslej neutrudljivi apostoli pogostnega obhajila in po-božne udeležbe pri sveti daritvi z zgledom in besedo.

Bakle so zgorele nocoj v vaših rokah. Znak so vaše žive vere in tople ljubezni do Jezusa. Bakle so dogorele in ugasnile, nikdar pa ne sme ugasniti vera in ljubezen te noči v vaših srcih. Nesite s seboj svetlobo vere in gorkoto ljubezni do Jezusa v presvetem Rešnjem Telesu. Iz vas, iz vašega življenja naj žarko sveti in greje vse naokrog, da preženete temo v dušah, v katerih jasnosti in veselja vere še ni, da ogre-jete mrzla sebična srca, ki doslej Jezusove osrečujoče pričujočnosti še niso okušala. Ta apostolat bodi zahvala dobremu Odrešeniku. Nocojšnja armada mož in fantov, nasičena s presvetim Telesom Jezusovim, pojdi po vsej naši dragi domovini! Ni zlobnosti in ni peklenške sile, ki bi mogla kljubovati Jezusu in vam, ki ste z njim zvezani v nadnaravnem življenju milosti. Ko v vas Kristus kraljuje, se bo moglo njegovo kraljestvo razširiti vsepovsod, zato bodi naš klic, bojni klic in klic ljubezni, danes in vse dni: Kristus kraljaj, Kristus zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj! Amen.

*

Globoko so segle v duše tisočev tople besede slovenskega vladike in z močno vero v srcu so ponavljali za njim prisego, da ne bodo v njihovih srcih nikoli ugasnile bakle vere in ljubezni do Jezusa in Marije, do Cerkve, da ponesejo ogenj Svetega Duha domov v svoje družine, vasi in mesta in tudi čez morja v tujo zemljo. Kristus mora kraljevati v vsej naši slovenski zemlji! Refren, ki je odmeval vse kongresne dni po ljubljanskih cerkvah in ulicah in po vsej širni domovini »Kristus kraljaj, Kristus zmaguj, v hostiji sveti nam gospoduj«, je tudi ob lepem škofovem govoru navdušil naše može in fante z nepopisnim ognjem!

Pri povzdigovanju je klečala vsa arena. Nastala je sveta tišina. Ne-pozabni trenutki. Kristus je stopil na oltar in vsi ga kleče molijo. Iz teme odsevajo samo odkrite glave, v siju žarometov se odražajo obrazi kakor v mehki mesečini.

Za obhajilo je pozvonilo. Ura kaže četrť na 2. Himna Kristusa Kralja se vsipa iz ust tisočev in tisočev. Nemirno valovi črno morje. »Gospod, ni-

Pričetek glavnega kongresnega spreveda: Zastava prosvetne zveze

Iz glavne procesije: Spremstvo Marije pomagaj z Brezij

Mladina v spremstvu slike Marije Pomagaj v glavnem sprevodu

Simbolične skupine v glavnem kongresnem sprevodu

sem vreden«. V strnjenih vrstah stoje možje in fantje in čakajo s pesmijo Kristusa! Prevzvišeni hiti s tribune med množico z velikim zlatim ciborijem, da bi brž delil Zveličarja lačnim in žejnim Pravice. Istočasno prihajajo izpod tribune — kakor iz katakomb — duhovniki, 50 jih je bilo, s ciboriji in se utapljujejo za škofom med dolgimi vrstami. Študentje spremljajo vsakega s svečo in palo. Vsi prejemajo obhajilo stoje. Kdor ni pripravljen, položi robec ali samo roko na usta in duhovnik gre mimo dalje, dalje. Tako ganljiv prizor je bil samo takrat pri zadnji večerji, ko je sam Jezus obhajal svoje apostole. Ali pa morda tudi takrat, ko je nasitil 5000 mož v puščavi. Nepopisna tišina po vsem Stadionu!

Pod tribuno — v katakombah — se je nudil ganljiv prizor: Preprosti oltar. Na oltarju križ in dve sveči. Vzdolž oltarja dolge mize, pregrnjene z belimi prti. Na njih so razvrščeni ciboriji. V njih so beli kruhki — evharistični Kristus. Počasi prihajajo po ozkih stopnicah mladi fantje — poklekajo v pesek in prah in prejemajo Gospoda in ga spremljajo med množice. Zopet in zopet prihajajo duhovniki nazaj s praznimi ciboriji in zopet dele lačnim in žejnim kruh močnih. Vedno bolj in bolj so se daleč v temini izgubljale lučke in škof se je vrnil in nadaljeval mašo. 20.000 obhajil je bilo to noč razdeljenih na Stadionu! Tega v zgodovini našega naroda še nismo doživeli. Žal le, da ni bilo tedaj na razpolago zadosti duhovnikov za spoved. Če bi jih bilo, bi se število obhajil še zvišalo. Pa, kdo je računal na tako množico mož in fantov!

Škof dr. Gregorij Rožman je na koncu maše podelil blagoslov z Najsvetejšim in ves Stadion je zapel himno »Povsod Boga«, ki je močno odmevala v zgodnje poletno jutro. Marsikomu se je orosilo oko ob tako ganljivem prizoru.

Utrujeni možje in fantje so začeli okoli 2 ponoči zapuščati Stadion in se razhajati na svoja stanovanja. Veliko pa jih je ostalo kar na Stadionu, kjer so se vrstile maše z obhajilom skozi v pozne jutranje ure. V pobožni molitvi in kramljanju so prebili vso noč mnogi tudi ob ulicah in cestah in počakali jutro. Misli in besede vseh pa so bile obrnjene le na čudovito doživetje prekrasne kongresne noči.

K močnemu doživetju te prečudovite noči pa je posebej pripomoglo ljudsko petje močnih skupin mož in fantov v procesiji in vse ogromne množice pri polnočni maši na Stadionu. Za petje na kongresu je poskrbel v obilni meri kongresni pevski odsek, ki se je odločil, porabiti priliko kongresnih prireditev za poživitev ljudskega petja med Slovenci.

Poskus, ki se nikakor ni smel ponesrečiti, je bil vendarle tvegan. Saj je znano, kako prav moški neradi odpro usta, da bi v cerkvi zapeli. V prvi vrsti je bilo treba skrbne izbire primernih ljudskih pesmi. Odbor je imel — kakor se je pokazalo — v izbiri srečno roko tako za polnočnico moških, kakor za vse drugo ljudsko petje. Drugo važno vprašanje je bilo, kako zagotoviti petju pri polnočnici vsaj delen uspeh. Nasloniti ga je bilo treba na večjo skupino pevcev, ki bodo »držali« in druge potegnili za seboj. Za nekatere pesmi so se dale natisniti posebne note, ki so se razposlale raznim zborom s priporočilom, naj se pri vsakem zboru pevci še posebej pripravijo na petje pri polnočnici. Ko se je zgrinjala o polnoči procesija v Stadion, je napovedovalec večkrat opozoril, naj pridejo pevci na levo stran tribune, kar se je tudi zgodilo. Na določenem prostoru se je zbral mogočen zbor, ki je potem vse petje vodil. Če bi njega ne bilo in ne zvočnikov, ki so njegovo petje prenašali po vsem obširnem stadionskem prostoru, bi bilo petje pri polnočnici skoro nemogoče. Zaradi prepiche razsvetljave namreč ni bilo razločno videti dirigenta, ki je z zamahi rok vodil hitrost petja in bi bila brez močnega zbora in brez godbe nastajala znatna razlika v tempu, ki se ji niti z zborom in godbo celo podnevi ni bilo moči čisto izogniti. Vendar neznatno zaostajanje oziroma prehitevanje ne moti, dokler ne doseže takšne mere, da se prično posamezni zlogi med seboj pobijati.

Veličastno je ljudsko petje pisane množice vernega ljudstva, ko poje vse vprek: moški in ženske, staro in mlado. Vendar ženski glasovi moške pokrivajo in se visoki glasovi bolj slišijo, ker ženski svet v cerkvi mnogo rajše poje kot moški, poleg tega so pa ženski glasovi že po naravi (zaradi posebnih sozvočnih tonov) prodirnejši. Kdor je pa slišal petje med polnočno mašo na Stadionu, mu gotovo ne bo nikdar več šlo iz spomina. Težko je fante in može pripraviti do tega, da cerkveno pesem zapoje, ali kadar zapoje, gre zares! Procesija k polnočnici in polnočna maša pričajo, da je tako. Če same ženske pojo, se človeku zdi lepo, vendar njihovo petje plava nekako v zraku brez prave podlage. Če pa sami moški skupno zapoje, človeka kar prijetna zona spreletava od silne moči in ponosa. Kakor bi iz samega zemeljskega osrčja grmelo: to je sila, ki ne pusti, da veliko preišljaš, kako in kaj, marveč te, nebogljenca, potegne s seboj. Tako se nam je godilo pri tisti nepozabni polnočnici na Stadionu. Nič ni bilo upora v fantih in možeh: ali hočeš ali nočeš, ali znaš ali ne! *Moraš!* je nevidna sila ukazala in si moral. Pa so se odprla usta, in so se odprla moška, sicer bolj trda srca, in v preprosti slovenski ljudski pesmici izpovedala, kar povedati dru-

gače sploh ni mogoče. »O sveti križ, življenja luč . . . tukaj smo slovenski možje in fantje. Verujemo v vsemogočnega Boga in Gospoda pod podobo kruha, verujemo v večno življenje človeških duš, verujemo v življenje svojega naroda.« Nad božjo mizo je ljubko kraljevala Marija Pomagaj z Brezij, naša ljuba, draga slovenska Gospa. In je zadonelo kakor vihar: »Lepa si, lepá si, roža Marija . . .« To ni bilo ponižno petje skromne, boječe skupine plašnih ljudi — bilo je zmagoslavje prebujenega preprostega človeka, ki je začutil nenadoma, da je v takšni-le skupnosti nepremagljiv. Sprostile so se vse dobre sile, ki sicer v naših slovenskih ljudeh skrite žde, s pesmijo so planile na dan ter spraševale: kdo je zoper nas?!

Kdor je do sedaj dvomil v nedopovedljivo moč glasbe in posebno petja, mora sedaj priznati, da je ni sile preko njega. In kdor je mislil, da je ljudsko petje zgolj neka nepotrebna novotarija, ki je praktično brez pomena, je moral svoje mnenje temeljito popraviti.

IX.

TRETJI KONGRESNI DAN

30. JUNIJ 1935

1. Jutranje službe božje po ljubljanskih cerkvah

Zgodnje jutro glavnega kongresnega dne je združilo vernike ob rani službi božji po vseh ljubljanskih cerkvah. Maša pred izpostavljenim Najsvetejšim s pridigo o obhajilu in petjem evharističnih pesmi je bila krasen uvod v velike slovesnosti našega največjega evharističnega praznika.

Skoro v vseh ljubljanskih župnih cerkvah je mašno daritev opravil domači župnik, v samostanskih cerkvah pa redovni predstojnik. Govorili so izbrani govorniki. Vse cerkve so bile nabito polne. Povsod je slovesnost potekla v krasnem razpoloženju in mogočnem verskem navdušenju. Verniki so v zelo velikem številu pristopali k obhajilni mizi. Svečanost je zaključila katoliška himna »Povsod Boga!«.

Cerkveni govor je bil v vseh cerkvah določen o obhajilu — zvezi posameznika s Kristusom in vernikov med seboj. V cerkvi Srca Jezusovega je imel pod navedenim naslovom lazarist *Klemen Mav* naslednji govor:

Obhajilo — zveza posameznika s Kristusom in vernikov med seboj

Jezus Kristus, Bog in človek, je ob dopolnitvi časov prišel in ostvaril zvezo, živo zvezo med Bogom in človekom, po čemer so hrepeneli narodi. »Sam Bog je človek postal, da bi človek bog postal« (sv. Atanazij). Po njem je dobil vsakdo prost dostop do božjega prestola.

Učlovečenemu Bogu pa so potekli dnevi človeškega življenja. Odšel je. Ali bo odslej pustil človeka zopet brez zveze z Bogom? Mar je trdosrčno zopet raztrgal upostavljeno živo zvezo božjega s človeškim rodом? ... Ne! Preden odide, pravi: »Ne bom vas pustil sirot. Z vami ostanem vse dni do konca.«

I.

In vzel je, ko je bil pri večerji s svojimi, kruh in jim ga dal: »Vzemite in jejte! To je moje telo!« In ko so vsi vzeli, je dejal: »To delajte v moj spomin! Kdor jé moje meso in pije mojo kri, ostane v meni in jaz v njem.«

Kako je torej hotel naš učlovečeni Bog, Jezus Kristus, da naj ostanemo vsi z njim in po njem s svojim Bogom v trajni zveličavni zvezi? — Tako, da njega vživamo v podobi kruha! Obed pa, ki se nam v njem Kristus v tej podobi v jed daje, je obhajilo!

Pa — ali se res v obhajilu združimo mi in Jezus? Mar se ne združita le snov kruha in snov našega telesa kakor pri vsakem drugem obedu? Ne! Obhajilo je res združitev dvoje živih bitij: Jezusa in mene. »Kdor jé moje meso, ostane v meni in jaz v njem.« On in jaz vsekakor niso mrtva snov, ampak žive osebe; zakaj posvečeni kruh ni več mrtva snov, ampak živo telo Jezusa Kristusa, z živo dušo v sebi.

Vsako združenje pa je bolj ali manj tesno.

S Kristusom so bili združeni apostoli in njegovi učenci, ker so se nahajali v njegovi bližini. Združeni smo z njim tudi mi, kadar na njega živo mislimo in si ga predstavljamo. A vse to so zveze, ki jih vsaka zunanja sila razdere.

Združitev pa, kakršna se izvrši pri uživanju, namreč premenenje hrane v živo telo tistega, ki jo uživa, je najpopolnejša, kar jih ustvarjene sile zmorejo. Pri obhajilu pa — in samo pri tem uživanju — je božja vsemogočnost tudi to najtesnejšo na zemlji možno združitev tako ojačila, okrečila, da se pri tem uživanju ne spremeni kakor običajno hrana v naše meso, ne spremeni se Kristusovo telo v naše, marveč mi se spremenimo v Kristusa, ki ga uživamo. »Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni.« »Postal si eno telo in ena kri z njim« (Ciril Jeruz.). Več! »Kdor se z Gospodom druží, je en duh z njim.«

II.

Duh Kristusov pa je tako silen, tako polen dejavnosti, da prevzame in prevlada vse življenje našega duha. Zato je od tedaj v nas misel (mišljenje) Kristusova, želje, hotenje, teženje, čustvovanje in delovanje Kristusovo.

Vem, kako bi mi radi ugovarjali: »O, slednje ni res! Dejstva drugače govore! Po obhajilu smo še vedno polni slabosti in grešni; mnogi dan za dnevno zahajajo k obhajilu, pa so še vedno slabi, če ne celo slabši ko drugi.«

Da, žal, sempatja je tudi to res. A kdo je kriv tega? Sami! Ker se slabo obhajamo, ker pogosto sami stavimo ovire, da se ne more Kristus ves in z veseljem v nas naseliti, in mu niti ne pustimo, da bi v nas svobodno razvil svojo moč. Te ovire so naša radovoljna nagnenja in zavestne navezanosti na te ali one male grehe, na nekatere stvari, ki si jih želimo bolj, ko pa Boga hraniti v svojem srcu.

*

Še prav posebno hude ovire se nam bodo pokazale, če pomislimo, da nas obhajilo najtesneje druží ne samo posameznika s Kristusom, ampak tudi vse obhajance med seboj. Če se temu drugemu učinku obhajila že vnaprej upiramo, tudi prvi nujno izostane.

III.

Eden je živi Kristus, v nebesih in v vseh hostijah sveta! Ali nismo potem vsi tisoči danes pri Gospodovi mizi prejeli eno in isto živo telo? Istega Duha in Telo Kristusovo?! In ko smo se sedaj komaj vrnili od nje, ali ni v nas vseh nekaj, kar je popolnoma eno? Da! Prav take nas je želel in hotel imeti Kristus takrat, ko se je poslavljajal z zemlje. Povzdignil je oči proti nebu in rekel: »Oče, daj, da bodo vsi eno, kakor sva midva eno: ti v meni in jaz v njih, da bodo popolnoma eno!« To je za nas prosil in izprosil. Danes se je to dopolnilo. »Ker je on kruh, ki smo ga užili, smo mi, ki nas je mnogo, eno telo; vsi smo namreč deležni enega kruha.« Kakor je posvečeni kruh zgneten iz mnogih zrn, pa je le eden, »tako je tudi množica nas eno Kristusovo Telo. Vi ste eno telo in en duh.«

IV.

Kaj sledi iz tega?

Da ne more biti deležen pri obhajilu celega Kristusa in ga ne more ljubezen z njim združiti, kdor svojega brata, ki isto Telo Kristusovo prejema, ne ljubi vsaj kakor samega sebe. Zakaj, če brata sovraži, sovraži tudi Kristusa, ki v bratu živi!

O, takega prizora se je Kristus silno bal, da bi ga moral kdaj zreti. Zato je vnaprej svaril: »Če se v trenutku, ko stopaš k oltarju, spomniš, da ima tvoj brat kaj zoper tebe, pusti in se najprej pomiri s svojim bratom in šele potem pristopi.«

Prav tako pa, ko se po zaužitju enega Telesa in Duha Kristusovega vračamo, ali nismo dolžni o vseh misliti, vse občutiti in z vsemi živeti kakor v enem telesu in z eno dušo? Ker smo namreč med seboj udje enega telesa,« pravi sv. Pavel, »naj sonce ne zajde v vaši jezi. Vsaka zagrenjenost in srditost in jeza in vpitje in zmerjanje naj izmed vas izgine. Govorite vsi isto. Bodite popolnoma eno v duhu in mišljenju! Bodite drug do drugega dobri in usmiljeni in odpuščajte drug drugemu!«

Ali so mar to neizpolnjive želje, neizvedljivi nauki? Ne! Zakaj bili so nekoč kristjani, ki so, vračajoč se od skupne mize Gospodove v vsakdanjost, to izpolnjevali. »Bilo je to tedaj in toliko časa,« pravi sv. Pavel, »dokler so bili stanovitni v nauku apostolov in lomljenju kruha in molitvah. Vsak dan so enodušno prihajali v tempelj, lomili po hišah kruh in vživali jed z veseljem in preprostim srcem; in pri tem peli: O kako lepo in prijetno je, če prebivajo bratje skupaj!« »In bili so enega duha in srca v bratski skupnosti in ubogega ni bilo med njimi. In so bili priljubljeni pri vsem ljudstvu. Tako, da so jih celo pogani občudovali: Glejte jih, kako se ljubijo med seboj!«

Če je bilo to mogoče pred toliko in toliko leti, je možno vsak čas in tudi danes; če pri prvih, tudi pri današnjih kristjanih! Zakaj Kristus v hostiji, ki jo prejemamo, je bil »isti včeraj, je danes in bo jutri ter na veke«.

*

Če bomo torej kristjani bolj pogosto, bolj pripravljani in z resnejšim premislekom uživali od skupnega Telesa Kristusovega, bo moralo sčasoma izginiti ali se vsaj znatno zmanjšati vsakovrstno zlo, ki ugonablja človeštvo: Ne samo lahne sapice strupenega brezboštva, ki pripihavajo od Rusije sem, marveč niti če se sam vihar odtam prikrade, ne bo kos, da bi iztrgal ne mladim ne starim iz src Boga, ki so z njim v eno dušo in telo združeni.

*

Še prav posebno pa se bo moralo na ta način zmanjšati vsakovrstno socialno zlo! Zakaj izginiti bo moralo sovraštvo med stanovi, med delodajalci in delavci, med sosedi, med družinami, med brati in sestrami i. dr. Kdo bi namreč mogel biti tako brezsrčen, da bi sovražil, preganjal in uničeval ud telesa, ki je tudi njegovo telo? K skupni mizi in večerji bodo prihajali in od nje odhajali bratje in sestre v združujoči ljubezni, ne pa v razdružujočem sovraštvu.

*

Kristus, smo rekli, se je po božjem načrtu zato učlovečil, da bi nas po njem Bog k sebi pritegnil, v svoje večno kraljestvo. To pa se bo moglo zgoditi ob našem odhodu s sveta le, če bomo do tedaj po obhajilu ostali vsi trajno združeni s Kristusom v eno telo. Le tedaj bo namreč Kristus, ki je glava tega telesa, kot naša glava, kakor nekdanj stopil pred svojega Očeta: »Oče, hočem, naj bodo tudi ti, ki si mi jih dal, z menoj tam, kjer sem jaz!«

Tisti pa, ki mu jih je Oče dal, smo vsi, ki se bomo v obhajilu z njim in med seboj skrbno združevali v eno Telo in Duha. Amen!

2. Slovesna maša papeževega legata na Stadionu

Stadion je postal že v jutranjih urah hram stotisočev. Veletok vernikov, ki se je prelival iz ulice v ulico, se je pomikal po široki Tyrševi cesti ter se nato izlil v prostorno areno. Nekateri so ostali na Stadionu pri Mariji z Brezij kar od polnočnice. Tako ganljivi so bili prizori ob pogledu na množico teh vernikov! V levici cekar ali cula s kruhom in ne vem s čim še, v desnici pa rožni venec, katerega jagode se pretakajo med prsti. Oči vseh so polne tihega zadovoljstva in zavest, da so pri svoji najboljši Materi, jih dela še srečnejše.

Vedno nove skupine se vsipajo na Stadion. Narodne noše. Za njimi cerkvene organizacije in kongregacije s svojimi pestrimi zastavami in prapori; gasilci v svojih uniformah tvorijo špalir po sredi Stadiona. Živahno je vrvenje po brežinah. Okrog oltarja na častni tribuni so zasedli prostore v prvem nadstropju desno vsi škofje in nadškofje, odeti v pluviale, z mitrami na glavi. Lep je bil pogled, ko so v sprevedu prihajali v Stadion. Na tribuni sede v istem redu kot pri prvem slavnostnem zborovanju. Sivolasi nadškof dr. Anton B. Jeglič drži vedno robec v roki in si zopet in zopet briše solze, ki mu uhajajo po razoranem licu na brevir, ki leži pred njim odprt na klečalniku. Kako ne bi bil ganjen, ko pa gleda skoraj šestino slovenskega naroda pred seboj v tako slovesnem trenutku! Pogled mu uhaja k Mariji z Brezij. Dobro se mu zdi in toplo mu je pri srcu, ko je tako blizu svoje Matere!

Na levi strani pa je bil prostor za legata in njegovo spremstvo. V drugem nadstropju tribune so zavzeli častna mesta: zastopnik Njegovega Veličanstva kralja Petra II. in visokega kraljevskega namestništva divizijski general P. Nedeljković, zastopnika vlade notranji minister in voditelj slovenskega naroda dr. Anton Korošec ter minister trgovine in obrti dr. Milan Vrbanić, dalje ban dravske banovine dr. Dinko Puc, mestni župan dr. Vladimir Ravnikar, rektor univerze kralja Aleksandra I. dr. Maks Samec, podžupan prof. Evgen Jarc in drugi zastopniki.

Na častnih sedežih pred oltarjem so sedeli na desni strani predstavniki ostalega visokega klera, na evangeljski strani pa pomočnik bana, dr. Otmar Perkmajer; konzuli: francoski, češkoslovaški, zastopnik italijanskega generalnega konzula, zastopnik avstrijskega generalnega konzula, predstavnik društva jugoslovanskih prijateljev iz Pariza, zastopniki narodne skupščine in senata, predsednik apelacijskega sodišča Ivan Vrančič, višji državni tožilec dr. Mirko Graselli, finančni direktor dr. Avgust Sedlar in drugi.

Nekaj minut čez 9 se je pripeljal kardinal-legat Avgust Hlond s svojim spremstvom. Stadion se je zazibal kakor žitno morje ob lahnem vetru. Oči vseh napeto pričakujejo. »Zastopnik najvišjega zastopnika Kristusovega bo imel pontifikalno mašo in bo podelil na koncu poseben papežev blagoslov,« je šlo od ust do ust stotisočerih.

Za dolgo belo vrsto duhovnikov in škofov v slavnostnih ornatih z mitrami na glavi se je pokazala rdeča postava kardinalova. Nepopisen prizor. Kardinal-legat je stopil v areno. Morje belih robčkov mu je zaplapolalo v prsrčen pozdrav. Živahno vzklikanje, navdušenje in nihanje proti sredini vedno bolj narašča. Beli robčki plapolajo nemo, kakor nebroj metuljev, ki stoje na mestu, se dvigujejo in padajo.

Kardinal-legat stopa veličastno in mogočno dostojanstveno med tisoči proti tribuni. Tako stopa in more stopati samo zastopnik največjega zastopnika božjega na zemlji, tako nastopa samo suveren, zastopnik suverena papeža Pija XI. Roka blagoslavlja množice, v biser na prstanu se zadeva vroče junijsko sonce, barva purpurja se spreminja v svetlobi, oči iščejo oltar in nasmeh se odraža tiho in sladko na domače prijaznem obrazu.

Veličasten je bil pogled s tribune v areno. Kakor močan val se je bližal triumfalni pohod papeževega zastopnika od glavnega vhoda do tribune. Koliko src se je razveselilo in kolikim je postalo ob tem prizoru jasno, da je samo katoliška Cerkev tako veličastna, mogočna in sveta!

Zbori in godbe so intonirale »Ti si Peter — skala«. Ob teh veličastnih zvokih so množice morale zaslutiti bližino Kristusovega namestnika.

Kardinal-legat je stopil na tribuno. Morje, ki je tako kipelo, se je umirilo. Pesem valovi lahko in toplo nad množicami. Kardinal se pripravlja za mašo. Asistenca se oblači. Škof dr. Gregorij Rožman prosi ljudstvo, naj med tem časom zapoje Marijino pesem: »Lepa si, lepá si, roža Marija«. Nepozaben prizor! Vsi strmijo. Tako pojo menda samo zbori nebeških angelov, kakor je pelo 100.000 grl čudovito lepo, nepozabno in nikdar izpeto in naveličano pesem! To so bili akordi, ki so morali prodreti oblake in prispeti do nebes. Kako bi Bog ne uslišal teh 100.000 src v tem nepozabnem trenutku!

Kardinal-legat je pristopil in moli Introibo. Na levi strani tribune intonira pevski zbor 800 pevcev koralno mašo »Missa de Angelis«. Na desni strani tribune pa se v soncu prelivajo najrazličnejše barve narodnih noš. Lep pogled je bil na modro-beli pas sester-usmiljenk in drugih redovnic. Bile so nanizane na robu brežin okrog in okrog arene. Tvorile so krasen venec; samo usmiljenk je bilo nad 400.

Nepopisen je bil prizor, ko je pred Najsvetejšim poklekovala stotisočglava množica in se klanjala svojemu Jezusu v presvetem Zakramentu. Vsi so priromali od blizu in daleč, da se zbero okrog oltarja, kjer se žrtvuje in preliva svojo kri naš Odrešenik Jezus Kristus vsak hip znova za nas, da se daje kot pelikan s krvjo in telesom v hrano našim dušam, ustvarjenim od Boga in za Boga! Veličastna je bila sveta daritev in vsi, ki smo ji prisostvovali in s kardinalom-legatom — velikim duhovnikom sodarovali, smo se zavedali: »Katoličani smo!« Res premagana je bila božja roka in izliti je morala ves svoj blagoslov na verno množico, ko se je 100.000 kolen pripognilo in se je vse ogromno morje glav priklonilo Kristusu Kralju v beli hostiji in se je 100.000 rok vdano in verno trkalo na prsi: »Jezus, verujem v te; Jezus, upam v te; Jezus, ljubim te nad vse!«

Dijakon, stolni kanonik dr. Mihael Opeka, je odpel evangelij in škof dr. Gregorij Rožman je stopil pred mikrofón in začel s pridigo.

Kristusu Kralju resnice in pravice, ljubezni in miru, našo vero, upanje in ljubezen!

Danes se pred našimi očmi ponavlja, kar evangelist Luka pripoveduje: »*Stopil je Jezus doli in se ustavil na ravnem kraju, z njim pa velika množica njegovih učencev in silno veliko ljudstva iz vse Judeje in Jeruzalema in od primorja, ki so prišli, da bi ga slišali in da bi bili ozdravljeni od svojih bolezni*« (Lk 6, 17. 18).

Tako ste se danes zbrali — silno veliko ljudi iz vseh krajev naše domovine — ob Jezusu, svojem božjem Kralju, — ki je kralj resnice in pravice, ljubezni in miru, ki torej ima in daje vprav to, česar človeštvo vedno nujno potrebuje, danes pa še prav posebno.

Kralju v Rešnjem Telesu — kaj naj mu damo? Kaj? Vero svojega razuma, upanje svoje volje, pa ljubezen svojih src!

1. Kristus, kralj resnice, ki živi med nami v presv. Rešnjem Telesu, nas je zbral okrog sebe. Slišali smo njegovo besedo in ji *verujemo*. Danes izpovedamo javno in jasno to svojo vero v najsvetejšo skrivnost. Verujemo njegovi besedi: »*To je moje telo, to je moja kri nove zaveze*« (Mt 26, 27. 28). *Verujemo mu*: »*To delajte v moj spomin*«. Verujemo mu, ki je rekel: »*Jaz sem z vami vse dni do konca sveta*« (Mt 28, 20). Verujemo, da tudi o teh besedah njegovih velja: »*Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede pa ne bodo prešle*« (Mt 24, 35).

Ta vera v resničnost Jezusovega bivanja med nami bodi temelj našega življenja. Ni trdnejšega temelja nikjer. Na njem stojimo! Na njem naj stoji naše zasebno življenje, pa tudi in še bolj vse javno življenje in udejstvovanje v vseh svojih vejah. Na tem temelju je možen trajen napredek v srečo in zadovoljnost naroda. Voditelji, ki sami stoje na tem temelju in narod vzgajajo tako, da stavi stavbo svojega napredka na ta najtrdnejši temelj, taki voditelji bodo narodu lepšo in zadovoljnejšo bodočnost skovali.

Verujemo, da je v Rešnjem Telesu živi Bog med nami. Dosledno tej veri hočemo tudi mi z Bogom živeti in delati in trpeti vdano in povsod.

2. Ker verujemo, da je v Evharistiji Bog med nami — zato *zaupamo vanj*. V zaupanju v svojega Boga in Odrešenika *hodimo*, pokoncu glave, skozi puščavo življenja. V moči tega nebeškega kruha bomo dospeli do gore božje, kakor prerok Elija nekoč.

Čutimo pač, da so stiske in težave dospele do vrhunca, — a Kralju pravice zaupamo, da bo njegova pravica končno zmagala in ukončala vso krivico v vsakem oziru. »*Pravica Gospodova je prava in srca razveseljuje*« (Ps 18, 9). »*Ob njegovih dneh bo vzhajala pravica*« (Ps 71, 7), je prerokovano. Ob vseh grozečih nevarnostih, ob vseh vnebovpijočih krivicah, ki se Bogu in ljudem godé, ob vseh v obup pehajočih razmerah, Jezus še vedno enako suvereno in mirno iz najsvetejšega Zakramenta prestrašenim in zbeganim govori kakor apostolom po upostavitvi tega zakramenta: »*Vaše srce naj se ne boji*« (Jn 14, 1), »*Na svetu boste stisko imeli, zaupajte, jaz sem svet premagal*« (Jn 16, 33). Zato pa se držimo trdno Jezusa, zmagovalca. Če se njega držimo, bomo vzdržali, ker ne bomo sami nosili teže dneva, ampak on z nami.

3. V presvetem Zakramentu je Bog med nami, Kralj ljubezni in miru — in njemu darujmo in posvetimo svojo *ljubezen*. V ljubezni njegovi zmagujemo.

Končni vzrok vse svetovne stiske naših dni je pomanjkanje ljubezni. Kjer ni ljubezni, ni življenja, vlada smrt. V smrt, v propast drvi človeštvo brez ljubezni. Ljubezen je v Bogu in Bog je ljubezen. V presvetem Rešnjem Telesu je ognjišče žive, neminljive ljubezni. Ljubiti moramo ljubezen božjo samo, potem bo ljubezen postala tudi vez med nami. Iz presvetega Rešnjega Telesa in Rešnje Krvi črpajmo ljubezen do Boga in ljubezen do bližnjega.

Globoki prepadi ločijo človeštvo danes v nasprotne si skupine. Pred nami zijajo *socialni prepadi*, ki so vprav dandanes posebno globoki in ostro ločijo človeštvo v dva tabora. Vsak dan večja je armada obubožanih in brezposelnih, vsak

dan večje število mladih delavoljnih rok in glav, ki zagrenjeni iščejo dela in realnega smotra življenja. Prepada pa se širi in pogloblja. Nikogar ni, ki bi ga premostil. Z zunanjo silo se prepada ne da premostiti. Edino ljubezen premosti vse prepade, edino ljubezen, ki iz presvete Evharistije izvira, bo zgradila most čez prepada socialnih razlik in krivic. V Kristusu, ki se daje v hrano vsem dušam enako, bogatim in revnim, v Kristusu, ki se za vse enako daruje v presveti daritvi, je točka, kjer se zblížajo in v ljubezni zvežejo kot bratje in sestre vsi ljudje. V Kristusu, v presvetem Zakramentu med nami živčem, smo vsi eno, kakor je on z Očetom eno (Jn 17, 21).

V naši domovini zija pa še *globok prepada verskega razkola*. Zgodovinsko dejstvo je pred nami. Vzhodni pravoslavni kristjani so ločeni od središča Cerkve, ki je v nasledniku sv. Petra, od Kristusa samega postavljenega vrhovnega pastirja cele črede. Nismo krivi ne mi, ne oni. Krivda je drugod, — a dejstvo je! Čez ta prepada moramo zgraditi most. Božja Previdnost je vprav nam naložila to prevažno nalogo. Kako, s čim bomo premostili stoletja obstoječi prepada, prepada, ki ga še danes mnogi skušajo poglobiti in razširiti? Edino ljubezen ga bo premostila. Ljubezen, ki izhaja iz ognjišča presvete Evharistije. Če bomo mi prežeti ljubezni Jezusove, ki jo črpamo pri maši in pri pogostnem in vrednem obhajilu in če naš zglede in naša vnema v ljubezni užge naše ločene brate k enaki dejanski ljubezni do presvetega Rešnjega Telesa, katerega tudi oni imajo, a premalo poznajo, potem bo skupna ljubezen do Jezusa v presv. Evharistiji most, ki bo zvezal oba odtujena si bregova. Na tem mostu se bomo srečali in objeli v ljubezni Kristusovi in bo odtedaj ena čreda in en pastir. Katoličani Jugoslavije, kolikšna naloga je od božje Previdnosti nam naložena! Razumevajmo jo, vršimo jo v ljubezni Kristusovi, »ki vse upa, vse prenaša in nikoli ne mine« (I Kor 13, 7. 8), Gospod Jezus, daj nam in našim ločenim bratom te ljubezni in uresniči med nami svojo poslednjo željo, da bi bili vsi eno!

Predragi! Zdaj bomo zapeli in molili svojo veroizpoved — potem pa bo Njegova Eminenca, odposlanec in zastopnik našega skupnega očeta in poglavarja, dvignil pri darovanju pateno s hostijo in kelih z vinom — tedaj pa tudi mi vsi *darujmo* z njim, da bo ena sama skupna daritev iz stotisočerih duš. Darujmo Kralju resnice svojo vero, Kralju pravice svoje zaupanje, Kralju ljubezni svojo ljubezen! On pa nam bo dal v duše sebe, svojo ljubezen in svoj mir. V moči njegove ljubezni, v sladkosti njegovega miru, bomo v veri trdno stali, v zaupanju vztrajno hodili, v ljubezni končno zmagali.

*

Množice so poslušale besedo svojega vladike z največjo pozornostjo in lepe evharistične misli so zadevale mehko ob stotisočere duše kakor na razorane brazde.

Kardinal legat je nadaljeval s sveto daritvijo. Vročina je začela pritiskati in kmalu po obhajilu so posamezniki pričeli odhajati. Dotakale pa so zopet nove množice. Po natančnem preračunu je bilo pri tej slovesnosti navzočnih na Stadionu nad 100.000 vernikov.

Ko je iz zvočnikov dahnilo preko množice sporočilo, da bo kardinal legat podelil papeški blagoslov s popolnim odpustkom, so se zopet pripognila kolena vseh navzočnih. Kakor osvežujoča rosa so rosile besede božjega blagoslova na stotisoče.

Konec te prekrasne in v zgodovini našega naroda edinstvene službe božje je bil nekaj pred 11. Mimogrede omenjamo, da so se tujci in posebej kardinalovo spremstvo, zlasti oni iz Rima, čudili ne samo prelepemu petju, marveč tudi veličastni in povsem rimski izvedbi vseh ceremonij. Rimski ceremonier je našemu glavnemu ceremonierju ves zavzet in ginjen ob koncu pontifikalne maše čestital.

Pri kardinalovi pontifikalni maši je zbor do 800 pevcev pel te-le skladbe:

Med slovesnim vhom kardinala legata: Ti si Peter, skala! Sedmeroglasen mešani zbor, zložil (posebej za to priliko) dr. Franc Kimovec.

Stalni mašni deli: Missa de Angelis (Angelska maša — koral po rimskem gradualu st. VIII); vse enoglasno.

Spremenljivi mašni deli: besedilo votivne maše na čast sv. Rešnjemu Telesu. *Introitus:* koral — enoglasno, psalm 4 glasni falsibordoni. *Graduale:* Oculi omnium — 7 glasen mešani zbor, zložil dr. Franc Kimovec. *Offertorium:* Sacerdotes Domini — 4 glasni falsibordoni po VIII. ton. načinu. *Nato:* Praznika svetega, zložil Gregor Rihar (slovensko). *Po Benedictus:* Hvali, Sion, Rešenika! — zložil Gregor Rihar. *Communio:* 4 glasni Foersterjevi falsibordoni za 116. psalm Hvalite Gospoda vsi rodovi.

Zbor je pel vse brez spremljanja, čisto vokalno, z nepričakovano čisto zvočnostjo z izredno gibko in lahno prožnostjo.

Mašo so peli tako, da so moški glasovi pri vseh delih peli vse besedilo, ženski glasovi so pa odpadali pri vsaki drugi vrstici, kar je dajalo petju veliko živahnost in pestrost.

Posebno pomembno je to, da so pevci, koral malo ali nič vajeni, ga vendar peli čisto gladko, brez sunkov, točno v ritmu benediktincev. In kar je še neprimerno več vredno in za naše razmere kar neverjetno: niso samo zadeli not, niso le lepo vezano, enakomerno, brez sunkov peli skupin, ampak jim je široko razpredena melodična vrsta v plemeniti dinamični, po potrebi tudi ritmično agogični razgibanosti rastla, se razlivala v tistem, za koral tako značilnem, na dolgo razpredenem mehkem, hkrati pa veličastnem valovanju.

O našem koralnem petju samo dva glasova: Odličen koralist, ki je bil navzočen pri slovesnem ustoličenju papeža Pija X. v cerkvi sv. Petra v Rimu, kjer je zbor tisoč izbranih pevcev iz raznih rimskih kolegijev po papeževi želji pel isto Angelsko mašo, je ponovno zatrjeval, da so naši preprosti pevci peli Angelsko mašo desetkrat lepše ko v koralu posebej izvežbani

rimski. — Drugi pevec in velik ljubitelj koralala je dejal, da se čudi, kako je bilo prav koralno petje, ki je tako rahlo in občutljivo, zoper vse pričakovanje gladko in lepo.

Vse drugo petje na kongresu, tudi na koncu nedeljske dopoldanske prireditve na Stadionu, je bilo ljudsko. Naše čarobno, veličastno ljudsko petje je kar prevzemalo inorodne goste, zlasti ker je ljudsko petje pri drugih narodih izvečine enoglasno, naše pa je hrumelo v tako mehkih, pa dasi preprostih, prvinskih, vendar tako silovitih harmonijah. Našega petja ob kongresu še nihče ni slavil s tako iskrenim, toplim, prisrčnim priznavanjem.¹ Pa tudi naše ljudi je nepopisno zajelo.

Tako je naše zborovsko in ljudsko petje sijaj kongresa nepričakovano podvignilo, hkrati pa visokim gostom na svojski neprisiljen način pokazalo po eni strani globoko vernost, po drugi pa visoko razvit umetnostni čut našega ljudstva. — Bog bodi zahvaljen za pevski dar, ki smo ga tiste dni hoté v njegovo in nehoté v svojo slavo tako plemenito rabili!

3. Drugo slavnostno zborovanje

Takoj po končani slovesni službi božji je predsednik kongresnega odbora dr. Stanislav Žitko pristopil k mikrofону na glavni tribuni in je otvoril drugo slavnostno zborovanje z besedami:

»Vaša Eminenca! Gospod zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. in kraljevskega namestništva, gospod divizijski general Peter Nedeljković! Gospodje predstavniki kraljevske vlade in državne uprave! Gospodje nadškofje in škofje! Slavni zbor! Otvarjam drugo slavnostno zborovanje. V prvi vrsti pozdravljam z veliko vdanostjo vašo Eminenco, kardinala-legata, gospoda divizijskega generala Nedeljkovića kot zastopnika Nj. Vel. kralja Petra II. in kraljevega namestništva, gospoda ministra dr. Antona Korošca in dr. Milana Vrbanića. Pozdravljam vse visoke duhovne in svetne dostojanstvenike in predstavnike; pozdravljam vse številne vernike iz cele naše države, zlasti pa še vas, ki ste prišli z žrtvami iz oddaljenih drugih držav kot odposlanci naših izseljencev, da je tako ves naš narod zbran na tem veličastnem zboru v počastitev našega Kristusa v najsvetejšem Zakramentu.«

Nato je dr. Stanislav Žitko podal besedo dr. Josipu Leskovarju, odvetniku iz Maribora, ki je imel govor sledeče vsebine:

¹ Prim. n. pr. poročila Osservatore Romano. O njih je pisal tudi Cerkveni glasbenik v 5. in 6. števil. l. 1935.

Dr. Josip Leskovar: Edinstvo katoličanov in presveta Evharištija

Ko je naš Zveličar čutil, da ni njegovega nebeškega Očeta volja, da bi »šel ta kelih trpljenja mimo njega,« je zbral svoje učence k zadnji večerji in je ustanovil zakrament Rešnjega Telesa.

In vzel je kruh v svoje roke, ga blagoslovil in dal učencem rekoč: »Vzemite in jejte, to je moje telo.«

Prav tako je vzel kelih z vinom, ga dal svojim učencem in rekel: »Pijte iz keliha vsi, to je moja kri.« In naročil jim je: »To delajte v moj spomin.«

Tako je postavil Jezus zakrament Rešnjega Telesa, ki je Jezusovo telo in njegova kri pod podobo kruha in vina ali Evharištija.

Zakrament Rešnjega Telesa ali Evharištija je v katoliški Cerkvi osrednja skrivnost, v kateri so skriti vsi zakladi modrosti in vednosti.

Razlagatelji skrivnosti Rešnjega Telesa pridejo v zadrego, ko vidijo, da z besedami ni mogoče popisati teh skrivnosti. Zakrament Rešnjega Telesa je namreč zakrament ljubezni, je dokaz najvišje božje ljubezni do ljudi in glede take ljubezni je že rekel sv. Janez, da »oko ni videlo in uho ni slišalo, kar je Bog obljubil tistim, ki njega ljubijo.«

Naravno je torej, da se taka ljubezen ne more popisati. Tako ljubezen pa lahko čutimo.

Pristopimo s pobožnim srcem k mizi Gospodovi, k skupnemu obhajilu. Nepopisna mehkoča in miloba se razširja med množico. Duh božje ljubezni plava nad njo in prešinja njih srca in njih duše. To je res vseobsegajoča, neskončna ljubezen. Udeleženci čutijo, da so otroci istega skupnega Očeta, Boga-Stvarnika. K njemu jih vleče srce, njemu hočejo služiti, njegove zapovedi izpolnjevati.

Božja največja in prva zapoved pa je: »Ljubi Boga nad vse« in druga, prvi enaka, ukazuje: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.«

K mizi Gospodovi poklekajo revni in bogati, visoki in nizki, oblastniki in vladanci, gospodar in hlapec, tovarnar in delavec, — in vse te navdaja *ista* misel, *isto* prepričanje, da so *vsí* skupaj otroci istega Očeta in *bratje* in *sestre* med seboj. Vsi ti občutijo, da so združeni med seboj po notranjih vezeh milosti, vere, upanja in ljubezni in da so s temi vezmi zvezani tudi s Kristusom.

Zato je apostol Pavel primerjal katoliško Cerkev telesu in je učil, da je Cerkev radi telesne zveze vernikov s Kristusom *telo Kristusovo*. Verniki so udje tega Kristusovega telesa, *eno telo*, *eno* življenje s Kristusom, Kristus pa je glava tega telesa. Kristus kot glava združuje vse ude svojega telesa in jih prešinja s svojim življenjem, da morejo rasti in napredovati.

Kristusova zveza je nadnaravna, skrivnostna. Cerkev je viden znak nevidne božje stvarnosti in nadnaravnega delovanja sv. Duha. Cerkev je božje-človeška družba, nekako nadaljevanje skrivnostnega učlovečenja Kristusovega. Zato se Cerkev upravičeno naziva mistično telo Kristusovo.

To je nauk Cerkve. Resničnost tega nauka občuti vsakdo, ki s pobožnostjo sprejme pri obhajilni mizi Rešnje Telo in se tako združi s Kristusom in Kristus z njim.

Ali je torej mogoča ožja socialna vez med ljudmi, kakor je Evharistija, ali je sploh mogoč učinkovitejši socialni apostolat, kakor ga ustvarja Kristus sam v Evharistiji?

V Evharistiji, pri vsakem obhajilu, pri vsaki daritvi maše, se obnavlja ljubezen božja do ljudi in obnavlja ljubezen med ljudmi. Ljubezen stremi po združitvi vseh ljudi, da so vsi deležni istih dobrin, telesnih in duševnih. Taka ljubezen mora spremljati vsakega katoličana pri vsem njegovem delovanju, zasebnem in javnem. Taka ljubezen mora prešinjati zakonodajalca, ko daje zakone sožitja državljanov med seboj, taka ljubezen mora prešinjati delodajalca, ko določa delavcu plačo in delovne pogoje, taka ljubezen mora prešinjati tudi delavca, ko opravlja službo za svojega gospodarja, in potem bo socialno vprašanje kmalu in temeljito in pravično rešeno. Potem se bodo mirno rešili tudi vsi spori med posameznimi stanovi.

Žal je človeštvo pri ureditvi gospodarskih razmer pozabilo na to ljubezen. Gonilna sila ni bila več ljubezen do bližnjega, temveč merodajna je bila samo še lastna korist. Krščanstvo je odpravilo suženjstvo, toda moderni razvoj tehnike in gospodarstva in odmik človeštva od Kristusovega nauka o ljubezni je človeka zopet zaslužnil. Delavec je suženj stroja. Za njegovo plačo ni merodajen uspeh podjetja, temveč takozvani eksistenčni minimum. Ukinja se tudi vedno bolj in bolj osebna svoboda državljana, država je vse, posameznik nič, posameznik je vreden le toliko, kolikor ima od njega država koristi.

Na mesto zakona ljubezni do bližnjega je stopil zakon osebne koristi, zavist, sovraštvo in nasilje. Staro pravilo pa je, da se iz zla nikdar ne rodi dobro, — *vsako zlo poraja novo zlo*. Zato tudi tako dolgo ne bode izhoda iz žalostnih razmer, dokler se človeštvo ne bode zopet povrnilo k Evharistiji, ki je vir ljubezni in pravičnosti.

Ta ljubezen pa mora prešinjati tudi državnike, ki urejajo medsebojno razmerje med državami.

Sveto Rešnje Telo, ki ga je Kristus postavil na predvečer svoje krvave daritve in ga je zapustil človeštvu kot največji dar svoje ljubezni, mora zopet postati v resnici središče in izvor krščanskega duhovnega življenja, in to ne le za poedince, ampak naj bi po božji zamisli bilo tudi najučinkovitejše socialno zdravilo za celotno človeško družbo.

V zgodovini človeštva ni bila še nikdar izgovorjena dalekosežnejša svetovno-politična modrost, kakor je beseda apostola narodov o en e m telesu človeštva. Vsako človeško pleme, vsak narod in vsak rod, naj bo velik ali majhen, je ud po Kristusu odrešenega človeštva. Trpljenje in pomanjkanje, zapostavljanje in zatiranje e n e g a med udi ustvarja bolešno nerazporejenost v celem živčnem sestavu človeškega telesa. Nikdar nismo tega bolj občutili, kakor dandanes.

Sredi zmede pojmov, nacionalističnih hujskarij in umetnega ustvarjanja sovražnosti ne izgubimo izpred oči osnov krščanske svetovne politike! Ne nasilje močnih nad slabotnimi, ne po m o č i prirojena pravica, ampak pravična enakost in ljubeča medsebojna pomoč so zdravi temelji mednarodnega življenja. Dolžnost krščanskih narodov je, da po teh idealih delajo in jim pomagajo do zmage. Nobena država na svetu naj v bodoče nima več možnosti, da bi radi svojih sebičnih imperialističnih ciljev mogla sprožiti novo svetovno klanje. Najmočnejša bramba proti vsakemu takemu poskusu mora biti živa zavednost krščanskih narodov, da takoj, ko slutijo nevarnost, vstanejo kot en moč in z vsemi razpoložljivimi silami preprečijo takšne zločinske nakane. Naj krščanska internacionala, o kateri naši nasprotniki

toliko govore, enkrat postane res resnica! Ako poglavar krščanstva poziva k miru, ga morajo krščanski narodi tudi slediti! Dovolj je človeštvu drugih sredstev na razpolago, da poravna medsebojne spore, kakor pa, da se medsebojno pobija in uničuje. Vojna je in ostane velika sramota za krščanske narode. »Ne ubijaj,« je večna božja zapoved. Zgodovina nas uči, da so propadli vsi narodi, ki so stalno grešili proti božjemu in naravnemu pravu.

»Ljubite se med seboj,« je oporoča božjega Sina človeštvu, ko odhaja, da z daritvijo svojega življenja izpriča največjo ljubezen do nas. Zato nazaj h Kristusu! Nazaj k ves svet obsegajoči evharistični mirovni ideji! V srcih poedincev in krščanske družbe naj zmaguje, naj gospoduje in vlada evharistični Kralj. Potem bodo vse male in velike države našle pravo in pravico do svojega naravnega razvoja; potem bo človeški duh, ki se je dosedaj posvečal izumom razdejanja in uničevanja, našel tudi primerna sredstva miru, ki bodo omogočala trajno *delovno* in *življenjsko* skupnost vseh narodov; potem bodo vsi tisti, ki so se tako dolgo sovražili in uničevali med seboj, zopet udje enega in nerazdeljivega posvečenega telesa Kristusovega.

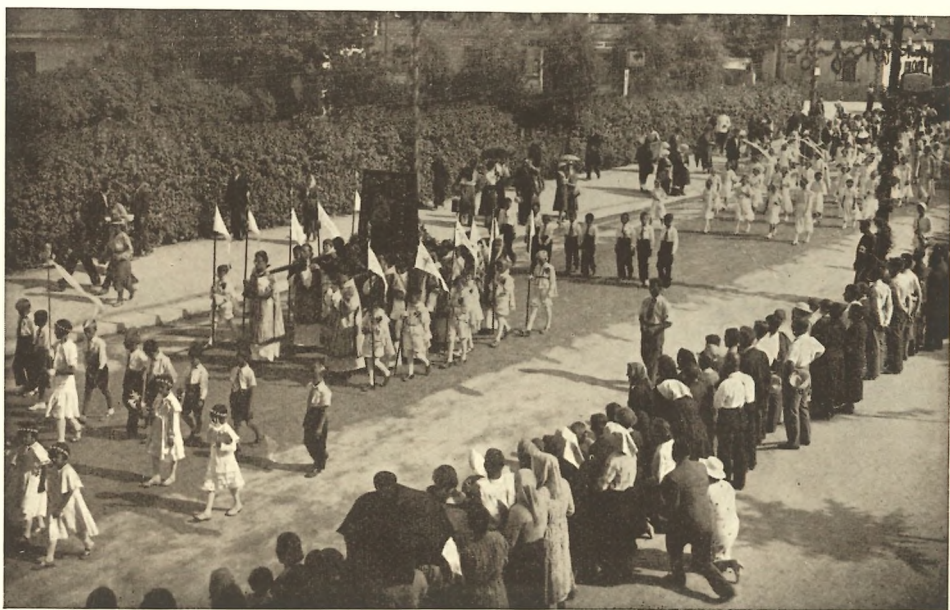
Vidimo torej, da prejetje obhajila in daritev maše nujno privede vse katoličane do edinosti. Vsi katoličani so udje Kristusovega telesa. Kristus je glava in Kralj. Ud mističnega telesa Kristusovega pa naj postane celo človeštvo, celemu človeštvu bodi Kristus glava in Kralj!

Bila je živa volja našega Zveličarja, da naj postane Evharistija, ki je zakrament ljubezni, tudi zakrament edinosti za vse človeštvo. Ko se je Kristus po zadnji večerji in po upostavitvi zakramenta Rešnjega Telesa poslavljal od svojih učencev, se je obrnil k Očetu v nebesih in mu odkril v velikoduhovniški molitvi zadnje želje svojega srca: »Sveti Oče, ohrani jih v svojem imenu, kakor si mi jih dal, da bodo eno, kakor midva.« On ne prosi samo za apostole, ampak tudi za vse tiste, »ki bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi eno, kakor ti Oče v meni in jaz v tebi. Da bodo tudi oni z nama eno, da bo svet veroval, da si me ti poslal.«

Z zadnjo večerjo, s prvo daritvijo Rešnjega Telesa, je bila torej združena molitev za cerkveno edinost. Zveza med edinostjo in Rešnjim Telesom se je apostolom in prvim kristjanom tako živo utisnila v spomin, da so v apostolski dobi z mašnimi obredi združevali molitev za edinost kristjanov. Prvi kristjani so zvezo med Rešnjim Telesom in med cerkveno edinostjo takorekoč doživljali. Saj so se v dobi preganjanja mogli zbirati samo skrivaj k službi božji. Tam so videli cerkveno občino zbrano okoli škofa in duhovnikov; v zvezi z mašo se je razvijalo vse versko in družabno življenje prvih kristjanov ter vse cerkveno poslovanje. Živo so občutili resničnost nauka sv. Pavla, da je Rešnje Telo vez in podoba cerkvene edinosti, ter da vsi, ki smo deležni enega kruha, postanemo eno telo v Kristusu.

Ko je začelo pojmati prejetje obhajila, so nastali v Cerkvi mnogi razpori, nazadnje v 9. in 11. stoletju velik cerkveni razkol, ko se je vzhodna cerkev ločila od rimske Cerkve. Podobno so tudi v rimski Cerkvi nastali mnogi razkoli, ko je na koncu srednjega veka opešalo versko življenje in prejetje obhajila. Ko pa se je po tridentinskem cerkvenem zboru zopet poživilo versko življenje in prejetje obhajila, je Cerkev dobila moč, da je napredovala v poganskih deželah in da je milijone ločenih vzhodnih kristjanov pritegnila k vesoljni cerkveni edinosti.

Prepričanje, da more rešiti človeštvo propada edino češčenje Evharistije, se vedno bolj razširja po celem svetu. Zato se vrše leto za letom razni večji in manjši evharistični kongresi in tako smo se tudi letos katoliki Jugoslavije zbrali na evharističnem kongresu v Ljubljani.

Marijina podoba v glavnem sprevodu

Ena izmed številnih godb v glavnem kongresnem sprevodu

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page]

Udeleženke glavnega sprevoda v narodnih nošah

Farna skupina fantov in deklet v narodnih nošah v sprevodu

Faint, illegible text centered below the top impression.

Katoličani Jugoslavije!

Previdnost božja nam je dodelila zemljo v srcu Evrope, lepo, krasno. Za to zemljo so se vršili hudi boji že tisočletja. Od vzhoda so pritiskali divji narodi, najpreje Avari, Madjari in Mongoli, potem Turki, od zapada sem so nas hoteli uničiti s svojo kulturo, ki so jo razširjali z ognjem in mečem, naši sosede na severu in na zapadu. Kljub vsem tem navalom je naš narod vztrajal na svoji zemlji. V razvalinah leže po gorah in strminah razni gradovi, bivališča nekdanjih nasilnežev in tlačiteljev našega naroda. »Vse je vihar razdjal, a narod zmir je stal.«

Da je naš narod tako trdno stal in ohranil svojo bitnost in svojo kulturo, se ima v prvi vrsti zahvaliti svoji vdanosti do naukov katoliške Cerkve in češčenju Rašnjega Telesa. V cerkvi pri obhajilni mizi je črpal svojo moč, tu si je krepil svojo voljo in svoj značaj, da je mogel odvrniti vse napade na svojo zemljo in svojo bitnost in da je mogel svojim potomcem izročiti vero svojih očetov in njih zemljo, prepojeno s krvjo junaških prednikov.

Tudi dandanes se vrše novi napadi, sicer ne z ognjem in mečem, a zato nič manj nevarni, ker se vrše prikrito, nevidno in neopaženo. Toda povemo na ves glas:

Kakor v preteklosti, tako hočemo katoličani Jugoslavije tudi sedaj in v bodočnosti ostati zvesti sinovi Cerkve, kakor naši pradedje, tako hočemo tudi mi črpati svojo moč, svojo modrost in svojo vednost iz Evharistije.

Molili in delali bomo za edinstvo vseh kristjanov in vsega človeštva, toda nikdar ne bomo dopustili, da bi se pod tem ali kakršnimkoli drugim naslovom diralo v temeljne nauke naše vere.

Pa še eno povemo, da nas čuje celi svet:

Dober državljani je in bode ostal samo tisti katoličan, ki je zvest svoji katoliški Cerkvi in njenim naukom!

Načela, ki jih tu javno izpovedujemo, naj bodo naša vez, naj vodijo tudi nas k edinstvi pri urejevanju in upravi naše drage domovine. Kristus kralj, Kristus zmaga, v hostiji sveti nam gospoduj!

*

Za dr. Leskovarjem je dobil besedo Anton Metzger, major v pokoju iz Zagreba, ki je v temperamentnem govoru v hrvaščini izvajal sledeče misli:

Anton Metzger: Ti si Peter, skala

»Ti si Peter, skala! Divne so besede, ki jih je izrekel Jezus Kristus o presveti Evharistiji in svoji navzočnosti v njej. Izpolnile pa so se tudi na sv. Petru in na njegovih naslednikih. Nepremično stoji ta skala v spremembah časa. Rimsko cesarstvo je v 300 letih zahtevalo 15 milijonov mučnikov, toda Petrova skala je ostala. Barbari uničujejo vse, papeštva pa niso mogli. Pravitako ga niso mogle uničiti borbe vladarjev srednjega veka. V to skalo se je zagnala reformacija, pa ji ni mogla do živoga. Napoleon je izrekel krilatice o »zadnjem papežu Piju VII.«, toda Napoleon je šel, papeštvo je ostalo. V papeštvo se zaganjajo kapitalisti, masonerija, liberalci raznih barv, boljševiki, toda »ob tej pečini se bo zob časa zaman trudil.«

Papeštvo dobiva vse večjo avtoriteto, celo postaja edina avtoriteta, ki stoji nepremično kakor pečina v viharju, kakor trdna skala sredi modernih zablod, ki v množinah prihajajo, toda tudi »propadajo kakor milni mehurji.«

Toda Peter je bil tudi vedno nepremagljiva stena in zaslomba našega naroda. Trdijo, da je rimsko-katoliška Cerkev protinarodna, celo sam sem nekoč pred 15 leti tako tudi javno govoril. Toda to ne drži. Naša najstarejša zgodovina, kakor jo je dognal don Franjo Bulić in drugi, dokazuje, da je naš narod element, oplemeniten po katoličanstvu. Cerkve, krstilnice, spomeniki, slike, vse kaže hrvatsko cerkveno prosveto. Slovenci pa so v okviru katoliške Cerkve ohranili svojo narodno individualnost. Staroslovensko bogoslužje je še danes ponekod ohranjeno in danes je postal privilegij obrednika Hrvatov in Slovencev petje Pisma in evangelija v narodnem jeziku.

Papeštvo je bila tudi naša pomoč v času turških bojev, ker smo bili predzid krščanske kulture. Pa še poprej je papeški delegat kronal kralja Zvonimira in papeštvo je podpiralo našo narodno jakost v času hrvatskih kraljev. Narodna moč je bila podpirana tudi za časa reformacije, ki so jo zahtevali madjarski velikaši. Ban Erdödy grmi v Požunu proti katoliški Cerkvi, toda hrvatski stanovci izjavljajo svoj »ne« in protestirajo proti temu, češ, dovolj je vode v Dravi, Savi in Kolpi, da potopi vse one, ki bi nam hoteli vzeti našo drago rimsko katoliško Cerkev.

V času protikršćanskih napadov so bile organizirane brezbožniške in protibožje akcije, toda zopet se je izkazalo, da je papeštvo naša narodna moč.

Svetloba sveta! Ti si Peter, ti Pij XI., ki vodiš nas ovce in jagnjeta Jezusova na divne evharistične livade, na to presladko pašo naših duš in zato bomo tudi v bodoče ostali čvrsto s teboj, nepremagljiva skala, nepodkopljiva pečina, pa tudi, če »na nas navale čete vsega sveta«, — s teboj, »in peklenska vrata nas ne bodo premagala.«

Kot zadnji slavnostni govornik je bil na sporedu dr. Joža Basaj, ravnatelj Zadrufne zveze iz Ljubljane.

Dr. Joža Basaj: Boj verskemu individualizmu

Ko se je Kajn vzdignil zoper svojega brata Abela in ga ubil, je Gospod poklical Kajna in mu rekel: »Kje je Abel, tvoj brat?« In Kajn odgovori: »Ne vem, ali sem mar varuh svojega brata?«

Odgovor Kajnov: »Ali sem mar varuh svojega brata« se je ponavljal skozi veke in se ponavlja še danes. Moramo trditi, da se ta odgovor posebno pogosto ponavlja v našem veku, v katerem hočejo vladati individualizem in sebičnost na vseh poljih, celo na verskem. Le preradi bližnjega obtožujemo in razlagamo podrobno njegove napake in slabosti znancem in tovarišem. Pezdir v očesu svojega bližnjega vidimo, bruna v svojem očesu pa ne. Z neko škodoželjnostjo opravljamo, da celo obrekujemo. Kjer nič ne hasni, govorimo in se brigamo za edini uspeh, da bližnjemu vzamemo dobro ime. Nismo pa možati, da bi samega bližnjega opozorili, pa mu povedali na pravem mestu in ob pravem času, kaj nam ni všeč in kaj bi bilo dobro, da bi opustil. Niti staršev niti predstojnikov niti učiteljev ne opozorimo, da bi bilo pri bližnjem dobro to ali ono napako, to ali ono razvado odpraviti z ljubeznivo besedo, s tovariškim opozorilom. Nismo toliko možati, da bi tovariški opozorili. Res, tam, kjer bi hasnilo, nočemo govoriti in ne pokažemo brige. Nasprotno umijmo si roke rekoč: »Vsak zase, Bog za vse, mar sem jaz njegov varuh?«

Pa vendar je čudno, kako je mogel individualizem in sebičnost tako vplivati celo na versko mišljenje in življenje. Saj je vendar versko mišljenje in življenje po svojem bistvu tako daleč od individualizma, kakor je oddaljeno nebo od zemlje. Ko je vendar individualizem tako v nasprotju s pravim krščanskim duhom, kakor je tema nasprotna svetlobi. Vir temu individualizmu je v slabosti človeške narave, pokvarjene po izvirnem grehu prvih staršev.

Težje razumljivo pa je, da najdemo še v današnjem času verne ljudi, ki verski individualizem zagovarjajo, branijo in utemeljujejo, in ki dosledno živijo po geslu: »Vsak za se, Bog za vse.« Ne moremo verjeti, da bi mogel razumen človek trditi, da je črno to, kar je belo. Če hočemo prav razumeti ta pojav, moramo seči nekoliko nazaj. Zgodovina marsikaj pojasni, zgodovina nas uči.

Devetnajsto stoletje je vek oboževanja človeškega razuma, ki je iznašel geslo: »Svoboda, bratstvo, enakost.« Človek s svojim umom se je postavil na oltar in ne priznava drugih Bogov razen samega sebe, ki ima v sebi, v svojem umu svoj najvišji moralni zakon. Ta um je iznašel, da je boj za obstanek tisto gibalno, ki vodi ves razvoj in napredek. To je liberalni nauk, ki obvlada naenkrat družbo in gospodarstvo. Gospodarski liberalizem uči, da je svet tako urejen, da vlada skladnost med interesi poedincev, da obstoji harmonija interesov. Zato naj v gospodarstvu vsakdo brez ozira na levo in desno zasleduje le svojo korist in svoj dobiček v konkurenčnem boju z drugimi. Iz tega bo sledilo splošno blagostanje.

Ko je obvladal gospodarstvo in družbo, je liberalizem polagoma razširjal vpliv tudi na versko polje in tudi tu postavil geslo: »Vsak zase, Bog za vse«.

Človek, ki je prevzet z liberalnim mišljenjem, ne more razumeti, da bi imel dolžnost, da se briga za versko življenje bližnjega. Človek prevzet z liberalnim mišljenjem odločno odklanja mnenje, da bi imel kako odgovornost za dušo bližnjega. Tak človek niti misli ne na bogato dušno življenje, ki se more razviti v človeku, če vrši praktično zapoved ljubezni do bližnjega z duhovnimi deli usmiljenja. Tudi če pozna katekizem in bi mogoče še znal naštetih duhovna dela usmiljenja, vendar ne smatra za sodobno, da bi on, odločen pristaš svobode vesti, se brigal za versko življenje drugih, da bi grešnike svaril, nevedne učil, dvomljivcem prav svetoval, žalostne tolažil ali celo krivico voljno trpel in žaljivcem povrh iz srca odpustil. Saj kaj takega ni mogoče v našem modernem veku, v katerem vlada svoboda vesti in nima nihče pravice, torej tudi ne dolžnosti, vtikati se v versko življenje bližnjega.

Moramo biti pravični in ne prestrogi sodniki, saj ima današnji vek vendar toliko socialnega čuta in socialne vesti, da telesna dela usmiljenja niso še nikdar našla tolikega praktičnega razumevanja kakor danes. Le poglejte vse socialne naprave, socialne ustanove, socialno skrbstvo, socialna zavarovanja. Ker živimo v veku materializma, vzamemo Kristusov nauk ljubezni pač le z materialne plati. Prilika o usmiljenem Samarijanu nam je pojmljiva. Kar razburjamo se nad duhovnikom in levitom, da sta šla mimo, ne da bi napol mrtvem ubožcu nudila prvo pomoč. Če vidimo telesno delo ali celo rane in kri, takrat se še zgane pri mnogih srce, da izkažejo usmiljenje.

Jezus je govoril v prilikah. V priliki o usmiljenem Samarijanu je Judom, pa tudi nam nazorno pokazal, kdo je naš bližnji. Tako moramo tudi razbojnika in od njih povzročene telesne rane razumeti kot priliko. Usmiljenje moramo skazovati ne le onim, ki so v telesnih nadlogah: V bolezni, ranah, revščini, stiski, ampak nič manj, če ne celo še bolj, v dušnih nadlogah: V grehu in nevednosti, v dvomih

in žalosti, v krivici in ponižanju. Saj so dušne nadloge hujše in nevarnejše, saj je naš bližnji, ki je v grehu v veliki nevarnosti, da njegova neumrjoča duša pride v večno pogubljenje.

In če prilika govori o razbojnikih, ki so popotnega oplenili in mu zadali težke rane, ali ne kaže ta prilika jasno na še bolj nevarne razbojnike, ki prežijo na duše in ki hočejo duše pogubiti. Jezus sam pravi: »Ne bojte se tistih, ki umore telo, duše pa ne morejo umoriti, bojte se marveč tistega, ki more dušo in telo pogubiti v pekel« (Mt 10, 28).

Razbojnikov, ki preže na duše, je danes veliko. Sijajno so organizirani. O taktiki in psihologiji so dobro poučeni. Z najmodernejšimi vrstami orožja razpolagajo. In v prvi vrsti napadajo one, ki najmanj slutijo nevarnost in so najmanj pripravljeni, da bi mogli nevarnost odbiti.

Materialistični svet se je zarekel, da hoče dobiti zase mladino, ker s tem si zagurajo bodoči vek. Vseh sredstev se poslužuje, da dobi mladino zase: tisk, kino, gledališče, šport, kulturo, organizacijo. To je ogromen, do skrajnosti racionaliziran aparat satanovih mrež. Ali bomo pustili razbojništvo nad mladimi dušami? Nas to nič ne briga? Ne bomo nič storili, da rešimo mladino pohujšanja, moralnega zastrupljanja z nemoralnim filmom, tiskom, gledališčem, športom, kulturo in organizacijo? Bo marsikdo trdil, da temu aparatu satanovih mrež nismo dorastli. Toda Kristus sam je naročil, da moramo biti zviti kot kače. Organizirati moramo obrambo, zaščito mladine, ki na napade ni pripravljena. Mladino moramo opozoriti na nevarnosti in organizirati jo, da se bo tudi sama branila. Z istimi sredstvi, s katerimi poganski svet hoče mladino pogubiti, z istimi sredstvi jo moramo reševati. Če smo pravi katoličani, če hočemo uveljavljati praktično katoličanstvo v zasebnem in javnem življenju, potem moramo vse storiti in vse žrtvovati za katoliški tisk, katoliški film, katoliško gledališče, za katoliške mladinske organizacije, za katoliško kulturo. Sklenimo danes, da svoje sposobnosti, vsa sredstva in vso svojo moralno in materialno moč zastavimo za to, da rešujemo mladino za Kristusa. Čim bolj si prizadeva pekel duše pogubljati, tem bolj se hočemo truditi, da jih rešimo. Mladina se nam smili in mi ji želimo in pripravljamo lepo, čisto, srečno življenje, kakor poje naša himna:

»Povsod Boga naši mladini
maj sveta vera jo blaži,
naj daje moč mladim naporom,
za vzore svete jo vzgoji.«

Mladina je usmiljenja najbolj potrebna in Jezus sam je mladino najbolj ljubil. Zato je strašno gorje napovedal onim, ki mladino pohujšujejo: »Kdor pa pohujša katerega teh malih, ki v me verujejo, bi mu bilo boljše, da bi se mu obesil mlinski kamen na vrat in bi se potopil v globočino morja. Gorje svetu zaradi pohujšanja« (Mt 18, 6—7).

Če je pohujšanje tako velik greh, je na drugi strani prav tako velika dolžnost krščanske ljubezni, da mladino pred razbojniki duš branimo in pohujšano mladino vodimo nazaj na pot poboljšanja, nazaj k Jezusu.

Pa so mnogi mnenja, da je to vendar preveč zahtevano, da bi se morali še za zveličanje drugih brigati, ko sami v boju s tem svetom in njegovo nečimurnostjo komaj še vztrajajo. Oni, ki to ugovarjajo, pozabljajo, kaj je Jezusova zapoved ljubezni: »Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe.« Ljubiti bližnjega vendar ne pomeni prepustiti ga razbojnikom. Ljubezen do bližnjega, ki izvira iz ljubezni do

Boga, pomenja aktivnost, pomoč, skrb, kakor smo aktivni, skrbni in vedno pripravljeni pomagati samim sebi. Zelo lepo to pove sv. Janez v 1. listu: »Kdor namreč ne ljubi svojega brata, ki ga je videl, kako more ljubiti Boga, ki ga ni videl?« Kdor torej bližnjega ne ljubi, ta tudi Boga ne ljubi in prazna je njegova vera. Prava ljubezen se pokaže v dejanju. Kdor Boga zares dejanski ljubi, ljubi vse, kar Bog ljubi. Torej mora ljubiti tudi bližnjega, ki je ustvarjen po božji podobi, in mu Bog hoče podeliti blaženstvo. Glede onih pa, ki pravijo, da Boga ljubijo, pa se bližnjega ne usmilijo, veljajo Izaijeve besede: »To ljudstvo me časti z ustnicami, a njih srce je daleč od mene« (Mt 15, 8). Ali pa besede sv. Pavla: »Trdijo, da Boga poznajo, z deli ga pa tajе« (Titu 1, 16). »Kajti, kdor ne ljubi, Boga ne pozna« (I. Jan 8—9).

Res je, da imamo težave sami s seboj. Da moramo bojevati težak boj v sebi zoper poželenje mesa, poželenje oči in napuh življenja. Toda to nas nikakor ne opraviči, da bi drugim ne pomagali. Nasprotno, če drugim izkazujemo usmiljenje v njih dušnih nadlogah, homo svoje nadloge najuspešneje in najlažje premagovali. Spoznali bomo namreč, da so vendar naše nadloge v primeri z nadlogami drugih tako majhne.

Naš pisatelj dr. Ivan Pregelj je napisal lepo povest: »Virago victrix« (Deva zmagojuča) za nekdanji orlovski list. Tam pokaže fanta, ki v borbi s svojimi dušnimi nadlogami okleva, ali naj bi nosil orlovski prapor pred drugimi ali ne. In pride do zaključka: »Če bom visoko držal prapor pred drugimi, bo prapor obdržal mene!« Nekaj podobnega velja tudi za vse oklevajoče in malodušne, ki se branijo apostolata. Zanje velja klic: »Nosite Kristusa svojemu bližnjemu v delih duhovnega usmiljenja, pa bo Kristus tudi vam skazal usmiljenje in vas vodil po poti zveličanja!«

Res je težka in odgovorna naloga apostolata, če gledamo nanjo samo z oči tega sveta in če obračamo nase Kristusove besede poslanstva: »Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošljem.« In vendar so besede poslanstva namenjene tudi nam. Ne smemo jih preslišati, niti ne misliti, da so veljale za apostole, da pa ne veljajo za nas. Kakor je Jezus v Palestini med Judi zbiral apostole in učence, tako jih zbira danes po celem svetu med vsemi narodi.

Če nas je danes ob tem Jezusovem slavlju stotisoč, moramo pomisliti, da nihče ni tu brez božje volje. Jezus nas je pozval. Radi težke dušne stiske, ki jo trpijo narodi pod jarmom materializma in ki jo trpi zlasti mladina, nas Jezus danes poziva jasno in odločno na apostolat, da smo dolžni reševati dušo bližnjega, da smo dolžni v današnji stiski pomagati zlasti mladini.

Naj se nihče ne ustraši težke naloge. Ko je Jezus dal apostolom poslanstvo, jim je tudi zagotovil pomoč: »Prejeli pa boste moč sv. Duha in boste meni pričę v Jeruzalemu in po vsej Judeji in Samariji in do kraja sveta.« To so bile zadnje besede Jezusove, preden se je vzdignil v nebo. Ustanovil je Cerkev in jo prepušča vodstvu apostolov in učencev. Božja ustanova v rokah ljudi, kako bo obstala, kako bo mogla rasti in zajeti vse narode? Videli je Jezus plahost apostolov. In ker jih je ljubil do konca, jih ni pustil zapuščenih: »Prejeli boste moč sv. Duha.« — Tudi mi vsi moramo biti pričę Jezusu. Jasno in odločno mora biti naše pričevanje. Ne smemo se ustrašiti pred brezverskim javnim mnenjem. Ne, prav proti brezverskemu javnemu mnenju moramo pričevati za Jezusa: Z molitvijo, z zgledom, pa

tudi z deli usmiljenja za bližnjega, zlasti z duhovnimi deli usmiljenja. Saj smo vsi prejeli milost sv. Duha. Pri birmi smo bili potrjeni za vojščake Kristusove vojske. Ali smo njegovo zastavo zapustili? Ali nismo pripravljeni boriti se v Kristusovih vrstah za najsvetejšo stvar in biti strašni in močni v boju za reševanje duš?

Na veliki sodbi bo Jezus ločil hudobne od pravičnih in govoril bo pravičnim: »Lačen sem bil in ste mi dali jesti, žejen sem bil in ste me napojili.« Kako bomo večnemu Sodniku dajali odgovor, če žejnih Pravice nismo napojili, če lačnih Resnice nismo nasitili. Če nismo bili pripravljeni preganjanje trpeti zavoljo pravice.

Jezus je ustanovil Cerkev kot občestvo vernikov, da se po tem občestvu zveličamo. Ta je namen občestva, da nam posreduje milost, da smo v skupnosti močni, da si vzajemno dajemo dober vzgled ter da smo v skušnjavah in slabostih drug drugemu pomoč in bodrilo. Jezus je celo molitvi zagotovil posebno milost, če prosimo v občestvu: »Ako se na zemlji dva zedinita v katerikoli prošnji, jima bo vse storil moj Oče, ki je v nebesih. Kajti kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu, tam sem jaz sredi med njimi« (Mt 18, 19—20). Jezus je med nami, če prosimo v občestvu. Jezus prosí z nami skupno in zato bomo gotovo uslišani. Ali vpoštevamo v praktičnem življenju, kako močna more biti molitev in ali jo vršimo v občestvu.

Moč skupne molitve je v tem, da se z drugimi zedinimo v prošnji, da isto želimo, da isto Boga prosimo. Pri skupni molitvi ne mislimo vsak na svoje osebne zadeve, ne potiskamo v ospredje svojih osebnih želja, ampak mislimo na skupne zadeve krščanske srenje, fare, škofije, katoliške Cerkve. Skupna molitev nas dviga nad versko sebičnost, da gledamo, spoznamo in prosimo za zadeve občestva: Za papeža, škofo, duhovnike, za svetne oblastnike, za edinost Cerkve, za vse, ki jih slepi zmeta in loči razkol itd. Jasno je torej, da prav v verskem življenju stoji zahteva občestvenosti, da moramo kot verniki imeti razvit socialni čut, imeti tanko socialno vest. Saj niti v družbi, niti v gospodarstvu, niti v državi nismo nikoli postavili tako jasno in določno najvišji cilj, kakor ga je Kristus postavil za versko občestvo: »Da bi bili vsi eno.«

Iz tega občestva ni nihče izključen. Vsi ljudje so pozvani in vsi narodi. Razpet na križu na Kalvariji je Kristus celo razbojnika sprejel v to občestvo. Celó za svoje preganjalce, za svoje morilce je prosil Očeta, naj jim odpusti, ker ne vedo, kaj delajo. Če je Kristus tako sodil, ali bomo mi strožji sodniki. Če je Kristus vse hotel zajeti v Cerkev, ali bomo mi hoteli koga izključiti? In če je Kristus za ta namen vse delal, življenje daroval in zadnjo kapljo krvi prelil, ali bomo mi ostali še naprej slepi in gluhi za zapoved ljubezni do bližnjega?

Ne, ne smemo se ustavljati milosti, kakor so se trdovratno ustavljali farizeji. Ne smemo grešiti zoper sv. Duha kot so grešili farizeji, ko so namenoma in vedoma ostali slepi in gluhi za Kristusov nauk ljubezni, slepi in gluhi za njegove čudeže in so ga zaradi nauka in zaradi čudežev v zakrknjenosti le še bolj sovražili, preganjali in naposled umorili.

Mi hočemo poslušati Kristusa in njegovo Cerkev in po želji te Cerkve tudi apostolsko delovati. Kristus je trpel za nas in nam zapustil zgled, da bi hodili po njegovih stopinjah (I. Pet 2, 21). Apostolat vzgleda molitve in dela hočemo tudi mi vršiti, ker je taka želja Kristusovega namestnika sv. očeta.

Glejte čas milosti! Milost božja nas je obiskala. V dnevih obiskanja ne bodimo kakor farizeji, ampak bodimo kakor apostoli učenci Kristusovi. Sklenimo, da se

bomo čim pogosteje krepčali s kruhom močnih, da bomo v Jezusovi moči in ljubezni vršili apostolsko delo v Katoliški akciji za moč in pravice Cerkve kot pojemo v naši himni:

»Povsod Boga, Cerkev naj sveta
v svobodi narode uči.
Naj nosi luč božje ljubezni,
da bomo v njej edini vsi.«

S tem je bilo končano to v zgodovini našega naroda največje zborovanje. Predsednik dr. Stanislav Žitko ga je zaključil z zahvalo vsem, ki so omogočili, da sta se obe slavnostni zborovanji tako veličastno izvršili; izrekel je željo, da bi sadovi obeh zborovanj bili obilni, trajni, da bi jih postala deležna vsa naša domovina. Predsednik je še pozval zborovalce, naj vzkliknejo v pozdrav Nj. Svetosti papežu Piju XI. in Nj. Vel. kralju Petru II. Ves Stadion se je združil v en sam mogočen in ognjevit pozdrav, ki je pričal o globokem verskem čutu in o veliki domovinski ljubezni vseh zborovalcev, ki so nedvomno zastopali ogromno večino našega naroda.

Po slavnostnem zborovanju so se zbrali vsi častni gostje in zastopniki pred oltarjem, odkoder se je po končani zahvalni molitvi razvrstil sprevod. Kardinala-legata je spremljal zastopnik Nj. Veličanstva kralja Petra II. divizijski general Peter Nedeljkovič, ki se je z njim živahno razgovarjal. Legatovo spremstvo je šlo tiho za njim; med spremstvom je bil tudi kardinalov gostitelj prior Valerian Učak v belem redovnem plašču. Priključili so se škofje, nadškofje in ostali dostojanstveniki in odličniki.

Ljudstvo se je zgostilo proti sredini in navdušeno pozdravljalo legata in spremstvo. Morje belih robčkov je spet mogočno vzvalovilo in ni ponehalo, dokler ni prišel sprevod do glavnega izhoda. Tu pa se je kardinal-legat obrnil nazaj in še enkrat blagoslovil neizmerne množice, ki so mu mahale v zadnji pozdrav. Ta prizor se je vsem tako prirastel v dušo, da ga ne bodo nikoli pozabili.

V kipeče morje robčkov, veselja in navdušenja in vročega dopoldanskega sonca pa so udarjali akordi: »Ti si Peter — skala«, iznova in iznova, brez utrujenosti. Belo-rumene zastave pa so plapolale na visokih jamborih nad tribuno, Marija z Brezij pa se je toplo smehljala razhajajočim se množicam in Detece v njenem naročju jih je blagoslavljal, vse stotisoče, ki so izkazali čast njemu, Kralju kraljev, Jezusu v beli hostiji.

4. Glavna kongresna procesija

Če o kateri kongresni prireditvi, potem je o glavni kongresni procesiji, ki se je vršila 30. junija popoldne, skoroda nemogoče podati pravično podobo. Ogromna udeležba, čudovita zbranost, da ne rečemo gorečnost, vzorna disciplina, brezkončna pestrost v nošah, barvah in skupinah, vse to se je zdelo mirnemu opazovalcu kot sen, nad dve uri trajajoč, pa ves resnica. Vse, kar ima naša zemlja lepega in plemenitega, je hotelo biti deležno zmagoslavnega pohoda, katerega srce je bil evharistični Kralj. Samo podrobni opis te čudovite, na nebeški sijaj spominjajoče procesije bi napolnil knjige.

Priprave za sprevod

V žarki luči junijskega sonca je Ljubljana — kot nevesta ozaljšana — pričakovala mogočno manifestacijo slovenskega naroda za evharistično procesijo. Skoro vse ulice srednjega mesta, v kolikor so bile določene za zbirališča, so se že v zgodnjih popoldanskih urah pričele polniti z udeleženci. Mirno in z globoko zbranostjo se na zbirališčih večajo množice. Brez prerivanja ali celo prerekanja se uvrščajo v skupine. Zdaj pa zdaj zmoti mir veseli napev korakajoče godbe. Med verniki stotine duhovnikov v belih roketih. Njih lica so ožarjena danes s posebnim sijajem: saj je to še prav posebno praznik naše evharistično usmerjene duhovščine, saj je ona tista, ki je v srcih stotisočerih ohranjala sveti ogenj ljubezni, ki naj s tem triumfalnim sprevodom bukne na dan kot en sam mogočni plamen. Lahno se poigrava hladilni vetrič z nešteti zastavami, prapori in banderi, temi očitnimi znamenji ne le slovenske vernosti, temveč tudi slovenske požrtvovalnosti. Dragocene narodne noše, te starodavne priče slovenskega lepotnega čuta, se v nešteti spremenih mešajo med preprosto oblečene, a vendar danes tako praznične. Na obrazih bereš znamenja truda-polnega potovanja, v molitvi prečute noči; trudne so noge od vročega mestnega tlaka. Iz oči pa žari sij, zarja sreče . . . Tako čakajo po dolgih ulicah in širokih trgih od severa do juga in od vzhoda do zapada Ljubljane, da pride znak in se pomaknejo v Jagnjetovo spremstvo. Prav kakor je Ljubljenec Kristusov videl v Razodetju: »In glej, Jagnje je stalo na gori Sionu in z njim sto štiri in štiridesettisoč njih, ki so imeli zapisano na svojih čelih njegovo ime in ime njegovega Očeta« (Raz 14, 1).

Glava procesije

Takrat so v svetli dan zažarele vse ulične svetilke in v tisočih in tisočih so se jim pridružile sveče ter žarnice na oknih in pročeljih hiš. Kakor da je premalo luči v žgočem soncu in še premalo ognja v srcih! Tam nekje na Kongresnem trgu je ponosno zaplapolala pod mojstrskim kipom sv. Mihaela staroslavna zastava Prosvetne zveze. Nikoli ni še vodila tako mogočnega sprevoda. Koliko ponosa je danes v zastavonoši! Zastavo pa obkroža kot živ pomladni venec skupina mladeničev in mladenk v živopisanih narodnih nošah. Cvet Katoliške akcije so in danes v nad vse častni službi. Skupina krene proti Šelenburgovi ulici. Med tem že zajemlje prostrani Kongresni trg čudovita miloba, ki jo razliva lik milostne podobe z Brezij. Osem frančiškanov-klerikov v zlatih dalmatikah je zadelo na rame nosila z dragocenim slovenskim zakladom. Sv. Mihael pa vodi mogočno evharistično vojsko dalje in dalje proti Stadionu. Mogočno odmevajo zvoki evharistične pesmi, ki jo igra železničarska godba Sloga, stopajoča v novih oblekah za zastavo svetega Mihaela. Za godbo pa — kot bi potresel lilije — stopajo Križarji s praporčki in sestrice sv. Klare z venčki ter trakovi na belih drogih. Prav pred Marijino podobo so se razvrstili njeni ljubljenci iz stolniškega in šentjakobskega Marijinega vrtca. Milostna podoba niha visoko nad glavami vernih in zdi se, da je tudi podoba sama tokrat še milostnejša. Ni se mogoče ubraniti vtisa, da danes Mati božja s še večjo dobrotljivostjo siplje milosti vsem, ki prisostvujejo triumfu njenega Sina s pobožno mislijo. Ob sliki pa stopajo za častno stražo Križarji. Kako odločno jim zro danes njih mlade oči v prelepi svet, češ, mi smo za vedno Marijini stražarji.

Prvi del kongresnega sprevoda

Za milostno podobo se vije kot brezkončna cvetna veriga Marijin vrtec za Marijinim vrtcem, dalje učenke uršulinskih šol, pa spet Križarji in sestrice sv. Klare, tretjeredniki s svojim čudovitim (Plečnikovim) praporom, kongreganistinke in končno lep šopek narodnih noš iz Šmarja. Lepo je število romarjev iz Beograda, Niša in Zagreba. Slovenci in Slovenke so to, ki jih je življenje sicer odtrgalo z rodne grude, a jih je veliki praznik pritegnil med svoje. Zato je prav, da gredo v častnem čelnem delu procesije. Manj številni, a tembolj vzhičeni so romarji Hrvati in Srbi iz zagrebške in sarajevske, iz križevske, hvarske, krške, splitske, skopljanske in subotičke škofije. Skupino bratov in sester z juga umestno zaključuje trojica krasnih narodnih noš: to so člani Križarskega bratstva iz Dubrovnika s svojo lepo zastavo.

Ko se je pomikala glava spreveda od Kongresnega trga preko Šelenburgove ulice na Tyrševo cesto, je odmevala že glasna molitev in se je razlegalo ubrano petje z Aleksandrove ceste in Prešernove ulice. Na prvi so stali udeleženci iz lavantinske škofije, ki so se takoj zgrnili za glavo procesije, na drugi pa so bili zbrani udeleženci iz ljubljanske škofije, katerih vrste so segale vse doli po Sv. Petra cesti in Resljevi cesti do cerkve sv. Petra in Srca Jezusovega.

Udeleženci iz lavantinske škofije

Lavantinci so uvrščeni po dekanijah. Vse dekanije so zastopane; ta bolj, druga manj, najmočnejše pač obe mariborski ter Braslovče, Celje, Ljutomer in Laško s Trbovljami. Posebno globoko so učinkovale strumne vrste fantov iz fantovskih odsekov Katoliške akcije s številnimi novimi prapori. Nad vse častno je bila zastopana lavantinska duhovščina, iz vsake dekanije stopajoča na čelu svoje dekanijske skupine. Godbe Danica iz Maribora, kongregacijska iz Slovenskih Konjic, mogočna trboveljska rudarska godba in godba iz Loč so ves čas ubrano svirale nabožne skladbe. Celjsko skupino posebej je poživiljala gruča pristnih gornjesavinjskih narodnih noš, ki so v obče vzbujale ves čas kongresa mnogo občudovanja. Konjiški fantje so se postavili s posebno ubranim petjem, ki je v svoji verski občutenosti dalo slutiti veličino srčnega bogastva teh mladih junakov. Ljutomerska skupina je kot en sam mogočni zbor prepevala litanije. Ko je trboveljska godba igrala himno Povsod Boga, so jo verniki — ponajveč Trboveljčani — spremljali z navdušenim petjem. Tu si mogel slišati, koliko verskega zanosa je vsebovanega v tej mogočni, skoroda vojaško zveneči pesmi. Kdor pa je prisostvoval temu sprevodu ob strani, ne bo mogel pozabiti, koliko pobožnosti je bilo v molitvi Lavantincev. Ne le z obrazov, tudi iz samega načina molitve je žarela posebno domača toplina in preprostost. Nič ni bilo nikjer narejenega zaradi videza, temveč vse nekam poduhovljeno in tako pristno iskreno.

Lavantinsko skupino je zaključila močna četa udeležencev iz Slov. Krajin s črensovsko godbo. V svojih snežnobelih narodnih nošah in s svojo toplo molitvijo, pa še z žrtvijo dolgega napornega potovanja so bili poseben biser kongresa.

Sodeč po udeležbi v glavni procesiji bi morda kdo podcenjeval udeležbo Lavantincev. Saj jih je bilo v sprevodu med desetisoči komaj kaj čez 2000. Toda vpoštevati je treba poleg raznih drugih vzrokov, ki so zmanjše-

vali udeležbo, zlasti še telesni napor in denarne žrtve, ki so bile z njihovim romanjem na kongres združene. Večina Lavantincev ni skoraj dve noči nič spala. Če prištejemo še dolgo vožnjo, pa hojo po razbeljenem ljubljanskem tlaku, lahko opravičimo vse tiste, ki so pri sprevodu izostali, a morda prav toliko doprinesli k veličastnosti sprevoda, ko so v špalirju pomagali tvoriti lepi okvir procesiji.

Stotisoč gledalcev v špalirju

Da, preden nadaljujemo z opisom glavne procesije, moramo vsaj kratko omeniti špalir. Saj je stalo v njem brez dvojbe najmanj dvakrat toliko ljudi, kot se jih je pa udeležilo same procesije. In kdor jih je opazoval, je lahko ugotovil, da tudi vsi ti desetisoči spremljajo sprevod s spoštovanjem, še več, s pravim sodelovanjem. Ljudje v špalirju so glasno odgovarjali na molitve v sprevodu, ljudje v špalirju so z navdušenjem pomagali peti skupinam v sprevodu. Po ogromni večini so spremljali sprevod odkritih glav. Z globoko pobožnostjo so povsod spremljali milostno podobo M. B. z Brezij. Brez izjeme pa so vsi ob ulicah stoječi izkazali dolžno čast evharističnemu Kralju. Ker je polovico gledalcev ob strani bilo iz Ljubljane, je treba to dejstvo še posebno poudariti.

Ljubljanska škofija v sprevodu

Pa nazaj k sprevodu. Takoj za skupino Prekmurcev se je iz Prešernove ulice pomaknila ogromna množica kongresnih romarjev z vseh koncev ljubljanske škofije. Skupini na čelu koraka 7 mašnih strežnikov z banderi. Sledi godba iz Device Marije v Polju, za katero je spet cel gozd zastav in bander. To je Ljubljana-mesto. In nato se vrstijo vse dekanije ljubljanske škofije, prva pestrejša razporejena od druge. V sleherni skupini koraka dekanijska duhovščina, v sleherni skupini se vijejo zastave, prapori in bandera, skoro vsako dekanijsko skupino spremlja godba, povsod pa krasi skupine naša lepa narodna noša, ki je toliko pač še nikdar ni bilo zbrane na enem mestu. Popoldansko sonce in rahel vetrič sta se lovila po rdečih marelah, pisanih trakovih, rožasto navdahnjenih in prebogato z zlatom vezelih avbah, po dragocenih sklepancih, svilenih rutah, po težki svili praporov in pestrih moških narodnih nošah. S filmsko iznajdljivostjo se je vrstil prizor za prizorom, drugi zajemljivejši od prvega. Nad vsemi temi barvami pa je plahutala goreča skupna molitev, je plala evharistična pesem naših godb, je kot še nikdar iskreno zvenela naša evharistična pesem. Kdo bi vse to po-

pisal, kdo vsemu našel odgovarjajoč izraz! Samo nekaj bežnih hipov iz te pestrosti ujemimo!

V skupini Ljubljana-mesto je padla v oči gruča narodnih noš iz Trsta, Goriške in Istre. (Kako čudovita bi šele bila ta procesija, da so se odprle meje in bi bratje ter sestre z one strani mogli priti tako, kot jim je srce poželelo!) Skupina je bila sploh bogata na narodnih nošah. Izredno številno so bile zastopane vse Marijine kongregacije iz mesta.

Na čelu dekanije Ljubljana-okolica so nosili lepo razpelo. Mogočno kot reka se je pomikala nepregledna vrsta narodnih noš. Skupina mašnih strežnikov je nosila svetilke. Razumljivo, da je bila ljubljanska okoliška dekanija zastopana najštevilneje. Prav posebno številni so bili fantje. Kar premore dekanija zastav in praporov, vse je prišlo ta dan proslavljat evharističnega Kralja.

Dekanija Cerknica je poslala v sprevod posebno mnogo ženstva. Nasprotno pa se je kamniška dekanija postavila z izredno močno armado mož in fantov. Prav svojski značaj so skupini dajale mnoge narodne noše, ki so kljub pisanim krilom in snežnobelim ošpetljem skoro dosledno nosile bele peče. Skupina narodnih noš je z vzorno ubranim petjem spremljala mengeško godbo.

Jedro procesije z Najsvetejšim

Ko je še kamniška skupina korakala preko Marijinega trga, se je v smeri preko trimostja proti Stritarjevi ulici odprl rajski prizor. Od stolnice sem se je namreč bližalo jedro procesije z njim, ki mu je vse to nepozabno slavje veljalo, z njim, evharističnim Kraljem, nebeškim slavljencem kongresnih dni. Že okoli pol treh popoldne so se začeli zbirati okoli stolnice, na Vodnikovem in Krekovem trgu in še dalje tja do Alojzijevišča vsi, ki naj bi delali neposredno družbo evharističnemu Bogu.

Točno ob 4 in 10 minut se je pričel pomikati ta po številu sicer manjši, po pomembnosti pa glavni del procesije proti Marijinemu trgu. Na čelu je korakala godba Dravske divizije, ki je posebno dovršeno svirala evharistične skladbe. Za njo je na častnem mestu korakala močna skupina slovenskih izseljencev s svojimi zastavami. Če kdo, so pač ti sinovi in hčere naše narodne družine spadali na čelo najzlahtnejšega dela procesije. Sami v pomanjkanju in bridkih skrbeh za košček življenja med tujci, so se vendar s tolikim navdušenjem odzvali vabilu na kongres, da mora njih gorečnost osramotiti mnogotere, ki jih na kongresu ni bilo, pa čeprav jim je Stvarnik

nasul zvrhano mero zemeljskih dobrin. Ta skupina, v kateri so korakali uniformirani rudarji iz daljne Westfalije, iz Francije, Holandije in Belgije, je bila pač najmočnejša pridiga vseh kongresnih pridig.

Za izseljenci je korakala naša srednješolska mladina. Visoko pred njo — kot v zraku — je plavalo belo jagnje, ki so ga kot evharistični simbol nosile belooblečene deklice-dijakinje. Za značilnim modrim praporom z uvezenim kongregacijskim monogramom je stopala dijaška Marijina kongregacija oo. jezuitov iz Ljubljane. Skupina je nosila enotno obleko: dolge, modre hlače, bele srajce in sinje kongregacijske ovratnice. Podobno oblečeni so stopali v sprevedu dijaki-kongreganisti iz Šiške in Križank. Nje je za prekrasno standarto sledila velika skupina deklic in mladenk ljubljanskih stolnih kongregacij. Z zavodskimi zastavamí so bile pod vodstvom svojih profesorjev zastopane ljubljanska klasična gimnazija, II. in I. državna realna gimnazija iz Ljubljane in zlasti številno klasična gimnazija iz zavodov sv. Stanislava v Št. Vidu nad Ljubljano. Kot razgibana greda makovih cvetov je bila skupina rdeče oblečenih deklic iz ljubljanskega Lichtenthurna. Na blazinah so nosile simbole Kristusovega trpljenja, spremljale pa so jih deklice z mičnimi banderci, okrašenimi s simboli odrešenja. Kdo bi naštel in opisal še vse druge, čudovito pestre skupine teh najmlajših! Bili so tu Križarji s svojimi značilnimi praporci, sestrice sv. Klare z zelenimi venčki, veliki Križarji v svoji značilni uniformi, najmlajši s Kodeljevega v ruskih srajcah in kozaških čepicah in končno tako ganljivo mična skupina deklic, ki so nosile kelihe, ozaljšane z nežnim cvetjem in modrimi trakovi. O, kako nepopisno velik dan je vsa ta mladina doživela, ko je služila evharističnemu Kralju za gardno armado!

To bajno lepo in številno skupino mladine so sledili člani glavnega kongresnega pripravljalnega odbora, za njimi vladika krški, prevzvišeni dr. Josip Srebrnič kot predsednik stalnega narodnega odbora za evharistične kongrese v Jugoslaviji. V tej skupini se je udeležil procesije tudi zastopnik stalnega odbora za svetovne evharistične kongrese, generalni predstojnik asumpcionistov p. Gervais Quénard.

Sledila je mogočna skupina mašnih strežnikov, nato pa 180 duhovnikov v roketih. Nepozaben vtis je napravila armada redovnikov, v kateri so stopali mnogoštevilni člani kongregacij in redov, lazaristi, salezijanci, usmiljeni bratje, jezuiti, križarji, kapucini, frančiškani in cistercijski. Med frančiškani je stopalo tudi več sinov sv. Frančiška iz Mostarja. Križarji so bili odeti v svoje značilne bele pelerine z mogočnim črnim križem. Kot

srednjeveška cerkvena himna je učinkovala gruča belo oblečenih cisterciarov. V veličastnem zboru je molilo in pelo 140 v rokete oblečenih bogoslovcev.

Za visoko duhovščino, bogoslovnimi profesorji, kanoniki kolegiatnih in stolnih kapituljev ter provinciali lazaristov, salezijancev, usmiljenih bratov, jezuitov, križarjev, kapucinov in frančiškanov je stopal generalni asistent jezuitov p. Anton Prešeren, za njim pa prelati v svečanih manteletih, stiški in rajhenburški opat, ljubljanski stolni kapitelj in 3 namestniki tistih jugoslovanskih škofov, ki se kongresa niso mogli udeležiti.

Štirinajst škofov in nadškofov ter apostolski nuncij prevzvišeni nadškof Hermenegild Pelegrinetti je v pobožni zbranosti stopalo pred samim Najsvetejšim, ki ga je pod značilnim kongresnim baldahinom nosil ljubljanski vladika prevzvišeni škof dr. Gregorij Rožman ob številni asistenci duhovščine. S ponosnim mirom je nosilo kongresni baldahin osem mladeničev v gorenski narodni noši. Na obeh straneh baldahina so stopali gospodje z gorečimi svečami v rokah, častno stražo pa je delalo osem narednikov v svečani obleki s potegnjenimi sabljami. Visoki škrlatni baldahin je množicam ob strani že od daleč naznanjal prihod evharističnega Slavljenca. Vseposod je ob pogledu na bližajoči se baldahin zavladata čudovita, skoroda skrivnostna tišina. Ko pa so množice zagledale lesketajočo se zlato monštranco, ki je bila prestol samega dobrega Boga, so v nemem spoštovanju padle na kolena in molile Kralja kraljev. V sicer tako nemirnem mestu je bilo takrat čuti le zvonkljanje srebrnega zvončka in pritajeno šepetanje pred živim Bogom molečih in prosečih.

Takoj za Najsvetejšim so stopali predstavniki najvišjih državnih ustanov, oblasti in uradov. Prvi je stopal zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. in kraljevskega namestništva poveljnik Dravske divizije, divizijski general Peter Nedeljković. Njega je spremljal notranji minister dr. Anton Korošec ob desni, ob levi ban dravske banovine dr. Dinko Puc. Med visokimi funkcionarji, ki so se udeležili v tej skupini procesije, so še bili: šef katoliškega oddelka za vere v pravosodnem ministrstvu dr. Čičić, zastopnik ministrskega predsednika in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića dr. Gavrilović in podban dravske banovine dr. Otmar Pirkmajer. Častno je bilo zastopano slovensko Aleksandrovo vseučilišče po rektorju dr. Maksu Samcu, dekanu teološke fakultete msgr. dr. Ujčiću Josipu in rednih profesorjih dr. Leonidu Pitamicu in dr. Viktorju Korošču. Pravi in častni konzuli: češki, italijanski, francoski, avstrijski, belgijski, romunski, danski in portugalski

so s svojo prisotnostjo poudarili pomembnost našega evharističnega praznika.

Dolgo vrsto predstavnikov državnih in drugih javnih oblasti so med drugimi sestavljali: načelniki banske uprave, mestni župan ljubljanski dr. Vladimir Ravnihar s podžupanom in mnogimi občinskimi svetniki, najvišji in visoki uradniki apelacijskega sodišča, višjega državnega tožilstva, okrožnega in okrajnega sodišča, državnega tožilstva, finančnega ravnateljstva, državnega pravobranilstva, železniškega, poštnega in poštnohраниlničnega ravnateljstva. Sledili so ravnatelji srednjih šol, predsedniki in uradništvo trgovske, odvetniške, notarske, delavske in zdravniške zbornice, dalje predstavniki okrajnega sodišča, državnega tožilstva, finančnega ravnateljstva, državnega urada za pospeševanje obrti in osrednjega urada za žensko obrt. Predstavniki policijske uprave so zaključili veliko skupino javnih odličnikov. Posebne pozornosti je bila deležna nato sledeča mogočna skupina naših častnikov v svetlih poletnih uniformah.

Ta bistveni del spreveda so sklenile ogromne čete redovnic. Videli smo uršulinke, šolske sestre, uboge šolske sestre, sestre križniškega reda, sestre sv. Križa, zagrebške usmiljenke, pariške (naše domače) usmiljenke in bolniške sestre. V izravnanih vrstah so stopale in njih tako preproste in vendar tako slikovite noše so zapuščale najgloblji vtis. Kdor jih je videl, je moral nehote misliti: kdo drugi bi mogel globlje dojeti radost evharističnega praznika, kot te svetu neznane, pa vendar radi nadnaravne ljubezni vsemu človeštvu, njega vzgoji, skrbem in trpljenju posvečene in žrtvovane duše!

Zaključni del spreveda

Ko je močna skupina kakih 250 narodnih noš zaključila jedro spreveda, so se zopet začele vrstiti skupine dekanij ljubljanske škofije. Ko je odkorakal še preostali del udeležencev kamniške dekanije, katere skupina je bila zaradi vstopa jedra procesije pretrgana, je sledila kočevska dekanija. Žal, da je bila udeležba manj številna, kakor bi bilo to od sicer katoliško zavednih vernikov te dekanije, tako slovenske kot nemške narodnosti, pričakovati.

Impozantno in vzorno organizirano skupino je postavila kranjska dekanija. Ne le ogromna udeležba (zlasti fantov in mož), temveč še posebno svojsko urejene skupine so dostojno pomagale k tistemu veličastnemu doživetju, v katero nam je bila ta procesija. Tako je n. pr. pet belooblečenih deklic nosilo bela bandera s simbolično naznačenimi skrivnostmi veselega dela rožnega venca. Za njimi so prav tako rdeče oblečene deklice z rdečimi

banderci ponazorovale skrivnosti žalostnega dela rožnega venca. Častiljivi del pa so simbolizirale deklice v modrih oblačilih z banderci modre barve. Na posebnih nosilih so dalje štirje v gorenjsko nošo oblečeni fantje nosili znano Wolfovo sliko roženvenske Matere božje iz župne cerkve v Kranju. Skupina deklic iz tržiške župnije je nosila vence z vpletenimi simboli Odrešenika, križa in Marijinega pozdrava. Posebno pa se je vseh dojmilo zares vzorno in doživljeno skupno petje posameznih župnij kranjske dekanije.

Leskovška dekanija je bila poživljena z mnogoterimi lepimi zastavami, petje pa so s svojimi sočnimi glasovi vodili pevci iz Št. Jerneja.

V litijski dekanijski skupini seveda niso manjkali naši zagorski rudarji v svojih uniformah.

Da je radovljiška dekanijska skupina pokazala pač najlepše gorenjske narodne noše, ki so si jih s ponosom nadeli tudi stari očanci, je kar razumljivo.

Dekanija Trebnje je pokazala posebnost v noši svojih ženskih zastavonoš, gospodinjska šola z Male Loke pa je še posebej učinkovala s tem, da so bile vse gojenke oblečene v enotno narodno nošo. Med Žužemberčani smo opazili gasilsko zastavo, ki so jo spremljali uniformirani gasilci. Sicer so pa tudi v ostalih skupinah gasilci častno zastopali svoj človekoljubni poklic.

Če smo omenili le nekatere skupine, smo zadostili pač le delno bogastvu vseh vtisov. Ni namreč mogoče niti zdaleka povedati, kaj vse je vesten opazovalec občutil ob tem neprestanem menjavanju prizorov, ob tej doslej pač še nikdar slišani naši pobožni pesmi, ob teh pač malokdaj iz takih globin privrelih molitvah. In zdi se, da je bilo tega zadnjega v svoji pravi ceni še več tam, kjer ni bilo zunanjih učinkov.

Koliko je bilo vseh udeležencev v sprevodu? Procesija se je pomikala vsega približno tri ure. Udeleženci so stopali sprva v štiri-, šest- in deloma v osmerostopih. Čim dalje pa je trajal sprevod, tembolj so se zgoščale množice in mestoma so korakale v strnjenih štiriindvajseterostopih. Po skrbnem štetju na raznih mestih je bilo ugotovljenih v sprevodu okrog 30.000 ljudi. V procesiji je bilo 27 godb, 260 praporov in zastav (brez malih praporov, zastavic in banderc) ter nad 2.000 narodnih noš.

Te številke povedo pa le malo. Saj je ta triumfalni sprevod združil na kratki poti od ljubljanske pošte do Stadiona poleg udeležencev v sprevodu in ogromnega špalirja ves naš narod v manifestaciji, kakršne dodeljuje dobri Bog malim narodom le v stoletjih.

Zastopniki Marijinih kongreganistov-dijakov v glavnem sprevodu

Deklice v glavni kongresni procesiji

Gorenjke v pečah v glavnem sprevodu

Glavni sprevod: Katoličanke iz južne Srbije v svojih nošah

5. Slovesni sklep kongresa na Stadionu

Vse neštete množice so se iz slavnostne procesije nad dve uri izlivalo v nenasitno areno našega Stadiona. Že od zgodnje popoldanske ure pa so še mnogoštevilnejše druge množice pričakovale prihod procesije na brežinah v areni. To je bilo morje glav, kakor ga doslej še ni zbrala nobena prireditelj v Slovincih v vseh časih. Udeležence zaključne svečanosti na Stadionu cenimo na kakih 120.000. Med molitvijo in petjem so množice v Stadionu pričakovale trenutka, ko se pojavi pri velikem vhodu škrlatni baldahin in pod njim on, v čigar slavo in čast so se zbrale. Tedaj so zagledale na impozantnem stopnišču glavne tribune papeževega legata. V spremstvu duhovščine je zamišljeno stopal — ogrnjen v dragocen pluviale — proti glavnemu stadionskemu izhodu. Pozno popoldansko sonce je tisti hip izlilo vse bogastvo svoje zlate luči prav tja, kjer je stopil v areno evharistični Kralj. Z vidnim ganotjem je odposlanec sprejel iz rok ljubljanskega vladike monštranco. Vsi desetisoči v Stadionu so takrat padli na kolena in pač nikdar še slovenska srca niso s toliko ljubeznijo pela »Sveto, sveto . . .«. Ko se je zlata monštranca zasvetila na oltarni tribuni in je mogočen zbor intoniral litanije, tedaj je bila naša prošnja in naša pesem tako lepa, da je iz nas samih iztiskala solzo občudovanja in hvaležnosti.

Po litanijah je preko zvočnikov zadonel očetovsko mili pozdrav papeževega odposlanca »Hvaljen Jezus Kristus«! Nato pa je govoril sledečo besedo slovesa: »Ta pozdrav pomeni smisel in vsebino tega kongresa, ki je prekosil vsa pričakovanja. Bog in Marija se radujeta z vami. Kongres pa ne sme z današnjim dnem nehati. Procesija k njemu, ki ste mu to slavlje priredili, mora trajati večno. K njemu moramo obrniti vse družinsko življenje, vse naše delo; posebno mladina naj uživa trajne sadove v organizirani Katoliški akciji, da bo pod duhovnim vodstvom pravilno vrednotila nadnaravne dobrine. Vse vaše žrtve naj poplača Vsemogočni, da razlije svoj blagoslov na vašega kralja, vso vašo državo, na oblastnike, na duhovnike in redovnike, prav posebno še na živo in uspešno delovanje Katoliške akcije, na vaše družine, polja in planine in prav posebno na vso mladino. Ta blagoslov naj izmije vse, kar je bilo evharističnemu Kralju dosedaj nasprotnega. Preobrazite svojo okolico, kakor se v maši preobrazuje kruh v telo Odrešenikovo. V presveti Evharistiji naj vlada popolnoma neomejeno Kristus Kralj. Marija, zaščitnica kongresa, ki ji s tako vero zaupate in jo častite, naj izprosi veliko milosti temu kongresu, ki se je vršil v čast njenemu Sinu. Amen.«

Tedaj so se vse množice sklonile in zroče v belo hostijo sredi slikovitega okvira cerkvenih knezov in svetnih veljakov so v imenu vsega naroda izgovarjale posvetitev »Presladki Jezus, Zveličar človeškega rodu, ozri se na nas...« To ni bilo kot ob prvih nedeljah v naših cerkvah. Bilo je kot bi klečali pred Jagnjetom iz Razodetja. In je bilo zares prav isto Jagnje. Za hip se je odmaknilo oko in objelo naše planine. Tam so naši pastirji. Dobri so kot oni na betlehemskih poljanah. Sedaj z nami zro ta čudež milosti, ta čudež drugega velikega kongresa med nami, in z nami občutijo glorijsko božje prisotnosti in njegove dobrote.

Ko je izzvenel poslednji amen narodove posvetitve, se je v rokah papeževega odposlanca zalesketala monštranca. Ta hip je zagrmel na ljubljanskem Gradu topovski strel. In zazvonilo je v vseh cerkvah mesta Ljubljane. In že je iz nadpastirskega blagoslova lila v potokih in rekah milost. Naši slabotni čuti je niso čutili; a naša srca so jo; zaslutila so, kako teče iz tega praznika vrelec žive vode v sleherno dobro slovensko srce. In takrat — ko je bilo najlepše — je praznik minul... Ali res minul? Ne, nikdar miniti ne sme. Sredi tegob življenja ga hočemo vedno znova in znova doživljati. Življenje ni praznik, o, življenje je neprestano upanje in je vera v večni evharistični praznik. In zato je življenje lepo.

Še posebej o ljudskem petju pri procesiji in litanijah. To zato, ker je bilo to doživetje posebno svojsko, ker je bilo pravo razodetje slovenske moči v peti molitvi evharističnemu Kralju.

Pri procesiji ob sklepu kongresa je bilo petje razdeljeno po dekanijah. Poudariti moramo takoj, da je petje pri procesijah sploh težavna stvar. Že pevski zbori sami težko enotno pojo, ker so pevke in pevci preveč raztrgani in se med seboj malo ali celo nič ne slišijo, dirigiranje je pa nemogoče. Tem težje je enotnost ohraniti pri množici. Ker pa so se zbori združili po dekanijah v skupen zbor in so bile pesmi po skrbni izbiri določene in natisnjene v kongresni izkaznici, je petje kar uspelo, da si ni moglo prav razviti in uveljaviti. Le skupine okrog *godb* so krepko pele, ker jim je močna godba držala tempo.

Krono vsemu kongresnemu ljudskemu petju so posadile *sklepne litanije* na Stadionu. Škoda le, da so se morale začeti mnogo prej, preden je vsa ogromna procesija dospela, ker bi se bila sicer slavnost predolgo zavlekla. Prav z litanijami je še borno životarilo naše ljudsko petje do zadnjega časa. Zato je razumljivo, da je bilo pri sklepnih litanijah ljudsko petje po svoji silni učinkovitosti najelementarnejše. Uveljavili so se uspešno tudi moški gla-

sovi in petje obeh spolov se je združilo v mogočno, orjaško glasovno gmoto, ki je ni moči popisati. Posamezniki v Stadionu, sredi množice, sploh niso mogli dobiti pravega utisa, ker so slišali le svojo bližnjo okolico, ne pa celote, ki je odmevala po prostrani ljubljanski ravnini. »Le za Jezusom hodimo. . .« je ponavljala množica kakor bi prisegala. Kako primerna pesmica za sklep! Za Jezusom hoditi je vsa vsebina krščanskega življenja. Z oltarja je gledala na sto tisoč vernih sinov in hčera naša slovenska Gospa z Brezij. In se je utrnilo iz src, ki trepečejo v tej solzni dolini od težav in britkosti: »Marija, k tebi, uboge reve . . .« Sleherno človeško srce ima kaj potožiti. Pa je potožilo, od srca do srca je šla tožba in prošnja ter hitela pred Marijin prestol. Celotna trda moška lica, ki ne poznajo solze niti v najhujših trenutkih, niso ostala suha. To je dosedaj neslutena in nepoznana moč ljudske pesmi, ki privre iz globine duše in v skupnem zanosu osvoji človeka popolnoma. Postavite ji ob stran vso mogočo moderno glasbeno dejavnost, pa bo ob njej z vsem svojim navideznim bleskom nebogljenost jecljala.

Kakor smo Slovenci upravičeno lahko ponosni na celotni evharistični shod, tako smemo še prav posebej biti ponosni na petje ob kongresnih dneh, zlasti na ljudsko petje, ki so ga občudovali vsi visoki gostje od blizu in daleč in ga niso mogli prehvaliti. Čudili so se našim lepim narodnim pesmim, divili so se izredni ljubezni in navdušenju, s katerim naš narod poje, in niso mogli doumeti, kako da je tak izbran pevski narod tako malo znan po svetu. Prav gotovo so vsi tuji udeleženci, poleg vzorne discipline, kot najznačilnejši in najlepši biser kongresa odnesli seboj spomin na naše ljudsko petje.

6. Marija se vrača na Brezje

Ni se še polegel vihar navdušenja, ko so odhajali cerkveni in svetni dostojanstveniki po sklepni slovesnosti iz Stadiona, že je zvočnik naznanil, da se bo poslovila milostna Marija Pomagaj od kongresa in romala spet nazaj na svoj prestol na Brezje. Na mah so se oči vseh tisočev obrnile proti oltarju, za hip je zavladala tišina in vseh src se je oprijela čudna tesnoba, kot prime človeka le ob najtežjih trenutkih slovesa. Takoj nato je godba intonirala Marijino pesem, poprijeli so vsi desetisoči, pesem je vrela iz srca množice. Že so nesli po mostu na tribuno veliko nosilnico, na katero so dejali milostno podobo. Kakor mogočen, vendar čisto tih vzdih se je izvil iz množice, ko so frančiškanski bogoslovci v zlatih dalmatikah prinesli podobo po mostu. Okrog tribune so ljudje popadali na kolena, peli so in mahali

z robci, vsak bi bil rad prišel čim bližje, vendar so fantje reditelji in zvočniki skrbeli, da je šlo vse v največjem redu. Ljudje, ki so bili že namenjeni proti izhodu, so vdrli nazaj in se zgrinjali proti sredini. Deloma so bili že zunaj Stadiona, ker so odhajali dostojanstveniki, nad polovico jih je pa ostalo v Stadionu.

Poslovitev v slavnostnem trionfu

Kdo more popisati prizore, ko je podoba šla po sredi arene; ogenj v ljudeh je rasel od trenutka do trenutka; kjer je kdo mogel, je pokleknil, vse oči so neprestano spremljale milostno podobo. Procesija je prišla že na breg pri izhodu, prostora zunaj še ni bilo, ker so dostojanstveniki še vedno odhajali v svojih avtomobilih; zato se je našel čas, da so Marijo obrnili, mogel jo je videti ves Stadion. Kakor za zadnji pozdrav. Nepopisen prizor, ki mora najbolj trdo srce zagrabit z vso silo. Vse ljudstvo, tisoči in tisoči so padli na kolena, ganljivost slovesa je priklopela do viška. Skoraj ni bilo suhega očesa, vse je planilo v jok, v jok ljubezni do Marije, v jok upanja in čudovite sreče. Sila naše vere in vdanosti Mariji je mogočna, da se ji ne more upirati nobeno srce. Ta prizor, ko se Marija poslavlja, je mogočna pesem: Marija, k tebi, uboge reve . . . Saj si res ne moremo misliti kongresa, če ne bi imeli pri sebi svoje Matere, Marije Pomagaj z Brezij. Tukaj je naše življenje, čigar najmočnejši val se je dvignil ob tem slovesu.

Odhod iz Ljubljane

Pred Stadionom je spet pozdravila Marijo deset- in desettisočglava množica. Sliko so takoj dejali na avto, poleg nje so sedli kot varstvo in spremstvo: p. Roman Tominec, p. Krizostom Sekanovič in štirje križarji. Spremstvo je tvorilo še kakih deset avtomobilov. Vodstvo kongresa je zastopal Jože Košiček.

Po Tyrševi cesti so prav v istem času odhajale največje množice ljudstva, zato so reditelji in stražniki komaj naredili prostor za avto. »Marijo peljejo, Marijo peljejo! Pokleknimo!« so vzklikali ljudje in poklekovali, ko so zaslišali poseben fanfarski znak na avtomobilu. Ljudje so se drenjali, vsak je hotel še enkrat videti zaščitnico kongresa, za spomin so trgali cvetje z avtomobilovega okrasja. Mnogim so privrele spet solze, avto se je moral nekajkrat ustaviti, ker so ga množice tako oblegale.

Pri železniškem prelazu je sprevod krenil na Bleiweisovo cesto in potem na Celovško proti Gorenjski. Pred železniškim prelazom je spet moral

počakati, ker je bilo toliko ljudstva. To je bilo zadnje slovo od Ljubljane. Ker je moral po Ljubljani avto voziti silno počasi, je bilo nekaj malega zamude povsod, a cele slovesnosti to ni motilo.

Na vsej poti od Ljubljane do Št. Vida stoje ob cesti romarski vozovi. Ljudje poklekujajo na tla in na vozove, kleče in čakajo, kdaj se milostna podoba pripelje mimo. Na vseh oknih plapolajo svečke, ponekod so narejeni majhni oltarčki s svetimi podobami. Že oddaleč sije razsvetljeni križ na šentvidski cerkvi in pri Marijini kapelici pred vasjo čaka vrsta voz z narodnimi nošami. Pred cerkvijo je zbrana množica ljudstva, v tisoče bi jo štel. Številna duhovščina čaka, mnogo profesorjev iz škofijskih zavodov, celokupno učiteljstvo s šolsko mladino, zastopniki občinskega odbora. Ko se avto s podobo pokaže izza ovinka, zaigra godba iz Škofje Loke Marijino pesem. Željne oči, a vendar utešene, saj spet vidijo našo zaščitnico. Množica poje tisto najlepšo: Lepa si . . . Potem duhovščina zapoje litanije, ljudstvo razvneto odpeva. In spet zaigra godba, avto je že ves obsut s cvetjem.

Mrak lega na polje

Šmarna gora dobiva črne obrise, gore v daljavi čakajo zamaknjene v večerno tišino in Marija roma čez šentvidsko polje proti Šmarni gori. Ob cestah kleče ljudje, v Mednem so postavili mlaje, tam zopet oltarčke na okna, ljudstvo čaka kleče. Četa kolesarjev kaže pot v Presko, kjer čaka že množica ljudi, povsod je še kongresno razpoloženje, saj so se večinoma pravkar vrnili iz Ljubljane. Domača godba zaigra Mariji v pozdrav, vrsta narodnih noš poklekujajo, otroci mečejo cvetja na avto. Iz src privre »Ti, o Marija . . .« in potem vsi zbrani molijo »Pod Tvoje varstvo« in nato se spet oglasi pesem.

Protí Škofji Loki

Povsod je toliko ljudi, da mora avto voziti počasi, da ob cestah klečeči ljudje vsaj za hip pogledajo milostno podobo. Zdravamarijo zvonijo po cerkvicah proti Sori in Škofji Loki in se razlega čez polja, kakor da bi vedeli, da se Marija vrača na Brezje. V Sori je toliko ljudstva, da ne moremo naprej, čeprav imamo že pol ure zamude. Veličasten je bil pogled na Škofjo Loko. Vse razsvetljeno, uršulinski samostan je v rdečih lučih sijal daleč čez polje. Na trgu je na tisoče ljudstva, sami znani obrazi. Ne sicer po imenu, a videli smo jih v Ljubljani stotisoč in vsi so enaki. Tisti ogenj v očeh, v obrazih umirjenost, hrepenenje potešeno v svečanih trenutkih kongresa. Med zvonjenjem se je pripeljala Marija na Glavni trg med gostim

špalirjem otrok. Ljudsko petje. Ganljiv je bil trenutek, ko so otroci peli: »Otročiče, o Marija, Mati, sprejmi milostno v srce . . .« in pri tem Marijo obsipali s cvetjem. Seveda je morala nazadnje zadoneti še: »Lepa si . . .« Med špalirjem otrok, kapucinov in uršulink se je sprevod avtomobilov pomaknil proti kapucinski cerkvi in nato mimo razsvetljenega evharističnega križa pred mestom tja v Sorško polje. Po vseh cerkvicah zvonil. Vse hiše so razsvetljene, ne samo ob cestah, tudi globoko v vaseh gore sveče. Ljudje kleče ponekod v dolgih vrstah ob cesti in drže luči v rokah. Hrepeneče se ozirajo, kdaj pride Marija. Cele vrste svečk so nasajene ob cesti po tleh, nepopisno lepi prizori, ponekod mizice pri cesti, na njih Marijine podobe, zraven kleče ljudje, matere drže v naročjih otroke, da jih vsaj za hip pokažejo Mariji. Kje ste tisti, ki našemu narodu trgate vero iz srca, kje ste tisti, ki pljujete na naše svetinje? Pridite in pogledajte in boste videli, da je naš narod veren, v dno duše vdan Bogu, Marijin narod! Ko človek gleda te prizore, mora nehote biti ponosen na svoj narod, ki trpi in si trpljenje lajša — z vero.

Že smo v Žabnici. Ponavljajo se znani prizori. Vsa fara z župnikom, otroki in s šolskim upraviteljem. Ljudstvo se izroča Mariji in moli »Pod tvoje varstvo«. Mešan zbor zapoje dve pesmi, med tem deklice obsujejo avto s samimi belimi lilijami, da lepo okrašeni avto še dobi lepši sijaj. »Mi smo pogumni tvoji mornarji . . .« pojo fantje in avto se že premika proti Šmartinu. Kakih štirideset kolesarjev drvi pred nami v skrivnostno noč in neprestano vsi zvone s svojimi zvonci. Kakor da bi oddaleč poslušal sladko pesem murnov, neznano melodijo. Spet razsvetljena okna, klečeči ljudje, okrašena znamenja, mlaji, lučke, lučke, kdo bi jih preštel . . . Mogočno grme šmartinski zvonovi v noč in naznanjajo prihod. Pred cerkvijo velikanska množica z duhovščino, zastopniki občinskega odbora, učiteljstva in tako dalje. Molitev in pesem, vzdih in pritajen šepet, gneča ob avtu, žareči obrazi, zvonjenje, narod prosi Marijo, prosi blagoslova, oči se vpirajo z živo vero v milostno podobo. Prizori, ki jih nihče ne bo pozabil, kdor jih je le videl. Težko je slovo, povsod bi najraje Marijo obdržali, molili in peli vso noč.

Protiv Brezjam

A že drsimo po Gašteju, nasproti nam zasje Kranj, na cerkvi se blesti dvojen razsvetljen križ. Kranj je še poln ljudi, a ne moremo čakati, samo za hip se ustavi Marija in potem krenemo naravnost na Brezje. Po vaseh je vse razsvetljeno, nakelski evharistični križ nas pozdravlja, nato ljubenski

in daleč z druge strani jamniški. Že smo na vrhu peršaškega klanca in vidimo, da je brezijska cerkev vsa razsvetljena z žarometi. Mogočno stoji kakor svetel steber med gorami.

Kjer se cepi cesta proti cerkvi, čaka morje luči. Bakle, tiste, ki so jih imeli v Ljubljani pri nočni procesiji. Tam čakajo oo. frančiškani z Breziji in številna okoliška duhovščina, gasilci, pevci, šolska mladina z mošenjskim učiteljstvom, množica ljudstva. Najprej vsi molijo »Pod tvoje varstvo« in »Zdrava, Marija«, nato zapoje cerkveni zbor dve pesmi in sprevod se pomakne proti cerkvi. Kakor rimska procesija. Morje lučic se pomika, dolga procesija poje litanije in nato moli rožni venec, pri cerkvi spet čaka druga skupina ljudi. Pred cerkvijo in po hišah okrog je vse v lučih in lampijončkih. Avto se ustavi pri glavnih vratih. Takoj vzamejo sliko in jo v procesiji neso pred Marijin oltar. Tako je Marija prispela na svoj brezijski prestol. Ljudstvo se drenja k oltarju in gasilci ga le s težavo zadržujejo, da je pred oltarjem prostor za svečanost predaje.

V hramu Marijinem

P. Roman Tominec prečita zapisnik iz sprejemne knjige: »Iz Ljubljane smo odšli 30. junija 1935 po končanem in uspelem evharističnem kongresu, ki mu je predsedoval papežev legat kardinal Avgust Hlond, ob sedmih zvečer in spremili milostno podobo skozi Št. Vid nad Ljubljano, Presko, Soro, Škofjo Loko, Šmartin in odtod na Brezje. Sliko smo nepoškodovano oddali. † Gregorij Rožman.« — »Sliko sem kot rektor svetišča sprejel zopet v svoje varstvo. P. Bonaventura Resman, O. F. M., ob 23. uri in 35 minut, dne 30. junija 1935.« Slede podpisi prisotnih kot priče.

Takoj nato je ugotovil p. Roman Tominec: »Pečati so ostali vsi nedotaknjeni in jih zdaj vpričo množice prestrižemo.« Prestrigel je zlato vrvico, sliko so vzeli iz okvira in jo takoj postavili na oltar. Zavladalo je po vsej cerkvi veselo razpoloženje, žareči obrazi so se upirali v Marijo in vse ljudstvo je stoje pelo zahvalno pesem. S tem je bil uradni prenos končan, ljudstvo je ostalo v cerkvi in pelo pesem za pesmijo. Opolnoči je bila slovesna polnočnica, ki jo je imel provincijal p. dr. Gvido Rant.

Triumf Marijinega povratka na Brezje je bil nepopisno lep. To je bil obenem tudi najlepši, najtoplejši zaključek veličastnega kongresa. Moramo reči, da je to Marijino romanje v Ljubljano in nazaj dalo kongresu krvi in ognja in to v neprimerno večji meri kot smo sploh mogli pričakovati. Bogu hvala!

7. Odhajanje udeležencev

Oficijalne kongresne svečanosti so končane, Marija se je vrnila v svoj hram na Brezje. Posamezni romarji še postajajo na Stadionu, pobožno se približujejo tribuni in si žele odnesti za spomin vsaj majhen cvet ali zelen listič z oltarja, ki jim je prinesel tolikšno doživetje. Zopet drugi se pred tabernaklji ljubljanskih cerkva s solzami v očeh zahvaljujejo evharističnemu Prijatelju in Ljubljencu, da jim je dal učakati in okusiti vso to srečo, in še v tako obilni meri.

Večina pa brez odlašanja hiti domov. Preveč je bilo dogodkov, pregloboki so vtisi, premogočno so kongresne svečanosti vplivale na njihove duše, da bi se mogli s kom pogovarjati o vsem tem ali da bi sploh še kaj imeli iskati v mestu. Vse je prazno, vse je tako brezpomembno spričo veličine dogodkov. Molče zapirajo velike skrivnosti bogatega doživetja v svoje duše in spešijo korak proti cestam, ki vodijo iz Ljubljane ali proti kolodvorom.

Vse ceste so prenapolnjene pešcev in voz, vsi se molče razhajajo. Gorenjcem se najbolj mudi, ker žele prehiteti sprevod s podobo brezijske Marije, da jo pozdravijo v domači vasi ali pri svoji fari. Pa tudi Dolenjci se ne obotavljajo. Kamničani hite, da bodo čim prej mogli v tihoti domače hiše do konca premisliti vse nedomišljene misli in obnoviti vse prebogate spomine. Do deset in več kilometrov daleč naokoli mesta se skoro vsi vračajo peš. Saj je tako lepa pot v tihi poletni noči, zlasti še, ko nosi vsak s seboj toliko bogastva v duši. Oddaljenejši so poskrbeli za vozove ali avtobuse, prav oddaljeni se razvrščajo na kolodvorih v posebne vlake, s katerimi so dopotovali na kongres, da jih zopet popeljejo na domače postaje. Vsakih deset minut odpeljejo vlaki v vse smeri, vsi so polni. V nenavadni tišni za tolikšne množice in mirno, tiho, brez prerivanja se vrši silno valovanje množic. Kot bi potnike vodila in urejala neka nevidna sila. In ta sila in ta moč je le misel in spomin na prelepe kongresne dni. Preveliko bogastvo misli in čustev ob kongresnem doživetju je uspavalo vsako drugo hotenje.

In tako kaže kongresna Ljubljana že ta dan proti 11 ponoči kar svoje vsakdanje lice. Skoro vsi kongresni udeleženci so se vrnil na svoje domove, redki posamezniki zamišljeno hodijo po cestah, vsi zatopljeni v lepe spomine. Okrašene ceste in ozaljšane hiše in plapolajoče zastave pa so zapričo,

da je Ljubljana doživela svoj največji zgodovinski dan, da je naš narod v njej priredil nepozabno proslavo evharističnemu Kralju, svojemu Kralju! Blagoslovljeni ti dnevi, ki ste nam v poroštvo zdrave narodove rasti in živega življenja s Kristusom! Za vso srečo ob njih, za ves blagoslov božji v njih Bogu hvala, tisočkrat slava in hvala! Danes in vsak čas do konca življenja zadnjega člana našega naroda!

X.

OB KONGRESU

1. Papežev legat med nami

Kardinal-legat dr. Avgust Hlond, ki je na našem evharističnem kongresu v Ljubljani tako hitro postal ljubljenec naših src, je z veseljem pozdravil sporočilo, da bo na kongresu zastopal sv. očeta Pija XI. Ves čas, odkar so se začeli bližati po lepih majniških zadnji junijski dnevi, na katere se je ves slovenski in jugoslovanski narod tako navdušeno pripravljajl z molitvijo, veseljem in žrtvijo, smo ugibali, kdo bo legat, odkod bo prišel in podobno. Nenehoma pa je gorela v naših dušah želja, da bi prišel med nas slovanski kardinal; še potem, ko je bilo že znano, smo se bali, posebno še ob novici, da je kardinal Hlond obolel, da se kaj ne zgodi, a končno je le zmagalo naše hrepenenje. Našega veselja mera je bila polna, ko je stopil med nas, na naša slovenska tla veliki sin bratskega poljskega naroda!

Prav je, da napišemo v kratkih potezah nekaj podatkov o našem visokem gostu, ki je dosegel tako visoko čast in bil toliko časa kot zastopnik najvišjega zastopnika med nami.

Kardinal Hlond se je rodil 3. julija 1881 v Bržekovicah pri Myslowicach v Šleziji, in sicer v ugledni, stari, globoko religiozni poljski družini. Njegov oče je bil izredno plemenitega srca in je bil uradnik pri železnici. Poročil se je z Marijo, rojeno Imjelów. Njun zakon je Bog blagoslovil z 12 otroki, od katerih jih živi še 9. Kardinal Avgust je drugi med njimi. Najstarejši, pokojni brat Ignacij, je bil 26 let misijonar v Južni Ameriki, nato župnik v Cerwinski; drugi po letih je bil bivši inspektor salezijancev za vso Poljsko, dr. Anton Hlond. Naš kardinal Avgust je šel po dobro dovršeni ljudski šoli pomladi 1893 v gimnazijo v Myslowice. Mladi gimnazijec je mnogo čital in tudi slišal o delih in čudežih ustanovitelja salezijancev svetega Janeza Boska. Ta čudovti moderni mladinski svetnik ga je tako pritegnil nase, da se je trinajstletni August trdno odločil, da gre s svojim bra-

tom Ignacijem v Turin v Italijo, da se pripravi za vzvišeni redovni poklic. Očetov blagoslov ga je spremljal v tuji zemlji in z božjo pomočjo je zmagal vse težave in zapreke, ki jih je bilo veliko. Bil je ponižen in kreposten in izpolnjeval je vse težke obveznosti samostanskega življenja. Izkazal se je tudi kmalu za zelo spretnega v znanstvenih vprašanjih in ker je božja Previdnost izbrala za velike namene Cerkve, so ga predstojniki poslali v noviciat v Foglicco l. 1896. Po končanih gimnazijskih studijah in po redovnih zaobljubah je odšel August na gregorijansko univerzo v Rim, kjer si je pridobil doktorat iz modroslovja. Tudi komponiral je, najbolj pa ga je veselila pedagogika in zato je postal kmalu tudi vzgojitelj v novoustanovljenem zavodu v Osiwieciamiu na Poljskem. Ko pa je bil mladi diakon posvečen v mašnika, so ga takoj poklicali za administratorja v zavetišče Al. Lubomirskega v Krakowu.

Leta 1907. je bil 26 letni Hlond imenovan za ravnatelja novoustanovljenega zavoda v Premyslu. Sredi obilnega dela in skrbi pa je vedno našel čas, da je poučeval literaturo in jezike. Medtem je zrastel nov salezijanski dom na Dunaju. Za ravnatelja so postavili dr. Avgusta Hlonda, ki je bil znan radi svojih organizatoričnih sposobnosti in znanja nemščine. Na Dunaju je bilo veliko dela, a Hlond se ni ustrašil truda in žrtev; pridobil si je tudi veliko prijateljev in dobrotnikov in ugled. Dosegel je pri takratni dunajski vladi, da je priznala in formalno potrdila salezijansko družbo. In nikoli ni pozabil na svojo Poljsko.

Notranje delo Hlondovo je bilo usmerjeno v dvojnem pravcu: najprej je organiziral gimnazijo s pravico javnosti in ustanovil internat. Še več. Osnoval je na Dunaju tudi poseben oratorij (mladinski krožek) in še dvoje salezijanskih postojank: eno v zanemarjeni delavski četrti, odkoder je bilo do najbližje cerkve nekaj kilometrov, drugo pa v 13. četrti za mladino, ki je bila moralno najbolj ogrožena.

Čeprav ni še imel predpisane kanonične starosti za provinciala, je bil že kot mladi ravnatelj namenjen, da bo prevzel to visoko službo. Ko so l. 1919. razdelili salezijansko provinco na dvoje, so njemu podelili vodstvo novo nastale province, ki je obsegala Avstrijo, Ogrsko in zapadno Nemčijo.

Mladi provincial je neutrudno ustanavljal nove domove in zavode: v Budimpešti, Passau-u, Ernsdorfu, Münchenu, Bambergu, Essenu, Grazu itd.

Vseskozi je bil Hlond tudi zvest apostol katoliškega tiska in je napisal veliko člankov in spisov. Pri nočni svetilki pa je neutrudni Avgust sestavljal življenjepis Avgusta Czartoryskega v poljščini in italijanščini, da bi tako

pospešil beatifikacijski proces. Sedanji papež Pij XI. (Ahil Ratti) je mladega provinciala tako vzljubil, da ga je vedno obiskal, kadar je prišel kot apostolski vizitator in pozneje kot apostolski nuncij na Dunaj. Takrat sta postala najboljša prijatelja.

Po okupaciji Šlezije je Vatikan osnoval neodvisno apostolsko administraturo, ki je bila podrejena naravnost sv. očetu. Na to važno in odgovorno mesto je izbral sv. oče zmožnega dr. Avgusta Hlonda in ga dal šlezij-skemu ljudstvu za nadpastirja. Duhovščina in verniki so se mu zaupali kakor otroci svojemu očetu. Novoimenovani škof je v kratkem času osebno vizitiral vse župnije, delil birmo in tako kmalu spoznal поблиžje svoje ljudstvo. Predvsem mu je bilo na srcu, da organizira katoliška mladinska društva in nič ni čudno, da je kardinal Hlond danes najvidnejši voditelj katoliške poljske mladine. Vse polno društev je ustanovil z mnogimi odseki in naredil važen korak v dušnem pastirstvu s tem, da je razdelil večje župnije in napravil več novih župnij in dušnopastirskih postaj. Da bi poživil katoliško življenje, je ustanovil široko zasnovano »Katoliško ligo«, ki je imela namen izvajati Katoliško akcijo v Šleziji. Danes je ta lepa Pijeva ideja razširjena že v vseh župnijah in kaže, da bo žela bogate uspehe. Zlasti močan apostolski duh in pastirska ljubezen veje iz Hlondovih pastirskih listov, ki so naravnost klasični.

Kardinal tudi na karitativno delo ni pozabil. Ko se je pojavila v Šleziji brezposelnost, je Hlond prvi mislil na delavca, kako bi mu pomagal. Zasnova je pomožno akcijo, ustanovil kuhinjo za brezposelne in tako pomagal in reševal socialno vprašanje ne samo z besedo, ampak tudi z dejanjem.

Po smrti kardinala Dalbora je sveti oče Pij XI. imenoval svojega prijatelja Hlonda za nadškofa gnezenskega in poznanjskega in obenem za primasa republike Poljske. Kmalu nato je sledil kardinalski klobuk.

Takšna je bila torej pot kardinala-legata Hlonda skozi njegovo dela in sadov in uspehov polno življenje vse do najvišje časti, — do purpurja. Naj dodamo tem vrsticam še tople besede, ki jih je napisal v pismu svoji materi, ko je visoki dostojanstvenik zvedel, da ga je doletela tako visoka čast v Rimu.

Poznanj, 20. junija 1927.

Ljuba mamica!

Sv. oče me je blagovolil danes v svoji milostivosti imenovati za kardinala rimske Cerkve. Globoko ganjen se v tem trenutku s srcem in dušo obračam k Tebi, ljuba mamica, in pišem prvo pismo Tebi. Kajti kadar razmišljam o čudovitih potih, ki me je po njih Previdnost božja vodila, mi vedno stopi pred dušne oči Tvoja slika. Ti

si z večjo večino, kakor marsikak pedagog položila v dušo svojih otrok trdne življenjske temelje, ki se krepko opirajo na vero in božjo resnico. Ker si sama znala iskreno moliti, si nas zlahka in dobro naučila moliti Oče naš, iz katerega še danes črpamo moč in zaupanje v Boga. Pred nami si odprla široko pot do sreče, ker nas nisi vzgojila z razvajanjem in lagodnostjo, marveč s trdoto in delom, naučila nas izpolnjevati dolžnosti resnobno in veselo. Zatorej ni nikjer drugje pričetek te poti, ki me po njej vodi milost božja, kot prav v Tvojem plemenitem, bogaboječem srcu. Ta pot se navadno imenuje čast, toda po našem domačem pojmovanju je le večja dolžnost do dela in posvečenja. — Zato se Ti danes, ko sv. oče naš preprosti šlezijski dom odeva v tolik sijaj in slavo, prav pristrčno za to zahvaljujem, da si mi bila dobra mati, priporočam se Ti v Tvojo pobožno molitev, da bi s Tvojim delom mogel služiti slavi božji, namenom sv. Cerkve in sreči svojega naroda. — Ista čustva se mi vzbujajo ob misli na mojega očeta, čigar možatost me krepi in vodi.

S hvaležnostjo in spoštovanjem Ti poljubljam roke in Te prosim za blagoslov na poti svojih dolžnosti.

Tvoj

Avgust Hlond.

Tega velikega cerkvenega dostojanstvenika je izbral sv. oče Pij XI. za svojega odposlanca na našem kongresu in ga delegiral za tako odlično poslanstvo.

Zanimivo je, da se je kardinal Hlond, potem ko je bil določen, da zastopa sv. očeta na našem II. evharističnem kongresu za Jugoslavijo, še bolj zanimal za nas katoliške Slovence in Jugoslovane. Pazljivo je zasledoval vse naše priprave in čital »Slovenca«, ki ga je dobival na Poljsko. Tudi to je zanimivo, da zna kardinal Hlond dobro slovensko. Učil se je slovenščine največ na Radni pri Zidanem mostu, kjer je bival nekaj časa v tamkajšnji salezijanski rezidenci. Ob tej priliki je spoznal tudi cirilmetodijsko gibanje za zedinjenje pravoslavnikov; takoj se je poglobil v študij te ideje in organizacije, ki jo širi, ter z uspehom uvedel to gibanje na Poljskem. Ves čas svojega bivanja med kongresom v Križankah so imeli obiskovalci in domačini priliko z njim govoriti slovensko in mu morali priznati, da jezik dobro obvlada. Tudi na Stadionu je govoril svoj prvi govor v klasični slovenščini, tako da so se mu vsi čudili.

Tako je jasno, da se je čutil med nami čisto domačega in se ni mogel načuditi naši gostoljubnosti, prijaznosti in slovenski plemenitosti. Saj ga je pa tudi slovenski narod sprejel kakor je primerno za zastopnika sv. očeta. Triumfalna je bila njegova pot skozi vso Slovenijo. Slovenci so se zavedali visoke časti, ki jim je bila izkazana, da je prvič v zgodovini poseben papežev odposlanec prisostvoval njihovemu največjemu češčenju Rešnjega Telesa. Tudi država sama je sprejela papeževega zastopnika z vsemi častmi, ki gredo vsakemu suverenu.

Kardinal-legat je takoj v prvih urah svojega bivanja med nami postal ljubljenec naših src. Že s svojo demokratično prijaznostjo in veselo slovensko besedo nas je kmalu pritegnil nase in nismo se mu mogli načuditi, da se nam je tako hitro približal. Takoj ob prvem srečanju je kardinal Hlond vzljubil naše ljudstvo in ves čas svojega bivanja med nami se ni utrudil hvaliti našo požrtvovalnost in gostoljubnost, našo močno vero in neomajno zaupanje sv. očetu.

V Ljubljani se je legat s svojim spremstvom nastanil v Križankah. Da je konvent križniškega reda pripravil dostojno bivališče tako odličnim gostom, je bilo treba veliko priprav, skrbi, truda, žrtev in stroškov. Vendar je kljub kratkemu času neutrudno skrbni hišni predstojnik komtur in provincialni prior Valerian Učak za vse poskrbel in tako z veselim srcem sprejel kardinala-legata in njegovo spremstvo in jim nudil prijeten dom pod svojo gostoljubno streho. Križanke so bile ponosne na tako visokega gosta, saj so pred 150 leti imele priliko ponuditi streho samemu sv. očetu Piju VI., ko se je nahajal na poti skozi Ljubljano na Dunaj. In prav v istih prostorih je našel svoj prijetni dom zastopnik Pija XI., odkoder je delil njegov prednik Pij VI. blagoslov ljubljanskemu občinstvu 16. marca 1782.

V zgodnji pomladi 1782 se je namreč napotil papež Pij VI. iz Rima na Dunaj, da bi osebno uravnal s cesarjem Jožefom II. razne cerkvene zadeve. V soboto 16. marca popoldan ob 2 so se zbrali v Križankah prvi odličniki z dežele. Papež je dospel v komendo okrog 3 popoldne. Pripeljalo se je 16 voz z 80 konji.

Ob papeževem prihodu je močno snežilo; iz cerkvenih zvonikov se ni glasilo zvonjenje, pač pa je bila zbrana krog hiše velika množica ljudstva. Takoj po prihodu je sprejel sv. oče z izrazom vidne radosti cesarjevo sestro nadvojvodinjo Marijo Ano, za njo lavantinskega škofa Schrattenbacha, ljubljanskega škofa Herbersteina, nadalje so bili sprejeti mnogi plemiči, duhovščina in nekateri zasebniki.

Sv. oče se je dvakrat pokazal pri oknu ter podelil množicam, ki so oblegale hišo, svoj blagoslov. Ob 6 zvečer je bila večerja, nato je papež ponovno sprejel v avdijenci nadvojvodinjo Marijo Ano. Po 8 je opravil še svoj brevir ter šel nato k počitku. Drugo jutro 17. marca je bila že ob pol šestih v križanski cerkvi pri glavnem oltarju tiha maša, ki ji je prisostvoval tudi Pij VI. s svojim spremstvom. Takoj po maši je sv. oče nadaljeval svojo pot proti Celju.

Po približno 150 letih pa je imela križniška hiša zopet čast pozdraviti sv. očeta v zastopniku kardinalu-legatu Hlondu. Sprejem pred Križankami

je bil nepozabno lep. Polno ljudi je čakalo pred glavnim vhodom v konvent, ki je bil okrašen s papeškimi in državnimi zastavami, mesto pa je vrt pred njim spremenilo v palmov gaj, cvetje se je smehljalo na oknih in močni žarometi so še bolj lepšali krasno pročelje častitljivega poslopja. Zvonovi so peli dobrodošlico in dolga vrsta križniških gospodov v belih in črnih redovnih plaščih s križi na levi strani, je čakala na visokega gosta.

Prvi avtomobil je privozil. Za njim drugi in tretji in še naprej. Purpur je zašumel in kardinal-legat je prvi izstopil iz voza. Prior Valerijan Učak ga je v krogu svojih redovnih sobratov nagovoril v latinskem, nemškem in slovenskem jeziku z izbranimi besedami:

Eminenca, visoki gospodje!

Vsa naša domovina, posebno še naša Ljubljana se je z mrzlično radostjo pripravljala na Vaš prihod in na prazniške dneve, ki ste jih, Eminenca, pravkar otvorili v stolnici. Pod nobeno streho v mestu pa morda ni bilo toliko radostnega pričakovanja kot v hiši, kamor prihajate s svojim spremstvom.

Kot zastopnika sv. očeta si usojam Vas, Eminenca, pri prihodu pozdraviti z isto verno udanostjo in najglobljo spoštljivostjo, kakor je naša hiša pred 150 leti pozdravila sv. očeta Pija VI. samega, ki se je potujoč skozi Ljubljano nastanil kot gost v tukajšnji redovni komendi.

Vrata v ta naš skromni dom so Vam, Eminenca, na stežaj odprta, še bolj odprta pa so Vam naša srca.

Eminenca in vsi gospodje v spremstvu, najprisrčneje dobrodošli!

Z lahnim smehljajem je kardinal-legat segel njemu in vsem po vrsti v roko in odhitel med špalirjem v hišo. Otroci so sipali cvetje, vse dokler se ni za njim zaprla samostanska porta. Visoki gost je postal v hipu domač in ni mu niti za trenutek, tudi pozneje ne, kar je bil v hiši, zmanjkalo dobre volje. Za vsakega je imel prijazno besedo in kadar je spravil vso družbo v smeh in dobro voljo, se mu je najbolj dobro zdelo.

Na vrhu stopnic, preden je zavil kardinal v svojo sobo, so mu oči obvisle na veliki beli marmornati plošči. Postal je in iskal črko za črko in se čudil:

In hac domo

Ord. Beatae Mariae Virginis Teut.

Pius VI.

16.—17. Martii 1782

commoratus est.*

* V tej hiši križniškega reda (O. B. M. V. T.) se je mudil Pij VI. dne 16. do 17. marca 1782.

Lahno se je priklonil in za njim so čitali vsi po vrsti. Vse nekam še bolj domače jim je potem tekla beseda, ko so odšli v pripravljene sobe v prostorni hiši. Kardinal-legat pa je šel takoj nato k večerji. Hrano je imel razen dvakrat ali trikrat ves čas v hiši, in sicer je jedel na lastno željo navadno samo v družbi svojega kaplana Štefana Iglinskega in gostitelja komturja priorja Valeriana Učaka. Enkrat je povabil na večerjo tudi glavnega urednika »L' Osservatore Romano«, gosp. Mario Boehma, ki je potem tako lepo opisal v svojem dnevniku svoje vtise ljubljanskega kongresa. Ostalo spremstvo je bilo na kosilu in večerji navadno v škofijskem dvorcu, samo zajtrk in malico je imelo v hiši.

Kardinal-legat se je vseskozi zanimal za vse slovesnosti in prireditve za časa kongresa in se je tudi po možnosti odzval vsem vabilom in se na splošno čudenje udeleževal vsake slovesnosti, tako na Stadionu, kakor tudi koncertov in drugih prireditev. Nad vse je hvalil vzorno organizacijo in požrtvovalnost rediteljev in voditeljev raznih odsekov.

Nikakor se ni mogel dovolj načuditi krasni iluminaciji na večer otvoritve kongresa. Nad eno uro se je vozil s svojim spremstvom po razsvetljenem in okrašenem mestu in strmel nad lepotami cerkva, javnih poslopij, univerze, magistrata, banske palače, sodnije itd. in bil vseskozi najsijajneje razpoložen; še pozno v noč, ko se je vrnil v Križanke k počitku. Počutil se je nad vse srečnega in ni mogel prehvaliti v razgovorih vtisov, ki jih je dobival na vsak korak po mestu.

Z največjim veseljem se je udeležil kardinal-legat mladinske maše na Stadionu. Tudi akademskega zborovanja na univerzi se je hotel udeležiti, pa je bil zadržan na tej mladinski prireditvi. V privatnih razgovorih, kjer se je pokazal skrajno demokratičnega Slovana, se je še posebno zanimal za našo srednješolsko in akademsko mladino in njihova gibanja. Saj je vendar on sam najvidnejša osebnost med voditelji mladine katoliške Poljske. Če bi hoteli napisati vse njegove razgovore in izjave, bi vse predolgo zašli s pripovedovanjem. Nепrestane avdience, oficijelne in privatne, telefonske razgovore in dogovore, ugoditve sleherne želje in pa stalne intervjuve različnih časnikarjev in zastopnikov raznih strank in osebnosti je ves čas bivanja urejal bogoslovec križniškega reda Lojze Žabkar. Kot posredovalec je bil kardinalu ob strani msgr. dr. Juraj Magjerec.

Hiša je bila za časa kardinalovega bivanja noč in dan odprta. Seveda je bila primerno zastražena. Ves čas kardinalovega bivanja v hiši so hodili številni obiskovalci prosit podpise za svoje spominske knjige, za raz-

Glavni sprevod : Zastopniki slovenskih izseljencev iz Westfalske

Skupina trboveljskih rudarjev v sprevodu

Izseljenci iz Francije in Amerike v glavnem sprevedu

Slovenski izseljenci s Holandskega v glavnem sprevedu

glednice, kongresne fotografije itd. Vedno in vedno se je ponavljalo trkanje na kardinalova vrata in zopet in zopet z istimi prošnjami, s knjigami in peresnikom v roki; kardinal se je samo smehljaj in podpisoval in izpraševal, za koga je ta fotografija, čigava je ta knjiga itd.

Kardinal-legat je med kongresom poslal več brzojavk; najprej v Rim sv. očetu Piju XI. nato osrednjemu odboru za mednarodne svetovne evharistične kongrese, v Buenos Aires, na Poljsko, v Avstrijo na Dunaj, v Prago itd. Sv. očetu je n. pr. brzojavil takole:

Ljubljana 29. VI.

Katoličani iz vseh krajev Jugoslavije, zbrani pod vodstvom apostolskega nuncijskega in celotnega episkopata v Ljubljani na II. evharističnem kongresu, na samem začetku prireditelj navdušeno pozdravljajo Vašo Svetost in združeni s srcem s Petrovo stolico prisegajo zvestobo, izražajo vdanost in najpogostejše prosijo za apostolski blagoslov.

Kardinal Hlond.

Na ta pozdravni brzojav je sv. oče papež Pij XI. po svojem državnem tajniku kardinalu Pacelliju odgovoril kardinalu Hlondu sledeče:

Città del Vaticano 30. VI.

Izraza sinovske vdanosti, ki si ga ob začetku evharističnega kongresa iz cele Jugoslavije tudi v imenu apostolskega nuncijskega, škofov, duhovščine in neštetihi vernikov predložil, se je sv. oče nad vse razveselil in prosi Boga za bogate izlive božje dobrote in milosti, da bi slovesni kongres rodil bleščeče sadove vere, vzajemnosti in delavnosti ter iz srca podeljuje svoj blagoslov.

Kardinal Pacelli.

V noči od 29. na 30. junij se je kardinal-legat udeležil slovesne polnočnice na Stadionu. Gledal je tudi procesijo mož in fantov, ki ga je tako prevzela in navdušila, da je o njej zopet in zopet pripovedoval v konventu. Nikakor ni mogel pozabiti lepih Marijinih pesmi, ki jih je tolikokrat in tako verno vdano pelo naše ljudstvo vse dneve evharističnega kongresa. »Lepa si, lepa si, roža Marija«, to pesem so hoteli imeti člani spremstva z notami. Tudi narodne noše, ki so se jim priljubile ob prvem srečanju v naši zemlji, so kupovali in vzeli s seboj na Poljsko. Nedopovedljivo veliko so pisali razglednic na vse strani, v vse mogoče države in niso mogli prehvaliti v njih Ljubljane in kongresa.

Nad vse pričakovanje pa smo bili presenečeni, ko je govoril kardinal-legat na slavnostnem zborovanju v čisti slovenščini. Zlasti smo bili ponosni ob zavesti, da prenaša njegove zvoke radio po vsem svetu.

V nedeljo 30. junija je imel kardinal-legat pontifikalno mašo na Stadionu ob 9 dopoldne, kjer je zbranim stotisoč množicam podelil papeški blagoslov. Ob pol ene popoldne pa je bil v škofijski palači na čast visokim gostom slavnostni obed. Na častnem mestu je sedel legat Eminenca kardinal Hlond s svojo suito, na desni in levi zraven njega pa so sedeli po vrsti: divizijski general Peter Nedeljковиć kot zastopnik Nj. Vel. kralja Petra II. in Nj. Vis. kneza-namestnika Pavla, msgr. Hermenegild Pellegrinetti, apost. nuncij v Beogradu, dr. Anton Korošec, notranji minister kot zastopnik vlade, dr. Dinko Puc, ban dravske banovine, dr. Vladimir Ravnihar, predsednik mestne občine, dr. Maks Samec, rektor Aleksandrove univerze v Ljubljani, ministrski svetnik dr. Milivoje Gavrilović kot zastopnik zunanjega ministra dr. Milana Stojadinovića, generalni asistent p. Anton Prešeren kot zastopnik generala Jezuitov, general asumpcionistov p. Quénard kot zastopnik predsedstva permanentnega odbora svetovnih evharističnih kongresov, dr. Stanko Žitko, predsednik pripravljalnega odbora evharističnega kongresa v Ljubljani in Mario Boehm, glavni urednik vatikanskega glasila L' Osservatore Romano.

Vse goste je prav prisrčno pozdravil škof dr. Gregorij Rožman in jim izrekel toplo zdravico. Poudarjal je, da je vesel, da ima ljubljanska škofijska palača prvič redko čast imeti pod streho papeževega legata. Leta 1782. je obiskal Ljubljano Pij VI., pa mu ni bilo dano, da bi tu našel prijeten dom in je bil pač samo gost tedanje križniške komende v Križankah. Danes pa so poleg papeževega zastopnika našli v skromnem škofijskem dvorcu tudi zastopnik Nj. Vel. kralja, visoki zastopniki kraljevske vlade in drugi odličniki gostoljubno streho. Za prijazno škofovo zdravico se je prav tako prisrčno zahvalil papežev legat s sledečimi besedami v slovenščini:

»Gospodje! Gospodu škofu, ki je za vse govoril in ki je tako lepo govoril, izrekam svojo najiskrenejšo zahvalo. Moja zahvala naj mu bo tem bolj dobrodošla, ker jo izrekam v imenu Nj. Svetosti, našega skupnega očeta papeža, ki ga tu zastopam. Zahvala velja njemu, ki je izrekel, potem ko je toliko storil: »Coepit facere!« Vsi vemo, koliko truda je položil v svoje delo in kakšno breme odgovornosti si je naprtil na rame. Naj mu evharistični Bog vse to bogato poplača: »Ego ero merces tua, magna nimis!«

Zahvala pa velja tudi vsem drugim, ki so z njim sodelovali in se z njim trudili, tako predvsem članom episkopata, pripravljalnemu odboru v Ljubljani in njegovim sekcijam po vsej kraljevini.

Zahvalo izrekam v imenu sv. očeta tudi civilnim in vojaškim oblastem in upravi tega tako slovansko gostoljubnega in ljubeznivo domačega mesta.

Po osebah in oblasteh, ki sem jih imenoval, naj zahvala z najvišjega mesta doseže tudi one, ki so od koderkoli in kakorkoli sodelovali: od najvišjih pa do najnižjih, katerih dela so navadno najbolj skromna in skrita. Le z vzajemnimi močmi, le s složnim delom je moglo nastati to veliko zmagoslavje, katerega smo z nadvse prijetnim presenečenjem doživeli.

Moja želja je, da bi iz globin, katere je zajel kongres in iz katerih je privrel ta bogati studenec, ki je pravi veletok nebeške žive in vse oživljajoče vode, v večno življenje kipeče — da bi iz teh globin, ki so globine Gospodove posebne ljubezni do vas, črpala v veselju, v čedalje večjem in plodnosnejšem veselju — vsa vaša širna in lepa, mlada in verna domovina! »Ut hauriatis aquas in gaudio — de fontibus Salvatoris!«

V tem smislu in da se zahvalim kraljevski vladi za uradno udeležbo na kongresu in da izrečem svojo željo za trajno prijateljstvo in pristrčno razmerje med Cerkvijo in državo, dvignem čašo in napijem na zdravje Njegovemu kraljevskemu Veličanstvu, kralju Petru in Njegovemu kraljevskemu Visočanstvu, knezu-namestniku Pavlu!«

Stotisoč vernega naroda se je nanizalo popoldan v skupno procesijo in se zlivalo na Stadion, kjer so skupno peli zadnjo pesem Mariji Pomagaj z Brezij v slovo in zahvalo ter se posvetili presv. Srcu Jezusovemu. Tudi kardinal-legat je bil kakor rdeč cvet med temi stotisoči in srce se mu je trgalo, ko je videl, kako težko so se poslavljali otroci od svoje Matere. Končan je bil najlepši praznik slovenskega naroda, slovenska hvalnica Mariji, »Lepa si, lepa« — se je zlivala, naraščala in pojemala in kardinal-legat je poslednjič blagoslavljal naše verne tisoče in tisoče. Ob izhodu se je še enkrat obrnil, pogled mu je obstal na mogočni tribuni in se izgubljal v belo morje robčkov, zastav in cvetja; lesketanje njegovega škrlata pa se je lahko zadevalo še ob poslednje žarke zahajajočega junijskega sonca.

Kardinal-legatu je ta poslednji dogodek najbolj prirastel na srce in vidno ganjen je bil ves ta večer.

V ponedeljek 1. julija pa se je odpeljal kardinal-legat z vsem svojim spremstvom in še z nekaterimi drugimi na božjo pot na Brezje, da se je tako skupno zahvalil za tako sijajen in nad vse nepričakovani uspeh in izid evharističnega kongresa.

Popoldan istega dne pa so se vršile najvažnejše in največje avdience, in sicer je bila glavna recepcija v veliki dvorani križniškega reda, katero so za to priliko nalašč okrasili z mnogimi starinskimi umetninami iz narodnega muzeja in od drugod. Zbrali so se zastopniki vseh katoliških, strokov-

nih, verskih, prosvetnih, kulturnih in humanitarnih društev. Poleg teh so bila zastopana tudi vsa naša narodno obrambna in emigrantska združenja.

Kardinal-legat je po končanih privatnih avdiencah točno ob 5 začel s svečano recepcijo. Navzočno je bilo vse njegovo spremstvo in tudi škof dr. Gregorij Rožman, ki je spremljal kardinala. Kardinal-legat je vsakemu prijazno segel v roko in imel za vsakega prijazno besedo. Pri tej priliki je izročil legatu predsednik »Branibora« minister n. r. dr. Fran Novak posebno, v francoskem in slovenskem jeziku sestavljeno spomenico za sv. očeta Pija XI., da se zavzame po svojih najboljših močeh za naš narod in mu skuša doseči vse tiste pravice, ki mu po božjem in človeškem zakonu gredo. Za njim je govoril tudi predsednik Akademске zveze jurist Matej Poštuvan in obljubil, da se bodo slovenski visokošolci kot so se do sedaj, v bodoče okrepjeni po kongresu še bolj borili za zmago katoliških načel. Za dr. Tomažem Klinarjem, ki je govoril v imenu vseh verskih in versko-kulturnih društev, se je škof dr. Gregorij Rožman zahvalil v imenu Eminence kardinala-legata vsem, ki so kakorkoli delali za kongres. Po recepciji se je dal kardinal z vsemi slikati. Posebno prisrčna je bila avdienca, ki je kardinal-legat sprejel v njej člane glavnega kongresnega odbora. S toplo besedo je poudaril, da povsem razumeva, s kolikim trudom in s kakšnimi žrtvami so zmogli vse ogromno delo, ki so ga zahtevale priprave za kongres in njegova izvedba. Posebno pohvalno se je izrazil o vnanjem sijaju, ki je spremljal kongres in pohvalil vzorno disciplino in odlično točnost, s katero so se izvedle vse prireditve.

Zvečer pa se je odpeljal s svojo suito v bansko palačo, kjer je ban gostom priredil svečan rout. Na tej intimni svečani poslovilni večerji so se zbrali ob legatu in njegovem spremstvu vsi jugoslovanski škofje, vsi najvišji cerkveni in svetni zastopniki oblastev, ustanov in institucij ter člani glavnega pripravljalnega odbora. Odtod pa je šel legat s spremstvom v Union, kjer so vsi prisostvovali koncertu Ciril-Methodijskega zbora iz Zagreba.

Pozne večerne ure niso vzele kardinalu veselega razpoloženja. Venomer je pravil o vtisih, ki jih je dobil na Brezjah, pri avdiencah, na banovini in nazadnje na koncertu, ki ga je z zanimanjem sledil.

Zadnji dopoldan svojega bivanja med nami je kardinal porabil, da je obiskal svoje redovne sobrate na Rakovniku.

Pred svojim odhodom iz Ljubljane je dal kardinal-legat za časopisje kratko, pa bogato izjavo, v kateri je izrazil svoje iznenadenje in veselje nad

lepo uspelim kongresom. Zahvalil se je v njej vsem prirediteljem in udeležencem, posebej je pohvalil gostoljubnost in nežno skrbljivost svojih gostiteljev, ki je bil deležen ves čas svojega bivanja med nami.

Najtoplejši in najprisrčnejši so pa bili trenutki tik pred slovesom kardinala -legata in njegovih iz Križank. Toliko so nam še vedeli in hoteli povedati in izvedeti, pa čas se je približal in z njim ločitev. Sledili so obiski po sobah in poslavljanje od vseh po vrsti, do sester v kuhinji, katere je kardinal tudi sprejel v posebni avdienci in se jim še osebno zahvalil za požrtvovalno skrb, ki so jo imele v prelepih dnevih z njim in z vsem spremstvom.

Vsa redovna družina se je zbrala v gornji veliki hišni dvorani in kardinal-legat se je dal še enkrat v intimnem krogu slikati, nato pa se je vsem za vse zahvalil. Hišni predstojnik prior Valerian Učak ga je toplo kakor pri prihodu pozdravil in govoril s težkim srcem v imenu vseh kardinalu-legatu in vsem njegovim te-le prisrčne besede v slovo in poslednji pozdrav:

Eminenca! Prečastiti gospodje!

Dolgo in težko pričakovani dnevi so kakor vse, kar je prijetno, hitro minili. Komaj ste Eminenca prišli pod našo streho, pa Vam moram že spregovoriti besedo v slovo.

Globoko ganjenega srca se zahvalim za čast, ki je bila naši hiši došla po bivanju Vaše Eminence v naši sredi. Občudovanje je vzbujala Vaša očetovsko prisrčna dobrota in skromnost, tako da smemo trdno pričakovati, da nam oprostite vse pomankljivosti, katerih ste bili deležni. Kakor vsa naša draga domovina bo tudi naša hiša skušala hraniti sadove kongresa in Vaše tukajšnje navzočnosti po namenih sv. očeta. Naša hiša bo storila to tem lažje, ker ostane povezana z nepozabljivimi spomini na Vašo vzvišeno osebo. Vsemogočni Bog naj dolgo, dolgo ohranja Vašo Eminenco za povišanje in prostost naše matere sv. Cerkve.

Tudi Vam, prečastiti in ljubi gospodje iz spremstva, se lepo zahvalim za vso potrpežljivost, ki ste jo morali imeti z našimi pomanjkljivostmi, kar prijatelji smo si v teh dneh postali, Bog Vam plačaj Vašo ljubezen in naklonjenost. Imam prisrčno prošnjo do Vas, ki se boste vrnili v večno mesto. O prvi priliki, ki Vam bo dana, prosim, da v mojem imenu poljubite v znak ljubezni in zvestobe kamen na grobu sv. apostolov.

Angel Gospodov bodi z Vami na potu, da se v miru in veselju vrnete vsak na svoj dom.

Vsem zadnji prisrčni z Bogom! Eminenca, meni pa dovolite, da pred Vami pokleknem ter Vas prosim za blagoslov po Vaši roki zase, za vso hišo in vso redovno provincijo v naši kraljevini.

Kardinal-legat je vso redovno družino blagoslovil, se še enkrat prisrčno poslovil, nato pa je zginil skozi porto in utonil v navdušeni množici, ki ga je obsipala s cvetjem in ga spremlja tako navdušeno, kot ga je navdušena sprejela.

Kmalu nato se je poslovil od našega mesta in med navdušenjem slovenskih katoličanov odšel proti Mariboru in dalje preko državne meje v svojo domovino. Mi samo prosimo Boga, da bi spomin na velike dogodke in vesele dni nikoli ne zatemnel v naših srcih, kajti to so bili lepi in svetli trenutki v naši zgodovini.

2. Zastopniki in udeleženci na kongresu

Pri nobeni verski prireditvi v Slovincih se še ni sešlo toliko odličnih zastopnikov, kakor na II. splošnem evharističnem kongresu v Ljubljani in nobena prireditev v državi še ni zbrala toliko udeležencev kot prav ta kongres.

Zastopniki

Največji sijaj je dal kongresu poseben papežev legat, ki je v osebi kardinala dr. Avgusta Hlonda, škofa gnezno-poznanjskega in primasa Poljske prišel na kongres z velikim častnim spremstvom.

Nj. Vel. kralja Petra II. in visoko kraljevo namestništvo je zastopal divizijski general Peter Nedeljković.

Radi zastopstva kraljevske vlade je prvotno došlo sporočilo min. predsednika z dne 25. junija, v katerem se je za povabilo na kongres zahvalil in želel kongresu uspeh. Veselo pa je iznenadila kongresni odbor 27. junija brzojavka notranjega ministra dr. Antona Korošca, v kateri je sporočil, da bosta kraljevsko vlado zastopala na kongresu on in minister trgovine in industrije dr. Milan Vrbanić.

Na kongresu sta se dala zastopati posebej še ministrski predsednik dr. Milan Stojadinović kot zunanji minister po min. svetniku dr. Milivoju Gjordjeviću ter pravosodni minister po načelniku katoliškega oddelka dr. Avguštinu Čičić.

Kongresnih svečanosti se je udeležil apostolski nuncij za našo državo Hermenegild Pellegrinetti. Na kongres so došli vsi jugoslovanski nadškofje

in škofje, razen kotorskega, senjskega in banjaluškega ter pomožnega škofa Salis-Seewisa, ki so bili zadržani v svojih rezidencah deloma radi nujnih poslov, deloma radi bolezni; senjskega škofa dr. Viktorja Buriča je zastopal kapitularni vikar Ivan Vidas, banjaluškega škofa Josipa Garića generalni vikar Božo Ivaniš, kotorskega škofa Franca Uccellinija generalni provikar Ivan Stjepčević.

V zastopstvu predsednika odbora za mednarodne evharistične kongrese škofa Heylena iz Namurja se je udeležil kongresa general asumpcionistov p. Gervais Quénard.

Na kongres je poslal svojega zastopnika tudi general jezuitov iz Rima v osebi svojega asistenta p. Antona Prešerna. Istočasno je sporočil, da bodo člani njegovega reda za čim večji uspeh kongresa darovali kongresne dni 300 maš.

Kongresa so se udeležili tudi vsi krajevni vrhovni funkcionarji krajevnih oblastev, zavodov in institucij; prisostvovali so glavnim kongresnim prireditvam: ban dravske banovine, komandant dravske divizijske oblasti, rektor univerze in dekani posameznih fakultet, konzuli: češki, italijanski, francoski, avstrijski, portugalski, belgijski, španski, rumunski in danski, zastopnik poljskega poslanika iz Beograda, pomočnik bana in načelniki oddelkov banske uprave, mestni predsednik in večje število članov mestnega sveta, predsednik apelacijskega sodišča, zastopnik višjega državnega tožilstva, predsednik okrožnega sodišča, zastopnik državnega tožilstva, finančni direktor, zastopnik državnega pravobranilstva, direktorji železniške direkcije, pošte in telegrafa, poštne hranilnice, vsi direktorji ljubljanskih srednjih šol, predsedniki oz. zastopniki trgovske, advokatske, notarske, delavske in zdravniške zbornice, upravnik policije, komandant mesta, močno zastopstvo častniškega zbora, komandant žandarmerije, sreski načelnik za Ljubljano-okolico, zastopniki direkcije šum, rudarskega glavarstva, urada za pospeševanje obrti, osrednjega urada za žensko obrt. Med odlične zastopnike so se uvrstili tudi posamezni narodni poslanci in člani senata.

Udeleženci in zastopniki iz inozemstva

Kongres je bil namenjen le za katoličane iz kraljevine Jugoslavije. Zato kongresni odbor uradoma ni vabil na kongres niti posameznikov, niti skupin iz drugih držav. Kljub temu se je pa naši proslavi pridružilo lepo število vernikov iz drugih držav. Med kongresnimi udeleženci iz inozemstva moramo pred vsem naštetih številne skupine naših izseljencev iz Ame-

rike ter zapadnoevropskih držav, Nemčije, Holandske, Belgije in Francije. Njim so se pridružile manjše skupine njihovih znancev, tamkajšnjih državljanov.

Med samostojnimi skupinami moramo posebej navesti večje zastopstvo iz Poljske, dalje se je udeležila kongresa večja skupina Nemcev in nekaj Francozov.

Češki katoličani so se že dolgo pred kongresom zanimali zanj radi udeležbe. Ker so pa praznovali prav tiste dni v Pragi svoj prvi vsedrjavni katoliški shod, se v večjem številu niso mogli udeležiti našega slavlja. Poslali pa so kongresnemu odboru sledeče krasno pismo:

Dragim bratom in sestram v kraljevini Jugoslaviji, proslavljajočim evharističnega Kristusa v Ljubljani, mir in pozdrav v Gospodu sporočajo bratje in sestre v Kristusu iz Čehoslovaške, ki pravkar na svojem prvem vsedrjavnem katoliškem shodu v Pragi izkazujejo češčenje Kristusu križanemu.

Dovolite, dragi bratje in sestre v Kristusu, da Vam sporočimo svojo veliko radost nad tem, da v istem času prirejamo svoje shode in v istem času proslavljamo ob udeležbi posebnega poslanika svetega očeta Pija XI. Kristusa, Kralja ljudskih src.

Bodite iskreno pozdravljeni! Pozdravljeni pred vsem Vi, bratje škofje, ki Vas je Sveti Duh izbral, da vodite Cerkev božjo v Jugoslaviji! Pozdravljeni vsi zvesti služabniki oltarja, pozdrav pa tudi vsemu jugoslovanskemu katoliškemu ljudstvu!

Molimo za Vas, da bi prinesel Vaš slavni evharistični kongres katoličanom v Jugoslaviji milost, mir in blagoslov Gospoda in Odrešenika našega Jezusa Kristusa in Vas prosimo, da bi se v ta namen spominjali v svojih molitvah nas, katoličanov v Čehoslovaški, zbranih ta čas na katoliškem shodu v Pragi.

DR. LEOPOLD PREČAN, l. r.

nadškof in metropolit olomuški, predsednik škofovskih konferenc republike Češkoslovaške.

Tudi od drugod je prejel kongresni odbor veliko pozdravov in čestitk. Naj navedemo te-le:

Rim — Navdušeno pozdravljamo kongres in mu želimo obilo blagoslova od evharističnega Odrešenika za našo domovino. — Zavod svetega Jeronima.

Zagreb — Naj blagoslov božji spremlja delo kongresa. Kristusu Kralju slava in čast vekomaj! — Živković, dekan bogoslovnega vseučilišča.

ARGENTINA — Buenos Aires — Na južni zemeljski polobli živeči katoliški slovenski izseljenci se navdušeno pridružujemo drugemu jugoslovanskemu narodnemu evharističnemu kongresu v Ljubljani, želimo mu polnega uspeha, sarme kongresne dni pa bomo v duhu z vami združeni slovesno praznovali tudi mi. — Josip Kastelic, izseljenski duhovnik.

ČILE — Magallanes — Naša močna jugoslovanska kolonija v Magallanes (Chile) se bo 28., 29. in 30. junija skupaj z vami kar najbolj slovesno poklonila našemu evharističnemu Kralju Kristusu! Živel Kristus Kralj! Pozdravljena domovina! — Salezijanec Martin Maroša.

Pozdrav Slovencev v Clevelandu — Pozdravljeni! Hozana! Pozdravljeni, zborovalci II. evharističnega kongresa! Pozdravljeni visoki cerkveni dostojanstveniki: nadšofje in škofje, častita duhovščina! Pozdravljeni vsi visoki državni uradniki in pozdravljeni vsi bratje in sestre Jugoslovani! Pozdravljeni vsi, ki se zbirate v teh velikih dneh, ki so posvečeni večnemu Kralju, Jezusu Kristusu v presveti Evharistiji. Pozdravljeni! Tako vam kličemo Slovenci, Jugoslovani iz naše metropole v Clevelandu, zbrani pri delu za postavitve spomenika našemu velikemu rojaku, v svetosti umrlemu škofu Ireneju Frideriku Baragu v »Jugoslovanskem kulturnem vrtu«, Narodnem parku v Clevelandu.

Zelo radi bi bili osebno navzočni z Vami, a je nemogoče. Veliki ocean nas loči. Toda v duhu smo z Vami ter se z Vami radujemo. Tem potom pa pooblaščamo našega rojaka Rev. John J. Omana, župnika župnije sv. Lovrenca iz Clevelanda, ter naročamo in prosimo, da zastopa tamkaj zgoraj označeno organizacijo »Jugoslovanskega kulturnega vrta« za postavitve spomenika škofu Baragu.

Zato, bratje in sestre, sprejmite naše prisrčne pozdrave in Vam želimo obilo uspeha ob zborovanju evharističnega kongresa. Naj Vas blagoslovi Kristus in Devica Marija, varuhinja našega naroda, Kraljica z Brezij! — »Jugoslovanski kulturni vrt« in »Baragov spomenik«.

Udeleženci iz Jugoslavije

Jugoslovanski katoličani so se zbrali na kongresu prav iz vseh krajev države. Gotovo ni večje katoliške župnije v državi, ki ne bi bila poslala vsaj katerega udeleženca na naše evharistično slavje. Največ je bilo seveda vernikov iz ljubljanske škofije in med temi so bili najmočneje zastopani ljubljanska okolica, Gorenjska in kamniški okraj. Bile so župnije, iz katerih je le malo faranov, ki se ne bi udeležili vsaj te ali druge kongresne prire-

ditve. Ponosno to zatrjujejo poročila, ki smo jih zbrali iz posameznih župnij v obeh slovenskih škofijah; kar veselje je prebirati visoke številke o udeležbi iz nekaterih krajev. Iz neke župnije, ki šteje 2.350 duš, se le 15 odraslih faranov ni udeležilo kongresa. Zopet iz druge župnije pravi poročilo, da so se mladinske prireditve na Stadionu udeležili prav vsi šolski otroci, ki so že bili pri prvem obhajilu. Vso okolico kongresnega mesta in tudi oddaljenejše kraje je zajelo neko sveto navdušenje. Prišli so v naše vasi prvi glasovi o mladinski prireditvi, o nočni procesiji, in ljudje so zapustili domove, pustili v vasi nekaj čuvajev in skrbnikov za živino ter hiteli proti Ljubljani. Tudi Dolenjska in Zasavje in celo Bela Krajina in oddaljeni kraji s Kočevskega so bili jako številno zastopani. Da, lahko bi rekli, vsa ljubljanska škofija se je zbrala na tem veličastnem shodu v čast sv. Rešnjemu Telesu.

Veliko je prišlo na kongres tudi Lavantincev. Posebni pripravljalni odbor v Mariboru jih je posebej organiziral in so došli zvečine s posebnimi vlaki že na predvečer prireditev. Lavantinci tako radi romajo k Mariji Pomagaj na Brezje. Ko so zvedeli, da bo tudi njihova Mati in Pomočnica na kongresu, so se podali tudi sami na romarsko pot v kongresno Ljubljano. Posamezne skupine so se prav krepko odražale pri posameznih prireditvah v značilnih nošah. V procesiji so krepko peli svoje nabožne pesmi. Pozornost je zbujala skupina iz gornjesavinjske doline v svojih narodnih nošah, ki smo jih prvič videli, ker so jih šele pred kratkim odkrili v graškem muzeju. Udeleženci so se zbrali iz vseh krajev obširne škofije. Prišli so Savinjčani, krepki Pohorci, romarji iz Haloz in Slovenskih goric, številni so bili verniki z Murskega in Dravskega polja; tudi konjiški in brežiški okraj je bil krepko zastopan.

V sorazmerno zelo velikem številu so prišli na kongres Prekmurci, ki so prav tako došli s posebnim vlakom pod vodstvom svojih narodnih in verskih voditeljev. Ta skupina iz najbolj vzhodnih slovenskih krajev je vedno nastopala kot celota. Že ob prihodu so se v procesiji razvrstili za svojo godbo in odkorakali v cerkev Srca Jezusovega, zahvalit se za srečno potovanje. Udeleženci kongresa so prav z zanimanjem poslušali njihovo svojsko petje pri kongresnih procesijah in pri njihovih pobožnostih.

Na kongresu so se zbrale močne skupine nemških katoličanov iz Vojvodine, pri njihovih pobožnostih v Križankah so se jim pridružili verniki s Kočevskega. Našega nepozabnega slavlja se je udeležilo tudi kakih 500 Madžarov, pred vsem iz Bačke. Svoje pobožnosti so imeli v krasni kapeli Zavetišča sv. Jožefa.

Pa tudi iz drugih krajev in škofij so došli katoličani na naš kongres. Nekateri primeri žrtev in premagovanja, ki je bilo potrebno, da so prišli revni romarji kje iz južne Srbije ali Dalmacije ali iz drugih oddaljenih krajev v Slovenijo, so naravnost ganljivi. Tako sta se pri nekem zdravniku, ki je imel kongresno službo, zglasili dve postarni ženici iz Vojvodine radi okrepčila. Povedali sta, da sta peš prišli v Ljubljano ter da sta za pot rabili tri tedne. Na vprašanje, kaj ju je napotilo na tako daljno pot, sta odvrnili: »Majka božja z Brezij«.

Kaj pa Hrvati?

Ako se spomnimo, s kakim navdušenjem in v kako izredno velikem številu smo se Slovenci udeležili I. občega kongresa za Jugoslavijo v letu 1930. v Zagrebu ter v kako lepi vzajemnosti so sodelovali Hrvati in Slovenci na mednarodnih kongresih, zlasti v Dublinu na Irskem (1932),¹ je jasno, da smo z gotovostjo pričakovali, da se bodo Hrvati udeležili kongresa v primerno velikem številu.

Sprva je bilo zanimanje za kongres po vseh hrvatskih krajih naravnost veliko. To so ugotavljali tudi zastopniki posameznih škofij na plenarni seji odbora za vsedržavne kongrese dne 9. februarja v Zagrebu, kjer so se obravnavale podrobnosti radi kongresa v Ljubljani. Posebej se je pod točko 2) zapisnika ugotovilo, da je pomemben ta kongres radi tega, ker naj pred vsem svetom izpriča solidarnost vseh katoličanov v Jugoslaviji ter naj to solidarnost še bolj utrdi in razširi.

Zgodilo pa se je, česar ne bi nikdar pričakovali. Dne 5. maja so se v Jugoslaviji vršile državnozborske volitve. Hrvati so se v velikem številu odločili za svojega vodjo dr. Vladka Mačka, Slovenci so se pa po navodilu svojega voditelja dr. Antona Korošca volitev zdržali. Neenotnost v politični smeri pa je dala nekaterim politično eksponiranim hrvatskim inteligentom povod, da so začeli sejati med narodom mržnjo proti Slovincem ter propagirati bojkot evharističnega kongresa v Ljubljani. Vsakega, ki bi se kongresa udeležil, so proglasili za nasprotnika hrvatske narodne stvari in za rušilca

¹ O tem kongresu piše dr. Andrić (Hrvati u Irskoj): »To je bil mednarodni kongres, na katerem so Hrvati sodelovali s Slovenci kot posebna organizirana sekcija s svojimi lastnimi sestanki, predavanji in pobožnostmi.« In še značilneje: »Noben katoliški narod ne sme biti ravnodušen, ko ves katoliški svet slavi presveto Evharistijo kot vir Zveličarjeve ljubezni do vsega človeštva. Posebno ne smemo ostati ravnodušni mi Hrvati, ki smo skozi stoletja bili najzvestejši Zveličarju in njegovi Cerkvi.« (Str. 8).

enotne hrvatske fronte. Ta zmeda pojmov in silna kratkovidnost nam je naravnost nerazumljiva. Saj evharistični kongresi so po svojem namenu in svoji naravi izključno verska slovesnost, ki ji je vsaka politika tuja. Vsem je znano, da pušča Cerkev katoličanom v zgolj političnih vprašanjih veliko svobodo. Vsak naj pač deluje v politiki tako, kakor misli, da je za skupni blagor najbolj koristno. Glavna stvar je, da se politik kot tak ne pregreši zoper krščanska načela, v ostalem pa je svoboden. Politične zadeve so zadeve tega sveta, Kristusovo kraljestvo pa ni od tega sveta.

Radi tega moramo katoličani, ko stopimo v svetišče, da počastimo evharističnega Kralja, pustiti izven svetišča svoja vsakdanja politična, gospodarska in druga vprašanja, kaj še le spore. Kajti nad vsemi temi vprašanji stoji vera s svojo večnostno, nadzemesko vsebino; nad nami vsemi kraljuje Kristus, ki je knez miru in ki smo v njem vsi združeni kot udje v enem telesu, on pa je naša glava. Pred tabernakljem se moramo spomniti besed Pavlovih: »Mir Kristusov naj kraljuje v vaših srcih, h kateremu ste bili tudi poklicani v enem telesu« (Kol 3, 15). Evharistična skrivnost združuje vse narode v enem duhu in enem mišljenju (1 Kor 10, 3). In prav ta združitev pomeni za mir med narodi neprecenljivo vrednoto.

Umevno je, da v tako velikem organizmu, kakor je država, obstajajo med skupinami državljanov razlike po jeziku, kulturi in šegah, vendar tvorijo vsi eno celoto. Vsi, kar je med njimi vernih kristjanov, pohite pred zlato monštranco, da pokleknejo pred evharističnega Kralja in mu poklonijo svojo ljubezen. Ta javna veroizpoved pomeni blagoslov za ves narod, za svo državo.

Zadržanje Hrvatov do evharističnega kongresa v Ljubljani je bila edina grenka kaplja v prekipevajoči čaši veselja in sreče pri pripravah na kongres in ob kongresu samem.¹

¹ »Vrhbosna«, glasilo duhovščine sarajevske nadškofije, je glede udeležbe Hrvatov na kongresu v štev. 7 in 8 l. 1935 prinesla med drugim to-le nelogično in nesmiselno opravičilo: »Šteta je, da je pristajanje mnogih Slovenaca uz Jeftića na izborima od 5. svibnja — bilo glasanjem zanj, bilo apstinencijom — stvorilo kod katolika hrvatskih krajeva uvjerenje, da su Slovencima politički i lokalni njihovi interesi preči od vjerske solidarnosti s ostalom katoličkom braćom i da prema tome ne zaslužuju, da se s njima vjerski nastupa, kad im vjera nije prva i glavna stvar i kad politiku pretpostavljaju vjeri.« Na te neosnovane in nelogične trditve je odgovoril dr. A. J. v Vzemnost 1935, št. 11, kjer ugotavlja: »Komur je vera v resnici »prva in glavna stvar«, bo sodeloval, vztrajal in gradil v skupnem delu na verskem in versko-kulturnem polju, pa naj so razlike v politiki še tako neprijetne.« — Na neosnovane trditve navedenega lista je kongresni odbor odgovoril s spomenico na pred-

Kljub temu pa se je kongresa udeležila dokaj močna skupina Hrvatov, ki so imeli svoje pobožnosti v cerkvi sv. Jožefa. Po naravi in obsegu prireditve ter po pripravah nanjo bi bili pač smeli pričakovati vsaj desetkrat številnejšo udeležbo hrvatskih katoličanov na našem kongresu. Iz najbližje, to je zagrebske nadškofije je prišlo okrog 500 vernikov; iz Djakova 150, iz senjske škofije 100, iz križevske (grškokatoliškega obreda) 50, iz splitske 150, iz šibeniške 200, iz škofij Hvar, Dubrovnik in Kotor skupno okrog 100, iz treh bosanskih škofij okroglo 200, iz subotiške škofije 50 Hrvatov in 500 Madjarov in Nemcev. Iz tega vidimo, da je bila udeležba iz oddaljenih dalmatinskih hrvatskih škofij zelo častna in to navzlic žrtvam, ki ga je romarjem naložila dolga pot in gospodarska stiska v tamkajšnjih krajih.

Posebne omembe je vredna tudi udeležba »križarjev«, ki so prišli iz najrazličnejših krajev Hrvatske pod vodstvom svojega generalnega duhovnika velikega križarskega bratstva msgr. dr. Milana Beluhana in dona Ante Radiča, znanega zaslužnega organizatorja križarskega gibanja ter slednjič Jeronima Maline iz Zagreba. Križarji so prišli predvsem iz sledečih okrajev: Zagreb, Okučani (od koder so križarice prišle v narodnih nošah), Osijek, Šibenik, Dubrovnik (istotako v pestrih narodnih nošah) in iz Sarajeva. Povsod so križarji vzbudili veliko pozornost.

Nadalje je Hrvatska poslala na ljubljanski kongres izdatno število mož in žena, fantov in deklet iz znanega društva Katoliške akcije »Domagoj«, ki se z velikim plamenom širi po hrvatskih krajih.

Tudi Hrvatski katoliški seniorat in Hrvatsko katoliško akademsko društvo »Domagoj« sta poslala manjša zastopstva, ki sta se pa v Ljubljani mogla prepričati ob ljubeznivem in toplem sprejemu ter ob pozornosti, ki so jo jim posvečali kongresisti, kako bi bil evharistični kongres za Jugoslavijo še z mnogo večjim navdušenjem pozdravil strnjene vrste bratskega hrvatskega katoliškega starešinstva in hrvatskih katoliških akademikov, če bi se bile pojavile v javnih pohodih in na Stadionu.

Katoliška Hrvatska je poslala tudi zelo pestro izbero svojih katoliških duševnih in kulturnih delavcev, ki so bili v veliko čast kongresu.

Skoro vsi hrvatski listi pa so kljub prej navedenim dejstvom poročali objektivno o kongresu in ga označili kot sekularno versko prireditev v naši

sednika škofovskih konferenc v Zagrebu nadškofa dr. Antona Bauerja, kjer je poudaril, da so volitve čisto politična zadeva, ki nima s kongresom prav nobene zveze; pri vsem svojem delu, posebno pa še ob času volitev, je odbor naravnost skrupulozno pazil, da ne bi storil koraka, ki bi bil v kakršnikoli zvezi s politikom.

državi. Dr. Nikola Kolarek je v preglednem in lepem članku (Velebno evharistijsko slavlje u Ljubljani)¹ krasno opisal vse kongresne prireditve in dokaj krepko poudaril pomen kongresa za razvoj verskega življenja v Jugoslaviji. Svoja izvajanja zaključuje: »Evharistijski kongres u Ljubljani je bio veličanstveni triumf evharistijskog Spasitelja. Impozantnom veličinom, uzornim redom, savršenom organizacijom, iskrenom odanošću prema legatu sv. oca spada medju najvažnije katoličke priredbe po svijetu u ovoj godini . . .«

3. Naši izseljenci na kongresu

Res sicer, da je bil kongres slavje katoličanov vse Jugoslavije, toda, ker se je vršil v Ljubljani, v srcu Slovenije, je bil pred vsem velika zadeva Slovencev. Ob tej priliki naj bi se zbral ves narod, prav ves naj po svojih zastopnikih prihiti k svojemu evharističnemu Kralju in mu dá dokaze svoje tisočletne zvestobe in ljubezni, pa tudi dokaze svoje srčne hvaležnosti za njegovo tisočletno zmagovito vlado in vodstvo slovenskih duš in src skozi toliko viharjev in bojov, skozi toliko silno težkih in grenkih ne dni, ne let, ampak stoletij.

Zato je bilo že takoj ob začetku priprav sklenjeno, da se povabijo na kongres tudi naši izseljenci iz vseh dežel in delov sveta. V ta namen je pripravljalni odbor razposlal vsem inozemskim slovenskim časopisom poleg splošnega poziva jugoslovanskega episkopata na evharistični kongres še posebno povabilo, v katerem je izrazil prošnjo in željo vse katoliške domovine, da bi mogli na tem slavju pozdraviti čim več bratov in sester, ki jih je borba za kruh vrgla v tujino. Prav tako je odbor naglasil, da je za popoln uspeh kongresa nujno potreba obilnih molitev in čim globlje notranje priprave, da bo milost Gospodova našla odprta srca in pripravljene duše pri vseh udeležencih kongresa.

To povabilo so objavili tudi vsi katoliški slovenski listi, ki izhajajo v severni in južni Ameriki, za zapadne evropske države pa »Rafael«. Vsi listi so povabilo tudi pojasnili in poagitali za čim večjo udeležbo. Posebno živahno agitacijo so razvila katoliška društva naših izseljencev v Nemčiji, na Holandskem, v Belgiji in Franciji. Slovenski izseljenski duhovniki po teh deželah so takoj sestavili poseben odbor, ki je vodil vse priprave za udeležbo na kongresu, tako med našimi izseljenci, kakor tudi med katoličani

¹ Katolički list 1935, 333.

narodov, med katerimi žive. Pod predsedstvom Draga Oberžana, slovenskega izseljenskega duhovnika na Holandskem, je to delo rodilo zares kar lep uspeh. Kljub zelo težkim gospodarskim razmeram in kljub veliki brezposelnosti se je priglasilo 700 udeležencev, to je nekako 600 Slovencev ter 100 drugih. Zato so se organizatorji odločili, da pojdejo na kongres s posebnim vlakom, ki bi prišel v Ljubljano 28. junija zvečer.

Ker je bil odziv naših izseljencev iz vseh delov sveta tako nepričakovano lep, se je Družba sv. Rafaela odločila, da skliče za 1. julij, to je za dan po kongresu, *prvi vseslovenski izseljenski kongres*. Na ta način bi se izrabila ugodna prilika tudi za gmotne in kulturne koristi izseljencev, obenem pa bi ta kongres privabil še več udeležencev iz raznih držav v Ljubljano. Vsem slovenskim časopisom širom sveta je Družba razposlala v natis poziv, ki so ga vsi objavili in kongres svojim čitateljem toplo priporočili.

Misel na oba kongresa je prevevala vse naše izseljensko časopisje skozi vse pripravljalne mesece. Iz naslova izseljenskega kongresa so se za izseljence izposlovale tudi večje vozne in druge olajšave in ugodnosti kot bi se mogle doseči samo za udeležbo na evharističnem kongresu. Tudi to je število udeležencev povečalo.

Iz severne Amerike se je prvotno priglasilo precejšnje število udeležencev. Toda prav tedaj so nastali novi zapletljaji v notranji gospodarski politiki Združenih držav s padcem tako zvane NIRA. Izseljenci so se zbal nove, še večje brezposelnosti in še težjih gospodarskih razmer. Agitacijo za udeležbo na evharističnem kongresu so vodili lastniki slovenskih potovalnih pisarn v New Yorku Leo Zakrajšek s sodelovanjem slovenskega župnika v Chicagu p. Aleksandra Urankarja, v Clevelandu Avgust Kolander s sodelovanjem slovenskega župnika župnije sv. Lovrenca v Clevelandu Ivana Omana.

Iz južne Amerike rojakom ni bilo mogoče priti tako daleč, zlasti ne v gospodarsko tako težkih časih, kakor jih trenutno tam preživljajo. V Buenos Airesu so lansko leto itak imeli svetovni evharistični kongres, pri katerem so naši slovenski izseljenci skupno s hrvatskimi pod vodstvom svojega duhovnega pastirja Josipa Kastelica in Hrvata p. Ruskoviča krepko sodelovali in tako pripomogli svojemu narodu in naši jugoslovanski državi do častnega priznanja v mednarodnih krogih.

Kljub temu pa je Jožef Kastelic, izseljenski duhovnik v Buenos Airesu v Argentini v svojem tedniku »Duhovno življenje« razvil živahno agitacijo za evharistični kongres med našimi rojaki po južni Ameriki. Ako že ne morejo na kongres v resnici, naj se ga udeležijo vsaj duhovno s svojimi željami in hrepenenjem po domu, pred vsem pa v obnovitvi ljubezni in zvestobe do

evharističnega Kralja. V dnevih kongresa so imeli zato v Buenos Airesu posebne slovesnosti, da so v duhu združeni z nami proslavljali velike dneve, posvečene Kristusu v sv. Rešnjem Telesu.

Iz Egipta, kjer imamo veliko izseljencev, tudi ni bilo pričakovati nikogar, ker so naši tamkajšnji rojaki zvečine italijanski državljani.

Po vsem svetu, bodisi po zapadnih evropskih državah, bodisi po neizmernih prerijah Kanade, po vseh stoterih slovenskih naselbinah Združenih držav ameriških ali pa po deželah južne Amerike, bodisi v Egiptu in na Zelandiji ter v Avstraliji, kakor tudi naši slovenski misijonarji po vzhodnih pokrajinah Azije, na Kitajskem in v Indiji, prav vsi Slovenci pa so se krepko in navdušeno združili z narodom doma v goreči molitvi za uspeh tega velikega, morda največjega dogodka v naši zgodovini. In ko je doma ves narod kot eno srce in ena duša slavil svojega evharističnega Kralja, ga častil, molil in proslavljal, je stotisoče naših bratov in sester, »ki jih ni bilo tukaj«, širom sveta v duhu sledilo vse slovesnosti in se od daleč prav tako klanjalo presveti božji hostiji na Stadionu. Da, stotisočem slovenskih vernih src doma se je tiste srečne, velike dni pridružilo tudi stotisoč slovenskih src po širnem svetu ter so se vsi edini, vsi složni vrgli v objem evharističnega Kristusa.

Izseljenci prihajajo

Prva skupina udeležencev iz severne Amerike je prišla v Ljubljano dne 15. junija. V Ljubljani so bili radostno in svečano sprejeti. Veselje je bilo tem večje zlasti zato, ker so bili to prvi udeleženci evharističnega kongresa in je z njihovim prihodom zavladovalo v vsem našem narodu, zlasti pa še v Ljubljani, pravo kongresno razpoloženje in pričakovanje velikih dni, posvečenih evharističnemu Kralju.

Na glavnem kolodvoru se je zbrala velika množica prebivalstva, posebno so bili v velikem številu udeleženi stari »Amerikanci«, to se pravi ljudje, ki so bili nekoč v Ameriki, pa sedaj žive v domovini. Ko je ob 8.50 privozil brzovlak s slovenskimi Američani, je občinstvo na kolodvoru pričelo živahno vzklikati in pozdravljati došle ameriške Slovence, ki so prav tako radostno odgovarjali. Godba »Zarja« je došlecem zaigrala v pozdrav ameriško himno. Ko so Američani izstopili, ni bilo pozdravov in objemov ne konca ne kraja. V imenu banske uprave jih je pozdravil izseljenski komisar Fink, za Družbo sv. Rafaela župnik p. Kazimir Zakrajšek, v imenu mestne občine dr. Franta Miss.

Napisi hrvatskih škofij v glavnem sprevodu

Katoličani iz Srbije v glavnem sprevodu

Glavna procesija: Katoličani iz Dubrovnika v svoji slikoviti narodni noši z zastavo Križarskega bratstva

Zastopniki slovenskih rudarskih društev sv. Barbare iz Holandske, Francije in Nemčije v sprevodu

Solze so vsem navzočnim stopile v oči, ko je preprosto, toda iskreno spregovorila gospa Mary Marinko iz Clevelanda, doma iz Domžal: »Pozdravljeni, rodni bratje in sestre, na domačem domu! O, s kako radostjo smo se podali na pot, kako smo hrepeneli, da vidimo očeta in mater, kako želeli, da smo zopet v objemu domovine! Bodite pozdravljeni, hvala vam za lep sprejem!«

Ta skupina se je pripeljala v domovino s trenutno najhitrejšo in najlepšo ladjo sveta »Normandie«, ki je last družbe French Line.

Druga skupina kongresnih udeležencev je došla prav tako iz severne Amerike, in sicer 25. junija. Tudi te je Ljubljana in vsa domovina pričakovala z veliko radostjo in navdušenjem. Na kolodvoru jim je bil prirejen prisrčen sprejem. Ob 8.45 se je zbralo zelo številno občinstvo. Godba »Zarja« je ob prihodu Američanov zaigrala radostno koračnico. Med navdušenim pozdravljanjem so naši dragi Američani izstopili. V tej skupini je bilo 37 potnikov, med temi je bilo 15 Hrvatov; 22 Slovencev je izstopilo na ljubljanskem kolodvoru. Ti ameriški Slovenci in Hrvati so prišli čez morje z ladjo »Champlain«, ki je last francoske družbe »Transatlantique«.

Po prvih osebnih pozdravih na kolodvoru je nato uradno pozdravil v imenu bana in državnih oblasti došle izseljence ravnatelj izseljenskega urada Fink. V imenu mestne občine je pozdravil goste zastopnik župana dr. Franta Miss. Za njim je pozdravil goste predsednik pripravlj. odbora za evharistični kongres dr. Stanko Žitko, ki je izrazil veselje domovine, da sprejema verne sinove iz daljne Amerike, ki se bodo skupno z vsem narodom poklonili Evharistiji in bodo deležni skupnega narodnega veselja. Ameriški Slovenci nam morejo biti v marsičem zgled, ker so ostali zvesti svojemu narodu, zvesti pa so ostali tudi katoliški veri, kar ravno dokazuje njihova udeležba na evharističnem kongresu. V imenu Rafaelove družbe je pozdravil ameriške Slovence župnik p. Kazimir Zakrajšek, ki je naglašal, da sprejema domovina svoje rodne sinove tako, kakor jih sprejema mati, obenem pa je povabil vse izseljence na izseljenski kongres, ki bo 1. julija v Ljubljani. V duhovitem govoru je odgovoril edini duhovnik v tej skupini ameriških Slovencev, župnik p. Aleksander Urankar iz Chicaga, ki je poudaril, kako se vsi ameriški Slovenci vesele krasnega sprejema. Ameriški Slovenci se bodo v stari domovini naužili duhovnih dobrot, ki jih jim bo dal evharistični kongres, in pa telesnih, ki jih bo dalo to ljubo sonce, sijoče nad slovensko zemljo. Po tem govoru so se navzočnim zalesketale solze v očeh.

Tretja izseljenska skupina udeležencev evharističnega kongresa je došla prav tako iz severne Amerike, in sicer 27. junija.

To je bila najmanjša skupina ameriških Slovencev in jo je vodil Ivan Oman, slovenski župnik iz Clevelanda. Slovesnega sprejema na kolodvoru ni bilo, pač pa so se zbrali tam zastopniki banske uprave, mesta Ljubljane, Družbe sv. Rafaela in pripravljalnega odbora za evharistični kongres, da so tudi to skupino pozdravili in ji želeli prisrčno »dobrodošlico«.

Četrta in največja skupina je pa prišla že v kongresnih dneh, 28. junija zvečer ob 8. Bil je to posebni vlak, ki je pripeljal na evharistični kongres nekako 600 slovenskih izseljencev iz raznih zapadnoevropskih držav ter okrog 100 Nemcev in Holandcev, ki so jih naši izseljenci pripeljali s seboj, da jim pokažejo svojo domovino. Slovesen sprejem te skupine se je izvršil na izredno prisrčen način na Jesenicah; dobrodošlico je pripravil in organiziral jeseniški župnik svetnik Anton Kastelic. Do solz ganjeni izseljenci so se iskreno zahvaljevali za prisrčne pozdravne nagovore, petje in godbo. — Tudi v Ljubljani je Družba sv. Rafaela pripravljala svečan sprejem, ki se pa ni mogel v redu razviti in izvršiti radi prevelike množice udeležencev, ki so prav tedaj z raznih vlakov vreli na kolodvoru, dalje radi prevelikega števila došlih izseljencev, pa tudi radi presilnega navala občinstva, ki je došlo na kolodvor, da svoje došle brate pozdravi ob prihodu v domovino. Ko je vlak zavozil v kolodvor, ni hotelo biti konca navdušenega in prisrčnega pozdravljanja. Dobrodošlico je izrekel ravnatelj Fink v imenu banske uprave, v imenu kongresnega pripravljalnega odbora jih je pozdravil tajnik Vinko Zor, svoje pozdrave pa so izrekli tudi zastopniki organizacij in ustanov.

Njihovi vodje, izseljenski duhovniki, tako iz Francije msgr. Zupančič, Anton Švelc, Stanko Grims in učitelj J. Jankovič, iz Belgije izseljenski učitelj Sv. Stoviček, iz Holandske Drago Oberžan in p. Teotim Van der Velzen OFM, iz Nemčije svetnik Tensundern so jih v strnjenih vrstah z društvenimi zastavami iz Metza, Aumetza, Merlebacha in Merbecka na čelu spremili v Delavsko zbornico, kjer jim je bila pripravljena skupna večerja. Po končani večerji so jih reditelji porazdelili po določenih stanovanjih.

Izseljenci zborujejo in molijo

Drugi kongresni dan, 29. junija, so imeli izseljenci, ki so došli na kongres iz raznih zapadnoevropskih držav, ob 9 na Rakovniku skupno službo božjo, katero je opravil Drago Oberžan, izseljenski duhovnik iz Holandije. Izseljenci so tu opravili spoved in v velikem številu pristopili k obhajilu. Ker je bil čas prekratek, niso imeli pridige.

Dne 29. junija zvečer so se izseljenci zbrali ob pol sedmih v dvorani Delavske zbornice k skupni večerji in pozdravnemu večeru, ki ga je priredila Družba sv. Rafaela. Izseljenci so došli v polnem številu, pozdravit pa so jih prišli tudi številni odlični gostje in prijatelji.

Prvi jim je spregovoril v pozdrav prevzvišeni škof lavantinski dr. Ivan Tomažič v imenu jugoslovanskega episkopata: »Iskreno dobro došli, katoliški sinovi slovenske zemlje! Pozdravljam vas in ponovno čestitam k namenu, s katerim ste prihiteli v svojo domovino. Prišli ste, da skupno z nami počastite našega nebeškega Kralja v presveti hostiji! Vzvišen je vaš namen in prepričani bodite, da bodo vse vaše velike žrtve zanj plodonosno naložene na njegov presveti oltar. Vi in mi bomo evharističnega Kralja skupno molili in počastili, ga prosili blagoslova in sreče za vse Slovence tu doma in na tujem po vsem širnem svetu.«

Nato je povzel besedo predsednik Družbe sv. Rafaela p. Kazimir Zakrajšek. Med drugim je dejal: »Domovina ima srce za vas, čuti, misli in dela za vas, ki se pehate po mrzli tujini za svojim ljubim kruhkom. Družba sv. Rafaela je skupno slovensko srce za vas izseljence, skupna mati, ki v imenu vašega naroda skrbi za vas, vas ščiti in vam s svojim delovanjem pomaga, kolikor pač pri obstoječih razmerah more, da bi vi v tujini res našli časno srečo, pri tem pa da ne bi zapravili svoje večne sreče. Če vam tuji kapital jemlje že vašo kri, vaše življenje, naj vam ne vzame in ugonobi tudi vaše duše. Velika je misel, ki vas je dvignila in pripeljala domov, ki vas je navdušila za tolikšne žrtve, vas spravila na tako dolgo in težavno potovanje — misel evharistična, želja, počastiti svojega nebeškega Kralja Kristusa v presveti Hostiji skupno s svojimi brati in sestrami v domovini... Bog vam plačaj ta trud in te žrtve s svojim obilnim blagoslovom!

Te dni boste videli, da je vaš narod doma ostal veren in zvest Kristusu Kralju. Videli boste, kako želi vaš narod tak tudi ostati. To naj vas navduši, da boste tudi vi na tujem ostali pravi in zvesti katoliški Slovenci, zvesti svoji veri, svoji Cerkvi in zvesti svojemu narodu. Napijte se te dni tega navdušenja vi vsi, ki ste prišli domov in potem ponesite to sveto navdušenje s seboj vsak v svojo naselbino, vsak v svoje društvo, vsak v svojo družino, da bomo vsi Slovenci, mi tu doma in vi tam na tujem, ostali zvesti Kralju naših očetov, Kristusu, materi Cerkvi našega naroda, katoliški Cerkvi in narodu in državi. Samo Kristusova katoliška Cerkev je rešila naš narod v preteklosti pogina v težkih časih graščinske sužnosti, v težkih časih divjih in strašnih turških navalov ter v silnih navalih nemškega luteranstva. V vseh teh težkih preskušnjah je narod zmagoval samo po svoji katoliški Cerkvi.

Cerkvice, posejane po slovenskih gričkih, kakršnih niste drugod nikjer po svetu videli, pričajo o vsem tem, pričajo o tem, čigav je naš narod, pa tudi to vedo pripovedovati, kdo ga je ohranil pogina.

Z vami so prišli iz Nemčije in s Holandskega tudi vaši prijatelji in dobrotniki. Prav je, da ste jih pripeljali s seboj. Naj vidijo, kakšen je vaš narod doma, kaj hoče in kako je zvest svojim idealom vere, Cerkve in narodnosti. Ko bodo vse to videli, vas bodo toliko bolj ljubili, vam toliko raje pomagali, toliko zvestejši vaši prijatelji bodo. V imenu Družbe sv. Rafaela in v imenu vsega naroda in države jih iskreno pozdravljam v naši lepi domovini. Upam in srčno želim, da bi se tu pri nas počutili kakor doma. Želim, da bi tu sami videli in to tudi doma povedali: Slovenien ist klein — aber fein.«

Sledili so še drugi pozdravi, nakar se je v imenu izseljencev zahvalil za prelep sprejem in za vse pozdrave izseljenski duhovnik s Holandskega Drago Oberžan: »Zadoščeno je našemu hrepenenju po domovini. Zopet slišimo sladko govorico naših dragih pokojnih in še globlje spoznavamo, da je domovina nekaj, kar se pozabiti ne more. Zagotavljamo vas in obljubljam vam, da bo odslej naša vera v tujini še bolj trdna in da nas vsi viharji, ki bi še kdaj utegnili priti nad nas, bodo našli pripravljene. V to nam bo pomagal naš evharistični Kralj, ki smo ga prišli molit in počastit v domovino.«

Ob izredni pozornosti vseh navzočnih je nato povzel besedo dušni pastir westfalskih Slovencev svetnik Tensundern, ki je po rodu sicer Nmec, pa govori gladko slovenski. Njemu se je pridružil še tudi Nmec Fischer, izseljenski dušni pastir. Izredno pozornost je zbudilo dejstvo, da je to že drugi Nmec, ki tako gladko govori slovenski.

Po kratkem presledku je nato v pretresljivih besedah predočil življenje naših sinov in hčera v tujini naš izseljenski učitelj v Franciji Janko Jankovič.

Ob zaključku pozdravnega večera so izrekli svoje pozdrave še zastopniki raznih strokovnih delavskih organizacij in ustanov. Ves večer je prijetno potekel in je vlil v srca naših izseljencev mnogo veselja, ponosa in poguma. Ob 21 so izseljenci skupno odšli v kapelo Zavetišča sv. Jožefa k skupni uri molitve. Tu jih je nagovoril Drago Oberžan, ki je pod naslovom »Slovenski rudar na tujem in presv. Rešnje Telo« izvajal in poudarjal, kako nujno potrebuje slovenski izseljenec v tujini presv. Evharistijo, da more vztrajati v svojem težkem življenju, zlasti še v težkih preskušnjah za svojo vero in življenje po božjih zapovedih.

Raznih svečanosti evharističnega kongresa so se udeležili izseljenci ločeno po skupinah in razstreseni med drugimi udeleženci. Samo v sklepni slovenski procesiji na Stadion so izseljenci iz zapadnih evropskih držav korakali skupno s svojimi zastavami na čelu.

Kjerkoli so se pojavili po ljubljanskih ulicah, povsod so jih domačini in gostje z veseljem in navdušenjem pozdravljali. Nam vsem so bili v svetel zgled požrtvovalnosti in žive verske zavesti: z bali se niso ne stroškov, ne dolge poti, ampak pogumno so se odzvali pozivu jugoslovanskih škofov, ki so vse verne katoličane naše zemlje pozvali k proslavitvi in svečani počastitvi evharističnega Kralja.

Izseljenci zborujejo

Družba sv. Rafaela je smatrala za potrebno, da navzočnost tolikega števila izseljencev tu v domovini izkoristi tudi za njih gnotne koristi. Duho no jih je pokrepil in obnovil evharistični kongres, za njih telesne koristi naj pa poskrbi izseljenski kongres.¹

Tako je postal evharistični kongres tudi ogromen dogodek za naše na tujem, za katere je rodil prekrasen sad, čigar blagodejnost se bo pokazala šele čez leta.

Kongresa se je udeležilo okrog sto izseljencev, po večini iz držav zapadne Evrope. Pa tudi Amerika je bila častno zastopana. Na kongresu sta bila navzočna dva škofa, predsednik stalnega odbora za evharistične kongrese krški škof dr. Josip Srebrnič in lavantinski škof dr. Ivan Jožef Tomažič, ki je lansko leto sam osebno obiskal izseljence v Nemčiji, Belgiji in na Holandskem in na lastne oči videl vse njih težko življenje, pa tudi njihove potrebe in čul njihove želje. Dalje so se udeležili kongresa zastopniki naših svetnih oblasti, kraljevske banske uprave Dravske banovine, mestne občine ljubljanske, izseljenskega komisarijata iz Zagreba in ministrstva za socialno politiko, pod čigar področje spada izseljensko vprašanje. Slednjič so poslale svoje zastopnike razne organizacije in ustanove, katerih delovanje je v zvezi z izseljenstvom, tako Družba sv. Mohorja, Jugoslovanska strokovna zveza, Delavska zbornica, Društvo za varstvo deklet itd. Tako je bil ta prvi slovenski izseljenski kongres že po udeležbi in po svojem zunanem sijaju dokaj lep uspeh.

¹ O tem kongresu je izšlo posebno poročilo v knjižici: I. slovenski izseljenski kongres v Ljubljani dne 1. julija 1936. Strani 148. Kongres zato na tem mestu le omenjamo.

Kongres je otvoril in vodil predsednik Družbe sv. Rafaela p. Kazimir Zakrajšek, OFM, ki je sam 22 let preživel med izseljenci v Ameriki in iz lastne izkušnje pozna izseljensko življenje.

Izseljenci se poslavljajo

Po kongresu so se izseljenci razkropili po vsej Sloveniji, vsak k svojim sorodnikom, kjer so se obnavljale vezi ljubezni in zvestobe med posameznimi farani iste fare, iste vasi, med člani naših družin. Izseljenci so si znova ogreli svoja srca pri domačih ognjiščih za stare slovenske preskušene ideale, vzore in boje, v ljubezni do naroda, države in do svojcev. Naše družine pa so obnovile vezi ljubezni z njimi in se znova zavedle svetih dolžnosti, ki jih imajo do njih. Oče je oče, pa naj bo tudi na tujem. Starši so starši, brat je brat, četudi tu doma, daleč od izseljenca. Dolžnosti krvi in ljubezni so ostale.

Slednjič pa je le prehitro prišel čas, ko so se morali dragi nam bratje in sestre posloviti in oditi nazaj — na tuje. Ameriški Slovenci niso odšli skupno. Vsak je odšel, kadar je pač mogel ali moral. Zato tudi ni bilo skupne poslovitve od njih. Vsak teden jih je odšla večja ali manjša skupina. Bližnji sorodniki in znanci so jih spremili do vlaka in gledali žalostni za vlakom, ki jih je odpeljal. Zvečine so priznavali, da so sedaj odhajali na tuje težje kot prvič. Zato je bilo naravno veliko solza in veliko joka ob teh vlakih. Beli robci so dolgo mahali z vlaka nazaj, že potem ko je vlak drdral proti Št. Vidu. Je pač težka ločitev od matere domovine, od lepe Slovenije, tega bisera božje zemlje.

Izseljenci iz zapadnih držav Evrope so se pa zopet odpeljali v tujino skupno, s posebnim vlakom, s katerim so prišli. Pred odhodom so pa čutili nujno potrebo, da se poslove predvsem od dveh duhovnih očetov slovenskega naroda, od škofa ljubljanskega dr. Gregorija Rožmana in škofa lavantinskega dr. Ivana Tomažiča.

Njih zastopniki so se zato zbrali 4. julija pri škofu dr. Gregoriju Rožmanu. Prevzvišeni nadpastir je ljubeznivo sprejel izseljenske duhovnike msgr. Zupančiča, svetnika Tensunderna ter duhovnika Švelca in Grimsa. Z zanimanjem je poslušal poročilo o položaju med izseljenci in obljubil, da hoče tudi zanaprej obračati vso pozornost in skrb izseljencem, raztresenim po raznih evropskih državah, Ameriki in drugod. Ob tej priliki mu je svetnik Tensundern izročil spominski kos premoga, ki naj bi bil znak hvaležnih čustev in simpatij, ki jih goje izseljenci iz Belgije, Francije, Nemčije in Ho-

landske do svojih višjih pastirjev, ki pošiljajo mednje duhovnike z nalogo, da jih ohranijo in potrdijo v zvestobi do vere in domovine.

Spominek je iz premoga, ki ga kopljejo naši tam na Holandskem in v Nemčiji. Vanj je vklesana podoba keliha s hostijo. Spodaj je napis: Kristusu zvesti, Cerkvi vdani smo in bomo ostali. Sinovi v tujini prevzvišenemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu ob evharističnem kongresu 28.—30. junija 1935.

Dne 11. julija pa so se poslovili od prevzvišenega škofa lavantinskega dr. Ivana Tomažiča. Obenem so poromali na Slomškov grob, kjer so se mu priporočili in molili za njegovo beatifikacijo.

Na Slomškovem grobu je izseljencem govoril prelat dr. Franc Kovačič še o Slomšku, ki je nam Slovincem vzor kot ljubitelj Evharistije in domovine ter voditelj slovenskega ljudstva, kot največji slovenski pedagog in obnovitelj verskega življenja, kot duhovnik in škof. Njegova največja zasluga je rešitev spodnještajerskih Slovencev pred ponemčenjem. Slomškov blagoslov naj spremlja izseljence po njihovih potih v tujini ter jih ohrani zveste slovenskemu narodu.

Nato je prevzvišeni škof dr. Ivan Tomažič opravil molitve za beatifikacijo Slomška.

Popoldne se je v škofijskem dvorcu oglasila deputacija izseljencev, ki so jo tvorili predsedniki Zveze katoliških društev v Franciji, Nemčiji in na Holandskem. Deputacija je prinesla vladiki lepo in pomembno darilo: velik kos holandskega črnega premoga, ki so ga slovenske roke izluščile iz tuje zemlje in vanj izrezale izredno prisrčni relief knezoškofa Antona Slomška. Pod reliefom je grb škofa dr. Tomažiča in napis:

»Slomškovega nasledniku prevzvišenemu škofu dr. Tomažiču hvaležna domovina v tujini.«

Poleg tega simboličnega darila so mu še poklonili rudarske svetilke. Knezoškof se je ginjen zahvalil za izredno darilo, ki ga je po svoji originalnosti in globokem pomenu, ki ga izraža, vidno presenetilo in vzradostilo.

Popoldne ob 16 so se zbrali izseljenci s svojimi voditelji v frančiškanski baziliki pri Materi milosti. Tu so vzeli poslednje slovo od Marije, pokroviteljice Slovencev, ko so se ji poklonili že v Ljubljani na evharističnem kongresu na Stadionu pred podobo nje, Marije Pomočnice na Brezjah. Prevzvišeni knezoškof je imel na zbrane globoko zajet nagovor. Za njim je govoril izseljenski duhovnik Drago Oberžan. Nato so bile pete litanije, ki jih je pela vsa cerkev.

Ob 18.20 je odhajal iz Maribora poseben vlak, ki so ga naše železnice dale izseljencem, da jih popelje prav do njihovih bivališč.

*

Evharistični kongres v Ljubljani je bil ogromen uspeh, za katerega se naš narod nikdar ne bo mogel dovolj zahvaliti Bogu. Bil pa je ogromen uspeh tudi za naše izseljence. Njih udeležba na tem kongresu kakor tudi na prvem slovenskem izseljenskem kongresu nam je dovolj jasen dokaz za to. Izseljencem vsa čast za tako sijajno udeležbo in lep nastop o priliki jugoslovanskega evharističnega slavja v Ljubljani. Dal Bog, da bi uspehi kongresa ostali trajni tudi za naše izseljence!

4. Franc Stelè: Razstava sodobne cerkvene umetnosti

Kakor so katoliški shodi redno obravnavali tudi umetnostna vprašanja in jih obdelovali v posebnih sekcijah, tako se tudi evharistični kongresi, čeprav so izključno verske prireditve, ne izogibajo umetnosti. Zavedajo se, da človek pri razglabljanju najgloblje verske skrivnosti, evharistične, ne more izločiti pomoči umetnosti, ker le po nji more dati verno čustvo v čast Bogu in njegovo slavo na zemlji najboljše, najgloblje in najplemenitejše. Da se ta stran evharističnega življenja poglobi, spremljajo evharistične kongrese kar vedno umetnostne razstave, na katerih narodi tekmujejo med seboj, kateri se je bolj približal idealnemu cilju umetnosti, služече Evharistiji, to je cilju liturgije najbolj ustrežajoči umetnosti. Spominjamo se še, kak vtis je naredila na slovenske udeležence, romarje z dežele, v velemestu Dunaju l. 1912. za evharistični kongres prirejena razstava cerkvene umetnosti. Lahko trdimo, da je prav ta razstava zlomila med nami okorelo konservativnost v cerkveni umetnosti, ko se je že bilo bati, da častna tradicija slovenske cerkvene umetnostne obrti že hira. Po vojni pa je šel obnovitveni val v cerkveni umetnosti kakor plamen, ki vnema sedaj tu, sedaj tam, po vsi Evropi in je nazadnje našel posebno oporo v velikih prireditvah, ki so se vršile in ki se projektirajo tudi za naprej v Italiji, posebno pa v Rimu pod najvišjim protektoratom svete stolice. Ljubljanski evharistični kongres bi bil zagrešil nepopravljivo napako, če se ne bi bil odzval splošnemu klicu in združil s svojimi prireditvami razstavo evharistične umetnosti. Škoda bi bila tem večja, ker je imela pomlajena slovenska cerkvena umetnost sedaj prvič ta-

korekoč službeno priliko, da pokaže, kaj je dosegla v četrstoletnem razvoju in kam danes stremi. Škoda pa bi bila tudi za to, ker smo Slovenci med Jugoslovani najbližji ognjiščem tega obnovitvenega gibanja, ki so raztresena po srednji in zapadni Evropi; naša kulturonosna dolžnost je bila, da smo svojim bratom z Balkana pokazali, kaj zmore sodobna cerkvena umetnost.

Glavni odbor za prireditev evharističnega kongresa je delegiral za organizacijo razstave svojega člana kanonika in stolnega dekana dr. Franca Kimovca, ki je sestavil poseben prireditveni odbor za razstavo evharistične umetnosti in ves čas marljivo sodeloval z njim kot dejanski tajnik. Odbor so sestavljali razen njega dr. Rajko Ložar, arh. Ivan Pengov, dr. Franc Stelè, msgr. Viktor Steska in arh. prof. Ivan Vurnik. Odbor je najprvo proučil namen razstave in se odločil za prireditev razstave, ki naj pokaže napredek slovenske cerkvene umetnosti od začetka XX. stoletja. Važnost se polaga pred vsem na dela živečih umetnikov, ustvarjajočih v naprednih oblikah. Historični eklekticizem, ki se v tem času polagoma umika novim načelom, je bil a priori izključen. Da pridobi pregled o razpoložljivem gradivu, je odbor objavil dne 12. marca 1935 sledeči oklic:

Razstava novejše cerkvene umetnosti ob evharističnem kongresu

V program evharističnega kongresa v Ljubljani je postavljena tudi razstava novejše cerkvene umetnosti pri nas. Da bo mogoče zbrati pravočasno vse podatke o predmetih, ki naj se razstavijo, se župni uradi ter predstojništva cerkva, zavodov in samostanov vabijo, da tekom enega meseca naznanijo škofijskemu ordinariatu v Ljubljani, katere umetnine so pridobili od l. 1900. dalje.

Sem spadajo:

1. paramenti, antipendiji, zastave;
2. cerkvene posode (kelihi, ciboriji, monštrance itd.);
3. slike;
4. kipi.

Namenu bodo služili pred vsem originali, pa tudi načrti, modeli in dobre fotografije v primerni velikosti.

Posebno zaželen bi bil oltar ali tabernakelj, ki bi se to leto izvrševal, pa bi se začasno mogel postaviti na razstavi, preden se odda svojemu namenu. Tudi tabernakljeva vratca, ki bi jih mogli kje za tisti čas pogrešiti in z drugimi nadomestiti.

Pri sporočilu naj se omeni:

1. umetnik, ki je delal načrt;
2. obrtnik, ki je načrt oziroma delo izvršil;
3. leto načrta in izvršitve.

Po možnosti naj se naznanilu pridene fotografija naznanjenega predmeta.

Na ta način pridobljeni seznam je bil pregledan in določeno vse tisto, kar bi imelo za razstavo v prvi vrsti pomen. Potem šele so bili lastniki pozvani, da dajo te predmete za razstavo na razpolago. Za prireditelja razstave je odbor določil profesorja arhitekture na ljubljanski univerzi Ivana Vurnika. Z njim sporazumno je bil izbran za razstavo prostor v prvem nadstropju uršulinskega samostana.

Odbor se je zavedal, da je dolžan storiti tudi več kakor samo mehanično zbrati obstoječa dela novejši smeri cerkvene umetnosti. Sklenil je dati nameravani razstavi tudi določno idejo. To tembolj, ker je bilo upanje, da njegovo misel omogoči kaka tvrdka za cerkveno obrt. Misel, katero je sklenil uresničiti, je bila, pokazati na celi garnituri liturgičnih predmetov, da je liturgično dostojna, lepotno zadovoljiva in umetnostno pristna izvršitev mogoča tudi v preprostem materialu in za majhen denar. Garnitura naj bi obsegala oltarno opremo, liturgična oblačila in liturgično posodje. Načrte za to garnituro je izdelal arh. Ivan Vurnik. Do izvršitve vsega nameravanega pa ni prišlo, ampak je o tem poskusu pričalo na razstavi samo nekaj zelo okusnih, po materialu in oblikah prav preprostih mašnih plaščev in kelihov.

Vso ureditev je vodil in izvršil arh. Ivan Vurnik. Otvoritev se je imela vršiti dne 28. junija ob 9, pa se je radi ostalih prireditev preložila na 1/212 dopoldne istega dne.

Kmalu po 11 sta prišla nadškof dr. Anton B. Jeglič in škof dr. Gregorij Rožman v družbi stolnega dekana dr. Franca Kimovca in msgr. Viktorja Steske ter si ogledala razstavo v glavnem že do prihoda drugih cerkvenih dostojanstvenikov, tako nadškofa Rafaela Rodića, škofa dr. Antona Akšamovića, kapitularnega vikarja senjskega Ivana Vidasa, kanonika Josipa Sokola iz Djakova, kanonika Alojzija Stroja, prof. Ivana Vurnika s soprogo Heleno in drugih.

Pred visokimi cerkvenimi dostojanstveniki in drugim odličnim občinstvom je imel stolni dekan dr. Franc Kimovec lep govor, v katerem je naglašal med drugim:

Na pobudo glavnega odbora za evharistični kongres je slovenska upodabljaljoča umetnost zbrala za to razstavo nekaj dosegljivih proizvodov. Ta umetnost se trudi, da tudi ona po svoje poveleča Kristusa v največji skrivnosti. Namen te razstave je, pokazati v prvi vrsti strogo bogoslužno ter manj splošno versko umetnost. Marsikatera panoga je bolj šibko zastopana, n. pr. arhitektura, ki je rodila veličastna dela.

Za cerkveno umetnost smo vedno veliko delali in žrtvovali, toda po vojni se je osamosvojila tudi naša umetnost, zavrgla dane vzorce in šablone ter ustvarila mnogo izvirnega in samobitnega.

Upamo, da bo razstava dokazala, da je bila Cerkev v vseh časih in celo v sedanji krizi glavna vzgojiteljica naroda tudi v umetnosti.

Govornik je dalje poudarjal, da že 200 let izza slovite »Academiae operosorum« ni bilo umetnostno tako razgibane dobe, kakor je današnja. Posamezne, tudi male župnije, zasebniki in končno narod v celoti (kar dokazuje razstavljeni Jegličev ornat) se trudijo za popolno cerkveno umetnost. Ta razstava dokazuje, da je Cerkev večna naročnica in podpornica umetnosti.

Govornik je zaključil svoja izvajanja z besedami: »Naj torej to zrno, ki ga je naša umetnost vselej vsadila v zemljo, bogato klasje požene, da bo Kristus v naši veliki Skrivnosti — pač nikoli dostojno — pa vendar, kar premoremo, čim dostojneje slavljen.«

Nato je dr. Franc Kimovec prosil škofa dr. Gregorija Rožmana, naj razstavo otvori. Škof dr. Rožman je proglasil nato razstavo za odprto, nakar so si zastopniki ogledali razstavo.

Na tem mestu naj omenimo, da so po otvoritvi obiskali razstavo tudi drugi visoki kongresni udeleženci, tako nadškof dr. Anton Bauer in drugi člani jugoslovanskega episkopata, pozneje si jo je ogledal tudi kardinal legat dr. Avgust Hlond s svojim spremstvom ter se o vsej prireditvi zelo pohvalno izrazil.

Razstava je zavzemala hodnik in tri prostore v prvem nadstropju uršulinskega samostana v traktu ob Šelenburgovi ulici. V oknu vrh stopnic je bilo nameščeno novo, po načrtih I. Kleina ml. v Kleinovi steklarski delavnici izvršeno slikano okno z likom sv. Matije, namenjeno za cerkev pri sv. Lovrencu v Slovenskih goricah. Na koncu hodnika je visela velika slika Helene Vurnikove Marijino oznanjenje iz župne cerkve v Št. Vidu nad Ljubljano. Na hodniku so bila pred vsem dela Franceta in Toneta Kralja v fotografijah ter glinastih in gipsastih osnutkih. Dalje je bil tu Vurnikov načrt za župno cerkev v Hrastniku. V prvi dvorani so bila zbrana dela bra-